

SALMANTICENSIS

ER. DISCALCEATORUM

mariae DE MONTE

Primitivae Observantiae,

(CURSUS THEOLOGICUS'

Juxta miram Divi Thomae Præceptoris Angelici-doctrinam.

TOMUS DUODECIMUS

COMPLECTENS DUOS TRACTATUS : PRIMUM DE CHARITATE
SECUNDUM DE STATU RELIGIOSO : IN ORDINE XIX & XX.

ILLUSTRISS. ac REVERENDISS. IN CHRISTO PATRI D. D.

Carolo Amabili de la TOUR - d AUVERGNE - LAURAGUAIS
ARCHIEPISCOPO BITURICENSI

ANICH. — EX TYPIS MARCHESSOU FILIORUM.

E 1) ! NOVA, O R R K C i A

PARISIIS
Apud VICTOREM PALMÉ
RECTOREM GENERALEM
25, via Grenella, 25

υλ I H O Lie
BRUXELLIS
SUCCURSALE RECTOREM
29, via Parochianorum, 29

GROSSET & TREMBLEY
4, via vulgo dicta Corraterie, 4

1879

INDEX TRACTATUUM

q u e s t i o n u m , d i s p u t a t i o n u m

I>UTJiOTiU]ML

quæ IN HOC TOMO XII CURSUS THEOL. SALMANT. CONTINENTUR.

TRACTATUS XIX

de chakitate theologica.

Procœmium.

QUÆSTIO XXIII.

De charitate secundum se, in octo articulos divisa.

Art. 1. Utrum charitas sit amicitia. 2

Art. 2. Utrum charitas sit aliquid creatum in anima. id.

Art. 3. Utrum charitas sit virtus. 3

Art. 4. Utrum charitas sit virtus specialis. 4

Disputatio I.

De possibilitate, et existentia charitatis
Vⁱⁿ ratione supernaturalis, et strictæ ami-
citiae hominis ad Deum. id.

5*» Dub. 1. Utrum sit possibilis supernatu-
Jxalis, ac stricta amicitia inter Deum et ho-
JMnines? id.

§ 1. Amicitiae diffinitio, illiusque species
y explicantur. id.

§ 2. Catholica sententia elucidatur. 6

§ 3. Communis objectio, et recentiorum
solutio. 7

§ 4. Legitima objectionis solutio. 9

§ 5. Diluuntur fundamenta contrariae
sententiae, praeter ultimum, 12

§ 6. Ultimum argumentum pro contraria
sententia. 15

Dub. 2. Utrum sit de facto inter Deum,
ot homines stricta, ac supernaturalis ami-
\$ citia, iliaque sit charitas? 17

u § 1. Duplici assertione difficultas expe-
< dltur. id.

Salmant. Curs, theolog. tom. XII.

§ 2. Duplex objectio contra primam as-
tionem. 19

§ 3. Quae obstant secundae assertioni,
diluuntur. 21

Dub. 3. Utrum ratio amicitiae conveniat charitati essentialiter, et adaequate; an vero inadaequate, et accidentaliter?

§ 1. Deciditur prima pars dubii. id.

§ 2. Absolvitur posterior difficultas. 27

§ 3. Fit satis argumentis contra primam
assertionem. 29

Dub. 4. Utrum sit possibilis hominis
ad Deum amicitia naturalis, et stricte
dicta? 33

§ 1. Difficultas status. id.

§ 2. Legitima resolutio dubii. 16

§ 3. Praecluditur triplex evasio. 37

§ 4. Contraria sententia cum suis ar-
gumentis. 39

QUÆSTIO XXIV.

De charitatis subjecto.

Art. 1. Utrum voluntas sit subjectum
charitatis. 43

Art. 2. Utrum charitas causetur in nobis
ex infusione. id.

Art. 3. Utrum charitas infundatur secundum capacitatem naturalium. 44

Art. 4. Utrum charitas augeri possit, id.

QUÆSTIO XXV.

De charitatis objecto.

Art. 1. Utrum dilectio charitatis sistat in
Deo, an se extendat etiam ad proximum. 45

INDEX QUÆSTIONÜM, ETC.

Disputatio II.

De objecto charitalis.	id.
Dub. 1. Utrum Deus sit objectum formale, et adaequatum charitatis.	id.
§.1. Vera sententia.	46
§ 2. Objectiones in contrarium diluuntur.	47
Dub. 2. Quænam sit ratio formalis sub qua charitatis theologicae?	19
§ 1. Præmitluntur quædam ad dubii decisionem.	id.
§ 2. Communis sententia duplici ratione fulcitur.	52
§ 3. Alia ratio pro vera sententia.	55
§ 4. Prior opinio nostræ conclusioni opposita.	58
§ 5. Reliquae opiniones verae sententiae contrariae.	62
Dub. 3. Utrum charitas habeat rationem amicitiae respectu proximi.	65
§ 1. Statuitur prior assertio.	66
§ 2. Secunda assertio.	68
§ 3. Opposita sententia cum suis argumentis.	72
Dub. 1. Utrum præter charitatem theologiam detur de facto, aut de possibili alia moralis, et infusa, quæ sit per se amicitia erga proximum?	74
§ 1. Patrum sententia eligitur, et elucidatur.	75
§ 2. Alia ratio pro vera sententia.	78
§ 3. Diluuntur argumenta contrariae sententiae?, præter ultimum.	82
§ Ultimus. Ultimum argumentum pro contraria sententia.	87

QVÆSTIO XXVI.

De ordine charitalis.	
Art. 1. Utrum in charitate sit ordo.	90

Disputatio III.

De ordine diligendorum ex charitate.	id.
Dub. unie. Utrum in charitate sit ordo, et unde attendatur?	91
§ 1. Deciditur prima pars dubii.	id.
§ 2. Examinatur posterior difficultas.	95
§ 3. Consectaria præcedentis doctrinae.	95
§4. Quæ obstant in contrarium, diluuntur.	101
§ 5. Alia ejusdem doctrinae corollaria.	105

Disputatio IV.

De actu principali charitalis, qui est amor Dei super omnia.	112
Dub. 1. Utrum actus charitalis per absolutam Dei potentiam procedere valeat immediate ab Spiritu sancto, sicut a principio activo?	id.
§ I. Communis, et vera sententia statuitur.	114
§ 2. Triplex adversariorum solutio exploditur.	115
§ 3. Duplex alia ratio pro vera sententia.	119
§ 4. Diluuntur argumenta contraria? sententia?, præter ultimum.	121
§ 5. Ultimum argumentum pro contraria sententia.	124
Dub. 2. Utrum secundum ordinariam Dei providentiam, et potentiam actus charitalis procedere possit ab auxilio actuali, vel potius oriri debeat a gratia sanctificante, et ipsa charitate habituali?	126
§ 1. Vera sententia ratione fulcitur.	127
§ 2. Alia ratio pro assertionem.	130
§ 3. Refertur sententia contraria cum suis argumentis,	131
Dab. 3. Utrum saltem per absolutam Dei potentiam possit actus charitalis oriri effective a solo auxilio actuali.	141
§ 1. Statuitur assertio, fundamentalique ratione munitur.	id.
§ 2. Præcluditur duplex evasio recentiorum.	142
§ 3. Exploditur alia evasio ex Cajetano.	146
§ 4. Refertur opinio contraria.	148

Disputatio V.

De augmento charitatis.	152
Dub. 1. Utrum charitas sit capax augmenti?	id.
§ 1. Prima pars dubii expeditur.	id.
§2. Dirimitur secunda difficultas.	154
§ 3. Ultima pars dubii absolvitur.	155
§ 4. Referuntur opiniones contrariae.	156
Dub. 2. Utrum charitas augeatur physice dispositive nostris actibus.	160
§ I. Prælibantur aliqua.	id.
§2. Præfertur D. Thomæ sententia.	162
§ 3. Refertur sententia contraria.	165
Dub. 3. Utrum actus charitatis remissi	

mereantur do condigno charitatis augmentum.	168
§ 1. Observationes nonnullae.	169
§ 2. Duæ assertiones stabiliuntur pro dubii resolutione.	173
§ 3. Alia conclusio ad magis expediendam difficultatem.	179
§ 4. Præcipuæ difficultatis resolutio.	181
§ 5. Refertur prima sententia contraria.	187
§ 6. Secunda sententia contraria cum suis fundamentis.	189
§ 7. Duo præcedentis doctrinæ consecutaria.	195
§ 8. Aliud antecedentis doctrinæ corollarium.	200
§ 9. Proponitur ultimum corollarium ejusdem doctrinæ.	205
§ 10. Occurritur objectionibus adversus doctrinam hactenus traditam.	212
§ 11. Quæstionis incidentis decisio.	217
§ 12. Quæ doctrinæ hucusque traditæ possunt opponi, diluuntur.	232
Dub. 4. Quando charitatis augmentum, quod actibus ejus remissis correspondet physice consideratur.	248
§ 1. Proponitur prima conclusio.	id.
§ 2. Statuitur secunda conclusio.	253
§ 3. Ultima conclusio dubium directe resolvens.	259
§ 4. Refertur opinio primæ assertioni contraria.	261
§ 5. Diversorum placita referuntur contra secundam, et ultimam assertionem.	266
§ 6. Consecutarium præcedentis doctrinæ, notatu dignum.	270

Disputatio VI.

De diminutione, seu remissione charitatis. 274

Dub. unie. Utrum charitas diminuatur per peccata venialia. 275

§ 1. Communis sententia probatur ratione a priori. id.

§ 2. Probatur eadem assertio ab inconvenienti. 278

§ 3. Motivis contrariæ sententiæ occurruntur. 281

Disputatio VII.

De perfectione virtutis charitatis. 286

Dub. 1. An charitas sit virtus, et utrum unica, an multiplex. 287

§ 1. Resolutio dubii quoad priorem partem. id.

§ 2. Posterior dubii pars absolvitur. 290

§ 3. Refertur opinio secundæ assertioni contraria. 292

Dub. 2. Utrum charitas sit simpliciter perfectior, quam fides. 296

§ 1. Præsupponenda in hoc dubio, id.

§ 2. Eligitur communior sententia, et fulcitur autoritate D. Thomæ. 299

§ 3. Expenditur ratio fundamentalis ex D. Thoma desumpta. 302

§ 4. Refertur opinio contraria. 306

Dub. 3. An, et quomodo charitas sit forma cæterarum virtutum. 309

§ 1. Statuitur communis Theologorum assertio. 310

§ 2. Alia conclusio pro perfecta dubii resolutione. 313

§ 3. Referuntur sententiæ contrariæ. 318

Dub. 4. Utrum charitas viæ possit esse æqualis charitati patriæ. 322

§ unicus. Resolutio dubii duabus assertionibus explicatur. 323

TRACTATUS XX.

DE STATU RELIGIOSO IN COMMUNI.

Disputatio I.

De essentia status religiosi in communi. 326

Dub. 1. An essentia status religiosi consistat in tribus votis, obedientiæ, castitatis, et paupertatis. id.

§ i. Vera, et communis sententia aliquibus assertionibus explicatur. 328

§ 2. Aliquibus objectionibus contra præcedentes assertiones satisfit. 332

Dub. 2. Utrum status religiosus sit ex institutione divina. 336

§ Unicus. Defenditur vera, et communis sententia. 337

Dub. 3. Utrum ad statum religiosum requiratur approbatio Ecclesiæ, potestas clavium, certa regula, et vivere in communitate. 340

§ Unicus. Resolutio difficultatum, quæ in titulo proponuntur. 341

Dub. 4. An, et quomodo differat professio per vota simplicia, et professio per vota solemnia. 346

§ 1. Vera D. Thomæ sententia defendi- tor.	347
§ 2. Incidentis dubii desisio.	353
§ 3. Refertur opinio contraria, ejusque motiva eliduntur.	357
Dub. 5. Quo jure professio solemn- is solvat matrimonium ratum non consum- matum.	361
§ 1. Aliqua praelibantur.	id.
§ 2. Vera sententia aliquibus assertioni- bus explicatur.	368
§ 3. Referuntur sententiæ contrariæ.	371
Dub. 6. Quo jure sollemnis professio di- rimat sequens matrimonium.	373
§ 1. Vera Divi Thomæ sententia defi- nitur	374
§ 2. Satisfit argumentis opinionis adver- sæ.	377
§ 3. Observatio appendix ad tria dubia præcedentia.	382
Dub. 7. An Summus Pontifex possit dis- pensare cum solemniter professo, ut con- trahat matrimonium.	387
§ 1. Eligitur negativa sententia, et au- thoritate D. Thomæ firmatur.	id.
§ 2. Expenditur ratio fundamentalis Doctoris Angelici.	389
§ 3. Duplex aliud motivum pro vera D. Thomæ sententia.	395
§ 4. Refertur opinio contraria, ejusque fundamenta diruuntur.	400

Disputatio II.

De perfectione status religiosi in com- muni.	409
Dubium primum. An status religionis sit status perfectus, et Ecclesiæ utilis,	id.
§ unicus. Defenditur veritas catholica.	id.
Dub. 2. Utrum status religiosus sit aliis statibus perfectior.	412
§ 1. Statuitur prima conclusio.	id.
§ 2. Proponitur alia assertio.	416
Dub. 3. Qualiter religiones inter se com- parentur in perfectionis excessu.	419
§ 1. Supponenda ad difficultatis resolu- tionem.	id.
§ 2. Proponitur prima conclusio.	423
§ 3. Statuitur alia assertio.	423
§ 4. Aliquibus objectionibus contra se- cundam assertionem satisfit.	428

Disputatio III.

De antiquitate status religiosi.	434
Dub. 1. Utrum in Ecclesia ante legis Evangelicæ tempus fuerint aliqua consilia et vota ?	435
§ 1. Necessaria aliqua praelibantur,	id.
§ 2. Resolutio dubii duabus assertionibus explicatur.	442
Dub. 2. Utrum aliqui in Ecclesia ante legis evangelicæ statum fecerint votum castitatis.	446
§ 1. Proponuntur tres conclusiones ad principalem resolutionem præambulæ.	id.
§ 2. Resolutio præcipuæ difficultatis.	450
§ 3. Eadem resolutio fundatur in Scrip- tura.	452
§ 4. Eadem assertio firmatur in Essen- is.	455
§ 5. Roboratur eadem assertio gravium Doctorum autoritate.	458
§ 6. Refertur sententia contraria, et ejus motiva eliduntur.	460
Dub. 3. Utrum in Ecclesia ante statum legis Evangelicæ fuerit paupertatis votum.	468
§ 1. Affirmans sententia eligitur, et multiplici fundamento firmatur.	469
§ 2. Refertur opinio adversa, ejusque mo- tivis occurritur.	474
Dub. 4. Utrum in Ecclesia ante legis Evangelicæ tempus fuerit votum obe- dientiæ.	479
§ 1. Præfertur sententia affirmativa, et pluribus suadetur.	id.
§ 2. Refertur opposita sententia, et ejus fundamenta com'elluntur.	484
Dub. 5. Utrum in veteri lege fuerit aliqua personarum traditio ad cultum Dei.	488
§ unicus. Sententia affirmativa defendi- tur.	id.
Dub. 6. An in Ecclesia ante legis evange- licæ tempus potuerit esse status religiosus.	492
§ 1. Pars affirmativa eligitur, et proba- tur.	id.
§ 2. Satisfit motivis opinionis adversæ.	495
Dub. 7. Utrum in Ecclesia ante legis evangelicæ tempus fuerit status religiosus.	501
§ 1. Præfertur sententia affirmans, et D. Th. autoritate fulcitur.	id.

INDEX QUÆSTIONUM, ETC.

§2. Expenditur præcipuum assertionis
fundamentum. 5 IK

§ 3. Eadem assertio alio fundamento
munitur. 508

§ 4. Præcedens fundamentum amplius
roboratur. 510

§ 5. Urgentior alia præcedentis argumenti
confirmatio. 514

§ 6. Refertur opinio contraria. 519

Dub. 8. Utrum assertio dubio præcedenti
stabilita sit evidenter probabilis. 525

§ 1 Affirmativa sententia demonstratur.
526

§ 2. Expenditur grave aliud fundamen-
tum ejusdem assertionis. 532

§3. Roboratur amplius eadem conclusio.
534

§ 4. Refertur sententia contraria. 538

Dub. 9. Utrum status religiosus in veteri
Testamento inchoatus perseveraverit usque

ad legem gratiæ, et modo continuetur in
Ecclesia. 540

§ 1. Defenditur affirmativa sententia.
541

§ 2. Probatur primo ex Summorum Pon-
tificum bullis. 543

§ 3. Probatur secundo ex Officiis Eccle-
siasticis. 544

§4. Probatur tertio ex revelationibus
probatissimis. 545

§ 5. Probatur quarto ex perpetua Ordinis
Carmelitani traditione. 547

§6. Probatur quinto ex gravissimis ex-
ternorum testimoniis. 548

§ 7. Probatur sexto ex falsarum opinio-
num confutatione. 555

§ 8. Confutatio aliarum opinionum. 561

§ 9. Motiva contraria sententiæ referun-
tur, et diluuntur. 564

IB MH MM SCUFFIM

QUÆ IN HOC TOMO DUODECIMO CONTINENTUR

L'BI PRIOR NOTA ARITHMETICA PAGINAM,
POSTERIOR MARGINALES NUMEROS DESIGNANT.

EX VETERI TESTAMENTO.

Ex Genesi.

3. *Crescite et multiplicamini, et replete terram*, p. 447, n. 17.

Ex Exodo.

32. *Aut dimitte illis hanc noxam, aut dele me de libro tuo*, p. 102, n. 22.

Ex Levitico.

7. *Animal, quod immolari potest Domino, si quis voverit, sanctum erit, et mutari non poterit, nec melius malo, nec pejus bono*, p. 39«), n. 94 et p.488, n 64.

Ex Deuteronomio.

7. *Aon erit apud te sterilis ulriusque sexus*, p. 447, n 27.
17. *Si difficile, et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, etc*, p. 495, n. 71.

Ex 3 Regum.

10. *Ecce nubecula parva quasi vestigium hominis*, p. 467, n. 41.
19. *Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam*, p. 468, n. 42.

Ex 4 Regum.

4. *Pone ollam grandem, et coque pulmentum filiis Prophetarum*, p. 471, n. 45.

Ex Proverbiis.

8. *Delicii mei esse cum filiis hominum*, p. 19, n. 19.

Ex Canticis.

7. *Ordinavit in me charilatem* , p. 91 n. 1.
6. *Una est columba mea*, p. 436, n. 3.

Ex Sapientia.

12. *Boni spei fecisti filios tuos*, p. 437, n. 5.
16. *Dulcedinem tuam, quam in filios habes, demonstrabas*, p. 437, n. 5.

Ex Isata.

56. *Non dicat eunuchus : ecce ego lignum aridum*, p. 458, n. 24.

Ex Jeremia.

35. *Pater noster Bechab pricepit nobis dicens, Aon bibetis vinum vos, et filii vestri*, p. 473, n. 47.

Ex Daniele.

3. *Benedicite omnes religiosi Domino Deo deorum*, p. 491, n. 66.

Ex Lib. 2 Machabæorum.

3. *Virgines, qui conclusi erant, procurrebant ad Oniam*, p. 464, n. 36.
14. *Alcymus autem videns charilatem illorum, etc.*, p. 1, coi. 2.

EX NOVO TESTAMENTO.

Ex Matthæo.

5. *Audistis, quia dictum est antiquis : Diliges amicum tuum*, p. 65, n. 35.

- 16. *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam ineam*, p. -197, n. 75.
- 19. *Si vis perfectus esse, abi, et vende omnia quæ habes*, p. 327, n. 3, cl p. 337, 17, et p. 319, n. 38.
- 21. *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet*, p. 3G8, n. G7.
- 22. *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*, p. 100, n. 20.

Ex Luca »

- 1. *Ipse prxcedet ante illum in spirituel virtute Elix*, p. 515, n. 91.
- 18. *Oportet semper orare*, p. 4-13, n. 12.
- 15. *Gaudium erit in coelo super uno peccatore pœnilentiam agente, etc.*, p. 198, n. 81.

Ex Joanne.

- 16. *Hoc est prxceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*, p. 74, n. 54.

Ex Actibus Apostolorum.

- 2. *Erant autem in Hierusalem habitantes Judxi, viri religiosi*, p. 491, n. 66.

Ex Paulo ad Romanos.

- 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nos-*

- tris per Spiritum sanctum*, p. 113, n. 1.
- 12. *Plenitudo legis est dilectio*, p. 327, n. 2.

Ex Epistola 1 ad Corinthios.

- 10. *Omnia in figura contingebant illis*, p. 444, n. 14.
- 13. *Charitas nunquam excidit*, p. 291, n.7.

Ex Epistola 2 ad Corinthios.

- 4. *Habentes eundem spiritum fidei*, p. 436, n. 3.

Ex Epistola 1 ad Timotheum.

- 4. *Exercitatio corporalis ad modicum utilis est*, p. 232, n. 140.

Ex Epist. ad Hebræos.

- 7. *Nihil ad perfectum adduxit lex*, p. 444, n. 14.

Ex Epist. 1 Joannis.

- 3. *Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo*, p. 327, n. 2.

Ex Apocalypsi.

- 7. *Vidi turbam magnam, quam denu-*
rare nemopoterat, p. 440, n. 6.

LAUS DEO.

TRACTATUS XIX

DE CHARITATE THEOLOGICA

A QUESTIONE 23 SECUNDÆ SEGUNDÆ ANGELIGI D. D. THOM.E.

PROŒMIUM.

Tractatus iste (si materiam attendas) inter
praecipuos Theologiæ computari debet ; ha-
bet enim pro objecto charitatem, quæ est
virtutum princeps et regina, ut constat ex
i ad eo-Apostolo 1, *ad Corinth.* 13, ubi hanc virtu-
tem miris laudibus effert et caeteris ante-
ponit. Quem imitati sunt omnes Sancti
Patres, ex quibus D. Prosper *in lib. de vita
contemplativa*, his verbis charitatem des-
cribit : « Caritas (inquit) est recta volun-
tas, ab omnibus terrenis, præsentibus,
« ac futuris prorsus adversa, juncta Deo
a inseparabiliter et unita, igne quodam
a Spiritus sancti, a quo est, et ad quem re-
« fertur, incensa, inquinamenti omnis ex-
« tranea, corrumpi nescia, nulli vitio mu-
« tabilitatis obnoxia, super omnia quæ
a carnaliter diliguntur, excelsa, affectio-
num omnium potentissima, divinæ con-
templationis avida, in omnibus semper
invicta, summa bonarum actionum, sa-
lus morum, finis coelestium praecepto-
rum, mors criminum, vita virtutum,
virtus pugnantium , palma victorum ,
» sanctarum mentium armatura , causa
« meritorum bonorum, praemium perfec-
torum, sine qua nullus Deo placuit, cum
u qua aliquis Deo displicere non potuit, ex
qua quidquid est boni operis, vivit. »
1)7 7 ra alia charitatis encomia afferunt D.
l Ali*^rL ^eron^r *serm. de fide, spe et charitate*,
J »µκ^r bert. Magn. lib. 5 *Compendii Theolog.*
C(ip. 26, August. Gregor, et alii, quæ bre-
J 'itatis causa omittimus.

Disputant autem de hac materia Scholas-
»ci cum Magistro *in* 1, *dist.* 17, *et in* 3, *dist.*
'et de^ceps usque ad 32.D. Thom, *in eis-*
zalmant. *Curs. theolog. tom. XII.*

dem locis et in hac 2, 2, *a quxst.* 23 *usque*
ad 46, ubi charitatis naturam a causis, ab
effectibus a peccatis illi oppositis, ac deni-
que a dono sapientiae, quod illi correspon-
de!, explicare intendit. Cujus doctrinam
elucidare curabimus in hoc tractatu. Idque
ut clarius fiat, animadvertendum est, prius-
quam ad disputationes accedamus, *charitatis*
nomen derivari a voce Graeca *charis*, quae
gratiam, sive gratuitam amorem significat.
Unde charitas (nominis etymologia spec-
tata) idem est, ac gratuitus-et liberalis
amor, ut etiam animadvertit Cicero *lib.* 1, CiMro-
de natura Deorum.

Quadrifariam autem usurpatur. Primo
pro familiaritate et amicitia naturali, qua
se homines prosequuntur, ut constat ex illo
2, Machab. 14 : *Alcymus autem videns cha-* - ^ach-
ritatem illorum , venit ad Demetrium. Ibi
enim charitas naturalem amicitiam signi-
ficat.

Secundo accipitur pro amore aeterno et
increato personali : quo pacto solus Spiritus
sanctus sub charitatis voce intelligendus
venit, cui et hujus virtutis effectus, et ipsius
nomen specialiter attribuuntur, ut patet
ex illo Hymni Ecclesiastici : *Fons vivus*
ignis, charitas et spiritalis unctio. Vel sumi-
tur pro amore increato essentiali ; et hac
ratione tota Trinitas *charitas* appellatur,
juxta illud 1, Joan.4 : *Deus charitas est, et* iJwn.
qui manet in charitate, in Deo manet. 4'

Tertio sumitur charitas pro suis effecti-
bus, ut pro dulci colloquio,pro eleemosynis,
et præsertim pro convivio ex dilectione
instituto. Nam 1, *ad Corinth.* 15, ubi textus mico-
Latinus habet, *jam non est dominicam camam* rllllth
manducare, Græcus loco *ccenx* legit *charita-*
tem. Et nostratum rusticiores convivia, quæ

in memoriam defunctorum, vel alieujus Sancti venerandi causa pauj eribus» et aliis undique convenientibus proponuntur, c*Au-ritates* appellant. Id quod etiam solemne fuit apud antiques; nam teste Ovi l. 2, *hast.,et* V.iler. Maxim. lib. 2,*ccp* 1, convivium quod cognati instituebant ad celebrandas exequias parentum defunctorum, vel conciliandam pacem, *charitas*, seu *charistia* vocabatur.

Quarto, et ultimo accipitur charitas pro habitu supernatural!, qui inclinatur homines ad diligendum Deum amicabiliter et super omni. Et in hac acceptione, quæ est propriissima illius, sumitur charitas in presenti, et est materia hujus Tractatus, diffiniturquea Magistro in 3, *dist.* 27, in hunc modum : « Charitas est virtus, qua diligitur Deus propter se, et proximus propter Deum et in Deo. »

QUÆSTIO XXIII

De charilate secundum se, in octo articulos divisa.

Consequenter considerandum est de charitate.

ht primo de ipsa charitate : secundo de dono sapientiv ei correspondente.

AETICVLVS I.

tīnrffl thenfai ut watic.

Ad primum sic proceditor. Videtur quod charitas non sil amicitia. Nihil ente est ita proprium amieihae, «fart convivere amico, ut dicit Philosophus io S Ethic. Sed charitas est hominis ad Denn. el ad Angelo*. quorum eoo est cum bomiaibu* conversatio. al dicker Dau. 2. Ergo chantas uoa C\$l amicitia.

Præcrea : Amicitia non est sine redamatioce. ut dicitur in 8 Ethic.. sed charkas habetur etiam ad inimicos, secundum illud Matth. 5 : Diligi-e inimicos vestros. Ergo ehari-làs iAη est amicitia.

Præterea : A drille 1res sani species secundum Philo-sopb. in 8 Elbic. scilicet amicitia deleriabilis. utili*, et honesti. Sed charitas non c*I amicitia utilis, aut delectabilis. Dicit enim Hiernn. in epidda ad Paulinuro, qm· ponitur in principio Bibine. illa est vera Dccessitndo. et Christi glimiuo copulata, quam non militas rei familiaris, noo prrsenlia Ur.tum corporum, uoa subdola, et palpans adulatio, «cd Dei limor, et divinarem Scripturarum *tudia conciliant. Similiter et.am non est amicitia honesti, quia charitale diligimus ctiar: leeeateres; amicitia vero honesti non ed nixi ad virtuosos, ut dicitur in 8 Elhic. Ergo chari-tas mm esi amicitia.

Sed contra est, qttOd Joan 13 dicitur-.Jam u/>o dicam vck senos,sed amicos me**. Sed hoc non dicebatur eis nisi ratiore cbanutK Ergo charitas esi amicitia.

Respondeo dicendum, quod secundum Pbil<*ophnm in 8 Ethic non quilibet an or habet ralinne amicitia-, sed amor, qui est cum benevolentia, quando scilicet sic amamus aliquem, ul ei boiarn velimus. Si autem rebus amatis doii bonum velimus, sed ipsum eorum bonum nobis velipus. sicut dicimur amare vinum, aut equum, aut aliquid hu-jttsuiodi. non c>t anwr amiciti e, sed cojusdam concupis-centi*. Ridiculum enim est dicere, quod al quis habeat amicitia e ad vinum, vel ad equum. Sed nec benevolentia snflictt ad rationem amicitiae, sed requiritur qumdam mutua amatio, quia amicus est amico amicus. Talis autem mutua benevolentia fundatur super aliqua communicatione. Cum ergo sil aliqua communicatio hominis ad Deum, secundum quod nobis beaiitudincm communicat, super hanc communicationem operiet aliquam amicitiam fundari. De qui quidem communicatione dicitur 1 ad Corinth. 1 : Fidelis

Deus. per quem vocati estis in soaetatem Filii ejus. Amor autem super hanc communicationem fundatus est charitas. Unde manifesto n e.-1. quad charitas amicitia qnædam est hominis ad Deum.

Ad primum ergo dicendum, quod duplex est hominis vita. Una quidem exerior, secundum naturam sensibilem et corporale.; et secundum hanc vitam non est nobis communicatio, vel conversatio cu n Deo. et Angelis. Alia autem esi vita hominis spiritualis secundum mentem ; et secundum hanc vitam est nobis conversatio et cum Deo. et com An-geli*, ia præsenti quidem statu imperfecte. Unde dicitur Philip. 3 : Nostra conversatio iu cælo est. Sed ista conver-satio perficietur in patrii, quando servi ejus servient Deo% et videbunt faciem ejtts.nl dicitur Apocal ullirn. Et ideo hic est darius imperfecta, sed perficietur in patria.

Ad secundum dicendum, quo-! amicitia se extendit ad aliquem dupliciter. Uno modo respectu sui ipsius;et sic amicitia nunquam est nisi ad amicum ipsius. Alio modosc extendit ad aliquem respectu alterius personae, sicut si ali-quis habet amicitiam ad aliquem homiuem, ratione ejus di-ligit omnes ad illum hominem pertinentes, sive filios, sive servos, sive qualitercumque ci alimentes : et tanta potest esse dilectio amici.quod prnpter amicum amentur hi, qui ad ipsum tertineat, etiamsi nos offendant, vel odiant. Et boc. modo amicitia duritatis se extendit etiam ad inimicos, quo* diligimu*ex chiritate in ordine ad Deum, ad quem priorijaliter habetur amicitia charitati*

Ad tertium dicendum, quod amicitia honesti non habetur, msi ad virtuosum, sicut ad principalem personam Sed ejus intuitu diliguntur ad eum attinentes, etiamsi non sint vir-tuosi. Et hoc modo chantas, quæ maxime est amicitia ho-nesti. se extendit ad peccatores, quosex charilate diligimus propter Deum. %

Conclusio ; Charitas est amicitia quasdam hominis ad Deum.

ARTICULUS II.

I lrum charitas fit cliqu d creatum in amnia.

Ad seenndum sic proceditur. Videtur quod charitas non sil aliquid creatum inanima. Dicit enim August, in 8 de Trim Qui proximum diligit, consequens est. ut ipsam dilec-tionem

ionem diligat. Deus aolem dilectio OM : cnnsc<\ucns est ergo ut pracipuc Deum diligat. Et in 15 de Triti. dicit · Ita dictum est, Deus charitis est : sicut dictum esi. Deus spiritus est. Ergo charitas non est aliquid creatum in anima, sed est ipse Deus.

Præterea : Densest spirilualiiier vita anima?, sicut anima vita corporis, secundum illud Deui. 30 : ipse est vita tua. Sed anima vivificat corpus per seipsam : ergo Deus vivificat animam persoipsu π. Vivificat aulOin eam per charilalcu. secundum illud 1 Joan. 3 : Nos scimus quoniam translati su-nus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Ergo Deus est ipsa charitas.

Præterea : Nihil creatum est infinita- virtutis, sed magis omnis creatura est vanitas; charitas autem non est vanitas, sed magis vanitati repugnat, et est inllnitæ virtutis, quia animam hominis ad bonum infinitum perducit. Ergo cbari-lasnon est aliquid creatum inanima.

Sed contra est, quod August, dicit in 3 de Doctrina Christiana : Charitatem voco motum animi ad fruendum Deo propter ipsum. Sed motus animi est aliquid creatum in anima. Ergo et charitas est aliquid creatum in anima.

Respondeo dicendum, quod Magister perscrutatur hanc quæstionem in 17 dist. primi lih. Sent, et ponit, quod charitas non est aliquid creatum in anima. sed est ipse Spiritus sanctus mentem inhabitans. Nec est sua intentio, quod iste motus dilectionis, quo Deum diligimus, sit ipse Spiritus sancto*; sed quod iste motus dilectionis est a Spiritu sancio, non mediante aliquo habitu. sicut a Spiritu sancto sunt alii actus virtuosii mediantibus habitibus aliarum virtutum, puta habitu fidei, aut spei, autalicujus alterius virtutis. Et hoc dicebat propter excellentiam charitatis. Sed si quis recte consideret, h.c magis redundat in charitatis dctrimenlum. Non enim motus charitatis ita procedit a Spiritu sancio movente humanam mentem, quod buuana mens sit mola tantum, et nullo modo sil principium hujus motus, sicut cum aliquod corpus movetur ab aliquo exteriori movente. Hoc enim est contra rationem voluntarii, cujus oportet principium in ipso esse, sicut supra dictum est. Unde sequeretur quod diligere non esset voluntarium, quod implicat contradictionem ; cum amor de sui ratione importet, quod sil aelus voluntatis. Similiter etiam non potest dici, quod sic moveat Spiritus sanctus voluntatem ad actum diligendi, sicut movetur instrumentum ; quod etsi sit principium actus, non tamen est in ipso agere, vel non agere. Sic enim etiam tolleretur ratio voluntarii, et excluderetur ratio meriti; rom tamen supra habitum sit, quod dilectio charitatis est radix merendi. Sed oportet quod sic voluntas moveatur a Spiritu sancio ad diligendum, quod etiam ipsa sit efficiens hunc actum. Nullus autem actus perfecte producit ab aliqua potentia activa, nisi sit ei connaturalis per aliquam formam, quæ sil principium actionis. Unde Deus qui omnia movet ad debitos fines, singulis rebus indidit formas, per quas inclinatur ad fines sibi praMitnlos a Deo, et secundum hoc disponit omnia suaviter, ul dicitur Sapient. 8 : Manifestum est autem, quodd actus charitatis excedit naturam poteuliæ voluntatis. Nisi ergo aliqua forma superadderetur naturali potentiae. per quam, inclinaretur ad dilectionis actum, esset actus Me imperfectior actibus naturalibus, et actibus aliarum virtutum, nec esset facilis, cl delectabilis. Quod patet esse falsum, quia nulla virtus habet tantam inclinationem ad snum actum sicut chantas, nec aliqua ita delectabiliter operatur. Unde maxime necesse est. quod ad actum charitatis in nobis existat aliqua habitualis forma superaddita potentiæ naturali, inclinans ipsam ad charitatis scium, et faciens eam prompte, et delectabiliter operari.

Ad primum ergo dicendum, quod ipsa essentia divina charitas est, sicut et sapientia est, et bonitas est. Unde strut dteimur boni bonitate, quæ est Deus,-et sapientes sapientia, quæ est Deus (quia bonitas qua formaliter boni sumus, e*t participatio quædamdivinæ bonitatis,- cl sapientia. qua formalitersapienties sumus, est participatioquædam divinæ sapiculia) iia etiam charitas, qua formaliter diligimus proximum. est quædam parlipaliO divinæ charitatis. Hiccnim modus loquendi consuetus est apud Platonicos, quorum doctrinis imbutus fuit Aug. Quod quidam non advertentes, ex verbis ejus sumpserunt occasionem errandi.

Ac secundum dicendum, quod Deos est vita effective, et aninæ per charitatem, et corporis per animam. Sed forma-

litcr charitas est sita anima*. sicut et anima corporis. Unde per hoc. potest concludi, quod sicut anima immediate unitur corpori, ila claritas anima;.

Ad tertium dicendum, quod charitas operatur formaliter. Efficacia autem fornæ est seeundom virtutem agentis*, qui inducit formam. Et ideo palet, quod charitas non e*I infinita, sed quod facit effecto.n infinitum, dmn conjungit animam Deo, justificando ipsam : hoc demonstrat infinitatem virtutis divinæ, quæ est charitatis author.

Conclusio *est affirmativa.*

Hanc difficultatem late discutiemus *disp.*
4, *dub.* 1 *cum sequentibus.*

ARTICULUS III.

Vtrum charitas sit virtus-

Ad tertium sic proceditur Videtur, quod charitas non sit virtus. Charitas enim amicitia est quædam. Sed amicitia a Philosophis non ponitur virtus, ut in 8 lib. Ethic, patet. Neque enim connumeratur inter virtutes morales, neque etiam inter intellectuales. Ergo etiam neque charitas est virtus.

Præterea : Virtus est ultimnm potentia*, ut dicitur in lib. de cælo et mundo. Sed charitas non est ultimum, sed magis gaudium cl pax. Ergo videtur quod charitas non sit virtn*. sed magis gaudium et pax.

Præterea : Omnis virtus est quidam habitus accidentalis : sed charitas non est habitus accidentalis, cu n sit uobilior ipsa anima. Nullum autem accidens est nobilius subjecto. Ergo chantas nou est virtus.

Sed contra est, quod Aug. dicit in lib. de moribus Eccles. Charitas est virtus, quæ (cum nostra affectio est rectissima) conjungit nos Deo. qua eum diligimus.

Respondeo dicendum, quod humani actus bonitatem habent secundum quod regulantur debita -regula et mensura. Et ideo humana virtus, quæ est principium omnium bonorum actuum hominis, consistit in attingendo regulam humanorum actuum. Quæ quidem est duplex, ut supra dictum est, scilicet humana ratio, et ipse Deus. Unde sicut virtus moralis diffinitur per hoc quod est secundum rectam ratio* nem. ut palet in 2 Ethic, ila etiam attingere Deum constituit rationem virtutis, sicut etiam supra dictum est de fide et spe Unde cum charitas attingat Deum, quia conjungit nos Deo. ul patet per authoriiaiem Aug. adductam, consequens est, charitatem esse virtutem.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus in 8 Ethic. non negat amicitiam essc-virtuteii* ; sed dicit, quod esi virtus, vel cum virtute. Posset enim dici, quod est virtus moralis circa operationes, ipia» sunt ad alium, subalialamen ratione, quam justitia. Nam justitia est circa operationes. quæ sunt ad alium sub ratione debili legalis. Amicitia auleffi sub ratione beneficii cujusdam debili amicalis cl moralis; vel magis sub ratione beneficii graluili, ul palel per Philosophum in 8 Ethic. Potest tamen dici, quod non esi virtus per se ab aliis distincta. Non enim habet rationem laudabilis cl honesti nisi ex objecto, secundum scilicet quod fundatur super honestatem virtutum. Quod patet ex hoc. quod non quælibct amicitia habet rationem laudabilis. et honesti, sicut patet in aiiiictlia delectabilis, et utilis. Unde amicitia virluosa magis est aliquod consequens ad virtutem, quam sil virtus. Nec est simile de charitate, quæ non fundatur principaliter super virtutem humanam» sed super bonitatem divinam.

Ad secundum dicendum, quod ejusdem virtutis est diligere aliquem, et gaudere de illo. Nam gaudium amorem consequitur, ut supra habitum est, cum de passionibus ageretur Et ideo magis ponitur virtus amor, quam gaudium, quod est amoris effectus. Ultimum autem quod ponitur in ratione virtutis, non importat ordinem effectus, sed magis ordi.cm excessus cujusdam, sicut centum libræ excedunt quadraginta.

Ad tertium dicendum : Omne accidens scuudii i suu;u esse est inferius substantia, quia substantia est e; - per se. accidens autem in alio. Sed secundum rationem spe-

dei. aerideBS quidem, quoi crasatar ex prineipiissubjecti- csl indignius subjecto, situi effortus causa. Accidens aulrm que-d Cdusainr ex participatione alicujus superioris luiunr, est dignius subjecto, in quantum est similitudo superioris natone, sicut lux diapborw. El hoc modo duritas est di- gnior iuima, in quantum est participatio quatiam Spiritus saurii.

Conclusio *est affirmativa.*

ABTICULÜS IV.

I'Irun cheritu sil rirttn specialis.

Ad qartum sic proceditur. Videtur quod durius non sit virtus specialis- Dicit caim Haeron. (m breviter omnem virtutis diffinitionem co npledal/ : Virtus esi duritas, qua diligitor Deus et proximus. Et Augustinus dicit in lib.de moribus Ecresiae, quod virtus c«t ordo amoris. Sed nulla virias specialis ponitur in diffinitione virtutis communis. Ergo durius noti est specialis virtus.

Praderea : Id qc- d se extendit ad opera omnimn virtu- tum. non potest esse specialis virtus. Sed duritas se ex- tendit ad opera o unium virtutum, secundum illud prima- ad Coniilli. 13 rChritas patiens est, fienigua est, etc. Ex:ea- iliteiMuiseadoamia opera tmmana. secundam illud lad Corintli. ult. : O.rnia opera vestra iu duritate suut. Ergo darius uoa est specialis virtus

1'r.i torea: Prærepti lictis respondent artibus virtutum. Sed August in lib de perfectione hualatsæ jibiiiiae, dicit quod generalis jussio est, Diliges ; a generalis protdbitin. Nonconcupisces. Ergocharius es; generalis virtus

Sed rouira : Nullum generateciwuuueratur speciali. Sed cbaiitas connumeratur spin librs virtutibus, scilicet spei cl lltlei, secundum illud ; ad Corinth. 13:Nunc autem ma- ned fides, spes, durius, tria hic. Ergo duritas csl spe- cialis virtus.

Ecspoodeu dicendum, quod actus et habitas speciGcantur [er objecta, ul ex supra dictis patet. Proprium autem objec- tum amoris est bonum, ut supra habitum est. Et ideo ubi estspeculis ratio boni, ibi esi speculis ratio amoris. Bo- num autem divinum in quantum est beatitudints objectum, label specialem rationem boni. Et ideo amor dentatis. qm est amor boas boni, est specialis amor. Unde eteharitas est specialis virtus.

Ad priffilKn ergo dicendam. quod eharibs p ni'ur in dif- finitione omnis virtutis, non qnia sit essentialiter omnis virtus, sed quia dependent ab ea aequaliter omnes virtutes, ul infra dicetur. Sicut etiam prudentia punitur in diffini, tioae virtutum moralium, ut patet iu 2 et ß Ethic, co quod virtutes morales dependent a prudentia.

Ad secundum diren-Jum, quod virtus, vel ars, ad quam pertinet fluis ultimus imperat virtutibus vel artibus, ad quas pertinent alii fines mcundarii : sicut militaris imperat equestri, ut dicitur in I Ethic. Et ideo quia charitas tubet pro objecto nlti ru n finem buroana: vit«, scilicet beatitudi- ue n a lernam ; ideo extendit sc ad actus tolitB ho.: ana- vita- per .nwliliu intpc ii, nun quasi immediate elicietis ouines actus viriotum.

Ad tertiü < dicendum, quod praeceptu n de diligendo, di- citur esse jussio generalis ; quia ad hoc reducuntur omnia alia pwcepta sicut ad finetn, secundum illud lad Tituolli I: Finis pr.eccepti cluriia? est.

Conclusio eat *affirmativa.*

Doctrinam quam D. Thom. proponit in his duobus articulis, et in sequentibus us- que ad finem quæstionis inclusive,explican- dum reservamus *in disp.* 7. ubi commodio- rem sedem habet juxta ordinem hujus Tractatus.

DISPUTATIO I.

De possibilitate, et existentia chari- tatis in ratione supernaluratis, cl slrictæ amicitiae hominis ad Deum,,

Quamvis absoluta charitatis existentia constet liquido ex Apostolo l *ad Corinth.*l 3:l 13, Trident, sew. 6, *cap.* 7, D. Thom, et r1i*.

ejus Interpretibus 1, 2, *quxst.* 62, non ta- t h S. men ex eisdem locis præcipue habetur, pos-D τώ.

sibilem esse veram amicitiam inter Deum et homines, illiusque rationem competere prædiclæ virtuti charitatis ; sed utrumque manet dflicultatibus obnoxium, quas non facile superabimus. Quare cum alias prim a cujuslibet scientiæ disputatio eo tendere et collineare debeat, ut *an est* sui subjecti formalis examinet, nisi illud aliunde sup- ponat exploratum ; ideo in hoc Tractatu, in quo virtutem charitatis sub ratione amicitiae hominis ad Deum per se primo respicimus, hujus dilectionis possibilitati et existentiae examinandis primam dispu- tationem merito dedicamus.

DUBIUM I.

Utrum sitpossibilis supernaturalis, acttricta amicitia inter Deum et homines ?

Nequit proposita difficultas convenienter expediri, quin prius amicitiae quidditatem, passioness, et species agnoscamus. Qua- propter ex pluribus, quæ de hac materia scribunt Aristot. 8, *et* 9 *Ethic.* D. Thorn. *ibidem*, Tullius *in Lzlio*, et alii plures, Arist. Tullius, nonnulla oportet modo prælibare.

§ I-

Amicitis diffinitio, illiusque species expli- cantur.

1. Amicitia ergo (ut communiter diffini-Ane- tur) *est mutux benevolentia amor in alicujus* nitio. *boni communicatione fundatus.* Quæ diffini- tio tria exprimit ad veram amicitiam ne- cessaria. Primum est *benevolentia*, quæ ex sua formali ratione dicit velle bonum alicui personæ propter ipsam ; ad irrationalia quippe non extenditur. Secundum est tZi/ec- tio, quæ supra benevolentiam addit unio- nem

DISP. I, DUB. I.

nem amantis nd amatum, ita ul amans re- putet amatum quasi idem sibi. Tertium est, quod prædictus benevolentiae amor sit mutuus, manifestus, et super alicujus boni communione fundatus. Ad amicitiam quippe necessaria est redamatio non latens; nam amicus dicitur quasi amans amatus, sive alteri amicatus. Mutuus autem bene- volentiæ amor persistere nequit, nisi fun- detur in alicujus boni communicatione, vel societate.Unde tria hæc.quæ modo exposui- mus, requiruntur et sufficiunt ad veram et strictam amicitiam.

2. Cujus multiplex est divisio; nam primo dividitur ex parte objecti, sive finis, in amicitiam honesti, utilis et delectabilis. Cu- jus partitionis sufficientiam probat Philo- sophus 8 *Ethic, lect.* 2, ex eo quod amicitia dicitur per respectum ad objectum amabile, seu amicabile : amabile autem coincidit cum bono ; ut enim ibi tradit Aristot. *Amabile bonum, unicuique autem proprium:* sed bonum dividitur adæquate in utile, ho- nestum, et delectabile : ergo amicitia adæ- quate dividenda est ex parte objecti in uti- lem, honestam.et delectabilem.

Amicitia utilis illa dicitur, quæ vult bo- num amico, non quidem gratia ipsius, sed propter utilitatem amantis, quam respicit ut finem. Hæc enim amicitia illiberalis est, et quæstuaria, ob idque frequenter inveni- tur inter mercatores, qui solius utilitatis gratia, quam unus assequitur ex negotiatio- ne alterius, amicitiam ineunt, illiusqueob- sequia sibi impendunt. Amicitia vero de- lectabilis appellatur illa, in qua etiam amans non diligit amatum, nisi in quantum est sibi delectabile, et propter voluptatem, quam ex illius communicatione capit. Unde hæc amicitiaespecies maxime familiaris est juvenibus ; hi enim cum non sequantur judicium rationis, sed inclinationem pas- sionum, delectationem sensuum prose- quuntur, et voluptates corporeas ardentem aucupantur. Amicitia autem honesti illa est, quæ fundatur super communicatione, et similitudine in bono virtutis, et per quam amans vult bona amico gratia ipsius, vel propter ipsum sicut finem.

3. Unde quia solum bonum honestum est bonum simpliciter naturæ intellectivæ, firmumque de se, et stabile ; idcirco sola amicitia honesti est amicitia absolute et simpliciter, aliæ vero duæ secundum quid tantum, et per analogiam ad illam, quate- nus scilicet participant aliquid tum de con-

ceptu benevolentiae quam includit amicitia virtutis, tum etiam utilitatis et delectatio- nis, quibus prædicta amicitia abundat. Quamvis enim virtuosus non quærat in amico delectationem, aut utilitatem pro- priam,illas tamen abunde consequitur,quia nihil utilius, ac delectabilius est veris ami- cis, ut probant Philosophi *loco citato*, et D. d- Aug. August, *lib. cie amicitia.*

Quæ dividitur secundo ratione commu-terior nicationis quam supponit, in naturalem, divi'io'

domesticam, civilem, et divinam, ad quas reducuntur plures aliæ. Naturalis est velut insita consanguineis, fundatur enim super communicatione naturæ, quæ per genera- tionem traducitur. Domestica est propria illorum, qui sub unius patrisfamilias pro- videntia in eadem domo convivunt, et in domesticis communicant officiis. Civilis seu politica amplectitur oppidanos, seu concives ; nam sicut inter milites est amicitia ratione societatis, et communicationis mi- litiae; inter eruditos ratione communica- tionis in doctrina : ita etiam potest esse in- ter illos, qui communicant in unius loci habitatione, et operibus civilibus. Divinæ vero amicitiae nomine intelligitur charitas. quæ, ut intra constabit, est Vera amicitia inter Deum et homines, fundata in com- municatione donorum supernaluralium, præsertim gloriæ, ad quam per gratiam coaptamur.

4. Denique amicitia alia est æqualitatis, quæ idcirco hoc sibi nomen vendicat, quia petit ad sui consistentium æqualitatem cum personarum ; tum etiam, et maxime obse- quiorum, quæ sibi debent rependere invi- cem amici: alia vero excellentia, qualis in- venitur inter patrem, et filios, maritum et uxorem, Principem et subditos. Et hujus- modi amicitia non exposcit æqualitatem personarum, aut obsequiorum, sed illorum dumtaxat proportionem; non enim eadem sibi præstare debent parentes et filii, sub- ditus et Princeps; sed æqualia secundum proportionem ad personas. Unde cum Rex impendit subditis curam, providentiam, et alia dona, subditi vero retribuunt ei hono- ris, gralitudinis, et obedientiae obsequium, salvari potest inter illos stricta amicitia excellentiæ. Quæ non est eadem specifice inferioris personæ ad personam superio- rem, sive excellentem, et hujus ad illam; sed diversa, ut ex Philosopho advertit D. Thom. 8 *Ethic, lect.* 7.

Utrum autem amicitia naturalis simpli-

citer dicta, qualis est amicitia honesti, tam æqualitatis, quam excellentiæ, sit specialis virtus? Non diffinivit Philosophus, et adhuc sub lite res est. Dici potest pro nunc, et quidem salis probabiliter, quod est specialis virtus moralis, et pars potestativa iustitiæ, quæ reddit unicuique amorem. Sicut enim benefactori ratione beneficii præstiti debita est ex decencia aliqua gratiarum retributio; ita qui sapientia, virtute, sanguine, aut simili bonoexcellit,et nobiscum communicat, jus habet, ut speciali benevolentia a nobis diligatur; quoniam omnes illas dotes dignæ sunt speciali amore. Unde sicut ad satisfaciendum debito orto ex beneficiis acceptis, ponitur specialis virtus moralis, scilicet gratitudo. quæ est potentialis pars iustitiæ; ita pro solutione juris ad specialem benevolentiam amorem fundati incommuni bono doctrino, virtutis, consanguinitatis, etc. constituenda est specialis virtus moralis, quam dicimus amicitiam. Sed de hoc infra fusius agemus *disp. 7, num. 4.*

ijsw C'ra proprietates autem veræ et perfectæ amicitia», uti præcipue estilla, quam laudabilem morum, sludiorumque similitudo congglutinat, late diffunditur calamus Scriptorum. Omnes tamen possunt ad quatuor revocari. *Prima* est, ut amicus amico gaudenti congaudeat, dolenti condoleat, eique animi consilia, et pectoris secreta confidat. *Secunda*,ut amicus familiaribus amici colloquiis delectetur,præsentiam suspiret; illum tamen ita veneretur, ut in illius conspectu nihil indecens agere, aut loqui præsumat. *Tertia*, ut omnia amicorum bona sint communia, sibique in necessitatibus, si forte occurrerint, sponte subveniant. *Quarta* denique.'et quæ omnes alias complecti videtur, ut amans habeat se in omnibus ad amicum sicut ad seipsum; quia amicitia est virtus, quæ eo dilectionis, ac dulcedinis foedere amicos jungit, ut ex eis cor unum, et animam unam efficiat. Sed de his, aliisque ad hanc materiam spectantibus videri possunt Aulhores supra citati; nobis enim satis fuerit nonnulla breviter prælibasse pro decisione præsentis quæstionis, quæ intelligenda est de amicitia excellentiæ; nam æqualilatis amicitia extra dubium est, quod non possit competere Deo erga creaturas.

§ H.

Catholica sententia elucidatur.

5. Dicendum ergo est,possibilem esse inter Deum, et homines veram, strictamque, ac supernaturalem amicitiam. Haec assertio est adeo communis, et certa, ut nonnulli eam censeant de fide. Quam docet D. Thom. 1 *p. quxst. 20, art. 2 ad 3, et in 3, D'Cjp dist. 23, quxst. 1, art. 1 ad 2, et in prxsenti Bjwm art. 1, ubi Cajet et Bannez.Arauxo conci. 1 joTM et 2,Joan.a S.Thom. disp. 1-1, dub. 1, Gonet. disp. 10, ari. 1, Ferre quxst. 1, § 1, Labat Fene disp. 3, dub. 1, § 1, N'. Philipp, a SS. Trin. disp. 11, dub. 1, Lorea disp. 2, Valentia disp. 3, quxst. 1, punct. 2, Suarez disp. 3, suant S'd.2, Vasquez lib. 1, de adorat, disp. 6, cap. 2, Granad. cuntrovers. 3,de charit. disp. 3, sect. 1, et alii plures.*

Probatur primo testimoniis Sacræ Scripturæ, in quibas perspicue continetur. Hæ ab»- jusmodi sunt illud Psal. 12: Nimis honorati taie- sunt amici tui Deus. Et illud Sapient. 7: *In* - ? ' finitus thesaurus est hominibus, quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitix Dei. EtT3111' Cant. 2 : Surge, propera amica mea.Et cap. jKD 5: Ipse est amicus meus, filix Jerusalem. Et^9.^ Joan. 15 : Kos amici mei estis. Et Luc. 12 : : Pirib- Dico autem vobis amicis meis. Et alia plura, quæ intelligenda sunt de vera, et propria amicitia : tum quia verba Sacræ Scripturæ accipi debent in sensu proprio, et rigoroso, quoties ex hac intelligentia nullum sequitur inconveniens, ut tradit D. August, ab omnibus receptus : nullum autem apparet inconveniens in eo quod de propria, et stricta amicitia intelligantur. Tum etiam, quia hoc pacto ea interpretantur communiter SS. Patres. D. Hilarius in Ps. 13.D.August. tract, d. HL 85, in Joan. D. Ambrosius lib. 2 Epislolar. β; epist. T, D. Bernard, in Cant, et plures alii, D. Bern a quorum sensu non licet abscedere.

Deinde suadetur eadem assertio ratione; Ratio. nam amicitia proprie dicta, ut modo vidimus, est mutuae benevolentis amor in peculiari quadam communionem fundatus : sed inter Deum et homines possibilis est mutuae benevolentiae amor fundatus super communionem perfectissimi boni, scilicet beatitudinis, qua Deus est in seipso summe felix : ergo et supernaturalis, strictaque amicitia. Major, et consequentia constant. Minor autem suadetur primo, quia non repugnat, ut l'eus et homines communicent in superna-

C» CtttSA

ÀrisU

Pirib-

Confir-
mano
prima

Jcod.

turali bono æternæ beatitudinis; nulla enim apparet hujus communicationis implicatio,quia,ut ostendunt ex fide Theologi in materia de visione, possibilis est visio intellectiva, qua homines intueantur Deum prout est in se, et in formali ejus bealitudine participative communicent. Omnis autem peculiaris boni communicatio nata est parere mutuum benevolentiamamoreminter eos, qui in illo communicant; similitudo quippe gignit amicitiam, ut docet Phil. 8 *Ethic, lect. 1*, et constat experientia; virtuosii namque facile inter se amicantur, quia communicant in bono virtutis : milites sunt inter se amici propter communionem et societatem in militia, et sic de aliis.

Secundo, quia homines justii possunt velle, et de facto volunt Deo, quia Deus est, et propter ipsum maxima bona, cum intrinseca, ut eum esse, qualis est, justum, omnipotentem, etc. in hoc enim summam complacentiam habent : tum extrinseca. ut quod ab omnibus adoretur et colatur. Deus item vult ipsis justis supernaturalia bona tam gratiæ, quam gloriæ, non quidem ex concupiscentia ad utilitatem, vel delectationem, quas ex illis capiat, utrumque enim summæ Dei felicitati repugnat; sed ex benevolentia ad ipsos, qua diligentes sediligit,ut dicitur *Parabolar. 8*. Est igitur inter ipsum, et homines mutuae benevolentiae amor, qui cum fundetur alias in communionem perfectissimi, et supernaturalis boni, scilicet beatitudinis, quam Deus ut author supernaturalis impertitur justis in via per gratiam, in patria per gloriam, ut modo vidimus, non potest constituere inter ipsos perfectam, et supernaturalem amicitiam.

Confirmatur primo.Inter Patrem, et filios adoptivos intercedit propria, et perfecla excellenliæ amicitia, eo quod adoptio imitalur naturalem filiationem, quæ prædictam dilectionem inducit : sed possibile est, quod Deus ut author supernaturalis eligat homines in filios adoptivos, quia et de facto plures sic elegit, conferendo cis supernaturalem gratiam adoptionis, qua clamamus, *Abba Pater*, parlicipamusque ipsam naturam divinam, et acquirimus jus ad gloriæ hæreditatem : ergo possibilis est inter Deum, et homines supernaturalis, et perfecta excellentiæ amicitia. Major et consequentia non indigent probatione : minor vero quoad primam illius partem suadetur perspicue, tum ex secunda, quæ constat ex lilio Joan : 1 : *Dedit eis potestatem filios Dei*

fieri. Et 1 ad Corinth. 1 : *Fidelis Deus, per ad Co- quern vocati estis in societatem filii ejus.* Etrinth' 1' Rom. 8 : *Ipse Spiritus Sanctus testimonium „ Àd „ reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei :* et aliis hujuscemodi. Tum etiam, quia nulla adduci potest implicationis ratio in eo quod Deus eligat homines in filios adoptivos, eosque proinde ad suæ naturæ consortium admittat, cum id sit opus insignis liberalitatis, quæ divinam bonitatem maxime decet. Videantur quæ diximus *tract. 14, disp. 4, dub. 2, § 2.*

Confirmatur secundo. Inter sponso adest Alia propria,et strictissima excellentiæamicitia, math, ut quæ fundatur in maxima unione : sed animæ rationales possunt ad hanc gratiam, et societatem elevari, ut Deo sicut sponso intime copulentur : illarum igitur ad ipsum Deum possibilis est propria, et stricta excellentiæ amicitia, Minor, quæ sola indiget probatione,suadetur.Tum ex non repugnantiæ prædictæ unionis. Tum etiam, quia ab actu ad potentiam optima est consequentia : constat autem ex sacris Litteris Deum uniri de facto animabus justis ut sponsum sponsabus, cum quibus contrahit mysticum, et spirituale matrimonium, in hac quidem vita inchoatum per fidem et charitatem, quasi per verba de futuro; in patria vero per visionem, et præsentiam consummatum. Id enim non obscure ostendunt verba illa Oseæ 2 : *Sponsab/ te mihi in fide.* Et Apo-oseae 2. calyp. 19: *Gaudeamus, et exaltemus. quia ve-* Apoc.19. *nerunt nuptix agni, et uxor ejus prxparavit se.* Et alia plura hujusmodi, necnon et omnis scena dramaticalibri Canticorum,quam deChristoet fidelium animabus, quibus ille ut sponsabus per verum, et mysticum matrimonium conjungitur,intelligunt communiter SS. Patres, quibus subscribunt Theologi videndi super hac re 1, 2, q. 4.

§ HI.

Communis objectio, et recentiorum solutio.

6.Contra hanc tamen assertionemestcom- Objec- munis objectio, cui oportet satisfieri ante- 10' quam sententiam contrariam, i illiusque fundamenta proponamus. Objicies ergo : nam Dei ad creaturas non potest esse benevolentiae amor : ergo nec amicitiae. Consequentia liquet,etantecedens probatur;quia objectum motivum amoris benevolentiae debet esse bonum, quod alteri volumus, sive potius ipsa persona amici, cui illud volumus; nam

benevolentia, ut supra vidimus, dicit ex sua formali ratione velle bonum alicui propter ipsum; hinc enim ab amore concupiscentia distinguitur, quæ non vult bonum amato propter ipsum, sed propter amantem. Constat autem, quod nullum bonum creatum potestesse objectum motivum actus divini, et increati : tum quia objectum motivum actus coincidit cum objecto primario, et specificativo, quod respectu divinæ voluntatis, et actuum illius non potest esse aliquid creatum, sed solum divina bonitas, ut docent communiter Theologi 1 p. q. 19, art. 1. Tum etiam, quia objectum motivum alicujus actus est vera illius causa finalis, utpote cujus proprium est movere : implicat autem quod actus divini, et increati sit causa finalis, vel alia quaelibet.

Huic objectioni occurrunt Lorea in prawnlora. H, disp. 2, num 9. Alarcon 2 p. tract. 3, TopA. Torres in hac 2,2, disputat. 60 dub. 2, CoCoHocb.ninchd«p. 21, dub. 8, Hurtardo disp. 121, L – n« sect. 6, subsect. 1, Lessius de justitia et jure cap. 36, dub. 3, elalii, concessa majori, negando minorem. Ad cujus probationes respondent non esse inconveniens, quod aliquis actus liber divinæ voluntatis adæquate acceptus, vel saltem inadæquate secundum aliquam sui formalitatem, desumat speciem ab objecto creato, illudque respiciat ut proprium motivum, et finem primarium, sive proximum, sive etiam ulli, tum, non quidem privative, sed præcisive, ideal in quo, quantum est ex suis meritis et formali ratione, sistat.

Hiun Cæterum hæc solutio sustineri nequit. Tum quia finis, sive proximus, sive ultimus alicujus actus est vera causa illius: implicat autem, quod aliqua enlitas creata sit vera causa actus divini, vel formalitatis intrinsecæ illius, quia cum hujusmodi actus adæquate acceptus sit ens a se, repugnat ei omni no dependenti imperfectio, quæ essentialis est omni enti habenti causam, in quantum hujusmodi. Tum etiam quia objectum primarium, et motivum tribuit speciem actui, ad quem movet; repugnat autem, quod actus internus divinæ voluntatis mutuetur adæquate. vel inadæquate speciem ab objecto realiter a se distincto, quale est bonum creatum ob dependentiam, quæ essentialiter in hac specificatione includitur. Implicat enim, quod actus desumat speciem ab objecto realiter a se distincto, et quod non dependeat intrinsece ab illo sicut a causa formali extrinseca; quoniam specificari formaliter ab

alio, nihil aliud est, quam ab illo sicut a forma dependere, eique ut causa? formanti, et exemplanti commensurari. Tum præterea, qui ab eo quivis actus delibat suam perfectionem, a quo speciem sortitur; quoniam sicut unitas, et multitudo, ita perfectio, et imperfectio rei speciem consequuntur: sed actus divinus non potest desumere suam perfectionem sive totaliter, sive partialiter ab objecto creato, ut ex se liquet: ergo nec speciem, ut male astruit hæc solutio. Tum denique, quia in voluntate divina nulla inordinatio potest cadere; caderet autem, si Deus vellet bonum creatura propter ipsam, sicut propter finem in quo præcisive sisteret, ut astruunt Lessius, Torr, et Hurt, quoniam talis actus esset Hurud. 1 contrarius recte rationi; hæc enim dictat, ut Deus omnia velit propter se sicut propter ultimum finem.

Quæ argumenta etiam probant, quod bonum creatum esse non potest objectum motivum, seu primarium amoris Dei erga homines quantum ad terminationem illius activam (quæ est solutio Arrubalis 1 p. Arrob. disp. 54. cap. 4, et Martinez de Ripalda, in prxsenti, disp. 31, sect. 1.) Tum quia terminatio activa actus divini non distinguitur ab intrinseca entitate illius; quare sicut hæc non potest habere pro objecto motivo, et primario aliquid creatum, ita neque illa. Tum etiam, quia objectum specificativum. sive primarium, et motivum divinæ voluntatis libera, tam secundum entitatem, quam secundum extensionem, et terminationem activam ad creaturas, est immensa bonitas essenfiæ Dei, non vero aliquid creatum, ut ex D. Thom. 1 p. quxst. d. Tin 19, art. 2, et in 1, dist. 41, art. 3, ostendimus tom. 1, tract. 4, disp. 3. dub. 2, ad quem locum remittimus lectorem.

7. Contra tamen instant recentiores; Repite, nam plures actus Dei habent pro objecto primario, specificativoque, ac motivo aliquid creatum, in communiori sententia Theologorum: ergo non recte doctrinam ab ipsis modo traditam inficiamur. Consequentia liquet, antecedens vero probant primo: quia in Deo est complacentia boni creati; complacentia autem cum supponat suum objectum, illudque attingat in seipso. non potest non ab eo speciem mutuare. Secundo, quia Deo odio sunt iniquitas, et peccatum: constat autem iniquitatem esse objectum motivum, et formale odii in quantum odium est. Tertio, quia objectum specificativum

specificativum omnipotentia? divinæ non est aliquid increatum, sed ens producibile incommuni. Quarto, et ultimo, quia actus divinæ voluntatis ex natura sua est infinitus, et independens a creaturis: ergo sive ab illis moveatur, et speciem capiat, sive non, nullam inde imperfectionem contrahet, sed permanebit semper cum propria perfectione, et independentia naturalibus.

Hæc tamen parum urgent. Respondetur enim negando antecedens; nam opposita sententia communior est inter Theologos, quam docent cum D. Thom. ejus discipuli 1 par/. quxst. 19, art. 2. Ad primam autem instantiam in contrarium dicendum, quod sicut cognitio, qua Deus attingit creaturas possibles; præsupponit illas, et tamen non desumit ab eis speciem, sed a divina essentia: ita licet actus; quo ipse Deus complacet sibi in bono creato, præsupponat illud, ob id tamen non debet ab eo speciem capere, sed stat optime, quod eam desumat ab essentia divina. Et ratio est eadem utrobique, quia nimirum actus non debet mutuari speciem ab omni objecto, quod præsupponit, et in seipso attingit; sed a primario tantum: sola autem essentia Dei potest esse objectum primarium, et motivum actus divini terminati ad creaturas, ut loco supra citato ostendimus.

Ad secundam respondetur, Deum moveri a propria bonitate, quam impense diligit, ad fugienda et detestanda omnia mala illi contraria, qualia sunt error, et iniquitas: unde malitia peccati solum se habet ut objectum secundarium, et pure terminalivum actus divini detestativi illius, utpote in quo actu denominatio primaria, et essentialis est amoris erga divinam essentiam; secundaria vero, et quasi accidentalis, displicentiae, et odii in peccatum.

Ad tertiam instantiam negatur antecedens; nam objectum specificativum omnipotentiae est essentia divina, quatenus ratio omnis producibilis; creaturae vero possibile solum com parantur ad illam ut objectum connaturale secundarium, cum quo omnipotentia ita connectitur, ut non possit absque illo esse, aut intelligi, ut ostendimus loco citato, disp. 7, a n. 62.

Ad ultimam probationem negatur consequentia, quoniam ex antecedenti potius sequitur quod actus divinus non possit habere pro objecto motivo, aut specificativo aliquid creatum: quia si hoc pacto se ha-

Salmant. Curs. theolog. tom. XII.

beret ad aliquam creaturam, eo ipso dependeret realiter ab illa, et non dependeret: quæ contradictionem implicant. Non dependeret quidem, quia est divinus; dependeret vero, quia non stat aliquid præter divinam bonitatem esse specificativum volitionis divinæ, quin sit vera causa formalis, et finalis illius, influalque in eam dependentiam. Nam supposito, quod aliquid sit ratio motiva, vel specificativa alterius, non aliunde impediri potest vera causalitas, et dependentia, nisi ex defectu realis distinctionis inter ipsa, ut contingit in divinis: quam distinctionem perspicuum est non deficere, sed adesse inter Deum, et creaturas.

§ IV.

Legitima objectionis solutio.

8. Quocirca recentiorum solutionibus rejectis, ut veram et legitimam tradamus, prosotum animadvertendum est primo, quod in actu dilectionis Dei erga rationales creaturas distinguere debemus ipsam entitatem, et terminationem activam actus divini, quæ infinita est, et increata; et ipsa bona creaturae volita, quæ finita sunt, et temporalia.

Secundo nota, quod licet rationalis creatura non possit esse motivum, sive finis actus divini; bene tamen naturalis, vel supernaturalis boni, quæ Deus per prædictum actum illi confert; nam cum hujusmodi bona sint creata, nihil vetat quominus ordinentur ad creaturam rationalem sicut ad proximum finem.

Observe denique de ratione benevolentiae non esse, quod persona amata sit finis actus, quo ei bonum appetimus; sufficit enim, quod ex vi prædicti actus constitutur in esse finis boni eidem voliti. Tum quia ex hoc satis salvatur, quod amans velit amato bonum propter ipsum, in quo propria benevolentiae ratio consistit. Tum etiam, quia proximus, intrinsecus, et indispensable finis actus amicitiae est rectitudo moralis, quæ in dilectione liberali amici invenitur, ut colligitur ex D. Thom. p Tho in 2, distinet. 23, art. 2, et in hac 2, 2, q. 113, art. 7.

Ex his facilis est solutio ad objectionem; Legi-negatur enim antecedens, ad cujus probationem sic potest in forma occurri: *objectum molinum amoris benevolentix debet esse persona amici*, distingo majorem; ex parte

actus. vel boni voliti, concedo maiorem, quantum ad entitatem, vel terminationem activam actus determinate, nego maiorem. *Sed creatura rationalis non potest esse obiectum motivum, sire finis actus divini*, distinguo minorem; quantum ad illius entitatem, vel terminationem activam, concedo minorem; ex parte boni voliti, subdistinguo minorem: loquendo de fine ultimo, concedo minorem; si sermo sit de fine proximo. nego minorem, et consequentiam. Quia ut Dei ad creaturas rationales sit strictæ benevolentiae amor, sufficit quod ex vi divinæ volitionis constituentur prædictæ creaturæ in esse motivi, et finis proximi boni eis communicati per illam: quoniam ex hoc præcise salvatur, quod Deus velit bona hominibus propter ipsos sicut propter finem; quod dumtaxat benevolentiae amor D. Tho. exquirat. Videatur D. Thom. in 2, *distinet. 26. artic. I.*

Replica- 10. Nec refert, si contra hanc solutionem objicias primo, quod juxta illam actus, quo Deus vult hominibus aliqua bona, non sistit in illis adhuc ex parte boni voliti, sed eos ordinat indispensabiliter ad ipsum Deum sicut ad ultimum finem: ergo nec est, neque esse potest amor amicitiae. Patet consequentia, quia hic amor salvari nequit, nisi saltem ex parte boni voliti sistat in amico. Si enim ordinet illud ad amantem sicut ad ultimam finem, jam non erit affectus amicitiae?, sed concupiscentiae, ut constat tum ex se: tum etiam quia ideo amicitia utilis, et delectabilis deficiunt a perfecta ratione amicitiae?, quia etsi per eas amans velit bona amico, ipsa tamen refert ulterius ad seipsum, propriamque utilitatem, et delectationem, ut docet Aristot. 8, *Ethic. led. 4*, et ex illo D. Thom. *ibi, el 1, 2, q. 16, art. 4.*

Diluitor. Non, inquam, hoc refert. Respondetur enim concessio antecedenti, negando consequentiam. Ad cuius probationem dicimus, esse contra rationem amoris amicitiae stricte dicta, quod amans referat amatum, et bona ei volita ad amantem, qui non est ex se ultimus finis amati; secus autem si sit ullimus finis illius, uti se habet Deus ad creaturas, quas proinde diligere potest amore perfecti amicitiae? eodem actu, quo refert illas ultimo ad seipsum. Cujus doctrina? ratio est manifesta, quia amicitia? perfecta obesse nequit, quod amans diligit amatum eo modo, quo ei major perfectio accrescit, ejusque magis interest; siquidem proprius

scopus amicitiae*, dum vult amico bona, ost ut ei bene sit: constat autem, quod tunc creatura diligitur eo modo, quo sua magis interest; majorque perfectio ei accrescit, cura amatur subordinate et relative ad suum ultimum finem, qui est Deus; quoniam hoc pacto magis unitur, et appropinquat ad summum bonum, primanque sui causam: in qua unione et approximatione cujuslibet creatura? perfectio sita est, ut ex se liquet. Tum etiam, quia amicitiae virtutosa? ratio solum petit, ut amatum diligitur propter se conformiter ad ejus naturam, et regulas honestatis: est autem valde conforme regulis honestatis et naturæ creatæ, ut hæc diligitur cum subordinatione positiva ad suum ultimum finem, qui est Deus. Præsertim cum ab ipso ultimo fine diligitur. quem ita decet omnia sibi subicere, ut oppositum nequeat honestari: ergo quod Deus diligit creaturas, referendo illas ad seipsum sicut ad ultimum finem, non obstat quominus prædictus amor sit strictæ amicitiae». Imo illum in esse dilectionis amicitiae perficit, vel constituit.

Per quod ad probationem consequens satis patet; procedit enim desubordinatione amati ad amantem, qui non sit ultimus finis illius: quam subordinationem libenter admittimus inveniri non posse in actu perfecte amicitiae».

Quibus adde amicitiam utilis, et delectabilis ideo deficere a perfecta amicitiae ratione, quia intendunt principaliter utilitatem, et delectationem amantis, et in mutua illarum communicatione fundantur. Deus autem non subordinat sibi creaturas, quas diligit, et bona eis præstita, ut ex eis aliquam utilitatem, aut delectationem capiat: sed quia ita decet ipsum alia a se diligere, ut tradit D. Thom. 1 *part. q. 14, art. 2.* Unde prædicta subordinate non obest, quominus ipsius Dei ad creaturas sit amicitia honesti, quæ est perfecta amicitia.

10. Objicies secundo, quod nedum per amicitiam dilectionem amicitiae, sed etiam per actus liberalitatis, et misericordiae potest quis velle bonum alteri propter ipsum sicut propter finem ipsius boni voliti, modo nuper explicato: ergo nisi amor, quo Deus communicat bona hominibus, respiciat illos ut obiectum sui motivum, et specificativum, non est cur sit magis amicitiae, quam alterius virtutis affectivæ.

Respondetur concessio antecedenti, negando consequentiam, quia præterquam quod

Quod liberalitatis, et misericordiae actus non fundantur per se in communicatione alicujus boni, nec petunt unionem affectuum, et redamationem, quae tamen exposcit actus amicitiae, superest aliud universale principium, quo praedicti actus distinguantur in Deo veluti specificè, nempe immensa bonitas divinae essentiae, quae ob sui eminentiam est ipsi Deo ratio formalis exercendi erga creaturas actus omnium virtutum, quae ex suo essentiali conceptu imperfectionem non includunt, quales sunt liberalitas, misericordia, justitia, fidelitas, et amicitia. Ut enim Deus ex hac virtute communicet creaturis dona gratiae, vel gloriae, opus non est, quod ad hanc communicationem ab illarum bonitate moveatur, sed sufficit, et requiritur, quod tribuat eis praedicta bona ex affectu ad propriam bonitatem, quatenus est formalis ratio assimilandisibi alia, sive trahendi ad consortium suae naturae. Hinc enim praedicta communicatio in esse actus amicitiae divinae constituitur, secerniturque ab actibus liberalitatis, misericordiae, et cujuslibet alterius virtutis erga creaturas.

Pro cujus solutionis perfecta intelligentia recolendum est ex dictis *tract. 4, disp, et dub. 7*, quod cum divina essentia contineat eminenter omnem perfectionem physicam, et honestatem moralem, tam objective, quam formalem, repertas in creaturis, sitque prima illarum regula, potest sumi dupliciter: uno modo absolute, et secundum se, ut est bona per essentiam absque restrictione ulla; quo pacto est proprium specificativum divinae voluntatis, prout distinctae virtualiter a suis virtutibus; alio modo magis limitate, prout nimirum continet, et regulat determinate specialem bonitatem, quae relucet in objecto, et actu misericordiae creatae, vel alterius virtutis, ex modo dictis: et hoc modo tribuit speciem per modum objecti *quo*, et *quod* virtutibus divinis, et illarum actibus, et exercitiis; misericordiae videlicet, quatenus continet honestatem, quae apparet in sublevatione miseriae alienae; liberalitati vero, quatenus est prima regula bonitatis, quae existit in hilari, et decenti profusione bonorum; amicitiae autem proprie dictae, quatenus est Deo proxima, et formalis ratio trahendi alia ad consortium, et similitudinem suae naturae, sive communicandi illis bona, quia sibi similia in illa (Iv quia dicente solum conditionem, sive rationem formalem

passivam tenentem se ex parte ipsarum creaturarum) et sic de aliis virtutibus proportionabiliter.

Indequia bonitas divinae essentiae accepta secundum unum ex his modis est distincta virtualiter a seipsa sumpta secundum alios; etsi Deus per actus misericordiae, liberalitatis, et amicitiae impertiatur bona hominibus propter ipsos sicut propter finem boni voliti, non obest quominus praedicti actus sint distinctae lineae, cum semper habeant diversum objectum specificativum, scilicet essentiam divinam, a qua omnes actus Dei speciem delibant, et quae attendenda est ad discernendum, cujus virtutis sint elicitive. Etenim si Deus tribuat bona creaturae rationali ex affectu ad infinitam bonitatem suae essentiae, prout est ratione sublovendi alienam miseriam, erit praedictus actus misericordiae; si autem praestet ex amore ad illam, ut est ratio assimilandisibi alia, erit verae amicitiae.

11. Tertio objicies: ad veram amicitiam Alia requiritur, ut quis velit bonum alteri ex afflu^a

fectu ad ipsum: sed juxta solutionem supra traditam, Deus non potest velle bona hominibus ex affectu ad illos: ergo neque illos diligere amore strictae amicitiae. Major praeterquam quod est communis animi conceptio, desumitur ex D. Thom, in 3, dist. d. tuii. 29, quæst. 1, artic. 6, et infra quæst. 114, art. 1 ad 1, ubi hac ratione excludit a vera amicitia virtutem affabilitatis, qua quis sine affectu ad alterum habet se ad illum in verbis, et factis exterioribus, sicut se habere potest ad amicum. Minor est vero perspicua; nam affici ad aliquam personam importat habitudinem ad ipsam sicut ad objectum motivum affectus, sive voluntatis, qui est impossibilis Deo in nostra doctrina.

Ut huic objectioni clarius occurramus, Observe-
animadvertendum est prius, amorem benevolentiae esse in duplici differentia: alium re-
affectionis, quo voluntas amantis fertur in l'licanum
rem amatam, ad illamque afficitur velati tracta, et mota ob amabilitatem, quam supponit in ipsa: alium *effectionis*, quo voluntas amantis efficit bona, quae diligit in amato, hacque effectione trahit amatum ad se ipsum. Uterque autem ex his amoribus ligat amantem cum amato, et ex illis unum quodammodo constituit, diversimode tamen; nam in amore affectivo amatus trahit ad se amantem, perficitque, ac complet illius appetitum: amans vero trahitur, recipit, et depenlet ab amato, nisi distine-

tionis defectu inter utrumque hæc dependentia impediatur. Econtra vero in amore effectivo amans trahit, et transformat in se amatum, iliumque perficit ac nobilitat : amatum autem trahitur, et dependet ab amante, ab eoque recipit bona, quibus indiget. Et ratio hujus differentię est, quod amor affectivus oritur ex bonitate præexistente in objecto amato ; et ubi amans distinguitur ab amato, nascitur etiam ex indigentia, et potentialitate illius. Amor autem effectivus oritur ex perfectione, et communicabilitate amantis, quæ non permittit illum intra seipsum contineri, sed ad alia diffundit ab ipso nobilitanda et perficienda.

Secundo nota, quod amicitia ex sua formali ratione solum petit benevolentię amorem, qui amantem, et amatum intime jungat, et per quandam transformationem unum quodammodo ex eis constituat ; quia, ut supra explicuimus, in hac affectuum unionem illius essentia consistit. Unde cum tam amor effectivus, quam affectivus modo expositi prædictam unionem inter amantes constituent, quilibet ex eis sufficit ad veram, et perfectam amicitiam.

Observe denique, in dilectione Dei erga creaturas ulriusque amoris modo expositi formalitates concurrere; illa enim dilectio, secundum quod terminatur ad ipsum Deum (non enim potest ab hac attingentia absolvi) est amor affectivus, quia Deus diligit se allectus , et attractus a sua bonitate. Ut vero terminatur ad creaturas, est præcise, et formaliter effectivus : Deus enim non potest dependere a creaturis , neque ad illas affici ; sed idcirco illas diligere dicitur , quatenus ex amore affectivo ad suam infinitam bonitatem illas efficit, trahit, et ad se convertit, ut ex doctrina communi SS. Patrum late ostendimus *tract. 4, dixput. 3, dub. 2, et tom. 3, tract. 8, disp. 2, dub. 5*. Verum quidem est, hunc amorem effectivum Dei ad creaturas esse virtualiter affectivum erga illas : tum quia ipsa affectio est pro alio posteriori naturæ complacentia quædam boni effecti : tum etiam , quia ita se habet Deus ex vi prædicti amoris in conferendo creaturis bona, et eas copulando sibi, ac si maxime afficeretur ad ipsas.

Ilis suppositis, neganda est major absolutio accepta ; quoniam licet ad creatam amicitiam, ulpote indenudabilem ab imperfectionibus dependentię, et transformationis amantis in aliud, requiratur amor formaliter affectivus erga personam amatam ;

secus tamen ad conceptum formalem amicitiae, quæ præscindit a creata, et increali ; hæc enim solum petit benevolentię amorem, qui intime unial amantes, sivo affectivus sit, sive effectivus, qualis est amor Dei erga creaturas, quibus impertitur gratiam, et alia supernaturalia dona; siquidem ex vi hujus communicationis creatura unitur ipsi Deo, et in illum quodammodo transformatur.

Nec obest probatio in contrarium adducta ex D. Thom, tum quia S. Doctor solum loquitur de amicitia creata , quæ quia non oritur ex summa perfectione amantis, ut contingit in divina amicitia , sed ex illius indigentia, et praeexistenti objecti amati bonitate, salvari nequit absque amore affectivo ad amatum. Tum etiam, quia amor effectivus Dei ad creaturas est virtualiter affectivus ad illas , cum eas ipsi Deo intime jungat ut supponimus. Virtus autem, qua quis se habet ad alterum affabiliter in verbis, et externis factis, non includit ex suo conceptu formalem, aut victualem affectionem benevolcntię ad illum, sicut neque unionem voluntatum, aut redamationem ; sed ab eis præscindit, ob idque ad perfectam amicitię rationem non pertingit.

Diluuntur fundamenta contraria sententisc, prrler ultimum.

12. Contrariam nihilominus sententiam tuetur Durandas in 4, *dist. 49, quxst. 4, num. 16*, cui opinioni aliquantulum favet Scotus in 3, *did. 29, quxst. 5*. Et probatur primo, quia perfecta amicitia solum potest esse inter æquales: constat vero, quod inter Deum, et homines non est æqualitas , sed infinita distantia : inter eos igitur impossibilis est perfecta amicitia. Major , quæ sola indiget probatione, est expressa Philosophi 8 *Ethic.* π'ηωB. *cap. 7*, his verbis : « Constat autem si in » virtute, vel vitio, vel divitiis, vel in aliqua » alia re magna distantia fiat, non ulterius » sunt amici, neque dignam putant se esse » amicos . Maxime autem hoc est manifestum in ipsis Diis immortalibus ; hi namque plurimum bonis omnibus antecellunt.

Confirmatur : nam Domini ad servum non potest esse vera amicitia, ut docet idem Philosoph. 8 *Ethic, cap. 11*. Sed homo est Dei servas , ut liquet ex illo Luc. 17 : *Cum feceritis hxc omnia, dicite : Servi inutiles sumus.*

sumus. Inter ipsos igitur esse non potest perfecta amicitia.

¶ Primo ex D. Thom, in 3, *dist. 32, quxst. 1, ad 2*, inter multum distantes ealenus rescindi amicitiam, quatenus non communicant in eadem vita, nec conversantur simul, quod est proprium amicitię : Deus autem quamvis infinite distet a creatura, potest tamen conversari , et communicare cum illa in vita supernaturali. ipsamque proinde diligere amore perfectæ amicitię.

Secundo respondetur ex eodem Angelico D. Thom. Præceptore in 3, *dist. 28, quxsl. 1, art. 3 ad 3*, majorem esse veram loquendo de amicitia squalitatis : falsam autem, si de amicitia excellentię intelligatur : hæc enim non dissolvitur per distantiam præcise personarum, quia non petit ex se æqualitatem æquiparantię inter illas, sed solum æqualitatem proportionis in obsequiis : quæ tunc invenitur. cum quilibet amicorum operatur ad alterum secundum suam proportionem ; filius v. g. quæ filii , pater vero , quæ patris. Constat autem, quod licet inter Deum, et homines non possit esse æqualitas æquiparantię in actionibus et effectibus, bene tamen proportionis ; nam si Deus confert homini gratiam, et alia supernaturalia dona, homo potest per gratiarum actionem, honorisque, et obedientię obsequium, omnii ab ipso accepta referre ; quod ad prædictam proportionem sufficit, ut ex se liquet. Unde licet inter Deum, et homines esse nequeat stricta æqualitatis amicitia , bene tamen excellentię, qualis inter principem, et subditos invenitur , ut docet Philosoph. 8 *Ethic, led. 12*, his verbis : « Est autem ad » parentes amicitia filiis , et hominibus ad » Deum, ut ad bonum superexcellens. »

-Quare ad authoritatem in contrarium ex eo adductam respondetur , quod licet ipse Philos. in principio capitis loquatur de amicitia excellentię, verba tamen in argumento adducta, et quæ subsequuntur usque ni finem lectionis, intelligenda sunt de amicitia æqualitatis. Nec procedunt de possibili, sed tantum de facto, et ab iis quæ regulariter contingunt ; solum enim vult Philosophus inter personas virtute, aut dignitate maxime distantes vix amicitiam iniri, aut initam conservari ; quia qui se aliis longe eminere conspiciunt, eos quasi abjectos, et propria amicitia indignos aspernantur, ut quotidiana liquet experientia.

Dum autem his personis Deos immortales annumerat, non loquitur ex propria sententia , sed more gentium, qui plures Deos agnoscebant. Ipse vero Deorum nomine intelligit substantias separatas, scilicet . Angelos, cum quibus in ordine naturæ non possumus strictam amicitiam pacisci propter defectum communicationis vitæ naturalis, ut tradit D. Thom. *articul. 1, iroxime citato ex D. The. 3 Sent.*

Ad confirmationem dicendum, amicitiam Diluitor solum esse ad eos, qui possunt dominium habere alicujus rei ; volumus enim bona amicis propter ipsos, sive ut ipsorum sint : unde quæ incapacia dominii sunt, ut irrationalia, eo ipso excluduntur ab amicitia. Hoc autem interest inter servum legalem, et naturalem , quod ille non potest habere dominium alicujus rei ; sed ipse, et omnia quæ acquirit, sunt domini private, idest ita domini, quod nullo modo servi. Naturalis vero subditus cum gaudeat arbitrii libertate, potest habere dominium particulare suarum actionum , et aliarum rerum ; quamvis hæc omnia sint alias, sub generali potestate Domini. Unde inter servum legalem, et ejus dominum non potest esse vera amicitia ; bene tamen inter dominum , et ejus servum naturalem. Homo autem est servus naturalis Dei, ob idque potest optime strictam cum illo inire excellentię amicitiam.

Addere homines esse elevabi es ad gratiam filiorum Dei, ut superius vidimus : quare esto Deus non posset illos prosequi perfecta amicitia, qua servi, bene tamen qua filii sunt.

13. Secundo arguitur pro hac sententia : Secundum nam amor benevolentię proprie dictæ solum potest haberi ad illum, cui possunt aliqua bona de novo acquiri, et ab eo auferri ; est enim de ratione benevolentię, quod velimus amicis bona, quæ non habent, et gaudeamus cum eis adveniunt : sed Deo nullum bonum potest acquiri vel deficere : hominum ergo ad ipsum nequit esse perfectus benevolentię amor, proindeque nec amicitia.

Confirmatur : nam ad amicitiam requiritur, quod amici sibi mutuo benefaciant ; quia non possunt aliter illorum bona esse communia ; sed homo non potest Deo benefacere, juxta illud Job 35 : *Quid dabis ei ? aut quid de manu tua accipiet ?* Ergo nec strictam cum illo gerere amicitiam.

Respondetur negando majorem, quæ falso nititur fundamento: de ratione quippe benevolentiae non est volitio boni, quod de novo acquiri posset amico, vel ab eo auferri; sed sufficienter salvatur ejus ratio in complacentia gratuita boni possessi inseparabiliter ab amato, ut constat tum ex se, tum etiam quia inter divinas personas est mutuus, necessariusque perfectæ benevolentia? amor, ex eo præcise, quod sibi velint aeterna bona, quibus privari nequeunt. Data vero majori, non ob id esset impossibilis benevolentia stricta inter Deum, et homines ; quia licet bona Dei intrinseca sint ipsi inseparabiliter conjuncta; extrinseca tamen, ut honoret gloria creata, possunt ei de novo accrescere, et ab eo auferri.

Ad confirmationem dicendum ex Philoraiio' s^oPho ct & Thorn. θ *Eihic. Pct.* 11, quod Amifli licet homo non possit Deo benefacere, poD^o Tbo*test tamen illum ut patrem indulgentissi-

imum, et providentissimum Principem colere et honorare : quod sufficit ad amicitiam excellentiæ; hæc quippe non exposcit, ut persona inferior benefaciat amico superexcellenli, si ly *benefacere* contra reverentiae et honoris obsequium accipiatur. Sed amicus superexcellens, ut patet, vel Princeps, debet subditis per liberalem effusionem munerum benefacere; subditi autem debent rependere Principi gratias, reverentiam. et honorem, qui est propria beneficiorum retributio; hoc enim pacto communicant mutuo in propriis bonis, conferunlque et enutriunt amicitiam. Quamvis inter Deum et homines perfectior alia bonorum communicatio sit possibilis ratione visionis beatificæ, in qua beatus possidet totum Deum, et ab illo insimul possidetur.

14. Tertio arguitur : quia amicitia est routuæ benevolenliæ amur super alicujus boni communionem fundatus, ut supra diffinivimus : sed amor Dei erga creaturas gratia exornatas nequit super alicujus boni communionem fundari : non ergo esse potest amicitia. Probatur minor, quia amor fundatus super communionem alicujus boni habet se ad illam sicut ad sui causam totalem vel partialem, quod repugnat actibus divinis.

Respondetur, illam diffinitionis particillam, *in communionem fundatus*, posse usurpari dupliciter : uno modo stricte pro causa, sive fundamento proprio et rigo-

roso, quo pacto solum competit amicitiae creatæ, et affectivæ, ad cujus explicationem instituta videtur prædicta diffinitio : alio modo paulo latius, ita ut solum significet essentialem connexionem inter amorem amicabilem et mutuam communionem boni inter amicos : et hac ratione comprehendit omnem amicitiam creatam, et increatam, affectivam, et effectivam, qualis est amicitia Dei erga creaturas ; hæc enim essentialiter connectitur cum participatione illarum in bonis divinae naturae, non sicut cum causa a qua dependeat, sed sicut cum effectu quem inducit.

Secundo respondetur, prædictam diffinitionis particulam, *fundatus*, etiam in sensu proprio acceptam solum significare, quod mutua amicorum communicatio in aliquo bono est illis causa, conditio sine qua non, vel ratio a priori, ut invicem et firmiter diligantur : constat autem quod sicut communicatio in bonis naturae divi næ, prout se tenet ex parte Dei. est illi ratio a priori, ut diligat amicabiliter creaturas; ita prædicta communicatio, prout se tenet ex parte creaturarum, est conditio sine qua non ad illas ex amicitia diligendas.

Quod si instes, prædictam communicationem, prout se tenet ex parte creaturarum, debere antecedere amorem Dei erga illas ad salvandam proprietatem illius particulae, *fundatus*, etiam ut induit habilitudinem pura? conditionis, inficias non ibimus. Quoniam ut observavimus *tract.* 4, *disp.* 3, *dub.* 1, inactu amoris Dei erga creaturas est duplex formalitas nostro modo intelligendi distincta, alia actualis productionis gratiae, alia vero simplicis complacentiæ in homine ipsa decorato : quæ formalitas non intelligitur præcedere existentiam gratiæ et communicationem in bonis natura; divinae, sicut prior, sed illam ut conditionem supponit ; respicit enim essentiam Dei, ut est ratio complacendi in bonis ab ipso productis.

15. Quarto arguitur : nam amoris DeiQiurina erga homines convenire nequeunt amici-mX. tiæ stricte dictæ proprietates : ergo nec essenlia. Consequentia liquet : antecedens vero probatur, quia una ex proprietatibus perfectæ amiciliæ est, ut amans ecstasin passus, transformetur in amatum, ad illumque ita se habeat sicut ad seipsum: quæ non possunt Deo erga creaturas competere, utpote imperfectionibus obnoxia, et

rectæ rationi contraria : esset enim peccatum in Deo, si diligeret creaturas ut ultimum finem, quo pacto diligit seipsum.

Respondetur negando antecedens, ad cuius priorem probationem occurrit D.Thom. in 3, *dist.* 32, *qwest.* 1, *art.* 1 *ad* 3, hie verbis : « Amor omnis transfert quodammodo amantem in amatum, sed diversi modo : uno modo secundum quod amans » transfertur ad participandum ea quæ sunt amati: alio modo ut communicet amato ea quæ sunt sua. Primo ergo modo Deus non transfertur in amatum, quod est creatura, sed secundo modo, in quantum bonitatem suam ei communicat. » Quæ doctrina desumpta est ex D. Dionys. 4, *de diviin. nom.* ubi docet, quod amor convertit inferiora in superiora, ut ab eis perficiantur ; et superiora movet ad inferiorum provisionem, et beneficentiam. In quibus quia divina bonitas se habet ad creaturas supra quam dici potest, indulgenter, subdit ibidem Sanctus Doctor, *quod ipse Deus, qui est omnium causa, per abundantiam amatoria bonitatis extra seipsum fit perprovidentiam.* Quibus etiam addi posset, ecstasin et transformationem amantis in amatum, non esse proprietatem amicitiae in communi, sed solius amoris affectivi, qui non potest competere Deo erga creaturas.

Ad secundam probationem dicendum, quod amans debet se habere ad amicum sicut ad seipsum, quantum recta ratio, quæ est honestæ amicitiae regula, permittit; alias enim teneretur pater lege benevolentiae naturalis impendere honorem filio, quem petit sibi ab illo deferri; quod est ridiculum. Recta autem ratio dictat, quod Deus diligat se ut finem ultimum ; cætera vero ad seipsum sicut ad finem. Unde quod in hac dilectione non se habeat ad creaturas sicut ad seipsum. non obest quin strictam cum eis gerat amicitiam ; ad hanc enim sufficit, quod ipse Deus voluntatem diligentiam se faciat, eisque velit summa bona, quorum sunt capaces, et quæ ipse vult sibi.

Fnnndamentum autem a priori hujus doctrinæ sumitur ex dictis, illudque expendit D. Th. in 3, *dist.* 39, *q.* 1, *art.* 3. Etenim cum amicitia fundetur in aliquo bono, in quo amici reciproce communicant, illius naturæconsentaneum est, ut ille magis ab altero diligatur, qui magis in prædicto bono communicat. Unde cum amicitia

stricta supernaturalis haberi possibilis inter Deum et homines, fundetur in communicatione divinæ naluræ, quæ Deo convenit per essentiam, creaturis autem participative; æquum est, et hujusce amicitiae lege præscriptum, ut Deus plus diligat se, quam creaturas; e contra vero creaturæ perfectius diligant Deum, quam seipsas.

§ VI.

Ultimum argumentum pro contraria sententia.

16. Ultimum argumentum pro contraria Quintam sententia est hujusmodi; nam Deus nonraeruun). potest velle supernaturalia bona gratiæ, vel gloriæ hominibus propter ipsos, sicut propter finem volitionis, aut boni voliti : ergo neque eos diligere supernaturalis benevolentiae amore, proindeque nec vera amicitia. Utraque consequentia liquet ex dictis in hoc dubio, sicut etiam prima pars antecedentis. Secunda vero suadetur primo, quia secundum rectam rationem id. quod est perfectius alio, nequit ordinari ad illud sicut ad finem : constat autem gratiam, et beatitudinem esse perfectiores homine, et qualibet alia substantia naturali. Secundo, quia finis non potest influere in effectum voluntatis, nisi prævio influxu in illam et ejus actum, quo dictum effectum producit, quoniam propria causalités finis est amari : ergo eo ipso quod homo non possit esse finis volitionis, qua diligitur a Deo, impossibile est, quod sit finis boni sibi voliti per illam.

Priusquam hujus argumenti difficultatem diluamus, animadvertere placuit ipsam ab omnibus dissolvendam esse. Tum quia causa finalis dividitur in finem *cui, et cujus gratia*, atque ex utriusque ratione integratur, ut docent N. Complut, *lib.* 3°. com. *Physic. disp.* 14, *q.* 1; constat autem hominem esse finem *cui* Deus vult gratiam et beatitudinem, esto non sit finis illarum *cujus gratia*. Tum etiam, quia quidquid sit de modo, quo divina voluntas se habet ad creaturas, extra dubium est, quod unus homo potest velle alteri ex amicitia supernaturali, adeoque propter ipsum sicut propter finem, dona gratiæ et æternæ beatitudinis ; quia ut docet D. Thom, infra *q.* d. Tho. 25, *art.* 2, hæc sunt bona, quæ optamus omnibus, quos ex charitate diligimus. Tum denique, quia per charitatem, qua nosmel-

ipsos complectimur, appetimus æternam operum mercedem, quæ est beatitudo : merces autem in quantum hujusmodi importat aliquid referibile per amorem ad ilium, cui merces redditur; quia mercedem quisque propter seipsum amat, ut do-
D. Tbo-cet D. Thom. *in* 3, *dist.* 29, *quasi.* 1, *art.* 4. Cum ergo in his casibus adsit difficultas argumenti propositi, dissolvi debet ab ipsis adversariis, et quam ipsi viam straverint, eandem et nos capessere poterimus.

Dissolvi- Interim tamen respondetur ad argumen-
tor tum negando antecedens quantum ad secundam illius partem, quam non evincunt probationes. Ad primam enim potest dici, gratiam et beatitudinem esse perfectiores homine solum secundum quid, non vero simpliciter, proindeque ex hac parte nihil obstare quominus secundum rectam rationem ordinentur ad hominem sicut ad finem. Cui doctrinæ favet D. Thom. *q.* 27, *Sjciân!* 'de rerü. *artic.* 1 *ad* 6, *ei in* 1, *distinet.* 17, *c* rd *q.* 1, *arlic.* 2 *ad* 3, *et in* 2, *dist.* 16, *quxst.* I, *artic.* 1 *ad* 2, illamque amplectuntur Capreol. *in* 3, *dist.* 26, *quxst. unie. art.* 3, Cajetan. *art.* 3, *præsentis quislionis*, Conrad, 1, 2. *q.* 110, *art.* 2 *ad* 2, Suarez et alii.

Sed quia contrariam doctrinam statuimus *tract.* 14. *disp.* 4, *dub.* 7, §2, abstrahendo nunc ab utraque opinione, respondetur secundo, et melius, effectum formalem formæ accidentalis esse perfectiorem illa simpliciter, et proximum finem illius; quia accidentia in concreto sunt magis entia, subindeque magis bona : neque intenduntur propter se, sed propter perfectionem sui subjecti; albedo enim propter album accipit existentiam, et sic de reliquis. Concretum autem, sive effectus formalis gratiæ est homo justus, et Deo gratus, et ideo optime potest ordinari ad illum sicut ad finem, quia licet gratia sit perfectior homine secundum se accepto, non tamen homine justo : sed homo justus est simpliciter perfectior, quam gratia, et finis illius, sicut et cujuslibet alterius accidentis proprii, præsertim ordinati ad esse, sicut ordinatur gratia, ut tradit expresse D.
D. Tbo. Thom. *in* 3, *dist.* 28, *q.* 1, *art.* 1, his verbis : x Accidentia non habent esse et bonitatem per se, sed eorum esse est eis in substantiis : unde quod volumus virtutes et accidentia esse, hoc ad substantiam refertur, quam volumus sub illis accidentibus esse, et bene se habere. »

Ad secundam probationem negatur antecedens, quia optime fieri potest, ut una creatura sit finis alterius immediate productæ a voluntate, quin ipsam in voluntatem aliqua ratione influat ; operatio enim est finis naturæ, et perfectio universi, et singularium partium illius ; et tamen neque operatio, nec perfectio creata universi sortiuntur rationem finis respectu divinæ voluntatis, a qua omnis entitas creata producit. Ratio autem hujus doctrinæ est manifesta, quia ad hoc ut una creatura dependeat in suo esse et productione passiva ab alia sicut a fine, solum requiritur quod non suscipiat existentiam nisi dependentor ab illa sicut a termino prius volito, ad quem ordinatur ; hæc enim dependentia constitui debet in aliquo genere causæ, neque potest in alio, quam in genere causæ finalis, ut ex se patet. Ad hoc autem ut una creatura non suscipiat existentiam, nec cadat sub ordine productivo divinæ voluntatis, nisi dependentor ab alia sicut a termino prius volito, opus non est, quod aliqua illarum influat in divinam voluntatem, aut actum illius ; sed sufficit et requiritur, quod una ex prædictis creaturis, vel natura sua, vel dispositione divina ordinetur ad aliam sicut ad terminum ; quia eo ipso non poterit produci nisi dependentor a productione passiva prædicti termini, ad quem ordinatur, ut in exemplis modo adductis videre licet ; natura enim non producit nisi dependentor ab operatione sicut a termino, sive fine, propter quem fit.

Itaque productio alicujus rei est duplex : alia activa, quæ est ipsa actio per quam esse consequitur : alia passiva, quæ dicit entitatem existentem rei productæ cum ordine actualis dependentiæ a causa a qua producit. Creatura ergo cum non influat in divinam voluntatem, influere non potest per modum finis in productionem activam effectus ab illa immediate causati, bene tamen in productionem passivam ; quia licet non sit causa divinæ volitionis productiva? alicujus effectus, est tamen causa ob quam ipse dicit ordinem actualis dependentiæ ad eam. ut tradit D. Thom. 1, *contra Gent. cap.* d. Tbo. 87, his verbis : i Divina voluntas est Deo « causa volendi cætera ; aliorum autem volentium nullum est Deo causa volendi « aliud, sed tantum unum est alteri causa , « ut ordinem habeat ad divinam voluntatem. »

Nec refert, causalitatem finis esse *amari*.

Tum

Turn quia hæc loquutio solum intelligitur de fine, qui movet intenlionaliter potentiam vitalem. Turn etiam, quia amor est duplex : alius elicitus, qui sequitur cognitionem objecti amati : alius innatus, qui est inclinatio unius rei ad aliam, quo pacto dicimus lapidem amare centrum. Causalité ergo finis communiter accepti est *amari*, secundum quod comprehendit ulrumque amorem ; ob idque non repugnat, quod una creatura exerceat causalitatem finalem respectu alterius productae a voluntate, quin sit finis ipsius voluntatis. Quod si hæc finis causalitas non videatur rigorosa, sed imperfecta, haud nobis obstabit, quia ad rationem benevolentiae sufficit, ut bonum votum per illam ordinetur ad amicum sicut ad finem, eo modo, quo finis inter ipsas res potest salvari.

Nonnulla alia argumenta, quæ hic fieri solent, utpote quod amicitia debet esse manifesta erga paucos, mutuisque colloquiis enutrita, non militant directe contra nostram assertionem, quia citra dubium est, quod de possibili omnes illae conditiones inveniri possunt in amore Dei orga creaturas. Sed si quam vim habent, militant contra praecipuam assertionem *dub. seq.* statuendam, ubi illa congruentius diluemus.

DUBIUM II.

Ctruin sit de facto inter Deum, et homines stricta, ac supernaluralis amicitia, iliaque sit charitas ?

Circa priorem partem hujus dubii (cujus ordo ad praecedentem est perspicuus) parum immorabimur : tum quia illam convincunt textus *n. 4 et 5*, adducti, ut statim explicabimus : tum etiam, quia ex secunda illius parte a fortiori constabit ; nequit enim ostendi charitatem esse strictam amicitiam hominis justi ad Deum, quin eo ipso maneat probatum, esse de facto inter Deum, et justos strictam et supernaturalem amicitiam, ut ex se liquet.

§ I.

Duplici assertionem difficultas expeditur.

17. Dicendum ergo est primo, existere de facto inter Deum et homines justos strictam, et snpernaturalem amicitiam. Hæc assertio est communis omnium Authorum,

quos *num. 4, dubii prxcd.* adduximus. Potestque probari faciliter ; nam inter patrem et filium, sponsum et sponsam intercedit, saltem regulariter loquendo, vera et stricta amicitia : sed justus est filius Dei natus ab ipso per regenerationem gratiae ; cui etiam ut sponso intime copulantur, ut supra vidimus : est igitur inter illos stricta supernaturalis amicitia.

Confirmatur primo, quia domestici, et paterfamilias uniuntur inter se vinculo strictae amicitiae : sed justus est domesticus Dei, et civis Sanctorum, ut tradit Apost. *ad Fphes. 2* ; igitur uniuntur cum illo vinculo amicitiae proprie dictae. Quæ cum fundetur alias in communicatione boni supernaturalis, scilicet gratiae, non potest non ad eundem ordinem pertinere.

Confirmatur secundo, nam justus appellatur amicus Dei in pluribus locis Scripturae, quæ intelligenda sunt de vera ac stricta amicitia, *ut. dub prxcd.* vidimus.

Nec refert si in contrarium objicias, quod etiam iniqui, et peccatores appellantur amici Dei in sacris Litteris, ut constat ex illo Matth. 22 : « Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem ? » Quem hominem non esse justum, sed Deo exosum, ex ipso textu liquet. Et ex illo Thren. 1 : « Vocavi amicos meos, et ipsi deriderunt me. » Et Matth. 26 : « Amice, ad quid venisti ? » Quod dictum est a Christo Domino Juda? proditori. ~

Non, inquam, hoc refert ; quia iniqui et peccatores vocantur amici Dei in sacris Litteris per antiphrasin, ut liquet ex contextu ; justus autem appellatur Dei amicus in sensu proprio, ut constat tum ex serie litteræ, tum etiam ex communi interpretatione Patrum. Quibus accedit Concil. Trident, sess. 6, cap. 7, ubi docet hominem per susceptionem gratiae sanctificantis fieri justum ex injusto, et ex inimico Dei ejus amicum.

18. Dicendum est secundo, charitatem esse strictam, et supernaturalem amicitiam hominis justi ad Deum. Hæc assertio est æque certa et Authoribus fulcra sicut praecedentes. Quam ut ratione probemus, animadvertendum est prius, quod virtus charitatis, de qua in praesenti, est amor supernaturalis creaturae ad Deum, consequens gratiam ut illius passio. Tum etiam, quod non possumus per ipsum diligere Deum, quin prius ipse diligat nos, eo quod tam ipse, quam habitus charitatis est effectus amoris, quo

Funda-
mCDtun'

Ad
Ephe32

Matth.

26.

TitPnduc

Alia
conclu-
sio.

IS	DE CHARITATE.	DISP. I. DUB. II.	ID
<p>ipse nos diligit, ut constat ex dictis n. Ii, D. Bern.et docet D. Bernard, <i>lib. de am ire Dei, cap. 4</i>, bis verbis : « Amas itaque nos » (cum Deo loquitur) a in quantum nos effcis tui amatores. » Unde redamatio, quamconnotat amicitia, nunquam potest deesse dilectioni charitatis erga Deum ; ipse enim suos amatores diligat, ut dicitur <i>Parab.</i> 8.</p> <p>jo, His suppositis formatur sequens ratio ifow?. pro assertione. Charitasest supernaturalis benevolentiae amor hominis erga Deum super alicujus boni communione fundatus : sed huicamori corresponde! infallibiliter ex parte ipsius Dei benevolentiae redamatio : Caritas igitur est supernaturalis, et stricta amicitia hominis ad Deum. Minor, et consequentia constant ex suppositis : major vero quoad ulramque partem suadetur ; nam per charitatem diligimus Deum propter se, non utcumque, sed tanquam finem ultimum, ad quem nos ipsos, et omnia alia ordinamus : qui affectus perfectissimam benevolentiam exprimit.</p> <p>Quod autem hic fundetur super aliqua communicatione cum ipso Deo, probatur. Tum quia caritas, ut modo supponimus, est passio gratiae, per quam homines regenerantur in Deo, et communicant cum illo in bonis suae naturae. Tum etiam, quia charitatis dilectio, quantum est ex se, nunquam deficit ; quinimo ut Deo inhaereat, omnes labores sustinet, et nulli resistentiae cedit, sed omnes difficultates superat, ut constat ex illo Pauli ad Rom. 8 : « Certus sum, « quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, «neque instantia, neque futura, neque « fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quae est in Christo « Jesu Domino nostro. » Constat autem, amorem adeo ferventem, fortem,et indefectibilem fundari in aliqua intima hominis unione,ei communicatione cum Deo; nam affectio, quae super aliqua amantium communicatione non fundatur, cito per se loquendo deficit.</p> <p>Confirmatur. Mutuae benevolentiae? amor fundatus in communicatione naturae, quae per generationem traducitur, est stricta amicitia excellentiae? filii videlicet ad patrem : sed caritas est mutuae benevolentiae? amor erga Deum, fundatus in communicatione divinae naturae, quam homines assequuntur per spiritualem regenerationem in Spiritu sancto, et adoptionem filiorum, ut constat ex illo 1, Joan. 3 : « Videte qualem charitatem dedit nobis Deus, ut filii Dei nominemur et simus. « Caritas ergo est supernaturalis et stricta amicitia hominis ad Deum.</p> <p>Dices forsan, hanc rationem esse intelligacem; quia etsi dilectio charitatis, qua Deum prosequimur fundetur in communicatione divinae naturae habita? per gratiam adoptionis, illique ex parte ipsius Dei correspondes! benevolentia? redamatio ; haec tamen non est manifesta nobis , sed occulta : quia nescit homo, utrum sit dignus odio, vel amore. Ad amicitiam autem requiritur benevolentiae redamatio non latens, ut docet Phil. 8 <i>Ethic, cap. 3.</i></p> <p>Respondetur negando majorem, ad cujus probationem occurrit D.Thom.in 3,<i>dist.</i> 27, d. 1 <i>quæst.</i> 2. <i>art.</i> 1 ad 10,quod amicitia dicitur esse non latens, non quia per omnimodam certitudinem amicorum dilectio agnosci debeat, sed in quantum vel hoc modo, vel per effectus et signa probabilia manifestatur, ut liquet ex humana amicitia, quae non potest aliter amicis patefieri, cum nullus alterius cor intueatur. Per effectus autem, et signa probabilia optime potest quis agnoscere se Deum diligere, et ab illo invicem redamari.</p> <p>Quibus adde, beatis per omnimodam certitudinem constare, et Deum ex perfecta charitate diligere, et ab ipso redamari. Quod sufficit ad veritatem nostram? assertionis, in qua solum asserimus, charitatem esse veram, et perfectam amicitiam hominis justii ad Deum, absque determinatione status.</p> <p>Deinde suadetur communis, et vera sententia alia ratione ; nam dilectioni charitalis erga Deum conveniunt omnes passionessive verae et strictae amicitiae: ergo et illius essentia. Consequentia patet ; antecedens vero probatur discurrendo breviter per singulas perfectae amicitiae proprietates, quas <i>num.</i> 3 <i>hujus disp.</i> recensuimus. Caritas enim in primis in Deo, et illius bonis maxime delectatur et gaudet, ut constat ex illo Psal : 76. <i>Memor fui Dei, et delectatus sum.</i> Et Psal. 118 : <i>In via justificationum tuarum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.</i> Et Isai. 61 : <i>Gaudens gaudebo in Domino, et exaltabit anima mea in Deo meo.</i></p> <p>Et aliis pluribus Scripturae sacrae testimoniis. Ex quibus etiam habetur eos, qui Deum ex charitate diligunt, de offensis illi irrogatis non leviter contristari, qualia sunt</p>	<p>sunt illud Psal 118: <i>Vidi praevaricantes, et tabescebam, quia eloquia tua non custodierunt.</i> Et illud ejusdem Psalmi : <i>Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.</i></p> <p>Caritas deinde praesentiam Dei intense appetit, iliaque etiam non clare visa maxime delectatur, ut constat tum ex illo Canticor. 1 .<i>Osculetur me osculo oris sui</i>, et totius ferme serie scenarum in illo libro depictis, Tum etiam, quia ut legimus in pluribus historiis Ecclesiasticis, hi quos alte penetrat affectus charitatis, Dei conspectum adeo intense suspirant, ut illius videndi desiderio exciti saepius extra seipsos rapiantur, nec nisi singulari Dei eloquio seu favore valeant ab illo charitatis aestu temperari. Qua de re consulenda est praeter alios vita M. N. S. Theresiae, ubi haec veritas abunde probatur.</p> <p>Beneficientia autem, quae ponitur tertia proprietas amicitiae, non convenit illi nisi in ordine ad personas capaces subsidii et indigentiae?. Unde cum Deus bonis nostris, vel auxiliis non indigeat, non requiritur, ut ipsum perfectae amicitiae dilectione prosequamur, quod ei Beneficiamus; sed sufficit tum quod illum pro viribus honoremus, tum etiam ut ita simus dispositi et affecti, quod si per impossibile Deus egeret bonis nostris, ea ipsi libentissime donaremus, quae affectio insita est charitati. Nam ut D. Thom, in 3, <i>dist.</i> 39, <i>quæst.</i> 1, <i>art.</i> 3 ad 4, docet: <i>Si esset possibile, quod ex nostris operibus aliquid Deo accresceret, habens charitatem multo plura faceret propter beatitudinem ei conservandam, quam propter eam sibi adipiscendam.</i> Quibus adde, charitatem large beneficam esse erga pauperes, in quibus Deus dicitur indigere, juxta illud : <i>Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis, etc.</i></p> <p>Circa ultimam denique, et praecipuam proprietatem amicitiae, excedit caritas communes illius leges ; quia per hanc virtutem non solum amamus Deum sicut nos ipsos, sed multo perfectius ; quoniam diligimus ut finem ultimum, quem nobis ipsis, et omnibus aliis rebus longe praerferimus. Caritas igitur est vera, et stricta amicitia hominis ad Deum, cum ei convenient omnes proprietates perfectae amicitiae, etiam cum peregrinatur a Domino, neque illius conspecta fruitur.</p> <p>Confirmatur ; nam naturae existent! in charitate correspondent proportionabilia</p>	<p>dilectionis officia, sive proportionalis attestatio amicitiae per effectus ex parte Dei : ergo charitati nihil deficit ad rationem verae, et propriae amicitiae rationalis creatura? ad Deum. Consequentia liquet ex nuper praesuppositis : antecedens vero habetur perspicue ex sacris Literis; nam ut constat ex illo 1, Petri 2 : <i>Magna et pretiosa promissa donavit, ut per haec efficiamur divinae consortes naturae.</i> Deus large beneficus est, et liberalis erga justos, utpote quibus donat gratiam,seque ipsum possidendum tribuit; nam ratione hujus donationis omnia Dei bona fiunt illis quodammodo communia. Neque ipsis celat cordis arcana, sed revelat, ut constat ex illo Genes. 18 : <i>Numquid celare potero Abraham, quae gesturus sum tibi.</i> Et Joan. 15 : <i>Jam non dicam vos servos, sed amicos, quia omnia quae audivi a Patre, nota feci vobis.</i> Tristatur praeterea Deus nostro modo intelligendi in damnis justorum. et in illorum bonis ac conversatione affatim delectatur, ut liquet ex illo Proverbia 8 : <i>Deliciae meae esse cum filiis hominum.</i> Docetque D. Hieron. ad illud Zachar. <i>Facies coronas, et impones capiti Jesu Josedeche, etc.</i> Et quamvis Deus non diligat justos ut seipsum, quia id esset contra leges amicitiae honestae ; diligit eos tamen ad seipsum, quo amore ita praediclos justos perficit, et sibi conjungit, ut quasi dimidium cordis sui reputet, cum eisque idem habeat velle et nolle, ut satis perspicue ostendunt illud Isai. 62 : <i>Non vocaberis derelicta, sed vocaberis voluntas mea.</i> Et illud Deuter. 32 : <i>Circumduxit eum, et creavit eum, et custodivit quasi pupillam oculi sui.</i> Et alia plura hujusmodi, tam petita ex sacra Pagina, quam ex aliis historiis ecclesiasticis, quae ardentissimum et indulgentissimum Dei amorem erga justos protestantur.</p>	<p>§ n.</p> <p><i>Duplex objectio contra primam assertionem.</i></p> <p>20. Adversus assertiones modo stabilitas Prima nulla militat sententia, quae Authoribus (unico excepto Durando) probetur. Sunt tamen nonnullae objectiones quas diluere oportet. Objicies ergo contra primam : Amicilia secundum D. Hieron. <i>Michael</i>, autem invenit pares, aut facit : sed inter Deum et justos non est paritas : ergo nec propria amicitia.</p>

consequendam ex hoc amore, ut quæ amat ilium pure liberaliter et propter ipsum : charitas autem diligit Deum, et illi subservit cum respectu et intuitu ad mercedem hujus obsequii, ut constat ex Apostolo *ad Hebr.n. fiebr* 11, ubi de SS. Patribus obsequentibus Deo charitate dicit, quod aspiciebant in remunerationem.

Dinib rar. Respondetur negando minorem, nara charitas est amicitia honesti continens eminenter perfectionem cujuscumque amicitiae naturalis, qualis sunt domestica, civilis etc. obidenimsignificanlur justis insacraScriptura nominibus subjectorum, in quibus praedictae amicitiae inveniuntur et exercentur, ut filiorum, militum, civium, domesticorum et sponsarum, unius Patris, Ducis, Principis ac sponsi Dei ; quamvis, ut animadvertit in praesenti Cajet, praecipua et germana magis hujus amicitiae significatio sit filiorum ad patrem, eo quod in hac specie amicitiae exprimuntur aptius consortium naturae, reverentia, inaequalitas, proportio justitiae, amoris excellentia, et relatio ad diligendos, quæ includit unica amicitia charitatis.

D. ibo. potest dici primo cum D. Thom, in 3, *dist.* 29, *quxsl.* 1, non esse contra rationem amicitiae, ut quis ex mercede proposita amori impellatur ad illius elicentiam, illamque respiciat ut finem praedicti actus ; sufficienter enim salvatur liberalitas amicitiae per hoc, quod amicus non ordinetur ad mercedem sicut ad finem, sed e contrario merces ordinetur ad amicum, quamvis sit linis amoris, quo ille diligitur.

Sed respondetur secundo, quod licet soli charitati et operationibus virtutum, quæ per illam informantur, debita sit æterna merces, ipsa tamen charitas non respicit (saltem per se primo) mercedem, quia non quærit quæ sua sunt, ut ait Apostolus *ad Corinthb.* 15; sed tam actus aliarum virtutum, quæ tendunt in mercedem, quam mercedem ipsam, refert ultimo et subordinat Deo ut amico, quem propter seipsum diligit. Unde licet illi qui operantur per charitatem, qualiter Deo serviebant SS. Patres, possint oculum defigere in mercedem, id tamen non provenit ex influxu piinatio charitatis, sed spei, quæ coraitatur in hac vita charitalem, et per illam in suo actu perficitur et formatur ; quia ut docet D. Tho. d. 100k supra, q. 18, art. 8, *de amicis maxime speramus.*

25. Objicies tertio: nam charitas est tertius amor concupiscentia) erga Deum : ergo non amicitiae. Consequentia patet, quia istae formalitates opponuntur inter se ; nam finis amoris amicitiae est ipse amicus, concupiscenti® autem ipse amans. Antecedens autem probatur, quia illo amor, cujus finis est visio, et possessio amici, non est vera amicitia, sed concupiscentia, ut tradit D. Thom, in 3, *dist.* 27, *qmst.* 2, *art.* 2; et ex eo liquet, quia praedictus amor respicit amicum ut est bonum proprium ipsius amantis : atqui finis charitatis est visio, et possessio Dei : charitas igitur non est vera amicitia, sed magis concupiscentia respectu illius. Suadetur minor : tum quia, ut diffinit August in soliloq. *Charitas est virtus, d qua !eum videre, eoque perfrui desideramus.* Tum etiam, quia habitudo est finis ultimus charitatis. et cujuslibet actionis meritoriae, cum sit praemium ad quod ultimo ordinantur : constat autem beatitudinem consistere in visione et possessione Dei, ut est bonum proprium beati.

Confirmatur, quia justis in patria concupiscunt sibi gloriam corporis, et delectantur de possessione Dei ut objecti beatificantis : quæ delectatio est actus concupiscentiae erga Deum, cum respiciat illum ut bonum proprium ipsius beati, in quo concupiscenti® ratio formalis sita est : sed utraque hæc operatio elicitur a charitate, quia in patria, ubi deficit spes, non suppetit alia virtus, a qua possint immediate oriri, ut constat ex dictis *tract.* *priced.* *disp.* 3, *num.* 35; charitas ergo, qua diligimus Deum, est amor concupiscentiae erga illum.

26. Huic objectioni variae adhibentur solutiones, quarum nulla placet. Unde illis omissis, ut legitimam tradamus, animadvertendum est prius, in actu perfect® amicitiae duplicem esse respectum ; alium ad personam, cui bonum appetimus ; alium vero ad bonum, quod illi concupiscimus : ex quibus primus est formalior, et principalior in praedicto actu, illique proinde trihuit absolute, et simpliciter speciem, et denominationem amicitiae; posterior autem est minus principalis, et secundarius ; qua 'amen concupiscentiam praesefert, sufficit ad hoc, ut idem numero actus qui respectu person®, quam sui gratia diligimus, adeoque per se primo est amicitia, respectu boni ei desiderati sit concupiscentia. ut passim tradit in hac materia D. Thomas.

Secundo

Secundo nola, quod charitas utroque modo Deum attingit, tam scilicet ut amicum, quem propter seipsum amamus, quam ut bonum, quod nobis vel proximo concupiscimus : atque ideo tam affectu amicitiae quam concupiscenti®. Prima pars hujus observationis non indiget probatione; nam ex ipsa diffinitione charitatis, et ex hactenus dictis aperte constat ipsam diligere Deum amicabiliter, cum Deum diligat propter se, et alia propter seipsum. Posterior etiam liquet, tum ex probationibus objectionis modo propositae, et praesertim illa, cui vis confirmationis innititur : tum etiam quia, ut infra ostendemus, per charitatem possumus diligere nos ipsos, nobisque proinde omnia bona nostra concupiscere : constat autem praecipuum bonum nostrum esse Deum, cum sit noster ultimus finis.

Quamvis autem virtus charitatis attingat Deum amore concupiscenti® et amicitiae, aliter tamen et aliter : nam amor amicitiae erga Deum est actus primarius, et principalis charitatis, penes quem eo ipso mensuranda est illius quidditas. Amor vero concupiscenti® est actus secundarius, et minus principalis in illa. Ratio est, quia amor, quo nobis, vel proximo Deum concupiscimus, est actus benevolentis®, per quem nos ipsos ut filios Dei, vel ut ejus effectus diligemus : constat autem dilectionem nostri, vel proximi elicitam a charitate, esse actum secundarium hujus virtutis : primarius autem est dilectio Dei, ut est bonus sibi, et in seipso.

Quin etiam ipse actus secundarius charitatis, qui est amor concupiscenti® erga Deum, includit simul et semel respectum amicitiae ad ipsum, quia licet hujusmodi actus attingat Deum expresse et formaliter ut est bonum nostrum, iliumque nobis concupiscat, non tamen sistit in nobis, sed ulterius pergit, nosque, et omnia nostra bona creata subordinat ipsi Deo ut fini omnino ultimo, propter quem omnia diligit ; amamus enim (ut nuper diximus) nos ipsos per praedictum actum ut filios et participationes Dei; amor autem creatur® ut est aliquid Dei, non sistit in illa, sed attingit ultimo formaliter, vel virtualiter ipsum Deum. Unde praedicti actus secundarii charitatis utramque rationem subinduunt respectu Dei, concupiscenti® scilicet, et amicitiae. Concupiscenti® quidem, quatenus respiciunt expresse Deum ut bonum nos-

trum, quod nobis concupiscimus : amicitiae autem, quatenus non sistunt in nobis, sed nos et omnia nostra bona ultimo referunt in Deum, ut est bonus in seipso : de quo infra latius sermo redibit.

Observe denique, finem *cujus gratia* di-Noua, vidi sicut in partes integrales in finem *qui*, sive objeclivum, et finem *quo*, sive formalem. Finis objectivas appellatur res illa quam conamur adipisci, utputa divitias, vel sanitatem : finis vero formalis est ipsa adeptio et possessio finis objectivi. Cum ergo dicitur visionem Dei esse finem ultimum charitatis, vel alterius virtutis, non est sermo de fine *qui*, sive objectivo, sed de fine formali.

27. Ex his ad objectionem facilis est solutio; potest enim responderi primo negando consequentiam, quia stat optime, nem-charitalem esse per se primo, et absolute amicitiam Dei, et quod illum secundario amore concupiscenti® prosequatur, ut constat tum ex modo dictis : tum etiam quia, ut tradit D. Thom in 3, *dist.* 27, d. Tho. *quaest.* 2, *art.* 1, omnis honesta, perfectaue amicitia includit concupiscentiam amati, quatenus illius praesentiam desiderat; si enim illius conspectum non appeteret, eo ipso non esset amicitia.

Cæterum quia intentio propositae objectionis est, charitalem esse per se primo, absoluteque, et simpliciter amorem concupiscenti® erga Deum ; idcirco negatur antecedens, et minor subsumpti syllogismi, quoniam finis ultimus formalis charitatis non est beatitudo, qua Deo fruimur, sed beatitudo increata ipsius Dei, qua est in seipso summe felix, et omnia bona sua possidet. Neque obstant probationes in contrarium ; ad primam enim occurrit D. Tho. d. 100 proxime citato, quod licet charitas, et omnis perfecta amicitia desideret praesentiam amici, non tamen respicit illam, aut dilectionem, quam inde delibat ut ultimum finem ; sed amicum ipsum, cujus conspectum, et unionem desiderat.

Ad secundam respondetur, beatitudinem hominis esse ultimam mercedem debitam charitati, et operationibus virtutis. Cæterum merces etiam ultima non est finis ultimus actionis meritoriae, sed potest esse finis minus principalis et secundarius, qui dicit solet finis effectus, ut patet in gloria corporis, quam Christus Dominus sibi promeruit ; non enim praedicta gloria fuit finis ultimus, aut principalis actionum illius.

Quibus adde, mercedeni quatenus talem, non esse finem actionis virtuosæ absolute accept®, sed solum ut fundat jus debiti ad aliquod præmium, et quatenus sub hac expressione concipitur. Quæ subordinate non potest officere veræ amicitiae. cum relinquat liberam substantiam actionis, et jus illius entitative accepta, ad hoc ut ordinari possint ultimo in bonum amici : sicut contingit de facto in charitale, quæ ipsam mercedem æternæ beatitudinis, et subjectum, cui illam volumus, refert ultimo in Deum sicut in finem supremum, propter quem omnia diligit.

DMcfirr confirmationem dicendum, convinci
aiiio. ex illa, quod charitas potest Deum per amorem concupiscenti® diligere ; non tamen hoc esse adaequatum, et principale munus illius, ex quo proinde ejus essentia venari debeat. Sed neque concludit prædictum amorem concupiscentiae, qui est actus secundarius charitatis. excludere omnem rationem amicitiae erga Deum : nam actus concupiscenti® puræ erga Deum, quem elicit ex se virtus spei, habet pro fine ultimo formali, visionem beatificam, qua Deus a nobis possidetur; et in hac possessione quantum est ex suis meritis, ultimo quiescit. Amor autem concupiscenti®, quo charitas Deum attingit, non sistit ultimo in prædicta visione sicut in fine formali sed in beatitudine increata ipsius Dei, qua a seipso possidetur. Producitur quippe prædictus actus concupiscenti® in virtute actus primarii charitatis, qui est formalis amicitia erga Deum ; ob idque non polest non attingere illum formaliter, vel virtualiter aliquo amicitiae respectu. Nam quia electio versatur circa media in virtute finis, illum virtualiter, et mediate saltem attingit.

Alia ob- 28. Deinde ad eandem objectionem res-
lsuiu?io' pondetur, visionem Dei, in qua nostra beatitudine consistit, posse considerari dupliciter : primo ut est possessio nostri summi boni, quod est Deus : secundo ut est forma, perquam physice, et realiter jungimur ipsi Deo, et causa amoris, quo ab ipso possidemur ; amatum enim per sui amorem possidet amantem, et dominatur illi sicut forma materi®. Charitas igitur secundum suam essentiam, et absolute accepta ordinatur in visionem beatificam sicut in suum formalem ultimum finem, non quidem secundum quod prædicta visio est possessio nostri summi boni, sed quatenus est unio realis creatur® ad Deum, et causa conjunc-

tionis affectivæ, per quam ab illo plene possidetur : quod sufficit ad hoc, ut charités sit perfectissima amicitia creatur® ad Deum. Quoniam visio beatifica sub hac posteriori formalitate non est adeptio boni nostri, sed forma per quam copulamur Deo ut amico, et ipse possidet (saltem radicaliter et inadæquate) sua præcipua bona extrinseca, scilicet creaturas rationales. Quæ possessio est ultimus finis perfectissimæ amicitiae.

29. Ultimo objicies : nam per charitatem non diligimus Deum plusquam nos ipsos ; charitas igitur non est amor Dei super omnia, qualem supra descripsimus. Consequentia patet; antecedens autem probatur, quia ut tradit Philosoph. 9 *Ethic*, cap. 4. amicabilia ad alterum venerunt ex amicabilibus ad se : propter quod autem unumquodque tale, et illud magis.

Confirmatur : nam eadem charitate diligimus Deum, et proximum : sed charitas respectu proximi non est vera amicitia : ergo nec respectu Dei. Probatur minor, quia amicitia debet esse qrga paucos, eosque virtute præditos, ut docet Aristot. 8 *Ethic*, led. 6 ; charitas autem complectitur omnes homines, tam justos et Deo gratos, quam vitiis imbutos, et illi exosos.

Respondetur negando antecedens, quod non convincit probatio. Tum quia Aristot. loquitur de amore naturali, non vero de amore supernatural! fundato in communicatione divinæ natur®, qualis est dilectio charitatis. Tum etiam, quia adhuc amore naturali quælibet pars diligit magis bonum totius quam seipsam. Unde cum Deus sit bonum universale et commune natur®, possumus, debemusque illum jia-
turali affectu plusquam nos ipsos amare. Recolantur quæ diximus tract. 14, disp. 2, dub. 4. Neque repugnat Philosoph. loco citato, quia in eo solum vult, amorem boni proprii præcedere regulariter ordine generationis dilectionem alterius, quatenus similitudo boni proprii, quod in nobis diligitur, est per se loquendo radix dilectionis, qua prosequimur alios, ut explicat D. Thom, in 3, distinet. 29, quxst. 1, artic. 3 ad 2; id autem quod prius diligitur ordine generationis, non ob id magis amatur, sed potius quod prius diligitur ordine intensiois, et caus® finalis : quo pacto Deus est objectam primo dilectum per charitatem.

Confirmatio autem nullius momenti est, quia

quia stat optime eundem numero actum esse stridam amicitiam respectu unius objecti, et concupiscentiam respectu alterius. Volitio enim, qua paler appetii filiis bona temporalia, est amicitia respectu filiorum, et concupiscentia comparative ad bona illis volita. Unde quamvis dilectio charitatis non esset propria amicitia, sed concupiscentia erga proximos, posset nihilominus illius rationem induere respectu Dei, quem super omnia diligit. Utrum autem amor, quo ex charitate diligimus proximos, tam existentes in gratia, quam in peccato, sit formalis amicitia respectu illorum, disputatione sequenti examinabimus.

DUBIUM III.

Utrum ratio amicitix. conveniat charitati essentialiter, et adequate : an vero inadæquate, et accidentaliter ?

Constat ex dictis dub. præced. charitatem esse simpliciter, et absolute strictam amicitiam hominis ad Deum : superest ut videamus, qualiter hæc amicitiae ratio illi conveniat, an scilicet essentialiter, et adæquate ; an vero inadæquate tantum, et accidentaliter ? Quas difficultates in praesenti decidemus animadvertendo prius, quod ly *essentialiter*, non tam sumitur pro conceptu quidditativo, quam pro ratione ab intrinseco, et dispensabiliter conveniente charitati, sive illa sit constitutiva hujus virtutis, sive ad instar passionis se habeat.

§ I-

Deciditur prima pars dubii.

Pria 30. Dicendum ergo est primo, rationem amicitiae erga Deum convenire essentialiter, sive indispensabiliter charitati. Haec assertio colligitur ex D. Thom, in hoc art. et in 3, dist. 27, q. 2, art. 1, ubi asserit amicitiam esse genus charitatis; genus enim quiddative convenit speciebus. Idem tradit art. 4, ejusdem quæstionis, quæstiunc. 4. Quem sequuntur re ipsa omnes Theologi antiqui, et plures ex Neothericis, ut Bannez, Aragon, Suar. Ferre, et alii. Nam quamvis hæc difficultas non inveniatur apud aliquos expresse discussa, ex iis tamen quæ hic tradunt, probantes charitatem esse proprie, etsimpliciter amicitiam rationalis creaturæ ad Deum, aperte constat, illos nostram assertionem quasi indubitata tenuisse. Salmant. Curs, theolog. tom. XII.

Quam tamen ut liquido convincamus, animadvertendum est jirias amicitiam, ut ex illius diffinitione patet, quædam importare in recto, quædam vero in obliquo. Includit in recto facultatem proximam diligendi amicum, vel amorem ipsius amici ; connotât vero in obliquo communicationem boni, in qua fundatur, et benevolentiae redamationem in prædicto amico. est enim muluæ benevolentiae amor super alicujus boni communicatione fundatus.

Secundo nota, esse omnino impossibile, Xotaz. ut Deus communicet creatura? rationali gratiam sanctificantem, et quod non diligit illam benevolentiae amore : tum quia ipsa productio, et conservatio gratiae in creatura est dilectio benevolentiae divinæ erga illam; quia, ut supra vidimus, amor Dei erga creaturas non est affectivus, sed effectivus; illeque censerî debet strictissimus, et maxime liberalis, quo impertitur illis gratiam et charitatem, nam ut ail D. Bern. inn. Bern, soliloq. et D. Tho. in 3, dist. 32, quxst. 0' Tb0'

1, art. 1, confirmat, Deus ainat nos in quantum nos efficit sui amatores. Tum etiam, quia Deus non potest non complacere sibi in sua essentia ubicumque eam videat, cum amabile sit unicuique proprium bonum : sed videt illam in creatura rationali exornata gratia sanctificante : ergo non potest non complacere sibi in prædicta creatura, quatenus gratia illustrata. Constat autem complacentiam terminatam ad creaturam intellectivam ratione perfectionis illi intrinsecae, esse amorem benevolentiae ad illam. Quod fusius ostendimus tr. 15, d. 2, dub. 4, § 4.

Observe denique, virtutem charitatis Nota præsupponere essentialiter gratiam sanctificantem : tẽm quia perfecta, et habitualis inclinatio in aliquem finem præsupponit necessario naturam tali fini proportionatam, quam in illum trahit et impellit, ut videre est in gravitate lapidis, et aliis similibus : constat autem charitatem esse perfectam, et habitualement inclinationem in finem ultimum supernaturalem, cui proportionata est per modum naturae ejusdem ordinis gratia sanctificans : ergo. Tum etiam, quia potentia vitalis essentialiter supponit radicem suæ vitæ, neque potest existere absque conjunctione ad illam; quoniam vita tam potentiae quam operationis est a principio intrinseco conjuncto : sed charitas est potentia vitalis, cujus vitæ radix est gratia : charitas igitur essentialiter præsupponit gratiam. Id quod ex professo

D. Tho. ostendit D. Thorn an 3, *disl.* 27, *quxsl.* 2. *art.* 1. *quxsùunc.* 4, ubi probat, qnod charitas non potest esse informis, idest absque gratia. I nde in corp, çimtiuaac. hæc habet: Aon potest e.ve *charilas*, nisi sit *participatio dicing nature*, *qux est per graham*; et ideo *charilas sine gratia esse non potest*. Recolan- tur quæ diximus *tract*, *cit. disp.* 2, *dub.* 6, § 5.

31. Ex his probatur assertio ratione : cbaritas dicit essentialiter, et in recto facul- tatem proximam ad diligendam Deum amore benevolentiae. connotât vero indis- pensabiliter et in obliquo communionem divinæ naturae, et benevolentiae redama- tionem ex parte ipsius Dei : ergo charitas esi essentialiter amicitia creaturæ ad Deum. Consequentia patet ex primo notabili : an- tecedens autem quoad primam illius partem non eget probatione, quia nomine charita- tis nihil aliud intelligimus, quam vim pro- ximam ad diligendum Deum amore bene- volentis, et super omnia. Quoad secundam suadetur ; nam charilas præsupponit essen- tialiter gratiam sanctificantem : ergo con- notât, et præsupponit quidditative commu- nicationem divinæ naturæ, et benevolentiae redamationem in Deo. Prima consequen- ts pars liquet ex ipsa diffinitione gratiae, quæ est participatio divinæ naturæ ; poste- rior vero ex secundo notabili modo prae- misso ; antecedens autem ex ultimo. Po- testque praeterea suaderi, quia ita se habet charitas ad gratiam, sicut voluntas ad ani- mam ; nam quemadmodum voluntas est passio animae, ita charilas est naturalis passio gratiae : sed voluntas præsupponit essentialiter animam : ergo charitas eodem modo præsupponit gratiam, sine qua proinde non poterit existere.

32. Huic tamen rationi duplici via oc- currit sapientissimus Godoy in manuscrip- tis. Primo enim asserit, charitaiem non præsupponere indispensabiliter gratiam, sed posse divinitus absque illa infundi. Ai probationes autem in contrarium respon- det, quod inclinatio habitualis in aliquem Onera, et potentia vitalis, omnino connat- urales suo subjecto (qualiter se habet vo- luntas ad animam) præsupponunt essentia- liter in illo naturam, per quam Eunt ei connaturales ; secus autem inclinatio, et potentia vitalis, quæ non sunt connaturales suo subjecto, sed illud elevat ad superio- rem gradum ; iste enim non connotant es- sentialiter in illo naturam sui ordinis,

quam regulariter, et per se loquendo comi- tantur. I'nde quia charitas non est incli- natio, et potentia vitalis connaturalis ani- mae, sed eam elevat ad supernaturalem ordinem, idcirco non præsupponit indis- pensabiliter in illa naturam praedicti ordi- nis supernaturalis. quæ est gratia, sed po- test absque illa existere.

Cæterum hæc solutio non enervat vim pra*. noslræ rationis, sed potest facile illius ex- dilsr pensione rejici ; nam potentia vitalis, quæ- cumque illa sit, non potest existere nisi actu conjuncta radici formali suæ vitæ ; quia ut modo ex Philosophia supponimus, vita potentiae. et operationis est a principio intrinseco conjuncto : sed radix charilatis, quæ est potentia vitalis in ordine superna- tural!, non est anima, sed sola gratia, ut ex se liquet, et tradit adducendus infra ¶. Thom, in 3, *disp.* 27, *q.* 2, *art.* 4, *quæs-ô.* Tk. Hunc. 3; charitas igitur non potest existere, et vivere in anima rationali, nisi ibi sit conjuncta gratiæ. Deinde, omnis inclinatio in aliquem finem præsupponit essentialiter in suo subjecto formam, cui est omnino connaturalis, ut admittit hæc solutio : sed licet inclinatio in finem supernaturalem, quæ est charitas, non sit connaturalis ani- mæ, est tamen connaturalis gratiæ, et sub- jecto rationali, quatenus formaliter actuato per illam : ergo præsupponit illam com- municatam subjecto, in quo praedicta incli- natio existit.

Dices ex doctrina praedicti Authoris, cha- Eea*. rritatem (et idem est de lumine gloriae) non esse proprietatem, aut inclinationem om- nino connaturalem gratiæ sanctificanti, sed naturædivinæ, increatae, et per essen- tiam tali, quam præsupponit in Deo.

33. Sed contra, quia cuilibet naturæ cor- respondere debent inclinationes et poten- tiæ connaturales, quibus tendat in pro- prium finem : sed gratia est natura divina creata, sive per participationem : ergo cor- respondes ei debent propriæ potentiae, et inclinationes create, exemplatae a perfec- tionibus divinis, quibus tendat in finem sibi connaturalem : sed hujusmodi poten- tiæ non possunt esse alte quam lumen glo- riae, et virtus charitatis : ergo charitas creata esi proprietates omnino connaturalis gratiæ sanctificantis.

Deinde, charitas increata est inclinatio in summum bonum, omnino connaturalis naturæ divinæ per essentiam tali : ergo charitas creata debet esse inclinatio, sive

proprietas omnino connaturalis naturæ di- vinae per participationem, quæ est gratia ; patet enim consequentia a paritate.

Praeterea, licet charitas creata respiciat per se primo naturam divinam per essen- tiam ut principium effectivum, et exem- plare sui *esse* .-non tamen ut radicem a qua immediate formatur, et dimanat : sed hoc pacto respicit per se primo gratiam sancti- fificantem : ergo charitas creata non est in- clinatio, et proprietas omnino connaturalis naturæ divinæ per essentiam, sed potius gratiæ. Consequentia liquet, quia connatu- ralitas proprietatis, et inclinationis desu- mitur per ordinem ad radicem immédia- d. Tho. tam illarum. Antecedens vero est D. Thom. (*pixsliunc.* 3, *proxime citata ad* 2, his ver- bis, quæ nostram etiam continent assertio- nem : « Similiter essentia animae superior « est voluntate, in quantum ab essentia et « voluntas, et omnes vires animæ fluunt ; « et ideo gratia, quæ est perfectio animæ, « constituens ipsam in esse speciali, est « forma et charitatis, et prudentiæ. Neque « charitas esset virtus sine gratia. « Con- stat autem quod si charitas non esset virtus, eo ipso non esset charitas, quia ratio virtu- tis est de conceptu charitatis, ut quæ est forma omnium virtutum : charitas igitur essentialiter præsupponit gratiam.

34. Secundo respondet idem Magister rationi factæ, charitatem non esse indis- pensabiliter amicitiam creaturæ ad Deum, quoniam esto sit illi essentialis præexisten- tia gratiæ in suo subjecto, non tamen con- notatio amoris amicabile ipsius Dei ad il- lud ; quod necessarium erat, ut prædictæ virtuti charitatis indispensabiliter compe- teret ratio prædictæ amicitiae.

Verum hæc evasio sufficienter praeclusa manet ex dictis in secundo notabili. Potest- que impugnari deinde, quia eo ipso quod quis sit in gratia, est objectum congruum divinæ dilectionis amicabile : ergo eo ipso diligitur a Deo amicabiliter : igitur si semel charitati est essentialis praeexistencia gratiæ in suo subjecto, non potest non esse ei es- sentialis connotatio amicitiae divinæ ad il- lud. Antecedens', et ultima consequentia non indigent probatione. Prima vero sua- detur, quia voluntas divina nequit manere suspensa circa objecta creata existentia actu in aliqua differentia temporis, sed omnia illa indispensabiliter attingit juxta eorum merita, atque ideo vel amando, vel odiendo. Quare sicut hac ratione non potest non odio

prosequi et detestari peccatum, quod est objectum congruum divinæ abominationis; ita non potest non diligere amicabiliter objecta congrua divinæ amicitiae, qualia sunt omnes creaturæ, in quibus est gratia sanctificans.

Confirmatur : eo ipso quod quis sit præ- tojw dilus gratia et charitate, diligitur a Deo 'Suo. benevolentiae amore : ergo et amore ami- citiae. Consequentia palet, quia ut benevo- lentiae amor erga aliquem sit formalis amicitia ad ipsum, solum exigit communi- cationem in bono, et benevolentiae reda- mationem ex parte illius : quorum utrum- que inest creaturæ exornatae gratia, et charitate respectu Dei, ut ex se liquet. Ante- cedens vero probatur, quia Deus non potest non complacere sibi in propriis filiis adop- tivis, quatenus formaliter talibus, uti sunt omnes existentes in gratia ; quoniam in eis sumptis sub hac ratione, nihil mali ap- paret, sed solum relucet bonitas divinæ essentiae, quam ipse Deus impense amat. Constat autem complacentiam divinæ vo- luntatis terminatam ad creaturam rationa- lem ob perfectionem, et filiationem Dei illi intrinsecam, esse amorem benevolentiae ad illam. Tum quia non est concupiscentia erga ipsum Deum. Tum etiam, quia Deus per ipsam communicationem gratiæ et fi- liationis vult creaturæ maximum bonum, non utcumque, sed propter ipsam ex parte boni voliti, ut superius diximus : benevo- lentia autem nihil aliud est quam velle bonum alicui propter ipsum.

§ II.

Absolvitur posterior difficultas.

35. Dicendum est secundo, charita/em seeunda esse adæquate amicitiam divinam. Hæc as- sertio deducitur perspicue ex D. Thom. *art.* d. τñο. 1, 3. et 4, *hujus quxstionis*, cui subscribunt omnes Aulhores, qui absolute adstruunt, charilatem esse propriam , ac strictam amicitiam creaturæ ad Deum, quos dedi- mus *dub.* 1.

Probatur autem breviter : nam illa for- ma est perfecte, et adæquate amicitia erga aliquam personam, quæ dicit in recto fa- cultatem proximam diligendi illam ex be- nevolentia ; connotât vero in obliquo com- municationem in bono, et benevolentiae redamationem : sed charilas dicit in recto facultatem proximam ad diligendum Deum

ex benevolentia, connotât vero in obliquo communicationem in bono divinæ naturæ, et benevolentiae redamationeni ex parte ipsius Dei : charitas igitur est adæquate et complete divina amicitia. Utraque præmissa Constat ex dictis § *præced.* consequentia est legitima : ergo, etc.

Qjnfir- Confirmatur primo ; nam amicitia adæ-
BU,º. quate, et complete accepta est mutuæ benevolentie® amor super alicujus boni communis communione fundatus : sed charitas est mutuæ benevolentiae divinæ amor fundatus super communicatione æternæ beatitudinis : charitas igitur est complete, et adæquate supernaturalis amicitia creaturæ ad Deum.

Alia
etmür-
matin.
D. Tbo. Confirmatur secundo, quia supernaturalis amicitia creaturæ ad Deum est virtus proprie et rigore dicta, ut ostendit D. Thom. *ari. 3 et 4, hujus qwestionis 23 et in 3, distinct. 27, qwest. 2, art. 4.* Ergo consistit adæquate. et essentialiter in aliquo habitu, vel qualitate simplici : sed hæc qualitas non potest esse alia, nisi charitas. quæ est facultas proxima ad diligendum Deum super omnia. Charitas igitur est complete, et adæquate supernaturalis amicitia creaturæ ad Deum. Cætera constant, et prima consequentia probatur; quia virtus non est ens per accidens, aut aggregatum ex diversis rebus; sed quidam *simplex habitus. qui bonum facit habentem*, ut habetur 2 *Ethic, cap. 6*, vel *dispositio perfecti ad optimum*, ut diffinit Philosoph. 3 *Phys. cap. 3.*

Objet- 36. Dices : amicitiasupernaturalis hominis
uo. ad Deum includit formam, per quam ille fit objectum congruum divinæ dilectionis amicabile : sed hæc forma est gratia sanctificans ; gratia igitur spectat una cum charitate ad constitutionem prædictæ amicitia?, quam proinde male asserimus in ipsa charitate adæquate salvari.

Dilutor. Respondetur, ad constitutionem amicitiae proprie dictæ aliquid spectare formaliter et in recto, aliquid vero præsuppositive, et in obliquo. Spectat in recto et formaliter facultas proxima diligendi amicum propter ipsum ; concurret autem præsuppositive communicatio in bonis amici. Tum quia amicitia est amor super alicujus boni communicatione fundatus, ut in illius diffinitione dicitur : constat autem fundamentum præsuppositive se habere ad formam, quam fundat. Tum etiam, quia prius est aliquem esse amicabilem alteri, quam esse illius

amicum; siquidem ideo eligitur ab eu in amicum, quia est sibi amicabile, sive objectum congruum suæ amicitim : iit autem quispiam amicabile alteri per hoc quod non solum est bonus in se, sed communicat in bonis alterius, et est ei similis; nam ut docet Philosoph. 8 *Ethic, lect. 5* : /Imi- Aristw. *cabile bonum, maximo autem unicuique proprium* : et ideo forma, qua aliquis constituitur objectum congruum dilectionis alterius, non constituit formaliter amicitiam, quæ-haberi potest ad illum, sed eam fundat, ad illamque per modum fundamenti essentialiter prærequiritur. Unde cum homo per gratiam sanctificantem fiat formaliter objectum congruum divinæ dilectionis amicabile, solum sequitur, quod prædicta gratia præsupponatur per modum fundamenti ad amicitiam supernaturalem hominis ad Deum, ab eaque in obliquo importetur; non vero quod illam formaliter, seu in recto, adæquate, vel inadæquate constituat ; sed hujusmodi constitutio est propria charitatis, quæ importat prædiclam gratiam præsuppositive, dicitque pro formali facultatem proximam ad diligendum Deum amicabiliter. Quia tamen ablato fundamento, removetur forma quæ illi innitur, et deficiente obliquo, deficit rectum sub ratione recti; idcirco si per possibile, vel impossibile persisteret in homine virtus charitatis absque gratia, non constitueret illum Dei amicum ; non quidem ob defectum forma?, quæ nata est prædiclam amicitiam constituere, sed ob defectum et absentiam fundamenti indispensabilis, quod importat in obliquo.

37. Sed urgebis : nam per eandem formam constituitur homo Dei amicus, qua fit justus, et illius filius, ut insinuat Trident. ms. 6 *de justifie, cap. 7*, ex eoque videtur perspicuum, quia non stat hominem esse justum, et Dei lilium, quin eo ipso diligatur ab illo amicabile ; dilectio autem amicabile Dei non est nisi ad amicum : sed homo constituitur formaliter et in recto justus, et Dei filius per gratiam sanctificantem : ergo et ejus amicus, saltem inadæquate. et partialiter.

Respondetur, amicitiam supernaturalem hominis ad Deum sumi dupliciter. Uno Respon- §19* SW modo radicaliter, quo pacto dicit pro formali participationem divinæ naturæ, qua homo fit justus, Dei filius, et objectum congruum terminandi palernalem illius amicitiam. Alio modo formaliter, et absolute ; et hac

hac ratione solum importat pro formali amorem habitualement, vel actualement Dei super omnia, fundatum in communione æternæ beatitudinis. Homo igitur per eandem qualitatem gratiæ sanctificantis, qua constituitur formaliter justus, sanctus, et filius Dei, fit illius amicus radicaliter, non vero formaliter ; sed pro hujusmodi amicitia formali directe constituenda superaddenda est gratiæ alia forma ab ea distincta, scilicet virtus charitatis. Nam etiam apud homines amicitia excellentiæ, qua filius diligit patrem, supponit communicationem in illius natura, et entitatem, per quam constituitur illius filius formaliter. Unde si existente in anima gratia habituali, impediretur resultantia charitatis, esset quidem justus, et filius Dei formaliter, non tamen esset eodem modo illius amicus, sed tantum radicaliter.

Nec oppositum colligitur ex Tridentino loco citato ; quoniam ibi solum asserit, hominem in justificatione fieri ex inimico Dei ejus amicum per voluntariam susceptionem gratiæ et donorum : inter quæ dona numerat virtutem charitatis.

Ad secundam probationem dicendum, aaiorem gratuitum parentis er a filium non sortiri denominationem amicitiae formalis, nisi ab il'o ex benevolentia redametur ; quia amicitia est mutuæ benevolentiae amor, ut in illius diffinitione dicitur. Hujusmodi autem redamatio neque in actu secundo, neque in actu primo proximo inessat justo, qui impedita resultantia charitatis existeret in gratia. Quare etsi is diligeretur tunc a Deo ut filius, non tamen ut amicus, propter defectum redamationis. Esset quidem prædictus Dei amor indulgentissimæ benevolentiae erga justum, haberetque quidquid necessarium est ex parte sui ad constitutionem amiciliæ formalis ; ilium tamen minime constitueret, ob prædictum defectum redamationis in amato, quam amicitia importat in obliquo, ut pluries diximus.

§ HI.

Fit satis argumentis contra primam assertionem.

vpn» :8. Lorca in prxs. 3, dispul. 2, Arauxo dub. 1, Godoy et alii neotherici opinantur izrà. virtutem charitatis non esse essentialiter çJS?. tint indispensabiliter amicitiam creaturæ ad Deum, sed tantum accidentaliter, ita ut

possit existere in subjecto, quin denominetPriimn» illud Dei amicum. Pro qua sententia guitur primo : Datur habitus charitatis, quin sit amicitia creaturæ ad Deum : igitur charitati non est essentialis ratio prædictæ amiciliæ. Consequentia patet, antecedens vero suadetur : tum quia in Patribus veteris Legis fuit vera charitas, in quibus < tamen non existit vera amicitia, ut colligitur ex illo ad Rom. 8 : Λ'οη accepistisKom-spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis. Tum etiam, quia in pueris baptizatis datur virtus charitatis; quæ tamen non potest dici pro tunc Dei amicitia, cum neque ipsi pueri Deum diligant, neque agnoscant se ab eo diligi : sine quibus conditionibus subsistere non potest inter aliquos propria, et formalis amicitia, utpote quæ est mutuæ benevolentiae amor non latens.

Confirmatur : nam actui charitatis, quo Conflr-Deum super omnia diligimus, non convenit inseparabiliter ratio amicitiae actualis erga illum : igitur nec virtuti charitatis competet inseparabiliter ratio divinæ amicitiae habitualis. Consequentia' non indiget probatione, quia id ipsum competit, vel denegatur virtuti habitualiter, quod illius operationi actualiter. Antecedens vero probatur ; nam cum peccator justificatur extra Sacramentum, disponitur ad susceptionem gratiæ per actum charitatis, seu dilectionis Dei, qui est ejusdem speciei cum omnibus actibus elicitis a charitate : constat autem prædictum actum dilectionis non esse veram amicitiam actualement hominis ad Deum, cum pro illo priori non oriatur a gratia sanctificante, saltem ut est forma justificans, sed illam ordine naturæ præcedat.

Respondetur negando antecedens, ad cu-Soiviiior jus primam probationem dicendum, legem nm" Moysis non contulisse ex se gratiam et Dei amicitiam, ut confert lex nova ; nam potius servitutis statum inferebat, in quo illi contraponitur a Divo Paulo loco adducto in argumento. Patres tamen veteris Testamenti fuerunt formaliter Dei amici, et in statu veræ amicitiae, quem consequuli sunt non ex lege scripta, sed per gratiam Dei concessam illis ob merita Christi Domini, et mediante fide illius, secundum quam rationem ipsi Patres antiqui spectabant ad novum Testamentum, ut expresse docet D. Thom. I, 2, q. 193, art. 1 ad 3, D. Hiero-

p. Tto. nvm. *ad (ialat.* 4, et D. August, *de doct.*
D. Hier. *Aug. Aristiam*, c. 9.

Ad secundam probationem respondetur, infantes baptizatos esse vere et proprie Dei amicos per amicitiam habitualement, quo pacto etiam ante usum rationis Deum amant. Et licet illi non agnoscant se Deum amare, Deus tamen optime scit, se ab eis diligi. Quod sufficit, ut virtus charitatis sit in praedictis pueris amicitia propria erga Deum; nam benevolentis amor, qui amicitiam constituit, non tam petit esse notus amanti, quam amato, ut ex illius diffinitione liquet.

39. Ad confirmationem potest responderi pro nunc, admissio antecedenti, negando consequentiam: cujus disparitas ex ipsa probatione infertur; nam habitus charitatis praesupponit essentialiter gratiam sanctificantem, quam non sic praesupponit omnis dilectio Dei super omnia; sed illa dumtaxat, quae est facilis, et connaturalis suo subjecto, sive effectus indispensabilis praedicti habitus charitatis; cui dilectioni essentialis est ratio divinæ amicitiae actualis. Pro cuius solutionis intelligentia nota, quod si de actibus virtutis infusae philosophandum est sicut de operationibus virtutis acquisite (id quod intendit, aut supponit objectio) duplex admittenda est dilectio Dei super omnia, ut est author supernaturalis. Alia facilis, delectabilis, et quasi connaturalis subjecto, a quo elicitur: alia vero, quae nihil horum habet, sed est ei difficilis, et ardua. Differunt autem inter se praedictae dilectiones, tum quia prior supponit essentialiter in subjecto gratiam sanctificantem, et ipsum habitum charitatis; nam ratione huius suppositionis est suo subjecto facilis, et delectabilis, utpote facta ei connaturalis ratione formae, quam in eo supponit. Posterior vero non praesupponit gratiam sanctificantem, neque habitum charitatis, sed antecedit illa, produciturque vi auxilii transeuntis supernaturalis. Tum etiam (et ex praecedenti sequitur) quod licet haec posterior dilectio non sit actualis amicitia erga Deum, bene autem prima, cum praesupponat communicationem in divina natura per gratiam, adeoque benevolentiae redamationem in Deo. Quod sufficit ut charitas sit habitualis amicitia crealurae ad illum; nam habitui debet convenire id ipsum, quod competit actui suae speciei, qui est delectabilis et connaturalis subjecto a quo elicitur; quoniam hic actus dumtaxat est effectus

omnino per se ipsius actus, regulaque per quam illius essentia mensurari debet.

Alia responsio constabit ex dicendis *disp.* 4, *num.* 46.

40. Secundo arguitur: quoniam amicitia supernaturalis hominis ad Deum est forma justificans, quia non stat hominem esse Dei amicum, quin eo ipso sit justus, et objectum congruum divina dilectionis unificabilis: sed charitas non est per se forma justificans, ut docent communiter Theologi: ergo nec Dei amicitia.

Respondetur negando maiorem, si intelligatur de amicitia formali; quoniam licet repugnet aliquem esse Dei amicum, quin sit justus, et sanctus; hoc tamen non ideo est, quia praedicta amicitia sit forma justificans; sed quia praesupponit per se et essentialiter gratiam, qua homo fit formaliter justus, et objectum congruum divinae dilectionis amicabile.

41. Tertio arguitur, quod charitas non praesupponit necessario et indispensabiliter in suo subjecto deificam naturam, quae est gratia; ergo non est essentialiter, sed separabiliter amicitia Dei. Consequentia patet: quia amicitia excellentis filii ad patrem, qualem esse diximus charitatem, praesupponit communicationem in natura parentis. Antecedens vero probatur, quia si propter aliquam rationem charitas praesupponeret indispensabiliter in proprio subjecto gratiam sanctificantem, maxime quia est inclinatio habitualis in finem ultimum supernaturalem: haec autem ratio est nulla, quia etiam spes est inclinatio habitualis in praedictum finem; quo tamen non obstante, existere potest absque gratia.

Respondetur animadvertendo prius, quod perfectio infinita divinæ essentiae potest sumi dupliciter: uno modo ut est bonum ipsius Dei ab illo possessum, quo pacto importat rationem finis omnino ultimi: alio modo, ut est bonum nostrum a nobis possidendum, et hac ratione non est finis simpliciter ultimus, sed cum addito, scilicet in ratione objecti concupiti.

Secundo nota, hoc interesse discriminis inter spem, et charitatem, quod spes respicit bonum divinum ut est bonum creaturae, in qua ipsa existit; nam licet finis *cujus gratia* praedictae virtutis sit Deus; finis tamen *cui* est ipse sperans, concupiscens quippe, et sperans sibi ipsi quod amat, seque constituens finem *cui* rei amatae, et concupitae. Charitas vero respicit praedictum

tum bonum divinum, quatenus est formaliter bonum ipsius Dei, ad quem sicut ad finem omnino ultimum, tam cui, quam *cujus* gratia, referi omnes allectus tendentes in bonum creaturæ; quia charitas non quærit quæ sua sunt, sed quæ Dei.

^{Diioiiar} His suppositis ad objectionem facilis est ^{Æm.} solutio; negatur enim antecedens. Ad probationem autem in contrarium dicendum est, quamlibet inclinationem supponere in suo subjecto naturam, cujus bonum per se primo intendit, et supra quam perficiendam ultimo reflectitur, eo quod in hujusmodi natura radicatur et fundatur. Unde cum spes non sit in finem simpliciter ultimum supernaturalem, nec respiciat bonum divinum ut est bonum Dei (quæ sunt propria munia charitatis), sed quatenus est bonum proprium sui suppositi, idcirco non præsupponit essentialiter in illo naturam divinam, quæ est gratia, sed solam naturam rationalem, in qua fundatur. Charitas vero debet supponere indispensabiliter in suo subjecto prædictam naturam deificam, in illaque fundari et radicari; siquidem quidquid attingit, respicit sub ratione convenientis naturæ divinæ, ad illiusque bonum consequendum ordinatum. De quo videri possunt quæ diximus *tract.* 8, *disp.* 4, *dub.* 3, et *tract.* 15, *disp.* 2, *dub.* 6, § 5.

Adde, vim potissimam nostræ rationis consistere in eo, quod virtus charitatis est perse essentialiter vivens vita gratiæ, sive propria naturæ divinæ, quam proinde necesse est præsupponat indispensabiliter. Nam sicut generaliter loquendo, vivere est a se moveri, ita vivere vita propria naturæ divinæ, est moveri ab illa in proprium ipsius bonum, adeoque ex influxu finis simpliciter ultimi supernaturalis. Qui motus habitualiter sumptus est ipsa essentia charitatis, neque convenit virtuti spei secundum se acceptæ, cum hæc possit esse informis, nec ex se attingat finem simpliciter ultimum supernaturalem. Cum quo tamen cohæret, vitalitatem spei esse re ipsa superioris ordinis. Tum quia identificatur cum specie actus supernaturalis; nam sicut animal identificatum cum rationalitate, est re ipsa intellectivum, quamvis ex se non importet intellectionis gradum. sed ab eo præscindat: ita vita actus supernaturalis debet esse hujus ordinis, quamvis ex suis prædicatis essentialibus ad id non perlingat. Tum etiam, quia licet per spem non moveamur a bono formaliter naturæ divinæ, movemur

tamen ab objecto supernaturali, quod sufficit ad hoc, ut illius vitalitas sit supernaturalis ordinaris, quamvis non propria naturæ divinæ, prout est in se ipsa, vel ut participate per gratiam, ut diximus *locis supra citatis*.

42. Quarto, et ultimo arguitur: nam esto Quartam virtuti charitatis sit indispensabilis præ-nentuin. existentia gratiæ in suo subjecto, non tamen connotatio divini amoris amicabile actum ad illud terminati: charitas igitur non est indispensabiliter amicitia divina. Consequentia patet, quia vera amicitia includit redamationem amicabilem. Antecedens vero suadetur, quia ut Deus prosequatur hominem amore amicali. requiritur quod velit ei bonum, non utcumque, sed quia bonum ejus, idest ex complacentia in bonitate illius quasi objecti aliqua ratione motivi divinæ voluntatis: stat autem Deum velle justo bonum gratiæ, et charitatis. quin ad conferenda ei hæccine bona ex complacentia in bonitate illius aliqua ratione moveatur: quia potest conferre ei prædicta bonum non ex amicitia, sed ex misericordia aut libera!itate; nulla quippe in hoc volitionis modo apparet implicatio: igitur virtuti charitatis non est indispensabilis connotatio divini amoris amicabile, ut actu terminati ad suum objectum, etiam supposita in illo gratia sanctificante.

Confirmatur, quia potest Deus conferre Conflr-
juslo beatitudinem. et non ex amicitia: unll0.
ergo etiam gratiam et charitatem. Consequentia patet a fortiori: antecedens vero suadetur, quia stante jure meritorum ad gloriam, potest Deus illam conferre homini, et non propter merita præexistentia. sed ex pura liberalitate: ergo etiam præsupposita gratia habituali in subjecto, poterit Deus communicare illi beatitudinem, et non ex amicitia, sed ex alio motivo. ut constat a paritate.

Ad hoc argumentum, cui non parum con-Occurri
fidit Godoy supra laudatus, respondetur ne-memo?
gando antecedens, et majorem subsumpti
syllogismi; quoniam ut supra vidimus, benevolentia Dei erga creaturas non respicit illas ut objectum, a quo primario, vel secundario, adæquate, vel inadæquate moveatur; sed solum ut finem proximum boni illis præstiti ex complacentia in essentia divina, sicut in objecto formali. Et quamvis benevolentia Dei erga creaturas possit esse actus diversarum virtutum, ut liberalitatis, misericordiae, etc. si tamen impertiatur illis

gratiam sanctificantem, et charitatem, non potest non esse formalis amicitia erga ipsas: tum quia eo ipso prædicta dilectio est mutuae benevolentiae amor super divinae naturae communicatione fundatus, aut cum illa connexus; quæ est propria ratio amicitiae Dei erga creaturas, ut constat ex dictis *dub.* I. Tum etiam, quia cum amicitia Dei erga creaturas non sit affectiva, sed effectiva, nulli actui divinae voluntatis potest intimius convenire ratio prædictae amicitiae, ac illi, per quem communicat eis formam, qua fiunt illius amici, easque in natura propria sibi assimilât, qualis est volitio productiva gratiae, et charitatis.

Ad hæc, actus quo Deus asciscit hominem in consortium suæ nature. eumque assumit quasi idem sibi, non potest non esse. supposita redamatione. formalis amicitia erga illum; cum ex vi prædicti actus habeat se ad hominem sicut ad seipsum: sed actus quo Deus infundit gratiam et charitatem peccatori est huiusmodi, ut ex se liquet: ergo non potest non esse vera amicitia Dei ad illum, eo vel maxime, quia alias posset quis præditus gratia et charitate, imo et gloria, Deum ardentissimo amore diligere, quin ipsum haberet sibi amicum: quod ydetur absurdum.

Diluitor Ad confirmationem respondetur negando antecedens, quia amicitia omnino perfecta inter Deiim et homines fundatur in communicatione actuali æternæ beatitudinis. Ad probationem autem in contrarium, concesso antecedenti, neganda est, consequentia; et ratio disparitatis est, quod Deus cum sit Dominus supremus omnium, potest attento hoc supremo dominio disponere prout sibi libuerit de creatura citra illius injuriam, atque ideo vel ei denegare gloriam promeritam, vel illam conferre non propter merita, sed ex alio molivo. Non potest autem facere quod actui, per quem homini confert beatitudinem, non conveniat propria ratio amicitiae erga illum, cum sit mutuae benevolentiae amor super divinae naturae communicatione fundatus, quæ est diffinitio amicitiae divinae.

Hcplica. 43. Dices: Volitio qua Deus confert adultis beatitudinem, est actus justitiae commutativæ erga illos: igitur non potest esse actus veræ amicitiae, ut quæ dicit amorem liberalem, el gratuitum.

Bcspon- Respondetur, admisso antecedenti (de
sio. quo alias) negando consequentiam: quia licet actus justitiae neque sit formaliter ami-

citia, neque illam ex suis meritis identified, potest tamen eadem volitio divina iitriusque formalitatem includere pro eodem, vel diversis signis rationis, et prioribus naturae: necesseque est, ut illas formaliter includat, quoties praemium, quod Deus ut justus retributor impendii creaturae, est perlecta communicatio in propriis bonis, qualis est æterna beatitudo; prædicta quippe volitio et est actus justitiae, secundum quod reddit gloriam per modum coronæ; et est actus amicitiae: tum quatenus ex affectu ad creaturam, atque ut eam sibi intime uniat, communicat illi maximum bonum propter ipsam; merita namque spectant ad bona intrinseca merentis, supponunturque regulariter in amato ad honestam amicitiam, quæ idcirco affinis est justitiae, ut docet Philosoph. 8 *Ethic. lect. 7.* Tum etiam, et *Arim* maxime, quia saltem pro posteriori naturae ad collationem beatitudinis, non potest non prædicta volitio esse complacentia Dei in homine beato ratione acceptae beatitudinis, ut constat ex dictis § 1. Huiusmodi autem complacentia est formalis amicitia Dei erga creaturam, si ab illa redametur, ut in praesenti contingit. , *j;*

Quod si actus justitiae Dei erga creaturam non posset identificare formalitatem amicitiae ad illam, eo ipso suppeteret alia solutio, qua possemus supra adductæ confirmationi occursum ire, videlicet concesso antecedenti, negando consequentiam; quia communicatio æternæ beatitudinis, cum posset esse actus justitiae divinae erga creaturam, non esset necessario amicitia ad illam, ob impossibilitatem utriusque formalitatis in eadem volitione. Quæ ratio non habet locum in communicatione gratiae sanctificantis, quæ non potest conferri a Deo ex justitia erga creaturam, sed solum gratuito: per quod patet ad probationem.

Quibus a ide. et bene nota, ad veritatem nostræ assertionis necessarium non esse quod eadem volitio productiva gratiae, charitatis, et beatitudinis, sit amicitia erga creaturas; sufficit enim si huiusmodi volitionem inferat pro alio posteriori naturae, quam indubium est ita inferre; quia non stat hominem esse objectum congruum divinae dilectionis amicabilis, quin eo ipso diligatur a Deo amore amicitiae, ob ea quæ § 1 diximus.

DUBIUM IV.

Utrum sit possibilis hominis ad Deum amicitia naturalis, et stride dicta ?

Li clarius innotescat perfectio supernaturalis amicitiae, quae est de intri nseco conceptu charitatis, disputant in praesenti Theologi, an sit possibilis inter Deum et homines amicitia naturalis proprio et stricte dicta? In cujus difficultatis decisione ne quasi inscii proprii finis longius, quam materia postulat, excurramus, opus est nonnulla praemittere, quibus certa, aut in aliis tractatibus communiter admissa ab incertis separemus, et difficultatis scopum detegamus.

§ I-

Difficultatis status.

44. Quinque, vel plures sunt status, in quibus possumus considerare hominem, et excitatam modo quaestionem agitare; nimirum status naturae nudae, sive in puris; naturae integrae integritate solius ordinis naturalis; status originalis justitiae; naturae lapsae; et naturae per gratiam reparatae, quos late descripsimus *tract.* 14, *disp.* 1, c. 2, § 1. Cum enim in omnibus his statibus diversae sint vires humanae naturae, diversimodeque se habeat in ordine ad ultimum finem. gravi censura plectendus esset, qui propositam difficultatem discuteret per respectum ad hominem consideratum et constitutum in omnibus praedictis statibus. Caeterum, quia nostra non interest examinare quid posset, vel non posset homo in hoc, vel illo statu; sed solum scire, an inter ipsum et Deum possibilis intra ordinem naturae amicitia stricta dicta, distinctaque a charitate; idcirco ad statum naturae integrae praesentem difficultatem coarctamus. Eo vel maxime, quia ex dicendis circa amicitiam naturalem hominis ad Deum, considerati in natura integra, facile constare poterit, quid tenendum sit loquendo de illo inspecto in aliis quatuor statibus.

Porro, status naturae integrae, sive vigoris rationis est ille, qui contingeret, si homo conderetur a Deo perfectus intra solum ordinem naturae, et respectu solius finis naturalis. Quo casu licet non haberet donum aliquod simpliciter supernatural, per dona tamen et perfectiones naturalis ordinis indubitata ipsi naturae illuminaretur perfecte

intellectus circa objecta naturalia, et voluntas rectificaretur circa bonum honestum, insimul et appetitus sensitivus ita subderetur rationi, ut ab ejus obedientia nunquam recederet, neque eam suis indeliberatis motibus praeveniret, vel in eis saltem facillime compesceretur; haud enim negari potest possibilitas hujus status. Qui idcirco dicitur *naturae integrae*, ut distinguatur ab statu *naturae nudae*; quamvis enim natura humana in puris constituta nec esset vulnerata, nec mutila, sed haberet omnia, quae sibi ex suis principiis essentialibus conveniunt; esset tamen partita, et divisa in portiones dissidentes, rationalem scilicet et sensitivam, contrariosque illarum affectus; nam voluntas est inclinatio in bonum honestum. appetitus vero sensitivus tendit in bonum sensibus conforme et delectabile, quae saepe contrariantur. Quam divisionem non haberet natura in statu vigoris rationis modo descripti, sed potius pacem, et concordiam utriusque portiones: et ideo praedictus status dicitur *naturae integrae* secundum quod *integrum* opponitur diviso.

45. Secundo nota, possibilem esse amorem benevolentiae Dei super omnia, qui sit entilave naturalis, huncque habiturum hominem constitutum in statu integritatis. Nam quamvis Vasq. 1, 2, *disput.* 195, cop. 2 et 3, enixe contendat, amorem Dei naturalem solum esse posse concupiscentiae, quo scilicet amemus illum, quatenus est bonus nobis, et ex complacentia nostri; contraria tamen sententia (quae docet possibilem esse intra ordinem naturae amorem benevolentiae), quo Deum super omnia diligamus ex complacentia ipsius) est communis omnium fere Theologorum, illamque firmavimus *trad, citato, disp.* 2, *dub.* 4, § 3. Nota?, Vas4.

Et sane, negari nequit, quod haec communis sententia sit expressa D. Thom. pluribus in locis; namque illam aperte docet et 1, 2, *quaest.* 109, *art.* 3, his verbis: « Homo in statu naturae integrae poterat operari virtute suae naturae bonum quod est sibi con- naturale, absque additione gratuiti doni: diligere autem Deum super omnia, est connaturale homini, et etiam cuilibet creaturae, non solum rationali, sed irrationali, et etiam inanimatae, secundum modum amoris, qui unicuique competere potest. Et ideo dicendum est » (concludit in fine corporis) « quod homo in statu naturae integrae non indigebat dono gratiae superadditae naturalibus bonis ad

« diligendum Deum super omnia. » Idem tradit, et ex professo probat I *part.* 2, *quæst.* 60, *artic.* 5 et quodlibet I, *quæst.* 4, *art.* 8, et in 3, *distinct.* 29 *quæst.* 1, *artic.* 3, ubi sic concludit : « Quia ergo bonum nostrum » in Deo perfectum est, sicut in causa uni-
« versali prima et perfecta bonorum ; ideo
a bonum in ipso esse magis naturaliter
« complacet, quam in nobis ipsis ; et ideo
« etiam amore amicitias naturaliter Deus
« ab homine plus seipso diligitur. »

Visq. Nec dici potest, ut respondet Vasq. quod D. Thom. interpretandus sit de amore concupiscentiæ ; siquidem præmissa distinctione amoris in concupiscentiam, et benevolentiam, expresse concludit, quod « etiam » amore amicitiae naturaliter Deus abho-
« mine plus seipso diligitur^ » Tum etiam, quia paulo post verba a nobis transcripta hæc subdit : « Quidam autem dicunt, quod » aliquis naturaliter amore concupiscentiæ
« Deum plus seipso diligit, in quantum di-
« vinum bonum est sibi delectabilius ; sed
« amore amicitiae plus seipsum naturaliter
« quam Deum diligit, dum plusse vult esse,
« et vivere, et habere aliqua bona, quam
« Deum. Sed charitas ad hoc naturam ele-
« vat, ut etiam per amicitiam aliquis plus
« Deum diligat, quam seipsum. Sed prima
« opinio » (contraria scilicet quam statuerat in corpore articuli) « probabilior est. quia
« inclinatio naturæ hominis, in quantum
a est homo, non contradicit inclinationi
« virtutis, sed est ei conformis. » Quod etiam tradit *locis citatis ex 1 part. et quodlib.* 1, ubi acrius reprehendit, et falsitatis convincit hanc eandem sententiam, quam suscitavit Vasquez.

Ratio 46. Ratio autem præcipua pro adstruendo
ejui. naturali benevolentiae amore erga Deum
tJE0d
SUtDr.m' s*cul finem super omnia dilectum, est illa
d. Tho. quam ubique tradit D. Thom. et potest sub
hac forma proponi. Quælibet pars non vi-
tiata diligit naturaliter bonum totius, cujus
est pars, plusquam seipsam, et suum par-
ticulare bonum ; siquidem cum hujus etiam
posterioris boni dispendio prioris conserva-
tionem procurat, ut apparet in manu, quæ
exponitur naturaliter ictui, et abscissioni,
ut illæsum conservet caput, ex quo pendet
vita totius.

Nec dici potest, quod hic amor sit concupiscentiæ erga totum : tum quia per amorem concupiscentiæ non possumus aliquid aliud plusquam non ipsos simpliciter diligere ; quoniam concupiscentiæ amor

non sistit in re concupita, sed reflectitur supra concupiscentem, illumque attingit ut primum volitum, et rationem volendi alia : primum autem in unoquoque genere est mensura cæterorum, *et propter quod unumquodque tale, etc.* Tum etiam, quia pars non amat naturaliter bonum totius propter seipsam, sed e contra seipsam diligit in ordine ad totum, et propter illius bonum, sicut propter finem ; nam idcirco etiam cum proprio detrimento illius conservationem procurat .-quod est proprium amicitiae. Sed Deus est bonum commune totius universi, et partium illius ; quia quidquid est quælibet creatura, est Dei sicut sui ultimi finis : ergo omnes creaturae hujus universi diligunt, vel saltem diligere possunt naturali benevolentia Deum plusquam seipsas : irrationalia quidem appetitu innato ; creatura autem rationalis, qualis est homo, etiam per intellectualem amorem, quæ dilectio dicitur et appetitus elicitus . Inclinatio enim naturalis in his quæ carent ratione, ostendit inclinationem naturalem intellectualis naturæ ; actus autem in quem voluntas naturaliter inclinatur, naturalis est, et facilis in sui exercitio, ut ex se liquet.

Quæ ratio non solum probat esse possibilem amorem benevolentiae naturalem, quo Deus diligatur a nobis super omnia ; sed etiam sufficere ad illius productionem vires proprias naturæ, atque adeo hominem constitutum in statu naturæ integras posse prædictum actum elicere ; siquidem existerai in illo pro tunc inclinatio congenita voluntati ad diligendum Deum sicut ultimum finem totius naturæ. Quæ inclinatio cum naturalis sit, et illaesa permaneat in illo statu, ut supponimus, nec frustrari potest, nec in actum propendere naturæ viribus impossibilem. Quam rationem fuse expendimus loco citato.

Et confirmatur : quoniam præceptum naturale non obligat nisi ad actum entitative naturalem, et viribus naturæ possibilem : sed præceptum diligendi Deum super omnia ex benevolentia expressum in Decalogo est naturale : ergo possibilis est intra ordinem naturæ, et illius viribus benevolentiae amor, quo Deum super omnia diligamus. Major et consequentia constant : minor vero est expressa D. Thom. 1, 2, *quæst.* 109, *art.* d. 1 et 6. Suadeturque præterea ; nam ratio naturalis assequitur Deum esse summum bonum, principium, et finem ultimum totius ordinis naturalis, dignumque proinde, ut

ut propter semetipsum, et super omnia diligatur ; nam hic est amor proportionatus et debitus dignitati ultimi finis, cum is sit ille, qui diligitur propter se, et omnia propter ipsum : constat autem hujusmodi notitiam esse ipsum dictamen legis naturalis, quo nos adstringit ad prædictum Dei amorem ; siquidem non aliter prædicta lex intimat alia præcepta quam ostendendo vel honestatem actus, vel turpitudinem vitii.

Sou î. 1. Observa denique, quod cum homo in statu naturæ integræ diligat Deum super omnia, pluresque perfectiones gratuito ab illo accipiat, ut modo vidimus, haud dubium est, quod posset habere cum eo in illo statu imperfectam saltem amicitiam, et quæ diceretur talis secundum quid ; ad hujus enim constitutionem sufficiens est prædictus benevolentiae amor . Quare solum vertimus in dubium, an tunc posset inire cum Deo amicitiam proprie, et stricte dictam, id est quæ licet comparative ad amicitiam charitatis sit imperfecta et diminuta, utpote inferioris ordinis ; univoce tamen participet rationem amicitiae, quam supra diffinivimus. Ad eum modum quo animalia irrationalia, et imperfecta conveniunt univoce, et simpliciter ingenerati ratione animalis cum homine ; a quo tamen secundum differentiam specificam exceduntur.

§ II-

Legitima resolutio dubii.

47. Dicendum ergo est, impossibilem esse intra ordinem naturæ amicitiam simpliciter et stricte dictam creaturæ ad Deum, atque ideo hominem constitutum in natura integrā habere non posse hujusmodi amicitiam i), nunc illo. Hæc assertio est expressa D. Thom. in 3, *distinet.* 27, *quæst.* 2 ad 4, his verbis : « Ad quartum dicendum, quod charitas, ut ex prædictis patet, amicitiam, et amorem, includit. Desiderium autem naturale non potest esse nisi rei, quæ naturaliter haberi potest, unde desiderium naturale summi boni inest nobis secundum naturam, in quantum summum bonum participabile est a nobis per effectus naturales. Similiter ex similitudine causatur, unde naturaliter diligitur summum bonum super omnia, in quantum habemus similitudinem ad ipsum per bona naturalia. Sed quia natura non potest pervenire ad operationes ejus, quæ sunt

« vita sua, et beatitudo, scilicet visio divinae-
« essentia) ; ideo etiam ad amicitiam non
« pertingit, quæ facit amicos convenire, et
« a in omnibus communicare ; et ideo oportet
« superaddi charitatem, per quam amicitiam
« ad Deum habeamus, et desideremus
« assimilari ei per participationem spiri-
« tualium bonorum, ut participabilem per
« gloriam ab amicis suis. »

Quæ authoritas adeo perspicua est pro nostra assertione, ut nulla tergiversatione valeat enervari, cum expresse concedat naturæ amorem Dei super omnia, neget autem amicitiam erga illum. Idem colligitur ex iis quæ tradit S. Doct. *disp.* 28, *quæst.* 1, *β. art.* 3, et 1, 2, *quæst.* 109, *art.* 1. Quem Araoio." sequuntur Bannez in *præsentia*, *art.* 1. 1° art^o Arauxo *dub.* 4, Labat *dub.* 1, § 2. Suar. *disp.* 6° 3, *sect.* 5, Granad. *control.* 3, *de Char.* *sect.* Conine. 3, Ægidius Coninch. *disp.* 22, *dub.* 3, et alii.

Rationes autem pro hac sententia plures adduci solent, quibus Adversarii facile mentum, occurrunt. Efficax ac legitima est illa, quæ continetur in verbis modo adductis D. Thom. Pro cuius plena intelligentia animadvertendum est, quod omnis amicitia fundatur in communicatione alicujus vitæ, sive modi vivendi, ut constat tum inductive in omnibus speciebus amicitiae ; civilis enim fundatur in communicatione vitæ politicæ ; domestica in communicatione modi vivendi familiaris, seu oeconomici ; militaris in communicatione militias, et sic de aliis : in omnibus enim verum est amicitiam fundari in aliquo modo vivendi, in quo qui non communicant, non possunt esse amici ; sicut non possunt conjungi amicitia naturali, vel civili, qui non communicant in sanguine, vel modo vivendi politico. Tum etiam, quia amicitia est virtus, quæ facit aliquos inter se dulciter convivere ; quoniam ut dicit Philos. 9. *Ethic*, cap. 14 : Aristov
« Unusquisque cum suo amico conversatur
« in illis, quæ maxime diligit, et quæ suam
« vitam reptat, quasi amico convivere velit
« ita : unde quidam simul venantur, quidam simul phitosophantur, etc. » Constat autem ex terminis, quod convivere non est nisi communicantium in aliquo modo vitæ : Ergo, etc.

Secundo nota, quod omnis amicitia haberi possibilis inter Deum et creaturam, fundari debet in modo vivendi proprio, et connaturali ipsius Dei, quem creaturæ participative communicet ; nam amicitia fundatur indispensabiliter super aliquo modo

DE CHARITATE.

vivendi communi ipsis amicis : sed amicitia creaturæ ad Deum fundari non debet super modo vivendi proprio et connaturali ipsi creaturæ, quem proinde Deus ab illa participet : ergo fundari debet in modo vivendi proprio ipsius Dei, in quo creatura participative communicet ; non enim superest tertius vivendi modus, qui ita sit communis Deo et creaturis, ut nullius ex illis proprius sit. *

Observe denique, quod modus vivendi proprius et connaturalis Dei consistit in cognitione intuitiva suæ essentiae : tum quia modus vivendi proprius Dei est ille, per quem est in se ipso summe felix, et beatus : constat autem, beatitudinem Dei consistere in visione clara suæ essentiae, et amore ad illam subsequuto : tum etiam, quia modus vivendi proprius beatorum consistit in visione clara divinæ essentiae : sed hic vivendi modus nihil aliud est, quam participatio quædam modi vivendi connaturalis Dei : hic igitur consistit in cognitione clara, et intuitiva divinæ essentiae. Quocirca ad hoc ut creatura ineat strictam amicitiam cum Deo, participare debet prædictam cognitionem in se, vel in sua radice ; aliter quippe non poterit habere propriam amicitiam cum illo, ob defectum communicationis in vita illius.

Cons-
truitur
D. Tho. 48. Ex his expenditur ratio Divi Thomæ pro assertionem; nam ut creatura habeat amicitiam stricte dictam cum Deo, debet communicare cum illo in modo vivendi proprio illius; quia caro amicitia fundetur incommuni modo vivendi, hac communicatione seclusa, non poterit habere cum Deo strictam amicitiam : sed intra ordinem naturæ non est possibilis haberi a creatura communicatio in modo vivendi proprio, et connaturali Dei : ergo nec amicitia stricte dicta erga illum. Major, et consequentia constant ex prænotatis, minor vero etiam est perspicua; quia modus vivendi proprius Dei consistit in visione clara suæ essentiae, quæ visio non est communicabilis creaturæ intra naturæ ordinem.

Fulcitur. Confirmatur primo, et explicatur amplius hæc ratio; nam illi qui non communicant in operationibus propriis alicujus vitæ, non possunt habere amicitiae societatem consequutam ad illam; sicut qui non communicant in officiis, et operationibus civilibus, nequeunt amicitia politica inter se conjungi : sed creatura rationalis intra ordinem præcise naturæ

considerata non potest communicare in operationibus propriis divinæ vitæ; quia hujusmodi operationes sunt amor, et cognitio divinæ essentiae, ut testatur inseparabilis. ad quas non potest pertinere natura : ergo nec ad habendam cum Deo propriam, et strictam amicitiam.

Confirmatur secundo, quia omnis amicitia fundatur in communicatione inchoata, vel perfecta alicujus felicitatis; quia felicitas est finis vite, et secundum illius modos multiplicatur : unde alia est felicitas civilis, alia domestica, etc. Sed creatura intra ordinem naturæ pervenire non potest ad felicitatem propriam Dei, sive divinæ vitæ : ergo neque ad illius amicitiam. Minor, quæ sola indiget probatione, suadet, quia felicitas propria Dei consistit in visione clara suæ essentiae. quæ visio non est participabilis a creatura per aliquam perfectionem ordinis naturalis.

Confirmatur tertio : quoniam inter ea, quæ sunt diversæ naturæ. quatenus talia, non potest esse amicitia proprie, et stricte dicta : sed Deus, et creatura considerata intra naturalem ordinem sunt diversæ naturæ, tam specificæ, quam genericæ : ergo inter ipsos sic sumptos non potest esse amicitia proprie, et simpliciter dicta. Minor, et consequentia constant. Major vero suadet : tum quia ad amicitiam requiritur, quod amici communicent, aut saltem communicare possint suaviter, et delectabiliter in eisdem operationibus; nam amicitia est operationum convictus et societas : operationes autem unius naturæ non possunt esse delectabiles, suppositis alterius a illa diversæ, quatenus talibus; cum non sint illi connaturales, sed extraneæ. Tum etiam, quia hac ratione non datur amicitia naturalis inter homines et Angelos, ut docet D. Thorn. in 3, distinct. 28, questione 1, 0. 11 art. 3, his verbis : « Amicitia esse non potest nisi in eos, qui eandem vitam participant : vita autem hominis et Angeli est duplex. Una quæ competit eis secundum naturam suam, et sic homines, et Angeli non communicant in eadem vita, sed homines alii invicem, et Angeli ad invicem; quia convenit eis circa easdem operationes occupari. Alia vita utriusque est per gratiam, secundum quam fiunt participes divinæ vitæ; et in hac vita communicant ad invicem, et cum Deo : et ideo secundum hanc vitam potest esse amicitia eorum ad invicem, et hæc amicitia est charitas. »

Secundo

Abi -IO.Secundo probatureadem sortientia alia
paratione desumpta ex D. Thom, nam amor

est duplex : alius secundum quid, et gene-
raliter sumptus, quicoincidit cum benevo-
lencia, diffinilurque ab Aristol. 2 Rhetoric,
quod est *velle bonum alicui*. Alius proprie,
et simpliciter dictus, qui includit benevo-
lentiam, et addit supra illam conjunctio-
nem affectivam amantis ad amatum, ita ut
amans æstket amatum quasi idem sibi, et
sic moveatur in illum, ut infra probat
D. Thom. *guxst.* 27, *art.* 2. Sed Dei ad ho-
minem constitutum in natura integra non
potest esse amor proprie et simpliciter dic-
tus : ergo neque amicitia. Major, et conse-
quentia constant, quia ad amicitiam sim-
pliciter didam necessarius est amor sim-
pliciter dictus, ut *n.* 1, *hujus disp.* illius
diffinitionem exponentes animadvertimus.

Mitior vero suadetur : tum quia Deus
non potest diligere per amorem simpliciter
dictum creaturam, quæ non sit objectum
congruum talis dilectionis : constat autem
creaturam existentem extra gratiam non
esse objectum congruum divinæ dilectionis
amicabilis, seu amoris simpliciter dicti ;
quia hujusmodi condignitas est effectus pro-
prius gratiæ, sine qua proinde nequit inve-
niri. Tum etiam, quia amor simpliciter
dictus est unio quasi continuativa aman-
tium, ut supra vidimus; dum autem homo
non est in gratia, non potest esse Dei ad
illum amor utriusque continualivus, quia
unio continuativa est inter eos dumtaxat,
qui sunt ejusdem rationis : ergo, etc.

Confirmatur : nam is, cui est omnino
impossibilis visio alterius, non potest ha-
bere cum illo strictam amicitiam : sed crea-
turæ intra ordinem naturæ consideratæ
impossibilis est visio Dei : ergo et propria
illius amicitia.Minor, et consequentia cons-
tant..Major vero suadetur, quia de ratione
veræamicitiæ est desiderium videndi ami-
cum: qui enim non appetit videri alterum,
eo ipso convincitur, quod non diligit ipsum
ex amicitia : constat autem eum, cui im-
possibilis est visio alterius, non posse ha-
bere desiderium videndi illum, adeoque
nec amicitiam ; quia desiderium non est
nisi rei haberi possibilis : ergo, etc.

§ III.

Præcluditur triplex evasio.

SO.Necrefertsi priori rationi occurras pri-
mo dicendo falsum esse, quod creatura non
possit participare intra naturæ ordinem
modum vivendi proprium Dei, neque com-
municare in operationibus illius; nam An-
gelus relictus suæ naturæ diligit Deum
super somnia amore absoluto et efficaci,
estque in perpetua contemplatione illius,
ratione cujus naturali bealitudine perfrui-
tur, idemque haberet homo constitutus in
natura integra : constat autem hujusmodi
operationes esse quasdam participationes
divinæ vitæ, sive actuum, in quibus illa
consistit; cum ad idem objectum, scilicet
Dei essentiam, terminantur : ergo, etc.

Non, inquam, hoc refert; quia creatura
intra naturæ ordinem non potest partici-
pare modum vivendi proprium Dei forma-
liter, ut est in seipso; id enim proprium
est entis supernaturalis, ut ex communi
placito nunc supponimus. Quæ tamen com-
municatio omnino necessaria est ad haben-
dam cum illo propriam, et strictam amici-
tiam. Tum quia ad hujus consequutionem
requiritur, ut creatura communicet in vita
Dei, secundum quod est propria illius, ut
nuper vidimus : non potest autem commu-
nicare in divina vita, secundum quod est
propria Dei, nisi participet illam formali-
ter, ut est in seipsa; quoniam hoc dumtaxat
modo est propria illius. Tum etiam, quia
communicatio vitæ ad amicitiam requisita
debet esse talis, ut non constituat diver-
sum modum vivendi in personis quæ illam
participant; nam si diversum vivendi mo-
dum in eis constituat, eo ipso rescindit, vel
impedit amicitiam; cum non sit illis com-
munis idem vivendi modus, sed unaquæque
persona vindicet sibi particularem vitam,
quod est contra rationem amicitiae. Mani-
festum est autem, quod nisi creatura com-
municet in modo vivendi proprio Dei for-
maliter, ut est in seipso, consequetur ex vi
hujus participationis novum vivendi mo-
dum diversum ab ipsa vita divina; siqui-
dem hac ratione differunt ab ea vita ange-
lica et humana, quæ ipsam aliter, ac est in
se, participant.

Per quod palet ad illud de contempla-
tioneetdilectione Dei authoris naturæ, quæ
sunt operationes connaturales Angelo, et
etiam homini constituto in natura integra.

Nam licet hujusmodi actus sint pirticipationes quædam dilectionis et visionis divinæ essentiae, in quibus Dei vita consistit; necn tamen participant illas formaliter, ut sunt in seipsis, sed virtualiter, et modo proprio creaturæ, alias essent supernaturales. Quæ participatio non sufficit ad fundandam unitatem amicitiae simpliciter dictae, eo quod Angelus, vel homo ex vi hujus participationis non communicant cum Deo in modo vivendi proprio illius, sed alium longe diversum acquirunt.

51. Nec etiam refert, si secundo occurras, et dicas modum vivendi proprium Dei duo includere, nempe et rationem communem cognitionis divinæ essentiae, et intuitionem illius, qui est velut conceptus specificus. Quamvis ergo creatura non participet formaliter intra naturæ ordinem visionem divinæ essentiae. ut est intuitio illius; bene tamen ut dicit communem conceptum cognitionis ad ipsam terminate: nam ratio formalis hujus cognitionis salvatur proprie in beatitudine naturali, quam haberet homo conditus in natura integra : hoc autem sufficiens esse videtur ad hoc, ut praedicta creatura communicet cum Deo in modo vivendi, habeatque cum illo intra naturæ ordinem amicitiam proprie dictam, quamvis minus perfectam quam sit charitatis amicitia.

Contra enim est, quod ad habendam amicitiam proprie dictam cum Deo, non sufficit ut creatura communicet cum illo in ratione universali cognilionisdivinæessentiae; sed necessaria est communicatio in conceptu specifico illius, qui dicit praedictae naturæ intuitionem. Tum quia ad hoc ut creatura ineat amicitiam simpliciter dictam cum Deo, communicare debet in modo vivendi proprio illius, ut nuper vidimus : modus autem vivendi proprius Dei non consistit in aliis vivendi modis, qui possunt esse proprii creaturæ. Tum deinde, quia omnes politici conveniunt in ratione communi vite civilis, quæ tamen communicatio non sufficit ad hoc ut omnes politici inter se convivant, et habeant inter se civilem amicitiam; alias omnes homines, qui communi aliquo et humano statuto gubernantur, unirentur inter se amicitia politica, quod nemo dicet : ergo neque etiam communicatio in ratione communi cognitionis divinæ essentiae sufficit ad hoc, ut inter Deum et creaturam sit stricta amicitia. Tum præterea, quia magis conveniunt

homo, et Angelus in ratione communi vite intellectivæ, quam Deus et creatura condita in natura integra, in cognitione communi divinæ essentiae; cum hic solum detur convenientia analogica, illic autem generica : et tamen prior illa communicatio non sufficit, ut inter homines, et Angelos sil amicitia naturalis proprie dicta, ut supra vidimus : ergo mullo minus sufficiet hæc posterior ad hoc, ut creatura habeat cum Deo praedictam amicitiam.

Quod si ex his inferas, neque inter ipsos ht Angelos esse amicitiam stricte dictam in ordine naturæ. eo quod sunt diversæ specificae vite intellectivæ; imo neque supernaturalem inter Deum, et justos, cb eandem, vel potioem rationem ; quia gratia sanctificans non est participatio univoca, sed analoga vite divinæ, neque participat illam secundum modum independentiæ, et infinitudinis, quo in Deo existit, sed alio finito, et limitato.

Respondetur negando sequelam quoad& utramque partem. Et ad probationem prioris dicendum est. Angelos uniri inter se amicitia naturali, et stricte dicta : tum quia occupantur circa easdem specie operationes; omnes enim contemplantur seipsos, et authorem naturæ, illumque amore benevolentiae prosequuntur, quod sufficiens est ad unitatem amicitiae proprie dictae, cum hæc nihil aliud sit. quam operationum convictus et societas. Tum etiam, quia modus vivendi in Angelis dividitur sicut et modus cognoscendi, aut cum illo coincidit : sed omnes Angeli conveniunt in eodem gradu cognoscendi, qui est sine dependentia a materia, et ordine ad illam : igitur omnes communicant in eodem modo vivendi specifico. Nam quamvis sub illo differant penes diversos gradus spi ritu ali tatis, hæc tamen diversitas de materiali se habet respectu modi vivendi, vel cognoscendi, sumpti formaliter in esse talis, et secundum quod distinguitur a modo essendi, ut docent communiter Theologi l part, agentes de cognitione angelica.

Ad probationem secundæ partis dicte sequelae respondetur, gratiam sanctificantem esse participationem formalem vita divinæ, et quasi ejusdem speciei cum illa, cum sit radix amandi, et videndi Deum prout est in se, quæ sunt operationes praedictæ vitæ. Cum qua tamen analogice convenire dicitur, quia non participat illam secundum modos infinitudinis, independentiæ

dentiae actus puri, et alios incommunicabiles creaturis, sub quibus in Deo existit. Id tamen non impedit unitatem amicitiae, quia eum praedicti modi sint extra conceptum formalem, et specificum vitæ divinæ, utpote transcendentes per omnia attributa Dei, non requiritur illorum communicatio ad hoc, ut creatura ineat cum Deo propriam amicitiam, sed sufficit et exigitur, quod participet per gratiam formalitatem, seu speciem vite divinæ secundum id, quod exprimit intra propriam lineam.

53. Denique secundæ rationi, quam p'am. § priced. pro assertionem construximus, occurri potest si dicatur falsum esse, quod Deus non diligeret amore simpliciter dicto hominem constitutum in natura integra ; nam cum homo in illo statu prosequatur Deum amore stricte dicto, utpote quem super omnia diligit, non apparet ratio, ob quam nequeat ab illo redamari amore consimili; praesertim cum eatenus Deus diligat homines, in quantum efficit illos amatores sui, ut non semel in hac disputatione diximus.

izqu* Cæterum hæc evasio sufficienter præcludit sa manet ex nostra ratione, quoniam ut in ea vidimus, Dei ad creaturam consistentem intra ordinem naturæ non potest dari unio affectiva, quam importat amor proprie et simpliciter dictus. Tum etiam, quia hujusmodi amor est ille, per quem amans transfertur in amatum, vel ad participandum ea, quæ sunt propria amati, vel ad communicandum amato quæ sunt propria sibi, ut D.TaexD. Thom, in 3, distinet. 32, quæst. 1, art. 1 ad 3, vidimus dub. 1. Quare cum Deus homini constituto in natura integra non conferat ea bona, quæ sunt propria sibi, non potest eum diligerere amore simpliciter dicto.

Ad id autem quod in contrarium, et in favorem evasionis modo propositae adducitur, respondetur concessio antecedenti, negando consequentiam. Et ratio disparitatis est, quod homo conditus in natura integra amaret Deum sicut bonum universale, et suum ultimum finem ; quæ dilectio importat maximam unionem affectivam amantis ad amatum, cum ille diligat hunc plusquam seipsum ; Deus autem solum amaret hominem in praedicto statu ut effectum, et opus manuum suarum ; qui amor neque ex suo generali conceptu importat unionem affectivam amantis ad amatum, sed potest esse absque illa (alias omnes creaturæ amaren-

tur a Deo amore simpliciter dicto, quod nemo admittet) : neque illam in nostro casu aliunde includeret, quia dum Deus non communicat homini sua præcipua bona, neque illum ordinat ad consortium suæ vitæ, non se habet ad eum quasi ad seipsum, aliter nihilo fere magis uniretur eidem homini per communicationem gratiæ, quam per productionem naturæ.

Illa autem maxima D. Bernardi, A mas d. Bern. itaque nos, etc. solum probat quod amor Dei erga creaturas non est formaliter affectivus, sed effectivus ; et ex consequenti, quod non possumus illum diligerere, quin ipse prior dilexerit nos ; quæ est intentio Doctoris Melliflui : minime autem convincit, quod si creatura diligit Deum per affectum, cui conveniat ratio amoris proprie dicti, consimili benevolentia ab ipso redametur, nisi forsane ratione materiæ, ut contingit in amore supernaturali charitatis, de quo loquebatur D. Bernard, nosque dum illius autoritate uti sumus num. 30.

§IV.

Contraria sententia cum suis argumentis.

54. Contrariam nihilominus sententiam, Opinio quæ asserit, possibilem esse propriam, et rja. strictam amicitiam inter Deum, et hominem constitutum in statu naturæ integræ, tuentur Castillo, disp. 2, de charit. quæst. 2, castilio. Ripalda disp. 33, sect. unie. Tannerus, hic, disp. 2, Lorca sect. 3, disp. 2, Joan, a S. Lorca. Thoma disp. 14, art. 2, Ferre quæst. 2, §4, sJoaTho. et alii graves Theologi in manuscriptis. DFe^0 Potestque suaderi primo ex D. Thom. locis Aristot.' adductus § 1 hujus dubii, in quibus exprès- F 7a. se asserit, hominem diligerere naturaliter mentum Deum plusquam seipsum amore amicitiae. D.eTho. Quod etiam tradit Philosoph. tum 8 Ethic. et 10 lect. 12, his verbis : « Est autem ad parentes quidem amicitia filiis, ethominibus ad « Deos, ut ad bonum, et superexcellens. » Tum etiam 10 Ethic. ubi astruit et probat, quod sapiens est amicissimus, et charissimus diis immortalibus. Etenim cum Aristoteles non cognoverit amicitiam supernaturalem hominis ad Deum, necesse est dicere ipsum loqui de amicitia naturali, haneque statuere inter Deum et homines.

Respondetur, quod D. Thom, in locis Diruitur, superius adductis solum intendit probare hominem constitutum in natura integra posse diligerere Deum super omnia amore

Alia
ttasio.

Conta*
tatoi.

benevolentia?, et non solum concupiscentia? affectu, ut ex ipsa liters aperte liquet. Unde ibi nomine amoris amicitiae tantum intelligit, et significat benevolentiae dilectionem, quae quia est propria amicitiae, secundum

Artsiot.

philosoph. 9 *Ethic. led.* 5, saepe, nec immerito illius nomen sortitur. 55. Difficiliora sunt testimonia adducta ex Aristot. at non ita urgent, quin congruentem solutionem admittant. Ad primum enim respondetur. Philosophum in eo loco solum statuere r. sibililatam amicitiae naturalis hominis ad Deum ; non tamen diffinit qualis sit. an scilicet propria, vel impropria, secundum quid, vel simpliciter dicta. Namque licet homines sint valde obstricti ad diligendum Deum amore benevolentia?, ut ibi probat . cum hoc tamen optime cohaeret, praedictum amorem non pertinere ad propriam amicitiam (sicut pertingit amor filiorum erga patres) ob defectum communicationis cum Deo in eadem vita uem defectum impedire de facto rigorosam amicitiam inter Deum et homines, agnovit idem Aristotiles *led.* 8 *ejusdem libri*, ubi hac ratione docet, tum quod homo non habet amicitiam cum substantiis separatis, scilicet Angelis : tum etiam, quod amicus non diligit amicis suis maxima bona, puta Deos esse ; quia eo ipso, quod homo transferretur in Deitatem, desineret esse amicus alterius hominis ob distantiam, et diversitatem vitae; nemo autem desiderat amicis suis ea bona, per quae amittat illorum amicitiam.

Aristot.

Tacitæ

dMrar

riiur

^ec propterea inconvenienter usi sumus Prædicto testimonio Aristotelis ad affirmandam possibilitatem supernaturalis amicitiae inter Deum, et homines ; quia non adduximus illud ad probationem nostrae assertionis, sed ad repellendam vim cujusdam argumenti intendentis probare impossibilitatem prædictæ amicitiae ex verbis Aristotelis, atque ex distantia infinita Dei, et hominum. Nam ut horum vis minueretur, satis fuit opponere pro contraria parte alia ejusdem Authoris verba æque, vel magis perspicua, et quæ forsitan apud contrarios intentum convincerent. Praesertim cum, supposita communicatione in eadem specie vitae, infinita distantia in modo habendi illam (qualiter de facto communicant in vita divina Deus et homo) non obstat amicitiae proprie et simpliciter dictæ, ut constat ex iis, quæ ibi diximus.

Ad secundam auctoritatem dicendum,

mentem Philosophi solum esse, quod facta comparatione hominum inter se, sapiens qui bono virtutis studet, plus a Deo diligitur, quam stultus, qui per sensibilia distrahitur ; quoniam rationabile est, ut ii maxime sint Deo accepti, qui optimi sunt, et ipsi Deo magis consimiles, uti se habent virtuosus et sapientes, qui bonum intellectus aliis bonis externis praeferunt. Cum quo optime stat, nullum hominem, sive stultus, sive sapiens sit. habere cum Deo strictam amicitiam ob defectum communionis in eadem vita. Et sane loqautionem Aristotelis non procedere absolute, sed comparative (ad eum modum quo Pilatus dicitur ab Augustino innocentissimus comparatione Judæorum, qui occiderunt Christum Dominum) ex eo liquet, quia alias cum superlativum supponat positivum', cum sapiens sil Deo amicissimus, stultus erit Dei amicus : quod alienum est ab Aristotele, et cujusque note Philosopho indignum.

56. Deinde suadetur hæc sententia unico fundamento e ratione petito, quo videtur manifeste convinci. Nam amicitia est mutuae benevolentiae amor super alicujus boni communicatione fundatus : sed inter Deum, et hominem constitutum in natura integra totum hoc reperitur : ergo et propria amicitia. Minor, quæ sola indiget probatione, suadetur ; quia homo in illo statu diligit Deum amore benevolentiae proprie, et simpliciter dictæ, ab ipsoque consimili redamatur affectu ; nam cum benevolentia Dei erga creaturas non sit affectiva, sed effectiva, illa debet censeri proprie, et simpliciter talis, per quam communicat eis bonum simpliciter dictum : constat autem ipsum statum naturæ integræ, quem Deus in casu quæstionis conferebat homini, esse bonum simpliciter intra ordinem naturæ, cum afferat secum rectitudinem potentiarum; et beatitudinem, sive ultimam felicitatem illius ordinis. Nec deficeret boni communicatio inter Deum, et hominem ; quia communicarent tum in ipsa beatitudine naturali, et vita intellectiva ; tum etiam in aliis officiis propriis amicorum. Deus enim conferebat liberaliter homini notitiam speculativam secretorum naturæ, rectitudinem voluntatis circa bonum honestum, et aliqualem corporis incorruptionem. Quibus beneficiis responderet ipse homo gratitudinis, obedientiae, et religionis obsequiis ; tunc enim coleret Deum ut supremum Dominum, illumque super omnia, et in omnibus

omnibus diligeret, quia cum statu naturae integra? nullum peccatum, sive mortale, sive veniale est compossibile : ergo, etc.

kno

prie.

Confirmatur primo; nam amicitia stricte dicta est mutum benevolentiae amor fundatus super alitujus boni similitudine, quia similitudo gignit amicitiam : sed Deus diligeret ex benevolentia hominem conditum in natura integra, in quantum opus manuum suarum, et imaginem suae bonitatis, qui etiam, ut supra vidimus ex D. Thom. diligeret ipsum Deum ratione similitudinis habitæcum illo : esset igitur inter eos propria, et stricta amicitia.

raeda-

Confirmatur secundo : nam communicatio in beatitudine supernatural! fundat amicitiam supernaturalem stricte dictam inter Deum et homines : ergo communicatio in beatitudine naturali fundabit inter illos amicitiam simpliciter dictam, quæ sit ordinis naturae, ut a paritate convincitur : sed homo constitutus in statu integritatis communicaret cum Deo in beatitudine naturali, quæ est beatitudo proprie dicta : haberet ergo cum illo strictam amicitiam.

Tertia.

Confirmatur ultimo, quia communicatio in modo vivendi politico sufficit ad amicitiam stricte dictam, quam appellamus civilem : sed licet homo constitutus in statu integritatis non communicaret cum Deo in modo vivendi naturali, bene tamen in modo vivendi politico : ergo esset inter illos amicitia stricte dicta , videlicet politica. Suadetur minor ; nam homo in statu naturae integræ dirigeretur a Deo per legem naturalem, singularique providentia, et cumlaretur insimul ingentibus beneficiis, quibus ipse responderet praestando Deo perfectam obedientiam, cultum, et amorem. Constat autem hanc officiorum vicissitudinem sufficere ad communicandum stricte in eodem modo vivendi politico, conferendamque civilem amicitiam ; quia minor communicatio intercedit de facto inter Regem et subditos, inter quos tamen possibilis est amicitia proprie, et simpliciter dicta, ut supra diximus : ergo, etc.

Uta

iten.

l

'

57. Ad hoc argumentum respondetur negando minorem, quia licet ad hominem constitutum in natura integra sit benevolentia proprie et simpliciter dicta ; secus vero amor, ob ea quæ § 2 et 3 adduximus : sine quo amore consistere nequit inter aliquos propria et stricta amicitia, ut ex illius diffinitione liquet.

Vel dicendum, ad amicitiam simpliciter *Salmant. Curs, theolog. lom. XII.*

dictam non sufficere quamlibet communicationem in bono, sed necessariam esse formalem communicationem in eodem specifico modo vitae ; sic enim exponenda est diffinitionis particula, *super alicujus boni communicatione fundatus* ; quia ut constat ex dictis pro nostra assertionem, deficiente communicatione formali in eadem vita, non potest natura excellens conjungi cum inferiori, amore stricte dicto, cum non respiciat illam quasi idem sibi ; quod tamen necessarium est ad amicitiam. Unde cum homo in statu integritatis non communicet cum Deo formaliter in eodem modo vitae, non potest habere cum illo strictam amicitiam, quantumvis alias diligat ipsum Deum super omnia, et cum eo communicet in aliis officiis ; quia deficit unitas vitae ad amicitiam simpliciter dictam requisita.

Ex quibus patet ad primam confirmationem ; non enim quaelibet similitudo in bono sufficit ad inducendam amicitiam simpliciter dictam, sed necessaria est similitudo, seu convenientia formalis in eodem modo vitae, quæ non. esset inter Deum, et hominem conditum in natura integra, adeoque nec stricta amicitia, sed tamen secundum quid : quandoquidem hujus dumtaxat rationis potest esse amor, quo Deus prosequitur creaturam existentem intra limites naturæ, nec ordinatam ad superiorem finem.

58. Ad secundam confirmationem, con-Dilajlir cesso antecedenti neganda est consequentia, secumh Et ratio disparitatis est perspicua ; quoniam ad ineundam cum Deo amicitiam simpliciter dictam, necessaria est propria, et formalis communicatio in beatitudine connatural! illius : per hoc autem quod homo gaudeat naturali felicitate, sive hæc sit beatitudo proprie et simpliciter, sive tantum secundum quid, non communicat proprie loquendo cum Deo in beatitudine connatural! illius, neque est felix ut Deus, sed potius ut homo, sicut expresse tradit Philosophus l *Ethic, led.* 16. Quo contra se habet per possessionem supernaturalis beatitudinis ; nam eo ipso, quod homo ea perfruatur complete vel inchoate, communicat proprie cum Deo in beatitudine connatural! illius, estque felix non tam ut homo, quam ut Deus, juxta illud Psalmi : *Ego dixi : Dii estis*. Unde licet hæc posterior communicatio fundet amicitiam simpliciter dictam inter Deum et hominem ; secus vero illa prior : sed erit fundamentum ami-

Occnrri-
tur
prie
confir-
matio-
ni.

Aristoi.

ciliæ, quæ sit talis diminute tantum, et secundum quid.

Nec obest, quod ipsa beatitudo naturalis sit bonum simpliciter sui ordinis, et quod volitio divina productiva illius, sit erga hominem amor simpliciter intra eundem ordinem naturæ; quia *ly intra ordinem naturæ* est conditio minuens, et removens prædictam volitionem a conceptu amoris simpliciter, et absolute dicti. Quia sicut intra genus signi non potest dari sanitas, quæ sit talis simpliciter, licet saliva dicatur simpliciter sana, cum undique significat perfectam sanitatem: ita intra genus benevolentiae divinæ terminate ad creaturam consistentem infra naturæ limites, nulloque modo elevatam ad superiorem finem, non potest dari amor, qui sit simpliciter, et absolute talis, sed solum cum addito minuente. nempe intra ordinem naturæ quatenus ex benevolentibus, quibus homo potest amari a Deo in hoc ordine, quædam aliis præferuntur, et illa iudicatur maxima, per quam accipit ab illo supremum bonum naturale, qualis est beatitudo, seu integritas naturæ.

i>«r.lvi- 59i Ad ultimam confirmationem potest
«Hcr- dici primo, quod licet communicatio in officiis politicis sufficiat ad amicitiam stricte dictam inter Principem et Subditos, cum sunt ejusdem naturæ; secus autem si sint natura diversi, uti se habent Deus, et creatura; quia deficiente unitate vite substantialis, nequit esse inter ipsos mutuus amor proprie dictus, qui necessarius est ad omnem veram amicitiam. Unde ille obedientiæ cultus, quem homo conditus in natura integra exhiberet Deo, procederet a virtute religionis, non autem ab amicitia.

Secundo respondetur, amicitiam politicam Principis ad subditos esse in duplici differentia: aliam vulgarem, et de communi modo dicendi, quæque magis respicit statum, quam personas: pro qua sufficit quod Princeps impendat subditis providentiæ curam, et generalia beneficia; subditi vero retribuunt illi honoris gratitudinis, et obedientiæ obsequium. Cæterum hæc amicitia non participat simpliciter, et univoce communem rationem, sed analogice tantum et secundum quid; quoniam ex vi illius nec Princeps reputat subditos quasi seipsum, nec illis potiora bona, aut cordis secreta confidit, neque in eorum damnis tristatur graviter, aut lætatur cum bona ac-

quirunt; quod tamen necessarium est ad propriam amicitiam Aristotelicam, ut vidimus *dub.* I. Alia est amicitia politica specialiter dicta, quæ nimirum stricte complectitur personam, ad illamque habetur, licet ratione communionis politice, si semel hæc communio fundare potest amicitiam simpliciter dictam; et ad hujus substantiam requiritur, quod Princeps speciali favore prosequatur subditos, eisque imperiatur de suis præcipuis bonis, et cum ipsis in eadem regiminis cura, ac providentia convivat. Qui dilectionis modus ad paucos extenditur, ob idque non omnes subditi Regis, sed pauci dicuntur absolute, et simpliciter illius amici. Unde cum Deus non impertiatur homini constituto in natura integra de suis præcipuis bonis, nec eum reputet quasi seipsum, sed potius ut extraneum, cum quo in nulla operatione sibi propria convivat, nec ei denique suæ pulchritudinis intuitum offerat, idcirco non potest habere cum illo perfectam amicitiam politicam, sed tantum secundum quid, ob defectum convictus in eisdem operationibus, et amoris proprie dicti, quæ sunt de conceptu essentiali amicitiae ut sic.

60. Ex dictis in hoc dubio constat, hominem constitutum in aliis statibus supra recensitis, habere non posse amicitiam simpliciter dictam cum Deo, ut est author naturæ: tum quia in nullo ex illis statibus habet aliquam perfectionem ordinis naturalis, quam non haberet in natura integra, in qua tamen non pertingeret ad prædictam amicitiam. Tum etiam, quia ex vi perfectionis naturalis, quæcumque illa sit, non potest creatura Deo convivere, illumque proinde sibi adstringere per propriam amicitiam; sed ad id necessaria est participatio divinæ naturæ, ut modo vidimus. Si autem inquiras, utrum homo in statu gratiæ eliciat actum amoris Dei super omnia, ut est author naturæ? Respondetur affirmative: ad cujus elicientiam nullo habitu indiget, sed sufficit ipsa inclinatio naturæ, quæ ex se determinata est ad amorem boni proprii, sive particularis, sive etiam aliis communis, quale est ultimus finis, ut docent Cajet. 1.2, *quæst.* 62, art. 3, et in hac q. 23, art. G, Bannez *quæst.* 26, sequenti art. 3, Valentia hic, *disp.* 3, *quæst.* 1, punct. 1. contra Scotum in 1. *lyccUa dist.* 17, *quæst.* 2, Gabrielem in 3, *dist.* 26, et alios, quibus subscribit Medina 1, 2, q. 26, art. 2.

QUÆST. XXIV.

QUÆSTIO XXIV

De Charitalis subjecto.

ARTICULUS I.

Utrum toluulas sil subjectum charitatis.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod voluntas non sil subjectuin charitalis. Cliaritas enim amor quidam est: «tlatuor secundum Philosopb. est in concupiscibili. Ergo et duritas est in concupiscibili, et non in voluntate.

Præterea : Charitas est principalissima virtutum, ut supra dictum est. Sed subjectum virtutis est ratio. Ergo videtur quod charitas sit in ratione, et non in voluntate.

Praiirea : Cliaritas se extendit ad omnes actus humanos, secundum illud 1 ad Cor. ull. : Omnia vestra in cbari- ūtefi aut. Sed principium humanorum actuum est liberum arbitrium. Ergo videtur quod charitas maxime sit in libero arbitrio sicut in subjecto, et non in voluntate.

Sed contra est, quod objectum charitatis est bonum, quod etiim est objectum voluntatis : ergo charitas est in voluntate sicut in subjecto.

Bespondeo dicendum, quod cum duplex sit appetitus, sensitivus scilicet, et intellectivus, qui dicitur voluntas, ut in primo habitum est, utriusque objectum est bonum, sed diversimode. Nam objectum appetitus sensitivi est bonum persensum apprehensum. Objectum vero appetitus intellectivi, vel voluntatis, est bonum sub communi ratione boni, prouiesl apprehensibile ab intellectu. Charitalis autem objectum non est aliquod bonum sensibile, sed honum divinum, quod solo intellectu cognoscitur. Et ideo charitatis subjectum non est appetitus sensitivus, sed appetitus intellectivus, id est voluntas.

Ad primum ergo dicendum, quod concupiscibilis est pars appetitus sensitivi, non autem appetitus intellectivi, ut in primo ostensum est. Unde amor qui est in concupiscibili, est amor sensitivi boni. Ad bonum autem divinum, quod est ioteiligibile, concupiscibilis se extendere non potest, sed sola voluntas. Et ideo concupiscibilis subjectum charitalis oon potest.

Adsecundum dicendum, quod voluntas etiam secundum Philosopb. in 3 de anima, in ratione est, et ideo per hoc, quod duritas est in voluntate, non est aliena a ralionc. Tamen ratio non esi regula charitalis, sicut humanarum virtutum ; sed regulatnra Dei sapientia, et excedil regulam rationis bumaum, secundum illud Ephes. 3 : Supereminentem «lenliæ charilatem Christi. Unde non est in ratione sicut in subjecto, sicut prudentia , neque sicut in regulante, sicut iustitia, vel temperantia, sed solum per quondam allinitalem voluntatis ad rationem.

Ad tertium dicendum, quod liberum arbitrium non est alia potentia a voluntate, ut in primo dictum est,- et tauich charitas non est in voluntate secundum rationem liberi arbitrii, cujus actus est eligere ; electio enim est eorum, quæ sautad tlncm : voluntas autem est ipsius tinis, ut dicitur in 3 Ethic. Unde charitas, cujus objectum est finis ultimus, nugis debet dici esse in voluntate, quam in libero arbitrio.

Conclusio est affirmativa.

Veritas hujus conclusionis satis constat ex dictis *tract.* 14, *clisp.* 4, *dub.* 5, ubi ostendimus distinctionem inter gratiam, et charitatem, et utriusque habitus subjectum.

ARTICULUS II.

Utrum charitas causelur in nobis ex infusione.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod charitas non causelur in nobis ex infusione. Illud enim quod est commune omnibus creaturis, naturaliter hominibus inest : sed sicut Dion, dicit in 4 cap. de divin, nom. Omnibus diligibile, et amabile est bonum divinum, quod est objectum charitalis. Ergo charitas inest nobis naturaliter, et non ex infusione.

Præterea : Quanto aliquid est magis diligibile, tantofacilius diligi potest. Sed Deus est maxime diligibilis, cum sit summe bonus. Ergo facilius est ipsum diligere, quam alia. Sed ad alia diligenda non indigemus aliquo habitu infuso. Ergo nec etiam ad diligendum Deum.

Præterea: Apostolus dicit 1 ad Timoth. 1 : Finis præcepti est charitas de corde puro, ct conscientia bona, et fide non ficta. Sed hæc tria pertinent ad actus humanos. Ergo charitas causatur in nobis ex actibus pncedentibus, et non ex infusione.

Sed contra est, quod Apost. dicit Rom. 5 : Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.

Respondeo dicendum, quod sicut dictum est, charitas est amicitia quædam hominis ad Deum, fundata super communicatione beatitudinis æternæ. Hæc autem communicatio non est secundum bona naturalia, sed secundum dona gratuita; quia ut dicitur Rom. 6 : Gratia Dei, vita æterua. Unde et ipsa charitas facultatem naturæ excedit Quod autem excedit naturæ facultatem, non polest esse neque naturale, neque per potentias naturales acquisitum, quia effectus naturalis non transcendit suam causam. Unde charrias non potest neque, naturaliter nobis inesse, neque per vires naturales est acquisita, sed per infusionem Spiritus sancti, qui est amor Patris, et Filii, cujus participatio in nobis est ipsa charitas causata, sicut supra dictum est.

Ad primum ergo dicendum, quod Dion, loquitur de dilectione Dei, quæ fundatur super communicatione naturalium bonorum ; et ideo naturaliter omnibus inest. Sed charitas fundatur superquadam communicatione supernatural!. Uude non est similis ratio.

Ad secundum dicendum, quod sicut Deus secundum se est maxime cognoscibilis, nou tamen a nobis, propter defectum nostræ cognitionis, quæ dependet a rebus sensibilibus : ita etiam Deus in se est maxime diligibilis, in quantum est objectum beatitudinis. Sed hoc modo non est maxime diligibilis a nobis, propter inclinationem affectus nostri ad visibilia bona. Unde patet, quod ad Deum maxime hoc modo diligendum, nccesse est quod nostris cordibus charitas infundatur.

Ad tertium dicendum, quod cum charitas dicitur in nobis procedere ex corde puro, ct conscientia bona, et tide non ficta, hoc referendum est ad actum charitalis, qui ex præmissis excitatur. Vel etiam hoc dicitur, quia hujusmodi actus disponunt hominem ad recipiendam charilatis infusionem. El similiter etiam dicendum est de co quod August, dicit, quod timor introducit charilatem. Et de hoc quidem dicitur in gloss. Maith. 1 quod Udes generat spem, ct spes charilatem.

Conclusio est affirmativa.

De hac difficultate egimus ex professo *tr.* 14, *disp.* 3, *per totam*, et magis specialiter *disp.* 4, *dub.* 1, ad quæ loca remittimus lectorem, ne eadem saepius inculcemus.

DE CHARITATE.

ARTICULUS III.

Πηχα duaritat iefuntehrr μύλα Λοα capcaMen

Ad tertium s c proceditor, Videtur, quod chartas ioftin- datur secundum rapacitatem naturalium. Dicitur enim Matth. 25: Quod dedit unicuique srcandum propriam vir- tutem Sed ctaritak-m nuta virias praecedit in homine nisi natantis, quia sine charitate nulla est vinos, ut dictum est. Ergo secundum quantitatem virtutis naturalis infunditur bxuini chantas a Deo.

Pmerea : Omnfum ordinatorum ad invicem secundam propariiooatar primo» sicut videmus quod in rebus natura- libe< far a proportionstur materia*. et in donis gratuitis gloria pccoporlfasatar cratia' Se<! charitas, cam sit perfectio naturae, comparatur ad capacitatem naturalem, sicut secun- dum ad pri&uin. Ergo videtor. quod duritas infantatur secandam naturalium cajaetatem.

Praeterea : Ho n*m*s. v: Angeli secundum eandem ratio- nem participant tax ludinem, quia ia uirisqae est similis beatitadinis ratio, ut habetur Maub 22 trt Lue 20 Sed in Angels charitas, et alia dona gratuita suet taia secundum capicitate.u naturalium, nt Maghtcr dicit 3 di\$L secundi libn Sentent. Ergo idem videtaresse iu hominibus.

\$edcor(ra cU. quod dicitur Joan. 3: Spiritus ubi vult spirat. Et l ad Corinth 12: Hæc omnia operator unes, et idem spiritus,dividens singulis prout vult: ergo duritas tatur uoa secundam rapacitate d naturalium, sed secandum votamatem spiritus sua dona distribuentis.

Respondeo dioaten, quod uniuscujusque rei quantitas dependet a propria ausa rei, quia universalior rause eScctn.n maiorem producit Charitas autem, can*, superexcetat proportionem natura- hcinana*. ut dictum esi. non dependet ex aliqua i Murali virtute.sed ex sUa gratia Spiriles sancti cam inforjlealis. Ei Meo qrar.itas charitatis non dependet ex conditione notaræ. vel ex capacitae naturalis viriatis, sed solum ex voluntate Spintcs sancti disinbuenlis sua dona prout volt Unde et Ap-χ:. dicit ad Ephes. 4: Unicui- que nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.

Ad i rimam ergo dicenda n, quod ita virias secundum qtum sin dona Deas dat unicuique. est dispositio, vel præ- paratio pracedeus. sive conatus gratiam accipientis. Sed hauc. etiam dispositionem, vel conatmn prævenil Spiritus saucius moveus utentem hominis, vel plus, vel minus serain- duiu suam voluntatem. Unde et AposL dicit ad Cor. 1 : Qui dignos nos fecit in partem sortis Sauctorum in lumine.

Ad secundum direndaw, quod forma non excedit mate- ria- proportionem, sed sunt ejosdem generis. Suniii ter etiam gratia, cl gloria ad idem genus referuntur, quia gratia nihil est aliud, quam quartam inchoatio gloriæ in nobis. Sed chartas et natura doj pertinent ad idem geuus. Et ideo non esi similis ratio.

Ad tertium dicendum, quod Angelus est intellectualis na- ture, ci secundum suam conditionem competii ei, ut tota- liter feratur in omne id. in quod fertur, ut in primo habi- tum est. Et ideo iu superioribus Angelis fuit major eouatus, clad bonumiu perseverantibus, et ad malum iu cadentibus. Ettdeosaperiorum Angelorum persistentes facti sunt me- liores, eteadeutes facti sutA pejéres aliis. Sed bomo est naturae rationalis, cui competii esse quamb-qoe in potentia, et quandoque in actu ; et ideo uou oportet qnod feratur totaliter in id, in quod fertur,-sed ejus, qui label meliora naturalia. potest esse minor conatus, et e converso. Et ideo non est simile.

Conclusio est negativa.

Recolanturquædiximus tract. 14, disput. 3, dub. 5, ex quibus magis constabit hujus conclusionis intelligentia.

ARTICULUS IV.

Virum charitas aujeri possit.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod charitas augeri non possit. Nihil enim augetur nisi quantum. Duplex autem esi quantitas,scilicet dimensiva, et virtualis, quarum prima duritati non convenit, cum sil quætam spiritualis perfectio. Virtualis etiam quantitas attenditur secundum objecta, se- cundum quæduritas non crescit; quia minima charitas diligit Omnia, quæ sunt ex clui itate diligenda. Ergo duri- tas non augetur.

Praeterea : Id quod est lu termino, non recipit augmen- tum. Sed chartus esi in termino quasi maxima virtutum existens.et summus amor optimi boni. Ergo charitas augeri non ixitcsl.

Praeterea : Augmentum quidam motus est. Ergo quod augetur, movetur. Quod ergo augetur essentialiter, movetur esseulialiler. Sed non movetur essentialiter, nisi quod cor- rumpitur. vel generatur. Ergo charitas non potest augeri essentialiter, nisi forte de novo generetur, vel corrumpatur ; qnod e>t incoaxeuius

Sed contra est, qnod August, dicit superJoan, qnod cha- rtas meretur augeri, ut aucta mereatur et perfici.

Respondeo dicendum, quod charitas viæ potest augeri ; ex hoc enim dicimur esse viatores, quo<l iu Deum tendi- mus, qui est ultimas finis nostra- beatitudinis. In hac autem via lauto magis procedimus, quanto Deus magis appropin- quamus, cui con appropinquatur passibus corporis, sed al- fedibus mentis. Hanc autem propinquitatem facit charitas, quia peripsam meos Deo unitur. Ei ideo de ratione charita- tis via- est, at possit augeri. Si enim non posset augeri, jam cessaret via- processus. Ei ideo Apostol. charitatem viam nominat, dicens 1 ad Cor. 12 : Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

Ad primum ergo dicendum, quod cbaritati non convenit quantitas dimensiva, sed solum quantitas virtualis, quæ non solum attenditur secundam numerum objectorum, ut scili- cet plara, vel pauciora diligantur ; sed etiam secundum in- tensionem actus, ut tnagis vel minus aliquid diligatur, et hoc modo virtualis quantitas charitatis augetur.

Ad secundum dicendum, quod charitas csl in summo ex parte objecJi, inquanluui scilicet ejus objectum est summum bonum ; et ex hoc sequitor, quod ipsa sil excellentior aliis virtutibus. Sed non esi omnis charitas in sammo, quantum ad intensionem actus.

Ad tertium dicendum, quod quidam dixerunt, chariatiem non augeri secundam suam essentiam, sed solum secundum radiationem in subjecto, vel secundum fervorem. Sed hi propriain vocem ignoraverunt. Cum enim accidens sil, ejus esse esi inesse. Unde nihil estiliud ipsam secundum es- sentiam augeri, quam eam magis iuesse subjecto, quod est magis eam radicari in subjecto. Similiter etiam ipsa essen- tialiter est virtus ordinata ad actum. Unde idem est ipsam augeri secuuduui essentiam, et ipsam habere clllcaciam ad prodocendum ferventioris dilectionis actum. Augetur ergo essentialiter, non qnidem ita quod esse incipiat, vel esse desinat iu subjecto, sicut objectio illa procedit ; sed ita quod magis, ac magis in subjecto esse incipiat.

Conclusio est affirmativa.

Doctrinam quam in isto, et sequentibus hujus, quæstionis articulis tradit D. Thom. late explicamus infra, disput. 5, G et 7, in quæ loca illam remittimus, quia congruen- tius duximus de objecto, et actu charitatis prius disserere.

§ I-

Vera sententia.

Assertio I. Dicendum ergo est primo, objectum prucâ formale *quod*, primum, et adaequatum charitatis est summum bonum, quod est D. Tho. Deus. Ita D. Thom. 1, 2, q. 62, art. 1, et 3, et in hac 2, 2, q. 25, art. 1, »n 3, dist. 27, q. 2, art. 4, et qurst. unica de charitate, art. 2, 4, et 5, et 8, et 10. Quem sequuntur communiter omnes Theologi, ob idque superfluum duximus aliquem in peculiari recensere.

Fanda- Probatur ratione : nam illud est objectum forma\g primum et adaequatum alicujus virtutis, quod ipsa respicit per se, et ratione sui. caetera vero ratione illius : sed charitas est virtus quæ respicit, et diligit Deum propter se, caetera vero ratione illius, ut ex ejus diffinitione superius adducta, et ab omnibus recepta liquet : Deus igitur est objectum formale *quod* adaequatum charitatis.

Confir- Confirmatur primo, quia de ratione virtutis Theologalis esi, quod habeat Deum pro objecto formali adaequato ; nam sicut ars denominatur domificativa, vel argentaria, a materia, circa quam versatur : ita virtus dicitur theologalis, quia versatur circa Deum, ut est in se, sicut circa propriam materiam, vel objectum : sed charitas est virtus theologalis, ut omnes admittunt : ergo illius objectum adaequatum est Deus.

CoaOr- Confirmatur secundo, quia Deus ut est in uull° 2 seipso summum bonum, et ultimus finis excedens proportionem naturæ creatæ, potest, debelque esse objectum adaequatum, et specificativum alicujus virtutis affectivæ supernaturalis ; continet enim amabilitatem aptam terminare prædictam altingentiam : at non alterius, nisi charitatis, quia spes non respicit Deum, ut est in seipso summum bonum, et ultimus finis simpliciter ; sed quatenusest bonum proprium appetentis : nec superest alia virtus, a qua possit eo modo attingi : charitas igitur habet pro objecto formali adaequato summum bonum, quod est Deus. Videantur dicenda dubio sequenti, ubi hæc conclusio amplius illustrabitur.

Occam- 2. Nec refert, si adversus rationem proba- JjL. tivam illius objicias, quod etiam aliae virtutes naturales ut pietas, observantia, amicitia, diligunt creaturas propter Deum, et

in ordine ad illum ; quem tamen non ob id respiciunt sicut proprium objectum formale adæquatum. Non, inquam, hoc refert. Tum quia ut docet D. Thom. *quxstione unica de charitate, art. 5 ad 2*, charitas in di-D. n, lectione creaturarum habet Deum, ut formalem rationem objecti, et non solum ut ultimum finem, quia fertur in illas, in quantum sunt aliquid Dei ; reliquæ autem virtutes solum possunt amare creaturas propter Deum sicut propter ultimum finem : cum autem in diffinitione charitatis dicitur, quod diligit creaturas propter Deum, ly *propter*, denotat habitudinem causæ formalis. Tum etiam, quia ipsemet respectus ad Deum, sicut ad finem simpliciter ultimum, non convenit aliis virtutibus ex se, sed ex participatione, et formatione charitatis, respectu cujus in idemcoincidunt ratio formalis objectiva, a qua speciem desumit, et ratio ultimi finis.

3. Dicendum est secundo, objectum materiale, et secundarium charitatis esse ens creatum ordinabile in Deum, ac proinde omnes creaturas secundum totum id, quod exprimunt entitatis, et perfectionis pertinere ad objectum materiale hujus virtutis. Hæc assertio est æque communis ac præcedens, quam docet D. Thom. locis pro ea citatis. Ex quibus suadetur breviter : nam objectum secundarium virtutis est illud, quod ipsa attingit actu, vel potentia propter suum objectum formale, et in ordine ad illud : sed quidquid perfectionis, et entitatis est in creaturis, potest attingi a charitate in ordine ad suum objectum formale, quod est Deus : ergo objectum secundarium charitatis complectitur omnia entia creatæ, secundum id quod exprimunt entitatis, et perfectionis. Major et consequentia liquent. Minor vero etiam est perspicua, quia illud potest attingere charitas in ordine ad Deum, quod est ordinabile ad ipsum ; constat autem omnem entitatem, et perfectionem creatam esse ordinabilem in Deum sicut in finem ultimum, et principium tam exemplare, quam effectivum : ergo, etc.

Confirmatur ; nam cum charitas sit amicitia stricte dicta erga Deum, ad omnia illa diligenda potest secundario se extendere, quæ habent aliquam conjunctionem cum ipso Deo, ad iliumque aliqua ratione pertinent ; quippe humana amicitia, quæ habetur per se primo ad aliquam personam, extenditur secundario ad diligenda alia, quæ attinent ad illam, ut filios, servos, etc.

Sed

Sed omnes creaturæ perlinent ad Deum, ut effectius illius, et sub hac ratione cum illo conjunguntur : ergo omnes illæ possunt diligi a charitate propter Deum, adeoque sicut objectum materiale, et secundarium.

W»c. Confirmatur secundo, quia illud est objectum materiale charitatis, in quo invenitur participative, et independenter a Deo ratio illius *sub qua* ; hinc enim desumitur mensura extensionis illius : sed ratio formalis *sub qua* charitatis invenitur participative in omni creatura : igitur omnis enfilas creata continetur sub objecto materiali hujus virtutis. Suadetur minor, quia ratio formalis *sub qua* charitatis est divina bonitas, quam manifestum est inveniri participative, et independenter a Deo in omni creatura. Sed hæc etiam majorem lucem accipient ex dicendis dubiis sequentibus.

you, In præsentī solum venit observandum, quod licet hæc conclusio sit indubitata, communiter tamen non numerantur, nisi quatuor diligenda ex charitate, nempe Deus, proximus, nos ipsi, et proprium corpus, J & p. ibo. Cujus rationem tradit D. Thom. infra, *qu-TSt. 2I, art. 12*, et in eo consistit, quod licet charitas sub generali ratione amoris extendat se ad omnes creaturas, ut tamen est amicitia fundata super communicatione æternæ beatitudinis, ea solum respicit, et attingit, quæ in hoc bono communicant, aut communicare possunt, quæ sunt prædicta quatuor. Deus quidem, ut prædictæ beatitudinis causa, et principium, qui proinde primo loco, et super omnia amari debet ; nos vero ut ejusdem beatitudinis directe participes ; corpus autem ut participans illam per redundantiam ex gloria animæ ; proximi denique tanquam socii nobiscum prædictæ beatitudinis. Proximi vero dicuntur tam homines quam Angeli, tam inimici, quam amici ; tam justī, quam peccatores, quatenus isti converti possunt : solumque excluduntur dæmones, et damnati ; quia jam non sunt capaces beatitudinis, et supernaturalium donorum, de quo in hac disputatione sermo ex professo redibit.

§ II.

Objectiones in contrarium diluuntur.

Cijedio 4. Contra primam conclusionem potest objici, idem esse objectum formale habitus, pπ μ β ac actuum illius : sed aliqui actus charitatis 6-win- habent pro objecto formali creaturam ; di-

lectio enim proximi respicit illum sicut objectum formale *quod*, cum ei concupiscat propter ipsum : ergo et ipse habitus charitatis.

Respondetur idem esse objectam formale quod alicujus habitus, ac actus primarii illius, non vero secundarii ejusdem ; dilectio autem proximi non est actus primarius, sed secundarius in charitate. Unde esto respiciat ut objectum formale *quod* ipsum proximum, quod infra examinabitur, non debet id competere habitui charitatis, sed poterit Deum sicut objectum formale adæqualum habere : quemadmodum non obstante, quod objectum formale electionis sint media, objectum tamen formale quod adæquatum voluntatis est bonum coincidens cum fine.

5. Contra secundam vero conclusionem (omisso communi argumento desumpto ex paritate honoris latriæ Deo debiti, qui non se extendit ad creaturas, sed sistit in ipso Deo, eo quod hæc difficultas versanda sit ex professo *dub. 4*), objicies prinib, quod de charitate quantum ad illius extensionem eodem modo philosophari debemus, ac de spe ; nam spes generat charitatem, ut dicit Glossa *Matth. 1* ; atqui spes ita attingit Deum, quod non extenditur ad creaturas ; qui enim confidunt in creaturis, reprehenduntur Jerem. 17, illis verbis : *Male dictus homo, qui confidit in homine* : ergo charitas ita diligit Deum, quod non extendit se ad creaturas.

Huic objectioni occurrit D. Thom. infra, *Respn-quxst. 25. artic. 1 ad 3*, his verbis : « Ad tertium dicendum, quod vituperantur qui sperant in homine, sicut in principali auctore salutis, non autem qui sperant in homine sicut in adjuvante ministerialiter sub Deo. Et similiter reprehensibile esset, si quis proximum diligeret, sicut principalem finem, non autem si quis proximum diligat propter Deum, quod pertinet ad charitatem. »

Secundo objicies : nam amor charitatis fundatur in communione æternæ beatitudinis : ergo ad illa præcise extendi valet, quæ possunt nobiscum communicare in illius bono ; nam quia amicitia naturalis fundatur in communicatione sanguinis, ad illos præcise extenditur, qui sanguinis nexu conjunguntur : sed accidentia, et creaturæ irracionales non possunt communicare nobiscum in æterna beatitudine : ergo nec ex charitate amari.

Respondetur ex D. Thom. *quxst.* 25, *sxpe* *D. ^'citata*, *art.* 3, quod per charitatem , et quamlibet amicitiam potest aliquid amari dupliciter : uno modo sicut amicus, sive objectum cui bonum appetimus : alio modo ut bonum, seu objectum, quod amico concupiscimus. Id ergo, quod priori modo amatur per charitatem, debet communicare cum amante in bona æternæ beatitudinis, quia charitas respectu prædicti objecti *cui* est amor amicitiae, quæ fundatur in communione vitae, et petit redamationem in amato. Quod vero secundo modo ab ea attingitur, opus non est, quod natum non sil participare prædictam beatitudinera, sed sufficit quod habeat aliquam conjunctionem cum Deo, possitque ordinari ad ejus gloriam, ut possunt creaturæ irrationales, et omnia accidentia, de quibus proinde ambigendum non est, quod valeant ex charitate diligere ; quamvis charilas respectu illorum non habeat rationem amicitiae, sed concupiscentiæ.

Obsecro. Tertio objicies : quia peccatores, praesertim obstinati in malo, quales sunt daemones, et homines ad tartara detrusi, diligendi non sunt ex charitate : sed peccatores etiam obstinati in malo sunt creaturæ Dei : igitur charitas non extenditur ad amandas omnes creaturas. Suadetur major, quia peccatores obstinati in malo sunt inimici Dei : eo ipso autem, quod charitas diligat Deum, non debet amare illius inimicos . sed illos potius aversari, et odio prosequi, juxta illud Davidis Psalm. 118 : *Iniquos odio habui.*

Dissolvitur. Respondetur ex Doctore Angelico *quxst.* *tiunc. prxfala*, *art.* *Get* 11, quod in peccatoribus duo possumus considerare, scilicet naturam rationalem, secundum quam sunt effectus Dei, capacesque æternæ beatitudinis, super cujus communicatione fundatur charitas; et culpam, qua Deo contradantur, et a consequutione beatitudinis impediuntur. Peccatores igitur primo modo considerari possunt, debentque ex charitate diligere, vel ut amici, vel saltem ut bonum, quod persistere cupimus ad Dei gloriam, et honorem, quo pacto se habet charitas erga damnatos. Posteriori vero modo sumpti, nempe secundum culpam, non debent ex charitate amari, sed detestari potius, et odio prosequi quicumque peccatores, etiam pater, et mater, et propinqui, ut habetur Luc. 14. *Lucx* 14, quia peccatores debemus odio habere, quod peccatores sint ; et amare, quod

sint effectus Dei : hoc enim est illos vere ex charitate diligere propter Deum. Nec oppositum colligitur ex facto Davidis, quia Propheta (inquit D. Thom.) iniquos odioD. J habuit in quantum iniqui sunt, habens odio iniquitatem ipsorum , quod est ipsorum malum, et hoc est perfectum odium, de quo ipse dicit : *Perfecto odio oderam illos.* Ejusdem autem rationis est habere odio malum alicujus, et diligere bonum ejus. Unde etiam illud odium ad charitatem pertinet.

Quod si ex his inferas, objectum secundarium charitatis non solum comprehendere quidquid perfectionis est in creaturis, ut in assertionem diximus ; sed etiam illarum defectus, et peccata, quæ detestatur, et odio habet ? Respondetur, quod in assertionem loquuti sumus de charitate, ut dicit formaliter vim affectivam ; non vero secundum quod dicere potest ex consequenti actus odii, et fugæ circa malum.

Vel dicendum, objectum secundarium charitatis esse in duplici differentia. Aliud per se, in quo nimirum invenitur, et splendet ratio *sub qua* illius, quæ est divina bonitas. Aliud vero per accidens, in quo non apparet prædicta ratio *subqua*, neque est aliquid objecti formalis *quod*, scilicet Dei, sed illi potius contrariatiir; cujusmodi est peccatum, et error. Objectum igitur secundarium, et per se charitatis solum complectitur quidquid perfectionis est in creaturis, ut autem praescindit ab objecto secundario, tam per se, quam per accidens, etiam includit peccatum, quod aversatur, et destruere intendit ipsa charitas. Assertio autem a nobis statuta procedit de objecto secundario, et per se hujus virtutis.

7. Quarto objicies : nam habitus principiorum non attingit conclusiones in seip-Objecsis, sed ad id opus est alia virtute intellectuali, quæ est scientia : sed amor proximi comparatur ad amorem Dei, sicut conclusio ad sua principia : ergo virtus charitatis, perquam diligimus Deum, non attingit creaturas, sed ad illarum dilectionem necessaria est alia virtus affectiva.

Respondetur, quod in nobis, in quibusEnem. lumen intellectus est valde limitatum, et lnr. imperfectum, habitus principiorum non identifient sibi rationem scientiae, sed ab illa distinguitur : cæterum in Deo, et Angelis, in quibus lux intellectualis magis perfecta est, et illimitata, idem habitus est eminenter formaliter scientia , et intelligentia.Unde cum charitas sit virtus ordinis superioris,

superioris, et valde eminens, poterit optime elicere amorem Dei, et proximi, esto hujusmodi affectus distinguantur specificæ, et comparentur inter se sicut conclusio et principium : de quo infra agendum erit. Pluresaliæ objectiones adduci possent contra hanc conclusionem, quas tamen consulto omittimus. Tum quia omnes illasD Tb. proponit et dissolvit D. Thom. *quxst.* 25 *per duodecim articulos.* Tum etiam, quia ex dicendis dub. 3 et 4 hujus disputationis , solutionis lucem accipient.

DUBIUM II.

Quxnam sit ratio formalis sub qua charitatis theologicæ ?

Cum ratio formalis *sub qua* cujuscumque habitus pluribus obnoxia sit difficultatibus, s.cæz?ut animadvertunt N. Complut, in Logica, *disp.* 19. *dub.* 4, id potissimum contingit in statuenda ratione formali *sub qua* virtutis charitatis ; quamlibet enim quis viam arripiat ex pluribus, quæ sese offerunt, tot contra illum consurgunt argumenta, ut mirum fuerit, si omnibus illis perfecte satisfiat, servatis servandis tam ex principiis Metaphysicæ, quam ex doctrina SS. Patrum. Cæterum quia nostri muneris est eis rebus, quæ obscuriores sunt, lucem accersere, in eoque præcipue operam navare, idcirco non subit animum difficultatem prædictam, quasi oneri succumbentes, refugere, sed illam potius majori cum studio pertractare. Ut autem clarior sit processus opus est priusquam ad decisionem quaestionis accedamus, nonnulla praemittere, quæ dicendis viam expediant, et unde orta sit hujus difficultas, patefaciant.

Præmittuntpr quxdam ad dubii decisionem.

8. Circa materiam igitur praesentis quaestionis convenit unanimiter inter Authores, rationem formalem *sub qua* charitatis esse bonitatem divinam. Nam cum objectum voluntatis, et cujuslibet virtutis affectivæ sit bonum sub ratione boni, ut docent universi Metaphysici ; charitas autem virtus sit virtus affectiva erga Deum , sicut circa propriam objectum formale adæquatum , necesse est, quod illius ratio formalis *sub qua* sit bonitas, non qualiscumque, sed di-

vina. Cæterum quia divina bonitas multifariam considerari potest, inde oritur difficultas determinandi ultimo rationem formalem *sub qua* specificativam prædictæ virtutis.

Pro quo sciendum est, quod bonitas divina potest sumi dupliciter : primo pro bonitate divina sic, secundum quod abstrahit analogice a bonitate quæ est divina per essentiam, et per participationem, qualis est gratia sanctificans. Secundo determinate pro bonitate increata, sive per essentiam divina. Quæ iterum potest usurpari, vel prout est nobis conveniens, et constitutiva Dei in esse boni nostri a nobis possessibilis; vel prout est conveniens ipsi Deo, iliumque infinite bonum sibi, et in seipso constituens.

Cæterum bonitas, qua Deus est infinite bonus in seipso, adhuc potest considerari quadrupliciter. Primo pro bonitate divina, secundum quod est communis essentiae, et attributis, et per illorum differentias transcendens. Secundo pro bonitate divinæ essentiae, quatenus virtualiter distinctæ ab attributis. Tertio pro bonitate speciali unius attributi, secundum quod ab aliis, et essentia divina condistinguitur. Quarto et ultimo pro bonitate, quæ ex divina essentia et attributis coalescit, omnesque illorum perfectiones quasi partes integrantes includit. Secundum hos igitur diversos modos, quibus considerari potest divina bonitas, sunt diversæ opiniones circa constitutionem rationis *sub qua* charitatis ; inter quas, ut quæ veritatem et mentem Ang. Doctoris continent, adstruaraus.

9. Supponendum est prius, quod ratio Notai, formalis *sub qua* charitatis non potest esse bonitas divina communis analogice creatae, et increatae, sive illis in quantum una est divina essentialiter, et altera participative. Tum quia ut dubio præcedenti vidimus, objectum formale *quod* adæquatum charitatis est Deus, cujus oppositum dicendum foret, si ratio formalis*subqua* illius esset bonitas divina analogice communis creatae, et increatae. Nam quia ratio formalis *sub qua* Alelaphysicæ est conceptus entis analogice communis Deo, et creaturis, idcirco non solum ipse Deus; sed etiam creaturæ spectant ad objectum formale *quod* illius. Tum etiam, quia virtus charitatis est participatio formalis dilectionis, qua Deus seipsum diligit : sed ratio formalis *sub qua* hujus dilectionis non est bonitas divina ut sic, sed

yi

7.

t

illa quæ est per essentiam divina : ergo nec charitatis. Palet consequentia ; nam impossibile est, ul ratio formalis *sub qua* habitus, vel actus formati, et ideati ex alio sit magis universalis, et illimilata, quam ratio *sub qua* illius, a quo exemplatur ; alias excederet quoad modum suum prototypim, quod est impossibile. Unde cum ratio formalis *sub qua* charitatis increatæ non sit bonitas divina, secundum quod proscindit analogice a Deo et creaturis, omnino repugnat, quod idem habeat respectu charitatis create existentis in justis. Quæ autem opitulari videntur huic sententiæ, infra illius Authores referentes adducemus.

Xou2. 10. Secundo etiam supponendum est, quod ratio formalis sub qua charitatis non est bonitas divina, quatenus constitutiva Dei in esse boni proprii creaturæ ab illa consequibilis, sed quatenus conveniens ipsi Deo, etperfectiva illius in seipso, licet connotet communicationem passivam sui in creatura. Fundamentum est, quia charitas est per se primo, et essentialiter amicitia creaturæ ad Deum. Amicitia autem non fertur in amatum, quia bonus et utilis amanti, sed quia bonus et amabilis in *seipso*, ly *quia* dicente rationem formalem *sub qua* motivam amoris; alias nihilo differret amicitia ab amore concupiscentiæ, quæ diligit amatum, non propter ipsum, sed quia est utilis, vel delectabilis amanti, ut supra diximus.

Accedit quod amor, qui per *se* supponitur ad spem, tendit in Deum quatenus bonum nostrum, ob idque non est amicitia, sed concupiscentiæ: ergo cum charitas diligat Deum ex amicitia, non terminabitur ad illum sub ratione boni proprii creaturæ, sed quia est bonus absolute in seipso.

D. Bern. Quæ est doctrina D. Bernard *epist.* 11, his verbis : » Est qui confitetur Domino, ¶ quoniam prodest ; et est qui confitetur, ¶ quoniam sibi bonus est; et item quicon- « litetur, quoniam simpliciter bonum est. « Primus servus est, et timet sibi : secundus « mercenarius est, et cupit sibi : tertius filiusest, et defert Patri : sola quæ in filio « est charitas, non quæril quæ sua sunt. »

D. Aug. Idem tradit D. August, in *Psalms.* 77, et *cap.* 3, in *epist. ad Galat.* et alibi sæpe.

Ocurrunt ubi Trident, sicut refert si in contrarium objicias Concilium Trident, sess. 6, *cap.* 6, inter actus, quibus homo disponitur ad justificationem, numerare actum charitatis, quo incipimus diligere Deum, ul fontem nostræ justitiæ,

qui actus attingit Deum sub ratione boni proprii creatura,

Respondetur enim cura Bellarmino *lib.2, Wt de Pandentia, cap.* 11, Vega fib. 6, in *Trid. cap.* 28, Vasquez 1, 2, *disp.* 203, *cap.* 2, et aliis pluribus, prædictum actum dilectionis non esse charitatis, sed alterius principii. Nam priusquam homo speret a Deo peccatorum veniam, qui est actus proprius hujus virtutis, incipit eum diligere per amorem concupiscentiæ, ut bonum sibi conveniens, juxta ea quæ diximus *tract. prxcd. disp.* I, n. -10. Et de hoc araore loquitur Concilium, ut satis aperte colligitur ex textu.

Quibus adde, quod charitas, ut *dub.2* præcedentis disputationis vidimus, potest secundario ferri in Deum per concupiscentiæ amorem. Unde licet ratio formalis sub qua illius sii bonitas divina absolute accepta, poterit aliquis ejus actus secundarius speciem capere a prædicta bonitate, quatenus propria creaturæ, sicut non obstante quod ratio formalis sub qua specificativa voluntatis sit bonitas finis, aliquis illius actus secundarius, videlicet electio, capit immediate speciem a bonitate utili, quæ non est propria finis, sed mediorum, ut diximus in *tract. de ultimo fine, disp.* 1, *dub.* 4.

Necetiam refert si secundo objicias, quod D. Thom. pluribus in locis expresse asserit objectum formale charitatis esse Deum. j^ quatenus est causa, et objectum æternæ beatitudinis. quo pacto exprimit rationem boni nostri.

Respondetur enim mentem Angel. Præceptoris non esse, quod charitas feratur in Deum, quatenus est causa noslræ beatitudinis, ly *quatenus* dicente rationem formalem sub qua motivam hujus dilectionis, ut omnes Interpretes contra Scotum, et Gabrielem in eo sensu usurpantes D. Thomam exponunt, et constat ex ipso Ang. Magistro pluribus in locis, præsertim *quxst. unica de charitate, art.* 2, *incorporo*, ubi postquam docuit objectum charitatis, per quam efficimur cives Sanctorum, esse Deum prout est causa, et terminus æternæ beatitudinis, hæc subdit: « Amare autem bonum alicui. D. n « jus civitatis contingit dupliciter. Uno « modo, ut habeatur. Alio modo, ut conservetur. Amare autem bonum alicujus civitatis ut habeatur, et possideatur, non « facit bonum politicum, quia sic etiam « aliquis tyrannus amat bonum alicujus « civitatis, ut eidem dominetur. quod est amare seipsum magis quam civitatem, sibi enim

enim ipsi bonum concupiscit : sed amare bonum civitatis ut conservetur, et defendatur, hoc est vere amare civitatem, i quod bonum politicum facit. Sic igitur « amare bonum, quod a beatis participatur, < ut habeatur, et possideatur, non facit hominem bene se habentem ad beatitudinem, quia etiam mali illud bonum concupiscunt ; sed amare illud bonum se « eundum se, ut permaneat, et diffundatur, » et ut nihil contra ipsum agatur, hoc facit hominem bene se habentem ad illam « societatem beatorum, et hæc est charitas, « quæ Deum propter se diligit, etc. »

Idem docet in *hac quxst.* 23, *art.* 6, ubi exeo distinguit spem a charitate, quod per spem amamus Deum nobis, per charitatem vero diligimus illum propter seipsum ; sic enim habet : « Fides autem, et spes attingunt quidem Deum secundum quod ex « ipso provenit nobis vel cognitio veri, « vel adeptio boni : sed charitas attingit < ipsum Deum ut in illo sistat, non ut ex eo aliquid nobis proveniat. » Ex quo etiam principio distinguit has virtutes supra *quxst.* 17, *art.* 6 et 8. Cum ergo proprium charitatis sit diligere Deum propter se, non vero ut possidendum ; idque præcipue curet, ut illius bonitas diffundatur, et nihil contra illam fiat, ut locis modo adductis tradit D. Thomas ; manifestum est, quod dum in eis, aut alibi asserit objectum formale charitatis esse Deum, prout est objectum, et causa beatitudinis, ly *prout* nonreduplicat in ejus sententia rationem formalem sub qua prædictæ virtutis, ut Seau, male interpretatur Scotus. Alias enim jam charitas amaret bonum divinum ut habendum, et possidendum, qualiter illud amanti peccatores, non vero secundum se, ut locis modo citatis tradit S. Doctor.

>*1 11. Tertio etiam supponendum est, quod ratio formalis sub qua specificativa charitatis nequit esse bonitas increata Dei secundum omnes, et singulos illos quatuor modos, quibus ut n. 8 diximus in seipsa considerari potest, et ad quos devolvitur præsens difficultas, sed secundum unum tantum ex illis. Nam cum inter illos bonitatis divinæ modos detur distinctio virtualis, hæcque sufficiat in ratione formali *sub qua*, ad distinguendos specie reali habitos, et virtutes ; non posset charitas esse una in specie atoma, si terminaretur ad Deum secundum omnes, et singulos illos quatuor bonitatis modos. Unde cum chari-

tas sit unica virtus specificæ, ut docet D. Thorn, *art.* 5 *hujus quxstionis*, necesse est d. Tho. quod ratio formalis *sub qua* illius sit bonitas divina sumpta precise secundum unum ex quatuor prædictis modis, quem ut determinemus.

12. Supponendum est ultimo ex O. Noiβ^ Thom, *quxst.* 21, *de veritate, art.* 1 et 2, Aristot. quod ratio formalis boni consistit in entitate perfectiva alterius per modum finis. Nam bonum est, quod omnia appetunt sicut finem, ob idque dicit Philosophus 1 Ethic, quod omnes recte definientes bonum, ponunt finem in definitione illius. Res autem assequuntur rationem finis per suum esse existentia, quia ut liquet ex se, et docet Boetius 3, *de consolatione*, esse est Boetius. quod omnia appetunt, cum non habent, et in quo habito, et possesso quiescunt : sicut materia prima, quæ habet esse per formam, hanc dicit habitudinem, ut quando non habet ipsam, tendat in eam; et quando habet, quiescat in ea ut tradit D. Thom. D. Tho. 1 *part, quæst.* 19, *art.* 1, quæ sunt propria officia finium. Unde bonitas cujuslibet rei attenditur principaliter ex ejus existentia; quæ enim ab illa omnino præscindunt, etsi possint dici entia, non tamen bona, ut patet in dimensionibus mathematicis, et creaturis possibilibus.

13. Cæterum cum esse sit duplex, aliud substantiale, aliud vero accidentale, ad hoc ut aliqua res sit absolute, et simpliciter bona, utrumque habere debet. Et ratio est perspicua ; nam bonum coincidit reipsa cum perfecto : non enim aliter posset esse perfectivum alterius, aut appetibile per modum finis, in quo consistit ratio boni ; quia unumquodque est appetibile secundum quod est perfectum, cum omnina appetant suam perfectionem. Constat autem perfectum importare quandam integritatem omnium, quæ sunt debita subjecto, sive substantialia sint, sive accidentalia. Perfectum enim est, cui nihil deficit; quippe si aliquod ex debitis ei deficiat, eo ipso non erit perfectum, et integrum, sed mutilum potius, et imperfectum. Unde ad hoc ut aliqua res sit simpliciter, et absolute bona, includere, et habere debet omnem formam, et existentiam sibi debitam, sive accidentalis sit, sive substantialis, quia bonum, ut dicitur 5 *Metaph. cap.* 16, est extra quod nihil est accipere, in quo consistit ratio perfecti.

Atque hinc fit maximum esse discrimen

interens, et bonum. Nam ut aliqua res dicatur simpliciter ens, sufficit quod habeat esse substantiale; ad hoc vero ut sit simpliciter bona, necesse est quod ulterius includat esse accidentale, et nihil ex naturaliter debitis ei deficiat, ut expresse tradit D. Thom. 1^a p. q^{uest.} 5, art. 1 ad 2, his verbis : « Cum ens dicat aliquid proprie esse in actu, actus autem ordinem habet ad potentiam, secundum hoc simpliciter aliquid dicitur ens, secundum quod primo discernitur ab eo, quod est in potentia tantum : hoc autem est esse substantiale rei uniuscujusque. Unde per suum esse substantiale dicitur unumquodque ens simpliciter. Per actus autem superadditos dicitur aliquid esse secundum quid : sicut esse album significat esse secundum quid, non enim album aufert esse in potentia simpliciter, cum adveniat rei jam praeexistenti in actu. Sed bonum dicit rationem perfecti, quod est appetibile, et per consequens dicit rationem ultimi. Unde id, quod est ultimo perfectum, dicitur bonum simpliciter ; quod autem non habet ultimam perfectionem, quam debet habere, quamvis habeat aliquam perfectionem, in quantum est actu, non tamen dicitur perfectum, aut bonum simpliciter, sed secundum quid. Sic ergo secundum primum esse quod est substantiale, dicitur aliquod ens simpliciter, et bonum secundum quid. Secundum vero ultimam actum dicitur aliquid ens secundum quid, et bonum simpliciter. » Idem tradit q^{uest.} 21, de veritate, art. 5, ex quo et aliis nuper praesuppositis non erit ita difficile veritatem hujus quaestionis determinare. Unde sit

§ II.

Communis sententia duplici ratione fulcitur.

Concio- 14. Dicendum ergo est, rationem formalem sub qua motivam. et specificativam charitatis esse bonitatem divinam, quae ex Dei essentia, et attributis coalescit, omnesque et singulas illorum formalitates includit. Hæc assertio est germana, et legitima D. Thomæ, tum in hac 2, 2, q^{uest.} 23, art. 5. et q^{uest.} 25, sequenti, art. 1, et q^{uest.} unica de charitate, artic. 8 ad 1. Tum etiam in omnibus illis locis, in quibus asserit charitatem ferri in Deum, qua-

tenus est objectum æternæ beatitudinis, quæ infra adducemus. Ang. Doctorem sequuntur Cajet. Bannez, Malderus et Arauxo^l in hac, 2, q^{uest.} 25, art. 4, Joannes a S.^a Thoma disp. 14, art. 3, Suarez disp. 1, de charitate, sect. 2, Lorca sect. 6, disp. 5, Gaspar Hurtado disp. 3, difficult. 1. Idem. Hæc etiam docent D. Bonaventura in 3, 7u. 1^a q^{uest.} 2, art. 2, Richardus ibidem, art. 6, 1^a 2^a M. I, Scotus in 3, distinct. 27, q^{uest.} unica, G^o § 2, Gabriel, et Almainus ibidem, dub. 3^a et alii.]

Probatur autem hæc sententia fundamento D. Thomæ ; nam ratio formalis sub qua motiva, et specificativa charitatis est summa bonitas : ergo et bonitas divina, quæ ex Dei essentia, et attributis coalescit, seu resultat. Antecedens est omnino indubitatum. Tum quia est expressum D. Thomæ q^{uest.} unica de charitate, art. 5 ad 4, et art. 8, in corpore, et art. 10, et art. 12, ad 16. et pluribus aliis in locis, in quibus asserit summum bonum esse objectum formale charitatis. Constat namque summum bonum constitui in esse talis per summam bonitatem. Tum etiam, quia ut sæpe tradit idem Angel. Doctor, objectum formale charitatis est Deus sub ratione ultimi finis : quæ ratio importat pro formali summam bonitatem, quia cum bonum coïncidat cum fine, et alias finis sit melior iis, quæ sunt ad illum, necesse est ut finis ultimus sit summum bonum omnium excogitabilium. Tum denique, quia virtus omnium perfectissima. et universalissima in imperando effective aliis, qualis est charitas, habere debet pro ratione formali sub qua bonitatem omnium universalissimam in movendo finaliter, et aliecitve ; quia finis, et efficiens mutuo sibi correspondent : a suoque objecto habet aliqua virtus, quod sit magis, vel minus universalis in imperando aliis : sed ratio omnium universalissima in alliciendo, et finalizando est summa bonitas, quia bonum quo majus, eo potest plura ad se attrahere, et movere : hæc igitur est ratio formalis sub qua charitatis. Consequentia vero suadet, quia summa bonitas est illa, qua non potest excogitari alia major : constat autem solam bonitatem divinam, quæ integratur ex essentia Dei, et illius attributis, esse ita excellentem, ut non possit excogitari alia major ; nam bonitas essentiæ divinæ prout præcisæ, et distinctæ ab attributis, vel attributorum, quatenus distinguuntur ab essentia, non adæquat illam

illam bonitatem, quæ includit quidquid perfectionis invenitur tarn in essentia, quam in attributis ; sed est inferior illa, ut de se videtur perspicuum.

15. Huic rationi responderi potest ex doctrina cujusdam recentioris, concesso antecedenti, negando consequentiam ; quia in essentia divina quatenus virtualiter distincta ab attributis, etiam invenitur summa bonitas, quoniam prædicta essentia continet formaliter perfectionem quidditativam Dei, et virtualiter, sive per modum radicis, quidquid excellentiæ, et bonitatis est in attributis; quod sufficit ad constitutionem summae bonitatis, et consequenter ad hoc, ut divina essentia, quatenus præcisa ab attributis, possit esse ratio formalis sub qua charitatis Theologicae.

16. Sed hæc evasio nullius momenti est, potestque facile impugnari. Primo, quia non intellectis in Deo attributis, non intelligimus illum summe perfectum : ergo nec summe bonum : igitur bonitas essentiæ divinæ solitarie acceptae ab attributis, non est summa omnium possibilium, sed infra summam. Utraque consequentia est perspicua, quia bonum coincidit cum perfecto, ul § præcedenti vidimus. Antecedens vero suadet, quia ex eo præcise, quod Deus non esset formaliter misericors, sapiens, omnipotens; etc. non esset summe perfectus, quippe eo ipso deficeret ei multiplex perfectio, quam natus est habere, scilicet attributorum : ergo non intellectis in Deo prædictis attributis, nequit intelligi summe perfectus, quia non concipitur in ipso omnis perfectio possibilis.

Deinde impugnatur eadem solutio ; nam bonitas summa est illa, qua non potest excogitari alia major : sed bonitas, quæ ex perfectione essentiali, et attributali coalescit, est major illa, quam dicit essentia præcisa ab attributis ; continet enim quidquid bonitatis est in prædicta essentia, et insuper attributa, quæ etiam ex suo conceptu formali dicunt perfectionem, ut supponimus : ergo essentia Dei, quatenus præcisa ab attributis, non intelligitur esse summa bonitas, sed infra summam.

Preterea, bonitas summa est illa, cui nulla potest fieri perfectionis, sive bonitatis additio : sed essentiæ divinæ sumptæ metaphysice, et solitarie ab attributis, fit per ipsa attributa perfectionis, et bonitatis additio, illius scilicet, quam ex suo formali conceptu dicunt attributa : ergo essentia

Dei, quatenus præcisa ab attributis, non est summa bonitas, sed prout conjuncta, et identificata cum illis.

16. Dices : per attributa fieri virtualement additionem divinæ essentiæ in ratione entis, non vero in ratione perfectionis, et bonitatis, quia perfectio attributorum continetur eminenter in essentia , ut jam diximus.

x

Sed contra, quia attributa ex suo formali conceptu dicunt perfectionem virtualiter distinctam ab essentia, alias esset quaestio de re non supponente, eodemque modo philosophandum esset de illis, ac de relationibus : ergo addunt essentiæ divinæ non solum in ratione entis, sed etiam in esse perfectionis , et bonitatis. Patet consequentia, tum ex antecedenti, tum etiam, quia ideo attributa formaliter sumpta addunt essentiæ divinæ in ratione entis, quia ex suo proprio, et differentiali conceptu dicunt entitatem : sed etiam ex eodem formali conceptu dicunt perfectionem, et bonitatem, ut supponimus : ergo sicut addunt essentiæ divinæ in ratione entis, ita in ratione bonitatis.

Confirmatur primo, et simul exploditur fundamentum utriusque evasionis; nam relationes continentur eminenter in essentia communi tribus personis, non minus quam attributa, et tamen si ex suo differentiali conceptu dicerent perfectionem, adderent illi aliquid bonitatis : ergo virtualis continentia attributorum in prædicta essentia non obest, quominus addant illi perfectionem, et bonitatem, quam important ex suo conceptu formali. Probatur minor tum a paritate ; nam quia relationes ex suo formali, et differentiali conceptu important entitatem. addunt essentiæ divinæ in ratione entis : ergo si ex eodem conceptu dicunt perfectionem, adderent illi in ratione perfectionis. Neque enim minus continetur in prædicta essentia relationum entitas, quam includeretur bonitas et perfectio. Tum etiam, quia si divinæ relationes dicerent ex suo formali conceptu perfectionem, aliquid bonitatis esset realiter in una persona, quod non esset in alia; ideoque inter alias rationes, quibus utuntur Thomiste ad probandum divinas relationes non dicere perfectionem, hanc etiam assumunt, quæ ab inconvenienti procedit : sed hæc ratio, et illatio nulla esset, nisi per bonitatem, quam ex suo formali conceptu dicerent relationes, fieret aliqualis bonitatis additio divinæ

essentiæ sumplæ metaphysice ; quia alias i cum hæc sit communis tribus personis, l quidquid bonitatis esset in una, haberet alia, nullumque discrimen versaretur inter illas in ratione perfectionis, et bonitatis : ergo, etc,

Atia ia- Confirmatur secundo eadem impugnatio : nam proprietates naturæ humanæ continentur in illa virtualiter. et tamen addunt ei perfectionem, et bonitatem realiter : ergo licet attributa divina includantur virtualiter in essentia Dei, poterunt nihilominus addere illi secundum nostrum modum intelligent, perfectionem, et bonitatem. Patet consequentia : tum a paritate : tum etiam, quia bonum dicit rationem ultimi ; ultimum autem cujuslibet rei sumitur ab ejus proprietatibus, et operationibus, non quidem prout includuntur in essentia, sed secundum formale esse ipsarum, quatenus ab essentia condistinguitur. Unde quantumvis alias dictæ proprietates includantur in prædicta essentia, semper addent ei bonitatem, et perfectionem.

Diruitor Ex quibus constat ad fundamentum, cui 'oppose innituntur adducte evasiones; quantumvis enim Dei essentia metaphysice sumpta contineat eminenter attributa, si tamen non intelligalur identificata cum illis, sed ab eis omnino præscindat : non potest intelligi summe bona, atque perfecta, ut constat tum ex modo dictis : tum etiam, quia melius est Deo habere attributa formaliter, et virtualiter simul, quam solum eminenter, sive per modum radicis ; aliis cum quælibet natura abhorreat superflua, non deberent admitti in Deo attributa distincta virtualiter ab illius essentia.

Expcn- 17. Secundo probatur nostra sententia alii ra- a^a rabone desumpta etiam ex D. Thom. D Nam ratio formalis sub qua charitatis est bonitas prima absolute dicta, si ve quæ Deum constituit bonum absolute, et simpliciter : ergo non est bonitas essentiæ prout distincte ab attributis, nec attributorum, quatenus præscindunt ab essentia ; sed quæ essentiam, et attributa complectitur. Antecedens est omnino certum : consequentia vero suadetur, qua nisi in Deo concipiamus essentiam, et attributa, non possumus intelligere illum bonum absolute, et simpliciter : tum quia hujusmodi bonum importat integritatem omnium, quæ nata sunt convenire formaliter subjecto ; Deo autem nata sunt convenire formaliter essentia, et attributa. Tum etiam, quia si per impossi-

bile auferrentur a Deo attributa, manente essentia, aut e contrario essentia persistentibus attributis ; non maneret in se simpliciter perfectu#, quia perfectum est, cui nihil deficit ; deficeret autem Deo maxima perfectio per cujuslibet defectum attributi : ergo non intellectis in Deo essentia, et attributis, non potest intelligi simpliciter, et absolute perfectus : sed bonum coincidit cum perfecto : ergo, etc. Tum denique, quia non conceptis in Deo essentia et attributis, non intelligitur bonitas, cui repugnet perfectionis additio, ut ratione præcedenti vidimus : ergo non concipitur bonitas prima. Patet consequentia, quia ut tradit Divus Thomas *quxstione* 21, *de veritate, arlic.* 4p. *ad* 9, bonitas prima ex hoc ipso individuatur, et ab aliis dividitur, quod non recipit aliquam additionem.

Nec refert si contra hanc rationem obijcias, sequi ex illa, Deum non esse simpliciter, et absolute bonum per essentiam, sed tantum secundum quid, cum attributa pertineant ad constitutionem prædictæ bonitatis infinite. Cujus oppositum est communis doctrina SS. Patrum, præsertim Boetii, i et Augustini.

Respondetur enim negando sequelam,es quoniam ad hoc ut Deus dicatur infinite, et s summe bonus per essentiam, sufficit quod non habeat bonitatem emendicatam ab alio, sicut a causa finali, et efficienti (quo pacto illam sortiuntur creaturæ, quæ idcirco dicuntur bonæ per participationem), sed a se ; quandoquidem ex vi hujus independentiæ etiam dicitur sapiens, et misericors per essentiam. Tum etiam, et maxime, quod illius essentia identificent realiter formaliter attributa ; nam hac identifications supposita, quidquid perfectionis, et bonitatis exprimunt ipsa attributa, convenit Deo, realiter loquendo, ut loquuntur SS. Patres, per essentiam. Quæ est expressa doctrina D. Thom. l *part, quæstione* 6, *artic.* D. 3, *in corpore*, ubi postquam distinxit triplicem rei perfectionem ; aliam desumptam ab actu substantiali ; aliam ab accidentibus, et operationibus,- tertiam a consequutione finis, ad quem res ordinatur, sic ait : « Hæc autem triplex perfectio nulli » creato competit secundum suam essentiam. sed soli Deo, cujus solius essentia » est suum esse, et cui non adveniunt alia » qua accidentia, sed quæ de aliis dicuntur » accidentaliter, sibi conveniunt essentia- » liter, ut esse sapientem, potentem, et hujusmodi.

« jusmodi. Ipse etiam ad nihil aliud ordi- » natur sicut ad finem, sed est ultimus finis » omnium rerum. Unde manifestum est, » quod solus Deus habet omnimodum perfectionem secundum suam essentiam, et » ideo ipse solus est bonus per essentiam. » Constat autem D. Thomam non accipere in hoc processu essentiam Dei secundum quod per nostros conceptus præscindit, et distinguitur ab attribuutis, sed quatenus identifi- calur realiter formaliter cum illis, cum asserat attributa omnipotentiae, et sapientiæ convenire ipsi Deo essentialiter.

§ III.

Alia ratio pro vera sententia.

feta 18. Tertia, et ultima ratio pro nostra asserliohe desumitur ex D. Thom. *I, part, quæst.* 62, *arlic.* 2 *ad* 1, ei l 2, *quæst.* 65, ' *artic. ô ad* 1, ei *quæst.* 103, *art.* 3 *ad* 1, *cl quxsl.* 109, *art.* 3 *ad* 1, et in hac *quæst.* 23, *art.* 4, et *quæstione unica de charilate, art.* 2 et 7. Pro cujus faciliiori intelligentia animadvertendum est prius, esse de conceptu essentiali supernaturalis beatitudinis, ut attingat quidquid bonitatis, et perfectionis est in Deo formaliter, ob idque si per possibile, vel impossibile videretur essentia Dei, non visis attributis, talis visio non esset beatitudo ; quia hujus essentia sita est in visione omnis boni, juxta illud Exod.

EttLi3.33:£000\$te?ii/a/n *libi omne bonum*; in dicta vero hypothesi non videretur Deus, ut est omne bonum; quia non videretur infinita perfectio conveniens illi in ratione attributorum : qua non visa, quæcumque alia videatur, non videtur Deus ut summum, et omne bonum, ut constat ex dictis § præcedenti, et observavimus 1, 2, *quæst.* 3, *arlic.* 8.

Hoc supposito formatur sequens ratio pro assertionem : nam illa bonitas est ratio formalis sub qna motiva, et specificativa charitatis, quæ est terminus per se æternæ beatitudinis, et per modum objecti reddit homines, et Angelos simpliciter beatos : sed hæc est bonitas divina, quæ includit essentiam Dei, et attributa : hæccine igitur bonitas est ratio formalis sub qua motiva charitatis. Minor, et consequentia liquent ex observatione modo præmissa. Major d ito, vero est expressa D. Thomæ locis proxime citatis, et in aliis pluribus, in quibus asserit charitatem tendere in Deum secundum

quod est objectum beatificans ; non enim est illius mens, charitatem respicere Deum sub ratione veri, quo pacto speciem tribuit visioni beatific® ; nec quatenus est bonum proprium creaturæ ab illa possidendum, uti attingitur per spem ; sed omnem illam bonitatem, per quam Deus constituitur in esse objecti beatifici, seu quæ necessario videri debet a beatis, ut sint tales simpliciter, esse rationem formalem *sub qua* movivam, et specificativam charitatis; nec hujusmodi virtutem posse ab alia minori perfectione moveri, aut speciem desumere. Hoc enim est proprie et formaliter tendere in Deum secundum quod est objectum beatificans ; quoniam Deus in esse objecti beatificantis constituitur per omnem illam bonitatem, cujus visio, et possessio reddit homines simpliciter beatos, quam constat esse bonitatem, seu pulchritudinem, quæ ex Dei essentia, et attributorum varietate consurgit.

Confirmatur primo : nam eadem est ratio confir- formalis sub qua motiva charitatis, ac amoris beatifici : sed ratio formalis sub qua pnma' motiva hujus amoris est bonitas, quæ complectitur essentiam Dei, et attributa : ergo et prædictæ virtutis. Majorem nullus inficiabilur cum in illo actu eluceat perfectissime essentia charitatis. Minor vero suadetur, quia ab omni illa bonitate movetur beatus ad diligendum Deum, quam in illo videt ; namque si aliquam bonitatis rationem in illo conspiceret, a qua non moveretur ad prædictum amorem, esset beati voluntas obsistens bono, ac proinde defectuosa, quod non est dicendum : sed beatus videt quidquid bonitatis, et perfectionis est in Deo formaliter : ergo ab omni hac bonitate movetur ad diligendum Deum. Igitur ratio formalis sub qua amoris beatifici non est essentia Dei, quatenus præscindit ab attributis, nec attributa secundum quod virtualiter distinguuntur ab essentia ; sed illa simplex pulchritudo seu formalitas, quæ essentiam et attributa comprehendit.

Confirmatur urgentius : nam ratio for- Sc(un. malis sub qua motiva charitatis est bonitas da. divina, prout in se, hoc enim pacto est objectum beatitudinis : sed bonitas divina, prout est in se, dicit essentiæ, et attributorum perfectionem : hæc igitur perfectio est ratio formalis sub qua prædictæ virtutis. Major, et consequentia constant; minor vero etiam est perspicua, quia bonitas divina, prout est in se, non dicit essentiam

tantum, aut attributa, nec ab aliquo ex illis præscindit ; cum hæc præcisio, et limitatio sit opus intellectus, sed est formalissime essentia, et attributa, ut optime animad-
Gijcun. vertit Cajet. 1 par/. quæ4. 39, et observa-
vimus *loc. cit. ea?* 1, 2 et *tract. 6, disp. 5, dub. 3, n. 71.*

A.iversa- 19. Hujus rationis, quatenus nititur au-
thoritate D. Thomæ, multiplex est evasio.
s°. Primo enim occurri potest dicendo men-
tem Angelici Doctoris *locis citatis*, non esse
quod bonitas divina, prout est in se. et se-
cundum omnem perfectionem, quam impor-
tat in ratione objecti beatifici, sitmotivura
charitatis; sed solum hujusmodi virtutem
amare, el attingere linquam terminum
primarium.et secundarium sui actus, quid-
quid perfectionis, et bonitatis est in Deo,
quippe idipsum intuetur. Unde cum sola
bonitas motiva charitatis sit ratio formalis
sub qua specificativa illius, idcirco ex ad-
ductis testimoniis non habetur, quod hujus-
modi ratio sit bonitas divina, quæ Dei es-
sentiam. et attributa complectitur.

impr- Cæterum hæc evasio facili negotio refel-
gnaiur. lilur;nam D. Thom. utitur illa reduplica-
tiva, *in quantum objectum beatitudinis*, ad
exponendam, el manifestandam rationem,
quæ constituit objectum formalissimum
charitatis, huicque virtuti ex parte ipsius
objecti speciem tribuit, et ab aliis affectibus
condislinguit, praesertim ab amore natu-
rali, qui circa Deum haberi potest : sed ra-
tio constitutiva objecti formalissimi chari-
tatis, el quæ huic virtuti ex parte ipsius
objecti unitatem, et distinctionem specifi-
cam impertitur, non est alia, nisi ratio for-
malis sub qua illius, sive bonitas, a qua
per se primo, et directe movetur, ut con-
cedit evasio modo præmissa : de hac igitur
bonitate, sive ratione formali sub qua lo-

D. Tho.(lu^ur D. Thom. locis a nobis adductis.
Minor, et consequentia constant. Major
vero est expressa ex ipsa littera. Nam. ut
omittamus alia, in loco citato ex secunda
secundæ sic habet : *a* Respondeo dicendum,
« quod actus, et habitus specificantur per
« objectum; proprium autem objectum
« amoris est bonum, ut supra habitum est :
« et ideo ubi est specialis ratio boni, ibi est
« specialis ratio amoris : bonum autem di-
« vinum, in quantum est beatitudinis ob-
« jectum, habet specialem rationem boni ;
« et ideo amor charitatis, qui est amor hu-
« jus boni, est specialis amor. Unde et cha-
« ritas est specialis virtus. » Ultimo autem

loco ex 1, 2, ita? loquimur : « Ad primum
« dicendum, quod charitas diligit Deum su-
« por omnia eminentius, quam natura;
« natura enim diligit Deum super omnia,
e prout est principium, el finis naturalis
« boni; charitasautem secundum quod est
i objectam beatitudinis. » Constat autem
quod illa particula *secundum*, in his locis
importat bonitatem, quæ constituit Deum
in esse objecti specificativi charitatis.

Nec minus perpicua sunt verba, quæ ad-
ducit in reliquis locis allegatis ; in omnibus
enim loquitur de ratione formali, a qua
virtus charitatis desumit unitatem, ac dis-
tinctionem specificam, quæ non potest esse
alia, nisi bonitas, propter quam Deum
attingit, ut constat ex dictis, et latius ex-
pendimus *tom. 3, tract. 9, disp. 6, dub. 2*,
ubi ostendimus ex eo amorem naturalem
Dei differre ab amore charitatis, quia hujus
ratio *sub qua* est bonitas divina secundum
modum essendi.quem habet in seipsa abs-
que limitatione ulla ; illius vero divina bo-
nitas secundum illam perfectionem tan-
tum, quæ resplendet in creaturis ordinis
naturalis, et ex illis potest cognosci ; quæ
bonitas non est ita illimitata sicut prior.

20. Ex quibus præclusa etiam manet aliOyCtd
rum solutio,qui respondent mentemD.Tho-
mæ esse quod Deus sit objectum charitatis ,D j
ut cognitus per notitiam supernaturalem ,
qualis est beatitudo, aut etiam fides infusa,
quæ est participatio illius. Nam ut modo
vidimus, D. Thomas utitur illa reduplica-
tiva, *in quantum objectum beatitudinis*, ad
exprimendam rationem formalem *sub qua*
motivam, etspecificativam charitatis : hæc
autem non est cognitio, qua Deus amandus
proponitur, sed illius immensa bonitas ;
quia virtus affectiva, qualis est charitas,
non movetur a cognitione, sed a bono per
illam repræsentato. Unde sola diversitas
cognitionis absque ulla diversitate ex parte
bonitatis, ad quam voluntas afficitur, non
sufficit ad inducendas diversas specie dilec-
tiones , ut docent N. Complutenses *lib. 3XX*«
Physicor. disp. 14, quxst. 4.

Deinde Deus ut cognitus per lumen su-
pernaturale non dicit objectum formale
unius specialissimæ virtutis, etiam admissio
gratis objectum variari in esse objecti per
præcisum respectum ad diversam cognitio-
nem ; quoniam adhuc prout cognitus, et
propositus per notitiam supernaturalem,
est indifferens ad terminandum amorem
charitatis, spei, et religionis infusæ ; quip-

pe

pe omnes hujusmodi virtutes petunt, quod
Deus proponatur voluntati per cognitionem
D.ito. superioris ordinis : sed I). Thom. utitur
illa reduplicativa, *in quantum beatificans*,
ut manifestet rationem constitutivam Dei
in esse objecti formulis unius specialissimæ
virtutis, videlicet charitatis, ut ex textu
liquet : ergo prædicta particula, *in quan-
tum*, non reduplicat ex illius mente cogni-
tionem regulativam charitatis, sed bonita-
tem divinam, quæ est ratio formalis *sub
qua* hujus virtutis.

Alisdet- 21. Tertiio, et melius respondent alii
l?2oa- verum esse, quod D. Thom. locis citatis
manifestare intendit rationem formalem,
qua Deus ultimo constituitur in esse objecti
specificativi charitatis ; hæc tamen ratio
non est divina bonitas absolute sumpta,
prout est in se, sed quatenus communicans
nobiscum in bono æternæ beatitudinis.
Nam cum virtus charitatis sit amicitia
creaturæ ad Deum fundata in communica-
tione supernaturalis beatitudinis, ut supra
vidimus, nequit ipse Deus intelligi ultimo
constitutus in esse objecti illius, nisi intel-
ligatur communicare, et re ipsa communi-
cet cum creatura in prædicta beatitudine.
Quod etiam constare potest paritate de-
sumpta ex aliis amicitiiis. Unde prædicta
communicatio est, quæ ultimo constituit
summum bonum in esse objecti specifica-
tivi charitatis. Quod ut explicaret Divus
D,Tbe.Thom. usus est illa particula , *in quantum
objectum beatitudinis*, quæ non reduplicat
juxta illius mentem divinam bonitatem
beatificativam hominum, et Angelorum ;
sed conditionem communicationis modo
explicitas, quæ per modum fundamenti ad
amicitiam charitatis prærequiritur.

Pm-iO- Sed neque hæc solutio vim nostræ ratio-
nis evacuat. Nam esto illa particula, *in
quantum objectum beatitudinis*, reduplicet

D. Pa c x mente D. Thom. mutuam communica-
tionem Dei, et creaturæ in bono illius : ne-
gari tamen nequit, quod proprie , et potis-
sime reduplicet summam illam bonitatem,
quæ per modum objecti homines beatificat.
Et ratio est perspicua, quoniam etsi Deus
communicet nobiscum in beatitudine su-
pernatural!, hæcque communicatio requi-
ratur per modum conditionis ad fundan-
dam, et conservandam charitatis amici-
tiam ; non tamen id habet, quatenus for-
maliter terminus, et objectum nostræ bea-
titudinis , siquidem non ex eo Deus est
beatus, nobiscumque in æterna felicitate
Salmant. Curs, theolog. tom. XII.

communicat, quia exercet munus objecti
respectu visionis beatificæ, sed quia seip-
sum jugiter intuetur : atqui D. Thom. locisD-
supra citatis asserit, objectum specificati-
vum charitatis esse Deum, secundum quod
est terminus, et objectum æternæ beatitu-
dinis : ergo illa particula, *in quantum*, non
reduplicat ex illius mente communicatio-
nem in prædicta beatitudine, sed summam
illam bonitatem, quæ Angelos et homines
efficit beatos.

Confirmatur, nam Deus communicat no- Maj*r
biscum in æterna beatitudine, quatenus est
formaliter beatus per essentiam : sed sub
formali et præcisa ratione objecti, vel
causæ prædictæ beatitudinis non est beatus
per essentiam, ut ex se liquet : ergo cum
D. Thom. asserat ipsum Deum tribuere
speciem charitati, secundum quod est objec-
tum beatitudinis, manifestum est. quod illa
particula, *in quantum*, non tam reduplicat
ex illius mente mutuam communicatio-
nem Dei, et creaturæ in bono supernatu-
ralis beatitudinis , quam summam illam
bonitatis pulchritudinem, quæ ex Dei es-
sentia et attributis consurgit, ipsumque
Deum, et creaturam objective beatificat. Ut
enim explicaret S. Doctor, non quamlibet
bonitatem, sed prædictam dumtaxat pul-
chritudinem esse rationem formalem *sub
qua* motivam charitatis, idcirco quoties as-
seruit, bonum divinum esse objectum for-
male hujus virtutis, addidit illam redupli-
cativam, *in quantum objectum beatitudinis* ;
hac enim phrasi perspicue nôbis suam
mentem aperuit : nam ut supra præmisi-
mus, bonitas divina , quæ ex parte objecti
beatificat-simpliciter homines, et Angelos,
non est bonitas divinæ essentiæ prout dis-
tinctæ ab attributis, sed quæ ex Dei essen-
tia, et attributorum varietate consurgit.

Per quod patet ad id, quod in favorem Motivnm
modo impugnatæ evasionis adducitur. Nam e'nîi°
bonitas divina, prout est in se, constituit ul-
diru,lur-
timo Deum in esse objecti specificativi cha-
ritatis, prout est specialis benevolentia
circa finem ultimum. Et licet non consti-
tuat ipsum ultimo in esse objecti specifica-
tivi prædictæ virtutis, quatenus importat
amorem amicitiae erga Deum, nisi suppo-
sita, et connotata communicatione cum
creatura inæterna beatitudine ; quia tamen
hæc communicatio non est ratio formalis
sub qua motiva charitatis, sed solum quæ-
dam conditio requisita ad esse illius, quam
jam manifestaverat D. Th. *art. 1, q.^3t*
o

ideo locis a nobis adductis, in quibus agit de objecto formali praedictae virtutis, solum curavit assignare motivum illius. Quod ut ostenderet esse bonitatem divinam prout est in se, usus est illa reduplicativa, in quantum objectum beatitudinis: nam bonitas constitutiva Dei in esse beatificativi est bonitas divina, prout est in se. utin secunda confirmatione vidimus.

Objet- 22. Non refert, si contra illam objicias, h0, convincere (si aliquid probet), quod etiam relationes divinae spectant ad rationem formalem sub qua motivam charitatis; quia Deus prout est in se, quo pacto asserimus diligere ab hac virtute, est formalissime totum hoc, essentia, attributa, et relationes.

Diluitor. Respondetur enim negando sequelam, si relationes divinae accipiantur secundum illam formalitatem praecise, quam nostro modo intelligendi essentiae divinae superaddunt; nam cum praedicta formalitas non dicat ex se perfectionem, et bonitatem, nequit ingredi constitutionem rationis formalis sub qua motivae charitatis, quae tota est de linea boni. Nec obest probatio in contrarium; nam licet esse Dei prout est in se, dicat in se esse entis essentiam, attributa, et relationes; sub expresso tamen conceptu boni solum complectitur essentiam, et attributa, ob rationem, quam modo tetigimus.

Diximus: Si divinae relationes accipiantur praecise secundum illam formalitatem, quam essentiae adjiciunt, nam si de illis absolute acceptis sermo procedat, concedenda est sequela; quia cum in divina natura sit magna perfectio communicare tribus personis, istaeque sint re ipsa infinite bonae per essentiam, movere possunt ad diligendum Deum per amicitiam charitatis.

Valen- Ex quo habes veram esse, si sane intelligatur. opinionem Valentiae disput. 2. de tla charit. quaest. 1, punct. 4, et quorundam recentiorum asserentium, objectum formale charitatis esse Deum, secundum quod est trinus, et unus; solum enim intendunt, charitatem ferri in divinam bonitatem, prout est in se, quo pacto dicit essentiam, attributa, et ipsas divinas personas, ut docet D. Thom., in hac 2, 2, quaest. 2, art. 8 ad 3.

Repica. Dices: ad amorem charitatis necessaria non est Trinitas; alias rudes ex plebe, quibus ante legem Evangelicam occultum erat hoc mysterium, non possent

Deum ex charitate diligere, quod est absurdum: ergo ratio motiva charitatis non est bonitas divina, prout communis tribus personis, quo pacto subsistit in seipsa.

Respondetur ad amorem charitatis necessariam non esse notitiam explicitam

Trinitatis, bene tamen implicitam, quae habetur ab omni credente, quod Deus est; nam ex vi hujus assensus quilibet fidelis se remittit ad evidentiam, quam Deus habet de se ipso; tantumque proinde ac talem illum esse credit, quantus, ac qualis a seipso cognoscitur. Unde cum praedictus assensus regulet amorem charitatis erga Deum, fit inde, actum hujus virtutis ferri immediate in divinam bonitatem, secundum modum essendi, quem habet in seipsa, qui est modus subsistendi in tribus personis.

§ IV.

Prior opinio nostrae conclusioni opposita.

*23. Contra nostram assertionem multiplex est opinio. Prima asserit, rationem formalem sub qua per se primo motivam charitatis esse bonitatem peculiarem divinae essentiae quatenus distinctae et praecisae ab attributis. Hanc ut propriam mentem Scoti defendunt Pitigian. in 3, dist. 2, quaest. 1, art. 2, Castillo disp. 1, de Charit. quaest. 2, concl. 2, et alii. Quibus juxta Thomistis suffragantur Godoy in manuscriptis, Gonet artic. 3, concl. 2, et Ferreus quaest. 3, § 9, num. 49. Pro qua sententia sic argumentatur Castillo ex principiis Scoti: nam illud est objectum motivum charitatis, in quo sicut in centro super omnia amabili quiescit voluntas: sed voluntas non quiescit nisi in Deo ut bono bonitate propria divinae essentiae quatenus distinctae ab attributis: haec igitur bonitas est objectum quo motivum charitatis.

Respondetur concessa majori, negandos minorem; quia voluntatis appetitus non quiescit nisi in visione, et possessione summi boni, a quo perfecte satiatur: Deus autem in ratione summi boni appetitus satiati non solum dicit, et includit essentiam, sed etiam attributa, secundum illam perfectionem, quam illi superaddunt; et ideo qui videret essentiam praecise, adhuc desideraret videre attributa, nec quiesceret illius appetitus, donec illa videret, ut sunt in se; praesertim in sententia Scoti, quae agnoscit

agnoscit distinctionem roalem formalem inter essentiam Dei, et attributa.

Smâ- 24. Secundo arguitur; nam ratio formans- lis subquamotivasupernaturalis bealitudinis est veritas peculiaris divinae essentiae, quatenus virtualiter distinctae ab attributis: ergo ratio formalis sub qua charitatis est bonitas peculiaris divinae essentiae eodem modo acceptao. Antecedens est communior sententia Thomistarum. Consequentia vero probatur, quia id ipsum debet esse objectum motivum charitatis sub ratione boni, quod est objectum motivum beatitudinis sub ratione veri: tum quia utraque fertur in Deum prout est in se: tum etiam, quia haec videtur esse mens D. Thom., in omnibus locis, in quibus asserit, charitatem tendere in Deum secundum quod est objectum beatitudinis.

Warso- Hujus argumenti duplex est solutio; primo enim respondetur admissio antecedenti, negando consequentiam. Et causa disparitatis est etiam duplex. Prima, quod veritas peculiaris divinae essentiae est talis simpliciter, secus autem bonitas, ut constat ex dictis num. 17; ratio autem sub qua motiva charitatis debet esse bonitas summa, et infinita absolute et simpliciter. Secunda, quia idem debet esse objectum motivum beatitudinis creatae, ac increatae, cujus est participatio: objectum autem motivum beatitudinis increatae debet esse ejusdem omnino immaterialitatis cum illa, ut constat ex dictis tract. 3, disp. 3. Unde quia sola essentia Dei est ejusdem prorsus immaterialitatis cum bealitudine, seu intellectione primaria illius, idcirco non attributa, sed sola essentia prout ab eis distincta est objectura motivum praedictae beatitudinis. Quae ratio non militat in charitate creata, vel increata; et ideo utriusque objectum motivum est bonitas divina, quae ex Dei essentia metaphysice sumpta, et attributis coalescit.

Ad probationem in contrarium dicendum est, quod licet tam visio, quam dilectio beatifica attingant divinam essentiam secundum modum essendi, quem habet in se ipsa, non tamen eodem modo. Nam praedictus modus essendi adaequate acceptus non est objectum motivum visionis beatificae, ob rationem nuper assignalam, sed terminalivum, tantum quo contra se habet respectu dilectionis, quia charitas movetur ad diligendum Deum, quia summe bonus in se ipso absolute, et simpliciter. Ex quo disci-

mine non leviter roboratur nostra conclusio; nam quia essentia divina, prout est in se, terminat visionem beatificam, nulla formalitas est in Deo, quae per illam non videatur: ergo quia bonitas divina prout est in se, movet ad dilectionem charitatis, non potest esse in Deo aliqua perfectio, seu bonitatis ratio, quae non pertineat ad objectum praedictae virtutis.

Diximus, adaequate acceptus; nam cum essentia divina uniatur immediate per seipsam mentibus beatorum in ratione speciei intelligibilis, negari nequit, quod modus essendi, quem habet in se ipsa, saltem inadaequate sumptus, sit objectum motivum quo visionis beatificae. Quae autem sit mens D. Thom. quoties asserit, charitatem tendere in Deum, secundum quod est objectum beatitudinis, constat ex dictis § praecedenti.

Secundo respondetur ad idem argumentum ex his, quae diximus 1, 2, quaest. 3, art. 8, quod beatitudo supernaturalis potest considerari dupliciter. Uno modo ut est praecise visio intuitiva, qua ratione solum respicit ut objectum omnino primum divinam essentiam, quatenus ab attributis et relationibus praescindit. Alio modo sub formali, et expresso conceptu beatitudinis, et hoc pacto objectum illius primum non est Deus utcumque, sed ut summum bonum satiativum appetitus: qua ratione includit formaliter essentiam, attributa, et personas, aut saltem communicabilitatem ad illas, ut constat ex dictis. Quare si id ipsum debet esse objectum motivum charitatis, quod est objectum beatitudinis, ut beatitudo est; potius hinc habetur major confirmatio nostrae conclusionis, quia objectum beatitudinis est summum bonum. Videantur etiam quae diximus tract, praeced. disp. 1, a η. 10.

25. Tertio arguitur: nam bonitas peculiaris divinae essentiae, quatenus distincta ab attributis, constituit sufficienter Deum in esse objecti motivi ut quod charitatis: ergo praedicta bonitas est ratio formalis sub qua hujus virtutis. Consequentia patet, antecedens vero suadetur: tum quia illa bonitas constituit Deum in esse objecti primarii, seu motivi charitatis, quae constituit illum in esse ultimi finis: haec autem est bonitas divinae naturae prout distinctae ab attributis, quia ratione illius omnia referuntur ultimo in Deum formali vel virtuali relatione; cum tamen praedicta bonitas neutro ex his modis ad aliquid aliud ordinetur.

Nota,

AHa ar-

3, ^TM^

Tum deinde, quia sola participatio formalis naturæ divinæ, ut natura est, qualis habetur per gratiam, constituit hominem objectum congruum divinæ dilectionis amicabilem : ergo solum natura divina, ut natura est, constituit Deum objectum congruum. et motivum amoris elicitum a charitate, tam creata, quam increata ; non enim esse potest minoris perfectionis forma participata, quam sit effectus, qui illam participat. Tum denique, quia si per impossibile maneret essentia divina absque attributis, adhuc maneret objectum primum charitatis, quoniam in eo eventu persisteret verus Deus : existente autem Deo existit objectum per se primo amabile per charitatem ; quoniam hæc virtus diligit Deum, quia Deus est : ergo essentia ut omnino præcisa ab attributis, sufficienter constituit Deum in esse objecti motivi et specificativi charitatis.

Etior- Hoc argumentum, quod est præcipuum
quior. contraria? sententiæ, potest contra illam retorqueri; nam admirabilis illa pulchritudo, quæ ex Dei essentia, et attributis constituitur, includit formaliter quidquid perfectionis est in linea speciali essentiæ, et attributorum : quare si natura divina secundum ea præcise. quæ importat intra suam lineam, constituit sufficienter Deum in esse objecti motivi charitatis, id a fortiori præstabil dicta pulchritudo, cui proinde meliori jareadscribetur ratio formalis *sub qua* hujus virtutis.

Dissol- Sed ut magis appareat prædicti argu-
Vltur menti inefficacia, respondetur ad illud negando antecedens; et ad priorem illius probationem negatur minor, quia ut docet Cajetan. *in hacq.* 23, *art.* 4, Deus constituitur in esse ultimi finis, et objecti primarii charitatis per bonitatem formaliter infinitam, non quidem in hac, aut illa linea, sive ratione particulari, v. g. misericordiae, justitiæ, etc. sed in omni linea simplicis perfectionis, et actualitatis. Quoniam hæc dumtaxat bonitas est summa, et infinita absolute et simpliciter ; sicut illud dumtaxat ens est infinitum simpliciter, quod habet infinitatem in omni genere entis. Essentia autem divina prout distincta, et præcisa ab attributis, non est bona formaliter in omni linea boni, sed in unica tantum ; ob idque nequit Deum constituere in esse summi boni et ultimi finis, sed id proprium est bonitatis divinæ, quæ Dei essentiam, et attributa complectitur.

26. Nec refert, quod attributa sint virtualiter referibilia ad Dei essentiam : tum quia hinc solum habetur lineam essentia? esse perfectiorem ex sua formali ratione lineis attributorum, ac subinde quod si per impossibile distinguerentur realiter essentia, et attributa, inter ipsaque constituenda foret subordinatio in genere causæ finalis, tunc non deberet amari essentia propter attributa, sed econtra attributa propter essentiam, quod libenter admittimus ; inde quippe nihil deduci potest contra nostram assertionem. Tum etiam, quia tam essentia, quam attributa seorsim sumpta, sunt virtualiter referibilia ad summam Dei bonitatem, prout est in se ; comparantur enim ad illam sicut partes ad totum : omnis autem pars est propter suum totum sicut propter finem. Unde ratio finis solum potest competere Deo, prout est summum bonum.

Nec etiam refert si urgeas, illam bonita-Ei, tem constituere Deum in esse ultimi finis, quæ constituit ipsum in esse rationis finalis respectu actuum, quos libere elicit circa creaturas : quæ bonitas non complectitur attributa, sed solam essentiam divinam secundum quod nostro modo intelligendi ab eis distinguitur, ut insinuare videtur D. Thom, *in hac quæst. ari. 5 ad 2.* Tum etiam, quia alias non posset esse ratio a priori finalis respectu prædictorum actuum.

Respondetur enim negando minorem, ^! quia ratio finalis divinæ voluntatis, in omnibus quæ agit. est bonitas sua, prout est in seipsa, quo pacto includit formaliter quidquid perfectionis est in ipso Deo, etiam ipsam voluntatem libere operantem, ut tradit D. Thom. *1 part, quæst.* 19, *art.* 1 *adj.* b 3, his verbis : *Objectum divinæ voluntatis est bonitas sua, quæ est ejus essentia : unde cum voluntas Dei sit ejus essentia : non movetur ab olio a se, sed a se tantum.* Quam etiam doctrinam insinuavimus *tract.* 4, *disp.* 3, *dub.* 2, *q.* 36. -

Pro cujus majori intelligentia nota, quod Eipfc essentia divina potest considerari dupliciter. Uno modo physice, et prout est in se ; quo pacto est una simplex formalitas, claudens absque ulla distinctione reali principium radicale intelligendi et amandi, intellectum et voluntatem, et utriusque potentiae virtutes. Si enim Dei natura non identificaret secum prædictas potentias, et illarum habitus, non esset infinita simpliciter, nec divina. Alio modo metaphysice, secundum

dum quod per nostros conceptus ipsam simplicissimam, et eminentissimam Dei naturam in diversas tineas, et formalitates partimur, ex quibus primam asserimus esse essentialem, et constitutivam Dei, reliquas vero veluti passiones illius. Cum ergo D. Thom. vel aliqui graves Authores asserunt, motivum charitatis creatæ, vel increatæ esse bonitatem divinam, quæ est Dei essentia, loquuntur de essentia divina physice accepta, non vero metaphysice, ut ex contextu liquet.

Nec oppositum convincit minoris probatione petita ; quia licet bonitas divina includat formaliter attributa, potest tamen esse ratio a priori finalis nedum respectu actus liberi, sed etiam ipsorum attributorum : tum quia includit lineam essentiæ, quæ est prior attributis : tum etiam, quia bonitas divina, quæ complectitur essentiam, et attributa, est major bonitate præcise attributali, ob idque potest esse ratio finalis respectu illius ; quia bonitas quo major, eo plus habet de ratione finis. Tum denique, quia minor distinctio invenitur inter intellectionem constitutivam Dei, et ejus objectum primum, quam inter actus liberos, et bonitatem divinam, prout est in se ; quo tamen non obstante intelligimus objectum primum intellectionis constitutivæ Dei esse rationem a priori respectu illius. Videantur quæ diximus *tract.* 2, *disput.* 7, *dub.* 3, num. 28.

27. Ad secundam probationem principalis argumenti, concesso antecedenti negatur consequentia ; quia creatura non diligitur

per charitatem ut summum bonum, et ultimus finis, quo pacto prædicta virtus tendit in Deum ; sed tamen ut effectus et diffusio illius. Unde licet sola participatio divinæ naturæ, sumptæ metaphysice ut natura est, constituat hominem objectum congruum divinæ dilectionis amicabilem, non sequitur quod id possit conferre Deo natura divina sub illa præcisione accepta ; cum prout sic non constituat sufficienter et adæquate ipsum Deum in esse summi boni, et ultimi finis.

Ad ultimam probationem dicendum, quod si attributa per sui repugnantiam deficerent a Deo, non maneret Deus in eo eventa amabilis per se primo per virtutem charitatis, quæ modo est, sed per aliam diversæ rationis ; quoniam sicut in illo casu non esset Deus, et ultimus finis, qui modo

est, nec haberet perfectionem somniam, quam modo habet : ita neque charitas, quæ consistit in amore Dei, prout est in se, haberet eandem essentiam, quam modo habet, sed aliam longe diversam, uti de beatitudine dici solet. Unde quod ad charitatem in illa hypothesi possibilem sufficeret, modo non sufficit ; quia charitas, quæ de facto datur erga Deum, sicut est alterius essentiæ, sic postulat longe perfectius formale objectum.

Si autem fingamus, quod deficientibus Quæsiio attributis alias possibilibus, persistit idem numero Deus quantum ad ea præcise quæ dicit intra lineam essentiæ metaphysice sumptæ, nec tunc remanet in esse objecti per se primo amabilis per charitatem. Tum quia objectum formale primum hujus virtutis est summum bonum ; Deus autem non potest esse, aut intelligi summum bonum, nisi sit ipsum *esse* illimitatum in omni linea perfectionis, et actualitatis ; atque ideo, nisi reipsa sit sua sapientia, sua justitia, etc. Tum etiam, quia charitas diligit Deum ex motione deitatis, prout est in se ; vera autem deitas nequit esse in se sub reali privatione attributorum, sed illa necessario, et inseparabiliter identifient. Quare eo ipso, quod in re, vel per intellectum præscindat omnino ab attributis, non remanet in esse objecti motivi charitatis, sive quæ modo est, sive alterius, quæ daretur in priori hypothesi ; quia in hac posteriori non remanet Deus in re, vel in intellectu summum bonum, et ultimus finis, quod est objectum motivum charitatis.

28. Quarto arguitur pro hac sententia ; Quartam nam ut probat D. Thom, *in hac quæst.* 23, memam. *art.* 4, ratio *sub qua* particularis virtutis D. Tho. affectivæ, qualis est charitas, debet esse specialis ratio boni : sed divina pulchritudo, quæ Dei essentiam, et attributa complectitur, non est specialis ratio boni, sed potius multiplex ; secus autem bonitas divinæ essentiae, quatenus distinctæ ab attributis : ergo non illa prior bonitas, sed hæc posterior est ratio formalis *sub qua* motiva, charitatis.

Respondetur ex Cajetano *loco citato*, quod Solutio. Deus, prout est in se summe perfectus, Cajelan'

dicit specialem rationem boni, cum in esse rei, non quidem prout una particularis ratio bonitatis distinguitur contra aliam particularem, v. g. sapientia contra justitiam ; sed prout bonitas absolute dicta distinguitur contra bonitatem secundum quid ;

nam aliæ rationes divini boni distinguuntur a summa bonitate, quæ est ratio sub *qua* charitatis, ut bonitates secundum quid a bonitate simpliciter, et ut particulares ab universali in causando, et moveudo : tum etiam in esse objecti, quod sufficit ad unitatem specificam charitatis ; hæc enim respicit Deum sub ratione summi boni. Quæ ratio licet materialiter integretur ex pluribus lineis, sive conceptibus objectivis, formaliter tamen sumpta est omnino simplex, et indivisibilis; quia sive addas, sive demas, jam non erit summa bonitas, atque adeo nec virtualiter multiplicatur in Deo, sed est omnino impartibilis, sicut ratio ultimi finis.

§ V.

Reliquo opiniones verx sententix contrario.

Alia 29. Secunda sententia nostræ conclusioni opposita asserit rationem formalem siu. *sub qua* motivam charitatis esse bonitatem

peculiarem divinæ **essentiæ**, quatenus virtualiter distinct® ab attributis, et cujuslibet attributi prout ab aliis et essentia condistincti, necnon bonitatem divinam, quæ essentiam, et attributa complectitur. Ita uipaiih. Joannes de Ripalda *disputat.* 35, *sectione* 1, Hnrla(3o-cui affinis est opinio Hurtadi *disputat.* 128, *sectione* 1, et aliorum asserentium bonitatem divinam, quæ nostro modo intelligendi abstrahit a bonitate peculiari essentiæ et attributorum, iliisque communis est per transcendentiam logicam, esse objectum motivum charitatis ; isti enim Autores admittunt charitatem posse diligere Deum ob illam bonitatem præcise, quam importat formaliter quodlibet attributum intra suam lineam, quamvis **nonobid** destruant unitatem prædictæ virtutis, quam salvare nequit Ripalda, pro **cujus** sententia sic arguitur.

Argu. Bonitas infinita sufficienter constituit meñ(ti'n.£)eum jñ esse objecti motivi charitatis: sed bonitas **peculiaris** cujuslibet attributi ab aliis condistincti est infinita in sua linea, ut supponimus : ergo sufficienter constituit Deum in esse objecti motivi charitatis. Major, quæ sola indiget probatione, suadetur ; quia bonitas infinita constituit Deum propter seipsum, et super omnia amabilem ; siquidem nulla creatura potest gaudere infinita bonitate: Deus autem ut amabilis

super omnia, est objectum charitatis, quoniam eo ipso, quod super omnia ametur, diligitur ut ultimus finis, quod est propria ratio motiva prædictæ virtutis.

Confirmatur, quia negari non debet, & quod Deus ut infinite bonus bonitate peculiari misericordiæ, omnipotentia?, aut justitia possit amari a nobis per actum alicujus virtutis: at non alterius quam charitatis: ergo, etc. Suadetur minor : tum quia prædictus actus spectare debet ad aliquam virtutem theologicam , cum attingat Deum immediate in seipso: sed sic est, quod non pertinet ad spem, quia non tendit in Deum qua nobis convenientem, sed qua in seipso bonum : ergo pertinet ad charitatem, quia omnis affectus virtutis theologicæ, qui non est spei, esse debet charitatis. Tum etiam, quia prædictus amor est effectus benevolentiae et amicitiae erga Deum, quia fertur in illum propter se, et gratia ipsius: constat autem omnem affectum amicitiae erga Deum elici a charitate. Tum præterea, quia actus, quo quis diligit Deum ex toto corde, et super omnia propter ejus summam misericordiam præcise, aut liberalitatem, sufficiens est ad justificationem impii, cum ipsum Deum omnibus creaturis anteponat : sed omnis Dei amor sufficiens ad justificationem est elicitus a charitate: ergo, etc.

Respondetur, non quamlibet bonitatem infinitam constituere Deum in esse objecti primarii charitatis, sed illam dumtaxat, quæ est infinita in ipsa formali, et universali ratione boni; quoniam objectum specificativum charitatis est bonum infinitum simpliciter, utpote summum, et ultimus finis; sola autem hæc posterior bonitas est infinita simpliciter, quæ enim gaudet infinitate in aliqua tantum ratione particulari, utputa misericordiæ. justitiæ, etc. solum potest dici infinita secundum quid : quo pacto esset bona albedo, si extra omne subiectum per se subsisteret. Unde cum bonitas unius attributi quatenus distincti ab aliis, non sit infinita, nisi in aliqua particulari linea boni, non potest constituere Deum in esse objecti specificativi charitatis.

30. Ad probationem autem in contrarium respondent aliqui, quod licet bonitas infinita intra unam dumtaxat lineam boni constituat Deum amabilem super omnia formaliter referibilia ad finem, qualia sunt entia creata; non tamen super omnia tam formaliter

formaliter, quam virtualiter ordinabilia ad illum, sed id proprium est bonitatis infinita simpliciter, ad quam sicut ad finem omnes peculiares rationes divini boni virtualiter ordinantur. Deus autem in ratione ultimi finis, et objecti specificativi charitatis est amabilis super omnia, tam formaliter, quam virtualiter referibilia ad illum ; et ideo nequit constitui in esse talis per bonitatem peculiarem essentiæ divinæ quatenus distinctæ ab attributis, aut unius attributi ut præcisi ab aliis. Quæ solutio est satis probabilis.

Sed respondetur secundo et melius, bonitatem peculiarem unius attributi, ut distincti ab aliis, reddere Deum amabilem super omnia creata, negative, secus autem positive; quoniam eo ipso quod Deus sit infinite bonus in aliqua particulari ratione boni, nequii honeste amari propter aliquam creaturam; inde tamen non habet, quod omnia entia creata possint amari propter illum sicut propter terminum, et centrum suæ felicitatis; quia hominis felicitas, sive beatitudo tantum potest consistere in possessione summi boni, quale non est unum attributum ut ab aliis præcisum. Undequia de ratione finis ultimi, et objecti primarii charitatis est, quod sit amabile super omnia, nedum negative, sed etiam, et maxime positive, cum sit bonum appetitus satiativum, ut modo supponimus ex dictis *in tract. de ult. fine*, idcirco nequit Deus constitui in esse illius per bonitatem peculiarem unius attributi ut condistincti ab aliis ; sed ad id necessaria est bonitas simpliciter, et omnibus modis infinita, qualis est illa tantum, quæ essentiam, et attributa complectitur.

Explicatur amplius hæc solutio; nam id, quod amatur super omnia positive, sive ut finis simpliciter ultimus, amatur ut bonum satiativum appetitus, et expletivum capacitatis illius ; quia in hoc dumtaxat bono potest voluntatis affectus conquiescere. Deus autem ut omnipotens præcise, aut misericors, non exprimit rationem boni saliativi appetitus, et expletivi capacitatis illius : tum quia non dicit rationem summi boni, in cujus dumtaxat possessione expleri, et quietari potest rationalis creatura: tum etiam, quia alias visio unius dumtaxat attributi redderet videntem simpliciter beatum, quod modo supponimus esse falsum. Quocirca Deus ut bonus bonitate unius dumtaxat attributi, quatenus distincti ab

aliis, non amatur super omnia positive, sive ut finis ultimus absolute, et simpliciter ; sed ut pars prædicti finis, quæ de sui ratione petit diligi propter illum.

31. Ad confirmationem respondetur, bi-Dirniior fariam posse intelligi , quod bonitas peculiaris unius attributi, v. g. misericordiæ, moveat ad dilectionem Dei : uno secundum quod prædicta bonitas est iri se : alio modo, non prout est in se, sed quatenus resplendet in creaturis, et cum eis connectitur. Si quis ergo diligat Deum propter bonitatem misericordiæ priori modo sumptæ, talis actus erit charitatis theologicæ, sulficiensque ad justificationem impii, quia bonitas divinæ misericordiæ, prout est in se, includit formaliter omnem perfectionem divinam; et ideo qui ex motione illius sic acceptæ Deum amat, fertur in illum sub propria ratione formali charitatis, quæ est summa bonitas. Solum potest esse discriminis, quod bonitas summa nullam Dei perfectionem in particulari exprimit, sed omnes formaliter includit, et veluti totum suas partes confundit : misericordia vero, justitia, etc. exprimit quamdam rationem particularem boni divini, reliquas vero confundit. Quæ diversitas non variat substantialiter actus charitatis, sed solum accidentaliter penes magis et minus ; ille enim pro statu præsentis vitæ perfectior est, qui tendit in Deum propositum sub ratione summi boni, sine expressione, aut descensu cognitionis ad specialem alicujus attributi perfectionem.

Si vero quis diligat Deum propter bonitatem misericordiæ, non prout est in se, sed quatenus connectitur cum creaturis, et in illis resplendet hujusmodi actus, nec erit charitatis Theologicæ, neque supernaturalis, aut per se justificationem inducens, sed naturalis ; non secus ac dilectio, qua possumus Deum ut authorem naturæ super omnia ex benevolentia diligere : quæ dilectio non est amicitia perfecta erga Deum, neque actus alicujus specialis virtutis, sed elicitur immediate a voluntate, ut *num. ult. procedentis disput.* animadvertimus.

32. Sed urgebis : bonitas peculiaris Replica, quam exprimit misericordia intra suam lineam, non quidem ut connexa cum creaturis, sed secundum se, cognita tamen, et proposita per fidem, sufficienter constituit Deum in esse objecti amabilis per benevolentiam supernaturalem : sed amor benevolenti® supernaturalis erga Deum est

proprius charitatis : hæc igitur virtus potest tendere in ipsum Deum 'ex motione misericordia», ut præcisæ, et distincta» ab aliis attributis.

sohirw. Respondetur, quod si bonitas misericordia? divinæ moveat ad amandum Deum ut proposita ei applicata per fidem, eo ipso influet in prædictum amorem sumpta prout est in se; quia ut applicata per fidem movet secundum illum essendi modum, quem fides credit habere, qui non est alius, nisi ille, quo in seipsa existit. Eo vel maxime, quia si propositionem fidei non sequatur ex parte bonitatis credita» modus influendi diversus ab eo, quem habet cognita per rationem naturalem, non erit amor Dei entitative supematuralis, nec a naturali specificè distinctus; cum cognitio non sit ratio specificati va amoris, nec variet illius species, nisi per modum applicantis diversam bonitatem motivam. Potest etiam dici (quod magis probamus) bonitatem peculiarem unius attributi ut præcisi ab aliis, cognitique, et propositi per fidem, constituere Deum in esse objecti amabilis per actus secundarios charitatis, quæ licet per se primo respiciat Deum quatenus summum bonum, indeque speciem delibet; secundario tamen potest ferri in illum sub præcisa bonitate unius, vel alterius attributi. Cui solutioni favere videtur, tum quod Deus, ut bonus bonitate præcisa unius attributi, non est summum bonum appetitus satiativum, sed veluti pars illius : virtus autem quæ tendit per se primo in aliquod lotum, sive bonum perfectum, potest secundario ferri in illius partes : eo quod pars ut pars ametur propter lotum, sive in ordine ad illum sicut ad objectum prius amatum. Tum etiam, quia ita significat D.Thom. in hac quxst. 23, art. 5 ad 2, his verbis : a Ad secundum dicendum, quod charitate diligitur Deus propter se ipsum. Unde una sola ratio diligendi attenditur principaliter a charitate, « scilicet divina bonitas, quæ est ejus substantia, secundum illud Psal. 105 : Confitemini Domino quoniam bonus. Aliæ autem rationes ad diligendum inducentes, vel debitum dilectionis facientes, sunt secundarim et consequentes ex prima. e Videatur etiam infra quxst. 106, art. 5 et 1.2, quxst. 1, art. 6.

Alia opinio contraria. 33. Ultima sententia nostræ conclusioni opposita docet, rationem formalem sub via motivam charitatis esse bonitatem divinam ut sic, quatenus abstrahit a creata, et in-

creata, illisque communis est per analogiam. Pro hac opinione referri solent Raphael de la Torre *infra, quxst. 81, art. 4, disp. unie.* Tannerus *hic, disputat. 2, dub. 4,*«** et alii, quibus favere videtur D. Thom. in *3, distinct. 27, q. 2, art. 1, quxst. 2, 1* ubi asserit, objectum formale charitatis esse bonum divinum commune secundum rem Deo, et objectis aliarum virtutum, sive creaturis : constat namque bonum divinum hoc pacto commune, non esse bonum divinum per essentiam tale, sed illud quod a creato, et increato abstrahit : ergo, etc.

Deinde suadetur eadem opinio ratione; a* nam bonitas divina ut sic, secundum quod"® abstrahit a creata, et increata, specificare potest alicujus virtutis habitum : at non alterius, quam charitatis : ergo, etc. Major videtur perspicua, quia prædicta bonitas specificare valet actum unius speciei atomæ, adeoque et habitum illi correspondentem; quippe negari nequit quod voluntas amare possit Deum, quia bonus bonitate divina in communi, idque per actum unius speciei atomæ; quandoquidem licet prædicta bonitas sit universalis, et communis in esse rei, est tamen specialis in esse objecti, ut loco proxime citato tradit D.Thom. quod sufficit ad unitatem rationis sub qua unius speciei actus. Minor vero ex eo liquet, quia non apparet alius habitus præter charitatem, ad quem spectare queat prædictas actus.

Verum hæc levia sunt; ad auctoritatem At* enim D. Thomæ respondetur, quod dum D. S. Doctor asserit bonum divinum, quod est «; <* objectum formale charitatis, esse commune Deo et creaturis, non loquitur de communitate rationis, sive per prædicationem; sed de communitate per sui diffusionem, participationem, et causalitatem, quæ est communitas secundum rem, et propria summi boni; nam ut ibi ad 3, et quxst. unic. de charitate, art. 11, et alibi sæpe docet ipse Ang. Magister, objecta formalia aliarum virtutum participant a summo bono bonitatem, et finalizandi virtutem. Unde ex vi adductæ aauthoritatis potius habetur, summum bonum, quatenus tale, esse objectum formalis charitatis.

34. Ad fundamentum rationis responde-Otctr' tur, bonitatem divinam illam in præsentia dici, quæ non potest esse connaturalis alii cui creaturæ, neque ab illa alio, quam supernaturali Idmine fidei, vel beatitudinis agnosci. Unde quia bonitas divina proposita,

sila, et applicata per fidem, non movet ad Dei amorem, prout abstrahit a modo essendi, quem habet in seipsa, sed prout est in se, quo pacto includit omnem perfectionem divini esse ; idcirco omnis amor ortus ex motione prædictæ bonitatis spectat directe ad charitatem, ulpote innitens summæ bonitati, quæ est ratio *sub qua* hujus virtutis.

Quod si demus, bonitatem divinam secundum illam rationem præcise, quam exprimit, quatenus nostro modo intelligendi abstrahit a creata et increata, influere in Dei amorem, hujusmodi amor erit actus secundarius charitatis, vel alterius virtutis infusæ : tum quia bonum divinum sub illa præcisione sumptum est veluti pars summi boni, in cuius proinde virtute amari potest per actum secundarium charitatis, juxta dicta num. 32. Tum etiam, quia prædictus amor nequit esse actus primarius charitatis, aut alterius virtutis theologice: non quidem charitatis, quoniam actus primarius hujus virtutis diligit Deum super omnia, atque ut ultimum finem, cuius virtute subordinat sibi omnes alias virtutes ; Deus autem ut præcise bonus bonitate divina abstrahente a creata, et increata, non habet rationem objecti amabilis super omnia, et ultimi finis, cum hujus ratio importet summam bonitatem : unde ex vi talis motivi nequit super omnia diligi, sive per se primo ex charitate amari.

Sed neque prædictus amor potest esse actus primarius alterius virtutis Theologicæ: tum quia virtus Theologica dividitur adæquate in fidem, spem, et charitatem, ad quarum nullam spectare potest, si semel non reducitur ad posteriorem ; quia fides tendit in verum, spes autem attingit Deum sub ratione boni proprii. Tum etiam, quia objectum formale virtutis Theologicæ, proindeque et actus primarii illius, est solus Deus ; objectum autem formale prædicti amoris etiam includit creaturas, utpote in quibus etiam invenitur ratio boni divini præscindentis a creato et increato, quod ponitur illius objectum formale *quo*.

DUBIUM III.

Utrum charitas habeat rationem amicitiae respectu proximi.

35. Egimus hactenus de charitate per ordinem ad illius objectum primum, quod est Deus sub ratione summi boni : su-

peres ! ut de illa per comparisonem ad suum objectum secundarium disseramus ; est enim hæc consideratio propria hujus loci, in quo de objecto tam formali, quam materiali prædictæ virtutis sermonem instituimus. Circa charitatem autem comparative ad ejus objectum secundarium, quod primo examinandum accedit, est an habeat rationem amicitiae respectu proximi ? Pro Proxi: cuius difficultatis decisione præmittendatur, dum est, magnam fuisse apud Judæos dissensionem, qui venirent intelligendi nomine *proximi*, quem charitatis præcepto indicto Levitici 19, amare tenebantur ; Levit, 19. nam quia vox Hebraea *Reang*, tam proximum, quam amicum, socium, conjunctum significat, in varias circa dicti præcepti intelligentiam opiniones abierunt. Quidam enim asserebant, benefactores tantam, et * eos qui nobis aliquo specialis amicitiae vinculo sunt conjuncti, eo nomine denotari, ac proinde horum dumtaxat dilectionem præcipi ; secus autem inimicorum, quinimo illorum odium ex indirecto juberi, ut constat ex illo Matth. 5 : *Audistis, quia dictum est antiquis : Diliges amicum tuum, et odio habebis inimicum tuum ?* Quidam vero affirmabant, solum esse proximum illum, qui ejusdem gentis, et religionis erat ; atque ideo infideles, et alienigenas non esse ut proximos diligendos, sed potius quasi inimicos aversandos. Alii autem opinabantur, solos justos proximi nomine censi.

Verum hanc litem, in qua Judæi a veritate aberrabant, optime diremit Christus Dominus *Luc.* 10, ex cujus doctrinae, et SS. *Luc.* 10. Patrum expositione constat liquido, proximum charitatis præcepto diligendum esse omnem creaturam rationalem, cui possibilis est absolute, et simpliciter assequutio supernaturalis beatitudinis, quales sunt homines et Angeli, beati et viatores. Qui enim aeternam poenas luunt, sunt extra rationem proximi, quia jam non possunt communicare nobiscum in aeterna beatitudine ; nam ratio formalis constitutiva creaturae intellectualis in esse proximi, quem per se respicit charitas, est prædicta possibilitas, seu capacitas ad consequutionem supernaturalis beatitudinis. Tum quia illa est ratio formalis constitutiva alicujus effectus, qua posita, ponitur, et ablata, aufertur : sed posita in creatura intellectuali prædicta possibilitate ad consequendam beatitudinem, est proximus per charitatem diligendus, et ea ablata, desinit esse proximus, ut

constat in iis, qui æternis pænis sunt addidi : ergo, etc. Tum etiam. quia eo ipso, quod aliqua creatura sit in statu consequendi beatitudinem.conjungitur nobis per communicationem beneficiorum spectantium ad vitam æternam, quatenus vel illa nobis conferre potest, vel a nobis recipere : Sed *ratio proximi* attenditur penes hanc

p. ab, .communicationem, ut docent D. August. D, Tho./jYj ; (focirui *Christiana*, cap. 30, et D.

Thom. in hac 2, 2. quxst. 25, artic 10, et States quxstione unica, de Charitate, artic. 7 ad 'ris*10' ullim. Ergo prædicta capacitas, seu possi-

bilitas ad consequuotionem prædictæ beatitudinis, est ratio constitutiva creaturæ rationalis in esse proximi nostri diligendi praecepto charitatis. Quæ ut ex eodem praecepto liquet, potest diligere proximos propter Deum, praeceptum quippe non est de re impossibili. Cæterum cum in charitate duplicis amoris ratio considerari queat, concupiscentia? scilicet, et amicitiae, merito dubitamus, quonam ex his modis se habeat ad proximos ? Inter quos aliqui sunt in gratia et Deo conjuncti per amorem, aliqui vero in peccato et a Deo aversi ; et idcirco ut clarior et universalior sit doctrina, de singulis seorsim agendam erit.

Statuitur prior assertio.

Cooclo- 30. Dicendum ergo est primo, charita-
prou. te™ esse veram, et propriam amicitiam
respeclu proximi existentis in gratia. Hæc
assertio est D, Thom. infra, quxst. 25, art.

Qnam docent ibidem Cajet. Aragon,
Ferre quxst. 8, § 7, et communiter Thomistæ, Suárez, lib. 3. de relig. cap. 5, num. 12, Granad. controvert. 3, tractat. 1, disput. 3, sect. 4, Valent, tom. 3, disput. 3, q. 1, p; 2, Lorca disp. 24, sect. 3, Azor. tom. 1, lib. 9, cap. 3, quxst. 5, et alii.

Fundi- Probatur hæc assertio ratione ; nam af-
i"enluin'feCtus quo charitas diligit proximum exis-
tentem in gratia, est veræ benevolentiae amor
respeclu illius: ergo et amicitiae. Consequentia
admittitur ab omnibus, et merito, quia prædictus
amor fundatur alias in communicatione gritiae, et
supornaturalium donorum inter amantes, inter
quos etiam est redamatio, omnes quippe just
diligunt seipsos ex charitate, quantumvis loco,
et exteriori communicatione distent; nam ut bene
Ambrosius sermone 87 : *Est*

*sancte viventibus quxdam inter se cognatio,]),
atque societas. Neque interest, utrum in calis
maneant, an in terris; charitas enimconnec-
tit quos separat elementum.* Amicitia autem
nihil aliud est, quam matuæ benevolentiae
amor super alicujus boni communione fun-
datus, ut constat ex tota disputatione præ-
cedenti.

Antecedens vero, in quo est difficultas, suadetur: tum quia per charitatem volumus augmentum gratiæ, et æternam beatitudinem justis propter ipsos, sicut propter finem proximum boni volili ; quia omne accidens ordinatur ad bene *esse* sui subjecti, et propter illud quaeritur, et appetitur: ad benevolentiam autem sufficit, ut quis velit bona alteri propter ipsum, sicut propter finem proximum boni voliti. Tum etiam, quia amor charitatis increatae, quo Deus diligit justos, habet rationem benevolentiae respecta illorum ; attingit enim illos pro eorum meritis. Justi autem eo ipso quod tales, sunt objectum congruum divinæ dilectionis amicabile: ergo idem dicendum erit de illo, quem erga justos elicit charitas creata. Patet consequentia; nam charitas creata est participatio quædam charitatis divinæ, et sub eadem ratione formali ac illa attingit creaturas.

Confirmatur : nam amor, quo fratres diligunt se reciproce, eo quod sunt ejusdem patris, ab eademque stirpe progeniti, est affectus benevolentiae, et amicitiae consanguinitatis respectu illorum ; sed justi diligunt se reciproce, quia filii ejusdem Patris, scilicet Dei, et in illius natura mutuo communicant : ergo prædictus amor est affectus benevolentiae, et amicitiae respectu illorum : non alterius nisi charitatis, qua per se primo Deum amant : ergo, etc.

37. Huic rationi occurrunt Adversarii infra referendi negando antecedens. Et ad priorem illius probationem respondent, ad amorem benevolentiae non sufficere ut quis velit bona alteri propter ipsum ex parte boni volili, sed necessarium esse, quod respiciat illum ut specificativum, et motivum positive, vel saltem præcisive ultimum sui affectus, quod non potest competere charitati respectu proximi.

Ad secundam dicunt, quod licet Deus prosequatur ex benevolentia justos, non tamen per charitatem. qua diligit seipsum ut finem ultimum, et quam imitatur charitas nostra theologica; sed per alias virtutes morales, quæ speciem capiunt a creaturis, et

et ab intrinseca illarum bonitate per se primo moventur, quarumque etiam formalis participatio existit injustis, non quidem media charitate, sed ex vi aliarum virtutum moralium supernaturalium, quæ perse primo tendunt in proximos, et ab eis speciem participant.

Verum hæc evasio praeclusa, et impuls- gnata manet ex dictis *dub.* 1, *disp. prxcd.* nam ut ibi ostendimus, ad amorem benevolentiae proprie dictæ erga aliquam personam sufficit velle illi bona propter ipsam, sicut propter finem proximum bonum voliti. Nec destruit hujus amoris rationem, sed potius perficit, qnod tam personam amatam, quam bona illi concupita ordinet ad ultimum eorum finem, nempe Deum. Quocirca optime potest Deus ipse amare ex benevolentia justos per affectum charitatis, quo diligit seipsum ut summum bonum, et ultimam finem. Eo vel maxime, quia alias nullius virtutis actus posset illos ex benevolentia diligere; cum nequeat respicere creaturas, ut objectum motivum, et specificativum alicujus actus sibi intrinseci, ob imperfectionem quæ in hoc respectu includitur, ut ibidem ostendimus.

38. Secundo probatur nostra sententia, et simul evertitur fundamentum contrariorum; quoniam si propter aliquam rationem charitas non esset amor benevolentiae amicabile erga proximum existentem in gratia, maxime quia non potest attingere illum ut objectum formale motivum alicujus actus a se elicit i : sed hoc est falsum : ergo. Probatur minor ; nam amor, quo appetimus justis augmentum charitatis, etæternam beatitudinem, in eisque complacemus, quia sancti sunt, et filii Dei, est actus elicitus a charitate theologica : sed objectum formale motivum, et specificativum prædicti actus, est bonum creatum intrinsecum ipsis justis, scilicet gratia sanctificans, qua constituuntur in esse filii Dei : ergo, etc. Major, quæ sola indiget probatione. suadetur. Tum quia amicitia, quæ habetur per se primo ad aliquam personam. extendi debet secundario ad amorem aliarum, quæ sunt idem cum illa; alias neque ipsam diligeret, ut ex terminis liquet: sed filii Dei, quatenus tales, reputantur idem cum illo; quia ut dicitur I. ad Corinth. 6 : *Qui adhæret Deo, unus spiritus* «Iergo charitas, quæ est amicitia per se primo respectu Dei, diligere debet secundario justos, quatenus sunt illius filii, et

amici. Tum etiam, quia velle malum justis, eo quod sunt filii, et amici Dei, est actus odii oppositi directe charitati theologicae : ergo dilectio justorum, quatenus sunt filii, et amici Dei, est actus elicitus ab hac virtute; siquidem ratione hujus dilectionis gerit directam contrarietatemcum prædicto odio. Tum denique, quia dilectio aliquorum, quatenus communicant in sanguine, spectat ad consanguinitatis amicitiam; et amor aliquorum ortus ex convenientia in bono virtutis, pertinet ad amicitiam honesti : ergo amor, quo diligimus justos, eo quod sunt filii Dei communicantes cum illo in propria ipsius natura, non potest non esse actus amicitiae supernaturalis fundatae in communione divinæ naturæ, et terminatae per se primo ad Deum, qualis est charitas. Patet consequentia primo a paritate. Deinde quia non est assignabilis alius habitus, a quo prædictus amor eliciatur.

39. Nec refert si contra hanc rationem obijcias, quod idem debet esse objectum formale virtutis, ac actus illius : sed objectum formale motivum charitatis theologicae non est aliud nisi summum bonum : igitur hoc dumtaxat, non vero aliqua perfectio creata potest esse objectum actuum, quos ipsa elicitive producit.

Respondetur enim, actus charitatis esseRespond- in duplici differentia : alios primarios, qui
SI" attingunt immediate Deum, ut est in seipso summe bonus : alios vero secundarios, quales sunt illi, quibus diligimus formaliter proximum propter Deum. Quamvis ergo idem esse debeat objectum formale, et proxime motivum priorum actuum charitatis. ac ipsius virtutis, secus autem posteriorum; quia actus secundarius alicujus habitus, eo ipso quod talis, petit habere pro objecto formali, et proxime specificativo sui id ipsum, quod respectu prædicti habitus est secundarium, et materiale, ut ex professo declaravimus *tract.* 8, *disp.* 1, *dub.* 4, § 4. Unde cum dilectio proximi sit actus secundarius charitatis, potest, et habere debet pro objecto formali, et specificativo ipsum proximum, qui respectu habitus charitatis est objectum præcise materiale; proindeque ab intrinseca illius bonitate formaliter et immediate moveri, non quidem independenter a summa bonitate Dei, quæ est ratio formalis *sub qua* specificativa charitatis; sed cum dependentia ab illa sicut a ratione motiva mediata, et participa

DE CHARITATE.

virtualiter in ipso proximo, ut dubio sequenti latius explicabimus.

Bepiin. Sed urgebis : actus dilectionis Dei, et D-™Q-proximi sunt ejusdem speciei, ut docet D.

Thom, in *hac quxst.* 25, *art.* 1. Ergo idem est objectum motivum formale proximum utriusque; nam identitas, et diversitas specifica actuum desumitur ab illorum objecto formali proximo.

Soluiio- Respondetur, dilectionem formalem Dei, et proximi esse ejusdem speciei in genere moris, secus autem physice; nam sicut ad priorem identitatem sufficit quod dilectio proximi attingat illum, quia est aliquid Dei, utputa filius, vel similitudo : ita ad posteriorem distinctionem satis est, quod habeat pro objecto formali proximo aliquod bonum creatum, ut constat a paritate in electione, et intentione, quæ cum sint ejusdem speciei in esse morali, distinguuntur specificè in genere physico. Videantur quæ diximus loco proxime citato § 5, ubi duplici alia via huic objectioni occurrimus, quas nunc brevitatis causa omittimus.

Alia 40. Nec etiam refert, si secundo objicias, ob^ctI°requiri ad amicitiam, ut amicus diligatur independenter ab alio objecto prius amato, quia non potest aliter amari ratione sui, quod tamen essenziale est amicitiae : sed justus,, qua filius Dei, non diligitur nisi dependenter ab alio objecto prius amato, scilicet Deo : ergo licet prædictus amor sit proprius charitatis, quod negari nequit, non tamen habebit rationem amicitiae respectu illius.

Düoîtur. Respondetur negando majorem : tum quia stat optime aliquod objectum amari simul ratione sui, et propter aliud prius amatum, ut contingit in finibus intermediis, de quorum ratione est, ut ita diligantur propter se, quod appetantur simul propter aliud magis amatum : tum etiam, quia alias solum posset dari amicitia stricte dicta circa finem ultimum, cum ipse dumtaxat ametur independenter ab alio objecto prius amato; reliqua enim non diliguntur nisi dependenter ab ipso fine ultimo communi, vel particulari : tum denique, quia esto major hujus objectionis esset vera loquendo de amicitia comparative ad illius objectum principale, secus vero respectu objecti minus principalis, quo pacto se habet proximus ad amicitiam charitatis.

Beplic3 Dices : amor medii, quatenus talis, non est amicitiae, sed concupiscenti® : sed justus, qua filius Dei, amatur ut medium ad

i illius honorem conducens; quia non amatur ut est absolute bonus in seipso, sed relative ad Patrem : ergo prædictus amor non est amicitiae respectu justī, sed concupiscenti®.

Respondetur negando minorem, quam Da non evincit probatio; quia licet bonitas filii sit relativa ad Patrem, amor tamen, quo prosequimur justum ut filium Dei, non movetur ab aliqua utilitate, seu commoditate, quæ ex illius vita Deo obveniat; sed ex ipsa bonitate Dei, et conjunctione justī ad illum, quod sufficit ut prædictus amor non sit concupiscentiae respectu justī, sed amicitiae; alias nullus parens posset diligere proprios filios per consanguinitatis amicitiam, quod non debet admitti.

§ π.

Secunda assertio.

41. Dicendum est secundo, charitatem esse etiam proprie, et formaliter amicitiam respectu proximi existentis in peccato mortali. Hæc assertio est D. Thom, in *hac* 2, 2, D. d. *quæst.* 25, *art.* 6, et *quæst. unie, de charit.* *art.* 4 ad 11 et clarius in 3, *distinct.* 21, *quæst.* 2, *art.* 1 ad 8, ad 11 et 12 et *dist.* 28, *quæst.* 1, *art.* 4 quem sequuntur omnes Authores in favorem præcedentis adducti.

Probatur ratione, animadvertendo prius, s<a? quod amicitia inita per se primo cum aliqua persona, extendi potest secundario ad dilectionem aliarum, quæ ad illam spectant; qui enim diligit intense Petrum ob naturæ indolem, vel sanctitatis splendorem, eo ipso prosequitur amore personas, quæ illum sanguinis conjunctione attingunt, quales sunt filii, fratres, vel parentes : unde cum amor charitatis sit amicitia perfecta circa Deum sicut circa objectum primarium, extendi potest ratione illius, adeoque secundario ad diligendas omnes creaturas racionales existentes in hac vita, quantumvis alias sint infectæ peccatis; quia omnes illæ pertinent ad ipsum Deum ut illius effectus, imagines, et participationes.

Secundo nota, actum quo peccatoribus x{. concupiscimus aeternam beatitudinem, quia sunt imagines, et participationes Dei ad illius possessionem ordinatæ, esse amorem benevolentiae erga illos elicatum a charitate : tum quia finis proximus, et utilitatis, tam prædicli actus, quam boni voliti per illum, sunt ipsi peccatores. Tum quia per prædictum affectum satisfacimus praecepto charitatis

charitatis de diligendis proximis sicut nos ipsos, imposito *Matth.* 22. Non satisfioret autem a nobis prædicto præcepto, nisi diligereamus peccatores ex benevolentia, quoniam hoc pacto diligit unusquisque ex charitate seipsum. Tum denique, quia ut tradit

D. Tho-D. Thom, *inhac* 2, 2, 7. 25, *art.* 2 *ad* 3 *et quæst.* 26, *art.* 2, *et quæst.* 31, *art.* 1 *et in* 3, *dist.* 27, *q.* 2, *art.* 1, hoc interest discriminis inter amorem charitatis, quo diligimus damnatos, et peccatores existentes in hac vita, quod ille est concupiscentiae, hic vero benevolentia[®] respectu sui objecti immediati, scilicet peccatoris.

κoi. Observa denique, communicationem in bono, et benevolentiae redamationem, quae ponuntur in diffinitione amicitiae, solum exigi ab illa (saltem per se loquendo) prout tendit in suum objectum primum, non vero quatenus ad secundarium extenditur. Tum quia virtutis diffinitio explicanda est per ordinem ad objectum specificativum illius, quod est solum objectum primum. Tum deinde, quia redamatio et mutua communicatio in aliquo bono solum est necessaria ad amicitiam comparative ad illius objectum primum, quatenus hæc ex suo quidditativo conceptu includit permanentiam. Ut autem amicitia, qua prosequimur aliquas personas ratione alterius per se primo dilectae, sit perpetua, necesse non est, quod cum illis in bonis fundantibus prædictam amicitiam communicemus, aut ab ipsis ex benevolentia redamemur, sed sufficit et requiritur, quod prædictam communicationem habeamus cum persona per se primo dilecta; nam quamdiu perstiterit amicitia circa illam, tandiu durabit circa alias ad ipsam pertinentes, quamvis neque ab illis redamemur, nec alia amoris officia recipiamus.

¶ his formatur sequens ratio pro assertionem Amor quo concupiscimus peccatoribus aeternam beatitudinem, quia sunt Dei imagines ad illius possessionem ordinatae, est actus elicited a charitate: sed huiusmodi actus est proprie, et formaliter amicitia actualis respectu illorum: charitas igitur est vera, et formalis amicitia habitualis comparative ad proximum infectum peccato. Major et consequentia constant, quia velle aeternam beatitudinem peccatoribus, eo quod sunt Dei imagines, est diligere illos propter Deum, et in Deo, qui est actus proprius charitatis. Minor vero suadet, quia prædictus amor est formalis benevolentia

erga peccatores: ergo et amicitia. Antecedens liquet ex primo notabili. Consequentia vero ex ultimo, quia benevolentiae amor solum potest excludi a ratione amicitiae, defectu communicationis in eodem bono, et redamationis; quæ conditiones non requiruntur respectu personæ, quam diligimus propter aliam, qualiter amamus proximum ex charitate. Praeterquam quod peccatores existentes in statu viæ communicant actu cum justis in auxiliis supernaturalibus, necnon in potentia obedientiali, et ordinatione passiva in aeternam beatitudinem.

Confirmatur primo; nam eodem modo Roboramus diligimus peccatores per charitatem, sicut Iacobus Christus dilexit nos, ut constat ex his quæ habentur *Joan.* 15. Sed Christus Dominus *Joan.* 15. diligit nos ex vera amicitia, non enim alias tanto opere commendaret nobis suam charitatem: ergo, etc.

Confirmatur secundo, quia beneficentia, et fraterna correctio sunt actus amicitiae erga personam, circa quam exercentur, ut probat D. Thom. *infra, quæst.* 31 *et* 33, ex D. T.¹⁰. eoque præterea suadet, quia propria munia amicitiae sunt excludere nocumentum ab amico, eique ex affectu ad ipsum bona conferre, quæ est essentia prædictorum actuum: sed charitas exercet beneficentiam, et correctionem fraternam erga peccatores, ut ostendit Angel. Doctor *quæst. modo citatis*: ergo est vera amicitia respectu illorum.

43. Contra hanc tamen conclusionem Prima plura sese offerunt, ex quorum solutione amplius illustrabitur. Objicies ergo primo, quod amicitia solum potest esse erga paucos, eosque virtute præditos, ut tradit Philosoph. 8 *Ethic, led.* 6. Sed peccatores sunt Aristoteli. quamplurimi, verisque virtutibus destituti: charitas igitur respectu illorum habere nequit rationem amicitiae.

Secundo, quia amicorum idem est velle, Secunda et nolle, ut superius diximus: sed justis non habent idem velle, et nolle cum peccatoribus, sed ab eis potius in volito dissident: ergo non possunt illos ex amicitia charitatis prosequi.

Tertio: nam amici appetunt simul vivere, et conversari, ob dilectionem, quam experiuntur in hac communicatione: sed justis non appetunt convivere, et conversari cum peccatoribus, sed potius illorum convictum fugiunt, et declinant quasi sibi exosum: ergo idem quod prius.

Quarto: nam amicitia solum potest ha- Quarta.

beri ad similes, quia similitudo est causa amicitiae, sicut dissimilitudo causa odii : atqui peccatores non sunt similes justis, sed dissimiles : inter utrosque igitur esse non potest amicitia virtutis, qualis est charitas.

Qc ieu. Quinto: nam ut docet D. Thom. *hac* 2, D' Tb0'2, çuzrf.23, *art.* 1. amicitia charitatis fundatur in communicatione vitae divinae, quae habetur per gratiam : sed proximi existentes in peccato mortali, non communicant in hac vita deifica ; ergo non possunt amari ex amicitia charitatis. Præsertim cum non detur in ipsis redamatio, quæ est conditio necessarii requisita ad amicitiam.

Scijj. Sexto : nam eodem modo se habet charitas nostra respectu hominum peccatorum, ac charitas divina, et increata, cujus est participatio: sed charitas increata non habet rationem amicitiae respectu iniquorum, cum Deus non sit amicus hominis infecti peccato, sed potius inimicus: ergo nec charitas nostra.

SeptiM. Septimo: quoniam amicitia non est ad inimicos, sed ad amicos tantum, utpole ad quos relative dicitur : sed ex peccatoribus sæpe aliqui sunt nobis offensi, et inimici : charitas igitur non potest habere rationem amicitiae respectu illorum.

Ociiva. Octavo, et ultimo : quia charitas non est amicitia respectu illius, cujus æterna reprobatio constat nobis revelatione divina qualis est Anlichristus; quis enim dicit, Christianos esse amicos Antichristi, quem sciunt esse filium perditionis? Sed Anlichristus quandiu vivit in hac vita, est proximus : charitas igitur non est amicitia respectu omnis proximi.

Diiaitur 44. Hæc tamen facile expediuntur; ad oSiæbo. primum enim objectionem respondetur cum D. Iho-D. Thom. in 3 dût. *qwest.* 2, *art.* 1 *ad* 12, *et quxst. unie, de Charil. ari.* 4 *ad* 11, *et in hac* 2, 2, *qwrst.* 23, *art.* 1 *ad* 3, Aristotelem loqui de amicitia per respectum ad illius objectum primum, non vero comparative ad secundarium, uti se habet proximus ad charitatem. Quia etsi difficile sit plures ratione sui arridere amanti, et cum eo moribus, et vita convenire; facile tamen est, ut ei placeant ratione alterius suppositi perse primo dilecti. Unde amicitia honesti, quæ habetur ad Petrum, extendi potest ad illius filios, quantumvis plures sint, et moribus depravati.

Satisfit Ad secundani respondetur, etiam illam tccua- conditionem competere amicitiae per ordi- dæ.

nem ad objectum primum, a quo speiem desumit; cum amico enim, quem ratione alterius diligimus, sufficit quod appetamus habere conformitatem voluntatis.

Accedit, amicorum idem esse velle et nolle, quantum ad ea, quæ licite amant; si enim contingat aliquem ex amicis ad inhonestam deflectere, non debet alter confirmari cum illius voluntate, vel illius amicitiam stalim rescindere; sed speciali cura studere, ut ad pristinam affectus unionem, et virtutis semitam regrediatur; tandiuque tenetur in eo studio, et amicitia persistere, quandiu fuerit spes sanandi amicum, ut docet Philosoph. 9 *Ethic: cap.* 3, et ex illoArkt. D. Thom. 2, 2, *qwest.* 25, *art.* 6 *ad* 2, *et ind' a* 3, *distinct.* 28, *qwest.* 1, *art.* 4. Unde cum justi diligant hoc modo peccatores per charitatem (appetunt enim eos velle quæ ipsi volunt, et gaudere de iis, de quibus ipsi gaudent, eo quod in hac conformitate affectus peccatorum felicitas consistit), prædictus amor habet rationem amicitiae respectu ipsorum.

45. Ad tertiam objectionem occurrit D. (kr® Thom. in *hac quxsl.* 25, *art.* 6 *ad* 5, his^t verbis: ¶ Quod convivere cum peccatori-D & bus est quidem vitandum infirmis, propter periculum quod eis imminet, ne ab a illis subvertantur; perfectis autem, de a quorum corruptione non timetur, laudabile est quod cum-peccatoribus conversantur, ut eos convertant ; sic enim Do-« minus cum peccatoribus manducabat, a et bibebat, ut dicitur Matth. 9. » i

Quibus adde, omnes justos appetere convivere cum peccatoribus, non in actibus peccati, sed in operibus gratiae, et æterna beatitudine; quod sufficit, ut illos ex amicitia charitatis prosequantur. Præsertim cum illa conditio conveniat amicitiae respectu personae, ad quam principaliter habetur; non vero comparative ad alias, quæ diliguntur in quantum pertinent ad principalem amicum, ut docet D. Thom. in 3, *dis-* b. ^ *tinnet.* 27, *qwrst.* 2, *artic.* 1 *ad* 11.

Ad quartam respondet S. Doct. in 3, ciiff-Dissite! *tinct.* 28, *qwest.* 1, *art.* 4 *ad* 2, quod peccatores sunt similes justis in natura rationali,0- * et possibilitate consequendi æternam beatitudinem. Quæ similitudo sufficiens est ut ab eis diligantur ex amicitia charitatis, ut socii in futura felicitate, quam præstolantur. Dissimilitudo autem proveniens ex malitia in causa est, ut peccatores odio ha-

beantur in quantum mali, quod etiam spectat ad amicitiam charitatis, per quam a justis diliguntur, ut superius diximus.

16. Ad quintam occurrit idem Angel. Magisterari, *proxime citato ad* 1, in hac ^formai *Dicendum, quod charitas non exigit communicationem in vita divina in actu* (intellige respectu proximi), *sed sufficit quod til in potentia ; quia quod est in potentia, tpudainmodo est.* Quo etiam pacto respondet ad illud, quod in hac objectionem tangitur de redamatione; sic enim habet in solutione ad 4. « Dicendum quod quamvis » peccatores actu non redament, possunt » tamen redamare, et præcipue in futura » vita, cujus conjunctionem præcipue at- » tendit charitas. Unde bene potest esse < etiam inter eos, qui se in hac vita non » cognoscunt. » Videatur etiam in 3, *dist.* 27, *q.2, art.* 1 *ad* 8.

Ex qua doctrina dissoluta manet quædam jw- alia objectio, quæ ex supra dictis fieri possit. set contra nostram assertionem, nempe quod si objectum amatum secundario ex amicitia, non debet communicare cum amante in eodem modo vitae, nec illum redamare, poterit charitas habere rationem amicitiae respectu creaturæ irrationalis, quam propter Deum amat.

Haec, inquam, objectio præclusa, et dissoluta manet ex verbis modo adductis D. Thomæ, quia licet objectum secundarium charitatis, ut est supernaturalis amicitia, non debeat communicare actu in vita gratis cum amante, neque illum redamare, tene tamen in potentia, per quod excluduntur creaturæ irracionales. Ratio vero hujus doctrinae est, tum quia primum bonum, quod appetimus creaturis, ad quas per charitatis amicitiam afficimur, est ut charitatem, et æternam beatitudinem concinamur, ut ex D. Thom. probat Cajet, in *iacqusest.* 25, *artic.* 1. Quæ volitio supponit in eis potentiam assequendi prædicta dona, cujus potentiae expertia sunt irrationalia, et damnati. Tum etiam, quia omnis amicitia includit benevolentiae amorem respectu amici ; qui amor non potest haberi, nisi ad creaturas racionales, a quibus possumus redamari. Unde hæc potentia perse exigitur in omni objecto, cui unimur per charitatem, ut induit rationem amicitiae.

47. Ad sextam objectionem respondetur, ik> quod licet charitas increata non habeat rationem amicitiae respectu peccatoris pro

tempore, quo existit in peccato, bene tamen charitas creata. Et ratio disparitatis est, quod justus vult peccatori charitatem, et gratiam, quas tamen Deus illi non vult efficaciter pro duratione, in qua existit in peccato, etiam divisive accepta ; alias non esset in peccato, sed in gratia. Ad hoc autem ut quis diligat aliquam personam ex amicitia propria charitatis, requiritur quod ei velit absolute, et attentis omnibus ipsam charitatem; quia ut modo dicebamus ex utroque Thoma, charitas est primum bonum quod optare tenemur omnibus, ad quos illius amicitiam habemus.

Neque obest, charitatem creatam esseOcfnnr!- participationem formalem increatae; quodam re-niam sicut hæc participatio non obstat quo-plice minus charitas nostra sit amor affectivus erga creaturas, quod non habet charitas divina; ita nec obstat, ut sortiatur rationem amicitiae erga peccatores, quæ non competit charitati increatae. Et ratio est perspicua ex dictis, quoniam ad hoc, quod charitas nostra participet rationem amicitiae erga peccatores, sufficit quod mutuetur ab illa inclinationem affectivam erga omnem proximum, eamque reducat ad actum secundum, concupiscendo illi gratiam et gloriam, quas charitas divina ipsi conferre potest ; nam eo ipso sortietur rationem amicitiae respectu cujuscumque proximi, tam existentis in peccato, quam in gratia. Quæ denominatio non competit charitati increatae ob rationem nuper assignatam.

Ad septimam objectionem respondet D. Dnitor Thom. supra *quxst.* 23, *art.* 1 *ad* 2, his objectio. verbis : « Ad secundum dicendum, quodD- Th0,

« amicitia se extendit ad aliquem dupliciter. Uno modo ratione sui ipsius, et sic » amicitia nunquam est nisi ad amicum. » Alio modo se extendit ad aliquem respectu alterius personae, sicut si aliquis » habet amicitiam ad aliquem hominem, » ratione cujus diligit homines ad illum » hominem pertinentes, sive servos, sive filios. Et tanta potest esse dilectio amici, » ut propter amicum amentur ii, qui ad a ipsum pelinent, etiamsi nos offendant et » odiant ; et hoc modo amicitia charitatis » se extendit ad inimicos, quos diligimus » ex charitate in ordine ad Deum, ad quem » principaliter habetur amicitia charitatis. »

48. Ad ultimam objectionem responde-®|TM^ detur cum Lorea 1,2, *q.* 25, *art.* II, Sua-g^o««- rez disp. 1, de charitate, sect. 2, Castillo fncasliU0.

Arauxo. *hoc tract.* disp. 1, c. 1, in *fine*, Arauxo in hac 2,2. c. 25, art. 6, negando majorem. Tum quia eo modo possumus Antichristum amare, quo ipse lenetur se diligere : Antichristus autem tenetur diligere se ex benevolentia charitatis, alias non peccaret in omissione hujus amoris, quod non debet ad mitti. Tum etiam, quia dum quis non habet impotentiam absolutam consequendi beatitudinem, est proximus per amicitiam charitatis diligendus : Antichristus autem, et alii reprobī, dum sunt in hac vita, non habent impotentiam absolutam consequendi beatitudinem, sed possunt illam simpliciter et absolute assequi : debent igitur ex charitatis amicitia diligere. Eo vel maxime, quia alias is, de cujus reprobatione certi essemus, non posset ex amicitia charitatis a nobis prosequi, etiamsi in culmine sanctitatis existeret. Quod tamen apparet evidenter falsum, cum pro tunc sit Dei amicus, et illi gratus. Ad probationem autem dicendum, nomen *Antichristi* magis esse malitiæ, quam naturæ. Unde ad Antichristum non debemus habere amicitiam charitatis, bene tamen ad personam, quæ dicitur *Anlichristus*, prout est capax assequendi æternam beatitudinem.

Replica. Dices : Antichristo non possumus velle æternam beatitudinem ; ergo neque illum diligere ex amicitia charitatis. Consequentia patet, quia hujusmodi amicitia fundatur in communicatione beatitudinis supernaturalis. Antecedens suadet, quia non possumus licite Deum orare, ut conferat. In *Antichristo* beatitudinem, eo quod hæc oratio frustranea esset, et præjudicans immutabili decreto divinæ voluntatis : id autem quod non potest a Deo exorari, nequit licite appeti, et desiderari, quia oratio est petitio decentium a Deo.

Solutio. Respondetur, quod esto non possimus appetere Antichristo beatitudinem affecta efficaci, et voluntate consequenti, sed inefficaci tantum, et voluntate antecedenti ; vallemus tamen illi absolute appetere, quod gratiam assequatur, et diu in illa persistat, et ne sit aequè malus, ac potest : quæ voluntas sufficit ad amicitiam propriam charitatis, supposita potentia absoluta consequendi beatitudinem, quam habet omnis reprobus dum est in via. Videantur D.

D. Tho. Thomas 1 *p. quzst.* 113, *ari.* 4 ad 3, et *Δηαχ*^o. Arauxo *loco citato*, ubi aliter occurrit huic replicæ.

§ ni.

Opposita sententia cum suis argumentis.

49. Contra utramque assertionem a nobis statutam sentiunt Vasquez *lib. 1, de adorat.* ^o* disp. 6, cap. 2, et *lib. 3, disp. 1, cap. 3*, Hurtado disp. 130, *sect. 2*, Lessius *lib. 2, de justitia et jure*, cap. 36, *dub. 3, num. 18, 3* Ripalda in *presenti*, disp. 32, *sect. 1*, Tur-Trlrianus, et alii recentiores, qui opinantur amore charitatis, quo diligimus proximum, non esse amicitia formaliter, et proprie dictæ respectu illius, sed concupiscentia tantum. Pro qua sententia arguitur primo ratione a priori ; nam ad amicitiam proprie, et stricte dictam requiritur, quod amicus diligatur propter seipsam, sicut propter objectum formale amoris ; quia ut inquit Philosoph. 8 *Ethic*, cap. 9, amici volunt bona iis, quos amant, illorum tamen gratia : sed charitas non diligit proximum propter seipsum, sicut propter objectum formale hujus amoris, quia objectum formale charitatis est solus Deus, ut dubio 2 hujus disputationis vidimus : ergo non est amicitia proprie, et formaliter dicta respectu proximi.

Confirmatur : nam dilectio amicabile debet esse proprie, et formaliter benevolentia erga amicum : sed amor quo proximus diligitur propter Deum, non est benevolentia erga illum, sed concupiscentia : ergo cum hac ratione ametur proximus per charitatem, non poterit hæc virtus habere rationem amicitia respectu illius. Suadet minor, quia ut docent communiter Theologi cum D. Thom. 1, *contra gent.* cap. 91, *eO*^{>^} 1, 2, *quzst.* 26, *ari.* 4, amor benevolentia est ille, qui fertur in objectum propter ipsum ; concupiscentia vero, qui afficitur in amatum propter aliud ; unde cum unico actu plura objecta prosequimur, idem numero amor est benevolentia respectu suppositi quod diligitur propter se, et concupiscentia respectu aliorum, quæ tanquam objecta secundaria amantur propter illud : constat autem amorem, quo diligimus proximam propter Deum, non affici in proximum propter seipsum, sed ratione divinæ bonitatis, quam per se primo amamus : ergo, etc.

Huic argumento respondetur primo, majorem solum esse veram loquendo de amico, qui diligitur ut objectum primum amicitia, non vero de illo, qui amatur ut ob-

jectum

jectum illius secundarium (qualiter proximus se habet ad charitatem) ; is enim non petit diligi ut objectum formale amoris, sed sufficit quod ei velimus bonum, ut est illius sicut linis proximi, ut constat in amore amicitia Dei ad homines justos, quos non respicit ut objectum formale, et specificativum sui, sed solum ut finem proximum donorum supernaturalium, quæ illis impertitur.

50. Secundo respondetur, admissa majori negando minorem ; quoniam licet virtus charitatis non respiciat proximum ut objectum formale, sed solum ut materiale, et secundarium ; dilectio tamen proximi, quæ est actus secundarius prædictæ virtutis, respicit illum ut objectum finis sui, ut constat ex dictis § 1. Quod sufficit ad hoc ut charitas, quatenus inclinatur, et explicatur in prædictum actum secundarium, sit vera et formalis amicitia respectu proximi, quem propter Deum amat.

Ad confirmationem respondetur negando minorem, ad cujus probationem dicendum, quod ut tradit D. Thom. locis in argumento citatis, ratio benevolentia? salvatur indemnitas ex eo præcise, quod quis velit bonum alicui personæ, ut est bonum illius, quamvis personam ipsam ordinet ulterius ad suum ultimam finem. Ad concupiscentiam vero requiritur, ut quis afficiatur in aliquod objectum in quantum præcise cedit illi bonum alterius, ad illudque ordinatur ; quo pacto appetimus conservationem vini, ut illud bibamus. Unde cum charitas velit proximo æternam beatitudinem ut est bonum illius, sive ut illi bene sit, non potest non induere rationem benevolentia respectu dicti proximi, sicut et concupiscentia respectu beatitudinis, quam ei desiderat, tametsi respiciat proximum ut objectum secundarium, quod diligit propter Deum.

51. Secundo arguitur : nam si propter aliquam rationem charitas esset amicitia erga proximos, maxime quia versatur circa illos ut filios, et amicos Dei : sed hic amor non est amicitia propria, et formalis respectu proximi, sed tantum respectu Dei : ergo. Probatur minor : tum quia actus, quo filii Petri diliguntur a nobis, vel ab ipso Petro, quia filii ejus sunt, non est amicitia propria et formalis respectu illorum, sed concupiscentia : ergo idem proportionabiliter dicendum est de amore, qui fertur in proximos qua filios Dei. Tum etiam, quia elargitio eleemosynæ propter

Salmant. Curs. theolog. tom. XII.

Deum non est actus misericordiae proprie, et formaliter, sed materialiter tantum ; formaliter quippe est actus charitatis, utpote exercitus ex motivo illius : sed amor qui tendit in proximos qua filios Dei exercetur etiam ex motione bonitatis increatae. et propriae ipsius Dei. Ergo non est amicitia formalis respectu proximi, sed solum respectu Dei.

Confirmatur primo : nam amor quo diligimus proximos ob intrinsecam, et absolutam illorum bonitatem, diversus est ab eo, qui fertur in illos ut filios Dei : sed prior ille amor est amicitia proprie, et formaliter dicta respectu proximi : secus ergo hic posterior.

Confirmatur secundo : nam charitas eodem modo fertur in proximos, ac in damnatos, et creaturas irracionales ; omnia quippe diligit propter divinam bonitatem, ad illiusque gloriam, et manifestationem : sed respectu damnatorum, et irrationalium non est amicitia : ergo nec respectu proximi, nisi forsitan materialiter, et improprie, quatenus scilicet illa obsequia ei impendit, quæ sufficerent ad strictam amicitiam, si ex benevolentia motivo tribuerentur.

Confirmatur tertio, quia per charitatem amamus proximos sicut nos ipsos : at charitas respectu nostri non est amicitia, cum hujus ratio ad alterum tendat : ergo nec erga proximos,

Respondetur huic argumento negando minorem, et antecedens prioris probationis ; nam amor qui fertur in filios Petri, quia filii illius sunt, est vera amicitia respectu illorum, saltem sicut objecti minus principalis, et secundarii ; ad id namque sufficit, ut ratio motiva prædicti amoris sit bonitas Petri insumul cum unione naturali filiorum ad ipsum. Alias tollenda erit de medio amicitia consanguinitatis, cum illius affectus vel sit filii ad patrem ut patrem, vel patris ad filium qua filium, vel fratris ad fratres qua consanguineos ; in omnibus enim his affectibus militat eadem ratio, quoniam sicut filius amatur relative ad patrem, ita pater diligitur relative ad filium, et frater respective ad utrumque, ut ex se liquet.

Ad secundam probationem respondetur negando majorem ; nam elargitio eleemosynæ facta propter Deum, est actus elicited a misericordia, et imperatus a charitate ; quia licet motivum ultimum, et influens ex

intentione expressa operantis in prædictum actum sit Deus, proximum tamen, et ex natura rei ab illo inspectum est sublevatio aliéna? miseriae. Unde prædicta elargitio eleemosynae est in specie formali utriusque virtutis, misericordiae scilicet, et charitatis, licet diverso modo.

primam confirmationem respon-
detur negando majorem, si bonitas abso-
luta, propter quam proximus diligitur, sit
illa, quam habet ex gratia, et donis super-
naturalibus; nam amor terminatus ad
proximum ob hujusmodi bonitatem, tam
absolute, quam respective sumptam, est
ejusdem speciei, propriusque charitatis
theologicae, ut dubio sequenti constabit. Si
vero proximus diligatur propter alias per-
fectiones naturales, quales sunt claritas
sanguinis, splendor doctrinae, et similes,
erunt quidem prædicti affectus amicitiae
strictae dictae erga illum, diversiqne speci-
fice ab amore, quo diligitur ut filius Dei,
quia illi pertinent ad amicitiam naturalem,
istae vero ad supernaturalem, et propriam
charitatis. Non enim inconvenit, ut ean-
dem numero personam pluribus specie
amicitiis diligamus, et ideo concessa utra-
que praemissa, negatur consequentia.

secundam confirmationem responde-
tur ex D. Thom. et Cajetano *in hac* 2, 2,
D. Tho.yuJWL 25, *art. 1 et* 2, quod proximus po-
amarj dupliciter per charitatem : uno
modo ut res Dei, quam ad illius gloriam
persistere cupimus ; et hic amor non est
amicitiae respectu proximi, sed concupis-
centia), quia versatur circa illum eo dum-
taxat modo, quo circa irrationalia, ad quae
non habetur amicitia. Alio modo diligitur
proximus per charitatem ut filius Dei, par-
ticeps nobiscum in futura beatitudine, sive
ut objectum, cui volumus ipsam charitatem,
et beatitudinis consortium. Et hic affectus
est amicitia proprie, et stricte dicta erga
proximum, nec extenditur ad irrationalia,
utpote quibus concupiscere non possumus
charitatem. quae est bonum primo, et ne-
cessario volendum creaturae, quam ex ami-
citia charitatis diligimus, ut loco citato pro-
bat S. Doctor.

53. Ad tertiam confirmationem duplici-
ter occurrit D. Thom. nam *in* 3, *dist.* 28, *q.*
1' art- 0> resPûn(1et quod licet nomen *ami-*
citix imponatur proprie ad significandum
amorem, qui ad alios diffunditur , nihilo-
minus tamen etiam amor, quem quis ha-
bet ad seipsum, amicitia, et charitas dici

potest, in quantum affectus, qui habetur
ad alterum, procedit a similitudine amorfe,
quem quis habet ad seipsum. Enimvero
cum praecipuum, quod amicitia significat,
sit unio affectiva inter amantes, hæcque
perfectius habeatur ad seipsum, quam ad
alterum ; idcirco amor, quo unusquisque
diligat seipsum, dici potest quasi per excel-
leutiam amicitia.

Secundo respondet *in hac quxst.* 25, ü
artic. -1, quod licet non possimus habere^
amicitiam ad nos ipsos sicut ad objectum@.
primarium illius; bene autem sicut ad ob-
jectum secundarium, quod propter aliud
magis dilectum amamus. Unde cum chari-
tas sit amicitia erga Deum principaliter, et
ex consequenti ad creaturas racionales, in-
ter quas est ejus subjectum, potest inducere
rationem amicitiae respectu illius.

Adde, quod licet charitas non esset ami-
citia respectu nostri, bene tamen respectu
aliorum, eo quod inveniatur in illis alte-
ritas suppositorum, ob cujus defectum non
induit rationem amicitiae respectu nostri.
Cujus rei est manifesta instantia in amici-
tia naturali, qua non diligimus nos ipsos
ut amicos, sed alios , qui nobiscum in eis-
dem bonis communicant; quippe respectu
nostri solum est amor strictissime dictus,
qui est forma, et mensura amicitiae, quæ
habetur ad alios. Cui doctrinae robur adji-
cient dicenda dubio sequenti, ubi veritas
in hoc dubio statuta amplius illustrabitur.

DUBIUM IV.

*Llrum prxter charitatem theologicam detur
de facto, aut de possibili alia moralis, et
infusa, qux sil per se amicitia erga proxi-
mum ?*

54. Nullus Catholicorum negare potest,
esse de facto aliquam virtutem supernatu-
ralem, quæ sit amicitia proprie dicta erga
proximos, gratia præsertim, et divinis
charismatibus exornatos. Tum quia ex
divino præcepto tenemur amare proximos
eo modo, quo Christus Dominus dilexit nos,
tradens animam suam pro nobis; dicitur
enim Joan. 1G: *Hoc est prxeeptum meum, ut
diligatis invicem sicut dilexi vos.* Quod prs-Djg
ceptum esse charitatis, docet August, *tract.* @.^
83, *in Joan, et* 8, *de Trinit. cap.* 8, Gregor.
homil. 2~, *in Evang.* Chrysost. *homil.* 76,
in Joan, et alii Patres. Constat autem
Christum Dominum dile?ysse nos amore

amicitiae supernaturalis proprie cl stricte
dictae. Tum etiuin. quia proximus potest
amari affectu supernatural!, propter virtu-
tes, ei perfectiones hujus ordinis absolute
acceptas. Quem amorem manifestum est
esse amicitiae stricte dictae erga proximum,
cum afficiatur ad illum ob intrinsecam bo-
nitatem supernaturalem, qua) in eo relucet ;
si enim amor proximi propter dotes illius
naturales elicitus, constituitur inter affec-
tis amicitiae naturalis stricte dictae, amor
illius ob perfectiones supernaturales neces-
sarioconstituendus est inter affectus ami-
citiae supernaturalis proprie dictae.-Unde
hujus doctrinae veritate supposita (quam
probat liquido Ripalda *in prxs. disp.* 32,
ü^wt.2). Authores qui cum illo negant, cha-
^ritatem theologicam induere formalem ra-
lionem'amicitiae erga proximum, conse-
quenter affirmant, de facto existere aliam
charitatem infusam, et moralem, quæ res-
picit per se primo proximos ut amicos.
Qui vero agnoscunt in charitate theologica
rationem amicitiae erga proximos, negant
existentiam, et possibilitatem cujuscumque
alterius charitatis infusae. Cujus litis subs-
tantia modo examinanda est, videndumque
utra ex dictis partibus nostrum suffragium
mereatur.

I'alrum sententia eligitur, et elucidatur.

55. Dicendum ergo est. præter charita-
tem theologicam, neque de facto, neque de
possibili existere aliam moralem per se in-
fusam, quæ sit stricta, et directa amicitia
erga proximum. Hæc conclusio est commu-
nis sententia SS. Patrum, præsertim Añ-
p lx. gust. *lib.* 8, *de Trinit. cap.* 6, 7, et 8,
D. Thom. *quxst. unie, de charit. art.* 5, et
in hac 2, 2, *quxst.* 23, *art.* 4, et *quxst.* 25,
art. 2, et pluribus aliis in locis; ubique
enim loquitur de charitate quæ est super-
natural amicitia Dei, et proximi, sicut de
unica, ac indivisibili virtute omnium per-
fectissima. Qui etiam loquendi modus fa-
miliaris est Scripturae sacrae, ut constat ex
illo 1, ad Corinth. 13 : *Nunc autem manent
fides, spes, charitas, tria hxc, major autem
horum est charitas.* Et ex illo, 1, Joan. 4:
*Sidiligimus invicem, Deus in nobis manet,
d charitas ejus in nobis perfecta est.* Unde
hanc sententiam quasi germanam Scriptu-
rae. et SS. Patrum tuentur omnes Thomis-

tas, CajetBanno, Aragon, Arauxo.Joan. a cajet.
S. Thom. *locis modo citatis exi,* 2. Quibus
accedunt Suarez *in prxsenti, disp.* 1, *sect.* Aranjoi
3, Azor. *tom.* 1, *lib.* 9, *cap.* 3, *quæst.* 5, S.
sect. 4, Tannerus *disp.* 2, *quæst.* 2, *dist.* 2, T^aa^
Valentia *quæst.* 1, *punct.* 1, et plures alii. Azor'
Probatur primo : nam sacri Scriptores,'valent',

et PP. non meminere alterius charitatis Funrta-
infusae, nisi theologicae. qua Deus diligiturllienlum
propter se, et proximus propter Deum : er-
go præler hujusmodi charitatem non debet
admitti alia supernaturalis. quæ sit stricta
amicitia erga proximum. Consequentia vi-
detur perspicua, quia perfectiones supema-
turales non debent introduci absque suffi-
cienti fundamento in Scriptura, et Patribus.
Antecedens autem est manifestum, quia
neque Scriptura sacra,neque illius Interpre-
tes, quos Ecclesia ut magistros venera-
tur, quales sunt Ambrosius. Hieronymus,
Augustinus, Chrysost. Gregorius, Cyrillus, Cbrys.
et D. Thom. alicubi mentionem faciunt cynli.
prædictae virtutis ; quin potius de charitate, D' Th0
quatenus est amicitia Dei, et proximi, sicut
de unica virtute loquuntur, ut constabit
lustranti illorum opera, præsertim quæ
ediderunt *in cap.* 13, 1, *ad Cor. et in Epis-*
tolas D. Joannis.

Confirmatur: nam Scriptura sacra illam Fulcitur,
dumtaxat proximi dilectionem agnoscit, et
commendat, quæ per se vivificat animam
vita graliæ : sed hujusmodi dilectio est pro-
pria charitatis theologicae : hæc igitur dum-
taxat nota est Scripturae,et Patribus, proin-
dequæ a nobis admittenda. Minor, et utra-
que consequentia non indigeat probatione.
Major etiam constat ex illo 1, Joan.3 : Joan
*scimus quoniam translati sumus de morte ad*Joau. 4
vitam, quoniam diligimus fratres. Et ex illo
cap. 4 ejusdem epistolæ : *Charissimi, dili-*
gamus nos invicem, quia charitas ex Deo
est, et omnis qui diligit, ex Deo natus est.
Et aliis pluribus hujuscemodi.

56. Huic argumento occurrit Ripalda in e(llu-
præsenti, *disp.* 32, seci.4, *num.*42, concesso
antecedenti negando consequentiam : pri-
mo quia sacri Scriptores, et Patres solum
intendunt hortari fideles ad charitatem
perfectissimam proximo, quæ non est mo-
ralis, sed theologica. Secundo, quia solum
disserunt de charitate proximi, quæ certe
justos, et peccatores complectitur, qualis est
sola theologica; nam utrum moralis ad
peccatores extendatur, sub dubitatione est.
Quade causa videntur non meminisse il-
lius.

a- Cæterum, utraque hæc solutio non pro-
bat negandam esse consequentiam ; quia
solum addit vires antecedenti, idque reipsa
admittit, quo potissime nostra sententia
fulcitur, et opposita vincitur falsitatis :
nam in re, quæ viribus naturæ cognosci
nequit, sed sola fide, aut lumine ex illa
derivato, id dumtaxat tenendum est, quod
sacri Scriptores, et Patres nobis tradunt ;
essetque temeritatis nota inurendus, qui
sine ullo fundamento ex illis deprompto
aliquid statueret : sed sacri Scriptores et
Patres nullibi meminerunt charitatis infu-
sæ moralis, sed theologicam dumtaxat
agnoscunt, et fidelibus commendant, ut
admittit Ripalda : ergo prædicta charitas
infusa moralis non potest admitti, nisi
contravenire velimus SS. Patribus : quod
alienum esse debet ab Authere Catholico.

Deinde: nam ex eo hic Auctor astruit
existentiam charitatis infasæ moralis, quia
negari nequit esse in nobis amicitiam su-
pernaturalem. et stricte dictam erga proxi-
mos, cujus ratio non potest in illius opinio-
ne competere charitati ltheologicæ : sed hu-
jusmodi charitas theologica est perfectissima
amicitia erga proximos, ut suimet oblitus
admittere videtur ipse Ripalda in prima
solutione : non ergo admitti debet alia
charitas moralis infusa, utpote absque ne-
cessitate introducta.

Praeterea sacri Scriptores, et Patres il-
lam dumtaxat charitatem agnoscunt, quæ
citra dubium complectitur omnes proxi-
mos, sive justi sint sive iniqui, ut constat
ex ipsasacraScriptura quæ sine discrimine
inter proximos amicabilem illorum dilec-
tionem præcipit : sed sola charitas theolo-
gica complectitur sine dubio omnes proxi-
mos, ut fatetur ipse Ripalda in secunda
solutione: igitur hæc dumtaxat charitas
nota est Scripturae, et Patribus, proindeque
nulla alia introduci potest cum fundamento
ex illis desumpto, imo quin ipsis obviam
eamus.

57. Secundo probatur nostra sententia
alia ratione, nam amicitiasupernaturalis,
qua diligimus justos ob intrinsecam per-
fectionem gratiæ, et donorum, quæ illam
consequuntur.necessariocoincidit cum cha-
ritate theologica, per quam Deum amicabi-
liter diligimus : ergo nec est, nec esse po-
test alia virtus specificè ab illa distincta.
Consequentia patet : antecedens vero sua-
detur, quia amicitia honesti solum potest
multiplicari in eodem subjecto ex diversi-

tate boni, sive modi vivendi, in quo funda-
tur, ut constat ex dictis *disp. pr.rced.* et ideo
impossibile est, quod iinmultiplicato modo
vivendi,multiplicetur specie amicitia ad il-
lum eonsequuta : sed amicitia qua dili-
gimus justos ob dotessuperhaturalis justitiæ,
fundatur in communicatione ejusdem boni,
sive modi vivendi, in quo fundatur chari-
tas theologica ; nam utraque fundatur in
communicationegratiæ et donorum super-
naturalium : ergo nequit specificè ab ea
distingui, sed necessario cum illa coincidit.

Dices, charitatem theologicam fundari in»^
vita gratiæ, quatenus Deo nobisque com-
muni ; amicitiam vero charitatis moralis
fundari in communicatione, quam habe-
mus cum proximo in prædicta gratia, et
donis illam comitantibus. Quæ diversitas
sufficere videtur ad distinguendas specie
prædictas amicitias.

Sed contra est, quia non multiplicato^
substantialiter eodem modo vivendi, im-
possibile est quod multiplicetur specificè
amicitia in illo fundata, quamvis commu-
nicatio prædictæ vitæ pluribus cum perso-
nis, et inæqualiter contrahitur : ergo su-
per communionem ejusdem gratiæ sanctifi-
cantis habita cum Deo, et creaturis fundari
nequeunt plures amicitiaæ specie distinctæ.
Consequentia patet : antecedens vero suade-
tur,tum ex ipsa natura amicitiaæ; hæc enim
sequitur unitatem et distinctionem specifi-
cam vitæ, inqua fundatur ; quare illa subs-
stantialiter immultiplicata, implicat ipsam
amicitiamspecificèineodemsubjectovariari.
Tum etiam,quia sola multiplicitas persona-
rum communicantium secundum magis, et
minusin aliquo bono,non potest distinguere
specificè amicitiam in illo fundatam, sed
solum ponit ordinem in usu illius,ut cons-
tat ad hominem in ipsa charitate morali,
quam introducere conantur Adversarii;
nam licet justi plures sint, et inæquales
in perfeclionibussupernaturalibus ; quiata-
men omnes communicant in eodem speci-
fico bono gratiæ sanctificantis, idcirco præ-
dicta amicitia moralis fundata in hoc bono,
non est multiplex specie, sed unica, quam-
vis ad plures personas extendatur, illas-
que inæqualiler attingat, ut ipsi adstruunt
Adversarii. Id quod etiam probari potest a
paritate deducta ex aliis amicitiiis, scilicet
civili, naturali, domestica, etc. Cum ergo
amicitia supernaturalis, qua diligimus jus-
tos quia justi sunt, fundetur in commu-
nitione ejusdem boni, in quo fundatur cha-

ritas

ritas theologica, scilicet naturæ divinæ
quæ ipsi Deo competit per essentiam,
justis autem participative ; non poterit
distingui specificè a prædicta virtuteclarita-
tis ltheologicæ, sed erit idem cum illa, ha-
bens debitum ordinem ad sua objecta, ra-
tione cujus Deum super omnia diligimus,
justos vero infra Deum.

Confirmatur : nam eadem est amicitia
politica, quæ fundatur in bono politico,
quatenus subditis, Principique communi,
et quatenus communi ipsis subditis inter
se: ergo eadem est amicitia supernatura-
lis, quæ fundatur in bono gratiæ. quatenus
justis, Deoque communi, et prout est com-
mune ipsis justis inter se. Antecedens est
perspicuum, quia eadem amicitia politica
Principem, et subditos, sive Rectorem civi-
tatis, concivesque diligimus. Consequentia
vero suadetur a paritate; nam ideo præ-
dicta amicitia est eadem specie in eodem
subjecto, prout extenditur ad Principem,
et subditos, sive Rectorem civitatis et con-
cives, quia bonum politicum, in quo funda-
tur, est idem substantialiter in subditis, et
in Principe : ergo cum idem sil bonum
naturæ divinæ, in quo fundatur amicitia
supernaturalis, qua diligimus Deum, et
justos, non potest esse hæc virtus multi-
plex specificè, quatenus Deum et justos at-
tingit, sed necessario debet esse unica in
specie infima.

58. Respondebis forsitan ex doctrina con-
trariorum, ideo amicitiam politicam esse
eandem specificè erga Principem, et subdi-
tos, quia solum Principem respicit per se
et ratione sui, subditos autem ratione il-
lius; amicitia autem supernaturalis, qua
diligimus justos ob intrinsecam perfectionem,
et sanctitatem gratiæ, respicit illos
per se, et ratione sui, ob idque non potest
non distingui specificè a charitate theolo-
gica, qua Deum amicabiliter, et super
omnia diligimus.

Sed hæc solutio nullius momenti est,
potestque refelli primo, quia in sententia
contrariorum id quod amatur ratione alte-
rius, non diligitur amicabiliter, sed ex con-
cupiscentia mera : ergo amicitia politica,
qua prosequimur concives, debet attingere
illos per se, et ratione sui, non secus ac
Rectorem ipsum civitatis, quamvis admit-
tat inæqualitatem in gradu intensivo hujus
amoris, eo quod bonum commune politi-
cum ^propter cujus perfectionem tam Rec-
torem civitatis, quam ipsos cives diligit)

principalius, et perfectius inveniatur in
illo, quam in istis; alias juxta doctrinam
contrariorum nulla dabitur amicitia politi-
ca erga concives ; quod non potest admitti,
utpote communi placito, rectæque rationi
dissonum.

Secundo impugnatur eadem solutio,quia
sicut possumus diligere justos, quia justinisepn-
sunt ; ita etiam possumus amare concives,
quia cives sunt, et non solum propter civi-
tatis Rectorem, sive Principem. Imo licet
amicitia politica plus diligat Principem,
quam subditos, non tamen afficitur ad illos
gratia Principis, sed propter ipsos : et ta-
men hujusmodi amicitia politica est eadem
specificè, quatenus Principem, subditosque
complectitur ; non alia ratione, nisi quia
idem est bonum politicum, in quo funda-
tur, Princepsque, et illius subditi commu-
nicant : ergo etiam erit unica specificè cha-
ritas supernaturalis, qua Deum in seipso,
et justos, ut justi sunt diligimus; siquidem
idem est bonum naturæ divinæ, in quo funda-
tur, et justi cum Deo communicant.

59. Dices : Amicitia *æqualitatis* non po-
tes! esse eadem specificè cum amicitia *excel-*
lentiæ : sed amicitia supernaturalis, qua
diligimus justos ob intrinsecam illorum
sanctitatem absolute acceptam, est *æquali-*
tatis ; quippe tendens in personas ejusdem
ordinis cum amante : ergo non potest esse
eadem specificè cum charitate theologica,
quæ est amicitia*excellentiæ* rationalis crea-
turæ ad Deum.

Respondetur, quod sicut scientia supe-
rior, qualis est Theologia, est formaliter
practica, et speculativa, cum tamen hujus-
modi rationes multiplicent specificè scien-
tiam inferiorem ; ita charitas theologica,
sive amicitia supernaturalis, qua Deum, et
proximos diligimus, est formaliter emi-
nenter*excellentiæ*,et*æqualitatis*, obsui celsi-
tudinem, et dignitatem : *excellentiæ* quidem
respectu Dei; *xqualitatis* autem respectu
proximi. Quæ solutio eo verosimilior est,
quo minus constat divisionem amicitiaæ
penes æqualitatem, et excellentiam esse
essentialem, et generis in species ; satis
quippe probabile est, illam esse accidenta-
lem, ut perspicuum fiet. Vel dicendum,
quod licet eadem amicitia nequeat esse per
se primo *excellentiæ*, et *æqualitatis*; minime
tamen repugnat, quod unam ex his ratio-
nibus per se primo sortiatur, aliam vero
secundario : amicitia autem supernaturalis,
qua diligimus justos, est per se primo *ex-*

Objec-

solutio,

Major
iulpu-
χηοτιο.Kalio
conciu-
sionis
sind,s

ceUenlir; quia speciem capit a bono divinæ naturæ, ut est in seipso, quod excellens est respectu cnjuslibet creaturæ. Cæierum quia prædicta amicitia extenditur secundo ad amorem justorum, idcirco sortitur ex consequenti denominationem *squalitatis* per ordinem ad illos.

§ n.

Alia talio pro vera sententia.

Aliud GO. Ultimo suadetur communis assertio
^ro^alia ratione, quam ut brevius, et clarius proponamus, animadvertendum est prius, quod cum gratia sanctificans constituat hominem justum, et perfectum in ordine supernaturali, simulque Ilei filium, et amicum, dupliciter amari potest ipse homo ob supernaturalem pulchritudinem prædictæ gratiæ. Uno modo quatenus Dei filius, et amicus, vel ratione alterius tituli, in quo exprimatur similis habitudo ad Deum. Alio modo absolute quia justus et perfectus in ordine supernaturali), adeoque sine expressione præcedentis habitudinis ex parte motivi immediati, propter quod amatur. Inter utramque autem actum illud interest discriminis, quod prior in omnium sententia est proprius charitalis théologie®; dubitatur vero, an sit amicitia proprie dictæ erga justos? in quo affirmativam partem tutati sumus *dub. prseced.* Posterior vero sufficit in omnium sententia ad ineundam amicitiam stricte dictam cum prædictis justis; dubitationi vero obnoxium est, utrum charitas theologica valeat illum elicere? Etenim si prædicta virtus hnjusmodi actum elicere queat, erit absque dubio amicitia proprie dicta erga justos, nec poterit admitti alia moralis, et infusa. Quare ad revincendos Adversarios, litemque præsentis quæstionis terminandam, solum restat ostendere prædictum actum esse proprium charitatis theologicæ, sicut principii, a quo immediate elicitur; nam quia oppositum arbitrantur Recentiores, ideo a nobis, communique sententia recedunt.

Quo supposito sic formatur sequens ratio pro assertionem. Actus quo diligimus justos ob intrinsecam, et supernaturalem eorum sanctitatem absolute acceptam, sive quia justus sunt, est proprius charitatis theologicæ, sicut principii elicitive: ergo charitas theologica est amicitia proprie, et stricte dicta erga justos, ita quod neque sit, neque

esse possit alia moralis infusa erga illos. Consequentia quoad utramque partem admittitur ab Adversariis. Antecedens vero suadetur; tum quia dilectio amicitia fundata in communicatione divinæ naturæ est propria charitatis theologicæ, sicut principii a quo immediate elicitur, non secus ac dilectio amicitia fundata in communione sanguinis est propria naturalis amicitia, ut § *prxced.* vidimus: constat autem dilectionem amicabilem, qua prosequimur justos, quia justus sunt, fundari in communicatione divinæ naturæ, quam nobiscum sortiuntur. Tum etiam, quia diligere justum ob intrinsecam perfectionem supernaturalis justitiæ idem est, ac amare illum ut socium in participatione naturæ divinæ, sive æternæ beatitudinis; quoniam justitia supernaturalis nihil aliud est, quam participatio quædam naturæ divinæ, per quam efficimur participes prædictæ felicitatis, et elevamur ad societatem filii Dei: hujusmodi autem actus est proprius charitatis theologicæ, ut quæ fertur ad Deum ut est summum bonum beatificans; ad proximos vero sicut ad socios in participatione æternæ beatitudinis, ut docet D. Tb. *quæ unic. de charit. ari. 7.* ^{π. TA} et aliis in locis: ergo, etc.

Confirmatur primo, et illustratur am-
^pius hæc ratio: nam reipsa idem est diligere justos, quia justus sunt, ac quia Deus est in illis; quandoquidem ratione prædictæ justitiæ in Deo manent, et Deus in illis, ut habetur I, *Joan.* 4. Sed diligere
-^proximos, quia in illis Deus est, vel ut in illis Deus sit, est actus proprius charitatis theologicæ, ut constat ex dictis *dub. prxced.* et expresse tradit D. Thom. *quæst. proximet).* [^] citata de charit. ari. 4 in *(tne corp.* Ergo et prior, quo diligitur justus ob intrinsecam perfectionem supernaturalis justitiæ absolute sumptæ.

Confirmatur secundo, quia diligere justos &η
qua justos idem est, ac amare illos qua<^> filios, et amicos Dei: sed hic posterior actus elicitur a charitate theologica, neque potest elici ab alia virtute, ut admittunt Adversarii: ergo et prior. Suadetur major, quoniam diligere justos eo quod justus sunt, nihil aliud est, quam amare illos ob formalem conceptum formæ justificantis, scilicet gratiæ: sed ratio formalis gratiæ sanctificantis includit formalem conceptum amicitia radicalis, et formalis filiationis creaturæ ad Deum: ergo diligere justos, qua justos, idem est ac amare illos ut filios et amicos Dei,

Dei, quamvis hoc posterius non æque per utrunque actum exprimatur.

Itt β]. Respondebis pro Adversariis, quod licet eadem sit forma, quæ constituit hominem justum, et filium Dei; hi tamen effectus distinguuntur inter se virtualiter, imo ab invicem separari possunt, ut videre est in Christo Domino, qui licet ut homo sit justus, et objectum congruum divinæ dilectionis amicitia; non tamen est filius Dei adoptivus, ut ostendunt Theologi 3 *part.* Hæc autem distinctio virtualis effectuum formalium gratiæ sufficere videtur ad hoc, ut actus amoris supernaturalis tendens in justos qua justos, et effectus terminatus ad illos, qua filios et amicos Dei, distinguantur inter se specificè, petantque proinde virtutes eodem modo distinctas, a quibus immediate eliciantur. Praesertim cum sola distinctio virtualis ex parte rationis *sub qua*, sive objecti formalis sufficiat ad distinguendos specie actus, et habitus, a quibus per se respicitur.

Cetea- Cæierum licet hæc solutio probabilitatis speciem præferat, non tamen vim adductæ rationis evacuat, sed potest ex illius principiiis faciliter impugnari. Nam (quidquid sit de filiatione adoptiva) saltem de ratione formali gratiæ justificantis, quatenus constituit hominem absolute justum, pulchrumque ac perfectum in ordine supernaturali, est efficere illum consortem divinæ naturæ, et Dei habitaculum; hujusmodi namque effectus præciso, nequit homo intelligi absolute sanctus, et perfectus in ordine supernaturali; cum ex eo formaliter sit absolute justus, et perfectus in prædicto ordine, quia consors, et particeps est divinæ naturæ, et Trinitatis habitaculum. Unde cum diligere justos quatenus consortes divinæ naturæ, Deumque habentes in seipsis, sit actus proprius charitatis theologicae, ut admittunt Adversarii; idem consequenter dicendum est de amore, quo diliguntur absolute, quia justus, et perfectus in ordine supernaturali, quidquid sit de distinctione, quæ esse potest inter prædictos actus.

Confirmatur: nam diligere justos qua justos, absolute est formalissime diligere illos propter rationem formalem, et specificam gratiæ sanctificantis: sed ratio formalis quidditativa gratiæ sanctificantis consistit in eo, quod efficiat hominem consortem, et participem divinæ naturæ, Deoque amabilem, et gratum, utpote quæ est essentialiter, et per se primo formalis partici-

patio naturæ divinæ: ergo diligere justos qua absolute justos, est formalissime amare illos, qua consortes et participes divinæ naturæ: cum ergo is posterior actus sit proprius charitatis theologicae, ut Adversarii admittunt, idem quoque habere debet et prior.

62. Secundo impugnatur eadem solutio: nam esto effectus formales gratiæ sanctificantis, utputa justificationis, amicitia, filiationis adoptivæ, et similes distinguantur inter se virtualiter, possintque ab invicem separari, omnes tamen procedunt cum ordine primarii, et secundarii ab eadem simplici forma, scilicet gratia, quæ sumpta absolute secundum suam entitatem, omnes illos includit per modum principii formalis *quo*, et in esse rei: ergo actus, quo diligimus justos ob perfectionem justitiæ supernaturalis absolute sumptæ, movetur formaliter ex perfectione omnium effectuum formalium gratiæ sanctificantis, cum hujus entitas absolute accepta nihil aliud sit, quam perfectio collectiva omnium effectuum formalium, quos subjecto communicat: actus autem, quo diligimus ob perfectionem omnium effectuum formalium gratiæ, nequit non esse proprius charitatis theologicae, sicut principii elicitive, quia eo ipso movetur formaliter ex filiatione adoptiva, et amicitia justus ad Deum. Quæ motio correspondet directe prædictæ virtuti, neque potest spectare ad aliam, ut concedunt Adversarii.

Confirmatur, et explicatur simul vis hujus impugnationis: nam quia per beatitudinem supernaturalem absolute sumptam ^{magis,} ^{experudl'}

communicamus cum Deo sicut cum sponso, Principe, ac indulgentissimo patre; idcirco charitas theologica, quæ fundatur in communione prædictæ beatitudinis, est necessario, et formaliter amicitia filialis, politica, et conjugalis creaturæ ad Deum, quæ in rebus inferioribus distinguuntur specie: ergo cum gratia sanctificans absolute accepta sit filiatio adoptiva, et amicitia creaturæ ad Deum, hujusmodique effectus impertiatur justis, virtus tendens in illos ob perfectionem prædictæ gratiæ absolute sumptæ, debet re ipsa coincidere cum virtute, qua diligimus prædictos justos ut filios, et amicos Dei: at hæc posterior virtus est charitas theologica: ergo et illa.

Ad hæc: entitas absoluta gratiæ justificantis non minus est respectiva Dei, quam ratio filiationis adoptivæ, licet sub nomine

Major
respon-
sionis
impru-
gatio.

iaſtitiænon ita perspicue prædicta habitudo i
exprimatur : ergo sicut actus amoris ten-
dens injustos qua filios Dei, est proprius
charitatis theologica?, ita ille quo diliguntur
a nobis, qua justī sunt. Consequentia negari
nequii ab Adversariis, cum ex eo asserant
actum amoris tendentem in justos qua
filios Dei, elici a charitate theologica, quia
ratio filiationis est relativa ad Deum. An-
tecedens vero suadet, quia entitas abso-
luta gratiæ tantum potest explicari vel per
hoc, quod sit participatio formalis naturæ
divinæ. vel per hoc quod reddat hominem
objectam congruum divinæ dilectionis ami-
cabilis, sive Deo gratum, pulchrum, et ac-
ceptum : constat autem utramque hanc ra-
tionem importare habitudinem ad Deum,
neque amari posse creaturam ratione illa-
rum, quin eo ipso ametur in ordine ad
Deum. Nam si quis diligat hominem, quia
est Deo gratus, pulcher, el acceptabilis, jam
diligit illum propter Deum. Si vero dili-
gatur. quia habet in se participationem
formalem naturæ divinæ, jam non amatur
ut homo, sed ut Deus, adeoque propter
illum : unde sicut actus quo diligimus
Deum, quia Deus est, pertinet ad charita-
tem theologicam ; ita etiam pertinere debet
ille, quo amatur justas quia justus, cum hoc
idem sit ac diligere illum, quia participa-
tive Deus est.

Motivma Neque obest id quod *num. priced.* ad-
riun/dl- duximus in favorem evasionis ibi propo-
rtion site. Tum quia ratio formalis *sub qua* actus,
quo diligimus justos qua absolute justos, et
actus quo prosequimur illos ut filios et ami-
cos Dei, non est diversa virtualiter, sed
eadem omnino, distinctis licet expressa
conceptibus. Quoniam esto gratia sanctifi-
cans, ut constituit hominem absolute jus-
tam, distinguatur virtualiter a seipsa prout
officit illum Dei filium, et amicum ; hujus-
modi tamen effectus formales includunt se
ad invicem quantum ad realitatem, el per-
fectionem, utpote comparati inter se sicut
primarius, et secundarius. Et ideo qui dili-
git justos qua filios Dei, diligit illos qua
justos : et e converso qui afficitur ad justos
qua justos, re ipsa diligit illos ut filios Dei,
et divinæ consortes naturæ. Quod sufficit
ut ratio formalis *sub qua* prædictorum ac-
tuum sit eadem omnino. ut constat etiam ex
iis, quæ diximus *dub. 2 hujus disp.* circa ra-
tionem formalem *sub qua* actuum charitatis
tendentium in Deum, vel quia summe bo-
nus, vel quia summe misericors est in seipso.

Tum etiam, et maxime ; quia licet ratio
formalis *sub qua* proxima, et immediata
prædictorum actuum sit virtualiter dis-
tincta, ob idque ipsi distinguantur inter se
specifice, secus autem ratio *sub qua* illorum
radicalis, et mediata ; hæc enim eadem est
omnino, scilicet summa Dei bonitas : nam
cum omnis formalitas propria gratiæ sanc-
tificantis sit respectiva Dei, sicut principii
exemplaris, quidquid diligitur ratione gra-
tiæ sicut motivi immediati, amatur re ipsa
propter Deum sicut propter motivum me-
diatum, et rationem formalem *sub qua* ra-
dicalem. Hoc autem satis est ad hoc, ut præ-
dicti actus spectent ad eandem virtutem
charitatis theologicæ, quæ fertur per se
primo in Deum quia summe bonus, quam-
vis distinguantur inter se specifice ob diver-
sitate rationum formalium, a quibus im-
mediate moventur, et specificationem ca-
piunt, ut constat ex dictis *dub. pr.iced.*

Potestque amplius confirmari et explicari Tnf;
exemplo electionis mediorum, et intentio-
nis finis. Etenim quia ratio formalis *sub*
qua proxima intentionis est bonitas finis,
electionis vero bonitas intrinseca medio-
rum; ideo actus electionis, et intentionis
distinguuntur inter se specifice in genere
naturæ. Cæterum quia bonitas mediorum
est essentialiter respectiva finis, amabilis-
que propter illum sicut propter rationem
sub qua mediatam; idcirco eadem potentia,
quæ tendit per se primo in finem, ab illo-
que speciem delibat, fertur secundario in
electionem mediorum, ut late explicuimus
tom. 3, tract. 1, disp. 1, dub. 3. Cum ergo
nullus ametur propter gratiam. qui non dili-
gatur propter Deum sicut propter rationem
sub qua, saltem radicalem, ideo etsi actus,
quo Justus diligitur quia justus, distinguatur
specie ab actu, quo amatur ut filius Dei, et
quo ipse Deus diligitur in seipso ; spectare
tamen debet ad eandem virtutem, quæ fer-
tur per se primo in Deum, prout est in se,
qualis est charitas theologica; præmissa
enim distinctio actuum competit illisump-
tis materialiter, et in esse rei, non vero in
esse termini hujus virtutis.

64. Sed objicies : nam ratio formalis
sub qua charitatis theologicæ est summa
Dei bonitas : sed ratio formalis *sub qua*
actus, quo diligimus justos, non est summa
Dei bonitas, sed perfectio creata gratiæ :
hic igitur actus non est proprius charitatis
theologicæ. sed alterius virtutis moralis
infusæ.

WP°. Respondetur primo, quod sicut in sen-
s.0 tentia contrariorum ratio formalis *sub qua*
diligimus justos ut filios Dei, est summa
ejus bonitas; ita ratio formalis *sub qua*
amamus illos, prout justī sunt : quoniam
diligere justos quatenus talos nihil aliud
est, quam amaro illos ut socios, et amicos
in natura divina, sive quia Deus est in il-
lis; cujus amoris ratio formalis est ipse
pf^Deus, ut tradit D. Thom. in *hac quist. 25,*
art. 1.

Respondetur secundo, non esse inconve-
niens, ut ratio formalis *sub qua* proxima
actus secundarii alicujus virtutis, sit dis-
tincta a ratione formali *sub qua* proxima
illius; sufficit enim quod prædictus actus
habeat pro ratione formali *sub qua* radicali
illam, quæ est proxima respectu virtutis, a
qua elicitur, ut a simili videre est in exem-
plo adducto actus electivi. Quamvis autem
ratio formalis *sub qua* proxima actus, quo
diligimus justos ut justos, sit gratia ; ratio
tamen *sub qua* radicalis illius est ipsa sum-
ma Dei bonitas, a qua virtus charitatis spe-
ciem desumit : quod sufficiens est ad hoc.
ut prædictus actus sit proprius hujus vir-
tutis, sicut secundarius in ordine actuum
illius.

Sed urgebis : ratio formalis *sub qua* ra-
dicalis actus, quo observamus aequalitatem
justitia? constitutam inter homines qua cives
Sanctorum, et domesticos Dei, æternæque
beatitudinis capaces, est objectum formale
charitatis theologicae, sive finis ultimus su-
pernaturalis, qui est Deus ; et tamen præ-
dictas actus neque secundario spectat ad
charitatem theologicam, sed est proprius
justitia? infusa? : ergo ex eo, quod ratio for-
malis *sub qua* radicalis actus, quo diligimus
justos, sit bonitas summa, quæ est ratio *sub*
qua proxima charitatis theologicæ, minus
bene inferimus prædictum actum esse pro-
prium hujus virtutis adhuc ut secunda-
riam. Suadetur major (minor enim, et
consequentia constant) ; nam objecta virtu-
tum moralium infusarum comparantur ad
objectum charitatis sicut media ad finem :
finis autem est ratio formalis *sub qua* me-
diata, et radicalis electionis mediorum, ut
nuper vidimus.

65. Respondetur animadvertendo, ratio-
inknem *sub qua* radicalem alicujus actus esse
.* in duplici differentia. Aliam veluti diversæ
lineæ a ratione *sub qua* proxima illius, et
cui hæc proinde addit novam difficultatem,
et honestatem ; quo pacto se habent objecta

virtutum moralium infusarum ad finem
supernaturalem : nam ex eo, quod aliquis
sit rectificatus circa finem ultimum, non
ideo rectificatus est circa ea, quæ sunt ad
illum, sed in hac rectitudine consequenda
imminet nova difficultas objectiva, pro cu-
jus victoria opus est alia speciali virtute.
Alia vero est ratio formalis *sub qua* radica-
lis alicujus actus, cum qua ita connectitur
illius ratio *sub qua* proxima, ut non addat
supra illam honestatem diversæ lineæ, at-
que ideo nec novam difficultatem, sed om-
nis difficultas illius materiæ devincitur per
attingentiam prædictæ rationis *sub qua* ra-
dicalis, et hoc modo se habet summa Dei
bonitas ad amorem supernaturalem pro-
ximi ; qui enim diligit Deum ex charitate,
eo ipso inclinatur, et facilis est ad diligen-
dos proximos. Unde quia virtus solum po-
nitur ubi est nova difficultas, specialisque
honestas : idcirco ad amorem supernatura-
lem proximi necessaria non est alia virtus
a charitate.

Hinc ad objectionem respondetur distin- Diluiuir
guendo majorem, et si quidem intelligatur repl:r
de priori genere rationis formalis *sub qua*
radicalis, concedatur ; si vero de posteriori,
negetur. Et deinde concessa minori, nege-
tur consequentia ; quoniam in dilectione
justorum, qua justī sunt, non adest hones-
tas diversæ lineæ, proindeque nec difficul-
tas distincta ab illa, quæ reperitur in amore
Dei ; quia diligere justos qua justos, idem
est ac amare illos ut amicos divinos ; quod
proprium est charitatis theologicæ, nec ponit
in numero cum ratione *sub qua* illius, sed
ad illam reducitur. Ad probationem autem
in contrarium respondetur ex dictis *tom. 6,*
tract. 12, disp. 3, dub. 1, num. 15, ob-
jecta virtutum moralium supernaturalium
non comparari ad objectum charitatis, ut
media proprie et stricte dicta, sed ut fines
intermedios ad ultimum, in quibus præter
bonitatem, quæ est per actualem relatio-
nem ad ipsum ultimum finem, datur pro-
pria honestas ex conformatione materiæ
cum regula rationis, a qua honestate actus
et habitus versantes circa prædicta objecta
sumunt suam primariam speciem, distinc-
tam ab ea, quam recipiunt ex influxu cha-
ritatis.

§ HI.

*Diluuntur argumenta contraria sententix,
prxter ultimum.*

Opiofo 66. Contrariam nihilominus sententiam,
«ru» rquæ asserit præter charitatem theologicam
esse possibilem, et de facto existera aliam
moralem et infusam, quæ sit amicitia
stricte dicta erga proximos, tuentur Vasq.
cSiaeb.3 *part. disp.* 44, *n.* 6, et *lib. 1 de adorat.*
disp. 6, *cap.* 2, Ægidius Coninch. 2, 2,
Ton^ 24, *dub.* 1, Torres *disp.* 66, *dub.* 3, et
Betao. *disp.Ti, dub.* 2, Lessius*de justitia et jure,*
Grawi *caP.* 36, Becanus*ite charit. cap.* 19, Hurta-
Kipalda. d0 dt.yp. 131, sed. 3, Granad. *controcers.* 3,
tract. 1. *disput.* 3, *sect.* 5, et Joannes de Ri-
palda *hic, disput.* 32, *sect.* 2, ubi refert pro
hac sententia Bonaventuram, Almainum,
Richardum, Gabrielem, et Loream, qui ta-
men si concolores sunt Lorcæ, perperam
pro hac opinione adducuntur. Nam M.
Lorca, i orca (f^p 24, præmissis illius fun-
damentis, sic habet num. 2 : « Verum
« enimvero concors sententia Theologorum
■ est, et fuit semper, unam esse charita-
« tem, non solum genere, sed specie infi-
■ ma. quæ diligit Deum, et proximum ;
« neque aliquis unquam duas charitates
« distinxit. » Hæc Lorca. Ex quibus appa-
ret, quam immerito relatus sit pro contra-
ria parte nostræ assertionis. Eidem vero
Ferre, subscribit ex Thomistis Ferre *quxst.* 8, § 9,
cum seq. et præcipue num. 65.

Primus: Suadetur primo hæc opinio : nam amor,
meuium. quo diligimus justos propter se, quia just
sunt, est amicitiae supernaturalis, etstrictæ
erga illos : sed hic actus non est proprius
charitatis theologicæ : ergo alterius amici-
tiae moralis infusæ,cujus existentia proinde
negari nequit. Major, et consequentia
constant. Minor vero suadetur. Tum quia
objectum primum actus elicit ab aliqua
virtute theologica debet esse Deus, aliter
non erit theologicus: constat autem objec-
tum primum prædicti amoris, quo dili-
gimus justos, qua just
sunt, non esse
Deum, sed ipsos justos. Tum etiam, quia
amor, quo nobis sicut fini *cui* Deum appe-
timus, non est a charitate theologica, sed
est proprius spei : ergo neque actus, quo
amamus justos propter se concupiscendo
illis ipsum Deum. Patet consequentia, quia
hic actus non est amicitiae erga Deum, sed
ergo justus : quilibet autem actus charitatis
theologicæ est amicitia erga Deum.

Confirmatur primo : nam habitus, 01e.*
virtutes sumunt suam unitatem, et distine-
tionem specificam ab objectis : sed Deus, ei
proximus sunt objecta specie diversa, quia
licet proximus per gratiam sanctificantem,
et alia supernaturalia dona participet boni-
tatem divinam secundum modum essendi,
quem habet in seipsa ; non tamen in eo-
dem gradu specie, aut genere, sed secun-
dum similitudinem dumtaxat analogicam :
ergo amicitia supernaturalis, qua diligimus
proximos propter se, diversa est a chari-
tate theologica, qua Deum in seipso ama-
mus.

Confirmatur secundo : nam amor ami-
citiae naturalis cum proximo, et amor ami-
citiae naturalis cum Deo pertinent ad di-
versos habitus, quia possumus diligere
proximum propter se tanquam amicum,
quin simus Dei amici : ergo similiter ami-
citia supernaturalis cum proximo pertine-
bit ad habitum diversum a virtute, quæ
est amicitia supernaturalis erga Deum, ut
constare videtur tum a paritate. Tum
etiam, quia hæc diversitas amicitiae natu-
ralis sumitur ex objecto formali *cui*, quod
æque distinguere sufficit habitus naturales,
ac supernaturales.

67. Respondetur huic argumento negan-^g
do minorem : et ad primam illius proba-aà
tionem dicendum, necessarium non esse,
ut actus secundarius virtutis Theologicæ,
qualis est amor amicitiae supernaturalis
erga proximum, habeat Deum pro objecto
quod formali, et immediato; nam actus,quo
credimus Abraham habuisse duos filios,
est actus secundarius fidei theologicæ ; et
tamen objectum illius formale *quod* non
est Deus, sed ens creatum. Id quod etiam
contingit in pluribus actibus nostræ theo-
logiae ; non enim assensus, quo concludi-
mus Angelos esse incorporeos, et incorrup-
tibilis, habet pro objecto formali imme-
diato Deum, sed ipsos Angelos ; qui tamen
spectat ad theologiam, quia versatur circa
Angelos per ordinem ad ipsum Deum. Ad
secundam probationem respondetur, actum
quo justis concupiscimus Deum, esse ami-
citiam erga illum, saltem virtualiter, eo
modo quo amor mediorum est virlualis di-
lectio finis : quod sufficit ad hoc, ut præ-
dictus actus spectet secundario ad charita-
tem theologicam; siquidem ob hanc ratio-
nem potest esse proprius hujus virtutis
amor, quo nobis ipsum Deum concupisci-
mus, beatique appetunt gloriam sui corpo-

ris, ut constat ex dictis *dub.* 2, *disp.prxcd.*

Ad primam confirmationem dicas,Deum,
ct proximum esso diversa objecta mate-
rialiter, et in esse rei ; quod, et nihil
amplius, convincit probatio ibi adducta:
non vero formaliter, et in esse objecti,
*f> 'f>umquiacharitas theologica non fertur in
proximos omnino propter se, sed propter
Deum; id autem quod attingitur ratione
alterius, non est diversum ab illo in esse
objecti, et ratione formali altingibilis. Tum
etiam, quia per charitatem diligimus pro-
ximos ut communicantes nobiscum, et
eum Deo in natura divina : ea vero, quæ
communicant æqualiter, vel inæqualiter
in una natura, non sunt plura in osse ob-
jecti formalis amicitiae fundalæ in tali
communicatione, sed unum ; et ad distin-
guendos specie habitus necessaria est diver-
sitas objectorum in esse objecti, et quævis
alia est insufficiens.

mi- 68. Ad secundam confirmationem, con-
cesso antecedenti (cujus suppositum obno-
xium est falsitati, ut constat ex dictis'*dub.*
ull. disp. prxcd.) negatur consequentia.
Et ratio disparitatis est, quod per amici-
tiam supernaturalem solum possumus di-
ligere proximos ut amicos divinos, idest
communicantes nobiscum, et cum Deo in
natura divina. Quæ amicitia nequit distin-
gui specificè a charitate theologica, qua ip-
sam Deum amicabiliter diligimus; quippe
quæ fundatur in eadem communicatione,
ut liquet ex secunda ratione, quam pro
nostra assertionem construximus. Per ami-
citiam autem ordinis naturalis diligimus
proximum qua civem, domesticum, aut
consanguineum. Unde cum Deus non com-
municet nobiscum in his bonis, nequit su-
per illorum communione fundari aliqua
amicitia erga ipsum. Sed hujusmodiami-
filiae sistunt ex sua ratione in ipsis proxi-
mis, ob idque distingui debent ab amicitia
naturali, si quæ admittitur inter Deum, et
creaturas. Per quod patet ad primam pro-
bationem.

Ad posteriorem negatur antecedens, quia
non ex eo præcise amicitia naturalis, quæ
habetur ad homines, est alia specificè ab
amicitia naturali, quæ tendit in Deum,
quia respiciunt diversos fines *cui*; siqui-
dem respectu ejusdem suppositi, sive finis
cui frequenter contingit esse plures amici-
tias, ut civilem, domesticam, et consan-
guinitatis; sed ex eo prædictæ amicitiae
sunt specie distinctæ. quia fundantur in

communicatione diversi boni, sive modi
vivendi, nullaue proinde inter illarum
fines *quibus* attenditur unitas, aut subor-
dinate in esse objectivo : cujus oppositum
contingit in amicitia supernaturl!, qua
Deum, et proximos diligimus. Et ideo si
intra naturæ ordinem sit aliquis vivendi
modus ita communis Deo, et hominibus,
ut sufficiat ad fundandam propriam, et
strictam amicitiam inter illos, hæc non
sortietur divisionem per ordinem ad Deum,
et creaturas, sed unica existens creaturas,
et ipsum Deum attinget, et eum modum,
quo charitas terminatur ad illa. Videantur
quæ diximus *dub. ull. disp. prxcedenti*, ex
illis enim perspicua est alia solutio, quæ
adhiberi potest huic confirmationi.

69. Secundo arguitur : nam si propter secan-
aliquam rationem amicitia supernaturalis,
quæ habetur ad proximum, non esset alia UirD
a charitate theologica, maxime quia Deus
amatur ratione sui, et proximus propter
Deum, quod est proprium charitatis theo-
logicæ : sed hæc ratio est nulla : ergo. Pro-
batur minor; nam sicut proximus diligi-
tur amicabiliter propter Deum, sic conclu-
siones cognoscuntur propter principia : sed
hoc non obstante, diversi sunt habitus,
quibus cognoscuntur principia, et conclu-
siones ; nam cognitio conclusionum perti-
net ad scientiam ; cognitio autem princi-
piorum ad intellectum, vel synderesin :
ergo etiam amicitia supernaturalis, qua
diligimus proximos, debet esse alia a cha-
ritate theologica, quæ est amicitia erga
Deum.

Confirmatur : nam scientia beata, et in- Cooflr-
fusa sunt habitus specificè distincti, eo
quod prior movetur immediate a veritate
increata, posterior vero a veritate creata :
sed dilectio supernaturalis, qua diligimus
Deum, movetur immediate a divina boni-
tate, ut est in seipsa; dilectio vero super-
naturalis, qua prosequimur amicabiliter
justos, movetur immediate a bonitate
creata gratiæ, et supernaturalium dono-
rum : ergo pertinere debent ad habitus
amicitiæ specie distinctos, cum æque dis-
tantia, ac diversa sint illorum motiva, ac
scientiæ beatæ, et infusæ.

Respondetur negando minorem, ad cu-Occurri-
jus probationem dicendum, quod si sermo 'mentoil
sit de habitu intelligentiæ ordinis inferio-
ris, qualis est noster, paritas non tenet in
omnibus; nam intelligentia in nobis non
penetrat comprehensive prima principi.:

ob limitationem sui luminis, ob idque nequii evidenter attingere conclusiones in seipsis ; sed in assequenda notitia illarum imminet nova difficultas, diversa ab illa, quæ adest in attingentia primorum principiorum : pro qua difficultate superanda opus est lumine novi habitus discursivi, qualis est scientia. Cæterum proximus ita diligitur propter Deum, quod circa illius amorem non imminet nova difficultas diversa ab illa, quæ reperitur in dilectione Dei ; quoniam eo ipso, quod quis diligit Deum super omnia, facilis est ad diligendum quemlibet proximum propter Deum, alias non amaret illum super omnia. Unde amor proximi non petit oriri ab aliqua virtute diversa a charitate theologica, sed est actus secundarius illius.

Diximus : .Si sermo sit de habitu intelligentil ordinis inferioris, qualis invenitur in nobis; nam habitus primorum principiorum superioris ordinis, qualis est angelicus vel divinus, non distinguitur realiter, nec virtualiter ab habitu conclusionum, scilicet scientia ; sed idem pro sua eminentia, el abundantia luminis est formaliter eminenter scientia, et intelligentia. ut cum D. Thom. diximus tract. 7, disp. 3, dub. 2, a num. 44. Unde cum charitas theologica sit virtus ordinis superioris, eadem extendi debet ad amorem supernaturalem Dei, et proximi, nec pro hujus ultimi elicentia admittenda est alia virtus ab ea distincta, ut ex ipsa paritate ab Adversariis adducta concluditur.

Quibus accedit amorem supernaturalis amicitiae erga Deum, et proximum fundari in communione ejusdem naturæ : quamobrem spectare debent ad eandem virtutem amicitiae. quoniam hæc virtus nequit admittere divisionem specificam, immultiplicato bono, super cujus communione fundatur, ut supra vidimus.

70. Ad confirmationem respondetur, scientiam beatam, et per se infusam distinguui inter se specificè, non quia prior moveatur immediate a veritate increata, posterior vero a veritate creata ; quoniam, ut tradit D. Th.9part. quxst. 11. art. 2. Christus Dominus per scientiam infusam cognovit omnia illa, quæ per revelationem divinam hominibus innotescunt, sive pertineant ad donum prophetia*, sive ad donum sapientiae :quod perspicuum est ferri per se primo in causam altissimam et veritates increatas. Sed ex eo prædictæ scientiæ sunt spe-

cie divers®, quia tendunt ex natura rei in sua objecta per diversa media, divorsique ordinis species ; nam medium, et species scientiæ beatæ est ipsa essentia divina, ob idque hujusmodi scientia nullum objectum attingere potest extra verbum : species autem scienti® infusæ sunt ordinis inferioris, neque illius medium est essentia divina in seipsa. Quæ diversitas sufficiens est ad distinguendas specificè scientias, ut tradit D. Thom. 3 part, quxst. 9, articulo 4. Sed non militat in praesenti; nam licet motivum immediatum amoris proximi valde distet in esse rei a motivo proximo, ratione cujus diligimus Deum, secus autem in esseob-jecti; sed potius in hoc ordine cum illo coincidit, ob rationes traditas numero 67.

71. Tertio arguitur : quia virtutes mō-«i raies perse infusæ lot debent admitti, quotum sunt acquisitæ : sed inter virtutes acquisitas una est amicitia honesti, qua diligimus homines propter bonum virtutis: ergo admittenda est amicitia moralis per se infusa, qua diligamus illos ob perfectionem supernaturalis jostitiæ, seu virtutis. Minor, et consequentia constant. Major vero suadetur, quia virtus moralis per se infusa distinguitur secundum habitudinem naturæ, quam attingit ex directione prudentiæ infus® : sed in omnia materia, ubi ratio naturalis potest invenire honestatem, et constituere medium attingibile a virtute acquisita in ordine ad naturalem finem, potest similiter prudentia infusa in ordine ad supernaturalem : ergo possibilis est, et de facto datur cum gratia virtus infusa moralis circa omnem materiam, in qua versatur acquisita :quodato necessarium est illarum numerum esseæqualem.

Confirmatur : nam licet homo rationed suæ humanitatis sit aliquid Dei, capaxque æternæ beatitudinis: tamen diligere hominem qua hominem, non est actus charitatis theologicæ, sed alterius amicitiae moralis : ergo licet ratione gratiæ sit aliquid Dei, utputa filius, amicus, etc. tamen diligere illum qua absolute justum, non erit actus charitatis theologicæ, sed alterius amicitiae moralis perse infusæ; quamvis ad virtutem theologalem spectet diligere hominem, in quantum est aliquid Dei.

72. Huic argumento posset responderi primo negando minorem ; quia licet probabile sit, amicitiam acquisitam esse specialem virtutem, partemque potestativam justitiæ, ut dubio | hujus Tractatus suffici-

cienter

cifier ostendimus ; inviatapîenD. Thorn, probabilius est oppositum, ut constabit legenti quæ tradit quxst 23, artic. 3 ad 1, ct m3, dist. 27, art. 2 ad 1, ubi sic habet ; « Ad primum dicendum, quod amicitia de qua rhilosoph. tractat, causatur vel ex inclinatione naturæ, quantum ad amicitiam delectabilis et utilis, vel ex inclinatione habitus virtuosii præsupposita inclinatione naturæ, quantum ad amicitiam honesti, in quantum omne, quod facit similitudinem cum aliquo, inclinatur ad « amorem illius; et ideo non ponitur ali- « qua virtus, sed quiddam consequens ad « virtutes, etc. » Quod magis constabit ex dicendis disp. 7, num. 3.

Cæterum, quia adhuc juxta mentem D. Th. probabile est, naturalem amicitiam honesti esse specialem virtutem moralem, quam probabilitatem loco citato admisimus, neque illam concedere possumus opinionioni asserenti præter charitatem theologicam, esse aliam moralem per se infusam erga proximos; idcirco respondetur absolute negando majorem. Tum quia amicitia supernaturalis fundari debet in communione vitæ divinæ, quæ habetur per gratiam, ut concedunt ipsi Adversarii. Super communione autem vitæ deificæ, ad quam pèrgratiam evehimur, nequit fundari virtus amicitiae diversa a charitate theologica, quæ sit proinde moralis infusa, ut constat ex dictis § 1. Tum etiam, quia in sententia contrariorum honesta amicitia consanguinitatis est specialis virtus naturalis ; cui tamen non corresponde! alia per se infusa moralis, eo quod ad amicitiam supernaturalem necessaria sit communicatio in bono supernaturali eam fundante, quale non est bonum sanguinis. Id quod etiam dicendum est de amicitia domestica, et politica : et ratio est manifesta, quoniam vel diligimus homines qua domesticos, et concives hujus habitationis terrenæ, quæ est mundus ; vel at cives Dei, et domesticos patriæ coelestis? Primus amor non potest esse supernaturalis entitative, sed est proprius amicitiae acquisite, sive naturalis; cum hujus ordinis sint tam bonum, in quo fundatur, quam illius motivum. Posterior quidem affectus est supernaturalis, sed proprius charitatis

» Qt luculenter probat D. fh. quxst, de charit. art. 2, et constat ex dictis n. 62, ubi ostendimus hanc virtutem esse amicitiam politicam, domesticam, et filialem, eo quod per gratiam sanctificantem,

in qua fundatur, communicat homo cum Deo, sicut cum indulgentissimo patre, et cum beatis sicut cum domesticis, et concivibus supernæ patriæ : ergo nullus relinquitur locus amicitiae supernaturali perse infusæ. Sed si quis diligat proximos, quia consanguineos, et domesticos, ordinando hunc amorem ad ultimum finem supernaturalem, talis actus erit imperative charitatis theologicæ, elicitive autem amicitiae naturalis; non vero alterius moralis infusæ, ut insinuat D. Thom. quxst. citata de d. Tho. charit. art. 4, et 7, in fine carp, et in hac 2, 2, quxst. 23, art. 5, ubi videri debet.

73. Ad probationem autem in contrarium, admissa majori, neganda est minor; quia dilectio amicitiae naturalis erga proximum, est materia directe regulabilis per prudentiam ; secus autem affectus amicitiae supernaturalis erga ipsum, quia per hujusmodi affectum solum possumus diligere proximos, quia in Deo sunt, vel ut in Deo sint : quæ dilectio cadit immediate sub præcepto, et regulatione charitatis, neque potest directe subjici prudentiæ infusæ ; siquidem in hoc, quod est amare proximum in ordine ad Deum, et propter ipsum, non potest esse excessus, quamvis debeat esse ordo præstitutus ab ipsa charitate, ut videbimus disp. seq.

Nisi mavis, actum secundarium virtutis theologicæ, qualis est amor proximi, posse cadere aliquoaliter sub directione prudentiæ infusæ ; nam cum prædictus actus deficiat a rigore theologico, poterit ex hoc subjici regulationi prudentiæ infusæ. Hinc tamen non infertur, posse dari virtutem per se infusam, quæ prædictum actum eliciat; sed virtutem theologicam ob sui eminentiam extendi secundario *id aliquos actus non perfecte theologicos, sed moralibus affines.

Nec refert, si contra hanc solutionem objicias primo, quod charitas non imperat actus virtutis acquisitæ, nisi medio actu virtutis infusæ, quæ convenit in materia cum illa : ergo non imperat affectum amicitiae naturalis, quo diligimus consanguineos, nisi medio actu alicujus amicitiae consanguinitatis per se infusæ : existit ergo injusto hujusmodi virtus.

Respondetur enim majorem solum esse solutio, veram, supponendo quod circa materiam virtutis acquisitæ sit in justo alia virtus moralis infusa : quæ suppositio non est universaliter vera, sed deficit in casu amicitiae. Et ratio est, quia actus virtutis natu-

solvitur
matio'

p.Thi.

Rcplica#

rails sufficientem honestatem habet intra suam lineam, ut queat immediate acceptari a charitate; et ideo nulla potest esse indigentia virtutis moralis infusæ ad hoc, ut a prædicta charitate imperetur. Sed si ab ea imperatur media virtute infusa morali, ex eo est, quia hujusmodi virtute supposita, consonum est charitati ad infima per intermedia descendere.

Nec etiam refert, si secundo objicias, oppositum hujus solutionis esse expressam doctrinam a nobis traditam *tom. 6, tract. 1 2, disput. 8, num. 18.*

Respondetur enim negando antecedens, quia dum loco citato asseruimus, tot esse distinguendas virtutes per se infusas morales, quot sunt acquisite, loquebamur de virtutibus acquisitis, quæ in nostra, et communi sententia sunt vere virtutes ab aliis condistincte, cujusmodi non est amicitia naturalis, ut constat ex iis, quæ tradimus in arbore virtutum, § 10, n. 87.

74. Ad confirmationem respondetur, conct^{55°} antecedenti, negando consequentiam. Et ratio disparitatis est, quod homo ratione humanitatis absolute acceptæ, non communicat cum Deo in natura illius, neque intelligitur habere potentiam expeditam ad hujusmodi communicationem, ut constat in damnatis: sed communicat cum aliis hominibus in vita exteriori. Unde amor terminatus ad hominem qua hominem præcise, non potest esse supernaturalis amicitia erga illum, cum non fundeitur in communicatione boni supernaturalis. Cæterum justus per gratiam communicat cum Deo in bono æternæ beatitudinis, in quo fundatur amicitia charitatis theologicae, consideraturque quasi unum cum Deo; et ideo dilectio amicabile, qua amatur justus ut justus, est propria prædictæ charitatis theologicae, nec pertinere potest ad aliam amicitiam, cum per prædictum affectum diligatur justus, quia habet in se Deum, sive quia est Deus participative : qui dilectionis modus est proprius charitatis theologicae.

75. Adde pro majori enodatione principalis argumenti, quod gratis admissio, et non concesso, existere in justis amicitiam supernaturalem per se infusam, hæc tamen non debet tendere in justos qua justos, ut volunt adversarii, sed ut consanguineos, domesticos, aut cives, secundum regulas prudentiæ infusæ, et exigentiam finis supernaturalis. Nam quemadmodum sumptio

cibi constituta per prudentiam infusam, et taxata secundum proportionem convenientem vite spirituali, est objectum temperantiæ infusæ : ita homo conjunctus nobis sanguine, aut naturali virtute, ut amandus secundum regulas prudentiæ infusæ, et exigentiam spiritualis vitae, atque finis ultimi supernaturalis, deberet esse objectum amicitiae per se infusæ, si quæ foret absolute possibilis, nulloque ex capite repugneret. Cæterum ratione gratiæ sanctificantis nequit diligere justus amicabilem alia virtute, quam charitate theologica : cum prout sic ametur ut amicus divinus, sive ut communicans nobiscum in bono ejusdem charitatis. Videatur Cajet, in præsentibus *quæst. 25, articulo. 1.*

Dices : communicatio in bono virtutis naturalis, v. g. temperantiæ, fundat inter homines castos amicitiam naturalem : ergo communicatio in bono temperantiæ infusa? fundare debet amicitiam supernaturalem. qua justus diligant se mutuo, quia casti, præscindendo a communicatione vite divinæ habite per gratiam : constat autem hujusmodi amicitiam non esse theologicam, sed moralem : ergo, etc.

Respondetur negando consequentia[^] quæ licet admitteretur, non officeret nostræ conclusioni, quippe cum semper habeamus non infundi cum gratia amicitiam moralem ad diligendos justos, prout justus sunt, et sancti, cujus oppositum est scopus sententiæ contrariæ. Ratio discriminis est, quod temperantia et reliquæ virtutes infusæ morales, non sunt perfectiones hominis ut hominis, sed ut filii Dei, nec illarum communicatio censetur alia a communicatione in natura divina habita per gratiam, sed est complementum illius ; non secus ac communicatio in proprietatibus humanæ naturæ complet communicationem in substantia illius; sunt enim prædictæ virtutes infusæ. proprietates gratiæ, ordinantes hominem ad eandem societatem patriæ coelestis, ad quam ordinatur per ipsam gratiam. Unde ad eandem virtutem amicitiae theologicae, qua diligimus justos ut filios Dei, et socios futuræ beatitudinis. spectat amare illos ut castos, et aliis supernaturalibus virtutibus indutos. Quæ ratio non militat in naturalibus ; nam in hoc ordine potest esse multiplicis, et diversi boni communicatio, per ordinem ad quam multiplicari debet amicitia naturalis. Quæ est doctrina D. Thom. *in hac 2, 2, quæst. 23, p. 3 art. 5,*

Orl.ii, ubi ex eo probat, charitatem, sive amicitiam supernaturalem non posse multiplicari specificè, quia una est communicatio beatitudinis æternæ. super quam hæc amicitia fundatur. Inde cum in tertio argumento sic proposuisset : « Sub charitate includitur amicitia ad proximum : sed in Philosoph. in 8 Ethic, ponit diversas species amicitiae : ergo charitas non est una virtus, sed multiplicatur in diversas species ; » ita respondet : Dicendum quod amicitiae humanae, de qua Philosoph. loquitur, est diversus finis, et diversa communicatio. Quod in charitate locum non habet, ut dictum est; et ideo non est similis ratio. » Ubi, ut vides, admittit multiplicationem amicitiae naturalis, quæ habetur ad proximos, penes civilem, domesticam, etc. quam multipliciter negat amicitiae supernaturali, eo quod in hoc ordine non sit diversitas communicationum, sine quibus non potest amicitia honesti multiplicari.

§ ULTIMUS.

Ultimum argumentum pro contraria sententia.

76. Ultimam argumentum pro contraria sententia proponitur a D. Thom. *in hac. 2, s. 2, c. 25, art. 1*, his fere verbis : « Amari est quoddam honorari, ut docet Philosoph. 8 Ethic, cap. 8 ; sed præter virtutem religionis, qua colimus Deum ut summum rerum principium, est alia ordinata per se primo adtribuendum honorem justis, scilicet dulia : ergo præter virtutem charitatis theologicae, qua diligimus Deum ut summum bonum, admitenda est alia supernaturalis. quæ sit per se primo amicitia erga ipsos justos. »

i. Confirmatur, quia si justus consideretur in quantum imago excellentiae, seu bonitatis divinæ, quam repræsentat, potest coleri per religionem, sicut coluntur aliquæ creaturae irrationales, ut crux, et imago Christi Domini ; quamvis non consueverimus justos patriæ cultu venerari, ne adoratio, quam terminare possunt, in quantum sunt Dei imagines, et habitaculum, videatur offerri illis secundum se, et absolute sumptis. Quod inconueniens quia non militat in rebus insensibilibus, quales sunt crux, imago, etc. hæc scrupulo eis deferimus patriæ cultum. Sed præter religionem, qua colimus Deum

in seipso, et justos in quantum imagines, et templa illius, datur alia virtus, scilicet dulia, ad honorandum ipsos justos secundum se sumptos ratione sanctitatis, et excellentiæ illis intrinsecæ : ergo præter charitatem theologicam, qua diligimus Deum amicabilem in seipso, et justos in quantum filios et imagines Dei, debet poni alia amicitia supernaturalis, qua diligamus illos absolute sumptos, ratione gratiæ, et sanctitatis eis intrinsecæ. Patet consequentia, Aristot. quia de amore eodem modo philosophandum est, ac de cultu et veneratione, eo quod amari sit quoddam honorari, ut docet Philosophus.

Ad hoc argumentum respondetur, contra sensum, cessamajori et minori, negando consequentiam. Et ratio disparitatis est, quod adoratio solum attendit excellentiam, et dignitatem personae, cui impenditur, ab illaque distinctionem, et unitatem specificam delibat : unde eo ipso quod personarum excellentiae sint diversi ordinis, possunt, debentque cultus, sive observantiae species per ordinem ad illas multiplicari. Amicitia autem sumit unitatem ac distinctionem specificam ex specie boni, super cujus communione fundatur; ob idque illo immultiplicato, nequit specie variari. Unde cum idem sit bonum, super cujus communione fundatur dilectio amicabile Dei, et amor supernaturalis, quo prosequimur justos ratione gratiæ absolute sumptae, scilicet aeterna beatitudo, non possunt prædictæ dilectiones fundare diversas species amicitiae supernaturalis, sed necessario spectant ad eandem.

77. Cui solutioni affinis est triplex alia, Alia res quas huic argumento tradit D. Thom. et modo libet in illius gratiam exponere, at Thoma, que ab impugnationibus, quibus ab aliis impetuntur et refutantur, defensare. Loco igitur nuper citato, sic proposito argumento occurrit : « Ad secundum dicendum, quod amor respicit bonum in communi : sed honor respicit proprium bonum honorati ; defertur enim alicui in testimonium propriae virtutis, et ideo amor non diversificatur specie propter diversam bonitatis quantitatem diversorum, dummodo referantur ad unum bonum commune : sed honor diversificatur secundum propria bona singulorum. Unde eodem amore charitatis diligimus omnes proximos, in quantum referuntur ad unum bonum commune, quod est Deus; sed diversos honores di-

« versis deferimus, secundum propriam
. virtutem singulorum. Et similiter Deo
« singularem latriæ honorem exhibemus
« propter ejus singularem excellentiam. »
Hæc tamen solutio videtur insufficiens.
Tnm quia falsum est (ait Vasq.) objectum
charitatis esse bonum in communi ; constat
- quippe illius objectum esse summum bo-
num, quod commune non est, sed maxime
speciale. Tum etiam, quia sicut amor in
communi fertur iu bonum in communi,
ita honor in communi tendit ad excellen-
tiam in communi : et sicut talis honor, sci-
licet divinus. respicit determinatam excel-
lentiam, nempe divinam, et increatam; ita
talis amor, nempe Dei dilecti super omnia,
respicit determinatam bonitatem, videlicet
divinam, et increatam : nulla ergo est dis-
paritas inter amorem, et honorem. Eo vel
maxime, quia alias tot erunt species duliæ,
quot fuerint diversi sanctitatis gradus in
hominibus, quod nemo admittet.

Second!
solutio
ex D.
Txm.
Secunda solutio Angelici Doctoris habetur
infra *quast.* 81, *art.* 1 *ad* 3, his verbis :
Ad tertium dicendam, quod objectum
« amoris est bonum; objectum autem ho-
u noris, et reverentiae est aliquid excel-
lens : bonitas autem Dei communicatur
u creaturæ, non autem excellentia bonita-
« tis ejus: et ideo charitas, qua diligitur
« Deus, non est virtus distincta a charitate,
u qua diligitur proximus : religio autem,
u qua honoratur Deus, distinguitur a vir-
« tutibus. quibus honoratur proximus, »

Contra hanc tamen solutionem potest
objici, quod vel in ea est sermo de commu-
catione perfecta, sive per essentiam ; vel de
communicatione imperfecta, quæ habetur
per participationem. Si de priori, aequè in-
communicabilis est bonitas divina, ac di-
vina excellentia. Si vero de posteriori, non
solum divina bonitas, sed etiam excellentia
communicatur creaturis ; constat enim
quamlibet excellentiam creatam esse parti-
cipationem increase : nulla igitur est ratio
discriminis adducta a D. Thom.

78. Tertiam denique solutionem propo-
nit S. Doctor infra *quxsl.* 103, *art.* 3 *ad* 2,
his verbis : « Ad secundum dicendum, quod
« ratio diligendi proximum est Deus, non
enim per charitatem diligimus in pro-
u ximo nisi Deum ; et ideo eadem charitas
a est, qua diligitur Deus et proximus. Sunt
a tamen aliæ amicitiae differentes a chari-
« tate secundum alias rationes, quibus ho-
a mines amantur. Et similiter cum sit alia

« ratio serviendi Deo, et homini, seu hono-
« randi utrumque, non est eadem virtus
« latriæ et duliæ. »

Cæterum hæc solutio (inquiunt Adversa-
arii) non enervat vires argumenti, sed ad-
jicit; quoniam proximus potest dihi amore
supernatural! dupliciter i uno modo prop-
ter Deum sicut propter rationem formalem
immediatam *qu:c*, et *sub qua*, ac proinde
ita ut objectum formale, quod in eo dili-
gitur, sit Deus ; proximus vero se habeat ut
objectum pure materiale, eo modo quo habi-
tus principiorum attingit principia relu-
centia in conclusionibus; et religio colit
Christum Dominum in illius imaginibus.
Unde si charitas in proximo nihil aliud
diligit nisi Deum, ad amandum ipsum pro-
ximum formaliter propter perfectiones su-
pernaturales gratiæ, et virtutum, necessa-
ria erit alia virtus amicitiae distincta a cha-
ritate theologica, eo modo quo dulia a reli-
gione distinguitur.

79. Cæterum neque ista objectio, neque
quam adversus duas priores solutiones An-
^; gelici Præceptoris proposuimus, illas ineffi-
fate caciæ, aut alicujus falsitatis convincunt ;
sed omnes ejus responsiones satisfaciunt
argumento, illiusque vires ex eodem prin-
cipio infringunt. Quod ut clarius elucescat,
animadvertendum est primo, hoc interesse
discriminis inter bonum, et excellentiam
formaliter sumpta, quod bonum ex sua for-
mali ratione est diffusivum sui in genere
causae finalis, atque ideo trahendo alia ad
se, et assimilando sibi, et quasi unum se-
cum constituendo. Unde cum objectum cha-
ritatis theologicae sit summum bonum, ne-
cesse est quod sit maxime diffusivum sui,
pluribusque commune, non quidem in præ-
dicando, sed secundum communicationem,
et causalitatem, qua illa perficiat, et sibi
uniat sicut fini. Excellentia vero unius per-
sonae, quatenus talis, est incommunicabilis
alteri ut subjecto, licet possit ei communi-
cari extrinsece sicut imagini, et repraesen-
tationi. Ratio est, quia excellentia, quatenus
talis, est id, ratione cujus una persona emi-
net alteri, et ab ea distinguitur, sicut supe-
rior ab inferiori : id autem, per quod una
persona distinguitur ab alia, et elevatur
super illam, nequit ei communicari ; quia
si communicaretur, eo ipso amitteret ra-
tionem formalem excellentiæ, quæ non est
absoluta, sed comparativa unius persons
ad aliam ; et ideo excellentia divina, circa
quam versatur religio, non est communica-

bitis

bilis creaturis, sed illis incommunicabilis
sicut ratio entis a se, creatoris, et aliæ si-
miles.

WD Secundo nota ex D. Thom. *quæst. de cha-*
D ^rilale, *art.* 7, quod nd dignoscendum ob-
jecta, quæ subjiciuntur secundo alicui
habitu, attendendum est, an communicent
in ratione formali *sub qua* talis habitus, et
cum illius objecto primario uniantur,
necne? Quæcumque enim participaverint
rationem formalem *sub qua* specificativam
habitus, habuerintque aliquam unitatem
cum illius objecto primario, poterunt secun-
dario ab eo attingi ; secus autem si præ-
dictam rationem formalem nullo modo
participent, neque cum illius objecto pri-
mario uniantur : tum quia latitudo, et
sphaera potentiae habitus metienda est ex
illius ratione formali *sub qua*, ita ut ad ea
omnia, et præcise extendatur, ad quæ illa
protenditur : tum etiam, quia quæ habent
inter se unitatem, non censentur plura, sed
unum, ob idque possunt absolute ab eodem
habitu attingi, praesertim affectivo; quia
cum amor sit vis unitiva fundata in simili-
tudine, et convenientia, consonum est illi
attingere omnia, quæ sunt inter se similia.

Observa denique, Deum esse in anima
justi, tum quatenus is participat formaliter
naturam divinam, et modum vivendi pro-
prium Dei : tum etiam, quia ipse Deus
communicatur homini justo per modum
^Moni, juxta illud Joan. 14 : Si quis diligit
me, sermonem meum serrabit, et ad eum ve-
niemus, et mansionem apud eum faciemus.
Unde qui diligit justum ratione gratiæ, eo
ipso diligit Deum in illo.

hp- 80. Ex his apparet, omnes solutiones
I 'te* quibus D. Thom. occurrit argumento pro-
I posito, sufficienter illius vires enervare. Et
■je- quidem prima, et secunda constant ex
primo et secundo notabili ; nam cum virtus
quaelibet ad illa omnia absolute se extendat,
quæ participant illius rationem formalem
lubqua, suntque unum cum illius objecto
primario; justi autem ratione gratiæ par-
ticipent intrinsece summam Dei bonitatem,
habeantque proinde unionem cum illo ; non
vero participant intrinsece illius excellen-
tiam, sed solum extrinsece, ut illius ima-
gines; fit inde, ut charitas, quæ respicit
per se primo summum bonum, possit, de-
beatque diligere secundo justos qua jus-
tos: religio vero, quæ versatur per se
primo circa excellentiam divinam, nequeat
venerari illos cultu debito intrinsece illo-
Salmanl. *Curs, theolog. tom. XII.*

rum dignitati; sed si quando eos coluerit,
erit ut imagines Dei, eo sane modo, quo
impendit honorem cruci.

Nec referunt quæ contra utramque solu-
tionem *num.* "Π, adduximus : quia D. Th. diruun-
non dixit, objectum charitatis esse bonum D.10Tho.

in communi, sed amorem respicere ex na-
tura sua bonum in communi, id est sub
ipsa formali ratione boni, quæ sui diffusiva
est, et aliis communis per participationem ;
non vero sub munere excellentis in aliqua
persona, quo pacto incommunicabilis est
aliis inferioribus; id enim proprium est
honoris. Ex quo discrimine optime intulit
speciem amicitiae non variari penes diver-
sam quantitatem ejusdem boni, cultum
vero accipere diversitatem specificam per
ordinem ad diversam excellentiam perso-
narum ; nam cum bonum sit diffusivum
sui, salvatur ejus unitas, et similitudo in
diversa quantitate boni : ea autem, quæ
habent inter se similitudinem, et unitatem,
terminare possunt eandem amoris speciem,
ut quæ fundatur in similitudine, et uni-
tate. Excellentia vero unius personæ, qua-
tenus talis, est omnino incommunicabilis
aliis, ob idque nequit esse ratio formalis
honorandi illas cultu debito intrinsecæ il-
larum dignitati ; sed eo ipso, quod in di-
versis personis sint diversæ excellentiæ,
necesse est ponere pro eis colendis diversas
virtutes observantiae. Porro hæc excellentiæ
diversitas non debet esse metaphysica, aut
qualiscumque, ut est illa, qua inter se justi
discriminantur; sed necessaria est diversi-
tas moralis sufficiens ad constituendum di-
versum statum, aut ordinem dignitatis, uti
se habet dignitas propria B. Virginis Mariæ
ad excellentiam competentem justis ratione
gratiæ ; aut excellentia regia ad communem
hominum dignitatem. De quo videri debet
ipse D. Thom. infra, *q.* 103, *art.* 3. D- Tb0-

Ad id autem, quod adducitur ad proban-
dum excellentiam divinam esse æque com-
municabilem, et participabilem, ac illius
bonitatem. Respondetur, quod licet excel-
lentia propria justorum sit creata, non est
tamen participatio formalis excellentiæ
divinæ, ut excellentia est, sed ut bonitas
est. Tum quia excellentia, ut talis, non est
diffusiva sui, sed segregative potius ab in-
ferioribus. Tum etiam, quia excellentia di-
vina, ratione cujus religio Deum colit,
fundatur supra potentiam creandi, quam
constat esse incommunicabilem creaturis.
Tum denique, quia communicatio perfectio-

nis fit per diffusionem illius, et assimilationem participantis ad participatum; quod est proprium bonitatis. Unde excellentia conveniens justis ratione gratias poterit amari per charitatem theologicam, ut bonum ordinis divini ; non vero coli per religionem ut excellentia est, quia prout sic non tam comparatur ad Deum, cujus excellentiam colit religio, quam ad inferiora, quibus ipsi justii eminent. Videatur Raphaël de la Torre *tom. 1, de religione, a qujst 31, art. 4, disp. unie.*, ubi late versat hujus argumenti difficultatem.

81- Veritas etiam tertiæ solutionis ex eo pinsi* liquet, quia cum D. Thom. ait charitatem e; non diligere in proximo nisi Deum, noluit defeu- asserere objectum formale </und prædicti i-.' fto. amoris esse necessario ipsum Deum, prout

relucet in proximo, co modo quo prima principia attinguntur in conclusionibus ab babitu intelligentiæ ; quoniam hic actus neque est proprio amor proximi, neque secundarius charitatis, sed reducitur ad illius actus primarios. Sed propterea dixit Angelicus Doctor, charitatem non diligere in proximo nisi Deum, quia cum justus ratione gratiæ habeat in seipso divinam bonitatem, sitque Deus participative; qui diligit justum, qua justum, diligit reipsa ipsum Deum, non secus ac qui diligit media quatenus talia, diligit in illis finem.

Ex quibus patet ad confirmationem; concessa enim majori et minori, neganda est consequentia, cujus disparitas constat ex dictis.

QUÆSTIO XXVI

De ordine charitatis.

ARTICULUS I.

Utrum in ckcr.tate sit ordv.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod in charitate non sit aliquis ordo. Cbarilas enim est quædam virtus. Sed in aliis virtutibus non assignatur aliquis ordo. Ergo neque in charitate aliquis ordo assignari debet.

Praetcrea : Sicut fidei objectum est prima verius, ita cbarilalis objectum est summa bonitas. Sed in fide non ponitur aliquis ordo, sed omnia æqualiter creduntur. Ergo oec in charitate debet poni aliquis ordo.

Praeterea : Charitas in voluntate est. Ordinare autem non est voluntatis, sed rationis. Ergo ordo non debet attribui charitati.

Sed contra est quod dicitur Cani. 2 : Introduxit ir.e Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.

Respondeo dicendum, quod sicut Philosophus dicit in quinto Melaph. prius et posterius dicitur secundum relationem ad aliquod priucipium. Ordo autem includit in se alipetn modum prioris, et posterioris. Unde oportet, quod ubicumque esi aliquod principium, sit etiam aliquis ordo. Dictum autem est supra, quod <↳»*«:clio charitatis tendit in Deum sicut in principium beatitudinis, in cqjus communicatione amicitia charitatis funditur ; et ideo oportet, quod in his. quæ ex charitate diliguntur, atlendaiur aliquis ordo secundum relationem ad primum pri.icipium hujus dilectionis, quod est Deus.

Ad primum ergo dicendum, quod charitas tendit in ultimumftncm sub ratione finis ultimi, quod nna convenit alicui alii virtuti, ut supra dictum est. Finis autem habet rationem principii in appetibilibus, et in agendis, ut ex supra dictis palet. Et ideo chantas maxime importat comparisonem ad primum principium. Et ideo in ea maxime consideratur ordo secundum telalionemad primum principium.

Ad secundum dicendum, quod fides perlinet ad vim cognosrilivaii, cujus operatio est secundum quod rescognilæsunl in cognoscente. Chantas autem est in vi afiecûva.

cojos operatio consistit in boc, quod anima tendit in ipsas res. Ordo autem principalius invenitur in ipsis rebus,et ex eis derivatur ad cognitionem nostram. Et ideo ordo magis appropriate charitati, quam fidei, licet etiam in fide sit aliquis ordo, secundum quod est principaliter de Deo, secundario autem de aliis, quæ referuntur ad Deum.

Ad tertium dicendum» quod ordo pertinet ad rationed, sicutad ordinantem; sed ad vim appetiivam perlinetsicut ad ordinatam. Et hoc modo ordo in charitate ponitur.

Conclusio *est affirmativa.*

DISPUTATIO III.

De ordine diligendorum ex charitate.

Explicatis objectis, ad quæ extendi potest affectio charitatis, superest exploremus, qualiter versetur circa illa, an scilicet aequali amore, vel potius inæquali ; ita ut quæ perfectiora sunt, magis diligat; quæ vero minus perfecta, inferiori amore prosequatur ; hoc enim intelligimus in præsentii nomine *ordinis*, quippe qui prioritatem inter aliqua ex sua ratione formali includit.

DUB. UNIC.

DUBIUM UNICUM.

Utrum in charitate sit ordo, et unde attendatur?

Prima pars hujus dubii facilis est negotii. Posterior vero non nihil difficultatis habet, ex cujus decisione pervium erit diluere omnes quæstiones, quæ excitari possent circa materiam præsentis disputationis, quam proinde unico dubio complectimur.

§ I-

Deciditur prima pars dubii.

faj 1. Dicendum ergo est primo, charitatem non diligere æqualiter omnia sua objecta, sed inæqualiter, atque ideo observare ordinem in dilectione illorum. Hæc assertio est communis SS. Patrum, et Theologorum, teixivideturque expressa in illo Cantic. 2 : *Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem*; nam perinde est, ac si diceret, quod sponsus rectum, et debitum charitatis ordinem in illa constituit; sic enim exponunt prædictum locum SS. Patres, Theodoret. Gregor. Magn. Gloss, et D. Thom. *ibi*, Nyssen. *homil. 4, in Cantic. Bernard. serm. 49, et 50, in eundem librum*, Hieronym. *in cap. 44, Ezech. August. lib. 15, de Civit. cap. 22, Ambros. in Lucam, cap. 6, et Origenes homil. 2, in Cantic.* ubi sic habet : « Dominus noster in t Evangelio praecepta de charitate constituit, ad uniuscujusque dilectionem proportionem aliquid apposuit, et dedit intelligi » gentiam ordinis, cum dixit : Diliges Deum tuum ex toto corde tuo, et proximum tuum sicut te ipsum. Si hæc i intellexeris, et intellecta compleveris, fecisti quod in isto sermone præcipitur : « Ordinale in me charitatem. »

fe71 Deinde suadetur eadem assertio ratione ^desumpta ex D. Thom. *quæst. unie, de charit. ari. 7*, nam quaelibet virtus eodem modo attingit sua objecta, quo illa se habent ad illius rationem formalem *sub qua*, ut patet a simili in potentia visiva, quæ ita se habet ad visibilia, sicut ipsa ad rationem visibilis : sed objecta charitatis non se habent æqualiter, sed inæqualiter ad illius rationem formalem *sub qua*, scilicet summam bonitatem beatificantem ; nam Deus esi summum bonum beatificans per essentiam suam, creaturæ vero solum participa-

tive communicant in prædicta bonitate, et bealitudine : charitas igitur non fertur æquali amore in sua objecta, sed inæquali, ac proinde cum ordine prioris, et posterioris secundum dignitatem.

Confirmatur : nam amicitia illud objectum, cæteris paribus, prius et magis diligit, ar' quod perfectius communicat in bono, in quo ipsa fundatur ; ideo enim amicitia politica respicit principaliter Principem, a quo totum bonum reipublicæ pendet, quam illius subditos : sed objecta charitatis communicant secundum magis, et minus in bono æternæ beatitudinis, super cujus communione ipsa fundatur, ut nemini est dubium: charitas igitur tendit in sua objecta cum ordine præcedentiæ. et dignitatis.

2. Ultimo probatur hæc sententia ratione Alia as; adducta a D. Thom. in *hac qwest. 26, art. 1* jætfoj5 nam ubicumque comparantur aliqua sicut D. τi, ° principium, et principiata, ibi est ordo prioris et posterioris; quia principium est prius principiatis, et hæc posteriora illo : sed charitas tendit in Deum sicut in principium beatitudinis, super cujus communicatione ipsa fundatur, quia respicit illum sub conceptu finis ultimi, qui habet rationem principii in agendis, et appetibilibus ; ad creaturas vero extenditur ut ordinatas ad prædictum finem : ergo charitas in amore eorum, ad quæ afficitur, observat ordinem prioris et posterioris taxatum secundum relationem ad primum principium hujus dilectionis, quod est Deus.

Confirmatur primo : nam amicitia æquiparatur justitiæ estque illi affinis, ut supra Conor-, matl ° diximus : sed justitia observat ordinem circa sua objecta, reddendo unicuique debitum pro jure suo, nempe cui decem, decem ; cui vero quinque, quinque : ergo cum charitas sit amicitia, debet servare ordinem in amore illorum, quæ diligit, ita ut unicuique reddat amorem commensurate ad illius merita, et jus.

Confirmatur secundo : charitas diligit Aha Deum propter se, et sicut objectum primum ; creaturas vero ut objecta secundaria, et ratione ipsius Dei : ergo magis diligit Deum, quam creaturas, quia propter quod unumquodque tale, et illud magis. Servat igitur ordinem in suo amore.

3. Nec refert si objicias : quia ubi est Cl, jec. una ratio dilectionis, non debet esse li0 inæqualis dilectio, ut constat ex se, et docet D. August, *lib. 1, de doct. Christ, cap. p ^og 28* ; sed una est ratio diligendi Deum, et

proximum per charitatem, scilicet Deus ipse, qui non est major in seipso, quam in proximo, neque in uno proximo, quam in alio : ergo charitas non servat ordinem inter sua objecta, sed omnia æqualiter diligit.

Diluitor Respondetur enim ex D. Thom, in hac *Th0' quxst. 26, art. 6 ad 2, ei quxst. de tharit.*

art. 9 ad 4, quod licet Deus non sit major in seipso, quam in proximo, aut in uno proximo, quam in alio, sed idem in omnibus ; in seipso tamen est principium beatitudinis, et summum bonum ; quam bonitatem non communicat infinite, et æqualiter creaturis ; sed finite, et secundum magis et minus. Unde cum Deus sit principium beatitudinis, non vero proximi ; et ex ipsis proximis aliqui sint Deo magis propinqui propter maiorem bonitatem, quam a Deo participant ; idcirco non debet chantas omnia sua objecta æquali amore diligere, sed potius tenetur servare ordinem prioris, et posterioris in amore illorum.

secanda Nec etiam refert si urgeas, qnod ut docet do. Philosoph. 2, *Ethic, cap. 9*, amicitia est qUædam æqualitas : sed æqualitas est uniformis, diversitatem non patiens, sicut nec unitas divisionem : ergo amicitia charitatis non observat ordinem in suo amore, sed omnibus est æqualis.

I. Confir- Et confirmatur primo, quia hæc videtur D^u" exPressa sententia D. August, *lib. 1, de dod. Christ, cap. 28*, ubi sic habet : « Omnes homines æque diligendi sunt ; sed cum omnibus prodesse non possis, iis potissimum consulendum est, qui pro lo-eorum, et temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus constrictius tibi quasi quadam sorte junguntur. » Ubi, ut vides, ex eo differt secundum August, dilectio charitatis a beneficentia, quod illa debet esse æqualis erga omnes, secus vero ista.

conGr- Confirmatur secundo, quia non potest uiatio. esse consonus charitati dilectionis modus, ex quo natus est sequi defectus pacis, et unionis ; cum charitas sit radix concordiae, et unitatis : sed ex dilectione inquali proximi natus estsequi prædictus defectus ; nam qui agnoscunt se aliis in dilectione postponi, conqueruntur, et tam magis dilectos, quam ipsum diligentem fastidiunt, aversantur, et circa eorum amorem obri-gent : charitas igitur non amat inæqualiter proximos, sed æqualiter, proindeque sine ordine.

4. Non, inquam, hæc referunt ; ad re-oto plicam enim respondet D. Thom, in 3, *dis-^linet. 29, quxst. 1, art. 1 ad 2*, his verbis : « Ad secundum dicendum, quod amicitia non consistit in æqualitate æquiparantiae, quia potest esse ad superiores, inferiores, et æquales ; sed consistit in æqualitate proportionis, quæquidem æqualitas non refugit diversitatem quantitatis, sicut eadem proportio, scilicet sex, quialtera, est trium ad duo, et sex ad quatuor, quamvis inæqualis sit quantitatis excessus. »

Ad primam confirmationem dicendumEes* ex eodem Angelico Præceptore in hac. q. 26, *art. 6 ad 2*, quod dilectio dupliciter potest esse inæqualis erga aliquos. Uno modo ex eo, quod aliquos diligat seu attingat, aliquos vero non ; et hæc inæqualitas est aliena a charitate, secus autem a beneficentia : quia cum beneficentia non valeat omnibus prodesse, quibusdam dumtaxat consulere et opitulari debet, scilicet designatis ab August. Charitas autem quantumvis minima, extendi potest ad omnia diligibilia. Et ideo existens in charitate est omnibus benevolus, secus autem beneficus. Alia vero est inæqualitas dilectionis ex eo, quod quidam plus aliis diliguntur ; et hæc inæqualitas est propria charitas, nec illam intendit excludere D. Aug. sed primam dumtaxat, ut constat ex littera.

Adde D. Augustinum non loqui de æqualitate æquiparantiae, dum ait, omnes æque diligendos esse ; sed de æqualitate proportionis, qua ad omnes homines extenditur charitas.

Ad secundam confirmationem respondetur negando minorem, quam non evincit probatio ; quia illæ querelæ perturbantes pacem, et concordiam fratrum, non improbant ordinem dilectionis, quem diximus observare charitatem circa sua objecta ; quia non oriuntur ex illo, cum prædictus ordo sit rectæ rationi consentaneus, non minus quam ordo iustitiæ distribuentis militibus stipendia promeritis, quoniam ut ait Philosoph. 8 *Ethic, led. 12* : « Quæ-
« rere quomodo vivendum est amico cum amico? nihil aliud est quam quærere, quomodo justum est ; non enim idem justum videtur amico ad amicum, nec ad alienum el sodalem, ac condiscipulum esse. » Sed prædictæ querelæ indices sunt eos, a quibus proferuntur, superbiæ spiritu agitari, eoque ipso indignos esse,

vα ut æquali cum aliis amore diligentur. Si namque homo (ut par erat) humiliter de se, el abjecte sentiret, non causaretur alios sibi in amore præferri, sed potius scipsum omni amore indignum publicaret, ut ex se liquet. Cæterum quia amari est quoddam honorari ; homines autem appetunt generaliter honorem, et gloriam, ii præsertim qui abjectæ sunt conditionis et animi (nam quasi ad levia et vilia nati, non verum honorem, qui ex virtutibus procedit, sed inanem humani favoris auram, nulla suorum meritorum habita ratione, aucupantur); hinc provenit quod vocem efferrant, et querelas, si quando deprehendunt se aliis in amore postponi. Unde prædictæ obmurmurationes non debent impedire ordinem charitatis, sed ut latentis superbiæ status refrenari.

j, r). 5. Quæ doctrina desumitur ex D. Thom. opusc. 4, § 7, ubi docet ad amicitiam proximi maxime juvare patientiam, et humilitatem, quæ ipsam patientiam gignit ; quoniam cum superbia, et iracundia vix potest amicitiae dulcedo conservari : quia ut dicitur Proverb. 13 : *Inter superbos semper jurgia sunt*. Quæ etiam suscitatur iracundia, juxta illud cap. 25 ejusdem libri : *Iir iracundus suscitatur rixas*. Ob idque prudentissimus Salomon consulit declinandam esse familiaritatem hominis iracundi ; sic enim habet Proverb. 22 : *Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso ; ne forte discas semitas ejus, et sumas scandalum animæ lux*. Quam etiam doctrinam inculcant August, *lib. de amicitibus cilia*, et Philosoph. 7 *Ethic*.

••••• Et sane qui ægre sustinet humilitatem prodiectipnem, aperte convincitur, parum, vel nihil charitatis habere erga illum ; quoniam sicut qui diligit Deum, eo ipso vult illam ab omnibus amari, et honorari ; ita qui diligit proximum ex charitate, appetit illum ab aliis, et præsertim a Deo amari, et in honore haberi ; quippe in hoc discriminantur amor carnalis, et spiritualis procedens ex charitate, quod ille soli amanti vult amatum, iste vero appetit ipsum ab aliis amari, ut egregie docet iy, D. Thom. 1, 2, *quxst. 28, art. 4*, his verbis : « Intensus amor quaerit excludere omne id, quod sibi repugnat ; aliter tamen hoc contingit in amore concupiscentiæ, et aliter in amore amicitiae; nam in amore concupiscentiæ, qui intense aliquid concupiscit, movetur contra omne illud, quod

a repugnat consequutioni, vel fruitioni ejus, quod amat ; et hoc modo qui quærunt excellentiam, moventur contra eos, qui excellere videntur, quasi impediētes excellentiam eorum ; et iste est zelus invidiæ, de quo dicitur Psalm. 36 : Noli æmulari in malignantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem. Amor autem amicitiae quærit bonum amici. Unde quando est intensus, facit hominem moveri contra omne illud, quod repugnat bono amici ; et secundum hoc aliquis dicitur zelare pro amico, quando si quæ dicuntur, vel fiunt contra bonum amici, homo repellere studet. Et per hunc etiam modum aliquis dicitur zelare pro Deo, quando ea quæ sunt contra honorem Dei, repellere secundum posse conatur, secundum illud 3. Reg. Zelatus sum pro Domino exercituum, etc. » Ex qua doctrina manifeste habetur, quam distet a charitate aliorum dilectionem invidere, vel ex inæqualitate illius perturbari.

6. Petes primo, an ordo charitatis sit incidentendus secundum affectum, vel effectum ?

Respondetur cum D. Thom. in 3, *dist. 29' D. 1130. quxst. 1, art. 2*, ordinem charitatis creatæ attendendum esse per se primo secundum affectum. Tum quia objectum charitatis, ut dicit vim affectivam, est bonum; unde cum illius ordo attendatur secundum diversitatem bonorum, ad quæ allicitur, necesse est illum attendi per se primo ex affectu. Tum etiam, quia affectus exterior non pertinet ad charitatem, nisi in quantum procedit ex affectu, in quo primo est charitatis actus; si quis enim maxima bona aliis conferat sine affectu ad ipsos, esto exerceat actus liberalitatis, aut iustitiæ, non tamen charitatis. Unde cum hæc virtus perhibeatur ordinata, oportet illius ordinem attendi directe, et per se primo ex affectu.

Diximus *per se primo*, quia secundo etiam attendi potest ordo charitatis ex effectu, non quia personæ, quam plus affective diligimus, magis in effectum impendamus ; sed quia magis parati sumus ei in effectum impendere, si necesse fuerit. Etenim cum frequenter ii, quos magis diligimus, nostris auxiliis non indigeant, non debemus eis illa impendere, sed habere animum paratum ad illa eis prius, quam aliis conferenda, siquando ipsis indigeant.

7. Petes secundo, an ordo charitatis

Alteries debeat attendi secundum affectum appretiativum, vel intensivam ?

latio. Respondetur ordinem charitatis attendi, per se loquendo, secundum affectum appretiativum. Pro cujus intelligentia nota, quod affectus est major alio objective, quo volumus amico majus bonum : qua ratione affectus, quo appetimus Petro regnum cceleste, est major illo, quo ei concupiscimus bona temporalia ; excedit enim illum ex parte boni voliti.

Affectus vero major intensive ille dicitur, qui excedit in conatu. et efficacia agentis, sive in gradu radie itionis majoris in subjecto : sicut si majori impetu et conata concupiscamus Petro bona temporalia, quam cœlestia. affectus temporalium erit major intensive amore cœlestium, minor vero D. Thom. H»-objective. quia ut docet D. Thom. *loco proxime citato ad* 3. intensio actus liberi non mensuratur ex quantitate objecti tantum, sed magis ex efficacia agentis, et conatu in agendo, inde sicut non videt melius, qui majorem rem intuetur, sed qui clarius, ita non oportet, quod aequali intensione afficiatur quis ad personam, cui majus bonum desiderat.

Affectus denique appretiativus ille dicitur, quo aliquam personam plurimi aestimamus, et aliis praeferimus ; quo pacto amor charitatis erga Deum est major ex specie sua quolibet alio amore quantumvis intenso ; nam qui habet charitatem, in ea est dispositione, ut si opus fuerit deserere propter Deum personas intimo sibi amoris nexu conjunctas, quales sunt parentes, filii, uxor, etc. eas derelinquet propter illum ; quia ex vi charitatis majori pretio habet Deum, quam parentes, etc. et ideo mallet illos, quam Deum amittere.

Divisio Ex quo palet, distinctionem amoris in appretiativum et intensivum, non esse fictiliam, ul aliqui asserunt, sed urgenti fundamento inductam. Quod vel ex eo liquet, quod saepe conlinet matrem diligentem intensissime filios amore naturali, suscipere charitatem in gradu remisso ; nulla quippe probabilitatis specie dici potest, gratiam esse magis intensam in omnibus justis quavis alia honesta amicitia ; et tamen eo ipso, quod existât in gratia, majori pretio habet Deum, quam proprios filios, illumque magis diligit amore appretiativo ; est enim hic amor proprius charitatis, ut D. Tho. optime vidit D. Thom. 1.2, *qurst.* 16, *ari.* 3, ubi sic corpus articuli concludit : « Cha-

ritas autem addit supra amorem perfectionem quandam amoris, in quantum id, quod amatur, magni pretii aestimatur, a ut ipsum nomen designat. »

Quibus addo, saepe parentes diligere dulcius, et intensius filios infantilis aetatis, quam majores ; cum tamen amore appretiativo illos ut in plurimum primogenitis postponant, ægrius enim paterentur horum jacturam, quam illorum defectum. Ergo distinctio amoris in appretiativum et intensivum, etiam intra ordinem amoris naturalis debet admitti.

Ex his ergo ad dubitationem nuper excitatam respondetur, ordinem charitatis attendi penes amorem appretiativum. Tum quia hic est potior aliis. Tum etiam, quia in charitate excessus amoris appretiativi trahit secum (saltem per se loquendo) excessum aliorum ; persona enim, quæ secundum ordinem charitatis majori pretio haberi debet, jus habet ul potiori affectu intensive, et objetivo diligitur.

8. Petes tertio, an ordo charitatis cadat sub præcepto ?

Respondetur affirmative, quia sub quo præcepto cadit actus alicujus virtutis, cadit ex consequenti modus, per quem completur ratio talis actus : sed ordo per quem unumquodque diligitur juxta suam dignitatem, est modus pertinens ad rationem, et substantiam dilectionis charitativæ : ergo sicut diligere Deum, proximum, et nosipsos, cadit sub præcepto charitatis, ita et ordo, quo debemus hæc ipsa diligere. Quamvis enim liberum sit extra tempus obligationis præcepti elicere actum dilectionis Dei et proximij hujusque proximi, vel illius ; ex suppositione tamen, quod quis afficitur ad aliquod objectum charitatis, tenetur diligere illud pro sua dignitate, idest observato ordine ab hac virtute praescripto ; non secus aequi libere orationi incumbit, tenetur attentionem, et devotionem inter orandum observare, quia istæ sunt conditiones proprie actus orationis.

Quod si petas ultimo, an ordo, de quoE«a hactenus, sit proprius charitatis ?

Respondetur esse proprium illius quasi per excellentiam : quia licet aliæ virtutes sint principaliter de uno objecto, et secundario de aliis, observentque proinde ordinem in attingentia illorum ; hoc tamen maxime est charitatis, quia tendit per se in ultimum finem sub ratione finis ultimi, qui habet rationem primi principii in appetibilibus :

petibilibus : ordo autem sumitur per habitudinem ad principium, ul dictum est. Et quia primum in unoquoque genere est causacæterorum. ideo omnis ordo in aliis virtutibus repertus descendit quodammodo a charitate. Ob quam rationem dixit D. Augustinus. eam esse ordinem amoris, quia cujuscumque virtutis ordo ex ordinatione charitatis derivatur.

Examinatur posterior difficultas.

9. I't secundam difficultatē expediāmus, animadvertendum est prius, pluribus ex capitibus attendi posse amoris ordinem, sive inaequalitatem. Nam primo potest unus amor excedere alium ex parte bonitatis amatae ; cum enim amor tendat perse in bonum, quo aliquid est melius, eo per se loquendo est amabilius. Secundo ex parte conjunctionis objecti amati cum amante ; cum enim amabilia ad alterum veniant ex amicabilibus ad se, propterea quo aliquid est conjunctius amanti, eo est respectu illius magis amabile. Tertio ex similitudine, et convenientia objecti amati eam amante ; similitudo quippe amorem perse loquendo generat, et ideo quo aliquid est similius amanti, eo est respectu illius amabilius, cæteris paribus. Unde cum omnia hæc concurrant in amore charitatis, dubium est, ex quo præcipue capite attendi, et desumi debeat illius ordo, sive inaequalitas.

Secundo nota, amorem esse quandam motum amantis in amatum : omnis autem molas proportionatur termino, et mobili ; accipit enim speciem a termino, intensiorem vero a mobili, et virtute motiva : nam at experientia constat, quo aliquod mobile est magis dispositum ad motum ratione figurae. vel levitatis, eo velocius movetur, etiam minori impulsu percitum. Unde cum amorsit motus amantis in rem amatam, debet accipere ab illa speciem, et quantitatem objectivam ; a subjecto vero et principio movente intensiorem, sive inaequalitatem intensivam.

Observa denique, quod charitas potest considerari vel in patria, ubi erit omnino perfecta ; vel in via, ubi nondum assequuta complementum suae perfectionis. Cum igitur in praesenti inquirimus radicem, seu principium, ex quo mensurari debet ordo

dilectionis charitativæ, loquimur de prædicta virtute considerata in statu viae, quamvis ob connexionem doctrinae etiam explicandus sit ordo, quem observavit in patria.

His suppositis dicendum est secundo, Troponi ordinem dilectionis charitativæ attendendum esse per habitudinem ad Deum, et ipsum diligentem, sicut ad propriam mensuram. Hæc assertio est D. Thom. *in hac Thl0. (juxst.* 26, *arlic.* 4 *ad* 1, *ei art.* 7, *in corp.* et *quxst.* unie, *de charit.* art. 9, quem sequuntur omnes Theologi. Probatur autem fundamente, nam ut § *præcedenti* vidimus, omnis ordo prioris, et posterioris attendi, et mensurari debet per habitudinem ad aliquod principium, quod in omni genere est potius principiatis, sicut et inter ipsa principia illud magis eminet, quod intimius conjungitur suo principio. Sed principia dilectionis charitativæ sunt duo, Deus scilicet, et ipse diligens ; nam Deus est principium finale, et formale specificativum prædicti actus ; diligens vero materiale, et efficiens : ergo ordo dilectionis charitativæ attendi debet per habitudinem ad illa, sicut ad propriam mensuram.

Confirmatur : nam amor charitatis est motus quidam animae in Deum, sicut in terminum, et finem : sed inaequalitas motuum attenditur ex parte mobilis, et termini : ergo ordo, et inaequalitas amoris elicit a charitate, attendenda, et mensuranda sunt per habitudinem ad Deum, et personam quæ illum diligit. Caeterum quia hæc inaequalitas potest esse vel objectiva, vel intensive, idcirco.

10. Dicendum est tertio, inaequalitatem intensivam dilectionis charitativæ sumi per ordinem ad ipsum diligentem ; inaequalitatem vero objectivam per habitudinem ad Deum, ita ut personæ, quæ fuerint Deo magis conjunctae, diligantur majori amore objective : quæ vero magis ipsi diligenti, amentur strictiori amore intensive. Hæc conclusio est aequae communis ac praecedens, quam docet Angelus Praeceptor *artio.* *T, hujus quxstionis* 26, et sequitur manifeste ex dictis, quia intensio motus sumitur ex parte mobilis ; species vero, et quantitas objectiva illius ex parte natio, termini, aut finis : sed amor charitatis est quidam motus, cujus mobile est persona diligens ; terminus vero, et finis ipse Deus : ergo inaequalitas illius intensive desumi, et mensurari debet per habitudinem ad per-

sonam diligentem, objectiva vero per ordinem ad Deum.

Deeio Si autem petas, quānam ex bis dilectionibus sit simpliciter, et absolute loquendo b», major, objectiva, an intensive ? Respondetur intensivam esse absolute perfectiorem objectiva. Tum quia respectu actus a charitate elicitī coincidit cum appretiativa, quā dilectio longe eminet aliis, ut supra vidimus. Tum etiam, quia intensior affectus charitatis, quem habemus ad aliquam personam nobis intime conjunctam, extendi potest ad concupiscendum illi idem augmentum gratiā, et beatitudinis, quod desideramus personā Deo magis conjunctae ; d. it», imo et majus, utdocet D. Thom. *art. proxime citato*, atque statim explicabimus, inferentes hujus doctrinā corollaria, a quibus ipsa perfectam lucem accipiet.

§ III.

Consectaria pręcedentis doctrine.

Corolla- 11. Ex dictis in hoc dubio infertur primo?mum mo' ^eum esse diligendam ex charitate super omnia, tam intensive, quam appreliative, el objective. Tum quia Deus est principium formale, efficiens, et finale charitatis ; principium autem eminet in quolibet genere principiatis, eisque proinde anteponi debet. Tum etiam, quia unaquaeque amicitia respicit principaliter id, in quo invenitur potissime illud bonum, super cujus communione fundatur, ut videre est in amicitia politica, quā principalius respicit Principem, quam cives, eo quod bonum civitatis potissime ab illo dependet. Sed bonum æternæ beatitudinis, super cujus communicatione fundatur amicitia charitatis, invenitur in Doo principaliter, et sicut in primo principio, a quo derivatur in omnes beatitudinis capaces : Deus igitur diligendus est ex charitate super omnia, et omnibus modis, idest, tam intensive, quam objective, et appretiative.

Confirmatur : nam quælibet pars diligit bonum totius plusquam seipsam, et omnia alia, ut probat D. Thom. *art. 3 hujus questionis* : sed Deus est bonum commune omnium existentium in charitate, quia in eo invenitur beatitudo sicut in communi, et fontali principio omnium, qui illam participare possunt : ergo quilibet existens in charitate debet diligere Deum plusquam seipsum. et omnia alia, ac proinde super

omnia tam intensive, quam appretiative; quippe hac ratione diligitur finis, et bonum commune respectu bonorum particularium, et eorum quæ sunt ad finem.

Quæ doctrina sumitur ex illo Matth. 10 : *Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus.* Et ex illo cap. 22 : *Diliges Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua : hoc est maximum, et primum mandatum in lege.* Nam diligere Deum ex toto corde etc. est diligere eum super omnia, et omnibus modis, ut explicant SS. Patres, et indicat ipse Christus Dominus, dum ait, *hoc esse maximum, et primum legis mandatum.*

12. Nec refert si objicias primo, quod intensio actus charitatis attendi debet perll'^. Ad secundam objectionem occurrit D. Th. *ari. 3, hujus quxstionis, ad 2*, his verbis : « Ad secundum dicendum, quod bonum totius diligit quidem pars, secundum quod est sibi conveniens ; non autem ita quod bonum totius ad se referat, sed potius ita quod seipsam refert in bonum totius. » Quod perinde est ac si diceret, quamlibet creaturam diligere Deum, in quantum est proprium bonum, non quidem privatum, sed commune, habensque rationem finis ultimi, in quod naturaliter propendet magis quælibet pars, quam in seipsam, ut explicat ibi Cajetan. his verbis : In responsione ad secundum nota elegantem glossam, et intellectum illius propositionis : amabile quidem bonum, unicuique autem proprium. Quod quia esse proprium, multis modis contingit, unumquodque bonum alicujus, eo modo quo est proprium, est amandum. Et sic cum in proposito dupliciter contingit, aliquid esse bonum alterius, aut scilicet quia est propter ipsum, aut econtra bonum totius est bonum partis, non ita quod sit propter partem, sed econtra, quod scilicet pars est propter totum. Et propterea pars amat bonum totius tantumquam proprium, non ita quod referat bonum totius in seipsam, sed econtra, quod referat seipsam in bonum totius. Habes quoque ex hoc loco, quam bene dictum sit superius contra Durandi phantasiam, quod Deus secundum seipsum est proprium bonum cujuscumque creatura, et specialiter intellectualis. »

Deinde : unumquodque diligitur in quantum est proprium bonum : sed id quod est ratio diligendi, magis diligitur quam id, quod propter hanc rationem amatur; sicut principia, quæ sunt ratio cognoscendi conclusiones magis cognoscuntur : ergo homo perfectius diligit seipsum, et proprium bonum ex charitate, quam Deum, et quodlibet aliud objectum.

Et confirmatur, quia ut docet Philosoph. 9 *Ethic, cap. 8*, amicabilia quæ sunt ad alterum, venerunt ex amicabilibus ad se : sed causa potior est suo effectu : ergo major est amicitia hominis ad seipsum, quam ad aliam quamcunque personam, etiamsi inter illas computetur Deus.

Praeterea : amor fundatur in unitate, et conjunctione amantis cum re amata, ut § praecedenti statuimus : sed nihil est homini magis conjunctum, quam ipse : ergo nullum objectum potest, aut debet plusquam seipsum diligere.

Denique : similitudo est causa dilectionis, secundam illud Eccles. 13 : *Omne animal diligit simile sibi; sed* major est similitudo hominis ad proximum suum, quam ad Deum : homo igitur magis diligit ex charitate proximum, quam Deum ; proindeque falsum est, quod debet illum diligere super omnia, et omnibus modis.

13. Non, inquam, hæc referunt; ad primam

DiW:w mam enim objectionem respondetur, quod intensio actus charitatis, quo diliguntur creatura participantes beatitudinem, respicit ut mensuram personam, a qua elicitur; secus autem actus charitatis, quo amatur Deus in seipso; hujus enim intentio mensurari debet ex summa illius bonitate. Nam cum bonum universale sit magis diligibile intensive, et appretiative, quam bona particularia ordinata ad illud sicut ad finem ; Deus autem sit universale bonum beatificans, et finis ultimus omnis creatura rationalis ; ex ipsa propensione charitatis inclinatur quilibet ad diligendum intensive, et cum majori appretiatione Deum, quam seipsum.

Ad secundam objectionem occurrit D. Th. *ari. 3, hujus quxstionis, ad 2*, his verbis : « Ad secundum dicendum, quod bonum totius diligit quidem pars, secundum quod est sibi conveniens ; non autem ita quod bonum totius ad se referat, sed potius ita quod seipsam refert in bonum totius. » Quod perinde est ac si diceret, quamlibet creaturam diligere Deum, in quantum est proprium bonum, non quidem privatum, sed commune, habensque rationem finis ultimi, in quod naturaliter propendet magis quælibet pars, quam in seipsam, ut explicat ibi Cajetan. his verbis : In responsione ad secundum nota elegantem glossam, et intellectum illius propositionis : amabile quidem bonum, unicuique autem proprium. Quod quia esse proprium, multis modis contingit, unumquodque bonum alicujus, eo modo quo est proprium, est amandum. Et sic cum in proposito dupliciter contingit, aliquid esse bonum alterius, aut scilicet quia est propter ipsum, aut econtra bonum totius est bonum partis, non ita quod sit propter partem, sed econtra, quod scilicet pars est propter totum. Et propterea pars amat bonum totius tantumquam proprium, non ita quod referat bonum totius in seipsam, sed econtra, quod referat seipsam in bonum totius. Habes quoque ex hoc loco, quam bene dictum sit superius contra Durandi phantasiam, quod Deus secundum seipsum est proprium bonum cujuscumque creatura, et specialiter intellectualis. »

Qua etiam solutione occurrit D. Thom. confirmationi hujus objectionis, sic enim habet loco citato ad 1 : « Dicendum quod Philosophus loquitur de amicabilibus,

a quæ sunt ad alterum, in quo bonam, quod est objectum amicitiae, invenitur secundum aliquem particularem modum; non autem de amicabilibus, quæ sunt ad alterum, in quo bonum praedicatum invenitur secundum rationem totius. »

14. Ad tertiam objectionem respondetur, Respon- quod major conjunctio naturalis est causa abbaVob- majoris amoris, cæteris paribus : in prae- Jeciio- senti autem non sunt caetera paria, nam cum Deus sit summum bonum beatificans, et objectum primum charitatis, inclinamur ab hac virtute ad diligendum illum plusquam nos ipsos, et omnia alia, quæ amamus ut bona privata, et objecta secundaria praedictæ charitatis. Quæ est solutio D. Thom. *q. 1, de-charit. art. 9 adi*, ubio.Tho. sic ait : « Ad septimum dicendum, quod unitate naturæ nil est magis unum, quam nos; sed unitate affectus, cujus objectum est bonum, summum bonum debet esse nobis magis unum quam nos.»

Quibus adde, Deum esse nobis intime conjunctum, causamque unitatis, quam habemus ad nos ipsos,juxta illud Apostoli : *In ipso vivimus, movemur, et sumus.* Quæ AposL ratio sufficiens est, ut etiam titulo conjunctionis naturalis debeamus diligere Deum plusquam nosipsos ; quia licethæc posterior conjunctio sit major, prior tamen nobiliori vinculo inexistit. Etenim hanc ob causam docet D. Thom. *artic. 2 hujus quxstionis*, D.Thov quod titillo similitudinis magis debemus diligere Deum quam proximum, etiamsi hic nobis sit similior ; ita enim habet : « Ad secundum dicendum, quod similitudo, quam habemus ad Deum, est prior, et causa similitudinis, quam habemus ad proximum ; ex hoc enim, quod participamus a Deo id, quod ab ipso etiam proximus habet, similes proximo efficimur; et ideo ratione similitudinis magis debemus Deum diligere, quam proximum. » Ex quibus patet ad ultimam objectionem, constatque manifeste, quod ex inclinatione charitatis debemus diligere Deum super omnia, et omnibus modis.

15. Dubitant tamen in præsenti Autho-Dubium res, an possit dari aliqua dilectio creaturae deni proveniens a charitate, quæ sit intensior dilectione actuali Dei ? Et ratio dubitandi est, quia intentio actus non solum provenit ab inclinatione habitus, sed etiam a conata potentiae, quæ illo utitur. Unde cum hic usus sit liber voluntati, videtur posse

accidere, quod diligamus actu aliquam creaturam ex charitate intensius, quam Deum, licet inclinatio charitatis propendeat in contrarium.

Prit» In qua difficultate affirmativam partem tuetur Arauxo *art. 2, hujus quxstionis, dub. 2, conci. 3*, tum ob rationem dubitandi modo propositam : tum etiam, quia dilectio charitativa proximi commendatur in sacra Scriptura absque aliqua determinatione, vel mensura : ergo non requiritur, quod illius intensio sit determinata, sed in quocumque gradu erit adimpletiva præcepti : tum denique, quia amor proxime intensior amore Dei, est actus bonus, et honestus : ergo provenire potest ab influxu charitatis.

Oppositum vero defendunt Bannez *loco seote-D- proxime citato ex hac 2, 2, conci. 4.* et Ara- gon *conci. 2*, eo ducti fundamento, quod ra{jo formalis diligendi proximum ex charitate, est Deus sed propter quod unumquodque tale, et illud magis : ergo impossibile est, quod diligamus intensius creaturam, quam Deum per actum proveniente a charitate.

Now. Sed pro explicatione veritatis nota primo, quod amor proveniens a charitate, alius est elicited, quem scilicet ipsa immediate producit; alius vero imperatus, quem exerit mediis aliis virtutibus, vel inclinationibus : nam nt docet I). Thom. *art. 7 hujus quxstionis*, omnis dilectio naturalis, et honesta potest imperari a charitate.

Secundo nota, quod dupliciter possumus Deum diligere per actum elicited a charitate; uno modo formaliter, et explicite, illum immediate in seipso amando : alio modo virtualiter, quo pacto eum diligimus per amorem formalem proximi; is enim est virtualis dilectio Dei eo modo, quo amor explicited mediorum est virtualis dilectio finis.

Leeiii- H'5 supposai3 ad quæstionem pro- Pos^am respondetur, quod per actum imperatum a charitate possumus optime diligere creaturam intensius, quam Deum ; per actum vero elicited a prædicta virtute. impossibile est, quod diligamus aliquam creaturam intensius quam Deum. loquendo de amore Dei in communi, sive quatenus præscindit ab amore formali, et virtuali ; nam si sermo sit de amore formali, et explicited tantum, non repugnat, ut remissius diligamus Deum, quam proximum. Prima pars hujus resolutionis constat ex iis, quæ

Prima
resolu-
tionis
(va-s.

superius vidimus; nam fieri potest, ut mater habeat magis intensam amicitiam erga filios, quam habitum charitatis : ergo in eo eventu actus amicitiae naturalis, quo prosequitur filios, erit saltem regulariter intensior physice actu dilectionis elicited a charitate, quo amat Deum : sed prædictus amor filiorum imperatur a charitate, quia in habente gratiam omnes actus alias honesti procedunt imperative a prædicta virtute, ut infra videbimus. Igitur per amorem imperatum a charitate possumus diligere creaturas intensius, quam Deum.

Secunda vero pars convincitur funda- A;a mentis Bannez et Aragon : nam cum Deus^A

sit ratio formalis diligendi creaturas ex charitate. impossibile est. ut intensius diligamus prædictas creaturas, quam Deum, absolute loquendo ; quia idemmet actus, qui fertur formaliter et explicite in creaturas. tendit saltem virtualiter in ipsum Deum. Unde sicut ob hanc rationem implicat, ut quis amet intensius media, quam finem, loquendo de intensione amoris præscindentis a formali, et virtuali : ita repugnat nt majori intensione prosequatur creaturas, quam Deum, sumpto amore Dei in eadem abstractione, et communitate.

Nec obstant in contrarium argumenta, quibus innititur Arauxo, quoniam licet usus inexistentis charitatis subjaceat, abso- lute loquendo, voluntati, possimusque proinde elicere actum prædictæ virtutis remissum, vel intensum; quia tamen non possumus non habere Deum pro ratione formalis actus, quo prosequimur creaturas, illumque in istis virtualiter saltem amare, idcirco repugnat ut majori conatu, et intensione diligamus pnedictas creaturas formaliter per actum elicited a charitate, quam Deum formaliter, vel virtualiter. Et quamvis dilectio charitativa proximi in quocumque gradu exercita esset honesta, et adimpletiva præcepti de amore illius ; hinc tamen non probatur prædictam dilectionem esse possibilem in gradu magis intenso, quam sit dilectio Dei; sed quod admissa per hypothesin illius possibilitate, esset adimpletiva prædicti præcepti : quod nemo negat, sed solum esse possibilem prædictam dilectionem.

17. L Itima denique ejusdem resolutionis pars videtur manifesta ex ratione dubitandi num. I.o, proposita. Nam cum Deo liberum sit movere intense, vel remisse nostram voluntatem, liæcque utatur pro libito suis habitibus,

habilibus, nulla apparet repugnantia in eo, quod eliciat actum charitatis erga Deum intensam ut duo, et deinde exerat erga proximum amorem ejusdem virtutis intensam ut quatuor; nam licet personam, quam juxta inclinationem charitatis, adeoque habitualiter intensius amamus, debeamus majori appretiatione diligere, atque hoc pacto coincidât in hac virtute uterque amor; non tamen opus est ut idem objectum, quod pro libito voluntatis intensius prosequimur uno, vel altero affectu formali elicited a charitate, majori pretio habeamus; sed potest optime oppositum contingere, ut constat tum ex dictis. Tum etiam, quia dum unico et indivisibili actu charitatis Deum, proximumque complectimur, aequali intensione physica utrumque diligimus; et tamen Deum creaturæ præferimus, et charius amamus.

torri- Dices : quia præmissæ sunt ratio forma- ^lis assentiendi conclusioni, nequit intellectus assentiri firmitus, et intensius conclusionibus, quam præmissis : ergo cum Deus sit ratio formalis diligendi proximum ex charitate, non poterit hic diligere intensius quam Deus per actum elicited ab hac virtute.

Respondetur primo, admissis antecedenti, negando consequentiam ; et ratio disparitatis est, quod tam cognitio principiorum, quam conclusionum est in seipsa necessaria; secus autem dilectio charitatis, qua prosequimur Deum et creaturas.

Secundo respondetur negando antecedens, quia cum habitus principiorum et conclusionum dependeant quoad usum a potestate liberi arbitrii movente intellectum. non apparet repugnantia in eo quod prædictus intellectus feratur aliquando intensius in conclusionem, quam in præmissis; potest quippe esse inæqualis attentio utrobique.

18. Ex quibus solutio ad aliam quæstionem quam versant in præsentis Theologi, an scilicet teneamur ex præcepto rigoroso charitatis diligere Deum super omnia, nedam objective, et appretiative (de quo non est ambigendi locus) verum etiam intensive? Dicendum est quippe, non teneri, sed qualibet intensione diligamus Deum super omnia appretiative, satisfieri præcepto charitatis de amore illius. Nam ut modo vidimus, per actum imperatum ab hac virtute, possumus amare intensius creaturam quam Deum. Ergo ex præcepto cha-

ritatis non constringimur ad amorem intensivum illius super omnia, quia alias amor creaturæ intensior physice amore Dei nec posset imperari a charitate, neque cum illa coexistere, sed esset peccatum lethale illam a subjecto excludens.

Et confirmatur primo, quia ut docet D. Rfl^ora- Thom. in 4, *distinet. 17, quxst. 2, artic. 3*, D. Tho. *quxstiunc. 1*, contritio quæ sufficit ad justificationem impii, non oportet quod sit dolor omnium maximus intensive, sed solum appretiative ; dummodo enim detestetur peccatum propter Deum super omne detestabile, est vera, et legitima contritio, quantum vis, in gradu, et physica intensione remissa sit, et ab aliis doloribus superetur ; sed eadem ratio esse debet de dilectione Dei. ac de contritione, et detestatione peccati ; quia quantum bonum aliquod placet, tantum ejus contrarium displicet : ergo primum charitatis præceptum solum obligat ad diligendum Deum super omnia objective, et appretiative, non vero intensive ; sed quilibet amor supernaturalis appretians Deum super omnia erit elicited a charitate, adimpletivusque prædicti præcepti, quantumvis alias in gradu intensione physicæ remissus sit, et ab aliis affectibus excedatur.

Confirmatur secundo, quia præcepta Dei debent esse talis conditionis, ut facile sit homini cognoscere probabiliter se illa adimplere, vel transgredi, alias semper esset animus anxius, innumerisque scrupulis obnoxius; quod maxime derogat suavitati divinæ providentiæ, et animarum salutis : sed si præceptum charitatis obligaret ad diligendum Deum super omnia intensive, vix posset homo formare assensum probabilem de adimplitione, vel transgressionem illius ; quia quantitas intensiva nostrorum actuum difficillime a nobis percipitur, et præcipue adæquata possibilitati virium, ut etiam advertit D. Thom. *quxs-V-Th0-tiunc. citata, ad 4*. Ergo præceptum charitatis non obligat ad diligendum Deum super omnia intensive, sed illi satisfit per dilectionem appretiativam Dei super omnia, cujuscumque intensione sit. Quæ est communis sententia Theologorum, ut videri potest apud Arauxo *art. 2 hujus quxstionis, dub. 2*.

19. Nec obstat, si objicias cum Scot, in 3, *objectione. 27, quxst. unie, et Durand, ibidem dist. 29, quxst. 2*, quod ex præcepto charitatis tenemur diligere tota mente, toto

corde, el tolis viribus, ut liquet ex forma illius praescripta *Douter. 6 et Matlh. 20.* Sed hoc est diligere Deum super omnia non solum apprelialive, sed etiam intensive; quia intensio actus sumitur ex conatu virium, qui sub omni perfectione nobis possibili in adducto præcepto exprimitur, et imperatur : ergo, etc.

Deinde, charitas inclinatur ad diligendum Deum intensius quam creaturas, ut nuper vidimus : sed præceptum charitatis coincidet cum inclinatione illius : ergo ex vi prædicti præcepti tenemur diligere intensius Deum, quam creaturas : quod si secus fecerimus, peccati mortalis rei erimus.

Respondetur verba illa, *Diliges Dominum Deum* *lfum*

esse præcepti, partim vero consilii. Sunt quidem præcepti, quatenus continent, et jubent dilectionem appretiativam Dei super omnia, ad hanc quippe cuncti obligamur : sunt vero consilii, quatenus indicant ita devovendas esse Deo vires animæ, ut illum intensive præ omnibus amemus, et majori conatu nobis possibili, induciarumque ignaro prosequamur. Nam ad huiusmodi charitatis perfectionem nullus tenetur in hac vita, sed magis est propria patriæ, ut docet D. Thom. *quxst. de charit. ari. 10 ad 1*, his verbis : Dicendum quod hoc quod « dicitur, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, intelligitur esse præceptum secundum quod totalitas excludit « omne illud, quod impedit perfectam Dei « inhæSIONem-, et hoc non est præceptum, sed finis præcepti; indicatur enim nobis per hoc non quid faciendum sit, sed potius quo tendendum sit, ut dicit Augustinus. »

Ad secundam objectionem dicendum similiter, inclinationem charitatis non solum continere illius præcepta, sed etiam consilia, et ordinem, quem debito majoris perfectionis observari oportet. Unde quemadmodum potest quis citra peccatum uxorem ducere, existente in oppositum consilio de perpetua castitate; ita potest absque vitii labe amare intensius proximum, quam Deum, licet charitas inclinet in contrarium. Eo vel maxime, quia minimus gradus amoris appretiativi Dei super omnia plus firmat animam in unione illius, quam infiniti gradus amoris intensivi illam uniant creaturæ; siquidem ex vi prædicti amoris appretiativi ita est disposita anima, ut si necesse foret derelinquere

propter Deum creaturam intense amatam, eam relinqueret; nam amor appretiativus Dei super omnia ex specie sua excludit quidquid impedit Dei inhæSIONem.

20. Secundo infertur ex supra dictis, quod homo secundum naturam spiritua-lem magis debet æslimare, et diligere seipsum, quam proximum. Ita communiter Doctores, deduciturque perspicue tum ex illo Matlh. 22 : *Diliges proximum tuum sicut seipsum* : tum ex illius præcepto, quod homo diligat creaturas ex charitate propter Deum, magis quam seipsum. Ita D. Augustinus, *lib. 1, de doctr. Christiana, cap. 27*, et D. Thomas, *in hac quæst. art. 5*, ubi hanc resolutionem probat sequenti ratione. Illud est magis ex charitate diligendum, quod habet plenior rationem diligibilis ex charitate; consociatio autem in participatione plena beatitudinis, quæ est ratio diligendi proximum, est major ratio diligendi quam participatio beatitudinis per redundantiam, quæ est ratio diligendi proprium corpus; et ideo magis debemus diligere proximum quantam ad salutem animæ, quam propriam corpus.

Et confirmatur primo veritas hujus conclusionis ratione, qua utitur D. Thomas in *præsentis articulo 4*; nam homo per charitatem diligit seipsum secundum naturam spiritualem, ut directe participem æternæ beatitudinis, proximum vero ut socium in hac communicatione : sed directa participatio beatitudinis est potior ratio diligendi, quam consociatio in illa; quia societas se habet ad participationem beatitudinis, sicut unio ad unitatem, ex quibus unitas eminet super unionem : ergo homo secundum ordinem charitatis debet seipsum pluris facere, quam proximum.

Confirmatur amplius ex eodem S. Doctoris *art. ult. hujus quæstionis*; nam charitas ordinatur perse primo ad perfectionem sui subjecti; confertur enim illi ad hoc, ut tendat in finem ultimum, illumque assequatur : sed spiritualis perfectio hominis consistit in eo, quod uniatur Deo per amorem charitatis : igitur homo secundum ordinem hujus virtutis debet primo loco intendere, et procurare unionem sui ad Deum, et deinde unionem aliorum : sed dum homo quærit, et amat unionem sui ad

Deum

Deum, diligit maxime seipsum : igitur secundum ordinem charitatis debet diligere seipsum magis, quam proximum. Cujus illud est evidens signum, quod nullus debet subire damnum peccati gravis, vel levis propter bonum spirituale proximi, quantumvis maximum.

Tertio infertur, quod homo debet diligere magis proximum secundum animam, quam proprium corpus. Ita D. Augustinus, *lib. 1, de doctr. Christiana, cap. 27*, et D. Thomas, *in hac quæst. art. 5*, ubi hanc resolutionem probat sequenti ratione. Illud est magis ex charitate diligendum, quod habet plenior rationem diligibilis ex charitate; consociatio autem in participatione plena beatitudinis, quæ est ratio diligendi proximum, est major ratio diligendi quam participatio beatitudinis per redundantiam, quæ est ratio diligendi proprium corpus; et ideo magis debemus diligere proximum quantam ad salutem animæ, quam propriam corpus.

§ IV.

Quæ obstant in contrarium, diluuntur.

21. Sed contra hæc duo posteriora conclusionaria sunt nonnullæ objectiones, quibus

opus est occursum ire prius quam ad alia inferenda descendamus. Objicies ergo primo, falsum esse, quod debeat homo diligere seipsum plusquam proximum; quia cum homo diligat creaturas ex charitate propter Deum, illam debet magis amare, quæ fuerit magis conjuncta Deo : sed quandoque proximior est magis Deo conjunctus, quam homo ipse diligens : ergo in eo eventu plus debet diligere proximum, quam seipsum.

Ad hanc objectionem occurrit D. Thomas, *art. 5, hujus quæstionis, insolut. ad 1*, his verbis : « Dicendum, quod dilectio charitatis non solum habet quantitatem ex parte objecti, quod est Deus, sed ex parte « diligentis, quod est ipse homo charitatem habens; sicut et quantitas cujuslibet actionis dependet quodammodo ex ipso subjecto. Et ideo licet proximus melior sit Deo propinquior, quia tamen non est ita propinquus charitatem habenti, sicut ipse sibi, propterea non sequitur, quod « debeat proximum plusquam seipsum diligere. »

Secundo objicies : nam amare seipsum secundum animam, est velle sibi bona spi-

ritualia : sed potest quis licite postponere bonum spirituale proprium bono spirituali, imo et temporali proximi : ergo potest licito diligere proximum amore appretiativo plusquam seipsum : non igitur tenetur homo præferre seipsum in hoc amore proximis. Cætera patent. Minor vero probatur : tum quia filius potest licite omittere opera majoris perfectionis, v. g. ingressum Religionis, ut consulat bono temporali, aut spirituali parentum : constat autem professionem vitæ monastica esse bonum spirituale, quo maxime disponitur anima ad perfectionem charitatis, et consequutionem beatitudinis. Tum etiam, quia gratiæ gratis data sunt bona spiritualia, nec infima classis; et tamen potest quis licite velle carere illis, si ita expediat ad salutem spiritualem proximi, ad quam ex genere suo ordinantur; hunc enim affectum expressisse videtur Michæas Propheta in aliis illis verbis, quæ habentur c. 2, sua prophe- tia : *Utinam non essem vir habens spiritum, et mendacium potius loquerer : ergo, etc.*

Respondetur bona spiritualia esse in duobus solvitur, plici differentia. Alia scilicet uniuntur animam immediate cum Deo, necessariaque simpliciter ad illius salutem, qualia sunt fides, gratia, et charitas. Alia vero, quæ non uniunt animam immediate cum Deo, neque sunt necessaria simpliciter ad illius salutem, sed tantum utilia, uti se habent gratiæ gratis data, status Religionis, et alia huiusmodi, quæ disponunt ex se ad augmentum charitatis. Homo igitur potest licite, et aliquando tenetur postponere bona propria spiritualia posterioris generis salutem spirituali, vel temporali proximi, ut convincit hæc objectio; secus vero bona spiritualia prioris generis, in his enim tenetur præferre seipsum cuilibet proximo. Id quod sufficiens est ad hoc, ut simpliciter loquendo, debeat homo diligere seipsum plusquam alios. Tum quia bonum spirituale simpliciter dictum stat pro bonis prioris generis. Tum etiam, quia si homo propter bonum proximi subeat detrimentum vitæ monastica, vel contemplationis quietas, non tamen ex eo patitur jacturam charitatis fervidæ, ad quam status ille disponit; sed potest illam assequi ex vi amoris, et studii, quibus se proximorum salutem procuranda devovet.

22. Sed contra objicies tertio, etiam in bonis quibus anima immediate copulatur Deo, potest homo licite postponere seipsum proximis : ergo non tenetur ex lege charitatis

diligere seipsum plusquam proximum.

Consequentia patet, antecedens vero sua-

E10J31 detur tum ex illo Moysis Exod. 32 : .Iui

dimitte illis hanc naram, aut dele me de libro tua, quem scripsisti, scilicet libro vitæ. Tum

Ad etiam ex illo Pauli ad Roman, 9 : *Opta-*
B<Ka- *bam ego ipse anathema esse a Christo pro*

fratribus meis. Constat namque, quod deleri de libro vitæ, et anathema esse a Christo pro fratribus, nihil aliud est, quam amittere charitatem, et beatitudinem ob bonum spirituale illorum.

Bespon- Huic objectioni respondet Capreol. *in* 3,
prech' *qu-Tst. unie*, quod homo non potest

licite postponere seipsum in bonis gratiæ, et gloriæ alteri privata personæ ; bene ta-

men toti populo, vel communitati : hujus

enim salutem (inquit ille) licite potest quis

præferre propriæ, ut constat tum ex objec-

tione proposita : tum etiam, quia quælibet

pars, sive politica, sive naturalis, magis

amat bonum commune totius, quam bo-

num privatum ; quod pariformiter intelli-

gendum est tam in bonis spiritualibus,

quam corporalibus, ut docere videtur D.

D.Tho. Thom. *art. 4, hujus qurstionis. in solut. ad*

4 his verbis : *Dicendum quod sicut August,*

dicit in regula, cum dicitur, charitas non

querit qui sua sunt, sic intelligitur, quod

communia propriis anteponit. Loquiturque

de bonis spiritualibus, ut patet ex titulo

articuli, et intentione argumenti, cui satis-

facit.

Displi- Cæterum hxc solutio sustineri nequit.

mjte 8 ^um qll*3 °PPoni Edetur illis verbis Mare.

Lue. 9. 8, et Luc. 9 : *Quid prodest homini, si uni-*

versum mundum lucretur, animi vero sui

detrimentum patiatur? In quibus admone-

mur præferre salutem spiritualem animæ

nostræ saluti totius mundi. Tum etiam,

quia impossibile est, quod charitas exer-

ceat actum contrarium suo fini : sed finis

charitatis est conjungere hominem cum

Deo in hac vita per gratiam, et in patria

per visionem beatificam : ergo impossibile

est, quod ab ea profluat actus, quo appeta-

mus carere gratia, et beatitudine ob pro-

ximi salutem, vel aliumquemcumque finem.

Tum denique, quia omnino repugnat, ut

actualis, et voluntaria aversio a Deo sit

affectus, sive actus charitatis ; quia cum

haec virtus consistat in habituali affectiva

unione ad Deum, necesse est, ut quilibet

actus, vel affectus ab ea elicitus sit conver-

sio ad Deum : sed volitio amittendi gra-

tiam, vel beatitudinem, est aversio volun-

taria a Deo ; ergo omnino repugnat, quod

a charitate ullo modo procedat.

Confirmatur primo : nam ideo charitas^

non potest influere in peccatum veniale,^

quia per illum avertitur dispositive anima «

a Deo : sed per carentium charitatis averti-

tur a Deo formaliter, et simpliciter : ergo

impossibile est ut affectus prædictæ caren-

tiæ sit consonus charitati.

Confirmatur secundo, quia voluntaria

animæ aversio a Deo est ab intrinseco ma-

la, nulloque fine honestari potest : ergo

cum volitio carendi beatitudine in pepe-

tuum, aut etiam gratia temporaliter, sit

aversio voluntaria a Deo, nullo fine hones-

tari poterit, sed erit peccatum lethale in-

compassibile cum charitate.

Confirmatur tertio, quoniam unusquisque

tenetur diligere Deum super omnia amore

charitatis : ergo tenetur velle sibi gratiam,

ita ut nunquam liceat velle carere illa.

Patet consequentia, quia seclusa gratia,

non potest Deus diligere super omnia amore

charitatis, proindeque neque illius præcep-

tum adimpleri.

23. Unde hac solutione rejecta, respon-^

detur ad objectionem negando antecedens.,^

quod non evincunt probationes, sive a ηο-ζ&

bis adductæ, sive a Capreolo adjunctæ. Ad j

primam enim desumptam ex Exod. 32, di-ſc2

cendum cum D Hieronymo *epistola ad Al-i'.ii.*

gasiam. et commentar, in Jonam, D. Gre-1^

gorio *lib. 10 Moral, cap. 7*, Eucherio vitor

quxstionibus novi Testamenti, Euthym. in ggU

Psalms. 67, Cajetano et aliis, librum de quo

Moyses deleri voluit propter populum, non

esse librum vitæ æternæ, et prædestinatio-k&çt

nis ; sed librum principatus, et vitæ tem-^

poralis, in quo Moyses erat scriptus a Deo?ſt'

dux populi Judaici : dispositio namque re-

rum temporalium divina sapientia consli-

tuta, etiam appellatur in Scriptura *liber*

Dei, de quo dumtaxat deleri voluit Moyses,

cum dixit : *Aut dimitte illis hanc noxam,*

aut si non facis, dele me de libro tuo, quem

scripsisti. Nam perinde fuit, ac si diceret :

Aut indulge populo veniam peccati ; aut

depone me a principatu, et vita temporali,

quibus fungor, et alium ducem mei loco

substitue. In quo nihil commisit contra or-

dinem charitatis a nobis statutum: quia

etsi licitum non sit amare magis salutem

aliorum quam propriam ; licitum tamen

est præferre bonum commune populi pro-

priæ vitæ,ut principatui,temporalibus,hæc-

que pro spiritali illius salute contemnere.

Secundo

Sf.⌘

Secundo, et melius respondetur cum Di-

vo Augustino *quxst. 147 in Exod.* Hugone

S. Victore, Lyra. Carthasiano, et Abu-

lensi *in cap. citatum Exodi*, Moysen loquu-

^tum fuisse de libro vitæ æternæ, de quo

ûr» tamen neque sub statu condicionalo deleri

^voluit, dum dixit : .Iul' *dimitte populo hanc*

naram, aut si non facis, dele me de libro tuo,

piem scripsisti. Sed significavit dumtaxat

ardentem affectum erga populum, cui ut

secure veniam conciliaret, interposuit co-

ram Deo strictam, quam cum eo habebat,

amicitiam sub figurato et hyperbolico lo-

quendi modo, qui plus exprimit, quam ex

loquentis mente significet. Exprimit enim

voluntatem recedendi a divina amicitia sub

conditione, quod Deus veniam populo de-

precatam non indulget ; significat vero

ardentem affectum erga populum, et secu-

ritatem impetrandi a Deo veniam titulo

amicitiæ coram illo interpositæ, ut probari

potest communi experientia. Etenim cum

apud nos quispiam petit ab alio sibi ami-

cissimo aliquam rem, quam vehementer

assequi desiderat, utitur frequenter hac

phrasi : *O me aveis de concéder esto, O no*

emes de fer amigos ; aut ista ; *O borrad mi*

nombre del numero de vuestros amigos, O ve-

nii en loque os pido. Qui loquendi modus

non solet significare voluntatem recedendi

ab amicitia, sed securitatem assequendi

postulata sub illius titulo. Unde cum hanc

loquendi formam usurpaverit Moyses ver-

bis superius adductis, plane constat, tum

qualis fuerit illorum sensus, tum etiam ni-

hil ex illis contra nostram resolutionem

posse conci udi.

■aa- 24. Ad secundam probationem duplici

via occurrit D. Thom. *infra, art. 8 ad 1*,

his verbis : « Dicendum quod secundum

t nuam glossæ expositionem hoc Aposto-

lus tunc non optabat, quando erat in

t statu gratiæ, ut scilicet separaretur a

Christo pro fratribus suis ; sed hoc opta-

« verat, quando erat in statu infidelitatis,

unde in hoc non est imitandus. Vel po-

« test dici, sicut dicit Chrysost. lib. de

j compunct. quod per hoc non ostenditur,

» quod Apostolus plus diligeret proximum,

tquam Deum, sed quod plus diligeret

Deum, quam seipsum ; volebat enim ad

* tempus privari fruitione divina » (quod

pertinet ad dilectionem sui), « ad hoc,

j quod honor Dei procuraretur in proxi-

mis, quod pertinet ad dilectionem Dei. »

Plores alias hujus loci expositiones ad-

ducunt Lypoman. *Exod*, 32, Sixtus Senens. Lyra.

lib. 2 Biblioth. Utera F, et Pereyra ^*ufter*^f

ad Horn. 9, ubi videri possunt. In præsentia Pereyra.

namque eatis sit animadvertere, quod pri-

vatio divinæ fruitionis potest esse duplex.

Alia fruitionis, quæ habetur in patria per

beatitudinem ; alia vero fruitionis, quæ

habetur in via per contemplationem : et

utraque temporalis privatio potest et cha-

ritate eligi, et desiderari propter salutem

spiritualem proximi. Primum constat ex

Apostolo *ad Philip*. 1, dicente : « Coarctor Philip-!

« autem a duobus, desiderium habens dis-

« solvi, et esse cum Christo multo magis,

« melius autem in carne necessarium prop-

« ter vos, etc. » Secundum autem expres-

sit idem Apostolus capite sæpius citato ad

Romanos, ut interpretatur D. Thom. *quxst. d. Tha*

de charit. art. 11 ad 6, ubi post alia sic

ait : « Quidam vero ad tantum culmen

« charitatis ascendunt, quod etia.m divi-

« nam contemplationem, licet in ea ma-

tt xime delectentur, prætermittunt, ut Deo

α serviant in salute proximorum. Et hæc

« perfectio in Paulo apparet, qui dicebat

« Rom. 9 : Optabam ego ipse anathema

« esse a Christo pro fratribus meis. Et hæc

« perfectio est propria Prælatorum, et

« Prædicatorum, et quorumcunque alio-

« rum, qui procurandæ saluti aliorum in-

« sistunt. »

25. Ad tertiam probationem, quam ur-

get Capreolus, respondetur bonum com-

mune gratiæ, et charitatis existentium in

aliqua particulari persona non esse salutem

spiritualem totius mundi, sed Deum. Tum

quia bonum commune partis est illud, ad

quod ipsa sicut ad finem ordinatur ; nam

pars est propter totum : constat autem

Deum esse finem, ad quem ordinatur cha-

ritas cujuslibet creaturæ. Tum etiam, quia

hæc est expressa sententia D. Thom. *artic.*

3, *hujus questionis*, et aliis in locis, quæ

dedimus supra, *disput. 1, dub. 4*. Unde ex

eo, quod unaquæque pars præferat bonum

commune totius bono particulari proprio,

non concluditur, quod debeamus sustinere

jacturam gratiæ, et charitatis propter salu-

tem spiritualem totius mundi, sed quod de-

bemus amare Deum plus quam nos ipsos, et

propriam beatitudinem. Quæ est mens D.

Thom. *in solut. ad 3, arlic. 4, hujus quxst-*

tionis : nam dum ibi adstruit charitatem

anteponere bona communia propriis, intel-

ligi debet per distributionem accommodam,

ac proinde quod sicut in rebus corporis

unaquæqnc pars magis amat bonum commune totius, quam bonum particulare proprium ; ita in ordine spirituali gratiae magis diligamus Deum , qui est bonum commune illius ordinis, quam nos ipsos, utpole illius quasi partes ; nam cuilibet parti magis amabile est bonum commune, quam proprium, ut ibi docet S. Doctor.

Bepiica. Dices : ergo saltern propter Deum, et illius bonum poterit quis licite incurrere voluntariam privationem gratia?, et charitatis ; ac proinde cum salus totius populi sit majus bonum divinum, quam salus particularis, et propria, poterit quis, illaeso charitatis ordine, hanc illi postponere ; et si non ut est bonum proximi, bene tamen quatenus est bonum Dei agens illius gloriam.

Solutio. Respondetur negando consequentiam : tum quia privatio gratiae nequit ex se conducere ad Dei gloriam : tum etiam, quia in hoc stalu non possumus incurrere voluntariam gratia? privationem, nisi praeferendo creaturam Deo ; qui actus cum contrarius sit amoris super omnia, quem ei debemus, non potest provenire a charitate, imo neque cum illa coexistere. Tum denique, quia per carentiam gratiae, et charitatis desistimus amare Deum super omnia, et amittimus illius amicitiam : sed ex praecepto charitatis tenemur diligere Deum super omnia, et illius amicitiam conservare : ergo impossibile est, quod proveniat a charitate actus, quo appetamus absolute privationem gratiae propter Deum, et illius gloriam. Haec enim procurari a nobis debet secundum modum divinae ordinationis ; nam qui illius augmento studeret, inconsulta divina voluntate, non Dei amator, sed stultus censeretur : divinae autem voluntatis dispositio est, ut unaquæque persona procuret primo loco bonum divinum in seipsa, et deinde in aliis.

Quarta objectio. 26. Contra doctrinam tertii Corollarii obijcies, illam creaturam debere a nobis amari magis secundum charitatem, quæ est nobis magis conjuncta : sed corpus nostrum est nobis magis conjunctum, quam proximorum anima : ergo non debemus ex charitate plus diligere proximum secundum animam, quam proprium corpus, sed potius e contrario.

Bespou-sio. despondetur majorem esse absolute veram, supposita identitate rationis formalis proximæ amandi creaturas ; secus autem illa non supposita, sed diversificata, ut in

præsenti contingit ; nam proximos diligimus ut socios in communicatione æternæ beatitudinis ; corpus autem ut participans illam per redundantiam, quæ est multo minor ratio diligendi, quam præcedens. Quibus adde bona spiritualia graliæ, et charitatis esse longe nobiliora bonis corporalibus ; et ideo licet corpus nostrum sil nobis magis conjunctum, quam anima proximi, debemus tamen illum magis diligere secundum animam, cui appetimus gratiam, quam proprium corpus, cui volumus bona inferiora.

27. Potes autem, an teneamur ex præcepto charitatis subvenire proximo in gravi spiritus necessitate constituto, cum dispendio vitæ propriæ? Pro solutione nota primo, necessitatem spiritualem esse illam, in qua imminet periculum æternæ damnationis, aut peccati mortalis, et est triplex : alia extrema, a qua videlicet vix, aut nullo modo potest proximus expediri absque alieno auxilio, cujusmodi est illa quam habet Sacramenti Baptismi parvulus existens in mortis articulo ; et etiam censetur ea, quam patitur Sacramenti Pœnitentiæ peccator constitutus in eodem termino vita. Alia vero est necessitas gravis, quam scilicet evadere potest proximus absque alterius auxiliis, licet cum difficultate. Tertia denique necessitas spiritualis, est communis indigentia, quam patitur omnis, qui peccare vult, et qui communes peccandi occasiones incurrit.

Secundo nota, quod in præsentia aliqua certa supponimus, et aliud in dubium vocamus. Supponimus enim primo, quod habita probabili spe fructus, quilibet homo tenetur subvenire proximo spiritualiter indigenti qualibet ex prædictis necessitatibus, si id præstare potest sine aliquo detrimento proprio spirituali, vel corporali; hæc enim est obligatio charitatis, ad quam adstringimur independenter ab ordine, qui debet esse inter bona corporea, et spiritualia ; quia ubi nullum est detrimentum corporale, non præfertur amor proximi dilectioni corporis nostri. Et ideo ex obligatione generali diligendi proximum, tenemur illi auxilium ferre in prædictocasu ; qui enim proximo indigenti non subvenit cum facile possit, convincitur illum non amare ; quii probatio amoris exhibitio est operis.

Secundo etiam supponimus, licitum esse, et honestum pati corporalis vitæ jacturam. ut proximo constituto in necessitate gravi spiritus

spiritus subveniamus ; nam hoc est opus proprium charitalis perfectæ, cujus laudabile exemplum nobis præbuere quamplures Martyres ; opera autem perfectæ charitatis sunt maxime honesta, et rationi conformia. Quare difficultas solum procedit de obligatione, an scilicet ad hujusmodi opus adstringamur sub peccato mortali. Cui difficultati ut satisfaciamus,

28. Dicendum est, quod si proximus existityi extrema necessitate spirituali, tenetur quilibet sub peccato mortali ei subvenire etiam cum dispendio propriæ vitæ. Ita communiter Ductores in præsentia, et merito; quia ut nuper vidimus, vita spiritualis proximi antepositur secundum ordinem charitatis vitæ corporali naturæ: sed ordo charitalis est in praecepto, ut docet D. Tbom. infra, (juxst. 44, artic. 8; ergo non potest non obligare in isto casu, qui est omnium urgentissimus. Tum etiam, quia ut dicitur Joan. 3, sicut Christus Dominus posuit animam suam pro nobis, ita et nos debemus pro fratribus animam ponere. Quod ad minus intelligendum est de fratribus conslitisin extrema necessitatespirituali ; abhac enim eripuit nos Christus Dominus proprio cruore.

Si vero proximus existât in necessitate spirituali gravi, non tamen extrema, non tenemur cum vitæ discrimine illi opem ferre, nisi alias ex injuncto Pastoris officio ad illius curam, et providentiam adstringamur; obligamur tamen illi opitulari cam aliquo temporali detrimento inferioris notæ. Sic communiter Doctores. Quorum ratio quantum ad primam partem ea est, quia extra casum extremæ necessitatis spiritualis non est maxima necessitas in proximo: ergo non obligamur ad perdendum summum bonum corporale, quale est vita, ut illi suppetias eamus, nisi alias incumbat nobis ex justitia providentia illius, qualis incumbit Parochis, et Prælati; hi enim tenentur cum vitæ detrimento subvenire subditis constitutis in gravi necessitate spiritus, quia hoc est proprium onus officii, quo funguntur; ob idque debet Parochus, nisi velit incurrere peccatum mortale, ministrare infirmis Sacramenta Unctionis et Eucharistiae, quamvis inde subeat evidens vitæ periculum, nisi alius hujus oneris immunis illud pro charitate suscipiat.

Quoad secundam vero partem suadetur ; nam gravis necessitas in rebus spiritualibus est gravis momenti; ergo præferenda Salmant. Curs. thealog. tom. XII.

est secundum ordinem charitatis damno temporali gravi proprio ; cujus tamen quantitas non potest in universali diffiniri, sed in particulari determinanda est, servata rerum proportionem.

Denique si proximus laboreet necessitate communi spirituali, non tenemur ei subvenire, vel cum vitæ discrimine, vel cum alio gravi damno temporali ; quia communes necessitates semper sunt in potestate patientis, pluribusque modis ab eo excuti possunt, ob idque non apparet ratio, ob quam teneamur cum gravi detrimento subvenire proximo in illis constituto. Si autem detrimentum valde leve esset, incumberet nobis prædicta obligatio, quia parum pro nullo reputatur. Nullo autem imminente nobis detrimento, tenemur ex præcepto charitatis proximis spiritualiter indigentibus opem ferre, supposita tamen probabili spe fructus; nam hac seclusa, cessabit hujusmodi charitatis praeceptum.

§ V.

Alia ejusdem doctrinx corollaria.

29. Quarto infertur ex eadem doctrina, quod debemus, per se loquendo, æstimare et diligere magis ex charitate proprium corpus, quam corpus alterius. Tum quia in modo se habendi ad beatitudinem aequalia sunt omnia corpora ; unde cum alias proprium corpus sit nobis magis conjunctum, quam alienum, debet illud secundum ordinem charitatis huic anteponi, et in ordine dilectionis charitativæ præferri. Tum etiam, quia affectus, quem habet homo erga seipsum, debet esse exemplar amoris, quo prosequitur proximos: ergo sicut ob hanc rationem diligimus magis animam propriam, quam alienam ; ita etiam debemus amare magis proprium corpus, quam corpora aliorum.

Contra hoc tamen est difficilis quædam objectio; nam licitum est, et laudabile exponere proprium corpus evidenti mortis periculo, ut vita corporalis proximi, et praesertim amici, illaesa maneat : ergo non tenemur ex charitate diligere nos ipsos secundum corpus plusquam proximum. Consequentia est evidens, antecedens vero suadetur, tum ex Phil. 9 Ethic, cap. 8, ubi Arist. asserit esse opus maximæ honestatis mortem subire, et oppetere pro amicis. Quod etiam docent D. Ambros. lib. 3 offic. cap. d. Ambros.

D. Ane. 12, D. August, *lib. 4 Conf. cap. G*, D. Dūn'lr'Hieronym. *in Michtam cap. 7*, et Lactantius *lib. 5, institut. cap. 18*. Tum deinde, quia cuncti fere ex citatis Patribus laudant Pyladem et Orestem, quorum quilibet appetiit pro altero mortem subire, juxta illud Nasonis :

*Ire jubet Pilades charum moriturus Oresten :
Hic negat, hincque vicem pugnat uterque* [mori.

Necnon Damonem, et Pythiam Pythagor@ discipulos, inter quos tantus fuit amicitiae nexus, ut cum Dionysius Tyrannus alterum eorum morti adjudicasset, et is tempus ab eo impetrasset, ut priusquam periret, profectus domum res domesticas ordinaret; alter vadem pro allero se tyranno dedit, spondens se mortem subiturum, si amicus tempore condicio non rediret, qui eadem hora, eodemque momento per Dionysium constitutis supervenit; unde factum est, ut miratus tyrannus amborum animum, supplicium remiserit, eorumque fidei se conjungi desiderans, eos ut ipsum in societatem suae amicitiae reciperent, rogaverit, ut refert Valer. Max. *lib. -1, cap. 71*. Constat autem SS. Patres non laudare nisi opus virtutis : est ergo operatio virtuosa mortem subire pro tuenda vita proximi.

Tum praeterea, quia licitum est exponere propriam vitam mortis periculo pro defensione bonorum temporalium, ut omnes Doctores concedunt : sed inter bona temporalia potissimum est amicus, ut tradunt Aristot. 9 *Ethic. cap. 9*, et Cicer, *lib. de amicitia*, ubi ait : *Solem e mundo tollere videntur, qui amicitiam e vita tollunt, quia nihil melius a diis immortalibus habemus*. Ergo licitum est ponere vitam pro amico. Tum xlenique, quia licitum est filio praebere alimenta patri extreme indigenti, etiamsi inde propriae vitae jacturam incurrat ; hanc enim actionem vitio adscribere feritas esset, et barbaries; cum propensio, et pietatis ratio inclinent ad oppositum: ergo etiam licebit mortem oppetere pro uxore, filio, et amico, quorum conjunctio aemulatur unionem, quam habemus ad parentes.

Et confirmatur, quia non solum est licitum, sed valde meritorium opem ferre homini, qui pestilenti morbo laborat, etiam cum evidenti periculo mortis subeundae, ut patet ex communi sensu fidelium : ergo etiam est licituro, et valde laudabile mor-

tem subire, ut vitam amici extreme indigentis illaesam tueamur.

30. Huic objectioni respondent aliqui i* negando antecedens, quia licet honestum el^ laudabile sit mortem aggredi pro bono communi Reipublicae, aut etiam illustris person@ , ex qua pendet bonum commune populi, qualis est persona regis ; illicitum tamen est mortem subire pro conservanda vita amici, aut alterius privatae person@ nobis aequalis. Ita Durand, *in 4, dist. 17. Arsa quxst. 6*, Palud. *eadem disp. quxst. 1, art. 6, ^1* Richard, *in i, disp. 15, artio. 2, quxst. 2, § f** Gabriel *disp. 16, quxst. 3, art. 1*, Bellarm. *fc** *lib. 3, de bonis oper. cap. 8*, Tolet. *lib. ull. lii Summx, cap. 32*, et alii Neotherici, qui suadere conantur suam opinionem.

Primo ex doctrina Corollarii a nobis se modo statuti ; quia ut in eo vidimus, corpus proprium praeferrí debet secundum ordinem charitatis corpori alterius personae privatae : sed ordo charitatis non potest perverti absque peccato : ergo ponere vitam pro amico nequit esse operatio laudabilis, sed est peccaminosa graviter.

Secundo ex D. August, *lib. de mendacio, cap- 6*, ubi haec habet : « Si quis vitam corporalem pro vita corporali amico perdat, non diligit proximum sicut seipsum, sed plusquam seipsum, quod doctrinae regulam excedit.

Tertio ex D. Thom. *infra, quxst. 32, art. K 6*, ubi docet illicitum esse erogare eleemosynam pauperi extreme indigenti de iis, quae sunt nobis simpliciter necessaria ad sustentationem vitae ; sic enim ait : « Dicendum quod necessarium dupliciter dicitur. Uno modo, sine quo aliquid esse non potest; et de tali necessario omnino eleemosynam dare non debet, puta si aliquis in articulo necessitatis constitutus, haberet solum unde posset sustentari ipse, et filii sui, et alii ad eum pertinentes : de hoc enim necessario eleemosynam dare, est sibi, et suis vitam subtrahere. »

Quarto, quia non licet praeferre vitam amici vitae parentis : ergo neque vitae propriae, quippe quam magis diligimus, quam vitam patris. Consequentia patet ex ratione modo subsumpta. Antecedens vero suadetur ; nam casu, quo mihi suppeteret unicus panis, qui non sufficeret parenti, et amico extreme indigentibus alendis, deberem illum patri porrigere ; neque liceret, ipso spreto, amico concedere, ut communiter docent Theologi : ergo, etc.

Quinto.

Quinto, et ultimo, quia imminente naufragio, non potest quis arreptam tabulam licito dimittere, et amico tradere, ut commune, urgensque mortis periculum evadat: ergo neque propriam vitam pro eo negligere, sive illius vitae postponere. Consequentia patet, antecedens vero probatur ; quia dimittere tabulam in casu posito, esset occidere seipsum ; cum illa dimissa, non remaneat spes probabilis evadendi mortem, quam saeviens procella urget : constat autem nemini esse licitum occidere seipsum : ergo, etc.

31. Ceterum licet haec solutio congruere videatur doctrinae quarti corollarii in hoc § a nobis statuti, sustineri tamen nequit, eo quod debilibus nitatur fundamentis, nec satisficiat adductis in favorem partis contrariae, quae majoris sunt momenti, et pro quibus stat tum communior opinio Doctorum, ut statim videbimus ; tum etiam sermo ille Christi Domini : *Majorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis* : ubi tanquam opus egregiae charitatis commendat, quod quis vitam suam morti exponat pro amicis etiam temporaliter indigentibus, ut liquet ex contextu litterae. Tum etiam vox populi, quae reputatur vox Dei ; nam ut expendit Soto *lib. 5 de justitia et jure, quxst. 1, art. 6*, nulla est in orbe natio, in qua non egregiae laudi detur, quod homo mortis periculo se permittat, ut periclitantem amici vitam illaesam tueatur.

32. Quare hac solutione omissa, respondetur ad objectionem, concessa antecedenti quantum ad corpus amici, vel alterius person@ nobis conjunct@, negando consequentiam ; quia ex eo, quod licitum sit, et laudabile ex genere suo mortem oppetere pro amico, minime sequitur, quod non diligamus, aut diligere debeamus magis proprium corpus, quam alienum, ut charitas praecipit. Sed haec duo optime inter se coherent. Tum quia ad hoc ut aliquis magis amet ex charitate proprium corpus quam alienum, sufficit quod velit illud ad majorem gloriam aeternam, haneque pluris estimet quam vitam, et beatitudinem corporis alieni ; qui amor compossibilis est cum toleratione mortis voluntarias susceptae pro salvanda vita temporali amici, quoniam etiam dum quis morti exponitur pro amico, potest appetere corpori proprie majorem felicitatem aeternam, quam desideret corpori amici, illamque huic posteriori

beatitudini praeferre. Tum etiam, et maxime; nam eo ipso quod mortem subire pro amico extreme indigenti sit ex natura sua actus honestus, et virtuosos, ut intendit objectio ; neutiquam ordinem naturae, aut charitatis a nobis statutam pervertit ille, qui mortis periculo se permittit, ut amici vitam illaesam tueatur; quia in eo eventu non postponit proprium corpus corpori alieno solitarie sumpto, sed etiam bono virtutis, quod in ipso actu oppetendi mortem elucet. Pro quo bono consonum est tam rationi naturali, quam ordini charitatis quaelibet temporalia bona negligere, eo quod omnibus illis longe excellentius sit. Et ex consequenti magis diligit seipsum homo, qui illi studet, quam corpus amici, pro quo mortem sustinet, ut animadvertit D. Thom. *art. 4 hujus quxstio-*

nis ad 2. Porro ut hujus solutionis veritas clarius elucescat, simulque praecludatur locus iis, quae contra illam objici possent, animadvertendum est primo, quod solutio debiti orti ex quacumque virtute, est actus ex genere suo honestus, et laudabilis, sive illud sit debitum rigorosum, quale est debitum pietatis, et justitiae commutativae ; sive minus rigorosum, et solius decentiae, et honestatis.

Secundo nota, quod licet debitum ortum ex virtuosa amicitia non sit strictum, et rigorosum, sed solum decentiae et honestatis, comprehendit tamen, et extenditur ad omnia temporalia bona, ita ut qui pro amico divitias, honorem, et vitam neglexerit, non censeatur praetergredi rationis modum, honestaeque amicitiae debitum, sed illi satisfacere, ut constat tum ex communi sensu nationum, Philosophorum, ac SS. Patrum, quos adduximus *num. 29*. Tum etiam, quia amicus fidelis majus bonum est, quam propria vita, cum in illo habeamus non solum bona fortunae, sed etiam animae, ut consilium, solatium, doctrinam, etc. quae sunt superioris rationis, juxta illud Ecclesiast. 6 : *Amico fideli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri, et argenti contra bonitatem fidei illius*. Pro bono autem majori debitum est ex decentia, et honestate minus negligere, et in casu amicitiae adstruitur *Proverb. 12*, his Proverb, verbis: *Qui damnum contemnit pro amico, injustus est*.

Ex his apparet ratio a priori, ob quamturnos licet negligere vitam pro amico, consan-

guineo, aut benefactore, absque præjudicio ordinis statuti a charitate. Nam ille qui mortem oppetit pro amico, non postponit corpus proprium vita amici nude sumpta, quod prohibet ordo charitatis; sed unita cum solutione debiti orti ex honesta amicitia: quo pacto considerata vita amici excedit omnia bona corporea, ob idque licite potest quisque illam corpori suo præferre; quoniam ex vi hujus praelationis non amat magis amicum, quam seipsum. sed potius e contrario ; quia quærit sibi bonum virtutis, quod excellentius est bono corporeo.

Quæ est communior resolutio Doctorum, præsertim D. Bonaventuræ in -1, dist. 16, art. 2, q. 1, Dominici de Soto ubi supra,

Victoria in relect. de homicidio, Corduba Araaxo. lib. 1, quxst. 38, Arauxo, Bannez, Aragon, Arago

I-orcæ,el aliorum in hac quæstione subscri-
η°τ?ò ^eut*um Thom. in 3, dist. 29, quer^t. 1,
* art. 5 ad 3, ubi sic habet: a

u quod tradere se ipsum morti propter amicum, est perfectissimus actus virtutis. Unde hunc actum magis appetit virtuosos quam vitam propriam corporalem. Undequando aliquis vitam propriam a corporalem propter amicum ponit, non a contingit ex hoc, quod aliquis plus amice cum, quam seipsum diligit, sed quod in « se plus diligit quis bonum virtutis, quam « bonum corporale. »

33. Neque obstant in contrarium, quæ adduximus ex Durando et aliis. Ad primum en*m re5P°ndetur or^*nein charitatis non i perverti absque peccato. Cæterum ille, qui i mortis periculo exponitur pro tuenda vita j amici, parentis, aut benefactoris egregii, non pervertit ordinem charitatis, sed observat ; quid in eo actu non solum intendit conservationem vitæ alienæ, sed etiam solutionem debiti orti ex virtute : quod majus bonum est, et magis diligendum ex charitate, quam vita temporalis propria.

D. Aug. Ad secundam dicendum. D. Augustinum mutasse sententiam tum loco citato num. 29, tum etiam in lib. Confess, ubi docet licitum esse vitam temporalem pro amico perdere.

Nisi mavis, Augustinum loqui de vita amici, qui nomine tenus præcise talis sit, pro quo illicitum est mortem oppetere, quia deficit ibi solutio debili orti ex virtute, quæ in causa est, ut pro vero amico vitam honeste contemnamus.

Ad tertiam probationem dicendum, quod D. Thom. in illo articulo non loquitur de

eleemosyna, quæ confertur parentibus, vel amicis extreme indigentibus, sed quæ erogatur pauperibus extraneis, et communi necessitate laborantibus, quibus illicitum est impertiri eleemosynam de iis, quæ sunt necessaria simpliciter ad vita sustentationem, vel ad conservationem decentem proprii status. Præsertim si hæc eleemosyna non fiat ab aliqua privata persona, cui non incumbit aliarum providentia, sed a patrefamilias, qui naturali jure tenetur uxori, et filiis alimenta præbere, in quo casu loquitur D. Thom. ut liquet ex contextu.

3-1. Ad quartam probationem respondetur, concesso antecedenti negando consequentiam. Et ratio disparitatis est, quia»»» etsi homini insit a natura jus præferendi propriam vitam alienæ, potest tamen renuntiare huic juri ob honestum finem, qualis est defensio amici, aut benefactoris, ob idque licite pro illis mortem subire. Juri autem, quod pater habet adversus filium ; ut ei alimenta præbeat, nequit filius renuntiare, cum non sit in ejus potestate: unde quia prædictum jus est majus jure amicitiae, præsertim quoad alimenta, peccaret graviter filius, si patre extreme indigente neglecto, victum amico ministraret ; quia illa ministratio fieret cum præjudicio tertii, scilicet parentis. Qua ratione etiam illicitum est mortem sustinere pro amico, si ex illa sequatur grave detrimentum uxori, filiis, aut aliis personis, quibus providere tenetur ille qui decedit.

Ad ultimam probationem respondetur negando antecedens, et majorem sequentis syllogismi; quia non magis videtur occidere seipsum, qui sævienti mari arreptam tabulam cedit amico, quam qui possessum panem, quo extreme indiget, illi elargitur, qui tamen non occidit seipsum (alias non liceret prædictum panem Regi offerre, quia propria occisio ob nullum finem est licita); sed minus curat de propria vita conservanda, quam posset. Quæ negligentia sæpe est laudabilis, ut constat tum ex dictis : tum etiam, quia persona privata non tenetur uti mediis peregrinis, aut acerbissimis ad propriae vitæ conservationem, sed sufficit si adhibeat communia. Qua ratione adstruunt communiter Aulhores, non teneri hominem pati vehementem dolorem, qui ex abscissione alicujus membri consurgit, I ut vitam tueatur; sed posse licite hoc medium respuere, mortique imminenti locum cedere. Quod si in cessione labulæ interveniret

tervenirel propria occisio, non posset licito etiam pro boni totius reipublicæ illam dimittere; non quia illicitum sit ex se mortem oppetere pro amico, sed quia in casu posito intervenit ex modo illam oppetendi propria occisio, quæ semper est illicita, nisi divina autoritate fiat.

35. Dices : sequi ex his, non esse licitum exponere se evidenti periculo mortis pro quolibet proximo extreme indigenti; cujus contrarium probari videtur ex laudabili praxi Fidelium subservientium infirmis peste laborantibus, cujuscumque qualitatis, et conditionis sunt.

Respondetur concedendo sequelam, cui non opponitur laudabilis Fidelium praxis. Tam quia servientes infirmis pestilenti morbo laborantibus, non exponuntur, saltem communiter, evidenti mortis periculo, sed solum probabili; quod licite incurritur pro quacumque persona extreme indigenti. Tum etiam, quia personæ providentes ex officio infirmorum saluti tenentur ex debito officii illorum sanitati consulere, etiam cum certo moraliter mortis periculo, praesertim cum non unius tantum vitam procurant, sed plurium, quibus laudabile est propriam vitam postponere. Tum denique, quia Catholici non devoentur curandis proximis peste laborantibus, ut temporale praecise misericordiae opus exequantur, sed ut consulant etiam illorum saluti spirituali. quæ frequenter pessum iret, si infirmi una cum morbi contagio, Christianae pietatis jacturam incurrerent.

&u 36. Ex qua doctrina infertur quinto, te^quod attento charitatis ordine, debemus æslimare, ac diligere magis proximos nobis conjunctos sanguine, beneficentia, aut amicitia, quam extraneos, cum quibus naturætantum, et gratiae conjunctionem habemus. Tum quia, ut modo diximus, possumus pro illis licite vitam ponere, secus autem pro istis. Quod signum est majoris dilectionis erga primos. Tum etiam, quia intensio, et appretiatio amoris charitativi, qui determinatur ad proximos in hac vita, sumitur, et regulatur ex parte personae diligentis. ut superius statuimus : quocirca necesseest, ut magis debeamus diligere secundum ordinem charitatis personas nobis sanguine, aut alia ratione conjunctas, quam illas, cum quibus nulla nobis specialis necessitudo intercedit. Et ea propter inter personas nobis sanguine conjunctas, quæ sunt in primo gradu, ut parentes, et filii,

praeferri debent iis, quas in aliis gradibus attingimus.

Est tamen circa hoc triplex difficultas, rneiden- Prima, an doctrina hujus corollarii vera^nes^

sit, supposito adhuc, quod personae extraneæ sint Deo maxime conjunctæ? Et ratio dubitandi sumitur primo ex eo, quod charitas nostra est participatio quædam charitatis divinæ, quæ magis diligit meliores. Secundo, quia charitas viæ eadem est, ac charitas patriæ, ob idque servare debet utrobique eundem ordinem : in patria autem magis amabimus extraneos Deo intime conjunctos, quam nostros consanguineos minus illi unitos, ut docet Divus Thomas *art. ultim. hujus quæstionis*.

Secunda difficultas est, an personæ nobis conjunctæ in primo consanguinitatis gradu, debeant amari magis, quam insignes amici, aut benefactores?

Tertia, quis ordo observari debeat inter personas, quas primo consanguinitatis gradu attingimus : an scilicet Pater præferri debeat in amore filiis, et uxori, vel potius postponi? Quibus difficultatibus, ut suo ordine fiat satis.

37. Respondetur ad primam affirmative, ^^.“1 quia cum excessus amoris appretiativi su-m^ques-matur ex parte personæ diligentis, et per conjunctionem ad illam reguletur, majori pretio habere debemus personas conjunctas nobis sanguine aut simili nexu, quam extraneas, etiamsi illae sanctitate præcellant, et divinam bonitatem abundantius participant. Præsertim cum ad satisfactionem hujus debili sufficiat diligere prædictas personas majori amore objectivo, quam prosequamur nobis conjunctas, et propinquas, ut late ostendit D. Thom. *artic. 6 hujusl* Tb0-quæstionis*.

Nec obstant in contrarium rationes dubitandi ; ad primam enim occurrit D. visoppo-Thom. *art. proxime citato, ad 2*, his ver-pSlTho. bis : « Dicendum quod charitas facit hominem conformari Deo secundum proportionem, ut scilicet ita se habeat homo ad id, quod suum est, sicut Deus ad id, quod suum est. Quædam enim possumus ex charitate velle, quia sunt nobis convenientia, quæ tamen Deus non vult; quia non convenit ei, ut ea velit, sicut supra habitum est. cum de bonitate voluntatis ageretur. »

z\ad secundam dicendum, quod licet eadem sit charitas viæ ac patriæ, non tamen oportet, quod observetur utrobique idem

ordo dilectionis, eo quod in patria deficiant providentia, et alia motiva, ob quæ debemus diligere in via personas nobis conjunctas magis, quam extraneas, etiamsi præferantur illis in sanctitate. Quæ est

*> 'llw'doctrina D. Thomæur/. *ult. hujus quaestio-*
nis, ubi in medio corporis sic habet : ¶ Tota
β vita beata consistit in ordinatione men-
« tis ad Deum. Unde totus ordo dilectionis
beatorum observabitur per comparatio-
nem ad Deum, ut scilicet ille magis di-
ligatur, et propinquior sibi habeatur ab
unoquoque, qui est Deo propinquior;
cessabit enim tunc provisio, quæ est in
præsenti vita necessaria, qua necesse
est, ut unusquisque magis sibi conjuncto
secundum quamcunque necessitudinem
provideat magis, quam alieno, ratione
cujus in hac vita ex ipsa inclinatione
charitatis homo plus diligit magis sibi
conjunctum, cui magis debet impendere
z charitatis effectum. Contingit tamen in
« patria, quod aliquis sibi conjunctum
pluribus modis diligit; non enim cessa-
α bunt ab animo beati honestæ dilectionis
α causæ : tamen omnibus istis rationibus
præfertur incomparabiliter ratio dilec-
tionis, quæ sumitur ex propinquitate ad
« Deum. »

Obscr-
TMida
proded-
diaiur,
animad-
vertendam
est primo,
quod
<<K nom*ne
amæi, et
benefactoris
egregii illum
laüs0l' *nle^,
8*mus- nos
a servitute
rede-
mit, vel
prodiga manu
temporalia
bona
impertivit,
in eaque est
dispositione,
ut non dubitet
evidenti mortis
periculo expo-
ni, ut nobis
adferat vitæ
subsidium.

Secundo nota, convenire inter Authores, quod ex proximis conjunctis nobis amicitia nexu debet unusquisque amari magis perse loquendo in ordine ad illud bonum, super cujus communione fundatur amicitia, quam cum illo gerimus. Unde quia amicitia consanguinitatis fundatur in conjunctione naturalis originis, amicitia autem civilis in communione politica, et sic de alii idcirco in iis, quæ perlinent ad naturam, et vitæ conservationem, debent consanguinei per se loquendo præferri aliis personis ; in iis vero, quæ spectant ad bonum politicum, anteponi debent cives consanguineis. Qua etiam ratione præferre debet monachus in rebus monasticis ejusdem vitæ professorem personis secularibus, quibus alias sanguinis communione obstringitur.

In ordine vero ad aeternam bealitudinem. super cujus communione fundatur amicitia charitatis, debemus magis diligere parentes, filios, et uxores, quam concives, aut benefactores communes ; quia ut sæpius diximus, intensio dilectionis charitativæ erga proximos tanto debet esse major, quanto fuerit perfectior, et strictior conjunctio naturalis, quam habemus cura illis. Conjunctio autem sanguinis excedit alias : tum quia est prior, et immobilior illis : tum etiam, quia perlinet ad substantiam, aliae vero fundantur supra communicationem accidentium ; et ideo attento charitatis ordine, parentes, uxores, et filii debent amari magis in ordine ad beatitudinem, et bona supernaturalia. quam alii amici, aut benefactores communes.

Unde solum remanet difficultas circa benefactorem egregium, qui adæquare videtur parentis beneficia; utrum scilicet debeamus amare illum in ordine ad vitam temporalem potius, quam parentem ; ita ut utroque in extrema necessitate constituto, teneamur benefactori prius quam patri eki subvenire? In qua difficultate affirmativam partem sustinet quidam Gerardus relatus a Buridano 9 *Ethic*, *quxst.* 3, eo ductus fundamento, quod pluribus .titulis debeamus vitam amico redemptori, quam patri ; quia pater nullum passus est periculum, nec bonorum jacturam pro nobis; quæ tamen passus est benefactor, qui redemit, et propriam vitam, ut nostræ consularet, mortis periculo exposuit.

39. Sed contraria sententia vera est, Etfâj quam non obscure docet D. Thom. infra, pβ^ çiml.31, *art.* 3, *et art.* 8, *praesentis quxs-^A tionis*, ubi illam defendunt Bannez, Aragon, Arauxo, Lorca, et plures alii. Et ratio videtur perspicua, quia plus est dedisse vitam, quam illam postea in uno, vel altero casu conservare : sed pater dedit vitam, benefactor autem solum conservavit : ergo plus debet amari pater, quam benefactor.

Et confirmatur, quia conjunctio fundata supra receptionem temporalis beneficii adæquare nequit conjunctionem naturalis originis, quæ nos parentibus obstringit : sed amoris intensio proportionari debet huic conjunctioni : ergo benefactor non debet præferri in amore pareniibus, sed postponi.

Ad argumentum vero. Gerardi respondetur, quod etiam boni parentes multa pa-nuai-tiuntur propter filios educandos, atque ad lsi0 debitum

debitum statum promovendos, et praeterea parati sunt exponere vitam mortis periculo pro illis; est enim vehemens amor parentum erga filios. Et licet naturalis originis conjunctio non contrahatur propria electione, sicut contrahitur unitas socialis amicitiae; quia tamen prima illa unitas substantialior est, et stabilior, praevalere debet in iis, quæ ad vitam spectant. Unde in provisione necessariorum magis tene-mur parentibus, et filiis succurrere, quam egregiis benefactoribus, et similibus amicis.

: ^Videatur D. Thom. *art.* 8 *hujus quaestionis*, *ad* 1.

Circa egregios autem benefactores spirituales, quales sunt magistri, a quibus fidei lucem accepimus, vel doctrinam hausimus, sua est etiam difficultas, an debeant præferri parentibus, et filiis carnalibus in ordine ad bona spiritualia, et aeternam beatitudinem. quam potissime intendit charitas? ■^Partem negativam defendunt Bannez, Ara-
'Sbo. gon et alii *arlic.* 8 *hujus quaestionis*. Quorum fundamentum est, quia respectu finis ultimi communis est conjunctio erga omnes proximos : sed alias obligatio, et conjunctio erga parentes carnales est magis intima, quam erga spirituales : igitur ratione hujus conjunctionis magis debemus amare parentes carnales, quam spirituales, iliisque proinde prius quam istis subvenire, si contingat utrosque in necessitatibus spiritualibus existere.

liiis- Opinio tamen contraria videtur esse D. j^jfcTb. *artio*, *proxime citato*, *in solut.* *ad* 2, ubi
>^*sicait:« Dicendum quod Ambrosius loquitur de dilectione quantam ad beneficia, quæ perlinent ad communicationem gratiæ, scilicet de instructione morum ; in *i* hac enim magis debet homo subvenire filiis spiritualibus, quos spiritiialiter gerit, quam filiis corporalibus, quibus magis tenetur providere in corporalibus subsidiiis.» Si autem filius genitus in spiritu praeferendus est filio c irnali, ut hic ex Ambros. docet D. Thom. consequens est idem tenendum esse circa patrem spiritua-lem, a quo majora bona, quam a parente carnali accepimus. Quæ est doctrina Enodii Ticinensis, Aragonii, et aliorum. Sed in hac re libitum sit unicuique sentire quod maluerit.

40. Ad tertiam difficultatem, quam versal Divus Thomas *articulo* 9, 10 *et* 11, hujus quaestionis, respondetur quod ex parte Mb objecti magis debet amari pater, quam ma-

ter ; et mater, quam uxor ; et uxor, quam filii : amore vero intensivo diligenda est uxor primo loco, secundo filii, deinde pater, et ultimo mater. Itaexpresse D. Thom.*locis citatis*, et communiter Doctores. Probatur primo ratione desumpta ex principiis, quæ superius statuimus ; nam ex parte objecti illud est magis diligendum, quod habet majorem rationem boni : sed pater majorem boni rationem habet, quam mater ; et mater, quam uxor ; et hæc, quam filii : ergo attenta inclinatione charitatis , diligendi sunt ordine a nobis statuto. Probatur minor, quia id habet rationem eminentioris boni, quod magis assimilatur Deo in ratione principii : constat autem patrem assimilari magis Deo in hac ratione, deinde matrem, et postea uxorem ; quia pater est principium activum generationis, mater vero passivum, quod inferius est activo; uxor autem non habet rationem principii respectu sponsi, sed comprincipii erga filios, quos ut effectus, adeoque sub ratione inferiori respiciunt.

Secunda vero pars etiam suadetur ex dictis, quia intensio amoris charitativi attenditur penes conjunctionem naturalem amantium ; in hac autem conjunctione uxor obtinet primum locum, secundum filii, tertium pater, et ultimum mater. Quia uxor est conjuncta viro, quasi una caro cum illo existens. Filii sunt aliquid patris ; cum tamen pater non sit aliquid filii : et ideo dilectio, secundum quam pater diligit filium, est similior dilectioni, qua diligit seipsum, quam dilectio, qua amat suum patrem? Ex parentibus autem, licet sola mater ministret materiam, ex qua formatur corpus, quia tamen pater habet rationem principii activi, quod excellentius est passivo, censetur magis conjunctus filio, quam mater : ergo, etc.

41. Sed objicies, quod tanto aliquis est otjec-magis diligendus, quanto gravius peccat uo-homo, si ab illius amore desistat : sed gravius peccat qui desinit amare patrem, aut matrem, quam qui omittit diligere filium : parentes igitur plus sunt amandi, quam filii. Major et consequentia constant : minor vero suadetur, quia si pater, et filius extreme indigerent, potius esset subveniendum patri, quam filio.

Huic objectioni respondet Buridan . 9ue\$pon-
*Ethic. quaestione*S, negando minorem, quia bU?ri.
magis tenetur homo diligere filios, eisque
in provisione rerum corporalium subve-

DE CHARITATE.

nire, quam parentibus ; quia ut dicitur 2

®. Cor. ad Corinth. 12: *Filii non debent thesaurizare u- parepfibus, sed parentes filiis.* Illic sententiae D. n». suffragari videtur Divus Thomas *quxst. de charitate, artic. 9, ad ultimum.*

Melior
Siloüo.

Sed quamvis haec solutio aliquali fundamento innitatur, non tamen consentanea videtur veritati. Et ideo illa ommissa, respondetur quod amor filii ad patrem est magis debitus, quam amor patris ad filium : unde quia peccatum est carentia actus debiti, ideo gravius peccaret qui patris dilectionem, quam qui filii amorem omitteret. Caeterum amor erga filios est magis spontaneus, quia filius est opus patris : propria autem opera libentissime, adeoque majori cum delectatione, et intensione diligimus.

D. Tbo. Qua ratione docet Divus Thomas *articulo 12, hujus quxstionis*, amorem benefactoris erga beneficiatum esse magis intensum, quam amorem beneficiati erga benefactorem; quamvis hic posterior amor sit magis debitus, quam prior. Quæ doctrina, sicut et praecedens, intelligenda est formaliter, et per se, loquendo scilicet de benefactore, patre, et filiis, in eo quod tales sunt, et cæteris paribus ; quia si cætera non sunt paria, sed aliunde adsit maximus excessus providentiae, et virtutis, poterit mater diligere plus quam pater, et quaelibet alia persona, ut d. Tbo. an*ma[^] vertat Divus Thomas *art. 10 hujus quæstionis*, apud quem videri possunt, si quæ ad perfectiorem hujus materiae notitiam hic desiderari videantur.

DISPUTATIO IV.

De actu principali charitatis, qui est amor Dei super omnia.

Quidditas actus charitatis magna ex parte manifesta est ex præcedentibus, in quibus ejus objectum et ordinem explicuimus. Caeterum ut undique innotescat, opus est specialem disputationem instituere, in qua ipsius principium activum exploremus. Nam cum actus dicat habitudinem ad objectum, in quod tendit, et ad principium activum, a quo oritur, necesse est utrumque investigare ad perfectam illius notitiam capessendam.

DUBIUM I.

Utrum actus charitatis per absolutam Dei potentiam procedere valeat immediate ab Spiritu sancto, sicut a principio activo?

I. Principium immediatum actus vitalis, qualis est amor Dei super omnia, est duplex, *quod*, et *quo* : primum est suppositum, a quo actus elicitur ; posterius vero forma, seu virtus, per quam illum producit, quæ in casu praesentis quaestionis tunc dicitur immediata, quando inter ipsam, et actum producendum non mediat in supposito, a quo elicitur, alia virtus actualis, vel habitualis, principalis, vel instrumentalis, transiens, vel permanens. Unde cum perspicuum sit animam rationalem esse principium *quod* actus, quo diligimus Deum super omnia, solum procedit praesens difficultas de illius principio activo *quo*. Et ideo dum vertimus in dubium, an actus charitatis possit procedere ab Spiritu sancto sicut a principio activo, idem est ac inquirere, utrum persona Spiritus sancti queat uniri nostrae voluntati in ratione principii immediati *quo* praedicti actus? Quo pacto excitant nonnulli hanc quaestionem, sed sub forma a nobis praescripta quodammodo universalior est, et expedita magis.

Secundo nota, quod principium immediate activum actus charitatis, sive dilectionis Dei super omnia, quam de facto eliciunt justis, est ipsa charitas, quæ non est persona Spiritus sancti, ut docuit Mag. in 1, yips. *distinet. 27*, sed forma quaedam creata de genere qualitatis, inhaerens intrinsece nostrae voluntati, ut habetur satis expresse tum ex illo 1, ad Corinth. 13 : *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc, etc.* Ubi Apostolus loquitur de charitate nostra sicut de fide, et spe, quas constat esse perfectiones creatas intrinsece inhaerentes animae. Tum etiam ex illo ad Roman. 5 : *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum.* Nam ibi Apostolus loquitur de charitate habituali, qua omnes justificati Deum amant, ut interpretantur Divus Augustinus *de spiritu, el litter, cap. 32*, D. Bernard, *epistol. 107*, et Concil. Arausican. *can. Ceo. 25*, manifestum est autem. Apostolum distinguere charitatem, de qua in praedicto loco agit, ab Spiritu sancto, sicut donum infusum ab infundente. Quam etiam distinctionem exprimit in illis verbis : *Fructus spiritus charitas*; quæ habentur ad Galal.

HSiLht. 5. Tum denique ex Concil. Trident. *sets.* 6, *cap. 1, el can. II*, ubi definitur foi charitatem, qua Deum prosequimur, esse formam-intrinsece nobis inhaerentem, quæ necessario debet esse perfectio creata : nam personæ Spiritus sancti repugnat imperfectio inhærentiæ; sic enim habet Concilium primo loco, ubi agit de justificatione impii : « Hoc enim fit dum charitas diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur. et illis inhaeret; in justificatione enim infusa accipit homo tria hæc, fidem spem, et charitatem. » Quod non minus clare exprimunt verba citati canonis, quæ sunt hujusmodi : « Si quis dixerit justificari hominem sola remissione peccatorum, seclusa gratia, et charitate, quæ in cordibus hominum diffunditur, et illis inhaeret, anathema sit. » Unde sententia Magistri, quæ tempore Innocentii III, et

Concillii Viennensis fuit probabilis, ut consolat ex *cap. Majores, de Baptismo, et Clement. unie, de summa Trinitate*, post Concilium Tridentinum inuritur ab aliquibus nota hæresis, ab aliis vero temeritatis, et erroris. El sane quantum ad eam partem, quæ negat charitatem nostram esse formam creatam animæ intrinsece inhærentem, distinctamque proinde ab Spiritu sancto, hæretica absolute pronuntiari debet; cum opponatur directe menti Tridentini, ut constat ex illius verbis, et expendunt graviter pç. Vega *lib. 1, in prædictum Concil. cap. 24, Soto lib. 2, de natura et gratia, cap. 18, Lorca 1.2, sect. 3, disputatione 8, Valentia in hac lijt. 2.2, quæstione 23, articulo 2, disputatione 3, l' punct. 1, Aragon dub. 2, Malder. sect. 2, circa finem, Arauxo dub. 2, conci. 3, et alii.*

> 2. Nec refert, si in contrarium objicias a5, cam Magistro. Primo, quod verba sacræ Scripturæ intelligi debent in sensu proprio, et formali : sed in sacra Scriptura Deus dicitur *charitas*, et econverso, ut constat ex J t illo 1, Joan 4: *Deus charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in illo* : ergo charitas non est forma creata, sed ipse Spiritus sanctus, quatenus unitur nostræ voluntati, et illam movet ad dilectionem Dei.

Deinde, id quo nihil melius inveniri, et excogitari potest, est Deus, ut ostendit Div. rrvvus Thomas 1 *part, quæstione 3, artic. 1.* Sed ^charitas est id, quo nihil melius inveniri potest, ut tradit D. August, *lib. de moribus Ecclesix. cap. 11*, et favet D. Chrysostom. *homil. 2, in 2, ad Corinth.* Ergo charitas ex

mente Augustini non est qualitas creata, d. a ijk. sed ipse Deus. Quod perspicue magis tradidit 8, *de Trinitate, cap. 1*, his verbis : « Qui « proximum diligit, consequens est, ut ipsa sam præcipue dilectionem diligat : Deus < autem dilectio est : consequens ergo est, « ut præcipue Deum diligat. »

Non, inquam, hoc refert. Ad primam Diioiur enim objectionem respondetur, charitatem pnma esse in duplici differentia ; aliam increatam, qua Deus seipsum, et justos diligit; aliam vero creatam, qua justi Deum amant. De priori intelliguntur illa verba Joannis, *Deus charitas est*, ut exponit D. Aug. *lib. 15, l'.* Ang. *de Trinitate, cap. 17*, de posteriori vero intelliguntur verba sequentia, *Qui manet in charitate, etc.* nam charitas nostra est vera, et stricta amicitia creaturæ ad Deum, ut supra ostendimus ; amicitia autem proprie dicta includit mutuum amorem, ratione cujus amicitia est in amato, et amatum in amante, ut explicat Divus Thomas, I, 2, 0. Tho. *quæstione 28, articulo 2*, nosque etiam superius vidimus.

Ad secundam objectionem dicendum, Occnrrl- quod Divus Augustinus in *lib. de moribus cundæ. Ecclesix.* intelligit sub nomine *charitatis D. Aa* illius objectum, quo nihil melius excogitari potest ; est enim frequens in sacra Scriptura, et Patribus, virtutes pro illarum objectis usurpare, ut constat ex illo Genes. 31 : Gen. 31. « Nisi Deus patris mei Abraham, et timor « Isaac affuisset mihi, forsitan modo nudum me dimisisses. » Ubi nomine *timoris Isaac*, intelligitur Deus, quem ille verebatur. Et ex illo Symboli Athanasii, *Hxc e. v. Mtbanas. (ides Catholica*, ubi fides pro illius objecto "bofm" supponit. Unde cum Augustinus *loco citato*® Aug. ex 8, *de Trinitate*, appellat Deum *dilectionem*, loquitur de charitate increata, quæ est nobis ratio formalis diligendi proximos ; ideo quippe infert eum, qui amat proximum, diligere præcipue Deum : quæ consequutio nulla esset, si nomine dilectionis non intelligeret charitatem increatam, qui est ipse Deus.

Quibus accedit, doctrinam in hac observatione a nobis prælibatam esse ejusdem d' Aug. Bern. Divi Augustini *lib. 15, de Trinitate, cap. 18, p'* Cyrilli *lib. 9, in Joan. cap. 24*, Bernardi *lib. de diligendo Deum*, Gregorii *lib. 10, Moral, cap. 28*, Divi Thomæ supra *quæstione 23, articulo 2*, et aliorum Patrum, qui asserunt charitatem, qua Deus nos diligit, esse substantiam increatam, et Spiritum sanctum : charitatem vero, qua nos

eum diligimus, esse formam ab ipso productam. Unde quantum ad id, quod de facto contingit, non est ambigendi locus, quod principium immediatum *quo* actus charitatis, non sit Spiritus sanctus, sed perfectio quædam creata transiens, vel permanens. Quocirca difficultas præsentis dubii solum procedit de possibili, an scilicet attempta Dei omnipotentia actus supernaturalis amoris, quo Deum super omnia diligimus, possit procedere ab Spiritu sancto sicut a principio activo *quo*, ita nimirum, ut voluntas nostra absque omni alia virtute, sive perfectione supernaturali prædictam actum eliciat.

Communis, et vera sententia statuitur.

3. Dicendum ergo est, per nullam potentiam fieri posse, ut actus supernaturalis dilectionis, qua Deum prosequimur, et super omnia amamus, procedat immediate a Spiritu sancto sicut ab illius principio activo *quo*, sed id apertam contradictionem involvere. Ita Capreol. in 1, *distinet.* 17, laui'w. $\varphi^{\wedge}I$ - R artic. 1, Cajetan. in hac *quxst.* 23, artic. 2, ubi Bannez, Arauxo et Aragon dub. 2, Ferre *quxst.* 4, § 3, Lorca *disput.* 4, Pesantius *distinct.* 2, *conclus.* 2, valent Valent, punrf. 1, § 3, Ferrara 3, *contra Scio/gentes*, cap. ISO, Soto lib. 1 *de natura et Alvarez graaat cap.* 22, Alvarez lib. 7 *de auxil. disput.* 67, et alii plures, tum hic, tum etiam *part. quxst.* 12, art. 5. Videantur etiam quæ diximus *tract.* 14, *disp.* 5, *dub.* 3.

Probatur hæc sententia ratione desumpta ex D. Thom. in 1, *distinet.* 17, *quxst.* 1, artic' 1. Impletur contradictionem, quod Spiritus sanctus influat ut virtus activa proxima in actum supernaturalis amoris Dei elicited a voluntate creata, nisi prius uniatur illi in ratione prædictæ virtutis : sed hæc unio est Spiritui sancto impossibilis : ergo etiam quod influat per modum virtutis proximæ, sive principii activi *quo* in actum amoris Dei elicited a voluntate creata. Major videtur perspicua. Tum quia ex principio *quo*, et *quod*, constituitur unicuq; principium adæquatum operationis; non est autem intelligibilis constitutio alicujus tertii absque unione partium, ex quibus constituitur. Tum etiam quia causa, quæ de se non habet virtutem proximam ad productionem alicujus effectus, nequit

illum producere, nisi prius obtineat prædictam virtutem, et illam habeat sibi unitam ; quia per virtutem alibi existentem, sibi que nec appropriatam, nec intrinsece conjunctam, nullus potest operari, ut ex se liquet : sed voluntas nostra non habet ex se virtutem activam proximam ad producendam supernaturalem dilectionem Dei : ergo impossibile est, quod producat illam in virtute Spiritus sancti sicut principii proximi activi *quo*, nisi prius natura habeat illum sibi intrinsece unitum in ratione dicti principii.

Minor vero suadetur, quia conceptus forms physice actuantis repugnat Spiritui sancto ob imperfectionem partis, limitationis, et coarctationis, quam essentialiter claudit : non est autem possibile, aut intelligibile, quod Spiritus sanctus uniatur voluntati creatæ per modum principii proximi *quo* actus ab ea elicit, seclusa informatione physica : primo quia in ordine naturali principium activam *quo* habet rationem formæ physicæ respectu principii *quod*, quia perficit, et constituit illud in actu primo erga operationem, quam producit : constituere autem in actu primo operative est proprium formæ physicæ ; quia omnis actus provenit a forma, ut ex se liquet, et expendit D. Thom. 2, *contra gentes*, cap. 59, *rat.* 4, his verbis : « Id quo aliquid operatur, oportet esse formam ejus; nihil enim agit, nisi secundum quod est actu ; actu autem non est aliquid, nisi per id, quod est forma ejus. Unde et Aristot. probat animam esse formam per hoc, quod animal per animam vivit, et sentit; homo autem intelligit, et non nisi per intellectum : oportet igitur intellectum possibilem formaliter uniri nobis, et non solum per suum objectum. » Secundo, quia operari sequitur ad esse essentiae actualis præcontinentis ipsam operationem, sicut ad rationem formalem agendi : ergo repugnat aperte, quod voluntas creata eliciat actum amoris Dei ex influxu Spiritus sancti, sicut rationis agendi, nisi prius natura ipse divinus spiritus uniatur ei per modum principii conferentis ipsi aliquod esse essentiae actualis, ratione cujus dictum amorem præcontineat. et rationem agendi illi proportionatam in assequatur : constat autem unionem principii conferentis esse essentiae actualis, esse propriam formæ physicæ, quia hæc est quæ dat esse rei : ergo, etc.

Confirmatur,

Confirmatur, quia virtus proxime operativa non potest influere in operationem agentis, illamque effective bonificare, nisi prius natura ipsum agens intrinsece afficiat, et perficiat foraaliter ; quia operatio sequitur dispositionem intrinsecam agentis, ob id quippe diffinitur virtus a Philosopho, *Qualitas quæ bonum facit habentem, et opus illius bonum reddit* : sed non est intelligibile, quod virtus operativa afficiat intrinsece, et perficiat potentiam agentis, seclusa informatione physica : ergo cum hæc informatio repugnet Spiritui sancto, non poterit ipse uniri cum voluntate creata per modum virtutis proximæ actus amoris Dei ab ea elicit.

Quæ est ratio D. Thom. loco proxime citato ex 1 *Sent.* ubi sic habet : « Virtus politica duo facit, quia facit bonum habentem, et opus ejus bonum reddit : multo fortius igitur hoc facit charitas. Neutrum autem horum effici poterit, nisi charitas sit habitus creatus; constat enim quod omne esse a forma aliqua inherenteest, sicut esse album ab albedine, et esse substantiale a forma substantiali. Sicut igitur non potest intelligi, quod paries sit albus sine albedine inherente, ita non potest intelligi quod anima sit bona in esse gratuito sine charitate, et gratia informante ipsam. Similiter cum actus proportionetur potentiae operative, sicut effectus propriæ causæ, impossibile est intelligere, quod actus perfectus in bonitate sit a potentia non perfecta per habitum ; et ideo cum actus charitatis perfectionem quandam habeat ex hoc, quod est meritorius, omnibus modis oportet ponere charitatem esse habitum creatum in anima, etc. »

§ II.

Triplex adversariorum solutio exploditur.

4. Huic tamen rationi varie occurrunt adversarii; nam primo respondent aliqui, unionem indispensabiliter requisitam ad hoc, ut Spiritus sanctus influat per modum principii proximi, modo a nobis in limine hujus quaestionis exposito, non esse aliam, quam extrinsecam subordinationem voluntatis create ad infinitam virtutem ipsius Spiritus sancti specialiter assistentis; quoniam licet hæc extrinseca assistentia Spiritus sancti nihil intrinsecum ponat in vo-

luntate creata, supplet tamen munus virtutis intrinsece illi inhaerentis, eo quod habeat rationem divini auxilii. Et ideo ex eo præcise, quod prædicta voluntas creata conjungatur Spiritui S. per subordinationem extrinsecam, elevatur, et consequitur activitatem sufficientem ad producendum actum charitatis, quem ex se non poterat producere, ad eum sane modum, quo imaginatio hominis ex subordinatione, et conjunctione extrinseca ad partem intellectivam assequitur vim discurrendi circa singularia, quam de se non habet.

Cæterum hæc solutio nullius momenti est, polestque facile refelli : primo, quia non est intelligibile voluntatem creatam elevari, et assequi virtutem sufficientem ad productionem actus charitatis absque mutatione sui intrinseca; quia nisi mutetur intrinsece, et aliter se habeat, manebit sicut antea, impotens videlicet, et insufficientis ad prædicti actus efficientiam : sed voluntas creata ex vi specialis subordinationis extrinsecæ ad Spiritum sanctum, quam modo descripsimus, non mutatur intrinsece, quia non recipit in se de novo aliquam realitatem intrinsecam, sine cujus receptione impossibilis est intrinseca mutatio : ergo ex vi prædictæ subordinationis nequit elevari, et consequi activitatem necessariam ad productionem actus.

5. Deinde, nulla causa potest producere effectum, quem in se formaliter, vel virtualiter non præcontinet ; nec præcontinere nisi per virtutem sibi intrinsecam, quia ut constat ex dictis pro assertionem, implicat contradictionem, quod unum agens per virtutem in alio supposito existentem, et sibi non communicatam, fiat in se potentius, præcontineatque effectum, quem ex natura sua non præcontinet : sed voluntas creata per subordinationem extrinsecam ad Spiritum sanctum non consequitur aliquam virtutem intrinsecam supernaturalem, ut adstruit hæc solutio : ergo implicat, quod ex vi prædictæ subordinationis sortiatur præcontinentiam, et activitatem necessariam ad productionem actus charitatis.

Præterea, impossibile est, quod actio oriatur ab aliqua causa, in qua non præexistit intrinseca virtus illi proportionata ; quia operatio sequitur intrinsecam dispositionem agentis, ob idque ab agente debili, et infirmo impossibile est oriri actionem vigorosam, et perfectam : ergo cum volnn

Refellitur primo.

Se''n' do.

Tertio,

tas creata per extrinsecam subordinationem ad Spiritum S., illiusque specialem assistentiam non recipiat virtutem intrinsecam proportionatam actui dilectionis supernaturalis, sed maneat sicut antea, impossibile est. quod prædictus actus oriatur ab illa ex vi prædictæ subordinationis, et assistentia? divinæ præcisesumptæ, et consequenter quod hæc assistentia suppleat munusqualitatis intrinsece inhærentis animæ, induatque rationem divini auxilii.

Qsirtō. 6. Ultimo impugnatur eadem evasio : nam ex eo Deus subordinat sibi creaturas, et eis assistit generali, aut speciali assistentia. quia producit in illis aliquam realitatem ipsis intrinsecam ; est enim intrinsece præsens omnibus rebus per essentiam, et potentiam, quia producit in illis ipsum esse; assistit vero specialiter justis, quia causât, et conservat in illis gratiam sanctificantem : ergo implicat in terminis, quod Spiritus sanctus subordinet sibi voluntatem creatam, eique specialiter assistat, quin ex vi hujus subordinationis, et assistentis aliquid intrinsecum in ea producat, prævium productioni actus charitatis : nam dicere Spiritum sanctum assistere specialiter voluntati creatæ, et eam sibi subordinare. quia producit in ipsa prædictum actum charitatis, est manifesta petitio principii, cum de hoc procedat præsens difficultas.

Et confirmatur vis hujus impugnationis : nam Spiritum sanctum subordinare sibi voluntatem creatam, eique uniri in ratione principii operationis supernaturalis, ponit in illo novum respectum rationis, similem illi, quem dicit in ratione creatoris : sed prædictus respectus non consurgit in Spiritu sancto ex intrinseca mutatione illius, ut ex se liquet : ergo ex mutatione intrinseca voluntatis creatæ ; hac enim seclusa, nullum superest fundamentum prædicti respectus : sed mutatio realis importat receptionem intrinsecam novæ formæ realis : hac igitur seclusa, non poterit intelligi, quod voluntas creata sit specialiter subordinata Spiritui sancto in ordine ad productionem actus charitatis.

Diruitur Nec refert instantia imaginationis in opposi- contrarium adducta, quia ex eo imaginatio ,um. hominis potest discurrere circa singularia, quia ex conjunctione ad intellectum refluit in illam quædam virtus spiritualis imperfecta, per quam afficitur intrinsece, et elevatur ad prædictum effectum. Si enim hu-

i jusmodi virtus non inhæroret imaginationi humanæ, sed impediretur divinitus illius resultantia, non posset ci rea singularia discurrere, sed eodem modo se haberet ac imaginatio bruti, quæ nullam conjunctionem habet cum potentia intellectiva.

Aliam disparitalem adhibuimus *tract.* 14, *disput.* 5, *dub.* 3.

7. Secundo responderi potest nostra rationi ex doctrina, quam tradit Pater Suarez *in* *tom. 1, in 3 part. disp. 31, sect. 5 el 6, et tom. 1 Summv theologice, lib. 2, cap. 12,* voluntatem creatam elevari sufficienter ad producendum actum charitatis per consortium, et concomitantium concursus Spiritus sancti influentis cum illa in prædictum actum supra ejus exigentiam. et connaturale debitum. Tum quia ratione hujus concursus unitur Spiritus sanctus prædictæ voluntati in esse principii actus charitatis, et supplet simul quantum qj deficit activitatis ad productionem illius. Tum etiam, quia instrumenta divinæ virtutis redduntur elevata, et sufficientia ad attingendum effectum supernaturalis agentis, scilicet Dei, per solum consortium, et concomitantium , concursus indebiti illius; ac proinde quia aliquid recipiant, quo in seipsis intrinsece immutentur. Quæ ratio majorem vim habet in præsentī, ubi voluntas creata continet actum charitatis per modum causæ principalis partialis, quam manifestum est reddi sufficientem per consortium alterius concausæ partialis ad producendum effectum, quem se sola non poterat producere, ut apparet in duobus moventibus lapidem, ad cujus motum neuter est sufficiens.

Sed contra evasionem militant primiDB omnes rationes factæ contra præcedentem; nam ille concursus concomitans, et indebitus Spiritus sancti non est minus extrinsecus voluntati creatæ, quam virius residens in ipso Deo, cura ex vi illius nihil recipiat prædicta voluntas, quo intrinsece immutetur. et aliter quam antea se habeat : ergo eisdem rationibus, quibus convincitur non posse voluntatem creatam elevari sufficienter per virtutem increatam Spiritus S., aut aliam quamlibet extrinsecam ad producendum actum charitatis, eisdem concluditur, non posse elevari per concomitantiam concursus indebiti, quem adstruit Suarius. Præsertim cum adhuc in sententia illius non habeat voluntas creata activitatem causæ principalis partialis ad producendum totum

lulum actum charitatis, quæ est partialités causæ, sed solum illius vitalitatem ; hujusmodi enim causa nullo modo potest elevari ad producendum totum effectum per concomitantium alterius causæ partialis, quantumvis superioris ; quia cum non præcontineat totum effectum, sed quandam dumtaxat illius partem, non potest totum illum producere, nisi prius natura recipiat aliquam virtutem, per quam præcontineat quidquid est in illo, ut constat ex hactenus dictis.

Deinde refelli potest hæc evasio, eo quod innitatur duplici fundamento falso. Est enim a veritate alienum, tum quod instrumenta divinæ virtutis eleventur ad producendum effectum superioris agentis, scilicet Dei, per consortium concursus illius in prædictum effectum, ut contra ipsum Suarez recte probant N. Complut, *in lib. Phyl. Hc. disputatione* 12, *quæslione* 1, et ex nuper dictis perspicuum est ; quoniam hujusmodi genus elevationis tantum potest competere causis principalibus partialibus. Tum etiam, quod voluntas creata contineat hac ratione vitalitatem propriam actus charitatis ; quia prædicta vitalitas est supernatrnalis ; ob idque præcontineri nequit in virtute propria causæ naturalis, ut constabit late ex infra dicendis, a quibus nunc calamum contrahimus, ne minus necessario eadem repetamus. Potest enim præmissæ solutionis insufficientia aliunde demonstrari.

Φ 8. Pro quo notandum est, quod actio, præsertim ut vitalis, habet speciem juxta qualitatem principii a quo proxime, et immediate oritur ; quia secundum hanc rationem nihil aliud est, quam respectus transcendentalis ad illud. Quæ suppositio, licet forsitan ab Adversariis non negetur, potest magis firmari ex dictis *tract.* 14. *disp.* 3, *dub.* 3.

Secundo nota, quod actus charitatis est essentialiter actus vitalis, quia est causalitas potentiae vivæ ; hujusmodi autem potentiaecausalitas est actio vitalis, præcipue in opinione contrariorum, qui constituunt operationes perfectas, quales sunt intellectio, et volitio, in prædicamento actionis.

Ex his impugnatur efficaciter solutio adhibita nostræ rationi ex Suariorum ; nam eadem numero, et indivisibilis actio nequit procedere immediate a duplici virtute diversi ordinis, partiali, vel totali : ergo idem actus charitatis non potest oriri im-

mediate a voluntate creata, et Spiritu sancto, sicut a causis partialibus, et simultaneous. Consequentia patet, quia illorum virtutes sunt diversi ordinis, naturalis scilicet et supernaturalis. Antecedens vero etiam probatur ; nam cum actio vitalis habeat unitatem secundum principium, a quo immediate oritur, impossibile est, ipsam oriri immediate a duplici virtute diversi ordinis, quia eo ipso acciperet ex illis distinctionem specificam, essetque proinde, et non esset unica, et indivisibilis actio ; quod implicat contradictionem, ut optime vidit D. Thom. D. Tiw. 3 *part.* *quæstione* 19, *artic.* 1 et 2, *contra jentes*, *cap.* 57, ubi sic ait : « Item impossibile est, quod eorum, quæ sunt diversa » secundum esse, sit operatio una. Dico autem operationem unam non ex parte ejus in quod terminatur actio, sed secundum quod egreditur ab agente ; multi enim trahentes navim, unam actionem faciunt ex parte operati, quod est unum, sed tamen ex parte trahentium sunt multæ actiones, quia sunt diversi impulsus ad trahendum. Cum enim actio consequatur formam, et virtutem, oportet quod quorum sunt diversae formae, et virtutes, et actiones esse diversas. » In quibus habes solutionem ad instantias, quæ possent in contrarium adduci ; idem siquidem effectus, qualis est motus navis, produci potest a pluribus causis partialibus ejusdem, vel diversi ordinis ; secus autem eadem numero actio, quia effectus non capit speciem a principio, a quo proxime oritur ; bene tamen actio, quam proinde necesse est multiplicari juxta multiplicitatem dicti principii.

9. Dices forsitan, actum charitatis procedere immediate a voluntate creata, et a Spiritu sancto, aliter tamen, et aliter : nara a voluntate oritur ut illius causalitas ; a Spiritu sancto vero ut effectus, quem per actionem increatam suæ voluntatis, sicut per propriam causalitatem immediate producit. Unde cum effectus non capiat speciem a suo principio activo, poterit optime prædictus actus immediate procedere a voluntate creata, et Spiritu sancto, sicut a causis partialibus, et simultanée pure se habentibus.

Sed contra est primo, quia quælibet actio capit adæquate speciem a principio activo, a quo procedit per modum causalitatis, et ut actio est : sed actus charitatis non potest capere adæquate speciem a virtute

naturali voluntatis creatæ, cum sitsupematuralis : ergo neque procedere adæquate ab illa per modum causalitatis, et ab Spiritu sancto simultanée inhiente, ut effectus, qualiter adstruit hæc evasio.

Secundo, nam ex eo præcise actio causæ inferioris potest esse effectus superioris, quia superior communicat inferiori virtutem, per quam agit, vel illam movet intrinsece ad agendum, et per modum inclinationis cum operatione conjungit : sed Spiritus sanctus ex vi concursus simultanei, quem ponit Suarius, nullo ex his modis se habet ad voluntatem creatam, cum nec virtutem, nec motionem intrinsecam ei conferat : ergo nullatenus potest attingere ut effectum actum charitatis ab ea elicatum.

Minor, et consequentia constant. Major D. Tto. vero suadet, tum ex D. Thom. *\2. quxd. 80, artic. 1*, ubi expresse docet, quod nemo potest esse causa physica actionis elicite a voluntate creata, nisi in quantum dat illi virtutem activam, vel movet illam intrinsece ad agendum, et per modum inclinationis cum operatione conjungit, in qua motione sita est ratio concursus prævii, ut alibi ostendimus. Tum etiam, quia cum actio nihil aliud sit, quam habitudo transcendentalis ad principium immediatum, a quo procedit, et speciem desumit, impossibile est, quod aliam causam respiciat, ab eaque dependeat, et attingatur, nisi mediante dependentia, et subordinatione ad illam prædicti principii, a quo speciem sortitur. Principium autem activum eatenus potest alteri causæ superiori subordinari, ab eaque in agendo dependere, quatenus eget, et dependet ab aliqua virtute ab ea decisa, qua intrinsece perficiatur, atque ad agendum inclinatur, et moveatur, ut in omnibus causis per se subordinatis videre licet. Quare hac virtute, sive motione seclusa, non est intelligibile, quod causa superior subordinet sibi inferiorem, illiusque actionem effective attingat.

10. Tertio, et ultimo respondent alii, ^{poste-}
^{polisiV} essentiam divinam posse uniri intime voluntati creatæ in ratione principii quo actus charitativi. illamque intrinsece actuare, perficere, et elevare ad productionem prædicti actus absque imperfectione informationis physicæ, inhærentiæ, vel alterius similis ; eo quod prædicta essentia non minus perfecta est, et infinita in linea charitatis, quam in linea objecti inteUigibilis : in qua quia est actus purus, et sua intelli-

bilis, potest uniri intrinsece, et de faelo unitur mentibus beatorum per modum formæ. sive speciei intelligibilis constituentis illas in actu primo ad eliciendam visionem beatificam, seclusa omni informatione et inhaerentia physicis.

Hæc tamen solutio sufficienter exclusammet ex nostra ratione : quoniam, ut in ea vidimus, unio per modum actus conferentis in ordine entitativo vim agendi, et operandi alteri supposito, non est intelligibilis absque imperfectione partis componentis, vel formæ dependentis in suo esse a subjecto, cui unitur ; quia prædicta unio non potest esse per modum termini, quia terminus quatenus talis non confert vim agendi, et operandi ; et ideo necesse est ut se habeat per modum formæ inhaerentis, aut informantis ; quoniam in hæc dno membra dividitur adæquate unio actus, qui in ordine entitativo alteri est unibilis. Undecum essentia divina sit actus purus, et ens omnino perfectum, ex hac eadem perfectione repugnat illi unio ad voluntatem creatam per modum actus conferentis illi virtutem ad eliciendum actum charitatis, vel alium similem.

Nec obest instantia adducta essentiaæo-divinæ unitæ mentibus beatorum per modum formæ inteUigibilis. Tum quia conceptus speciei intelligibilis est conceptus, sive perfectio simpliciter simplex ; secus autem ratio formæ propriæ dictæ, conferentis vim agendi in ordine entitativo : et ideo ratio formæ inteUigibilis convenit Deo ob ejus infinitam perfectionem, et actualitatem, ex qua repugnat illi ratio formæ in ordine entitativo. Tum etiam, quia unio speciei inteUigibilis præcise sumpta nullam imperfectionem dicit, quoniam species unitur potentiæ secundum universalem rationem formæ ; id est, quin ab ea limitetur, et accipiat individuationem, qua fiat hæc numero, et non alia in esse intelligibili ; unio vero formæ in esse entitativo dicit ex suo generali, et formali conceptu imperfectionem limitationis, quia prædicta forma individuatur a suo subjecto, ab eoque ex consequenti habet, quod sit hæc numero, et non illa. Et ea propter prior unio potest convenire essentiæ divinæ, tam respectu intellectus proprii, quam alieni ; secus vero posterior. De quo videri potest quod diximus *tract. 2, disp. 2, dub. 2*.

§ in.

Duplex alia ratio pro vera sententia.

II. Secunda ratio nostræ assertionis de-
iiumitur ex D. Thom. in præsentia, potest-
^i^ue@al) l*ac {ornla ProPon*. Implicat actus charitatis, qui non sit intrinsece, et formaliter vitalis ; quoniam hujusmodi vitalis est de conceptu essentiali cujuslibet actus voluntarii, qualis est omnis amor, tam supernaturalis, quam naturalis : sed si Spiritus sanctus uniretur creaturæ in ratione principii activi actus charitatis creatæ, is non esset intrinsece, et formaliter vitalis : ergo implicat Spiritum sanctum uniri creaturæ in ratione principii activi quo prædicti actus. Major, et consequentia constant. Minor vero suadet : nam actus vitalis est ille, qui dependet per se a proprio subjecto, sicut a principio activo ; quoniam ut diximus *tractat. 10, disputatione 2, dubio 4*, num. 88, vitalitas propria actus secundi consistit in dependentia per modum emanationis, et conjunctionis actualis cum suo principio ; et ideo si Deus se solo poneret in potentia vitali aliquem actum, non esset vitalis, etiamsi extrinsece denominaretur conjunctus potentiæ, quia non haberet prædictum modum emanationis, et conjunctionis intrinsecæ cum principio vitæ. Sed actus charitatis non procederet in casu posito a voluntate creata, cui ut subjecto inest, sicut a principio activo, sed a voluntate increata Spiritus sancti, qui gerit, ut supponitur, munus prædicti principii : ergo non esset intrinsece, et formaliter vitalis per ordinem ad voluntatem creatam, aut per respectum ad voluntatem divinam ; cum non subjectetur in ista, neque oriatur per se ab illa sicut a principio activo.

lin. Confirmatur, quoniam actus vitalis est
“ immanens principio activo, a quo egreditur ; quia ut docet Philosoph. 3 *Phys. text.*
28, officium vitæ est moveri a se : pro quo opus est, ut actus perfecte vitalis subjectetur in principio, a quo egreditur : sed actus charitatis creatæ non potest subjectari involuntate divina : ergo non potest oriri ab illa sicut a principio activo, et gaudere simul intrinseca, et perfecta vitalitate.

12. Huic rationi responderi potest primo ex Adversariis, ad vitalitatem intrinsecam actus sufficere, quod procedat a potentia, in qua recipitur, sicut a causa

proxima partiali, alias pluribus actionibus deneganda esset vitalitatis ratio, quæ illis in communi sententia tribuitur. In casu autem nostræ quæstionis actus charitatis procederet active a voluntate creata, in qua recipitur sicut a causa partiali proxima ; quoniam hoc pacto sufficienter præcontinetur in virtute naturali illius, ob idque posset esse intrinsece vitalis per ordinem ad illam. Porro voluntatem creatam præcontinere sufficienter per modum causæ partialis proximæ actum charitatis, ex eo liquet, quia ipsa vitalitas formalis prædicti actus non est aliquid supernaturale, sed modus quidam naturalis entitative, quem perspicuum est præcontineri sufficienter in virtute naturali creaturæ.

Sed hæc solutio facile refellitur, quia ut vidimus *num. 8*, implicat eandem specie actionem procedere immediate a duplici causa diversi ordinis, quales sunt voluntas creata, et increata ; quoniam cum actio sortiatur speciem juxta qualitatem principii, a quo immediate oritur, eo ipso quod egrediatur proxime a diversis specie virtutibus, non potest esse una specificæ, sed debet necessario multiplicari secundum speciem. Præsertim si sit actio immanens principio activo, a quo immediate oritur, qualis est omnis actus intrinsece voluntarius.

Confirmatur, quia implicat unicam operationem esse propriam duarum naturarum : ergo et quod oriatur proxime a diversis specie virtutibus. Consequentia patet, quia eo ipso, quod actio procedat immediate a diversis virtutibus, debet refundi ultimo in diversas naturas, quibus propriæ, et connaturales sunt illæ virtutes. Antecedens est expressum Agathonis Papæ in epistola synodali, quæ refertur in 6 Synodo Generali, *act. 4*, Augustini *lib. de duabus anim. contra Manicli. cap. 10*, Damasceni *lib. 3, de Fide, c. 13 et 14*, Leonis Damisc. *Papæ epistola 196 et aliorum Patrum Pro-*
bantium ex hoc principio Christum Dominum debuisse habere operationem creatam, et increatam. De quo etiam videri potest Cajet. 3 *part, quxst. 9, ari. 10*.

Nec verum est, vitalitatem intrinsecam actus charitatis esse entitative naturalem. Tum quia perfectio naturalis nequit esse idem realiter cum entitate supernaturali, ut de se liquet ; vitalitas autem intrinseca actus charitatis est idem realiter cum supernaturalitate illius ; quia est ratio superior intime imbibita in specie illius non

secus ac ratio entis, et aliæ hujusmodi, quas essentialiter includit. Tum etiam, quia etsi conceptus vitalitatis sumptæ in communi non exprimat perfectionem naturalem, aut supernaturalem, sed ab utraque praescindat, sicut genus a speciebus; vitalitas tamen propria actus charitatis est determinate, et per se supernaturalis, ob idque præcontaineri nequit in virtute naturali voluntatis creatæ. Et ratio est, quam supra tetigimus, quia nimirum vitalitas intrinseca actus charitatis nihil aliud est, quam specialis dependenti® modus, quem ille importat ex prædicatis essentialibus amoris Dei, quibus in sua specie constituitur. scilicet a principio activo conjuncto; amor autem supernaturalis, quatenus talis, nequit dependere per se sicut a principio conjuncto a potentia ordinis naturalis, seu inferioris; quia alias eo ipso esset, et non esset supernaturalis. Unde impossibile est, ut per ordinem ad illam sortiatur vitalitatem sibi propriam : sed necesse est principium, ad quod immediate terminatur hic vitæ respectus, esse ordinis supernaturalis.

Ad hæc, vitalitas proprii actus corporei est formaliter corporea; et vitalitas propria actus spiritualis est spiritualis : ergo vitalitas propria actus supernaturalis, qualis est amor charitatis, petit esse supernaturalis. Patet consequentia : tum a paritate : tum etiam, quia universaliter loquendo vitalitas actus est de linea specifica illius, quia nihil aliud est, quam specialis modus dependentia? a principio activo, a quo ille petit ex natura sua produci. Sed de hoc infra sermo redibit.

Alfaeva- 13. Secundo responderi potest rationi
,io- propositæ, satis esse ad hoc, ut actus sit intrinsece vitalis, quod oriatur remote a potentia, in qua recipitur; quia per hoc salvatur illum procedere a principio intrinsecq conjuncto, quæ est diffinitio vitæ convenientis operationibus : in casu autem nostræ quæstionis, etsi actus charitatis non procederet immediate a voluntate creata, sed ab Spiritu sancto, orietur tamen ab illa remote, non secus ac oritur de facto ; quia Spiritus sanctus solum supplet id, quod præstare debebat habitus charitatis, ob idque posset esse vitalis per ordinem ad prædictam voluntatem.

Confota- Cæterum neque hæc evasio vim nostræ
,ur- rationis enervat, quia causa remota nihil potest communicare actui secundo, nisi medio influxu virtutis, a qua ille proxime

egreditur; quia si aliquid conferret actui absque mediatione prædictæ virtutis, eo ipso non esset causa remota illius, sed proxima : atqui voluntas creata nihil conferre potest actui charitatis modio Spiritu sancto, sicut virtute proxima, per quam agit : ergo impossibile est, quod hic actus mutuetur ab illa vitalitatem sicut a causa remota, si alias supponatur procedere ab Spiritu sancto sicut a causa proxima. Major, et consequentia constant. Minor vero etiam est perspicua; quia voluntas creata nequit subordinare sibi Spiritum sanctum, aut illi conferre aliquam perfectionem, quam ejus nomine transfundat in actum charitatis; quia utrumque horum importat imperfectionem Deo repugnantem : non est autem intelligibile, quod prædicta voluntas influat in actum charitalis modum vitæ; vel aliquem alium medio Spiritu sancto sicut virtute proxima, quinsubordinet sibi ipsum Spiritum sanctum, ilique conferat perfectionem transfundendam in prædictum actum ; quoniam causa remota non aliter derivat, aut derivare potest suam perfectionem in effectum media causa proxima.

Confirmatur, quia nulla operatio respicit ^g causam remotam, nisi mediante virtute proxima, et principali, a qua immediate oritur; ab hacque, et non ab illa speciem participat, ut discurrenti per singulas constabit, et probat D. Thom. *quxst. unie. del. unione Verbi, art. ult.* Unde si prædicta virtus proxima non est talis conditionis, quod ab illa specificari queat modus vitæ conveniens operationi, impossibile est hanc esse vitalem ex influxu causæ remotæ. Sed ratio vitæ conveniens actui charitatis nequit speciem capere ab Spiritu sancto, cum non procedat ab illo ut a principio conjuncto, et se movente per ipsum. Ergo impossibile est prædictum actum esse in eo eventu intrinsece vitalem per ordinem ad voluntatem creatam, sicut ad causam remotam.

Ex quo patet, Spiritum sanctum non posse supplere influxum, quo habitus charitatis de facto influit in suum actum; quia concurrat ad illum per modum principii proximi conjuncti, sive moventis se per eum, subordinatique gratiæ sanctificantis : qui influendi modus repugnat Spiritui sancto, omninoque necessarius est, ut actus charitatis creatæ sit intrinsece vitalis. Neque is procedit remote a voluntate creata,

sed

sed ab anima ut actuata per gratiam sanctificantem, quæ est radix prædicti actus, in quem influit proximo voluntas creaturæ, non quidem secundum se sumpta, sed ut elevata per habitum charitatis, qui est tota ratio agendi proxima in productione sui actus.

Rrtn 14. Ultimo probatur nostra conclusio
Kt' alia ratione; nam de essentia actus formaliter voluntarii est, quod procedat immediate a principio intrinseco supposito, in quo recipitur, ut constat ex ipsa diffinitione voluntarii, quam explicuimus *tract. 10, disp. I, dub. 1* et circumfertur communiter sub his verbis : *Quod est ab intrinseco cum cognitione* : sed actus charitatis, de quo in præsentia, recipitur in creatura, et est essentialiter voluntarius, utpote qui est amor, seu complacentia in objecto amato, quæ non est intelligibilis absque voluntarie-tate ; ergo petit oriri immediate a principio intrinseco, neque potest, illæsa sua essentia, procedere immediate a principio illi extrinseco, quale est Spiritus sanctus, tes. Confirmatur : nam implicat, quod actus, in quem homo non influit per appetitum sensitivum, aut rationalem, sit ei formaliter voluntarius ; quia ratio *voluntarii* importat egressum a principio intrinseco appetitivo ; hujusmodi enim est, quod sequitur ductum cognitionis positæ in diffinitione *voluntarii* : sed neque per appetitum sensitivum, nec rationalem potest homo influere in actum charitatis, si is ponatur oriri immediate a Spiritu sancto, ut constat ex dictis ratione præcedenti : ergo implicat, quod actus charitatis procedat immediate a Spiritu sancto, nisi amittat rationem voluntarii formalis : quæ ratio non potest ei deficere, cum sit illi essentialis : ergo, etc.

),«- Dices : amor beatitudinis, quem habet
* creatura rationalis in primo instanti usus rationis, est illi voluntarius formaliter; et Limen non procedit immediate a principio illi intrinseco, scilicet a Deo, in quem refunditur in sententia D. Thom. Ergo stabit optime, actum charitatis esse homini voluntarium formaliter, quamvis oriatur immediate a principio illi extrinseco, videlicet a Spiritu sancto.

ffesi. Respondetur negando minorem, quia amor beatitudinis, quem habet creatura rationalis in principio usus rationis, est formaliter vitalis, et liber, potestque esse meritorius vitæ æternæ, ut fuit de facto in *Salmant. Curs. theolog. tom. XII.*

Adamo, et Angelis : quæ salvari non possunt, nisi oriatur immediate a principio intrinseco vitali, quod per ipsum exerceatur. Ad probationem autem in contrarium dicendum, prædictum amorem refundi in Deum, non sicut in principium immedia-tum, et elicativum illius, sed triplici alio modo. Nam primo refunditur in ipsum sicut in causam primam, a qua moventur ad suos actus omnes causæ secundæ, tam voluntariæ, quam naturales; quia, ut ait D. Thom. 1, 2, *quxst. 9, art. 4 ad 1*, etsi D. Thom. motus voluntariushabeat principium proximum intrinsecum, tamen primum principium est ab extra, sicut et primum principium motus naturalis. Secundo refunditur prædictus amor in Deum sicut in authorem voluntatis, a qua ille actus producit; quia operatio consequens inclinationem naturalem alicujus rei tribuitur naturæ, præsertim si incipiat cum esse illius : amor autem, quem exerit creatura in principio usus rationis, est simul naturalis, et voluntarius : naturalis quidem, quia est juxta inclinationem naturæ rationalis inditam ipsi ab authore naturæ : voluntarius vero, quia sequitur formam apprehensam per cognitionem, a qua dirigitur. Et quia hæc cognitio non procedit in primo instanti sui *esse* ex applicatione voluntatis creatæ, sed Deus movet ejus intellectum ad prædictani cognitionem (unde habet, quod sit necessaria in essendo, licet sit in proponendo indifferens); idcirco refunditur tertio et ultimo prædictus amor in Deum sicut in causam moralem, quæ per notitiam, quam tradit creaturæ, eam dirigit et gubernat. Qua ratione inter alias nequit prædictus actus esse peccaminosus, quia alias refunderetur illius defectus in Deum sicut in authorem creaturæ, et provisorem, a quo ipsa specialiter dirigitur, et gubernatur in elicentia prædicti actus, utpote ad quem non movet seipsam moraliter, id est ex præexistente amore finis, et per proprium consilium, quo pacto movet se ad electionem mediorum, sed movetur a Deo per cognitionem, quam modo explicuimus.

§ IV. 4

Diluuntur argumenta contrariae sententix, prxler ultimum.

15. Opposita sententia docet, quod potest Spiritus sanctus uniri per seipsum'

Sortis.
Viv*.
Suar.

voluntati creatæ in ratione principii </no
acta? charitatis, huncque proinde cum præ-
dicta voluntate producere, seclusa omni
forma, et motione illi intrinsece communi-
catis. Ita Scot, in 1, *dist.* 17, $\epsilon\upsilon\jmath t\grave{\jmath} i$ l et 2, §
.Irf *primum*, \ega *cap.* 8. *lib.* 6, in *Trident.*
Suar. *hin.* I, in 3 port. *disput.* 31, *sert.* 6,
et ahi plures neotherici, quos refert, et se-
Bipldi.QUITUR 'oannes de Ripalda *dist.* 4, *de ente*
supernatural!, *sect.* I.

Prism Probat^{ur} hæc opinio primo : nam quid-
neS#n Quid Deus efficit media causa secunda, po-
test efficere immediate per seipsum. quia
genus causæ efficientis nullam imperfectio-
nem includit, ob idque potest illius con-
cursus suppleri a Deo, qui continet omnem
virtutem creaturæ : sed Deus producit de
factu actum dilectionis supernaturalis me-
dia virtute charitatis nostræ voluntati in-
fos® : ergo potest illum producere imme-
diate per seipsum, secluso prædicto habitu
charitatis, et omni alio auxilio intrinsece
recepto in nostra voluntate.

vi0 Respondetur. Deum posse producere im-
mediate per seipsam omnem operationem
non vitalem, quam efficit media causa se-
cunda ; secus autem operationem vitalem,
et voluntariam, quam producit media præ-
dicta causa; nam cum causa secunda vitalis
influat in suam actionem per modum prin-
cipii conjuncti, et se moventis per eam,
nequit illius influxus suppleri a Deo. Ha-
bitus autem charitatis influit in suum ac-
tum per modum principii vitalis, et volun-
tarii, ub idque non potest Deus immediate
per seipsum supplere illum concursum,
quia charitas influit in prædictum actum.

Adde, implicare in terminis, quod Deus
efficiat operationem, quæ est causa secunda,
absque illius concursu ;eo ipso autem, quod
Spiritus sanctus influeret per modum prin-
cipii *quo* in actum charitatis, nullo modo
posset voluntas creata concurrere active ad
illum, ut § *præced.* vidimus; et ideo repoj
gnat etiam ex hoc capite, ut Deus exer-
ceat per seipsum influxum activum, quo habitus
charitatis creatæ producit de facto suum
actum.

sccon- ^ecun^° arguitur, quia multæ causæ
doui »r-inferiores ex subordinatione extrinseca ad
gum"" superiores elevantur de facto ad producen-
dos effectus, ad quos sunt ex se insufficien-
tes : ergo similiter voluntas creata ex su-
bordinatione extrinseca ad Spiritum sanc-
tum elevabitur sufficienter ad producendum
actum charitatis, ad ejus productionem est

ex suis meritis insufficiens, et improper*
tionata. Consequentia patet a paritate. An-
tecedens vero suadetur pluribus instantiis,
nam phantasma ex subordinatione extrin-
seca ad intellectum agentem elevatur ad
productionem speciei intelligibilis, quam
non potest ex propriis ineritis causare. Ca-
lor item ex subordinatione ad animam fit
potens gignere carnem, et sanguinem, quo-
rum generatio excedit illius virtutem na-
turalem. Membra item externa ex subor-
dinatione extrinseca ad imperium intellec-
tus moventur, et exercent suos actus. Ac
denique humanitas Christi Domini ex con-
junctione ad verbum absque alia forma su-
peraddita elevatur ad producenda miracula,
ut colligitur ex Divo Thom. 3 *pari. q.* 13, D a
artic. 2.

Confirmatur : nam auxilium Dei actuale
non est aliqua forma intrinsece recepta in --
creatura, sed extrinseca hujus subordinate
ad virtutem divinam sibi assistentem : at-
qui actus dilectionis Dei supernaturalis po-
test produci sine habitu charitatis per influ-
xum auxilii actualis, ut docet communior
pars Theologorum : ergo etiam potest pro-
duci immediate ab spiritu sancto exercente
per seipsum vicem auxilii actualis., nam
cum de ratione hujus auxilii non sit infor-
matio, aut receptio in creatura, non appa-
ret causa, ob quam Spiritus sanctus non
valeat exercere per seipsum munus, et offi-
cium illius.

Respondetur negando antecedens. zldcu-&a
jus priorem probationem dicendum, phan-J^
tasmata elevari ad producendas instrumen-
taliter species inlelligibiles per qualitatem
spiritualem vialem, quam recipiunt ex in-
fluxu intellectus agentis, a quo illuminan-
tur. Vel dicendum, phantasma non concur-
rere ad productionem speciei intelligibilis
per modum instrumenti proprie dicti, sed
imaginationem ex imperio, et applicatione
intellectus agentis ut causæ superioris pro-
ducere sua phantasmata ita disposita et or-
dinata, ut accedente extrinsecus luce spiri-
tuali, fiant omnino habilia, ut intellectus
agens eruat ab illis sicut a potentia minis-
terial! species intelligibiles, easque produ-
cat in intellectu possibili, ut docet Cajetan.
l *part, qwest.* 8-1, *art.* 6, et *qwest.* 85, *art.* 1, ' l
et colligitur ex Divo Thoma tum eisdem lo-d. λ
cis, tum etiam *quodlib.* 8, *art.* 3, ubi docet,
phantasmata esse quasi instrumenta in
productione speciei intelligibilis., nam illa
particula *quasi*, est additum diminuens,

quod

good removet a phantasmatibus rationem
instrumenti proprie dicti. Si autem phan-
tasmata non influunt effective in produc-
tionem speciei intelligibilis, sed objiciunt
solum materiam minislorialem.ex qua illæ
eruantur, opus non est, quod per aliquam
formam intrinsecam eleventur, sed sufficit
«xtrinseca subordinatio ad lucem intellec-
tas agentis.

Ad secundani probationem respondetur,
calorem naturalem ex conjunctione ad ani-
mam sensitivam accipere novam, et intrin-
secam virtutem, qua perficitur intrinsece,
et elevatur ad generationem carnis, quam
non potest ex suis viribus effective produ-
cere. Videantur etiam, quæ diximus *tract.*
I4,di.<p. 5, *dub.* 3, § 4, ex quibus potest alia
responsio deduci.

Ad tertiam dicendum, membra externa
non indigere intrinseca elevatione ad pro-
ducendos actus, ad quos habent ex se debi-
tam proportionem, neque ad suscipiendos
quoscumque alios motus, ad quos concur-
runt mere passive; egent tamen applica-
tione intrinseca derivata ex potentia loco-
motiva, sine cujus impulsu non potest vi-
vens sua membr i movere. Voluntas autem
creata non se habet mere passive respectu
actus charitatis, quo vivit in actu secundo,
toi ut falso existimant Palud. in 4, *dist.* 49,
icâ. 'lu-d- 1, *artic.* 3, Gabriel in 1, *distinct.* 1,
quæst. 2, *art.* 2, et Vega *ubi supra* : neque
est *ex se* proportionata ad illius productio-
nem. Unde non potest prædictum actum
charitatis efficere, nisi prius recipiat ali-
quam formam supernaturalem, qua intrin-
sece perficiatur, et ad ordinem superiorem
elevetur.

Adquartamet ultimam instantiam posset
responderi, humanitatem Christi Domini
perfici intrinsece in seipsa, et elevari per
gratiam unionis ; ob idque mirum non est,
si ex vi hujus gratiæ, et qualibet alia forma
seclusa, constituatur in esse divinæ virtutis
ad patranda miracula; quæ tamen nun-
quam producet, nisi ulterius per intrinse-
cam motionem applicetur, et moveatur ac-
tualiter ad exercitium actus, quo miraculum
causai, et in suo *esse* constituit. Sed videan-
tur quæ diximus loco proxime citato.

17. Ad confirmationem respondetur ex
fuse didis loco citato, negando majorem ;
auxilium actuale, quo Deus opitulatur vo-
luntati creatæ in productione actuum su-
pernaturalium, non est aliqua forma illi
extrinseca, utputa illustratio intellectus, et

congrua cogitatio objecti, qua ad illius
amorem inducitur; sed est forma, seu
molio quædam supernaturalis intrinsece
recepta in prædicta voluntate, inclinans
illam physice ad eliciendos prædictos actus.
Tum quia congrua cogitatio existons in in-
tellectu, non immutat naturam voluntatis,
neque confert illi vires, quibus ex se caret;
et ideo quantumvis prædicta cogitatio vi-
géat, urgeatque voluntatem ad eliciendum
actum supernaturalem, inanis erit illius
conatus, non secus ac labor ejus qui pluri-
bus rationibus induceret ad ambulandum
eum, cui deficeret vis ambulatoria Tum
etiam, quia auxilium actuale, quo egemus
ad producendas actiones supernaturales,
non esse solam cogitationem congruam a Deo
inspiratam, sed motionem supernaturalem
intrinsece inhærentem voluntati, videtur
diffinitum in concilio Milcvitano. *can.* 4, Concil,
his verbis : « Si quis dixerit eandem gra-
« tiam per-Jesum Christum Dominum nos-
« trum, propter hoc tantum nos adjuvare,
« quia per eam revelatur nobis obedientia
« mandatorum, ut sciamus quid appetere,
« aut quid vitare debeamus ; non au-
tem per illam præstari nobis, ut quod
« faciendum cognoverimus, etiam fa-
« cere diligamus, et valeamus, anathema
a sit. *Et infra* : utrumque est Dei donum,
a scire quid facere debeamus, et diligere
« ut faciamus : sicut enim scriptum est :
α Qui docet hominem scientiam : sic, cha-
σ ritas ex Deo est. » Quod prosequitur D.
August, *lib. de gratia Christi, cap.* 13, *et lib.* d. Aug.
2, *de peccat, mer. et remis, cap.* 17, et aliis
in locis.

Pro cujus majori intelligentianota,quodExpiica-
Pelagius Catholicorum argumentis oppres-
sus concessit, necessarium esse ad observa-
tionem mandatorum præter dona naturalia
in creatione accepta, aliud auxilium gra-
tiæ naturalis ; asseruit tamen hujusmodi
auxilium non osse aliud, quam donum
collatum intellectui, ex vi cujus aperiuntur
nobis insidiæ diabolicæ, et quid faciendum
sit, innotescit. Sed I). August, *locis allegatis*, v. au
et de gratia Christi cap. contra clamat,
insufficienter Pelagium gratiam Christi Do-
mini confiteri, nec satisfacere fidei catho-
licæ ; quia nihil concedit necessarium ho-
mini ad recte vivendum præter auxilium
legis et doctrinæ, quod insufficiens est, nisi
ulterius voluntas creata per Dei gratiam
intrinsece fulciatur, et roboretur, ut nupor
allegatum Concilium statuit. Quæ ut Lee-JhevH.

tor perfectius capiat, consulat quæ scripsimus loco citato, d dispA ejusdem (ructatus, cap. 3, § 3, cwn se<p

•frtion IS. Tertio arguitur : quia essentia divina J-'u> an*r* cum 'n ratione speciei intelligibilis : ergo etiam poterit uniri cum voluntate creata in ratione charitatis, seu principii amoris naturalis. Antecedens supponitur. Consequentia voro videtur perspicua; tum a paritate : tum etiam, quia ideo prior unio competit essentiæ divinæ, quia esi actus purus in linea inlelligibili : sed etiam est actus purus in linea charitatis : ergor etc.

i<ixv' Respondetur negando consequentiam, ad 7:10F: cujus priorem probationem abunde satisfacimus num. 10, ubi præstitimus duplicem disparitalis rationem inter unionem speciei intelligibilis, et formæ naturalis. Quibus adde unionem divinæ essentiæ per modum speciei intelligibilis non impedire, quominus visio beatifica oriatur ab intellectu creato perfuso lumine gloriæ, sitque proinde formaliter, et intrinsece vitalis; quia species intelligibilis non est ratio agendi tenens se ex parte potentiae, sed ex parte objecti. Unio autem ejusdem essentiae cum voluntate creata per modum charitatis, excludit ab actu hujus virtutis rationem vitalis, et voluntarii ; quia eo ipso, quod prædictus actas procederet ab Spiritu sancto sicut a principio immediate activo, non posset oriri effective a voluntate creata, ut § precedenti vidimus. Quocirca etsi prior unio, scilicet per modum speciei intelligibis, conveniat essentiæ divinæ, hæc tamen posterior est ei impossibilis.

Ex quo ad secundam probationem dicendum, illam causalem probare secundum subjectam materiam, non vero ex vi formæ, et præscindendo ab omni materia; alias etiam convinceret possibilem esse unionem essentiæ divinæ cum beatis in ratione actualis intellectionis, et amoris; quod non potest admitti.

Ultimum argumentum pro contraria sententia*

19. Ultimo argumentantur adversarii in arcu- hunc modum. Difficilior est unio cum voweDiun junta[e per niodium termini amoris ab ea elicit, qui appellatur pondus, seu impulsus, et est complementum dilectionis, quam

per modum principii illius : sed Spiritus sanctus unitur de laeto cum voluntatibus beatorum in ratione ponderis, seu termini amoris beatifici, quo in Deum rapiuntur: ergo poterit uniri cum illis per modum principii <uo prædicti amoris. Major, et consequentia sunt perspicuae, quia ralis termini videtur importare dependentiam, a qua immunis est ratio principii. Minor vero suadetur primo, quia est expressa sententia aliquorum Patrum asserentium.beatos in patria amaro Deum ipso amore æterno, quo ab ipso diliguntur, scilicet Spiritu sancio. De quo videri possunt D. Bernard, p.j* de vita solii. ad fratres de Mont., Hugo de^l Sanet. Viet, opusc. de scientia Christi, Joan. Rusbroq. lib. de reyn. amani. Deum, cap.t.v. 35, el P. N. B. .Joan, a Cruce in expositi. Canticorum, quæ ipso edidit, canlic. 36 et 39. Probatur deinde eadem minor, quia essentia divina unitur de facto mentibus beatorum in ratione verbi intelligibilis: ergo etiam debet uniri cum ipsis per modum impulsus affectivi. Patet consequentia, quoniam eodem modo se habet impulsus ad voluntatem, sicut verbum ad intellectum ; nam sicut verbum est terminus intellectionis reddens illius objectum actu intellectum, ita impulsus est terminus reddens illius objectum actu amatum : quorum utrumque convenit essentiæ divinæ per seipsam, nec potest convenire per aliud, cum sit actus purus in utraque linea intellectus, et voluntatis.

Huic argumento posset occursum iri ne-^gando majorem ; quoniam ratio formalis termini immunis est ab omni dependentia, et subordinatione, ut docent Theologi in tract, de Incarnat. Unde sicut Deus potest uniri mentibus beatorum in ratione Verbi, ita etiam in ratione termini, seu ponderis voluntatis. Quam doctrinam probabilem reputavimus tract. 6, disput. 6, num. 39. Importat autem imperfectionem ratio actus informantis, vel inhærenlis, quam necessario debet includere entitas influens per modum rationis agendi, sive per modum principii activi quo in operationem elicitam a supposito creato, ut constat ex dictis in priori ratione.

Sed respondetur secundo, et non minus probabiliter juxta dicta loco proxime citato, admissa majori negando minorem ; quia de ratione impulsus interni est quod oriatur effective a voluntate, quam trahit, et impellit ad objectum amatum ; nam productus

dictus impulsus est pondus,quo quis sponte fertur in rem amatam : implicat autem, ut quis ita feratur, ot moveatur per impulsum sibi non spontaneum, nec voluntarium ; nam eo ipso, quod pondus impellens vim appetitivam non esset illi voluntarium, violenter potius, quam spontaneo illam traheret. I ndo cum repugnet Spiritum sanctum oriri effective a voluntate creata, illique uniri per modum inclinationis eidem voluntariae, impossibile est, quod in amore beatifico uniatur cu m affecti bus beatorum per modum impulsus interni, hujusque exerceat officium.

Ad primam autem probationem in contrarium dicendum, longe aliam esse montem Patrum, et Aulhorum, qui in argumento referuntur, ab ea quæ ibi prætenditur ; quoniam solum exprimunt, beatos in patria esse similes Trinitati, non solum ex parte convenientiæ in objecto amato, ratione cujus dicuntur esse unus spiritus cum Deo ; sed etiam in modo operandi, quato-j^ nus sicut Deus intelligit, et amat se necessario : sic illi facti doiformes per gratiam sanctificantem exercent intellectionem, et dilectionem simillimas divinis, tam in re, quam in modo fiendi. Unde ex verbis prædictorum Patrum apparentius posset inferri, beatos in patria producere verbum, quam non producere impulsum, sed haere sibi unitum Spiritum sanctum in ratione illius.

Ad secundam probationem, concesso antecedenti, negatur consequentia. Et ralis disparitatis sumitur ex ipsa conditione verbi mentalis, et impulsus interni ; verbum enim est actualis imago, media qua objectum et trahitur ad intellectum, et terminat sui cognitionem : impulsus vero est inclinatio, per quam voluntas fertur spontanee ad res, ut sunt in seipsis, et illis copulatur. Nulla autem includitur imperfectio in eo, quod aliqua res sit per seipsam intra intellectum, seclusoque omni medio terminet, et perficiat sui cognitionem ; sed in hoc potius elucet illius immaterialitas, et perfectio, quæ tanta est, ut opus non habeat speculo, quo sit intra intellectum, illumque perficiht tam per modum objecti motivi, quam terminativi. Maxima autem apparet imperfectio in eo, quod aliqua res sit inclinatio, per quam voluntas creata fertur voluntarie in objectum amatum ; quia de ratione hujus inclinationis est dependentia a prædicta voluntate. Et ea prop-

ter repugnat Deum uniri cum voluntatibus beatorum per modum ponderis ; non repugnat autem, sed potius expedit, quod uniatur mcnlibus illorum per modum verbi.

20. Pro cujus perfecta intelligentia nota, quod ! verbum mentale creatum potest considerari dupliciter : primo in ratione conceptus dicti, seu expressi ab intelligente, et hoc pacto importat habitudinem effectus ad intellectionem, ut est dictio, seu loquutio ; quoniam loqui nihil aliud est, quam proferre conceptum. Secundo, ut est imago actualissima objecti, reddens illud magis immateriale, ob idqne actu intellectum, seu terminans intellectionem ; et hac ratione non est posterius, nec dependens ab intellectione, sed hæc dependet ab eo in genere causæ, ut docent N. Complui. Zib. y.comp. de Anima, disp. 21, n. 68. Interest et aliud discrimen inter hæc duo munia Verbi ; nam primum non quæritur propter se, sed propter secundum : ad hoc enim intellectus noster producit verbum, ut in illo sicut in imagine sibi proportionate in gradu immaterialitatis comtempletur objectum. Unde quoties res intellecta non indiget imagine qua sit intra intellectum, tam in ratione objecti motivi, quam terminativi perficientis suam cognitionem, non est necessaria productio vorbi, sed cessare debet ut superflua ; sicut de facto contingit in visione clara Dei. Nam cum essentia divina sit infinitæ immaterialitatis, non indiget imagine, qua constituatur intra intellectum terminans sui cognitionem, per seipsam illam perficit, et terminat, mediaque hac terminatione supplet munus verbi mentalis, quamvis non eodem modo, sed diversimode. Nam munus imaginis reddentis objectum actu intellectum, supplet exercendo illud per seipsam, quia in exercitio hujus muneris nulla apparet imperfectio, sed perfectio propria causæ formalis extrinsecæ. Munus vero conceptus expressi ab intelligente, et dependentis ab eo, supplet impediendo productionem verbi, eamque reddendo superfluam. Cum ergo asserimus essentiam divinam uniri mentibus beatorum in ratione verbi, non est sensus, quod exercean per seipsam officium formalissimum conceptus ab illis expressi, alias dependeret ab eis, competeretque visioni beatificæ ratio dictionis; sed quod per seipsam perficit dictam visionem in ratione conemplationis, et hac via excludit indigentiam verbi. Non potest autem habere

Præ-
mis-uj
rcjj.oit-
sin
inagl
expil-
tnr.

t

5.
T
iii

se hoc modo circa amorem beatificum, supplereque proinde munus impulsus interni ; quia eo ipso, quod pondus non egrediatur a voluntate, sed impediatur hujusmodi egressus, nequit illam voluntarie trahere ad rem amatam, imo neque quovis alio modo ; quia voluntas non potest trahi ad aliquod objectum nisi voluntarie, cum solum amando, et volendo trahatur.

Nec obesi, essentiam divinam esse per seipsam actu amatam, et purum actum in linea volendi, quominus beati producant in amore illius ponius internum, sicut non producant verbum in visione beatifica ; quia pondus non producitur ob indigentiam objecti, atque ut illi conferat præsentiā, bonitatem, aut aliam perfectionem ei deficientem ad terminandum amorem, qua de causa producimus verbum intelligendo ; sed propter perfectionem dilectionis, et conditionem voluntatis, quæ nequit spontanee in aliquod objectam ferri per impulsus, qui ab ipsa non procedit. Unde pondus internum nunquam tribuit objecto voluntatis, quod sit actu amatum, eo sensu, quo verbum confert rei intelligibili, quod sit actu intellecta ; quia nunquam impertitur illi bonitatem, aut aliam perfectionem, ratione cujus objectum fiat aptius ad terminandum amorem ; sed eo tendit, ut prædicti objecti bonitatem assequatur, et potentiam appetitivam cum illo uniat, et connectat. Recolantur quæ diximus loco supra citato, *numero 21*.

Omittimus alia argumenta ; quia vel supponunt non esse de conceptu actus charitatis egredi a potentia, in qua recipitur, sed posse habere se ad illam mere passive. Quod falsum est, neque directe contrarium præsentī assertioni. Vel conantur probare ex principiis alienis ab hac disputatione, vitalitatem intrinsecam prædicti actus non esse supernaturalem. sed naturalis ordinis. Cujus falsitatem deteximus supra, et ex dicendis disputatione sequenti amplius innotescet.

Corollariod. Ex dictis autem in hoc dubio infertur perspicue, Spiritum sanctum non posse uniri voluntati crealæ in ratione actualis amoris, quo Deum prosequimur, quia ob conceptum vitalitatis, et voluntarietatis est essentialis huic actui egressus a voluntate, quam actuat, et vivere facit in actu secundo: repugnat autem Spiritum sanctum egredi a voluntate creata, ob dependentiæ imperfectionem, quam hic egressus præse-

fert. Oppositum tamen docuerunt Osiander, et Brentius hæretici, ut tradit Osius Cardinalis *lib. 1, contra firent*, affirmabant enim actum charitatis, quo de facto Deum prosequi, esse essentialē, et increatum Dei amorem, ineffabili modo nobis unitam. Sed in hujus erroris favorem nulla militans argumenta, quæ ex dictis in hoc dubio facilem non habeant solutionem, ob idque ab eis proponendis abstinemus.

DUBIUM II.

Utrum secundum ordinariam Dei providentiam, et potentiam actus charitatis procedere possit ab auxilio actuali, vel potius oriri debeat a gratia sanctificante, et ipsa charitate habituali?

21. Actus charitatis in præsentī supponit pro dilectione super omnia Dei auctoritatem supernaturalis, quam dubio præcedenti ostendimus non posse procedere immediate ab Spiritu sancto sicut a principio activo. Nomine vero *auxilii actualis* non intelligimus aliquam formam extrinsecam creaturæ, neque solam illustrationem intellectus, sed qualitatem transeuntem, intrinsece receptam in voluntate, eamque moventem, et elevantem ad operandum. Providentia autem Dei ordinaria illa dicitur, quæ providet, et consulit rebus juxta modum connaturalem ipsarum. Unde cum aliqua res fit secundum modum, quo illius natura fieri postulat, pertinet ejus productio ad ordinariam Dei providentiam, et potentiam : si vero producat aliter, quam illius naturæ congruit, non spectat illius fieri ad potentiam ordinariam Dei, sed est opus extraordinaria?, quæ non attendit in suis operibus quid magis congruat naturis rerum, de quibus disponit, sed absolvitur ab hoc respectu, solumque attendit divinæ virtutis efficaciam ; ob idque *absoluta* nominatur. Ex quibus manifesti sunt termini appositi in titulo præsentis quæstionis, et in quo consistat difficultas in illa examinanda. Cujus decisio satis constat ex dictis *tract. 15, disput. 2, dub. G, § 4, et disp. 3, dub. 3*, quam proinde breviter hic proponemus ob solam connexionem doctrinæ, colligentes quæ illis locis fusius exaravimus.

I ttra *sententia ratione fulcitur.*

22. Dicendum ergo est, quod secundum ordinariam Dei providentiam, et potentiam non potest actus charitatis procedere effective ab auxilio supernaturali actuali tantum ; sed opus est ut oriatur a gratia sanctificante, et virtute ipsa charitatis. Hæc assertio colligitur ex Divo Gregorio *hornil. 30, in Evang.* ubi sic ait : *Qui mente integra desiderat, profecto jam habet quem amat, quia non possit Deum diligere, si eum quem diligit, non haberet.* Constat enim Deum non haberi a nobis nisi per gratiam sanctificantem ; sicut etiam animum elicientem actum charitatis, de quo in præsentī, mente integra Deum desiderare, cum ex vi prædicti actus convertatur ad ipsum sicut ad finem ultimum. Idem tradit D. August. *tract. 74, in Joan.* his verbis : *Quomodo diligimus, ut Spiritum sanctum accipiamus, quem nisi habeamus, diligere non valemus?* Subscribit Div. Thomas 1, *part. quæst. 62, arlic. 2 ad 3, et 1, 2, quæst. 110, et quæst. 112, art. 21, et quæst. 113, art. 8, in 4, distinct. 17, quæst. 1, arlic. 4, quæstiunc. 1*, et pluribus aliis in locis in hoc dubio adducendis. Idem sequuntur omnes Aulhores relati *tract. 15, disput. 3, dub. 4, § 1*, qui asserunt actus charitatis, et contritionis, quibus adultus disponitur ultimo ad justificationem, procedere effective a gratia sanctificante.

Probatur conclusio ratione : nam operatio præcipua, et maxime propria alicujus naturæ, non potest attendi suavi, et communi Dei providentia procedere effective ab alio principio, quam ab ipsa natura, et virtute operativa illius : sed amor super omnia Dei ut objecti beatifici, et finis omnino ultimi, est operatio præcipua, et maxime propria naturæ divinæ, quæ in nobis est gratia sanctificans : ergo nequit secundum ordinariam Dei providentiam oriri effective a solo auxilio actuali, sed necesse est ut procedat in nobis ab ipsa gratia sanctificante media charitate, quæ est virtus operativa illius in ordine ad producendum amorem ultimi finis. Minor, et consequentia non indigent probatione. Major vero suadetur : tum quia operatio maxime propria alicujus naturæ illa dicitur, cujus productio convenit omni, et soli tali naturæ ; nam propriam est, quod convenit om-

in, et soli : eo ipso autem quod productio alicujus operationis conveniat omni, et soli alicui naturæ, non potest secundum ordinariam Dei providentiam, quæ jura rerum observat, ab alio principio effici. Tum deinde, nam quia movere a se est operatio maxime propria animæ, per quam ipsa discernitur a non viventibus, produci nequit absque influxu prædictæ animæ, et virtutis operativæ illius. Id quod etiam contingit in operationibus propriissimis aliarum naturarum, ut constabit discurrenti per singulas. Tum denique, quia ad producendum actum perfectissimum alicujus naturæ, necessarium est ex natura rei, communique, ac suavi Creatoris providentia perfectissimum principium operativum, quod intra terminos prædictæ naturæ invenitur : constat autem perfectissimum principium operative, quod intra terminos alicujus naturæ invenitur, esse ipsam naturam, et virtutem operativam in illa radicatam ; unde absque influxu hujus naturæ, et virtutis operativæ, non potest prædictus actus ex communi lege fieri.

23. Confirmatur hæc ratio animadvertendo prius, quod amor Dei ut finis ultimi, et entis in seipso summe perfecti, est inclinatio propria, et connaturalis naturæ divinæ, quæ in nobis habetur per gratiam, nam amor ex suo genere est inclinatio propria illius naturæ, in cujus connaturale bonum tendit : quia per modum ponderis conjungit prædictam naturam cum illo, juxta tritam illam sententiam D. August. *D-Au?* amor meus, pondus meum, eo feror, quocumque feror : constat autem Deum ut finem ultimum, et ens summe perfectum in seipso, esse bonum proprium, et connaturale naturæ divinæ. Unde amor super omnia hujus boni solum potest esse inclinatio propria prædictæ naturæ, illique connaturalis.

Secundo nota, quod inclinatio propria, et naturalis alicujus naturæ præsupponit necessario illam ut principium, in quo radicatur, et fundatur. Tum quia inclinatio ordinatur ad perficiendam naturam, cujus est propria conjungendo eam cum bono, seu fine connaturali illius : non potest autem inclinatio conjungere naturam cum proprio illius bono, eamque hoc pacto perficere, nisi præsupponat ipsam, ut ex se liquet. Tum etiam, quia cuilibet inclinationi præfigitur terminus, in quem debet tendere, a natura ad quam consequitur, et in qua ra-

Confirmatio.

dicatur : unde hac consequuntione, et radiatione seclusis, non suppetit ratio, ob quam debeat tendere in hunc terminum potius, quam in alium, spectetque proinde ad communem Dei providentiam, quæ consulit rebus juxta illarum exigentiam, et naturam.

Ad hæc, vix est intelligibile, quod detur a parte rei gravitatio in aliquo subjecto, in quo neque sit substantia gravis, neque illius gravitas, ut consideranti patebit : hujus autem non potest assignari congruentior ratio, nisi quia gravitatio est propria, et connaturalis inclinatio gravis, ad illius perfectionem ordinata : ergo de ratione inclinationis propriæ, et connaturalis alicujus naturæ est, quod illam præsupponat sicut principium, in quo radicitur, et fundatur ; neque potest oppositum intra terminos communis Dei providentiæ, et citra miraculum contingere.

Ex his confirmatur ratio facta in hunc modum : inclinatio propria et connaturalis alicujus naturæ supponit illam necessario jicut principium, a quo oritur, et in quo radicatur, ob idque non potest ex communi lege absque illius influxu produci : sed amor Dei ut finis ultimi supernaturalis, et summi boni in seipso, est inclinatio propria, et connaturalis naturæ divinæ, quam justī participant per gratiam sanctificantem : ergo præsupponit in illis necessario hujusmodi gratiam sicut principium, a quo effective procedit, et in quo radicatur ; neque potest consequenter ex vi solius auxilii actualis effici. Recolantur quæ diximus *tract. 8, disp. 1, dub. 3, § 4.*

24. Respondebis forsā huic rationi negando majorem, cujus falsitas ex eo videtur colligi, quod generatio viventis est operatio præcipua, et maxime propria animæ vegetativæ perfecte, ut ostendunt N. Complut. disp. 8, de Anima. quæst. 1, et tamen non egreditur ab ipsa anima, neque a potentia generativæ illius; sed a semine, quod neque informatur anima, nec operatur virtute propria, sed per motionem derivatam a vivente, a quo deciditur, et in virtute illius, ut docet D. Thom. 1 part, quæst. 118, art. 1. Id quod etiam constat aperte in generatione ignis, quæ cum sit operatio propria hujus elementi, sæpe tamen elicitur a sole, et sic de aliis actionibus.

Confirmationi potest etiam responderi, inclinationem propriam, et connaturalem alicujus naturæ, præsupponere illam ne-

cessario sicut subjectum, in quo recipitur, non vero sicut principium, a quo effective egreditur, ut apparet in motu gravitalionis, qui non præsупponit naturam gravis, quam inclinat ad centrum, ut principium, a quo effective procedit; cum hoc pacto causetur a generanto ; sed solum ut subjectum. cui inhaeret. Ex eo autem, quod inclinatio propria alicujus naturæ, v. g. amor Dei super omnia, qui est inclinatio naturæ participative divinæ, scilicet gratiæ, præsупponat illam ut subjectum, cui connaturaliter inest, non prohibetur, quin procedere possit effective ab auxilio actuali ; quia pro his componendis sufficit, quod prædictus amor sit prior gratia sanctificante in genere causæ efficientis, et posterior in similibus in genere causæ materialis: quod nemo negare debet, cum hujusmodi prioritas, et posterioritas in aliis rebus passim inveniuntur.

Cæterum nulla ex his solutionibus alicujus momenti est. Et ad impugnationem prioris adhibitæ rationi fundamentali, sufficiunt quæ ad probationem illius adduximus, ut ea recolenti constabit. Instantia vero desumpta ex generatione viventis, falso nititur fundamento, quoniam etsi generatio viventis eliciatur a semine, non tamen sicut a causa principali, sed sicut ab instrumento generantis, a quo deciditur, hujus quippe anima est virtus principalis effectiva prædictæ actionis : ob idque semper salvatur, operationem propriam alicujus naturæ non posse produci absque influu illius, ut in nostra ratione prætendimus.

Ad secundam instantiam dicendum est. solem continere eminenter formam ignis, et ideo licet hujus generatio causetur interdum a sole, semper verificatur actionem propriam alicujus naturæ fieri ubique ex influxu illius, neque posse alia via produci: quoniam generatio ignis est actio propria naturæ formaliter, vel eminenter ignite. Qua ratione cum divina omnipotentia contineat eminenter virtutem, et naturam cuiuslibet causæ creatæ, potest per se efficere quavislibet actionem propriam creaturæ, dummodo prædicta actio non sit vitalis, ut in præsentī contingit.

25. Nec refert si objicias, sequi ex his, (non posse voluntatem creatam diligere super omnia Deum ut authorem supernaturalem. absque speciali influxu naturæ per essentiam, vel participative divinæ : haud

tamen

tamen necessarium osso ad id concursum naturæ per participationem divinæ, qualis est gratia sanctificans. Nam cum amor Dei ut authoris supernaturalis sit maxime con-naturalis essentiæ divinæ increatæ, in il-liaque contineatur formalitor, aut eminent-ter gratia sanctificans, sufficit quod voluntas creata moveatur a Deo per auxilium actuale ad hoc, ut in virtute illius, adeoque per modum instrumenti eliciat prædictum ac-tum, eo modo quo semen animalis eleva-tum per motionem ab anima generantis, a quo deceditur, producit in virtute illius aliud vivens.

testo. Respondetur enim negando sequelam. Tum quia licet dilectio increata Dei, ut summi boni in seipso, sit maxime connaturalis naturæ per essentiam divinæ, illa tamen quæ est entitative creata, et finita maximeconnaturalis est, et propria natura divinæ per participationem, qualis est gratia sanctificans, ob idque petit ab illa fieri. Tum præsertim, quia dilectio creata Dei ut summi boni in seipso, est actio vitalis, et voluntaria supposito creato, a quo elicitur, hocque per illam vivit in actu secundo, et movet seipsum : suppositum autem productivum actionis vitalis, per quam movetseipsum, non potest influere in illam pure instrumentaliter, et in virtute alterius; sed debet esse, absolute loquendo, causa principalis illius. Quia in hoc differunt viventia a non viventibus, quod licet non viventia moveant alia, et moveantur ab aliis; nunquam tamen influunt ut causæ principales in operationes, quibus ipsa moventur, sed hoc est proprium viventium ; cum enim vivere sit moveri a se, primus gradus vite consistit in eo, quod viventia influunt in operationes, quibus moventur, non præcise per modum instrumenti, sed ut causæ principales, ac proinde per virtutem permanentem, et completam, in illis intrin-

Wseceexistentem, ut docent N. Complut, *disput. A de Anima, num. 30*, et explicuimus *tract. 8, disp. 2, num. 92*. Unde licet generatio viventis sumpta pro actione, quæ introducit formam vivam in materia, possit elici a semine, quod est expers vitæ, sicut ipsa actio ab eo elicitur ; generatio tamen viventis sumpta pro actione, qua vivens ex propria substantia format semen, non potest elici a subjecto inanimato ; quia est actio vitalis, qua generans movet seipsum, ut i.T!». docet D. Th. 4, *contra gent. c. 11*, et ex illo Complot, *disp. 8 de Anima, quæst. 1, § 2*.

Dices, opus non esse, nt homo eliciens Replica
actum supernaturalis dilectionis Dei ex vi
motiois transeuntis, efficiat eum instru-
mentaliter, sed posse eum efficere per mo-
dum causæ principalis. Tum quia non
repugnat auxilium actuale esse aequalis
perfectionis cum actu charitatis ; quo dato
poterit esse causa principalis illius. Tum
etiam quia homo est causa principalis actus
iustitiæ naturalis, quem elicit ante acquisi-
tionem hujus virtutis; et tamen in illo
eventu solum influit in illum per motio-
nem hujusmodi derivatam a potentia su-
periori, ut diximus *tract. 8, disp. 1, dub. 3*,
ergo, etc.

Respondetur negando antecedens, ad cu-SoWitür. jus priorem probationem dicendum est, auxilium Dei actuale non posse adæquare perfectionem actus charitatis, in quem influit, cum hic sit finis illius, et ens completum in suo genere ; prædictum vero auxilium sit ens incompletum, et viale, quod reducitur ad speciem charitatis, sicut ens imperfectum ad perfectum. Ad secundam vero respondetiir, hominem esse causam principalem actus justitiæ naturalis, quem elicit ante acquisitionem virtutis : quia non influit in illum per motionem præcisæ transeuntem, sed magis per naturam rationalem, in qua prædictus actus radicatur, et cujus est inclinatio ; hujusmodi quippe natura est, quæ utitur motione transeunte ad roborandam potentiam elicilivam actus honesti, quem efficit ante acquisitionem virtutis. Quod non contingit in præsentī, ubi supponimus gratiam sanctificantem non praeexistere in supposito creato ; nam si hujusmodi gratia in illo praeexistat, influatque una cum auxilio actuali in actum charitatis, procedet hic ab homine sicut a causa principali ; illa vero seclusa, non poterit id habere, imo neque dari poterit auxilium, quod moveat hominem ad elicientiam divini amoris ; sicut non potest dari motio potentiae superioris in inferiorem, seclusa natura rationali, in qua radicatur, et quæ per illas operatur.

20. Evasio adhibita confirmationi ex-Confuta-
ploditur etiam facile; quia licet inclinatio ponsm'
innata, qualis est motus gravium, non præ-
supponat in suo subjecto naturam, cujus est adhibita,
propria, ut principium a quo effective cau-
satur; secus autem inclinatio elicita, et
vitalis, cujusmodi est actus charitatis. Ratio
autem discriminis est, quia inclinatio in-
nata est veluti passio naturæ, cujus est

propria, illique debetur in primo instanti sui esse ; et ideo debet effective causari a generante prædictam naturam, quia qui dat formam, dat consequentia ad illam, debita præsertim, in primo ejus instanti. Inclinatione vero elicitæ, et vitalis, vel non est passio naturæ, cujus est propria, sed operatio, quam ipsa exercet omnino voluntarie; vel casu quo aliqua ratione illi debeatur, non tamen ob id fieri petit a solo generante prædictæ naturæ, sicut a causa particulari; sed etiam, et maxime a subjecto, in quo recipitur, quia hoc est proprium actionis vitalis. Et ideo præsupponit necessario in subjecto naturam, cujus est propria, ut principium a quo effective causatur.

Adde primo, quod etiam inclinatio innata præsupponit in suo subjecto naturam, cujus est propria, non solum ut causam materialem receptivam, sed magis ut formalem imponentem necessitatem, et determinationem agentis ad sui productionem ; imo ut causam effectivam, aqua per resultantiam egreditur. Natura quippe gravis est prior in genere causæ efficientis motu gravitationis. quo tendit ad centrum ; quia causa productiva gravis non attingit gravitatem, nisi mediis gravitate radicali et formali, sicut principio, a quo ille motus per resultantiam dimanat. Quod ad veritatem nostræ conclusionis, et tuendum robur confirmationis, quam pro illa construximus. satis foret ; quoniam semper salvatur, non posse actum charitatis creatæ produci absque influxu effectivo gratiæ sanctificantis; siquidem omnis inclinatio, tam innata, quam elicitæ, dependet in genere causæ efficientis a natura, cujus est propria, ut constat ex dictis.

Adde secundo, actum charitatis, si semel eliceretur a voluntate creata ex vi solius auxilii actualis, non fore posteriorem gratia sanctificante in genere causæ materialis receptivæ, sicut debet esse omnis inclinatio propriaalicujus naturæ; quoniam in eo eventu non reciperetur in voluntate media gratia, et charitate, sicut ratione recipiendi; sed media præcise potentia obediētiāli inhæreret prædictæ voluntati, illamque hoc pacto disponderet ad receptionem gratiæ, et charitatis, ut astruunt Adversarii. Unde non potest illi commode applicari doctrina solutionis adhibitæ nostræ confirmationi, quæ proinde manet in suo robore.

§ II.

Alia ratio pro assertionē.

27. Deinde suadetur nostra conclusio Bernalia ratione desumpta ex D. Thom. 1, 2, 2° cūst. 113, *ari.* 8, expensa tamen sub hac forma. De facto nullus est actus charitatisoni ; creatæ, qui non producat effectivē a gratia sanctificante media charitate : ergo secundum potentiam Dei ordinariam non potest produci a creatura ex vi solius auxilii actualis, sed necessarius est ad illius productionem concursus effectivus gratiæ justificantis. Consequentia palet, quia ex vi providentiæ communis, et ordinariæ, sic unumquodque agitur, sicut natum est agi, ut dicitur 2 *Phys. text.* 78; quare si dea n^o factus actus charitatis producat ubique per n^o influxum gratiæ sanctificantis, manifeste convincitur, esse illi connaturaliter debitum hunc modum productionis, adeoque non posse citra miraculum alia via produci. Antecedens vero suadetur, quia si in aliquo casu creatura eliceret actum charitatis ex vi solius auxilii actualis, maxime quando extra Sacramentum consequitur gratiam sanctificantem per proprium actum, quo se disponit ad illam : sed actus charitatis, quem elicit creatura rationalis in casu posito, sequē ultimo disponit ad gratiam sanctificantem, procedit effective ab illa : ergo, etc. Minor quæ sola indiget probatione, est Angel. Doctoris 1, 2, 112, *art.* 2 *ad* 1, *et quasi.* 113, *art.* 8, in *corp.* nbi sic habet : « Respondeo dicendum, quod prædicta quatuor, quæ requiruntur » ad justificationem impii, tempore quidem sunt simul, sed ordine naturæ » unum eorum est prius altero, et interea » naturali ordine primum est gratiæ infusio, secundum motus liberi arbitrii in » Deum, tertium est motus liberi arbitrii » in peccatum, quartum vero est remissio » culpæ. » Idem tradit in 4, *distinct.* 1, *quest.* 1, *art.* 4, *quæstionunc.* 2, *et de Verit. quest.* 28, *art.* 3 *ad* 20, *et art.* 8, aliisque in locis, quæ late expendimus *tract.* 15, *disput.* 3, *dub.* 3, *per totum.*

Confirmatur deinde ratione primo : quia in naturalibus dispositio omnino ultima ad formam substantialem procedit effective ab illa, ut docet D. Thom. locis nuper citatis, et ex illo nostri Compl. *de generat. disput.* 2, *quæst.* 8. Sed actus charitatis, per quem rationalis creatura convertitur ad

Deum

; f.n» Deum in instanti, in quo extra Sacramentum suscipit gratiam sanctificantem, est ultima dispositio ad illam, ul omnes concedunt : ergo procedit ab ea effective. Patet consequentia, quia non est ratio, ob quam aliter philosophandum sit de ultimis dispositionibus ad gratiam sanctificantem, quam de dispositionibus ad formam naturalem ; cam gratia sit quædam natura in ordine sapernaturali, ut expendimus loco citato, *tkib.* 4.

Confirmatur secundo : nam quilibet actus meritorius ex condigno vitæ æternæ procedit effective a gratia sanctificante, quia sine eondignitate gratiæ nullus actus creaturæ potest esse meritorius vitæ æternæ, » a. n. l. probat D. Thom. 1, 2, *quest.* 114, *ari.* 2; gratia autem non potest dignificare actum, quem effective non producit : sed actus charitatis, quem elicit homo in instanti justificationis^a ut se ultimo disponat ad illam, elmeritorius de condigno vitæ æternæ in primo instanti sui esse, ut tradit D. Thom. 1, 2, *quest.* 112, *art.* 2 *ad* 1, et admittunt fere omnes Adversarii : ergo procedit effective gratia sanctificante. Recolantur dicta loco citato, § 2.

Confirmatur tertio : nam eadem indivisibili actione, qua Deus infundit homini gratiam sanctificantem, efficit per modum iusæ primæ actus charitatis, et contritionis, quibus ille disponitur ultimo adjusli- » Écationem, ut docet D. Thom. 1, 2, *quæst.* 113, *art.* 8 *ad* 2; sed unius actionis unicus est terminus primarius : ergo vel terminus primarius prædictæ actionis est gratia sanctificans, et secundarius ab ea effective proveniens actus charitatis, et contritionis ; velecontrahi actus sunt terminus primarios, et gralia'secundarius : sed hoc ultimam non potest dici, cum homo non sit causa efficiens gratiæ sanctificantis, quam HtraSacramentumsuscipit : ergo dicendum et primum.

Confirmatur quarto : nam si propter aliquam rationem actus charitatis coexistens justificationi non procederet effective a gratia sanctificante, maxime quia est realis, et voluntaria dispositio ad illam : sed hæc ratio est nulla, quia Christus Dominus disponit se ad receptionem gratiæ habitualis per actum charitatis ab ea elicitum : ergo, etc. Probatur minor. Tum quia Christus Dominiis disposuit se ad gratiam per actum amoris beatifici ; constat autem hujusmodi » tum esse opus gratiæ consummate. Tum

etiam, nam si actus charitatis, quo Christus Dominus se disposuit ad gratiam sanctificantem, non provenisset effective ab illa, meruisset eam de facto Christus Dominus; quoniam etiam pro illo priori, in quo prædictus actus antecedit gratiam justificantem, intelligitur oriri a persona Christi Domini grata Deo, et sanctificata sanctitate personali, et substantiali, quod sufficit ad meritum : sed Christus Dominus non meruit de facto propriam graliā habitualement : ergo actus, quo se disposuit ad illam, fuit ejus effectus in genere causæ efficientis, ut fusius ostendimus loco citato, § 3.

Ad hæc : actus contritionis, quem elicit Ultimo creatura instanti justificationis, procedit effective ab habitu pœnitentiæ, qui est passio graliæ sanctificantis : ergo etiam amor Dei super omnia, quem exercet in prædicto instanti, procedit effective immediate ab habitu charitatis, et radicaliter a gratia sanctificante. Consequentia palet, tum a paritate, tum etiam quia actus elicitus a poenitentia procedit imperative ab habitu charitatis, ut docet D. Thom. 3 *part.* *quæst.* d. Tho. 85, *art.* 2 *ad* 1. Antecedens vero est ejusdem Sancti Doctoris ibidem *ad* 3, ubi asserit, virtutem pœnitentiæ expellere effective omnia peccata, in quantum elicit effective actum contritionis, quo detestamur peccata, homoque disponitur ad gratiam. Nec potest alia via ila salvari, quod virtus pœnitentiæ expellat effective omnia peccata, ut intuenli constabit.

§ in.

Befertur sententia contraria cum suis argumentis.

28. Pro contraria sententia referri debent omnes authores, quod dedimus loco diversa citato, et asserunt actus charitatis, et contritionis, quibus homo 'disponitur ultimo ad consequendam gratiam sanctificantem extra sacramentum, non procedere effective ab illa, sed ab alio auxilio actuali Dei vacantis. Et licet eorum argumentis tam ab aulhoritate, quam a ratione desumptis satisfacere curaverimus loco citato; placet tamen illa hic breviter referre, et solvere, ut si aliquid de novo occurrat, responsioni alibi date possimus adjicere.

Probatur ergo primo hæc sententia; nam primū justificatio impii, quæ de facto contingit arguextra sacramentum, fit juxta suavem, et e

communem Dei providentiam : sed actus charitatis, quibus tunc homo disponitur ultimo ad consequendam gratiam justificationis. non procedit effective ab illa, sed ab actuali auxilio Dei vocantis : ergo secundum potentiam Dei ordinariam potest actus charitatis procedere effective ab alio principio, quam a gratia sanctificante. Major, et consequentia constant. Ad probationem vero minoris multa congerunt Adversarii, cum ab aulhoritate, tum a ratione. Ab aulhoritate ergo probatur primo illa minor ex Concil. Trident. j^{ss} 6 *de justifie. cap. 5*, ubi diffinitur actum dilectionis, quo impias convertitur in Deum, et disponit se ultimo ad consequendam gratiam sanctificantem. esse effectum gratiæ excitantis et prævenientis, quam perspicuum est esse aliam a gratia sanctificante.

Confirmatur primo : nam postquam Concil. *cap. 6, ciltv sessionis*, descripsit modum præparationis necessariæ ad justificationem, ibique docuit actus-inclusos in hac præparatione procedere efficienter a gratia excitante, et adjuvante, statim *cap. 7 sequenti*, subdit quod *hanc dispositionem, seu præparationem justificationis ipsa consequitur*, Trident. *φ: f non s(l)a peccatorum remissio, sed et sanctificatio, et renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratis, et donorum*. Ergo ex mente Concilii actus disponentes ultimo ad justificationem, non procedunt effective a gratia sanctificante, sed a gratia excitante, et auxiliis, quam distinguit a præcedenti textas ipse Concilii.

Confirmatur secundo : nam *eodem cap. 7*, docet sacra Synodus, gratiam sanctificantem infandi nobis secundum propriam Qujusque dispositionem, et cooperationem : ergo hæc dispositio, et cooperatio non procedit effective a gratia sanctificante, sed ab auxilio actuali. Patet consequentia, quia alias non infunderetur nobis gratia juxta mensuram propriæ dispositionis, sed potius hæc dispositio consequeretur saim quantitatem intensivam, juxta mensuram gratiæ, a quo oriri ponitur.

Confirmatur tertio : nam finis est posterior in genere causæ efficientis executivæ iis, quæ sunt ad finem : sed gratia justificans est finis actus charitatis, et contritionis, quibus ultimo disponitur ad illam, ut Trident. colligitur ex Trid. *can. 3 et -1*. Ergo est posterior in genere causæ efficientis prædictis actibus : ipsi igitur non procedunt effective a gratia sanctificante, sed ab auxi-

lio actuali Spiritus sancti inspirantis, et adjuvantis hominem ad diligendum, et poenitendum, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur.

Confirmatur quarto. Actus contritionis disponens ultimo ad justificationem, non procedit effective a gratia habituali : ergo neque actus charitatis. Consequentia patet. Antecedens vero suadet, quia prædictus actus contritionis impetrat veniam, et remissionem peccatorum, ut docent Trident. fall sess. 14, *cap. 4*; non posset autem illam lri impetraro, si procederet effective a gratia sanctificante : tum quia in eo eventu jam supponeret peccatorum veniam consequutam. Tum etiam, quia impetratio affinis est, et similis merito de congruo : actus autem procedens effective a gratia justificante nec de congruo mereri potest veniam peccatorum. quæ per illius infusionem expelluntur, et remittuntur, ut docet sanior, et communior pars Theologorum.

29. Ex D. Thom. nonnullae auctoritatespua adducuntur, in quibus videtur huic sententiæ suffragari. Prima desumitur *cx l parl.D. i-quxst. 62, artic. 2 ad 3 et 1, 2, quxst. 109, artic. 6*, ubi asserit opus non esse gratia habituali, sed auxilio dumtaxat Dei moventis ad hoc, ut voluntas creata eliciat conversionem ad Deum, per quam præparalar ad susceptionem gratiæ justificantis.

Deinde 1, 2, *quxst. 112, artic. 2 in corp.o. ü* expresse asserit, quamcunque præparationem ad gratiam. quæ potest esse in homine, provenire effective ab auxilio Dei moventis animam ad bonum : *Et secundum hoc* (subdit) *ipse bonus motus liberi arbitrii, quo quit præparatur ad dontim yratix suscipiendum, est actus liberi arbitrii moti a Deo*. Constat autem inter præparationes necessarias ad susceptionem gratiæ habitualis contineri actum charitatis, qui est proxima dispositio ad illam.

Præterea 3 *pari, quxst. 89. art. 1 ad 2, 0. ft* expresse docet, contritionem quæ est ultima dispositio ad gratiam consequendam, non procedere ex gratia, et virtute poenitentia. sed ab auxilio actuali, hincque differre ab aliis actibus hujus virtutis, qui justificationem consequuntur : constat autem, eandem esse rationem de amore Dei super omnia, qui est ultima dispositio ad gratiam, ac de actu contritionis.

Ad primam confirmationem dicendum, *tlūmadeniquaeauilliontashabeliur* in illo capite C, solum deseri- bere actus necessario inclusos in ultima contritionem

contritionem in genere causæ officientia (quæ est opinio a nobis statuta), illam rejicit et impugnat Sanctus Doctor his verbis : i Sed hoc non potest osse. Nam quod cau- « sal aliquid per operationem, causât per » modum causæ efficientis. Gratia igitur si « peractum contritionis, et fidei formata) < remissionem culpæ causât, causabit eam < per modum causæ efficientis, quod esse < neu potest; nam causa effective destruens « aliquid, prius ponitur in esso, quam hoc, i quod destruit sit in non esse; non enim « ageret ad ejus destructionem, quod jam i non est. Unde etiam sequeretur, quod • gratia prius esset in anima, quam culpa < esset remissa, quod est impossibile. Un- • depalet, quod gratia non per aliquam < operationem esi causa remissionis culpæ, » sed per informationem subjecti, quæ < importatur per gratiæ infusionem, et i culpæ remissionem ; et ideo inter gratiæ « infusionem, et culpæ remissionem nihil < cadit medium. » In quibus verbis (inquit Mag. Joan. a S. Thoma) continetur invictam arpimenlum contra nostram assertionem. Nam si contritio, quæ deservit ad destructionem peccati, procedit efficienter a gratia habituali, jam hæc per aliquam operationem a se elicitam causai remissionem culpæ, quæ est propositio expresse negata a D. Thom. in testimonio allegato.

30. Hæc tamen non tanti roboris sunt, quanti prædicant Adversarii ; quin et facile expediuntur. Ad argumentum quippe negatur minor, ad cujus priorem probationem respondetur, nullum esse verbum in toto illo capite 5, ex quo desumi possit argumentum contra nostram assertionem ; quoniam ibi Concilium solum docet exordium nostrajustificationis desumi a præveniente, et excitante gratia Dei : stat autem exordium noslræ justificationis sumi ab Spiritu sancti illuminatione excitante, et præveniente animam per gratiam actualis auxillii ; et tamen ad ultimam illius dispositionem necessarium esse insuper donum gratiæ habitualis, quia opus nostræ justificationis non inchoatur ab ultima dispositione ad graliam sanctificantem, sed a primis, et remotis, quales sunt actus fidei, spei, et attritionis; ab his enim, sive potius illorum principio, non vero ab actu charitatis opus nostræ justificationis initiatur.

Ad primam confirmationem dicendum, in illo capite C, solum deseri- bere actus necessario inclusos in ultima

dispositione ad justificationem, quæ fit intra Sacramentum, ut constat turn ex eo, quod solum requirit illum dolorem de peccatis, quem oportet assumere ante Baptismum, ut illius lavacro consequatur adultus justificationis gratiam ; constat namque, prædictum dolorem non esse contritionis perfeclæ, qui non præsupponit actum charitatis. Tum etiam, quia actus dilectionis Dei, quem ibi designat, non est proprius charitatis, sed spei ; quoniam ad hanc virtutem spectat, quod Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiamus, ut constat ex D. Thom. 1, 2, *quxst. 62, artic. D. Tho. 4*, et docuimus supra *disp. 1, dub. 2, num. 27*. Tum denique, quia inter causas justificationis, cujus præparationem describit Concilium *prædicto cap. 6*, numerat *cap. sequenti* Sacramentum Baptismi. Actus autem quibus adultus disponitur ultimo ad susceptionem gratiæ intra Sacramentum, opus non est, quod procedant effective ab ipsa, et habitu charitatis; sed sufficit quod oriantur ab actuali auxilio Dei moventis, quia non sunt actus perfecti doloris, et affectus, sed imperfecti.

Ex quo ad secundam confirmationem respondetur, dispositionem, et cooperationem, juxta cujus mensuram asserit Concilium conferri nobis gratiam sanctificantem, non esse actus charitatis, et contritionis perfectæ, quibus disponimur ultimo ad consequutionem prædictæ gratiæ extra Sacramentum receptæ; sed actus fidei, spei, et attritionis, ex quibus integratur proxima dispositio ad justificationem, quæ intra Sacramentum obtinetur; de hac quippe loquitur Concilium tota illa sessione 6.

Quod si extendas hoc argumentum ad casum nostræ quaestionis : respondetur optime compati, Spiritum sanctum conferre nobis gratiam sanctificantem juxta mensuram actus charitatis ab illa provenientis, et simul hunc actum consequi suam intensiorem juxta mensuram gratiæ sanctificantis ab Spiritu sancto infusæ ; quia pro his componendis sufficit, quod prædictus actus sit prior gratia sanctificante in genere causæ materialis dispositivæ, et posterior in genere causæ efficientis, et finalis; quippeob rationem hujus mutuae prioritatis, et posterioritatis verum est ignem introduci in quantitate palmari ligni, quia est in illa calor ut octo; et esse in illa calorem ut octo, quia in tota ejus longitudine introductus est ignis.

Satisfit
secan-
da).

Concil.
Trid.

31. Ad tertiam confirmationem dicendum ea. quæ sunt ad finem, esse in duplici differentia. Alia nimirum quæ habent rationem medii, influentis effective in productionem illius, quo pacto se habet sumptio potionis amaræ ad sanitatem; et hæc præcedunt in genere causæ efficientis exequutivæ consequutionem, et existentiam finis; alia vero ordinantur ad finem, sicut ultima dispositio ad illum, qua ratione ordinatur calor ut octo ad formam ignis; et hæc non præcedunt in genere causæ efficientis finem, ad quem ordinantur, sed potius subsequuntur, ut constat in exemplo adducto, et in passionibus animæ. Unde quia actus charitatis ordinatur hoc posteriori modo ad gratiam sanctificantem, non debet præcedere ejus existentiam in genere causæ efficientis, sed potius sequi.

Ad ultimam confirmationem respondetur negando antecedens. Ad cujus probationem dicendum esi, quod Concilium in illo textu loquitur de contritione in communi, quatenus præscindit a perfecta, et imperfecta; et hac ratione quovis tempore necessaria fuit ad consequendam veniam peccatorum, quæ consequulio ibi intelligitur nomine *impetrationis*; non enim usurpavit Concilium hanc vocem omnino stricte, quo pacto est propria orationis; sed paulo latius, prout est idem, ac realis consequutio rei desideratæ, in qua etiam acceptione passim usurpatur ab aliis.

Præterquam quod Concilium non asserit, contritionem impetrare veniam peccatorum, sed fuisse quovis tempore necessariam ad prædictam veniam impetrandam. Quod longe diversum est, et haud nobis officiens; nam ad hoc, ut actus contritionis necessarias sil ad impetrandam veniam peccatorum, sufficit quod oratio, cujus muneris est impetrare, non assequatur gratiam remissivam oliensæ independenter ab illo, sed dependenter a prædicto actu, sicut a dispositione ipsius gratiæ justificantis, quæ esi nostra, et verior opinio. Recolantur quæ diximus *tract, citato, disp. 3, dub. 4, j 4*, ubi eadem Concilii testimonia magis explicuimus.

authoritates autem adductas ex D. Thoma, et plures alias, satissuperque consuevit ex dictis *tractatu citato, dispul. 3, dub.*

3, *per totum*, ubi ex professo ostendimus, quod nostra fuerit D. Thomæ sententia. Modo vero facilis est solutio; nam prima autoritas potius est pro nobis, quia ad

eliciendam conversionem in Deum meritoriam beatitudinis, necessaria esi gratia habitualis, ut ibi expresse docet Sanctus Doctor: amor autem Dei super omnia disponens ultimo ad gratiam, meritorius est æternæ beatitudinis, ut ipsi concedunt Adversarii, atque ita ad illius productionem necessaria erit gratia habitualis. Cum autem Magister Angelicus asserit non esse necessariam gratiam justificantem ad eliciendam conversionem in Deum, perquam aliquis præparat se ad illam, non loquitur de præparaiione ultima ad gratiam, quæ recipitur extra Sacramentum, sed de remota. Quoniam conversio, seu præparatic, de qua procedit assertum D. Thomæ, uon est meritoria beatitudinis, ut constat ex ipsa littera: præparatio autem ad gratiam, quæ non est meritoria beatitudinis, non disponit proximead receptionem illius, sed remote tantum et in tempore antecedenti ad instans intrinsecum justificationis, ut perspicue tradit ipse D. Thom. 1, 2, *quæst. h. 5* 112, *art. 2 ad 1*, his verbis: « Ad primum dicendum, quod præparatio est quidem meritoria, sed non gratiæ, quæ jam habetur; sed gloriæ, quæ nondum habetur. Est et alia præparatio gratiæ imperfecta, quæ aliquando præcedit donum gratiæ gratum facientis, quæ tamen est a Deo movente: sed ista non sufficit ad meritum, nondum homine per gratiam justificato; quia nullum meritum potest esse nisi ex gratia, ut infra dicitur. » Ubi, ut vides, præparatio ad gratiam, quæ non est meritoria gloriæ, non est simultanè, et concomitans, sed antecedens tempore ipsam infusionem gratiæ; quia omnis præparatio illi coexistens meritoria est vite æternæ, ut constat ex hac littera.

Ex quo ad secundam autoritatem responderi potest, D. Thom. loqui de quacunque præparatione ad gratiam præveniente illam absolute, et simpliciter; hujusmodi namque præparatio non coexistit in eodem instanti cum gratia sanctificante, sed antecedit illam tempore; ob idque non disponit proxime ad illius receptionem, sed remote de præparatione autem reinota ad suscipiendam gratiam non est nobis in præsentia disceptatio.

Vel dicendum, quamcumque dispositionem ad gratiam, quæ potest esse in nobis, provenire ab auxilio Dei moventis; at non oportet, quod prædictum auxilium, ut datur, el sufficientiam, distinguatur realiter

u gratia sanctificante; quoniam ipsa gratia potest praelinre vires, et esso auxilium sufficiens ad actus charitatis, et contritionis, quibus præparamur ultimo ad receptionem illius, ut explicuimus *tract, cil. disp. 3, dub. 3*.

Ad tertiam autoritatem dicendum est, Angelicum Preeptorem loqui de actu contritionis, qui est ultima dispositio ad gratiam consequutam vi Sacramenti pœnitentiæ, ut constat perspicue ex ipsa littera, et exsolutione ad 1, ejusdem articuli: hujusmodi autem contritio disponens intra Sacramentum, non est perfecta, sed informis, de qua proinde non est eadem ratio, ac de actu amoris Dei ut finis supernaturalis, et summi boni in seipso.

33. Ultima autoritas non continet invictum argumentum contra nostram assertionem, sed potius pro illa; quia S. Doct. in illo articulo non negat actus charitatis, et contritionis disponentes ultimo ad gratiam sanctificantem procedere effective ab illa; quæ est nostra sententia, sed illos concurrere in genere causæ efficientis ad expulsionem peccati, uti adstruebat illa opinio, quam ibi refutat D. Thom. eo quod assererat, actus charitatis, et contritionis necessario requisitos ad justificationem, præcedere expulsionem culpæ in genere causæ efficientis, eam essent posteriores gratia in eodem genere; atque ideo ipsam gratiam sanctificantem non expellere peccatum habituale per immediatam sui informationem, sed agendo in illud, eo modo, quo ignis agit in aerem ad destructionem illius; hinc enim sequebatur legitime, gratiam habitualement coexistere in aliquo instanti cum peccato; quod est inconveniens illatum a D. Thom. contra illam opinionem, nec habet locum in nostra sententia, quam proinde statim eligit, et proponit, his verbis: « Oportet igitur dicere secundum aliam opinionem, quod prædicti motus eodem ordine se habeant ad utrumque, ut quodammodo sequantur ordine naturæ. Nam si tunc ordo naturæ attendatur secundum rationem causæ materialis, sic motus liberi arbitrii præcedit naturaliter gratiæ infusionem, sicut dispositio materialis formam; si autem attendatur secundum rationem causæ formalis, est e converso. Et est simile in rebus naturalibus de dispositione, quæ est necessarias ad formam, quæ quodammodo præcedit formam substantialem, scilicet se-

cundum rationem causæ materialis; sed alio modo, scilicet ex parte causæ formalis, forma substantialis est prior in quantum perficit materiam, et accidentia materialia. » Sub nomine autem causæ formalis, in cujus genere asserit gratiam sanctificantem præcedere motus charitatis, et contritionis, quibus ad illius receptionem disponimur, inteiligit etiam causam efficientem, ut constat ex iis quæ tradit ibi *in solut. ad 3 et 4, secunda sententia*, et ex dictis *ari. 7, præedenti*. Et sane si actus charitatis, et contritionis disponentes ultimo ad justificationem non possunt causari effective a gratia sanctificante, quia sequeretur ipsam coexistere in aliquo instanti cum peccato habituali, eadem ratione convinceretur, non posse oriri efficienter ab auxilio actuali, quia cum hujusmodi auxilium in primo instanti sui esse producat actus charitatis, et contritionis, sequeretur ipsos esse compossibiles cum peccato, illique pro aliquo instanti coexistere; quod alienum est a mente D. Thom. ut liquet exsolutione ad ultimum d. Thom. ejusdem articuli. Recolantur dicta *tract, cit. disp. 3, dub. 3, §4*, ubi alia quæ possent huic responsioni adversari diluimus.

34. Arguitur secundo: quia, nullus actus concurrens dispositive ad esse gratiæ potest concitari ab illa effective: sed prædictus actus charitatis concurrit dispositive ad esse gratiæ: ergo. Minor supponitur: major vero suadetur, quia omnis actus concurrens dispositive ad esse gratiæ, antecedit natura illius existentiam, et receptionem in subjecto; actus vero procedens effective a gratia, supponit illius existentiam, et receptionem; quia unumquodque agit secundum quod est in actu existendi; et existentia formæ accidentalis, qualis est gratia, est inhaerentia ad subjectum: constat autem idem non posse esse simul prius et posterius natura respectu alterius rei; quia in hoc includitur contradictio antecedentia?, et non antecedentia) respectu illius.

Confirmatur primo: nulla res potest esse causa dispositiva suæ causæ efficientis: ergo actus charitatis, qui est vera, et realis dispositio ad gratiam, nequit ab illa effective procedere. Consequentia constat; antecedens vero probatur, quia si aliqua res esset causa dispositiva suæ causæ efficientis, haberet, et non haberet esse ante illam, quod implicat in terminis. Haberet quidem, quia causaret; omnis autem causa,

Confirmatur primo.

excepta finali, requiritesse verum, el reale ad causandum. Non haberet autem, quia in illo priori, in quo causât, præsupponitur ad existentiam, et causalitatem suæ causæ efficientis : implicat autem, quod aliqua res habeat esse ante existentiam, et influxum suæ causæ effectivæ.

Secundo Confirmatur secundo: Nam in illo priori, in quo actus charitatis disponit animam ad susceptionem gratiæ, jam est receptus in ipsa anima, alias non posset illam dispo- nere : ergo jam est existens, et extra suam causam efficientem; nam accidentis est inesse in suo subjecto : sed gratia in illo priori nondum est producens, et cau- sons : ergo prædictus actus charitatis non recipit ab illa effective existentiam, sed ab alio principio.

Tertia. Confirmatur tertio : nam ad hoc, ut gratia existât, debet esse extra omnes cau- sas, et causalitates, a quibus per se depen- det ; unde cum una ex illis sit causa dispo- sitiva, debet esse extra illius influxum, ut possit esse existens. Sed prius quam gra- tia prorumpat in aliquam operationem, existit, quia operatio sequitur ad *esse* : ergo prius est extra causam, a qua dispo- sitive pendet, quam aliquam operationem eliciat : igitur nulla operatio proveniens effective a gratia habituali, potest esse causa dispositiva illius, cum præsupponat gratiam extra suam causam dispositivam : sed amor, de quo in præsentî, est dispo- sitio ad gratiam : ergo nequit causari effec- tive ab illa.

Qairio. Confirmatur quarto : nullus motus se- quitur suum terminum in genere causæ efficientis, sed præcedit, ut constabit dis- currenti per singulos. Sed actus charitatis disponens ultimo ad justificationem, est motus, per quem voluntas creata fertur in Deum, et tendit ad gratiam sicut ad termi- num : ergo non oritur effective ab illa, sed ab alio principio.

Quinto. Confirmatur quinio : nam qui ponit ef- fective ultimam dispositionem ad aliquam formam, ponit ipsam formam, ut constat ex vulgari axiome philosophico : sed gratia sanctificans non potest causare effec- tive seipsam : ergo nec actum charitatis, qui est dispositio ultima ad consequutio- nem sui ipsius.

Sexta 35. Confirmatur sexto, et augetur vis hujus argumenti : nam actus charitatis, de quo iu præsentî, est dispositio ultima ad gratiam, non solum physica, sed etiam

moralis ; quia disponit movendo divinam voluntatem ad hoc, ut prædictam gratiam infundat homini, et peccata dimittat, juxta illud Lue. 7: *Remittuntur ei peccata mulla*, i*. *quoniam dilexil multum* : ergo existit prius quam ipsa gratia, proindeque non potest ab illa effective produci. Hæc ultima con- sequentia liquet ex prima; primaveroexan- tecedenti : tum quia causa moralis pertinet ad genus causæ efficientis, quæ præcedit in existendo suum effectum.Tametiam.quiaeo ipso,quod actus charitatis moveat divinam voluntatem ad infusionem gratiæ, debet videri a Deo per scientiam visionis, prius quam ipsa gratia, illamque proinde in existendo præcedere ; quoniam Deus non movetur ad erogandam gratiam abactibus illam subsequentibus, sed ad iis, qui eam simpliciter antecedunt, et quos proinde vjdet, ipsa nondum intuitive conspecta.

Confirmatur septimo et ultimo : nam^M» gralia infunditur homini, quia diligit Deum super omnia : ergo hic amor non procedit effective ab ipsa gratia. Antecedens constat : nam gratia infunditur homini, quia est dispositus ad illam, et juxta men- suram hujus dispositionis, ut docetTriden- tinum ; disponitur autem per actus chari- tatis, et contritionis. Consequentia vero suadetur : nam si prædictus amor oriretur effective a gratia habituali, hæc esset vera causalis: *Homini infunditur gratia habitua- lis,ut Deum amet super omnia*; quia vis pro- ductiva actus communicatur potentiæ ad hoc, ut illum eliciat, ut constat inhabilibus, et auxiliis actualibus : sed hæc posterior causalités est impossibilis cum praece- denti, cujus veritas constat ex Concilio: ergo admitti non potest, tam illa, quam illud, ex quo sequitur. Minor probatur, tum exemplis : nam quia lumen gloriæ communicatur animæ, ut videat Deum, non potest illi infundi, quia Deum videt; idemque est de visu corporeo, et de prima vocatione animam excitante ; illa enim quia datur homini, ut convertatur; non ideo datur, quia convertitur : nec ipsa con- versio, quæ est effectus vocationis, potest esse dispositio ad illam. Deinde rattone; nam ly *ut*, denotat causam finalem, quæ est posterior in exeeutione; illa vero parti- cula *quia*, importat causam efficientem, seu dispositivam, quæ est in exeeutione prior : idem vero actus non potest esse simul, et semel prior, et posterior ordine exequutio- nis, quam gratia sanctificans. Eo vel ma-

xime,

ximo.quin alios infundetur homini hæc gra- tia, quia dispositus est, atque ut so dispo- nat ; quæ duo sunt incoinpossibilia inter se.

Γη#. 36. Ut hoc argumentum, illiusque con- firmalioiies radicitus, ac perspicuo dissol- vantur, animadvertendum est prius, quod priorilas realis est in triplici differentia, videlicet naturæ, temporis, et intellectionis. Prioritas naturæ est prioritas causalitatis, el independentiæ, qua ratione quævis causa actu causatis est prior suo effectu ; quia est independens ab eo in illo genere causæ, in quoinlluil in ipsum. Diximus *in illo genere* cuiw?, quia secundum diversum genus cau- sandi sæpe contingit idem esse prius, et posterius natura, sive causam, et causatum respectu alterius; sicut purgatio esi causa sanitatis in genere causæ efficientis, et illius effectus in genere causæ finalis. Et simili- ter in sententia contraria asserente Deum operari ad extra per actiones transeuntes, creatura est causa materialis receptiva ac- tionis creativæ; cum tamen sit illius effec- tus in genere causæ effcientis, et sic de aliis; causæ quippe ad invicem sunt causæ, fias. ntdocuit Philosophus.

Prioritas vero temporis est prioritas du- cationis, quo pacto aurora præcedit meri- diem. Unde ea quæ in eodem momento in- cipiunt esse, nequeunt gaudere inter se hac prioritate, sed simultanea duratione.

Prioritas autem intelligendi non est illa, in qua cognoscimus unum esse prius alio, tempore vel natura; sed in qua intelli- gimus unum, non intellecto alio. Pro quo opus est pluribus cognitionibus sibi aliqua- liter succedentibus.

toi Secundo nota, quod res producta in unico instanti nostri temporis (qualis est actus charitatis) habet simul suum *fieri*, et *factum eue*; quia cum primo fit, facta est. Hæc ta- men simultas non obstat, quominus præ- dicla res prius natura sit *in fieri*, quam in (*actotsse* ; nam ad hoc, quod sit in *fieri*, sufficit quod terminet influxum alicujus ex causis/a quibus per se dependet ; ut vero sit in/irc/o me, requiritur quod sit extra omnium illarum causalitates. Quod evenit posterius natura, quia licet omnes causæ exerceant suas causalitates in eodem ins- tanti temporis; naturæ tamen ordine, atque ita absolute, et simpliciter, prima in cau- sando est causa finalis, deinde efficiens, postea formalis, et ultimo materialis. Quo- niam ut tradit Divus Thomas *quxstione* 28 *de veritate, arlic. 7*, illa causa est prior in *Salmant. Curs. theolog. tom. XII.*

causando, quæ minus pendet ab aliis : ex causis autem, quæ minus pendet, est finalis, deinde efficiens, tertio formalis, et ultimo materialis. Qua ratione inter ipsas causas efficientes universalis, et movens particu- lares, præcedit illas in causando. Juxta quam doctrinam dixit optime D. Thom.D. TIM> *quxst. 113, artio. 8 in corp*, quod *in quolibet motu naturaliter prunum est molio ipsius moventis; secundum autem dispositio mate- rix, seu motus ipsius mobilis ; ultimum cero terminus motus, ad quem terminatur molio moventis.*

Unde cum effectus eodem ordine naturæ egrediatur a suis causis, quem illæ habent in causando, idcirco prius natura est extra causam finalem, quam extra efficientem ; et prius natura pendet a causa efficiente, quæ primo movet, quam ab efficiente, quæ agit ex motione illius, ut apparet tum in actu voluntatis, qui ut est a fine, præcedit seipsum, prout se tenet ex parle volunta- tis : tum etiam in actione cujuslibet creatu- ræ, quæ prius natura pendet a Deo sicut a causa universali movente, quam ab ipsa creatura, a qua elicitur ; et ideo ut se tenet ex parte Dei, præcedit seipsam quatenus se habet ex parte creaturæ, non quidem prior- itale temporis, quia hæc omnia perficiun- tur in unico instanti ; sed prioritate natu- ræ, quæ est prioritas independentiæ.

Cæterum, quamvis omnes causæ exerr Nota3. ceant suas causalitates in unico instanti reali, ob naturæ tamen priopitatem, qua gaudet unaquæque in suo genere, et ordi- nem generationis, quem modo præmisi- mus, partitur intellectus prædiclum ins- tans reale in quatuor, vel quinque instan- tia rationis, quorum primum tribuit causæ finali, secundum efficienti, etc. Porro hæc instantia rationis non sunt instantia essen- di, hoc est, in quo unam sine alio sit; sed sunt signa, seu instantia intelligendi ea, quæ pertinent ad unum genus causæ, sive ul principia, sive ut effectas, non intellectis iis, quæ eodem modo spectant ad alia gene- ra causarum; sed præscindendo ab illis per cognitionem pure præcisivam, ita ut dum intelliguntur ea, quæ sunt unius generis, non intelligenlur explicite quæ perlinent ad aliud, ibi tamen non negentur adesse.

37. Ex his quæ fusius explicuimus *tract*, •«««urri- *cit. disp. 3, dub. 4, § 1*, et aliis, quæibidem U.euio. adjecimus, ad argumentum, et confirma- tiones facilis est solutio. Ad argumentum quippe negatur major, ad cujus probatio-

nem dicendum est. actum charitatis, qui est proxima dispositio ad gratiam sanctificantem, præcedere existentiam illius in genere causæ? materialis dispositivæ, et subsequi ad illam in genere causæ efficientis. formalis, et finalis, in quo nulla involvitur contradictio, sed mutua dependentia causarum in diverso genere causæ, quam adstruit vera philosophia, admitlereque tenentur Adversarii in casu *num. priced.* ad ducto actionis creativæ.

Düuitor Ad primam confirmationem negatur antecedens, cujus probatio nullius momenti est, quia ex eo. quod aliqua res sil causa dispositiva suæ causæ efficientis, non sequitur quod habeat esse ante illam; nam ly *ante*, importat prioritatem durationis. quæ non invenitur inter causam actu causantem, et illias effectum; sed solum infertur, quod simul tempore cum sua causa effectiva habeat *esse*, dependens quidem ab illa simpliciter, nempe in genere causæ efficientis; etindependens ab ea secundum quid, videlicet in genere causæ materialis dispositivæ, quæ est ultima in ordine causarum. Potestque firmari solutio in casu actionis creativæ, ubi anima est causa materialis actionis, a qua producitur.

Eliditor Ad secundam confirmationem responde-
setanda. tUrt aC]Um charitatis non disponere animam ad susceptionem gratiæ sanctificantis, nisi informando re ipsa voluntatem creatam, illique intrinsece inhaerendo. Unde in illo priori, in quo prædictum officium disponendi exercet, jam existit, et est extra suam causam efficientem, quæ nullo modo prohibetur esse gratia sanctificans, ad quam disponit; quoniam licet hujusmodi gratia in illo priori naturæ, in quo dependet dispositive ab actu charitatis. noncauset, neque præcedat illum, sed subsequatur; causât tamen, et præcedit in alio priori magis nobili, et antecedenti secundum ordinem originis, nempe causæ efficientis, quæ absolute loquendo præcedit disposilivam. cum qua habet simultatem durationis. Atque in eodem instanti, et signo essendi, in quo actus charitatis antecedit gratiam dispositive, pendet ab ea efficienter sicut a forma operante, et sicut ab applicatione illius.

satiffllt 38. Ad tertiam confirmationem respondetur ex D. Thom. *quxsl. 27 de veritate, art. 4 ad -i*, non oportere quod gratia, vel quævis alia causa existât *in facto esse* prius natura, quam in operationem prorumpat; sufficit enim quod prius natura sit existons

in fieri, sive quoad essentialia, ut liquet ai hominem in actione creativa, quæ prius natura producit animam, quam ab illa dependeat, et *in facto esse* in ea existât. Ad hoc autem, ut gratia habeat existentiam *ii fieri*, non requiritur, quod sit extra suam causam materiale disposilivam: sufficit enim, quod terminet dependentiam sus causæ efficientis, quia cum hujusmodi causa tendat directe ad existentiam, eo ipso quod gratia dependeat in actu secundoabea, debet esse existons, saltem in *fieri*, et quoad essentialia. Quam responsionem fusius explicuimus *tractat, et disput, citatis*.

Ad quartam confirmationem responde-[^], tur, majorem esse veram loquendo de moto[^]. proprie dicto, qui est actus entis imperfecti; nam motus improprie talis, qualis est actus charitatis, potest procedere effective ab eadem forma, ad quam terminatur sicut dispositio, ut admittit D. Thom. 1, 2, *q. 113, D. art. 7 ad 4.*

39. Ad quintam respondetur, quod dispositio ultima, sive nécessaire ad formam, est duplex: alia antecedens illam tempore, alia concomitans, quo pacto se habet actus charitatis ad gratiam justificantem. Illa ergo maxima: *Qui producit ultimam dispositionem ad aliquam formam, producit ipsa formam*, intelligenda est de dispositione antecedenti, ubi verificatur, non vero de dispositione concomitanti, quia in omnium sententia homo est causa principalis actus charitatis. qui est ultima dispositio ad gratiam, vel intentionem illius, quas tamen non potest effective causare.

Ad sextam confirmationem respondetur[>]. negando antecedens, quia dispositio moralis proprie dicta est illa, quæ movet divinam voluntatem per modum meriti congrui, aut condigni formæ, cujus est dispositio; actus autem charitatis, de quo in hoc dubio, neutro ex his modis allicit divinam voluntatem ad infusionem gratiæ, sed tantum per modum physicæ dispositionis, ad eum modum, quo calor disponens ad ignem, movet Deum ad productionem illius. Nec obesi probatio in contrarium, quia illa causalis, *quoniam dilexit multum*, sufficienter exponitur de causa dispositiva physica. Reco-^tlantur quæ diximus *disput. citata*, et videntur quæ dicemus *disp. sequenti, dub. 2.*

40. Ad septimam, cui valde fidit Suarez, respondetur negando consequentiam, el minorem subsumpti syllogismi. Cujus prior probatio nullius momenti est, redditur

quippe

quippe in illa non causa pro causa; quoniam non ex eo repugnat lumen gloriæ conferri homini, quia videt, quoniam datur illi ut videat; sed quia non dependet in genere causæ materialis a suo actu, quo pacto dependet gratia sanctificans, ut recepta voluntarie, et connaturaliter in anima adulti ab actu charitatis; datur enim prædicta gratia homini dependenter a dispositione vitali subsequent!. Per quod patet ad alia exempla in hac conformatione adducta; in omnibus quippe redditur non causa pro causa.

Ad secundam vero probationem dicendum est, finem præcedere sæpe in exequutione ultimam sui dispositionem, ut patet in forma substantiali, quæ præcedit suas dispositiones concomitantes, non solum in intentione, sed etiam in exequutione; ob idque mirum non est, si idem habet gratia sanctificans respectu actuum charitatis, et contritionis, a quibus dispositive dependet.

Adde ordinem exequutionis comprehendere sub se plura causarum genera; unde nihil prohibet, actum charitatis esse priorem, et posteriorem gratia in ordine exequutivo, dummodo id non fiat in eadem specie causæ, sed in diversis, ut de facto contingit. Nam si exequutio justificationis consideretur ex parte causæ efficientis, prior est gratiæ infusio, quam actus charitatis; si vero attendatur ex parte mobilis, præcedit actus charitatis receptionem gratie quatenus sanctificantis, ut tradit Divus^{-β}-Thomas loco proxime citato ad primum; simpliciter autem loquendo is ordo observatur, quem describit Angel. Magist. in corpore dicti articuli.

41. Tertio arguunt Adversarii: quia itatm. se habet actus honestus ordinis naturalis ad virtutem acquisitam, sicut amor supernaturalis Dei ut finis ultimi ad virtutem charitatis, et habitum gratiæ sanctificantis; quia unusquisque est propria, et connaturalis inclinatio virtutis, cui correspondet!: sed actus virtutis acquisito, v. g. justitiæ, non præsupponit illam necessario, sedj^ffieri potest ex vi solius motionis actualis derivate a potentia superiori, sicque de facto producitur, quoties virtus non supponitur generata, ut diximus.^{/racf.} 12, *disputatione I, dub. 3.* Ergo et amor supernaturalis Dei, ut finis ultimi, non præsupponit necessario gratiam, et charitatem ut sui principium; sed fieri potest ex vi solius divinæ motionis distinctæ realiier ab illis.

Respondetur negando majorem. Tum quia solutio, actus honestus ordinis naturalis non est propria, et connaturalis inclinatio virtutis acquisito, secundum se acceptus, sed ut conjunctus facilitati, et suavitati; actus vero charitatis etiam secundum se sumptus, et præcisive a facilitate, est propria inclinatio illius; quoniam ut supra diximus, virtus acquisita solum datur ad faciliter posse; infusa vero, et præsertim theologalis, etiam confert posse simpliciter. Quocirca sicut actus humilitatis naturalis, verbi gratia, non potest fieri suaviter, et delectabiliter absque influxu activo hujus virtutis; ita neque amor Dei supernaturalis secundum se acceptus, produci poterit absque influxu charitatis et gratiæ. Tum etiam, et præcipue, quia licet actus virtutis acquisito non præsupponat ipsam virtutem, cui respondet; præsupponit tamen ipsam naturam rationalem, cujus est inclinatio, et in qua radicitur; ob idque mirum non est, quod fieri possit absque influxu prædictæ virtutis. Cæterum amor supernaturalis Dei ut finis omnino ultimi, si semel non præsupponit virtutem charitatis, nequit præsupponerc saltem lege ordinaria gratiam sanctificantem, quæ est natura divina participative, et in ea radicari. Unde si non producitur ex influxu charitatis, produci nequit ex influxu naturæ, cujus est inclinatio, proindeque nec quovis alio modo.

42. Quarto arguitur: quia omnis actus^{Quantum} procedens effective a gratia est de condigno corum, meritorius gloriæ: sed aliquis actus charitatis non est meritorius gloriæ. nempe ille qui disponit ad justificationem consequutam extra sacramentum: igitur non omnis actus charitatis procedit adhuc de potentia ordinaria a gratia habituali. Major, et consequentia constant: minor vero suadetur, quia si prædictus actus esset meritorius gloriæ essentialis, utique primæ; nam gloria dicitur prima per respectum ad primum actum meritorium: sed primus actus non promeretur primam gloriam. Tum quia prima gloria confertur gratis, uthæreditas-respondens primæ gratiæ. Tum etiam, quia nullus potest mereri gloriam, nisi mereatur gratiam, quæ est illius radix; sed prima gratia non cadit sub merito: ergo nec prima gloria, quæ in illa radicitur.

Respondetur negando minorem. Ad pri-^{iicspon-} mam autem probationem in contrarium S10-

respondetur, quod sicut gloria corporis confertur Christo Domino duplici titulo, nempe connaturalitatis, et ex meritis; ita prima gloria ptest tribui justis, tum ut hæreditas respondens primæ gratiæ, tum ut corona debita primo actui meritorio. Ad secundam probationem dicendum est, quod si gloria non supponat in subjecto merento gratiam, in qua radicitur, non potest mereri, quin simul ipsa gratia cadat sub merito; secus autem si illam præsupponat. Unde cum prima gratia præsupponatur in justo, potest hic mereri primam gloriam, quamvis non mereatur primam gratiam, quæ est illius radix.

43. Quinto arguitur : nam sæpe homo in peccato mortali tenetur præcepto affirmativo convertere se in Deum per amorem charitatis : ergo habet auxilium sufficiens ad eliciendam prædictum actum, quia nemo tenetur ad impossibile, qualis est productio actus charitatis respectu hominis non habentis auxilium sufficiens ad illum producendum : sed auxilium sufficiens, quod pro tunc habet, non est gratia sanctificans, cum supponamus prædictum hominem esse in peccato mortali : ergo est aliquod aliud actuale, et transiens, a quo potest oriri actus charitatis secundum potentiam Dei ordinariam.

Respondetur ex D. Thom. 1,2, *quxst.* 109, *art.* 8, et 2, 2, *quxst.* 2, *art.* 5 ad 1, auxilium proxime sufficiens ad eliciendum actum charitatis esse gratiam sanctificantem, et virtutem ipsam charitatis, quæ dupliciter potest haberi ab homine : uno modo in re suscepta, quo pacto non inest peccatori, quandiu subjacet peccato mortali : alio modo in præparatione divinæ misericordiæ, quæ facientibus quod in se est, non denegat suam gratiam, sed illam offert omnibus, tribuitque de facto, si ipsi debito modo postulent, et recipere ambiant. Et hac ratione habetur gratia sanctificans a peccatore fideli, vel infideli privative, aut contrarie, etiam dum est in peccato; idque sufficit, ut illi imputetur ad culpam omisso actus charitatis, illius præcepto urgente. Tum quia eo ipso verificatur absolute, quod potest prædictum præceptum adimplere, quia vere dicimur posse id, quod possumus per auxilia in manu Dei nobis præparala, juxta commune Philosophi proloquium : *Id possumus, quod per amicos possumus.* Tum etiam, et maxime, quia per ipsum peccatorem stat, quod non

habeat in se ipsam gratiam sanctificantem, quæ necessaria est ad eliciendum amorem Dei super omnia; si enim debito modo se disposeret, et orationes funderet, impetraret proculdubio auxilium divinæ gratiæ, quod misericorditer datur quibuscumque conceditur; quibus autem denegatur, ex justitia denegatur, in pcenam præcedentis peccati, saltem originalis. Sed ut hæc responsio magis intelligatur, et satisfiat aliquibus objectionibus contra illam emergentibus, recolantur quæ diximus *tract.* 14, *disput.* 6, *dub.* 1. §2, *per totum.*

44. Sexto arguitur : quia intensio actus charitatis producit sæpe absque influxu gratiæ sanctificantis : ergo idem poterit competere substantiæ prædicti actus. Consequentia videtur perspicua, quia intensio actus est de linea illius, ob idque dependentia, vel independentia conveniens intensiõni actus poterit illius substantiæ convenire. Antecedens vero suadetur; nam quando subjectum habens gratiam ut quatuor, elicit actum charitatis ut octo, ille major excessus intensivus non producit a gratia sanctificante, cum non præconlineatur in illa; sed ab auxilio actuali, quo voluntas creata movetur a Deo ad operandum supra virtutem, et efficaciam habitus præexistentis.

Huic argumento variae adhibentur solutiones; illis tamen, quia sunt insufficientes, omissis : respondetur negando antecedens, ad cujus probationem dicendum est, modum intensiõnis ut octo produci in casu posito a gratia sanctificante, et ab auxilio actuali, sicut a causis partialibus; nam cum gratia operetur in eo eventu secundam totam suam virtutem, et alias modus prædictæ intensiõnis sit unicus, et indivisibilis entitative, ne esse est quod proveniat ab illa effective. Cumque non possit ab ea procedere sicut a causa principali totali, propter rationem in argumento tactam, opus est. ut proveniat ab illa, et ab auxilio actuali sient a causis partialibus, ex quibus integratur adæquata causa prædicti actus : cujus intensio ut sit meritoria, et ejusdem lineæ cum substantia, quam afficit, sufficit quod oriatur a gratia, vel sicut a causa totali, vel sicut a causa partiali partialitate causæ.

45. Sed urgebis : nam auxilium, de quo in argumento, habet gradus intensiõnis ut octo, alias non posset voluntas in virtute illius, et gratiæ sanctificantis producere actum

actum charitatis intensum ut octo, quia a proportionem minoris inaequalitatis non datur actio : auxilium autem intensum ut octo non est causa partialis, sed totalis actus ejusdem intensiõnis, quia continet omnem illius perfectionem : ergo solutio tradita sustineri nequit.

Respondetur admissa majori, negando minorem. Ad cujus probationem dicendum est, auxilium intensum ut octo continere sufficienter in esse rei aequalem intensiõnem inventam in actu charitatis ; non tamen in esse producibili, nisi quatenus constituit nam causam totalem cum gratia sanctificante. Et ratio hujus est, quia intensio actus non est producibilis, nisi una cum substantia illius, et per eundem influxum ad illam terminatum : unde cum substantia afflusa simul cum intensiõne ut octo excedat vim auxilii actualis sumpti seorsim a gratia sanctificante intensa ut quatuor, sicut et virtutem hujus gratiæ suraptæ seorsum ab auxilio, idcirco a neutra ex his causis potest produci sicut a principio totali; sed ab utraque simul sumpta sortitur adæquatum principium, a quo fit.

Aliud argumentum difficile, quod nostrae assertioni objici posset, late proposuimus, et diluimus *tract.* 15, *disp.* 2, *dub.* 6, § 9, ai quem locum lectorem remittimus, quia prædicta difficultas plura continet, quæ hic repetere non oportet, nec facile ad summam redigere.

DUBIUM III.

Utrum saltem per absolutam Dei potentiam possit actus charitatis oriri effective a solo auxilio actuali.

Plurima quæ connatarali exigentia determinant sibi unicum productionis modum, admittunt alium, inspecta absoluta Dei omnipotentia. Unde postquam vidimus actum charitatis connecti naturaliter cum gratia sanctificante, sicut cum principio sui effectivo, proindeque non posse de potentia Dei ordinaria causari a voluntate creata in virtute solius auxilii actualis, restat exploremus an contingere queat oppositum per absolutam Dei potentiam, quæ non attendit quis productionis modum sit magis connaturalis rebus, quas efficit, sed quid ipsa independentem ab hoc respectu efficere valeat ? Nec procedit quæstio de connexionem actus charitatis cum gratia sicut cum motionem

applicantis liberum arbitrium ad agendum, sed sicut cum virtute elicitive radicali, sive ratione agendi.

Statuitur assertio, fundamenfalique ratione munitur.

46. Dicendum ergo est, amorem super omnia Dei ut finis omnino ultimi supernaturalis, quem hic intelligimus nomine actus charitatis, connecti essentialiter cum gratia sanctificante cum principio effectivo, proindeque neque per absolutam Dei potentiam fieri posse a voluntate creata in virtute solius auxilii actualis, Hanc conclusionem statuimus *tractat.* 15, *disput.* 2, *dub.* 6, et pluribus motivis ex professo probavimus. Unde in præsentem non oportet plura expendere. Unicum tamen, quod ibidem § 8, brevius tetigimus, hic magis firmare curabimus. Quod desumitur ex D. Thom. 1 d. 11 w. *part.* *quxst.* 62, *artic.* 2 ad 3, et 1, 2, *quxstione* 112, *artic.* 2 ad 1. Ut autem ejus vis clarius percipiatur, animadvertendum est prius, quod amor super omnia Dei ut finis ultimi supernaturalis, et summi boni in seipso, habet ex se condignitatem ad præmium æternæ beatitudinis. Tum quia hujusmodi amor est motus quidam tendens ex natura rei in visionem beatificam sicut in proprium terminum ; nulla autem recta operatio tendere potest ex natura sua ad terminum superiorem, aut fundare exigentiam præmii excedentis suam dignitatem ; quia ut Divus Thomas 1, 2, *quxstione* 114, D. Tho. *articulo* 2, ait : *Hoc est in institutione divinis providentix, ut nihil agat supra suam virtutem.* Tum etiam, quia summum obsequium, quod potest creatura offerre Deo, necesse est habeat condignitatem ad summum ex specie præmium illi conferibile ; quia possibilitas præmii dependet intrinsece, aut connexa est cum possibilitate meriti : sed amor, de quo in præsentem, est summum in specie obsequium, quod Deo offerre potest creatura : ergo habet condignitatem ex natura sua cum visione beatifica, quæ est summum præmium secundum speciem ex omnibus, quæ illi sunt communicabilia. Tum præterea, quia amor supernaturalis Dei ut objecti beatificantis, est operatio omnino proportionata fini ultimo, qui est æterna beatitudo ; imo impossibilis est alius actus, qui ex specie sua magis

proportionatns sit cum illo : constat autem operationi omnino proportionate alicui fini debitam esse ex condigno consequulionem illius, quandoquidem ob hanc rationem, posita in rebus naturalibus operatione ultimo proportionata fini, illico finis ipse obtinetur. Tum denique, quia alii actus honesti, quatenus formali per relationem ad Deum ul est finis ultimus supernaturalis, sunt condigni vite æternæ : sed amor, de quo in præsentia. consistit in relatione transcendentali actuali ad finem ultimum supernaturalem : igitur ex specie sua habet condignitatem ad vitam æternam. Recolantur quæ diximus *tract.* 16, *disp.* 3, *dub.* 2.

Kou2. 47. Secundo observa, non esse possibile actum meritorium ex condigno vite æternæ. nisi oriatur effective a gratia sanctificanle. Tum quia ut dicitur *Joan.* 15, nulla creatura potest ferre fructura operis meritorii, nisi manserit in vile Christo, in quo perspicuum est manere non posse nisi media gratia sanctificante. Tum etiam, quia nulla operatio potest esse condigna præmio excedente principium, a quo effective causatur ; quia nobilitas actus desumitur ab illius principio, in eoque continetur : sed præmium vite æternæ excedit perfectionem auxilii actualis, et cujusvis alterius formæ create, unica excepta gratia sanctificante : ergo nisi actus proveniat effective ab illa, nequit esse condignus vita æterna. Tum denique, quia homo sine gratia sanctificante nequit elicere opus æquale operi, quod procedit ex gratia, ut D. Tho.exPressetradit 0- Thom, 1, 2, *quxst.* 114, *art.* 2 *ad* 2; sed opus procedens ex gratia non excedit premium vitæ æternæ, sed est illi æquale : ergo opus non proveniens a gratia, nequit adæquare dignitatem vite æternæ, sed necessario erit illa inferius, ut ex professo ostendimus *tract.* *cit.* *disput.* 3, *dub.* I, quod Lector consulat.

Fonda- Hinc formatur sequens ratio pro asser-
aliceriō- Γ'οπο' flu'a amor suPcr omn'a Dei nt finis
nis. ultimi supernaturalis, est ex sua specie condignus vite æternæ, ob idque impossibile est careat hujusmodi condignitate: sed repugnat, quod aliquis actus sit condignus vite æternæ, nisi proveniat effective a gratia sanctificante : ergo amor super omnia Dei ut finis ultimi supernaturalis, connectitur essentialiter cum hujusmodi gratia, sicut cum principio sui effectivo, ob idque repugnat ipsum produci ex vi solius

auxilii actualis. Utraque præraissa constat ex prænotatis, et consequentia est legitima.

48. Confirmatur : quia operatio omninoFii* proportionate alicui fini, nequit provenire i sicut a causa principali, nisi a principio ejusdem ordinis, et dignitatis cum prædicio j fine, ut ex se liquet : sed actus charitalis, de quo in præsentia agimus, est ex sua specie operatio omnino proporlionata æternæ beatitudini, quæ est finis ultimus creaturæ rationalis : ergo nequit produci nisi a principio ejusdem dignitatis cum illa : atqui sola gratia sanctificans adæquat dignitatem æternæ beatitudinis : ergo prædictus actus charitatis connectitur essentialiter cum ipsa gratia sicut cum principio effectivo.

Confirmatur secundo : nam ut docete D. August, *tract.* 87, in *Joan.* dilectio diaritatns non potest haberi sine cæteris bonis, i quibus homo efficitur bonus : sed homo efficitur bonus per consequutionem gratis sanctificantis, neque potest esse bonus simpliciter sine illa : ergo neque habere dilectionem charitatis.

§n.

Procluditur duplex evasio recenliorum.

49. Huic rationi occurri potest ex Vas- * quez 1, 2, *quxst.* 114, *disp.* 217, dicendo^; convinci quidem ex illa, actum charitatis esse inseparabilem a gratia, non tamen connecti cum ea essentialiter sicut cum principio effectivo ; quia etsi nullius virtutis actus possit esse condignus vitæ æternæ absque informatione gratiæ sanctificantis ; ad hanc tamen informationem consequendam opus non est, quod orialur effectue ab ipsa gratia, sed sufficit quod sit conjunctus supposito cum illi ; quoniam in hac conjunctione sita est informatio, per quam actus honesti fiunt intrinsece condigni vitæ æternæ.

Cæterum hæc solutio falso nititur fan-rtf'-* damento, potestque refelli, quia ut actus sit condignas vitæ æternæ, debet esse æqualis valoris cum illa : sed nisi oriatur effective a gratia, non potest esse æqualis valoris cum gloria : ergo nequeesse illa dignus. Probatur minor, quia actus virtutis nequit habere æqualem valorem cum gloria, nisi participet dignitatem gratiæ ; hæc autem non potest suam dignitatem communicare actibus, nisi influendo in illoseffective. Tum quia gralianon respicit immediate operationem,

nem. sed mediale, scilicet per modum principiieffectivi radicalis : undo nisi hoc pacto influat in illum, non potest illam dignificare. Tum etiam, quia ex aliis habitibus nullus communicat suam perfectionem operationi, nisi medio influxu effectivo in illam : ergo idem dicendum est de habitu gratiæ, ut ex rationis paritate convincitur. Tum denique, quia gratia eatenus format, et dignificat actus honestos, quatenus media charitate causal in illis relationem intrinsecam ad ..**.. ultimum finem, ut expresse tradit D. Thom. quzsl. 14, *de ferit.* *ari.* 5 *ad ult.* *et in hac* 2, 2, *quxst.* 23, *artic.* 8, *et* 1, 2, *quxst.* 114, *ori.* 4, ibique late ostendimus *disp.* 4, *dub.* I. Quare seclusa productione hujus relationis, nullus actus potest dignificari per gratiam, quantumvis sit illi alias physice conjunctus, ut loco citato probavimus.

Confirmatur primo hæc impugnatio; •<7- namui actus sit condignus vitæ æternæ, * debet esse operatio hominis Dei amici ut amici isedex eo præcise, quod actus virtutis jungatur supposito cum gratia, non est operatio hominis amici Dei ut amici : igitur hujusmodi conjunctio non sufficit, ntactus sit condignus æternæ vitæ. Major, et consequentia constant : minor vero, imo etiam et ipsa major suadetur, quia plures actus junguntur supposito cum gratia, qui tamen non sunt condigni vitæ æternæ, neque hominis amici Dei ut amici : ul patet in peccatis venialibus, et in actibus per accidens indifferentibus, quæ sæpe elicit homo justus.

Confirmatur secundo : nam ut ait D. August. *de spiritu et Utera cap.* 14, non est fructus bonus (scilicet ad vitam æternam promerendam), *quia de charitatis radice nnsurgit* : sed surgere ex radice charitatis, et oriri effective a gratia, quæ est illius radix : igitur absque hujusmodi ortu, et dependentia nullus actus potest esse meritorius æternæ vitæ.

Confirmatur ultimo : nam actus elicit ab homine peccatore non maculantur per conjunctionem ad peccatum habituale, in quo existit, alias omnes actus prædicti hominis essent peccaminosi mortaliter, quod est absurdum : ergo neque actus honesti elicit ab homine justo efficiuntur digni vita æterna, et formati per gratiam ex eo præcise, quod jungantur cum illa in supposito ; sed insuper necesse est, quod prove-niant ab illa effective, indeque recipiant aliquam perfectionem, quæ æquivalere

possit æternæ beatitudini. Patet consequentia a paritate, quia sicut homo per gratiam constituit in Deo finem ultimum, et fit illi acceptus ; ita per peccatum avertitur ab illo, et constituit finem ultimum in creatura.

50. Dices : eo ipso, quod operatio libera, Objectio, et honesta jungatur in supposito cum humanitate Christi Domini, accipit ab illo dignitatem moralem infinitam : ergo eo ipso, quod prædicta operatio uniatur in supposito cum gratia habituali, participabit illius dignitatem, fietque vitæ æternæ condignus.

Respondetur negando consequentiam : Solvitur, cujus duplex est disparitalis ratio. Prima, quia eo ipso, quod operatio oriatur effective ab humanitate Christi Domini, produ-citur *ut quod* a supposito verbi ; actionés enim sunt suppositorum, ob idque mirum non est, quod mutuentur ab illo dignitatem infinitam. Adversarii autem supponunt, gratiam non influere effective in operationem, quam efficit suppositum, in quo uniuntur.

Secundo, quia hoc interest discriminis inter dignitatem proprie personalem, qualis erat dignitas Christi Domini, et inter dignitatem habitualem, uti est dignitas gratiæ, quod illa prior tota subjicitur, et offertur Deo in qualibet operatione meritoria ; si enim rex se humiliat, non potest non totam suam regiam dignitatem humiliare, et submittere personae, cui se humiliat. Unde suppositum secundum totam suam dignitatem informat, et dignificat suas operationes dignitate personali. Cæterum dignitate gratiæ, quæ est dignitas habitualis, utitur persona grata, quando vult, et quantum vult ; nam habitibus utimur quando, et quomodo volumus. Unde persona operans non dignificat suos actus secundum totam dignitatem gratiæ, sed juxta mensuram influxus, quo concurrat ad illos. Quocirca si nullo modo influat in operationes elicitas a supposito in quo existit, nullatenus dignificabit illas. Videantur quæ diximus *tractatu citato*, *disput.* 4, *dub.* 4, *per totum.*

51. Secundo respondent alii, verum qui- Aliud cf- dem esse, quod nullius virtutis actus ha- fugium- here potest condignitatem ad gloriam, nisi participet ex influxu effectivo gratiæ actualem relationem ad ultimum finem ; quia ratio meriti provenit actibus ab informatione hujusce habitudinis. Cæierum

ad hoc, ut gratia sanctificans informet aliquem actum communicando illi respectum ad ultimum finem, opus non est, quod efficiat illius substantiam, sed sufficit. quod illi coexistât, quoniam in eo instanti, in quo habitus gratiæ infunditur animæ. dimanant ab ea efficienter plures modi, et habitudines ad ultimum finem, quibus dignificantur, et informantur intrinsece omnes actus honesti existentes actu in potentiis rationalibus, et ipsæ etiam potentiæ rationales, quatenus sunt principia recte operandi, juxta doctrinam quam tradidimus *tractatu citato, disput. 4, dub. 5*. Inde ex nostra ratione non habetur, quod actus charitatis secundum suam substantiam acceptus conneclatur essentialiter cum gratia, sicut cum principio sui effectivo ut in conclusione prætendimus.

Potestque juvari hæc solutio primo ex D. Tte. D. Thom. *qur I. 28, de Verit. artic. 8 ad 4, stetind. r senb'ntir*, ubi docere videtur, habitum gratiæ dignificare actum contritionis, qui est ultima dispositio ad justificationem, per hoc precise, quod est causa efficiens relationis ad ultimum finem, per quam intrinsece formatur prædicti actus substantia, quam non obscure docet oriri ab alio principio.

Secundo, quia actus fidei, quo dirigitur voluntas ad eliciendas operationes disponentes ad justificationem, non procedit effective a gratia sanctificante, sed ab alio principio : quo tamen non obstante, in ipsa duratione infusionis gratiæ informatur ab illa per relationem ad ultimum finem, redditurque meritorias de condigno vitæ æternæ.

Sed neque hæc evasio vim nostræ rationis enervat ; quoniam ut in illa admittitur, actus honestus, quatenus relatus actualiter ad ultimum finem supernaturalem. connectitur essentialiter cum gratia sicut cum principio effectivo : sed actus charitatis secundum suam substantiam acceptus, est formalis, et transcendentalis relatio ad ultimum finem supernaturalem : igitur ex sua specie est connexus essentialiter cum principio effectivo.

52. Nec obstant quæ in favorem hujus solutionis adduximus ; nam licet in instanti infusionis gratiæ dimanent ab illa plures modi relationis habitualis ad ultimum finem, quibus informantur permanentemente potentiæ rationales, quatenus sunt principia recte agendi, et ea propter quilibet ac-

tus honestus hominis existentis in gratia sit meritorius vitæ æternæ ; non tamen dimanat, aut dimanare potest ab illa modus relationis actualis, quo dignificetur actus productus absque influxu effectivo illius. Et ratio est. quia actus secundus non potest sortiri actualem relationem ad ultimum finem, nisi ex actuali influxu illius ; quia referri actu ad finem, est trahi ab illo, in quo finis causalitas sita est : finis autem nihil potest influere in actum secundum, nisi medio influxu actuali potentiæ, seu virtutis affectivæ, a qua directe respicitur, et quam spécifiant ; quia causa efficiens, et finalis mutuo sibi correspondent, uniunturque in entitate suarum causalitaturarum. Quocirca eo ipso, quod actus non proveniat effective per imperium, aut elicentiam a gratia, aut charitate. quæ est virtus directe correspondens ultimo fini supernaturali, non potest sortiri relationem ad illum. Hæc autem ratio non militat in aliis modis charitatis, quibus informantur habitualiter potentiæ rationales ; nam ad illorum productionem non requiritur actualis influxus ultimi finis in voluntatem creatam. Tum quia attingitur ab illa actu aliter. Tum etiam, quia sunt veluti passioness gratiæ, ob idque debent ad illius fieri comproduci.

Ad authentatem vero D. Thom. respondetur, quod Angelicus Doctor in illo loco solum docet, gratiam influere in actum contritionis disponentem ultimo ad justificationem. eo modo quo habitus virtutis naturalis influit in actum virtuosum. Unde cum habitus virtutis in sententia D. Thom. non possit causare honestatem sui actus, nisi producendo simul illius entitatem physicam, ut ostendimus loco proxime citato ; idcirco ex verbis Sancti Doctoris non debet inferri, quod gratia possit formare actum contritionis, aut alterius virtutis, quin concurrat efficienter ad illius entitatem producendam. sed potius concludi debet oppositum. Præsertim si sermo sit de amore super omnia Dei ut ultimi finis supernaturalis ; quoniam iste actus per suammet substantiam habet formationem, quam mutantur aliarum virtutum actus ex influxu, et participatione charitatis.

Adde quod hæc virtus non producit immediate per seipsam relationem actualem ad ultimum finem, quæ dignificat intrinsece actus aliarum virtutum, sed mediisip-sis virtutibus a quibus eliciuntur : constat autem nullam virtutem producere in suo actu

actu relationem ad ultimum finem, nisi ex vi influxus, quo producit illius substantiam ex imperio, et applicatione charitatis.

53. Nec refert, quod D. Thom. asserat, habitum esse principium formale actus formati, quamvis respectu formationis habeat rationem causa efficientis ; quoniam usus est Angelicus Doctor hoc modo loquendi ad denotandum, quod habitus non causât per se primo, et ratione sui substantiam physicam actus, quem informat, sed honestatem moralem, qua illum intrinsece dignificat ; hæcenim est, quæ intenditur per se ab habitu. Cæterum quia non potest illam efficere, quin simul attingat substantiam actus, idcirco utramque effective producit ; cum hac tamen diversitate, quod honestas est per se causa efficiens, et nullo modo formalis ; substantia vero, quæ illi subternitur, est per se causa formalis, media honestate ; efficiens vero per accidens, vel per aliud. Unde cum hoc modo philosophandum sit de gratia, et charitate in ordine ad informandos actus aliarum virtutum, planesequatur, quod contritio, aut alius actus honestus, pure coexistens gratiæ, et non procedens secundum suam substantiam ex influxu illius, nequit ab ea informari per relationem ad ultimum finem, reddique proinde meritorius vitæ æternæ.

Ad instantiam vero actus fidei regulantis operationes amoris, et contritionis, quibus adultus disponitur ultimo ad justificationem : respondetur prædictum actum produci, aut conservari de novodnullo instanti ex imperio, et applicatione charitatis, et non tantum piæ affectionis ; quia etsi prædictus actus fidei antecedit in genere causa formalis extrinsecæ actum amoris a charitate elicatum ; est tamen posterior illo in genere causæ efficientis exequivæ, et applicativæ : quod sufficit ad hoc, ut procedat ex imperio formali charitatis, sortianturque proinde relationem ad ultimum finem. Potestque illustrari hæc doctrina, tum ex eo, quod per prædictum actum credimus in Deum : credere autem in Deum est actus fidei operantis ex influxu charitatis : tum etiam ex iis, quæ diximus in *tract. de Angelis, disp. 10, dub. 5*, ubi ostendimus cognitionem regulantem primum peccatam Angeli fuisse defectuosam, et peccaminosam ex applicatione, et imperio ipsius peccati, seu affectus superbi, quem regulant.

54. Sed contra urgebis adhuc : nam cum

adultus accedit attritus ad Sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptismi, suscipit gratiam, per quam redditur viva, et formata ipsa attritio ; et similiter actus fidei, et spei, qui illam comitantur : sed istorum actuum substantia non procedit effective in illo instanti a gratia, et charitate : ergo ad hoc, quod aliquis actus sit condignus vitæ æternæ, sufficit quod gratiæ sanctificanti coexistât, nec oportet quod ab illa effective causetur. Minor videtur perspicua, quia illa attritio habuit esse ante instans justificationis, neque dolor de peccatis procedens a gratia est pura attritio, ut docet D. Thom. *de Veritate, quæst. 28, art. 8*. Major vero suadetur : tum quia prædicti actus sunt pro illo instanti opera bona hominis justi, et Deo grati ; omnia autem opera bona hominis justificati sunt meritoria de condigno vitæ æternæ, ut docet Trid. *sess. 6, can. 32*. Tum etiam, quia si prædictus homo decederet e vita in tempore immediate sequenti ad instans justificationis, ut est valde possibile, obtineret gloriam non solum per modum hæreditatis, sed etiam ut coronam ; quia sub utraque ratione debita est adultis, qui in Christo Domino renascuntur, ut deducunt communiter Theologi ex canone citato Tridentini : constat autem coronam solum tribui meritis, seu operibus dignificatis per gratiam.

Respondetur tripliciter posse intelligi, solutio, quod adultus accedat attritus ad Sacramentum, in quo gratiam assequitur. Primo ita ut perseverent in seipsis actus fidei, spei, et attritionis, quibus se disposuit ad susceptionem Sacramenti. Secundo ita ut non existant pro tunc in seipsis physice et formaliter ; perseverent tamen virtualiter, et sicut in effectu in alio actu formaliter, et intrinsece libero, et honesto. Tertio ita ut prædicti actus neque in seipsis formaliter, nec virtualiter in aliquo alio actu intrinsece libero, et honesto physice perseverent, sed moraliter, quatenus scilicet non sunt retractati, ut contingeret si catechumenus præmissis attritione peccatorum, et desiderio manifesto suscipiendi Sacramentum Baptismi alienetur mente, et in hoc statu illud suscipiat.

In primo igitur, et secundo casu justificatur adultus, et in ipso instanti justificationis habet meritum vitæ æternæ. Hoc autem non ex eo contingit, quod gratia dignificet opera, in quorum substantiam non influit active ; sed quia ipsi actus fidei, etc.

sive ul continuati in seipsis formaliter, et physice, sive ut perseverantes virtualiter in alio actu intrinsece libero, et honesto, producuntur ex influxu gratiæ. et charitatis; hæc quippe virtus ita dominatur voluntati et reliquis potentiis rationalibus, ut eo ipso, quod existât in anima, influat effective in omnes actus honestos ab illis elicitos ; el ab hinc provenit, quod dolor peccatorum coexistons gratiæ, nequeat esse pura attritio, sed habeat contritionis perfectionem, juxta doctrinam D. Thom. *loco citato*. Videantur quæ diximus *tractatu* 16, *disputat.* 4. *dub.* 6, *per totum*.

In tertio vero casu suscipit quidem adultus gratiam, sed non videmus, qualiter habere possit meritum ad vitam æternam ; cum in instanti infusionis gratiæ nallum actum habeat intrinsece liberum, et honestum, qui possit dignificari ab illa. Unde si prædictus homo decederet e vita in tempore immediate sequenti ad prædictum instans, consequeretur gloriam per modum hæreditatis præcise. Cujus oppositum nec apparenter colligitur ex canone citato Tridentini, quoniam ibi Concilium non docet omnem adultum decedentem in gratia consequi de facto gloriam per modum coronæ, in quo valde hallucinantur piores Theologi ; sed bona opera hominis justificati esse meritoria vitæ æternæ, quod longe diversum est a præcedenti, nobisque minime adversatur ; quoniam adultus, quem in hoc tertio casu raro contingenti descripsimus, nullum habuit opus procedens a gratia, aut physice illi coexistons.

§ III.

Exploditur alia evasio ex Cajetano.

55. Alia via occurrit Cajetanus nostræ rationi torn. I *suorum opusc. tract.* 4, *quxst.* 1, *de attritione, et contritione*, negando scilicet majorem, quia amor super omnia Dei ut objecti beatifici, non habet ex suis propriis, et intrinsecis prædicatis condignitatem ad gloriam, sed ex superveniente accidentaliter informatione gratiæ, aqua potest separari. Tum quia finis est nobilior iis, quæ sunt ad finem, ob idque non potest ab illis de condigno promereri : constat autem beatitudinem esse finem amoris charitatis. Tum etiam, quia in hac vita nemo potest, seclusa revelatione, certo scire se esse in gratia: sed multi, seclusa revelatione, sciunt

certo se diligere super omnia Deum ul objectum beatificum, atque etiam detestari peccata super omnia detestabilia ; quia ex testimonio conscientiae innotescit cuilibet, an constituat Deum pro ultimo fine, præferendo ipsum ex voluntate deliberata omnibus, quæ desiderari, et haberi possunt; an vero secus. Sicut enim est in nostra potestate constituere nobis pro ultimo fine regnum temporale; ita est in nostra potestate constituere nobis Deum ut est objectum beatificans pro fine ultimo. Ergo amor super omnia Dei ut objecti beatifici, et ultimi finis, non est ex se condignus gloriæ, neque indispensabiliter connexus cum gratia sicut cum principio effectivo, alias seclusa revelatione constaret certo pluribus se esse in gratia, quod est contra fidem.

Hæc tamen evasio facile impugnatur. Primo, quia ex eo actus procedentes a gratia sunt condigni vitæ æternæ, quia participant ab illa relationem ad ultimum finem supernaturalem ; nam ex vi hujus relationis habent ex se intrinsece pretium æqualis valoris cum gloria : sed amor charitatis, de quo in præsentī, constituitur in sua differentia specifica per habitudinem ad ultimum finem supernaturalem : ergo ex sua specie est condignus vitæ æternæ, et essentialiter connexus cum gratia sanctificante, sicut cum principio sui effectivo.

Secundo, quia sicut vivere in communi sumptum, est moveri a se, ita vivere vita gratiæ est moveri in Deum sicut in finem ultimum supernaturalem ; ejusmodi quippe actus non est hominis mortui in peccato, sed viventis vita deifica. Tum quia per illum communicat creatura cum Deo in modo vivendi proprio illius. Tum etiam, quia dum creatura existit in peccato, non est conversa in Deum sicut in finem ultimum, sed aversa potius ab illo : sed amor charitatis, de quo in præsentī, est motus, seu conversio in Deum sicut in finem omnino ultimum supernaturalem : igitur ex sua specie est vitalis vita divinæ gratiæ. Constat autem actum honestum, quatenus vitalem vita gratiæ, esse connexum essentialiter cum illa sicut cum principio effectivo, habereque condignitatem ad gloriam.

56. Probationes autem, quibus nititur cesaevasio Cajetani, parvi momenti sunt. Ad,^, primam enim (quæ si quid probat, etiam convincit actus honestos hominis justī, quatenus formaliter dignificatos per gratiam, non esse condignos beatitudinis, cum adhuc prout

prout sic formati ordinentur ad illam sicut ad finem); respondetur amorem super omnia Dei ut objecti beatifici posse sumi dupliciter : uno modo physice, quo pacto non adæquat perfectionem beatitudinis ratio modo moraliter et secundum prudentium aestimationem ; et hac ratione est tanti valoris, quanti illa : quoniam perfodio physica, in quabeatiudo excedit actum charitatis, adaequatur, et compensatur in æsimatione divin@ justitia? per honestatem moralem, et libertatem, quæ insunt prædicto amori ; secus autem beatitudini , ut exposuimus *tract.* 16, *disp.* 3, *dub.* 2.

Ad secundam negatur minor, quia seclusa divina revelatione, ex nullo principio potest evidenter constare homini, quod diligit super omnia Deum ut finem omnino ultimum supernaturalem. Tum quia etsi silinnostra potestate, supposito tamen adjutorio divini auxilii, constituere nobis Deum pro ultimo fine, ipsumque proinde super omnia diligere ; quia tamen hic actus est entitative supernaturalis, et nobilissimas, idcirco non potest illius existentiinnotescere nobis evidenter, seclusa revelatione divina. Præsertira cum animus hominis sit valde multiplex, et qui magna cum difficultate deprehenditur. Tum etiam, quia alias eo ipso sciret evidenter homo se esse ingratiā, incideretque proinde in inconveniens, quod evitare intendit Cajetanus. Et ratio est perspicua, quia esto amor super omnia Dei ut finis ultimi supernaturalis non sit connexus inseparabiliter cum gratia sanctificante sicut cum principio effectivo, bene tamen sicut cum forma, ad quam disponit ultimo ; nam ultima dispositio ad aliquam formam éonnectitur inseparabiliter cum illa : ergo eo ipso, quod quis sciat evidenter, quod diligit super omnia Deum ut objectum beatificans, cognoscit eadem certitudine se esse in gratia, quod est contrarium fidei, ut ex professo ostendimus *tractatu* 14, *disputat.* 9, *dubio unico*.

57. Nec refert id, quod respondet Cajetanus huic impugnationi, videlicet amorem super omnia Dei ut finis ultimi supernaturalis esse in duplici differentia : alium supernaturalem, procedentemque ab auxilio divino, et hic est ultima dispositio ad gratiam, nec potest separari ab illa : alium vero naturalem, qui non procedit a divino auxilio, sed elicitur naturæ viribus, ob idque non est ultima dispositio ad gratiam, habet tamen cum præcedenti actu tantam

similitudinem, ut nequeat homo absque lumine divinæ revelationis illos inter se discernere. Quapropter etsi constet illi evidenter, quod habet amorem super omnia Dei ut finis ultimi supernaturalis ; non tamen ob id cognoscit evidenter se esse in gratia, quia ignorat utrum priedictus amor procedat ab auxilio supernalurali, necne, sitque proinde ultima dispositio ad gratiam, vel potius actus naturalis ab illa separabilis.

Contra enim est primo, quod amor super omnia Dei ut objecti beatifici non potest esse actus naturalis, sed debet esse supernaturalis ordinis : nam qualitas actus sequitur naturam sui objecti, objectum autem prædicti amoris est supernaturale tam in esse rei, quam in esse attingibili; quia terminat illius respectum, ut propositum, et regulatum per lucem fidei : constat autem ad productionem actus supernaturalis necessarium esse supernaturale auxilium. Quo discursu usi sumus, iliumque late expendimus *tract.* 14, *disp.* 3, *dub.* 3, ubi ostendimus implicare assensum fidei naturalis, qui attingat objectum sub motivo fidei theologicæ.

Secundo, quia amor Dei super omnia, nedum ut objecti beatifici, sed etiam ut authoris naturæ, est incompossibilis cum peccato mortali, atque ideo in hoc statu connexus cum gratia sanctificante, ut ex communi doctrina Thomistarum ostendimus *tract, cit. disp.* 2, *dub.* 4. Ergo eo ipso, quod quis sciat evidenter se diligere Deum super omnia, cognoscit evidenter se esse in gratia, quamvis ignoret differentiam specificam prædicti amoris. Quia eo ipso, quod sciat evidenter se diligere Deum super omnia, cognoscit eadem certitudine, quod non est in peccato mortali : eo ipso autem, quod homo non sit in peccato mortali, necessario est in gratia, quia de facto inter hæc duo extrema non cadit medium.

Tertio, quia quidquid fuerit de his, nostra conclusio procedit determinate de amore Dei super omnia, qui est entitative supernaturalis et impossibilis ex natura rei cum peccato mortali ; de hoc enim actu asserimus esse ex sua specie condignum vitæ æternæ, connexumque proinde essentialiter cum gratia, sicut cum principio sui effectivo; quod nullatenus labefactatur evasione Cajetani.

Refertur opinio contraria.

seoi- 58, Contrariam tamen sententiam, quæ
pAfu. asserit actum charitatis non connecti essen-
tialiter cum gratia sanctificante sicut cum
principio sui effectivo, ac proinde posse,
attenta Dei omnipotentia, produci a crea-
tura in virtute solius auxilii actualis, mul-
tos habet patronos ; illam enim præter as-
signatos loco supra citato *n.* 28, defendunt
pS : CCijjeun. rara 3, contra gent. cap. 150, Cajetan, ubi
Urca" supra, et J, 2, q. 113, art. 8, Valentia ibi,
Araoio, j^p. 1, q. 12, punet. 3, Lorca et alii, quos
refert et sequitur Arauxo in hac 2, 2, q. 23,
art. 2, dub. 2.

Primna Probatur hæc opinio primo, quia licet
ceeatunr. Christus Dominus non haberet habitum
gratiæ sanctificantis, posset tamen cum
motione divini auxilii elicere amorem su-
per omnia Dei ut finis omnino ultimi su-
pernaturalis. ut liquet ex his, quæ admisi-
mus *dub. priced*, igitur hic amor non
conneclitur essentialiter cum habitu gratiæ
sicut cum principio effectivo, sed produci
potest virtute auxilii transeuntis.

solatio. Huic argumento respondetur primo ne-
gando antecedens; nam quæ expendimus
tract. Ia, disp. 2. dub. 6, § 5, manifestant
esse falsum : quæ referre non oportet in
præsenti, ne actum agere videamur.

Sed quantum attinet ad motivnm. quod
in hoc dubio expendimus, desumptum ex
parte valoris aequalis, sive condignitatis
actus charitatis cum gloria, potest secundo
responderi, admissio antecedenti, negando
consequentiam intellectam de actu charita-
tis elicitio a pura creatura ; nam gratia
unionis hypostatica continet eminenti mo-
do perfectionem moralem grati@ accidenta-
lis, qua sanctificantur filii Dei adoptivi.
Quocirca licet prædicta unio possit esse
principium radicale amoris super omnia
Dei ut objecti, non sequitur quod hujusmo-
di actus non connectatur essentialiter in
creatura cum gratia sanctificante, sicut cum
principio effectivo, Tierique proinde possit
in virtute solius auxilii transeuntis. Quia
hujusmodi auxilium neque formaliter, nec
eminenter continet perfectionem gratiæ
habitualis ; et ideo eo ipso, quod suppositum
creatum careat hujusmodi gratia, non
potest producere amorem super omnia Dei
ut ultimi finis supernaturalis, quia caret

principio sufficienter præcontentivo illius.
Unde ex hoc argumento solum convinci va-
let, prædictum actum amoris connecti es-
sentialiter cum gratia sanctificante, sive
accidentali, sive substantiali, et hypostati-
ca. quam in assertionem non exclusimus.

59. Sed contra arguitur secundo. In or-
dine supernatural! possibile est, et de facton»
datur auxilium transiens, in quo parlici- a
patur virtualiter habitus charitatis : ergo
etiam erit possibile auxilium actuale, in
quo participetur gratia virtualiter, ani-
mamque transeunter sanctificet ; non enim
potest adduci ratio efficax, quæ contrarium
suadeat. Sed in virtute utriusque istius au-
xilii sufficienter præcontinetur amor Dei
super omnia, et conlignitas illius ad beati-
tudinem : ergo attenta Dei omnipotentia
produci potest a creatura abque gratia ha-
bituali.

Respondetur negando primam con?e-E<9*
quentiam ; est enim maxima, disparilas
utrobique. Nam quodlibet auxilium trans-
iens ordinatur per se primo ad operandam,
quia hæc ordinatio est de conceptu essentiali
motionis transeuntis : forma autem respi-
ciens per se primo operationem non potest
participare directe gratiam sanctificantem,
nec recipi immediate in anima, illamque
justificare. Tum quia gratia non ordinatur
perse primo ad aliquam operationem, sed
ad dandum esse supernaturale. Tum etiam,
quia cum anima respiciat per se primo esse
naturale, solum est capax recipiendi imme-
diate in seipsa formam perfectivam hujus
esse, communicando aliud supernaturale,
qualis est habitus gratiæ sauctificantis, nec
potest esse forma ex natura sua transiens,
utpote orninata al operandum. Quocirca
etsi charitas participari queat ab auxilio
actuali, et transeunti, secus vero gratia.
Videatur D. Thom. *quxst. 27 de Veritate*, ^ A
arlic. 2, ad ult. Quam doctrinam fuse ex-
pendimus *loco supra citato*, § 6.

60. Tertio arguitur, quia non magis ne-TirJB
cessaria est charitas ad amorem super om-wns
nia, quam necessarium sit lumen gloriæ
ad visionem beatificam, ut constat a pari-
tate : sed habitus luminis gloriæ non est
simpliciter necessarias ad videndum Deum
in seipso ; potest enim videri in vi luminis
transeuntis, ut liquet ex visione D. Pauli,
et doctrina, quam tradit D. Thom. *quxst. M*
13 de Veritate, articulo 2. Ergo nec habitus
charitatis est simpliciter necessarius ad
diligendum Deum super omnia, sed suffi-

ciet

ciet ad id auxilium transiens : at amor qui
non dependet essentialiter ab habitu chari-
tatis, non potest habere dependentiam es-
sentialem a gratia, cum non debeat ab
ista, nisi mediante illa : ergo, etc.

ζήδρ. Respondetur ex D. Thom. *quxst. 20 de*
le ne. *Veritate, articulo 2*, concesso priori syllo-
gismo, negando minorem subsumptam. Ex
cujus probatione potius deducitur contra-
rium, quia sicut amor naturalis magis de-
pendet ab anima rationali, quam a volun-
tate, a qua proxime elicitur, et qua mediante
dependet ab anima : ita amor supernatu-
ralis Dei ut finis ultimi, magis dependet a
gratia sanctificante in qua radicitur, quam
ab habitu charitatis, a qua proxime oritur ;
et ideo quamvis per absolutam Dei poten-
tiam produci possit absque influxu istius,
neutiquam vero absque illius concursu.
Ratio est, quia gratia sanctificans est neces-
saria per modum naturæ proportionantis
animam ad dilectionem, et visionem Dei in
seipso : unde illa deficiente, nequeunt præ-
dictæ operationes in homine existere ; illa
vero supposita, et influente radicaliter,
possunt ab eo produci, sive mediante habi-
ta proxime operative, sive in virtute mo-
tionis transeuntis. Videantur quæ diximus
loco proxime citato.

fc* 61. Ultimo, et difficiliter arguitur : nam
jeLii propter aliquam rationem amor Dei su-
per omnia authoris supernaturalis connec-
leretur essentialiter cum gratia sanctifi-
cante, sicut cum principio effectivo, maxime
! quia est ex sua specie condignus vitæ æter-
I de : sed hoc est falsum : ergo, etc. Proba-
tur minor : tum quia sicut actus charitatis
est motus in beatitudinem, ita et actus spei ;
constat autem actum spei non esse ex se vi-
ta æternæ condignum. Tum etiam, quia
charitas secundum se sumpta, non est causa
actus meritorii vitæ æternæ, sed quatenus
informata per gratiam, quæ est forma ip-
sius charitatis, sicut aliorum virtutum, ut
docet D. Thom. in 3, *distinet. 27, quxst. 2,*
ortie. 1, quxst. liunc. 3 ad 2 et 5, et quxst. 27
de Veritate, art. 2 ad 6. Sed amor super
omnia Dei ut finis ultimi supernaturalis,
consideratus secundum suam speciem, cor-
respondet charitati secundum se sumptæ,
atpotequæ est inclinatio habitualis in præ-
dictum finem : igitur prædictus amor non
est ex specie sua vitæ æternæ condignus.
Idquod expresse docet D. Thom. *quxst.*
modo citata de Veritate, articul. 2 ad 4, his
verbis : » Dicendum quod charitas non suf-

« ficeret ad merendum bonum æternum,
« nisi præsupposita idoneitate merentis,
« quæ est per gratiam ; aliter enim dilectio
« nostra non esset tanto præmio condi-
« gna. » Quod iterum repetit *articulo se-*
quenti, ad 5.

Confirmatur, quia actus honestus non ex Conir-
eo est condignus vitæ æternæ, quia ordina- roa °
tur in Deum sicut in ultimum finem ; sed
quia importat specialem modum dependen-
tiæ a gratia sanctificante, ratione cuius est
actus hominis Deo accepti : sed actus cha-
ritatis ex sua specie solum importat ordi-
nem ad Deum sicut ad ultimum finem :
ergo ex suis meritis non est condignus vitæ
æternæ. Major, quæ sola indiget proba-
tione, suadetur. Tum quia charitas secun-
dum se sumpta, non potest efficere opus
condignum vitæ æternæ, ut modo vidimus
ex D. Thom. et ex eo insuper liquet, quia d. Tho.
per suam informationem non reddit homi-
nem prædictæ vitæ condignum : constat au-
tem charitatem secundum se sumptam esse
causam sufficientem amoris tendentis in
Deum sicut in finem ultimum. Tum etiam,
quia charitas participat a gratia efficaciam
merendi, ut tradit D. Thom. locis relatis :
sed non participat ab illa vim ordinandi
suos actus in ultimum finem, cum in hac
virtute sita sit essentia ipsius charitatis :
igitur actus honestus non ex eo est merito-
rius vitæ æternæ, quia refertur in Deum
sicut in finem ultimum, sed quia sortitur
specialem modum dependentiæ a gratia
sanctificante, sive conjunctionis ad illam.

Respondetur negando minorem, ad cuius occur-
primam probationem dicendum est, quod Iijfeaml^
actus spei est motus in beatitudinem per
modum prætensionis innitenlis divino au-
xilio, et merito charitatis : quo pacto po-
test optime natura inferior tendere in rem
superiorem, ad quam non habet condigni-
tatem, aut exigentiam. Cæterum actus cha-
ritatis est motus absolutus, et perfectus in
beatitudinem, sicut in fructum sibi pro-
portionatum: nam qui ardentem amat, con-
dignus est visione amati, et ideo non po-
test non importare condignitatem ad illam.
Quæ solutio desumitur ex D. Thom. 1, 2, D Thû
quxst. 114, arlic. 4 in corp, ubi sic habet :
« Considerandum est, quod vita æterna
« in Dei fruitione consistit ; motus autem
« humanæ mentis ad fruitionem divini
« boni est propius actus charitatis, per
« quem omnes actus aliarum virtutum or-
« dinantur ad ultimum finem, secundum

quod aliæ virtutes imperantur a charitate ; et ideo meritum vitæ æternæ primo « pertinet ad charitatem, ad alias autem « virtutes secundo, secundum quod earum actus a charitate imperantur. » Ubi, ut vides, ex eo Ang. Doct. asserit, meritum vitæ æternæ pertinere per se primo ad charitatem. quia illius actus est motus in vitam æternam.

Reliquæ propositi argumenti probationes majoris sunt momenti. Quas proinde ut perfecte dissolvamus, nola primo, quod gratia est charitatis forma eo modo, quo essentia animæ est forma voluntatis ; sic enim explicat illius informationem D. Thomas in 3, *dist.* 2. *quxst.* 2, *artic.* 1, *quxst.* 3 ad 2; anima autem non dicitur forma voluntatis, quia conferat illi aliquam perfectionem ipsius speciei superaditam; sed ex eo præcise, quia radicat connaturalem ejus inclinationem ad bonum rationis : quocirca gratiam esse formam charitatis, nihil aliud præsefert, quam esse radicem illius; nam radix est superior virtute, quam radicat : omnis autem causa superior induit rationem formæ respectu inferioris, ut tradit D. Thom. *loco citato*, his verbis : « Cum superiora sint « formalia respectu inferiorum, quasi perfectiora, quod participatur a superioribus « in inferioribus, formale est. » Et post pauca : « Similiter essentia animæ superior est voluntate, in quantum ab essentia voluntas, et omnes vires animæ fluunt. Et ideo gratia, quæ est perfectio « essentiæ animæ, constituens ipsam in esse spirituali, est forma charitatis, et prudentiæ, et temperantiæ. » Totestque illustrari hæc doctrina alio exemplo ex eadem quæstione 27 *de Verit. artic.* 5 ad 5, nam gratia (ut ibi insinuat S. Doct.) est forma charitatis ad eum modum, quo prudentia dicitur forma virtutum moralium : constat autem, prudentiam ex eo præcise esse formam virtutum moralium, quia per modum regulæ, et causæ superioris producit in illarum actibus honestatem moralem, quam prædictæ virtutes per se primo respiciunt. et a qua speciem desumunt : ergo gratia non dicitur forma charitatis, quia addat illius actui aliquam perfectionem, quam prædicta virtus ex sua specie non respiciat, sed quia influit per modum fundamenti, et regulæ in ipsam charitatem, et quod actus illammet perfectionem, qua in suo esse specifico constituuntur.

62. Secundo nota, quod perfectio, quam participat actus honestus ex influxu, et formatione gratiæ, non potest esse alia, quam habitudo ad Deum sicut ad ultimum finem super omnia dilectum, ut constat tum ex notabili modo præmisso : tum etiam, quia effectus proprius gratiæ debet sapere illius indolem, et naturam ; unde cum essentia gratiæ consistat in radice videndi, et amandi Deum, prout est in seipso, forma per quam dignificat actus honestos, debet esse ordo ad hunc finem. Tum deinde, quia omne quod per se respicit principium effectivum, debet per se respicere aliquem finem, quia nullum agens operatur nisi ex motione finis, et in ordine ad illum, ut expendit Divus Thomas in 2, *distinet.* 40, *quxst.* 2, *art.* 5; sed perfectio, per quam actus dignificantur a gratia, dependet per se ab illa sicut a principio effectivo : ergo tendit per se, et ordinatur ad aliquem finem, qui non potest esse alius, quam Deus ut beatificans, et summe bonus in seipso, cum elevemur per gratiam sanctificantem ad participationem, et fruitionem illius. Tum denique, qui ut tradit idem S. Doctor. 2, 2, *q.* 23, *art.* 5, in moralibus illa causa dat formam actui, quæ confert illi ordinem ad finem : sed gratia reddit actus meritorios dando illis supremam formam, quæ respectu nullius se habet ut materia : ergo dignificat illos conferendo illis ordinem ad supremum finem, qualis est Deus ut beatificans.

Ex quo infertur primo, quod amor super omnia Dei ut finis ultimi supernaturalis, habet ex se condignitatem ad gloriam ; quia constituitur in sua specie per formam, per cujus participationem alii actus procedentes a gratia fiunt intrinsece vitæ æternæ condigni. Atque hinc infertur secundo, prædictum actum connecti essentialiter cum gratia, sicut cum principio effectivo, quia actus ut condignus beatitudinis importat hujusmodi connexionem cum illa, Quæ videntur esse perspicua Divo Thomæ loco supra adducto ex 1, 2, ubi dicit, meritum vitæ æternæ consistere principaliter in actu charitatis : et in 3, *distinet.* 29, *quxst.* 2, *artic.* 4, *quxst.* 4 ad 3, ubi docet, quod amor charitatis participat essentialiter vitam gratiæ : et *quxst.* 2, *de Malo*, *art.* 5 ad 7, et *quxst. de Charitate*, *art.* 6, et supra, *quxst.* 23, *artic.* 8, et pluribus aliis in locis, in quibus statuit actus honestos ex eo esse meritorios vitæ æternæ, quia ordinantur actu in finem charitatis.

Observa

63. Observa denique, quod ratio specifica charitatis potest sumi dupliciter : uno inodo inadequate quantum ad id quod exprimit, quo pacto solum dicit actualem benevolentiam ad ultimum finem, præcise a quovis alio respectu. Secundo modo adæquale, atque ideo secundum id etiam, quod implicite claudit; et hac ratione importat habitudinem conjunctionis cum gratia, sicut cum radice, a qua formatur, estque proinde amicitia hominis ad Deum; nam ut ex professo probat D. Thom. in 3, *distinet.* 27, *quxst.* 2, *art.* 4, *quxst.* 4, charitas non potest esse informis, sed connectitur essentialiter cum gratia, sicut voluntas cum anima, aut virtus moralis cum prudentia.

Si ergo virtus charitatis primo modo consideretur, non est causa adæquata actus meritorii, etiam intra lineam causæ proximæ; bene tamen si posteriori modo consideretur, quia prout sic operatur in virtute gratiæ, estque proxima, et immediata perfectio virtutum, sicut ipsa gratia prima, et radicalis, ut expresse tradit D. Thom. *quxst.* 14, *de Verit. art.* 5 ad 6, et in corp. his verbis : « Oportet quod habitus in inferioribus viribus formentur per habitus, qui sunt in superioribus ; et sic ab aliqua virtute superiori debet esse inferiorum in virtutum formatio, non a gratia immediate. Unde communiter dicitur, quod charitas est forma virtutum, non solum in quantum habet gratiam inseparabilem annexam, sed etiam ex hoc ipso, quod est charitas. » Videatur ibi in solutione ad ultimum.

64. Ex his (quæ maxime confirmant veritatem nostræ conclusionis, imo et satis evincunt) respondetur primo ad secundam argumenti probationem, negando suppositum illius adversativæ, quæ in majori includitur; nam charitas secundum se, et adæquate sumpta est essentialiter informata per gratiam, non secus ac virtus moralis per prudentiam; quoniam ex sua formali ratione est amicitia hominis ad Deum, et virtus gratiæ in ordine ad dignificandos actus honestos per meritum vitæ æternæ, ut docet D. Thom. *art. proxime citato* ad 3, ubi sic ait: « Dicendum, quod modus quo charitas dicitur forma, appropinquat ad modum illum, quo exemplar formam dicimus; quia id, quod est perfectionis in fide, a charitate deducitur, ita quod charitas habeat illud essen-

« tialiter, fides vero et aliae virtutes participative. » Et loquitur deformatione virtutum in esse principii actus meritorii vitæ æternæ, ut constat ex corpore articuli.

Secundo respondetur distinguendo majorem, et si intelligatur de causa adæquata actus meritorii, concedatur; si vero de causa inadæquata, negetur : et eadem distinctione applicata minori, negetur consequentia. Neque obest probatio ex D. Thom. d. Tho. quia ibi solum docet charitatem secundum se acceptam non esse causam adæquatam actus meritorii, quod libenter admittimus ; necessarius est enim insuper influxus gratiæ. Dum autem ait, quod si dilectio nostra procederet a sola charitate, non esset condigna beatitudine, verum quidem asserit: at solum probat unam partem contradictionis, quæ sequitur ex contraria sententia ; nam si amor Dei super omnia poneretur in re absque influxu gratiæ, esset, et non esset condignus vitæ æternæ. Esset quidem, quia haberet omnem perfectionem, quam habet dum procedit a gratia, ut constat ex modo dictis. Non esset autem, quia nulla operatio potest esse Deo accepta in ordine ad beatitudinem, nisi supposita acceptione subjecti, et influxu gratiæ.

65. Ad confirmationem respondetur ne diiniur gando suppositum adversativæ in majori præmissa ; sicut enim dependentia actus a gratia est reipsa ordo ad ultimum finem supernaturalem, ita habitudo illius ad finem ultimum est reipsa specialis dependentia actus a gratia; aliter quippe non esset suprema forma omnium moralium. Ex quo patet, falsam esse minorem illius syllogismi. Ad cujus primam probationem dicendum est, quod charitas secundum se sumpta non potest efficere opus condignum vitæ æternæ, ut causa illius adæquata. bene tamen ut causa inadæquata simpliciter, et completa insuo genere, scilicet causæ proximæ.

Ad secundam respondetur negando minorem, quia sicut voluntas habet ab anima vim tendendi in bonum consonum rationi: ita charitas participat a gratia vim, et efficaciam ordinandi actus honestos in finem ultimum, per quam constituitur in sua specie. Videatur D. Thom. *quxst. unica deo. charil. artic.* 6, in corpore, et *quxst.* 27, *de Verit. artic.* 5, in corpore, ubi ex mente Dionysii nostram firmat assertionem. Videantur etiam quæ diximus tradat. 16, *disputat.* 2, *dub.* 6, et eandem resolutionem valde confirmant.

DISPUTATIO V.

De augmento charitatis.

Cum habitus augeatur dependenter a suis actibus, vel sicut a causa efficiente, ut contingit in acquisitis, vel sicut a dispositione physica, aut morali, ut ostendemus evenire in per se infusis; idcirco postquam egimus de actu charitatis, congruum est ut de illius augmento disseramus. Præsertim cum ea, quæ possent circa ipsam charitatem in præsenli agitari, vel sufficienter constent ex ipsa littera D. Thomæ, vel non obscure ex dictis in disputationibus præcedentibus colligantur.

DUBIUM I.

Ctrwn charitassil capax augmenti?

Augmentum qualitatis est duplex, aliud extensivum, aliud vero intensivum. Primum sumitur vel per ordinem ad partes subjecti, ut cum albedo existens in parva quantitate extenditur ad informationem majoris: vel per respectum ad diversas partes ejusdem objecti, quas de novo attingit; quo pacto se extendit habitus scientiæ acquisitas per primam demonstrationem, cum fertur in alias conclusiones. Posterius vero augmentum, scilicet intensivum, sumitur per ordinem ad idem indivisibile subjectum, quia consistit in eo, quod forma magis, ac magis radicitur in illo, ejusque potentiam perfectiusexpleat. et sibi subjiciat, ut modo supponimus ex Philosophia Thomistica, et recte tradunt N. Complut, in *lib. de generat, disput. 4, quxst. Sei 9*. In præsenli ergo non agimus de priori augmento, quia subjectum charitatis est ratio indivisibilis, ipsaque quantumvis minima sit, sufficiens est ad attingenda omnia objecta, quæ oportet ex charitate diligere; ob idque non est capax extensionis subjectivas, aut objeclivæ. Sed procedit sermo de augmento intensive, quod fit per majorem radiationem in subjecto. Et quia virtus charitatis potest considerari tripliciter: primo secundum se secundo ut est in Viatoribus: tertio ut existit in Beatis; idcirco ad plenam hujus maleriæ intelligentiam considerabimus prædictam virtutem in his tribus statibus, et per respectum ad illos excitatam quæstionem decidemus.

Prima pars dubii expeditur.

1. Dicendum est primo, charitatem secundum se sumptam esse capacem augmenti a intensivi syncategorematicè infiniti. Hic assertio est expressa D. Thom. in *I, distinct. 17, quxst. 2, art. 4, et in hac 2, 2, quxst. 24, ari. "*, ubi Bannez, et Arauxo dub. 5, Malderus, dub. 5, Valent, *punct. 5*, Ca-Mijj preol. in 3, *distinet. 13, quxst. 1*, quibus accedunt omnes Authores, qui asserunt gratiam Christi Domini posse physice augeri in infinitum. Hi autem sunt Medina 3 *pari, quxst. 1, artic. 12*, Alvar, *ibi, disput. 36*, Vincent. Asturicensis *relecl. de gratia Christi, pag. nobis 236*, Joan, a Sanet. Thom. *eadem quxst. disput. 9, artic. 1*, Gonet *disputat. 13. articul. 1*, Suarez *disput. 22, Th seclione 2*, Vasquez *disput. 47, cap. 3*, et alii plures.

Probatum autem ratione: nam illa qualitas est capax secundum se sumpta intensivè infinitæ, cui ex suis principiis specificis nullus præfigitur terminus augmenti infra infinitum: sed charitati ex suis principiis specificis nullus præfigitur terminus augmenti infra infinitum; charitas igitur secundum se sumpta capax est intensionis syncategorematicè infinitæ. Major, et consequentia constant; quia qualitas secundum se sumpta tantum respicit sua principia specifica: unde si ex parte illorum non præfigitur ei certus terminus intensionis, erit secundum se sumpta augmentabilis in infinitum. Minor vero suadetur, quia principia specifica charitatis sunt bonum summum, in quod tendit, et divinus amor, cujus est participatio formalis. Ex his autem capitibus nullus ei præfigitur terminus infra infinitum simpliciter; nam quantumvis ipsa accedat ad summum bonum, potest magis, ac magis accedere; et quantumcunque participet divini amoris, potest amplius, et amplius: cum enim divinus amor sit actu infinitus, inter ipsum, et quamlibet ejus participationem signatam mediant infiniti in potentio participationis modi. Quocirca necesse est. ut data qualibet intensione charitatis dabilis sit alia, et alia major sine termino infra, infinitum simpliciter.

Confirmatur primo: nam quantumvis charitas intendatur, nec potest exhaurire divinum amorem, cujus est participatio;

nec

nec amittere propriam speciem, et transire ad aliam, eo modo quo color fuscus, si nimiam intendatur, corrumpitur in sua specie, et transit in nigrum: ergo charitas secundum se sumpta est capax augmenti interminabilis infra infinitum simpliciter. Consequentia patet, cl etiam prima pars antecedentis; nam cum divinus amor sit infinite participabit, nequit per finitam sui participationem exhauriri. Secunda vero probatur, quia charitas per sui intensionem non mutat principia specifica, sed magis, ac magis accedit ad illa: sed dum non variantur principia specifica, non potest corrumpi species rei, quæ ab illis desumitur: charitas igitur non potest destrui per sui intensionem, sed quo magis intenditur, eo magis intra terminos suæ speciei perficitur.

Confirmatur secundo: nam si propter aliquam rationem charitas secundum se sampla non esset capax intensionis syncategorematicè infinitæ, maxime quia dicit essentialiter ordinem transcendentalem ad subjectum creatum, cujus receptiva potentia est actu finita, et limitata: sed hæc ratio est nulla: ergo, etc. Probatum minor: tum quia licet potentia receptiva naturalis creature sit omnino finita, secus vero potentia obediencialis, quia cum hæc dicatur per ordinem ad omnipotentiam Dei, commensurum illa: unde sicut potentia Dei est infinita, ita potentia obediencialis creaturæ, quæ illi corresponde!, debet esse infinita in suo ordine, scilicet in capacitate recipiendi. Constat autem charitatem non respicere potentiam naturalem creaturæ, sed obediencialem. Tum etiam, quia ul tradit D. Thom. in *I, dist. 17, quxst. 2, art. 4, in corp. quanto plus anima recipit de bonitate divina, tanto capacior efficitur ad recipiendum, proindeque tanto plus potest recipere; quoniam polentiæ immateriales non limitantur ex materia, sed proportionantur bonitati divinæ in eis perceptæ: unde sicut intellectus, quo difficiliora intelligit, eo fit habilior ad intelligendum; ita voluntas, quanto plus recipit de charitate, tanto plus potest recipere; per ipsam quippe receptionem bonitatis perficitur, et augetur in illa capacitas ad recipiendum, ut § 4 magis explicabimus.*

2. Dices: essentia finita vindicat sibi finitam intensionem, neque potest suscipere infinitam, eo quod modus intensionis debet esse proportionatus essentiæ, quam *Salmant. Curs. thealog. tom. XXI.*

modificat: sed charitas est finita secundum essentiam, ut quæ constat genere, et differentia: igitur non est capax intensionis infinitæ.

Respondetur, quod essentia finita est in capax intensionis infinitæ simpliciter, et in actu; secus vero infinitæ secundum quid, et in potentia: nam cum hujusmodi intensio sit finita simpliciter, et in actu; et infinitas ei competens solum sit possibilis, non vero actu existens extra causas, sufficientes proportionantur essentiæ finitæ, præsertim si hujusmodi essentia sit formalis participatio actus infinite communicabilis, ut in charitate contingit.

Sed instabis: nam quaelibet forma creata vindicat sibi ex propria ratione determinatam suæ perfectionis quantitatem, ultra quam non potest connaturaliter crescere: sed charitas est forma creata: ergo ex propria ratione determinat sibi gradum intensionis, ultra quem non possit ex natura rei augeri.

Respondetur majorem esse veram, lo-solvitur, quando de forma creata, quæ est connaturalis alicui substantiæ; nam ex hac connaturalitate plures formæ vindicant determinatum augmentum, ultra quod si pertingant, iunt innaturales suis subjectis, iliorumque corruptionem inducunt, ut videre est in calore, qui si intendatur in homine ultra certum gradum, dissolvit connaturale illius temperamentum, quo dissoluto, perit homo, et omnes qualitates in illo receptæ. Charitas autem non est connaturalis alicui substantiæ creatæ, vel creabili; et ideo non determinat sibi ex natura sua certum intensionis gradum, sed est connaturaliter insensibilis in infinitum.

3. Sed urgebis adhuc: nam albedo, et alba nigredo non sunt capaces intensionis syncategorematicè infinitæ: ergo nec charitas. Antecedens constat: tum quia albedo, si nimium intendatur, destruitur: tum etiam, quia sequitur determinatam formam; accidentia autem quæ sequuntur determinatam formam, non possunt crescere in infinitum, ut probat D. Thom. *1 part. q. 7, n. Tho. ari. 3*. Consequentia vero liquet a paritate, quia sicut charitas est participatio amoris infiniti, ita albedo est participatio entis infiniti, scilicet primi.

Respondetur negando antecedens cum Coavdii-Magistro Soto *1 physic, quxst. 4, art. 2, ct 3*. Ad illius autem probationes dicendum, accidentia consequentia aliquam formam,

esse proportionala cum illa : unde eo ipso, quod prædicta forma sit determinata, debent illius accidentia habere terminum magnitudinis, et parvitas, quem non possint naturali cursu transcendere ; secus autem de potentia Dei absoluta. Nam attempta hujusmodi potentia nullus præfigitur terminus infra infinitum in actu accidentibus, ex eo quod sequantur formam determinatam, ut patet in quantitate ignis, vel aquæ, quæ licet habeat connaturalem terminum sui augmenti, de potentia vero absoluta est augmentabiliis in infinitum syncategorematice. Id quod etiam videre est in albedine nivis. quæ nunquam erit ita intensa. quin de potentia Dei absoluta possit magis ac magis intendi. Charitas autem non consequitur aliquam formam naturalem, et determinatam ; et ideo ex natura sua est capax intensionis syncategorematice infinitæ.

Quibus adde, albedinem, calorem, et alia hujuscemodi, non esse participationes formales alicujus perfectionis divinæ, sed virtuales tantum : etsi autem virtualis participatio formæ per magnum accessum ad illam corrumpatur, et in aliam speciem transeat; secus autem ipsius participatio formalis, quo pacto charitas creata divinum amorem participat.

§ ».

Dirimitur secunda difficultas.

4. Dicendum est secundo, charitatem viæ esse capacem ex sua natura augmenti syncategorematice infiniti, atque ideo in nullo viatore actu habere terminum, quem non valeat de potentia Dei ordinaria transire. Hæc assertio colligitur ex illo ad Philip. 1 : *Oro ut charilas magis, ac magis abundet* ; et ad Thessalonicen». 4 : *Crescamus in illo per omnia* : et Apocal. 22: *Qui justus est, justificetur adhuc*. Et ex Concil. Trid. sess.G, cap. 10, ubi diffinitur, justos per bona opera crescere in dies, ac proficere in sanctitate. Nam si charitas per bona opera, quæ justi eliciunt, crescit et augetur indies, evidens est, quod non habetin illis intensionis terminum, quem non possit de potentia Dei ordinaria transcendere, sed esse capacem augmenti syncategorematice infiniti ; nam hujusmodi augmenti capacitas in eo consistit, quod charitas viæ non habeat intensionis gradum, ultra quem non possit

augeri. Unde hanc conclusionem luentur cum D. Thom. in hac. 2, 2, q. 24, artic. 4, Banner, Valentia p. 3, conchis. 3, Malderus conc. 1, et 5, Pesantius disp. 1, Arauxo dub. 1, Ferre quxst. 14, § 1, Gonet disp. 10, art. 6, conc. 1, et p. 1, alii.

Probatur autem ratione qua utitur D. Thom. in 1, distinet. 17, quxst. 2, artic. 2, et in hac 2, 2, quxst. 21, art. 7. Nam quod aliqua forma habeat terminum finitum suæ intensionis, ultra quem non possit ascendere, vel provenit ex parte ipsius formæ, vel ex parte subjecti, in quo recipitur, vel ex parte agentis, a quo producitur : sed ex nullo ex his capitibus præfigitur charitati viæ terminus actu finitus suæ intensionis : ergo charitas viæ non habet terminum finitum, ultra quem non possit de potentia Dei ordinaria intendi, sed est capax augmenti syncategorematice infiniti. Major, et consequentia constant : minor vero quoad primam, et secundam partem etiam liquet ex dictis § præced. quoad ultimam autem suadet, quia causa productiva, et intensiva charitatis est infinita virtus Dei : virtus autem infinita non potest adæquari per effectum actu, et potentia finitum ; sed quolibet dato, potest producere alium, et alium perfectiorem sine termino infra infinitum simpliciter.

5. Secundo probatur eadem conclusio alia ratione magis speciali ; nam dum quis est in via ad aliquem terminum, potest quantum est ex parte ipsius viæ ulterius pergere, ampliusque ad illum accedere : sed charitas est via, per quam tendimus in hac vita in Deum sicut in finem ultimum nostræ beatitudinis; ad quem accedimus non passibus corporis, sed affectibus mentis, ut constat exilio 1, ad Corinth. 12 : *Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro* : quod esse intelligendum de charitate, docet D. Thom. P. quxst. 24 citata, ari. 4. Ergo dum sumus in hac vita, possumus magis, ac magis in charitate procedere, et Deo appropinquare: sed hæc major propinquitas, et accessus ad Deum per charitatem in eo consistit, quod ipsa magis, ac magis augeatur : ergo charitas viæ non habet terminum præfixum suæ intensionis, sed potest magis ac magis in infinitum syncategorematice augeri. Cætera constant : major vero probatur, quia dum aliquis est in via ad aliquem terminum, distat aliququaliter ab illo ; nam si esset illi indistans, non esset in via, sed in

fine viæ, et reali possessione termini, in quem tendit : constat autem, quod dum aliquis est in via ad terminum, potest quantum est ex hac parte ulterius pergere, illique amplius appropinquare.

Confirmatur primo : nam processus ad aliquem terminum finiri nequit ante realem consequentiam illius : sed charitas est via, perquam modo tendimus in beatitudinem sicut in terminum : igitur ante realem consequentiam illius, non potest charitatis processus, seu augmentum finiri; sed quolibet dato, poterit dari aliud, et aliud perfectius sine termino.

Confirmatur secundo : quia status viæ consistit in eo, quod mobile possit ulterius pergere versus finem, in quem tendit; statussiquidem viæ est status motus, seu processus ad aliquem terminum : ergo implicitum est, quod charitas viæ assequatur intensionis gradum, ultra quem non possit intendi. Patet consequentia, quia cum processus, seu motus charitatis consistat in illius intensione, eo ipso quod non posset amplius intendi, non posset ulterius procedere, seu moveri : subjectum autem, quod moveri nequit, non est in motu, seu statu viæ, sed in termino ; quia deficiente possibilitate motus, cessat per locum ab intrinseco viæ processus.

6. Dices : cuilibet justo præfixa est per divinam providentiam determinata, et finita charitatis intensio, in gradu scilicet proportionate gloriæ, ad quam est prædestinatus : ergo charitas viæ nequit de potentia Dei ordinaria in infinitum syncategorematice augeri, sed solum usque ad certum gradum divinitus constitutum. Patet consequentia, quia si ulterius posset augeri, posset frustrari dispositio divinæ providentiæ, quod est blasphemum.

Respondetur negando consequentiam, cuam non evincit probatio; nam respectu charitatis viæ? per accidens, et de materiali se habet, quod Deus illi præfixerit certum suæ intensionis gradum ; non enim id ex natura rei. aut ex conditione status vialis. Unde licet de facto nunquam transcendat illum gradum, nec attingat ante ultimum instans merendi, augerive posât in infinitum syncategorematice in censu composito divini decreti præfigentis sibi intensionis gradum ; bene tamen in sensu diviso, et quantum est ex natura sua, et statas viæ, in quo est. Quod non infert frustrationem divinæ providentiæ, ut ex

alibi dictis liquet. Et quidem si hæc consequentia aliquid probaret, etiam convinceret, quod per nullam potentiam posset augeri charitas parvuli decedentis ante usum rationis; quia per nullam potentiam frustrari potest dispositio divinæ providentiæ, quæ decrevit illius obitum in statu remisso charitatis; quod tamen nemo concedet, cum perspicuum sit, habitum adeo remissum posse de lege ordinaria a Deo intendi : nam hujus potentia? sphaera non restringitur ad id, quod libera Dei voluntate sancitum est, sed totum id potest, quod congruit naturis rerum secundum se, et secundum status illis annexos.

§ ni.

Ultima pars dubii absolvitur.

7. Dicendum est tertio, quod charitas palriæ non potest augeri de potentia Dei ordinaria, bene tamen de potentia absoluta, idque in infinitum syncategorematice. Hæc assertio est de mente D. Thom. in 1, dist. 17, q. 2, artic. 4, et in hac 2, 2, q. 24, ari. 4 et 1, cui subscribunt Authores, quos pro assertionibus præcedentibus adduximus.

Probatur autem prima hujus conclusionis pars ratione; nam quod est extra statum viæ, nequit saltem de lege ordinaria procedere : sed charitas palriæ est extra statum viæ; fruitur namque suo termino, scilicet beatitudine, per cujus possessionem excluditur status viæ : ergo nequit de lege Dei ordinaria procedere : sed charitatis processio est illius intensio : charitas ergo palriæ nequit de potentia Dei ordinaria intendi.

Confirmatur : nam eo ipso, quod quis extra tempus destinatum per naturam ad augmentum, nequit de lege ordinaria amplius augeri : sed charitas palriæ est extra tempus destinatum ex natura rei ad sui augmentum, quia tempus augendi charitatem est tempus merendi bealitudinem, quod cessat per illius possessionem : ergo charitas, ut est in patria, non est capax augmenti, attenta lege ordinaria Dei.

Deinde probatur eadem assertionis pars alia ratione magis speciali, et a priori. Nam quod est in statu immobili ex natura sua, non potest de lege ordinaria minui, aut intendi ; statui quippe immutabili debita est immutabilitas, et persistentia in

sua perfectione; eb idque non potest pali variationem in illa, attenta ordinaria Dei potentia, quæ providet rebus juxta naturam rerum, et ipsarum connaturalia debita : sed charitas patriæ est in statu immobili. et immutabili ab intrinseco, quantum ad suam substantiam, quæ pensatur ox beatitudine essentiali, el amore Dei ut finis ultimi, et summi boni in seipso : ergo charitas patriæ non potest de lege Dei ordinaria intendi, sed in eo gradu, quem habuit in primo instanti visionis beatific®, persistere debet usque in sempiternum.

8. Secunda vero pars hujus conclusionis suadetur breviter ; nam charitati patriæ ex nu^ caPite rvpugnat augmentum syncategorematice infinitana : ergo capax est illius, attenta Dei omnipotentia. Consequentia liquet : antecedens vero probatur; quia qualitati creatæ solum potest repugnare intensio syncategorematice infinita, vel ex parte agentis, cujus virtus non extenditur ad tantam perfectionem ; vel ex parte subjecti, quod est incapax illius ; vel ex parte ipsius formæ, quæ habet ex se determinatam mensuram. quam non potest transcendere, ut contingit in pallore, cujus termini per continuam alterationem exceduntur, perveniturque ad albedinem, vel nigredinem : sed nullo ex his capitibus repugnat charitati patriæ intensio syncategorematice infinita, ut constat ex dictis *num.* 1, et ostenti. Ttw.dit D. Thom. locis pro assertionem allegatis : ergo charitas patriæ attenta Dei omnipotentia augmentabilis est in infinitam.

Dices superesse aliud caput, ex quo repugnat charitati patriæ intensiois processus, scilicetstatum ipsum, inquo est; nam subjectum existens in aliquo termino, per nullam potentiam potest amplius moveri ad illum, qlias non esset in possessione prædicti termini. sed ab eo distans : charitas autem accedit ad terminum beatitudinis per sui intensioem ; unde si semel præsupponatur esse in illo, per nullam potentiam valebit amplius intendi.

Sed contra est : nam quamvis status beatificus excludat a charitate patriæ intensioem de potentia ordinaria, secus autem de potentia absoluta ; quoniam prædicta intensio ex nullo capite includit contradictionem : non enim involvit illam (quod dubitari posset), ex conditione ipsius status beatifici : tum quia etsi charitas patriæ sit in termino meriti, qui est beatitudo,

distat tamen infinite ab amore divino, cuius est formalis participatio; et ideo nihil prohibet, quin amplius intendatur, et media hac intensioe, magis ac magis accedat ad illum. Tum etiam, quia licet subjectum existens in termino omnino indivisibili, et incapaci majoris augmenti, et latitudinis, nequeat amplius moveri ad illum, secus autem si prædictus terminus sit capax extensionis majoris ea, quam actu habet; quoniam in hoc casu inter possessionem termini, in qua existit mobile, et illius latitudinem possibilem, cadit distantia motus pertransibilis : hujusmodi autem conditionis est visio beatifica ; nam quamvis sit actu finita, est tamen capax intensiois syncategorematice infinitæ. Unde per ordinem ad hanc illius latitudinem possibilem potest charitas patriæ in infinitum augeri, utpote quæ non est actu conjuncta prædictæ visionis latitudini, sed ab illa distans.

§ IV.

Referuntur opiniones contraria}.

9. Adversus conclusionem § 1, a nobis Pia stabilitam est quorundam, neque infimæci^, nolæ, Theologorum opinio, quæ asserit charitatem secundum se sumptam non esse capacem intensiois syncategorematice infinitæ, sed terminari ex natura sua per maximum quod sic, et minimum quod non; atque ideo dabilem esse summam charitatem, quæ per nullam potentiam amplius valeat augeri. Ita Durandus in 3, *distinet.* 13, *qurstione* 1, Scotus *ibidem*, Cajetan. in hac 2, 2, *quxstione* 24, *articulo* 7 *el* 3 *part, quxslione* 7, *articulo* 9, 10 *et* 11, Driedo *deûrêa captivitate, el redemptione humani generis, tract.* 2, *cap.* 2, *pari.* 3, *art.* 6, Lorca *loco yn proxime citato*, 2, 2, *disput.* 29, a quibus non longe absunt D. Bonavent. in 3, *dist.h.ii:* 13, *art.* 1, *q.* 2, et Palud. *ibid, quxst.* 1.

Probatur primo hæc sententia : nam ulfrfea docet Philosoph. 2, *de Anima, text.* 41..^ omnium natura vitali constantium estcertus terminus magnitudinis, et augmenti : sed charitas est forma vitalis : ergo vindicat sibi ex natura rei certum suæ intensiois terminum, quem non poterit de lege saltem ordinaria transcendere.

Respondetur Philosophum non loqui de intensioe qualitatum supernaturalium, quas ignoravit, sed de augmento substantiarum viventium ordinis naturalis, quæ determinant

determinant sibi certum quantitntis augmentum, eo quod sub illo, et non sub majori, habeant debitam dispositionem ad suas operationes exercendas. Quæ ratio non militat in charitate; nam hæc quo intonsior, eo melius disposita est ad exercitium sui actus, coque perfectiorem dilectionem esorit.

10. Secundo arguitur : nam charitas Christi Domini est in summo gradu intensiois, qui intra charitatis speciem est possibilis; et tamen est actu finita : ergo charilas secundum se sumpta non est capax intensioissyncategorematice infinitæ. Minor. et consequentia constant : major vero suadetur, quia quanto potentia receptiva est magis conjuncta causæ influenti, tanto abundantius recipit : sed anima Christi Domini est summe conjuncta Deo, qui est rausa influens charitatem, et gratiam : ergo animaChristi Domini participat ab illo has virtutes in summo gradu possibili intra illarum speciem. Quæ est expressa doc- l ry.trina D. Thom. 3 *part, quxst.* 7, *art.* 9, 10, Il *d* 12, ubi post alia ita concludit : « Finis . gratiæ est unio creaturæ rationalis ad < Deum; non potest autem esse, neque in- < telligi major unio, quam quæ est in per- » soni; et ideo gratia Christi Domini pertingit ad summam mensuram gratiæ : et i sic manifestam est, quod gratia Christi Domini non potest augeri, neque ex parte ipsius gratiæ, sed neque ex parte sub- < jecli. » Quod etiam tradit in 3, *dist.* 13, *quTst.* 1, *art.* 2, *quxslunc.* 3. Constat autem, eandem esse ralionem de charitate Christi Domini, ac de illius gratia.

Hujus argumenti difficultas expendenda p^J.esl, et decidenda ex professo 3*part, quxst.* 7,ubi propriam sedem habet. Quare in præsenli breviter illius solutionem perstringemus. Pro quo nota primo, quod gratia Christi Domini (et idem est de illius charitite), potest sumi dupliciter : uno modo physice, quo pacto est formalis participatio naturæ divinæ : alio modo moraliter, qua ratione importat dignitatem ad merendum, ctsatisfaciendum pro nobis, participatam ex conjunctione personali Verbi divini. Interest autem tantum discriminis inter utramque considerationem graliæ, quod priori modo accepta est actu finita, posteriori vero infinita simpliciter.

Secundo nota, quod formæ intensibili præfigilur naturalis terminus sui augmenti ex fine, ad quem per divinam sapientiam

dirigitur, ut docet D. Th. 3 *pari.* 7. 7, *ari.* d. Tto 12; finis autem ad quem gratia essentialiter ordinatur, est unio affectiva, et assimilative creaturæ rationalis ad Deum. Unde quia in hac unione non est dabilis ex natura rei summus gradus infra infinitum, sed quolibet dato, potest dari alius perfectior, idcirco gratia secundum se sumpta non vindicat sibi determinatum gradum sui augmenti, sed est capax ex natura rei intensiois syncategorematice infinitæ.

Observe denique, quod gratia Christi Domini ordinata est insuper ad unionem personalem humanitatis cum Verbo, et per respectum ad hunc finem sortita est terminum intensiois in illo gradu, quem divina sapientia judicavit convenientissimum per modum dispositionis ad prædictam unionem. Unde gratia Christi Domini nequit augeri physice de lege ordinaria, eo vel maxime, quia existit in illo ut in subjecto connatural! : omnis autem forma connaturalis suo subjecto vindicat certum suæ intensiois gradum, quem nequit de lege ordinaria transcendere.

11. Ex his ad argumentum respondetur negando majorem intellectam de gratia, aut charitate Christi Domini physice sumpta ; nam considerata moraliter, est in summo perfectionis gradu, qui haberi potest. Ad primam autem probationem in contrarium dicendum est, illum discursum convincere intentum in causa necessario influente, secus autem in causa libera ; nam etsi hujusmodi causa eo, cæteris paribus, actuet melius potentiam passivam, quo habet illam sibi magis unitam ; non tamen sequitur, quod si habet eam summe conjunctam sibi.influatinipsam secundum ultimum suæ virtutis ; quia cum hic influxus liber sit causæ influenti, potest ab ea pro libito restringi, et moderari, ut contingit in præsenli. Verbum quippe non influit gratiam in humanitatem assumptam secundum ultimum suæ virtutis, et prædictæ humanitatis capacitatem ; sed secundum suæ voluntatis beneplacitum, atque ideo in illo gradu, quem divinæ providentiæ mensura taxavit. Unde gralia Christi Domni physice accepta est summa, quæ haberi potest sub mensura prædictæ dispositionis, non vero absolute loquendo, et inspectis præcise terminis suæ speciei. Quæ solutio desumitur ex D. Thom. 9. 10, *art.* 4 *ad* 3 , ubiD Tt()0 sic habet : « Ad tertium dicendum, quod » sicut supra dictum est de gratia, quod

Nota 3.

Satisfit argu-mento.

a non potest esse major gratia, quam gratia Christi Domini per respectum ad unionem λ erbi : idem etiam dicendum est de perfectione divinæ visionis, licet absolute considerando possit esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem « divinæ potentiæ, » Constat autem gradum intensionis, qui est absolute loquendo possibilis, sive ad quem attentam Dei omnipotentia potest ascendere gratia Christi Domini contineri, intra illius speciem.

Ad secundam probationem respondetur, gratiam non ordinari essentialiter ad unionem personalem animæ cum Verbo, sed accidentaliter ex dispositione divina. Unde licet gratia Christi Domini ex hac posteriori ordinatione assequatur summum gradum suæ intensionis : secundum se tamen considerata non determinat sibi certum suæ intensionis augmentum. Sed est capax intensionis syncategoremaliter infinite, potestque proinde attentam Dei omnipotentia amplius intendi, quamvis de lege ordinaria oppositam illi conveniat, ut docet D. Thom. locis in argumento citatis, in quibus solum intendit probare gratiam Christi Domini non posse augeri de lege ordinaria, ut constat tum ex gravitate terræ, et charitale patriæ, quas ibi adducit in exemplum ad ostendendum gratiam Christi Domini non posse augeri, neque ex parte formæ, neque ex parte subjecti ; nam tam gravitas terræ. quam charitas patriæ possunt amplius intendi, attentam Dei omnipotentia, absolute loquendo. Tum etiam ex auctoritate proxime adducta, in qua suam mentem perspicue manifestat.

12. Tertio arguitur pro hac sententia : nam capacitas creaturæ ad recipiendam charitatem non est infinita syncategorematice : ergo charitas secundum se sumpta non potest augeri in infinitum. Consequentia ex eo liquet, quia charitas secundum se accepta dicitur habitudinem ad subjectum creatum, atque ita necesse est, ut illius capacitati proportionetur. Antecedens vero probatur : tum quia potentia receptiva charitatis est connaturalis creaturæ rationali ; n. Aug. quoniam ut docet D. August, *lib. de prxd. Sanet.* c. 5, posse habere gratiam, et charitatem, naturæ est hominis : constat autem potentiam naturalem esse incapacem formæ syncategorematice infinite. Tum etiam, quia si propter aliquam rationem esset in creatura capacitas ad suscipiendam hujusmodi formam, maxime quia quo

plus recipitur charitatis in creatura, (> hæc fit magis habilis ad recipiendum illius augmentum ; hoc autem est aperte falsum, quia causa formalis, qualis est charitas, nequit augeri in suo subjecto id, quod est proprium illius, scilicet potentiam recipiendi, cum potius prædictam potentiam actuali perficiat, et quodammodo excludat.

Respondetur negando antecedens. Ad rationem priorem probationem dicendum, potentiam receptivam gratiæ posse sumi dupliciter : uno modo in esse entis, et hac ratione est ordinis naturalis, quia est ipsa entitas substantialis animæ, ut constat inter alia ex adducta auctoritate D. Augustini. Alio modo in esse potentiæ passivæ obedientialis, quo pacto respicit agens supernaturale, et proportionatur cum illo. Unde sicut prædictum agens est infinite virtutis activæ, ita potentia obedientialis est infinite capacitatis passivæ ; in hoc videlicet sensu, quod sicut Deus potest efficere effectum magis, ac magis perfectum infra infinitum simpliciter, ita potentia obedientialis capax est recipiendi formam syncategorematice infinitam.

Ad secundam probationem negatur minor. quam non evincit probatio, quia mens D. Th. non est, quod charitas augeat entitative capacitatem potentiæ, in qua recipitur, eo modo quo portio materiæ addita præexistentibus, auget in illa potentiam receptivam quantitatis ; sed solum vult, quod potentia obedientialis animæ per charitatem. quam recipit, disponatur, et habilitetur ad recipiendum illius augmentum, eo modo quo intellectus percepto objecto difficili, fit magis habilis ad alia intelligibilia capessenda ; vel sicut subjectum habens calorem ut unum est magis dispositum, et approximatum receptioni caloris ut duo, quam si nullum calorem haberet. In qua assertionem nullum est inconveniens, nullaque involvitur conditio, quæ dissonet naturæ charitatis ; quippe illi consentaneum est, ut per sui receptionem habilitet capacitatem animæ, et approximet ad perfectiorem sui intentionem recipiendam ; quandoquidem ipsa capacitas animæ per susceptionem charitatis remissæ fit magis propinqua, et proxime susceptiva charitatis intensæ. De quo videri potest Cajet, in hac *quest. 24, arlic. 7.*

13. Contra nostram secundam assertionem triplex militat sententia. Prima, quæ fuit Begardorum, et Beguinarum, asserit

justos in hac vita pervenire regulariter ad statum, in quo illorum charitas non possit amplius augeri : quæ positio refertur, et damnatur in Clementina *Ad nostram, de hxrtilic.* Secunda fuit Joviniani, qui asseribat omnium justorum charitatem esse æqualem, ac proinde in nullo eorum augeri. ut referunt D. Hier. *lib. 2, adversus ip-* is *Miim Jovin.* et D. August, *lib. de lucres.* 82.

Tertia opinio acstruit, charitatem viæ posse quidem augeri, non tamen in infinitum fcarisjTicategorematice. Ita Rich, in 1, *dist. 17,* toto, et Oandavens. (*juodlib. 2, quæst. 2,* quibus accedunt Authores *num. 9* adducti contra nostram primam assertionem. Id autem, in quo omnes istæ sententiæ conveniunt, scilicet charitatem viæ non esse capacem intensionis syncategoremaliter infinite, faasuaetur ab inconvenienti. Primo, quia si charitas viæ esset ex natura rei augmentabilis in infinitum, posset charitas cujuslibet justii, attentam præcise potentia Dei ordinaria, excedere gratiam Christi Domini : at consequens est plusquam falsum : ergo et illud, ex quo sequitur. Probatur sequela, quia charitas Christi Domini physice considerata est actu finita, ut § *præced.* vidimus : constat autem quodlibet finitum passe superari ab alio finito, cujus non sit terminus augmenti.

Huic argumento respondet D. Thom. 3 *quxst. ari. 11 ad 3,* sic : « Dicendum, quod minus per augmentum potest pervenire ad quantitatem majoris in iis, » quæ habent quantitatem unius rationis ; sed gratia alterius hominis comparatur ad gratiam Christi Domini sicut virtus « quædam particularis ad universalem. » Unde sicut virtus ignis, quantumcunque « crescat, non potest adæquare virtutem « solis ; ita gratia alterius hominis, quantumcunque crescat, non potest adæquare « gratiam Christi. » Constat autem idem esse dicendum, quantum ad hoc de charitate Christi Domini, ac de illius gratia.

Secundo respondetur, sive amplius explicatur præcedens solutio animadvertendo, charitatem justorum posse considerari dupliciter. L'no modo quantum ad id præcise, quod importat ex sua ratione specifica, et stata viali. Alio modo, ut est gratia membri participantis illam ex influxu Christi Domini sicut capitis. Primo igitur modo considerata potest de lege ordinaria augeri in infinitum syncategorematice, excedereque proinde charitatem Christi Domini ; secus

aulem posteriori modo accepta. Nam charitati inferioris, sive membri, quatenus tali, connaturalo est sistere infra charitatem capitis. Unde quia absoluta loquutio. præsertim negativa, quæ totum destruit, proferri debet attentis omnibus, non vero consideratis præcise, quæ ex hoc, vel illo capite aut sunt connaturalia, aut non repugnant ; idcirco absolute loquendo dicendum est, charitatem justii existentis in via non posse de lege ordinaria Christi Domini charitatem excedere, eo quod hic excessas sit illi inconnaturalis ex uno capite, nempe ex conditione speciali sui subjecti, quod non habet gratiam, nisi ex influxu Christi Domini sicut capitis

14. Secundo arguitur : quia infinitam in actu neque per divinam potentiam est possibile : sed si charitas viæ esset augmentabilis sine termino, posset dari infinitum in actu : charitas igitur viæ non est absque termino intensibilis. Probatur minor, quia si a parte rei poneretur charitas interminata, existeret a parte rei infinitum in actu : ergo si potest dari a parte rei prædicta intensio carens termino, dari poterit infinitum in actu ; quandoquidem quidquid facit actus actu, facit potentia possibiliter.

Respondetur negando minorem, cujus nulla est probatio, utpote in qua arguitur a divisiva ad copulativam ; infinitam siquidem in potentia eo ipso, quod tale, nequit secundum omnes suas partes copulative sumptas a parte rei existere ; quia de illius ratione est, quod aliquid ejus semper restet producendum, eo quod est inexhaustibile in sua productione. Unde si poneretur a parte rei existens secundum se totum, amitteret infinitatem in potentia, transiretque ad infinitum in actu, quod est impossibile : nam infinitum in potentia non est potentia ad infinitum in actu, ut falso supponit argumentum ; sed potentia ad finitum in actu, cui semper potest fieri additio. Videantur N. Compl. 3 *Phys. disp. 18, N.comp. quxst. 3.*

Tertio, et ultimo arguitur : nam si charitas viæ esset augmentabilis in infinitum, posset excedere charitatem patriæ, utpote finitam, et limitatam : sed hoc non est dicendum ; charitas enim viæ comparatur ad charitatem patriæ sicut imperfectum ad perfectum, et sicut motus ad suum terminum : ergo neque illud, ex quo sequitur.

Respondetur perfectionem charitatis

posse attendi, vel ex sola intensione, vel ex omnibus capitibus, quæ concurrunt ad illam integrandam, atque ideo absolute, et simpliciter. Ex primo igitur capite neque repugnat, neque est inconveniens, quod charitas viæ excedat charitatem patriæ in diversis subjectis ; nemo enim Catholicorum abnuet charitatem, qua beatissima Virgo Deum amabat in via, excedere charitatem alicujus comprehensoris, utputa parvuli decedentis immediate post regenerationis lavacrum. Cæterum attentis omnibus, adeoque absolute loquendo, charitas viæ non potest adæquare perfectionem charitatis patriæ. Tum ob majus dominium, quod habet in patria supra subjectum: Tum quia secundum ultimum sui posse, et sine intermissione fertur actualiter formalius Deum. Tum ob præsentiam objecti, cujus visio maxime auget amorem. Tum denique ob alias causas ibi concurrentes, quæ videri

j) T. 10. possunt apud D. Thom. *q. 14. de charitate, art. 10*, et in hac *2.2. quest. 2.1. art. 7 ad 8*, et magis expendemus *disp. 7, dub. 4*.

Contra tertiam conclusionem nulla militat difficultas, quæ ex dictis § 3, non diluatur.

DUBIUM II.

Utrum charitas augeatur physice dispositive nostris actibus.

Oportet hic præmittere nonnulla, quæ alibi discussa reliquimus, ut ad punctum præsentis difficultatis cum majori expeditione accedamus, et sensus dubii amplius innotescat.

§ I.

Prælibantur aliqua.

Ko(a) 15. Primo observandum est, quod cum charitas sit proprietas gratiæ sanctificantis, juxta ea quæ diximus *tract. 14, disp. 4, dub. 6*. nequit augeri nisi ad ejus augmentum, sicut nec infundi, nisi ad ejus infusionem. Unde idem debet esse influxus nostrorum actuum in gratiam, et charitatem. Sed quia gratia exercet vim meritoriam media charitate, potius quam per alias virtutes, ut ex professo ostendimus *tract. 16, disp. 4, dub. 1*. propterea pertinet specialiter ad hunc Tractatum agere de ultriusque augmento sub nomine charitatis.

Et quidem actus nostros concurrere in aliquo causæ genere ad charitatem, et gratiam augendas, sive (et in idem redit) gratiam, et charitatem non augeri nisi dependenter a nostris actibus, constat ex Concilio Tridentino, sess. 6, *cap. 24*. ubi diffinitur : « Si quis dixerit, justitiam acceptam non conservari, atque etiam augeri coram Deo per bona opera, sed ipsa opera fructus solummodo esse, et signa justificationis adeptas, non autem ipsius augendas causam, anathema sit. » Cum autem causa multiplex sit, nempe finalis, efficiens, materialis, formalis, et dispositiva, quæ ad materiale reducitur ; et de his omnibus dubitari possit, exponere opus est, cur dubium ad solam causam dispositivam restringatur. Et quidem actus nostros non esse causam finalem augmenti charitatis, quod ad eos sequitur, facile constat ; siquidem augmentum charitatis non ordinatur ad illos, sed potius e contra illi ordinantur ad charitatem augendam. Et similiter prædictes actus non esse causam materiale receptivam, aut formalem hujusmodi augmenti, certius est, ut in dubium vocari non possit ; non enim recipiunt illud in se, nec in illo recipiuntur, aut ipsum formaliter constituunt. Unde difficultas reducitur ad causam efficientem, et dispositivam.

16. Est autem duplex causa effectiva: alia quæ efficit physice, et alia quæ efficit moraliter. Et quod actus a gratia, et charitate procedentes efficiant moraliter charitatis augmentum, constat ex dictis *tract. 16, disp. 6, dab. 4*, ubi ostendimus prædictos actus mereri de condigno augmentum gratiæ. Idque communiter docent Theologi hujus temporis contra D. Bonavent. et alios antiquiores, saltem loquendo de actibus intensioribus gratia præexistenti. An autem eadem doctrina extendi debeat ad actus gratia remissiores, infra constabit *dub. seq.* Modo enim sufficit supponere actus intensiores efficere moraliter gratiæ, et charitatis augmentum. Quod vero actus nostri nequeant efficere principaliter physice hujusmodi augmentum, constat ex dictis *tract. 14, disp. 8, dub. 1*, ubi ostendimus repugnare, quod aliqua creatura efficiat principaliter gratiam. Ex quo principio facile colligitur similis repugnantia in eo, quod actus nostri efficiant principaliter augmentum charitatis ; quoniam charitas non augetur, nisi ad augmentum gratiæ : quod autem nequit principaliter physice produ-

cere

cere gratiam, nequit eam principaliter physice augere, quod actio augmentat ! va-
eside se productiva ejus, quod auget, illud-
que efficeret, nisi productum supponeret :
ergo si nulla creatura valet efficere principaliter physice gratiam, nulla valet augere principaliter physice gratiam et charitatem ; atque ideo charitas non augetur physice principaliter nostris actibus.

17. Dubitari autem posset, an actus nostri efficiant physice instrumentally charitatis augmentum ? Et loquendo de actibus nostris, quatenus sunt partes sacramenti, certa est pars affirmativa apud D. Thom. et ejus discipulos ; nam cum doceant sacramenta novæ legis efficere, et augere physice instrumentaliter gratiam, consequenter docent actus, qui sunt pars sacramenti, habere eundem influxum circa augmentum charitatis. De quo *3 part, quest. 62 et 84 et 89*. Si vero sermo fiat de actibus nostris extra sacramentum, vera est pars negativa, et communis apud Authores. Nam actus nostri nequeunt habere hujusmodi influxum ex natura sua, sed ex sola institutione divina, quæ tamen nobis quantum ad hoc minime innotescit ; et ideo absque ullo rationabili fundamento assereretur talis influxus. Testimonia quippe significantia influxum effectivum nostrorum actuum in gratiam, et charitatem, et eorum augmentum, sufficienter explicantur de influxu morali, vel de influxu physico instrumentally intra sacramenta, vel denique de influxu physico principali in dispositionem ad gratiam, et charitatem ; efficitur enim principaliter actus, quibus ad earum receptionem, et augmentum disponimur.

sa 18. Supposito ergo, quod actus nostri influant effective moraliter in augmentum charitatis, et quod non influant effective physice, saltem extra sacramentum, videre oportet, an circa illud habeant concursus dispositivum ? In qua difficultate præsupponendum est, prædictos actus non esse dispositiones essentialiter requisitas ad charitatem augendam, et sine quibus charitas augeri non possit. Tum quia de facto potest augeri in parvulis absque actuali eorum dispositione ; si enim infans baptizatus confirmetur, aut ordinetur, vel Eucharistiam recipiat, consequitur horum sacramentorum effectum, atque ideo augmentum gratiæ, in qua præexistebat, ut lirsacum pluribus aliis docet Martinez de Prado *4^a 3^a part, quæstione, 80, dub. 12, num. 31 et*

38. Tum etiam, quia non implicat, quod Deus justificet adultum peccatorem absque ulla actuali ejus dispositione, ut ostendimus *tradat. disputatione 3, dub. 2* ; ergo pariter non repugnat, quod augeat præexistentem gratiam independentem a dispositione actuali ad hujusmodi augmentum. Quare difficultas procedit attendendo ad communem, et connaturalem ordinis gratiæ providentiam, secundum quam adulti in gratia, et charitate proficiunt. Et nemo Catholicorum est, qui neget actus nostros meritorios disponere in aliquo sensu ad charitatis augmentum. Sed eorum non pauci confundunt influxum dispositivum cum concursu morali per modum meriti, et sic dicunt actus nostros disponere moraliter ad augmentum charitatis, non autem physice. Inquo consistit punctum præsentis difficultatis.

19. Quam ut cum majori perspicuitate decidamus, et æquivocationem propulsemus, recolenda sunt quæ jam observavimus *tradat. 15, disputatione 3, dub. 5*, nempe denominationem causæ physicæ, aut moralis non regulari penes entitatem causæ, sed magis penes modum causandi. Sunt enim aliqua, quæ cum quid physicum sint, causant moraliter ; sicut actus, qui suadendo movet. Et econtra id, quod est morale, valet causare physice ; sicut malitia peccati gravis, quæ quid morale est, et tamen expellit physice gratiam. Hic autem diversus causandi modus consistit in eo, quod causa moralis non inducit immediate per semetipsam effectum principaliter intentum, sed movet, et allicit aliam causam ad id præstandum, ut patet in consilio, suasionem, meritis, et aliis causis moralibus. Causa autem physica influit in suo genere immediate per id, quod in se, et ex natura sua habet, licet nec concursus aliarum causarum excludat ; sicut materia per seipsam recipit, forma per seipsam informat, et agens per suam virtutem agit. Unde illa est dispositio physica, aut disponens physice, quæ per seipsam præstat munera propria dispositionis, quæ sunt aptare subjectum ad formam illud expurgando a contrariis dispositionibus, ipsuraque determinando, et trahendo ad participationem formæ. Et in hoc sensu inquirimus, an charitas augeatur physice dispositive nostris actibus ; sive, et in idem redit, an augmentum charitatis dependeat a nostris actibus tanquam dispositione physica, et ex

natura rei necessaria ad connatnrale charitatis augmentum. Restrigitnrque difficultas tum ad augmentum.charitatis in adultis (in parvulis enim non habet locum actualis dispositio, ut *numero procedenti* prænотавimus); tum ad augmentum extra sacramentum, ut sic præscindamus ab augmento ex opere operato, quod fit virtute sacramentorum supra dispositionem subjecti.

§H.

Prxfertur D. Thomx sententia.

20. Dicendum est. charitatem augeri physice dispositive nostris actibus, atque ideo actus nostros non solum mereri augmentum charitatis. sed ad illud etiam requiri per modum dispositionis physicae, et ex natura rei. Ita docet satis aperte Divus Thomas m 1, *distinct. 17, quxstione 2, articulo 3, in corpore*, ubi hæc habet : « Non eodem modo se habet actus informatus charitate ad augmentum charitatis, et actus præcedens charitatem, ad habitendam charitatem. Actus enim qui est ex charitate. ordinatur ad augmentum charitatis et per modum dispositionis, et per modum meriti : sed actus præcedens charitatem ordinatur ad contriti sequendam charitatem solum per modum dispositionis, et non per modum meriti, quia ante charitatem nullum potest esse meritum. » *Quibus* verbis palam docet Thomas, quod actus meritorii non solum influunt moraliter, seu meritorie in charitatis augmentum, sed quod etiam concurrant ad illud per modum dispositionis : qui concurrendi modus nequit non esse physicus, alioquin non distingueretur ab influxu morali per modum meriti. Præsertim cum S. Doctor affirmet actus supponentes charitatem retinere rationem dispositionis. quam habent actus charitatem præcedentes,, et superaddere concursum per modum meriti ; actus autem præcedentes charitatem disponant physice ad ejus infusionem. Idem haud obscure docet in præsenti, *quxstione 24, articulo 6*, ubi ait : Non quolibet actu charitatischaritasactu auge-
tur, sed quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentum, in quantum ex uno actu charitatis homo redditur promptior iterum ad agendum secundum charitatem ; et habilitate crescente, homo prorumpit in actum ferventiorum dilec-

tionis, quo conatur ad charitatis perfectionem ; et tunc charitas augetur in actu. » Ubi satis liquet, S. Doctorem, loqui de dispositione physica, alias non peteret exactam adeo correspondentiam inter dispositionem, et augmentum ; nec distingueret dispositionem remotam, et ultimam ; sed aperte concederet quolibet actu charitatis augeri reipsa charitatem : sicut discurrunt, qui contrariam nobis opinionem tuentur. Unde nostram assertionem docent communiter Thomistæ, Cajetan. *ad locum proximum citatum*, ubi Bannez *dub. 1, Arauxodu. 1, Joan, a S. Thoma disputatione 15, articulo 2*, Gonet *disputatione 10, articulo 6, conclus. 2*, Labat *disput. 3, dub. 2, conclus. 2*. FerreJ^h *quxst. 16, § 5*, Capreol. *in 4, did. 4, q. 1, art. 3 ad 1, Scoti contra 1*, Conrad. 1, 2, q. 114, art. 8, ubi Montesinos *disp. 36, q. ix* 7, § ult. et alii plures, quorum aliquos dedimus tractat. 15, *disp. 3, dub. 5, I*.

21. Ratio unica, et fundamentalis est : Quoniam charitas non augetur nisi ad augmentum gratiæ. cujus est proprietas : sed gratiæ augmentum dependet a nostris actibus sicut a dispositione physica : ergo idem dicendum est de augmento charitatis. Major, et consequentia constant. Minor autem probatur, quia gratiæ infusio dependet a nostris actibus sicut a dispositione physica : ergo et augmentum. Antecedens late ostendimus loco supra relato, et hic supponendum est. Consequentia autem probatur tum a paritate ; nam gratia, dum infunditur, et augetur, est ejusdem rationis : ergo si in sua infusione dependet a nostris actibus sicut a dispositione physica, pariter dependet in suo augmento. Tum etiam, quia ut tradit D. Thom. 1, 2, *quxst. 53, articulo 2*, habitas ex eisdem causis augentur, ex quibus generantur : ergo si prima gratiæ productio dependet a nostris actibus sicut a dispositione physica, idem dicendum est de ejus augmento. Tum denique, nam ideo gratia infunditur adultis dependenter ab eorum actibus, sicut a dispositione physica, quia quælibet forma perfecta dependet ex natura sua ab aliquibus dispositionibus ad eam præparantibus, et determinantibus, et quia debet recipi ad modum recipientis: unde cum gratia sit forma perfecta, et adultus sit susceptivum liberum, consonum rerum naturis est. quod recipiat libere gratiam se disponendo ad ejus receptionem : sed hæc eadem ratio militat in augmento gratiæ, ut facile consideranti constabit :

constabit ; ergo prædiclam augmentum dependet a nostris actibus sicut a dispositione physica.

Confirmatur, quia de his, quæ ad supernaturalem ordinem pertinent, id sentire debemus, quod magis congruit naturis rerum, dum oppositum per sufficientem auctoritatem non constat : sed magis congruit naturis rerum, quod augmentum gratiæ fiat dependenter a nostris actibus sicut a dispositione physica ; et nulla autoritas cogit ad oppositum asserendum : ergo dicendum est, quod augmentum gratiæ dependet a nostris actibus sicut a physica dispositione. Minor quoque secundam partem est manifesta, opposita enim opinio nulli innititur authoritati Scripturæ, Conciliorum. aut Patrum. Prima vero ejusdem parssuadetur exemplo naturalium, in quibus videmus substantiam dependere a physicis dispositionibus, non solum cum generatur, sed etiam cum augetur ; quippe non solum ad generationem, sed etiam ad nutritionem. et augmentationem præcedit aliqua alleratio inducens dispositiones physicas, quibus subjectum aptatur ad generationem, vel augmentum ; idque exposcit consonus rerum ordo : ergo quod augmentum gratiæ fiat mediis nostris actibus tangentem dispositione physica, est magis consonum rerum naturis. Quod significavit D. Thom. in *præsentis quæstione 24, articulo 6*, ubi ait : « Dicendum quod augmentum spirituale charitatis quodammodo simile est corporali augmento. » Et post pauca subdit : « Per aliquod tempus natura operatur disponens ad augmentum, et nihil augens actu, et postmodum producit in effectum id, ad quod disposuerat, augendo ipsum animal, vel plantam in actu. » Haec etiam non quolibet actu charitatis, etc. » Ubi discurret de augmento charitatis eam proportionem ad augmentum rerum naturalium, quod fit mediis dispositionibus physicis.

Accedit, quod gratia, et charitas non sunt formæ morales consistentes præcise in aliqua extrinseca appretiatione ; sed sunt quid physicum, quod ex natura sua prestat subjecto suos effectus, ut ostendimus *tradat. 14. disputatione 4, dub. 2*, unde earum connaturalem receptionem, et augmentationem non sufficit dispositio præcise moralis, sed requiritur coaptatio, et determinatio physica per actus nostros.

22. Nec apparet ulla conveniens dispa-

ritatis ratio inter primam gratiæ infusionem, et ejus augmentum. Quæ enim ab aliquibus assignatur, nempe actus gratiam antecedentes non esse meritorios illius, atque ideo disponere ad eam non moraliter, sed physice ; actus vero, qui ex gratia procedunt, mereri ex hoc ipso ejus augmentum, et subinde disponere ad illud, non physice, sed moraliter. facile dispellitur. Nam per hoc, quod actus sit meritorius, non exuit vim disponendi physice ; nulla quippe inter hos conceptus apparet repugnantia : ergo si actus nostri gratiam præcedentes disponunt physice ad gratiam, eodem modo actus gratiam subsequentes debent disponere ad ejus augmentum, quamvis simul illud mereantur. Præsertim cum actus gratiam antecedentes mereantur de congruo, ut plures volunt, ejus infusionem. Si enim iidem actus simul sunt dispositiones physicae, et meritum de congruo respectu primæ gratiæ, cur actus ex gratia orti non erunt et dispositiones physicae, et meritum de condigno ad ejus augmentum ? Valor enim condignus, quem ex gratia trahunt, non deprimit, aut extinguit vim dispositivam physicam quam ex se habent. Unde elucet quantum præmineat D. Thom. sententia contrariæ opinioni ; hæc quippe nulli auctoritati, aut urgenti rationi innititur, sed soli negantium voluntati ; illa vero attendit ad rerum naturas, et ipsis se accommodat. Quæ est optima procedendi methodus, dum auctoritas, aut firma ratio non evincit oppositum.

23. Quod autem alii addunt, discrimen in hac parte inter primam gratiæ infusionem, et ejus augmentum consistere in eo, quod ante primam gratiam non supponitur aliud, quam actus nostri, qui proinde exercere debent munus dispositionis physicae respectu illius : sed ad augmentum supponitur ipsa gratia, quia ad illud sufficienter coaptat, quin alia dispositio physica necessaria sit, eadem facilitate evertitur. Tum exemplo naturalium ; nam licet augmentum supponat naturam, nihilominus non fit nisi dependenter ab aliquibus dispositionibus physicis, ita quod eadem fere dispositiones, quæ prius præpararunt ad productionem substantiæ, postea auctæ, aut aliter modificatæ præparant physice ad ejus augmentum : ergo idem proportionabiliter dicendum est de augmento gratiæ, et charitatis. Tum etiam, quia sicut susceptivura immediatum, et velut connatu-

raie augmenti gratiæ. et anima per gratiam actuata : ita susceptivum immediatum, et quasi connatural-) primæ gratiæ, est anima secundum potentiam obediencialem ; et tamen ut anima recipiat primam gratiam, requiruntur præter potentiam obediencialem aliqui actus, qui eandem potentiam determinent, et trahant ad gratiæ participationem : ergo : id augmentum gratiæ requiruntur præter substantiam ipsius gratiæ aliqui actus, qui determinent, et trahant illam ad suum augmentum. Et ratio est eadem utrobique ; nam munus dispositionis non est constituere absolute potentiam, et capacitatem ad recipiendum vel formam, vel ejus augmentum ; hæc quippe capacitas salvatur absolute independenter a dispositionibus : sed situm est in eo, quod illa capacitas ex se indifferens determinetur, proportionetur, et trahatur ad formam, vel ejus augmentum. Sicut autem potentia obediencialis non habet ex se hujusmodi coaptationem, et determinationem, et propterea requiruntur aliqui actus, qui eam coaptent. et determinent, quæ sunt munera propria dispositionis physicæ : ita anima per gratiam constituta non manet coaptata, et determinata ad ejus augmentum. sed indiget actibus, quibus coaptetur, et determinetur ad illud ; quod est disponi physice per actus ad gratiæ augmentum. Et in hoc stat proportio inter modum, quo gratia in adultis producitur, et modum, quo in eisdem auge-

Aliqd evertit. Qr
24. Dices hanc Philosophiam, aut Theologiam habere quidem locum in substantia, aut formis substantialibus, secus vero in accidentibus, cujusmodi est gratia ; hæc quippe non exposcunt ullam physicam dispositionem a se distinctam ; sed primus eorum gradus potest disponere ad secundum, ut patet in augmento, aut intensione caloris ; potest enim transire a gradu secundo ad tertium, et alios, nulla interveniente dispositione physica distincta a gradibus præexistentibus.

Sed contra hoc est, quod licet gratia sanctificans sit entitative accidens, habet tamen rationem naturæ in ordine supernaturali, ut ostendimus *tract.* 14, *disp.* 4, *dub.* 3, *el* 6. Unde in sui productione, et augmento non imitatur accidentia naturalia, sed magis naturam, aut substantiam. Quocirca sicut hæc fit, et augetur dependenter a dispositione physica ; ita de productione, et augmento gratiæ proportionabiliter dicendum

est. Et quamvis charitas non so gerat per modum naturæ, habet tamen rationem proprietatis respectu gratiæ, et non fit, nisi augetur nisi cum conimensuralione ad illam : unde producitur, et intenditur dependenter ab eisdem causis, et dispositionibus. Accidentia autem naturalia, quæ non sunt proprietates, valent terminare propriam actionem ; et cum non habeant rationem formæ perfectæ, non egent dispositionibus : atque ideo et produci, et intendi possunt, nulla interveniente dispositione, ut in exemplo caloris contingit.

25. Ex dictis sequitur, solos actus charitate intensiores esse dispositionem physicam ultimam ad charitatis augmentum ; actus vero remissiores, aut æque intensos, disponere quidem physice, non proxime, et ultimo, sed remote. Hoc consecrarium quoad utramque pariem continet expressam doctrinam D. Thom. *in præs. q. 17. art. 6.* ubi ait : « Non quolibet actu charitatis charitas augetur, sed quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentum, in quantum ex uno actu charitatis homo redditur promptior iterum ad agendum secundum charitalem ; et habilitate crescente homo prorumpit in actum serventiorum dilectionis, quo cooperatur naturæ ad charitatis profectum et tunc charitas augetur in actu. » Et similia habet *in 1. distinct.* 17, *q.* 2, *art.* 9 ad 4. Et probatur ex dictis ; nam supposito quod actus nostri dispoliant physice ad augendam gratiam, et charitatem, ille actus erit dispositio ultima, qui omnino proportionatur augmento : sed solus actus gratia, et charitate præexistentibus intensior est omnino proportionalis cum tali augmento ; alii autem vel remissiores, vel ejusdem intensiois solum habent proportionem remotam : ergo soli actus intensiores disponunt ultimo, cæteri vero solum remote. Probatur minor, quia augmentum habitus idem est, ac excessus supra habitum præexistentem : sed actus non excedentes habitum proportionem cum hoc excessu, ut ex terminis constare videtur ; si enim intensio ut quinque excedit habitum intensum at quatuor, eodem excessu excedit actum intensum ut quatuor, et a fortiori actus remissiores : ergo cum prædicto augmento solus actus ut quinque omnino proportionatur, alii autem inferiores non habent nisi proportionem remotam.

Ad

Ad hæc: recta ratio didat, ut circa hæc discurremus cum proportionem ad naturalia, nisi oppositum constet ex sufficienti lullhorilale, quæ in præsentia assignari non valet: atqui in naturalibus soli actus intensiores habitu præexistenti sunt omnino proportionali ad ejus augmentum : ergo idem dicendum est de actibus, qui ad augmentum gratiæ. et charitatis concurrunt, Minor probatur ex D. Thom. loco supra relato in *resp. ad* 2, ubi ait : « In generatione virtutis acquisita non quilibet actus complet generationem, sed quilibet operatur ad eam ut disponens ; et ultimus, qui est perfectior agens, in virtute omnium procedentium reducit eam in actum, sicut etiam est in multis guttis cavantibus lapidem. » Et ratio idem convincit ; nam actus intensus ut quatuor procedens ab habitu intenso ut quatuor, est omnino proportionalis cum habitu intenso ut quatuor : sed habitus intensus ut quinque, aut sex, excedit seipsum intensum ut quatuor, ut ex terminis liquet : ergo etiam excedit proportionem actus intensi ut quatuor, et consequenter prædictus actus non est omnino proportionatus ad illud augmentum.

26. Si autem inquiras, an actus intensiores habitu præexistenti disponant ad augmentum secundum totam latitudinem actus, an vero solum secundum excessum actus supra habitum? Verbi gratia, habens charitatem ut quatuor elicit actum intensum ut sex, inquiritur an hic actus disponat ad sex quasi gradus charitatis supra præexistentem, et sic ad charitatem ut decem, an solum ad duos gradus supra priorem charitalem, et sic ad charitalem ut sex? Respondetur eligendo secundam partem, quæ aperte constat ex hactenus dictis. Quoniam dispositio, et terminus, aut forma, ad quæ disponit, debent proportionari : sed actus intensus ut sex est omnino proportionatus cum augmento ut sex, secus vero cum augmento ut decem : ergo non disponit saltem proxime, et ultimo ad augmentum ut decem, sed ad augmentum ut sex. Accedit, quod actum disponere ad augmentum, est disponere ad excessum habitus supra id, quod præexistebat : sed ipse actus in casu proposito non excedit habitum præexistentem, nisi in duobus gradibus, siquidem quantum ad quatuor ei adæqualur : ergo non disponit saltem ultimo nisi ad duos gradus augmenti supra habitum præ-

existentem, Quod amplius confirmari potest exemplo sæpius inculcato naturalium ; nam si habitus acquisitus sit intensus ut quatuor, et eliciat actum intensum ut quinque, non se intendit usque ad nonum gradum, alias effectus excederet causam, sed solum se constituit in quinto gradu intensiois: ergo idem dicendum est in intensione habituum supernaturalium per nostros actus, considerando actus secundum munus dispositionis physice ad augmentum. Et cui nimis scrupulosa videatur hæc naturalium similitudo, exhibeat doctrinam aliquam revelatam, quæ lumen naturale corrigat. Alias illud deserat solius voluntatis arbitrio.

§111.

Hefertur sententia contraria.

27. Oppositam opinionem tuentur Suarez opinio, *rez lib.* 8, *de gratia, cap.* 5, *et in refectione* *mersa, de reviviscentia meritorum, disp.* 1, *sect.* 3, Vastius Vrasquez 1, 2, *disp.* 220, *cap.* 8, Torres *in Torres præs. disp.* 68, *dub.* 3, et alii plures, Quæ probari solet pluribus argumentis, quæ æqualiter impugnant concursum nostrorum actuum per modum dispositionis physicæ ad primam gratiæ infusionem. Eis tamen ex professo occurrimus *tract.* 15, *disp.* 3, *dub.* 5. Unde supervacaneum foret illa in præsentia referre, et diluere.

Potest tamen aliter suaderi: quoniam Primum augmentum charitatis fit modo longe differentius, ac augmentum habitus acquisiti : ergo ex eo, quod actus nostri disponant physice ad augmentum habitus acquisiti, non sequitur, quod eodem modo debeant comparari ad augmentum charitatis ; atque ideo non requiritur exacta adeo proportio inter nostros actus, et charitatis augmentum, qualem hactenus descripsimus. Utraque consequentia patet, et antecedens suadetur : tum quia actus nostri comparantur ad habitum acquisitum nedum per modum dispositionis physicæ, sed etiam per modum causæ electivæ principalis ; quod tamen nequit convenire nostris actibus in ordine ad charitatis augmentum. Tum etiam, quia actus charitatis non solum disponit ad augmentum charitatis, sed etiam ad augmentum cæterorum habituum supernaturalium ; actus autem unius habitus solum disponit ad augescendum eundem habitum, non vero ad cæterorum habituum

augmentum : et ideo potest intendi habitus, v. g. Logicæ, quin intendatur habitus Philosophi®, aliæque similes differenti» assignari possunt. Ergo modo longe diverso comparantur actus nostri ad augmentum charitatis, et ad habitus naturales augescendos.

Confirmatur : nam charitas s. let. augeri in susceptione sacramentorum ex opere operato, et supra dispositionem subjecti: ergo charitalis augmentum non dependet a nostris actibus sicut a dispositione physica. Antecedens est certum, et consequentia probatur; nam si augmentum charitatis compararetur ad actus nostros sicut ad dispositionem physicam, ex natura rei dependeret ab illis, atque ideo non posset citra miraculum augeri supra illos; nullam autem intervenit miraculum in eo. quod charitas augeatur intra sacramentum ex opere operato : ergo signum est, quod ejus augmentum non dependet a nostris actibus sicut a dispositione physica.

Ad argumentum respondetur, dubitari non posse, quod plures reperiantur differenti» inter augmentum charitalis ex una parte, et augmentum habituum acquisitorum ex alia; id quippe exposcit diversa terminorum utriusque augmenti natura. Et hanc diversitatem semper concedimus, quoties recta ratio id evincit. Nulla autem obligat, ut dicamus habitus acquisitos augeri physice nostris actibus, secus vero charitatem : et ut concedamus servandam esse proportionem inter nostros actus, et augmentum habituum naturalium, secus vero inter actus nostros, et charitatis augmentum ; et ideo oportet utrobique cum eadem proportionem philosophari. Ad ea vero, quæ pro antecedentis probatione afferuntur, quatenus nostræ doctrinæ adversari possent, facile constat. Ad primum quidem ; nam sicut habitus acquisiti producuntur per nostros actus, ita possunt per eosdem effective augeri: charitas autem a solo Deo principaliter fit. et ideo a solo Deo effective intenditur, licet dependenter a nostris actibus. sicut a dispositione physica. Ad secundum etiam patet, quoniam intensio habitus acquisiti non terminatur per se 'primo ad unam communem omnium habituum radicem, sed ad habitum peculiarem, et speciali actui correspondentem ; et ideo potest unus habitus intendi, quin alius intendatur. Cæterum intensio charitatis non terminatur per se primo, et unice

ad ipsum habitum charitatis; sed terminatur ad gratiam sanctificantem, quæ est communis radix omnium habituum supernaturalium; et ideo ad augmentum gratiæ omnes simul habitus supernaturalis augentur.

Observandum tamen est, motivum nostræ assersionis non desumi præcipue ex proportionem, aut similitudine ad habitus naturales, sed magis ex similitudine ad augmentum substanti», seu naturæ; cui potius, quam ulli habitui acquisito comparanda est gratia sanctificans, cum habeat rationem naturæ in ordine supernaturali.

Ad confirmationem respondetur negando consequentiam ; nam licet augmentum gratiæ, et charitatis in adultis dependeat ab eorum actibus sicut a dispositione physica, potest tamen Deus operari supra hanc exigentiam. Et ita accidit in sacramentis, ubi Deus præler gratiam actibus correspondentem, amplius quid ex sua misericordia, et ob Christi merita superaddit. Nec tamen ex hoc sequitur, quod ibi interveniat miraculum; non enim cuncta, quæ cum minori coniiaturalitate fiunt, sunt slalim dicendi miracula, ut fusius explicuimus *loco citato*. Quod autem in sacramentis ita contingat, habemus ex fide per divinam revelationem. Unde curandum est Adversariis, ut quidsimile proferant circa improportionem aut independentiam physicam a nostris actibus, quam statuunt in augmento gratiæ extra sacramentum, et tunc credemus. Postestque confirmatio in ipsos retorqueri; nam affirmant gratiam extra sacramentum augeri dependenter a nostris actibus sicut a dispositione morali, cui cum quadam proportionem augmentum gratiæ commensurandum est ; et tamen intra sacramentum augetur gratia ultra hanc proportionem ex opere operato. Sicut ergo ex eo, quod gratiæ ausmentum in sacramentis non commensuretur actibus nostris sicut dispositioni morali, non infertur, quod extra sacramentum detur sine hac commensuratione : ita ex eo, quod gratia in sacramentis augeatur supra mensuram nostrorum actuum, non sequitur, quod extra sacramentum non dependeat ab illis sicut a dispositionibus physicis, quibus debeat commensurari.

28. Arguitur secundo : nam actus charitatis remissi non disponunt physice ad ejus augmentum : ergo neque aclus intensi, atque ideo tam isti, quam illi disponunt solum moraliter.

moraliter, Hæc secunda consequentia palet es prima; num aclus charitalis aliquo modo disponunt ad ejus augmentum. Prior vero recte infertur ex antecedenti : tum quia aclus remissi, et intensi sunt ejusdem rationis, et solum differunt penes magis, et minus; undosi actus charitatis intensi disponerent physice ad ejus augmentum, etiam actus remissi disponerent physice, licet minus proxime. Si ergo hi non disponunt physice, idem de illis dicendum erit. Tum exemplo naturalium ; nam quia calor est dispositio physica ad ignem, calor remissus disponit physice remote, et calor intensus disponit physice proxime, et ultimo. Ergo si actus charitatis disponerent physice ad ejus augmentum, omnes charitatis actus ad id physice disponerent : ergo e converso si aliqui charitatis aclus, nempe remissi, non disponunt physice ad ejus augmentum, sequitur quod nulli charitatis aclus etiam intensi physice disponant ad illud. Antecedens autem probatur, quia actus charitatis remissi nihil producant, nihil imprimunt potentiae, nihil post se in ea relinquunt, ratione cujus dicatur magis disposita physice ad charitatis augmentum; transactis quippe actibus remissis, manet potentia sicut prius : ergo actus remissi non sunt dispositiones physicae ad prædictum augmentum.

Respondetur negando aniecedens, oppositum enim satis constat tum ex probationibus primæ consequentiae, tum ex Divo

Thoma *in præsenti, articulo* 6, ubi ait : « Quilibet aclus charitatis disponit ad charitalis augmentum, in quantum ex uno aclus charitatis homo redditur promptior iterum ad agendum ex charitate ; et habilitate crescente, homo prorumpit in actum ferventorem dilectionis, quo conatur ad charitatis profectum, et tunc charitas augetur in actu. » Ubi loquitur de dispositione physica, alias non assereret requiri actum ferventorem, ut charitas augeatur in actu ; sed diceret quemlibet charitatis actum disponere sufficienter, et ultimo ad ejus augmentum, cum quilibet ipsius actus mereatur de condigno prædictum augmentum, ut Adversarii discurrunt. Ad probationem autem in contrarium respondent nonnulli, actum charitalis remissum producere, et relinquere in potentia aliquid habituale physicum, ratione cujus potentia determinatur, et inclinatur saltem remote ad eliciendum perfectiorem actum,

qui ultimo disponat ad charitatis augmentum. Cui dicendi modo suffragari putant D. Thom. *loco citato ad* 2, ubi loquens de augmento charitalis sicut de augmento virtutis acquisitæ, inquit : « Dicendum quod etiam in generatione virtutis acquisitæ non quilibet actus complet generationem virtutis, sed quilibet operatur ad eam ut disponens; et ultimus qui est perfectior agens in virtute omnium præcedentium, reducit eam in actum, sicut etiam est in multis guttis cavantibus lapidem. » Constat autem actus remissos virtutis acquisitæ aliquam dispositionem habitualem relinquere in potentiis, quæ conducit ad viriatis generationem, vel augmentum. Idque probat etiam exemplum guttarum excavantium lapidem ; aliquid enim physicum afferunt, ratione cujus præparant lapidem ad ultimam excavationem.

29. Sed huic dicendi modo non subseribimus, quoniam actus charitatis remissus, v. g. ut duo, in habente charitatem ut quatuor, licet sæpius repetatur, nihil habituale, et intrinsecum valet causare, et relinquere in potentia, quod non sit de linea charitatis, habeatque idem specificativum, siquidem prædictus actus tendit in idem formaliter objectum : quidquid autem hujusmodi fuerit, eminentius præstatur per ipsum habitum charitatis ut quatuor; unde non relinquitur locus, ut per actus remissos aliquid habituale, et intrinsecum fiat, vel relinquatur in potentia. Nec D. Thom. oppositum docet *loco citato*; solum enim intendit explicare illis exemplis, qualiter aclus remissi charitatis disponant saltem mediale, et remote ad ejus augmentum, sicut etiam contingit in prioribus actibus virtutis acquisitæ, et in primis guttis cadentibus super lapidem. Sed minime intendit aequalitatem in modo, cum certum sit actus virtutis acquisitæ concurrere effective physice ad ejus productionem, et augmentum ; et impulsus guttarum cadentium concurrere ad excavationem lapidis : actus autem charitatis non influunt effective physice in ejus productionem, vel augmentum, ut supra diximus *num.* 16, et docet S. Doctor *in D. Tho. hac qu. Tst. ari.* 2. Unde non oportet, quod si actus virtutis acquisitæ, et gullæ cadentes disponunt physice efficiendo, et relinquendo in potentia, et lapide aliquid habituale distinctum a seipsis, idem dicatur de actibus charitatis ; sed potius contrarium dicendum est, propter oppositam conditionem.

Ad antecedentis ergo probationem res-
bST pondérons, quod nt actus charitatis remis-
soimio. sus disponat physice, mediate, et remote
ad charitatis augmentum, non requiritur
quod aliquid a se distinctum producat, et
in potentia relinquat; nam independenter
ab hoc potest subire munia praxiictæ dispo-
sitionis. Primo, quia inter alia recensetur
expurgare subjectum a dispositione con-
traria; actus autem charitatis licet remis-
sus, inipedit actus peccaroinosos, qui possunt
et conservatione, el augmento charitatis
obsistere, ut de se constat; atque ideo dis-
ponit physice, licet remote ad charitatis
augmentum. Secundo, quia dum mens se
exercet in actibus charitatis, licet remissis,
avertitur ab extrinsecis impedimentis, et
occasionibus, quæ impediunt charitatis fer-
vorem: unde fit habilior quasi negative ad
exercendum actus intensos, quia major ha-
bilitas perlinet etiam ad rationem physicae
dispositionis. Poteslque id declarari ex D.

D. Tbo. Thom. 1, 2, q. 85, art. 1, et 2, ubi ducet
per peccata diminui inclinationem ad bo-
num naturale, non quia per peccata ali-
quid doentitate prædictæ inclinationis, sive
naturæ, aut potentiarum naturalium aufe-
ratur; sed quia peccata retardant prædic-
tam inclinationem, et minus expeditam
relinquunt, nt magis explicuimus in com-
mentario illius articuli secundi. Si ergo
a contrario sensu, actus charitatis remissi
disponunt, et habilitant physice, saltem
remote ad actus fervidos, et charitatis aug-
mentum, non quia aliquid habituale super-
addant potentia?, sed quia illam expediunt
ab actibus contrariis, el vitiosis, qui pos-
sent afferre oppositam indispositionem. Et
in hoc sensu D. Aug. super illud Psalm.
119 : *Involutus meus, etc.* ait : « Exercea-
« mur in charitate, ut redeamus ad chari-
« talem. » Ibi non agit de relitu ad chari-
tatem deperditam, sic enim non possemus
exerceri in charitate; sed de reditu ad cha-
ritatis augmentum, ad quod disponimur
per charitatis exercitium, sive fiat in gradu
intenso, sive in remisso. Videantur quæ
infra adjiciemus num. 38, et dub. 4, num.
199.

Tertium 30, Arguitur tertio : nam charitas me-
œniuoiretur de condigno suum augmentum, non
solum per actus intensiores, sed etiam per
actus ejusdem, aut minoris intensionis : id
autem quod cadit sub merito de condigno,
infallibiliter confertur : e»go charitas per
omnes, et quoslibet suos actus augetur :

quod non contingeret, si charitatis aug-
mentum dependeret ab ipsius actibus sicut
a dispositione physica, cui deberet propor-
tionari.

Et confirmatur, quoniam si actus remissi
non disponerent sufficienter ad augmentum
charitatis, sed requireretur alia intensior
dispositio, nunquam actus remissi conse-
querentur prædictum augmentum; quel
est nimis durum, cum relinquat actus re-
missos sine præmio. Sequela autem vide-
tur manifesta, nam superveniens actus
intensior per seipsum meretur illud pre-
mium, seu augmentum, et ad illud dispo-
nit; atque ideo hujusmodi augmentum cor-
respondebit actui intensiori, tanquam
merito, et dispositioni; et consequenter
actus remissi præcedentes nullum aliud
praemium, aut augmentum consequentnr.

Hoc argumentum, et confirmatio affe-
runt duas graves difficultates, quas opus est
seorsim tractare, atque decidere.

DUBIUM HI.

*Utrum actus charitatis remissi mereantur
de condigno charitatis augmentum.*

Difficultatem hanc ex se satis arduam,
molestissimam fecit prolixus nimis ali-
quorum labor, qui in ejus resolutione plu-
rima coacervant, vel alio spectantia, vel
quæ seorsim tractari petunt. Hujusmodi
sunt primo, an ratio augescendi charitalem
reperiatur in solis actibus a charitate eli-
citis, an etiam in actibus aliarum virtut-
um? Secundo, utrum vis merendi conve-
niat solum ratione substantiæ operationum,
an etiam ratione durationis, multiplic-
ationis actuum, difficultatum materialium,
et quarumlibet circumstantiarum, ex qui-
bus bonitas moralis crescit? Tertio, an
actus meritorius augeat charitatem secun-
dum totam latitudinem ejusdem actus, vel
præcise quoad aliquid incertum, et indeter-
minatum? Quarto, utrum posito quolibet
actu meritorio, statim augeatur charitas;
an vero differatur hujusmodi augmentum,
et ad quod tempus? Sed duas priores diffi-
cultates decimas reliquimus in tract. 16, de
Merito (ad quem pertinent), disp. 4, dub. 1
et 2. ubi late ostendimus rationem merendi
reperiri primario in actibus charitatis, et
nullius virtutis actum mereri de condigno
augmentum gloriæ, ac perinde gratiæ, el
charitatis, nisi ex hujus virtutis imperio,

et

et influxu : eis autem suppositis, et infor-
mantibus, aut dignificantibus aliarum vir-
lulum opera, omnem, et quamlibet bonita-
tem moralem in nostris adibas repertam
(ex quolibet capito proveniat), augere me-
ritum in ordine ad majus præmium. Quæ
doctrina loquendo de actibus intensioribus
habitu præexistente, et abstrahendo ab acti-
bus remissioribus (hos enim respicit præ-
sens difficultas) hiccilra controversiam sup-
ponenda est. Quartæ vero, et ultimæ diffi-
cultatis resolutio haud obscure constat ex
dictis in eodem tract, disput. 4, dub. unie.
se' majoris claritatis gratia iterum revo-
cabitur ad speciale examen dub. seq. Tertia
denique difficultas præsentis dubio est affi-
nis, ejusque legitima decisio ex dicendis
obiter apparebit. Oportet autem aliqua
praemittere, quæ dubium istud, rescissis
extraneis, aut facilioribus, ad specialem, et
valde gravem controversiam reducant.

§ I-

Observationes nonnullae.

ML 31. Ut status præsentis difficultatis faci-
lius intelligatur. supponamus, v. g. Petrum
habere charitalem ut quatuor. Potest utique
tripliciter charitatem exercere : primo eli-
ciendo actus minus intensos, videlicet ut
duo, vel tres : secundo eliciendo actus æque
intensos, nempe ut quatuor : tertio eliciendo
actus magis intensos, nimirum ut quinque,
aut sex, et deinceps. El quod charitas cres-
cat per actus magis intensos, certum omni-
no, et extra controversiam est; habent
enim prædicti actus sufficientem propor-
tionem, tam in esse dispositionis physicæ,
quam in esse meriti ad augescendum habi-
tum præexistentem, ut liquet exemplo ha-
bituum naturalium, qui per similes actus
augentur. Unde dubium revocatur ad alios
actus, tam minus intensos, quam a-que in-
tensos; et omnes hos vocamus remissos,
quia licet actus, v. g. ut quatuor, adaequet
intensionem habitus ut quatuor, a quo eli-
citur; nihilominus non adæquat latitudi-
nem augmenti superaddendi, hoc enim de-
bet ad minus esse ut quinque. Quocirca ne
saepias eadem inculcemus, nomine actus
remissi significamus omnem actum non ex-
cedentem habitum charitatis, a quo elicitur,
quantumvis actus in se. et absolute inten-
sissimus sit, v. g. ut centum; dicitur enim
remissus pro qualitate præsentis materiæ
Salmant. Curs, theolog. torn. XII.

per comparisonem ad augmentum, sive
terminum intensiorem, v. g. ut centum et
unum. Et de actibus in hoc sensu remissis
inquirimus, an mereantur charitatis aug-
mentum? ITocedilque difficultas de merito
de condigno, quod inter alia importât jus
justitiæ ad præmium, fundatum in aequa-
litate morali inter valorem meriti, sive
obsequii ex una parte, et a?slimabilitatem
præmii, sive mercedis ex alia. Quod enim
per actus remissos valeat quis mereri de
congruo augmentum charitatis, aut alia
superexcedentia præmi-a, facile intelligitur.
cum hujusmodi meritum solum importet
jus amicabile fundatum in amicitia inter
merentem, et præmiantem, et in aliquali
proportionem meriti ad præmium, ut expli-
cuimus tract, citato, disp. 2, dub. unie.
Quamvis verosimilius sit de farto, nec glo-
riam, nec charitatis augmentum cadere
sub merito præcise de congruo, sed solum
esse præmiacorespondentia merito de con-
digno, Deo ita disponente, qui supposita
primæ gratiæ, et charitatis infusione, et
gloria eis correspondente. vult quod earum
augmentum sit corona justitiæ, atque ideo
supponat merita æqualia de condigno.

32. Et quia ex piuribus testimoniis, quæ xota2.
in hac controversia expendi solent, quæ-
dam loquuntur de augmento justitiæ, seu
gratiæ, alia de augmento gloriæ. et alia de
augmento charitatis; ex quo Authores non-
nulli ansam arripuerunt, ut diversimode
circa hæc discurrerent, unde obscuriorem,
et prolixiorem difficultatem hanc reddide-
runt : propterea resolutorie supponendum
est, gloriam non augeri, quin augeatur
gratia; nec hanc crescere, quin crescat cha-
ritas : ita quod si augmentum gloriæ fuerit
physicum, et exercitum, eodem modo au-
geantur gratia, et charitas, nempe physice,
et exercite : et si augmentum gloriæ fiat
moraliter meritorie, et quoad jus illud con-
sequendi, eadem saltem ratione crescant
gratia, et charitas, videlicet quantum ad
jus consequendi suo tempore debitum aug-
mentum.

Priorem hujus suppositionis partem, Gloria
nempe gloriam non augeri, quin propor-
tionabiliter augeatur gratia, negavit Du-
rand, in 1, dist. 17, quxst. 8, existimans JS
actus charitatis remissos mereri augmen-
tum gloriæ, non autem augmentum gra-
tiæ. Sed eam communiter docent Theologi, n., rand-
et merito. Tum quia sicut gloria datur jus-
tis, et sanctis; ita major gloria datur ma-

gis justis, et magis sanctis : sed homo constituitur formaliter justus, et sanctus per gratiam, ut diximus *tract.* 1.º, *disput.* 2, *dub.* 1, et aliis locis ibidem relatis: ergo gloria non augetur, quin proportionabiliter augeatur gratia. Tum etiam, quia lumen gloriæ, quod est ratio proxima eliciendi visionem beatificam, comparatur ad gratiam sicut passio ad essentiam, et proprietas ad naturam, juxta ea quæ diximus *tractat.* 1-1, *disput.* 4, *dub.* 6, Sed passio, et proprietas proportionari debet eum essentia, et natura : ergo eo proportionali modo, quo augetur gloria, augetur etiam gratia. Tum denique, quia nequit crescere gloria, quin homo magis terminet specialem Dei amorem, quo ad eandem gloriam acceptatur : sed gratia est terminus specialis amoris Dei acceptantis hominem ad gloriam, ut diximus *loco proxime citato, dub.* 1; ergo nequii homo crescere in gloria, vel in jure illam consequendi, quin crescat in gratia.

An autem crescente jure ad majorem gloriam, debeat statim augeri physice gratia, constabit ex dicendis *dub. seq.* Modo enim sufficit præmittere, non posse augeri gloriam, vel in re, vel injure, quin gratia aliquo modo augeatur.

Nexos
inter
patiam,
dei
chants

Victoria
So,^o.

proverb.

33. Secundam etiam suppositionis partem, videlicet gratiam non augeri, quin proportionabiliter augeatur charitas, negarunt Victoria *in relectione de augmento charitatis, p^{ar}t. 1, num.* 6, et Soto *lib.* 2, *de natura, et gratia, cap.* 1°, circa *finem*, censentes actus charitatis remissos mereri augmentum gratiæ. et gloriæ, secus vero augmentum charitatis. Sed est jam communis inter Theologos, et communiter eisdem fere motivis. *Primo*, quia charitas est proprietas physice dimanans a gratia, ut diximus *tract. cil. disput.* 4, *dub.* 6. Sed crescente natura crescunt, saltem per se loquendo, ejus proprietates : ergo crescente gratia crescit charitas. *Secundo*, quia quanto aliquis magis diligit Deum, tanto magis a Deo diligitur, juxta illud Proverb. 8 : *Ego diligentes me diligo* .-et Joan. 14 : *Si quis diligit me, diligetur a patre meo, et ego diligam eum*. Gratia autem est forma, per quam homo constituitur objectum terminans Dei dilectionem ; et charitas est virtus proxima, per quam diligit Deum : ergo quanto augetur gratia, tanto augetur charitas, et e converso. Tertio, quia augmentum gloriæ est juxta augmentum charitatis, ut expresse tradit Divus Thom. 1 *part, quxst.* 12, *artic.*

6, ubi ait : *Qui plus habebit de charitate, perfectius videbit, et beatior erit* : sed gloria nequit augeri, quin augeatur gratia, ut diximus *num. prxced.* Ergo gratia, et charitas simul augentur, et eandem mensuram. seu proportionem observant. Ei in hoc sensu D. Aug. *tract, ult. in Jean.* dixit, inchoatam charitatem esse inchoatam justitiam ; et perfectam charitatem esse perfectam justitiam; *justitix* nomine significans gratiam, qua justificamur. Argumenta vero, quibus utramque suppositionis partem impugnant Authores supra relati, sunt satis debilia : quocirca illa prætermittimus. Videatur Arauxo *in prxsenti, dub.* 2, qui illa refert, et diluit.

34. Dubitari autem potest, utrum quod diximus de charitatis augmento comparative ad augmentum gratiæ, debeat extendi ad alias virtutes infusas, an videlicet omnes simul augeantur cum commensuratione ad augmentum gratiæ ? Ad quam difficultatem Arauxo ubi proxime, *num.* 67, negative respondet, affertque pro sua opinione Cajetan. Conradum. et Valentiam. Sed loquendo de virtutibus, quæ simul cum gratia infunduntur, probabilior censemus partem affirmativam; quoniam prædictæ virtutes sunt proprietates gratiæ ab ea physice dimanantes : unde sicut non producuntur per se, sed ad productionem gratiæ; ita nec augentur, nisi ad ejus augmentum : quocirca debent ipsi in quantitate, et intentione commensurari. Nec ratio urgens occurrit, ut aliter de his virtutibus, ac de charitate discurremus, ut jam observavimus 1, 2, *quxst.* 66, *artic.* 2, *num.* 2. Et ea, quæ pro sua opinione affert Arauxo, solum præbent, quod detur inter virtutes inæqualitas ex parte actus, quatenus homo valet exercere magis actus unius virtutis, quam alterius : quosensu insolennitate Confessorum utitur Ecclesia illis verbis Eccles. 11 : *Aon est inventus similis illi*, utique in usu alicujus virtutis; nemo enim est, qui in alicujus exercitio non præemineat. Sed cujuscunque virtutis actus exerceatur, sicut vel physice, vel moraliter illam auget, ita et in eadem quantitate auget gratiam, et reliquas virtutes.

Diximus, *loquendo de virtutibus, etc.* nt excluderemus a resolutione nostra fidem, et spem ; hæ quippe possunt et infundi, et augeri independenter a gratia, et sine commensuratione cum illa, ut patet in peccatoribus. Unde contingere solet, quod cum

gratia

gratia infunditur in gmdu remisso, supponat et reperiatur fidem in gradu intenso ; atque ideo quod non coinmensurentur in quantitate.

Ex præmissa observatione liquet, augmentum gratiæ, charitatis, et gloriæ eidem subdi controversial et resolutioni ; et testimonia, atque argumenta, quæ de augmento gloriæ procedunt, applicanda esse eodem modogradiæ. et charitali, et e converso, quin oporteat de his singillatim discurrere. Inde dubii titulus, qui solius charitatis meminit ad augmentum gratiæ, et gloriæ exleudi debet; licet, ne vocum multitudo confusionem pariat, ad solam charitatem convenienter restringatur.

35. Deinde observandum est, quod cum inquirimus, an actus remissi mereantur charitatis augmentum, difficultas præcipue refertur ad quaecumque augmentum superaddendum habitui præexistenti, quidquid sit de quantitate ejus, quod superadditur, an videlicet debeat esse secundum totam lalitudinem actus meritorii, ita quod si actus est ut quatuor, debeant totidem gradus charitatis superaddi, necne ? Ad præsentem enim controversiam sufficit illud prius, quidquid sit de hoc posteriori. Inde Authores, qui ad primum illud affirmative respondent. communiter docent hoc secundum esse incertum. Imo eorum plures affirmant, quod licet omnes gradus actus remissi sint meritorii, nihilominus non oportet, quod singulis gradibus ex parte actuscorrespondeant secundum arithmeticam aequalitatem singuli, et totidem gradus ex parte augmenti ; sed sufficere, quod actibus minus, aut magis perfectis respondeat minus, aut majus augmentum secundum proportionem geometricam, ut videri potest apud Suarez *in relect. de revivisc. ment. ifcl.* 3, Malderum *in prxs. art.* 6, *dub.* 3, et Arauxo *dub.* 3, *conci.* 3 et 4. Quod nobis videtur longe probabilius, nam ex opposito fieret, charitatem per viginti, aut triginta actus augeri augmento quodam incredibile, quasi infinito, et excedente munem experientiam. Si enim habens charitalem ut decem eliceret actum ut decem, fieret charitas ut viginti ; et rursus eliciens actum ut viginti. fieret charitas ut quadraginta; et ita procedendo juxta hanc calculationem, vigesimus, aut etiam trigesimus actus immensam quandam charitatis molem parturiret. Quod, nisi afieraturaliquid Scripturæ testimonium Dei voluntatem in

hac parte manifestans, apparet prorsus incredibile. Scriptura autem magis significat contrarium, nam de his, qui corde bono relinent Dei verbum, dicitur *Luc.* 8, quod *fructum centuplum afferunt in patientia*. Et Jacobi 1, dicitur, quod *patientia opus perfectum habet*. Per quæ significatur, neminem magnam sibi sanctitatem comparare, nisi exerceat egregia virtutum opera, quæ absque continuatione laboris, et palientiae non elicit. Unde in præsentia vel supponendum est, charitatem non augeri in quantitate omnino commensurata gradibus actus meritorii ; vel saltem abstrahendum est ab hoc, tanquam a re prorsus incerta. Et difficultas reducitur ad augmentum, in quacumque quantitate fiat supra habitam præexistentem. In quosensu inquirimus, an actus remissi, sive non adæquantes latitudinem augmenti superaddendi mereantur illud de condigno ? Verbi causa, an si habens charitalem ut quatuor eliciat actum ut tres, mereatur quod ejus habitualis charitas suscipiat aliquod augmentum, et crescat ultra priorem mensuram ?

36. In quo sensu, et abstrahendo ab hoc, quod hujusmodi augmentum sit illudmet, quod actibus intensioribus corresponds, vel distinctum ; et similiter abstrahendo ab hoc, quod actus remissus sit meritum adæquatum, vel inadæquatum respectu augmenti superaddendi, omnes Theologi hujus temporis supponunt actus charitatis remissos mereri de condigno charitatis augmentum, et hanc suppositionem esse omnino certam. Quod relictis aliis fundamentis, tam ab aulhoritate, quam a ratione, satis liquido, et urgenter probatur ex Concilio Tridentino; nam sess. 6, *cap.* 10, ait : Trid-

Sic ergo justificati, et amici Dei euntes de virtute in virtutem renovantur, ut Apostolus inquit, de die in diem, hoc est mortificando membra carnis suæ, et exhibendo ea arma justitiæ in sanctificationem per observationem mandatorum Dei, et Ecclesiæ, in ipsa justitia per Christi gratiam accepta, coopérante fide bonis operibus, crescant, atque magis justificantur, etc. Et conformiter ad hanc doctrinam diffinit in eadem sess. can. 24 : « Si quis dixerit, justitiam acceptam non conservari, atque etiam augeri eorum Deo per bona opera ; sed opera ipsa fructus solummodo, et signa esse justificationis adeptæ, non autem ipsius augendæ causam, anathema sit. » Et can.

Si quis dixerit, hominis justificati
« bona opera ita esse dona Dei, ut non sint
etiam bona ipsius justificati merita; aut
ipsum justificatum bonis operibus, quæ
ab eo per Dei gratiam, et Jesu Christi
meritum, cujus vivum membrum est,
fiunt, non vere mereri augmentum gra-
tiæ, vitam æternam, et ipsius vitæ æter-
næ, si tamen in gratia decesserit, conse-
quutionem, atque etiam gloriæ augmen-
tum, anathema sit. »

37. Nec prædicta decreta debent, autpos-
ad solos actus intensiores,
Tum quia nullum præstanl ad hanc limita-
tionem fundamentum. Tum etiam, quia
licet indefinite loquantur, nihilominus
diffinitiones, aut propositiones indefinite
in re dogmatica æquivalent universalibus,
ut a simili constat in pluribus aliis, quæ
in eadem sessione diffiniuntur, ut cum *can.*
18, diffinitur, Dei præcepta esse homini
justificato possibile, non licet id limitare
ad præcepta facilia, excludendo difficiliora.
Tum prælerea, quia sicut Concilium loqui-
tur indefinite de bonis operibus, ita etiam
loquitur indefinite de homine bene ope-
rante; et tamen non possumus diffinitio-
nem Concilii limitare ad peculiare quos-
dam homines, alios excludendo: ergo nec
possumus eam limitare ad quædam opera,
excludendo alia. Tum insuper, quia Conci-
lium loquitur de bonis operibus, quibus
homo observat præcepta Dei, et Ecclesias,
ut constat ex doctrina *cap.* 10, cui relati
canones correspondent; homo autem obser-
vat illa præcepta non solum per actus in-
tensiores, sed etiam per remissos, qui pro-
inde comprehenduntur sub determinatione
Concilii. Tum denique, nam ex opposito fie-
ret, hanc propositionem esse veram: Si quis
dixerit hominem justificatum bonis operibus
non mereri augmentum gratiæ, non est ana-
thema. Quam tamen nemo Catholicorum
concedet, siquidem est aperte contra deter-
minationem Concilii. Sequela autem vide-
tur manifesta, quoniam hæc propositio est
indefinita, et quæ de operibus remissis veri-
ficatur, si prædictum effugium admittatur;
limitatur enim ad opera, quæ illud effu-
gium excludit a determinatione Concilii.

38. 'Sed objicies: actus charitatis remis-
sus non est opus bonum, sed potius pecca-
minosum: ergo cum Concilium loquatur
de operibus bonis, non comprehendit actum
charitatis remissum. Probatur antecedens,
quia idem est operari remisse, ac operari

negligenter, ut sumitur ex D. Ambros.
super Psalm. 118, *serai.* 2, *vers.* 2, D. Hieronym.
super illud Proverb. 10: *Egestatem operata est manus remissa*: et D. Thom.
2, *quæst.* 57, *artic.* 3. Constat autem, quod
operari negligenter est peccatum, juxta il-
lud Hieremiæ 48: *Maledictus qui facit opui
Dei negligenter.* Ergo actus charitatis remis-
sus est peccatum.

Confirmatur primo; nam quod acluscha-
ritatis sil remissus, provenit ex defectu
fervoris charitatis: sed hic defectus impor-
tat negligentiam, quæ est peccatum veniale,
ut expresse docet D. Thom. infra, *quæst.* 54,
ari. 3 ad 1; ergo actus charitatis remis-
sus est peccatum veniale.

Confirmatur secundo, quia nihil dispo-
nit ad corruptionem charitatis, nisi pecca-
tum: sed actus charitatis remissi disponunt
ad charitatis corruptionem: ergo sunt pec-
caminosi. Minor probatur ex D. Thom. I,
2, *q.* 52, *art.* 3, ubi resolvit actus re-
missos disponere ad diminutionem, et cor-
ruptionem habitus.

Respondetur objectioni negando anteeo-Ejfi
dens, ad cujus probationem neganda est &
major absolute, quia ut inquit D. Thom. D. &
infra, *quæst.* 52, *art.* 1, *negligentia impor-
tat defectum debiti sollicitudinis.* EA ideo ubi
non datur debitum operandi intense, de-
fectus intensionis, seu remissio non est
negligentia. Et ita accidit in eo, qui habens
charitatem ut quatuor, amat ut duo; non
enim tenetur operari cum majori intensio-
ne, atque ideo non peccat, sed ponit abso-
lute actum bonum.

Et hinc patet ad primam confirmatio-
nem; nam Div. Thomas eo loco agit de ne-
gligentia quæ, ut vidimus, dicit defectum
debite sollicitudinis. Carentia autem majoris
intensionis in actu non est defectus rei de-
bite, cum intensio non cadat sub præcepto,
sed sub consilio. Unde non sequitur, quod
actus charitatis remissus sit peccatum ve-
niale. Nec defectus intensionis potest in
rigore appellari defecfus fervoris; nam fer-
vor non diminuitur, nisi per oppositionem
peccati venialis impediens charitatis
exercitium. Per hoc autem, quod quis eli-
ciat actus remissos charitatis, non impedi-
tur ab ejus exercitio, sed potius eam exer-
cet, ut ex terminis liquet.

Unde etiam patet ad secundam; nam
cum actus remissus charitatis non impor-
tet defectum alicujus debiti, nequit dispo-
nere ad corruptionem charitatis: sicut enim
hujus

hujus corruptio non fit, nisi per peccatum
mortale; illi dispositio ad ejus corruptio-
nem non fit, nisi per venialia. Et D. Thom.
loco in hac confirmatione relato non agit
de habitibus infusis, sed de acquisitis, ut
salis liquet ex eisdem verbis, quæ in con-
trarium referuntur. Si *intentio*, inquit, *ac-
tus proportionabiliter deficiat ab intensione
habitus, talis actus non disponit ad augmen-
tura habitus, sed magis ad diminutionem ip-
sius.* Diminutio enim non habet locum,
sillem de lege ordinaria, in habitibus in-
fusus, el multo minus in charitate, ut re-
solvit D. Thom. in *prxs. quæst. art.* 10, in
corp. el in resp. ad 3, ubi ait: « Dicendum,
' quod in infusione charitatis requiritur
motus liberi arbitrii, sicut supra dictum
est. Et ideo illud, quod diminuit inten-
sionem liberi arbitrii, dispositive opera-
tur ad hoc, quod charitas infundenda sit
minor. Sed ad conservationem charita-
tis non requiritur motus liberi arbitrii,
alioquin non remaneret in dormienti-
bas. Unde per impedimentum intensio-
nis liberi arbitrii non diminuitur chari-
tas. »

39. Diximus in hac ultima suppositione,
« resolutionem in ea contentam esse omnino
certam, el possemus addere, esse etiam de
secundum communem Theologorum
hujus temporis sententiam, *abstrahendo ab
hoc quod actibus intensioribus, etc.* quia
Concilium solum expresse determinat bo-
ni opera hominis justificati mereri aug-
mentum gratiæ, et gloriæ; sed non diffinit
expresse, quod istud augmentum sit præ-
mium essenziale distinctum ab eo, quod
actibus intensioribus corresponde!; nec
diffinit expresse, quod quilibet actus etiam
remissus mereatur per modum pretii adae-
quati illud augmentum. Unde sententiæ
diversæ, quæ circa hujus rei declarationem
circumferuntur, non excedunt probabili-
tatem, ut recte observavit M. Joan, a S.
Thom. in *prxs. disp.* 15, *art.* 3, in *princi-
pio.* Et opinio Bannez, quæ in hac parte vi-
detur durissima, et doctrinæ Concilii minus
cobierens (asserit enim actus charitatis re-
missos non mereri de condigno augmen-
tum charitatis, aut gloriæ diversum ab eo,
quod correspondet actui intensiori, si quem
forte homo post actus remissos eliciat);
non reputatur improbabilis, ut tradit sa-
pienlissimus M. Herrera in *MS. ad art.* 6
Zjmn-hujus quæst. dub. 2, ubi relatis Juniorum
argumentis, addit: « Hæc sunt argumenta,

quibus prædicti Authores sententiam
« suam defendere conantur, ut primam,
quæ sibi contradicit, damnent gravi cen-
sura vel temeritatis, vel periculosæ in
fide. Nihilominus licet nos illam non te-
neamus (nec enim in sensu, quem inten-
dunt ejus sequaces, loquitur D. Th.) non
videmus sufficiens motivum, quare sic
debeat damnari, maxime attestantibus
eam viris sanctis Vincentio. et Antonino,
et doctissimis Conrado, Capreolo: etc. »
Et *conci.* 8, subjungit: « Dico octavo: Pri-
ma sententia ex relatis a principio du-
bii, ut defenditur a M. Bannez, multis
gravissimis Theologis visa est multum
probabilis, et valde consona verbis D. Tho-
mæ. Ita tenuit Deza. Hæc conclusio patet
ex variis eorum approbationibus', quæ
circumferuntur, etc. » Posset etiam ad-
dere: Patet ex fundamentis, quibus fulci-
tur, et ex modo non inverosimili, quo Con-
cilium exponit; licet enim illa non omni-
no convincant, nec iste penitus satisficiat;
nihilominus cum sufficienti probabilitate
procedunt, eteonirariam sententiam red-
dunt incertam. Quæ minime adnotamus. ut a
censura vindicemus propriam statim pro-
ponendam sententiam, quæ (licet cum com-
muniori non plene conveniat), longe dis-
tat ab ea opinione Bannez, illiusque rigo-
rem multum temperat, ut ex dicendis
constabit: sed ut retundamus excedentes
quorundam invectivas, et censuras contra
prædictum Magistrum.

His suppositis, videamus qualiter opor-
teat exponere, quomodo actus charitatis
remissi mereantur ejus augmentum. In quo
non multa inculcabimus, sed breviter, et
resolutorie illum dicendi modum propone-
mus, qui nobis videtur verior, et tempe-
rantior inter extremas opiniones, magis-
que aptus ad conciliandum diversa D.
Thom. testimonia specie tenus contraria.

§ II.

*Dux assertiones stabiliuntur pro dubii
resolutione.*

40. Dicendum est primo, quod si actus prin-
cipalis charitatis fuerit remissus, tam physice, co-
quam moraliter, respectu augmenti su-
peraddendi, non meretur illud de condi-
gno, saltem ut meritum, seu pretium adae-
quatum. Explicatur assertio; etenim inten-
sio actus potest attendi vel penes gradus

physicos entilatis, aut radicationis, vel penes gradus valoris; et ille dicitur physice remissus, qui non adæquat physicam latitudinem augmenti, sicut cum actus est ut duo, et augmentum ut quatuor: ille vero dicitur moraliter remissus, cujus valor non adæquat valorem, seu æslimabilitalem augmenti, sicut cum actus habet valorem ut duo, et augmentum habet valorem ut quatuor. Abstrahimus autem ab hoc, quod præmium retribuitur ex justitia commutativa, vel ex distributiva; utrobique enim attenditur adæquatio meriti cum præmio, licet in priori adæquatio sit secundum æqualitatem, et in posteriori secundum proportionem. Et actum deficientem ab hac saltem adæqualione in valore, seu æstimatione morali, appellamus moraliter remissum per comparisonem ad præmium. Addimus autem illam limitationem, saltem ut meritum, seu pretium adæquatnm, ob ea quæ infra *num.* -18 dicimus. Conclusionem ergo sic expositam censemus admittendam esse ab omnibus Theologis, qui in hac controversia diversimode opinantur. Censemus etiam continere propriam mentem D. Thom. in pluribus testimoniis, quæ solent referri pro opinione Bannez, et in quibus affirmat actus charitatis remissos non mereri charitatis augmentum; non enim referenda est ejus resolutio ad remissionem operationis quantum ad solos gradus physicae radicationis; sed magis ad inadæquationem valoris, penes quem potissime attendi debet adæquatio inter meritum, et præmium.

Assertio hæc probatur unica, sed evidenti ratione; quoniam ad meritum de condigno requiritur inter alias conditiones, quod opus adæquet valorem præmii, sive (et in idem redit) quod opus sit tantum in esse obsequii, et meriti, quantum est præmium in esse præmii, et remunerationis. ut constat ex dictis *tract.* 16, *disp.* 2, *dub. unico*, ubi descripsimus proprias conditiones, ac rationes meriti de condigno, et meriti de congruo. Constat autem, quod ubi opus est remissum, tam physice, quam moraliter respectu augmenti superaddenddi, non adæquat valorem prædicti augmenti in esse præmii. alioquin non remissum, sed potius æque intensum diceretur, ut ex ipsis terminis liquet. Ergo si actus charitatis fuerit remissus, tam physice, quam moraliter respectu augmenti superaddendi, non meretur tale augmentum de condigno.

Nec videmus, qualiter possit hoc motum enervari, nisi negetur ad meritum de condigno requiri adæquationem cum premio. Quod et confundit proprias rationes meriti de condigno, et meriti de congruo; et in præsenli supponimus esse falsum ex his, quæ suo loco diximus.

•11. Dicendum est secundo, contingeres*^A posse, quod actus charitatis physice remissus respectu augmenti superaddendi, sit æque intensus moraliter; atque ideo fieri posse, quod actus charitatis physice intensus ut duo, mereatur de condigno, et ut pretium adæquatum augmentum charitatis ut quinque, diversum ab eo, quod actibus physice intensioribus corresponde!. Hæc conclusio est contra Bannez, et alios Authores, quos *num.* 67 dabimus; sed eam communiter docent Theologi hujus temporis, ut videbimus *n.* 53, cum sine distinctione, aut limitatione affirmant, hominem per actus charitatis remissos mereri de condigno charitatis augmentum distinctum ab illo, quod corresponde! actibus intensioribus. Potestque assertio probari testimoniis Concilii Tridentini *num.* 36 relatis, quæ cum indefinite loquantur, ad minas comprehendunt casum hujus assertionis. Continet etiam propriam sententiam D. Thom. ut statim videbimus.

Probatur conclusio ratione fun lamentali; quoniam ut actus charitatis mereantur de condigno augmentum superaddendum, sufficit suppositis aliis conditionibus, quod adæquent in valore morali illud augmentum in esse præmii: sed nulla est repugnantia in eo, quod actus physice remissi adæquent sibi in valore morali augmentum in esse præmii: ergo fieri potest, quod actus physice remissus illud de condigno mereatur. Major est evidens; nam cum rationes formales meriti, et præmii, quatenus tales, non sint quid physicum, sed morale; et cum influxus meriti in præmium non sit physicus sed moralis; potissimum quod in regulanda adæqualione inter meritum, et præmium attendi debet, est valor moralis, et in ordine ad prudentem æstimationem. Minor autem probatur; nam valor moralis operationis non sumitur unice, et adæquate ex ejus physica intensione, sed etiam desumitur ex aliis capitibus: ergo non est necessarium, quod valor moralis commensuretur cum intensione physica operationis, sed potest illam excedere, atque ideo non repugnat, quod

adus charitatis physico remissus adæquet sibi in valore morali augmentum superaddendum, Confirmatur, et declaratur; nam quid sit de aliis capitibus, certum est, quod continuatio, aut multiplicatio ejusdem obsequii habentis eandem physicam intensiorem, auget ejus valorem moralem in esse obsequii. Undo pluris æstimantur viginti obsequia ut duo, quam unum obsequium ut duo; et pluris habetur obsequium ut duo continuatum per unum diem, quam obsequium ut duo durans per brevem morulam. Quod evidenter liquet in laborantibus in obsequium alterius, et promerentibus premium; plus quippe dicitur laborare, et promereri, qui per unum diem continuat idem physice opus, quam qui illud efficit per unam tantum horam, licet in omni spatio conservet opus eandem physicam intensiorem. Et similiter plus dicitur laborare, et promereri, qui plura opera ejusdem rationis, et intensiōis physicae facit, quam qui facit unicum tantum opus. Qua de causa præmium, quod in esse talis excederet unicum tantum opus, aut factum per unam tantum horam, minime excedit in esse præmii idem opus, si vel continetur per longum tempus, vel frequenter multiplicetur cum eadem intensiōe. Et injustum esset non plus rependere illi, qui opus ut duo vel multum continuat, vel sæpe repetit, quam ei, qui opus ut duo semel tantum, et per breve spatium facit, ut satis liquet ipsa experientia, et ex communi modo concipiendi. Ergo pariter continuatio, aut multiplicatio actus charitatis ut duo auget ejus valorem moralem in esse meriti, et obsequii; nec enim ulla conveniens differentia ratio assignari valet. Et consequenter fieri poterit, quod actus charitatis non adæquans physice gradus augmenti superaddendi, ita crescat in valore morali, ut illud sibi adæquet in esse meriti, et obsequii: ut continget v. g. si comparemus actum intensum physice ut duo cum augmento physice ut quinque. Si enim illemet actus cum eadem physica intensiōe centies repetatur, aut per centum horas continetur, crescit profecto quantum ad æstimabilitatem moralem in esse obsequii, et crescit adeo, ut sibi adæquet, imo excedat valorem augmenti ut quinque in esse præmii, ut discursus proxime factus plane ei incit,

42. Explicatur amplius ex his, quæ tam in ipso merito, quam in rerum naturalium

permutationibus contingunt. Nam si attendamus ad physicam rerum dignitatem, actus charitatis nunquam adæquat physicam perfectionem visionis beatificæ, quæ est præmium nostris operibus correspondens: atque ideo, si ad considerationem pure physicam attenderemus, non posset illam mereri de condigno. Et nihilominus tam ratione libertatis, quam ratione gratiæ, a qua procedit, ita crescit in ratione obsequii, ut mereatur de condigno visionem beatificam, ut explicuimus *tractat.* 16, *disput.* 3, *dub.* 2. Quod satis declarat, intensiōem, ut sic dicamus, valoris moralis non omnino commensurari perfectioni specificæ, aut latitudini graduali physicae operationum; sed posse crescere supra illam. Similiter in naturalibus æs non adæquat perfectionem specificam auri, sed quodlibet aurum vel in minima quantitate excedit perfectionem specificam totius æris; et tamen in ordine ad permutationem justam, et secundum prudentem æstimationem potest æs ita multiplicari, ut sit dignum quasi pretium pro una libra auri, ut experientia liquet. Sic ergo licet actus charitatis intensus physice ut duo non adæquet augmentum charitatis ut quinque; potest tamen vel ratione continuationis, vel ratione multiplicationis, vel ex aliis capitibus ita crescere in æstimatione morali, ut sibi adæquet in esse meriti, et obsequii illud augmentum in esse præmii, et mercedis. Quod suppositis aliis conditionibus sufficit, ut illud mereatur de condigno.

Declaratur ulterius alio exemplo, quod magis adhuc ad rem præsentem accedit; etenim in operibus satisfactoriis valor ad satisfaciendum non commensuratur physicae ipsorum intensiōi, sed potest illam excedere, atque ideo consequi remissionem majoris pœnæ, quam sit illa remissio, quæ operi secundum latitudinem physicae intensiōis considerato respondet. Unde opus satisfactorium, quod non sufficeret ad rependendam poenam, si repetatur, aut continetur, potest sufficere. Hac de causa plus satisfacit, qui cum eadem intensiōe, et charitate decies jejunit, quam si semel jejunit. Alioquin non oporteret in satisfactione sacramentali imponere plura opera poenalia ejusdem rationis, v. g. decem jejunia; siquidem plura non plus satisfacerent, quam unum ejusdem rationis; quod plane est absurdum, et contra communem confessoriorum, et fidelium praxim. Ergo

pariter valor meritorius non omnino commensatur physicæ intensioni operis meritorii ; sed fieri potest, quod ratione continuationis, vel multiplicationis, vel aliarum circumstantiarum ita crescat, ut latitudinem gradualem physicæ intensionis excedat; et consequenter poterit mereri de condigno illud charitatis augmentum, ad quod consideratum præcise secundam physicam intensionem, esset insufficiens Id quippe paritatis ratio convincit.

43. Et quod hæc sit propria, et expressa sententia D. Thom. liquet ex eo, quod S. Doctor contemplatur in actibus charitatis et rationem physicae dispositionis in ordine ad charitatis augmentum, et rationem meriti de condigno in ordine ad idem augmentum; ita quod illud augmentum comparetur ai nostros actus et per modum formo» ad suam dispositionem, et per modum præmii ad meritum. Quo supposito asserit quod cum actus sunt physice remissiores augmento superaddendo, non disponunt sufficienter ad tale augmentum, sed egent ulteriori dispositione. quæ physice adæquet latitudinem gradualem augmenti. Docet tamen illos actus physice remissiores mereri de condigno tale augmentum. Et inde concludit, quod posito actu meritorio augmenti, non semper sequitur immediate tale augmentum ; sed multoties differtur usquedum eliciatur actus ejusdem physica» intensionis cum augmento, et qui physice ultimo ad tale augmentum disponat. Quæ doctrina plane supponit latitudinem gradualem physica» intensionis non omninocommensuraricum latitudinegraduali valoris moralis ; sed fieri posse, quod actus physice remissior augmento, adæquet sibi valorem illius, ipsumque proinde mereatur de condigno. Alioquin non oporteret aliter philosophari de actibus secundum rationem dispositionis physicae, et secundum rationem meriti de condigno in ordine ad idem augmentum, ut ex se liquet. Quod autem p. Thom. ita discurrat, constat evidenter; nam *in hac qurstione, articulo 6 ad 1*, ait : e Dicendum, quod quilibet actus charitatis « meretur vitam æternam. non quidem « stalim exhibendam, sed suo tempore. Et « similiter etiam quilibet actus charitatis « meretur charitatis augmentum, non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur ad hujusmodi augmentum, ¶ Et *quTstione 114, articulo 8*. sibi objicit, quod si quilibet actus charitatis mereretur ejus-

dem charitatis augmentum : « sequeretur « quod per quemlibet actum meritorium « gratia, vel charitas augetur; quod videtur « detur inconueniens, cum quandoque actus meritorii non sint multum ferventes, ita quod sufficiant ad charitatis augmentum. ¶ Ad quod respondet in hunc modum : « Ad tertium dicendum, quod « quolibet actu meritorio meretur homo « augmentum gratiæ, sicut et gratiæ condignitatem, quæ est vita æterna. Sed « sicut vita æterna non statim redditur, « sed suo tempore; ita nec gratia stalim augetur, sed suo tempore, cum scilicet « aliquis fuerit sufficienter dispositus ad « gratiæ augmentum. » Ubi plane supponit, actum charitatis sufficientem in ratione meriti ad augmentum charitatis, esse aliquando insufficientem ad illud in ratione dispositionis physicae. Quod nunquam verificaretur, si valor moralis, penes quem attenditur ratio meriti, non posset excedere latitudinem gradualem intensionis physice ejusdem actus, penes quam attenditur ratio dispositionis physicae ad augmentum.

44. Ubi obiter elucet discrimen inter actus naturales augescentes habitus acquisitos ex una parte, et actus charitatis augescentes habitum charitatis ex alia : quod quia aliqui non considerarunt, decepti sunt circa modum, quo charitas crescit per actus meritorios. Nam actus naturales non augent habitus meritorie, sed solum physice, aut dispositive, aut effective ; et quia actus remissus non est dispositio sufficiens ad augmentum, nec vis sufficiens ad illud efficiendum, propterea actus naturales remissi non dicuntur augere habitum, sed dumtaxat disponunt remote ad prædictum augmentum. Cæterum actus charitatis non solum habet disponere physice ad charitatis augmentum, ut vidimus *dub. præced.* sed etiam comparatur ad illud per modum meriti, ut docet S. Thom. *in præsentia, art. 6*, et ostendimus *tract. 16, disp. 6, dub. 4*. et supponunt omnes in præsentia. Undesimilitudo inter actum charitatis, et actus naturales in ordine ad augescendum habitum. observanda dumtaxat est in genere causæ dispositivæ physice, consistitque in eo, quod sicut habitus acquisitus non augetur dispositive, nisi per actus intensos, et adæquantes latitudinem augmenti, et usquedum tales actus eliciantur, suspenditur augmentum ; ita charitatis habitus non augetur

getur dispositive, nisi per actus intensos, et adiequantes latitudinem augmenti superaddendi, quod proinde suspenditur usque addurationom.inqua tales actus eliciantur, uldocet D. Thom. locis supra relatis. Sed quia valor moralis, penes quem attenditur ratio meriti, potest excedere latitudinem gradualem physicam operationis, ut hactenus vidimus; propterea fieri valet, quod actus physice remissus, et insufficiens in vi physicae dispositionis ad augmentum charitatis, habeat sufficientem intensionem, aut valorem moralem ad merendum illud de condigno, iliudque reipsa mereatur, et subinde augeat charitatem moraliter meritorie, licet illud augmentuni ut physice exercitum ad aliud tempus differatur, ut fusius*dub. seq.* dicemus. Quas causalitates quidam non distinguentes imaginati sunt solos illos actus mereri de condigno charitatis augmentum, qui ad illud ultimo physice disponunt ; et quia videbant (ut reipsa contingit), actus remissos non disponere physice ultimo ad augmentum charitatis, propterea asseruerunt, tales actus non mereri de condigno prædictum augmentum. Sed eorum deceptio, et fundamentum inde procedens manent ex dictis convulsa.

45. Si autem inquiras, quoties debeat actus physice remissus repeti, aut quantum debeat continuari, ut ex his capitibus capiat valorem moralem sufficientem ad merendam de condigno augmentum superaddendam? Respondetur, id non posse certa régala determinari, sed pendere ex pluribus, utputa ex quantitate physica actus, et augmenti inter se collati, et ex aliis principiiis, quæ forte solus Deus cognoscit. In communi autem (quod ad resolutionem præsentis difficultatis sufficit), dicendum est eam repetitionem, aut continuationem, aut alias circumstantias debere superaddi, quæ praestent actui physice remisso tantum valorem, ut adæquet æstimabilitatem augmenti superaddendi. Sed ad considerationem magis particularem descendendo, valde probabile censemus, quod supposita eadem physica intensione actus, v. g. ut duo, magis confert ad augescendum ipsius valorem moralem continuatio, quam repetitio ; atque ideo pluris æstimari continuationem actus ut duo per unam horam, quam frequentissimam repetitionem actus ut duo intra eandem horam. Quod communiter docent Thomistæ contra Suarium, et merito : tnm qnia ipsa perseverantia importat

specialissimam difficultatem, ut tradit D. Thom. *infra, q. 137, art. 1* ; ergo cæteris. Thn. paribus, pluris aestimanda est continuatio actus charitatis per unam horam, quam operis multiplex ejusdem actus repetitio intra eandem horam. Tum etiam, quia actus perseverans per unam horam durat in omnibus instantibus, in quibus actus interrupti intra eandem horam exercentur; et insuper durat in aliis instantibus, aut partibus, in quibus illi actus interrumpuntur: hoc autem, supposita cæterorum æqualitate, nequit non conferre ad aliqualem excessum in valore morali. Tum præterea, quia interruptio continuationi opposita dicit cessationem ab actu pro aliquo tempore, aut momento ; atque ideo dicit cessationem a valore morali, qui in solis actibus reperitur ; non vero in cessatione, aut privatione. Tum denique, quia pejus reputatur continuo peccare, quam peccata cum interruptione committere; et gravius supplicium æstimatur pœna continua, quam interrupta : ergo pariter pluris habendus est actus bonus continuus, quam ejusdem repetitio intra idem temporis spatium. Nec motiva Suarii aliud evincunt, quam in actibus interruptis inveniri majorem rationem voluntarii Quia vero valor moralis non adæquatur cum sola voluntarii ratione, sed crescit etiam ex aliis capitibus, in quibus continuatio interruptioni præeminet; non inde convincitur majorem valorem moralem inveniri in actibus interruptis intra horam, quam in actu continuato per idem tempus, sed potius sequitur contrarium, ut constat ex dictis.

46. Facta autem comparatione inter ipsos actus remissos, ex quorum multiplicatione, aut repetitione consurgit valor moralis, qui augmento superaddendo adæquandus est, censemus plus conferre tres, vel quatuor actus non ita remissos, quam plurimos actus valde remissos. Verbi gratia, pluris æstimantur, et plus merentur duo actus intensi ut quinque, quam quinque actus intensi ut duo, aut decem actus ut unum. Et ratio est, quoniam intensio non fit per gradus ejusdem prorsus rationis (horum quippe multiplicatio non importat nisi materiale quandam rei extensionem, et augmentum quasi quantitativum); sed fit vel per modos, vel per gradus diversæ rationis, quorum superior longe præstat inferioribus, ad eum plane modum, quo species suprema infimas antecellit. Ut au-

tem valor rei inferioris adæquat in æstima-
lione morali valorem rei superioris, non
sufficiunt iidem physici gradus multipli-
cati, sed requiruntur multo plures, qui ra-
tione multitudinis adaequent. Si enim sup-
ponamus aurum habere quinque gradus
intensionis, non sufficiunt quinque gradus
intensionis argenti, ut adaequent in aesti-
matione morali valorem auri; sed requi-
ritur major argenti multitudo. Et ob ean-
dem rationem adamans habens gradus
(vulgo *quilates*, aut *fondas*) ut octo, pluris
aestimatur, quam duo adamantes ut qua-
tuor, et quam octo adamantes ut *unum*. Qua
decansaad adæquandum valorem adaman-
tis ut octo non sufficiunt. quatuor adamantes
ut duo. nec octo ut unum, sed requiruntur
plures; et quo fuerint perfectiores, licet
infra octo, eo pauciores sufficient. Sic in
præsenti materia ut fiat moralis adæqua-
tio inter valorem actuum remissorum, et
valorem augmenti superaddendi, non suf-
ficiunt iidem radus physici ex parte utrius-
que extremi, sed plures requiruntur ex parte
meriti, eo quod modus intensionis in aug-
mento repertus est excellentioris rationis, et
cum eminenti quadam elevatione continet
omnes gradus in actibus illis repertos. Quanto
vero actus illi fuerint magis remissi, tanto
major eorum multiplicatio requiretur, ut
fiat moralis adæqualio cum præmio. Si au-
tem actus fuerint magis intensi, licet infra
augmentum superaddendum, minor mul-
titudosufficiet pro illa morali adæquatiõne,
eo quod sunt majoris æstimabilitatis. Quam-
vis ergo per actus remissiores augmento
queat fieri adæqualio moralis cum illo,
nihilominus observanda est proportio hac-
tenus explicata.

47. Ex qua etiam doctrina infertur, non
sufficere eosdem actus remissos repetitos,
aut eundem actum remissum continuatum
ad merendum augmentum supra charita-
tem preexistentem; sed quo charitas in-
tensior supponitur, eo desiderari plus va-
lons ex parte meriti, ut quis mereatur
charitatis augmentum. Verbi causa plus
requiritur ad merendum addi unum, ut
sic dicamus, modum, aut gradum supra
charitatem ut decem, quam ad merendum
unicum gradum supra charitatem ut quin-
que, licet utraque charitas augeatur pre-
cise ut unum. Quoniam gradus addendus
charitati ut decem, est alterius, et longe
excellentioris rationis, ac gradus addendus
charitati ut quinque; non enim imaginan-

dum est, hos gradus esse ejusdem æstima-
bililatis, aut solum materialiter, et volui
quantitative distingui, sicut comparatur
nummus additus nummo. Sed distinguuntur
ad instarspecierum, quarum superior exce-
dit perfectionem cujuslibet inferioris. Inde
gradus, aut modus superaddendus charitati
ut decem, nempe gradus, aut modus un-
decimus, longe præslat gradui, aut modo
superaddendo charitati ut quinque, videli-
cet modo, aut gradui sexto, atque ideo fun-
dat majorem æstimabililatam moralem.
Licet enim moralis valor non debeat om-
nino commensurari intensionis physici, ut
supra vidimus, sed possit etiam ex aliis
capitibus desumi; nihilominus ex illa etiam
pendet, atque ideo crescit ad augmentum
illius. Quod maxime in præmio verificatur,
et potius quam in actibus meritoriis; in his
enim præler intensionem attenduntur mul-
tiplicatio, continuatio, difficultas, et aliae
circumstauliæ, ex quibus, stante eadem in-
tensione, valor moralis variari potest; in
præmio autem augmenti nil fere horum
occurrit præter intensionis modos, ad quos
proinde oportet potissimum attendere. Si
ergo modus, aut gradus ut unum, superad-
dendus charitati ut decem est perfectior,
quam. modus, aut gradus ut unum superad-
dendus charitati ut quinque, illumque ex-
cedit in æstimabilitate morali; plane se-
quitur plus valons requiri ex parte meriti
ad merendum augmentum charitatis nt
decem usque ad undecimum gradum, quam
ad merendum augmentum charitatis ut
quinque usque ad gradum sextum, et non
sufficere eosdem actus ad hos effectus. Ne-
cessaria quippe est pro merito de condigno
adæquatio in valore morali inter meritum,
et præmium; et quo præmium est nobilius,
eo requirit majorem valorem moralem ex
parte menti.

Unde difficilior redditur resolutio præ-
senlis quæstionis; nam licet non obscure
intelligatur, qualiter actus physice remissi
queant ratione valoris moralis ex aliis ca-
pitibus desumpti adæquare valorem aug-
menti supperaddendi, ac proinde illud de
condigno mereri, ut hactenus explicuimus;
arduum tamen intellectu est, qualiter actus
quilibet remissus mereatur de condigno
charitatis augmentum; fieri enim potest,
quod ex nullo capite suscipiat valorem suf-
ficientem ad prædictam adæquationem, ut
puta si augmentum sit superaddendum
charitati ut decem, atque ideo debeat esse

ut

ut undecim; et actus solum habeat modum
ut unum, et duret præciso per unum ins-
tans, et fiat absque difficultate. In hoc ergo
præcipue stat cardo præsenlis difficultatis,
quæ respicit actum remissum divisive, et
præcise ab aliis actibus supervenientibus,
et a continuatione; non vero ut simul cum
illis, aut continuatus fundat majorem va-
lorem moralem, ut hucusque diximus. Et
inquirimus, an ita divisive acceptus sit
adæquatum pretium, seu meritum augmenti
supperaddendi.

§ III.

*Alia conclusio ad magis expediendam dif-
ficultatem.*

48. Dicendum est tertio, quod si ad solas
leges merilidecondignoattenderetur, nulla
alia interveniente dispositione, aut provi-
dentia, justus non quolibet actu charitatis
mereretur charitatis augmentum. Hanc
conclusionem defendunt Biinnez, et alii
piares Authores *num.* 67 referendi. Pro-
batur ratione; nam ad meritum de con-
digno requiritur, suppositis aliis conditio-
nibus, quod adaequet in valore morali præ-
miu in : sed non quilibet actus charitatis
adæquat in valore morali augmentum cha-
ritati præexistenti supperaddendum : ergo
si ad solas leges meriti de condigno atten-
deretur, justus non quolibet actu charitatis
mereretur charitatis augmentum. Alajor,
et consequentia patent. Alinor autem pro-
batur in hunc modum : supponamus, jus-
tam habere charitatem ut novem, et eli-
cere actum charitatis qui ex nullo capite
habeat nisi valorem ut unum. Tum sic :
augmentum in hoc casu supperaddendum
lebet esse ad minimum ut decem; nec
enim alius inferior gradus supra novem
excogitari valet, atque ideo debet impor-
tare valorem ut decem : sed actus habens
valorem precise ut unum non adæquat
valorem ut decem, ut ex ipsis terminis li-
quet: ergo non quilibet actus charitatis a
justo elicitus adæquat in valore morali
augmentum præexistenti charitati superad-
dendam.

49. Nec satisfacit si dicas hoc argumen-
tum ex æquivocatione procedere : comparat
enim cum augmento ut decem actum meri-
torium ut unum præcise acceptum; quo
pacto evidens est. quod valorem prædicti
augmenti non adæquat. Comparatio autem

non debet ita fieri, sed Tsumendus est actus
ut unum simul curn actibus præcedentibus,
qui meruerunt charitatem ut novem; et
hoc modo adæquat valorem augmenti ut
decem. Si enim quis eliciat actum habentem
valorem ut novem, quo meretur toti-
dem gradus augmenti, et deinde eliciat ac-
tum habentem valorem ut unum, sufficien-
tem adæquationem ponit inter meritum, et
augmentum ut decem; nam novem, et
unum in valore ex parte meriti adæquant
decem gradus valoris ex parte augmenti.

Non, inquam, hoc satisfacit; quoniam
actus habens valorem præcise ut unum,
nec divisive, aut præcise sumptus, nec
cum aliis actibus meritoriis præcedentibus
acceptus adæquat valorem augmenti ut de-
cem. Et ratio est, nam licet actus remissi
queant in valore morali adæquare præ-
mium intensius; nihilominus ad hanc mo-
ralem adæquationem non sufficit adæquatio
in solo numero graduum; sed requiritur
major multitudo ex parte actuum, eo quod
gradus reperti in pluribus actibus remis-
sis, important minorem æstimabilitatem
ac totidem gradus reperti in unico præmio
intenso, ut supra explicuimus. Duo autem
actus, unus, ut novem, et alter ut unum,
non important nisi eundem numerum
graduum, qui in augmento ut decem emi-
nentius invenitur : quocirca non adæquant
ejus valorem moralem, sed major actuum
vel multitudo, vel continuatio, vel intensio
adjicienda est.

50. Explicatur hoc amplius, etenim unus
actus intensus, et meritorius ut decem, ma-
jorem valorem moralem importat, quam
decem actus ut unum, et quam duo actus ut
quinque, et quam duo actus, unus ut no-
vem, et alter ut unum; habere quippe de-
cem gradus unite, et indivisibiliter in
unico modo superiori, melius quid est phy-
sice, et moraliter, quam habere eosdem
gradus parlitos, et divisos in modis infe-
rioribus, ut supra exposuimus : quocirca
actus intensus, et meritorius ut decem,
plus meretur, quam decem actus ut unum,
et quam duo actus ut quinque, et quam duo
actus, unus ut novem, et alter ut unum.
Sed actus intensus ut decem sufficientem
adæquationem habet cum augmento chari-
tatis ut decem; nec enim in ratione meriti
excedit illud præmium in esse præmii.
Ergo actus ut unum, non solum conside-
ratus secundum se, sed etiam ut conjunctus
alteri actui ut novem, non habet adæqua-

tionem in valore morali cum augmento charitatis ut decem.

Vrgeiw. Declaratur ulterius : actus intensus ut novem non excedit in valore morali augmentum charitatis ut novem ; et actus ut unum non adæquat valorem moralem modi augmenti ut decem ; siquidem hic modus est nobilior, quam modus ut novem, et quam omnes modi inferiores : ergo actus ut unum, nec sumptus secundum se. nec ut conjunctus actui ul novem, habet adæquationem in valore morali cum augmento charitatis ut decem. Itaque ad hujusmodi adæquationem opus erat, quod sicut modus ut decem ex parte augmenti addit physice supra modum ut novem illum excedendo ; ita id, quod additur actui ut novem adderet physice supra actum ut novem illum superando. Quod tamen aliter, et valde aliter confingit; nam modus ut decem ex parte augmenti continet physice modum ut novem. additque aliquid excellentius : actus autem ut unum non continet actum ut novem, nec super illum physice addit, sed potius continetur in eo. Ergo duo illi actus nec divisim, nec copulative accepti adæquant valorem moralem augmenti ut decem. Unde nisi eorum valor ratione continuationis. vel repetitionis crescat (quod in hypothesi nostræ assertionis non supponitur). nequeunt mereri de condigno charitatis augmentum.

ot>jce- 51. Sed objicies : nam plures actus honesti simul sumpti majorem valorem important. quam eorum quilibet seorsim acceptus; et ideo pluris æstimanlur duo actus Ut quatuor, quam unicus actus ut quatuor, juxta ea quæ diximus a num. -11. Ergo plus valoris important duo actus, unus ut novem, et alter ut unum, quam unicus actus ut novem ; et consequenter plus meretur qui elicit actum ut novem, et deinde actum ut unum, quam si præcise eliceret actum ut novem. Sed si eliceret præcise actum ut novem, mereretur augmentum charitatis ut novem. Ergo eliciendo postea actum ut unum, meretur augmentum charitatis supra novem, atque ideo quod charitas augealur usque ad gradum, aut modum ut decem. Hoc quippe augmentum est, quod immediate, et in minima proportionem sequitur post gradum, aut modum ut novem.

Diluitur. Respondetur concedendo, quod in duobus actibus, uno ut novem, et alio ut unum, reperiatur plus valoris, quam in unico actu

ut novem ; et admittendo pariter quod eliciens illos duos actus plus mereatur saltem in actu primo, et quoad sufficientiam,quam si eliceret unicum præciseactum ut novem. Negamus tamen, quod mereatur augmentum præexistentis charitatis; nara, ul supponitur. est ut novem, supra quam nequit adjici, nisi gradus, aut modus ut decem. Hic autem gradus ex una parte indivisibilis est, et ex alia parte excedit valorem reperi- tum in duobus actibus, uno ut novem, et alio ut unum, ut hactenus ostendimus. Quocirca Deus præmians non tenetur rependere illis actibus augmentum charitatis ut decem ; nam ad meritum de condigno requiritur, quod meritum habeat adæquationem in valore morali cum præmio. Posset tamen aliud præmium retribuere, quod excessui valoris ex parle meriti responderet, et subrogaretur loco augmenti charitatis. Sicut si aliquis promitteret præmium aliquod indivisibile elicientibus opera ejusdem valoris cum præmio, nemo eorum qui illum valorem non attingeret, redderet præmium sibi debitum, quantumcunque laborasset, et ad illius valorem accessisset. Sed promittens deobligaretur præmium illud reddere, et ad summum posset, si vellet, rependere aliquid aliud, quod valorem operum non excederet. Et sicut in hoc casu non esset inconveniens, quod opera illa, quantumvis valorosa, manerent impræmiata ob defectum adæquationis in valore morali cum præmio illo indivisibili : ita in nostro casu (si attendamus præcise ad naturas rerum, et ad solas leges meriti de condigno), nullum foret absurdum, quod opera illa non consequerentur in ratione præmii augmentum charitatis ut decem, ob defectum videlicet adæquationis in valore morali cum illo. Praesertim cum posset Deus aliquid aliud rependere, quod valori illorum operum adæquaretur.

52. Dices : licet modus ille, aut gradus augmenti ut decem sit formaliter indivisibilis, habet tamen virtualement latitudinem; continet enim et illud valoris, quod duobus actibus, uni ut novem, et alteri ut unum adæquate correspondet; et insuper illud plus valoris. in quo prædictos actus excedit. Unde quamvis hujusmodi actus nequeant de condigno mereri, et reddere sibi debitum illud augmentum adæquate acceptum, poterunt tamen illud mereri secundum illam portionem virtualement valoris, quæ ipsis correspondet. Quod satis est, ul

qui

qui habet charitatem ut novem, et elicit actum ut unum, dicatur mereri de condigno suæcharitatis augmentum.

Respondetur, quod meritum de condigno >* respicit suum præmium, ut exercite ex justitia conferendum. Et quod ita conferri non debet, nequii cadere sub merito de condigno, ut modo supponimus in dictis tract. 16, disp. 2, num. 10. Eo autem ipso, quod modus, aut gradus augmenti charitalisutdecem sit formaliter indivisibilis, et ad solas leges meriti de condigno attendamus (seclusa alia gratia, aut dispositione prædictis legibus accidentaria), fieri non valet, quod augmentum charitatis debeatur actibus,de quibus loquimur; sed absolute, et non violando illam legem meriti de condigno, posset Deus nullum augmentum conferre. Et ratio constat ex dictis; nam vel conferretur illud præcise virtuale valons, quod duobus his actibus correspondet? El hoc est impossibile; siquidem, ut supponitur, modus ille, aut gradus est formaliterindivisibilis, atque ideo nequit inadæquate produci, et conferri. Vel conferretur ille modus, aut gradus adæquate acceptus? Et nec hoc dici potest, quia excedit valorem meriti, ut supia ostendimus; et præmians non tenetur retribuere supra valorem operum. Quod si faciat, jam vincitur non attendi ibidem solas leges meriti de condigno, sed gratiam supra, et præter illas leges intervenire. An autem de facto ita contingat, statim declarabimus.

§ IV.

Prtecipux difficultatis resolutio.

ÿrj 53. Dicendum est ultimo, justum quolibet actu charitatis, quantumvis remisso, mereri de facto, et secundum præsenlem providentiam merito de condigno suæ charitatis augmentum : sive (et in idem redit) per omnes, et singulos charitatis actus augere meritorie de condigno suam charitatem. Hanc conclusionem docet Divus Thom. locis statim referendis. Cui ex dis- ■jwodpalis subscribunt Capreol in 1, dist. 17, quxst. 2, art. 3, et in 4, (list. 21, q. 2, art. 3, Cajet, et Conradus 1, 2, quxst. 114, art. 8. Idem Cajet, in prxsent. art. 6, § Ad hoc ïñi dicitur, ubiArauxo dub. 2, Labat disp. 3, dub. 2, Gonet. disp. 10, art. 7. Ferre quxst. 18, § 1. Alvarez lib. 7 de auxiliis, disp. 60, ' amcl. 3, Zumel 1, 2, q. 144, art. 8, disp.

2, ubi Monteein. disp. 36, quxst. 7, Vasquez j(on(e< disp. 220, cap. 3. Eandem sententiam tur B, Albertus in 1, dist. 17, ari. 10, Richard' Kichardus art. 2, quxst. 3, Gabriel quxst. 2, art. 3, dub. 2, et in 4, dist. 14, quxst. 3, Scot ' dub. 3, Scolus in 4, distinet. 21, quxst. 21, § In ista vero, et dist. 22, quxst. 1, § De secundo, Almainus tract. Moral, cap. 11 eiAlmaln. 12, Corduba lib. 1, quxst. 9, Suarez in re-g^rez led. de reviviscentia merit, disp.2, et tom. 2, in 3 part. disp. 18, cap. 2, Lorca in prxs. Lorca. disp. 1G, dub. 1, Malder. art. 6, concl. 2, '^'^. Castillo disp. 3, quxst. 7, Valentia puncl. 3, valent. concl. 9, Pesantius disp. 3, et communiter omnes Theologi hujus temporis.

Præcipuum hujus assertionis fundamen- panda- tum desumitur ab autoritate ; nam in Sa-,oenlom- era Scriptura promittitur merces æternæ vitæ omnibus, et singulis charitatis operibus : ergo justus per quodlibet charitatis opus meretur augmentum gloriæ : ergo meretur gratiæ, et charitatis augmentum. Hæc secunda consequentia recte infertur ex prima, adjunctis his, quæ num. 32 præmisimus, ubi ostendimus augmento gloriæ inseparabiliter conjungi augmentum gratiæ, et charitatis, et sub eodem merito cadere. Prima vero consequentia liquet ex antecedenti ; nam si justus per aliquod charitatis opus valde remissum non mereretur gloriæ augmentum, non omnibus, et singulis charitatis operibus posset merces vitæ æternæ repromitti, sed plura sine hac mercede relinquerentur. Antecedens autem probatur, quia Matlhx i 10, dicitur : Maith, io. « Quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in « nomine discipuli, amen dico vobis, non « perdet mercedem suam. » Quod opus videtur valde exiguum inter charitatis, et pietatis officia. Et Apost. 1, ad Corinth. 15, 1. Cor. 15. ait : « Stabiles state abundantes in omni « opere bono, scientes quod labor vester a non est inanis in Domino. » Ubi fructum æternæ vitæ non ad sola opera egregia, aut intensa restringit, sed omni operi bono promittit. Idem traditur in aliis Scripturæ locis, in quibus dicitur, quod Deus unicuique retribuet mercedem gloriæ secundum laborem, et opera ejus, nulla adhibita limitatione ad opera dumtaxat intensa, aut difficilia.

54. Confirmatur primo, ei valde urgeter ex Conciliis ; nam Arausicanum can. 18, universaliter diffinivit deberi mercedem bonis operibus in gratia factis. Quili-

Confir-
matio
prima.
Cone.
Arausi-
can.

bel autem charitatis actas a justo elicited
est opus bonum in gratia factum. Et Flo-
rentinum in litteris sancta? unionis decer-
nit, sanctos perfecte purgatos intueri clare
Deum, meritorum tamen diversitate alium
alio perfectius. Ubi non ad solam bonorum
operum intensionem, sed etiam ad diver-
sitate attendit : quæ diversitas per quod-
libet etiam minimum opus inducitur. Et
Trident, sess. 0. *cap.* 16, sic docet : « Bene
« operantibus usque in finem, et in Deo
« sperantibus proponenda est vita æterna,
« et tanquam grati.i filiis Dei per Christum
« Jesum misericorditer promissa, et tan-
quam merces ex ipsius Dei promissione
bonis ipsorum operibus, et meritis fide-
« liter reddenda. Hæc enim est illa corona
« justitiæ, quam post suum certamen, et
« cursum repositam sibi esse aiebat Apos-
tolus a justo iudice sibi reddendam ; non
solum autem sibi, sed et omnibus, qui
« diligunt adventum ejus. Cum enim ille
ipse Christus Jesus, tanquam caput in
« membra, et tanquam vitis in palmites in
« ipsos justificatos jugiter virtutem influat,
quæ virtus bona opera semper antecedit,
« et comitatur, et subsequitur, et sine qua
« nullo pacto Deo grata, et meritoria esse
« possent; nihil ipsis justificatis amplius
« deesse credendum est, quominus plene
« illis quidem operibus, quæ in Deo sunt
« facta, divinæ legi pro hujus vite statu
« satisfecisse, et vitam æternam suo etiam
« tempore, si tamen in gratia decesserint,
« consequendam vere promeruisse cen-
« seantur, etc. » In qua doctrina Concilium
minime limitat meritum vite æternæ ad
sola opera bona excedentia charitatem
præexistentem, sed universaliter affirmat
cuncta bona opera hominis justi vitam
æternam promereri ; sicut et quod per om-
nia bona opera satisfacit divinæ legi : ad
quod certum est, non requiri, quod opus
bonum sit perfectius gratia, et charitate
præexistens, vel eas intensive superet.
Et conformiter ad hanc doctrinam diffinit
in eadem sess. *can.* 32 ; « Si quis dixerit
« hominis justificati bona opera ita esse
« dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius
« justificati merita ; aut ipsum justificatum
« bonis operibus, quæ ab eo per Dei gra-
« tiam, et Jesu Christi meritum, cujus vi-
« vum membrum est, fiunt, non vere me-
« reri augmentum gratiæ, vitam æternam,
« et ipsius vite æternæ, si tamen in gratia
« decesserit, consequutionem, atque etiam

« gloriæ augmentum, anathema sil. » Do
quolibet autem minimo, et valde remisso
actu charitatis verileatur esse opus bonum
hominis justificati, facium ex Dei gratia, et
Jesu Christi merito. Ergo secundum doc-
trinam, et sententiam Concilii justus per
quodlibet charitatis opus, licet exiguum, et
valde remissum, meretur charitatis aug-
mentum. ■

Confirmatur secundo ex D. Thom. ii
prx.s. art. 6, in *resp. ail* I, ubi **inquit:**
« Dicendum quod quilibet actus charitatis
meretur vitam æternam, non quidem
« statim exhibendam, sevi suo tempore.
« Similiter etiam quilibet actus charitatis
a meretur charitatis augmentum, non ta-
men statim augetur, sed quando aliquis
« conatur ad hujusmodi augmentum. »
Quibus verbis perspicue docet, nullum esse
charitatis actum cui gloria, et augmentum
charitatis in ratione præmii non corres-
pondent, quod falsum esset, si de facto ali-
quis charitatis actus ob defectum intensio-
nis, aut valoris non mereretur de condigno
charitatis augmentum. Idem docet I, 2,
q. 114, *art.* 8 *ad* 3, ubi ait : *Dicendum,*
quod quolibet actu meritorio meretur homo
augmentum gratiæ, etc. Quilibet autem cha-
ritatis actus a justo elicited, sive intensus
sit, sive remissus, est actus meritorius, ut
ex se constat.

55. Ad hæc testimonia, et præcipue ad
auctoritates Concilii Tridentini quidam
respondent, intelligenda esse vel de merito
congrui, vel de merito in ordine ad aliquod
præmium accidentale; atque ideo non
evincere, quod justus quolibet opere chari-
tatis mereatur de condigno augmentum
gloriæ essentialis, et charitatis.

Sed hæc responsio quoad utramque par-
tem evidenter refellitur verbis Concilii,
Primo, quia expresse recenset inter præ-
mia augmentum gratiæ, ut constat ex ca-
none relato. *Non vere mereri augmentum*
gratiæ, etc. Et hæc premia vocat coronam
justitiæ, ut liquet ex *cap.* 16 : *fice enim flet*
illa corona justitiæ, etc. Quæ nequeunt nisi
omnino violenter detorqueri vel ad meri-
tum præcise de congruo, vel ad premia ac-
cidentalibus. *Secundo*, quia Concilium eis lo-
cis docet, et decernit oppositum ejus, quod
hærelici affirmabant ; ii autem non nega-
runt operibus nostris rationem meriti de
congruo, et in ordine ad aliqua præmia ac-
cidentalibus ; sed negarunt meritum de con-
digno in ordine ad vitam æternam, et quæ
illam,

illam, ejusque augmentum comitantur,
ostendentes Christum Dominum hæc nobis
jam perfecte promeruisse, ut videri potest
apud Vegam *ld.* 15, in *Concil. cap.* IG. Er-
gedoctrina, et diffinitio Concilii præcipuo
respicit meritum de condigno, et in or-
dine ad præmium essentielle. *Tertio*, quia
nisi ita dicamus, sequitur non esse contra
fidem negare, quod justus per bona opera
mereatur de condigno vitam æternam,
ejusque, et gratiæ, seu charitatis augmen-
tum; quod tamen nemo Catholicorum au-
debit admittere, cum omnes ex eis locis col-
ligant esse de fide, justum per aliqua opera,
saltem intensiora, et eximii valoris mereri
de condigno prædicta premia. Cum autem
doctrina, et diffinitio Concilii sit indefinita,
et universalis, nullamque afferat limitatio-
nem, qua vel excludat, vel indicet exclu-
denda fore opera minus intensa ; fit hæc
etiam debere comprehendere sub determina-
tione Concilii, atque ideo nullum esse opus
charitatis, quod non mereatur vitam æter-
nam, ejusque, et charitatis augmentum.

56. Ahi respondent, ex doctrina Concilii
solum colligi, quod justus bonis operibus
mereatur de condigno præmium essentielle,
cujusmodi est vita æterna, et augmentum
charitatis ei correspondens ; non vero quod
mereatur præmium distinctum ab eo, quod
aliis operibus correspondet. Unde ut satis-
faciat intentioni Concilii, inquiunt illi, ne-
cessarium non est asserere, quod minimum
charitatis opus mereatur distinctum aug-
mentum; sed sufficit concedere, quod me-
reatur idem augmentum, quod operibus in-
tensioribus debetur. Ita ut idem augmen-
tum sit præmium omnibus his operibus ex
diversis titulis debitum, sicut eadem cor-
poris Christi gloria est præmium respon-
dens pluribus titulis, et meritis.

Cæterum hæc responsio verbis tantum
consistit, et nullum habet fundamentum in
Concilio, sed ei satis aperte adversatur.
Quoniam si hoc pacto licet Concilium in-
terpretari, pariter licebit asserere, quod
justus nullis operibus mereatur distinctum
præmium, sed quod meretur eandem glo-
riam, quæ primæ gratiæ absque meritis
infusa?, vel primo operi meritorio corres-
pondet ; ita quod idem præmium diversis
titulis retribuatur, sicut contingit in exem-
plo meritorum Christi, quo utitur ista res-
ponsio. Hoc autem est aperte contra inten-
tionem Concilii, quod ex operibus justitiæ
inferi contra hæreticos ipsius justitiæ pro-

fectum, et incrementum. Sequela patet ;
nam Concilium non magis indicat, aut fun-
dat istam expositionem, quam illam.

Deinde refellitur hæc responsio, nam
Concilium decernit, justum bene operando
mereri vere augmentum gratiæ : sed fieri
potest, ut post infusionem primæ gratiæ
justificantis non eliciat, nisi unicum actum
charitatis, et valde remissum : ergo per
hunc autem vere meretur augmentum gra-
tiæ, quin opus sit recurrere ad alia opera
intensiora, vel ad alios titulos. Augmentum
enim gratiæ in hoc casu non respondet al-
teri operi intensiori, siquidem nullam
aliud fit, ut supponitur. Nec tandem oportet
expectare aliud opus futurum intensius ;
nam Concilium hanc conditionem non ex-
pocit, sed solam gratiæ perseverantiam,
ut constat *ex can.* 32.

Ad hæc : licet prædicta evasio videatur
salvare, quod Deus rependendo idem præ-
mium cb diversos titulos retribuatur unicui-
que operi premium ipsiseorsim et divisive
considerato ad æqualitatem respondens;
minime tamen salvat, quod retribuatur ope-
ribus premium ipsis simul sumptis debi-
tum ; et multo minus, quod retribuatur ultra,
et supra condignum. Quoniam plura opera
vel ejusdem, vel diversæ intensionis simul
sumpta majorem valorem moralem impor-
tant, quam eorum quodlibet seorsim accep-
tum ; crescit enim moralis valor non solum
ex intensione, sed etiam ex operam multitu-
dine, aut repetitione, uta *num.* 41 ostendi-
mus. Ergo nisi Deus rependat unicuique
operi etiam remisso distinctum premium,
augeatque premium operibus intensiori-
bus correspondens, non retribuit ad æqua-
litem, et multo minus ultra condignum ;
et tamen Concilium aperte supponit, Deum
de facto ita se gerere in præmiando opera
nostra. Unde obiter dispellitur exemplum
illud meritorum Christi Domini; nam cum
quodlibet ejus opus sit infiniti simpliciter
valoris, supervenientia ipsius opera non
augent intensive condignitatem ad præ-
mium ; et ideo non se extendunt ad premia
distincta, sed ad eadem ex novo titulo con-
ferenda. Quod aliter accidit in homine pure
justo; nam quodlibet bonum ejus opus au-
get intensive valorem moralem operum
precedentium, atque ideo potest vel ad
novum premium, vel ad prius debitum
magis augescendum extendi. Et in hoc sen-
su loquitur Concilium, nullumque prestat
fundamentum contrariæ interpretationi.

Major
inpa-
gnatio.

Cone.
Flor.

CæDC.
Trid.

Concit.
Trid.

Tertia
nsiw
>10.

57. i'er quod denique rejicitur tertia quorundam evasio praecedenti satis affinis, qui dicunt Concilium solum determinare, quod omne opus bonum mereatur augmentum praemii. Pro quo, inquit, sufficit gloriam, et gratiam augeri in esse praemii, quatenus confertur ob plures titulos; et non requiritur, quod crescant in esse entis per aliquos intensionis modos, aut gradus. Redditur enim praemium magis aestimabile. atque ideo crescit in esse praemii ex hoc ipso, quod pluribus titulis correspondent.

Everti-
ten

Hoc. inquam, effugium praecluditur ex dictis. Tum quia nullum habet fundamentum in Concilio. Tum etiam, quia aestimabilitas praemii non constituitur per correlationem ad meritum, cum merita se teneant ex parte merentis, non ex parte praemianlis; sed importat perfectionem absolutam, quae a praemiante venit, et merenti rependitur: ergo ut quis dicatur mereri majus praemium. non sufficit (licet etiam requiratur), quod merita multiplicentur; sed desideratur, quod praemium meritis respondens crescat, et sit majoris valoris in seipso. Tum praeterea, quia nisi ita dicamus, nullum erit in Scriptura, aut Conciliis testimonium, ex quo convincatur justum per opera intensiora mereri augmentum gratiae. et gloriae; quod in communi omnium sententia est de fide. Sequela ostenditur; nam juxta praemissam responsionem dicitur augeri quidem gratiam, et gloriam in esse praemii, quatenus operibus intensioribus correspondet. Et ita minima gratia et gloria in esse entis erunt praemium correspondens innumeris, et excellentissimis operibus; erit enim praemium majus in esse praemii. Tum insuper, nam ex eadem doctrina inferretur, merita Christi Domini premiari adaequate. et ad aequalitatem per quodlibet beneficium eorum intuitu nobis collatum. Quod absurdissimum est, et contra communem sensum. Sequela patet; nam juxta illam doctrinam, praemium crescit in esse praemii per hoc, quod pluribus meritis correspondent: ergo beneficium collatum ob infinita Christi merita est praemium infinitum in esse praemii, eisque respondet adaequate. et ad aequalitatem. Tum denique, nam pari licentia dici poterit, quod pluribus demeritis non correspondent major poena sensus in esse entis, sed praecise major in esse poenae, quatenus ob plura peccata infligi-

tur; nam ita proportionabiliter se halet demeritum ad poenam, sicut se habet meritum ad praemium. Consequens autem esi contra fidem, quae docet damnatos diversa poma, majori et minori torqueri.

58. Ex quibus liquet, quam multum natura, et communis sententia praestat contrarium; nostra enim positive fundatur in doctrina Scripturae. et Conciliorum; illa vero vix, aut nullo modo valet predictis testimoniis occurrere, ut liquet ex hactenus dictis. Nec propterea ipsi ullam censuram inurimus, quam videmus defendi avius piis, et doctis. Sed eam relinquimus in eo probabilitatis statu, quem ipsi nonnulli concedunt, ut vidimus *num.* 39. Negari tamen nequit, communem sententiam, cui subscribimus, *esse* longe probabiliorum. praecipue post Concilium Tridentinum: nam ejus doctrina haud facile componi potest cum opinione contraria.

59. Ratio autem nostrae assertionis sumitur ex hucusque dictis; sed priusquam illam formemus, aliqua praesupponere oportet. Primum sit, quodlibet opus charitatis, quantumvis remissum, additum aliis meritis, aut alteri juri antecedentibus, augere valorem, et jus. Quod salis liquet ex dictis pro secunda conclusione; nam praedictum opus importat aliquem valorem moralem: ergo additum aliis meritis, aut titulis, auget eorum valorem, et jus; valor enim moralis crescit non solum ex intensione. sed etiam ex operum multitudine, ut ibidem ratione, et exemplis ostendimus.

Secundum sit, non esse contra rationem meriti de condigno, et praemii ei respondentis, quod si praemium habeat latitudinem, conferatur secundum aliquam sui partem ex justitia, et in vi praemii; et secundum aliam tribuatur ex gratia, aut ex sola fidelitate. L't si rex laborantibus ut quinquaginta proponat munus valoris ut centum, rependendo illud quoad quinquaginta gradus, ut mercedem debitam labori, et promittendo ipsum quoad alios gradus ut puram gratiam, dependentem tamen a labore ut conditione. In quo eventu negari non valet, quod laborans ut quinquaginta, mereretur de condigno illud praemium inadaequate acceptum, sive quoad quinquaginta valoris gradus. Adaequate vero acceptum, sive quoad omnes collative sumptos consequeretur illud, partira ex justitia, partira ex promittentis gralia. Et quamvis hujusmodi regis lex esset praeter, et supra communes,

munes, et solas leges meriti de condigno, adjiceret quo conditionem cujusdam gratiae predicto merito accidentariae, ut constat ex didis pro tertia assertione; nihilominus non esset contra essentiam praedicti meriti. nec ejus rationem evertet. Quoniam hujusmodi meritum, suppositis aliis conditionibus, solum exposcit adaequationem in valore morali inter ipsum, et id quod confertur ut praemium, quae adaequatio salvaretur in praedicto casu. Illud enim donum, aut bonum habens valorem ut centum, non haberet rationem praemii adaequate acceptum, sed sumptum praecise quoad quinquaginta valoris gradus; quo pacto valorem laboris ut quinquaginta non excederet. Secundum alios autem quinquaginta gradus non tribueretur ut praemium debitum ex justitia, sed haberet rationem doni gratuiti debiti non quidem labori, sed ex sola promittentis fidelitate.

60. His suppositis probatur conclusio: «*■ Nam si justus habens charitatem valde intensam, et eliciens actum unicum charitatis valde remissum, non mereretur de condigno praeeistentis charitatis augmentum, maxime quia praedictus actus non adaequat in valore morali modum, aut gradum illam, quo charitas esset augescenda, ut ponderavimus a *num.* 48. Sed haec ratio de facto, et secundum praesentem providentiam non probat: ergo justus secundum praesentem providentiam quolibet actu charitatis meretur de condigno charitatis augmentum. Probatur minor, quia actus ille, licet remissus, conjunctus tamen meritis, aut titulis procedentibus, importat plus valoris, et juris, atque ideo condignitatem ad majorem modum, vel gradum augmenti, saltem inadaequate acceptum, et quoad aliquid, in quo ille modus excedit praexisistentem charitatem; aliunde vero Flens statuit de facto promiare ultra condignum, ut communiter docent Theologi: ergo de facto quilibet actus charitatis meretur augmentum charitatis, saltem inadaequate sumptum. Ita quod modus augmenti formaliter indivisibilis secundum illud virtuale, in quo non excedit actum remissum, ut aliis meritis, et titulis conjunctum, sit praemium ex justitia ipsi debitum, lanquam merito de condigno; et secundum aliud virtuale, in quo actum excedit, sit donum gratuitum collatum ex sola fidelitate Dei promittentis.

Confirmatur, et declaratur primo, quia *Salmant. Curs. theolog. tom. XII.*

non est contra rationem meriti de condigno, quod praemiane adjiciat ex gratia aliquid supra id, ad quod merita important condignum, et aequalem valorem; licet id, quod retribuitur, sit indivisibile, et adaequate acceptum excedat valorem operis meritorii. Id quippe solum probat, quod in tali eventu non tantum interveniant leges meriti de condigno, sed gralia etiam huic merito accidentaria; et quod id, quod sortitur rationem praemii, non sit adaequate praemium, sed partira praemium ex justitia debitum, et partira donura ex gratia datum, ut *num. priced.* observavimus. Constat autem, quod novus modus, aut gradus augmenti, licet indivisibilis sit, habet tamen aliquid, in quo adaequat valorem operis meritorii remissi; et aliquid, in quo productum valorem excedit: ergo quoad illud primum potest esse praemium debitum operi remisso, tanquam merito de condigno, et quoad secundum valet esse donum gratuitum ex liberali Dei promissione collatum. Quod autem de facto ita contingat, constat tum ex testimoniis Scripturae, et Conciliorum supra relatis, quae id ad minus evincunt: tum ex communi Theologorum proloquio, quod Deus promiat ultra condignum.

Confirmatur secundo, et declaratur amsecntia pius: nam cum ex una parte Deus sit summe justus, et liberalis in premiando; et ex alia nos alliciat ad recte operandam intuitu futuri praemii, ut constat ex testimoniis sacro Scripturo supra relatis; fateri oportet omnem actum charitatis mereri gloriae, et praeeistentis charitatis augmentum, nisi oppositum constet sufficienti auctoritate, vel urgenti ratione; et curandum Theologis est invenire vias, quibus id cum majori facilitate, et connaturalitate explicent. Modus autem a nobis propositus id haud obscure declarat, et nec auctoritati, nec rationi opponitur, sed utrique potius cohæret, ut liquet ex hactenus dictis. Ergo ita asserendum est. Quod magis constabit diruendo fundamenta contraria? opinionis.

61. Sed objicies, doctrinam inliac ratione, et confirmationibus traditam non cohæreere cum illa, quam tradidimus *tract.* 16, i/Ap. 6, *dub.* 2, § 3, ubi statuimus, purum hominem non posse mereri de condigno primam gratiam justificantem dandam peccatori. Idque probavimus, quoniam Deus nequit obligari ad conferendam peccatori gratiam, quin obligetur ad remittendum

Objec-
tio*

jus exigendi infinitam satisfactionem, quod resultat ex infinita offensæ gravitate : pura autem creatura nequit Deum obligare ad prædictam remissionem, cum hujusmodi præmium sit infinite æstimabile : et poscat meritum simpliciter infinitum. Cujus discursus efficacia penitus evacuatur per doctrinam. quam modo tradimus ; nam dici poterit, purum hominem mereri de condigno justificationem peccatoris inadæquate acceptam, id est quantum ad id æstimabilitatis, quod non excedit puri hominis. meritum : cætera vero, et præsertim remissio offensæ gravis, adjiciuntur ex liberalitate Dei præmiantis, sicut modo discurremus de augmento charitatis adæquate, vel inadæquate considerato ; quod secundum aliquam sui rationem non excedit meritum actus remissi, et confertur ex justitia ; et secundum aliam excedit, el datur ex gratia.

Respondetur negando antecedens; nam doctrina eo loco tradita procedit absolute, et nulla facta suppositione merito accidentaria; quo pacto impossibile est, purum hominem suo merito obligare Deum, ut gratiam det peccatori, quin eodem merito ipsum obliget, ut pacetur, et jus ad exigendum infinitam satisfactionem remittat: et quia hoc posterius repugnat, recte asseruimus repugnare et illud primum, variosque dicendi modos impugnavimus, quibus nonnulli docent, meritum in eo eventu solum debere habere adæqualionem cum gratia, secus Tero cum remissione offensæ, quæ per viam impossibilitatis inducitur. Nulla quippe præeunte suppositione, fieri non potest, quod præmians obligetur ex merito ad collationem gratiæ, et non obligetur ex eodem merito ad omnia, quæ prædicta gratiæ collatio secum indispensabiliter affert ; et propterea meritum debet omnibus adæquare, el si omnibus non adæquetur, eo ipso non meretur id, quod necessario annectitur aliis, el cum eis constituit unicum, et inseparabile exercite donum. Cæterum si fiat suppositio accidentalis, et gratiosa, quod Deus antecederet paciscatur cum puro homine se justificaturum esse peccatorem, si ipse purus homo tale, aut tale opus meritorium eliciat, ita quod remissio offensæ sit mera liberalitas ab illo opere sicut a sola conditione dependens, gratia vero in peccatore recepta sit præmium merito respondens; non negamus purum hominem posse hoc pacto mereri primam

gratiam dandam peccatori ; quia fieri valet, ut meritum puri hominis habeat sufficientem adæquationem cum prædicla gratia considerata secundum se, divisive, etpræcisive a remissione offensæ. Quo pacto valeret etiam concedi, puram creaturam posse mereri de condigno præmium simpliciter infinitum, v. g. Incarnationem, si meritum referatur ad aliquid finitum, tñ inadæquatum in eo infinito inclusum, et Deus pactum faciat exequendi alia ex men liberalitate : et tamen hæc communiter negantur a Doctoribus, quia loquuntur absolute. et independenter a suppositione adeo accidentaria, solumque considerant adæquationem inter meritum creatura, d bonum, quod exercite confertur, atque infinitam æstimabilitatem indispensabiliter secum affert. In quo sensu prædictam difficultatem eo loco discussimus. Modo vero ot salvemus justum quolibet actu charitatis, licet remisso, mereri de condigno ejusdem charitatis augmentum, quod aliquando videtur valorem actus excedere, supponimus dari pactum, quo Deus statuit nihil inactu charitatis irremuneratum relinquere, quamvis ad adjiciendum charitatis augmentum opus sit adjicere aliquid ex gratia. Nee hujusmodi suppositio est voluntaria, sed satis innotescit ex testimoniis Scriptura, et Conciliorum, quæ supra expendimus; in eis quippe, omnibus, et singulis charitatis actibis a justo elicitis præmium essentiale promittitur.

02. Sed hic præ oculis habendum est, nos præsentem difficultatem ad eas angustias reduxisse, ut repræsentaretur inadæquatio inter actum meritorium, et augmentum superaddendum ; sic enim difficultas magis ardua redditur, exposcitque modum, ut concilietur juxta communem, et veram sententiam. Eo autem, quem hactenus proposuimus, satis facile explicatur. Sed revera de facto prædictæ angustiae non pungunt, quia ex una parte augmentum charitatis non ponitur statim, ac elicitur actus meritorius remissus, sed post hanc vitam, ut *dub. seq.* dicemus. Et ex alia Deas, sicut ante prævisa merita elegit efficaciter homines ad gloriam, ut diximus *tract.* 5, *disp.* 9, *dub.* 1, *cum sequentibus* : ita elegit ad determinatum gradum gloriæ, v. g. Petrum ad gloriam ut decem, Johannem ad gloriam ut quatuor, et sic de aliis. El conformiter ad prædictam intentionem, el finem distribuit auxilia in tempore, ut ho-

mines

mines eliciant opera meritoria adæquato correspondentia illi gradili gloriæ, ad quem sicut nd coronam prædestinantur, el non plura, vel pauciora, quæ vel illum gradum excedant, vel ipsi non adæquontur; id quippe exposcit divinæ providentiæ ordo. Unde nunquam justus decedet cum minori merito, quam sil corona ei præparala ; sed sive intense. sive remisse operetur, eum tindent meritorum cumulum habebit, qui par sit illi gloriæ, ad quam sicut ad coronam eligitur: Quocirca juxta præsentem providentiam non trahimur ad angustias supra repræsentalas, sed facile ab eis expeditur. Possunt tamen, et debent permitti disputationis gratia, præserlim apud illos, qui censent Deum prius prævidisse merita, et deinde intendisse efficaciter hominum gloriam. Et propterea modum proposuimus. qui sive hoc, sive aliud dicatur, salvat veritatem nostræ, et communis sententia).

Refertur prima sententia contraria.

63. Contra tertiam nostram assertionem sentire videntur Authores *num.* 53 relati, et præcipue Suarez; concludunt enim suis argumentis, justum quolibet charitatis actu, licet valde remisso, mereri de condigno charitatis augmentum adæquate, et independenter ab alia gratia merito de condigno accidentaria . Quod probant primo testimoniis Scripturæ, et Conciliorum, quæ *tar-a num.* 53 expendimus. Sed hoc motivum facile diruitur; nam (præscindendo etiam a vera doctrina *num. præcedenti* tradita), prædicla testimonia procedunt de facto, et secandum præsentem providentiam, qua Deus præmiat ultra condignum ; et non respiciunt alium statum, in quo observarentur solæ, et puræ leges meriti de condigno. et ea quæ hujusmodi meritum ex se, et præscindendo ab alia gratia affert. Unde optima sunt ad roborandam quartam assertionem nostram, sed nequeunt allegari contra tertiam.

64. Arguitur secundo, quia valor moralis meriti crescit ex bonorum operum multitudine : ergo plus meretur qui elicit duos actus, unum ut decem, et alterum ut unum, quam si unicum præcise actum ut decem eliceret : sed eliciendo actum ut decem, meretur charitatem ut decem : ergo

eliciendo postea actum ut unum, meretur augmentum supra charilatatem ut decem.

Confirmatur ; nam si habens charitatem ut centum, eliciat actum ut duo, meretur charitatis augmentum : ergo si habens charilatatem ut centum, eliciat actum ut duo. merebitur quod ejus charitas augeatur. Patet consequentia, quoniam ex parte operis datur aequalitas ; et aliunde quod ex parte subjecti detur major charitas, nequit esse conditio deprimens operis valorem, et vim ejus meritoriam.

Respondetur argumento concedendo , quod in duobus actibus, uno ut decem, et alio ut unum, reperiatur major valor moralis, quam in unico præcise actu ut decem. Sed negamus, quod habens charitatem ut decem, et eliciens actum ut unum, mereatur præexistentis charitatis augmentum, stando præcise legibus meriti de condigno, nullamque adjiciendo gratiam huic merito accidentariam. Quoniam licet in illis duobus actibus reperiatur major valor, quam in actu ut decem; nihilominus eorum valor non adæquat valorem augmenti supra decem, nempe modum, aut gradum ut undecim : sicut nec æstimabilitatem unius actus ut undecim, ut supra ponderavimus *a num.* 49. Præmians autem non tenetur retribuere ultra valorem meriti, nisi ex liberali sua permissione se obliget ad præmiandum ultra condignum. Et ideo in prædicto casu actus ut unum non mereretur exercite augmentum charitatis supra decem, nec in actu primo esset meritorius illius augmenti, nisi ut pretium inadæquatum. quod simul cum aliis actibus, si succederent, posset adæquare valorem augmenti, istudque exercite promereri.

Ad confirmationem concedimus totum, quod concludit; sed assertionem nostram non impugnât. Quia non negamus, quod per actus remissiores, præexistente charitate, possimus ejus augmentum de condigno mereri ; sed asserimus contingere posse, quod actus sit adeo remissus, ut nequeat de condigno mereri prædictum augmentum, stando præcise legibus meriti de condigno. Actus autem ut duo, licet non adæquet valorem augmenti ut tria, potest tamen aliis actibus conjunctus adæquare valorem augmenti ut duo; ita ut quantum deficit rebus ex parte meriti, dematur etiam intensionis ex parte præmii. El idem proportionabiliter dicendum est de actu ut duo conjuncto meritis ut centum, licet enim non

frinfr-malio.

SdIl<Gt ar«U-mcato.

l'w

&

habeat adæqualionem in valore morali ctim gratia ut centum et duo, habet tamen adæquationem cum gratia ut centum et unum, juxta proportionem *num.* 46, descriptam. Potest autem actus charitatis esse adeo remissus. ut cum nullo augmento possibili in ratione præmii habeat adæqualionem ob rationem traditam in responsione ad argumentum. Qui proinde nullum augmentum charitatis mereri poterit de condigno, nisi Deus adjiciat novam, et ipsi merito accidenlariam legem, qua retribuere ultra condignum promittat, ut supra exposuimus.

Ternum 65. Arguitur tertio : nam quolibet pec- n^Mam.cato mortali quantumvis remisso meremur augmentum pœnæ : ergo quolibet opere charitatis meremur augmentum præmii : antecedens est omnino certum, et consequentia probatur, quia eandem proportionem habet actus meritorius ad præmium, quam habet actus demeritorius ad pœnam. Ergo sicut ad hoc, ut quodlibet peccatum mortale mereatur augmentum pœnæ. non recurrimus ad extrinsecam Dei legem demerito accidentariam ; ita recurrere non debemus, ut quodlibet etiam minimum charitatis opus mereatur augmentum præmii.

Confir-
mator
primo.

Confirmatur primo : nam per quodlibet opus satisfaclorium diminuitur pœna : ergo quolibet opere meritorio augetur præmium, id quippe paritatis ratio convincit.

Seen0-
Λ0.

Confirmatur secundo, quoniam nullum est virtutis opus, per quod non augeatur præmium accidentale, licet valde intensum supponatur : ergo nullus est charitatis actus, qui non mereatur de condigno augmentum charitatis, quamvis hæc præsupponatur valde intensa.

oeurri-
turargu-
mcuu'

argumentum respondetur negando consequentiam, et disparitas posset ex eo desumi, quod omne peccatum mortale importat infinitam gravitatem in ratione offensæ ; atque ideo ex hac parte trahit vel obligationem ad satisfactionem infinitam, vel (ubi hæc non fit), reatum ad pœnam infinitam loco satisfactionis ; unde quodlibet peccatum grave importat condignitatem ad augescendum pœnam. Opus autem charitatis habet finitum valorem, potestque esse ita remissum, ut non adæquet valorem augmenti charitatis, ut supra exposuimus.

Sed addimus, quod si sermo sit de pœna essentiali, seu damni, hæc proprie loquende non augetur intensive, quia non est forma,

i sed privatio visionis beatificæ. Dicitur autem major non per ullam additionem in seipsa, sed solum per connotationem novi peccati impediens visionem. Quocirca mirum non est, quod peremnia,et singula peccata gravia dicatur augeri pœna. Augmentum autem charitatis est proprie tale, fitque per additionem modi, aut gradus simpliciter perfectioris, et qui potest excedere in valore morali actum charitatis valde remissum, ut supra declaravimus. Et ideo si ad solam naturam, d leges meriti de condigno attenderetur, non omnis, et quilibet charitalis actus mereretur praeexistentis charitatis augmentum. Loquendo autem de pœna, et præmio accidentalibus, permittimus quod sicut quodlibet peccatum meretur majorem pœnam sensus, ita quodlibet opus charitatis mereatur augmentum præmii accidentalis ; utrobique enim adest proportio, et condignitas in ordine ad illos terminos.

Ad primam confirmationem neganda est consequentia, loquendo de præmio essentiali, et augmento charitalis. Et ratio* disparitatis est satis manifesta, quia in uno casu fit diminutio , et in alio intensio. Pœna quippe corresponde! reatui inducto per peccata, et quilibet actus satisfactorily sicut solvit aliquod debitum, ita diluit aliquem reatum, saltem ex parie ; et ideo posito quolibet actu satisfactorio diminuitor pœna. Augmentum autem charitatis fit per additionem modi indivisibilis perfectioris ; et quia non omnis actus charitatis adaequat valorem hujusmodi , propterea (attentis præcise legibus meriti de condigno), noa omnis charitatis actus mereretur de condigno charitatis augmentum.

Accedit etiam, pœnam pro qua satisfacimus, semper esse temporalem ; reatus enim ad pœnam æternam diluitur gratis in ipsa peccatoris justificatione. Satisfactioni autem pro pœna temporali non est comparandum meritum præmii essentialis, quale est augmentum charitatis , sed meritum majoris præmii accidentalis, quod facile permittimus,

Ad secundam confirmationem concedi-l^mus antecedens intellectum de omni actaysai virtutis ut charitate informato, et quatenus aliis actibus meritoriis conjungitur augendo eorum valorem ; et negamus consequentiam. Ratio disparitatis est, quoniam omnis virtutis actus illis conditionibus affectus habet condignum, et æqualem valorem, ut
praemium

præmium accidentale aliquantulum auge-
tur. Cæterum non omnis charitatis actus,
licet aliis ineritis conjunctus, habet valo-
rem æqualem motio minimo, et indivisi-
bili, quocharitas augescenda est ; quoniam
liæ modus, aut gratius excedit in valore
moralis actum valde remissum aliis etiam
meritis adjunctum, ul supra n. 49 expo-
suimus.

*Oiacimus concedendum esse antecedens in~
Idkclum, etc.* quia si loquamur de actu vir-
tutis secundum se, et præcisive ab infor-
matione charitatis, et a conjunctione ad
procedentia merita, non est universaliter
verum; nam fieri potest, ut actus virtutis
sic sumptus non adæquet in valore mo-
rali augmentum præmii accidentalis, atque
ideo quod non mereatur illud de condigno,
at hactenus diximus de actu charitatis
respective ad præmium essentielle.

csra 66. Arguitur ultimo : quia in nulla sup-
J^positione potest concedi, quod Deus bona
opera irremunerata relinquat, cum in omni
suppositione sit justus in præmiando : sed
si aliquis actus charitatis non mereretur de
condigno gloriam, et augmentum charita-
tis, Deus prædictum actum irremuneratum
relinqueret : ergo in omni suppositione fa-
leri oportet, quod actus charitatis, licet
remissus, mereatur gloriam, et charitatis
aagmentum.

Respondetur, nullum fore inconueniens,
quod Deus aliquod opus bonum relinqueret
per accidens sine præmio essentiali aug-
menti gloria?, et charitatis, quando videli-
cet prodictum opus non haberet valorem
æqualem augmento possibili superaddi, ut
contingeret in casu nostræ assertionis. Nam
eam prædictum opus ob defectum valoris
non importaret jus proximum ad prædic-
limaugmentum, nulla esset injustitia, aut
indecentia, quod Deus illi operi præmium
essentiale non retribueret. Sicut etiam Deus
promittit de facto gratiam justificantem
homini sead illam disponenti; et tamen non
ad quamlibet dispositionem sequitur gratiæ
justificantis infusio, sed ad solam disposi-
tionem sufficientem, et ultimam. Quod si
homo aliquam dispositionem remotam effi-
ciat, et ibi sistat, nullum est absurdum, quod
infusiogratia sanctificantis suspendatur, et
quod actus disponens relinquatur sine ter-
mino. ad quem saltem remote disponebat.

Posset tamen Deus, si vellet, servato
etiam ordine justitiæ, retribuire in eo casu
pramiumæquivalenter essentielle, quatenus

posset conferre tantum præmium acciden-
tale, et tam intensum, ut in morali æstima-
tione adæquaret valorem ejus augmenti
partialis, quod in modo indivisibili, quo
charitas esset augescenda, virtualiter inve-
nitur. Nam cum prædictum charitatis aug-
mentum non sil infiniti valoris. potest sufli-
cienter compensari per augmentum valde
intensum præmii accidentalis. Cæterum
hæc etiam compensatio esset merito de con-
digno accidentaria ; nam supposito, quod
Deus promississet præmiumessentialemeri-
tis aequalibus, minime teneretur retribuire
illud vel in se, vel in aliquo æquivalenti,
nisi qiiando, et ubi merita adæquarenlin
valore morali præmium essentielle conferri
possibile : quod in prædicto casu non con-
tingeret, ut constat ex dictis.

§ VI.

Secunda sententia contraria cum suis fundamentis.

67. Contra secundam, et quartam asser-secunda
tionem sentit Bannez in relectione de *a u f l - ^ ' ^ ^*
mento charitatis, et in præsentis art. 8, dub. _s:ta
2, ubi plura statuit circa mentum præmii
essentialis, utputa prædictum meritum so-
lum reperiri in actibus formalibus charita-
tis, et non crescere ex bonitate morali alia-
rum virtutum :quæimpugnauimus in tract,
de Merito, disp. 4, dub. 5, cum sequent. Sed
quod ad præsens attinet, afiirmat actus re-
missiores charitate præexistente non me-
reri ejus augmentum distinctum ab eo,
quod actibus intensioribus corresponde!.
Ex quo infert, quod si dentur duo homines,
quorum unus per totam yitam non eliciat
nisi unum actum charitatis ut decem? et
alter per totam vitam repetat innumeros
actus charitatis ut decem, utrique retribu-
etur idem præmium essenziale, nempe glo-
ria, et charitas ut decem ; cum hac sola dif-
ferentia. quod licet præmium sit idem in
esse entis, nihilominus variabitur in esse
præmii, quatenus uni illorum hominum
tribuetur ob unicum titulum, actum videli-
cet charitatis ut decem ; alteri vero tribue-
tur ob plures titulos, quot videlicet fuerunt
actus charitatis ut decem ab eo per totam
vitam eliciti. Concedit etiam eum, qui plu-
res actus ejusdem intensiois elicuit, habi-
tutum majus præmium accidentale. Quam
opinionem probabilem reputat, et non
segniter confirmat M. Joan, a S. Thom. in

M»g. prrs. *disp.* 15, *art.* 4. Eandem etiam sententiam quantum ad principale punctum, videlicet actus remissos non mereri de condigno charitatis augmentum, defendunt ? etiam D. Bonavent. in 2, di.<tind. 14, *art.* Aboleo' 2, *qurst.* 3, in corp, et *ad* 3, Durand, in 1, AhfeW-j^ 17, çwsst. 8, Abulensis *super cap.* 25, *Matth.ri. qwest.* 721, Altisiodorensis *lib.* 3 *Suniinj, tract.* 12, *qwest.* 3. Et eidem send. Anio, tentiæ favent D. Antoninus in vita D. Gregorn Papæ, quam habet in 2, *parte historiali*, D. Vincenlius Eerrer. in *serm. Septuagesima*, explicans illa verba, *Erunt novissimi primi*. Alensis 4 *part. qwest.* 57, Pioda. *membro*5, *adi.* Paludanus in 4, *distinctione* Cijrvvt. n u// Capreolus *ibidem, qwestione* Conrad. 2, *ad argumenta Scoti, contra* 2, Conradus, Cjjcua-gi Cajetanus 1,2, *qwest.* 114, *artic.* 8, et alii.

Argciibr 68. Solent pro hac opinione referri plura iii.IT(rt'D. Thom. testimonia, in quibus eam tenere dicitur. Sed selectiora tantum subjiciemus, quæ nostræ assertioni magis repugnare videntur. Ergo in 1, *distinet.* 17, *qwest.* 1, D. Tbo. *art.* 3 *ad* 2, ait: « Quilibet actuscharitatis, « in quantum est informatus tali habitu, « ordinatur ad præmium substantiale, non « tamen ad augmentum præmii, sed nec « ad augmentum charitatis. » Sentit ergo, dari aliquem charitatis actum, qui non meretur de condigno charitatis augmentum. *Et in* 2, *distinet.* 27, *q.* 1, *art.* 5 *ad* 2, inquit: « Non oportet, quod quilibet actus « meritorius augmentum gratiæ mereatur; « quia non in quolibet actu meritorio invenitur illa conditio, per quam ex actu « consequitur augmentum habitus: sed solum in illo actu, quo quis utitur gratia « accepta secundum proportionem suarum « virium, ita ut in nullo desit gratiæ Dei.» Ergo quoties actus est remissior gratia, non meretur ejus augmentum. *Et in* 4, *distinet.* 19, *qwest.* 1, *art.* -1, *qwrstiunc.* 4, resolvit mansiones patriæ distinguere secundum diversam charitatem viam; et similia docet l *part. qwest.* 12, *art.* 6, *et super* 1, *ad Corinth, cap.* 3, *lect.* 5, et alibi sæpe. Sed charitas in via non augetur nisi per actus physice ferventiores: isti ergo, non vero actus remissi merenturaugmentum gloriæ, ac subinde charitatis, cui gloria commensuratur.

coufir- Confirmatur ex D. August, *lib.* 8 *trium* matio *questionum, quxst.* 3, ubi docet quod quanto magisanima Deo adhaeserit per charitatem, Au'gust. tanto magis illustrabitur lumine gloriæ :

sed qui elicit actum intensiorem, magis Deo adhæret per charitatem, quam ille, qui elicit plures charit His actus remissos: ergo ille prior consequetur majorem visionem, seu præmium essentielle. Quod non contineret, si actus remissus mereretur præmii essentialis, et charitatis augmentum.

Ad testimonia D. Thom. respondetur, n» quod cum S. Doctor in Summa semel, et iterum expresse affirmet justum quolibet*® actu charitatis mereri charitatis augmentum. ut *num.* 5-1 vidimus, non debet ejus mens ex anterioribus scriptis incerta reddi. Etquamvis alibi oppositum docuisse videretur, deberet ejus doctrina secundum posteriorem resolutionem aut componi, aut emendari. Sed certe nihil eis locis nostræ assertioni contrarium docet, ut singulis occurrendo constabit. In primo loquitur de actu charitatis, qui est ultima dispositio ad infusionem gratiæ sanctificantis-, hic enim meretur quidem præmium substantiale illi primæ gratiæ correspondens, sed non meretur augmentum præmii; quia non supponit præmium substantiale, cui augmentum adjiciat. In secundo non negat, quod quilibet charitatis actus mereatur gratiæ augmentum, sed solum intendit, quod non omnis actus meritorius prædictum augmentum statim consequatur; quia actus remissi, licet augmentum gratiæ mereantur, non sunt dispositiones physicæ ultimo sufficientes, ut illud augmentum immediate inducant. Sed alia ulterior dispositio addenda est, quam prædictum augmentum consequatur, ut fusius *dubio seq.* ex sententia S. Doctoris dicemus. Et prædictum testimonium retorquendum est in Al. Bannez, quiE» sentit augmentum charitatis non cadere sub merito de condigno operis ejusdem intensiois cum charitate præexislenie.sed solum deberi actui intensiori. Et tamen D. Thom. eo loco aperte supponit, actus æque intensos mereri augmentum charitatis, siquidem asserit tunc hominem mereri hujusmodi augmentum, quando utitur gratia accepta secundum proportionem suarum virium; et homo utitur hoc modo gratia, cum elicit actus ejusdem intensiois cum illa. In aliis testimoniis solum vult gloriam, cum confertur, commensurandam essecharitati ut dispositioni; et cum incipit deberi in ratione præmii, commensurandam esse charitati ut merenti. Per quoslibet autem actus, sive intensos, sive remissos, crescit charitas in esse merentis, quia per omnes actus

actus accumulatur valorem, et fundatur jus ad majuspræmium. Undo posito quolibet charitatis actu, debetur plus gloriæ, et gratiæ, dcharitatis. Quamvis non statim retribuatur hujusmodi augmentum ob defectum dispositionis physicæ ultimo sufficientis, ut *dub.srq.* declarabimus.

io* Ad confirmationem respondetur, tanto magis aliquem perfundi lumine gloriæ, quanto magis Deo adhæret per charitatem patriæ: et tanto majorem charitatem habiturum in patria, quanto plus meriti habuerit in via; nam eo ipso habet jus ad majus augmentum, tam charitatis, quam luminis. Fieri autem potest, ut quis adeo multiplicet actuscharitatis remissos, quod adæquet, imo excedat meritum alterius, qui unicum precise actum intensum eliciat, ut constat «dictis a *num.* 41. Quocirca de homine actus charitatis ita multiplicante vérificatif quod magis adhæret Deo per charitatem, utique ut merentem, et quantum ad jus majoris unionis; licet habeat minorem charitatem in esse entis. Et in hoc sensu loquitur D. August, et exponendi sunt alii Patres; nam dum in hac materia loquuntur, charitatis nomine non tam significant qualitatem, aut habitum, quam exercitium amoris. Quod licet sit remissum, potest vel ob continuationem, vel ob frequentiam adæquare, et superare valorem unius actus intensioris cito transeuntis.

--- 69. Arguitur secundo ratione, quia ad iS. meritum de condigno requiritur, quod siii opus meritorium se adæquet valori præmii: sed actus remissus non se adæquat valori augmenti charitatis: ergo non meretur illud de condigno. Probatur minor; nam si quis v. g. habens charitatem ut novem, eliciat actum charitatis ut duo, non datur ex parte actus nisi valor ut duo, et datur ex parte augmenti valor ut decem; siquidem charitas ut novem nequit augeri, nisi ad minus crescat ut decem: constat autem valorem ut duo non adæquari valori ut decem: ergo, etc.

ù*. Confirmatur primo: nam si justus quolibet actu meritorio remisso meretur augmentum charitatis, sequitur justum quolibet actu mereri quodlibet præmium, seu augmentum; hoc autem concedi non valet, siquidem pro diversis meritis diversa, et inæqualia præmia debentur: ergo justus non meretur quolibet actu charitatis augmentum. Probatur sequela; nam si justus habeatcharitatem ut centum, et eliciat ac-

tum ut unum, meretur juxta nostram sententiam augmentum ut centum, et unum; et si habeat charitatem ut mille, meretur augmentum ut mille et unum: hæc autem præmia sunt inæqualia, et diversæ rationis: ergo si quilibet charitatis actus meretur ejus augmentum, sequitur justum quolibet actu mereri quodlibet præmium, sive augmentum.

Confirmatur secundo: nam ex eadem seconddoctrina sequitur, justum qui per spatium da' vitæ plures actus remissos elicit, esse melioris conditionis, quam justum qui in sua conversione dilexit Deum actu intensissimo: consequens est absurdum: ergo justus per actus remissos non meretur charitatis augmentum. Sequela est manifesta-, nam si in quolibet actu charitatis reperitur meritum novi augmenti, fieri poterit quod justus eliciens centum actus remissos ut unum, excedat in merito justum, qui actu intensissimo ut quinquaginta conversus est, et alios actus postea non exercuit. Falsitas autem consequentis liquet ex eo, quod Ecclesia colit specialiter Magdalenam, et alios qui actu intensissimo vel doloris, vel amoris conversi sunt, quasi perfectiores aliis, qui actus tepidos per totam vitam exercent. Et in hoc sensu exponit D. Chry-p, chry, sostom. parabolam illam de operariis in vinea, affirmans non esse respiciendam in hac parte diuturnitatem, qua quis Deo servit, sed magis fervorem charitatis, quo servit; et propterea eos, qui una duntaxat hora laboraverunt, vel præferri, vel coæquari illis, qui laboraverunt per totum diem, ut videri potest *homil.* 65, in *Matth.*

70. Ad argumentum respondetur ne-Solutio gando minorem: nam ut supra ostendimus, menti, actus physice remissior augmento, potest aliis meritis, aut titulis conjunctus adæquari augmento in valore morali. Et ad probationem in contrarium dicendum est, quod in eo casu non debet fieri comparatio inter actum ut duo, et augmentum adaequate acceptum; sed sumendus est actus ut duo ut pretium de se inadæquatum, quod tamen conjunctum aliis actibus, aut titulis crescit in valore morali, et meretur plusquam soli actus præcedentes; atque ideo est æqualo augmento superaddendo, saltem inadæquale accepto, et quoad ad aliquid sui. Quod si adhuc ex parte augmenti adæquate sumpti invenitur aliquis excessus, illum retribuet Deus non in vi præmii, sed ex

gratia, qua premiet ultra condignum, ut supra fusius declaravimus.

SaU'üft prim-
eouSr.
KittM'.
Ad primam confirmationem negamus sequelam. Ad cujus probationem responde*
[ar quüj cum actus remissus non mereatur augmentum solitarie sumptus, sed ut conjunctus aliis actibus, aut titulis praece-
dentibus, variatur in esse pretii, et meriti ob conjunctionem ad alios actus, aut titulos. Unde actus ut unum conjunctum actibus ut centum, constituit pretium, et meritum ut centum et unum, quod adæquatur totidem gfa-
dibus ex parte augmenti. Et si conjungatur actibus ut mille, constituit meritum ut mille et unum, ac subinde proportionalem, et æquale simili augmento. Unde in rigore non meretur totum augmentum adæquate sumptum secundum id, quod supponit, et id quod addit: sed meretur quod supra id, quod aliis titulis, aut meritis erat debitum, adjiciatur aliquid aliud, quidquid illud sit. Et sic non meretur quodlibet premium, sed meretur quod supra id, quod debebatur, sive illud sit ut centum, sive ut mille, additur aliquid. Quod absurdum non est. sed consonat rerum nature, cum quilibet minimus actus bonus addat aliqualem valorem supra alios titulos, vel actus praece-
dentes.

Diiuiur
secuadx
secundum confirmationem admittitur
njus sequelam, saltem quantum ad posse; nulla quippe repugnantia est in eo, quod aliquis tot actus remissos exerceat, ut excedat valorem moralem, atque ideo meritum ejus, qui semel tantum aut bis actum ferventem elicit; quamvis etiam contingere possit, quod quis ferventer adeo charitatem exerceat, ut quolibet actu excedat innumeros alios actus, quos alii eliciunt, ut par est credere de B. Virgine. Ad improbationem autem sequelae respondetur, Ecclesiam ideo celebrare illorum sanctitatem, quia de illa certo constat. Quod vero alii per frequentem actuum repetitionem illorum sanctitatem excesserint, non sic innotescit. Per hoc autem minime determinat, an plures actus remissi queant in valore morali adæquare. aut etiam excedere unicum actum intensiorem, vel non? Et quod in hac parte nobis magis, quam Adversariis faveat, liquet ex dictis a numero 54. Chrysostomus autem solum intendit non valde fidendum esse in hac parte temporis diuturnitati, quia fieri potest, ut quis brevi tempore adeo ferventer Deum diligat, ut præferri debeat aliis, qui

longo tempore amant, sed amore magis remisso; quod illa parabola confirmat. Sed minime negat, quod quis plurium actuum, licet non ita ferventium repetitione queat excedere meritum alterius, qui unum prae-
cise, aut alium actum, licet ferventiorum exercet.

71. Arguitur tertio: quia in naturalibus*--» actus remissi, licet multiplicentur, non augent habitum praeexistentem. ut docet D. Thom. I, 2, q. 52, art. 3. Ergo idem dicendum est in supernaturalibus, quod scilicet soli actus intensiores augeant charitatem, ut paritatis ratio convincere videtur.

Confirmatur, quia in actibus malis sola tafa-
major intensiomeretur majus supplicium: 33 ergo in bonis sola major intensiomeretur majus premium. Suadetur antecedens, quia si in malis non sola intensio, sed etiam actuum malorum repetitio conduce-
ret ad merendum majorem poenam, fieret Antichristum puniendum fore acerbiori supplicio, quam supremum daemonem: ille enim exercebit quamplurimos actus malos, hic voro unicum tantum elicit: Consequens autem est falsum, et contra D. Thom. 3. p. q. 8, art. 8. Ergo in actibus malis sola major intensio meretur ma-
jus supplicium.

Ad argumentum respondetur concessoria
antecedenti negando consequentiam. Et J^h differ-
entiae ratio constat ex supra dictis num. 44, quod actus naturales non augent habitum meritorie, sed solum dispositive, aut efficienter physice; et quia actus remissiores augmento non disponunt ultimo ad illud, nec illud physice continent, propterea actus naturales remissi non causant habitus praeexistentis augmentum, sed requiritur actus perfectior juxta latitudinem augmenti superaddendi. Actus autem supernaturales non concu-
rruunt ad augmentum habitus effective physice, ut diximus dub. priced.; nec concurrunt precise dispositive, sed concurrunt etiam meritorie, quatenus suo valore reddunt augmentum debitum in esse premii. Cumque moralis valor crescat ex actuum laudabilium multitudine, fieri potest, ut actus remissus, qui insufficiens est, ut ad augmentum ultimo disponat, sufficiat ad illud promerendum saltem inadaquate, ut supra exposuimus. An autem hoc naturalium exemplo recte convincatur, charitatem physice, et exercite solum augeri, cum adsunt actus ejusdem physicae
intensionis

intensionis cum augmento superaddendo, ex dicendis dubio sequenti constabit.

Ad confirmationem negatur antecedens, ad probationem negamus sequelam; quia licet fieri possit, ut plures actus mali remissi mereantur majus supplicium, quam unicus actus malus magis intensus; nihilominus fieri etiam potest, quod unicus actus malus ob insignem sui intensionem, et alias causas mereatur majorem poenam, quam plures actus non ita intensi. Et hoc posterius accidit in illa comparatione, quæ obijcitur; nam cum Diabolus in excellentia conatus superet Antichristum, et plenissime malum elegerit, mirum non est, quod unico actu excesserit Antichristi malitiam, et gravius supplicium meruerit, juxta illud Job 41: *Ipsa, nempe daemon, est rei super omnes filios superbis.* Et quod de facto ita contingat, liquet ex communi Scripture, et sacrorum Doctorum pK-rasi; non enim dicunt Diabolum esse membrum Antichristi, sed hunc esse membrum Diaboli. Per quod significatur eminentia malitiæ diabólica? supra malitiam Antichristi. Potestque hæc responsio magis confirmari, et explicari exemplo B. Virginis, cujus anus, vel minimus actus superavit omnia merita Angelorum, et hominum, non solum divisive, sed etiam collective considerata.

72. Arguitur quarto; quia sola major intensio physica actus meritorii augeat meritum de condigno in ordine ad premium essenziale: ergo soli actus physice intensiores habitu preexistente merentur de condigno augmentum illius. Consequentia patet. Et antecedens probatur; nam si aliquid preter physicam intensionem mereatur de condigno premium essenziale, maxime continuatio actus, ut satis constat ex iis quæ n. 45 diximus. Quod autem continuatio non mereatur de condigno augmentum, sic ostenditur; nam si continuatio angeret meritum de condigno, sequeretur quod actus durans v. g. per unam horam, mereretur premium infinitum: sed hoc est falsum, et omnino absurdum, ut ex se liquet: ergo, etc. Probatur sequela: tum quia si continuatio augeat meritum, crescat istud in omnibus, et singulis partibus, et momentis hore. Sed in una hora datur infinita multitudo partium, et momentorum, siquidem duratio est de genere quantitatis, quæ est divisibilis in infinitum: ergo actus meritorius durans

per unam horam crescat infinite in valore, et merebitur premium infinitum. Turn etiam quia si continuatio augeat meritum, tunc eadem erit proportio meriti continuati per unam horam, ad meritum durans precise per unicum instans, quæ est illius Lore ad prædictum instans: sed hora excedit infinite instans, cum addat infinita instantia, et partes: ergo meritum continuatum per unam horam, excedit infinite meritum durans per unicum instans; atque ideo importabit infinitum valorem, et in ordine ad premium infinitum.

Confirmatur primo, quia si continuatio auget meritum, et non in infinitum, sequeretur quod actus interruptus intra unam horam posset adæquari valori actus continuati intra eandem horam, supposita æquali intensione utriusque: hoc autem est contra id, quod loco citato diximus: ergo signum est, continuationem non augere meritum. Sequela ostenditur; nam si actus v. g. ut duo, continuatus per unam horam importat valorem ut decem, fieri poterit, quod actus ut duo toties intra eandem horam interrumpatur, et repetatur, v. g. millies, ut importet eundem omnino, et majorem valorem.

Confirmatur secundo: nam demus duos homines elicere actum ejusdem intensionis, v. g. ut duo, cum proposito continuandi illum per unam horam, et quod unus eorum statim moriatur, alter perseveret in eliciendo actum per illam horam. In hoc casu non merebitur unus majus, aut distinctum premium essenziale quam alius; siquidem habuerunt eandem voluntatem efficacem, et uni defuit sola exequutio, et opportunitas temporis: ergo signum est, quod supposita in aliis aequalitate, continuatio non augeat meritum præmii essentialis.

73. Ad argumentum negatur antece-
occurrens. Et ad probationem, admissa majori, negamus minorem. Cujus probationes adeo
efficaces censuit M. Bannez, ut dixerit evidenter concludere. Sed quod inefficaces sint, et intentum non evincant, constabit retorquendo illas in Adversarium. Primo, quia ipse concedit continuationem, sicut et alias circumstantias, augere meritum in ordine ad premium accidentale; et tamen non inde fit, quod actus durans per unam horam mereatur premium accidentale infinitum: ergo licet continuatio augeat meritum in ordine ad premium essenziale,

Confir-
matio
prima.

Secun-
da.

non sequitur quod actus charitatis continuatus per unam horam meretur præmium essenziale infinitum. *Secundo*, et urgentius ; nam cum ipse dicat intensionem mereri præmium essenziale, et actus queat successive. et continuo intendi per unam horam, fieret hujusmodi actum habere valorem simpliciter infinitum, et mereri præmium infinitum, quod tamen ipse non concedet : ergo nec ejus argumentum concludit. *Tertio*, quidquid sit de merito in ordine ad præmium essenziale, negari nequit quod per continuationem crescat bonitas moralis, et æstimabilitas operis, ut in quolibet obsequio videre licet ; et tamen non propterea crescit infinite : ergo idem quod prius. *Quarto*, quia actus malus crescit in deformitate per continuationem, et ideo juxta communem Theologorum sententiam duratiosallem notabilis est circumstantia aggravans, cui major poena debetur, elquæ expiari debet majori satisfactione, ut patet ex communi Confessoriorum praxi qui majorem satisfactionem injungunt pro odio Dei continuato per unam horam, quam pro odio Dei ejusdem intensionis durante præcise per unum instans ; et nihilominus odium Dei durans per unam horam non importat infinitam deformitatem, nec attenta præcise continuatione, meretur pcenam simpliciter infinitam : ergo idem proportionabiliter dicendum est de actu bono, et meritorio continuato per unam horam. Unde Bannez, et omnes debent argumentum illud diluere.

74. Ad primam *ergo* antecedentis probationem respondetur, valorem actus meritorii continuati per unam horam augeri juxta majorem multitudinem partium aliquotarum temporis, quibus coexistit ; et quia istæ non sunt infinitæ, propterea actus continuatus non inde consequitur valorem simpliciter infinitum ; sed non crescit prædictus valor juxta numerum partium proportionalium, et momentorum cum eis percurrentium, quæ infinita sunt. Et ratio differenti® est, quoniam solæ partes aliquotæ addunt, et extendunt durationem ; unde sicut ex harum additione crescit duratio, ita ex correspondentia actus ad illas augetur meritum. Partes autem proportionales non necessario addunt, sed potius communicant, et clauduntur sub una parte, et multiplicantur versus minimum : quocirca sicut infinitæ partes proportionales queunt sub una parte ali-

quota, et satis brevi contineri ; ita valor finitus valet corresponde™ infinitis partibus proportionalibus sub una parte aliquota, seu determinata contentis. Quemadmodum ergo infinitæ partes proportionales unius horæ non constituunt nisi unam horam, quæ est finitum quid in linea durationis : ita omnis valor desumptus ex correspondentia ad infinitas partes proportionales contentas sub una hora, est simpliciter finitus, et in ordine ad præmium finitum.

Et hinc patet ad secundam probationem ; nam admissa illa proportionali correspondentia, hora non excedit primum instans per infinitas partes aliquotas, sed solum secundum partes proportionales, communicantes, et contentas sub duratione limitata, et determinata. Unde cum meritum augeatur secundum correspondentiam ad paries non proportionales, sed aliquotas, ut proxime dicebamus, sequitur quod actus continuatus per unam horum non augeatur infinite, sed habeat valorem certum, et limitatum. Quæ doctrina confirmari potest omnibus exemplis supra adductis. Recolantur quæ diximus *tract.* 11, *disp.* 4, *an.* 39, ubi huic argumento, et aliis replicis magis ex professo occurrimus.

Ad primam confirmationem negamus sequelam ; nam actus interruptus nequit A | repeti ip omnibus, et singulis instantibus ^-'3' | continuantibus partes proportionales ; sed solum in instantibus certis, et finitiscontinuantibus partes aliquotas. Cumque in his omnibus duret etiam actus per unam horam perseverans, nequit ex hac parte excedi per actum interruptum ejusdem intensionis : et ex alia parte illum excedit ratione difficultatis, quæ in perseverando invenitur. Ad probationem autem sequels respondetur juxta proxime dicta, non esse admittendam suppositionem, in qua actus interruptus repetatur per plura instantia certa unius horæ, quam sint illa, in quibus actus continuo durans perseverat ; impossibile quippe est, quod actus continuatus per unam horam non duret in omnibus, et singulis instantibus ejusdem horæ, in quibus alius cessat, et denuo incipit. Unde fieri non valet, quod si cætera sunt paria, actus per horam durans sit minoris valons, quam intra eandem horam interruptus, et incipiens.

Diximus, *si extera sunt paria*, quia non negamus, quod actus interruptus et ejusdem

dem intensionis queat et ex aliis circumstantiis suscipere valorem, quo actum per horam continuatum excedat. | jcsiv Ad secundam negamus antecedens lo- | **|. quendode actu interno meritorio, et continuato ; quia ipsa continuatio exercita addit novam difficultatem supra seipsam ut præcise intentam ; sicut difficilior est perseverantia, quam propositum perseverandi : qua ratione cum ad perseverandi propositum sufficiat gratia omnibus justis communis, tamen ad ipsum perseverare requiritur specialius auxilium. Illa autem difficultas nequit non afferre specialem aliquam æstimabililalem, et addere aliquid valoris. Undead insertam antecedenti probationem dicendum est. duos illos homines fuisse æquales in proposito continuandi illum actum, habuisseque in hoc æquale meritum ; sed illum qui actu continuavit, vicisse specialem difficultatem, atque ideo auxisse valorem. Quod autem alteri defuerit opportunitas temporis, solum probat non demeruisse in suspensione actus, quem inchoaverat ; sed non probat, quod meruerit sicut alter, qui exercite continuavit. Sicut etiam solet quis privari vita, qua si frueretur, bona opera multiplicaret, et adæquaret sibi meritum illorum, qui ob diuturnitatem vitæ plus laborant, et merentur.

Diximus, *loquendo de adu interno, et meritorio*, ut excluderemus opera pure extrinseca, in quibus ratio bonitatis moralis, et meriti in ea fundati non reperitur intrinsece, sed ad summum denominative ; nam in his operibus diversitas permanendi, stante æqualitate in dispositione actuali interiori, sicut non variat bonitatem moralem, ita nec variat, nec auget, nec diminuit valorem. Et ideo ubi adest idem propositum, non augetur meritum ob solam continuationem operis externi.

75. Alia argumenta multiplicat Bannez, at probet in promerendo majus præmium | ^-241 | essenziale, solum debere attendi majorem fervorem, sive intensionem charitatis ; non vero aliam bonitatem moralem desumptam vel ex objecto aliarum virtutum, vel ex aliis circumstantiis, et difficultatibus. Sicut enim censet, quod meritum de condigno præmii essentialis solum reperitur in actu charitatis ; ita, et salis consequenter docet, augmentum prædicti præmii dumtaxat reperiri in fervore, sive intensione operis charitatis. Sed prædicta argumenta fuse

diluimus *in tradat.* 16, *de Merito, disp. i, dub. 5, cum. seq.* ubi plura invenies, quibus præsentem resolutionem confirmes.

§ VII.

Duo prxcedentis doclrinx consecraria.

/6. Ex dictis in hoc dubio, et præsertim Primum, *fl num.* 46, infertur primo, unum justum num. perfectum Deo magis placere, et magis ipsum glorificare, quam plures justi tepidi, et imperfecti. Quoniam ita comparatur unus justus perfectus ad plures imperfectos, el tepidos, sicut unus actus charitatis intensus ad plures actus charitatis remissos : sed unus actus charitatis perfectus est melior tam physice, quam moraliter pluribus actibus charitatis remissis, ut loco citato explicuimus, et propterea majoris valoris, ac meriti est actus charitatis intensus ut centum, quam centum actus charitatis remissi ut unum : ergo pariter unus justus perfectus magis Deo placet, et ipsum glorificat, quam plures justi tepidi, et imperfecti.

Confirmatur, et explicatur primo, quia homo constituitur per gratiam objectum congruum divinæ dilectionis ; et ideo eadem est proportio justī ad justum interminando dilectionem Dei, et gratiæ ad gratiam : sed una gratia magnæ intensionis, est melior physice, et moraliter, quam plures aliquæ gratiæ remissæ : ergo justus perfectus est Deo objectum gratius, quam plures alii justī tepidi, et imperfecti.

Declaratur, el confirmatur ulterius ; nam cum amor Dei erga creaturas non sit affectivus, sed effeclivusjeo magisdiligerecreaturam dicitur, plusque in ea complacere, qua majus bonum ipsi communicat : sed una gratia perfecta, et valde intensa est majus bonum, quam plures gratiæremissæ ; pluris quippe habetur una gratia intensa ut centum, quam quinquaginta gratiæ remissæ ut duo ; idemque dicendum est de charitate, ut loco citato ostendimus : ergo Deus magis diligit justum perfectum, qui habet gratiam ut centum, quam plures justos tepidos, et imperfectos, habentes quinquaginta gratias remissas ut duo. Cumque Deus magis id diligat, magisque in eo complaceat, quod magis ipsum glorificat manifestando illius perfectionem, ex eisdem probationibus conficitur, unum justum perfectum magis glo-

rificare Deum, quam plures justos tepidos, et imperfectos.

Bidem 77. Et licet doctrina hujus consecrarii sSt sit nobis certa, et ut censemus, communis ;

«era quia tamen radix est aliarum illationum,

rij. quas nonnulli minus gratas habent, oportet illam magis fulcire, et auctoritate, atque exemplis illustrare. Probatur ergo ex illo

ttat.6. f^al^l β . *Stxaginia sunt reginx, octoginta concubins, et adolescentularum non est nume-*

rus. Una est columba mea. perfecta mea : una est matri sur, electa genitrici sut . Viderunt eam filix, et beatissimam prrdicacerunt, etc.

Ubi una sponsa tot illis nominibus, columbae. perfectae, unicae, beatissimae, etc. insignita, praefertur quampluribus animabas, quae dicuntur reginae. concubina?, et adolescentulae, et praecunctis diligitur, et laudatur; quia licet istae justae sint, non tamen ita perfectae sicut illa. Ut enim communis

Patrum expositio interpretatur apud Gister. lerium, Solomavor, Martinum Delrio, et

major, alios. *retjinx* significant animas proficientes per amorem, *concubina-* animas profi-

cientes per timorem, et *adolescenuh* animas incipientes. Omnibus autem praepositurilla. quae diversis nominibus significatur, sponsa, quia videlicet eximium perfectionis gradum obtinuit. Fieri ergo potest, ut

unus justus perfectus magis Deo placeat, ab eo ametur, ipsumque glorificet, quam plures justis tepidi, et imperfecti.

Nec refert dicere, eo loco sponsae nomine significari Ecclesiam, aut Deiparam. Quoniam hoc concessio, optime fieri potest, quod etiam anima sancta, perfecta. et Deo gratissima significetur. Communis quippe Patrum, et Interpretum sententia est, sponsam in eo libro pro his tribus supponere, et cuncta quae ibi dicuntur, singulis juxta diversos sensus aptari. Specialiter autem in loco relato, per columbam, et electam significari animam sanctam, et valde perfectam, sentiunt D. Ambros. Theodori. Justus Urgel. et alii apud Gislerium in *append, exposit. η. 8.*

Addimus locum semper esse pro nobis, quaecumque ibi dicatur sponsa, nam sicut illa una omnibus praefertur, ita reginae quae sunt sexaginta, praeposuntur innumeris adolescentulis. Per reginas autem signifi-

Okler. carj animas perfectas, et per adolescentulas

Kjssen. significari animas imperfectas, licet in gra-

Bu^rL tia sint, docent communiter Patres apud

Fsellus. Gislerium, Origenes, Nyssenus, Theodoret.

ApponL Rupert. Psellus, Justus, Apponius. et alii.

Si autem sexaginta animae perfectae praefertur innumeris animabus justis quidem, sed imperfectis ; pariter quaelibet illarum plures istarum antecellit, quod intendimus.

Potestque id confirmari ex aliis Scripturae locis : nam 2 *lleg. cap. 2.* Anna mater. Samuelis cecinit : *Donec sterilis peperit plu-ufē> rimos.* Et tamen tunc solum pepererit Sa-“:1; muelem. *Quod si historiam,* inquit Euthv-Ésiñ mius in Catena apud Cordubam ad eum lo- ei cum, *dicas unius tantum filii meminisse, illud responderi potest, quod Sainuelem dignum pro multis esse intelligat.* Addit Men-“@5l doza eadem verba explicans lib. 3 probi. 3: *Quia unius sanctitas innumeram aliorum multitudinem non solum exxquabat, sed etiam superabat.*

Deinde 3 *fleg. 18,* M. P. N. Elias dixit : *ati Eg) remansi propheta Domini solus.* Et tamen ex eodem capite constat, remansisse centum alios Prophetas, quos Abdias timens Deum in speluncis absconderat. Sed nodum solvit D. Chrysostom, hom. 40 ad ρορπιΛΛ? Antich. *Elias,* inquit, *unus erat : sed lotus mundus non erat dignus, quod rependeretur ei. Et mundus quidem innumera millia sunt, sed non sunt millia, cum nec ad unius mensuram perveniant.*

Praeterea 2 *fleg. 16,* Hebraei Davidis in-2 - columitatem multorum millium saluti praef- k ferentes, ipsum retrahebant a bello his verbis : *Tu unus pro decem millibus computaris.* Quod licet illi referrent ad Regis dignitatem : .Vos, inquit idem Mendoza 1, i@h cap. 4, num. 5, *majori jure dicere possemus, propter viri sanctitatem.* Et favet huic expositioni D. Chrysost. hom. 8, in *Acla, o. or.* ubi ait : *Educite in bellum centum myriades, et unum Sanctum ; scimus quia plura operetur. Exiit Jesus Nave in bellum, et solus omnia operatus est strenue.* Et tamen inter Hebraeos alii erant justis praeter Davidem, et Jesum Nave. Fieri ergo potest, ut unus justus ob insignem perfectionem praefertur aliis pluribus justis non ita perfectis ; et consequenter quod magis Deo placeat, ipsumque glorificet.

78. Quod si ad exempla jam recurramus, bls ven» universale est. in quolibet rerum ordine id, quod est perfectius, praeferritur multorum imperfectorum cumulo. Profecto j>» «» tu- in rebus naturalibus pluris aestimatur unus lapis pretiosus selectus, quam acervus communium, ut explicuimus num. 4G. Generosissimus etiam equus pluris habetur, quam plures alii non generosi, et carius vœnit.

vænit. Et si ad artes transeamus, quis sapientissimuni artificem non præferat multis aliis inferioris nolæ artificibus? Quis non dicat unum Apellem antecellere plurimos pictores imperfectos? Idem cernimus in politicis; unus quippe civis valde prudens, et Reipublicæ proficiuus pluris habetur, quam multi alii non ita utiles, ejusque amissio magis deplorari solet, quam si pereant centum de inedia plebe. Id ipsum apparet in militaribus; etenim praeclarus aliquis Dux pluribus militibus, et lyronibus præfertur, et præ multis, si pereat, deplo-
M?jy,ralur. Et ut inquit D. Chrysost. homil. 40,' jam cit : « Melius est esse decem peritos, et
« generosos milites, quam decem inexper-
« torum millia. Melius est duos esse peritos
« nautas, quam innumeram multitudinem
« inexpertorum. Unus erat Aloyses, et om-
« nibusplura potuit. Unus erat Jesus Nave, sed unus sexcentis millibus plus potuit. Ne satagamus hoc, ut multi dumtaxat : fiant, sed ante hoc, ut probabiles, etc. »

Sed age, veniamus ad aliud exemplum, et confirmationem, quæ rem præsentem proximus explicent, et fulciant. Equidem in Scholastica Republica sapientia unius Doctoris Angelici D. Thomæ pluris fit, quam scientiæ plurimorum Theologorum simul sumptæ, eorum etiam, qui communiter docti censentur. Majusque damnum orbis subiret amittendo unam Summam Theologicam Divi Thomæ, quam si amitteret sexcentos Theologorum communium libros : libentissimeque quingentos istorum, ne dicamus quinque millia, donaret Respublica Litteraria, ut unum illum posset ad se revocare. Et hinc considerationem elevare possumus ad ordinem gratiæ. Nam profecto sanctitatem, et gratiam Divi Thomæ non minorem credimus ejus scientia; nec bene audiet, qui minus sanctum, quam sapientem fuisse dixerit; minusve ut sanctum excessisse justos communes, quam ut sapientem mediocriter doctos. Si ergo unam ejus scientiam mullorum Theologorum scientiis præponimus; cur non præferemus ejus gratiam graliis multorum inferioris perfectionis? Neque enim ratio reddi valet, ut non sit aequalis, vel major excessus gratiæ ad gratiam, qui, et qualis est scientiæ ad scientiam. Quod si res ita se habet, liquido infertur, unum justum perfectum magis Deo placere, ipsumque glorificare, quam plures justos, tepidos tamen, et imperfectos.

79. El hæc sufficiebant pro veritate nostri Fulcitor consecrarii fulcienda. Sed placet adjicere judicium viri docti, et pii Jacobi de Paz de PiZ. lib. 4, <le vita spiriluali, pari. 2, cap. 13, ubi doctrinam nostram tradit his verbis :
« Perfecto vir sanctus, atque perfectus
a imago Dei est, et ab ipso Deo quasi in-
« credibili cura, diligentiaque depicta, quæ
a mirum in modum alias Dei communes
a imagines, idest communes justos, magni-
« tudine pretii, et præstantia decoris exce-
« dit. Hæc ergo imago sanctitatis divinæ,
« qua anima reformatur, et decoratur, ne-
ci cesse est majorem honorem, el gloriam,
« quam alios communes justos apud omnes
u importet. Nam sicut pictor majorem sibi
« gloriam parat ex una pulcherrima effigie,
« quam summa industria elaboravit, quam
« ex multis imaginibus imperfectis, quas
« veluti ludendo, et somniando depinxit :
« ita universorum Creator Deus cumulat-
« rem laudem, et gloriam ex uno Francis-
er co, aut Dominico, quam ex multis justis
« tepidis, et imperfectis decerpit. In istis
« enim imago Dei in vera virtute consti-
« tuta, et ab ipso Deo delineata, licet non
« efflictoris culpa, obscura est, et mille im-
« perfectionum lituris foedata; quare pa-
ce rum sapientiam artificis prædicat. At in
« viro perfecto imago, aut similitudo Dei
« est valde pulchra, atque perfecta, et tanto
« splendore circumdata, ut aspicientes in
« maximam admirationem rapiat, et ad
« eximias laudes artifici referendas alliciat.
« Omnes qui in hanc imaginem oculos
« mentis intendunt, stupentes fatentur de
« illa, quod de Sole in Eccles. 43, scriptum
a est : Vah admirabile opus Excelsi, etc. »

80. Secundo ex dictis infertur, conver-Coroua. sionem unius peccatoris ad magnam perfectionem magis Deo placere, ipsumque magis glorificare, quam conversiones plurium peccatorum ad justitiam tepidam, et imperfectam. Hoc corollarium evidenter, ut existimamus, infertur ex præcedenti. Tum quia conversio est motus, seu transitus ad justitiam, ac proinde speciem, et perfectionem ab ea mutuatur : sed una gratia ostendit-intensa, ac perfecta præfertur pluribus uir. gratiis imperfectis, et remissis; qua de causa unus justus perfectus magis Deo placet, ipsumque glorificat, quam plures justis tepidi, et imperfecti, ut supra ostendimus : ergo conversio unius peccatoris ad insignem perfectionem magis Deo placet, ipsumque glorificat, quam conversiones plurium pec-

wtorum ad justitiam tepidam, et imperfectam. Tum etiam, quia conversio peccatoris ad justitiam fit dispositive per ejus actus; unde ad recipiendam insignem gratiam requiruntur actus valde perfecti, et intensi; ad recipiendum vero gratiam remissam sufficiunt actus imperfecti, ei remissi: sic enim pro gratia ut centum requiritur actus charitatis ut centum, pro gratia vero ut duo sufficit actus ut duo: constat autem actum charitatis ut centum esse meliorem physice, et moraliter viginti, aut triginta actibus charitatis ut duo, et majus præmium apud Deum mereri, ut supra declaravimus *num. 4G*. Ergo conversio unius peccatoris ad magnam sanctitatem magis Deo placet, ipsumque glorificat, quam conversiones plurium peccatorum ad justitiam tepidam, et imperfectam. Tum denique. quia cuncta exempla, quæ *num. 78* expendimus, et probant quod facta comparatione inter res ejusdem ordinis, et speciei, potest una valde perfecta plures alias exæquare, imo superare, doctrinam hujus consecrarii etiam evincunt, ut facile consideranti constabit. Quibus exemplis addimus, dubitari non posse, quod conversio Magdalenæ. et Sauli ad insignem illam, quam obtinuerunt justitiam, plus Deo placuerit, et ipsum magis glorificaverit, quam plures ordinarias peccatorum conversiones ad justitiam communem, et imperfectam.

Ide» as- 81. Sed placet in hujus veritatis confirmationem, atque illustrationem expendere illud Luc. 15 : *Dico vobis, quod ita gaudium habet Deus super uno peccatore poenitentem, quam super novaginta novem justis, qui non indigent poenitentia.* In cujus loci legitima intelligentia laborant non parum Interpretes, quia cum gaudium Sanctorum in cælo circa hominum salutem, et spirituales profectum sit majus, vel minus secundum objectorum merita, diversitatem, et excessum; cur non plus gaudent super novaginta novem justis, quam super unius peccatoris conversione? Imo dicuntur plus gaudere de ista, quam de illis; quia id denotat particula comparativa, *quam*, ut ob-

Theophi. servant Theophil. Cajetan. et alii. Et licet non pauci in ea sint sententia, ut dicant gaudium de peccatoris conversione præferri gaudio de tot justorum sanctitate, non quidem absolute, et simpliciter, sed solum secundum quid, quatenus in illo adest specialis ratio gaudendi, eo quod mortuus fuerat, et revixit; perierat, et inventus est;

quæ ratio non occurrit in justis innocentibus, quann is absolutecumob innocentiam, tum ob multitudinem sint motivum majoris gaudii. Nihilominus D. Gregor. MagnusDCn honiii. 34, *super Etang.* D. Thom. in *Calena*, Glossa, Rabanus, Hugo Card. Carllius. Jan- *m. senius, et alii *super at. cap. Luce*, censent gaudium de conversione unius illius pceca-J*^ toris dici absolute majus, quam gaudium^ de novaginta novem aliis justis; quoniam propter ferventissimum Dei anioeni. quem peccator in sua conversione concepit, pervenit ad tantam gratiam, et insignem adeo perfectionis gradum, ut plurisa Deo absolute æstimetur, quam tot alii, qui licet justii, erant tamen tepidi, et imperfecti, atque inferioris sanctitatis.

Qualiter vero id contingat, ita explicat Divus Gregorius, quem Glossa, et alii irai-l^/ tantur : « Considerandum, inquit, nobis gm « est, cur Dominus plus de conversis peccatoribus, quam de stantibus justis gaudium « in cælo esse fatetur? Unde hoc? Nisi quia a plerumque hi, qui nullis se oppressos « peccatorum motibus sciunt, stant quidem « in via justitiæ, nulla illicita perpetrant; « sed tamen ad cœlestem patriam anxie « non anhelant, tantoque sibi in rebus licis « iis usum præbent, quanto se perpetrasse ; « nulla illicita meminerunt. Et plerumque l « pigri remanent ad exercenda bona pre- I « cipta, quia valde sibi securi sunt, quod i « nulla commiserint mala graviora. Al « contra nonnunquam hi qui, se aliquail- « licita egisse meminerunt, ex ipso suo do- « lore compuncti inardescunt in amore a « Dei, seseque in magnis virtutibus exer- | « cent, cuncta difficilia sancti certaminis « appetunt, omnia mundi derelinquunt, a honores fugiunt, acceptis contumeliis læ- « tantur, flagrant desiderio, ad cœlestem « patriam anhelant; et quia se errasse a « Deo considerant, damna præcedentia l « lucris sequentibus recompensant, etc.» Deinde suddit : « Majus ergo de peccatore « conversu, quam de stante justo gaudium « fit in cælo, quia et dux in prælio plus « eum militem diligit, qui post fugam re- « versus hostem fortiter premuit, quam il- « lum, qui nunquam terga præbuit, et « nunquam aliquid fortiter gessit. » Ergo rationem, cur unus poenitens ex evangelica sententia, adhibita Patrum interpretatione. præferatur novaginta novem innocentibus. quia videlicet his pigris, tepidis, et imperfectis remanentibus, ille ad ferventissimum Dei

Dei amorem, et eximium sanctitatis gradum conversus est, ob quæ pluris apud Deum aestimatur, quam tot illi lepidi, et imperfecti. Quæ doctrina a fortiori tenet facta comparatione unius conversionis ad perfectam sanctitatem cum pluribus conversionibus ad justitiam imperfectam, et remissam.

& 8â. Nec refert si dicas primo, D. Grog, in verbis relatis non præferre unum justum perfectum pluribus aliis justis minoris perfectionis; sed vel plures perfectos pluribus imperfectis, vel unum uni. Hoc autem nihil probat, ut asseramus conversionem unam ad perfectam sanctitatem antecellere plures conversiones ad justitiam remissam, et imperfectam.

Hoc, inquam, non refert; quia D. Gregor. prædictam doctrinam tradit in expositione textus evangelici, ubi unus poenitens novaginta novem justis præfertur; et intendit explicare veritatem hujus comparationis. Unde licet expresse non repetat numerum propositum in Evangelio, sed quasi indefinite loquatur; nihilominus ne prædictam comparationem evertat, minime intelligendus est restrinxisse suam expositionem adæqualem poenitentium, et innocentium numerum; sed resolutionem extendit ad omnem eventum, in quo poenitens transit ad excellentem sanctitatis gradum; innocentes xero, sives plures, sive pauci sunt, remanent tepidi et imperfecti. Aliter enim diminute exponeret textum Evangelii, cujus difficultas sita est in declarando, quare gaudium de uno poenitente sit majus gaudio de novaginta novem justis; et cur unus tot justis præferatur? Unde gg, Hugo Cardinalis eidem D. Gregorii interpretationi insistens non reliquit numerum indefinitum, sed retinuit numerum Evangelicæ comparationis; sic enim loquitur: «Nota quod secundum aliam glossam «(desumptam videlicet ex Gregorio) « per novaginta novem justos intelliguntur justii » simpliciter, de quibus est gaudium Angelis Dei, sed majus de peccatore converso : sunt enim multi justii in innocentia » permanentes, pauca tamen bona facientes; et quia videntur esse in tuto, quia < non faciunt mala, pigri sunt ad bona. < Est etiam peccator, qui ad poenitentiam « convertitur, et ideo conteritur, et tanto « fervore charitatis accenditur, ut majus « sit gaudium de eo, quam de multis hu- « jusmodi justis. Et conversus ad poeniten-

a tiam plura facit bona, quam tales multi : a sicut si multi in prælio sunt, qui nec fugiunt, nec fortiter dimicant : unus est « qui fugit, sed post fugam strenue agit ; « iste magis diligendus esta duce exercitus, u quam illi omnes. »

83. Nec Herum refert, si respondeas se-Aliudef- eundo, tam in textu Evangelii, quam in °slm- expositione Patrum fieri' comparationem unius peccatoris conversi ad plures innocentis, in qua merito asseritur adesse majus gaudium de conversione peccatoris, quia innocentes carent bono eximio poenitentia, quo peccator conversus exornatur, et Angelos Dei lætificat. Unde prædictus textus, adjuncta etiam Patrum expositione, nequit deservire confirmationi nostri consecrarii, in quo conversionem unius conversioni plurium comparamus, et utrobique eadem poenitentia circumstantia reperitur.

Hoc, inquam, nihil refert, sed facile ever-Confuta- titur; nam quod in prædicta comparatione unus poenitens præferatur pluribus innocentibus, non potest fundari in eo, quod a peccato ad justitiam transierit; sed in eo, quod per excellentiores actus se disposuerit, et abundantior gratiam fuerit consequutus. Et ratio est manifesta, quoniam ut tradit Divus Thomas 2, 2, *questione 106, articulo 6*, cui subscribunt communiter Theologi, absolute, et simpliciter loquendo, ac cæteris paribus, majus donum est, ac subinde majori æstimatione dignum innocentia, quam poenitentia. Unde pluris habenda est gratia ut decem numquam interrupta, nec culpam supponens, quam eadem gratia reparata per poenitentiam. Et profecto nemo dicet, minori æstimatione dignum Joannem Baptistam, quod ejus gratiam nullum peccatum grave personale præcesserit, quam si post plura ad eandem gratiam resurgeret. Quisve affirmabit, Beatam Virginem minus haberi apud Deum, quia perpetuo innocens extilit, quam si aliquo peccato infecta fuisset, ex quo elevaretur ad gratiam? Quod igitur unus poenitens multis innocentibus præferatur, ut in Evangelio profertur, nequaquam provenit ob recessum a termino a quo, sive ex eo, quod ille peccata exuerit, quæ isti non habuerunt; sed propter excessum in termino ad quem, quia videlicet ita ferventer Deum amavit, ut intensiorem gratiam præ omnibus illis fuerit assequutus. Si enim supponeretur, poenitentem imperfecte, seu remis- se gerere, innocentes vero perfectos

existere, nec omnibus illis, nec eorum aliqui adæquaretur; sed excederetur ab omnibus, et singulis, ut discursus propositus satis evincit, et recte expendit Dionys.

Dfoeys. Carthus. *articulo 38*, ubi exponens relatam t'c,r,l,BS: 5<2tentiam: *Gaudium erit in calo super uno*

peccatore pandentium agente, quam super nonaginta novem justis, etc. adjecit: « Si

« istud generaliter de quocumque pœni- a tente, et de quibuscumque justis, sive a innocentibus intelligatur, non est abso-

« citer Angeli sancti plus glocientur de quolibet pœnitente, quam de quibuscum- u que nonaginta novem justis. Non enim

< plus gaudent de peccatore, qui post pœ- nitentiam non pertingit ad magnam

« perfectionem, quam de gloriosissima c perfectionem, quam de gloriosissima

« Virgine Maria, de beatis Apostolis, ac aliis Sanctis gavisunt, quando adhuc

« erant in terra, vel quam modo de ipsis « lætentur, etc. » Et inferius addit: . Ab-

u solute loquendo, si comparemus statum a ad statum, constat quod status innocentiae a præferendus sit statui pœnitentiæ, eo

a quod majus Dei donum existât innocen- a tia, quam pœnitentia. Si vero compare-

a mus personam unius status ad personam a alterius, habent se sicut excedens ad ex-

a cessum, ita quod quidam de statu uno a præferantur quibusdam de statu altero,

u secundum quod sunt in majori, aut mi- « nori charitate, et gratia. Hinc absolute

σ loquendo de multis justis, ac innocentibus, tanquam de simpliciter melioribus,

« *majus* est gaudium Christo, supernisque « civibus, quam de peccatoribus pœniten-

« tibus quibuscumque. » Hæc Dionysius, in quibus liquido affirmat, rationem ma-

jorioris, vel minoris gaudii in evangelica comparatione non esse transitum ab hoc,

vel ab illo statu; sed majorem, aut minorem excessum in gratia, et charitate. Desumpsitque prædictus Author eam doctrinam ex D. Gregor, *homil. citata*, ubi post

verba superius adducta inquit: « Sed inter « hæc sciendum est, quia sunt plerique a justi, in quorum vita tantum est gau-

dium, ut eis quælibet peccatorum pœnitentia præponi nullatenus possit. Nam « multi nullorum sibi malorum sunt consa-

a cii, et tamen in tanti ardoris afflictione a se exercent, ac si a peccatis omnibus a coangustentur. » Et statim infert: « Hinc a ærgo colligendum est, quantum Deo gau-

dium faciat, quando humiliter plangit

« justus, si facit in cœlo gaudium, quando « hoc, quod male gessit, per poenitentiam a damnat injustus. »

84. Ex quibus omnibus ita confirmatur doctrina corollarii nostri; quoniam **etsi**^ innocentia, **cæteris paribus, sit melior** nas.

quam poenitentia; nihilominus unus pœnitens fervidus, et perfectus præfertur multis innocentibus imperfectis, et tepidis: ergo

unus pœnitens fervidus, et perfectus magis Deo placet, ipsumque glorificat, quam multi pœnitentes tepidi, et imperfecti: ergo con-

versio unici peccatoris ad sanctitatem perfectam magis Deo placet, iliumque glorificat, quam conversiones plurium peccato-

rum ad justitiam imperfectam, et tepidam. Antecedens constat ex textu Evangelii, adjuncta Patrum expositione, ut supra expendimus. Prima vero consequentia recte in-

fertur ex antecedenti, cum ob paritatem, tum a fortiori; si enim unus peccator pœnitens pluribus justis innocentibus præfer-

tur, magis debet præponi pluribus peccatoribus pœnitentibus qui gratiam illorum innocentium non excedant. Secunda vero

consequentia (quæ est consecrarium nostrum), patet ex prima; quia eadem est proportio conversionis ad conversiones, et pœnitentis ad pœnitentes: ergo si fieri po-

test, quod unus pœnitens magis Deo placeat, ipsumque glorificet, quam places

pœnitentes; pariter fieri valebit, quod conversio unius peccatoris sit Deo gratior, et gloriosior, quam conversiones plurium

peccatorum, quando videlicet ille disponitur, et transit ad gratiam valde intensam, isti vero disponuntur, et transeunt ad gratiam remissam, et imperfectam.

85. Tertio infertur, magis Deo placere, TpiB magisque Deum glorificare concionatorem, «ω et magistrum spiritualem, qui unum ali-

r' quem peccatorem convertit perducendo ipsum ad statum perfectionis, quam qui plures convertit, quos tepidos, et imperfectos relinquit. Hoc consecrarium (cujus doctrinam statuit N. Nicolaus a Jesu Maria Polo-x-

s-nus in apologia perfectionis vitæ spiritualis, *proposit. 3 et 39*), videtur liquido inferri ex præcedenti. Quoniam conversio rr> activa, ut sic loquamur, et se tenens ex tsr parte concionatoris, et spiritualis magistri,

proportionari debet conversioni passivæ se tenenti ex parte hominis, qui a peccato transit ad gratiam: sed conversio unius

peccatoris ad gratiam intensam, et perfectam, magis Deo placet, ipsumque glorificat, quam conversiones plurium peccatorum ad gratiam imperfectam, et remissam, ut *numero 80* statuimus, et supra declaravimus: ergo magis Deo placet, ipsumque glorificat

condonator, et magister spiritualis convertens unum peccatorem, illumque perducens ad intensam, et perfectam justitiam, quam qui convertit plures peccatores, quos lepidos, et imperfectos in via justitiæ relinquit.

Ad hæc, objectum, et terminus prædicationis est justitia illorum, ad quorum conversionem prædicationis dirigitur: sed unica justitia, sive gratia intensa, et perfecta est melior, et Deo gloriosior, quam plures gratiæ imperfectæ, et remissæ; et propterea magis placet Deo unus justus perfectus, quam plures justi imperfecti, ut a *num. 76* ostendimus: ergo cum actio, et motus habeant perfectionem, atque excessum ex objecto, seu termino; sequitur quod prædicationis nnum convertens ad perfectam justitiam sit melior, et Deo gratior, atque gloriosior, quam prædicationis plures convertens a peccato, sed eos imperfectos, ac tepidos relinquens.

86. Cæterum ad legitimam hujus corollarii intelligentiam oportet aliqua observare, ex quibus ejus veritas magis constabit, et quid discursus proxime factus evincat, apparebit. Notandum est ergo, concionatorem qui aliquem peccatorem convertit, et conversum perficit, minime id efficere ut causam physicam, sive principalem, sive instrumentalem, vel gratiæ, vel augmenti ipsius; imo neque actnmm, quibus pœnitens ad justitiam se disponit. Nam causa principalis efficiens, vel angens gratiam, nulla alia esse potest, quam

Dens, ut docet D. Thom. 1, 2, *quæst. 112, artic. 1*, et ex professo ostendimus *tract. 1-1, disputat. 8, dub. 1*. Et ipse tantam Deus potest in aliena voluntate, et intellectu, et in anima rationali immediate aliquid efficere, sive illud sit actus, sive habitus, sive quævis alia perfectio, ut cum eodem S. Doctore ostendimus in *tract, de Angelis, disput. 14, dub. 2*. Causa vero instrumentalis physice producens, vel augens gratiam solum sunt Sacramenta novæ legis, et humanitas Christi Domini; illa ut

Salmant. Curs, theolog. tom. XII.

instrumenta separata, hæc autem ut instrumentum divinitati conjunctum. Unde prædicator, et magister spiritualis solum concurrit moraliter, et ministerialiter ad peccatoris justificationem, et sanctitatis augmentum, quatenus exemplo vitæ, et efficacia doctrinæ excitat audientium animos, monoique ut peccata delestentur, sectentur virtutes, et divina mandata, aut etiam consilia custodiant. Atque ideo concionatoris actio eo erit perfectior, et Dei magis glorificativa. quo quantum est de se, et efficacia atque perfectione principii, ad majora movet, et præstantiores actus inducit; quod est objectum proprium talis actionis.

Diximus, *quantum est de se*; quia sicut Nota, ad gravitatem peccati ejus, qui scandalizat, non refert an ille, cui scandalum præbetur, incidat de facto in peccatum, vel non; sed tota scandalizantis malitia regulatur ex occasione ruinae, quam ex vi proprii peccati aliis præbet: ita ad perfectionem operationis, qua quis aliis prædicat, non refert an doctrina ejus de facto suscipiatur, et conversionem aliorum, atque profectum operetur; sed utrum prædicator in ordine ad hoc faciat quod in se est. Unde tota ejus perfectio pensari debet ex fervore, præstantia, et perfectione actuum, quibus auditores aggreditur, ut optime vidit D. Ber-D.Bcm.

lib. 4 de considerat, ad Eugen, cap. 2, ubi Pontifici de Romanorum salute, et correctione diffidenti hæc scribit: « Noli a diffidere, curam exegeris, non curatio-

a nem. Denique audisti, curam illius a habe: et non, cura, vel sana illum.

a Unde dixit quidam: non est in medico a semper relevetur utæger. Ita quæso, fac a tu quod tuum est; nam Deus quod suum

« est, satis absque tua sollicitudine, et an- a xietate curabit. Planta, riga, fer curam, « et tuas explevisi partes. Sane incremen-

« tum, ubi voluerit, dabit Deus, non tu: « ubi forte noluerit, tibi deperibit nihil. »

Quocirca prædicationis perfectio attendi debet ex propriis ipsis, nempe excellentia, atque efficacia: quidquid sit de aliorum fructu, et profectu in re subsequenlibus.

Ubi obiter elucet notabilis differentia inter prædicationem fervidam, perfectam, atque excitantem ad insignem perfectionem; et prædicationem imperfectam, ac tepidam, quæ solum excitat ad statum vulgarem gratiæ remissæ. Nam prima eo ipso, quod trahat unum aliquem ad statum perfectionis, est potens trahere alios multos ad

instrumenta separata, hæc autem ut instrumentum divinitati conjunctum. Unde prædicator, et magister spiritualis solum concurrit moraliter, et ministerialiter ad peccatoris justificationem, et sanctitatis augmentum, quatenus exemplo vitæ, et efficacia doctrinæ excitat audientium animos, monoique ut peccata delestentur, sectentur virtutes, et divina mandata, aut etiam consilia custodiant. Atque ideo concionatoris actio eo erit perfectior, et Dei magis glorificativa. quo quantum est de se, et efficacia atque perfectione principii, ad majora movet, et præstantiores actus inducit; quod est objectum proprium talis actionis.

Ubi obiter elucet notabilis differentia inter prædicationem fervidam, perfectam, atque excitantem ad insignem perfectionem; et prædicationem imperfectam, ac tepidam, quæ solum excitat ad statum vulgarem gratiæ remissæ. Nam prima eo ipso, quod trahat unum aliquem ad statum perfectionis, est potens trahere alios multos ad

instrumenta separata, hæc autem ut instrumentum divinitati conjunctum. Unde prædicator, et magister spiritualis solum concurrit moraliter, et ministerialiter ad peccatoris justificationem, et sanctitatis augmentum, quatenus exemplo vitæ, et efficacia doctrinæ excitat audientium animos, monoique ut peccata delestentur, sectentur virtutes, et divina mandata, aut etiam consilia custodiant. Atque ideo concionatoris actio eo erit perfectior, et Dei magis glorificativa. quo quantum est de se, et efficacia atque perfectione principii, ad majora movet, et præstantiores actus inducit; quod est objectum proprium talis actionis.

Ubi obiter elucet notabilis differentia inter prædicationem fervidam, perfectam, atque excitantem ad insignem perfectionem; et prædicationem imperfectam, ac tepidam, quæ solum excitat ad statum vulgarem gratiæ remissæ. Nam prima eo ipso, quod trahat unum aliquem ad statum perfectionis, est potens trahere alios multos ad

instrumenta separata, hæc autem ut instrumentum divinitati conjunctum. Unde prædicator, et magister spiritualis solum concurrit moraliter, et ministerialiter ad peccatoris justificationem, et sanctitatis augmentum, quatenus exemplo vitæ, et efficacia doctrinæ excitat audientium animos, monoique ut peccata delestentur, sectentur virtutes, et divina mandata, aut etiam consilia custodiant. Atque ideo concionatoris actio eo erit perfectior, et Dei magis glorificativa. quo quantum est de se, et efficacia atque perfectione principii, ad majora movet, et præstantiores actus inducit; quod est objectum proprium talis actionis.

Ubi obiter elucet notabilis differentia inter prædicationem fervidam, perfectam, atque excitantem ad insignem perfectionem; et prædicationem imperfectam, ac tepidam, quæ solum excitat ad statum vulgarem gratiæ remissæ. Nam prima eo ipso, quod trahat unum aliquem ad statum perfectionis, est potens trahere alios multos ad

instrumenta separata, hæc autem ut instrumentum divinitati conjunctum. Unde prædicator, et magister spiritualis solum concurrit moraliter, et ministerialiter ad peccatoris justificationem, et sanctitatis augmentum, quatenus exemplo vitæ, et efficacia doctrinæ excitat audientium animos, monoique ut peccata delestentur, sectentur virtutes, et divina mandata, aut etiam consilia custodiant. Atque ideo concionatoris actio eo erit perfectior, et Dei magis glorificativa. quo quantum est de se, et efficacia atque perfectione principii, ad majora movet, et præstantiores actus inducit; quod est objectum proprium talis actionis.

Ubi obiter elucet notabilis differentia inter prædicationem fervidam, perfectam, atque excitantem ad insignem perfectionem; et prædicationem imperfectam, ac tepidam, quæ solum excitat ad statum vulgarem gratiæ remissæ. Nam prima eo ipso, quod trahat unum aliquem ad statum perfectionis, est potens trahere alios multos ad

instrumenta separata, hæc autem ut instrumentum divinitati conjunctum. Unde prædicator, et magister spiritualis solum concurrit moraliter, et ministerialiter ad peccatoris justificationem, et sanctitatis augmentum, quatenus exemplo vitæ, et efficacia doctrinæ excitat audientium animos, monoique ut peccata delestentur, sectentur virtutes, et divina mandata, aut etiam consilia custodiant. Atque ideo concionatoris actio eo erit perfectior, et Dei magis glorificativa. quo quantum est de se, et efficacia atque perfectione principii, ad majora movet, et præstantiores actus inducit; quod est objectum proprium talis actionis.

Ubi obiter elucet notabilis differentia inter prædicationem fervidam, perfectam, atque excitantem ad insignem perfectionem; et prædicationem imperfectam, ac tepidam, quæ solum excitat ad statum vulgarem gratiæ remissæ. Nam prima eo ipso, quod trahat unum aliquem ad statum perfectionis, est potens trahere alios multos ad

instrumenta separata, hæc autem ut instrumentum divinitati conjunctum. Unde prædicator, et magister spiritualis solum concurrit moraliter, et ministerialiter ad peccatoris justificationem, et sanctitatis augmentum, quatenus exemplo vitæ, et efficacia doctrinæ excitat audientium animos, monoique ut peccata delestentur, sectentur virtutes, et divina mandata, aut etiam consilia custodiant. Atque ideo concionatoris actio eo erit perfectior, et Dei magis glorificativa. quo quantum est de se, et efficacia atque perfectione principii, ad majora movet, et præstantiores actus inducit; quod est objectum proprium talis actionis.

Ubi obiter elucet notabilis differentia inter prædicationem fervidam, perfectam, atque excitantem ad insignem perfectionem; et prædicationem imperfectam, ac tepidam, quæ solum excitat ad statum vulgarem gratiæ remissæ. Nam prima eo ipso, quod trahat unum aliquem ad statum perfectionis, est potens trahere alios multos ad

instrumenta separata, hæc autem ut instrumentum divinitati conjunctum. Unde prædicator, et magister spiritualis solum concurrit moraliter, et ministerialiter ad peccatoris justificationem, et sanctitatis augmentum, quatenus exemplo vitæ, et efficacia doctrinæ excitat audientium animos, monoique ut peccata delestentur, sectentur virtutes, et divina mandata, aut etiam consilia custodiant. Atque ideo concionatoris actio eo erit perfectior, et Dei magis glorificativa. quo quantum est de se, et efficacia atque perfectione principii, ad majora movet, et præstantiores actus inducit; quod est objectum proprium talis actionis.

Ubi obiter elucet notabilis differentia inter prædicationem fervidam, perfectam, atque excitantem ad insignem perfectionem; et prædicationem imperfectam, ac tepidam, quæ solum excitat ad statum vulgarem gratiæ remissæ. Nam prima eo ipso, quod trahat unum aliquem ad statum perfectionis, est potens trahere alios multos ad

instrumenta separata, hæc autem ut instrumentum divinitati conjunctum. Unde prædicator, et magister spiritualis solum concurrit moraliter, et ministerialiter ad peccatoris justificationem, et sanctitatis augmentum, quatenus exemplo vitæ, et efficacia doctrinæ excitat audientium animos, monoique ut peccata delestentur, sectentur virtutes, et divina mandata, aut etiam consilia custodiant. Atque ideo concionatoris actio eo erit perfectior, et Dei magis glorificativa. quo quantum est de se, et efficacia atque perfectione principii, ad majora movet, et præstantiores actus inducit; quod est objectum proprium talis actionis.

eandem statum ; nam si movet quem alloquitur. moveret quantum est de se, plurimos. si adessent. Secunda vero ex eo, quod plures moveat ad gratiam remissam, et statum vulgaris justitiae, non habet ut eodem, vel alios moveat ad sanctitatem perfectam, nisi ex parte ipsius praedicationis nova virtus, et efficacia superaddatur. Unde in hac posteriori defectum perfectionis arguit illius extensionis defectus ; illi vero priori nihil nocet defectus extensionis ad multos. Quod discrimen ex infra dicendis magis apparebit.

Noe. Diximus etiam, *quantum est ex efficacia, et perfectione principii*; quia ut concionator, et spiritualis magister labore aliis impenso placeat Deo, ipsumque glorificet, oportet quod ejus actio sit in se bona, et quod ipse sit Deo gratus, et acceptus. Ul enim Salva-
i_nc. p. tor ait Luc. 9 : *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, znm̄x vero sux detrimentum patiatur?* Et Apostol. 1, ad
*x̄ Corinth. 13, inquit : *Si linguis hominum loquar, et Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut xs sonans, aut cymbalum tinniens.* Unde hoc ut animarum cura sit alicujus valoris, et meriti apud Deum, oportet quod sit in seipsa operatio virtuose, nullaue proinde circumstantia vitiata; et insuper quod procedat ex radice charitatis, alioquin pro nihilo reputabitur apud Deum, licet inter homines magnos excitet rumores, et concursus. Ex quo fit, praedicatorum qui propriam salutem non curat, nec peccata saltem mortalia cavet, etiamsi innumeros convertat, nihil apud Deum mereri, neque ipsum glorificare ;
, quippe impiorum opera non probat Altissimus, nec placet actio, ubi persona displicet, et gratia non exornatur. Quod si illo vociferante, aliqui convertantur, vel ad perfectionem moventur, totus hic fructus adaequate tribuendus est soli Deo, et verbo gratiae ipsius, qui per concionatorem loquitur sicut per asinam Balaam : minime autem praedicto Praedicatori, qui praecise tunc se habet tanquam aes sonans, aut cymbalum tinniens, ut supra vidimus ex Apostolo.

AiUob- 87. Praterea observandum est, quod li-
sermō. praedicationi, de qua loquimur, possit perfectio ex pluribus capitibus provenire, ut ex objecto, ex fine operantis, ex duratione, intensione, et aliis circumstantiis, quae solent humanos actus afficere ; nihilominus ad investigandum excessum unius

praedicationis supra aliam (ejus videlicet, quae unum peccatorem convertit ad insignem perfectionem, supra illam, quae plures convertit ad justitiam tepidam, et imperfectam). tantum, aut saltem potissime attendere oportet objecta utriusque praedicationis, illaque simpliciter censenda est perfectior, Deo gratior, et magis glorificativa, quae habet objectum perfectius. Deo gratius, et magis glorificativum illius. Tum quia generale est, ubi comparatio fit absolute inter diversos actus quantum ad gradum perfectionis, loqui de perfectione unicuique convenienti secundum se. et ex specie sua, quae sumitur ex solo objecto, ut tradit D. Thom. 1, 2, *quxstione* 18, *arlic.* D.m 2. Unde cum inquiritur, verbi gratia, quis istorum actuum sit perfectior, *humiliare st,* vel *obedire?* sensus quaestionis est. quis eorum sit specificice, et ex parte objecti perfectior, quidquid sit de aliis circumstantiis, quae possunt ita variari, et augeri, ut actum ex specie sua minus perfectum reddant perfectiorem actu ex specie sua magis perfecto, ut in simili late diximus *tradat.* 13, *disputatione* 9, *dub.* 3. Tum etiam, quia sermo comparativus respicit extrema secundum aliquid in unoquoque firmum, et stabile; de re enim, quae mutatur, crescit, aut decrescit, in quantum hujusmodi, non potest certo diffiniri, an sit major, vel minor ; modo quippe erit unum, et modo aliud ; sola autem bonitas ex objecto est firma, et immobilis : nam quae sumitur ex fine operantis, et ex circumstantiis, saepissime variatur, eodem actu secundum speciem permanente. Tum denique, quia nisi hoc modo discurremus, locus praeluditur huic quaestioni, et similibus ; nam cum potissima operationis perfectio desumatur ex ultimo fine supernaturali, et ex fervore charitatis ; interroganti quis sit perfectior actus? sine controversia quilibet responderet, illum esse perfectiorem, qui fit ex majori Dei dilectione. Sicut indubitatum est actum, quo B. Virgo vel festucam ex terra levaret, excedere in perfectione, et merito actum alterius justi ex objecto perfectissimum. Ut ergo pro his comparationibus detur quaestioni locus, oportet attendere ad perfectionem operationum specificam, sive ex objecto; illaque simpliciter perfectior censenda est, quae terminatur ad objectum simpliciter perfectius. K;

88. His suppositis, facile apparet veritas*? nostri consecrarii, quoniam illa praedicatio

est

est perfectior, et Deo magis accepta, quae habet objectum excellentius, et Deo magis gratum: sed praedicatio convertens unum peccatorem ad magnam sanctitatem, habet objectum excellentius, et Deo magis gratum, quam quae plures convertit, eos imperfectos, et tepidos relinquens : ergo illa est perfectior, et Deo magis accepta ; ac subinde Praedicator qui unum aliquem peccatorem convertit, et ad magnam perfectionem perducit, magis glorificat Deum, quam ille, qui plures convertit, eos tepidos, atque imperfectos relinquens. Haec secunda consequentia patet ex prima, quae recte ex praemissis infertur. Major autem constat ex immediate praenotatis. Minor etiam liquet; nam objectum praedicationis sunt actus, quibus auditores, et poenitentes ad justitiam disponuntur, ut praenotavimus *n.* 86. Actus autem quibus peccator ad insignem perfectionem disponitur, debent esse actus ferventissimi, et excellentissimi charitatis, et contritionis ; et actus, quibus homo statuatur, et conetur observare non solum praeepta, sed etiam consilia : nemo quippe sine hujusmodi actibus consequitur egregium sanctitatis gradum. Sed ut peccator disponatur ad justitiam tepidam, et imperfectam, sufficiunt actus imperfecti fidei informis, spei informis, et attritionis conjuncti sacramento. Constat autem unicum actum perfectissimum charitatis esse praestantius objectum, et majoris valoris, atque aestimabilitatis, quam plures actus ex immediate relatis. Ergo praedicatio peccatorem convertens, et trahens ad insignem sanctitatis perfectionem, habet objectum excellentius, et Deo magis gratum, quam praedicatio convertens plures peccatores ad justitiam tepidam, et remissam.

89. Respondebis primo, objectum utriusque praedicationis non esse dumtaxat actus [«nitentium, sed includere etiam gratiam, sed quia per praedictos actus disponuntur : gratia autem plures justificans majus bonum est. quam gratia unius, licet ista gratiam uniuscujusque illorum seorsim sumptorum excedat.

*Ai- Sed hoc facile evertitur. Primo, nam
*■ (4iam concesso, quod objectum praedicationis complectetur gratiam eorum, qui convertantur, nihilominus ratio proxime facta adhuc persisteret in suo robore. Quoniam unica gratia intensa, et valde perfecta melius quid est, et Deo magis placet, quam plures gratiae imperfectae, et remissae; plu-

ris quippe habetur unica gratia. ut centum, quam centum gratiae ut unum, ut *a num.* 78 ostendimus. Ergo ex hac etiam parte infertur, praedicationem convertentem unum peccatorem ad excellentem sanctitatem habere objectum simpliciter perfectius, ac subinde esse simpliciter perfectiorem, et Deo magis gratam, quam praedicationem plures convertentem ad justitiam imperfectam, et remissam.

Refellitur secundo, et melius, quia actus praedicationis nihil aliud est, quam exhortatio, admonitio, et consilium, quibus auditores excitantur ad bonum, et a malo retrahuntur : unde illud tantum est praedicationis objectum, quod cadit sub exhortatione, et consilio. Sub his autem non cadunt, nisi actus illius, cui exhortatio fit, et consilium praebetur; ut enim docet D. Thom. o. Tiro 1, 2' *quxst.* 14, *art.* 3, consilium solum versatur circa ea, quae per nos libere aguntur; frustra quippe alicui consulitur id, quod sub ejus potestate non est. Gratia autem non est aliquid agendum ab hominibus, quibus praedicatio fit, cum solus Deus eam infundat. Neque aliquid aliud in hoc negotio subest eorum potestati saltem immediate, nisi actus quibus ad recipiendam gratiam se praeparant. Hi ergo, non autem gratia, habent esse per se praedicationis objectum. Quod si evangelici oratores excellentiam gratiae auditoribus commendant, sicut etiam extollunt divinam bonitatem, misericordiam, justitiam, etc. tamen totum hoc eo ordinant, ut excitent auditorum animos ad eliciendum actus, quos diximus, ex quibus proinde regulanda est eminentia praedicationis.

90. Respondebis secundo, objectum praedicationis ejus, qui plures convertit ad gratiam imperfectam, et remissam, non esse dumtaxat actus imperfectos, et informes, quos re ipsa eliciunt conversi ; licet enim nemo eorum eliceretur, adhuc tamen praedicatio non privaretur omni objecto, nec careret omni perfectione, ut ex D. Bernardo D. Bern. *num.* 86 vidimus. Sed ad objectum praedictae praedicationis perlinent etiam illi actus, quos praedicator elici ab audientibus intendit. Et quis non intendat elici plures perfectissimos, et formatos? Unde hi etiam spectant ad objectum praedicationis convertentis plures ad justitiam imperfectam, et remissam ; et consequenter ex hac parte nequit determinari excessus inter utramque praedicationem.

ccnfcu ^ælerum hoc effugium facile præcludi-
 tēf tur; nam etiam prædicator, qui unicum
 tantum ad perfectam sanctitatem conver-
 tit. vellet plurimos, et innumeros trahere
 ad eandem perfectionem; et tamen in casu
 præsenlis difficultatis hæc intentio non
 consideratur. Quippe si attenderetur, eo
 ipso convertens unum ad sanctitatem per-
 fectam. haberet per quod evidenter excede-
 ret convertentem plures ad justitiam re-
 missam. Ergo neque in isto debet similis
 intentio considerari. Sed in utroque attendi
 debet præstantia effectuum, quos prædica-
 tio ex vi sua nata est inducere, sive se-
 quantur de facto, sive impediuntur aliquo
 [4πρίπ] °^-. exemPI° ma8's manifestum
 puio. fiet. Sit v. g. prædicator, qui licet a mor-
 talibus caveat, de progressu tamen virtutis
 parum curet, corporis commoditatibus in-
 dulgent. rerum temporalium abundantiam
 aucupetur, hominum, præsertim divitum,
 ac potentium familiaritati se ingerat, et
 denique, quantum lex divina citra culpam
 gravem patitur, per sensibilia diffluat.
 Deinde auditores præcise admoneat, ut etsi
 capitalibus adstringantur, de divina miseri-
 cordia non desperent, sed suo tempore ad
 confessionem accedant, dolentes quoniam
 gratiam amiserunt, quoniam gehennam
 meruerunt, quoniam sunt puniendi in æ-
 ternum, nisi respiscant. Profecto hujus
 prædicatio ex vi sua non est apta majorem
 effectum in animis audientium parere,
 quam actus supra relatos; quia neque præ-
 dicatignis verba, nec vitæ prædicantis te-
 piditas altius aliquid persuadent. Unde
 quæcumque alia hujus concionMoris inten-
 tio, vel desiderium majoris profectus in
 auditoribus, est quasi non esset in ordine
 ad commendationem ipsius prædicationis;
 quia est omnino inefficax ad prædictum
 effectum præstandum. Econtra vero sit
 alius prædicator Apostolicæ vitæ studiosus,
 ferventi charitate flagrans, pœnilentiæ, ac
 paupertatis amator, atque abstinentiæ, vir-
 ginitatis, humilitatis, cæterarumque virtu-
 tum apprime sectator, qui perfectioni vitæ
 doctrinam conjungens, verbo, et exemplo
 moneat auditores, ut terrena cuncta despi-
 cientes æternum, et divinum bonum ar-
 denter diligant, et sola præceptorum obser-
 vatione non contenti evangelica consilia
 pro viribus custodiant, atque ad perfectio-
 nis apicem diligenter aspirent. Proculdubio
 hujus prædicatio habet ex vi sua parere in
 auditorum mentibus perfectissimos actus,

egregiaque virtutum opera, quibus insignis
 sanctitas, et perfectionis status acquiritur;
 quippe et verborum energia, et prædicato-
 ris vita, unde illa efficaciam trahunt, totum
 id expostulant.
 91. Et juxta hunc legitimum sensum eisⁱ
 asserimus, et ratio superius facta convincit,[^]
 prædicationem convertentem unum ali-
 quem ad insignem perfectionem habere[^]
 præstantius objectum, ac subinde esse sim-
 pliciter meliorem, et Deo magis gratam,
 quam prædicationem plures quidem pecca-
 tores convertentem, sed eos tepidos, et im-
 perfectos relinquentem? Loquimur enim,
 ut decet, in sensu formali, et proprio. et
 considerando id, quod unaquæque illarum
 prædicationum nata est inducere. Unde
 neque doctrinam restringimus ad effectam,
 quem re ipsa auditores consequuntur, juxta
 ea quæ supra *num.* 86 ex D, Bernardo ob-[^]
 servavimus. Nec extendi permittimus ad om-
 ne id, quod prædicator alias inefficaciter
 intendit; sed ad omne, et solum illud, quod
 prædicatio ex vi sua (ad quam etiam perli-
 net efficacia ex prædicatoris vita, ex exem-
 plo desumpta) nata est efficere. Et in hoc
 sensu elucet vis rationis nostræ, effugiam-
 que illi adhibitum evanescit; nam prædi-
 catio, quæ propter verborum efficaciam, et
 vitæ exemplum sufficiens est unum aliquem
 ad perfectionis statum perducere, ex vi sua
 habet movere ad plurimos actus formatos,
 eosque perfectissimos, sine quibus nemo
 statum illum assequitur, ut constat ex su-
 pra dictis. Quæ autem ob vitæ imperfectio-
 nem, et verborum tepiditatem, etiamsi
 mullos convertat, eos tamen duntaxat mo-
 net, et movet ad gratiam imperfectam
 (quatenus solum monet, et movet homines
 ut fugiant mortalia, et se disponant ad re-
 cipiendum sacramenta), solummodo ex vi
 sua habet excitare ad actus informes, im-
 perfectos, et remissos; ii quippe sufficient
 ad similem effectum consequendum. Præ-
 stantius igitur objectum habet prima illa
 prædicatio, quam hæc secunda; et conse-
 quenter illa est perfectior, et Deo gravior,
 quam ista. Atque ideo prædicator, qui
 unum aliquem convertit ad insignem sanc-
 titatem, magis Deo placet, magisque ipsnm
 glorificat, quam prædicator plures conver-
 tens, sed eos tepidos, atque imperfectos
 relinquens, ut *num.* 85 statuimus.

92. Quod exemplis etiam demonstrari[^]
 potest; nam in primis ut a suprema causer[^].
 ad alias descendamus, Deus magis explicat
 suam

fram. Franciscus Mendoza *lib.* 3 *Virid. probi.* 3,
 abi inquit: « Licet ad perfectam Doctoris
 » lauream plurium instructio, et conver-

suam perfectionem efficiendo unam gra-
 tiam valde intensam, quam efficiendo plu-
 resgratius remissas; sicut ex parte ipsa-
 rum gratiarum melius quid est una gratia
 ut centum, quam centum gratiæ ut unum;
 nemoque negabit in una sanctitate B. Vir-
 ginis magis splendescere Dei perfectionem,
 magisque Deum glorificari, quam in sanc-
 titatibus plurium justorum: ergo pariter
 prædicator convertens unum aliquem ad
 insignem perfectionem, magis Deo placet,
 ipsumque glorificat, quam qui plures con-
 vertit ad justitiam imperfectam, et remis-
 sam, Patet consequentia: tum quia ita pro-
 portionabili ler se habet causa moralis, cu-
 jusmodi est prædicator, ad prædictos effec-
 tas, sicut se habet causa physica, nempe
 Deas. Tum etiam, quia ita se habet exces-
 sascausæad causam, sicut excessus effec-
 tus ad effectum: ergo si unus homo con-
 versus ad insignem sanctitatem magis Deo
 placet, ipsumque glorificat, quam plures
 homines conversi ad justitiam tepidam, et
 imperfectam, pariter prædicator conver-
 tens unum ad insignem sanctitatem magis
 Deo placet, ipsumque glorificat, quam qui
 plures convertit ad justitiam imperfectam,
 et remissam, ut *num.* 34 argumentabamur.

In causis etiam artificialibus idem appa-
 ret; nam majorem gloriam sibi comparat,
 plusque meretur pictor, qui unicam ima-
 ginaro perfectissimam pingit, quam qui
 pingit plures vulgares, et imperfectas: si-
 tôt ex parte ipsarum imaginum illa pluris
 æstimatur, quam istæ. Idemque videmus
 in aliis artificibus, et artefactis, ut conside-
 ranti constabit, et experientia liquet.

Et ut ad scientias, et doctrinas transea-
 mus, plus laudis meretur, qui unicum li-
 brum excellentis doctrinæ scribit, quam
 scribens plures indoctos, insipidos, et nul-
 lius, vel exigui fructus. Nec enim minus
 laudari deberet D. Thomas, si vel unicam
 Theologiæ Summam scripsisset, quam gre-
 garii Scriptores, qui plura, et grandia vo-
 lumina edunt. Magister quoque, qui uni-
 cum discipulum sapientissimum sua ins-
 tructione facit, magis laudari debet, quam
 qui plurimos docet, sed eos rudes, et in
 primo scientiæ limine relinquit. In quo
 comparationis genere multum eminet D.
 Ambrosius, qui D. Augustinum, Ecclesiæ
 lumen, convertit et docuit, ut recte tradit
 fram. Franciscus Mendoza *lib.* 3 *Virid. probi.* 3,
 abi inquit: « Licet ad perfectam Doctoris
 » lauream plurium instructio, et conver-

sio requireretur, adhuc conversio D.
 a Augustini sufficeret ad D. Ambrosium
 a Doctoris laurea coronandum. » Idque
 probat in hunc modum: « Illa D. Augustini
 u conversio multis aliis conversionibus
 a æquipolleret. Nam in sacris Litteris unus
 a vir nimium excellens, et facile princeps
 « multis aliis non solum confertur, sed
 a etiam antefertur. Unde Ecclesiasticus
 a cap. 16: Melior est, inquit, unus timens
 a Deum, quam decem filii impii: ab uno
 a sensato inhabitatur patria, et tribus im-
 a piorum deseretur. Quibus verbis aliqui
 « addunt: et unus justus pro toto mundo. »
 Deinde post alia subdit: *i* Quare cum D.
 a Ambrosius unum Deo genuerit Augusti-
 a num, innumeros sine dubio filios per
 « Evangelium genuisse credendus est. Nam
 σ unus Augustinus et doctrina, et sanctita-
 a te innumeris aliis antecelluit; et major
 a ex illo tantum, quam ex innumeris aliis
 « utilitas in Ecclesiam redundavit. Et con-
 a firmatur, quia quemadmodum David
 a unum superans Philisthæum omnes cen-
 a setur Philistinorum acies superasse; et
 « Judith unum ingulans Holofernem jugu-
 « lasse censetur omnes Assyriorum legio-
 « nes: et Christus Dominus unum Archi-
 a dæmonem, ut appellat D. Chrysostomus,
 a profligans censetur profligasse omnes
 « daemonum catervas, et Christianorum
 « pedibus profligandas subjecisse: ita pla-
 a ne D. Ambrosius unum superans Augus-
 a tinum omnes omnino Manichæorum,
 « cæterorumque hæreticorum exercitussu-
 « peravit. Unde ex hac unica victoria di-
 a gnus fuit, qui celeberrima Doctoris lau-
 a rea coronatus triumpharet. » Hæc præ-
 dictus Author, quibus et doctrinæ nostri
 consecrarii satis aperte subscribit, et nova
 suggerit argumenta, ut existimemus præ-
 dicatorem, qui unicum hominem ad insi-
 gnem sanctitatem convertit, non minus
 mereri lauream Doctoris, et Apostolici con-
 cionatoris adorem, quam qui plures aut
 Indos, aut barbaros, aut peccatores conver-
 tit ad justitiam imperfectam, et remissam.

*Proponitur ultimum corollarium ejusdem
 doctrinæ.*

93. Quarto infertur ex supra dictis, me-Quantum
 lius quid facere, et magis Deum glorificare
 prædicatorem, sive magistrum spirituales,

qui doctrina sua. vitæque exemplo unum justum imperfectum ad magnam perfectionem perducit, quam qui plures a peccato convertit, tepidos, et imperfectos relin- quens. Probatum primo ex dictis § præce- denti ; nam prædicatio, quæ verborum efficacia, vitæque exemplo perducit aliquem ad statum excellentis sanctitatis, idem ob- jectum habet, sive extrahat illum a statu peccati, sive a statu gratiæ remissae; utro- bique enim habet pro objecto actus inten- sissimos excellentium virtutum, eosque gratia informatos, sive quibus neque pec- cator, neque justus tepidus transit ad per- fectionis statum : ergo utrobique sortitur eandem perfectionem. Atqui in priori casu talis prædicatio est præstantior, et Deo magis accepta, ejusque magis glorificativa, quam prædicatio plures peccatores conver- tens, sed eos imperfectos relinquens, ut § *præced.* late ostendimus: ergo idem dicen- dum est in posteriori casu.

Confirmatur; nam vite exemplum, ac verbi efficacia, quæ movent justum imper- fectum, ut teporem exuat, et perfectionem acquirat, etiam movent illum ut abhorreat peccata, et illa commisisse vehementer do- leat: hujusmodi autem dolor, quantum est de se, destruit quodcumque peccatum mor- tale, et de facto, si illud inveniret, destrue- ret: ergo prædicatio, quæ justum imper- fectum movet, et trahit ad insignem perfec- tionem, habet quantum est de se. efficaciam extrahendi illum a peccato, et perducendi ad perfectionis statum; et consequenter sive de facto extrahat a peccato, sive non, sortitur eandem perfectionem, et virtutem, quibus excedat prædicationem, quæ plures peccatores convertit, sed eos imperfectos relinquit.

94. Respondebis, existentem in peccato difficilius converti ad justitiam, quam exis- tens in gratia trahatur ad perfectionem ; nam ipsum peccatum justitiæ obsistit, retra- hitque a conversione : quod impedimentum non habet locum in gratia remissacompa- rative ad perfectam. *Præsertim* quia diffi- cultas ad aliquam formam eo magis crescit, quo major est indispositio ad talem for- mam, propter elongationem subjecti ab ejus participatione ; peccatum autem mor- tale est maxima indispositio ad gratiam, ejusque augmentum, utpote subjectum ab ipsis maxime elongans ; atque ideo diffici- lius est peccatorem converti, quam justum tepidum transire ad perfectionem. *Accedit*

etiam, quod in ordine naturæ longo diffi- cilius est mortuum revocare ad vitam, quam vivo, licet valde infirmo, restituere sanitatem : ergo in ordine supernaturali difficilius erit mortuum per peccatum ad vitam gratia? convertere, quam existentem ingratia, licet imperfecta, et infirma, ad statum perfectionis perducere. Cum ergo illud opus sit excellentius, magis merito- rium, magisque Deo acceptum, quod est difficilius, sequitur melius quid facere, et Deum magis glorificare prædicatorem, qui plures peccatores ad justitiam, etsi remis- sam convertit, quam qui justum tepidum perducit ad perfectionem.

95. Sed hoc effugium, quod præcipuoWt molivocontrariæ partis innitur, dupliciter præcluditur. Primo, quia dato, et non con- cesso, quod transitus peccatoris ad justitiam esset difficilior, quam transitus justiper- fecti ad perfectionem, minimeadhuc infer- retur plus mereri, et Deum magis glorifi- care prædicatorem convertentem peccato- rem ad justitiam, quam prædicatorem promoventem, et perducentem justum te- pidum ad perfectionem. Et ratio est, quoniam excessus operis meritorii, et Deo grati non regulatur juxta difficultatem, sed secundum excellentiam objecti : atqui objectum præ- dicationis moventis justum tepidum ad perfectionem est simpliciter excellentias, quam objectum prædicationis convertentis peccatorem ad justitiam tepidam, et remis- sam : ergo illa est melior, et Deo gravior, qnam ista. Consequentia palet : minor etiam constat ex supra dictis, nam ob- jectum prioris prædicationis sunt actus per- fectissimi excellentium virtutum : objectam vero posterioris sunt actus remissi, atque inferiorum virtutum, ut § *præced.* fuse ex- plicuimus. Major autem est communis, et vera sententia desumpta ex D. Thom. tomo fr aliis locis, tum specialiter in hac 2. 2, *quæst.* 27, *ari.* 8 ad 2, ubi ait; a Plus facit ad rationem meriti, et virtutis bonum, « quam difficile. Unde non oportet, quod a omne difficile sit magis meritorium ; sed a quod sic est difficilius, ut etiam sit me- « lius. » Ex quo principio resolverat *ari.* l *præced.* dilectionem amicorum esse me- liorem, et magis meritoriam, quam inimi- corum dilectionem ; nam licet difficilius sit diligere inimicum quam diligere amicum; nihilominus dilectio amicorum attingit objectum melius, et magis conjunctum. Cui resolutioni subscribunt communiter

Thomiste,

cr,«u Thomiste, Capreol. in 3, *dist.* 27, *quæst.* unie. *ari.* 1, *conci.* 8, Paludan. *gursl.* 2, Cajet, *quæst. cd. art.* 7, ubi Bannez *dub.* 2, Aragon, *conci.* 1 et 2, et Arauxo *conci.* 1, Et ex aliis Magister in 3, *distinet.* 30, ubi Jàù- Richard, *art.* 1, *quæst.* 3, Almainus *quæst.* tea. unica, Altisiodor. *tract.* 5, *cap.* 2, *quæst.* ^Lull. Lorca *art.* 7, *cit. disputat.* 31, *num.* 10, Suarez *disp.* 2, *de charitate, sed.* 3, *num.* 6, Valentia *disput.* 3, *quæst.* 5, *punct.* 3, elalii plures.

Quædoctrina certior adhuc est in aliis comparationibus; nam difficilius est dili- gere ex charitate proximum, quam Deum ; et nihilominus dilectio Dei est simpliciter melior, et magis meritoria, quam dilectio proximi. Similiter difficilius est diligere extraneos, et peccatores, quam diligere parentes, et Sanctos ; et tamen melius, et magis meritorium est diligere istos, quam illos. Et generalis horum ratio est, quam D. Thom. assignat; nam ad rationem vir- tutis, et meriti plus facit bonum, quam difficile: Deus autem, amici, parentes, et Sancti sunt meliora objecta, et digniora di- lectione, quam proximus, inimici, extranei, et peccatores. Quod motivum etiam militat in nostro casu, quoniam prædicatio perdu- cens justum tepidum ad perfectionem, ha- bet objectam simpliciter perfectius quam prædicatio convertens peccatores ad im- perfectam justitiam, ut loco citato expli- cuimus.

00' ^cundo refellitur eadem responsio ererlendo directe, quod insui patrocini- um assumit; quoniam difficilius est justum tepidum, et imperfectum perducere ad per- fectionem, si ve egregiam sanctitatem, quam peccatorem converti ad justitiam, lepidam tamen et remissam : ergo ex ipsamet res- ponsione (si verum assumit), infertur mé- fias quid facere, et magis Deum glorificare prædicatorem, qui unum justum existen- tem in statu justitiæ remissae perducit ad perfectionem, quam prædicatorem conver- tentem plures peccatores ad justitiam te- pidam, et imperfectam. Antecedens patet ex ipsa experientia, qua deprehendimus pau- cissimos ex his, qui cum justis sint, manent tepidi, et pigri, ad perfectionis statum ali- quando pertingere; plurimos autem pecca- tores quotannis, et quotidie per sacramen- tum poenitentiae reconciliari. Quod non ita contingeret, nisi illud prius esset longe difficilius, quam hoc posterius.

Probant deinde idem antecedens ex illo

Apocal. 3 : *Utinam frigidus, aut calidus* Apoc. 3. *esses: sed quia lepidm es, incipiam le emovere e.c ore meo.* Quo loco plures Interpretes per *tepidum* intelligunt justum remissum; per *frigidum* vero peccatorem. Diciturque ille execrabilior Deo, quam iste, non simplici- ter, sed secundum. quid, quatenus est in illo difficilius dispositio circa transitum ad me- liorem frugem, quam in peccatore circa gratiam. Et ita exponit prædictum locum D. Thom. his verbis : « Utinam frigidusD. Tb0

a esses existens adhuc in peccatis, aut cali- dus fervens calore charitatis. Hoc ideo a dicit, quia homo frigidus, scilicet non- a dum conversus, ex consideratione pecca- a torum disponitur ad timorem, et poeni- i tentiam. Homo autem tepidus, scilicet « qui conversus est, et post conversionem a tepide agit, ex conversione habet confi- « dentiam meritorum; et ideo non corri- a git desidiam, et ita manet. el durat vacuus, « et dignus evomi a Deo, etc. » Subdit au-D. Th0 tem inferius : « Sed objicitur, quia esse « frigidum est malum : quomodo ergo dici- « tur, Utinam, etc. Respondeo : In frigido Nota « homine, qui vel fidem plenam non ha- « bet, vel si habet, quasi nihil boni agit, « duo sunt, scilicet ipsa frigiditas mentis, « et materia dispositionis; quia licet sit u frigidus, tamen cum non sentit aliud in « se, unde confidat, et ulterius videt mala i sua, ex hoc potest facilius disponi ad bo- « num. Tepidus autem, qui aliqua bona a agit, et se conversum videt, confidit, et a ex confidentia difficilius seipsum corrigit « Loquitur ergo de frigido non quantum « ad culpam, sive frigiditalem, sed quantum « ad dispositionis majorem facilitatem. » Cui expositioni suffragantur D. Hieronym. d. nier. D. Anselm. D. Bernard. Haymon, et Lyra- ^-^jJ; nus relati ab Alcazar super prædictum lo-Haying, cum Apocalypsis. Alcâzar.

97. Clarissime autem, et ad intensio- nem nostram tradit eandem doctrinam Joannes Cassianus *collât.* 3, *cap.* 19, ubi ex cassian. sententia Abbatis Danielis distinguit lres anima? status, nempe *carnalem*, qui est peccatorum, et in vitiis commorantium ; *animalem*, illorum nimirum, qui a sæculi vanitate, et peccatorum tenebris ad gratiam conversi, nihil de profectu spirituali cu- rant ; *ci spiritualem*, illorum videlicet, qui perfectionis statum adepti sunt, vel ad il- lum inardescunt. Docetque carnales esse illos, quos Apocalypsis *frigidus* appellat ; animales vero, quos vocat *tepidus*. Et red-

dens rationem, quare hujusmodi, nimirum tepidi, quodammodo deteriores censentur, Nos. quam frigidi, sic ait : « Quia facilius ad < salutarem conversionem, ac perfectio- « nis fastigium carnalis quis, id est sæcu- « laris, vel gentilis accedit, quam is qui professus monachum, nec tamen viam « profectionis arripiens, ab illo semel spi- ritualis fervoris igne discessit. Ille nam- € que corporalibus saltem vitiis humilia- tus, atque immundum se sentiens cogi- tatione carnali, ad fontem verae purifica- tionis, ac perfectionis culmen quandoque < compunctus accurrit ; et horescens illum, in quo est. infidelitatis gelidissimum sta- c tum. spiritus ardore succensus ad perfec- « tionem facilius evolabit. Nam qui semel, a ut diximus, tepido exorsus initio, mo- nachi cmpit abuti vocabulo, nec tamen 9 humilitate, ac fervore, quo debuit, iter hujus professionis arripuit, infectus se- mel hac miserabili lue, et in ea quodam- 9 modo resolutus, nec ex se ulterius per- fecta sapere. nec alterius poterit monitis erudiri, etc. - Et deinde subdit inferius: Quid diutius immoramur in his, quæ ct nobis experimento satis comperta sunt, tf et probata? Frequenter enim vidimus a de frigidis, atque carnalibus, id est de « sæcularibus, ac paganis, ad spiritualem « pervenisse fervorem; de tepidis vero, « atque animalibus omnino non vidimus.» 98. Confirmatur primo ex D. Pernardo epist. 96 ad Richardum Fontanense in Abba- D. Eëru tem, et socios ejus, ubi hæc habet : « Quan- ta audivimus, et cognovimus ea, et fra- tres nostri ulerque Gaufridus annuntia- verunt nobis. quemadmodum recalulistis a noviter igne Dei, convaluistis de infir- u mitate, refluistis in novitate sancta. v Digitus Dei est iste subtiliter operans, « suaviter renovans, salubriter mutans, a non quidem de malis bonos, sed de bonis « faciens meliores. Quis dabit mihi, ut « transeam, et videam visionem hanc « magnam ? Nec enim minus mira, mi- σ nusve jucunda ista promotio est, quam « illa mutatio, nisi quod multo facilius α reperias multos saeculares converti ad α bonum, quam unum quempiam de reli- giosis transire ad melius. Rarissima avis tf « in terris est, qui de gradu, quem forte α in religione semel attigerit, vel parum « ascendat. Vestrum proinde, dilectissimi, « tam insigne, quam salubre factum uni- « versam merito lætificat civitatem Dei,

< quippe quo rarius, eo el charius, etc. » Quibus perspicue tradit S, Doctor, facilio- rem esse inultorum conversionem a malo in bonum, hoc est a peccato ad gratiam, quam unius transitum a bono ad melius, sive a gratia remissa ad intensam, el per- fectam; huneque posteriorem transitum, sicut est multo rarius, ita et Deo esse longe chariorem. Confirmatur secundo ex D. Thom. 2,2,^ quxst. 189, art. 1 ad 1, ubi reddens ratio- nem, cur Christus Dominus non solum in-p^ nocentibus, sed etiam peccatoribus evange- gelica concilia sequenda proposuerit, et quare adolescens, cujus fit mentio Matlh. 19, non fuerit illa sequutus, bene autem .MaUhæus publicanus, et peccator, sic ait: xiu (X Ut ergo Dominus ostenderet perfectio- ũ. nem consiliorum utilem esse et innocen- a tibus, et peccatoribus, non solum vocant a adolescentem innocentem. sed etiam a Matthaëum peccatorem. Sed tamen Mat a thæus sequutus est vocantem, non au- a tem adolescens; quia facilius convertun- tf tur ad religionem (in qua observantur < evangelica consilia, quibus ad perfectio- tt nem perducimur) peccatores, quam illi, a qui de sua innocentia præsumunt, qui- bus dicit Dominus Matth. 21: Publicani, a et meretrices præcedunt vos in regno a Dei. » Nomine autem prxsumptionis non intelligit eam, quæ sit peccatum mortale, sed veniale duntaxat, consistens in tepida quadam securitatis confidentia, juxta ea quæ supra ex eodem S. Doctore, et ex Cas- siano vidimus ; nam loquitur de juvene, quem dicit innocentem, atque adeo justum, tametsi imperfectum, et tepidum. Sentit ergo majorem in his esse difficultatem, ut ad perfectionem transeant, quam in pecca- toribus, ut convertantur. 99. Ex quibus omnibus instauratur ratio superius facta ; nam prædicalio perducens^@ unum ad perfectionem, habet objectum>>> melius, et difficilius, quam prædicatione plu-^ res peccatores convertens ad justitiam tepi- dam, et imperfectam : ergo illa est opus melius, et Deo gratius, quam ista ; el con- sequenter prædicator perducens unum ali- quem ad perfectionem, melius quid facit, et magis Deum glorificat, quam prædica- tor convertens plures ad justitiam imper- fectam, et remissam. Utraque consequentia patet ex antecedenti Et prima hujus pars constat ex dictis a num. 23, nam objectum prædicalionis perducentis unum ad perfec- tionem,

lionem, sunt aclus perfectissimi excellen-
tium virtutum : objectum vero prædicalio-
nis convertentis plures ad justitiam tepi-
dam, et remissam, sunt actus virtutum
tepidi, et imperfecti. Secunda nutem ejus-
dem antecedentis pars liquet ex dictis *a n.*

[A], nam experientia, et Patrum auctoritas
probat, transitum justi ab imperfecta jus-
titia ad sanctitatem perfectam esse diffici-
liorem, quam transitum peccatoris ab in-
justitia ad justitiam tepidam, et remissam,
tota* 100. Elut illa, quæ effugium hactenus
* impugnatum pro se afferebant, evidentius
elidantur, animadvertendum est, pecca-
tum mortale indisponens ad gratiam, posse
comparari vel ad Deum, cujus est ipsam
gratiam infundere; vel ad hominem, cui
incumbit elicere actus, quibus ad illam se
præparet. Primo quidem modo est maxima
indispositio. quia est summum demeritum
reddens subjectum prorsus indignum bene-
ficio gratiæ. Et hoc pacto, videlicet per
modum demeriti, reddit gratiæ collationem
maxime difficilem. Sed quia Deus illam
infundens non attendit demerita peccantis,
sed operatur ex liberali misericordia, præ-
dicta difficultas, quod ad præsens attinet,
pro nulla censetur ; quippe auferenda non
est prædicatoris exhortatione, vel pœniten-
tisactibus, sed misericordia divina gratis
largiente gratiam, et condonante offensam.
Secundo autem modo non est maxima in-
dispositio, sive impedimentum ad gra-
tiam ; sed minor, quam sit status temporis
in homine justo ad perfectionem. Licet
enim peccatum mortale sit satis magna in-
dispositio, non tamen adeo difficiles reddit
actus, quibus peccator ad gratiam se præ-
paret. Quinimo ipsa peccati turpitudine ali-
quo modo confert, ut homo ad vocem præ-
dicatoris facilius animadvertat suas foedi-
tatis dedecus, suæque damnationis pericu-
lum; ipsaque peccatorum cognitio non
sinit illum quiete agere, sed pungit, ut
pœniteat ad minus propter gehennæ me-
tum; qui dolor, licet imperfectus, simul
cum sacramento sufficit, ut consequatur
gratiam saltem imperfectam, et remissam.
Econtra vero justum imperfectum non est
quod adeo stimulet, ut teporem abjiciat, et
perfectionem sedetur; quia extra peccati
mortalis statum, et reatum se agnoscens,
et in via salutis constitutum credens, pa-
rum, vel nihil desuo profectu curans, in
suæ tepiditatis, et imperfectionis statu
quasi securus immoratur, et degit ; et prop-

terea difficilius exerit egregios illos virtu-
tum actus, quibus posset promoveri ad per-
fectionem, ut Patres supra relati palam
affirmant. Et hæc difficultas spectat dum-
taxat ad præsentem considerationem, quo-
niam prædicator non dirigit suum sermo-
nem ad movendum Deum, ut hominibus
gratiam, aut perfectionem conferat, hoc
enim est munus orationis; sed ad moven-
dum auditores, ut aclus eliciant, quibus ad
gratiam, vel perfectionem se præparent.
In hocque legitimo comparisonis sensu
difficilius est prædicatorem perducere justum
tepidum ad perfectionem, quam peccato-
rem convertere ad justitiam.

Per quod patet ad id, quod illa responsio Motiva
primo loco afferebat. Patet etiam ad ejus
additamenta; solum enim probant, quod in *convd.*
revocatione peccatoris ad vitam gratiæ sit
major difficultas, quam in promotione ad
egregiam sanctitatem, facta comparatione
ad Deum, propter demeritum peccati mor-
talis, quod sola infinita misericordia Dei
superari potest ; non autem in ordine ad
actus, quos peccator, ut se præparet ad gra-
tiam recipiendam, debet elicere. Maxime
cum ad id sufficiant actus imperfecti, et in-
formes, qui non prærequirunt vitam gra-
tiæ, ad quos eliciendos sufficiunt auxilia
gratiæ cum statu peccati mortalis compos-
sibilia.

Addimus esse latum discrimen inter
exemplum ibi allatum, et rem præsentem;
nam mortuus in ordine naturali, cum omni
activitate careat, nullam potest adhibere
dispositionem, aut conatum ad recipien-
dam vitam, sicut adhibere potest infirmus
ad sanitatem; et ideo restitutio illius est
difficilior, cum sit totaliter ab extrinseco.
Mortuus autem spiritualiter per peccatum
non privatur omni virtute activa, sed po-
test intellectu, et voluntate adjutis per fi-
dem, spem, et auxilia supernaturalia, eli-
cere supernaturales operationes, quibus se
præparet ad vitam gratiæ. Unde quantum
ad hoc magis assimilatur infirmo corporali,
quam mortuo; atque ejus conversio quan-
tum ad difficultatem eliciendi actus præ-
parantes (quæ per se pertinet ad præsentem
comparisonem, ut sæpius diximus), potius
comparanda est sanitatis recuperationi,
quam restitutioni vitæ.

101. Secunda ratio veritatem nostri con- sccon-
sectarii evincens potest ita formari ; quo- træas;
niam majoris aestimationis est apud Deum
gralia intensa unius justi perfecti, quam incrementum

graliæ remissæ plurium justorum imperfectorum : ergo magis Deum glorificat, qui unum illum a gratia remissa ad eximiam perfectionem provehit, quam qui eos omnes ad gratiam remissam convertit. Antecedens constat ex dictis *loto* § 7, et breviter suadet, quia Deus unumquemque æstimat secundum quantitatem gratiæ, quam ipsi tribuit ; ipsa enim est proprius effectus, et quasi mensura divinæ dilectionis, et aestimationis : ergo justum sanctissimum, in quo sint centum gradus gratiæ, pluris aestimabit, quam triginta, vel quadraginta imperfectos, in quorum singulis sint duo tantum gradus gratiæ. Consequentia vero probatur, quia Deus ex nostris operibus glorificatur juxta eorum bonitatem, et perfectionem : unde quo opus fuerit excellentius, eo operans Deum magis glorificabit. Præsertim quia actus, quos diximus esse objectum prædicationis, disponunt ad gratiam, et ejus augmentum. cum quibus proinde ipsa gratia commensurari debet. Nam licet Deas illam liberalissime communicet, unicuique tamen tribuit juxta propriam dispositionem, ut docet Concilium Trident. sess. G, *cap. 7*, et constat ex dictis *a num. 20*, et locis ibidem relatis. Unde quantum ad præsens in idem coincidit, quod præstantia prædicationis mensuretur per ipsam gratiam, et quod mensuretur per prædictos actus.

102. Respondebis primo negando consequentiam, in qua deducenda videtur fallacia committi. Quia in casu antecedentis Deus ajstimat justum perfectum ratione totius graliæ, quam habet, et non ratione solius augmenti. At in casu consequentis Prædicator non concurrit nisi ad augmentum, quia supponimus invenisse illum justum constitutam in gratia. Unde oportet in his casibus aliter discurre.

Sed hoc nihil refert. Tum quia prædicationis, ex vi sua movet ad actus perfectissimos, qui quantum est de se, sufficiunt ad remissionem culpæ, et primam gratiæ infusionem : unde quod gratia supponatur infusa, est per accidens, et nihil æstimabilitatis diminuit in prædicta prædicatione, ul supra *num. 90* magis explicuimus. Tum quia si ratio facta expendatur, convincit Deum ratione solius augmenti gratiæ, ad quod prædicator in nostro casu concurrit, aestimare unum justum habentem centum gradus gratiæ, supra triginta, aut quadra-

ginta imperfectos, in quorum quolibet sint duo tantum gradus. Quoniam prædictus justus non adæquat omnes illos, nec aliquem eorum excedit ratione essentiali gratiæ præcise sumptæ ; quandoquidem in singulis eorum invenitur hæc essentia, et aliquid amplius. Ergo excessus justus perfectissimi supra omnes, et singulos imperfectos provenit ratione augmenti. Cumque ad tale augmentum prædicator concurret in nostro casu ; sequitur ut juxta prædictum excessum mensuranda sit ejus excellentia supra prædicatorem, qui plures convertit ad justitiam imperfectam, et remissam.

Quod magis declarat sequens consideratio : sit casus, in quo unus prædicator convertit quadraginta ad gratiam tepidam, puta ut duo : ex quibus alter prædicator tremanentibus triginta et novem in sua tepiditate), perducatur unum ad gratiam ut centum. Tunc justus hic ut centum ratione essentiali graliæ, et illius modicæ intensio- nis, quam per primam prædicationem acquisivii, solum aestimatur a Deo sicut unus de reliquis ; quippe prout sic neminem eorum excedit : igitur quod insuper æstimeretur a Deo tantumdem quantum aestimantur omnes alii, et adhuc amplius, est ratione augmenti, quod assequitur prædicatione illa, per quodque ascendit a gratia ut duo ad gratiam ut centum. Si ergo ratione augmenti unus justus perfectissimus superat quadraginta remissos, prædicator qui doctrinæ efficacia, et vitæ exemplo ad hujusmodi augmentum illum perducit, majus quid facit, magisque gloriosum, quam alter qui quadraginta ad gratiam remissam convertit.

103. Respondebis secundo negando ite- Ahitn- rum consequentiam, quia præstantia actionis non debet pensari ex solo termino *ad quem*, sed etiam ex termino *a quo*, et ex modo, quo terminus fit. Solet enim effectus imperfectus, qualis est materia prima, postulare actionem perfectissimam, nempe creationem ; cum tamen forma substantialis, quæ est longe perfectior, possit fieri per generationem, quæ est actio non ita perfecta. Et ratio est, quia materia prima, cum sit primum subjectum, fit ex nihilo, circa quod non potest operari actio, nisi infinita : forma vero fit ex præsupposito subjecto, ad quod attingendam sufficit actio limitata. Ita ergo in nostro casu, prima gratia quantumcunque remissa postulat perfectissimam actionem, quia debet fieri cum des-

tructione

structione peccati : augmentum vero quantumcunque magnum, non habet istum terminum *a quo*, cum inveniat peccatum destructum, atque ideo non postulat tam perfectam actionem.

ta* Verum hæc etiam responsio facile refellitur, quoniam præstantia cujuslibet actionis simpliciter regulatur ex fine, et termino *ad quem*, ex termino autem *a quo* solum secundum quid. Unde facta comparatione inter duas actiones, quarum una excedat ratione lermi- *ad quem*, et excedatur ratione termini *a quo*, alia vero e contra se habeat; illa erit absolute, et simpliciter perfectior, licet ista sit perfectior secundum quid. Hac ratione D. Thom. 1, 2, *q. 113, art. 9*, docet, et probat justificationem impii excedere simpliciter creationem universi, quia habet nobiliorem terminum *ad quem*, nempe gratiam ; quamvis creatio ex parte termini *a quo*, et ex parte modi faciendi, nempe ex nihilo, excedat justificationem impii, quæ fit ex præsupposito subjecto, ul latius explicuimus *tr. 15, disp. 4, 2. nodub. 3, conci. 2*. Docet etiam ex D. Thom. ibidem, glorificationem absolute loquendo esse opus majus, quam sit justificatio impii, eo quod terminatur ad communicandam gloriam, quæ est maximum bonum : licet justificatio, quia fit ex peccato, et conferatur indigno, sit majus opus respective, et secundum quid, ut declaravimus *loco citato, tondus. 3*. Sic ergo, quod conversio peccatoris ad gratiam remissam, et prædicationis ad illam hortans habeant pro termino *a quo* peccatum ; profectus vero justus, et prædicationis ad illum movens habeant pro termino *a quo* gratiam remissam, minime obstat, quo minus hæc simpliciter excedant in perfectione : quandoquidem terminus *ad quem*, maximum scilicet incrementum graliæ, est aliquid perfectius, ut supra ostendimus. Exemplum autem de creatione materiæ, et educatione formæ nihil convincit, ut infra *n. 109* constabit.

Adde, excessum illum, quem concedimus conversioni ad primam gratiam ratione lermi- *a quo*, et destructionis peccati, solum esse respectu actionis Dei infundentis ipsam gratiam ; sed non conducit, ut similem excessum tribuamus prædicationi, perquam talis conversio fit. Quia prædicationis non respicit gratiam quatenus fit ex peccato, sed quatenus consequitur ad actus, quibus peccator ad recipiendum illam se disponit. Cumque hujusmodi actus non suf-

ficiant per se ad expellendum peccatum, consequens est, ut non respiciant illud tantum terminum *a quo* necessario destruendum per adventum termini *ad quem*. Aliunde vero prædicti actus sunt simpliciter imperfectiores his, ad quos movet prædicationis perducens justum a statu tepiditatis ad statum perfectionis, ut supra *n. 90* explicuimus. Unde prædicationis hujusmodi est simpliciter, et attentis omnibus opus majus, et Deo gratius, quam prædicationis plures quidem peccatores convertens, sed eos tepidos, et imperfectos relinquens.

104. Tertia ratio, quæ ad confirmandam Tertiam doctrinam nostri consecrarii potest formari, est hujusmodi : nam inter causas physis, aut etiam morales, quas Deus ordinavit ad producendum, vel augendum gratiam (cujusmodi juxta diversas sententias, sunt sacramenta) illæ quæ supponunt primam gratiam, et perficiunt eam, uti se habent Eucharistia, Confirmatio, et Ordo, sunt simpliciter perfectiores, quam Baptismus, et Poenitentia, quæ ordinantur ad producendam primam gratiam, et ad expellendum peccatum : ergo inter causas moraliter influentes (quo pacto se habent prædicationes) illa quæ supponendo gratiam in statu remisso concurrit ad illam perficiendam, est absolute perfectior, quam illa, quæ concurrit præcise ad primo acquirendam quandam gratiam remissam ; et consequenter prædicator promovens justum tepidum ad statum perfectionis, majus quid facit, et magis Deum glorificat, quam qui plures convertit, eos tepidos, et imperfectos relinquens. Ista secunda consequentia constat ex prima, et hæc patet ex antecedenti ob paritatem rationis. Antecedens autem quantum ad sacramentum Eucharistia? est omnino certum, et satis aperte colligitur ex his, quæ tradit Concil. Trident. sess. 7, *can. 3, et sess. 13, c. 3*. De quo videri potest Bellarm. *lib. 2, de Sacramentis, cap. 28*. Quod vero attinet ad ordinem, et confirmationem, est manifesta doctrina D. Thom. 3 *pari. q. 65, art. 3*, ubi postquam dixit, quod simpliciter loquendo, *Sacramentum Eucharistie e.d potissimum inter alia Sacramenta*, idque pluribus rationibus ostendit, hæc subjunxit : « Aliorum autem sacramentorum comparatio ad invicem potest esse multiplex. Nam in via necessitatis Baptismus est potissimum sacramentum : in via autem perfectionis sacramentum Ordinis. Medio autem modo

- « se habet sacramentum Confirmationis. » Et do aliis sacramentis, subdit : « Sacramentum vero Pœnitentiæ, et Extrema? i Unctionis sunt inferioris gradus a prædictis sacramentis, quia sicut dictura est, ordinantur ad vitam Christianam, non « per se, sed quasi per accidens in reræ- l dium supervenientis defectus. Inter quæ o tamen Extrema Unctio comparatur ad « Pœnitentiam, sicut Confirmatio ad Baptismum; ita scilicet, quod Pœnitentia est majoris necessitatis, sed Extrema Unctio « est majoris perfectionis. » Cui doctrinae subscribunt Thomiste *art. cit.* ut videri Marti- potest apud Martinez de Prado *ad illam* Pndo. *dub. 3, § 2.*
105. Confirmatur, et declaratur amplius, jubora- quia ita proportionabiliter comparantur ur inter se Baptismus, et Confirmatio, sicut inter se comparantur prædicatio convertens peccatorem, et prædicatio justum perficiens et ad sanctitatem promovens ; Baptismus enim confert primam gratiam, Confirmatio vero illam auget, et perficit : sed Confirmatio gratiam supponens, augens, et perficiens, est sacramentum nobilius, quam Baptismus primam gratiam efficiens : ergo prædicatio justum perficiens, et ad sanctitatem promovens est melior, et majoris æstimationis apud Deum, quare prædicatio convertens peccatorem ad gratiam ; et consequenter si prædicatio justum ad insignem sanctitatem perducatur, majus quid faciet, magisque glorificabit Deum, quam alter prædicatio, qui plures peccatores convertit, sed eos tepidos, et imperfectos relinquit. Cætera constant, et minorem, in qua poterat esse difficultas, expresse docet D. Tho. D. Thom. tum *loco citato*, tum etiam expressius 3 p. *qurst. 72, art. 11.* ubi explicato, quare Sacramento Confirmationis nobilior minister, nempe Episcopus, quam Baptismo deputatur, hanc rationem assignat. quod licet sacramentum Baptismi sit efficacius ad remotionem mali, eo quod est spiritualis regeneratio. et mutatio de peccato ad gratiam, Confirmatio tamen est efficacior ad proficiendum in bono quia est quoddam spirituale augmentum de esse imperfecto ad esse perfectum, et idcirco nobiliori ministro committitur. Ita in *corp, articuli.*
- D. Tho. Et in *resp. ad. 2*, inquit : « Dicendum quod « sacramentum Baptismi est efficacius, u quam hoc sacramentum quantum ad re- i motionem mali, eo quod est spiritualis I generatio, quæ est mutatio de non esse

« in esse. Hoc autem sacramentum est efficacius ad proficiendum in bono, quia est « quoddam spirituale augmentum de e-se « imperfecto ad esse perfectum, et ideo « hoc sacramentum digniori ministro e committitur. » Et in *resp. ad 3*, addit : « Dicendum quod sicut Rabanus dicit in « lib. de institutione Clericorum, signatur « baptizatus chrismate in summitate capiti- ti tis per Sacerdotem, per Pontificem vero 3 in fronte, ut in priori unctione significetur super ipsum Spiritus sancti descen- x sio ad habitationem Deo consecrandam, in secunda quoque, ut ejusdem « Spiritus sancti septiformis gratia cum omni plenitudine sanctitatis, et scientia?, i et virtutis venire in hominem declaratur. Non ergo propter digniorem partem, « sed propter potiore effectum hæc unctio Episcopis reservatur, j. Quæ rationes vel nullius momenti sunt, vel probant majus, et melius quid esse perficere justum perducendo illum ad eximiam sanctitatem, quam peccatores convertere relinquendo eos tepidos, et remissos in justitia. In quo amplius confirmando non immoramur, quia nostram resolutionem illi, cui convincendo non sufficiunt præmissa, persuadere diffidimus.

Occurritur objectionibus adversus doctrinam hactenus traditam.

106. Sed contra nostras assertiones plura audimus opponi, et primo : repugnant in imprimis naturæ. quia in compositi naturalis constitutione, quod per formam perficitur, et consummatur, tamen productio materiæ et præstantior est, et præstantiorem et potentior requirit causam. Quod notissimum est etiam philosophis? candidatis : cujus illa est unica ratio, quia licet materia in se imperfectissima sit, et expectet perfici per formam ; tamen quia ex nullo præsupposito. sed ex pure nihilo fit, non potest fieri, nisi ab omnipotenti causa, quam minime requirunt perfectissimæ formæ substantiales materiales.

107. Respondetur hanc objectionem vel diu- continere intolerabilem errorem, vel nullam esse contra corollaria nostra. Nam vel discrimen constituit inter materiam, et formam penes hoc. quod productio formæ materialis nullum requirit influxum causæ omnipotentis

omnipotentis, quem tamen productio materiae necessario postulat. El hunc sensum sonant verba illa : *quam* (videlicet causam omnipotentem) *minime requirunt perfectissimu forma substantidles materiales*. Sed est intolerabilis Manichaeorum, et aliorum ?R*hæreticoruni error,cujus meminit D.Thom.

I *pari. quasi. 05, artic. 1*, el aliis locis ibi in margine citatis. Vel discrimen stat in hoc, quod licet tam formae, quam materia ad sui productionem requirant influxum primae causae omnipotentis ; nihilominus productio formae una cum hoc influxu causae primae admittit concursum causae creatae, quam non admittit materia ; quia illa potest fieri per educationem ex præsupposito subjecto, materia vero solum per creationem ex nihilo, et creatura solum potest agere ex subjecto præsupposito. Et in hoc sensu, qui dumtaxat potest ab Adversatio intendi, objectio est prorsus inefficax. Nam ex eo, quod forma admittat concursum utriusque causae, primae videlicet, et secundae ; materia vero imius tantam, scilicet primae, quo pacto inferri potest productionem materiae esse præstantiorem, et exigere nobiliorem causam ? Praesertim cum materia non terminet per se actionem, sed fiat ad productionem compositi, et. formae, sub qua, et per quam participat existentiam, ut docent communiter Thomistae. Et rursum, dato quod materia, el forma fierent per distinctas, el partiales Dei actiones ; et dato etiam, quod productio materiae esset perfectior, quam productio formae, quid inde, ut colligatur productionem gratiae esse nobiliorem, quam augmenti ejusdem productio ? Nam ratio, quam Adversarius assumit, ut judicet productionem materiae præcellere, innititur in eo, quod est creatio extrahens materiam ex nihilo. Ea vero in praesenti locnm non habet, quia gratia non fit ex nihilo, sed ex subjecto præsupposito, sicut et ejus augmentum : unde actio gratiam produciens ex vi modi attingendi terminum, non habet in quo excedat actionem, per quam eadem gratia perficitur. Aliunde vero habet in quo excedatur, ut supra ostendimus, et praecipue *num. 93 et 101*.

108. Addimus objectum directum, et immediatum prædicationis non esse gratiam, nec augmentum ipsius ; sed actus quibus auditores se disponunt ad suscipiendam gratiam, et ejus augmentum, ut supra *num. 86* declaravimus. Actus autem dispo-

tes ad augmentum gratiae sunt simpliciter perfectiores, quam actus qui sufficiunt ad primam gratiae infusionem, ut constat ex ibidem didis, et *numero 90*, cum sequentibus. Unde prædicatio promovens justum tepidum ad perfectionem habet excellentius objectum, quam prædicatio convertens peccatorem ad justitiam ; et aliunde non est inferior in modo attingendi terminum, siquidem neutra illum physice producit, sed utraque concurrit ad eum moraliter, scilicet consiliando, et exhortando. Atque ideo oportet, quod prædicatio justum perficiens sil absolute perfectior. Praesertim cum eo ipso habeat, quantum est de se, vim ad causandam eodem influxu primam gratiam, si non supponeretur producta, ut supra *numero 101* explicuimus. Actio autem creata formam substantialem educens caret virtute ad producendam materiam, quocirca ex vi hujus productionis materiae cedit.

109. Objicitur secundo : repugnant itemdSecundum propositiones illae arti, quando magnorum mentum, artificum manus circa primam delineationem imaginis, vel statuæ versatur, quæ a magnis artificibus delineatae traduntur ministris, a quibus perficiantur. In quo fundatur illud vulgo tritum : *Facilee>t inventis addere*.

Respondetur eum, qui ita objicit D. Thom. Di^?vi" 3 *part, quxst. 72, ari. 11*, ubi inquit : D. Tho. « Dicendum quod in quolibet opere ultima « consummatio supremæ arti, aut virtuti « reservatur : sicut praeparatio materiae « pertinet ad inferiores artifices, superior « autem dat formam. » Ubi satis aperte tradit, quod in artificibus perfectio, et consummatio operis, puta imaginis, aut statuæ, ad supremum spectat artificem, ad cujus tamen inchoationem inferiores sufficiunt. Ex quo principio colligit, sacramento Confirmationis, quod ordinatur ad augendam, et perficiendam gratiam, deputari nobiliorem ministrum, quam sacramento Baptismi, quod ordinatur ad primam gratiae productionem, ut fusius *num. 105* vidimus ex S. Doctore. Unde objectio in suum Aulhorem retorquenda est.

Sed respondetur secundo, quod in artificialibus non solum integrum artefactum, sed unaquæque ejus pars admittit gradus perfectionis, et imperfectionis, potestque fieri perfecte, vel imperfecte. Unde et ipsa prima delineamenta ad imaginem efformandam extendi possunt utroque modo,

vel perfecto, vel imperfecto. Et quidem si perfecte, omnino requirunt operam insignis artificis, non propter id, quod ibi est inchoationis, et initii ; sed propter illud, quod est eximiæ perfectionis. Si autem imperfecte extendenda sunt, sufficit ad illa artifex imperfectus. Et sic de reliquis partibus artefacti, usquedum totum construitur. Ex quo manifeste infertur, quod universaliter loquendo, ad exequendum opus perfectum, sive illud sit totum, sive pars, requiritur causa perfecta ; ad exequendum vero imperfectum sufficit imperfecta. Quando vero perfectus artifex imaginem a se delineatam tradit tyroni continuandam, nequaquam id soli ejus industriae committit, sed ipse artifex præstat quoque suum influxum instruendo, et dirigendo tyronem, insuperque manum ultimam sibi reservat, alias imago haud perfecta evadit. Quod satis declarat majus quid esse operis consummationem, quam initium. Nec tritum illud proloquium habet locum in præsentia, cum juxta Patrum sententiam, quos a numero 96 dedimus, difficilius sit justum a statu tepiditatis perducere ad perfectionem, quam impium moveri a peccato ad justitiam imperfectam, et remissam.

Tertian» arm- KCn'.Qtn. 110. Objicitur tertio: « Rursus repugnant gratiæ; in ordine namque gratiæ difficillimum opus est, et infinitam virtutem requirens, quod quis a peccato lethali eruatur. Ad hoc enim necessaria fuit Dei incarnatio, cum nulla creatura posset nos a peccato liberare, quæ sane posset sibi acquirere augmentum gratiæ. »

Dirai Respondetur hanc objectionem petere principium, et esse extra rem. Nam cum dicitur, difficillimum opus esse, quod quis a peccato lethali eruatur, aut intelligitur respectu Dei, cujus est gratiam peccati expulsivam infundere; aut respectu ipsius peccatoris, ad quem nihil aliud spectat, quam se ad talem gratiam præparare? Si primum (præterquam quod falso asseritur, Deo quippe, supposita voluntate condonandi offensam, difficilius non est infundere primam gratiam, quam infusam augere) proculdubio est extra rem. Quia ut diximus numero 160, prædicatio non dirigitur ad movendum Deum, ut gratiam infundat, vel augeat ; sed ad movendum audientem, ut ad illam se disponat. Atque ideo prædicationis perfectio, vel difficultas non est regulanda penes difficultatem,

quam Deus superat destruendo peccatum, et gratiam infundendo, vel augendo ; sed penes illam, quam homo vincit se disponendo. Si *secundum*, petit principium, quia supponit probandum, nimirum ditlicilius esse homini disponere se ad primam gratiam remissam, quam ad eximium gratiæ incrementum. Oppositum autem satis constat ex dictis o numero 100.

Quod additur de necessitate Incarnationis. nullius momenti est, quia si loquamur de facto, tam prima gratia, quam ejus augmentum conferuntur nobis virtute meritorum Christi Domini, per quem habemus omnem gratiam, sive justificationis, sive meriti. Unde hoc modo loquendo, ad utrumque fuit necessaria Incarnatio. Si vero loquamur de possibili, ad neutrum fuit simpliciter necessaria, sed potuit Deus ex sola sua misericordia largiri peccatoribus primam gratiam et condonare offensam sine ulla satisfactione; sicut potest independentem a merito alicujus conferre justificatis auxilia ad merendum, et augescendam gratiam.

111. Objicitur quarto : insuper repugnante Scripturæ, quæ præcellentiores viros deputat hominibus convertendis a peccatis; perficiendos autem in fide, sive in gratia, ministris illorum tradit. Sic ad Titum cap. I, ait Paulus: *Hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea, quæ desunt, corrigas, et constituas per civitates presbyteros*. Hæc enim erat Apostolorum consuetudo, ut ipsi gentium. populorumve conversioni intendentes peragrarent provincias, constituentes Presbyteros, et Episcopos, qui vacarent conversis, ut eos perficerent. Una enim erat Apostolico cordi præcipua cura, nimirum conversio mundi, cui ut vacarent, non immorabantur in singulis perficiendis, sed hos tradebant ministris.

Respondetur, quod ut hæc objectio esset ad rem, et concluderet, probandum erat ab objiciente, vel quod Apostoli ex vi suæ prædicativis non convertebant homines, nisi ad gratiam remissam ; vel quod a se conversos perficiendos tradebant prædicantibus imperfectis. Quorum utrumque est valde falsum, et absurdum. Nam prædicatio illa Apostolorum, utpote ferventissima, et Apostolicæ vitæ exemplo conjuncta, ducebat efficacissime homines, quantum est de se, ad eximium sanctitatis gradum, in iliumque de facto innumeros perduxit, ut est per se notum. Quod autem alii ex auditoribus

(oribus imperfecti remanserint, ipsorum culpa in causa fuit, non defectus aliquis Apostolicus) praedicationis. Et rursus pro hujusmodi, qui imperfecti manebant, perficiendis constituebant Apostoli in sua absentia praedicalores perfectissimos, et sanctissimos, ut Dionysium, Timotheum, Titum, Clementem, et alios ipsorum Apostolorum imitatores egregios. Quinimo quos semel conversos praesentes Apostoli perficere non poterant, per litteras instruebant, summopere curantes eos ad statum perfectionis perducere, ut constat ex epistolis Petri, Pauli, Joannis, et aliorum, quarum doctrina potissimum deservit ad promovendum in Ecclesia, suadendamque fidelibus jam conversis Evangelicam perfectionem. Non ergo Apostolico cordi haec una, vel principalis cura fuit, ut homines praecise utcumque converterent, imo potius ut ad sanctitatem traherent, et in statu egregias perfectionis constituerent.

■ Jam 112. Opponuntur insuper quaedam Patrum testimonia; sed quam ad rem, Lector judicet. Primum est Origenis lib. 2, contra Celsum : « Moyses siquidem, qui ex gente « Abrahæ essent, et ejus semine oriundi, « et ex successione circuncisionem servarent, et Abrahæ gentium essent æmulatores effecti, ubi volentes, et promptiores accepit, ex Ægypto eduxit, divinis impositis, quibus crediderant, legibus. At < Jesus longe majus aliquid ausus superinduxit pristinae vitæ consuetudine captis, < patriisque moribus, et suis legibus assuetis Evangelicam vitam. » Quibus verbis, inquit objiciens, Domini Jesu virtutem, et potentiam supra Moysem elevat, quod Moyses leges dedit populis jam fidelibus ; Jesus autem totam religionem plantavit a fundamentis in illis, qui penitus prophani erant. Expende illud (prosequitur) *At Jesus longe majus aliquid ausus superinduxit, etc.* Sapientissime namque putat, longe majus esse vitam Evangelicam superinducere iis, qui contrariis, et inveteratis moribus erant assueti, quam perfectionem legis indere jam fidelibus, et ad virtutem propensis.

Kv. Respondetur mirum esse, quod Adversarios opponat nobis hoc testimonium, cum illud nostram sententiam satis evidentem confirmet. In eo quippe Origenes Christum Dominum exaltat supra Moysem, quatenus hic filios Israel successores, et æmulatores Abrahæ solum duxit ad observantiam legis scriptæ, quæ ut constat, erat lex imperfec-

ta; Christus autem superinduxit legem Evangelicam, quæ est perfectissima. Juxta quam doctrinam is qui ad perfectum ducit, est sine contradictione præferendus aliis, qui convertunt ad gratiam imperfectam. Quod affirmamus, dum dicimus prædicatorem, qui aliquem sive a statu peccati, sive a statu gratiæ imperfecte perducit ad egregiam sanctitatem, majus quid facere, et magis Deum glorificare, quam prædicator alius plures peccatores ad gratiam remissam, et imperfectam convertens. In quo igitur Origenis testimonium nobis repugnat, aut non omnino conformatur ? Quove pacto favet Adversario qui prædicatorem extrahentem hominem a peccato in gratiam præfertei, qui illum a statu imperfecto ad culmen sanctitatis perducit ? Nisi (quod minime credimus) ille sentiat Christum sua doctrina traxisse duntaxat homines a peccato ad statum imperfectum, Moysem vero suis præceptis a gratia imperfecta ad perfectionem duxisse. Hac quippe via, et non alia, ex vi prædicti testimonii exaltare poterit, et cum Christo conferre suum illum prædicatorem convertentem a peccato, relinquentemque conversos tepidos, et remissos ; nostrum vero perducentem ad perfectionem postponere, et Moysi assimilare.

113. Vel interrogemus eum, quisnam homines ad statum perfectiorem evexit, Christusne superinducendo Mosaicam legem Evangelicam ; an Aloyse legem illam primo tradendo ? Si Moysem dicat, audient Judæi, et gaudebunt ; sed Christiani omnes blasphemiam judicabunt. Si fateatur Christum, quonam pacto assimilabit ipsi prædicatorem, qui ex vi suæ praedicationis non ducit homines ultra statum gratiæ remissæ ? Moysi vero assimilât illum, qui evehit ad præstantissimam gratiam, et inducit ad statum perfectionis ? Sinistre autem commentatur verba Origenis, quasi sonent Christum superinduxisse vitam Evangelicam Gentilibus, infidelibus, et prophanis ; Moysem vero dedisse legem Judæis fidelibus, et justis. Hæc enim interpretatio commentitia est, et exulat ab Origene, quia mentionem non facit infidelium, et prophanorum, sed utrobique loquitur in ordine ad Judæos, quibus servantibus ex traditione Abrahæ circuncisionem Moyses dedit cæremonias, et præcepta legis ; servantibus vero jam ex præscripto Moysis legem, et cæremonias, Christus legem Evan-

gelicam superinduxit. Quam intelligentiam facillime quis deprehendet consulendo textum, ubi post verba adducta (quæ in editione, quam habemus, satis diversa sunt) OriciB. immediate subdit : « Et quemadmodum < ut Moyses crederetur a Senatu, populo-
« que Judæorum, signis opus erat, et prodigiis, quæ in Scripturis habentur ; ita quid mirum, si Jesu fuit eis opus ad pa-
« trandam fidem apud populum assuetum talia postulare, etc. » Ex quo fit, ut neque omnes, quibus Moyses legem dedit, fuerint justī, et ad virtutem propensi, sed plures peccatores : neque omnes, quibus Christus superinduxit vitam Evangelicam, fuerint infideles, et peccatores ; sed non pauci justī, et ad virtutem propensi. Et quoniam tota argumenti structura huic discrimini innitebatur, necesse est quod eo ruente, et sublato, corruat. Et eodem modo respondetur ad aliud testimonium Ruperti, quod vel nullo modo (ut verosimilius est) rem præsentem attingit, vel habet eundem sensum.

Seunm 114. Opponitur præterea D. Ambrosius mêmua-M. *de Paradiso, cap. 10*, ubi *e-xpendens* (in- D. Amb. quit objiciens) quod Deus dixerit, non esse bonum hominem esse solum, cum viderit societatis damna jam imminencia, sic includit : « Quia ex viro solo non poterat
« humani esse generis propagatio, pronun-
« tiavit Dominus non esse bonum solum
u hominem. Maluit enim Deus plures esse,
d quos salvos facere posset, et quibus do-
4 naret peccatum, quam unum solum
Adam, qui liber esset a culpa. »

Enerva- tor. Respondetur, quod ut iste locus esset ad rem, opus erat, quod Adamus ante lapsum fuisset perfectior et seipso post ruinam, et aliis omnibus ab eo processuris, quorum causa peccatum ejus dicitur permissum. Cum enim doctrina nostra unum justum perfectum pluribus justis imperfectis præferat, si vel unus ille perfectus non fuerit, vel isti omnes non fuerint imperfecti, nequaquam adest casus præsentis quæstionis. At D. Ambrosius comparat Adamum ante lapsum cum omnibus hominibus, qui mediante ipsius matrimonio cum Eva, et præviso peccato originali prædestinati sunt. Cum ergo horum plures, ut Apostoli, Magnus Elias, Joannes Baptista, Sanctissimus Joseph, et præ cunctis Virgo Deipara sanctitatem Adami ante lapsum superaverint, imo et ipse Adamus sanctior fuerit post ruinam ; non mirum si Deus tam uberem

sanctitatem futuram prætulere Adami innocentia?, et quod hujusmodi occasione ruinam a prima gratia permiserit. Non quidem ob hoc solum, ut condonaret offensam, erueretque homines a peccato postquam incun- que gratiam ; sed potissimum ut ad ingentem cumulum gratiæ intensioris, quam in Adamo præcesserat, plurimos elevaret.

115. Deinde opponitur testimonium Gregorii Nazianz. ora/. 33, ubi de suo populo quondam parvo, tunc vero magno ita loquitur : « Talis quondam hic grex erat, Xaa
« talisque rursus nunc, tamque succulentus, lateque se porrigens, ac si nondum
« perfectionem assequutus, ad eam tamen
ci quotidianis incrementis progrediens, atque etiam, ut auguror, progressurus.
« Multo enim mirabilius est, quod ex tantillo ad tantam magnitudinem pervenerit, quam ut ex eo statu, quo nunc est, ad summum splendoris, gloriaeque gradum provehatur. » Quo-testimonio convinci existimat arguens, a plus esse unum a peccato ad gratiam trahere, quam
« unum a gratia ad majorem gratiam deducere. o

Respondetur, quod ut testimonium istud & tar. externa saltem specie contrariae sententiæ faveret, oportebat Nazianzenum, dum populum suum exiguum, et tantillum appellavit, loqui de illo existente in peccato mortali ; et dum dicit pervenisse ad magnitudinem. perventurumque ad summam gradum splendoris, loqui de perfectione sanctitatis, et gratiæ, alias locus erit omnino extra rem. Sed hunc sensum alienum prorsus esse a mente S. Doctoris, liquet ex toto ejus contextu. Dicit enim, populum illum exiguum, et parvum, quantum oeniorum sensu judicari poterat, fuisse magnum, et pinguem apud eum, qui abscondita intuetur, nempe apud Deum ; atque ideo non loquitur de illo prout in peccato existente. Parvitas ergo illa intelligitur quantam ad numerum personarum, quia in principio propter persecutionem Juliani dispersi fuerant fidei es, et pauci Catholici permanerant. Postmodum vero ejusdem Nazianzeni cura, et solitudine crevit Catholicorum numerus, sed non adhuc pervenerat ad ultimum multitudinis gradum. Nam supererant aliqui pauci hæretici, et infideles, qui tamen adhibito studio poterant ad gremium Catholicorum reduci. Unde populus ille ad summum splendoris, et gloriæ gradum valebat ascendere, ut videlicet ex omni parte

parle Catholicus, et undequaque fidelia existerai, nicest legitimus Nazianzeni sensus, ut legenti constabit ; ex quo tamen nihil contra nostram resolutionem potest vol apparenter opponi.

t-j'» Ilti. Tandem opponitur contradictio sententiae noslræ. Implicatio enim est, inquit ille, quod ubi plures convertuntur, omnes tepidi, et imperfecti maneant, et quod in plurium conversione non exurgant ordinarie plures virtutum segetes, et gratiæ, quam in unius disciplina. Nec qui pluribus convertendis dat operam, id intendit, ut illi imperfecti maneant ; sed magis ut conversi sancti sint, sicut Pater coelestis perfectus est. Quod autem tepidi, et imperfecti maneant, id praeter intentionem est praedicantis, nec ejus dedecorat facinus. Sicut ubi quis dat operam perficiendae rei uni soli, potest fieri, ut illa non prorsus perficiatur ; non tamen id derogat magistri conamini. Et quidem facilius contingere potest, quod respectu perficiendae unius animæ, oleum, et opera perdatur, quam respectu plurium convertentium se ad gratiam.

-a.- Respondetur hunc discursum procedere ex non intelligentia praesentis quaestionis, ac propositionis a nobis assertae ; et dilui ex dictis *num.* 90. Non enim consideramus, quid praedicator intendat, aut non ; sed attendimus ad effectum quem, quantum est de se, infert et vitae exemplo, et qualitate perfectae doctrinae, ac verborum efficacia. Quo pacto praedicatio unum inducens ad egregiam sanctitatem, plurimos alios, quantum est de se, ad eundem gradum perduceret : praedicatio autem, quae plurimos ad justitiam remissam convertit, solum est apta alios convertere ad similem vitae modum, tepidum videlicet, et imperfectum. ut satis constat ex dictis loco citato, et magis constabit ex infra dicendis.

S

Quaestionis incidentis decisio.

117. Cum tamen saepe dixerimus, melius esse unum aliquem ad perfectionem sanctitatis perducere, quam plures convertere ad justitiam lepidam, et remissam ; statim animum pulsatur desiderium sciendi, in quo consistat perfectio ? Parum quippe referret praemissa resolutio, si objectum quod attingit, omnino lateret. In eo autem describendo latissimam possemus texere disputationem.

Sabnant. Curs. theodog. tom. XII.

nem ob divitem maleriae venam ; sed brevius procedemus : turn quia necessaria queunt ita perstringi, et tradi : tum quia haec consideratio magis pertinet ad tractatum de Religione. Convenit ergo inter omnes, perfectionem vitae Christianae consistere essentialiter in charitate, ut tradit, et probat D. Thom, infra r/, 184, *art.* I, hiso. Tho. verbis : « Unumquodque dicitur esse perfectum, in quantum attingit proprium finem, qui est ultima rei perfectio. Charitas autem est, quae unit nos Deo, qui est ultimus finis humanae mentis, quia qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo, ut dicitur I Joan. 4. Et ideo secundum charitatem specialiter attenditur perfectio vitae Christianae. » Ubi bene observat Cajetanus, « quod pluries in eo articulo replicatur ly specialiter, dicendo in charitate specialiter consistere perfectionem, seu vitam Christianam. Et secundum veritatem deberet dici substantialiter, quoniam hoc manifeste intendit author, et propterea corrigendi videntur codices. Apparet autem hoc ex responsione ad 2, ubi manifeste distinguitur natura contra accidentia. Natura autem, essentia, et substantia idem sunt in proposito. Apparet quoque ex artic. 3, ubi clare distinguitur perfectio essentialiter contra accidentaliter ; et expresse subditur, quod essentialiter consistit in charitate. »

118. Qualiter autem charitas in hac vita habeat perfectionem, explicat S. Doctor *loco citato, art. seq.* ubi ait : « Perfectio vitae Christianae in charitate consistit. Importat autem perfectio quandam universalitatem, quia ut dicitur in 3 Physic, perfectum est, cui nihil deest. Potest ergo triplex perfectio considerari. Una quidem absoluta, quae attenditur non solum secundum totalitatem ex parte diligentis, sed etiam ex parte diligibilis, prout scilicet Deus tantum diligitur, quantum diligibilis est. Et talis perfectio non est possibilis alicui creaturae, sed competit soli Deo, in quo bonum integraliter, et essentialiter invenitur. Alia autem est perfectio, quae attenditur secundum totalitatem absolutam ex parte diligentis, prout scilicet affectus secundum totum suum posse semper actualiter tendit in Deum. Et talis perfectio non est possibilis in via, sed erit in patria. Tertia autem est perfectio, quae neque alten-

dilar secundum totalitatem ex parte di-
« h'gibilis, neque secundum totalitatem ex
« parte diligentis, quantum ad hoc, quod
« semper a. lu feratur in Deum. sed quan-
« turn ad hoc, quod excludantur ea, quæ
« repugnant motui dilectionis in Deum,
« sicut August, dicit in lib. 83quæst. quod
« venenum charitatis est cupiditas; perfec-
« tio nulla cupiditas. Et talis perfectio
« potest in hac vita haberi, et hoc duplici-
« ter. Uno modo, in quantum ab affectu
« hominis excluditur omne illud, quod
« contrariatur charitati. sicut est peccatum
« mortale., et sine tali perfectione charitas
« esse non potest, unde est de necessitate
« salutis. Alio modo in quantum ab affectu
« hominis excluditur non solum illud,
« quod est charitati contrarium, sed etiam
« omne illud, quod impedit, ne affectus
« mentistotaliter dirigatur ad Deum, sine
« qua perfectione charitas esse potest, puta
« in incipientibus, et proficientibus. »
Quibus distinctionibus, et diversis perfec-
tionis modis optime conciliantur diversa
Scriptura loca, nam in aliquibus videtur
negari perfectio in hac vita, ut ad Philip.
3 : .Non quod jam acceperim, aut perfectus
sim. Et l, ad Connlh. 13: Cum venerit quod
perfidum. Sed ista loquuntur de perfectione
charitatis secundum totalitatem absolutam
ex parte diligentis. Alia vero significant
Joan. omue5 justos esse perfectos, ut l Joan. 2 :
2. Qui servat verbum ejus, in hoc charitas Dei
perfecta est. Et hæc agunt de perfectione
charitatis quantum ad exclusionem eorum,
quæ charitati contrariantur. Alia denique
exhortantur ad perfectionem tanquam ad
singularem quorundam justorum gradum,
ut Matih. 19 : Si vis perfectus esse, vade, et
vende omnia qui habes, etc. Et in istis sermo
fit de charitatis perfectione quantum ad
exclusionem non solum peccati gravis, sed
etiam eorum, quæ divertunt, ne mens in
Deum feratur, et illi adhæreat pro modo,
et conditione hujus vitæ. Et licet hæ duæ
posteriores perfectiones, si cum priori
conferantur, sint tales secundum quid, et
valeant imperfectiones vocari; absolute
tamen sunt perfectiones, quia quælibet in
suo ordine totalitatem, et complementum
importat pro qualitate vitæ præsentis.

Consilia 110. Cum ero^o inquirimus, in quo con-
sistat perfectio? Loquimur de perfectione
sanctitatis nobis possibili pro statu præsen-
tis vjtæ prout importat eximium, et pecu-
liarem justitia? gradum non omnibus justis

communem, sed illis tantum, qui excludunt
non solum charitati contraria, verum ea
etiam, quæ licet contraria non sint, ejus
tamen fervorem impediunt, quatenus men-
tem divertunt, ne Deo per amorem cohæ-
reat. Pro qua totali hujusmodi impedimen-
torum remotione, et perfecta ad Deum
inhæsiōe deservit divinorum consiliorum
observatio, ut recte tradit D. Thom. *quiiA-*
cit. artic. 3, ubi postquam statuit perfec-
tionem substantialem vitæ Chrisliauæ (sine
qua scilicet nee vita gratiæ, nec charitas
conservari valet) consistere in observantia
præceptoruin, et præcipae illorum, quæ
imperant dilectionem Dei propter seipsum,
et dilectionem proximi propter Deum, sub-
juxit : « Secundario autem, et inslrumen-
a taliter perfectio consistit in consiliis:
« quæ omnia, sicut et præcepta, ordinantur
« ad charitatem, sed aliter, et aliter. Nam
« præcepta alia a præceptis charitatis or-
a dinantur ad removendum ea, quæ sunt
a charitati contraria, cum quibus scilicet
« charitas esse non potest: consilia autem
« ordinantur ad removendum impedi-
« menta actus charitatis, quæ tamen cha-
a ritati non contrariantur: sicut est matri-
a monium, occupatio negotiorum sæcula-
rium, et alia hujusmodi. Unde August.
« dicit in Enchirid. Quæcumque mandat
λ Deus, ex quibas unum est: Non mcecha-
« beris; et quæcumque non jubentur, sed
« speciali consilio monentur, ex quibus
α unum est : Donum est homini mulierem
« non tangere, tunc recte fiunt, cum refe-
ct runtur ad diligendum Deum, et proxi-
« mum propter Deum, et in hoc sæculo, et
« in futuro. Et inde est, quod in collationi-
σ bus Patrum dicit Abbas Moyses: Jejunia.
« vigiliæ, meditatio Scripturarum, nudi-
α tas, ac privatio omnium facultatum, non
« perfectio, sed instrumenta perfectionis
« sunt; quia non in ipsis consistit disci-
« plinæ illius finis, sed per illa pervenitur
« ad finem. » Et supra præmisit, *quod ad*
perfectionem charitatis istis gradibus ascen-
dere nitimur. Qualiter autem hæc consilio-
rum observatio importet peculiarem per-
fectionis gradum, addatque singulare aug-
mentum supra specificam, et essentialē
charitatis perfectionem omnibus justis com-
munem, egregie declarat S. Doctor ibidem[^]
in resp. ad 3, his verbis : « Dicendum,
« quod sicut homo habet quandam perfec-
« tionem suæ naturæ statim cum nascitur,
« quæ pertinet ad rationem speciei; esi
autem

« autem alia perfodio, ad quam per aug-
« mentum adducitur. Ita etiam est quædam
h perfectio charitatis pertinens ad ipsam
« speciem charitatis, ut scilicet Deus super
omnia diligatur, et nihil contra cum
f ametur. Est autem alia perfectio chari-
« talis etiam in hac vita, ad quam aliquis
« per aliquod spirituale augmentum per-
« venit, utputa cum homo etiam a rebus
« licitis abstinet, ut liberior divinis obse-
« quii vacet. » Quod fit observando con-
silia. Unde sequitur perfectionem sancti-
tatis non præcise essentialē, sed majorem
etiam, et in hac vita possibilem, complecti
non tantum præceptorum, sed insuper
consiliorum observantiam, et absque illa
non dari. -

120. Circa quod observandum est ex eo-
n, dem S. Doctore *qmvst. cit. art. 4*, quod *ali-*
quem esse perfectum, non coincidit cum hoc,
quod est *aliquem esse in statu perfectionis*.
Sicut etiam, *aliquem non esse in statu per-*
fectionis, minime coincid'd cum hoc, quod
est *aliquem non esse perfectum, et e converso*.
Nam fieri valet, quod existens in statu per-
fectionis non sit perfectus, et quod non
existens in statu perfectionis, perfectus sit,
i h-ut ibidem probat D. Thom. in argumento
I *Sal contra*. Status enim ex generali ratione
I importat immobilitatem, et firmitatem
I quandam in aliqua conditione personali,
! ut ostendit idem D. Thom. *q. 183, art. 1*.
Et sunt personæ aliquæ, quæ vel ex voto,
vel ex officio ad perfectionem obligantur,
I quæ proinde dicuntur esse in statu perfec-
tionis, ut de Religiosis, et Episcopis probat
J - D. Thom, *art. 5*, et *6, q. 184*. Econtra vero
fieri valet, ut licet quis perfectioni, sive
consiliorum obligationi vacet, ad id tamen
nec ex volo, nec ex officio obligetur, et
consequenter non sit in statu perfectionis,
ul palet in laicis. Contingit autem, inquit

» Doctor art. 4, cit. « quod aliqui se obli-
gant ad id, quod non servant, et aliqui
implent id, ad quod se non obligaverunt,
« Qd patet *Matih. 21*, de duobus filiis, quo-
rum unus patri dicenti, Operare in vi-
nea, respondit, Nolo, ct postea abiit:
alter autem respondens ait, Eo, et non
ivit. Et ideo nihil prohibet aliquos esse
perfectos, qui non sunt in statu perfec-
tionis, et aliquos esse in statu perfec-

Stati 121. Ex iis satis constat, quid nomine
{^ perfectionis significatur, observantia vide-
licet praeceptorum, et consiliorum; abstra-

hen Io tamen ab statu sive obligatione il-
lam prosequendi. Verum enimvero cum
perfectio habeat lalitudinpm, possitque esse
major, aut minor secundum inæqualem
modum adhibendi media ad illam deser-
vientia; adhuc dubitari potest, quid signi-
ficetur nomine insignis perfectionis, sive
egregiæ sanctitatis, qualem eam diximus,
ad quam viri Apostolici solent auditores
excitare? Cui quæsito aliqui respondent,
prædictam perfectionem, supposito Dei
amore, consistere in dilectione proximi,
quæ explicatur per animarum zelum, præ-
dicationem. doctrinam, conversionem pec-
catorum, et alia hujusmodi. Et ex hac Quitiier
radice colligunt inæqualem Religionum
perfectionem, ut illa dicatur perfectior,
quæ animarum zelo, et peccatorum con- nem.
versioni, atque fidelium instructioni plus
incumbit. Ita post alios Joannes Eusebius
Nieremb. in *doctrinis Ascetic. Uba, doct. 5*, xicrem-
per plura capita, ut constat ex eorum titu- berg.
lis. Nam sic se habet 38 : « Cæteras virtu-
tes vincit zelus animarum. 39. Zelus
« animarum juxta sanctos Patres superat
a aliarum virtutum actus, abstinentias,
« asperitates, et poenitentias. 40. Studium
a juvandi proximum superat omnes virtu-
a tes morales, et præstantissima virtutis
a religionis opera. 41. Studium, et labor
« juvandi salutem proximorum excedit
« contemplationem. 45. Studium conver-
« tendi animas non solum cæterarum vir-
« tutum opera, sed alia charitatis opera
« etiam spiritualia excedit. 46. Nihil Deo
a gratius animarum zelo. 48. Summus
« gradus religiosæ vitæ est in animarum
« salute occupari docendo, et prædicando,
« quod perfectius est, quam vita mere con-
« templativa, etc. » Quæ excerpta dicit ex
doctissimo Patre Suarez in *3 parte*. Suar.

122. Cæterum hæc dimetiendi perfectio-pradie-
nem regula, licet verum ex parte contineat.
nihilominus prout præsentī materiæ appli- approba-
catur, est diminuta, deceptorīa, et insuffi- ur
ciens. Continet quidem verum ex parte,
quia animarum zelus magnum indicium
est sanctitatis, et perfectionem communiter
comitari solet, ut late probat prædictus
Author. Sed quod ea regula habeat alios
defectus a nobis descriptos, facile osten-
ditur.

Nam in primis etsi procurare aliorum octrçi-
salutem sit opus valde bonum, attamen
melius est incumbere soli propriæ perfec- cīentia.
tioni, quam aliorum salutī, quando quis

aliorum bonum procurando subiret detrimentum majoris perfectionis propriæ. Et ideo melius est, quod quis totaliter, et perfecte suæ salutis intendat, quam quod aliorum salutem procuret cum aliquo detrimento propriæ perfectionis, ut expresse

- n. Tho. resolvit D. Thom. *quodlibet*. 3, *quxst.* 7, *articulo* 17 *ad* 6, his verbis : « Etsi procurare rare salutem aliorum sit majus, quam » intendere sibi soli, loquendo in genere; » tamen non quocumque modo intendere salutem aliorum præfertur ei, quod est quocumque modo intendere suæ salutis. Si enim aliquis totaliter, et perfecte intendit suæ salutis, multo majus est, quam si aliquis multa particularia opera agat » ad aliorum salutem, si salutis propriæ, etsi sufficienter, non tamen perfecte intendat. » Juxta quam doctrinam idem
- n. Tho. D. Thom. *in hac* 2, 2, *quxst.* 152, *artic.* 2 *ad* 1, resolvit : « Labor exterior (qui ut plurimum occurrit in animarum salute procuranda) toleratus propter Christum, est quoddam signum charitatis. Sed multo expressius ejus signum est, quod aliquis, prætermis omnibus, quæ autem hanc vitam pertinent, soli divinæ contemplationi vacare delectetur. » Et in resp. ad 3, inquit : a Quanto homo animam suam, » vel alterius propinquius Deo conjungit, a tanto sacrificium est Deo magis acceptum. » Unde magis acceptum est Deo, quod aliquis Deo animam suam, et aliorum applicet contemplationi, quam actioni. Per hoc ergo, quod dicitur, quod nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quam zelus animarum, non præfertur meritum vitæ activæ merito vitæ contemplativæ; sed ostenditur magis esse meritum, si quis offerat Deo animam suam, et aliorum, quam quæcumque alia exteriora dona. »

Apoc. 123. Præterea licet zelus animarum sit magis bonum, quam abstinencia, nuditas, poenitentia, et omnes asperitates corporales, si solitarie, et secundum se considerentur; nihilominus zelus animarum conjunctus poenitentia, jejuniis, et asperitatibus corporalibus est opus melius, et majus, quam zelus animarum sine poenitentia, et asperitatibus corporalibus: unde insufficienter explicatur major perfectio per zelum animarum præcisive sumptum. Quod explicari valet exemplo desumpto ex D.

D. Tho. *in hac* 2, 2, *quxst.* 27, *art.* 8, ubi inquit : *L'trum sil magis meritum dili-*

gere proximum, quam diligere Deum? Ubi sermonem facit de dilectione actuali, sive de actu amoris: tum quia meritum non consistit in habitu, sed in actibus: tum quia si quaestio referretur ad habitum, non haberet locum, quippe eodem habitu charitatis diligimus Deum, et proximum. Ad eam ergo quaestionem sic respondet S. Doctor: « Dicendum quod comparatio ista potest intelligi dupliciter. Uno modo vel seorsim consideretur utraque dilectio; et tunc non est dubium, quin dilectio Dei est magis meritoria. Debetur enim ei merces propter se ipsam, quia ultima merces est frui Deo, in quem tendit divinæ dilectionis motus. Unde et diligenti Deum merces promittitur, Joan. 14 : Si quis diligit me, diligetur a Patre meo, et manifestabo ei meipsum. Alio modo potest attendi ipsa comparatio, ut dilectio Dei accipiat secundum quod solus diligitur: dilectio autem proximi accipitur propter Deum. Et sic dilectio proximi includit dilectionem Dei, sed dilectio Dei non includit dilectionem proximi. Unde erit comparatio dilectionis Dei perfecta, quæ extendit se etiam ad proximum, ad dilectionem Dei insufficientem, et imperfectam; quia hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum. Et in hoc sensu dilectio proximi præeminet. » Sic ergo quamvis animarum zelus conjunctus jejuniis, vigiliis, et aliis asperitatibus corporalibus sit majus bonum, quam ipsæ tantum asperitates; tamen animarum zelus, qui prædictis non associatur, non est ita perfectus, utpote cui deest non levis perfectio, quæ ex illis resultat. Unde perfectionis excellentia nequit consistere in animarum zelo nude sumpto, cum prædictus zelus sit longe excellentior, ubi poenitentia, et asperitatum corporalium consortium habet. Imo excellentius videtur poenitentiam, et mortificationem exercere cum aliqua extensione ad animarum zelum pro uniuscujusque captu, et obligatione, quam prædicto zelo multum incumbere sine mortificatione, et poenitentia personalibus. Sicut melius est diligere proximum cum extensione ad Deum, quam diligere Deum sine extensione ad proximum. »

24. Deinde prædicatio, et animarum zelus non constituit formaliter perfectionem, nec illam instrumentaliter induci, sicut

sicut vigilia), jejunia, nuditas, et alia, quæ illoque media perfectionem præcedunt, videmus ex D. Thom., sed se habet tanquam effectus perfectionis, qui illam hoc pacto præsupponit, et manifestat. Inde sicut ad hoc, quod revera existat perfectio, debent media ad illam acquirendam supponi, ita vel zelus sit opus, et effectus perfectionis, debet post prædicla succedere. Alioquin zelus ille nec perfectus existit in seipso, nec ex perfectione subjecti oritur; atque ideo ineptus censetur, ut per illum major, aut minor perfectio operantis dignoscatur. Imo vero talis zelus non tam commendationem quam reprehensionem habet apud Patres. Ex quibus I. Bernard, *serm.* 18, *super Cantica*, inquit : « Quamobrem si sapias, concham te exhibebis, non canalem. Hic siquidem pene simul et recipit, et effundit. Illa vero, donec impleatur, expectat : et sic quod superabundat, sine suo damno communicat, sciens maledictum, qui partem suam facit deteriore, et ne meum consilium contemptibile dicas, audi sapienter me. Stultus, ait Salomon, profert totum spiritum suum simul, sapiens reservat in posterum. Verum canales multos hodie habemus in Ecclesia, conchas vero perpaucas. Tantæ charitatis sunt, per quos nobis fuenta coelestia emanant, ut ante effundere, quam infundi velint; loqui, quam audire paratior, et prompti docere quæ non didicerunt, et aliis præesse gestientes, qui se ipsos regere nesciunt. Ego nullum ad salutem pietatis gradum ille anteponendum existimo, quam quem sapiens posuit, dicens : Miserere animæ tuæ placens Deo. Quod si non habeo, nisi parumper olei, quo ungar, putas tibi debeo dare, et remanere inanis? Servo illud mihi, et omnino, nisi ad Prophetæ justificationem non profero. Si institerint rogantes aliqui ex his, qui forte existimant de me supra id, quod vident in me, aut audiunt ex me, respondebitur eis : Ne forte non sufficiat nobis, et vobis : ite potius ad vendentes, et emite vobis. Sed charitas, inquit, non quaerit quæ sua sunt. Et tu scis quamobrem? Non quaerit quæ suasunt, profecto quia non desunt. Quisnam quaerat quod habet? Charitas quæ suasunt, id est propriæ salutis necessaria, nunquam non habet. Sed non solum habet, sed etiam abundat. Vult abundare sibi, ut possit et omnibus. Ser-

val sibi quantum sufficiat, ut nulli deficiat. Alioquin si plena non est, perfecta non est. Cæterum tu frater, cui firma satis propria salus nondum est, cui charitas adhuc aut nulla est, aut adeo tenera, quatenus omni statui cedat, omni credat spiritui, omni circumferatur vento doctorum; imo cui charitas tanta est, ut ultra mandatum quidem diligas proximum tuum plusquam te ipsum, et rursum tantilla, ut contra mandatum fervore liquescat, pavore deficiat, perturbetur tristitia, avaritia contrahatur, protrahatur ambitione, suspicionibus inquietetur, convitiis exagitetur, curis evisceretur, honoribus tumeat. Tu, inquam, ita in propriis temeipsum sentiens, quam dementia, quæso, aliena curare aut ambis, aut acquiescis? Sed enim audi, quid consultat cauta, vigilque charitas. Non quod aliis sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate. Dicit enim David : Sicut adipe, et pinguedine repleatur anima mea, et labiis exultationis laudabit os meum. Infundi nimirum prius volens, et sic effundere. Nec solum infundi prius, sed et impleri, quatenus de plenitudine eructaret, non oscitaret de inanitate. Cautè quidem, ne quod aliis remissio, sibi esset tribulatio. Et nihilominus caste imitans eum, de cujus plenitudine omnes accepimus. Disce et tu, non nisi de pleno effundere, nec Deo largior esse velis. Concha imitetur fontem. Non manat ille in rivum, nec in lacum extenditur, donec suis satietur aquis. Non pudeat concham non esse suo fonte profusorem, etc. »

125. Denique prædictus modus describendi perfectionem ideo pro qualitate præsentis materiæ nobis non arridet, quia modo consideramus perfectionem ut terminum, et objectum, ad quæ auditores prædicatorum exhortationibus inducuntur; est enim præsens difficultas præcedentium appendix. Porro concionaliores Apostolici, id est qui Christum Dominum, Apostolorum, atque Sanctorum exemplar in suis exhortationibus imitantur, debent ad perfectionem inducere prædicando poenitentiam. Nam de Christo dicitur Matth. *Cæpit Jesus prædicare*. *care, et dicere : Poenitentiam agite.* De Apostolis Act. 2 : *Compuncti sunt corde* (audientes scilicet eorum prædicationem) *et dixerunt ad Petrum, et ad reliquos Apostolos : Quid faciemus, viri fratres? Petrus vero ad illos : Poenitentiam* (inquit) *agite, etc.* De S.

Waiih.3.Joan. Baptista, Matth. 3 : *In diebus illis venit Joannes Baptista prxdicans in deserto Judex, et dicens : Poenitentiam agite.* Ergo perfectio, ut est terminus, el objectum praedicationis Apostolicæ, importat non solum animarum zelum, et infidelium, atque peccatorum conversionem, sed magna ex parte poenitentiam, sive carnis macerationem et asperitates, quibus sub spiritu continetur. Et ratio est. nam qui recte, et apostolice auditores ad perfectionem inducit, debet proponere perfectionem ut practice consequibilem ; parum quippe referret perfectionem commendare, ubi non designarentur media, atque instrumenta opportuna ad ea consequendam; imo perfectio, quæ sine illis, atque independenter ab illis proponeretur, esset perfectio phantastica, et velut idea Platonis. Quæ autem sint media, el instrumenta consequendi perfectionem. declarat D. Thom. infra. 184, art. 3, ubi ait : « Secundario, et mstrumen- taliter perfectio consistit in consiliis, quæ omnia, sicut et praecepta, ordinantur ad charitatem. » Et postquam exposuit praecepta ordinari ad hunc finem removendo charitati contraria, consilia vero removendo impedimenta actus charitatis, adjecit : « Et inde est, quod in collationibus Patrum dicit Abbas Moyses : Jejunia, vigiliæ, meditatio Scripturarum, nuditas, ac privatio omnium facultatem, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt ; quia non in illis consistit disciplinæ illius finis, sed per illa pervenitur ad finem. » Et supra præmisit, *quod ad perfectionem charitatis istis gradibus ascendere nitimur.* Ergo perfectio, quæ est finis, et objectum praedicationis Apostolicæ, non debet proponi ut consequibilis independenter ab asperitatibus, et purificationibus corporalibus; sed quatenus complectitur vigilias, paupertatem, jejunia, et poenitentiam; alioquin inepte proponitur finis sine mediis, et terminus absque via.

fluidare. 126. Ex quo fit, quod perfectio etiam ex parte prædicatoris considerata, et prout in remro- existens, importet non solum animarum, qui rum zelum, sed etiam pœnitentiam, eteoralfMtar porales asperitates. Quoniam prædicator «ñ†* uu° aPtiori med*° ufilur ad movendum auditores, quam sui exemplo. Unde Apost. ICor.4. ait *Corinth. 4,* inquit : « Imitatores mei estote, sicut et ego Christi. » Et D. Bcm.Bernard, *semi, de S. Benedicto,* ait : « Sermo vivus, et efficax exemplum operis

i « est, plurimum faciens suadibile, quod monstratur factibile. » Sed prædicatores Apostolici hortantur auditores ad poenitentiam, ut proxime vidimus. Ergo ad eorundem prædicalorum perfectionem pertinet exercere in seipsis poenitentiam, et corporis mortificationem; atque ideo diminute describitur eorum perfectio per animarum zelum ; sed debent zelo adjungi poenitentia, vigiliæ, et aliæ mortificationes corporales. Sic Christus Dominus perfectorum prædicatorum prototypus, jejunavit ante praedicationem, ut optime expendit D. Thom. 3D.* *pari, quxst. 41, art. 3 ad 1,* his verbis: « Nullus debet assumere prædicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, et virtute perfectus, sicut et de Christo dicitur Actor. 1. quod erepit Jesus facere, et docere. Et ideo Christus slatim post Baptismum auctoritatem vitæ assumpsit, ut doceret post carnem edomitam oportere alios ad prædicationis officium transire.» Sic Joannes Baptista Verbi vox. et prædicator eximius, ut posset hominibus prædicare, *Poenitentiam agite,* maximam in se vitæ austeritatem ostendit. *Habebat,* inquit Matth. cap. 3, *vestimentum de pilis carnelorum, et zonam ptlliceam circa lumbos suos : esca autem ejus erat locustas, et mei sylvestre.* Sic D. Paulus gentium Prædicator, et Doctor castigabat corpus suum, ut inquit 1, ad Corinth. 9 : *Castigo corpus meum, el in servitutem redigo, ne forte cum aliis prxdicaverim, ipse reprobus efficiar.* Quem locum explicans D. Thom. ait : *Tangit austeritatem vitæ, el implet facto, quod docet verbo, ne se damnet ore proprio.* Sic et alii prædicatores Apostolici in lucrando Deo animas se gesserunt, quorum plures ul interim omittamus, de S. Vincenlio rero inquit, et laudat Ecclesia in ejus festo lect. 5 : « In hoc autem Apostolico munero hic vitæ ejus tenor perpetuus fuit. Quotidianæ missam summo mane cum cantu celebravit, quotidie ad populum concionem habuit, inviolabilesemper jejunium, nisi urgens adesset necessitas, servavit. sancta et recta consilia nulli denegavit, carnes nunquam comedit, nec vestem lineam induit, etc. » Et ratio est. quam supra tetigimus, oportere scilicet, ut prædicatio sit opus perfectionis, et auditores ad poenitentiam inducat, quod isti in prædicatore videant quæ prædicat. Qualiter enim eos ad saccum, cilicium, jejunia, vigiliæ, aliasque asperitates excitabit, qui vel eisdem

dem scientibus, et videntibus, lino, et molibus induitur; carnibus prandet, et crenal; commodo strato dormit, somnoque non interrupto; communia tantum Ecclesiæ jejunia observat, sed refectione larga, quæ famis opprimat vexationem ; ac denique nullam fere carnis macerationem patitur, aut exercet? « An non summa confusio, » inquit D. Hieronym. Midi. 2, « et ignominia est Jesum crucifixum, magistrum, pauperem, nique esurientem fartis prædicare corporibus, jejuniorumque doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre? Si in Apostolorum loco sumus, «non solum sermonem eorum imitemur, sed conversationem quoque, et abstinentiam amplectamur. » Merito quidem; D.Ea. nam idem S. Doctor inquit epist. 2, ad Nepotianum : « Delicatus magister est, qui pleno ventre de jejuniis disputat. Accubare avaritiam et latro potest. Sacerdotis Christo os, mens, manusque concordent. »

yaje- 127. Relicto ergo prædicto dicendi modo, utdiminuto, et insufficienti ad rem præsentem explicandam, censemus excessum majoris perfectionis consistere in majori accessu imitationis ad vitam Christi Domini. et suorum Apostolorum. Quæ resolutio satis compendiosa est, intellectu facilis, et anfractibus illius dicendi modo hactenus impugnati minime subjecta; potestque efficaciter suaderi. Nam, ut vulgo dicitur, primum in unoquoque genere est mensura cæterorum, quatenus penes majorem, aut minorem accessum ad illud perfectissimum major, aut minor aliorum perfectio dignoscitur, ac deprehenditur; summa autem, et excellentissima perfectio fuit in Christo Domino, et post Christum in ejus Apostolis, quos ipse aliorum exemplar, atque magistros constituit : unde Paulus aiebat 1, ad Corinth. 4 : *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi.* Ergo major excessus perfectionis optime regulatur, et statuitur penes majorem accessum imitationis ad vitam Christi Domini, et suorum Apostolorum. Et quidem quod ad Christum pertinet, ille de seipso dicit Joan. 14 *Ego sum via, veritas, et vita.* Quia ut recte expendit D. Basilius deconstit. mon. cap. 5 : « Servafor noster omnibus, quicumque pietatem colere vellent, virtutis exemplar, ac pictura veluti proba, expressam effigiem quandara in se proposuit, unde cuncti lineamentis illius inspectis, simile pro se quisque in

« vitam suam exemplum transferret, » Quod fusius explicat D. Bonavent. de *infor-V.Bona. mat. novit, part. 1, cap. 32,* ubi : « In omnibus, inquit, virtutibus, et bonis moribus præpone semper clarissimum speculum, et totius sanctitatis perfectissimum exemplar, scilicet ritum, et mores filii Dei Domini nostri Jesu Christi, qui ad hoc nobis de crelo missus est, ut aperiret nobis viam virtutum, et legem disciplinæ suo exemplo daret nobis, et erudiret nos per semetipsum ; ut sicut ad imaginem ejus naturaliter creati sumus, ita ad motum ejus similitudinem per imitationem virtutis pro nostra possibilitate reformemur, qui ejus imaginem in nobis fedavimus per peccatum. Quanto enim quisque se ei in virtutis imitatione hic conformare studuerit, tanto ei in prima gloria, et claritate appropinquabit, et similior erit. » Et postquam id. discurrendo per plurimas virtutes, ostendit, statim subdit : « Hæc sit sapientia tua, et meditatio, et studium semper aliquid de ipso cogitare, unde vel provoceris ad imitandum eum, vel afficiaris ad eum amandum. » Talia meditando, et ruminando tempus utiliter expendis, dum occuparis in bonis studiis circa ipsum Dominum Jesum Christum; et mores tuos emendas ad formam vitæ ipsius, et conversationis, semper ad eum respiciens, qualiter in his se habuit, vel se habere potuit secundum existimationem tuam. Quia qui inomnibus semper est optimus, optimo, et perfectissimo modo se gerebat.

Quod autem ad Apostolos spectat, facile etiam constat tum ex proxime dictis, tum ex Paulo *ad Ephes, cap. 1,* ubi asserit, di-Ad Eph. *vitias gratiæ Dei superabundasse in Apostolis.* Quod sic exponit D. Thom. *lect. 3* : D. TII0 a Dico quod secundum divitias gratiæ ejus omnes fideles communiter, tam eos, quam nos habemus redemptionem, et remissionem peccatorum per sanguinem Christi. Quæ quidem gratia superabundavit in nobis, id est abundantius fuit, quam in aliis. Ex quo apparet temeritas illorum (ut non dicam error) qui aliquos Sanctos præsumunt comparare Apostolis in gratia, et gloria. Manifeste enim patet ex verbis istis, quod Apostoli habent gratiam majorem, quam aliqui alii Sancti post Christum, et Virginem Matrem. » Et post pauca : « Apostolos, » inquit, a sicut ad singularem dignitatem vocavit, ita et

« singularisgrati@privilegio dotavit.Prop-
ter quod dicit Apost. ad Rom. 8 : Nos ipsi
« primitias spiritus habentes. Gloss, tem-
pore prius, et caderis abundantius. Te-
merarium est ergo aliquem Sanctum
♦ Apostolis comparare, etc. * Ex juxta hunc
excessum Apostolorum in gratia, et sanc-
titate super alios fuit etiam eminentia per-
fectionis, tam in virtutibus, quam in modo
vivendi, ut merito penes majorem acces-
sum ad eorum imitationem possit excessus
perfectionis in aliis regulari, atque stabi-
liri.

128. Porro prolixum nimis esset per
cuncta virtutum insignia divagari in
Christo Domino, ejusque Apostolis. Unde
considerationem trahemus ad unam tan-
tum. vel alteram virtutem, et ad eas prae-
cipue, quæ magis repugnant carni, et san-
guini ; istarum quippe exercitium, sicut
amorem sui extinguit, ita fovet amorem
charitatis erga Deum, in quo principaliter
consistit perfectio vitæ Christianæ, juxta
. Aujr. illud D. August, lib. 83, qq. quæst. 63 : Ur-
nenum charitatis est cupiditas.perfectio nulla
cupiditas. Et quidem ipsos excelluisse in
animarum zelo, facile constat apud omnes;
unde dubium non est, quod prædictus zelus
pertineat, et quidem in gradu excellenti,
ad perfectionem. Sed magis dubitari posset
de aliarum virtutum exercitiis, ob mino-
rem earum apud aliquos recordationem,
aut praxim, de quibus proinde dicere
oportet.

Maja» Et quidem Christum Dominum pauper-
rimam vitam duxisse, optime probat N.
sis lib. 4 Ductrin. Fidei, ubi con-
d. TiM.tra hæreticos defendit Christum actualiter,
personaliter, et vocaliter mendicasse. Sed
audiamus D. Thom. opusc. 19, cap. 7, ubi
plura congerit in hunc modum : « In per-
a sona Christi dicitur Ps. 33 : Ego autem
M mendicus sum, et pauper Gloss. Hoc
« dicit Christus de se ex forma servi.
« Mendicus est, qui ab alio petit; et pau-
tf per, qui sibi non sufficit. Item in alio
a Ps. 69 : Ego vero egenus,et pauper sum.
« Glossa : Sum egenus, idest. petens : et
σ pauper sum, id est. insufficiens mihi ;
a quia et mundanas copias, et intus, ubi
« est dives, semper ambit, desiderat, acci-
u pit. Item in alio Ps. 108 : Persequutus
a est hominem inopem, et mendicum.
« Glossa: Scilicet Christum. Ei alia Glossa:
v Pauperes insequi sola saevitia est : alii
pro divitiis, et honoribus interdum hu-

« jusmodi patiuntur. Ist@ duæ ultima?
Gloss@ ostendunt manifeste, quod de
u mendicitate rerum temporalium præ-
dicta verba intelligere oportet. Item 2
« ad Corinth. 8. Scitis gratiam Domini
nostri Jesu Christi, quoniam propter
nosegenus factus est Glossa, in mundo.
Et quod in hoc Christus sit imitandus,
patet per Glossam, quæ ibidem dicit :
α Nemo se contemnat, pauper in cella,dives
α in conscientia, securior dormit in terra,
quam cum auro dives in purpura. Non
u ergo expavescas cum tua mendicitate ad
eum accedere, qui indutas est nostra
paupertate. Item quod Dominus victum
petierit, expresse habetur Luc. 19, ubi
K Dominus ad Zachæum : Zachæe festinans
a descende.quia hodie in domo tua oportet
a me manere.Glossa:Non invitatas invitat,
quia etsi nondum audierat vocem invi-
tantis,audierat tamen affectum.Item Mar-
u ci 11 : Circumspectis omnibus, cum ves-
ff pere esset, etc. Glossa : Circumspectis
« omnibus.si quis eum hospitio susciperet.
Tantæ enim paupertatis fuit, et ita nul-
α lis adulatus, ut in urbe tanta nullum
hospitium inveniret. Ex quo patet quod
« Christus ita pauper erat, quod hospitium
conducere non posset, sed ab aliis hos-
pitiu petebat, et expectabat. »

129. Præterea Christum Dominum plu-
res incommoditates, et asperitates corpo-
rales elegisse, et passum fuisse tam incibo,l?_i
quam in vestitu, facile constat. Tum quia^?--
pauperrimus fuit, juxta proxime dicta
pauperes autem plura hujusmodi patiantur.
Tum magis in speciali ; nam quod ad ves-
tes attinet.non est credibile, inquit D.Thom.ft 1
opusc. 19, cap. 8, « quod Dominus Jesus
a Christus pretiosis vestibus indueretur,
qui Joannem commendabilem ostendit,
α quod non erat mollibus indutas. Alioqain
« Pharisei. qui exteriorem sanctitatem
ostendebant, sicut de eo dicebant, quod
a erat vorator, et potator vini, et publica-
norum amator; ita et de eo dixissent,
« quod esset mollibus indutus. » Imo vero
hujusmodi vestes Christi Domini non so-
lum non fuisse pretiosas (ut satis evidenter
probat D. Thom.), sed viles etiam fuisse,
docet Euthym. Joan. 19, et Mattii. 27.^
Vestimenta, inquit, Christi viliora fuerunt,
quam latronum,qui cum ipso crucifixi erant.
Cui consentit Theophil. in cap. 15 Marci:
et Isidorus Pelusiota lib. I, epist. 74, σ/W
Cralonem. notat Christi vestem fuisse com- ta
munem,

munem, qua utebantur pauperes Galilæo-
nim. Addit Nieremberg. lib. 1, doct. as-
cetic. cap. 91 : « Nec est mihi omnino ab-
surdum in reliquo spatio temporis, quo
rationem vitæ communis ostentavit
Christus, occultis aliquibus corporis ma-
e curationibus se afflixisse.Hredembachius,
et Valentia scribunt, Christum Domi-
num aspero cilicio fuisse usum. Cajeta-
« nusprobabile existimat habuisse Salva-
torem asperam subuculam,ad exemplum
Pastorum, et Prædicatorum. Lyranus,
« qui citat S. Chrysostomum, dicit incon-
sutilem illam tunicam asperam fuisse,
qualis est saccus, aut cilicium reticulato
i opere.Singularior est existimatio Agellii
• asserentis cilicium, sive saccum imposi-
tum esse Christo Domino ad lumbos,
dum crucifigeretur. » Insuper Christum
Dominum usum non fuisse mutatoriiis ves-
iw. tibus, sentiunt multi, et tradit N. Walden-
sis lib. 3, Doctr. antiq. fidei, cap. 27. Tan-
dem Christum non habuisse calceamenta,
sed vel solam usam fuisse sandaliis, sive
soleis, vel nudis pedibus incessisse, late
SRa-probat D. Bonavent. opusc. de sandaliis
Apostol. torn. I, nam Christus fecit quod
1-l docuit, juxta illud Actor. 1 : Cæpit facere,
ttdocere. Docuit autem Apostolos, ut sine
calceamentis ambularent,Matthæi 10 : No-
fci lite possiderecalceamenta .Marc.6 : Calceatos
sandaliis misit eos : ergo Christus non est
usus calceis.Quod fusius prosequitur S.Doc-
tor, et exponens quandam auctoritatem
fet incontrarium (nempe verba Joannis,Marci
lSa,l :Yon sum dignus solvere corrigiam calcea-
mentorū ejus),in hunc modum concludit :
' Nisi quispiam verba proposita volens ex-
ponere dicat, quod Christus eo tempore,
quo Joannes Baptista sententias protulit
« antedictas, nondum publice prædicabat,
nondum regulam ediderat, nondum in
i deserto exemplum dans pœnitentiæ jeju-
i naverat.Quod utiquoest.Et ideo,vult dice-
re,quod calceamentis tunc temporis uteba-
tur.Quod utique videtur a glossis omni-
bus,et Sanctorumexpositionibus alienum.
Sive autem hoc fuerit, sive non, ex præ-
dictis manifeste concluditur, quod post
institutionem Apostolicæ regulæ Chris-
tus, ejusque discipuli sine calceamentis
ad litteram incesserunt. Nam secundum
Hieronymum Christus non habuit, quod
r non habendum docuit, qui primo coepit
farere, et docere. Idcirco periculosum
est valde, imo ridiculosum asserere aliter

« Christum, alitor Apostolos vixisse, et
α Christum regulam non servasse,et Apos-
tolos aliud quam Christum habuisse per-
a fectionis exemplum, cum discipulum
((esse perfectum, si sit sicut magister suus ;
a et servum non esse domino suo majorem.,
« Evangelica veritas contestetur : et ut
« simus imitatores Apostoli, sicut et ipse
α Christi,nos Paulus Apostolus exhortetnr.
a Tu igitur, qui Evangelii Doctor es, et
a sectator, si hujus Evangelic@ perfectionis
« apicem non attingis usu, attingas saltem
a affectu pio, affatu veridico, et Catholico
a intellectu, et noli Evangelii candidissi-
« mam margaritam tortis expositionibus
((conculcare, noli contra Evangelicorum
« pedum nuditatem pelles mortuas defen-
((sare.etc. » Videantur Abulensisfn Exod.Abuicn-
cap. 20, quxst. 29, et in cap. 3 JUatth.
quxst. 68, Jansenius in Concord, cap. 55,Jan>cn.
et Toletus Joan, i.annot. 65.

130. Ad hæc : Christum Dominum aliis
etiam afflictionibus, et asperitatibus inc*ioh?-'
victu, vigiliis, lecto sanctissimum corpus
«""""o; suum subjecisse, haud obscure constat. Christi
Nam in primis in nativitate sua passus est
magnas incommoditates nuditatis, et fri-
goris, ita ut vagiret infans inter arcta con-
ditus præsepia. Durissimæ etiam legi Cir-
cumcisionis se subdidit, in qua intervenie-
bant vehemens dolor, et sanguinis effusio,
carnisque tormentum. Plura insuper in-
commoda fuit expertus, tam fugiendo ad
Ægyptum, quam redeundo ad patriam,
sicut in aliis exulibus, ac peregrinis con-
tingit. Ultra has vero afflictiones observa-
vit jejunia, quæ Judæi in veteri lege ob-
servabant : quia, ut dicitur Matthæi 5 : Non
jiatit.5. venerat solvere legem, sed adimplere. Præ-
terea jejunavit quadraginta diebus, et qua-
draginta noctibus, ut dicitur Matlh. 4. EtMaith.i.
deinde alia observasse jejunia, licet non
adeo prolixa, tradit Abulensis super citat.Ab^
capite Math, quxsl. 14. Quod autem sæpius
vigilaverit, docent communiter Patres ad
illud Lucæ 6 : Exiit in montem orare, et luc.6.
erat pernoctans in oratione Dei. Qualis vero
fuerit ejus lectus, ipse Dominus significat
Lucæ 9 : Vulpes foveas habent, et volucres Luf.9
cadi nidos : Filius autem hominis non habet
ubi caput reclinet. Ex quibus liquet ipsum
plura incommoda, et corporis amoris con-
traria elegisse. Idque magis constabit ex
dicendis circa modum vivendi Apostolo-
rum; nam certum est Christum in omni-
bus, quæ ad vitam pertinent, non fuisse

ipsis delictiorem, sed in cunctis potius
 praeluxisse. Verum antequam hinc disce-
 damus, oportet videre, qualiter Christus
 Dominus vixerit ante ultimos tres vitae
 annos, quos praedicationi, et sui manifesta-
 tionj dicavit. Quod fuse tradit D. Honavent.
in vita Christi, cap. 15, expendendo maxi-
 mam ipsius humilitatem, paupertatem, ei
 abstinentiam, et post alia concludit : « In-
 « tuere ergo eum bene humilia obsequia
 e per domum facientem. Conspice etiam,
 « qualiter ipsi tres (Jesus videlicet. Maria,
 « et Joseph) simul comedunt ad unam men-
 sulam per singulos dies, non lautas, sed
 « pauperes, et sobrias cœnas sumentes. Et
 « qualiter post aliqualetn recreationem, ad
 « orationem se convertunt in cubilibus
 « suis : non enim erat eis domus ampla,
 « sed parva. Intuere Dominum Jesum su-
 « per humum in sero post orationem se
 » componere per singulas noctes tam lon-
 gissimi temporis, sic humiliter, sic vili-
 c ler, ut quicumque alius pauperculus de
 « populo. Sic etiam perseveranter quolibet
 « sero in hoc statu deberes eum aspicere.
 « O Deus abscondite! quare sic affligebatis
 « corpus istud innocentissimum ? Unius
 « quippe noctis peregrinatio sufficere de-
 « bebat ad totius mundi redemptionem.
 « Amor ad hoc compellebat immensus :
 « vehementer zelabatis pro ove perdita
 « vestris humeris ad coelestia pascua repor-
 « tanda. Vos Rex regum, et Deus aeterne,
 « qui omnium penuriam sublevatis, om-
 « nia subministratis omnibus abundanter,
 « prout exigit cujusque conditio. Vobis ta-
 « men paupertatem, vilitatem, et asperita-
 « tem vigilando, dormiendo, abstinendo,
 « et aliis vestris omnibus actibus per tam
 « longa temporis spatia reservastis . Ubi
 « ergo sunt quaerentes otia corporis, quæ-
 « rentes curiosa ornamenta, et varia? Nbn
 « didicimus in schola hujus magistri, qui
 « talia volumus. Sed nunquid sapientiores
 u eo sumus? Ipse nos docuit verbo, et exem-
 it pio humilitatem, paupertatem, et afflic-
 « tionem corporis, et laborem. Sequamur
 « ergo summum magistrum, qui nec fallere
 < vult, nec falli potest.

Quanta 131. Et hæc quidem incommoda passus
 'rmoda' esi Christus Dominus vel eo tempore, in
 chrHns qu0 insipientium oculis videbatur otiosam
 d. suæ degere vitam. Sed qualia sustinuit. ubiccepit
 praedicare? Quot itinera, quot sudores. quas
 m'tenî- v'8*lias> el persecutiones? Et ubi venit
 pore, passionis tempus (quam alioquin præsen-

tem habuit totius vito decursu) quam inex-
 plicabiles dolores? Prolixum nimis esset
 hæc expendere, sed neque debent prorsus
 omitti ; et ideo illa complectimur referendo
 verba D. Thom. 3 p. quxst. 16, art. G, ubi ;D.ik
 « in Christo, *inquit*, patiente fuit verusdo-
 « lor, et sensibilis, qui causatur excorpo-
 « rali nocivo; et dolor interior, qui causa-
 « tur ex apprehensione alicujus nocimenti,
 < qui tristitia dicitur. Uterque autem dolor
 « in Christo fuit maximus inter dolores
 « præsentis vito. Quod quidem contingit
 « propter quatuor. Primo quidem propter
 « causas doloris ; nam doloris sensibilis
 σ causa fuit læsio corporalis, quæ acerbita-
 « tem habuit, tum propter generalitatem
 ¶ passionis, de qua dictum est : tura etiam
 i ex genere passionis, quia mors crucifixo-
 « rum in cruce est acerbissima, quia con-
 i figuntur in locis nervosis, et maxime
 ! sensibilibus, scilicet in manibus, et pedi-
 « bus; et ipsum pondus corporis pendentis
 a continue auget dolorem . Et cum hoc
 « etiam est doloris diuturnitas, quia non
 « statim moriuntur, sicut hi qui gladio in-
 « terficiuntur. Doloris autem interioris
 a causa fuit, primo quidem omnia peccata
 ¶ humani generis, pro quibus satisfacibat
 « patiendo : unde ea quasi sibi adscribit
 « dicens in Ps. 11 : Verba delictorum meo-
 « rum ; secundo specialiter casus Judæo-
 « rum, et aliorum in ejus morte delinquen-
 « tium. et præcipue discipulorum qui scan-
 « dalum passi sunt in Christi passione ;
 « tertio etiam amissio vito corporalis, qua?
 « naturaliter est horribilis humane natu-
 « ræ. Secundo potest magnitudo doloris
 « ejus considerari ex perceptibilitate pa-
 l tientis et secundum animam, et secundum
 e corpus. Nam et secundum corpus erat op-
 « time complexionatus, cum corpus ejus
 « fuerit formatum miraculose operatione
 « Spiritus sancti, sicut et alia, quæ per mi-
 ff racula facta sunt, fuerunt aliis potiora
 a (ut Chrysost. dicit de vino, in quod Chris-
 « tus aquam convertit in nuptiis), et ideo
 « in eo maxime vigit sensus tactus, ex cu-
 ir jus perceptione sequitur dolor. Anima
 « etiam secundum vires interiores effica-
 « cissime apprehendit omnes causas tristi-
 « tiæ. Tertio magnitudo doloris Christi
 « patientis potest considerari ex doloris, el
 « tristitia? puritate. Nam in aliis patienti-
 « bus mitigatur tristitia interior, et etiam
 « dolor exterior ex aliqua consideratione
 ¶ rationis per quandam derivationem, seu
 redundandam

, redundantiam a superioribus viribus ad inferiores : quo i in Christo patiente non « hit, quia unicuique virium permisit agere quod est sibi proprium, sicut Damasc. dicitur. Quarto potest considerari magnitudo « doloris Christi patientis ex hoc, quod passio illa, et dolor a Christo fuerunt assumpta voluntarie propter finem liberationis hominum a peccato. Et ideo tantam quantitatem doloris assumpsit, quæ esset proportionala magnitudini fructus, « qui inde sequebatur. Ex his igitur omnibus causis simul consideratis manifeste apparet, quod dolor Christi fuerit maximus. »

132. Hæc de aliclionibus, incommoditatibus, et asperitatibus Christi Domini prænотasse sufficiat. Modo convertamus talia ad Apostolos, quos ipse constituit Prædicatores mundi, et Prædicatorum, atque incumbentium animarum zelo exemplar, in quibus proinde velut in optimo speculo reverberatio tanti magisterii resplendet. Et in primis quod Apostoli strictam paupertatem professi fuerint, constat ex Matth. 19 : *Ecce nos reliquimus omnia, et sequebimur tui.* Et cap. 10 : *non habete aurum, neque argentum, neque pecuniam in vestris sacculis, neque peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam.* Inde obligabantur mendicare, ut optime colligit D. Thom. *opusc.* 19, cap. 17, ubi ait : « Hoc probatur exemplo Apostolorum, qui jussi sunt a Domino necessaria ad victum in via non ferre, ut patet Matth. 10 et Marci 6. Constat autem, quod ipsi imperiose non poterant accipere. Ergo satis evidens est, quod necessaria victus humiliter petebant, quod est mendicare. » Et idem S. Doctor *opusc.* 17, cap. 15, relatis Scripturæ testimoniis inquit : Manifestum est secundum expositiones præmissas, Apostolis interdictum fuisse, « ne agros, vel vineas, vel alia hujusmodi bona immobilia possiderent. » Tandem idem Sanctus Doctor *opusc.* 19, cap. 6. paupertatem commendans ait : « Primordium perfectionis in Christo, et Apostolis fuit. Sed ipsi non leguntur sua relinquentes aliquas possessiones habuisse in comuni ; imo potius legitur, quod nec etiam domos habebant ad manendum. Ergo perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes. » Quinimo plus infert *opusc.* 17, cap. 16 : *[inde inquit, si congregatio, in qua omnes ad ma-*

jorem perfectionem tendant, expedit eis communes possessiones non habere. Quod colligit ex Christi Domini exemplo, ut constat ex cap. præced. ubi ait : *Summa paupertatis perfectio est, ut ad exemplum Christi aliqui homines possessionibus careant.* Unde magis constat, Apostolos mendicasse, ut ex professo probat N. Waldensis lib. 4 Doctr. Fid. art. 1, cap. 6, et asserit Theophilactus Luc. 9, ad illa verba : *Nihil tuleritis in via : Sic, ait, mendicos mittit, quod neque panem ipsos portare vult, neque aliquid aliud, quibus indigent multi.*

133. Ex hac autem maxima Apostolorum paupertate facile quis conjectabit, quod Apostolorum filiones, incommoditates, atque asperitates corporales sustinuerint. Sed oportet id magis distincte, licet breviter, observare, ut animarum zelatores probe sciant modum perfectiorem trahendi alios. Et quidem quod ad vestes pertinet, constat Apostolos non habuisse duplicatas, seu mutatorias ; sic enim plane intelliguntur verba Christi Domini Matth. 10 : « Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in vestris sacculis ; non peram in via, neque duas tunicas. » Marci 6 : « Et ne induerentur duabus tunicis. » Luc. 9 : « Neque duas tunicas habeatis. » Unde saepius patiebantur frigoris molestiam ex nuditate, ut significat Apost. 1, ad Corinth. 4 : « Usque in hanc horam et esurimus, et sitiimus, et nudi sumus. » Et 2, ad Corinth. 11 : *In frigore et nuditate,* Et ideo D. Chrysost. de laudibus Pauli agens, affirmat : « Eum necessarium saepe non habuisse cibum, nec quo circumdaretur, indumentum. » Porro Apostolorum vestimenta fuisse satis vilia, et aspera, docet idem D. Chrysost. *hom.* 56 ad populum Antioch. ubi tractans de ciliciis et saccis Monachorum sui temporis, asserit ipsos talibus vestimentis uti ad imitationem Apostolorum. « Vestis autem, inquit, eis fortitudine digna. Non enim caudatis utentes vestibus, juxta enervatos, et molles, induuntur ; sed juxta beatos illos Angelos, Eliam, Elisaeum, Joannem, secundum Apostolos : cum vestimenta sint ipsis parata, his quidem ex caprarum pilis, his autem ex pilis camelorum. Sunt autem et quibus solae sufficiunt pelles, et haec jam dudum confectae. »

Quod autem Apostoli usi non fuerint calceis, aperte constat ex Matth. 10 : « Neque calceamenta. » Marc. 6 : « Et praecepit Marc. o.

; eis, ne quid tollerent in via, nisi virgam
« tantum; non peram, non panem, neque
« in zona æs, sed calceatos sandaliis. » Et
», Thôj'ta expresse affirmat D. Thom. *Matthri* 10,
ubi id probat : « Primo quidem, ut apud
« omnes pauperes reputarentur, secundum
a illud Apost. 1, ad Corinth. Non multum
tf potentes elegit Deus. Ideo voluit, quod
c abjecti essent. Pauperes enim in parti-
bus Orientis vadunt discalceati, utuntur
a tamen quibusdam, quæ sandalia dicantur,
et fiunt de paleis. Et ideo volebat, ut
irent sicut pauperes illius patriæ. » Addit
aliam rationem : s Ideo praecepit eos ire
a discalceatos, ut firmaret eos, ut magis
« robusti essent ad sustinendum, secundum
quod etiam Plato docuit, quod homines
a non multum cooperirent pedes, nec ca-
o put. > Hoc fusius prosequitur D. Bona-
D.Bcaa.vent *opusc. supra cit. de sandaliis Apostol.*
ubi inter alia inquit : « Ridiculosum igitur
α est valde, quod litteratus hoc neget, quod
c clamant lapides » (antiquissimæ videlicet
Apostolorum imagines) et testantur.
Et inferius: Ex prædictis,»nqm7, testimo-
c niisclariusinnotescit.quiddeDomini nos-
α tri Jesu Christi, et suorum Apostolorum,
* atque discipulorum calceamentis, juxta
« veritatem Evangelicam. et Sanctorum
expositiones docendum sit. pariter et ser-
< vandum. Sed his omnibus testificationibus
a firmissimis atque claris, sancti Evange-
i lii sanctiones sunt incomparabiliter cla-
« riores. r. Et relatis testimoniis supra ad-
ductis, addit : « Quod autem hæc Domini
« verba, et mandata non tantum spiritua-
« lités sed etiam ad litteram fuerint ob-
o servata, patet ex autoritatibus prædic-
« tis. Patet etiam ex picturis, et cælaturis
α laicorum. Patet etiam ex ipsis sandaliis
(t Apostolorum, et Christi discipulorum,
c quæ usque in hodiernum diem in pleris-
« que locis ad hujus veritatis adstipulatio-
a tionem, et devotionem fidelium reser-
v vantur. r. Et conformiter ad hanc sen-
Suar. tentiam addit Suarez (licet ipsi non plane
snbscribat, sentiens Christum usum fuisse
calceis) *torn. 2, in 3 part. disp. 28, sect. 3,*
in fine : « Unde fertur Romæ servari quod-
dam Petri sandalium : et aliud B. An-
dreæ fertur esse in civitate Ovetensi. Et
« ita de Apostolis opinantur Abulensis
u Maith. 1, q. 60 et 83, et Dionys. Carthus.
F ibidem. Et eundem fuisse usum prisco-
tf rum Christianorum colligi potest ex Tec-
« tuli. de pallio, cap. 5, et clarius ex Cie-

« ment. Alexand. lib. 2 Paedagogi,c. II.»
Ex quibus magis liquet, quam vilia, et con-
temptibilia fuerint Apostolorum vesti-
menta; nam indecens est, et prorsus incon-
sequens eum, qui nudis incedit pedibus,
aut pauperrimis utitur sandaliis, fulgere
divitum vestibus, vel de illarum ornalu
curare.
13-1. Sed videamus, quam vili, aspero,et^.^
ingrato carni alimento usi fuerint Apostoli.t yu
Idque non obscure colligitur ex illo Mattii.
12 : « Discipuli autem ejus esurientes coe-Aky-
« perunt vellere spicas, et manducare. »
Ubi Abulensis *quxst.* 3, inquit : « Quæretur,
« quare discipuli spicas vellebant, Dicen-
« dum, quod factum est ex necessitate fa-
a mis; non dicitur hic quod esuriebant :
nullosautem discipuli cibos habere po-
terant. ideo spicas vellebant; magna
a enim fames erat, quæ æd hoc urgebat
r eos. Sic dicit Chrysostomus : Tu autem
« admirare discipulos, qui ita erant op-
pressi, et nullam corporalem habebant
« curam, sed conlemnabantcarnalem men-
sam, et fame oppugnabantur; nec tamen
« desistebant a Christo. Nisi enim eos co-
a geret vehementer esuries, nequaquam
hoc fecissent. Quod autem spicas velle-
v rent, et comederent, signum erat, quod
a non erant assueti ad ciborum delicias,
« quia grave esset eis tunc grana come-
a dere; sed erat vita eorum aliquallyter in
a cibis parca, et ideo quocumque cibo con-
a solabuntur. Sic dicit Hieronymus : Quoi
« autem spicas segetum manibus confric-
cant, et in eisdem consolantur, vitæ aus-
a terioris indicium est, non præparatas
opulas, sed simplicem cibum quæren-
a tium. » Hoc ipsum colligitur ex aliis
Evangelistarum locis ; nam quoties refe-
runt Apostolos parasse mensas, toties si-
gnificant victum fuisse humilem, et fruga-
lissimum, ut p ita panem, et pisces, ut constat
Matth. 14 et Lue. 9, et Joan. 21. Et hæc
quidem cum Apostoli adhuc erant imper-iit i
festi. Sed post adventum Spiritus sancti,Jw3Ji
ubi prædicationi, et gentium conversioni
incumbere coeperunt, eandem, aut majore-
m alimentorum tenuitatem continuau-
runt. Nam de illorum principe Petro refert
D.Greg. Nizianz. in orat, de amore paup. ?
ipsum lupinis minuto asse veneuntibus fa- &&
mem pellere consuevisse. De Jacobo minori'^
affirmat Ægesippas apud Eusebium. lib. 2.
cap. 22. *ipsum nec carnes in cibum, nec*
vinum in potum unquam adhibere solituu
fuisse.

te* DeMalthæoasserit Clemens Alexand.
·>" lib.2P;wiag,cap.1 : *MalthxusApostolus semi-*
nibus, beccis, et oleribus absque carnibus ute-
batur. Eisimilia de aliis Apostolis occur-
runt apud graves Authores. Porro Apostolos
^frequentissime jejunasse, tradunt sacri
5 Dwlores. S. Chrysost. *hum. 71, de sancto*
Quadraij. jejunio, affirmat, *quod Apostoli*
ferme semper jejunabant. Rupertus *lib. 4,*
Jt dicinis offic. e. 9, tradit, *in perpetuo*
luctu, et jejunio ipsos vixisse. Et Apost. 1
IU *ad Corinth. 1,* de seipso testatur, *usque in*
i hanc horam et esurimus, et'sitimus, id est,
Mix; *continuo,* ut ibidem explicat D. Thomas.
Et2 *ad Cor. 11,* inter alia quæ sustinuerat,
recenset inulta jejunia : In*jejuniis,* inquit,
jit*. *multis.* Et exponit D. Thom. *scilicet volun-*
tarie assumptis, et propter exemplum bonum,
tlproptermacerationem carnis. Et hoc Apos-
tolorum exemplum imitabantur primi illi
tsi Christiani, de quibus Eusebius *lib. 2, cap.*
17, et D. Hieronyma. *lib. adversus hxreses,*
referunt, quod ad vesperam tantum su-
mere cibum, atque a carne, et vino absti-
nere solebant.
12 135. Quanta autem aspera, et incom-
moda in prædicatione Evangelii sustinue-
runt Apostoli; quot peregrinationes, ludi-
bria, et persecutiones ; quam diris marty-
rii cruciatibus vitam finierint, nemo est
qui sufficienter dicat. Sed præter hos labo-
res, qui illis occasione prædicationis para-
bantur. ipsi plurimas incommoditates, at-
'! que asperitates, quas censebant muneri
I Aposlolico pernecessarias (prædicabant
enim pœnitentiam, et Jesum Christum cru-
cifixum) eligeabant et addebant. Quod facile
constat tum ex proxime dictis. Tum ex
Paulo excellentissimo Gentium Doctore ;
iri nam. 1 *ad Cor. 9,* inquit : « Castigo corpus
'J' meum, et in servitutem redigo, ne forte
cum aliis prædicaverim, ipse reprobus
« efficiar. » Quæ verba optime expendit
n; Joan. Cassianus *lib. 5, de Instit. renunt.*
cap. 17, his verbis : « Vis audire verum
« athletam Christi legitimo agonis juro cer-
> laniem? Ego igitur, *inquit,* sic curro, non
: quasi in incertum : sic pugno, non quasi
aerem verberans, sed castigo corpus
- meum, et servituti subjicio, ne aliis præ-
dicansipse reprobus efficiar. Vides ut in
« seipso, idest in carne sua colluctationem
summam vel ut in base quadam firmis-
sima statuerit, et proventum pugnae in
sola castigatione carnis, et in subjectione
1 collocarit. » Sed nervosius adhuc D. Hie-

ronym. montem Apostoli explicat *cpisl. 14,d.* Hier.
ad Celantium, ubi : « Vas, *inquit,* electionis
« Paulus, dum castigat corpus suum, et in
a servitutem redigit, ne aliis praxiicans
« ipse reprobus inveniatur, non ob solam
a (ut quidam imperiti putant) hoc facit cas-
u titatem. Non enim huic tantummodo, sed
«omnibus omnino virtutibus abstinencia
« opitulatur; neque magna, aut tota Apostoli
« gloria est non fornicari; sed hoc agit ut
« castigatione corporis erudiatur animus,
« quantoque nil ex voluptatibus concupis-
« cit. tanto magis de virtutibus possit cogi-
« tare ; ne perfectionis magister imperfec-
« tum aliquid in se ostendat, ne Christi
« imitator extra praeceptum quidquam, aut
« voluntatem Christi faciat ; neve minus
« exemplo, quam verbo doceat : cumque
« aliis prædicaverit, ipse reprobetur, au-
« diatque cum Pharisæis : Dicunt enim, et
« non faciunt. » Et conformiter ad senten-
tiam D. Hieron. inquit D. Ambros. *lib. 18, D-Aoib-*
epist. 72 : « Ergo qui non castigant corpus
« suum, et volunt prædicare aliis, ipsi re-
« probi habentur. » Nec erat levis castiga-
tio illa, quæ lividum corpus Pauli reddebat,
ut significat S. Paulinus *epist. 3,* ubi ait ;S Paok
« Videtur mihi ille non parcere corpori,
« qui carnem jejuniis domat, sicut Aposto-
« lus dicit : Lividum facio corpus meum, et
« in servitutem redigo. » Sed magis in
speciali repraesentat idem Apostolus sui
corporis afflictiones, et asperitates 2 *ad*
Corinth. 11, ubi relatis externis persecu- 2
tionibus, et periculis, addit : « In labore,
« et aerumna, in vigiliis multis, in fame,
« in siti, in frigore, et nuditate. » Quæ
verba sic illustrat D. Thom. *ibid. lect. 6 :*
œ « Hic consequenter enumerat mala volun-
« tarie assumpta, quæ sustinentur in do-
« mibus Et enumerat tria mala opposita
« tribus bonis, quæ'sunt necessaria ad vi-
« tam domesticam. Primum bonum est
a requies somni. Secundum est sustentatio
« cibi. Tertium est fomentum vestis. Re-
« quiei ergo somni opponit laborem, et vi-
a galias. Quantum ad laborem inquit, in
a labore, scilicet manuum. Act. 20. Ad ea
« quæ mihi opus erant, etc. Et ideo dicit
« supra 6. In laboribus, quia ut dictum est
« supra, manu sua victum quaerebat. Et 2
« Thessal. 3 : Nocte, et die laborantes, etc.
« Quantum ad laboris defectura dicit :
« Ærumma quæ est defectus, et languor
« consequens ex labore, vel morbo natu-
• « rali. Quantum vero ad vigilias dicit. In

r7v

c'
> {;

■ · 2 ·
f f
In
U: 1

* y>

U

>?
J

v vigiliis multis. Vel in vacando prædicationibus de nocte, vel operi manuali, r. Sustentationi vero cibi opponit duplicem « subtractionem cibi : unam quæ est ex ne- cessitate. Undedicit : Infame, et sili ; quia « scilicet ad litteram deficiebat sibi ali- « quando cibus, et potus, l ad Cor. 4 : Us- « que in hanc horam et esurimus, et siti- « mus. Aliam, quæ est ex voluntate : unde c dicit ; In jejuniis multis, scilicet volunta- « rie assumptis, et propter exemplum bo- « num, et propter macerationem carnis. l « ad Cor. 9 : Castigo corpus meum, etc. Fo- « mento vero vestis opponit duo. Unam ex « parte naturæ : unde dicit : In frigore. - Aliud ex parte inopiæ : unde dicit : Et nu- a dilate, scilicet ostensus sum minister « Christi. » Et quæ Paulus de seipso in propria persona dicit, applicanda sunt aliis Apostolis ; omnes quippe ab eodem magistro edocti, et eandem fidem, ac doctrinam prædicantes, simillimum observarunt vitæ tenorem.

Qoam 136. Hæc vero, licet prolixius fortasse
rreisi expensa, putamus fore non ingrata pio, et catholico lectori. Nam ex illis plura satis utilia cognoscet. *Primo*, qualis fuerit modus vitæ Christi Domini, et suorum Apostolorum, nempe pluribus associatus incommoditatibus, afflictionibus, et asperitatibus corporalibus. *Secundo*, quam eidem sit contraria vita hæreticorum hujus, et procedentis sæculi, qui carnis commoditatibus, et voluptatibus large indulgent, et consulunt; ad quorum proinde errores (qui magna ex parte sunt appendices Alcorani), refutandos non ita prosunt ingenii, et sapientiae vires in prædicante ; sed magis oppositus vivendi modus, pœnitens videlicet, austerus, et conformis Jesu crucifixo. *Tertio*, recognoscet eos, qui vitam Christi, atque Apostolorum depmghates frequentissime inculcant eorum zelum in animarum conversione, nihilque, aut fere nihil de eorum paupertate, nuditale, vigiliis, jejuniis, incommodis, et macerationibus corporalibus recordantur, dimidiatam , atque ideo imperfectam eorum imaginem exhibuisse. Nam modus vivendi Christi, atque Apostolorum ea omnia complexus est, ut manifeste constat ex locis Scriptura, et sanctorum Patrum hactenus expensis. In quo defectu reprehensibiliores eo sunt, quo sub- ticientes, vel non ita explicantes modum vivendi Christi, et Apostolorum, nempe cum tot afflictionibus, incommoditatibus,

et asperitatibus corporalibus, cadere e manibus permittunt fortiora arma ad debellandum hæreticos, qui corpori consulentes jejunia, et quæcumque aspera spernunt, et Ecclesiae praeceptis refraganlur.Qtwrlo, recognoscet, quod quando de perfectione vitæ christianæ agitur (quod est prvsentis considerationis scopus) omiltendæ non sunt pœnilentia. et asperitates corporales; sede.\ cellenti loco constituendae, Quoniam excessus in prædicta perfectione optime declaratur per majorem accessum imitationis ai vitam Christi Domini, et suorum Apostolorum, ul constat ex dictis *num.* 127 et Christianorum nemo negabit : sed Christus Dominus, ejusque Apostoli pluresincommoditates. et asperitates corporales elegerunt, et sustinuerunt, ut patet ex dictis a n. 128. Ergo prædicta perlinent ad majorem perfectionem vitæ christianæ, et consequenter animarum zelus neque illam supponit, neque eam constituit solitarie, et quasi speculative sumplus, sed prout illis associatur. Idque praesertim verificatur in eo, qui aliis prædicat ; nam si hoc munus recte exequitur, debet prædicare pœnitentiam, et mortificationem corporis : tum quia id prædicabant Christus , et Apostoli, ut vidimus *η.* 125, tum quia proponere debet vitam Christi, et Apostolorum imitandam, quæ plures complexa est corporales afflictiones, ut constat ex dictis *η.* 128. Ergo cum ab exemplo prædicatoris sermo vires accipiat, debet se in pœnitentia , et asperitatibus corporalibus exercere. .Ve, ut loquitur D. Hieron. relatus n. 135, *minus exemplo, quam* ^ *verbo doceat, cumque aliis prxdicaverit, ipn reprobetur, audiatque cum Pharissis : Dicunt enim, et non faciunt.* Nam, ut inquit idem S. Doctor relatus n. 126 : *Delicatus magister est, qui pleno ventre de jejuniis disputat. Accusare avaritiam et latropotest. Sacerdotis Christi os, mens manusque concordent.* Et ex iis satis patet ad quæstionem præpositain *num.* 121.

137. Addendum est tamen, ad perfectio- Pî* tionem prædicantis. cum inseipsaacceptam. Çtum respective ad audientes consideratam, plurimum referre, quod prædicans conlem-l.^ piationi vacet, et curis sæcularium, pr®-^fr serlim familiaritati principum.et divitum a se multum non ingerat, sed eas pro viribus declinet. Quod (ut disceptationi praeludatur locus), non aliunde probandum est, quam exemplo Christi Domini.et Apostolorum, qui optime docuerunt modum servandum

vjndum in procuranda animarum salute, ul majori perfectioni deserviat. Nam Christus Dominus triginta annos antequam prædicare coepisset, silentio, et contemplationi dicavit. Deinde baptizabis a Joanne in desertam per quadraginta dies recessit. Et ubi prædicare capit, sæpius in deserta se- 7\$cedebat, montes petebat, et in oratione Dei ^pernoctabat. Quod recte ponderat D. Greg. tesù/ii. G *Mural*, c. 17, his verbis : « Humani » generis Redemptor per diem miracula < in urbibus exhibet, et ad orationis studium in nocte pernoctat, ut perfectis vi- « délicel Eradicatoribus innuat, quatenus < nec activam vitam amore speculationis « funditus deserant, nec contemplationis « gaudia penitus operationis nimietate ; contemnunt; sed quieti contemplantes < sorbeant, quod occupati erga proximos < loquenles refundant. » Juxta quam doc- iBMrinam tradit D. Thom. 3 *part. q.* 40, *art.* l ad 2 quod « vita activa, secundum « quam aliquis prædicando , et dicendo « contemplata aliis tradit, est perfectior, : quam vita quæ solum contemplatur ; quia - talis vita prasupponit abundantiam con- i templationis, et ideo Christus talem vi- c tam elegit. »

Quod vero familiarem se exhibuerit pauperibus, et humilibus, secus vero regibus, et magnatibus, satis liquet ex Scriptura. Nam de seipso in Synagoga legit ex Isaia, ũ ul refertur Luc. 4 : *Spiritus Domini super ne, propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me.* Quare cum humilibus, et pauperibus conversatus est, atque abjectos, et pauperes elegit discipulos sui Evangelii 12. prædicatores, juxta illud Matth. 11 : *Paupera feresevangelizantur.* Econtra vero potentibus parum familiarem se prae- buit, nec eorum admodum grata habuit palatia. Unde invitatus a regulo, ut descenderet in do- fRimum suam, ire noluit, ut refertur *Joan.* 4. Et coram Herode rege nec miracula fecit, nec sermonem protulit. Et de Joanne lo- tu quens *Matth.* 11 dixit : *Ecce qui mollibus k; caduntur, in domibus regum sunt.* Luc. 7 : *Ecce qui in veste pretiosa sunt, et in deliciis, in domibus regum sunt.* Aperte significans, non expedire immorari in regum domibus illos, qui non utuntur vestibus pretiosis, et deliciis. Ipse vero, ejusque apostoli nec vestibus pretiosis, nec deliciis utebantur, ut constat ex dictis *an.* 128. Unde satis alienos se, et suos ostendit a regum, magnaliun- que familiaritate, atque in eorum pa-

latiis habitatione. Quam vero spreverit negotia secularia, nolueritque illis se ingerere, constat *Luc.* 12, ubi petenti : *Magister Lw. 12 dic fratri meo, ul dividat mecum hxreditalem,* respondit : *Homo quis me consiHuit judicem, aut divisorem super vos ?* Unde Theophil. inTheoph. *Cal. D. Thom.* inquit : *Dominus docens nos Calen quod non oporteat ad terrena flecti, repellit vocantem eum ad hxreditatis divisionem.* Et subdit V. Beda in eadem Catena : *Occasione hujus stulti petitoris adversus avaritix pestem discipulos prxceptis pariter, et exemplis munire satagit. Inde subditur : Dixitque ad illos : Videte, et cavete ab omni avaritia.* Et D. Ambros. ibidem : *Bene ergo, D. Arab, inquit, terrena declinat, qui propter divina descenderat : neque judex dignatur esse litium, et arbiter facultatum, vivorum habens, morluorumque judicium, arbilriumque meritorum.* Ut videant, qui zelo animarum incumbunt, quantum intersit secularium testamentis, litibus, prætensionibus, ac negotiis se non ingerere; sed hæc, ut fieri potest, rejicere.

138. Hæc Christi Domini exempla se-i-^mür-quuli Apostoli, ut secure, ac fructuose in-excmpio cumberent animarum zelo , et perfectioni ad eum requisitae. Nam, ut Divus Thomasd. Tho. 3 *part, quxstione* 40, *articulo* 2 *ad* 3, ait : a Hoc convenit vitæ, secundum quam alia quis contemplata aliis tradit, quam Christus dicitur assumpsisse, ut prius contemplationi vacet , et postea ad publicum a actionis descendat. » Unde Apostoli ante prædicationem omnes erant perseverantes unanimiter in oratione, ut dicitur *Actor* l. Actor. l. Et *cap.* 6 dixerunt : « Non est aequum nos ct b' « derelinquere verbum Dei, et ministrare « mensis. Considerate ergo fratres, viros ex « vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu sancto, et sapientia, quos constitua- « mus super hoc opiis. Nos vero orationi, a et ministerio verbi instantes erimus.» Probe quippe intelligebant, prædicationis efficaciam ex orationis assiduitate descendere, et oportere docentem prius contemplari, quam dicere, juxta illud Divi Ber-D. Bcm. nardi epistol. 201 : *Nunc manent tria, verbum, exemplum, oratio: major autem oratio, ea namque operi, et voci gratiam, et efficaciam promeretur.* Et Divus Augustinus lib. 4 i>. Aug. de doctrina, c. 115 inquit : v Agat noster « iste eloquens, cum et justa, et sancta, et « bona dicit»(neque enim alia debet dicere); « agat quantum potest, cum ista dicit, ut « intelligenter , ut libenter, utobedienter

« audiatur; et so posse, si potuerit, et quan-
tum potuerit, pietate magis orationum
« quam oratorum facultate, non dubitet,
« ut orando pro se, ac pro illis, quos est
« alloquutnrus. sit orator antequam dictor-
enim ' Divus Gregorius lib. 30

* Moral, cap. 2) « ad contemplandum Deuni
« sollicita semper mente recurrerent. Pne-
« dicatores scilicet, et Doctores, nimium
« interna charitas etiam exteriora prædi-
« cationis verba siccaret; sed dum videre
« Deum indesinenter sitiunt, quasi decur-
« sera foris flumina intus semper oriun-
« tur, quatenus illic amando sumant, unde
« ad nos prædicando defluant. »

Quantum vero Apostoli abhorruerint sæ-
cularia negotia, constat tum a fortiori ex
loco proxime relato : Aon es/ rquum, in-
quiunt, nos ministrare mensis. Quia licet
illud ministerium esset sanctum, eorum
tamen contemplationem, et prædicationem
l». Basi, impediabat. Unde Divus Rasilus in 20 ex
fusis : Caveat, inquit. Martha, ne turbetur
erga plurima, memor sororis meliorem par-
tem esse. Sic illa juvari ab hac velit, ut ei

D. Aab. non noceat. Et Divus Ambrosius in Psalm.

118, octon. 11, relata sententia Salvatoris :
Murtha, Martha sollicita es. etc. affirmat :
lia verbum cognoscere majus opus esse, quam
ministrare, divinæ aulhoritale sententii de-

finitur. Tum etiam ex Apostolo 2ad Timoth.
2, ubi discipulum in munere prædicandi
instruens ait : Labora sicut bonus miles
Christi Jesu. Nemo militans Deo implicat se
negotiis srcularibus, ut ei placeat, cui se pro-

Lohn. ^'it. Textus Græcus apud Lorinum Actor.
Aci. ū. Θ) habet Negotiationibus viti. viclusque. Et

D. Tbo totum locum recte declarat Divus Thomas
ibi, lect. 1, in hunc modum : « Tripliciter
« est aliquis miles Christi. Primo, in quan-
« tum pugnat contra peccata. Secundo, pu-
« gnando contra errores. Tertio, contra
« tyrannos. Et non debet quiescere miles,
« quia dicitur a militia sustinenda. Sed
« sciendum est, quod alius est finis militiæ
« spiritualis, et alius milifiæ corporalis;
« quia finis militiæ corporalis est, ut obti-
« neat victoriam contra hostes patriæ; et
« ideo miles debet abstinere ab his, qui
« abstrahunt a pugna, puta a negotiis, et
« deliciis : l ad Cor. 9 : Qui in agone con-
« lendit, ab omnibus se abstinet. Sed mili-
« tiæ spiritualis finis est, ut victoriam ha-
« beat ab hominibus, qui sunt contra Deum;
« et ideo oportet, quod abstineat ab omni-
« bus, quæ distrahunt a Deo. Hæc autem

« sunt negotia sæcularia, quia solitudine
« hujus sæculi suffocat verbum. Et ideo dj-
« cit : Nemo militans Deo implicat sene-
« gotiis sæcularibus. » Et inferius addit :
j. Causa autem, quare non debeat se impli-
« cqje, est ut ei placeat, cuise probavit. l
« Joan. 2 : Si quis diligit mundum, non
« est charitas Patris in eo. Qui enim est
« miles Christi, devovit se ad militandum
« Deo; et ideo debet conari, ut ei placeat,
« cui se devovit. » Unde S. Cyprian, tpis-
tul. 06, eisdem Apostoli verbis utens inferi:
« Quod cum de omnibus dictum sil, Nemo
« militans Deo obligat se molestiis sæcula-
« ribus; quanto magis molestiis, et laqueis
« secularibus obligari non debent, qui di-
« vinis rebus, et spiritualibus occupati, ab
« Ecclesia recedere, et ad terrenos, et sæ-
« culares vocari actus non possunt. » Ex
quibus liquet, Apostolos, eorumque imita-
tores in procuranda animarum salute mul-
tum refugisse sæcularia negotia, cujusmedi
sunt testamenta, liles, prætensiones, et alia
curæ sæcularium.

§ XII-

Qui doctrini hucusque traditi possunt
opponi, diluuntur.

140. Contra ea, quæ § priced, diximus, ^
possunt aliqua opponi, quibus oportet oc-ra»
currere. Et in primis adversus id, qucd'£^'
pro jejuniis, aliisque asperitatibus corpora-
libus adduximus, objicitur primo : Nam
Apostolus 1, ad Tim. 4, inquit : Ciercitath
corporalis ad modicum utilis est; pietas au-
tem ad omnia utilis est. Ubi nomine corpo-
^30 ralis exci citationis intelligi jejunium, cili-a<L-
cia, et ai as corporales afflictiones, sentiunt
D. Anselmus, D. Thomas, D Bruno, et alii. ®*“
Ergo asperitates corporales parum condu h&c
eunt ad perfectionem : econtra vero anima-
rum zelus (qui pietatis nomine significa-
tur), confert plurimum, debetque proinde
Hlis longe præferri. B

141. Confirmatur ex sanctis Patribus, crt
qui ita sensisse videntur; nam in primis
invitis Pairum. lib. 8, apud Rosweydam,*
cap. 63, B. Paphnutio Abbati, qui vitam
eremiticam in summa vitæ asperitate sec-
tabatur, revelatum est, ipsum non exces-
sisse perfectionem cujusdam tibicinis, qui
prius latrociniiis, et scortationibus vacave-
rat, sed postea aliqua opera pietatis fecerat,
\im, cum posset, non inferendo mulieri-

bus,

bas, sed potius cas ab aliorum injuria liberando. Quod minime posset velificari, si asperitates corporales ita conferrent ad perfectionem, sicut nos ponderavimus.

Deinde II. Bernard, in Apologia ad Guillelmum Abbatem, reprehendit quosdam monachos, qui jejuniis, et hujusmodi corporis afflictionibus multum addicti detrahebant aliis, quod non sic jejunarent, sed vescerentur carnibus, et melioribus uterentur vestimentis. Quod non faceret, si poenitentia corporalis ita, ut diximus, ad perfectionem conduceret. Verba S. Doctoris sunt :
 < Attendite in regulam Dei, cui utique non
 < dissonat institutio S. Benedicti. Regnum
 « Dei intra vos est. Luc. 17, hoc est, non
 « exterius in vestimentis, aut alimentis
 < corporis, sed in virtutibus interioris ho-
 < minis. Unde Apostol. ad Roman. 14 :
 < Regnum Dei non est esca, aut potus ; sed
 t justitia, et pax, et gaudium in Spiritu
 < sancto- De corporalibus itaque observan-
 < tiis fratribus calumniam struitis, et quæ
 t majora sunt, Regulæ spiritualia insti-
 tuta relinquitis. Magna abusio. Tunicati,
 « et elati abhorremus vestes pelliceas. Tan-
 quam non melior sit pellibus involuta
 < humilitas, quam tunicata superbia. Re-
 < pleti deinde ventrem faba, mentem su-
 t perbia, cibis damnamus saginatos, quasi
 i non melius sit exiguo sagimine ad usum
 < vesci, quam ventoso legumine usque ad
 < ructum exsaturari, etc. » Tandem de
 -53-S. Franciscus refert D. Bonavent. in ejus vita,
 czjp. 6, quod sæpe dicebat Fratribus : De omni
 « eo, quod peccator potest, nemo sibi debet
 « iniquo applausu blandiri : peccator jeju-
 « nare potest, orare, plangere, carnemque
 » propriam macerare : hoc solum non po-
 t test, Domino scilicet suo esse fidelis. »
 Quæ omnia satis probant parum utilitatis
 inesse asperitatibus corporalibus, et non ita
 necessarias esse, ut animarum zelus consti-
 tuat, vel supponat perfectionem.

142. Ad argumentum respondetur, nemi-
 », nem Catholicorum posse illo Apostoli tes-
 timonio uti, ut parvifaciat poenitentiam, et
 asperitates corporales, quibus corpus casti-
 galur. et sub rationis regulis continetur. Nam
 Scriptura divina illos approbat, et eommen-
 dat, ut supra vidimus; atque ut interim
 alia omittamus, Ecclesia publice canit : *Qui*
corporali jejunio vitia comprimis, mentem
elevas, virtutem largiris, et præmia. Et
 oppositus, vel minus favens jejuniis, aliis-
 que corporalibus macerationibus sentiendi
Salmant. Curs, theolog. tom. XII.

modus est proprius hæreticorum; « nam
 « Waldenses, sive pauperes de Lugduno
 « (inquit Prateolus lib, 14, iit. I" >,) ciborum
 « delectum damnant, et in jejunio nullum
 a esse meritum predicant, in sui erroris
 a confirmationem illud D. Panli male ab
 a cis intellectum detorquentes : corporalis
 a exercitatio ad modicum utilis est. » Et
 Philip. Melanchthon in Apologia pro Con-
 fessione Augustana, hujusmodi afflictiones, Melan.
 et mortificationes, apud Religiosos præser-
 tim usitatas, appellat *hypocritas simulationes,*
et traditiones Pharisaicas, atque Mahu-
meticas. Magdeburgenses etiam Centuria- Magdc-
 tores in c. 10 Centur. 4, multum detrahunt
 modo asperrimo vivendi Sanctorum vete- innato-
 rum Eremitarum, atque ita abhorrent cor- fcs'
 poris macerationem, ut dicant : *Sed quis*
non hæc hominum monstra exeeretur. ut
inimicos humanæ societatis, et contra totam
secundam tabulam delinquentes? Unde cu-
 randum est Scriptoribus Catholicis, ne illo
 Apostoli, vel alio Scripturæ testimonio
 utentes, minus faveant poenitentiae, et cor-
 poralibus macerationibus, aut hæreticorum
 ea spernentium causam aliquo modo susci-
 piant. Praesertim vero curandum est, doc-
 trinam catholicam firmare vitæ exemplo,
 sive poenitentiae, et mortificationis praxi :
 quod medium potentius est, quam doctrina,
 ad debellandum hæreses præsentis sæ-
 culi, ex amore carnis ut plurimum proce-
 dentes, ut jam diximus n. 136.

143. Ad testimonium ergo Apostoli di-
 scendum est dupliciter a Patribus exponi.
 Primo ita, quod per exercitationem corpo- toti-
 ralem significetur poenitentia, sive vitæ
 asperitas consistens in vigiliis, jejuniis, ci-
 liciiis, et hujusmodi : et ita interpretantur
 Patres, quos allegat Nieremberg. Sed ex illo
 nihil concluditur contra ea, quæ superius
 tradidimus. Libenter enim concedimus,
 quod in genere melior sit pietas, quam poe-
 nitentia, si utraque secundum se conside-
 retur. Sed affirmamus, quod melior sit pie-
 tas cum poenitentia, vel poenitentia cum
 pietate, quam pietas sola, sive, ut objectio
 intendit, zelus animarum poenitentiae non
 associatus. Immo vero affirmamus imper-
 fectum esse zelum, qui poenitentiam vel
 non supponit, vel non parit, et comitem
 habet, ut spiritui corpus deserviat. Sicut in
 genere loquendo, et res secundum se consi-
 derando, melior est amor Dei, quam amor
 proximi; et tamen amor Dei, et proximi
 simul est melior, quam solius Dei amor;

quinimo hic imperfectus est, si ad proximum non se extendit, ut supra ». 123 vidimus ex D. Thorn. I ndecum Apostolus dicit exercitationem corporalem ad modicum utilem esse, loquitur respective, et per comparisonem ad virtutem specie meliorem ; sed non negat, quod absolute habeat plures utilitates, cum ipse dixerit : *Castigo corpus meum, in servitutem redigo, ne cui aliis ptxdicaverim, ipse reprobus efficiar*, ut magis expendimus *num.* I3Ô. Et quidem ut alios jejunii, pœnitentiæ, et asperitatis corporalis fructus, atque effectus nunc omitamus. utilissima sunt hæc, ut Religiosi observent votura castitatis, quæ raro, aut vix sine illis illibata custoditur. I nde D. Hebgi^AThom. infra, *giuest.* 1-17, *artic.* 1, inquit: D i. Assumitur jejunium principaliter ad tria. e Primo quidem ad concupiscentias carnis « reprimendas. Unde Apostol. dicit in auctoritate inducta : In jejuniis, in castitate; quia per jejunia castitas conservatur. Lt enim Hieronym. dicit : Sine Cerere, et Baccho friget Venus; id est, per abstinentiam cibi, et potus tepescit luxurina. » Et *quxstione* 186, *articulo* 7, ad 2, ait : Dicendum, quod omnes aliæ Religionum observantiæ ordinantur ad prædicta tria principalia vota.» Et post pauca subdit : « Alia vero, quibus corpus maceratur, sicut vigiliæ, jejunia, et si qua sunt hujusmodi, directe ordinantur ad votum continentiae observandum.» Et *opusc.* 18, *cap.* 9, ait : v Oportet continentiam assummentibus carnem propriam, abstractis delitiis, vigiliis, jejuniis, et hujusmodi exercitiis castigare. » Eodem modo loquuntur alii sacri Doctores/D. Hieronym. *epistol.* 10, ad *Furiam*, inquit : « Ardentes diaboli sagittæ jejuniorum, et vigiliarum rigore restinguendæ sunt. Quid necesse est nos jaetare pudicitiam, quæ sine comitibus, et appendicibus suis continentia, et parcitate, fidem sui facere non potest?» D. Gregor, in 1 *Reg. lib.* 5, *cap.* 14, ait : « Abstinentia ciborum contra hoc vitium fortissima est. Si enim ignis libido est, subtrahis igni materiam, cum cibos subtrahis. » L nde liquet, quam statui religioso castitatem profitent! sit annexa, et intima pœnitentiæ, aliarumque asperitatum corporalium exercitatio.

Laudes Verum fusius, et luculentius rem prosecutur θ. Hieronym. i» hb. *adversus Jovinitium* (cujus plures discipulos gignunt tter' cuncta sæcula,) ex quo aliqua transcribere

placet : « Quamobrem, ait, et ego tibi dicam : Si vis perfectus esse, bonum est « vinum non bibere, et carnem noumauducaru. Si vis perfectus esse, melius est « saginare animam, quam corpus. Si autem parvulus es, et coquorum te jura delectant, nemo eripit faucibus tuis βiculentas dapes. Manduca, et bibe, et si a tibi placet, cum Israel lude consurgens, et canito : Manducemus, et bibamus, cras enim moriemur. Manducet, et bibat, qui post cibos expeclat interitum, qui cum Epicuro dicit : Post mortem nihil est, et mors ipsa nihiDest. Nos Paulo credimus intonanti : Esca ventri, et venter escis; Deus autem et hunc, et illam destruet. « Verum fac esum carniū cunctis nationibus esse communem, et passim licere quod passim gignitur. Quid ad nos, quorum conversatio in cœlis est, qui super Pythagoram, et Empedoclem, et omnes sapientiæ sectatores non ei debemur cui nascimur, sed cui renascimur : qui repugnantem carnem, et ad libidinum incentiva rapientem inedia subjugamus. Esus carniū, et potus vini, ventrisque saturitas seminarium libidinis est. Unde et Comicus : Sine Cerere, inquit, et Libero friget Venus. » Et infra addit : Sapientiae quoque operam dare non possumus, si mensæ abundantiam cogitemus, quæ labore nimio, et cura indiget. Cito expletur naturæ necessitas : frigus, et fames simplici vestitu, et cibo expelli potest. Unde et Apostolus : Habentes, inquit, victum, et vestitum, his contenti sumus. Deliciæ, et epularum varietates fomenta avaritiæ sunt. Grandis exultatio animæ est, cum parvo contentus fueris, mundum habere sub pedibus, et omnem ejus potentiam : epulas, et libidines, propter quæ divitiæ comparantur, vilius mutare cibis, et crassiore tunica compensare.» Et inferius expendit plura Philosophorum exempla, qui ab esu carnis abstinuerunt, et proposito modo vivendi Diogenis, concludit : a Unius tantum Philosophi exemplum posui, ut formosuli nostri, et torosuli, et vix summis pedibus adumbrantes vestigia, quorum verba in pugnis sunt, et syllogismi in calcibus: qui paupertatem Apostolorum, et crucis duritiam aut nesciunt, aut contemnunt, imitentur saltem Gentilium parcitatem.» Et hæc adduximus, ut admissa etiam priori illa expositione testimonii Apostoli, magis appareat,

appareat, quam inepte referatur lanquam contrarium resolutions qua statuimus jejunium, et alias corporales asperitates nullum conferre ad majorem perfectionem.

114. Sed respondetur secundo cum Bel-
larminu *lib. 2. de bonis operibus in particu-
lari, cap 12*, ubi contra hæreticos agens
inquit : « Altera expositio verior, el plane
«ad mentem Apostoli, est Chrysostomi,
» Theodereti, (Ecumenii, et aliorum, qui
i per corporalem exercitationem non inlel-
« ligunt jejunium, sed studium corporis
• confirmandi, et corroborandi : quod fa-
« ciunt athletæ, gladiatores, milites, et cæ-
iteri, qui viribus corporalibus egent.
i Sumit enim Apostolus similitudinem ab
athletis, cum ait : Exerce te ipsum ad
« pietatem. Nam id significat vox græca,
« Gimnaze. Et sensus hujus loci hic est :
f Exerce te more boni athletæ ad cursum,
» vel certamen pietatis. Hoc enim vere uti-
« lissimum est, tum in hac vita, tum in
« futura. Nam qui vires exercent ad cur-
sum, vel corporale certamen, parum
i inde lucrantur in hac vita, et in alia pro-
eus nihil. Similis locus est i ad Corinth. 9 :
» Qui in agone contendit, ab omnibus se
« abstinere, et illi quidem, ut corruptibi-
l lem coronam accipiant, nos autem incor-
l ruptam. Porro S. Joan. Chrysost. non
i solum docet Apostolum non loqui hoc
: loco de jejunio, sed etiam refellit eos, qui
« contrasentiunt. Neque enim credibile est,
« Apostolum vocaturum fuisse jejunium cor-
? poralem exercitationem, cum jejunium
- ad corpus extenuandum, non ad confir-
« mandum referatur, et cum sit vere spiri-
tualis, et cælestis exercitatio. Deinde
i quomodo diceret idem Apostolus jeju-
nium ad modicum valere, cum ipse idem
jejunium tam frequenter et verbo, et
« exemplo discipulos hortaretur? Denique
« nunquam Apostolus jejunio pietatem op-
poneret, quæ habet promissionem vitæ,
« quæ nunc est, et futuræ ; cum id maxime
« conveniat jejunio, ut in hac vita sanita-
« tem efficiat, et conservet, ut patet ex cap. 1.
« Daniel, et in alia mercedem accipiat a
• Patre coelesti, juxta promissionem Do-
mini Malth. G. Itaque recte S. Leo serm. 1
« de jejunio Pentecost. Sequitur, inquit,
« solenne jejunium, quod animis, corpori-
« busque eurandis salubriter institutum de-
« vola nobis est observantia celebrandum.»
Juxta quam expositionem non habet præ-

dictum testimonium, in quo vel apparen-
ter nostræ doctrinae repugnet.

145. Ad confirmationem respondetur ^{Satisfit} ^{confirmati.}
testimonia, quæ in illa referuntur, nihili
evincere. Nam ad summum probant, jeju-
nia, vigiliis, cæterasque asperitates corpo-
rales non esse excellentissima virtutum
opera, sed alia dari specificè, et objective
perfectiora; minime vero, quod hæc ipsa,
quæ secundum speciem excellunt, non im-
portent plus aliquid perfectionis, si pœni-
tentia et corporalibus asperitatibus asso-
ciantur; vel quod hujusmodi asperitates
ad cæterarum virtutum existentiam, robur,
et augmentum et consequenter ad perfec-
tionem nullum non conferant. Quod magis
constabit occurrendo singulis testimoniis.
Ad illud quod dicitur de B. Paphnutio, et
tibicine, respondetur Angelum Paphnutio
loquentem non constituisse inter ipsum, et
tibicinem æqualitatem mathematicam, sed
moralem, et proportionalem, et secundum
quid; solumque significasse Paphnutium
non excessisse perfectionem tibicinis quan-
tum ad exercitium alicujus virtutis. In quo
sensu Ecclesia cuilibet sancto confessori
applicat illud : *Non est inventus similis illi,
qui conservaret leyem Excelsi.* Et quod hic
fuerit legitimus illius revelationis sensus,
constat dupliciter. *Primo*, quia ipse tibi-
cen, qui adeo perfectus describitur, cona-
tus est sequi, et imitari Paphnutium. Nam
postquam S. Abbas ei loquutus fuit : Si, o
frater, non parva a divinitate tui habetur
ratio, ne tuam animam temere neglexeris;
statim subjungitur : *Is autem statim pro-*
jectis, quas habuit in manibus tibiis, et hujus
musicæ harmonia in spiritualem traducta
melodiam, virum sequutus est in desertum.
Nempe Spiritu sancto ei suggerente perfec-
torem esse Paphnutii vitam tot mortifica-
tionibus, atque asperitatibus afflicta. Se-
cundo, quia postquam Paphnutius tibici-
nem ita traxit, et similiter protocomitem,
et mercatorem, subditur : « Assistens An-
« gelus dixit ei : Huc deinceps accede, o
a Beate, in æterna Dei tabernacula; vene-
« runt enim Prophetæ te in suos choros
a accepturi. Hoc autem non tibi prius reve-
a lavi, ne si fuisses elatus, de tuis detra-
« heretur meritis. Cum ergo uno solo die
« supervixisset, et per revelationem ad eum
« venissent quidam Presbyteri, omnibus
« illis narratis, tradidit animam. Aperte an-
te tem videntes Presbyteri eum assumi in
« choris Justorum, et Angelorum, Deum

Abb.
Paphn-

« laudabant. » Unde liquet Angelum prius non manifestasse Paphnutio eminentiam suorum mentorum, sed ea comparatione usum fuisse, ne ullam elationis occasionem haberet; sed minime voluisse negare, quod absolute excederet tibicinis justitiam, et merita. Addimus non multum deferendum esse Palladio hæc scribenti, ut constat ex s. E. f. p. b. his, quæ tradit D. Hieron. *in (pistol. ad Ctesiphontem, et S. Epiphanius in epist. ad Joannem Hierosolymitanum.*

Verba 146. Ad secundum desumptum ex D. Bernardo respondetur, mentem S. Doctoris atucr' nonesse' Poen*tenffam' asperitates corporales deprimere, et parvifacere. sed commendare humilitatem, ne sui Cistercienses asperrimæ vitæ addicti modo vivendi aliorum Monachorum leviori, aut non ita rigido aliququaliter detraherent, atque ideo subirent elationis periculum, amitterentque pœnitentiæ, ac asperitatum merita. Ex quo nec apparenter infertur, quod mortificatio carnis plurimum non conferat ad spiritualem perfectionem; sed colligitur, quod sit conjungenda aliis virtutibus, et præsertim humilitati. Et quod d. b. ch). D. Bernardus ita sentiat, constat manifeste tum ex eadem Apologia, ubi ait : « Nec hoc dico, quod hæc exteriora negligenda
 « sint, aut qui se in illis non exercuerit, mox ideo spiritualis efficiatur; cum potius spiritualia (quamquam meliora) nisi per ista aut vix, aut nullatenus vel acquirantur, vel obtineantur, sicut scriptum est : non prius quod spirituale, sed quod animale, deinde quod spirituale :
 « sicut nec Jacob nisi prius cognita Lia, desideratos Rachelis amplexus meruit
 « obtinere. Unde rursus in Psalmo :
 « Sumite psalmum, et date tympanum.
 « Quod est dicere : Sumite spiritualia, sed prius date corporalia. » Tum etiam ex eo, quod ipse asperitates corporales frequentissime in suis operibus laudat, et quod pluris est, suæ vite exemplo commendavit; nam ut plura omittamus, hæc de illo scribit Guillelmus Abbas in ejus Abtas.' v*ta lib. 1, cap. 8: « Videres hominem
 « imbecillem, et languidum conari, et agredi quæcumque vellet, minus considerare quid posset, sollicitum pro omnibus,
 « circa seipsum negligentem, omnibus in omnibus aliis obediensissimum, sed de seipso vix aliquando, seu charitati, seu potestati obedientem. Semper enim priora sua nulla reputans, majora mo-

« liebatur ad non parcendum corpori, ad studiis spiritualibus robur addendum, corpus suum variis infirmitatibus per se attenuatum jejuniis insuper, et vigiliis sine intermissione atterendo. Orabat stans die, noctuque, donec genua ejus infirmata a jejunio, et pedes ejus labore inflati corpus sustinere non possent. Multo tempore, etquandiu occultumesse potuit, cilicio ad carnem usus est. Ubi vero sciri advenit, continuo illud abiciens, ad communia se convertit. Cibus ejus cum pane lac, vel aqua decoctionis leguminum, vel pultes, quales infantibus fieri solent. Cætera vel ejus infirmitas non recipiebat, vel parcimoniæ studio ipse recusabat. Vino si quando utebatur, raro, et nimis modico; cura magis aquam et infirmitati suæ, et appetitui competere testaretur. Sic autem affectus, et confectus, a communi fratrum labore, seu diurno, seu nocturno vix se aliquando patiebatur esse excusatum, seu ab occupationibus, et laboribus ministerii sui, etc. » Tum denique ex eo, quod S. Pater cernens suos Monachos poenitentia, et asperitatibus corporalibus afflictos, noluit eos consolari poenitentiam removendo, aut diminuendo, sed potius ad eam perferendam hortando, ut constat ex præfatione ad Psalm. *Qui habitai*, ubi inquit : « Considero labores vestros, fratres, non sine magno miserationis affectu. Quaero consolationem, quam exhibere possim, et corporalis occurrit. Sed ea non prodest quicquam, magis et obesse plurimum potest. Siquidem modica sementis detractio non modicum messis est detrimentum : et si poenitentia vestra minuatur miseratione crudeli, paulatim gemmis corona vesira privatur. Quid tamen agimus ? Ubi Prophète farinula ? Siquidem mors in illa est; et mortificatio mini tota die in jejuniis multis, in laboribus frequenter, in vigiliis supra modum. præter ea quæ intrinsecus sunt, contritio cordium. et multitudo temptationum. Mortificamini, sed propter eum qui mortificatus est pro vobis. Quod si abundat tribulatio vestra pro eo, abundabit consolatio vestra per eum. ut in eo delectetur anima, quæ in his renuit consolari. Apud ipsum namque ipsa quoque tribulatio magna quædara consolatio poterit inveniri. Nonne enim certum est supra vires humanas, ultra naturam, contra

« contra consuetudinem esso, quæ sustino-
tisotc. » Ex quibus omnibus putet, quid
D. Bernardus de asperitatibus, et mortifi-
cationibus corporalibus senserit, et quam
iniquè referatur contra illas.
βt*. 147. Ad tertium desumptum ex D. Bona-
arent. in vita S. Francisci, respondetur
^sieutad testimonium Divi Bernardi, corn-
ai mondasse videlicet S. Patriarcham humi-
litem, cæterasque virtutes, voluisseque a
suis elationis periculum ex magnis aspe-
ritatibus occasionaliter imminens illa sen-
tentia amovere; sed minime sprevisse
pœnitentiam, quam ipse verbo, atque
exemplo docuit necessariam ad perfectio-
nem. Fuit enim vir sanctissimus mortifica-
tioni, et asperitatibus corporalibus valde
Dta. addictus, ut constat ex eodem D. Bonavent.
in ejus vita, cap. 6, ubi ait : « Cum igitur
« cerneret vir Dei Franciscus suo exemplo
« ad crucem Christi bajulandam ferventi
« spiritu plurimos animari, animabatur
« ei ipse tanquam bonus dux exercitus
« Christi ad palmam victoriæ per culmen
« invictæ parvenire virtutis. Attendens
t enim illud Apostoli verMim : Qui autem
« sunt Christi, carnem suam crucifixerunt
« cam vitiis, et concupiscentiis, ut crucis
« armaturam suo ferret in corpore, tanta
r disciplinæ rigiditate sensuales appetitus
arcebat, ut vix necessaria sumeret sus-
tentioni naturæ. Difficile namque di-
cebat necessitati corporis satisfacere, et
pravitati sensuum non parere. Propter
quod cocta cibaria sanitatis tempore vix
admittebat, et raro : admissa vero aut
conficiebat cinere, aut condimenti sapo-
rem admixtione aquæ ut plurimum red-
« débat insipidum. De potu quid dicam,
« cum et de aqua frigida, dum sitis æstua-
« ret ardore, vix ad sufficientiam biberet ?
« Modos adinveniebat abstinentiæ potiores,
« et quotidie exercitatione crescebat, licet-
« que jam perfectionis culmen attingeret,
tanquam incipiens semper aliquid inno-
vabat, afUiclionibus carnis puniendo
r libidinem. Egrediens tamen foras prop-
ter verbum Evangelii conformabat se
t suscipientibus ipsum in qualitate cibo-
« rum; cum tamen ad interiora regressus
« districte servaret rigidam abstinentiæ
« parcitatem. Sicque se ipsum austerum
e sibi, humanum proximis, subjectum
» Evangelio Christi per omnia reddens,
« non solum abstinendo, verum etiam
« manducando præbebat ædificationis exem-

a pium. Nuda humus ut frequentius lectus
tf erat lassato corpusculo, et sæpius sedens,
a ligno, vel lapide ad caput posito, dormie-
a bat : unica paupere contentus tunicula,
a in nuditate Dominoserviebat. et frigore.»
Hæc, et alia plura de asperitatibus corpo-
ralibus Seraphici Patris scribit S. Bona- J*, @0.*.
vent. Et Bellarm. tom. 2, H6. 2 de Mona-
chis, cap. G, § Tertio dicit, addit : « Sed
« quod S. Franciscus nudis pedibusambu-
« laret, una sola tunica, eaque cilicina, et
a asperrima uteretur, humi cubaret, totas
« noctes vigilaret, fere semper jejunaret,
« pane solo, et aqua ut plurimum susten-
« taretur, quis nisi insanus ad corporis
a utilitatem referet ? » Unde verba, quæ
in confirmatione referuntur, non eo direxit
S. Pater ut pœnitentiam parvifaceret, vel
suos Religiosos ad illam redderet minus
affectos, cum ipse in se, et in suis fuerit
mortificationis corporalis studiosissimus ;
sed ut doceret, necessarium esse aliarum
virtutum, et præsertim humilitatis con-
sortium, ut procul faceret cujusvis glorio-
læ, aut elationis periculum.
Et bene observandum est, quod sicut in Totam
testimoniis, quæ in confirmatione referun-
meuSiin
tur, significatur operibus pœnitentiæ, et
asperitatum corporalium non esse insepa-
inadver-
rabiliter annexam sanctitatem, posseque
anos.
prædicta fieri cum spiritu superbiæ, et ela-
tionis, ita ut ad justitiæ profectum, et glo-
riæ meritum non conducant ; idque inten-
dit latens objectionis, aut objicientium
spiculum. Sic dicendum est, quod operi-
bus docendi, scribendi, prædicandi, allo-
quendi proximos, visitandi infirmos, con-
ficiendi testamenta, peregrinandi ad ex-
trema terræ, et aliis Hujusmodi non annec-
titur inseparabiliter vera sanctitas ; sed
cuncta illa fieri queunt ex vilibus motivis
superbiæ, vel avaritiæ, ita ut nullum me-
reantur præmium gratiæ, vel gloriæ, juxta
illud Christi Domini Matth. 7: « MultiMatth.7
« dicent mihi in illa die : Domine, nonne
« in nomine tuo prophetavimus, et in no-
a mine tuo daemona ejecimus, et in no-
a mine tuo virtutes multas fecimus? Et
« tunc confitebor illis. Quia nunquam novi
a vos. Discedite a me, qui operamini ini-
a quitatem. » Et rursum Matth. 23 : « Su-
a per cathedram Moysi sederunt Scribae,
a et Pharisei. Omnia ergo quaecumque
« dixerint vobis, servate, et facite ; secun-
a dum opera vero eorum nolite facere.
a Dicunt enim, et non faciunt : alligant

« autem onera gravia, et importabilia, et
 « imponunt in humeros hominum ; digito
 « autem suo nolunt ea movere. Omnia
 vero opera sua faciunt, ut videantur ab
 hominibus. Dilatant enim philaeteria
 « sua, et magnificent fimbrias. Amant au-
 « tem primos recubitus in ccems, et pri-
 mas cathedras in synagogis, et saluta-
 « tiones in foro, et vocari ab omnibus
 Rabbi. · Quocirca omnibus curandum
 est, ut virtuti, quam praecipue exercent,
 adjungant aliarum chorum, et in nullo
 deficient ; sicut enim asperitas corporalis
 poenitentiae parum, aut nihil proderit abs-
 que humilitate interiori : ita externus ani-
 marum zelus non multum profectum sub-
 jecto afferet, si ncn associetur humilitati,
 temporalium rerum contemptui, poeniten-
 tiaē necessariæ. cæterisque virtutibus.

s^ . 148. Secundo contra illa, quæ a num.
 dom »r-129 diximus de asperitatibus corporalibus
 tum. Christi Domini, ut inde probaremus poeni-
 tentiam multum conducere ad perfectio-
 nem, objicitur : nam Christus Dominus
 tenuit vitam cum aliis communem : sed
 cum hoc non cohaeret, quod usus fuerit
 mortificationibus, et asperitatibus, quales
 descripsimus : ergo nec illis usus est, nec
 ipsæ multum conferunt ad perfectionem.
 Consequentia patet; nam cum Christus
 Dominus fuerit exemplum nostræ per-
 fectionis, non est credibile, quod omise-
 rit ea, quæ ad perfectionem valde con-
 ducunt. Minor etiam videtur evidens :
 nam longe differunt inter se vita aspera,
 sive austera, et vita communis. Majorem
 D Tb0 autem expresse docet D. Thom. 3 part.
 (piTst. 40, art. 2, ubi ait : « Dicendum,
 « quod sicut dictum est, congruum erat
 « Incarnationis fini, ut Christus non ageret
 « solitariam vitam, sed cum hominibus
 « conversaretur. Qui autem cum aliquibus
 « conversatur, convenientissimum est, ut
 se eis in conversatione conformet, secun-
 « dum illud Apostoli 1 ad Cor. 9 : Omnibus
 « omnia factus sum. » Et ideo convenien-
 tissimum fuit, ut Christus in cibo, el potu
 chrysos. communiter se, sicut alii, haberet. Et esse
 iñóΓi^ communem Doctorum sententiam, tr'adit
 Theopbi. Nieremberg. lib. cit. distinet. 10, cap. 92,
 ilteVu pro illa referens Irenæum, August. Chry-
 ian. Γη sostomum' Hieronymum, Ambros. Theo-
 J Smn philactum, Euthym. Albertum, Cajetanum,
 Tanner. jansenjumi Suarium. Tannerum, et alios.
 Confir- Confirmatur primo : quia Scribæ, et
 pnūM° Pharisei exprobarunt Christo, quod non

jejunaret, et a vino non abstineret; id au-
 tem non facerent, si Christus jojunasset, ei
 in cibo, et potu se ita gessisset, sicut a num.
 129 descripsimus, quemadmodum jejunia,
 et asperitates non exprobarunt in Joanne
 Baptista : ergo signum manifestum est,
 quod Christus non duxerit vitam asperam,
 et poenilentem, qualem superius depinxi-
 mus. Major constat ex verbis Christi Do-
 mini Maith. 11 : *lenit enim Joannes neque m*
manducans, neque bibens, et dicunt : Dxmo- ll
nium habet. Venit Filius hominis manducans,
et bibens, et dicunt : Ecce homo vorax, et
potator vini, publicanorum amicus, etc.

Confirmatur secundo : quia Christus ha-tafr
 buit oculos Judæ commissos, in quibus re-s^ck
 condebantur pecunie ipsi oblatae, ut cons-
 tat Joan. 12. Ergo signum est, quod nontaiH
 duxerit vitam adeo pauperem, sicut supra
 ponderavimus, et quod ad perfectionem non
 ita conferat temporalium indigentia.

Et urgetur, quia Apostoli, et Christi dis-Crçar
 cipuli post ejus resurrectionem retinebant,
 et conservabant pretia praediorum, distri-
 buendo illa prout unusquisque indigebat:
 ergo carere rebus temporalibus, præsertim
 in communi, vel nihil, vel parum conducit
 ad perfectionem.

149. Ad argumentum respondetur ne-Di;Ea
 gando minorem, quia optime cohaeret, quodæyn.
 Christus Dominus duxerit vitam commu-
 nem, ut Divus Thomas affirmat; et quod
 nihilominus plures mortificationes, afflic-
 tiones, atque asperitates corporales susti-
 nuerit, ut supra diximus, et testimoniis
 Scripturæ, et Sanctorum evidenter proba-
 vimus : unde nihil concludit objectio. Pro
 quo nota, quod cum Divus Thomas resolvit, o. Ωη
 Christum Dominum duxisse vitam commu-
 nem, considerat vitam communem per
 contrapositionem ad vitam solitariam, et
 omnino austera, hominibusque non fa-
 miliarem, quam Joannes Baptista agebat
 in deserto, ut constat *ex fine corp, et resp.*
ad 1 et 2. Bene autem componitur, quod
 Christus Dominus vitam Joannis non duxe-
 rit, saltem quando peccatoribus loquebatur,
 eosque convertebat, et quod non fuerit usus
 pellibus pro vestimento, nec locustis, et
 meile sylvestri ad cibum : et quod nihilo-
 minus plurimas afflictiones, et asperitates
 corporales voluntarie sustinuerit. Quod mi- v.a
 nime negat Divus Thomas, sed potius ma-
 nifeste affirmat. Nam pauperrimum fuisseseiar
 asserit verbis relatis n. 128 et in loco citato^
 ex 3 part. art. seq. ad 2, ait : a Dicendam
 quod

< quod communi Vila uli. quantum ad vic-
 « lum, et vestitura, potest aliquis non so-
 < lum divitias possidendo, sed etiam a mu-
 < lieribus, et divitibus necessaria acci-
 < piendo. Quod etiam circa Christum
 « (actumest. » I nde liquet quod ex sen-
 tentia S. Doctoris, vita communis, quam
 Christo attribuit, non fuerit vita communis
 divilum, aut delicorum, sed vita commu-
 nis pauperum ex eleemosynis viventium,
 quos certum est plura incommoda pati,
 Qt ipse Dominus de seipso significavit
 Lue. 9 : *Filius hominis non habet ubi caput*
reclinat. Et praeterea ut doceret congruen-
 tem communem, vivendi modum, quem
 observare oportet procurantes aliorum sa-
 lutem, jejunavit, et in desertum secessit, ut
 ^recteponderat Divus Thomas 3 part, *quæ-*
lione 41, arlic. 3 ad 1, ubi ait : « Nullus
 < debet assumere praedicationis officium,
 < nisi prius fuerit purgatus, et virtute per-
 i fectus : sicut et de Christo dicitur Actor.
 < I. quod cœpit Jesus facere, et docere. Et
 < ideo Christus statim post Baptismum
 « austeritatem vitæ assumpsit, ut doceret
 » post carnem edomitam oportere alios ad
 praedicationis officium transire. » Et in
 articulo, qui nobis objicitur, *in resp. ad 3*,
 ait : i Dicendum quod sicut Chrysost. dicit
 • saper Matth. ut discas, quam magnum
 < bonum est jejunium, et quale scutum est
 < adversas diabolum, et quoniam post
 « Baptismum non lasciviæ, sed jejunio in-
 < tendere oportet, et ipse jejunavit, non eo
 < indigens, sed nos instruens. » Et in fine
 responsionis concludit : « Nec tamen in-
 » congruum fuit. ut Christus post jejunium,
 « et desertum ad communem vitam redi-
 « ret; hoc enim convenit vitæ, secundum
 < quam aliquis contemplata aliis tradit,
 < qaam Christus dicitur assumpsisse, ut
 < primo contemplationi vacet, et postea ad
 t publicum actionis descendat, aliis con-
 • vivendo. Unde et Beda dicit super Mar-
 » cum : Jejunavit Christus, ne præceptum
 « declinares : manducavit cum peccatori-
 » bas, ut gratiam cernens agnosceres po-
 « lestatem. » Recolantur cuncta, quæ su-
 pra anum. 128, diximus de asperitatibus,
 sive afflictionibus corporalibus Christi Do-
 mini in lecto, victu, vestitu, vigiliis, aliis-
 que hujusmodi : ex quibus palam constabit,
 vitam communem, sive familiarem, qua
 in procuranda hominum salute juxta finem
 Incarnationis usus est Dominus, fuisse si-
 mul asperam, et sui sacratissimi corporis

afflictivam. Modo addimus, in nullo cano- Nota,
 nico libro legi, quod Christus comederit
 camos, nisi tantum agnum paschalem :
 quod ad cæremoniarn. et illius legis religio-
 nem pertinebat, ut recte observavit Petrus
 Duran, *in lib. perer/rinat. filii Dei, cap. 2,*
 §22. Et quidem vitam communem (qualis
 ad aliorum conversionem requiritur. quam-
 que Christus Dominus in se expressit),
 posse optime componi cum abstinentia a
 carnibus, jejuniis, vigiliis, pedum nudi-
 tate, aliisque asperitatibus corporalibus,
 facile ostenditur. Tum exemplo Apostolo-
 rum, qui juxta institutum Christi Domini
 duxerunt vitam communem conversioni
 animarum necessariam; et tamen ea omnia
 præstiterunt. ut fuse ostendimus a num.
 232. Tum exemplo omnium fere sacrarum
 religionum, quæ zelo animarum per suos
 alumnos incumbunt : referunt enim vitam
 communem, quantum ad proximorum sa-
 lutem oportet ; et tamen plura sustinent
 aspera, et carni contraria ut abstinentiam
 a carnibus, jejunia, vigiliis, chorum, et
 alia hujusmodi. Quæ satis declarant, Chris-
 tum Dominum potuisse ducere, et de facto
 duxisse vitam communem, ut Divus Tho-D. Tho.
 mas eo loco affirmat : et simul potuisse du-
 cere, atque de facto duxisse vitam pluribus
 incommoditatibus, sive asperitatibus cor-
 poralibus afflictam, ut ipse S. Doctor, et alii
 Patres tradunt locis superius relatis, et
 magis constabit ex immediate dicendis.

150. Ad confirmationem primam res-Occorn-
 pondetur cum D. Hieronym. *m lib. aaver-mx* ^{Iuf Pn'} con-
 sius Jovinianum, ubi hæc habet: « Illud
 « autem, quod proponere Adversarius au-Hieron.
 « sus est. Dominum voratorem, et potato-
 « rem vini a Pharisæis appellatum. et quia
 « ad epulas ierit nuptiarum, et convivium
 a non despexerit peccatorum. existimo
 a quod nobiscum faciat. Iste est Dominus
 « (ut arbitraris) vorator, qui quadraginta
 a diebus Christianorum jejunium sancti-
 a ficavit : qui beatos appellat esurientes, et
 « sitientes : qui escam habere se dicit, non
 « quam discipuli suspicabantur, sed quæ
 a in perpetuum non periret : qui de die
 a crastina cogitare prohibet : qui cum esu-
 a rere, et sitisse dicatur, et ivisse frequenter
 a ad prandia, excepto mysterio, quod in
 a typum suæ passionis expressit, et pro-
 a bandi corporis veritate, nec gulæ scri-
 a bitur servisse, nec ventri. Qui divitem
 a purpuratum propter epulas narrat in
 a tartaro ; et Lazarum pauperem ob ine-

■ diam dicit esse in sinu Abrahæ. Qui
« quando jejunamus, ungi caput, et lavari
« faciem præcipit, quod non gloria homi-
« num, sed Domini jejunamus. Qui come-
« dit quidem post resurrectionem partem
« piscis assi, et favum, non propter esu-
« riem, et gutturi suavitatem, sed ut ve-
ritatem sui corporis comprobaret. Nam
« quotiescumque mortuum suscitavit, jus-
« sit ei dari manducare, ne resurrectio
« phantasma putaretur. Et Lazarum post
« resurrectionem ob hanc causam scribi-
« tureum Domino inisse convivium. Nec
« hoc dicimus, quodjiegemus pisces, etcæ-
« tera (si voluntatis fuerit) in cibo essesu-
« menda. Sed quomodo nuptiis virginita-
« tem, ita saturitati, et carnibus jejunia
« spiritumque præfenmus. » Hæc S. Doc-
tor. Ex quibus constat objectionem esse
Pharisiacam, Dominumque in conviviiis
(quæ ut peccatores converteret, non recusa-
bat). maximam observasse temperan-
tiam, et parsimoniam: minimeque deviasse
ab illis commendationibus, quibus jeju-
nia, et pœnitentiam laudaverat, et quæ
pertinent ad vitam asperam, sive ad car-
nis macerationem.

Ad secundam confirmationem responde-
tur negando consequentiam, cujus vim di-
cit D. Thom. *opusc.* 19. *cap.* 6, his verbis :

« Dicendum quod quamvis non sit præcep-
« tum, quod nihil pecuniæ ad usus neces-
« sarios reservetur, est tamen consilium :
« nec Dominus oculos habuit, quasi alias
« ei non potuisset provideri ; sed ut infir-
« morum gerens personam, ut sibi licitum
« crederent, quod a Christo observatum
« viderent. Unde Joan. 12, super illud :
« Et oculos habens, dicit Glossa : Cui mi-
« nistrant Angeli, oculos habet in sumptus
« pauperum, condescendens infirmis. Et
« super illud Psalm. 103 : Producent fce-
« num jumentis, dicit Glossa : Dominus
« oculos habuit in usus eorum, qui cum
« ipso erant, et suos, personam infirmo-
« rum magis suscipiens, ut ibi : tristis est
« anima mea. Habuit et religiosas mulie-
res in comitatu, quæ ministrabant ei de
« substantia sua. Prævidit enim multos
« infirmos futuros, et ista quæsituros : et
« tamen oculos, quos habebat, ex possessioni-
« bus non impleverat, sed ex his, quæ ei
« a devotis fidelibus administrabantur. »
Ex quibus liquet, oculos non fuisse contra
maximam Christi paupertatem : tum quia
erant in usus pauperum : tum quia non

erant ex redditibus, sed ex eleemosynis:
tum quia illis usus est Dominus per quon-
dam condescensionem ut consolaretur
infirmos, ostendens id non esse illicitum,
ut magis infra declarabimus. Eandem doc-
trinam tradit D. Bonavent. *in opusc.*
paup. Christi, ubi relatis auctoritatibus,
quas D. Thom. expendit, concludit : « Ex
« his Glossis manifeste apparet, quod mo-
« dus habendi oculos in Domino in nullo
« minuit paupertatem. Sic enim Dominus
« condescendit infirmitati, et necessitati,
« ut tamen salva esset forma paupertatis,
« et exemplum, quod præcipue monstrare
« venerat hominibus. Juxta quod dicit
Apostolus : Factus est pro nobis egenus,
ut illius inopia divites essemus, pau-
« pertatem videlicet altissimam voluntarie
« imitando. » Fusius id prosequitur S. Doc-
tor *in apologia pauper*, ubi post plura in-
quit : « Non igitur oculi Christi ad fomen-
« tum cupiditatis trahendi sunt. Sicut in
Salvatore nostro crucifixo nihil fuit,
« quod sæculares glorias, aut delicias sa-
peret : sic nihil egit, nihil docuit, per
quod mundi divitias appetendas esse
monstraret ; quin potius ut nos ad perfec-
« tæ paupertatis amorem accenderet, in
hujus mundi campum hostem impugna-
« turus ingrediens, de pauperrima matre
pauperrimus prodiit. Sed et hostiam Deo
« Patri ut Pontifex offerens, nudus in cruce
pendit. Necnon ut veritas ejus tan-
quam perfectissimæ rectitudinis medium
nequaquam discordaret ab extremis, tota
ipsius vita caminus paupertatis suit. Hu-
jus igitur invictissimi ducis nuditate
« tanquam armatura circumdati, et in eo
sperantes, qui ait : Confidite, ego vici
« mundum, in ipsius pauperis crucifixi no-
« mine hostiles excipiamus insultus. »

151. Augmentum vero difficultatis con-
firmationi insertum non premit; quia acer-
tum est, Apostolos pauperrimos fuisse : id
quippe prædicatores fidei decebat, ut sece-
rius, ac melius susciperetur eorum doctri-
na, ut agens de insigni Christi paupertate
optime tradit D. Thom. 3 *part. quæst.* 40, d. 1.
ari. 3, his verbis : « Dicendum quod Chris-
« tum decuit in hoc mundo pauperem vi-
« tam ducere. Primo quidem, quia hoc
« erat congruum prædicationis officio,
« propter quod ipse de se dicit. Marc 1 : Ea-
« mus in proximos vicos, et civitates, ut
« ibi prædicem : ad hoc enim veni. Oportet
« autem prædicatores verbi Dei, ut omnino
vacent

vacent prædicationi, omnino a sæcula-
rium rerum cura esso absolutos ; quod
« facere non possunt, qui divitias possi-
« dent. Unde et ipse Dominus Apostolos ad
« prædicandum mittens, dicit eis Malth.
« 10. Nolite possidere aurum, neque ar-
« genium. Et ipsi Apostoli dicunt Actor. 6 :
« Non est æquum nos relinquere verbum
« Dei, et ministrare mensis. » Deinde pro-
posita secunda ratione, prosequitur : « Ter-
« tio ne si divitias haberet, cupiditati ejus
« prædicatio adseriberetur. Unde Hiero-
« nym. dicit super Matth. Quod si disci-
« puli ejus divitias habuissent, viderentur
« non causa salutis hominum, sed causa
« lucri prædicare. Et eadem ratio est de
« Christo. Quarto ut tanto major virtus di-
« vinitatis ejus ostenderetur, quanto per
« paupertatem videbatur abjectior. Unde
« dicitur in quodam sermone Ephesini
« Concilii : Omnia paupera, et vilia eligit ;
« omnia mediocria, et plurimis obscura,
« ut divinitas cognosceretur orbem trans-
« formasse terrarum : propterea pauperem
« lamelegit matrem, pauperiorem patriam,
« egens fuit pecuniis, et hoc tibi exponit
« præsepe. » Unde cum Apostoli perfectis-
sime imitati fuerint Christum Dominum,
et munus prædicationis optime excercue-
runt, strictissimam paupertatem professi
sunt contemnendo possessiones, et mundi
divitias. Et ita S. Doctor *opusc.* 19, *cap.* 6,
inquit : « Primordium perfectionis in
« Christo, et Apostolis fuit. Sed ipsi non
« leguntur sua relinquentes aliquas posses-
« siones habuisse in communi, imo potius
« legitur, quod neque etiam domos habe-
« hant ad manendum. Ergo perfectio pau-
« perum non requirit aliquas possessio-
« nes communes. » Et *opusc.* 17, *cap.* 15,
ait : « Quis autem dicat, nisi hæreticus,
« primam instructionem discipulorum a
« Christo perfectioni Evangelicæ derogare?
« Mentiuntur ergo in doctrina fidei dicen-
« tes minoris perfectionis esse eos, qui
« communibus possessionibus carent, et
« Bonavent. *in Apolog. paup.* refert ex
Eusebio *lib. 1 Ecclesiast. hist. cap.* 13,
quod et cum post Christi ascensionem Aba-
« garnes Rex sanatus esset a Thaddæo Apos-
« tolo, et præciperet eidem dari aurum, et
« argentum, ille non accepit dicens : Si
« nostra reliquimus, quomodo accipiemus
« aliena. » Quem divitiarum contemptum,
et generosam paupertatem imitari decet
Prædicatores, qui longissimas terras pene-

trant, ne si aurum, et argentum transmit-
tant, videantur, ut inquit D. Thomas, *non*
causa salutis hominum, sed causa lucris prædicare.
Quod autem Apostoli quandoque di-
« pecunias receperint, quas fideles venditis
possessionibus ante eorum pedes ponebant,
minime præjudicat excellenti eorum pau-
pertati ; quia eas recipiebant, non ut apud
se retinerent, tanquam domini ; sed ut
illas in usum communem fidelium, et præ-
sertim pauperum, tanquam omnium mi-
nistri erogarent. Atque ab ista, et aliis
temporalibus curis, quamprimum potue-
runt, se expedites dixerunt Actor. 6: Actor. 6.
« Non est æquum nos derelinquere verbum
« Dei, et ministrare mensis. Considerate
« ergo fratres viros ex vobis boni testimo-
« nii septem, plenos Spiritu sancto, et
« sapientia, quos constituamus super hoc
« opus. Nos vero orationi, et ministerio
« verbi instantes erimus. »

Nec tamen universaliter negamus, quod
aliquibus conveniat habere possessiones in
communi, quia ut D. Thom. *opusc.* 17, *cap.* u. 1.
16, docet : « Expedit possessiones commu-
« nes possideri propter eos, qui non sunt
« summæ perfectionis capaces, qualis in
« primis credentibus fuit, qui tamen im-
« perfectiores omnino negligendi non erant:
« sicut etiam Dominus, cui Angeli minis-
« trabant, oculos habuit propter necessita-
« tem aliorum ; quia scilicet ejus Ecclesia
« oculos erat habitura, sicut Augustinus
« dicit super Joannem. Unde si qua sit con-
« gregatio, in qua omnes ad majorem per-
« fectionem tendant, expedit eis communes
« possessiones non habere. »

152. Ut autem ea quæ in argumento, et Notabi-
confirmationibus dicuntur de vita commu-
ni, de minori austeritate, de paucioribus
jejuniiis, et de oculis Christi Domini, peni-
tus elidantur, et evidentius appareat inde
minime inferri, quod asperitas vitæ in
victu, et vestimentis, et magna paupertas
plurimum non faciant ad nostram perfec-
tionem, habenda præ oculis est doctrina,
quam tradit D. Bonavent. *in apolog. pauperum*, *resp.* 1, ubi ait : « Refulgent a Christo
« tanquam a totius nostræ salutis exem-
« piari, et originali principio actus multi-
« formes. Nam quidam actus in ipso respi-
« ciunt sublimitatem potentiæ, quidam sa-
« luti pientiae lucem, quidam severitatem ju-
« dicii, quidam officii dignitatem, quidam
« condescensionem miseriæ, quidam in-
« formationem vitæ perfectæ, ut pauper-

« totem servare, virginitatem custodire. «Deo, et hominibus seipsum subdicere, « noctes in oratione pervigiles ducere, pro « crucifixoribus exorare, et morti se summa charitate etiam pro inimicis offerre. « Cum igitur sex sint huiusmodi actuum « varietates, in his ultimis duntaxat ipsum « imitari est perfectum. Nam in illis quæ « sunt excellentiæ singularis, est impium, « et Luciferianum, nisi fuerit alicui privi- « legii singularis dono concessum. In his « autem, quæ sunt severitatis, et dignita- « tis, est praesidentium, et Prælatoruin. In « his quæ condescensionis, est infirmorum, « in quantum loquimur ad actum extrin- « secum. Nequaquam igitur, ut dogmati- « zat, summa Christianæ perfectionis con- « sistit in universali imitatione actuum « Christi, sed tantum illorum, qui vitæ « perfectæ imitationem respiciunt. » Et ne quis putaret, aliquos fuisse in Christo Do- mino actus imperfectos, observat idem S. D.Bvtn. Doctor, *cap. 1, respems. I*, quod « cum « loquimur de Christi operibus, potest fieri « sermo vel de ejus opere interiori, vel ex- « teriori. Interius dicimus opus operans : « exterius opus operatum. Omne autem « opus Christi operans, sive interius, est « perfectissimum, quia ex perfectissima « charitate processit : et hoc est opus, et « actus perfectissima* voluntatis, et virtu- « tis. Opus vero ejus exterius in se consi- « deratum aliquando fuit perfectum de « genere actus, utputa morti se offerre, vel « animam pro ovibus ponere : aliquando « imperfectum, ut a facie persequentium « fugere, et seipsum abscondere, et pro « amoiione calicis exorare. Veruntamen « hoc opus relatum ad Christi charitatem, « et rationem, et causam, quare hoc facie- « bat. et ad personam suam, efficitur per- « foetissimum. « Quam doctrinam confir- D. Aog.niat autoritate D. August, et D. Bernardi, d'.bom'6l deinde prosequitur : « Ipsa condescensio « Christi, qui membris suis condescendebat « infirmis, et imperfectis, ex sublimitate « procedebat perfectissimæ charitatis. Si- « cut enim humanam assumendo naturam, « in nostris quidem factus est humilis, sed « in propriis permansit excelsus : sic et « summae charitatis dignatione ad actus « quosdam nostræ imbecillitati, et imper- « fectiioni conformes deprimitur, et a sum- « mæ perfectionis rectitudine non curva- « tur. Ac per hoc verum est, quod Christi « perfecta sunt omnia opera ad ipsum re-

«lata. Utrum etiam est, quod Christus «etiam fecit aliqua opera, infirmorum in « se suscipiendo personam, et ad nostra « condescendendo infirma, et imperfecta. « Verum nihilominus, quod eorum oppo- « sita laudabiliter possunt fieri : et lauda- « bilius est facere illa pro loco, et tem- « pore, quam omittere. Verum etiam, quod « nunquam ex hoc discipulus est super ma- « gistrum, quia nullus tanta charitate as- « cendit ad illa fortia, quanta Christuscon- « descendit ad ista infirma, et ideo magister « est semper supra discipulum, »

Quam doctrinam applicat, eaque pro>h] qualitate rei præsentis utitur idem S. Doc-j^* tor in eadem apolog. resp. 2, cap. 3, in bunc^ modum : « Omnibus constat, quod tom je- « junare, quam comedere fieri potest non « solum perfecte.et imperfecte, verum etiam bene, et male, et sancte, et impie, secun- a dum rationem diversorum finium, et cir- « cunstantiarum. In hoc tamen est diffe- rentia inter jejunia servare, et jejunia « solvere, quod primum de se est difficile, a et arduum, ac de se efficax ad repressio- « nem carnalis libidinis, et exercitationem « spiritualis virtutis, et ideo de ratione sui « generis est bonum, et ad perfectionem « ordinatum. Secundum autem, scilicet je- « junia solvere, facile est, et carni suave, « et ad quod inclinatur naturalis infirmi- « tas; et ideo imperfectum de se. quamvis et perfecte fieri possit, ratione circums- a tanliæ superadditæ, utpote cum a viro perfecto sit ratione debilitatis propriæ, a vel condescensionis fraternæ. Fatemur a igitur una cum illo, contra quem scribit, « quod loquendo de natura huiusmodi ac- « tum, perfectius est jejunia servare, «quam solvere; et quod Christus omnis « virtutis exemplar et pro tempore jejuna- « vit, et pro tempore jejunia solvit, ut in « primo austeritatis vitæ præberet exem- « plum, et in secundo humanæ infirmitati « præstaret solatium. Propter quod et pri- « mum fuit rigoris, secundum condescen- « sionis; utrumque tamen perfectum in « Christo, quia ex perfectissima charitate « processit. Nam condescensio, ut ex præ- « determinatis est evidens, nullam imper- « fectionem ponit in condescendente, sed in « eis solum, quibus condescenditur, vel in « ipso genere actus. Hoc si voluisset calum- « niator advertere, varios in quos incidit, « falsorum dogmatum declinasseterrores.s Hactenus Seraphicus Doctor.

yws 153. Et juxta hanc doctrinam, quando objectione, et confirmationibus opponi- lur. Christum Dominum duxisse vitam finniunem in victu, et potu, et vestimen- tis, non mullum jejunasse, habuisse locu- los, et alia huiusmodi, ut hinc colligatur pœnilenliam, et asperitates corporales non mullum intéréssé ad nostram perfectionem (prælerquam quod hæc magna ex parte de- ficiunt, et falsa sunt, ut ex supra dictis constat), respondendum erit, actus quibus Christus Dominus hæc fecit, fuisse opera condescensionis, non vero informationis vite perfectæ. Voluit enim ipse per illos actus præsiare solatium humanæ infirmi- tati, ostendendo prædicla licere, ne homi- nes desperarent, quorum plures nolunt conari ad magis egregia virtutum opera. Sed simul ipse Dominus exercuit plurima opera, quæ non sunt condescensionis, sed informationis vitæ perfectæ, non solum prædicando, sed etiam jejunando, utendo vilibus vestimentis, non utendo calceis, coaeta sæcularia contemnendo, parcendo inimicis, suslinendoque quamplurima ad- versa, aspera, et dolorosa, tam in vita, quam in morte. Ad perfectionem autem nostram non pertinet imitari Christum Dominum in actibus condescensionis, quia huiusmodi actus etsi relati ad personam Christi sint excellentissimi, utpote facti ex perfectissima charitate; nihilominus, ut D. JBonavent. inquit, important imperfectio- nem in his, quibus condescenditur, et in ipso genere actus. Unde non solum licet omittere prædictos actus, v. g. non jeju- nandi, aut habendi loculos; sed etiam laudabilius est, et magis perfectum exer- cere actus contrarios jejunando, et relin- quendo omnia temporalia, aliaque exer- cendo huiusmodi. Perfectio ergo nostra desumenda est per imitationem, et confor- mitatem ad illos Christi Domini actus, qui pertinent ad informationem vitæ perfectæ, »&M.et quibus, ut loquitur D. Bonavent. auste- ritatis vitæ præbuit exemplum, cujusmodi fuerunt non solum prædicare, et procurare animarum salutem, sed etiam contemplari, solitudinem petere, jejunare, abstinere a carnibus, uti vilibus indumentis, carere propria domo, et aliis rebus temporalibus, aliaque plurima incommoda, et aspera pati, ut supra expendimus a num. 128. Unde merito inferimus, et statuimus hæc omnia perlinere ad perfectionem vitæ christianæ, et religiosæ, mullumque conferre ad ejus

augmentum; et consequenter prædictam perfectionem non recte, nec satis explicari per zelum animarum solitarie acceptum, et a pernitentia divisum; sed oportere quod huiusmodi zelus asperitatibus corporalibus associetur, atque ideo melius, et perfectius esse incumbere mortificationi, sive poeni- tentia), et animarum saluti, quam soli ani- marum zelo insistere, non exequendo ope- ra poenitentiaæ.

154. Nec hæc doctrina'iquæ in operibus Robora- Christi Domini distinguit actus condescen- cedens sionis, quos imitari non obligamur, sed^'^^ possumus laudabiliter, ac laudabilius omit- tere; et actus informationis vitæ perfectæ, quos imitari pertinet ad nostram perfectio- nem) est solius D. Bonaventuræ, sed etiam D. Thomæ, ex quo potest amplius roborari. Nam opxisc. 19, cap. 6, inquit : a Quamvis « non sit præceptum, quod nihil pecuniæ « ad usus necessarios reservetur; est tamen a consilium. Nec Dominus loculos habuit, « quasi alias ei non potuisset provideri; «sed ut infirmorum gerens personam, ut « sibi licitum crederent, quod a Christo ob- « servatum viderent. Unde Joan. 12, super « illud : Et loculos habens, dicit Glossa : « Cui ministrant Angeli, loculos habet in « sumptus pauperum, condescendens infir- a mis. Et super illud Psalm. 103 : Produ- a cens fcenum jumentis, dicit Glossa : Do- « minus loculos habuit in usum eorum, qui a cum ipso erant, et suos, personam infir- a morum magis suscipiens, ut ibi, Tristis « est anima mea. Et ibidem in resp. ad 14, « ait : Dominus pecuniam reservari fecit « ad necessarios usus, ut infirmis condes- « cenderet. Et ideo non est reputandum pro « superstitione, si aliqui perfecti viri pecu- « niam reservare nolunt : sicut etiam ut « infirmis condescenderet, cum publicanis « comedebat, et vinum bibens, et aliis ci- « bariiscommuniter utens.» Quod maxime pertinere videtur ad rationem vitæ com- munis, ut fuse ponderat Nieremberg. ubi supra. Sed tamen D. Thom. illud reponitNiercm. inter opera condescensionis, non inter ac-D' Th0* tus informationis vitæ perfectæ. Desumpsit autem uterque S. Doctor hanc doctrinam ex antiquioribus Doctoribus, Ambrosio, Au -d. Amb. gustino, Chrysostomo, Gregorio, et Hugone β; c^"]; de S. Victore, quorum testimonia refert D.D-GreK. Bonavent. loco citato, inresp. 1, cap. 1. Exs. viet, quibus D. Chrysostom, ait : « Videte quanta β « est Christi in condescensione diligentia, « sicut cum comedebat, et bibebat, cum vi-

« deatur ex adverso Joannes faciens : et
« hæc Judæorum gratia salutis facit, magis
« autem orbis terrarum universi. » Addit-
que D. Bonavent. « Quid his clarius dici
« potest? In quibus dicit Christum condes-
« cendisse in cibo, et potu Judæis, qui uti-
« que infirmi erant, non tam carne, quam
« mente; nam et infirmitatem carnis ipse
« Joannes habebat. » Unde licet concederetur
Christum comedisse carnes, quod tamen
nisi de cœna mystica agni paschalis non
constat, minime adhuc inferretur, ad
perfectionem nostram spectare carnes com-
edere, et in hoc Christum imitari ; quia
illarum esus in Christo fuit actus condes-
censionis. quem laudabiliter, et laudabilius
omittere possumus jejunando, et a carnibus
abstinendo.

155. Tertio contra ea, quæ de mortifica-
tione corporali in vestimentis, et nuditate
pedum diximus, quatenus confert ad per-
fectionem, potest opponi ex Baeza *tom. 1.*
in Evang. lib. 2, cap. 7, § 11, ubi hæc ha-
bet : « Miror in Ignatii pœnitentia id, quod
« omnes mirari cuperem, quod is gladius,
« qui tam immaniter versatus fuit a primo
« conversionis die, tandem cum ad Societa-
« tem instituendam accedit, occultatur, et
« quasi cooperitur, ut plures metat in aream
« Christi. Qui cilicio opertus, et sacco, qui
« nudis plantis, et capite nudo incedit a
« principio, Societatem fundaturus laneo
« pallio tegitur, calceos sumit, caput ope-
« rit. » Deinde subdit : « Si Ignatius collec-
« turus Societatem gladium exacutum re-
« linqueret, saccum, cilicium, famem os-
« tentaret, quoties hypocrisis notam incur-
« reret? Quoties spuaretur? Quam paucos
« socios ascisceret? Verum sapientior ipse
« gladius acutus, non hypocritum impe-
« rium portans, pallio, et calceis obtegit
« gladii duritiam. Et stans replevit omnia
« morte : ejus exemplo innumeri primige-
« niti, adolescentes nobiles, divites, ma-
« gnæ expectationis homines pristinam fas-
« tidientes vitam, immoriuntur Christo. »
Ergo vestimentorum asperitas, et pedum
nuditas nihil, aut fere nihil ad perfectionem
conducunt. Patet consequentia : tum
quia si conducerent, eis utens non diceretur
portare *hypocritum imperium*, sed potius
medium utile ad perfectionem. Tum etiam,
quia illa, quæ perfectioni deserviunt, non
contemnuntur apud Catholicos, sed potius
ad imitationem, atque virtutis amorem ex-
citant : saccus vero, cilicium, et famis indi-

cia contemptum pariant ; eis quippe utens,
inquit Baeza, *quoties spuaretur? quampau-*
cos socios ascisceret? Et oppositus tenor
trahit ad Christum innumeros adolescentes,
primogenitos nobiles, divites, et magni
expectationis.

Confirmatur, quia ita abest, ut asperitas
vestimentorum, et pedum nuditas confe-
rant ad perfectionem, quod magis illam
impedire videntur. Quod sic ostenditur:
nam proprium perfectorum est alios ad
perfectionem trahere, et ad Christi mores
convertere : ad id autem expedit horrorem,
et rigorem non præferre in vestimentis;
sed potius illorum usui accommodari, quos
convertere, et ad Christum trahere deside-
ramus : ergo vestimentorum asperitas, et
pedum nuditas non tam inferunt, quam
impediunt perfectionem. Minor, in qua
poterat esse difficultas, probatur ex Velas-
quez *tom. 1, in epist. ad Philip, cap. 2, vers.*
11, annot. 9, morali, num. 15, ubi refert
hæc verba D. Hieronymi : « Vestibus lineis
« utuntur. Egyptii Sacerdotes, non solum
« intrinsecus, sed et extrinsecus. Porro re-
« ligio divina alterum habitum habet in
« ministerio, alterum in usu, vitæque com-
« muni. » Subdit tunc Velasquez : « ὅτι τῶν
« nam inde religionem pensitans Hierony-
« mus, quod pro aliorum utilitate lineam,
« et subtilem, sicubi opus est. vestem de-
« ponat, et communem cum populo asso-
« mat. Sed et hac omnino de causa nullus
« Jesuitis certus habitus, nullum indumenti
« genus, sed juxta decentem ejus, in qua
« degunt, regionis Sacerdotum usum, ac
« modum signate præscriptum. Quod sane
« ita mordicus retinuit semper Societas, ut
« ipsimet ethnicorum habitui sese confor-
« mare, et dum inter Japonios, et Sinas de-
« git, eandem, qua illorum Sacerdotes, et
« litterati viri utuntur, togam assumere non
« dubitet ; adeo suam frontem populo con-
« venire studet, atque alias vestes interio-
« ris, atque exterioris conversationis asst-
« mere, et commutare. »

156. Priusquam hæc diluamus, certo
statuendum est. usum cujusvis sacræ Re-
ligionis circa vestimenta esse absolute bo-
num, et omni reprehensione indignam,
cum sit ab Ecclesia approbatus. Unde nulla
Religio, sive isto, sive illo modo circa suo-
rum indumenta disponat, potest, aut debet
reprehendi.

Deinde supponendum etiam est. anti-
quissimum esse institutum ut qui profiten-
tur

tur mundi contemptum, et poenitentiam,
Lxxxiugulari, et notabili habitu induantur, ut
cenira hajrelicos disputans tradit eisdem
tci verbis Bellarminus *tom. 2, lib. 2, de Mona-*
M%.ckis, cap. 40, idque probat ex Dionys. Atha-
nas. Tertull. Basii. Ambros. Hieron. Au-
fçVf gosl. Gregor, et aliis Patribus, adjunctis
etiam Conciliis. « Jam quod attinet (addit
aridem Bellarminus), ad rationem habitus
t monastici (et eadem est de habitu religioso)
il 51 ea redditur ab iisdem Patribus. Nam cur
RBI vestem mutet monachus futurus, ratio-
nem dicit esse Dionysius *cap. 6 Eccles.*
« Hierarch, ut significetur vitæ mutatio.
I « Cur certo, et proprio utantur Religiosi
i vestium genere, rationes duas reddit Ba-
I « silius, quæst. 22, ex diffuse explicatis.
« Prima ratio est ad designandam propriam
« professionem. Si enim convenit, ut aliter
« vestiantur Senatores, aliter nobiles, ali-
« tior rustici : et si Paulus 1, ad Corinth.
« II, jubet virum aperto capite orare, ad
« significandam potestatem; mulierem vero
« velato, ad significandam subjectionem :
« cur non conveniet Religioso certam ves-
« tem deferre, ad significandum statum
« suum? Secunda ratio est, ut Religiosi
« saltem inviti cogantur recte vivere. Si
« enim non haberent certum habitum, non
« internoscerentur ab aliis. At nunc statim
« ab omnibus cognoscuntur, et observantur;
« elsi quid agant contra suam professio-
« nem, ab omnibus notantur, et reprehen-
« dantur. » El bene advertit Suarez *tom.*
4, de llegal. tract. 8, lib. 1, cap. 5, id non
oriri ex peculiari regula, sed pertinere
quodammodo ad jus commune status reli-
giosi) quia habitus religiosus datur non
lanium ad humanum usum, sed tanquam
signum, et lessera propriæ professionis : eo
autem ipso, quod aliquis assumit aliquod
munus, vel statum cum perpetua obliga-
tione sustinendi illud, consequenter obli-
gatur ad non deponendum proprium si-
gnum publice institutum, et datum ad
significandam talem professionem. Unde
Religiosi professi temere dimittentes suæ
Religionis habitum, peccant graviter, et
incidunt in excommunicationem, ut sta-
tuitur in *cap. Ut periculosa, ne Clerici, vel*
Monachi, in 6, et tradunt communiter Doc-
lores, tum ibi, tum in *cap. Deus qui, et cap.*
ixCkrici, de vita, et honest. cleric.
Utantur autem diversæ Religiones diver-
sis habitibus, ut expressius significetur ea-
rum diversa professio. Et quidem aliquæ

utunlur indumentis valde asperis, et cal-
ceos dimitunt, ut non solum exprimantur de-
suam poenitentem professionem, sed etiam
mortificationem sustineant, et iis asperita-
tibus corpus castigent, et redigant in ser-
vitudinem, ut ex Patribus tradit Bellarminus
ubi supra, his verbis : « Cur autem veste
« horrida, ut sacco, aut certe simplici, et Beltarm.
« vili utantur, causam reddunt Hieronym.
« et Cassian. locis citatis : tum ad agendam
« poenitentiam, tum ad mundi contemptum
« demonstrandum. Nam saccos, et asperas
« vestes habitum esse poenitentium, Scrip-
« tura testatur, cum inducit Achab poeni-
« tentem sacco indutum, 3 Regum, cap.
« 21, et Heliam veste pilosa tectum, 4 Re-
« gum, 1, et Ninivitas sacco vestitos, Jonæ
« 3, et Joannem pilis camelorum utentem,
« Matth. 3, et denique multos alios circum-
« euntes in melotis, et in pellibus capri-
« nis, ad Hebr. II. » Unde non bene audiet
apud Catholicos, qui hæc poenitentia, hu-
militatis, et contemptus mundi signa ausus
fuerit reprehendere, irridere, aut parvifa-
cere. Applausus vero consequuntur apud
hæreticos, quibus familiare est humilia, et
aspera Religiosorum indumenta spernere.
Ex quibus Lutherus in *articulis damnatis, L^{ter}*
artic. ult. pronuntiavit, *prxstare omnes sac-*
cos mendicitatis delere. Melanchton in *apo-*
j^{gdē}log. pro Confess. Augustana, vocavit hæc
observationes fatuas, et hypocriticas simula-
clesph. Magdeburgenses *cent. 4, cap. 6*,
dixerunt esse *res superstitiosas, et non con-*
formes Scripturæ, nec usui prioris Ecclesia.
Et de Wiclepho illorum præcursore Wal-
densis *lib. Doctrin. fidei antiq. cap. 27*, re-
fert : « Wicleph in tractatu diabolico de
« diabolo, et membris ejus, cap. 2, versus
« finem, sic diabolizat in ista materia : Nos
« credimus, quod Christus concessit suo
« ordini libertatem in signis sensibilibus,
« et habitibus ; sic tamen, quod virtutes
« servantur in anima. » Unde inferebat
usum sacrarum Religionum esse Christi
institutioni contrarium. Addit Waldensis :
« Ecce ut offendit istum in materia signo-
« rum, quod constanter scilicet retinent
« similem vestituram, quamvis aliquando
« mutatam; et ideo extraneat iste doctor
« varietatis, et filius inconstantiæ Religio-
« sos perfectos ab ordine Christi, quia ipsos
« vestes suas variare non aspicit. Hic plane
« incidit in hæresim Lampelianorum, qui
« ideo vocantur hæretici, quia Religiosis
« dixerunt licere vagari, et in quacunque

Asrera
quæ
vesti-
menu
defen-
denior,
ei laod-
danion

Nota,
hæreticos, quibus familiare est humilia, et
aspera Religiosorum indumenta spernere.
Ex quibus Lutherus in *articulis damnatis, L^{ter}*
artic. ult. pronuntiavit, *prxstare omnes sac-*
cos mendicitatis delere. Melanchton in *apo-*
j^{gdē}log. pro Confess. Augustana, vocavit hæc
observationes fatuas, et hypocriticas simula-
clesph.

Walden-
sis.

Wal-
densis.

« vellent, migrare figuram, id est formam c habitus, secundum Damascenum lib. suo de hæresibus. cap. de Lampetianis « Impugnat deinde aliis pluribus impietatem Wiclephi, et tandem concludit : « l'inci-
« pium hujus observationis, quantum reor, « sumere debemus ex his sanctis viris, a « quibas sub scripta lege religio peculiaris « ortum habebat, scilicet Helia, et postero « ejus Joanne Baptista. Quorum uterque, « teste Scriptura, veste usus est notabiliter « segregata a veste vulgari; et hoc continuo, « sine omni variatione. De quorum primo « notatur quantum ad ejus habitum, 4 « Reg. 1, Ochozia rege quærente, cujus fi-
« guræ, et habitus esset vir, qui occurrit « servis suis : Vir, inquiunt, pilosus est, et « zona pellicea accinctus renibus. Et ait « rex : Relias Thesbites est. Quem inter tot « millia populorum non judicasset esse « Heliam, saltem ex habitu, nisi solitus « fuisset habitu tali semper incedere, et « longe diverso ab habita populari. Quod « sequaces ejus fecerunt servantes pro ha-
« bitu, secundum quod eos ex habitu taliter « separato vocabat Apostolus dicens: Cir-
« coierunt in melotis, in pellibus caprinis, v ad Hebr. 11. Melotam autem describens « Glossa dicit, quod est vestis hispida ex « pilis contexta vel camelorum, vel capra-
« rum, vel taxorum, quali usus est Helias. « et alii. Unde Chrysost. super hunc locum « ad Hebr. homil. 38 : Hic, inquit, agitur « de Helia, et suis. Et ritus iste vestiendi v duravit usque ad tempora Joannis Bap-
« tistæ, de quo asseruit Evangelium, quod « sine omni variatione eundem vestiendi « ritum servabat, Marc. 1. Erat, inquit, a Joannes vestitus pilis camelorum, et zona « pellicea circa lumbos ejus. » Legatur etiam D. Thom. infra, quæst. 187, ari. 6, ubi resolvit, quod competit Religiosis vilitas vestium, quia Religio est status pœnitentiæ, et contemptus mundanæ gloriæ. Et
D Tho. 'n rex P^on5. "d 3, addit : u Maxime autem « videntur hoc non ex ambitione facere Re-
« ligiosi, qui habitum vilem deferunt, « quasi signum suæ professionis, qua con-
« temptum mundi profitentur. » Et in arg. Sed contra, refert Decret. 21, q. 4 : « Si « inventi fuerint deridentes eis, qui vili-
« bus, et religiosis vestibus amicti sunt, e corrigantur. Priscis enim temporibus « omnis sacratus vir cum mediocri, aut « vili veste conversabatur. » Videatur etiam D. Tho. 'dem S. Doctor opusc. 19, cap. 8, ubi vilita-

tem religiosarum vestium fusius defendit.

157. His suppositis, ad objectionem rc-s-^, pondetur negando assumptum, sive anteo-01. ^ dens, quod proponitur ex Baeza. Nam S. P. iwi Ignatius prudentissime quidem sibi, et suis elegit illa vestimenta, et calceos, quibus utuntur, quin inde ullam reprehensionem mereantur. Sei ad ul motus non est aliqui ex rationibus, quas Author ille proponit. Non quidem ad non *incurrendam notam hypocrisis, et ne spuaretur*; quia licet uteretur alio habitu strictiori, et magis pœnitenti, et licet calceos abjiceret ; nullam tamen hypocrisis apud Catholicos notam incurreret, sed potius mereretur laudem. Sicut Capucini, et alii Religiosi disalceati, et reformati a nullo Catholico vocantur hypocrita», quamvis magnam austeritatem præseferant tam in saccis, quam in pedum nuditate; sed magis laudantur, et venerationi cunctorum sunt. Et Ecclesia sancta id approbat, et commendat, ut patet in festo S. Petri de Alcantara, led. 4, ibi : « Quod vitæ genus « asperrimum ibi fceliciter coeptum per di-
« versas Hispaniæ provincias usque ad In-
« dias mirifice propagatum fuit. » Et lect. 6, dicitur : « Quem eodem momento in « coelum ferri B. Theresia procul distans « vidit. Cui postea apparens dixit : O felix « poenitentia, quæ tandem mihi promeruit « gloriam ! » Quod autem haeretici, et qui eos imitantur, hæc spernant, et spuant, nihili faciendum est a Sanctis, qui sciunt istis austeritates, et asperitates ab illis vocari *superstitiones, observationes fatuas, hypocriticas simulationes, etc.*, ut num. priced, vidimus. Quinimo hujusmodi vituperia inter coronas recensent, juxta illud Act. 5 : *Ibant* JWl *Apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.* Nec ipse S. P. Ignatius hæcs.ta vitavit, aut vitare voluit, de quo Ecclesia in ejus festo, led. 5, ait : *Cum nihil interim omitteret de studio alieni salutis, mirum ed quas ubique locorum ærumnas, ac ludibria devoraverit, etc.* Unde non recte dicitur, ipsum sibi, et suis eligisse calceos, et non saccum, *ne spuaretur, d incurreret notam hypocrisis.*

Nec melior est secunda causa, quæ additur, quia scilicet *valde paucos socios ascisceret.* Incredibile enim est, quod austeriorem habitum, et nuditatem pedum eligens pauciores habuisset imitatores. Imo vero qui magnam poenitentiam in prædicante attendunt, solent inde magis moveri ad imitationem

imitationem ipsius, ad emendationem vitæ, et ad simile institutum capessendum. Fuit equidem Joannes Baptista excellentissimus prædicator, de quo Marc. 1 : *Duil Joannes in deserto baptizans, et pr.rdicans baptismum pinitentir in remissionem peccatorum.* Et infra : *Et erat Joannes vestitus pilis cameli, it sona pellicea circa lumbos ejus, d locustas, d mtl sylvestre edebat.* Qualis vero effectus ad exemplum tantæ austeritatis, et pœnitentiæ in prædicante? *Ul egrediebatur ad tum,* inquit Evangelista, *omnis Judica regio, tl Jerosolymity universi, et baptizabantur ab ipso in Jordanis flumine, confitentes peccata sua.* Tot, ac tam publicas conversiones operabatur pœnitentis prædicatoris exemplum. îtniEiSeraphicus P. Franciscus, qui adeo pluribus asperitatibus internis, et externis dbm. utebatur, quales ex D. Bonavent. et Bellar-
^mino num. 147, vidimus innumeros tam in vita, quam post mortem socios, atque imitatores acquisivit, ut est per se manifestum. Et de S. Norberto inquit Ecclesia in ejus festo, lect. 4 : « Abdicatis ecclesiasticis « proventibus satis amplis, et patrimonio : in pauperes erogato, semel in die sub
« vesperam solo cibo Quadragesimali utens, nudisque pedibus, et lacera veste sub bru-
« mali rigore incedens, miræ austeritatis « vitam est aggressus. Potens igitur opere, « et sermone innumeros haereticos ad fi-
« dem, peccatores ad poenitentiam, dissi-
« dentes ad pacem, et concordiam revoca-
« vit. » Et S. Vincentius Ferrerius (quem Ecclesia in ejus festo, lect. 5, dicit rigidis-
simum tenorem in Aposolico prædicandi manere tenuisse, inviolabile semper jejuni-
um servasse, carnes nunquam comedis-
se, nec vestem lineam induisse), ingentem multitudinem Judaeorum, et Saracenorum ad fidem Christi convertit, et multa millia Christianorum a peccatis ad poenitentiam, et virtutem revocavit, ul eadem Ecclesia affirmat led. 4. Denique ut prolixitatem in re adeo clara vitemus, sacræ Religiones, quæ rigidius institutum tam m alimentis, quam in vestimentis observant, non pauciores edunt conversionum fructus, tam in Europa, quam apud Indos, et alias orbis nationes, ut ex professo describit Gravina in voce Turturis, 1 part. cap. 6, et 2 part. V-per Mam. Generalis autem horum ratio est, quam assignavimus numero 125, nempe ad Apostolicos viros pertinere prædicare potissimum poenitentiam : ut autem fructuose illam prædicent, oportet quod suo exemplo

illam approbent, manifestando in propria persona ejusdem praxim, et efficaciam. Quod ergo S. P. Ignatius illo modo circa9 p Ign suorum vestimenta, et calceos disposuerit, minime potest revocari ad motiva, quæ Baeza designavit ; sed revocandum est ad alias rationes prudentiales, nullaque reprehensione dignas. Quarum una videtur satis conveniens, quam assignat Nieremberg.xærem. lib. 1 doclr. ascel. dist. 10, cap. 92, his verbis : « Cæterum et alia ratione conve-
« nit Societati Jesu honestus, quamvis pau-
« per, vestitus 1 non tamen omnino vilis, « quemadmodum utuntur aliæ sanclissimæ « Religiones austeritatem externam pro-
« fessæ; nam est Religio non Monachorum, « sed Clericorum, quibus ob dignitatem sui « Ordinis honestus decet, etc. »

158. Ad confirmationem negamus ante-Diluitur cedens, et ad probationem neganda est minor, cujus falsitas evidenter constat ex tam immediate, quam supra dictis. Id vero quod ad eam suadendam adducitur, nullius momenti est. Nam in primis testimonium D. Hieronymi non est ad rem, solum enim dicit Ægyptiorum Sacerdotes uti lino intrinsecus, et extrinsecus : religionem vero Christianam ad id suos Sacerdotes non obligare, sed aliis vestimentis uti ad ministerium sacrificii, et aliis ad exercitia vitæ communis. Ex quo nihil infertur quod nostræ doctrinæ præjudicet : imo vero videtur inferri, quod si lino utimur ad sacrificia, alia veste utamur ad ministeria communia ; quod tamen nec Hieronymus affirmat. Ad id quod additur, concedimus non esse illicitum, quod Religiosi ex justa aliqua causa habitum proprium deponant, utputa cum opus est peregrinari apud infideles, ne scandalizentur, et fructus conversionum impediantur. Quod omnibus Religiosis concedit Innocentius III, in cap. Deus qui, de vita, inn. m et honest. cleric. Concedimus etiam, quod x n reli-
Patres Societatis non habeant habitum proprium, sed utantur communi accommodato regioni, in qua degunt, ul decernitur D' utr in pari. 6 Constil. cap. 2, § 15, ex quo principio infert Thomas Sanchez lib. G Thomas Summi, cap. 8, num. 70, eos, licet habitum SaUChCZ dimittant, non incurrere excommunicationem latam contra Religiosos temere dimittentes habitum. Concedimus tandem posse prædictos Religiosos apud Sinas, et Japonios se induere juxta communem, et popularem morem illarum gentium, ut fructuosius conversioni illarum studeant; licet

experientia compertum sit, usum proprii habitas, licet austeri et poenitentis, non semper obesse, ut constat in Religiosis Discalceatis S. Francisci, et aliis ; imo non semel prodesse plurimum, quia oportet praedicare gentibus poenitentiam; et Jesum Christum crucifixum, ut vidimus *tract.* 17. *disputat.* 7. *dub. unico*, § 7. Sed quod nec concedimus, nec ullo pacto credimus, est Patres Societatis apud Sinas, et Japonios induere togam Sacerdotum Idolorum illarum gentium, quidquid sit de litteratorum, et Mandarinorum vestibus. Quia ex una parte ad finem occultandi veram fidem, quando, et ubi oportet, sufficit uti vestimentis vulgaribus institutis in usum communem tegendi corpus, non vero in signum inn. in. protestativum falsae Religionis. Et Innocent.

III, in *cap. relato*, id Religiosis concedit, ut in terris infidelium possint assumere communem, et honestum habitum. Ex alia vero parte vestes Sacerdotum Idolorum sunt propriae, et peculiares religionis falsae, et designant superstitiosum cultum ; atque ideo illis uti est ab intrinseco illicitum. cum virtualiter importet recessum a fide Christi, et professionem falsae religionis ; sicut alia, quae retulimus loco citato, et de praedictis Sacerdotum ethnicorum vestibus ostendimus ex professo in *eodem dub.* § 5, *per totum*. Unde honori sacrae Societatis consulentes, fidem in hac parte non adhibemus Velasquio, qui forte illa ex aliquo falso rumore scripsit, vel aliarum vestium usum hyperbolice extendit ad insignem charitatem exaggerandam.

DLBIUM IV.

Quando charitatis augmentum, quod actibus ejus remissis correspondet, physice consideratur.

Redeamus jam ad punctum, a quo occasione praecedentium consectoriorum sese vocantium digredi coepimus, et videamus quo tempore conferatur augmentum illud praemii essentialis, quod praecedenti dubio statuimus deberi, et rependendum fore actibus charitatis remissis. Et quidem quod augmentum gloriae praediclis actibus debitum non conferatur statim, nec in hac praesenti vita, liquet omnino, cum gloria, ejusque incrementum pertineant ad futurum beatitudinis statum, quo praesens hic viatorum processus evacuatur. Sed quia

charitas (et eadem est ratio de gratia), solet in hac vita augeri, ut contingit cum justus in actus habitu ferventiores prorumpit ; merito inquirimus quando conferatur illud augmentum, quod correspondere, et deberi diximus actibus remissis, sive latitudinem habitus non superantibus. Daturne ubi primum ipsi eliciuntur, vel confertur alio hujus vitae tempore, aut denique reservatur dandum post mortem ? Et consulto in dubii titulo addimus ly *physice*; nam si certa sunt, quae *dub. praxced.* praemisimus, certum etiam est, charitatem statim augeri moraliter. Cum enim actus quilibet, elsi remissus, mereatur aliquod gloriae augmentum, nequit non charitas ut eliciens, et importans talem actum crescere moraliter, sive in jure consequendi majorem gloriam. Unde quaestio revocatur ad augmentum physicum charitatis in seipsa per additionem novi gradus, aut modi, quo intrinsece, et in ratione qualitatis fiat major, et magis perficiat subjectum, Quam difficultatem ob plures dicendi modos, qui in ea superanda occurrunt, per partes decidemus.

Proponitur prima conclusio.

185. Dicendum est primo, charitatem non statim augeri physice per actus remissos; atque ideo habentem v. g. charitatem ut quatuor, si eliciat actum ut duo, non statim consequi illud charitatis augmentum, quod praedicto actui correspondent per modum praemii. Ita D. Thom. *locis infra referendis*, cui communiter subscribunt discipuli, Cajet, et Conrad. 1, 2, q. 114, *artic.* 3. Idem Cajet, in *prxs. art.* 6, ubi Bannezftjem *dub.* 2, Arauxo *dub.* 4, *concl.* I, Joan, S. Thom. *disp.* 15, *art.* 4, Labat *disp. dub.* 2, *concl.* 2, Gonet *disput.* 10, *art.* 8, s. in *concl.* 2, Ferre *quxst.* 17, § 3, et *quxst.* 18, numero 27, Alvarez *lib.* 7, de *auxiliis, disput.* 60, *conclus.* 1, Nuno 3 p. *quxst.* 89, *artic.* 5, Montesinos 1, 2, *quxst.* 114, *disput.* 36, § *ullim.* Idem etiam tuentur Scotos in 4, *distinet.* 21, *quxst.* 1, Paludan. *ibidem, distinet.* 14, *quxst.* 1, Richardus in I, *dist. Msd.* 17, *art.* 2, *quxst.* 3, Valentia in *prxs. disp.* vitat 3, *quxst.* 2, *punct.* 3, et alii, praesertim Cist. Scotistae, ut testatur Castillo *disp.* 3, *quxst.* I, *part.* 2, *num.* 12.

Probator

Probatur primo ex D. Thom. qui hanc sententiam evidenter docet; nam 1, 2, MMjwKt. II 1, art. 8 ad 3. inquit : « Dicendum quod quolibet actu meritorio meretur homo augmentum gratiae, sicut et gratiae consummationem, quae est vita aeterna. Sed sicut vita aeterna non statim redditur, sed suo tempore : ita nec gratia statim augetur, sed suo tempore, cum scilicet aliquis sufficienter fuerit dispositus ad gratiae augmentum. » Et in *prxs. art.* 6, in *corp.* ait : « Non quolibet actu charitatis charitas actu augetur. Sed quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentum, in quantum ex uno actu charitatis homo redditur promptior iterum ad agendum secundum charitatem ; et habilitate crescente, homo prorumpit in actum ferventiorum dilectionis, quo conatur ad charitatis profectum ; et tunc charitas augetur in actu, » Et in *respons. ad* 1, addit : « Dicendum, quod quilibet actus charitatis meretur vitam aeternam, non quidem statim exhibendam, sed suo tempore. Similiter etiam quilibet actus charitatis meretur charitatis augmentum ; non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur ad hujusmodi augmentum. » Idem docet in *resp. ad* 2. El in 1, *dist.* 17, *quxst.* 2, *art.* 3, in *corp.* ait : « Quando actus charitatis procedit ex tota virtute habentis, et quantum ad virtutem naturae, et quantum ad virtutem habitus infusi, tunc unus actus disponit, et meretur augmentum charitatis, ut statim fiat. Quando autem non secundum totam virtutem procedit actus ille, tunc est ut dispositio remota, et poterit tunc per plures actus pervenire ad augmentum charitatis ; non tamen de necessitate, quia homo quantumcumque sit dispositus, potest non agere. »

186. In his testimoniis adeo aperte traditur D. Th. charitatem non statim suscipere illud incrementum, quod cuilibet ejus actui remisso debetur, ut aditum non relinquat illi subterfugiis, quibus aliqui utuntur, ne palam S. Doctorem deserere videantur. Quod enim Zumel *ad locum cit. ex* 1, 2, Herrera in *MS. ad hunc art. dub.* 4, et alii dicunt D. Thom. in testimoniis relatis solum intendere quod charitatis augmentum non fiat dispositive connaturaliter per actus remissos ; sed non negare, quod reipsa statim physice exerceatur dependenter a praedictis actibus sicut a merito : id, in *Salmant. Curs. theolog. tom. XII.*

quam, evidenter refellitur eisdem testimoniis. Quoniam S. Doctor ita negat actum remissum esse dispositionem sufficientem ad augescendam charitatem, ut propterea affirmet hujusmodi augmentum in alio tempore exercendum fore, cum videlicet aderit perfectior conatus, et dispositio. Quod falsum esset, si posito actu remisso, statim retribueretur illud charitatis augmentum, quod tali actui debetur ; tunc quippe non oporteret expectare aliud tempus, aut dispositionem ad suscipiendum illud augmentum, quod jam collatum supponitur. Aliae autem interpretationes, quas quidam adhibent, sunt adeo alienae, ut illis tantum utantur, qui aperte a D. Thom. recedunt ; d. ibo. et ideo supervacaneum est in eis refellendis immorari.

187. Probatur secundo ratione D. Thom. quoniam augmentum gratiae, et charitatis fit dependenter a nostris actibus tanquam a dispositione physica : sed actus remissior habitu charitatis non est dispositio physica sufficiens ad hujusmodi augmentum : ergo posito actu charitatis remisso, non statim augetur habitus charitatis. Consequentia patet, quia effectus non ponitur saltem connaturaliter, nisi positis causis, a quibus dependet ; atque ideo si augmentum charitatis dependet a nostris actibus tanquam a dispositione physica, et actus remissus non est dispositio sufficiens, sequitur quod charitas non augeatur ad positionem cujuslibet actus remissi, sed expectare debeat perfectiorem dispositionem. Major autem constat ex dictis *dub.* 2, ubi illam statuimus. Minor denique ostenditur ; nam ille solus actus disponit ultimo, et sufficienter ad augmentum habitus, qui tantam habet intensionem, seu latitudinem gradualement in esse actus, et dispositionis, quantum habet habitus in esse habitus, et formae : sed inter actum habitu remissiore, et hujus augmentum non invenitur haec adaequatio ; si enim quis habeat v. g. charitatem ut undecim, et eliciat actura ut duo, nequit ejus charitas augeri, nisi crescat saltem usque ad perfectionem ut duodecim, quae actum illum physice excedit in decem gradibus : ergo actus habitu charitatis remissior non est dispositio physica sufficiens ad charitatis augmentum.

188. Respondebis commensurationem observandam inter actum disponentem ad augmentum charitatis, et hoc augmentum, regulari debere non penes gradus quasi

materiales physicæ intensionis in actus, sed magis penes gradus valoris, quos habet. Nam cum augmentum comparatur ad actum sicut præmium ad meritum, attendi debet ex parte actus id, per quod constituitur in esse meritorii, nempe valor moralis. Quilibet autem charitatis actus, quantumvis sit physice remissus, ut conjunctus aliis actibus meritoriis, aut aliis titulis præcedentibus, importat valorem sufficientem ad novum aliquod augmentum, ut explicuimus *dub. præced. num. 59*. Inde quilibet actus charitatis est dispositio sufficiens ut charitas aliquod augmentum suscipiat.

Præf. Q. dicit.

Sed contra est, quoniam augmentum charitatis et habet rationem præmii correspondentis actui ut merito, et habet rationem formæ physicæ correspondentis actui, ut dispositioni physicæ: ergo sicut qua parte est præmium, non debet excedere gradus valoris in actu repertos, ita qua parte habet rationem formæ physicæ, non debet excedere physicam latitudinem intensionis inventam in actu, atque actus physice remissior, licet adæquet in valore morali augmentum superaddendum; nihilominus non adæquat physicam latitudinem predicti augmenti, alioquin non diceretur physice remissior, ut ex terminis patet: ergo actus charitatis remissus, licet mereatur charitatis augmentum, non tamen disponit physice sufficienter ad prædictum augmentum, et consequenter charitas non augetur statim, ac ponitur quilibet ejus actus remissus.

Majori ratione.

Confirmatur, quia actus charitatis non amittit circa charitatis augmentum eam causalitatem, quam habet circa charitatis infusionem, cum augmentum debeat proportionari, saltem physice loquendo, primæ productioni, et dependere proportionabiliter ab eisdem causis: sed actus charitatis comparatur tanquam dispositio physica ad charitatem, cum primo infunditur, ut *dub. 2*, et locis ibi relatis ostendimus: ergo pariter comparatur per modum dispositionis physicæ ad eandem charitatem, cum postea augetur. Constat autem in dispositione physica ut tali attendi non debere gradus valoris, qui ad ordinem moralem pertinent; sed latitudinem physicæ intensionis: ergo cum actus physice remissus non adæquet latitudinem charitatis ut augendæ, sequitur quod actus physice remissus non sit dispositio suffi-

ciens, nisi charitas statim augeatur; sed oportet expeclare perfectiorem dispositionem.

Et urgetur: nam in actu disponente ad gratiam, et charitatem, cum primo infunditur, etiam reperitur et valor moralis, et latitudo physica; siquidem actus ille præter physicam entitatem importat bonitatem moralem desumptam ex objecto, et circumstantiis; et nihilominus quia gratia, quæ infunditur, est forma physica, et physice, acconnaturaliter recipienda, ejus quantitas commensuratur non valori morali actus disponentis, sed ipsius physicæ latitudini: ergo quia gratia, quæ augetur, est forma physica, et physice, ac connaturaliter augescenda, debet quantitas augmenti, cum exercetur, commensurari latitudini actus quod ipsum disponentis. Minor probatur: nam juxta communem Theologorum sententiam, homo cum justificatur, recipit majorem, aut minorem gratiam, juxta quantitatem actus amoris, aut contritionis, quo disponitur; et sic qui elicit contritionem intensam ut quatuor, recipit gratiam ut quatuor, et non majorem; idque vulgo dicitur consequi, aut recipere gratiam ex opere operantis, hoc est, sine excessu supra operationem recipientis. In quo sensu Concil. Trident. sess. 6, *cap.* docet: « Non cati » modo reputamur, sed vere justi nominari » namur, et sumus, justitiam in nobis recipientes, unusquisque suam secundum » mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis, prout vult, et secundum » propriam cujusque dispositionem, et » cooperationem. »

189. Sed objicies primo: gratia collata in Sacramentis etiam est forma physica, et physice communicatur, ac recipitur; et tamen non commensuratur latitudini dispositionis. sed hanc in aliquo, aut aliquibus gradibus excedit: ergo quod gratia, dum infunditur, et augetur, sit forma physica, et physice recipienda, non probat quod debeat commensurari actibus, quibus homo disponitur ad ejus receptionem, et augmentum; atque ideo actus non adæquans ejus latitudinem, poterit sufficienter disponere ad ejus augmentum.

Objicies secundo: prima? qualitates disponunt physice ad secundas qualitates, quæ ex earum commixtione, et temperamento resultant; et nihilominus non requiritur, quod ipsis in intensione commensurentur: fieri enim potest, ut ex calore

tr

ui quinque resultet nigredo ut unum: ergo licet actus charitatis disponat physice al charitatis augmentum, non debet huic commensurari in gradu intensionis latitudine.

Respondetur ad primam objectionem, quod sicut ex eo, quod attritio cum Sacramento est dispositio sufficiens ad recipiendam, et augendam gratiam, non sequitur quod extra sacramentum disponat sufficienter ad hos effectus: ita ex eo, quod in sacramentis actus charitatis remissus, v. g. ut duo, sufficiat ut gratia aliquantulum intensior, v. g. ut quatuor, infundatur, minime colligitur, quod ad id sufficienter disponat extra sacramentum; sed potius inferitur oppositum: nam si ad recipiendam gratiam extra sacramentum non sufficit attritio, quæ physice, et ex natura suæ dispositio remota, sed requiritur contritio, quæ physice, et ex natura suæ est dispositio ultima, et omnino proportionata; pariter ad augmentum gratiæ? ut octo extra sacramentum non sufficiat actus intensus ut quinque, aut septem, qui latitudinem illius augmenti non adæquet; sed opus erit actu intenso ut octo, qui illi augmento commensuratur. Ratio autem disparitatis inter modos, quibus gratia intra, et extra sacramenta infunditur, aut augetur, in eo consistit, quod gratia extra sacramentum fit, et augetur dependenter omnino ab hominis dispositione, quæ ex natura rei ad eos effectus requiritur. Et quia ex natura rei non sufficit attritio, sed requiritur contritio; propterea posita sola attritione non infunditur gratia; et posita contritione infunditur. Et similiter quia ex natura rei cum augmento gratiæ ut octo non commensuratur actus minor, quam celo, idcirco posito actu minori quam octo, non augetur gratia usque ad octavum gradum, et posito actu ut octo, suscipit totidem gradus augmenti. Intra sacramentum autem non fit, nec augetur gratia omnino connaturaliter, et commensurate ad exigentiam dispositionum; sed meritum Christi Domini infinitum per ipsa sacramenta applicatum supplet imperfectionem, et inadæquationem dispositionum; et ideo Deus posita attritione dat gratiam, et posito actu remisso auget gratiam; ineruit enim Christus, ut naturalis ordo, et correspondentia inter dispositionem, et formam inverteretur aliquantulum in hac parte intra sacramenta. Et juxta hanc doctrinam neganda

est major objectionis; non enim in sacramentis recipitur, et augetur gratia omnino physice, id est juxta omnino connaturalem rerum exigentiam. Recolantur quæ supra diximus *dub. 2, num. 27*.

Ad secundam negamus majorem in sensu oemrri- proprio intellectam; quoniam primæ qualitates non comparantur ad secundas tanquam ad formam, atque ideo non habent cum proprietate rationem dispositionis respectu illarum; munus quippe dispositionis propria? semper exercetur in ordine ad formam. Unde non oportet, quod primæ, et secundæ qualitates commensurentur in gradibus intensionis, sed magis requiritur oppositum; nam cum secundæ resultent ex commixtione primarum, et ista? quando concurrent, non sint æquales inter se, sed soleant se mutuo excedere; fieri non valet, quod qualitas secunda resultans observet æqualitatem cum omnibus, sed solet unam excedere, et ab alia excedi. Gratia autem habet rationem formæ, et naturæ in ordine supernaturali, et ideo petit infundi dependenter a dispositione physica, et proprie dicta, quæ in adultis consistit in actibus, quibus se præparant ad gratiæ receptionem. Cumque nulla sit ratio, ut non debeat gratia his actibus commensurari, sed totius connaturalis rerum ordo id exposcat, attestante etiam Tridentino in illis verbis: *Tridentum Et secundum propriam uniuscujusque dispositionem, et cooperationem*; merito asserimus gratiam infundi cum commensuratione ad prædictos actus. Idemque de augmento gratiæ, et charitatis, quæ illam per emanationem sequitur, asserendum est.

190. Ultimo probatur eadem assertio Aliud sequenti discursu; nam quandiu auctoritas, vel ratio non invincit oppositum, oportet ut de augmento habituum supernaturalium philosophemur sicut de augmento naturalium habituum: sed habitus naturales non augentur per actus remissos, ut resolvit D. Thom. 1, 2, *quæst. 52, artic. 3*, d. Thom. et docent communiter ejus expositores ibidem: ergo habitus supernalurales non augentur per actus remissos, et consequenter qui actum charitatis remissum elicit, non statim consequitur augmentum gratiæ, et charitatis, quod illi actui per modum præmii correspondet. Minor, et utraque consequentia constant: et major videtur certa; nam cum ex una parte gratia perficiatur naturam, recipiaturque ad modum recipientis; et ex alia parte non debeamus

lumen naturalis rationis deserere ubi per fidem non corrigitur oportet ut de augmento supernaturalium habituum discurremus cum similitudine ad augmentum habituum naturalium, quandiu autoritas, aut ratio non evincit oppositum.

Jjiri' 191. Respondebis, non posse in præsentī hanc similitudinem observari, eo quod actus naturales efficiunt physice habitum sibi correspondentem, et ejus augmentum : actus autem supernaturales solum influunt effective moraliter, et per modum meriti.

Sed hoc nihil est ; nam quod actus naturales, et supernaturales debeant diverso modo comparari ad habitus in genere causæ efficientis, probant elautoritas, et recta ratio, ut ostendimus *dub.* 2, et locis ibi citatis ; nulla autem autoritas, vel ratio probat quod aliter de his debeamus philosophari in genere causæ materialis dispositivæ. Nam ad hujusmodi causam non pertinet continere perfectionem effectus, nec aliud munus, quam coaptare, ei determinare subjectum ad participationem formæ; quod non minus præstant actus supernaturales, quam naturales in ordine ad habitus sibi in utroque ordine correspondentes. Unde oportet, quod in neutro ordine habitus excedat latitudinem gradient actus disponentis ad ipsius productionem, vel augmentum.

192. Quod bifariam confirmari potest. Primo ; nam cum gratia peccatori adulto infunditur, non dependet ab ejus actibus in genere causæ efficientis physicæ, ut ex se liquet ; nec in genere causæ efficientis moralis, cum non retribuatur tanquam præmium meritis debitum, sed omnino gratis, ut docet Concil. Trident, sess. 6, *cap.* 8. ũHic. Unde solum restat, quod dependeat a prædiclis actibus in genere causæ materialis dispositivæ. Et tamen hæc dependentia sufficit. ut gratia infundatur cum commensuratione ad actus, quibus peccator se disponit -.quocirca posilacontritione ut quatuor, datur illi gratia ut quatuor ; nemoque asseret dari gratiam intensiorem, quam sit dispositio. Ergo sola correspondentia in genere causæ dispositivæ, et præciso concursu in genere causæ efficientis, sufficit, ut sicut in naturalibus, ita etiam in supernaturalibus habitus non excedat latitudinem actus. Cumque nulla sit ratio, ut actus circa augmentum habitus supernaturalis amittant eam vim disposilivam, quam exercent in prima ejus productione, consequens est,

quod eam conservent simul cum causalilate morali per modum meriti. Unde oportet, quod gratia, et charitas sicut in produci, ita etiam in augeri observent commensurationem cum actibus, mediis quibus producuntur, et augentur, sicut eam observant habitus naturales.

Secundo ; nam cum peccator fidelis elicit actum fidei, prædictus actus non comparatur ad fidei augmentum in genere causæ efficientis physicæ ; sicut enim solus Deus efficit effective physice fidem ita etiam solus Deus illam effective physice auget, ut satis constat ex dictis *dub.* 2, *numero* 16. Nec prædictus actus influit effective moraliter in tale augmentum, quia nec de condigno, nec de congruo illud meretur, juxta ea quæ diximus in *tract de Merito, disp.* 6, *num.* 5, sed præcise concurrat ad hujusmodi augmentum in genere causæ dispositivæ physice, observatque quantum ad hoc modum, quo actus naturales concurrunt ad augendum habitus. Et hac de causa habitus fidei informis solum augetur per actus intensiores, nullumque habemus fundamentum, ul dicamus habitum fidei augeri supra latitudinem actus, aut aliter augeri, ac habitus naturales augentur. Ergo quod actus naturales concurrant effective physice ad augendum habitus, actus vero charitatis non sic concurrant ad gratiæ, et charitatis augmentum ; el quod in hoc genere, aut modo influendi differant, minime probat, quod non convenient in influendo per modum causæ materialis dispositivæ. Quod sufficit ut sicut in naturalibus augmentum habitus non excedat latitudinem actus ad ipsum disponentis, ita etiam in supernaturalibus augmentum charitatis non fiat supra latitudinem actus, a quo tanquam a dispositione dependet.

193. Et ratio horum omnium est, quoniam licet augmentum habituum supernaturalium non proveniat effective physice ab habente tales habitus, sed a solo Deo ; nihilominus Deus ipse in prædictis habitibus augescendis perinde procedit, ac si augerentur effective physice ab illomet qui actus elicit, ut ad hujusmodi augmentum se disponat. Ex duobus enim concurrenti modis, qui in actibus naturalibus circa augmentum suorum habituum reperiuntur, videlicet effective physice, et materialiter dispositive, Deus in augmento supernaturalium habituum defert creaturæ hunc posteriorem, nempe quod disponat ad tale augmentum ;

augmentum ; el sibi reservat priorem illum, videlicet prædictum augmentum efficere. l'ndo sicut si creatura utroque modo concurreret. non magis efficeret, quam dispo- neret, ac proinde intensio habitus, cum augetur, non excederet intensionem actuum ad illud augmentum disponen- tium: ita Deus se gerit in augmento su- pernaturalium habituum , cum ex una parte vult tale augmentum fieri depen- denlera dispositione recipientis, et ex alia illud principaliter efficit ; ac proinde au- get habitus cum commensuratione adac- tus, quibus homo ad tale augmentum se praeeparat. Et consequenter post actus, qui- bus homo ad augmentum habituum super- naturalium disponitur, non majus, aut mi- nus augmentum sequitur, ac si per tales actus effective physice illos habitus auge- ret. In quo eventu augmentum habituum non fieret per actus remissos.

J;l 194. Scimus aliquos, de quorum numero Tsî est Vaquez 1, 2, *disputatio* 220, *cap.* 9, respondere ad totum hoc argumentum ne- gando minorem ; existimant enim habitus naturales augeri per quoslibet actus, sive intensos, sive remissos. Idque praecipue probant ex eo, quod per exercitium actuum etiam remissorum experimur majorem fa- cilitatem ad eos exercendos ; quod non con- tingeret, nisi per tale exercitium habitus intenderetur.

Sed modo non oportet confutare horum opinionem : tum quia talis disputatio aliena esta præsenti instituto : tum quia nobis suf- ficit supponere veriolem, et communiorem Philosophiam, quam plures ex Adversariis admittunt, et cui suffragatur naturalis ra- tio, quod *a proportionem minoris xqualitatis non fit actio*. Si enim habitus naturalis (qui potius, quam ejus actus, debet dici causa augmenti), supponatur intensus so- lam ut quatuor, nequit nisi aliquid ei su- peraddatur, efficere modum ut quinque. Si vero ex motionem potentia? superioris ali- quid ipsi adjicitur, jam fit virtualiter intensior in rationem principii, et sic pro- rumpit in actum intensiorem ; unde nun- quam contingit, quod habitus naturales augeantur per actus remissos. Qua? est doc- tina Philosophi 2 *Ethicor.* ubi docet, quod actas similes producant habitus similes. Et hinc infert, quod amicitia, dum strenue exercetur, crescit; sed quando negligitur, dissipatur. Neque Adversariis suffragatur experientia (ut falso objiciunt); nam ad

evincendam intensionem habitus opus erat experiri majorem facilitatem ad actus in- tensiores, per quos intensio habitus expli- catur. Quod non contingit post exercitium actuum remissorum; solum enim experi- mur facilitatem ad actus similes, nempe remissos. Estque hoc adeo verum, ut dixe- rit D. Thom. loco supra citato ex 1,2 :*SiD.* Tto. *vero intensio actus proportionabiliter deficiat ab intensione habitus, talis actus non dispo- nit ad augmentum habitus, sed magis ad di- minutionem ipsius.* Prolixior vero, ut dixi- mus, hujus rei discussio ad hunc locum non pertinet. Videantur Expositores D. Thom. ad locum proxime citatum.

§ II.

Statuitur secunda cunclusio.

195. Dicendum est secundo, augmentum ^Baes- charitatis, quod in rationem præmii corres- pondet actibus ejus remissis, nunquam in hac vita conferri. Hæc conclusio est om- nino consona doctrina? Divi Thoma? § pre- cedent! propositæ, illamque communiter defendunt ejus discipuli *num.* 185 relati, paucis exceptis, quos *num.* 217 dabimus. Probatur rationem unica, sed satis efficaci, Ftmda- supposita doctrina § precedent! tradita :mentc? quoniam augmentum charitatis actibus remissis debitum non confertur quoadus- que adsit sufficiens dispositio ad tale aug- mentum : sed nunquam in hac vita ponitur dispositio sufficiens ad tale augmentum : ergo nunquam in hac vita confertur aug- mentum charitatis, quod habet rationem præmii debiti actibus ejus remissis. Major constat ex dictis § precedent! ; minor vero suadetur : nam si homo aliquando in hac vita disponderetur sufficienter ad augmen- tum charitatis, quod actibus remissis debe- tur, maxime cum prorumpit in actum fer- venliorem, sive intensiorem habitu pre- existenti :sed hic actus non est dispositio sufficiens ad augmentum , quod actibus remissis debetur : ergo, etc. Probatur mi- nor : supponamus justum habentem, verbi gratia, charitatem ut quatuor, elicuisse duos actus remissos, verbi gratia ut duo, qui ut *dub. prxcd.* diximus, merentur de condigno charitatis augmentum, ad illud tamen non disponunt safficienter, et ulti- mo, ut § *præcedenti* declaravimus. Eliciat deinde prædictus justus actum fervidum, et intensum ut sex. Fatemur quod in hoc casu

adesi dispositio sufficiens, ut **charitas** au-
geatur usque ad sextum gradum. Cæterum
hujusmodi augmentum est præmium debi-
tum ipsi actui ut sex, qui modo elicitur ; et
sic retribuitur pro merito actus præsen-
tis, non vero pro merito præcedentium
actuum remissorum. Ergo actus intensus,
in quem de novo prorumpit justus, non est
dispositio sufficiens ad illud augmentum,
quod actibus remissis corresponde!, el de-
betur.

Aperitur Explicatur hoc : etenim actus intensus
ut sex solum habet adæquationem cum
gratia, aut charitate ut sex ; atque ideo so-
lum disponit sufficienter, et ultimo ad præ-
dictum augmentum, non vero ad augmen-
tum majus. Constat autem, quod hujusmodi
augmentum est præmium debitum ipsi ac-
tui ut sex independenter ab actibus remis-
sis præcedentibus. Licet enim prædicti ac-
tus non præcessissent, nihilominus posito
actu ut sex, retribuenter totidem gradus
charitatis. Ergo prædictum augmentum
remunerat quidem actum ut sex præsen-
tem. non vero actus remissos prius elicitos.
Et consequenter augmentum, quod actibus
remissis debetur, non tribuitur justo, cum
elicit actum ferventiorum.

196. Huic argumento occurrit Arauxo
Araujo. distinguendo in illo actu ut sex id in quo
excedit habitum, nempe duos gradus; et id
in quo ipsi adæquatur, videlicet gradus ut
quatuor. Quo supposito ait, prædictum ac-
tum ratione excessus mereri similem ex-
cessum in habitu, ad ipsumque velut no-
mine proprio disponere : at secundum
quatuor gradus, in quibus habitui præexis-
tenti adæquatur, non disponere nomine
proprio ad hoc ut habitui totidem gradus
adjiciantur ; disponere tamen in vi actuum
remissorum, et ut virtus ipsis subordinata:
et consequenter habitum ut quatuor in eo
eventu augeri usque ad gradum decimum ;
recipit enim duos gradus in vi actus præ-
sentis ut disponentis nomine proprio, et
alios quatuor gradus in vi ejusdem actus,
ut disponit tanquam virtus actuum præce-
dentium remissorum.

mo. Cæterum hæc responsio doctrinalis non
est, sed valde voluntarie, et sine funda-
mento procedit, potestque efficaciter refelli.
Primo; nam prædictus discurrendi modus
ideo eligitur, ut salvetur quod actus remissi
irremunerati in hac vita non relinquantur :
sed nec hoc est inconveniens, nec va-
let prædicto modo vitari : ergo., etc. Pro-

batur minor quoad primam partem; nam
actus intensus ut sex, qui secundum qua-
tuor gradus dicitur disponere ad augmen-
tum ut quatuor actibus remissis debitum,
etiam habet valorem, et meritum ut qua-
tuor, cui similo augmentum debetur., et ta-
men hoc augmentum non tribuitur in hac
vita, sed servatur retribuendum in alia, ut
prædictus Author expresse concedit : erga
non est inconveniens, quod idem contingat
in augmento correspondent! actibus remis-
sis. Ex quo etiam patet secunda minoris
pars; nam si supponatur præfuisse plures
actus remissos, verbi gratia quinque actus
ut duo, non rependitur in præsentis casu
tantum augmentum, quantum ipsis debe-
tur, nempe ut decem, sed præcise augmen-
tum ut quatuor : ergo id quod (etsi minus
recte) censetur inconveniens, nequit illo
discurrendi modo vitari.

197. Refellitur secundo, et urgentius : is[^]
quoniam augmentum charitatis non exer-^j.
cetur, nisi posita physica dispositione suffi-
cienti ad tale augmentum, atque ideo ea
commensuratio inter augmentum, et actum
ad illud disponentem observanda est, quod
gradus augmenti non excedat gradus actus
disponentis, ut § præcedenti statuimus, el
concedit prædictus Author : sed hæc com-
mensuratio salvari nequit in eo discurrendi
modo : ergo sustineri non valet. Probatur
minor : nam juxta illum dicendi modum
in casu supra posito intensio habitus chari-
tatis esset ut decem, ut explicuimus, et ille
Author intendit; actus autem disponens
solum esset ut sex : atqui inter actum ut
sex, et habitum ut decem non reperitur
debita commensuratio, ut ex se liquet :
ergo, etc.

Nec valet dici, illum actum esse formali-
ter ut sex, et virtualiter ut decem, ob su-
bordinationem ad quatuor gradus actuum^{iō}
remissorum, qui præcesserunt ; ac proinde
posse disponere, licet ex diversis capitibus,
ad augmentum ut decem. Non, inquam,
hoc valet. Tum quia falso supponitur, ac-
tum ut sex subordinari actibus remissis
præcedentibus; nihil enim plus, aut minus
intrinsece habet in ordine physico, ac si
tales actus non præcessissent, ut facile con-
sideranti constabit : ergo non magis dispo-
nit physice, ac si non præcessissent illi ac-
tus. Unde merito supra diximus, istam
sententiam doctrinalem non esse, sed vo-
luntariam ; confundit enim consideratio-
nem physicam, et moralem ratione dispo-
sitionis

silionis, el meriti; et quod unius est, defert alteri. Tum etiam, quia gratis concesso, quod actus ut sex elicitus post duos actus remissos ut duo, concurreret, et disponeret per modum virtutis ipsis subordinatæ, nihilominus dici non valet, quod prædictus aelus ob hanc subordinationem magis, vel ad plus disponat, quam si ipsi actus remissi essent per seipsos physice præsentis, ut ex se constare videtur : atqui etiamsi concurrerent simul duo actus ut duo, et unus actus ut sex, minime tunc daretur dispositio physica sufficiens ad augmentum ut decem : ergo actus ut duo per illam subordinationem non sortitur munus prædictæ dispositionis ad illud augmentum. Probatur minor, quia si physice loquamur de gradibus intensiois, quatuor, et sex non sunt decem, sed sunt præcise quatuor, et sex, et consequenter non disponunt ad augmentum ut decem ; sed actus ut quatuor disponit ad augmentum ut quatuor, et actus ut sex disponit ad augmentum ut sex. Quod ad hominem, et in sententia communi Thomistarum convincitur; nam si post actum ut sex, qui disponit ad augmentum ut sex, illudque obtinet, succedat actus ut quatuor, non consequitur augmentum ut decem, sed relinquit habitum cum intensione alsex, eo quod actus ut quatuor intensioem non addit ex parte dispositionis : ergo pariter, quod actus ut quatuor præcedat, et postea sequatur actus ut sex, non facit quod adsit dispositio intensior, quam sex; ac proinde prædictus actus ut quatuor, sive præsens, sive futurus, sive connotatus de præterito, non præstat quod actus ut sex disponat, nisi ad augmentum ut sex. Si enim præsens, aut futurus non auget dispositionem intensive formaliter, aut virtualiter, quo fundamento, dum est præteritus, dicitur illam augere?

198. Præcedenti responsioni absimilis non est alia, quam Ferre ex quodam acutissimo Thomista refert, et cui ipse subscribit. Fatetur enim habitum charitatis non augeri, nisi posita sufficienti dispositione per actum ferventiorum, sive excedentem latitudinem habitus præexistentis. Sed dicit ad hoc sufficere tantam multitudinem actuum remissorum, ut eorum gradus excedant latitudinem habitus; ut si habens charitatem ut sex eliciat quatuor actus ut duo, asserit ultimum actum ut conjunctum præcedentibus, et in virtute illorum esse virtualiter ferventiorum habitu, et dispo-

nere sufficienter ad ejus augmentum usque ad octavum gradum.

Sed hic dicendi modus absurdior nobis videtur quam præcedens, et eisdem impugnationibus, aliisque manet a fortiori obnoxius. Tum quia si actus habitu intensior non potest in virtute actuum præcedentium disponere ad majus augmentum, quam sit illud, quod eidem actui correspondet; multo minus id præstare poterit actus remissus. Tum etiam, quia omnes illi quatuor actus ut duo sunt physice loquendo ejusdem rationis, atque ideo nullam physicam subordinationem habent inter se : ergo sine fundamento dicitur, quod quartus in virtute præcedentium disponit physice ad majus augmentum. Tum præterea, quia si habens gratiam, et charitatem ut duo, eliciat actum ut duo, non ponit dispositionem, nisi ad gratiam ut duo, quam jam habet, et proinde nullum recipit augmentum ratione hujus dispositionis : ergo idem dicendum est, si postea eliciat alterum actum ut duo, et sic de aliis, licet multiplicarentur infinite. Tum insuper, quia etsi quatuor actus ut duo æquivalent in æstimatione morali actui intensiori ; nihilominus physice loquendo quatuor ut duo non sunt octo, sed sunt præcise quatuor ut duo. Sicut etiam licet plures species inferiores adæquant in æstimatione morali speciem superiorem; illam tamen non adæquant physice formaliter, aut virtualiter : licet enim plures nummi tanti habeantur quantum ad æstimationem moralem ac unus equus ; nullo tamen modo adæquant physice ejus perfectionem. Cum ergo hoc, quod est disponere physice, pertineat ad physicam operationis conditionem, sequitur actum ut duo, tam secundum se acceptum, quam ut connotat tres alios actus ut duo præcedentes, non posse proxime, sive sufficienter disponere ad idemmet augmentum, ad quod disponeret actus ut octo, si eliceretur. Tum denique, nam prædictus modus inventus est, ne actus remissi relinquantur in hac vita sine præmio augmenti sibi correspondents ; quod inconveniens (si est), minime declinat. Si enim postquam homo juxta prædictum dicendi modum consequutus fuit augmentum ut octo, eliciat tres actus ut duo, et non plures, prædicti actus nec seorsim, nec conjuncti disponunt ultimo, ut charitas augeatur supra octo ; siquidem nullo modo adæquant eam latitudinem. Et ita non con-

sequuntur in hac vita augmentum, quod merentur.

Confirmatur impugnando simul utramque lae responsionem : quoniam, ut jam supra ponderavimus, præscindendo a modo influendi effective physice in habitus augmentum. quem habent actus naturales, et a modo influendi effective moraliter, quem habent habitus supernaturales, in modo concurrenti dispositive physice observanda est eadem ratio inter ntrosque. nisi velimus absque fundamento procedere, cum fides non doceat oppositum. In naturalibus vero actus non disponit ad majus habitus augmentum ; quam sit intentio formalis ipsius actus. Unde actus naturalis ut duo (sive processerint alii actus in duo, sive non), tantum disponit ad augmentum habitus ut duo: et actus ut quatuor (sive processerint alii actus remissi, sive non), præcise disponit ad augmentum habitus ut quatuor. Ergo idem dicendum est de actibus supernaturalibus, et de augmento habitus. quod ipsis correspondet. Idque proprie asseverare debuit Ferre, qui quæst. 17, § 25 : *Falsissimam, et a bona Metaphysica extraneam* appellavit opinionem asserentium habitus acquisitos augerij sive intendi actibus remissis, et addit : « Neque huic doctrinæ opponitur, quod per actus remissos experimur majorem promptitudinem ad operandum. Quia illa major promptitudo, cum non sit ad operandum e actus intensiores, sed tantum remissos, nequit arguere habitus proxistentis intentionem, sed ad summum majorem firmitudinem in subjecto, vel conservationem præexistentis habitus. Neque enim a posteriori possumus colligere habitum in nobis intendi, nisi ex inclinatione ipsius ad actus intensos; hanc autem non experitur quis, esto se exerceat in actibus remissis : non ergo asseverari potest per illos physice augeri habitus. » Quæ Philosophia etiam procedit in augmento physico habituum supernaluralium, et in actibus ad illud physice disponentibus. Unde predictus Author videtur minus consequenter procedere, cum postea quæst. 18, § 3, a num. 30, defendit modum dicendi hactenus impugnatum circa augmentum habitus supernaturalis per actus formaliter remissos. Imo cum docet actum remissum in virtute aliorum actuum procedentium remissorum esse virtualiter intensiorem. et disponere ad habitus super-

naturalis augmentum, Adversarios insinuat, ut explicent qualiter habitus naturales possint per actus remissos intendi.

199. Nec refert si cum hoc Authore opponas nobis aliqua testimonia D. Thom. in quibus ipsi suffragari videtur. Nam in propositi sententiâ, art. 6, affirmat quod per repetitionem fit actuum ejusdem rationis crescit habitus in d. A. justo ad auymentum charitatis. Quod verificari non potest, nisi posterior actus disponat non solum secundum quod formaliter habet, sed etiam in virtute alterius procedentis.

Deinde in resp. ad 2, ut explicet qualiter augeatur charitas, utitur exemplo guttarum cavantium lapidem : constat autem, quod licet omnes guttæ sint ejusdem rationis; nihilominus ultima in virtute procedentium cavat lapidem : ergo ex mente D. Thom. licet actus sint formaliter remissi, et ejusdem rationis ; poterit tamen ultimus in virtute procedentium disponere ultimo, et sufficienter ad argumentum charitatis.

Denique, nam hoc duplex disponendi genus. videlicet per actum formaliter intensiorem, vel per actum formaliter remissum, intensiorem tamen virtualiter ob subordinationem ad alios actus remissos procedentes, palam docere videtur in 1, disp. 17. q. 2, art. 3, ubi ait : a Quando actus charitatis procedit ex tota virtute habitus, et quantum ad virtutem habitus infusi, tunc unus actus disponit, et meretur augmentum charitatis, ut statim fiat : quando autem non secundum totam virtutem procedit actus ille, tunc est ut dispositio remota, et poterit tunc per pares actus pervenire ad augmentum charitatis. » Idemque asserit, et magis explicat in resp. ad 1, his verbis : « Non eodem modo se habent quilibet actus charitatis, eo quod unus potest esse magis intensus, et etiam unus potest esse disponens in virtute procedentium. »

Hæc, inquam, testimonia non obstant. Et priusquam singulis in particulari occurramus, observandum est D. Thom. eis locis non versare difficultatem præsentem, quando videlicet conferatur augmentum charitatis, quod ejus actibus remissis debetur; sed explicare, an charitas actibus remissis, ut ex articulorum titulis constat. Ad quam difficultatem ipse respondet, charitalem nunquam actu augeri, nisi posita dispositione sufficienti ad tale augmentum.

li aulem explicet, quæ sit dispositio sufficiens, dividit actus in remissos, qui videlicet non adaequant latitudinem augmenti superaddendi ; et in ferventiores, qui scilicet excedunt latitudinem habitus præexistentis. Quo supposito, resolvit actus quoslibet charitatis disponere ad augmentum charitatis, aliter tamen, et aliter; nam actus remissi disponunt remote, et mediale, quatenus disponunt ad hoc, ut homo eliciat actum ferventiores : actus vero ferventiores disponunt ultimo, et proxime, sive omnino sufficienter, quatenus afferunt latitudinem commensuratam augmento superaddendo. Unde quando ponitur actus ferventior, tunc charitas augetur in actu. Hæc est in summa doctrina Divi Thoroæ in illis locis, ex qua nullo modo colligi potest, quod sentiat per repetitionem actuum remissorum, etsi nullus intensior succedat, disponi hominem sufficienter, ut charitas actu augeatur ; et multo minus, quod augmentum debitum actibus remissis conferatur ad positionem actus remissi ejusdem rationis, ut connotantis præteritos. Sed satis evidenter infertur oppositum; nam D. Thom. reponit omnes actus remissos inter dispositiones remotas ; et deinde exposcit alium ferventiores actum, qui ultimo disponat, ut augmentum actu fiat. Observat autem in eisdem locis, quod hic actus ferventior aliquando elicitur immediate, hoc est, sine mediatione, aut præparatione actuum remissorum, qui præcesserint ; et aliquando elicitur mediate, id est, post aliquos actus remissos, et propterea dicitur disponere in virtute illorum. Non quia actus remissi aliquid habituale de linea charitatis produxerint; sed quia dum mens illos elicit, ab exterioribus divertit, et ad se colligitur : quod est genus aliquod dispositionis, sive habilitatis, ut in ferventiores actum prorumpat. Nunquam autem charitas augetur, nisi posito actu ferventiori ; et eo posito augetur, sive actus remissi processerint sive non.

200. Quod autem ita doceat D. Thom. constat ex eisdem locis, qui nobis objiciuntur. Nam in præsentia, art. 6, sic ait : « Non quolibet aefu charitatis actu augetur : sed quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentum, in quantum ex uno acta charitatis homo redditur promptior » (modo proxime explicato) « ad iterum agendum secundum charitatem; et habilitate crescente » (eo scilicet modo)

« homo prorumpit in actum ferventiores dilectionis, quo conatur ad charitatis profectum, et tunc charitas augetur in actu. » Minime autem exigeret S. Doctor, quod habitus cresceret, et quod homo in actum ferventiores prorumperet, si ad augmentum charitatis sufficeret repetitio actuum remissorum, et ejusdem rationis, ut illo Author intendit. Et in loco Sententiae, ut explicet, qualiter actus disponant ad augmentum charitatis, utitur exemplo actuum, qui ad primum esse charitatis disponunt, et ait : « Quando ergo ita est, quod homo non habens charitatem ex tota virtute bonitatis naturalis sibi inditæ movetur ad charitatem, tunc unus actus disponit cum ultima dispositione, ut charitas sibi detur. Quando vero non secundum totam virtutem, sed secundum aliquid ejus præparatur ad charitatem, tunc actus non est sicut dispositio ultima, sed remota, et per plures actus potest pervenire ad dispositionem ultimam. Similiter dico ex parte alia, quod quando actus charitatis procedit ex tota virtute habentis, et quantum ad virtutem naturæ, et quantum ad virtutem habitus infusi, tunc unus disponit, et meretur augmentum charitatis, ut statim fiat. Quando autem non secundum totam virtutem procedit actus ille, tunc est ut dispositio remota, et poterit tunc per plures actus pervenire ad augmentum charitatis. » Ubi perspicue docet, quod sicut ad infusionem charitatis, ita ad ejus augmentum dantur actus remote, et actus ultimo præparantes; et quod charitas nec infunditur, nec augetur, nisi posito actu ultimo disponente. Constat autem, quod per solam repetitionem actus, qui remote disponit ad infusionem charitatis, non ponitur formaliter, aut virtualiter dispositio ultima ad talem infusionem requisita, sed necessario concedendum est, requiri alium actum, qui sit formaliter perfectior. Qua de causa licet homo eliceret mille actus, v. g. attritionis, nec omnes simul, nec ultimus ut subordinatus præcedentibus, esset dispositio ultima, et sufficiens ad infusionem charitatis, sed solum disponenter remote, quatenus hominem, dum recte utitur prioribus auxiliis, aliquo modo habilitarent ad eliciendam perfectiori auxilio conversionem in Deum ultimum finem, quæ est dispositio simpliciter ultima ad gratiæ, et charitatis infusionem. Ergo pariter per repetitionem actus re-

missi ut duo, qui remote disponit ad augmentum charitatis ut octo, non ponitur dispositio formaliter, aut virtualiter ultima, et sufficiens ad augmentum charitatis ; sed necessarius est alius aclus formaliter perfectior. el tali augmento commensuratus. Et consequenter quatuor actus ut duo nec simul sumpti, nec ut unus aliis subordinates. disponunt ultimo ad prædictum augmentum, sed præcise disponunt remote, quatenus aliquammodo hominem habilitant, ut prorumpat in actum formaliter ferventiorum. nempe ut octo, qui hac præcise de causa dicitur actus disponens in virtute præcedentium. Et hæc est legitima Divi

D. t u jj)Oinæ sententia in locis citatis.

Oceo". 201. Unde facile constat ad testimonia, monio. quæ n. 199 objiciebantur. Ad primum respondetur, in illo articulo non reperiri ea formalia verba, quæ Ferre diverso charactere exarat. Esto autem reperirentur, solum significant actus remissos disponere, aut habilitare ad charitatis augmentum, quatenus disponunt, et habilitant modo supra explicato, ut homo prorumpat in actum ferventiorum, qui est dispositio ultima, et commensurata augmento superaddendo. Minime vero significant ipsos actus remissos, dum alius formaliter ferventior non succedit, disponere ultimo ad prædictum augmentum.

Eioy*« secundum respondetur, argumentum fandam.cui S. Doctor occurrit, esse hujusmodi : charitas augetur sicut virtus acquisita generatur :sed quilibet actus virtuosos operatur ad generationem virtutis : ergo quilibet actus charitatisoperatur ad charitalis

D. Tho. augmentum, Quod ita diluit : i Ad secundum « dum dicendum, quod etiam in generatione virtutis acquisitæ non quilibet actus « complet generationem virtutis, sed quilibet « operatur ad eam ut disponens; et « ultimus qui est perfectior, agens in virtute præcedentium, reducit eam in actum, sicut etiam est in multis guttiscavantibus lapidem. » Unde liquet, falso supponi quod exemplum illud guttarum cavantium lapidem applicetur immediate actibus disponentibus ad augmentum charitatis; applicatur enim actibus generantibus virtutem acquisitam. Quocirca hoc testimonium merito debet in Adversarium d. Tho. retorqueri, quoniam D. Th. eodem modo discurrens de augmento charitatis, ac de generatione, et augmento virtutis acquisitæ : ista autem non augetur per actus imper-

fectos, et remissos, sed solum per actus formaliter intensiores, ut ex prædicto Authore vidimus n. 198; ergo idem dicendum est de charitate. Et licet exemplum guttarum applicaretur actibus, quibus charitas augetur, solum teneret in hoc, quod sicut in excavatione lapidis non omnes gullæ ultimo disponunt, sed quædam præparant remote, et aliæ magis proxime, et ultima perficit excavationem : ita in augmento charitatis omnes actus disponunt ultimo, sed alii valde remote, et alii magis proxime-, quatenus accedunt ad latitudinem augmenti adæquati, et ultimus disponit ultimo ad tale augmentum. Differentia autem inter illud exemplum, et rem præsentem consistit in hoc, quod gutta sunt ejusdem rationis, secus vero actus disponentes ad augmentum charitatis. Et ratio hujus differentiae esi, quoniam priores gutta concurrunt hñmectando, et mollificando lapidem, ad quod habent sufficientem vim, et posterior gutta potest lapidem ita dispositum suo pondere concutere, et aliquam partem ab ipso extrahere, et sic perficit excavationem; nam excavatio lapidis sic dispositi non excedit vim motivam. et impulsivam illius guttæ, ut explicant N. Complut, lib. de Generat, disp, 8, quxst. 3, num. 30. Cæterum actus charitatis remissi nihil in charitate ponunt, et aliunde charitatis augmentum excedit latitudinem, ac proinde vim dispositivam cujuslibet illorum : unde licet prædicti actus sæpius repetantur, non adest dispositio ad augmentum, nisi actus formaliter ferventior succedat, sicut proportionabiliter in augmento habitus acquisiti.

202. Dices : Divus Thomas in prædicto argumento comparat augmentum charitalis generationi virtutis acquisita : sed actus remissus, si repetatur, sufficit ad virtutis acquisitæ generationem, slioquin si ad id requireretur actus intensus, semper generaretur virtus intensa, quod est absurdum : ergo ad augmentum charitatis sufficiunt aclus remissi, si repetantur.

Respondetur negando majorem: nam sota licet argumentum, cui D. Thom. occurrit, utatur ea comparatione, ipse tamen de illa non curat, sed argumentum diluit negando, quod quilibet actus virtuosus sufficiat ad generandam virtutem acquisitam; idque satis erat ad veritatem suæ assertionis, nempe charitatem non quolibet actu augeri. Ratio autem differentiae inter generationem

lionem virtutis, el augmentum charitalis, inioct cujuslibet alterius habitus, consistit in eo, quod licet aclus el virtus acquisita sint ejusdem rationis quantum ad tendentium specificam in objectum, et possint etiam convenire in modo intensionis, quæ de causa habitus naturalis ut duo posset, quantum est ex vi hujus, generari per primum actum ut duo ; nihilominus virtus importat quandam firmitatem, et immobilitatem, quæ imprimitur non per unicum actum, sed per plurium repetitionem ; et ideo unus actus ut duo non generat virtutem ut duo, plures autem actus ut duo generant virtutem ut duo ; quia quod non generaretur, non proveniebat ex defectu tendentis specificæ, aut modi intensionis in actu; sed ex defectu repetitionis, quæ firmaret potentiam, ut exponit D. Thom. 1, 2, quxst. 51, art. 3. Cæterum augmentum Labitus (sive naturalis, sive acquisiti), excedit latitudinem aclus remissi, et modum in eo repertum : unde non sufficit, quod idem aclus remissus repetatur, sed requiritur perfectior formaliter aclus, qui augmentum in modo intensionis adæquet, ut satis aperte docet D. Thom. in hoc art. G.

203. Ad duo alia testimonia, quæ ultimo loco proponuntur, constat ex supra dictis num. 200, quod cum D. Thom. asserit, posse unum actum in virtute præcedentium disponere ad augmentum charitatis, non significat actum, qui sit formaliter ejusdem intensionis physica* cum præcedentibus, sed actum formaliter ferventiorum, qui dicitur disponere in virtute procedentium, quatenus eis præcedentibus, mediantibus, et habilitantibus, elicatur modo ibidem explicato.

§ III.

Cllima conclusio dubium directe resolvens.

204. Dicendum est tertio, augmentum charitalis, quod ejus actibus remissis correspondet, debet conferri, perse loquendo, in primo glorificationis instanti. Sic docent communiter omnes Authores num. 185 relati, paucis exceptis, ut num. 217 videbimus. Probatur primo ex D. Thom. qui pro collatione prædicti augmenti illam dubitationem non obscure designat in prxs. arlic. 6, in resp. ad 1, et in 1,2, quxst. 114, art.8 ad3, ubi affirmat, quod sicut quilibet aclus charitatis remissus meretur glo-

riam, ita meretur charitatis augmentum, non quidem statim reddendum, sed suo tempore : tempus autem retribuendi quidquid meritis debetur, est primum glorificationis instans, ad quod status viæ, et omnia merita terminantur. Et in addit, ad 3D. The. p. quxst, 93, art. 3, hæc habet : « Principium distinctivum mansionum, sive graduum beatitudinis est duplex, scilicet « propinquum, et remotum. Propinquum « est diversa dispositio, quæ erit in beatis, « ex qua contingit diversitas perfectionis a apud eos in operatione beatitudinis. Sed a principium remotum est meritum, quod « talem beatitudinem consequuti sunt. « Primo autem modo distinguuntur mansiones secundum charitatem patriæ, quæ « quanto in aliquo erit perfectior, tanto « eum reddet capaciorem divinæ claritatis, » (non caritatis, ut transcribunt Joannes a S. Thom. Gonet, et alii) « secundum cujus augmentum augebitur perfectio visionis « divinæ. Secundo vero modo distinguuntur mansiones secundum charitatem « viæ. » Quibus verbis perspicue tradit differentiam inter dispositionem, et meritum in ordine ad distinguendos diversos gradus gloriæ, asseritque actus meritorios distinguere remote, charitatem vero patriæ distinguere proxime, quatenus disponit ad recipiendum majus lumen gloriæ (quod nominè divinæ claritatis significat), ac perinde majorem gratiam eidem lumini commensuratam. Cumque ista gratia sit præmium correspondens meritis, quæ remote gloriam distinguunt, sequitur gratiæ, et charitatis augmentum actibus remissis meritoriis debitum, et antea non redditum, retribui in patria (utique in primo instanti, cum ibi non sit variatio in præmio essentiali), dependenter ab actu ferventissimo charitatis, in quem anima tunc prorumpit, sicut a dispositione physica, et prædicto augmento commensurata.

205. Deinde probatur ratione : quoniam homini perseveranti in gratia infallibiliter confertur præmium, quod meruit de condigno : sed homo per actus charitatis remissos meruit de condigno charitatis augmentum, ut supponimus ex dictis dub. prxced. Ergo si perseveret in gratia, consequitur infallibiliter hoc augmentum : atqui illud non consequitur, cum actus remissos elicit, ut vidimus § 1, nec in statu viæ, licet eliciat aclus ferventiores, ut declaravimus § prxced. Ergo illud consequi-

tur post hanc vitam : ergo in primo glorificationis instanti. Cætera constant præter ultimam consequentiam, quæ sic probatur : nam ideo homo in hac vita non consequitur augmentum actibus remissis debitum, quia nunquam in hac vita elicit dispositionem physicam ad tale augmentum, nempe actum charitatis, qui ad illud disponat, el novum augmentum non mereatur ; ubi enim distinctum augmentum meretur (quod semper contingit), ad illud etiam per se disponit, non vero ad augmentum debitum anterioribus actibus remissis, ut § *priced.* declaravimus. Constat autem, quod homo in primo instanti glorificationis prorumpit in actum ferventissimum charitatis, qui ex una parte novum augmentum non meretur, siquidem status merendi finitur per mortem, ut *tract.* 16. *disp.* 1, *dub.* -1, statuimus; et ex alia parte disponit physice ad totam gratiam, quæ omnibus actibus debetur, siquidem ipsi commensuratur. Ergo homo in primo glorificationis instanti consequitur illud gratiæ. ei charitatis augmentum, quod actibus remissis debetur.

Confirmatur, quia admissa etiam opinione illorum Authorum, quos § *priced.* impugnavimus, adhuc necessario concedendum est, aliquos actus ferventiores disponentes ad augmentum actibus remissis debitum, non consequi in hac vita omne illud charitatis augmentum, quod ipsis debetur, ob defectam videlicet physicæ commensurationis cum toto augmento, ut ostendimus *num.* 196 et 198, et concedit Arauxo loco citato, § *Hinc colligo.* Ad hujusmodi autem augmentum, et præmium conferendum non potest designari aliud aptius tempus, quam primum instans glorificationis, cum in eo eliciatur actus charitatis valde fervidus, et qui gratiæ omnibus meritis debitæ commensuratur. Ergo sicut in eo instanti confertur augmentum illud, quod vel aliquibus actibus remissis, vel aliquibus gradibus actus ferventioris debebatur, ut relati Authores discurrunt : ita in nostra sententia totum augmentum omnibus actibus remissis debitum, et cujus nihil in hac vita collatum fuerat, retribuitur in primo glorificationis momento. Adest quippe in eo instanti ferventissimus charitatis actus, qui ex una parte non meretur distinctum augmentum, nec ad illud disponit ; et ex alia commensuratur physice cum toto augmento, quod actibus remissis debetur.

206. Objicies : actus charitatis elicitus in primo glorificationis instanti supponit totam gratiam, et gloriam, siquidem regulatur per visionem beatificam; non enim regulari valet per fidem, quæ visione jam præsentis evacuatur : ergo nequit disponere physice ad gratiæ augmentum. Probatur consequentia ; nam dispositio physica debet præcedere formam, ad quam disponit.

Respondetur negando consequentiam, nulla quippe repugnantia est in eo. quod ille actus supponat totam gratiam in genere causæ efficientis, et formalis, et quod ipsam præcedat in genere causæ dispositivæ ; nam causæ mutue sunt causæ. et in diversis influendi generibus se præcedunt : sicut calor, qui dimanat a forma ignis, disponit materiam ad ejus receptionem ; et sicut actus contritionis procedens a gratia justificante, cum primo infunditur, ad eandem gratiam disponit, ut fuse, et ex professo explicuimus *tract.* 13, *disp.* 3, *dub.* 4, *per totum.*

207. Diximus in assertione. augmentum debitum actibus remissis, conferri *per loquendo*, in primo glorificationis instanti ; quia per accidens contingere potest, quod conferatur ante illud instans. Et ratio utriusque partis est, quia justus statim post mortem assequitur per se loquendo beatitudinem; statui quippe viæ immediate per se loquendo succedit terminus gloriæ, in quem justitia viatorum coarctat. Et qui ubi anima primum assequitur gloriam, elicit actum charitatis ferventissimum, totam gratiæ, quæ meritis debetur, commensuratum, atque ideo physice disponentem ad talem gratiam propterea duratio. in qua per se loquendo retribuitur augmentum gratiæ debitum actibus remissis, est primum glorificationis momentum.

Solet tamen per accidens contingere, quod anima in purgatorio detineatur, quousque detestetur cuncta venialia, quorum maculas non exuerat ante mortem, et subeat omnem poenam debitam peccatis gravibus, et levibus, pro quibus non satisfecerat in hac vita. Et probabilissimum nobis videtur, quod anima in Purgatorio existens eliciat actus charitatis satis fervidos, el qui sufficienter disponant ad augmentum debitum actibus remissis, quos in vita elicerat. Nam ex una parte peccata venialia diluuntur in purgatorio per hoc, quod anima eliciat actum charitatis eisdem peccatis repugnantem

pugnantem, ut expresso tradit D. Thom. *piisl. I, de Malo, art. II, in corp, et ad 9.* Ad quod oportet, quod prædictus actus sit satis perfectus, et fervens. Præsertim cum anima in eo statu non habeat ea impedi-
 menta, quibus in hac vita a fervore chari-
 talis retardari solet. Ex alia vero parte
 prædictus actus non moretur novum gratiæ
 augmentum, quia ut tradit S. Doct. *loc cil.*
 post hanc vitam non est status merendi,
 tum ergo talis actus sit satis fervidus,
 possitque augmento debito commensurari,
 et aliunde non mereatur novum augmen-
 tum, ad quod intimius disponat, nihil illi
 deficere videtur, ut habeat præcisam ratio-
 nem dispositionis physicæ sufficientis ad
 augmentum debitum actibus elicitis in hac
 vita. Et quia non ob aliam rationem sus-
 pendebatur huiusmodi augmentum, nisi
 ob defectum physicæ dispositionis, sequi-
 tur quod, hac in purgatorio exhibita, sta-
 tim ibidem augmentum fiat. Quod ad mi-
 nus verificari debet de aliqua augmenti
 parte; nam incredibile nobis apparet, quod
 animæ in purgatorio non eliciant actus
 charitatis ferventiores illis, quos in hac
 vita eliciebant, et hi actus sufficienter dis-
 ponunt ad partem augmenti.

sa 208. Ex quibus ulterius colligimus, quod
 licet augmentum debitum actibus remissis,
 conferatur per se loquendo in primo glori-
 ficationis instanti, et per accidens in pur-
 gatorio; nihilominus frequentius, et ut in
 plurimum potius in purgatorio, quam in
 primo ingressu gloriæ tribuitur. Quoniam
 licet detentio animarum in purgatorio sit
 per accidens, nihilominus est frequentior;
 rarissimæ quippe sunt, quæ in morte nihil
 purgandum, nihil exsolvendum habeant,
 et gloriam immediate assequantur indepen-
 denlora purgatorio. Ibidem autem magis,
 aut minus detentæ se disponent ad susci-
 piendum augmentum, ut proxime diceba-
 mus. Nec insolens est, quod ea quæ sunt
 per accidens, contingant in pluribus, ut
 defectus morales evincunt.

§ IV.

Refertur opinio prima: assertioni contraria.

209. Prima sententia nobis adversa de-
 fendit charitatem statim augeri quolibet
 actu remisso, ac proinde ejus augmentum
 actibus remissis debitum conferri, ubi pri-
 mum ipsi actus eliciuntur. Sic sentiunt B.

Albertus in 4, *dist. 17, ari. 10*, Gabriel *ibi-ii*. Alb.
dem, quxst. 4, art. 2, dub. 2, et in 4, *dist. 14, quest. 3, ari. 3, dub. 3*, ubi Major
 22, *quxst. 1*, Almainus *tract. 2, moral, cap. 11 et 12*, Corduba *lib. 1, qurst. 9*, Suarez 3
part. disp. 18, sect. 2, concl. 2, et in *relect. de reviviscentia merit, disp. 2, sect. 3*, Vas-jiurud.
 quez 1, 2, *disp. 220, cap. 5*, Lorca in præ*asli*10.
disp. 16, mernb. 2. Malderus *concl. 4*, Torres
disput. 68, dub. 4. Hurtado *dispul. 2, diffi-*
cult. 9. Castillo *dispul. 3, quxst. 7, part. 2*,
 et alii plures.

Probatum primo ex Concil. Trident, *sess. Primum*
 6, *cap. 10*, ubi hæc habet: « Sic ergo justi-
 memiim.
 « ficati, et amici Dei, ac domestici facti,
 « euntes de virtute in virtutem, renovan-
 « tur, ut Apostolus inquit, de die in diem,
 « hoc est, mortificando membra carnis suæ,
 « et exhibendo ea arma justitiæ in sancti-
 « ficationem per observationem mandato-
 « rum Dei, et Ecclesiae in ipsa justitia per
 « Christi gratiam accepta, coopérante fide
 « bonis operibus, crescunt, atque magis
 « justificantur, sicut scriptum est: qui
 « justus est, justificetur adhuc. Et iterum:
 « Ne verearis usque ad mortem justificari,
 « etc. » Et conformiter ad hanc doctrinam
 diffinit canon 24: « Si quis dixerit justitiam
 « acceptam non conservari, atque etiam
 « augeri coram Deo per bona opera, sed
 « opera ipsa fructus solummodo, et signa
 « esse justificationis adeptæ, non autem
 « ipsius augendæ causam, anathema sit. »
 Quibus locis determinat Concilium, nos-
 tram justitiam augeri per bona opera, nulla
 adhibita restrictione ad sola opera inten-
 siora, sed universa comprehendens, sive
 sint intensa, sive remissa. Ergo posito quo-
 libet actu meritorio, quantumvis remisso,
 statim nostra justitia augetur.

Nec valet Concilium exponi de justitia
 actuali consistente formaliter in ipsis bo-
 nis operibus, ut quidam ausi sunt interpre-
 tari: tum quia loquitur expresse de justitia
 accepta per gratiam Christi; quod non ita
 proprie intelligitur de actibus, qui potius
 dicuntur per gratiam Christi fieri, quam
 accipi. Tum quia asserit justitiam accep-
 tam conservari, et augeri per bona opera,
 tanquam per causam; quod verificari non
 posset, si justitia, de cujus incremento agit,
 consisteret formaliter in ipsis operibus. Lo-
 quitur ergo de gratia habituali, quæ est
 forma justificans, et radix charitatis.

Respondetur concedendo, quod justitia
 habitualis, quam præstat gratia, augeatur

Trident, quolibet opere bono, ut Concilium diffinit.

Ad quam veritatem salvandam non requiritur determinate, quod gratia augeatur statim physice suscipiendo novum modum, aut gradum physicum intensionis ; sed sufficit vel sic augeri, quando actus meritorii sunt intensiores; vel augeri moraliter propter acceptionem, et jus ad majorem gloriam. quando actus sunt remissi. Eadem enim gratia persistens sub eodem physico intensionismo. si eliciat opus meritorium remissum, fit moraliter major in esse gratiæ ; quia reddit hominem magis acceptum ob novum titulum ad consequendum suo tempore aliquod ipsius gratiæ augmentum, et majorem gloriam. Unde indemnis salvatur veritas diffinita a Concilio ; nam homo perquæcunque bona opera crescit injustitia accepta. uno ex duobus modis relatis, nempe physice, aut saltem moraliter.

210. Sed contra insurgunt Adversarii, et sit secundum argumentum, quia nequit gratia augeri moraliter, quin augeatur physice : ergo si posito quolibet actu remisso augetur moraliter, debet pariter physice augeri, Probatur antecedens : tum quia gratia dicitur augeri moraliter, quatenus importat jus ad majorem gloriam : sed quod gratia præstet jus ad gloriam, est prædicatum ejus physicum, et intrinsecum : ergo idem est in gratia augeri moraliter, et augeri physice. Tum etiam, quia eo ipso, quod gratia crescat moraliter, reddit hominem magis acceptum Deo, ut terminet magis, aut majorem Dei amorem : sed gratia per suam intrinsecam entitatem habet reddere hominem Deo acceptum, illumque constituere in esse termini divini amoris : ergo cum gratia crescit moraliter, augetur etiam quoad intrinsecam entitatem.

Confirmatur primo : nam esto jus ad gloriam differret aliquo modo ab entitate gratiæ, nihilominus consequitur prædictam entitatem ut radicem, et rationem (undandi tale jus : ergo fieri non potest, quod invariata physica entitate gratiæ, augeatur jus ad gloriam. Sicut quia intelligibilitas consequitur immaterialitalem, fieri non valet, quod aliquid sit magis intelligibile, quam immateriale. Et sicut quia albedo est ratio disgregandi visum, non potest corpus esse magis disgregativum, quam album.

Confirmatur secundo, quia si per actus remissos augetetur gratia moraliter in esse gratiæ, et non augetetur physice, et secundum entitatem. sequeretur quod supposito

actu remisso, nunquam daretur common-suratio, et aequalitas inter gratinni sump-tam moraliter; quod tamen videtur absur-dum.

211. Ad replicant, et argumentum res-pondetur negando antecedens; nam aug-mentum physicum gratia? attenditur for-maliter penes ejus entitatem. et gradus, aut modos intensionis; augmentum autem mc-rale supra entitatem gratiæ addit actus meritorios. Primum illud convenit gratis immediate. quatenus est participatio naturæ divinæ, et seipsa constituit nos filios Dei cum exigentia physica gloriæ ut hæredita-tis; posterius vero convenit immediate, idest mediis actibus, quatenus eos eliciens fundat jus morale ad gloriam ut premium. Nulla autem est repugnantia in eo. quod invariata physica entitate gratiæ, multi-plicentur actus meritorii. Et ideo fieri va-let, quod gratia physice non crescat, et ta-men augeatur moraliter; sive, et in idem redit, quod moraliter considerata excedat seipsam physice sumptam. Quod declarari valet tum exemplo gratiæ Christi Domini, quæ physice sumpta, et quoad gradus inten-sionis est finita ; et tamen considerata mo-raliter secundum dignitatem, quam habet a Verbo, ut sit principium infiniti meriti, et infinitæ satisfactionis, est infinita, ul frequenter docent Theologi cum D. Thom. 3 p. (tixrt. 7, art. 11. Tum exemplo actus meritorii qui potest moraliter consideratus excedere seipsum physice acceptum, ut con-tingit quoties permanens sub eodem phy-sico intensionis modo suscipit majorem va-lorem moralem, vel ob continuationem, vel ob aliam circumstantiam extrinsecam, ut dub. prxced. num. -11, exposuimus. Tam denique in ipsa gratia, quæ potest esse ma-jor physice, quam moraliter, ut contingit cum augetur intra sacramentum ; nam su-pra id, quod nostri actus merentur, et ipsi gratia eis mediantibus fundat, confertur aliquod augmentum ex opere operato. Sic ergo vice versa fieri potest, quod sit minor physice, quam moraliter

Ad primam autem probationem in con-trarium patet ex modo dictis; nam duplex jus ad gloriam distinguendum est in gratia; aliud velut physicum, consequens imme-diate ejus naturam, et respiciens gloriam ut hæreditatem ; et istud est prorsus intrin-secum gratiæ, et indistinctum ab ejus enti-tate; unde nequit gratia in hoc jure cres-cere, quin physice, et secundum entitatem augeatur .

DISP. V, DUB. IV.

aogeatur : aliud vero est morale, quod fundatur immediate in actibus bonis a gratia procedentibus, et respicit gloriam ut debitam per modum præmii. et coronæ ; et istud non est omnino intrinsecum gratiæ, nec ab ea prorsus indistinctum, cum concernat actus ab ea diversos ; et propterea valet gratia secundum hoc jus augeri, quin actu crescat secundum entitatem. Juxta quæ distinguendo præmissas neganda est absolute consequentia.

212. Ad secundam etiam constat, nam ut homo dicatur terminare majorem Dei dilectionem, sufficit quod Deus ipsi impertiat auxilia ad eliciendum actus meritorios, et quod ipsum acceptet ad majorem gratiam, et gloriam ipsis actibus debitam, et suo tempore dandam, licet gratia habitualis actu non augeatur physice. Verum quidem est, quod quia gratia hoc modo solum moraliter crescit, solum denominat hominem moraliter magis acceptum Deo, et terminantem majorem Dei dilectionem moraliter consideratam; quia Dei amor non producit actu terminum potissimum, qui est entitas gratiæ, aut physicum ejus augmentum; sed solum ordinat hominem ad majus bonum, quod aliquando physice, et exercite tribuet.

Ad primam confirmationem respondetur ex proxime dictis, quod jus morale ad gloriam ut præmium non sequitur immediate ad gratiam solitarie sumptam ; sed consequitur mediate, et quatenus concernit actus meritorios. Et quia stante eadem physice gratia, possunt actus meritorii multiplicari, propterea fieri valet, quod non crescente gratia physice, augeatur jus ad gloriam ut coronam. Per quod patet ad exempla in contrarium adducta; nam intelligibilitas sequitur adæquate immaterialitatem, et vis disgregandi visum sequitur immediate naturam albedinis ; et ideo non potest aliquid esse magis intelligibile, quam immateriale; aut magis disgregativum, quam album. Oppositum autem accidit in nostro casu, ut jam explicuimus.

Ad secundam respondemus, nullum esse inconveniens, quod supposita elicentia actuum remissorum non detur in hac vita qualitas, aut commensuratio inter gratiam sumptam physice, et consideratam moraliter; sive, et idem est, inter entitatem gratiæ, et jus meritorium ad gloriam ut præmium. Sicut inconveniens non est, quod gratia Christi sumpta physice non sit æqualis ipsi ut considerate moraliter, sed

infinite excedatur. Et sicut non est absurdum, quod supposito augmento gratiæ per sacramenta, jus meritorium non sit æquale gratiæ physice sumpte, sed ab ea excedatur; semper enim in sacramentis plus recipimus, quam mereamur. Quia omnia possunt magis confirmari exemplo actus vitii; nam per quemlibet actum peccaminosum fit homo moraliter pejor, et habet reatum ad majorem pœnam ; et nihilominus non per quemlibet actum malum augetur intensive physice habitus vitiosus ipsi correspondens, sed ad summum extensive.

213. Arguitur tertio : quia meritum de condigno infallibiliter consequitur præmium sibi debitum : sed actus charitatis, quantumvis remissi, merentur aliquod charitatis augmentum, *ut-dub. præced.* statui-mus : ergo infallibiliter consequuntur prædictum augmentum. Præsertim cum prædictum augmentum non sit impossibile cum actibus, et statu viæ, sicut accidit in gloria. Per quod tacita responsio praeludatur.

Respondetur concedendo, quod meritum de condigno, si perseveret, consequatur infallibiliter suum præmium. Ex hoc autem solum infertur, quod justus, si perseveret, non defraudabitur illo charitatis augmento, quod actibus remissis correspondet; minime vero, quod illud statim assequatur. Et ratio est, quoniam justus non meretur de condigno, ut illud augmentum innaturaliter fiat, sed meretur illud ut exercendum connaturaliter, et dependenter ab aliis causis, a quibus illud naturaliter dependet. Inter alias autem causas recensetur dispositio physica ultimo sufficiens ad tale augmentum, ut supra vidimus *dub. 2.* Unde justus non meretur augmentum ut conferendum sine hac dispositione, sed ut dandum quando ipsa adfuerit. Cum ergo, dura operatur remisse, hæc ultima dispositio non adsit, ut § 1 explicuimus, nequit quandiu remisse operatur, consequi illud augmentum, quod eisdem actibus remissis correspondet ut præmium. Sicut enim meretur gloriam, et tamen non meretur quod detur in statu viæ, nec quod ipse status viæ statim finiatur; sic meretur augmentum gratiæ ; sed non meretur quod detur sine dispositione physica, nec quod ipsa dispositio statim adsit, sed utrumque meretur ut suo debito tempore reddendum.

214. Sed contra hanc responsionem ob-jicies *primo* : nam ex ea sequitur, actus

remissos dicendos esse merita mortificata, quod est absurdum. Probatur sequela; nam illud opus dicitur meritum mortificatum, quod licet habeat valorem sufficientem, impeditur tamen, ne præmium assequatur, ut patet in operibus bonis, quæ per sequens peccatum inpediuntur : sed actus remissi impediuntur per defectum dispositionis physicæ, quam dicimus necessariam ad augmentum consequendum : ergo dicendi sunt merita mortificata respecu talis augmenti. *Secundo*, quia collatio præmii de condigno non impeditur, nisi per obicem peccati : sed defectus fervoris in actu meritorio non est obex peccati, ut ex se liquet : ergo per solum defectum fervoris, sive intensionis in actu nequit impediri augmentum charitatis, quod ipsi debetur tanquam merito de condigno. *Terio*, quia actus charitatis ut sex non est minus meritorius in habente charitatem ut octo, quam in habente charitatem ut quatuor; licet enim charitas habitualis non augeat meritum, nequit tamen illud diminuere : sed actus charitatis ut sex elicited ab habente charitatem ut quatuor, meretur ut statim charitas augeatur, et physice augmentum consequatur : ergo idem dicendum est de eodem actu charitatis ut sex elicited ab habente charitatem ut octo, quin illi obsit defectus commensurationis cum augmento superaddendo.

^{Dpm^uar} Ad primam objectionem negamus sequelam. Et ad probationem dicendum est, quod merita sicut habent primum esse per dependentiam a gratia, ita vivere dicuntur quandiu ipsi conjunguntur, et retinere vim, et jus perducendi hominem ad præmium. Quod conservant dum homo perseverat in gratia. Ubi autem peccatum grave succedit, eam vim amittunt ; quia licet secundum se placeant Deo, nequeunt perducere hominem ad gloriam, ob indispositionem peccati ; et tunc præcise dicuntur mortificari. Quia ergo actus meritorii remissi habent vim, et jus perducendi justum ad augmentum charitatis sibi correspondens, et suo tempore reddendum, nequeunt dici merita mortificata in ordine ad tale præmium. Illud tamen actu non assequuntur, quia licet in suo genere sufficiant ; deficit tamen concursus alterius causæ ad tale augmentum requisilæ, nempe dispositionis physicæ, et eidem augmento commensurate.

Ad secundam negamus majorem ; nam

i collatio præmii debiti merito de condigno potest pro aliqua duratione impediri, aut potius suspendi non solum per culpam, sed etiam per defectum physicæ dispositionis ad illud recipiendum. Sicut etiam in naturalibus posset quis egregie adeo laborare pro Rege, et Republica, ut mereretur de condigno accipere in uxorem Regis filiam regni hæredem. Et tamen collatio hujus præmii sine ulla culpa, sed ob aliquod impedimentum deberet suspendi, et ad aliud tempus differri, utputa si ipse esset uxoratus ; non enim accipiet filiam Regis, nisi mortua priori uxore : aut si filia Regis non habeat aetatem requisitam ad matrimonium, et proinde expectari debeat tempus conveniens. Et idem proportionabiliter accidit in præsentia ; nam licet carentia fervoris, sive intensionis commensuratæ augmento supperaddendo non sit peccatum, est tamen defectus dispositionis physicæ requisilæ ad tale augmentum ; et ideo collatio hujus præmii differri debet ad tempus, in quo adsit hujusmodi dispositio.

Ad tertiam, omittendo præmissas, negamus consequentiam. Et ratio disparitatis est quod actus charitatis ut sex, elicited ab habente charitatem ut quatuor, non solum habet valorem æqualem augmento superaddendo, nempe ut sex; sed etiam est dispositio physice sufficiens, et tali augmento omnino commensurata. Quocirca nihil illi deest, ut prædictum augmentum non solum mereatur, sed physice etiam statim assequatur. Idem vero actus ut sex elicited ab habente charitatem ut octo, habet quidem valorem sufficientem, ut saltem conjunctus aliis juribus, aut titulis præcedentibus mereatur de condigno prædictæ charitatis augmentum, et ideo illud de facto meretur, sed non habet gradus, aut modum intensionis requisite, ut sit dispositio physica ultima ad prædictum augmentum, quocirca illud actu non consequitur. Unde licet utrobique habeat eundem valorem, ac subinde eandem vim meritoriam, diversimode tamen illam exercet, quia in habente charitatem ut quatuor meretur augmentum ut statim conferendum, quia per seipsum est dispositio physica ad tale augmentum. At in habente charitatem ut octo, ob defectum debite dispositionis physicæ, non meretur augmentum ut statim dandum, sed ut conferendum suo tempore, nempe cum adfuerit debita dispositio. Nec hinc

hinc debet inferri, quod habens charitatem ut octo sit peioris conditionis, quam habens charitatem ut quatuor ; nam in valore operis aquales sunt : et quod unus recipiat statim præmium, et alter non, proveniat ex inaequalitate augmenti superaddendi, quod in habente charitatem ut octo est majus, et petit intensiorem dispositionem. In quo potius elucet melior hujus posterioris conditio.

W». 215. Sed adhuc instabis : nam qui meretur aliquam formam, meretur etiam dispositionem physicam requisitam ad talem formam, cum forma absque tali dispositione communicari non valeat ; ergo si ille, qui habet charitatem ut octo, et elicit actum ut sex, meretur augmentum præexistens charitatis, merebitur etiam, quod adsit actus interior, qui sufficienter ad tale augmentum disponat ; atque ideo dicere, quod ob defectum dispositionis tunc actu charitas non augeatur, est petitio principii.

sAi?. Respondetur eum, qui meretur formam, mereri ad summum dispositionem ad talem formam ponendam tempore opportuno, non tamen ut statim ponendam, atque ideo non semper consequi statim formam. Tempus autem opportunum ad eliciendum actum intensiorem non est illud, in quo homo operatur remisse ; nam ex suppositione, quod remisse operatur, nequit operari intense in sensu composito. Cujus doctrinæ signum manifestum est ipsa experientia ; non enim deprehendimus, quod cum remisse operamur, statim operemur intense. Accedit etiam, quod si homo tunc eliceret actum intensiorem, per ipsum mereretur novum charitatis augmentum, cui intimius, et per se disponderet ; et sic talis actus non disponderet ad augmentum correspondens actui remisso, ut § 2 declaravimus. Unde oportet recurrere ad aliud opportunum tempus, in quo eliciatur actus physice sufficiens ad tale augmentum.

;wta 216. Arguitur quarto : quia cuncta merita mortificata per peccatum, reviviscunt persequentem pœnitentiam, ita quod omnia ipsi applicentur, et prosint, ut communiter docent Theologi ; et tamen actus quo pœnitens convertitur, et resurgit, non semper est a?qualis eisdem meritis, sed inferioris longe intensiōis : ergo pariter dicendum est, non requiri æqualitatem inter actum meritorium augmenti, et augmentum superaddendum, ut istud statim fiat.

Salmant. Curs. theolog. lom. XII.

Et confirmatur, quia persequentem pœnitentiam restituitur homini tota gratia, quam amiserat : sed actus, quo convertitur, non semper est æqualis tantæ gratiæ. Ergo non requiritur æqualitas, aut commensuratio physica in gradibus intensiōis inter gratiam et actum, qui ad ejus receptionem disponit. Minor, et consequentia patent : major autem probatur ex illo Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, vita vivet, et non morietur, omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Si autem pœnitens non consequeretur omnem gratiam amissam, videretur Deus iniquitatum ejus recordari, siquidem ob eas careret nunc ea gratia, quam haberet, si non peccasset.

Respondetur argumento negando consequentiam ; nam cum merita, eorumque reviviscuntia sint quid morale, non requirunt, ut reviviscant. actum sibi commensuratum, sed solam conjunctionem ad gratiam, ob cujus privationem dicebantur prius mortificata. Et ideo quocumque actu, et qualibet gratia resurgat homo, cuncta ejus merita reviviscunt. Gratia autem tam in suo fieri, quam in suo augeri, est forma physica, exigitque physicas dispositiones, quibus commensurari debeat. Unde sicut hoc argumentum non convincit, quod gratia, cum primo infunditur, excedat latitudinem dispositionis, qua homo ad eam recipiendam aptatur ; ita nec convincere valet gratiam, quando augetur, non commensurari intensiōi actuum, quibus homo disponitur ad tale augmentum.

Ad confirmationem respondetur, peccatori cum convertitur, restitui moraliter omnem gratiam, quam per peccatum amiserat, quia incipit habere jus ad totam illam debito tempore conferendam. Sed physice non restituitur ipsi gratia, nisi juxta latitudinem dispositionum, sive actuum, quibus convertitur ; et ideo si resurgat cum contritione ut qualior, non recipit actu, nisi gratiam ut quatuor, eo quod infusio, et augmentum formæ perfectæ, qualis est gratia, dependet a dispositione physica recipientis, et debet ipsi commensurari, ut satis expressit Concil. Trident, sess. 6, cap. 7, dum dixit, Spiritum sanctum parti-
turi singulis justitiam prout vult, et secundum propriam uniuscujusque dispositionem, et cooperationem.

Nec huic doctrinæ opponitur illud testimonium Scripturæ, quia solum significat

Deum oblivisci iniquitates pœnitentium quantum ad inflictionem pœnæ æternæ, el abolitionem macula? ; sed non docet, quod cuncta pœnitonli restituantur, vel quod antiquus status idem omnino redeat. Alioquin astituenda esset innocentia, et virginitas ; et homo per quamlibet conversionem exueret reatum pœnæ temporalis : quæ sunt absurda. Videantur quæ diximus *tract. I6, disp. 5, dub. unico.*

Diversorum placita referuntur contra secundam, el ultimam assertionem.

siincn- augmentum charitatis ac-
ib ron-bus ejus remissis debitum fiat saltem ex
trana. parte jn y. ^ el lotum non servemr

retribuendum post mortem, docent non pauci, licet diversimode id explicent. Vastot. *lenticia disp. 3, quxst. 2, puncto 3, concl. 8,* docet, licet charitas non statim augeatur posito quolibet ejus actu, potest tamen statim augeri per actum remissum post plures alios succedentem, et qui in virtute illorum, el ratione assiduitatis praestet quod praestaret actus intensior ; et consequenter affirmat, posito praedicto actu, retribuere illud charitatis augmentum, quod ratione praecedentium remissorum debebatur. Idem rejpsa defendit Ferre *quxst. 18, § 3,* referens pro eadem opinione acutissimum Grand. quendam Thomistam. Granado autem *disp. IO. sed. I,* censet non requiri actum intensiorem, ut charitas actu, augeatur ; sed requiri. et sufficere actum ejusdem intensio- nis cum habitu praëxistenli, atque ideo esse sufficientem dispositionem, ut retribuatur augmentum debitum praecedenti actui remisso. Denique Arauxo ubi supra, *conclus. 3,* defendit quod cum homo elicit actum intensiorem, consequitur augmentum charitatis commensuralum excessui actus supra habitum praëxislentem, et insuper illud augmentum, quod praecedentibus actibus remissis erat debitum, ita ut si habens charitatem ut quatuor elicit actum ut duo, et postea eliciat actum ut sex. consequatur statim quatuor gradus supra praëxislentem charitatem, duos ratione excessus praesentis actus, et alios duos ratione praecedentis actus meritorii, ad cujus praemium disponit actus praesens per id, quod habitui adæquatur. Et quamvis praedicti dicendi modi diversis argumentis utantur,

conveniunt tamen in eo, quod lotum charitatis augmentum actibus ejus remissis debitum non reservetur exsolvendum post mortem, sed vel quod totum in hac vita retribuatur, vel saltem rependatur partira in hae vita, et partim in alia. Et quantum ad hoc adversantur nobis in secunda, et in ultima conclusione.

218. Pro qua opinione arguatur primo ex D. Thom. Nam ut charitas statim augeatur, non requiritur quod actus ad augmentum disponens ipsi augmento superaddendo commensuretur, sed sufficit si commensuretur habitui praëxistenli charitatis (qui actus in nostra sententia vocatur remissus. com non adæquet latitudinem augmenti superaddendi) : ergo posito tali actu. habitus statim augetur, et consequenter non omne augmentum cui libet actui remisso debitum differtur conferendum post mortem. Utraque consequentia patet, et antecedens probatur ex D. Thom. in *I, distinct. 17, quxst. 2, arti-07*.*

cui. 3, in corp, ubi ait : « Quando actus charitatis procedit ex tota virtute habentis et quantum ad virtutem naturæ, « et quantum ad virtutem habitus infusi, tunc unus actus disponit, et meretur a augmentum charitatis, ut statim fiat. » Sed ut aliquis dicatur operari secundum totam virtutem habitus infusi, non requiritur, quod eliciat operationem habitu intensiorem ; tunc quippe non diceretur operari secundum virtutem habitus infusi, sed magis supra virtutem illius : ergo ut charitas statim augeatur, sufficit ex mente D. Thom. quod actus ad augmentum disponens commensuretur habitui praëxistenli. Deinde idem S. Doctor, in *2, dist. 2, quxst. 1,* is *1, art. 5, in resp. ad 2,* ait : « Non in quolibet actu meritorio invenitur illa conditio, per quam ex actu consequitur augmentum habitus : sed solum in illo a actu, quo quis utitur gratia accepta secundum proportionem suarum virtutum, « ut in nullo gratiæ Dei desit per negligentiam, ut in *1 lib. distinct. 17,* dictum « est. » Constat autem illum, qui elicit actum omnino commensuratum intensiori charitatis, quam habet, uti gratia accepta secundum proportionem suarum virium, el in nullo deesse gratiæ Dei per negligentiam : ergo ille, qui elicit actum charitatis commensuratum habitui, licet intensiorem non eliciat, consequitur augmentum charitatis habitualis.

Respondetur negando antecedens; nantî dispositio

dispositio ad aliquam formam non tam debet commensurari subjecto, quam eidem formæ; el ideo actus ultimo disponens ad charitatis augmentum non est commensurandus charitati, in qua homo praeexistit, sed augmento quod superaddendum est. Idque docet D. Thom. non solum in locis supra *num. 185,* et *num. 200,* relatis, ubi praeipue exposcit ferventiorē charitatis actum, ut charitas statim augeatur ; sed etiam in eisdem locis, qui nobis objiciuntur. Nam *loco cit. ex 1 Sent, in resp. ad 4,* haec habet : « Dicendum quod ad hoc, ut aliqua perfectio introducat, duo requi- runtur. Unum ex parte introducentis, ul sua operatio commensuretur secundum æqualitatem perfectionis introducendæ. Non enim ex parva calefactione inducitur calor ignis, sed ex tali calefactione qæ habet æqualem virtutem, ad minus ex suo principio, calori ignis. Aliud « ex parte recipientis, ut dispositio sua i proportioned r eodem modo perfectioni inducendæ. Contingit autem quandoque, i sicut in operibus animæ, quod aliquid disponitur, et perfectionem recipit a « seipso, ut in scientia, et virtute patet. s Lnead perfectam dispositionem sufficit, < quod anima operetur secundum virtutem proportionatam illi perfectioni, i quæ inducenda est. Et quia tota capacitas animæ vix sufficit ad receptionem tantæ perfectionis, quanta est charitas, nisi Deus de sua liberalitate suppleret ; ideo ad hoc, quod sil in anima ultima dispositio, requiritur actus qui sit secundum otam virtutem suam ; et iste sufficit, quantum in nobis est, sed minor non sufficit ad talem dispositionem. » Ubi S. Doctor exigit commensurationem dispositionis non ad habitualement statum, in quo operans praeexistit, sed ad formam introducendam. Unde ex ejus sententia non sufficit, actum commensurari praëxistenli charitati; sed requiritur, quod commensuretur augmento supperaddendo. Et juxta hanc doctrinam in *prxs. art. 6,* pro augmento charitatis exigit quod homo prorumpat in actum ferventiorē, non quidem solis actibus praecedentibus remissis, sed ipso habitu charitatis, conformiter ad ea quæ de augmento habituum acquisi- rJutorum tradit *1,2, quxst. 52, art 3.*

asm Ad probationem autem in contrarium, xij^ quæ ex illis duobus locis desumitur, respondetur Deum, ut homo in charitate pro-

ficiat, impertiri ipsi nedum charitatem habitualement, sed etiam auxilia sufficientia transeuntia, quæ habitum charitatis adjuvent, et elevent, ut prorumpat in actus excedentes ejus latitudinem. Unde homo non dicitur operari secundum totam virtutem habitus, aut uti gratia secundum proportionem suarum virium (quod D. Thom. pro augmento actuali requirit i, nisi etiam operetur secundum virtutem auxiliorum sufficientium. et utatur ea gratia, iisque viribus, quæ habet per talia auxilia. Quod non facit dum præcise agit secundum latitudinem charitatis habitualis, in qua præexistit. Et sie juxta doctrinam D. Thom. non con- sequitur actu charitatis augmentum. Quod si praedictis auxiliis utatur, eo ipso prorumpit in actus habitu ferventiores, et ita illud augmentum consequitur. Unde nihil est in his testimoniis, quod vel nostris assertionibus, vel aliis S. Doctoris locis repugnet.

219. Arguitur secundo, quia si ad augmentum charitatis requireretur, quod actus ad illud disponens esset intensior habitu, mentam⁸ nunquam actus disponentes ad praedictum augmentum fierent connaturaliter, et consequenter neque ipsum augmentum, quod tamen absurdum, et nimis durum videtur. Sequela ostenditur; nam connaturale est. actibus commensurari suo principio habituali, et non exigere aliud auxilium, quod ejus defectum suppleat : sed actus habitu intensior non commensuratur suo principio habituali, sed illud excedit, et propterea exigit additionem auxilii, ut proxime asserebamus : ergo si ad augmentum habitus requiritur actus habitu intensior, praedictus actus, et augmentum ei correspondens non fieret connaturaliter.

Respondetur negando sequelam absolute; Dissolvitur quoniam satis connaturale est rerum ordi- lur⁷.

ni, quod ad perfectiorem formam requiratur perfectior dispositio. Unde cum charitas per augmentum excedat seipsam ut praëxislentem, congruum est ut actus ultimo disponens ad charitatis augmentum sil intensior charitate praëxistente. Ad sequelæ autem probationem respondemus, quod licet actus nequeat naturaliter excedere principium, a quo procedit. prout tale principium complectitur tam virtutem habitualement, quam aliam quantamcunque motionem sibi impressam ; nihilominus fieri connaturaliter, et sine miraculo potest, ut excedat virtutem habitualement pYaecisive sumptam, quia licet praedicta virtus solita-

A <5>»-.'.

Secundora argn-

r

*

ii

rie accepta non adæquol perfectionem, aut intensionem opeirationis, potest tamen aliqua motione, aut virtute transeunti ita adjuvari, ut illam adæquet. Quod frequentissime contingit, toties videlicet, quoties habitus elicit actus intensiores. Et ita accidit in augmento charitatis, ut hactenus explicuimus, Potestque hæc doctrina confirmari tum exemplo habituum acquisitorum, qui juxta frequentiore, et veriore

D. Tbo. sententiam D. Thom. non augentur nisi per actus intensiores ; et tamen tales actus connaturaliter fiunt, et tales habitus connaturaliter augentur. Tum exemplo cujuslibet operationis creatæ ; hæcenim semper excedit actualitatem sui principii habitualis, el nihilominus fit connaturaliter, quia ille defectus tantæ aclualilatis in principio suppletur per aliquam motionem transeuntem, ut explicuimus *tract. 11, disp. 5, dub. 5.*

Tertio arguit Ferre : nam quod augmentum charitatis actibus remissis CÜllferatur pOst mortem. non probatur ex Conciliis, et Patribus, neque in D. Thom. habet ullum fundamentum : ergo voluntarie asseritur.

Confirmat primo, quia gratia hoc ipso, quod extra viam ponitur, habet terminum consummationis : ergo sicut extra viam non datur meritum, ita nec datur dispositio physica ad augmentum gratiæ.

Confirmat secundo prædictus Author suam opinionem, et nostram refellit his verbis : « .Accedamus ad primum parentem Adamum, qui plusquam nongentos annos vixit in Dei gratia, el charitate ; el ponamus, quod regulariter in actus remissos charitatis exierit, quorum tamen præmium, scilicet augmentum gratiæ, in hac vita non accepit : sane asserendum est, illi post hanc vitam deberi plusquam millies mille gradus augmenti. Modo incurro, quomodo posuit Adamus uno solo actu ita intensissime Deum diligere, quod ultimo se disposuerit ad prædictum augmentum charitalis? Ne ergo in hæc somnia veniamus, tutius erit dicere, quod homo repetens actus remissos, dum collectio eorum superat intensionem habitus charitatis præexistentis, statim per ultimum actum remissum virtute præcedentium accipit augmentum charitatis prædictis actibus debitum. »

Ad argumentum respondetur primo, re-

torquendum esso in ejus Aulhorcm ; qûo-ύαππ. niain illa actuum remissorum supputatio,*|^ secundum quam docet fieri charitatis augmentum, non habet fundamentum in Conciliis, et Patribus, nec mentionem meruit apud D. Thom. Aliunde vero est meracon-o. rv sideratio moralis, physico rerum ordini inutilis.

Respondetur secundo, nostram, el communioem inter Thomistas assertionem potissimum fundari in principiis valde probabilibus ex S. Doctore desumptis, quæ supra expendimus. Fundatur etiam in proportionem ad augmentum habituum acquisitorum, quæ tenenda est dum lumen naturale per fidem non corrigitur. Traditur etiam haud obscure a Concilio Tridentino c®. docente gratiam infundi secundum proportionem uniuscujusque dispositionem, el cooperationem, et a D. Thom. locis supra», n. num. 185 et 201, relatis. Unde immerito dicitur, hanc sententiam voluntariam esse, et absque fundamento.

221. Ad primam confirmationem respondetur, gratiam non habere terminum consummationis, nisi dependenter ab actu ferventi charitatis disponente ad totum gratiæ augmentum, quod pro meritis primo confertur. Unde non ponimus, quod post consummationem, sive statum beatitudinis, detur dispositio physica ad augmentum gratiæ, vel quod gratia consummata adhuc physica proficiat ; sed asserimus gratiam non consequi totam suam consummationem, et augmentum correspondens actibus remissis, nisi dependenter ab actu tali augmento, aut toti gratiæ commensurate, qui simul in eodem instanti adest cum prædicta consummatione, el augmento. Et qnod ita contingat, consonam est ipsi gratiæ consummate, quæ cum perfectissima sit, petit perfectissimam dispositionem, ut constat ex motivis supra expensis. Quod vero non detur meritum post mortem, constat ex Scriptura, et Conciliis, ut diximus *in suo tract, disp. \,dub. 4.* Atque ideo oportet aliter de dispositione physica, ac merito philosophari, sicut iam omnium Catholicorum sententia aliter discurremus de merito, ac de satisfactione, el purgatione a venialibus post hanc vitam; nam animæ in purgatorio non merentur, et tamen satisfaciunt, et maculas venialium deponunt per actus ipsis physice contrarios.

Ad secundam respondemus, quod facti illa

tu!j illa suppositione, Adamus actum tantæ intensionis eliciet, quantum habere debet augmentum gratiæ, quod omnibus suis actibus remissis totius vitæ correspondent. El cum prædictus Author inquit, quomodo Adamus potuerit ita intonsissime Deum uno solo actu diligere? Respondetur mirum esse. quod vir doctus in hoc posuerit difficultatem. Nam certum est Adamum, el quemlibet Beatum diligere Deum unico actu ita intenso, ut adæquet omnem latitudinem augmenti gratiæ, quod corresponde! omnibus ejus actibus meritoriis, sive fuerint intensi, sive remissi; immo et qui superet tale augmentum, et commensuretur cam omni gratia patriæ. Beati enim diligunt Deum totis viribus gratiæ, et charitalis, quas habent; cum illum diligant necessario. et quantum possunt. Unde cum actus disponens physice, el ultimo ad augmentum debitum actibus charitatis remissis, sit actus charitatis a gratia consummata effective procedens, illamque præcise antecedit in genere causæ materialis dispositivæ, ut supra num. 206, diximus, mirum non fore. quod actus disponens ad totum illud augmentum, quod actibus Adami remissis deberetur, tantæ intensionis esset, quantae supponeretur augmentum. Unde non parum excessit prædictus Author, somnium vocans sententiam adeo probabilem, quam ignorare non potuit frequentiore esse inter fidelissimos D. Thom. discipulos.

222. Sed ut magis constet hic excessus, jacet qnam nullum sit inconveniens, quod Adversarius nobis opponit tanquam absurdum, multifariam ostendemus eandem doctrinam ab ipso fore asserendam. *Primo*, quia data tota illa suppositione, et quod Adamus per repetitionem plurium illorum acluum remissorum acquisierit in hac vita physice gratiam, juxta calculationem, quam prædictus Author describit, inquirimus, an potuerit Deum diligere unico actu intensissimo adæquante totam latitudinem augmenti acquisiti? Quis hoc neget, cum actus possit connaturaliter elici secundam totam latitudinem habitus, a quo procedit? Si ergo potest in hac vita dari actus amoris adeo intensus; cur repugnabit alius similis post mortem, qui ad totum augmentum disponat? Præsertim cum post mortem minora occurrant impedimenta, quæ retardent amoris impetum. *Secundo* demus, qnod Adamus postquam physice acquisivit totum illud augmentum, quod tan-

tis actibus remissis debetur, eliciat unicum præcise actum, vel ejusdem, vel paulo minoris intensionis cum tota gratia, in qua præexistit, et quod statim moriatur; qui casus, facta alia suppositione, est naturaliter contingens: inquirimus an Adamus recipiat physice in hac vita augmentum illi ultimo actui respondens, vel illud recipiat post mortem? Primum dici non valet in Adversarii opinione, cum doceat requiri actum, qui physice formaliter, aut virtualiter adæquet latitudinem augmenti superaddendi: qua ratione asserit actum præcise ut quatuor non sufficere in ratione dispositionis ad suscipiendum augmentum graliæ ut quinque. Restat ergo, quod conferatur post mortem. Et tunc ultra: vel datur augmentum sine dispositione physica? Et hoc dici non valet, quia defectu hujus dispositionis non confertur in via, et sic nec post mortem conferretur, si ea dispositio non adesset post mortem: vel datur talis dispositio; et tunc oportet elicere actum ferventissimum, qui unus existens adæquet totam latitudinem augmenti superaddendi: quod, ut supponimus, tantum est, quanta erat gratia præexistens. En qualiter juxta sua principia debeat ille Author venire in ea, quæ somnia vocat.

Tertio demus, quod Adamus postquam mediis innumerabilibus illis acquisivit physice totum augmentum ipsis respondens, lapsus fuerit in peccatum mortale, et amiserit illam gratiam. Demus etiam, quod paulo ante mortem surrexerit a peccato per actum pœnilentiæ valde remissum. Inquirimus an in hoc casu consequatur physice totam gratiam, quæ corresponde! meritis vitæ anterioris? Et hoc dici non valet: tum quia non adest dispositio physice sufficiens ad tantum augmentum, sed potius valde improportionata: tum quia est aperte contra D. Thom. 3 p. q. 89, art.n. Tto. 2, ubi hæc habet: « Manifestum est, quod « formæ quæ possunt recipere magis, et « minus, intenduntur, et remittuntur se- « eundum diversam dispositionem subjecti, «ut in 2 parte habitum est » (nempe 1, 2, quæst. 52, art. 1 et 2, et quæst. 66, art. 1): « Et inde est, quod secundum « quod motus liber arbitrii in pœnitentia est « intensior, vel remissior, secundum hoc « pœnitens consequitur majorem, vel minorem gratiam. Contingit autem intensio- « nem motus pœnitentis quandoque proportionatam esse majori gratiæ, quam

p

u

y?

Suar.
NomiM.

« illa, a qua ceciderat per peccatum; quandoque autem æquali, quandoque vero « minori. Et ideo pœnitens quandoque re- « surgit in majori gratia, quam prius habuerat, quandoque autem æquali. quandoque etiam minori. Et eadem ratio est de virtutibus, quæ ex gratia consequuntur. » Quam doctrinam defendunt communiter omnes legitimi D. Th. discipuli contra Suarezium. et Nominales. I'nde restat, quod tota illa gratia tribuatur physice Adamo post mortem. Constat autem ex doctrina modo tradita D. Thom. non posse post mortem prædictam gratiam infundi, nisi post mortem adsit dispositio ejusdem intensi-onis, siquidem formæ, quæ possunt recipere magis, et minus, intenduntur, et remittuntur secundum dispositionem subjecti. L't ergo Adamus recipiat tantam gratiam, debet elicere actum intensissimum, et toti illius gratiæ augmento commensuratum, Modo inquirimus cum Adversario, el ab Adversario, *quomodo potuit Adamus uno solo actu ita intensissimo Deum diligere, quod ultimo se disposuerit ad prædictum augmentum ?* Et respondebit concedendo quod nobis tanquam somnium exprobat, nisi D. Th. aperte deserat.

Consectarium præcedentis doctrinæ, notatu dignum.

223. Ex dictis in præsentī, et ex alibi scriptis emergit non levis difficultas. Nam in tr. 16, disp. 4, dub. 2, statuimus, quod actibus imperatis a charitate correspondet præmium essenziale distinctum ab eo, quod correspondet actibus elicitis prædictæ virtutis, et consequenter omnes actus, sive naturales, et procedentes a virtutibus acquisitis, sive supernalurales, et procedentes a virtutibus infusis, esse vitæ æternæ, el novi augmenti gratiæ, et charitatis meritorios. Et quia in justo charitas imperat, sive refert omnes ejus actus honestos in Deum ultimum finem ; propterea statuimus ibidem dub. 5, omnes actus honestos elicitos ab homine justo mereri de condigno vitam æternam, et gratiæ et charitatis augmentum. Cumque contingere possit, ut justus eliciat alios actus honestos, priusquam prorumpat in actum formalem charitatis, ut sæpe accidit cum justificatur intra Sacramenta ; consequenter ad prius dicta asse-

ruimus dub. 6, non requiri, ut actus cæterarum virtutum mereantur de condigno vitam æternam, quod tunc adsit, vel processerit actus formalis charitatis ; sed sufficere quendam modum de linea charitatis, qui ab ipsa in prima ejus infusione dimanat ad vires animæ, et ad virtutes, participaturque in earum actibus honestis, et est actualis virtualis relatio in Deum charitatis objectum, ut ibidem fuse exposuimus. I'nde dubitari potest, utrum augmentum gratiæ, et charitatis debitum iis actibus a charitate imperatis, sive (et in idem redit) in ultimum finem virtualiter directis, conferatur statim ac tales actus eliciuntur. Et quidem si prædicti actus sunt gratia remissiores, constat ex hactenus traditis pars negativa. Sed quia contingere potest, quod habens charitatem ut quatuor, eliciat actum temperantiæ, aut alterius virtutis ut octo, qui actus si esset formaliter actus charitatis, ad gratiæ augmentum sufficienter disponderet, ipsumque statim physice inferret ; dubium est, an idem dici debeat de tali actu.

224. Hanc difficultatem non vidimus apud alios, quam Arauxo ubi supra, in⁴ prima probatione tertiæ assertionis, ibique⁴ obiter illam attingit, et negative respondet. Cujus fundamentum est, quoniam ille solus actus disponit ultimo ad augmentum gratiæ, quod disponit ultimo ad primam ejus infusionem, ut connaturaliter fit extra Sacramentum : sed solus formalis charitatis actus est hujusmodi : ergo solus actus charitatis disponit ultimo, et sufficienter ad charitatis augmentum, et consequenter licet alii actus honesti a charitate imperati mereantur augmentum diversum ab eo, quod actui formali charitatis corresponde!, ad illud tamen non disponunt ultimo, ac proinde ipsum statim non inferunt, sed oportet expectare aliud tempus, et perfectiorem dispositionem, sicut de actu remisso charitatis dicebamus.

Hæc autem ratio non videtur convincere sed posset hoc modo relorqueri. Quoniam^{usera jref-} ille actus disponit ultimo ad augmentum gratiæ, quod disponit ultimo ad primam gratiæ infusionem : sed actus temperantiæ infusæ imperatus a charitate disponit ultimo ad primam gratiæ infusionem : ergo disponit ultimo ad ejus augmentum. Probatur minor, quia illa dispositio dicitur ultima pro aliqua forma, quæ necessario connectitur cum tali forma : sed actus temperantis,

perantiæ, v.g. supernaturalis, ex una parte disponit ad gratiam, et ex alia, si sit imperatus a charitate, necessario connectitur cum gratia, in qua charitas radicatur : ergo actus supernaturalis temperantiæ imperatus a charitate disponit ultimo ad primam gratiæ infusionem.

Djtrs 225. Nec valet dici, quod actus supernaturalis temperantiæ secundum se acceptus non connectitur necessario cum gratia. Quoniam modo non loquimur de prædicto actu secundum se accepto, sed ut imperato a charitate, sive id fiat per actum charitatis formalem, quem præsupponat, sive per modum de linea charitatis, quia a gratia, et charitederivetur ad habitum temperantiæ, et ad actum illius. Actus autem temperantiæ sic sumptus necessario supponit gratiam, atque ideo necessario cum gratia connectitur.

Nec iterum prodest respondere, quod actus temperantiæ sic consideratus supponit gratiam receptam, atque ideo nequit disponere ad receptionem illius. Quoniam actus formalis charitatis, quam asserimus esse dispositionem ultimam ad gratiæ infusionem, supponit etiam gratiam receptam; siquidem ab ipsa procedit tanquam a principio effectivo, ut statuimus *tract. 15, disput. 2, dub. 6, § 5* et nihilominus eam præcedere valet in genere causæ materialis dispositivæ, ad ipsamque re ipsa disponit, ut ostendimus in eodem *tract, disp. 3, dub. 4*. Ergo idem proporlionabiliter dici poterit de actu temperantiæ habente modum charitatis, quod videlicet gratiam supponat in genere causæ efficientis, formalis, et materialis receptivæ ; et quod nihilominus illam procedat in genere causæ materialis dispositivæ.

Nec tandem sufficit dicere, quod actus temperantiæ? ut imperatus a charitate, supponit necessario ipsum imperium, sive actum charitatis, qui proinde potius quam actus temperantiæ), disponet ultimo ad gratis infusionem. Nam hoc facile refellitur. Tum quia supponimus, quod ut actus temperantiæ dicatur imperari a charitate, sive (quod idem est) referri in Deum ultimum finem, qui est charitatis objectum, non requiritur actus formalis charitatis, concomitans, vel antecedens: sed sufficit quod participet modum de linea charitatis media gratia, et charitate habitualibus, ut explicuimus loco supra citato, et constat in adultis, qui sine actu charitatis justificantur

intra Sacramenta, et postea merentur de condigno per omnes actus honestos vitam æternam, sive eliciant actum charitatis, sive non. Tum quia dato, quod actus temperantiæ ut imperatus a charitate hujus actum necessario supponeret; nihilominus fieri valet quod actus temperantiæ imperatus sit majoris intensiois, quam actus imperans charitatis, ut si charitas per actum ut duo imperet actum temperantiæ ut decem, quod minime repugnat. In quo eventu actus temperantiæ secundum omnem suam latitudinem, et quatenus distinguitur ab actu formali charitatis imperante, meretur de condigno vitam æternam, et consequenter secundum omnem suam latitudinem connectitur necessario cum gratia sine qua impossibile est meritum de condigno. Disponet ergo ut infundatur gratia non solum secundum duos gradus, qui correspondent actui formali charitatis imperanti ; sed etiam secundum alios gradus, qui correspondent ipsi actui temperantiæ imperato.

Ad hæc, si ob aliquid motivum negare Angmen- oportet. quod actus temperantiæ imperatus^{^^®*}

a charitate sit dispositio sufficiens ad infusionem, et augmentum gratiæ, maxime ob commune Theologorum placitum, qui ex Scriptura, et Conciliis edocti asserunt adultum extra Sacramentum non justificari, nisi dependenter ab actu charitatis, aut contritionis perfectæ : sed hoc motivum non urget: ergo etc. Probatur minor, quia communis illa Theologorum sententia potest exponi de actu charitatis, qui sit talis formaliter, vel virtualiter. Actus autem formalis temperantiæ a charitate imperatus est virtualiter actus charitatis, cum participet ejus vim. videlicet tendentiam in Deum ultimum finem : ergo nihil obligat, ne dicamus prædictum actum esse dispositionem ultimam ad infusionem gratiæ.

Declaratur hoc amplius : etenim sicut Theologi communiter docent, ad dispositionem ultimam pro infusione gratiæ extra Sacramentum requiri actum charitatis : ita Thomistæ communiter asserimus ad meritum de condigno vitæ æternæ. requiri actualem charitatis influxum ; et nihilominus ad meritum de condigno vitæ æternæ sufficit influxus charitatis, vel formalis, ut in actibus propriis ; vel virtualis, ut in actibus aliarum virtutum participantibus modum charitatis : ergo ad dispositionem ultimam pro infusione gratiæ sufficiet actus charitatis, vel formalis, qui ab ea elicitur; vel

DE CHARITATE.

virtualis, qui participat ejus modum, qualis est actus temperanti® a charitate imperatus. Et consequenter prædictus actus sufticiet per modum dispositionis physicae. ad gratiae. et charitatis augmentum, licet non adsit actus formalis charitatis, vel non adæquet latitudinem augmenti superaddendi. et debiti actui temperantia*.

Vera
sententia
proba-
tur.

226. Propier hæc pars affirmativa, tanquam probabilis, alicui forsan magis ardebit, et videbitur cum majori consequentia procedere ad ea. quæ diximus *illo dub.* 6, supra citato. Nos tamen illam non probamus, sed negativæ cura Arauxo subscribimus. Movemur autem præcipue ab inconvenienti, quod sequitur ex opposita sententia ; nam si actus temperantia» infusae. ut habens modum charitatis esset dispositio physica sufficiens ad gratiae infusionem et augmentum, idem dicendum esset de acta naturali temperantiae, aut alterius virtutis acquisita» ; quod est omnino falsum. Sequela obtenditur : nara in actu temperanti® naturalis, ut habet modum charitatis. eadem rationes occurrant, ut facile consideranti constabit : tum quia prædictus actus sic acceptus etiam meretur de condigno vitam aeternam : tum quia ita consideratus etiam supponit necessario gratiam, et cum ea connectitur : tum quia sic sumptus potest etiam dici actus vidualis charitatis, cum participet ejus virtutem, sive tendentium in Deum ultimum finem. Falsitas autem consequentis vel ex eo constat, quod nullus audebit concedere hominem extra Sacramentum sufficienter se ad consequendam gratiam disponere per actus entitative. et quoad speciem naturales. Contrarium enim salis aperte docet Concilium Trid. s«s. 6, c. 6, illis verbis : *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia, et adjuti, fidem ex auditu concipientes libere moventur in Deum, etc.* Cui doctrinae correspondent lres priores canones ejusdem sessionis. Videantur quæ diximus *tract.* 15. *disp.* 3, *dub.* 1 § 2, et *tract.* 17, *disp.* 6, *dub.* 1, § 2 et 3, quibus locis statuimus, ad justificationem adultorum requiri actum formalem, et expressam fidei theologica».

Cone.
Trid.

Funda-
mentum
supra
positum
fulcitur.

227. Ratio autem a priori, quam Arauxo insinuat, ne actus aliarum virtutum etiam a charitate imperati disponant ultimo ad gratiae. et charitatis augmentum, inefficax non est. si ad hanc formam redigatur : Quoniam ille solus actus disponit ultimo

ad augmentum gratiae. qui disponit ultimo ad ejus infusionem ; cum primum esse gratia», et ejus intensio ejusdem rationis sint : sed actus aliarum virtutum a charitate imperati non disponunt ultimo ad gratiae infusionem : ergo neque ad augmentum illius. Probatur minor, quia actus habet disponere ad receptionem gratiae, quatenus subjectum inclinat, et determinat ad ejus participationem ; quæ omnia conveniunt actui secundum suam entitatem, et speciem ; non vero ratione alicujus modi tali speciei accidentarii, et aliunde provenientis : atqui actus reliquarum virtutum ex specie, et entitale sua non habent inclinare, et ultimo determinare subjectum ad grati® participationem ; modus vero de linea charitatis est ipsis accidentarius, et aliunde conveniens : ergo actus aliarum virtutum etiam imperati a charitate non disponunt ultimo ad gratiae participationem.

Confirmatur, et explicatur primo, quiaitobon- licet ad augmentum forma», in quo forma determinat modum intensionis, disponat actus non secundum se tantum acceptus, sed ut importat similem modum ; nihilo minus ad infusionem forma», in quo non importatur modus, sed forma secundum se, debet ultimo disponere actus non ratione modi, sed secundum se acceptus : atqui actus aliarum virtutum secundum se accepti non disponunt ultimo ad infusionem gratiae : ergo licet participant modum delineae charitatis. non disponunt ultimo ad grati® infusionem.

Confirmatur, et explicatur secundo, quia non ob aliam rationem requiritur actas mta charitatis, ut homo se disponat ad receptionem gratiae extra sacramentum, nisi quia vel ad recipiendam connaturaliter perfectissimam formam secundum speciem, qualis est gratia, requiritur dispositio ex parte hominis perfectissima secundum speciem, cujusmodi est actus charitatis ; vel quia ad reparandam amicitiam inter Deum, et hominem, requiritur quod homo, qui aversus erat a Deo tanquam ab ultimo fine, convertatur perfecte ad ipsum, quod facit per actum charitatis : sed ha»c munia præbet actus formalis charitatis. sive a charitate elicitus ; secus vero actus temperantia», aut alterius virtutis, participans charitatis modum. qui propterea dicitur actus virtualis charitatis : ergo hic posterior actus non est dispositio physica ultima, et sufficiens ad infusionem gratiae. Probatur minor ; tum quia

quia actus ille temperanti® habens modum charitatis non est perfectissima dispositio fecundum speciem, siquidem charitatis modus est extra speciem talis actus, ut ex te liquet; et propterea talis actus, cum illius modum non participat, nullatenus dici valet ultima dispositio ad gratiam, licet retineat totam suam perfectionem specificam. Tum etiam, quia perfectior est conversio formalis in Deum, quam conversio precise virtualis: sed actus temperantia? virtualiter tantum potest in Deum convertere ob solam participationem modi cujusdam de linea charitatis: ergo talis actus non convertit hominem in Deum perfectissima conversione, qualis requiritur ad infusionem gratiæ extra sacramentum, ubi omnino connaturaliter fit, Deo non supplente defectum dispositionis perfecti®, et ex natura sua sufficientis, sicut supplet cum gratia datur per sacramenta. Igitur actus a charitate non elicitus non est dispositio sufficiens ad infusionem gratiæ, et charitatis, neque ad earum augmentum; et consequenter augmentum gratiæ, et charitatis actibus aliarum virtutum debitum non confertur statim, ac earum actus eliciuntur; sed differri debet usque ad tempus, in quo homo eliciat actum formalem charitalis omni augmento debito commensuratum, sicut statuimus de augmento debito actibus charitatis remissis.

2⁸. Motivum autem pro contraria parte a propositum *numero* 225, facile diluitur ex *** dictis. Quoniam sola physica, et necessaria connexio inter aliquem actum, et formam, non constituit actum illum in ratione dispositionis ultimæ ad talem formam, ut patet tum in actibus naturalibus ut gratia informatis, tum in actibus supernaturalibus procedentibus a gratia in secundo, aut tertio instanti post ejus infusionem: necessario quippe cum gratia connectuntur, siquidem ab ea procedunt; et tamen ad eam non disponunt, cum vel sint formaliter diversi ordinis, vel supponant gratiam jam omnino receptam dependenter ab aliis dispositionibus ei coexistentibus in primo instanti, Et idem proportionabiliter accidit in actibus aliarum virtutum a charitate informatis, aut ejus modum participantibus; nam quia sunt vivi vita gratiæ, et charitatis, cum ulraque necessario connectantur; non tamen disponunt ultimo ad illas, ob ea quæ supra diximus. Præsertim cam intra Sacramenta supponant gratiam

collatam por aliam dispositionem inferiorrem, supplente Deo defectum perfectioris dispositionis; et extra Sacramenta supponant gratiam collatam dependenter ab actu formali charitatis, sine quo nunquam contingit hominem extra Sacramentum justificari, secundum præsentem providentiam.

Ad augmentum difficultatis ibidem pro-Augmentum constat ex supra dictis; jam enim assignavimus rationem, ob quam actus charitatis, quem communiter exigunt Theologi, ut homo ad gratiam extra Sacramentum se ultimo disponat, debeat esse actus formalis, sive elicitus charitatis, et non sufficiat actus virtualis, sive inferior secundum speciem, participans charitatis modum. Nec urget exemplum meriti de condigno, quia plus requiritur ad rationem dispositionis physicæ, quam ad rationem talis meriti. Meritum enim augetur ex majori valore morali de linea charitatis, undecumque proveniat; dispositio autem ultima exigit commensurationem physicam inter actum, et formam. Unde habens charitatem ut quatuor, et eliciens actum ut duo, meretur majus charitatis augmentum; et quanto magis ille actus remissus continuatur, aut sæpius elicitur, tanto magis crescit in ratione meriti, et reddit sibi debitum majus augmentum, ut *dub. præced.* n. 41, declaravimus; et tamen prædictus actus non crescit in ratione dispositionis physicæ, et quantumvis continuatur, aut repetatur, nunquam est sufficiens in vi dispositionis ad consequendum augmentum charitatis sibi debitum, nisi intensiorem modum acquirat, ut supra fuse exposuimus. Sic ergo, et ob eandem proportionabiliter rationem, ad merendum de condigno augmentum charitatis, sufficit virtualis charitatis actus influxus, sive quod aliarum virtutum actus participant charitatis modum: cæterum ad disponendum ultimo ad tale augmentum, non sufficit ille virtualis influxus, sed requiritur determinate formalis charitatis actus, qui cum gratia infundenda, aut augescenda omnino commensuretur.

229. Ex quibus omnibus tandem colligitur, actus virtutum supernaturalium, quæ simul cum gratia infunduntur, non consequi statim physice augmentum illarum virtutum, a quibus procedunt; sed prædictas virtutes solum augeri physice, cum adest actus charitatis sufficiens ad disponendum pro gratiæ, et charitatis aug-

1'

»

t

I

l.

Carol-
larium

DISPUTATIO VI.

De diminutione, seu remissione charitatis.

Postquam D. Thom. explicuit, qualitero. charitas incrementum, el perfectionem suscipiat, incipit ab articulo 10 hujus quaestionis 24, exponere an diminui possit, et corrumpi. Et quantum ad charitatis corruptionem attinet, plura possent in praesenti disputari, an videlicet quodlibet peccatum mortale illam destruat; el utrum physice, et ex natura rei; et denique an tanta oppositio sit inter charitatem, et peccatum grave, ut nequeant ullo pacto in eodem subjecto componi? Quas difficultates in praesenti late discutere solent illi Expositores D. Thom. qui alias S. Doctoris partes suis commentariis non illustrarunt. Sed nos illas versare hic deobligamur, cum ipsis ex professo operam dederimus *tract.* 15, *disp.* 2, *dub.* 3 et 4. Unde eis relictis, stilum convertemus ad charitatis diminutionem. Ex duplici autem defectu posset provenire hujusmodi diminutio: primo ex defectu agentis influentis, et conservantis: secundo ex defectu subjecti se indisponentis ad conservationem augmenti, atque ideo indisponentis se ad ejus diminulionem. Porro causa efficiens, et conservans charitatem, ejusque augmentum, est solus Deus, ut constat ex dictis *disp. priced.* Qui sicut absolute valet charitatem destruere per suspensionem influxus, ita et ejus augmentum, reducendo ipsam ad remissiozem statum. De facto tamen sicut nunquam destruit charitatem, nisi ex parte subjecti detur aliquid ipsi charitati repugnans, videlicet peccatura grave: ita nec destruet ejus intensionem, nisi ex parte subjecti adsit aliquid contrarium hujusmodi intensionis; quia sicut dicitur *ad Rom.* 11, sineAdBapoenitentia sunt dona Dei. Quapropter ad resolvendum, utrum charitas possit diminui, videre oportet, an ex parte subjecti dari queat dispositio inferens talem diminutionem, sive incremento praëxistenti repugnans. Solum autem peccatum videtur esse hujusmodi. Et si loquamur de peccato gravi, certum est, charitatem non diminui per illud; quoniam diminutio habitus supponit, et concernit existentiam ipsius; quippe quod non existit, nec diminui, nec augeri valet: peccatum autem grave destruit

(ruit totaliter charitatem, et vitam gratiæ; qui de causa mortale dicitur. Unde solum relinquitur dubium circa peccata levia, seu venialia, et ita inquirimus.

DUBII M UNICUM.

Utrum charitas diminuatur per peccata venialia.

Non oportet hic explicare naturam peccati venialis, ejusque primariam differentiam a mortali; jam enim id exposuimus *tract.* 13, *disp.* 19, *dub.* 1. Neque praemittere opusest, qualiter remissio, sive diminulio habitus fiat; id quippe puram Philosophiam concernit, quam tradunt N. flt^Complut. in *lib. de generat.* Satis sit ex ibidem dictis supponere, habitum, cum diminuitur, amittere aliquem gradum, aut modum perfectionis, ob cujus defectum redditur intrinsece minus perfectus, quam erat: sicut e contrario intensio fit per additionem gradus, aut modi.

Communis sententia probatur ratione a priori.

(z? 1. Dicendum est, charitatem non diminui per peccata venialia. Ita D. Thom. in ^■prss. *quxst.* 24, *art.* 10, et in 1. *dist.* 17, *q.* 2, *art.* 5. Cui subscribunt discipuli, Cajet. 15 in *hoc art.* ubi Bannez *dub.* 2, Arauxo *dub.* a^ Thom. *disp.* 16, *ari.* 2, Ferre few. *quxst.* 20, et ex extraneis Durand, in 1, *dist.* 17, *quxst.* 10, Henric. *quodl.* 5, *q.* 23, g-Azor, *lib.* 3, *Moral, cap.* 23, *quaest.* 1, Vega Uh. in *Concil. Trident, lib.* 10, *cap.* 22, Vasquez 1A-i 1,2, *disp.* 220, *cap.* 9, Valentia in *pris, punct.* 5, obi Lorca *disp.* 20, Malder. *dub.* 2, el 4, Castillo *disp.* 3, *quxst.* 7, *part.* 5, et communiter omnes Theologi hujus temporis.

Probatur primo ratione a priori de sumptaex D. Thom. in *praesenti, articulo* 10, quæ potest sic proponi: nam peccatum veniale nequit diminuere charitatem dispositive, neque effective physice, neque effective moraliter: ergo peccatum veniale non diminuit charitatem. Consequentia est manifesta, quoniam non est assignabilis alius modus, qao charitas diminui possit per venialia. Prima autem antecedentis pars sic probatur: nam in primis peccatum veniale nequit per seipsum disponere

ultimo ad diminulionem charitatis; illud eniin, quod ultimo disponit ad charitatis diminulionem, debet esse contrarium ei, quod ultimo disponit ad ejus augmentum: sed solus actus convertens in Deum ultimum finem disponit ultimo ad charitatis augmentum, ut satis constat ex dictis *tota disp. priced*, et praecipue a η. 227. Ergo solus ille actus potest disponere ultimo ad charitatis diminulionem, quod avertit a Deo ultimo fine. Constat autem peccatam veniale non sic avertere: ergo peccatum veniale non disponit ultimo ad diminutionem charitatis. Deinde nequit disponere remote, quia vel hoc habet quatenus disponit ad aliud veniale? et sic redit eodem difficultas; vel quatenus disponit ad mortale? Cumque mortale non diminuat, sed penitus destruat charitatem, fit quod veniale nequeat hoc pacto disponere adhuc remote ad charitatis diminulionem.

Ex quibus etiam constat secunda antecedentis pars; quoniam peccans venialiter eatenus efficeret physice diminulionem charitatis, quatenus physice poneret aliquid charitati contrarium; sicut qui peccat mortaliter, corrumpit effective gratiam, quia ponit peccatum grave ipsi repugnans. Atqui peccans venialiter non ponit aliquid contrarium charitati, siquidem chantas convertit in Deum ultimum finem; peccans vero venialiter ab hoc fine non avertitur, sed tantum divertit circa media, non subjiciendo illa actualiter ultimo fini, quem habitualiter respicit: ergo peccans venialiter non efficit physice diminutionem charitatis.

2. Dices primo: motus semideliberatus Objectio, odii Dei, vel fugæ a Deo, est peccatum veniale; et tamen avertit a Deo ultimo fine: ergo falsum est, quod peccatum veniale non avertat ab illo. Pnlerea, si peccatum veniale non averteret a Deo ultimo fine, ad delendum peccatum veniale non requiretur ex natura rei conversio in Deum ultimum finem, sive actas charitatis: sed talis conversio requiritur, ut statuimus *tract.* 15, *disp.* 3, *dub.* 8. Ergo peccatum veniale avertit a Deo ultimo fine. Denique omne quod est contra charitatem, charitati contrariatur, ut ex terminis liquet: sed peccatum veniale est contra charitatem. siquidem impedit ejus inclinationem, et jus ad referendam materiam talis peccati in Deum ultimum finem: ergo contrariatur charitati. Unde argumentum factum debet in

Consulto diximus, *actus virtutum superrollarii. naturalium, qui simul cum gratia infunduntur, etc.* ut excluderemus tum actus naturales, quos certum est assequi augmentum suorum habituum independenter a gratiæ augmento; tum actus fidei, et spei. Nam sicut eæ virtutes possunt infundi, et conservari, et de facto infunduntur, et conservantur independenter a gratia, ita possunt augeri quin gratia augeatur. Quare sicut in peccatore augentur statim ac eliciunt actus intensiores, sic etiam in justo; cum hac tamen differentia, quod praedicti actus in peccatore disponunt quidem ad suorum habituum augmentum, illud tamen non merentur, saltem de condigno; in justo autem et merentur de condigno tale augmentum. et ad illud physice disponunt. Merentur insuper gratiæ. et charitatis augmentum; illud tamen nonstatim consequuntur, quia ad ipsam ultimo non disponunt, ob ea quæ supra diximus.

nos retorqueri ; nam quod avertit ab ultimo fine, et charitati opponitur, potest eam diminuere physice, tam dispositive, quam effective ; sic autem se habet peccatum veniale,

nmnr" Spondetur tam certum esse, quod peccatum veniale non avertit simpliciter ab ultimo fine, nec contrahatur simpliciter charitati, sicut certum est, quod peccatum veniale non est mortale, de cujus ratione est importare eam oppositionem, et aversionem. In qua suppositione, quæ certissima est, eamque firmavimus loco supra citato, procedit ratio D. Thomæ. Inde ad primam objectionem respondetur, quod cum de ratione peccati sit voluntarium, illud quod non est simpliciter voluntarium, nequit esse simpliciter peccatum, nec a Deo simpliciter avertere. Odium autem Dei, hoc ipso quod sit motus indeliberatus, non est simpliciter voluntarium ; unde talis motus non avertit simpliciter a Deo. Ad secundam neganda est sequela ; nam licet peccatum veniale non avertat ab ultimo fine, impedit tamen fervorem charitatis circa talem finem ; unde tolli non potest, nisi per ipsum fervorem, atque ideo nisi per actum charitatis formafiter, aut virtualiter. ut *loc. cit.* explicuimus. Ad tertiam neganda est minor absolute, quia peccatum veniale non tollit inclinationem, et jus charitatis ad referendum omnia in Deum ultimum finem, sed præcise impedit, ne actu aliquam materiam in ipsum referat, atque ideo non contrahatur illi absolute ; contraria enim absolute talia non solum se impediunt in aliquo opere, aut extensione, sed se destruunt, et labefactant in entitate.

Coni-
unitio
argu.
men!! 3. Posterior denique antecedentis pars, nempe veniale peccatum non diminuere effective moraliter charitatem, etiam ostenditur ; quoniam eatenus posset illam sic diminuere, quatenus peccans venialiter mereretur hanc poenam, quod ipsius charitas diminueretur : sed huiusmodi poenam non meretur : ergo non diminuit moraliter charitatem. Probatur minor : tum quia peccatum veniale est culpa levis et secundum quid ; diminutio autem charitatis est malum simpliciter, et valde grave. Tum etiam, quia ex opposito fieret, quod peccatum mortale, et veniale mererentur eandem poenam cum sola differentia penes magis et minus ; siquidem mortale meretur ablationem totalem charitatis, et veniale mereretur ablationem

charitatis in parte, et quoad aliquos gradus. Tum denique, quia Deus non magis se avertit ab homine, quam hic ab illo : sed homo peccando venialiter non se avertit a Deo, cum deordinalio in peccato veniali re-perta non sit circa finem : ergo Deus non se avertit ab homine peccante præcise venialiter ; atque ideo non punit huiusmodi culpam auferendo aliquid de charitate, per quam homo convertitur simpliciter in Deum, et terminat ejus amorem.

4. Nec refert, si objicias *primo* : nam in humanis leves offensæ solent mereri diminutionem amicitiae, sive (et in idem redit) quod amicus sæpe, licet leviter offensus, non ita ferventer diligat amicum offendentem, sed potius ejus communicationem devitet : ergo pariter homo per peccata venialia meretur minus diligere a Deo, atque ideo praeexistentis charitatis diminutionem. *Secundo*, quia quodlibet peccatum veniale est malum Dei, ponitque offensam in illa : sed diminutio charitatis non est pœna in-proportionata huic deordinalioni, nec ex-cedit ejus meritum : ergo homo per peccata venialia meretur charitatis diminutionem.

Et urgetur ; nam homo potius deberet eligere ablationem alicujus gradus charitatis, quam peccare venialiter : ergo signum est, quod malum culpæ repertum in peccato veniali est majus, quam malum pœnæ repertum in diminutione charitatis. *Tertio* ; nam ideo veniale non mereretur ablationem ullius gradus charitatis, quia non versatur circa ultimum finem : sed eo ipso, quod veniale offendat Deum, attingit prædictum finem : ergo meretur diminutionem aliquam charitatis. per quam in Deum ultimum finem convertimur.

Hæc, inquam, non referunt. Ad primum enim posset responderi negando antecedens ; nam etiam in humanis leves amici offensæ non minuunt substantialia amicitiae : injuste quippe rescinderet quis amicitiam substantialem ex eo præcise, quod leviter offenderetur ab alio. Refrigesceret tamen amicitiae fervor, quatenus sic offensus pariter se gereret cum amico, subtrahendo aliqua accidentalialia, ut puta frequentem, et delectabilem convictum. Idemque proportionabiliter accidit, cum Deus levibus culpis offenditur ; non enim subtrahit ea, quæ ad substantialia amicitiae pertinent, cujusmodi sunt charitas, ejusque intrinseca perfectio, sed denegit alia quasi accidentalialia,

taria. el extrinseca, cujusmodi sunt frequentiores consolationes, devotio, et alii amoris stimuli.

Respondetur secundo, et melius, omisso antecedenti, et negando consequentiam, ob plures differentias inter utramque amicitiam. Nam homo non perfecte cognoscit cor alterius ; unde cum ab alio multoties offenditur, existimat illum dereliquisse amicitiam, quam propterea ipse etiam ex sua parte dissolvit. Deus autem intuetur cor justī, videtque ipsum firmum circa se ut ultimum finem, et suæ, legis observationem, licet in levibus deficiat : quocirca conservat amicitiam substantialem media charitate, et ejus intrinseca perfectione. Accedit etiam, quod in humanis facilius amico est vitare leves offensas amici, quam quod justus vitet cuncta peccata venialia ; id quippe facere non valet absque specialissimo privilegio, ut diximus *tract.* 14, *disput.* 2, *dub.* 7. Et propterea Deus qui cognoscit defectibilitatem nostram, occasionem non arripit ex nostris defectibus levibus, ut tollat, aut diminuat amicitiam charitatis. Denique amicitia humana nostris actibus acquiritur, unde potest etiam per eorum cessationem deficere ; et cessat plerumque, cum amicus repetit leves offensas amici. Amicitia autem, quam ad Deum per charitatem habemus, est ex sola infusione Dei, et ideo licet actus proprii illius non exerceantur, imo licet exerceantur alii actus leviter peccaminosi, non corrumpitur, nec diminuitur. Quam differentiam optime

tradit D. Thom. *in præ.* art. 10, his verbis : « De amicitia dicit Philosophus in 8 Ethic, quod nullas amicitias inappellatio solvit, idest non appellare amicum, vel non colloqui ei. Sed hoc ideo est, quia conservatio uniuscujusque rei dependet ex sua causa ; causa autem virtutis acquisita? est actus humanus: unde cessantibus actibus humanis, virtus acquisita diminuitur, et tandem totaliter corrumpitur. Sed hoc in charitate locum non habet, quia charitas non causatur ab humanis actibus, sed solum a Deo. Unde relinquitur, quod etiam cessante actu, propter hoc nec diminuitur, nec corrumpitur. »

5. Ad secundum respondetur, peccatum veniale solum secundum quid offendere Deum, et esse malum ipsius ; quia nec affective tollit ab ipso rationem ultimi finis, vel aliam perfectionem intrinsecam ; sed

omni intrinseca perfectione servata, impedit ne Deus se extendat ad finalizandum actu illud determinatum opus, ut exposuimus 1, 2, (*pixst.* 89, *in comment.* ad art. 1, num. 10. Unde peccatum veniale non meretur pœnam simpliciter, qualis esset corruptio charitatis, aut diminutio in aliquo gradu, cum charitas, et quilibet ejus gradus habeant rationem boni simpliciter.

Et ad augmentum difficultatis dicendum est, peccatum nullo modo esse eligibile rationabiliter ; implicat enim quod peccatum sit secundum rationem. Unde quod potius oporteret eligere diminutionem physicam charitatis, quam peccare venialiter, non evincit quod tale peccatum sit majus quid in ratione culpæ. quam illa diminutio in ratione pœnæ ; sed provenit ex eo. quod peccatum nequit rationabiliter eligi. Et ex opposito fieret, peccatum veniale mereri non solum diminutionem charitatis. sed etiam ejus, et gratiæ corruptionem : nam potius deberet quis admittere absentiam, seu separationem physicam gratiæ absque sua culpa contingentem, quam ullum vel levissimum peccatum. Hoc autem est omnino absurdum, et omne peccatum reddit mortale, seu privantem vitam, quam per gratiam habemus.

Ad ultimam patet ex his, quæ proxime dicebamus ; nam licet peccatum veniale offendens Deum nequeat non offendere, et offendendo attingere ultimum finem ; hoc tamen non facit, quia ab ipso avertat, vel ad alium finem ultimum convertat, sed præcise quia impedit extensionem actuale prædicti finis ad illud opus, quod est materia peccati venialis. Cum quo tamen recte cohæret, quod peccans venialiter conservet amorem Dei finis ultimi, atque ideo quod non patiatur ullum detrimentum in charitate, qua ad prædictum finem convertitur, ut optime declaravit D. Th. *loco cit.* d. Tho. his verbis : « Charitas est circa finem ultimum, veniale autem peccatum est quædam inordinatio circa ea, quæ sunt ad finem. Non autem diminuitur finis ex hoc, quod aliquis inordinationem aliquam committit circa ea. quæ sunt ad finem: sicut aliquando contingit, quod aliqui infirmi multum amantes sanitatem, inordinate se habent circa diætæ observationem ; sicut etiam in speculativis scientiis falsæ opiniones circa ea, quæ deducuntur ex principiis, non diminuunt certitudinem principiorum. »

Terliæ
satisfit

§ II.

Probatur eadem assertio ab inconvenienti.

Aiipd fi. Secundo suadetur communis sententia,
sxeis Quoniam si peccata venialia diminuerent
charitatem, fieri posset quod per repetitio-
nem peccatorum venialium tota charitas,
ac perinde gratia adæquate destrueretur:
Consequens est falsum : ergo venialia non
diminuunt charitatem. Sequela videtur ma-
nifesta ; nam finitum per ablationem finiti
tandem consumitur : et sic videmus habi-
tus acquisitos, qui per actus oppositos di-
minuuntur, per eosdem, si repetantur. des-
trui : sed charitas de facto, seu categorie-
matice est finita, sive habens determina-
tum intensionis modum, ut vidimus *disp.*
præced, dub. 1. Ergo si per peccata venialia
diminuitur, fieri poterit quod per eorum
repetitionem corrumpatur. Falsitas autem
consequentis ostenditur *primo* ex Concil.
Conc. Trident, sess. 6, *cap. I*, ubi dicitur : e Li-
« cet enim in hac mortali vita, quantum-
vis sancti, et justi in levia saltem, et
« quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur,
« peccata cadant, non propterea desinant
« esse justi ; nam justorum illa vox est et
« humilis, et verax, Dimitte nobis debita
« nostra. » Ergo fieri non potest, quod ob
solam repetitionem venialium quis desinat
esse justus amittendo gratiam, et charita-
tem. *Secundo*, quia nullus est in hac vita,
cui secundum præsentem dispositionem
non correspondeat certus status, aut locus
in alia : illi autem, qui per solam repeti-
tionem venialium amitteret charitatem,
nullus locus correspondent : non quidem
coelum aut purgatorium, cum careret gra-
tia, non infernus, cum non haberet pecca-
tam mortale ; non denique lymbus, cum
haberet peccata personalia : ergo absur-
dum est admittere, quod per solam repeti-
tionem venialium charitas possit corrumpi.

Effa- 7. Hoc argumentum conati sunt Adver-
pum sarii multifariam diruere negando seque-
lam. Ad cujus probationem quidam respon-
dent, charitatem per venialia non diminui
secundum partes aliquotas, et determina-
tas, sed secundum partes proportionales, et
se includentes, sive minores, et minores :
unde non sequitur, quod charitas possit
penitus hoc pacto destrui, quia semper re-
manet divisibilis.

PdUurU h^oc effugium, quod alias supponit
falsum (charitas enim non habet partes,

sed intenditur per modos radicationis, qui
semper de facto sunt determinati et finiti)
manifeste praecluditur. Tum quia peccatum
veniale diminuens charitatem haberet cer-
tum, et determinatum modum, seu quanti-
tatem : ergo diminueret charitatem aufe-
rendo aliquid determinatum ab illa ; atque
ideo si repeteretur, percurreret totam ejus
latitudinem, ipsa nque tandem destrueret.
Tum etiam, quia ex opposito fieret, quod
secundum peccatum veniale minus dimi-
nueret, quam primum ; siquidem solum
auferret medietatem ejus, quod prius fue-
rat ablatum : hoc autem est prorsus volun-
tarium et absurdum, cum secundum pecca-
tum possit esse multo gravius intra latitu-
dinem venialis ; et charitas non habeat
majorem resistantiam, sed potius suppona-
tur diminuta, et debilitata per primum.
Tum præterea, quia licet ille discurrendi
modus haberet locum in eis. quæ continuo
motu diminuuntur, non tamen in eis, quæ
diminuuntur mutationibus discretis, et
temporibus distinctis, ut in nostro casu
contingit. Si enim primum peccatum ve-
niale aliquid tollit de charitate, vel tollit
aliquid prorsus indivisibile ? et sic charitas
nondiminuetur : vel tollit aliquid divisibile,
sive habens victualem latitudinem ? et sic
infinitas partes in ea inclusas excludet.
Cumque secundum veniale superveniens
supponat eam priorem ablatam, non aufe-
ret partes in illa inclusas, sed auferet aliam,
et infinitas alias in ea communicantes ; et
consequenter si peccata venialia repetantur,
totam charitatem corrumpent. Tum deni-
que, nam ideo charitas non posset penitus
per venialia auferri, quia est divisibilis in
partes, aut quasi partes infinitas : sed si se-
mel potest per venialia diminui, valet
etiam quoad infinitas partes auferri ; siqui-
dem quaelibet pars, quæ per diminutionem
deperditur, constat infinitis partibus pro-
portionabilibus lergosi venialia minuunt
charitatem. poterunt illam totaliter des-
truere.

8. Proptor hæc respondent alii, charita- Aia
tem in justo habere tot gradus, aut partestw
non solum proportionales, sed etiam ali-
quotas, et certas, quod sunt peccata venia-
lia, quæ in toto vitæ decursu poterit com-
mittere. Unde nunquam eveniet casus, in
quo justus tot venialia repetat, ut charita-
tem corrumpat.

Verum hæc responsio est penitus impro-fej'
babilis. *Primo*, quia in re adeo gravi, qua- w
lem

lem supponit, nullum habet fundamentum. *Secundo*, quia iusti, communitor loquendo, plura venialia committant in totius vitæ decursu ; et sic quilibet justus hliberet insignem charitatis quantitatem, si hæc deberet futuris peccatis commensurari ; quod dici non valet absque magna temeritate.

Tertio, quia charitas infunditur secundum uniuscujusque dispositionem, ut *disput. titeprreed. num. 188* ex Concilio Tridentino ostendimus : sed hæc dispositio non solet adæquare latitudinem, seu multitudinem peccatorum venialium, quæ in decursu vitæ committuntur, sed est longe inferior : ergo absurdum est dicere, quod charitas habet injusto tot gradus, aut partes, quot sunt venialia, quæ poterit committere. *Ultimo*, quia vel charitas daretur secundum multitudinem peccatorum venialium, quæ prævidentur futura; vel secundum multitudinem venialium, quæ sunt homini in vitæ decursu possibilia ? Si primum, plane infertur majorem charitatem recipere eum, qui prævidetur commissurus plura venialia, quam illum, qui pauciora admittet; quod est ridiculum, -et omnino falsum, cum mensuram charitatis non reducat ad actua-lem, et propriam uniuscujusque ex Dei gratiadispositionem, sed ad peccata futura, quæ magis, quantum est de se, movent ad infusionem remissionis charitatis. Posterius autem dici non valet ; nam peccata ut possibilia, nullam mensuram determinant infra infinitum ; unde ex vi hujus charitatis quantitas determinari non valet.

9. Tertio respondent alii, quod licet charitasdiminuatur per peccata venialia; nihilominus etiam intenditur, et reparatur per actus meritorios, quos justus elicit, unde nunquam contingit, quod penitus destrualurper sola venialia. Polestque responsio firmari ex iis, quæ diximus *tradat. 16, disput. 4, dub. 5*, ubi statuimus, nullum reperiri actum humanum injusto, qui non «it vel peccatum veniale, vel meritum vitæ æternæ, ac subinde augmenti charitatis. Cum enim justus non continuo peccet in omnibus operibus, sequitur quod in pluribus mereatur, et consequenter reparabit aliquibus operibus id ipsum charitatis, quod per alia opera amittit.

Sed nec ista responsio satisfacit ; quoniam supposita, et admissa ea doctrina, contingere secundum communem providentiam potest, quod justus faciat plura peccata venialia, quam opera meritoria ;

atque ideo quod plus charitatis deperdat, quam reparet ; et consequenter totam charitatem arnitteret. Ubi enim reparatio non est aequalis diminution!, opus est quod tandem pereat id, quod diminuitur, sicut etiam in naturalibus alimentum reparat, quod per calorem naturalem deperditur; sed quia liæc reparatio est inæquata. propterea non sufficit ad vitandam mortem animalis. Quod in nostro casu magis perspicuum exemplo fiet : supponamus hominem justificari per gratiam valde remissam, verbi gratia ut duo, et quod post justificationem committat centum peccata venialia priusquam eliciat ullum actum meritorium. In hoc eventu vel dicendum est charitatem per venialia non diminui, vel fateri oportet quod tot peccatis venialibus corrumpatur; nam centum peccata venialia, si semel minuunt charitatem, sufficientem proportionem habent ad excludendum duos charitatis gradus, atque ideo charitatem ut duo. Casus autem est secundum communem providentiam possibilis; nam licet non sit necessarium, quod justus continuo venialiter peccet, fieri tamen potest, quod in determinata duratione nullum bonum opus eliciat, sed plura venialia committat, ut experientia liquet.

10. Quarta aliorum responsio est, quod si charitas ad eum diminutionis statum perveniat, ut corrumpenda sit per peccatum veniale superveniens, tunc illud veniale fiet mortale ex circumstantia destruendi gratiam, et charitatem, quas quilibet conservare debet. Unde non sequitur, quod charitas possit destrui per sola venialia ; illud enim, per quod destruitur, fit ex hoc ipso mortale. Nec insolens est id, quod ex natura sua solum est veniale, fieri mortale ob periculum incidendi in gravem culpam. Et ita accidit in præsentia ; nam peccata venialia disponunt ad peccatum mortale, ut ex communi doctrina SS. Patrum asserit D. Thom. *in hoc articulo 10*, atque ideo qui d. Tho. nimis venialiter peccat, se disponit proxime ad culpam gravem ; unusquisque autem sub mortali tenetur vitare occasionem proximam committendi gravem culpam. Quid ergo mirum, si dicatur ultimum veniale post innumera superveniens fieri ex hoc ipso mortale ?

Cæterum hæc solutio (quam Joan. aConfutatio sancto Thoma merito appellavit chimæri- à cam) sustineri non potest. *Primo*, quia non s. Th0, datur speciale praeceptum conservandi gra-

Alia solutio.

amplius diminui possit, sed præcise auferri, venialia jam non amplius diminuero charilatem. Sicut etiam quaelibet demonstratio habet vim generandi scientiam ; et tamen secunda demonstratio, quia eam genitam supponit, non gerit, sed præcise intendit illam. Sic pariter cum venialia non habeant vim auferendi, sed præcise diminuendi charilatem, si eam inveniant in eo statu, in quo non sit diminuibilis, sed auferibilis, minime illam diminuent, et sic nunquam possunt tollere ultimum gradum.

Sed hoc facile refellitur, quia ut exemplo allato utamur, quaelibet demonstratio potens inlenderescientiam, valet etiam illam primo generare, si supponatur generabilis : ergo e converso, si venialia habent vim diminuendi charitatem, pariter poterunt eam auferre, si auferibilis supponatur. Unde principium petit qui respondet, charitatem posse per venialia diminui, non autem auferri; id quippe intendimus, et ratio superior facta convincit, quod si venialia valent diminuere, possunt etiam destruere charitatem. Idque confirmat exemplum habituum naturalium ; nam illi actus, et dispositiones, quæ sufficiunt ad eos diminuendos, sufficiunt etiam si continentur, aut repellantur, ad corruptionem illorum, ut inducitur potest ostendi.

Ad hæc, ultimus gradus charitatis non est potentior ad resistendum, quam gradus octavus, sed potius multo debilior ; peccatum autem veniale, per quod intendimus corrumpendum esse ultimum gradum, potest esse multo gravius, aut intensius quam illud, per quod docent Adversarii corrumpi gradum octavum : ergo admissio, quod octavus gradus corrumpatur per venialia, inconsequenter, et sine fundamento negatur, quod ultimus charitatis gradus corrumpi possit. Destructo autem ultimo illo gradu, tota charitas destruitur : ergo si charitas per venialia diminuitur, poterit per sola venialia corrumpi.

U». 13. Denique alii respondent, quod licet peccatum veniale per se non corrumpat charitatem, sed solum eam diminuatur ; nihilominus fieri potest, ut per accidens illam destruat, cum videlicet non superest nisi unus charitatis gradus: tunc quippe veniale expellit per se illum gradum, et per accidens excludit charitatem, quæ sine illo conservari non potest. Sicut etiam veniale non punitur per se pena aeterna; et tamen

Salmant. Curs. theolog. fom. Ali.

per accidens solet ea puniri, quando conjungitur cum mortali in alia vita, ut explicuimus *tract. 3, dist. 17, n. 68, et 73.*

Hanc vero responsionem impugnare de-impugnare
nuo superfluum est ; nam admittit id ipsum, quod supra n. 6, pro inconvenienti inferebamus, nempe fieri posse, quod homo per sola venialia gratiam, et charitatem amittat. Sed tunc oportebit satisfacere Concilio Tridentino, quod loco ibidem citato plane docet, justum per peccata venialia non amittere justitiam. Oportebit etiam determinare, quis locus homini, qui sine gratia, et cum solis venialibus moreretur, correspondent: non cælum, aut purgatorium, cum non haberet gratiam : non infernus, cum careret peccato mortali : nec limbus puerorum, cum haberet venialia, et careret originali. Cum ergo hæc quæ ex opposita sententia inferuntur, sint valde absurda, tenendum omnino est, charitatem nullo modo quoad intrinseca per venialia diminui.

§ III.

Motivis contraria: sententia: occurritur.

14. Oppositam sententiam docuerunt Aristodorus. *lib. 3 Summx, tract. 5, cap. 5, 'et 3?'* Carlhusianus in 1, *distinet. 17, quæst. 9, et 10*; Glossa in cap. *Tres sunt, de penitentia dist. 1, et in cap. De quotidianis, de penitentia dist. 3*, quam ut probabilem tuetur Victoria in *relect. de augmento charitatis*, primam part. 2. Et probatur primo ex Scriptura, quæ id videtur significare *Ecclesiast. 19, Ecdes. illis verbis ; Qui spernit modica, paulatim decedet ; idest, qui venialia parvipendit, deficit a robore gratiæ et charitatis, et sic tandem labitur. Et Apocal. 2, dicitur ad. M.* Episcopum Ephesinum : *Habeo adversum te pauca, quod charitatem tuam reliquisti. Ubi solum potest fieri sermo de derelictione charitatis quoad intensionem per venialia, non vero quoad suum esse per aliquod mortale ; nam immediate præmittitur : Sustinuisti propter nomen ineum, et non defecisti. In quo sensu loquuntur Sancti Patres. D. August, serm. 41, de Sanctis, D. August, ubi ait : Si minima peccata nimis plura sint, mergunt. Quod repetit concione 3, super psalm. 118, et aliis locis. Et D. Gregor, in 3 part. Pastoral, admonit. 34, inquit : Qui peccata minima here, et vitare negligit, a statu justitix non repente, sed per paries to-*

Jiturque ibi exemplo arenarum, et guttarum, quæ licet seorsim minima? sint, pensant tamen ob multitudinem ob-
 n. r<.:.\ruere hominem. Et D. Bernard, scrni. 1,
 * de renews. S. *Pauli*, ait : « Nemo dicat in
 e corde suo, Levia sunt ista. Non est ma-
 I gnitum, si in his minimis, et venialibus
 e peccatis maneamus. Hæc enim, dilectis-
 « simi, est impenitentia, et blasphemia
 • in Spiritum sanctum irremissibilis. »
 Si milia occurrunt passim in aliis sacris
 Doctoribus, præsertim domesticis, The-
 resia, et Joanne.
 κβφαβ- His tamen facile occurritur, solum enim
 90 denotant vel quod per peccata venialia ca-
 dimus in mortalia dispositive, modo *num.*
 11, explicato, vel quod per illa cadimus a
 fervore charitatis, sed non significant, quod
 charitas per venialia diminuatur intrin-
 1). Tbo.sece. Inde D. Thom. 1,2, *quæst.* 88, *art.*
 •1 ad I, explicans verba D. August, quod
minima, si negligantur, occidunt, ait : **Ju-**
ffustinus loquitur in illo sensu, quod peccata
venialia dispositive causant mortale. Et *q.*
 7. de *Malo. art.* 2 ad 13, explicans illud
 Prûs. 24. Proverb. 24 : *Septies in die cadit justus,*
 quod Glossa exponit de casu per venialia,
 inquit : *Justus per peccatum veniale cadit,*
non quidem a charitate ipsa, vel a perfecto
 D-r^· *gradu charitatis; sed ab aliquo actu charita-*
fis. Et tn *resp. ad* 11. explicans illud D. Ber-
 nardi, *In via Dei non procedere est retroce-*
dere, ait : « Dicendum quod aliquis proce-
 « dit in via Dei, non solum quando ipsa
 « charitas augetur in actu, sed quando dis-
 « ponitur ad augmentum charitatis. Sicut
 « puer non actu crescit toto tempore aug-
 « menti, sed quandoque crescit in actu,
 « quandoque disponitur ad augmentum,
 c Et similiter aliquis retrocedit in via Dei
 c non solum per diminutionem charitatis,
 « sed etiam per hoc, quod retardatur a
 « proficiendo, vel etiam per hoc, quod
 « disponitur ad casum, quorum utrumque
 v fit per veniale peccatum. » Ex quibus
 palet ad testimonia supra allata, quin opus
 sit ea seorsim exponere. Solum addi-
 n EtJii mus cum I,orca u^' suPra' num. 6, D.
 Bernardum loquutum fuisse per exaggerationem, ut concionantibus sæpe accidit.
 Nec intendit S. Doctor, quod contemptus,
 et malitia in peccando venialiter sit pecca-
 tum absolute irremissibile ; sed quod diffi-
 cilius remittatur intra genus venialium,
 sicut proportionabiliter accidit in mortali-
 bus.

I."». Arguitur secundo, quia peccata ve-
 nialia diminuunt fervorem charitatis : Sed fe-
 hic fervor vel a charitate non differt, vel
 est aliquis modus ejus proprius, et intrin-
 secus : ergo peccata venialia diminuunt
 intrinsece charitatem.

Huic argumento occurrit D. Thom. *loco* Solei»
proxime citato in respons. ad 17, his verbis
 « Dicendum quod fervor potest accipi du-
 ct pliciter. I no modo secundum quod im-
 « portat intensionem inclinationis amantis
 α in amatum, et talis fervor est essentialis
 « charitati, et non diminuitur per veniale
 α peccatum : alio modo dicitur fervor cha-
 « ritatis secundum quod redundat in mo-
 « tus dilectionis, etiam in inferiores vires
 < et quodammodo non solum cor, sed
 « etiam caro exultet in Deum. Et talis fer-
 et vor diminuitur per veniale peccatum
 « absque diminutione charitatis.» Itaque ut
 peccatum veniale dicatur diminueri chari-
 tatis fervorem, non requiritur quod diminuat
 ejus intensionem, vel quod aliquam intrin-
 secam ejus perfectionem auferat, sed sufficit
 quod impediatur ejus exercitium, in quo fer-
 vere, aut ebullire dicitur. Et ratio est, quia
 intensio sumitur in ordine ad subjectum
 penes majorem radicationem in eo, et domi-
 nium supra illud ; fervor autem attenditur
 in ordine ad actus, et delectationem in
 eis eliciendis : optime autem cohæret, quod
 charitas, retenta eadem radicatione in sub-
 jecto per venialia ab exercitio eliciendi
 proprium actum, et imperandi alios, ei
 consequenter quod absque diminutione in
 se diminuatur in suo fervore.

16. Sed instabis : nam peccata venialia Wi»
 diminuunt fervorem charitatis non solum
 quantum ad actum, sed etiam quoad habi-
 tum : ergo non solum impediunt charitatis
 exercitium, sed auferunt aliquid de habitu
 charitatis ; quod est charitatem intrinsece
 diminui. Probatur antecedens, quia actum
 charitatis impediri, contingit etiam sine
 peccato, ut patet in dormientibus : ergo
 peccata venialia non dicuntur diminueri
 charitatis fervorem, quia ejus actum præ-
 cise impediunt, sed quia tangunt ipsum
 habitum. Præsertim cum in eo, qui habet
 peccata venialia, charitas dicatur habilua-
 liter minus fervida.

Respondetur, admissio antecedenti, ne Dil-
 gando consequentiam quoad secundam par-
 tem, intellectam de ablatione alicujus in-
 trinseci in esse entis. Nam cum habitus
 charitatis ordinetur ad eliciendum pro-
 prium

prium actum, et imperandum alios actus in omni materia, ut dicatur habitualiter minus fervens, non requiritur quod aliquid de ejus entitate, aut intensione auferatur; sed sufficit quod apponantur impedimenta retardantia charitatem in elicendo proprium actum, et in imperando actus aliarum virtutum; nam eo ipso totus habitus charitatis dicitur minus fervens, sive diminutus in fervore. Ut enim varietur illae denominationes, quae desumuntur ab entitate non praecisive sumpta, sed connotante aliquid extrinsecum. non requiritur variatio entitatis in esse rei, sed sufficit quod varietur connotatum; nam eo ipso variatur entitas in esse recti dominantis, et potest impertiri distinctam denominationem, ut explicuimus *tract. 13, disp. 12, num. 23*. Unde ut charitas dicatur habitualiter minus fervida, non requiritur diminutio ejus entitativa, sed sufficit connotare impedimenta retardantia ejus propensionem. Quod potest exemplo declarari; etenim actus peccaminosi dicuntur diminuere naturalem inclinationem ad bonum rationis, non quia aliquid auferant a natura, sed quia illam impediunt, ne bonum attingat, ut optime tradit D. Thom. 1, 2, *quaest. 2, art. 2*, his verbis: « Dicendum quod praedicta inclinatio intelligitur ut media inter duo; fundatur enim sicut in radice in natura rationali, et tendit in bonum virtutis sicut in terminum, et finem. Dupliciter ergo potest intelligi ejus diminutio: uno modo ex parte radicis, alio modo ex parte termini. Primo quidem modo non diminuitur per peccatura, eo quod peccatum non diminuit ipsam naturam: sed diminuitur secundo modo, in quantum scilicet ponitur impedimentum pertingendi ad terminum. » Quam doctrinam ex professo explicuimus in *comment, ad praedictum art. et tractatu citato, disputat. 10, num. 15, et disp. 16, num. 155*, ex qua potest praesens resolutio magis firmari. Et liquet ad illud, quod de somno dicebatur; nam somnus non habet specialiter impedire charitatem, sed est impedimentum physicum et generale ad elicendum omnes actus partis intellectivae, unde non dicitur diminuere charitatis fervorem. Venialia autem afferunt aliquam deordinationem moralem affectus, iliumque indisponunt ad recipiendam motionem, et imperium charitatis; quod est contra ejusdem charitatis

inclinationem, et sic diminuunt ejus fervorem.

17. Sed adhuc dices: nam ut peccata venialia diminuant fervorem charitatis, non sufficit quod quasi ab extrinseco impediunt ejus inclinationem: ergo requiritur quod auferant aliquid de ejus intrinseca perfectione. Consequentia patet, quia diminutio praedicti fervoris non potest contingere, nisi uno ex illis modis. Antecedens autem probatur, quia habitus vitiosi, qui solent permanere in homine post justificationem, impediunt quasi ab extrinseco inclinationem charitatis, siquidem ipsi inclinant ad oppositum, nempe ad actus vitiosos sibi correspondentes: et tamen fervor charitatis non dicitur diminui ex eo, quod conjungatur praedictis habitibus: ergo ut venialia dicantur diminuere charitatis fervorem, non sufficit quod impediunt ab extrinseco ejus inclinationem. «* ' , *».

Respondetur negando antecedens. Ad obviandum, omittendo praemissas negamus consequentiam. Et ratio disparitatis est, quoniam habitus vitiosi in homine justificato, licet retineant suam entitatem, et speciem, et ratione illius inclinent, quantum est de se, ad actus prave; nihilominus non conservant statum vitii, nec important inclinationem practicam, expeditam, et effrenem ad tales actus; sed cohibentur sub majori inclinatione gratiae, et continentur sub imperio charitatis. Quocirca non diminuunt charitatis fervorem, sed quantum ad hoc permanent quasi non essent. Peccata autem venialia aliter se habent; nam in sensu composito charitatis exercentur, et expedite attingunt sua objecta, quae proinde subtrahunt a dominio actuali charitatis, atque ideo adversantur ejus inclinationi. Radicale vero hujus diversitatis principium est, quod actus habituum vitiosorum (utique inclinantium ad peccatum grave) sunt absolute contra charitatem, et illam destruunt, quamobrem tales habitus in infusione gratiae, et charitatis, vel absolute pereunt, vel saltem retractantur, et ita cohibentur sub charitate, ut in sensu composito ejus nequeant proprios actus elicere; unde non dicuntur impedire ejus fervorem, sed magis subjici illius fervori, et imperio. Peccata vero venialia ex una parte indisponunt affectum ut sit prompte mobilis a charitate; et ex alia parte cum non opponantur charitati absolute, sed cum ea cohaereant, dum actu exercentur, coii-

servantur, et non retractantur, impediunt ejus motionem, et inclinationem, quomobrem dicuntur minuere fervorem illius. Ex quo apparet, quam aliter dicantur esse sub charitatis dominio habitus vitiosi, et peccata venialia; nam charitas illis dominatur impediendo ne exeant in proprios actus: his autem dominatur, non quia ea impediat, sed quia impediret, si essent contra Deum finem ultimum, et objectum ipsius charitatis. Videantur qua? diximus de permanentia habituum vitiosorum injusto, tract. 13. disp. 1, a n. 24, et de dominio charitatis super venialia, tract. 8, disp. 4, dub. 4, per totum.

Tar4º-m Arguitur tertio, et simul impugnatur responsio data argumento praecedenti: Quoniam peccatum veniale ponit aliquam maculam in anima, ut docet D. Thom. 1, 2, q. 85, artic. 1, et q. 89, art. 1, et 3. p. q. 87, art. 2 ad 3, et alibi: sed hujusmodi macula nequit non dicere privationem alicujus perfectionis habitualis gratiae, et charitatis: ergo peccatum veniale tollit aliquid habituale intrinsecum gratiae, et charitati, et consequenter illas diminuit. Probator minor; nam praedicta macula, cum sit aliquid habituale relictum ex peccato actuali, ex quo non semper relinquitur aliquid positivum, nequit consistere in positivo, sed in aliqua privatione. Rursus cum haec privatio sit habitualis, non potest non aliquid habituale excludere; et non est assignabile, nisi aliquid delineae gratiae, et charitatis.

co""TM? hoc argumentum respondent communiter Thoinistae concedendo majorem; sed circa minorem non omnes conveniunt. Quidam enim sentiunt, maculam peccati venialis nihil aliud esse, quam peccatum veniale actuale physico praeteritum, quod ob sui non retractationem perseverat moraliter, et sic animam infuscat secundum quid. Unde dicunt aliter oportere philosophari circa constitutionem peccati habitualis gravis, et constitutionem peccati habitualis levis; nam cum ex peccato actuali mortali sequatur privatio gratiae habitualis, merito potest macula peccati mortalis in ea privatione constitui. Ex peccato autem veniali non infertur privatio alicujus perfectionis habitualis, et ideo nequit ejus macula in privatione consistere, sed consistit in actu praeterito, quod dum non retractatur, intelligitur inficere continuo, et habitualiter animam. Juxta quam

doctrinam facile diluunt argumentum negando minorem. Fundaturque haec responsio in D. Thom. loco citato ex 3 part, ubi dicitur: « Dicendum quod sicut in corpore » contingit esse maculam dupliciter: uno modo per privationem ejus, quod requiritur ad decorem, puta debiti coloris, » aut debilae proportionis membrorum: alio modo per superinductionem alicujus » impediens decorem, puta luti, aut pulvis. Ita etiam animae inducitur macula » uno modo per privationem decoris gratiae per peccatum mortale: alio modo » per inclinationem affectus inordinatam » ad aliquid temporale, et hoc fit per peccatum veniale. » Et similia habet 1, 2, qurst. 89, art. 1, in quibus satis aperte significat duplicem esse maculam; aliam corruptentem, et auferentem, quae proinde consistit in privatione ejus, quod tollit, aut diminuit: aliam vero pure impediens, quae subinde non consistit in privatione, sed in aliquo impedimento habituali, sive habitualiter permanenti. Macula autem peccati venialis est hujus posterioris generis, unde non consistit in privatione habituali alicujus perfectionis intrinsecae gratiae aut charitatis. Potestque id confirmari ex eo, quod ad tollendam maculam peccati venialis non requiritur infusio alicujus perfectionis habitualis, ut docet D. Thom. D. rx loco citato ex 3 part. sed sufficit quod praecedens peccatum retractetur; id autem non contingeret, si macula peccati venialis consisteret in privatione alicujus perfectionis intrinsecae habitualis.

19. Haec responsio continet doctrinam valde probabilem, et satis perspicue occurrit argumento. Sed non minus probabile est, maculam peccati venialis consistere in privatione habituali ex actu praecedenti relictam. Et hunc dicendi modum magis approbavimus loco citato ex 1, 2, in comment. artic. 1, et tract. 15, disp. 2, dub. 8, ob id egimus de remissione peccatorum venialium. Juxta quam doctrinam dicendum est, maculam peccati venialis consistere in privatione fervoris habitualis charitatis. Quod aliqui explicant dicendo charitatem ut fervidam addere supra seipsam modum quandam intrinsecum perfectionis, non quidem intensionis, sive radicationis in subjecto, sed habilitatis ad eliciendum proprios actus, et imperandum actus aliarum virtutum; qui modus per peccata venialia auferatur, et in eorum remissione reparatur, relenta

retenta semper eadem intensione charitatis. Idque valde probabile visum est M. Joanni a S. Thom. ubi supra, § Dicunt tamē aliqui. Sed nobis non arridet: tum quia non est necessarium constituere praedictum modum: tum quia cum peccata venialia queant esse innumera, et in materiis valde diversis, imo et disparatis, possintque quaedam remitti aliis non remissis, opus esset constituere innumeros modos intrinsecos, qui frequentissime tollerentur. et restituerentur, nempe quoties committerentur, et remitterentur venialia. Et ideo oportet explicare, quid sit illud habituale, quod per venialia excluditur, elintujus privatione consistit eorum macula.

I fca- pro quod observa, charitatem (et idem intelligendum est de gratia ejus radice,) posse considerari vel in ordine ad subjectum secundum majorem, aut minorem radiationem in illo, et hoc pacto dicitur intensa, aut remissa; vel in ordine ad terminum ad quem inclinat, quatenus connotat ablationem, aut praesentiam impedimentorum ad illum attingendum; et hac ratione dicitur fervida, vel tepida. Ubi enim impedimenta retardantia non connotat. appellatur fervens per seipsam in recto, connotando eam ablationem. Si vero ea impedimenta connotet, subit denominationem oppositam. Ad quod non requiritur additio, et ablatio alicujus modi intrinseci, sed sufficiunt diversa connotata, sicut contingit etiam in aliis denominationibus, quae proveniunt a forma non absolute, et secundum se sumpta, sed ut connotante aliquid extrinsecum. Potestque id declarari supra posito exemplo inclinationis naturae rationalis ad bonum rationis, quaedam diminui, aut crescere, non per ablationem, aut restitutionem alicujus perfectionis intrinsecae etiam modalis, sed solum per hoc, quod impeditur per peccata, et explicatur per absentiam illorum, ut locis citatis n. 16, declaravimus. Dicimus ergo maculam peccati habitualis consistere formaliter in privatione habituali fervoris charitatis, sive (et in idem redit) in privatione charitatis ut fervidae. Licet enim per venialia non auferatur charitas quoad entitatem, nec secundum aliquem modum intensionis (quod requirebatur, ut argumentum contra nostram assertionem concluderet), tollitur tamen sub conceptu fervidae? quia ut haec denominatio cesset,

sufficit quod non connotet impedimentorum absentiam, sive quod connotet ipsa impedimenta. Et quia in his impedimentis, et in eorum absentia datur latitudo, possunt enim adesse in una materia. et non in alia; idcirco potest charitas dici fervida in una, et tepida in alia. Et ut dicatur fervida simpliciter, sive omnibus modis, debet connotare absentiam cujuscumque impedimenti voluntarii. Quam si connotet, eo ipso sine additione alicujus intrinseci deponit maculam, et dicitur fervida. Unde satis patet ad ea, quae afferebantur in probatione minoris.

20. Sed objicies, sequi ex hac doctrina, quod macula peccati venialis, sive peccatum veniale habituale recipiatur in charitate: consequens est absurdum: ergo, etc. Sequela ostenditur, quia privatio, et id quo privat, habent idem subjectum: sed fervor charitatis est in charitate, ut ex terminis liquet: ergo si macula peccati venialis consistit in privatione talis fervoris, sequitur hujusmodi maculam recipi in charitate. Falsitas autem consequentis est manifesta: tum quia charitas non est susceptiva peccati: tum quia nequit denominari habitualiter peccans.

Respondetur negando sequelam: et ad probationem dicendum est, majorem solum verificari in privatione formae absolute sumptae, et in se, non vero in privatione formae, ut dominantis, vel connotantis; nam sicut ad auferendam formam ut dominantem, et connotantem, non est necessarium auferre formam in se, sed sufficit auferre connotatum: ita non requiritur, quod idem sit susceptivum privationis formae? ut connotantis, et formae secundum se. Et ita accidit in praesenti, quia ut charitas sit fervens, non sufficit sola charitas in se, sed praeter hoc rectam debet connotari in obliquo absentia impedimentorum; atque ideo fervor habitualis consistit in complexo hujusmodi recti, et obliqui. Cumque hoc complexum cesset ex cujuslibet extremi defectu, non requiritur ad privationem fervoris, quod charitas deficiat in se, sed sufficit quod obliquum deficiat, et sic dissolvatur complexum. Unde neque oportet, quod privatio fervoris charitatis recipiatur in ipsa charitate, sed debet recipi in subjecto illius complexi, sive utriusque extremi, quod non est charitas, sed voluntas.

-Juxta quam doctrinam addi etiam po-

test, minorem illius probationis falsam esse, quia fervor charitatis non recipitur in charitate. sed in voluntate ; quia prædictus fervor non addit charitati aliquid intrinsecum, sed est ipsa charitas in recto connotans absentiam impedimentorum, quæ ejus exercitium retardent.

SirçÎ3 **. Arguitur quarto: nam peccata venialia diminuunt differentiam constitutivam habitus charitatis: ergo diminuunt charitatem. Consequentia liquet, quia prædicta differentia est realiter idem cum charitate. Antecedens autem suadetur; nam esse difficile mobile, est differentia constitutiva habitus charitatis : sed charitas per repetitionem venialium desinit esse difficilius mobilis, siquidem non manet ita firma, sicut prius: ergo venialia diminuunt differentiam constitutivam charitatis.

Confirmatur primo; nam quædiminuunt actum, diminuunt etiam habitum, siquidem operatio debet proportionari principio : sed venialia diminuunt actum charitatis; qui enim ad venialia afficitur, remissus amat Deum: ergo venialia diminuunt habitum charitatis.

Confirmatur secundo; nam quilibet actus meritorius quantumvis imperfectus, et remissus, auget habitum charitatis, ut satis constat ex dictis *disput. præced.* Ergo quilibet actus demeritorius, tametsi imperfectus in linea mali, cujusmodi sunt venialia, diminuit habitum charitatis. Consequentia palet tum a paritate : tum quia contraria habent rationes oppositas.

Ad argumentum respondetur peccare in pluribus. Primo, quia si convinceret, probaret charitatem tolli per quodlibet peccatum veniale, quia differentia constitutiva rei non habet latitudinem : unde vel talis differentia non diminuitur, vel si diminuitur, perit. Secundo, nam falso supponit rationem difficilius mobilis esse differentiam constitutivam charitatis ; est enim ratio generica, et valde remota, in qua charitas convenit cum omnibus habitibus. Sed utut sit, negamus antecedens. Cujus

probationem optime diluit D. Thom. *loco citato ex quæstione de malo, in respons. ad 4*, his verbis : « Dato quod difficile mobile t esset differentia constitutiva, adhuc ratio non sequeretur; quia quod aliquis habitus fiat de facile mobilis, potest contingere dupliciter. Uno quidem modo per se, quia scilicet non habet esse ita

perfectum in subjecto; et sic quidquid diminueret hoc, quod est difficile mobile circa habitum, diminueret ipsum habitum. Alio modo per accidens, eo scilicet, quod inducitur dispositio ad contrarium. Ut si dicamus, quod forma aquæ per susceptionem caloris fiat minus difficile mobilis ; et tamen constat, quod forma substantialis non diminuitur. Et per hunc modum veniale diminuit hoc, quod est difficile mobile circa charitatem. Videlicet non quia auferat aliquid ei intrinsecum, sed quia disponit ad peccatum mortale, quo charitas evacuatur.

Primam confirmationem diluit S. Doc-Bepitor *loco citato in respons. ad 16*, ubi ait :

Dicendum quod actus potest diminui dupliciter. Uno modo quantum ad facilitatem agendi, ut scilicet homo non possit tantum agere; et sic quod diminuit actum, diminuit principium habitus, quod est forma. Alio modo quantum ad executionem actus ; et sic non oportet, quod id quod diminuit actum, diminuat formam. Non enim diminuit gravitatem lapidis columna, quæ retinet ipsum, ne cadat deorsum ; nec diminuit virtutem gressivam hominis, qui ligat ipsum. Et per hunc modum veniale diminuit actum charitatis. non autem primo modo.

Ad secundam negamus consequentiam. Et ratio disparitatis est manifesta; quoniam ut actus sit meritorius vitæ æternæ, debet referri in Deum ut ultimum finem, et obiectum charitatis, ut explicuimus *tract. 16, disputatione -1, dub. 1*, habetque ex hac parte sufficientem vim ad augescendam charitatem, saltem moraliter, seu meritorie, ut *disput. præced. dub. 3*, explicuimus. Cæterum non omnis actus demeritorius avertit ab ultimo fine, et sic nec diminuit adhuc demeritorie charitatem, nec opponitur proprie actui meritorio, sed solum secundum quid, ut supra diximus § 1.

DISPUTATIO VII.

De perfectione virtutis charitativæ.

Cum perfectio specifica cujuslibet habitus desumatur per habitudinem ad ejus actum, et obiectum ; merito postquam egimus de actu, et obiecto charitatis, disputationem instituimus circa hujus virtutis perfectionem, quam investigare oportet tum per

per comparisonem ad alios habitus secundum se acceptos, tum ex modo quo charitatis se habet ad illos. Sed ante alia opus est determinare

DUBIUM I.

In charitas sit virtus, et utrum unica, an multiplex.

Prior hujus dubii pars haud obscure colligitur ex dictis in hoc tractatu. Sed pro pleniori intelligentiæ observandum est, quod sicut vitium potest sumi dupliciter, scilicet quoad essentiam, et ita importat inclinationem permanentem ad objectum rationi dissonum; et quoad statum, et sic supra prædictam inclinationem addit propensionem quasi dominantem subjecto, practicam, et de facili reducibilem ad actum, ut explicuimus *tract.* 13, *disp.* 1, a n. 24, ita etiam virtus potest duobus modis considerari : primo quoad essentiam, quo pacto importat inclinationem firmam ad actum rectum : secundo quoad statura, qua ratione supra illam inclinationem addit habitudinem ad ultimum finem, et conjunctionem cum aliis virtutibus, quæ ad denominandum subjectum simpliciter virtuosum requiruntur. Cum ergo inquirimus, an charitas sit virtus, utrumque, videlicet essentiam, et virtutis statum, comprehendimus, et controversiæ subijcimus.

Resolutio dubii quoad priorem partem.

1. Dicendum est primo, charitatem esse virtutem quoad essentiam, et statum ; atque ideo quamlibet charitatem, sive intensam, sive remissam, et admixtam passionibus, esse simpliciter virtutem. Hæc conclusio est communis inter Theologos, et Philosophos, ut patet in D. Thom. *in prxs. q.* 23, *art.* 3, luentur specialiter Bannez, Aragon, et Malderus *ibid.* Arauxo *dub.* 3, Ferre *quxst.* 11, § 15, Valentia *punct.* 1, § 3, Suarez *disp.* 3, *sect.* 1, et alii plures. Probatur breviter quoad primam partem; nam virtutis essentia consistit in eo, quod sit dispositio perfecti ad optimum : sed charitas est huiusmodi : ergo est virtus secundum essentiam. Major continet diffinitionem essentialem omnis virtutis, traditam a Philosopho 3, *Physic, cap.* 3, in quo nomine

dispositionis, significatur ratio habitus, seu qualitatis permanentis; et per ly *perfecti*, significatur potentia ut constituta per ipsam virtutem ; et denique per ly *ad optimum*, significatur actus absolute perfectus circa suam materiam, ut explicuimus *tractatu* 12, *disp.* I, n. 69. Minor autem facile constat; nam charitas est qualitas permanens, sicut et gratia, in qua radicatur : deinde perficit voluntatem in seipsa, et denique elicit actum valde perfectum in propria materia, cujusmodi est amor Dei super omnia. Quæ satis liquent ex præcedentibus disputationibus.

Confirmatur ex D. Thom. *in prxs.* quoniam virtus est essentialiter habitus eliciens actum attingentem regulam rationis : sed habitus charitatis elicit actum attingentem supremam rationis-regulam : ergo est essentialiter virtus. Minor probatur, et declaratur; nam regula humanorum actuum duplex est : alia homogenea, sive ejusdem rationis, quam attingunt actus virtutis acquisitas; alia vero heterogenea, sive superioris ordinis, quam attingunt actus virtutis infusæ : atqui actus charitatis attingit hanc superiorem regulam; siquidem nos conjungit Deo ultimo fini, in ordine ad quem attenditur omnis regulatio, et rectitudo mediorum : ergo habitus charitatis elicit actum attingentem regulam rationis.

2. Sed objicies *primo* : nam amor naturalis Dei super omnia est actus honestus, et attingens regulam rationis; et tamen ad eum eliciendum non ponitur specialis aliqua virtus superaddita voluntati, siquidem non datur habitus charitatis naturalis : ergo licet amor supernaturalis Dei super omnia sit actus honestissimus, non oportet quod ad eum eliciendum detur specialis virtus, seu habitus charitatis. *Secundo*, quia amicitia non est virtus, sed aliquid consequens virtutem, ut tradit D. Thom. *ini.* Tho. *prxs. q.* 23, *art.* 3 *ad* 1. sed charitas est essentialiter amicitia, ut statuimus *disp.* 1, *dub.* 3. Ergo charitas non est virtus.

Ad primam objectionem respondent Ahquos Suarez *ubi supra*, Lorea *disp.* 4, et quidam ali negando minorem; existimant enim dari specialem charitatis virtutem acquisitam ad eliciendum amorem naturalem Dei super omnia. Quod sibi persuadent : tum quia ille amor, si repetatur, debet aliquem habitum generare, ut in aliis actibus honestis contingit. Tum quia sicut actus co-

”r

;

l

x

Duplex

objectio,

r

y

y

ii--

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

r. K

lendi Deum authorem naturalem est honestus, et afferens specialem difficultatem ; ita etiam actus amandi Deum finem naturalem : sed praeter religionem infusam, quæ colit Deum supernaturalem auctorem, ponitur specialis virtus religionis acquisitæ» quæ exhibeat cultum Deo naturali Author! : ergo praeter charitatem infusam admittenda est virtus charitatis acquisita?, quæ eliciat amorem Dei super omnia ut aulhoris, et finis naturalis. Et juxta hanc doctrinam retorqueri potest objectio ; nam si pro elidendo amore naturali Dei super omnia ponitur specialis virtus; a fortiori debet admitti ad elidendum supernaturalem amorem.

I
Kejici- 3. Sed prædicta doctrina falsa est, et
d. T!» contra D. Thom. 1. p. 7. 62, *art. 2 ad 3*,
et 1, 2, *q. 109, art. 3 ad 1, et in 3, dist. 27*,
7. 2, *art. 3 ad 5*, in quibus locis aperte docet,
aut supponit, non dari talem virtutem. Et ratio
a priori desumitur ex his. quæ diximus *tract. 8, disp. 4, a n. 20*, ubi statuimus habitum convertentem voluntatem
ad ultimum finem debere esse superioris, aut
æqualis virtutis cum eadem voluntate; aliter enim
non potest voluntatem totaliter, et adæquate eidem
fini subijcere. Omnis autem habitus acquisitus est
inferior voluntate, siquidem comparatur ad illam
ut pars, et effectus ad causam æquivocam. Inde
nullus habitus acquisitus potest voluntatem convertere
ad ultimum finem, sive (et idem redit) habere talem
finem pro objecto. Quod ibidem fusius ostendimus.
Cum ergo habitus ad elidendum amorem naturalem
Dei finis naturalis super omnia dilecti converteret
voluntatem ad ultimum finem, sequitur talem
habitum esse impossibilem.

Accedit, quod prædictus habitus non daret
posse voluntati ad illum actum; siquidem voluntas
ex seipsa habet sufficientes vires, et inclinationem
ad eum eliciendum, ut late ostendimus *tractatu 14, disputatione 2, dub. 4*. Nec requireretur ad tollendam
aliquam difficultatem ; nam hæc non oritur ex defectu
inclinationis voluntatis ad talem finem, sed ex passionibus
eam inclinationem retardantibus, ut satis aperte docet D.
D. Thn. Thom. *locis supra relati*-. Unde posito, quod
passiones temperentur, et per alias virtutes reducantur
ad medium rationis, nullam difficultatem habet voluntas
in eliciendo prædictum amorem : atque ideo non oportet
adjicere voluntati tertiam aliam virtutem a cæteris
diversam.

Ad hæc, virtus adquisitn sicut non comparatur unico actui, sed pluribus; ita nec deperditur per unicum actum contrarium, sed per plures; et ideo si daretur virtus acquisita ad amandum Deum finem ultimum naturalem, talis virtus non destrueretur per unicum peccatum mortale. Ex quo ulterius fieret, quod homo existens in peccato, et habitualiter aversus a Deo fine ultimo, maneret habitualiter conversus in Deum ultimum finem; quod est impossibile, ut ostendimus *tract. 8, disput. 4, dub. 2, et tract. 14, disput. 2, dub. A, et tract. 15. disp. 2, dub. 4, § 3*.

Nec motiva contraria urgent. Non *primum*; quia per actus procedentes a potentia habente, quantum est de se, sufficientem inclinationem, et determinationem ad illos. nullus generatur habitus, sed ad summum inducitur quaedam facilitas ex remotione impedimentorum extrinsecorum. Et hac de causa licet quis repetat actus ridendi, nullum generat habitum : et licet homo sæpius amet seipsum, nullam generat virtutem; quia ad hunc amorem habet ex parte voluntatis sufficientem determinationem, et inclinationem, ut ex professo ostendimus *tract. 12, disp. 2, dub. 3*. Cum ergo ex naturali inclinatione magis diligat Deum, quam seipsum, ut explicuimus *tract. 14, disp. 2, dub. 4*, non oportet, quod per actus diligendi Deum ut ultimum finem naturalem, producat in se aliquam virtutem. Praesertim cum talis virtus repugnet, ut supra ostendimus. Nec *secundum* urget; nam ad diligendum Deum finem naturalem super omnia, datur sufficiens inclinatio, et determinatio ex parte voluntatis ; unde superfluum est adjicere pro illo actu specialem virtutem. Cæterum circa legitimum Dei cultum non datur hujusmodi determinatio, cum possit esse defectuosus vel per defectum, vel per excessum, ut tradit D. Thom. *infra, qu.rst. 81, art. 5D. ad 3*; unde opus est, quod verus, et legitimus Dei cultus correspondent speciali virtuti determinanti voluntatem circa illum. Quæ diversitas vel ex eo colligitur, quod ad eliciendum amorem Dei finis naturalis super omnia, sufficit ex parte intellectus ipsum lumen naturale absque alia virtute; ad exhibendum autem Deo legitimum cultum requiritur ex parte intellectus virtus specialis prudentiæ, quæ determinet quando, ubi, et quomodo debeat tatis cultus exhiberi.

1. Ad objectionem ergo *num.* 2. propositam respondetur omittendo præmissas, et negando consequentiam. Ratio autem disparitatis constat ex proxime dictis; nam voluntas habet ex se vires, inclinationem, et sufficientem determinationem ad diligendum Deum finem naturalem super omnia. Cæterum ad eliciendum amorem supernaturalem charitatis, non habet ex se vires, neque determinationem. Et ideo opus est, quod ipsi pro tali actu eliciendo virtus charitatis superaddatur.

Ad secundam possumus respondere negando majorem, quia satis probabile est, etiam in via D. Thom. amicitiam inter homines fundatam in communicatione honesti esse specialem virtutem ab aliis distinctam. Nec S. Doct. *id loco cit.* negat, sed utramque partem ut probabilem proponit. Unde ex Thomistis docent Araugo, *ibidem*, § *Circa solutionem ad primum*, et Arauxo in *resp. ad. 3, pro secunda sententia*. Et ex extraneis idem tuentur Buridanus in *suis Ethicis*, lib. 8, *quæst.* 3, Henricus *quodlib.* 10, *quæst.* 12, et Suarez *disput.* 3, *sect.* 5, *num.* 5, cum aliis. Ex qua opinione magis roboratur nostra, et communis assertio: nam si amicitia naturalis inter homines potest esse specialis virtus, non est cur id negemus charitati, quæ est excellentior amicitia hominis ad Deum.

Sed respondetur secundo, et melius, ad id. Limitando antecedens; probabilius enim censemus, et D. Thom. magis conforme, quod amicitia inter homines non est specialis virtus. Tum quia licet S. Doctor utramque partem eo loco ut probabilem proposuerit; nihilominus in hanc, quam posteriori loco proposuit, sapienter aperte inclinavit his verbis: *Potest tamen dici, quod non est virtus per se ab aliis distincta*. Et postea: *Amicitia, inquit, virtuoso magis est aliud consequens ad virtutem, quam sit virtus*. Quod adhuc expressius docet in 3, (*lib.* 27, *quæst.* 2, *art.* 2 *oc.* 1, et *quæst.* 2, *de virtutibus*, *art.* 2 *ad* 1. Idemque tuentur nobiliores discipuli, Capreol. *dist. cit. quæst. unie*, *ad argumenta contra* 1 *conclus.* ex Cajet, et Bannez in *præf.* Tum etiam, quia certum est, non quamlibet amicitiam humanam, ut puta fundatam in communicatione utilis, aut delectabilis, esse virtutem; sed solum potest dubitari de illa, quæ fundatur in communicatione honesti. Hæc autem suppositis virtutibus, in quibus fundatur, nullam importat specialem difficul-

talem ex pario objecti, distinctam ab illa, quæ corresponde! virtutibus. Et ita non oportet, quod sit virtus specialis, sed sufficit, quod sit quædam extensio virtutum, quatenus temperatus v. g. non solum vult temperate vivere, sed etiam id amat in aliis, et propterea cum temperatis specialiter communicat. Et hinc sumitur ratio disparitatis inter amicitiam humanam, et charitatem; nam hæc addit specialem difficultatem excedentem naturalem vim, et determinationem voluntatis creatæ, et ita debet esse virtus specialis. Quam differentiam assignavit D. Thom. *loc. cit.* his verbis: « Non enim habet, » scilicet humana amicitia, « rationem laudabilis, et honesti, » nisi ex objecto, secundum scilicet quod fundatur super honestate virtutum. Quod patet ex hoc, quod non quælibet amicitia habet rationem laudabilis, et honesti, sicut patet in amicitia delectabilis, et utilis. Unde amicitia virluosa magis est aliquid consequens ad virtutem, quam sit virtus. Nec est simile de charitate. quæ non fundatur super virtutem humanam, sed super virtutem divinam. »

5. Secunda vero nostræ, et communis assertionis pars, nempe charitatem, licet remissam, et conjunctam passionibus, habere statum virtutis, probatur brevi, sed efficaci ratione: nam virtus dicitur habere non solum essentiam, sed etiam statum virtutis, vel quia conjungitur aliarum virtutum choro, vel quia dominatur vitiis, et passionibus contrariis, vel quia attingit ultimum finem, vel denique ob hæc omnia capita simul sumpta; neque enim amplius desiderari potest ad virtutis statum, ut de aliis habitibus, cum dicuntur esse in statu virtutis, facile constat: sed charitas, licet minima sit, et conjuncta passionibus, ac vitiis, habet omnes has perfectiones: ergo habet non solum essentiam, sed etiam statum virtutis. Probatur minor; nam in primis charitas conjungitur omnibus aliis virtutibus, siquidem nunquam infunditur sine gratia, quam illæ comitantur; et ideo semper habet cæteras virtutes annexas, ut tradit D. Thom. 1, 2, *quæst.* 65, *art.* 3. » Tho. Deinde dominatur toti supposito, cum convertat illud ad Deum ultimum finem dilectum super omnia; atque ideo comprimit, et sub se habet vitia, et passiones, ne in ejus præsentia prorumpant in actus, quibus avertant ab illo fine: unde minima chari-

tas snffirft ad resistendum vehementibus tentationibus, et ad superandas omnes difficultates, ut Docet D. Thom. 3 part. q. 62, art. 6 ad 3. Tandem per seipsam attingit ultimum finem, cum illum habeat pro objecto sibi specialiter correspondante, ut constat ex dictis disp. 1, per totam. Nihil ergo deest charitati, licet minima?, et passionibus permixta?, ut habeat perfectum statum virtutis.

Confirmatur primo; nam 1 Jyun. cap. 2, prima, dicitur : « Qui servat verbum ejus, in hoc » « charitas Dei perfecta est. » Et cap. 4. « Si diligamus invicem, Deus in nobis manet, » « et charitas ejus in nobis est perfecta. » Sed ad servandum verbum Dei, et ad diligendum invicem minima charitas sufficit; fieri enim non potest, quod quis habeat vel minimam charitatem. et quod non servet legem Dei, et diligat proximum. Ergo minima charitas habet statum perfectionis, et consequenter virtutis.

Semda. Confirmatur secundo; nam cæleræ virtutes dicuntur habere virtutis statum ex informatione charitatis, quatenus ab ea participant ordinem ad ultimum finem, ut infra 3, declarabimus ; qua ratione fides sine charitate dicitur informis, et mortua ; conjuncta vero charitati appellatur d. Tt». formata, et viva, ut explicat D. Thom. supra. quæst. 4, art. 3, 4 et 5. Sed quaelibet minima charitas importat per se prædictum ordinem, cum tota ejus ratio sita sit in eo, quod convertat ad Deum finem ultimum supernaturalem dilectum super omnia : ergo quaelibet charitas, etsi minima, et passionibus, aut vitiis permixta, habet statum virtutis.

Objec- 6. Sed objicies : nam de ratione virtutis
”0. quoad statum est prompte, faciliter, et delectabiliter operari : sed vehementes passionum motus, et vitia, quæ ex præcedentibus actibus generantur, et per justificationem non excluduntur, solent impedire, ne charitas prompte, faciliter, et delectabiliter operetur, ut experientia liquet : ergo charitas non semper habet statum virtutis.

Propter hanc objectionem Lorca in notis ad art. 3, num. 6, non reputat inconveniens concedere, quod charitas, dum eas difficultates patitur, non sit virtus secundum statum. Sed immerito, et contra communem sententiam Theologorum,, quam rationes supra factæ satis evincunt.

Soiuiilo. Respondetur ergo objectioni, quod major applicanda est virtutibus acquisitis ; hæc

quippe non requiruntur ad simpliciter posse, sed ad operandum prompte, et delectabiliter ; et ideo non assequuntur virtutis statum, nisi ob repetitionem plurimum actuum (qui habitus contrarios expellunt), eam promptitudinem, et facilitatem in propria materia inducant. Virtutum autem infusarum status non sic explicandus est, sed per dominium supra objectum, et eorum quæ in illo sunt, quatenus illud convertunt ad Deum finem ultimum, et secum non permittunt aversionem ab illo, sed cuncta ipsi habitualiter saltem subjiunt. Quod quia quaelibet charitas habet, merito dicitur habere statum virtutis. Id quod liquet in Apostolo, qui rebellionem carnis contra rationem experiebatur, et molestam adeo, ut de illa conquereretur ; et tamen nemo negabit charitatem in Apostolo statum virtutis habuisse.

Addimus illas difficultates, quas existentes in charitate solent experiri, esse extrinsecas, et circa objecta diversa, et inferioris ordinis; unde non tollunt, quod charitas, quantum est de se, faciat subjectum prompte, et delectabiliter operari circa proprium objectum ; quod satis, superque est ad perfectum statum virtutis iufusæ.

§ π-

Posterior dubii pars absolvitur.

7. Ut secundam dubii partem expediamus, animadvertendum est, quod ex diversis capitibus potest intelligi multiplicatio charitatis. Primo, si dicatur unam charitatem requiri ad diligendum Deum, et aliam ad diligendum proximum, saltem non ex motivo bonitatis increatæ, sed ratione bonitatis creatæ supernaturalis, ut in ipso existentis. Secundo, si dicatur aliam esse virtutem charitatis infusæ ad diligendum Deum ultimum finem supernaturalem; et aliam esse virtutem charitatis naturalis, seu acquisitæ ad diligendum Deum ultimum finem naturalem. Tertio, si dicatur, aliam esse virtutem charitatis in via ad diligendum Deum non visum ; et aliam esse virtutem charitatis in patria ad diligendum Deum præsentem, et possessum. Sed in priori sensu nequit charitas multiplicari ; nam charitas, quæ est circa Deum, extenditur ad diligendum proximum. quin sit possibilis alia virtus moralis charitatis, quæ proximum ratione bonitatis

nilatissupernaturalis in eo existentis altin-
gat, ut ex professo ostendimus *disp. 2, dub.*
4, in secundu etiam sensu non debet mul-
tiplicari virtus charitatis, quia nec datur,
nec possibilis est virtus naturalis charitalis
circa Deum naturalem finem, ut constat ex
supra dictis *n. 3*. Undo difficultas reducitur
ad ultimam considerationem, utrum vide-
licet sit eadem virtus charitatis in via, et
in patria. Quæ difficultas potest adhuc du-
pliciter proponi, nempe an charitas viæ
evacuatur per charitatem patriæ, et cesset
in statu beatitudinis; et utrum licet chari-
tas viæ permaneat in patria, debeat ibidem
superaddi nova virtus charitatis specie
distincta. Et in priori sensu facile apparet

¶ pars negati\va ex Apost. 1, ad Corinth. 13:
Oi Charitasnunquam excidit, sive prophetiæ
«evacuabuntur, sive linguæ cessabunt, sive
«scientia destruetur. » Quibus verbis di-
serte pronuntiat, charitalem qua Deum
nunc diligimus, per gloriam non evacuari.
Nec valet dici, ideo charitatem non exi-
dere, quia alia illius loco subrogetur specie
distincta; quoniam in hoc sensu neque
evacuaretur fides, aut alia cognitio im-
perfecta. siquidem loco earum succedit
scientia beatifica. Quod tamen contradicit
intensionem Apostoli, qui verbis proxime
relatis adjungit : » Ex parte enim, cognos-
cimus, et ex parte prophetamus. Cum au-
tem venerit quod perfectum est, evacua-
bitur quod ex parte est. » Unde oportet
catholice fateri, quod habitus charitatis
modo existons in via, perseveret postea in
patria. Et ideo duntaxat disputandum re-
linquitur, an in statu beatitudinis detur
alia charitas specie distincta, ac proinde
multiplicetur ex hac parte virtus charita-
lis. His suppositis.

8. Dicendum est secundo, non dari in
statu beatitudinis charitatem specie dis-
tinctam ab ea, quæ modo datur in via ; et
consequenter virtutem charitatis non mul-
tiplicari, sed esse unicam in specie. Secunda
assertionis pars constat ex prima, et ex
proxime prænotatis. Primam vero docet
D. Thom. 1, 2, *quxst. G7, art. 6*, et *quxst.*
III, art. 3 ad 2, et in 3, *dist. 31, quxst. 2*,
art. 2, et alibi sæpe. Cui subscribunt magis
communiter Theologi, Bannez in hac 2, 2,
tet p 24, *ari. 8*, ubi Arauxo *dub. 3*, Ferre
VI/ *quxst. 8, § 1*, Joan, a S. Thom. *tom. 1, in 1*,
2, disp. 2, art. 3, § Nec secunda solutio, et
art. 7. circa finem. Medina 3 p. *quxst. 29*,
art. 3, Suarez *disp. 3, sect. 3*, Vazquez 3

part. disp. 24, cap. 3, Torres in *prxs. disp.* Torres.
77, *dub. 6*, Lorca *disp. 18*, Oviedo *controv. 0y*
1, *panel.*) 4, et alii plures.

Probatur ratione Divi Thomæ, quia circa Fornia-
idem objectum formale nequeunt multipli-
cari specie virtutes, cum harum specifica
distinctio desumatur ob objecto, ut expli-
cuimus *tr. 14, disp. 3, dub. 3*, sed si in pa-
tria darentur duæcharitates specie diversa?,
attingerent idem objectum formale : ergo
in patria non dantur duæ virtutes charita-
tis, sed solum una charitas, ea videlicet
quæ fuerat in via. Major, et consequentia
constant. Minor autem probatur, quia ob-
jectum formale charitatis modo existentis
in via, est Deus in seipso sub ratione sum-
mi boni, ut constat ex dictis *disp. 2, fere*
per totam, et præcipue *dub. 2*. Sed charitas
patriæ nequit habere aliud objectum termi-
nalivum, aut motivum : ergo si in patria
dantur duæ charitates specie diversæ, at-
tingent idem objectum formale.

9. Confirmatur primo, quia omnis actus ConCr-
primarius charitatis est ejusdem speciei m
via, et in patria : ergo omnis virtus cha-
ritatis est ejusdem speciei. Consequentia
patet; nam habitus specificantur ab actibus,
et objectis, et propterea impossibile est,
multiplicari virtutes, ubi repugnat multi-
plicari actus primarios illarum. Antecedens
autem probatur, quia omnis actus prima-
rius charitatis habet hoc, quod sit amor
Dei ultimi finis dilecti super omnia, et in
hoc adaequata ejus ratio consistit : ergo
impossibile est, quod dentur plures actus
primarii charitatis specie distincti.

Respondebjs. prædictos actus ex eo dis-Confuta'
tingui, quod amor charitatis in via est li- lar-
ber, et in patria necessarius : in via regu-
latur cognitione obscura, et in patria cogni-
tione clara : in via attingit Deum ut bonum
absens, et in patria ut bonum praesens.
Quæ sufficientia sunt ad constituendam
differentiam specificam inter eos actus, et
consequenter ut charitas viæ, et charitas
patriæ distinguantur specie per habitudi-
nem ad tales actus eis differentiis affectos.

Sed hoc facile refellitur; nam prior diffe-
rentia solum infert diversitatem in esse
moris, non autem in esse physico; nam
idem specie actus quandoque est liber, et
quandoque necessarius, ut satis ex se liquet.
Duæ autem posteriores differentiae sunt
prorsus accidentales amoris charitatis con-
siderato secundum speciem; hic enim non
movetur a visione, vel obscuritate, a præ-

a

W

Γ +

L'
fc

sentia, vol absentia objecti ; sed cum sit amor amicabile Dei, tendit in ipsum secundum se, et ratione summa? bonitatis, quam habet in seipso : unde sive objectum sit absens, sive præsens, et sive clarum, sive obscurum, semper retinet eandem specie-
D Tio-ciem, ut optime docuit D. Thom. *loco cit. e. v* 1, 2, his verbis : « Quando imperfectio alius cuius rei non est de ratione speciei ipsius, nihil prohibet idem numero, quod prius fuit imperfectum, postea perfectum esse, sicut homo per augmentum perfectitur. et albedo per intensionem. Charitas autem est, de cuius ratione non est alia qua imperfectio, potest enim esse et haberi, et non visi. Unde charitas non evacuatur per gloriam perfectionem, sed eadem numero manet. » Si autem ferri in Deum sub ratione non visi, et non præsens, esset de ratione specifica charitatis, quæ modo est in via, non posset non evacuari per visionem, et præsentiæ objecti, quod est satis aperte contra Apostolum. ut *n. 7* ponderavimus. Signum ergo est, prædictus desiderantias visi, et non visi, præsens, et non præsens, esse accidentarias, et præter speciem propriam amoris charitatis.

Bobnra- 10. Confirmatur secundo eadem ratio
vnu). evertendo amplius prædictam responsionem : quoniam diversæ specie cognitiones tunc solum inferunt diversitatem formalem in objecto voluntatis, atque ideo differentiam specificam in actibus illud attingentibus, quando applicant diversam rationem formalem objectivam. nempe differentem bonitatem ; aliter enim diversitas cognitionis per accidens se haberet ad prædictum effectum, ut tradit D. Thom. *quæst. 22, de Ierit. art. 1 ad 1. et quæst. 25, art. 1 ad 6.* Sed per cognitionem fidei, et per cognitionem gloriæ proponitur eadem ratio formalis objectiva, nempe summa bonitas, qua Deus est perfectus in seipso, et amabilis super omnia : ergo prædictæ cognitiones non inferunt diversitatem formalem in objecto charitatis, nec differentiam specificam in actibus illud attingentibus. Videantur quæ diximus tract. 9, disp. 1, a num. 63.

objic,es : nam dona distinguuntur essentialiter a virtutibus circa eandem materiam, ex eo quod ad actus virtutum movet ratio nostra, ad actus vero donorum movet inspiratio divina, ut expresse tradit D. Thom. infra, *q. 68, art. 1.* Unde actus

i v. g. fortitudinis regulatus per rationem nostram, distinguitur in specie ab actu fortitudinis facto ex instinctu Spiritus sancti : ergo sufficit diversitas ex parte cognitionum. ut actus amoris per eas regulati distinguantur in specie ; et consequenter amor charitatis regulatus per fidem distinguetur specificè ab actu charitatis regulato per lumen gloriæ.

Respondetur, quod licet dona, et virtutes possint versari circa eandem materiam materialiter sumptam, semper tamen attingunt illam sub diversa ratione formali, quia dona illam attingant secundum eam convenientiam? rationem quæ excedit communes regulas prudentiæ etiam infusæ, ut explicuimus tract. 12. in arb. viri. numerum 7. Unde mirum non est, quod dona et virtutes infusæ distinguantur essentialiter, eo plane modo, quo licet virtutes infusæ, et acquisitæ attingant aliquando eandem materiam, distinguuntur in specie ; quia acquisitæ attingunt illam ut regulatam per conformitatem ad finem naturalem ; et infusæ ut regulatam per habitudinem ad supernaturalem finem : quæ diversitas inducit differentiam formalem objectivam, ut diximus in eodem tract, disp. 3, dub. 1. Fides autem, et visio non proponunt diversas rationes formales motivas charitatis. sed eandem Dei bonitatem. Unde non oportet, quod charitas consequens fidem distinguatur in specie a charitate, quæ sequitur visionem ; sed accidit charitati, quod ejus objectum credatur, aut videatur in seipso.

§ III.

Ile fertur opinio secundum assertionem contrariam.

II. Contra præcelentem assertionem sentiunt Scotus in 3, dist. 31, quæst. unica, Lychetus ibidem. l'ithigianus quæst. unica, LyAt art. 3, Almainus quæst. 1. dub. 3. et alii. Quibus ex Thomistis suffragari videntur Cajet. 1 part, quæst. 82. art, 2, et Capreol. d't *. in 1, dist. quæst. 3 ad 3. Quæ opinio potest probari primo ex D. Thom in hac- 2, 2, quæst. 24, art. 1, ubi proponit hoc argumentum : si charitas viæ posset in infinitum augeri, posset adæquare charitatem patriæ, quod est inconveniens. Cui sic occurrit : « Ad primum dicendum, quod ratio illa procedit in his, quæ habent quantitatem ejusdem rationis ; non autem in his:

his, quæ habent diversam rationem
« quantitatis : sicut linea quantumcunque
< crescat, non attingit quantitatem super-
< ficiei. Non est autem eadem ratio quanti-
< talis charitatis viæ, quæ sequitur cogni-
< tioneni fidei ; et charitatis patriæ, quæ
¶ sequitur visionem apertam. I nde ratio
< non sequitur. » Sentit ergo D. Thom.
charitatem viæ, et charitatem patriæ esse
divers» rationis specific», sicut specie dif-
ferunt linea, et superficies.

hux Hespondetur negando consequentiam,
qua» longe divertit a mento S. Doctoris. Non
enim negat essentiam charitatis viæ adæ-
quare essentiam charitatis patriæ, neque
quod charitas viæ valeat habere intensio-
nem æqualem intensioni charitatis patriæ,
ut *dub.* 4, declarabimus. Sed tantum inten-
dit. quod perfectio charitatis viæ non possit
adæquare perfectionem charitatis patriæ
quantum ad ea, quæ charitati conveniunt
ratione status, eo quod charitas viæ est in
statu amissibili; charitas vero patriæ est in
statu inamissibili, et consummato : et se-
cundum hoc dicit, quod habent quantita-
tem divers» rationis, et quod prior nequit
adæquare secundam. Sicut si diceremus,
quod puer, ei vir habent perfectionem di-
vers» rationis, et quod puer manens puer,
quantumcunque crescat, nequit adæquare
perfectionem viri. Cæterum sicut hoc non
evincit, quod puer, et vir differant secun-
dum speciem, sed solum quod habeant sta-
tus diversos : ita neque illa diversitas pro-
bat distinctionem specificam inter charita-
tem viæ, et charitatem patri», sed solam
differentiam statuum, et unius supra alte-
rum excessum. Quod, et non amplius, in-
tendit D. Thom. declarare exemplo line»,
et superficiei.

12. Arguitur secundo : nam quæ conse-
quuntur principia proxima specie distincta,
debet specie distingui ; qua ratione pro-
prietates consequentes naturam equi, et
naturam leonis, specie differunt : sed cha-
ritas viæ et charitas patriæ consequuntur
principia proxima specie diversa : ergo
charitas viæ, et charitas patriæ distinguun-
tur in specie. Probatur minor ; nam chari-
tas viæ dimanat a gratia mediante fide, et
charitas patriæ dimanat a gratia me-
diante lumine gloriæ : constat autem, quod
fides et lumen gloriæ differunt essentialiter.

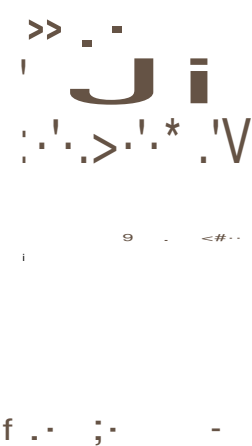
Respondetur moxorem solum verificari
in his, quæ consequuntur principia proxi-
ma specie distincta, quatenus distinguun-

tur ; secus vero, si ad illa sequantur, qua-
tenus unum quid sunt in officio radicis, ut
patet in sensu visus, qui consequitur natu-
ras specie diversas, non quatenus diversæ
sunt, sed quatenus conveniunt in aliqua
prædicato, ad quod visus sequitur, utputa
in ratione animalis perfecti. Et valde pro-
babile est, omnes intellectus Angelorum
esse ejusdem speciei, licet dimanent a na-
turis specificè distinctis ; quia dimanant
ab eis, non quatenus distinguuntur, sed
quatenus omnes conveniunt in gradu sub-
stantiæ spiritualis complète, qui licet sii
genericus in esse entis, est tamen ultimus,
et specificus in munere radicandi in-
tellectum. Et idem proportionabiliter con-
tingit in præsentia ; nam charitas non res-
picit ut principium proximum fidem, et
lumen gloriæ, secundum quod distinguun-
tur inter se, sed quatenus conveniunt in
hoc, quod proponunt objectum proprium,
et specificativum voluntatis, nempe infini-
tam Dei bonitatem in seipso.

Adde, quod si hoc argumentum esset ali-
cujus efficaciam, probaret non solum dari
in patria charitatem specie distinctam ab
ea, quam modo habemus in statu viæ; sed
etiam quod hæc evacuaretur in patria : si-
quidem supponitur per se dependere a fide,
quæ conjungi non valet cum statu beatitu-
dinis. Hoc autem quam absurdum sit, cons-
tat ex supra dictis *num.* 7.

13. Sed contra arguitur tertio : nam Tertium
impossibile est, quod per fidem, et lumen
gloriæ apprehendatur, et proponatur idem
formaliter objectum : ergo charitas conse-
quens fidem, et charitas consequens lumen
gloriæ attingunt objecta formaliter diversa,
atque ideo distinguuntur specie. Consequen-
tia patet, et antecedens suadetur : tum quia
objectum fidei est creditum, objectum vero
luminis est visum : creditum autem, et vi-
sum formaliter distinguuntur. Tum etiam,
quia objectum fidei est absens sub ratione
absentis, cum fidei notitia sit abstractiva ;
objectum vero luminis est præsens sub ra-
tione præsentis, siquidem visio est notitia
intuitive : sed absens sub ratione absentis,
et præsens sub ratione præsentis sunt objec-
ta formaliter distincta : ergo impossibile est,
quod fides, et lumen gloriæ apprehendant,
et proponant idem formaliter objectum.

Confirmatur, quia ut D. Thom. 1 *part.* Coniur-
[.] 80, *art.* 2, docet: « Differenti» appre-
hensi sunt differenti» appetibilis ; unde
« potentiæ appetitivæ distinguuntur secun-

« dum differentiam apprehensorum, sicut
c. secundum propria objecta. » Sed certum
est, fidem et lumen gloriæ importaro ap-
prehensiones essentialiter distinctas : ergo
charitas consequens fidem distinguitur
essentialiter a charitate, quæ consequitur
lumen gloriæ. Et urgetur amplius ; nam
quia appetitus sensitivus sequitur sensum,
et appetitus rationalis sequitur intellectum;
et sensus et intellectus distinguuntur essen-
tialiter in apprehendendo, et proponen-
do objectum appetitus ; propterea appeti-
tus sensitivus, et rationalis distinguuntur
in specie : sed charitas viæ sequitur fidem,
charitas vero patriæ sequitur lumen ; et
fides, et lumen differunt essentialiter : ergo
charitas viæ, et charitas patriæ distinguun-
tur specie.

Respondetur argumento distinguendo
antecedens, illudque concedendo de iden-
titate formali objecti, ut specificat fidem,
et lumen gloriæ; sed negari debet in-
tellectum de identitate objecti in ordine
ad actum, aut habitum voluntatis. Fieri
enim optime potest, quod cognitiones spe-
cie differentes proponant voluntati idem
objectum formale, sicut cognitio humana,
et angelica Dei ultimi finis naturalis spe-
cie differunt, cum attingant illud objectum
cum diversa abstractione, et immateriali-
tate ; et tamen proponunt idem formaliter
objectum voluntati, siquidem amor natu-
ralis Dei super omnia ejusdem speciei est
in Angelo, et homine. Et ratio a priori est,
quia licet nihifis sit volitum, quin præcogni-
tum ; tamen non oportet, quod eadem sit
ratio *sub qua*, vel motivum amandi, et co-
gnoscendi ; intellectus enim attingit objec-
tum quia liberum, et voluntas quia bonum :
intellectus trahit ad se res, et voluntas fer-
tur ad illas. Unde illa ratio, quæ se habet
per se ad actum intellectus, potest se habere
de materiali ad actum, et habitum volun-
tatis. Et ita accidit in praesenti, nam ratio-
nes visi, et non visi se habent per se in or-
dine ad notitiam claram, et obscuram ; et
tamen sunt accidentales respectu amoris,
qui fertur per se ad summum bonum in se,
sive videatur, sive non. Unde ad *primam*
antecedentis probationem, quatenus potest
huic doctrina? opponi, respondetur objec-
tum charitatis non esse visum, ut visum ;
neque esse non visum, ut non visum ; sed
esse summum bonum, quod videtur, aut
creditur : et ratio summi boni, quoquo mo-
do cognoscatur, movet ad eundem specie

amorem. Ad *secundam* dicimus, notitiam
abstractivam, et intuitivam attingere idem
bonum, licet prior connotet illud absens,
et posterior connotet illud præsens. Sed
hæc differentia est prorsus accidentalis res-
pectu amoris, qui fertur in bonum ratione
summae bonitatis, quam habet in se, non
vero ratione absentia», vel præsentia.

Ad confirmationem respondetur, di-
fferentiam apprehensi tunc inferre differen-
tiam appetibilis, et appetitus, quando
prehensio proponit diversam rationem
formalem motivam appetitus, secus verum
si eandem rationem repræsentet, ut expli-
cat D. Thom. *locis num. 10 relatis*. Id au-
tem non verificatur in nostro casu, quia
fides, et lumen gloriæ proponunt eandem
bonitatem motivam charitatis, siquidem
id modo credimus, quod videbimus postea.
Unde patet ad difficultatis augmentum;
nam sensus nequit apprehendere nisi bo-
num particulare, et intellectus potest ap-
prehendere bonum universale : particulare
autem bonum, et universale bonum impor-
tant diversas rationes formales de linea
appetibilis, et ideo ad sensum, et intellec-
tum sequuntur appetitus specie diversi,

14. Arguitur quarto, quia idem habitus
nequit esse principium permanens amandi
libere, et amandi necessario : sed charitas
viæ est principium permanens amandi li-
bere, et charitas patriæ est principium per-
manens amandi necessario : ergo charitas
viæ, et patriæ non sunt idem habitus. Mi-
nor, et consequentia constant. Major autem
probat, quia ita se habent amare libere,
et amare necessario, sicut assentire libere,
et assentire necessario : sed repugnat.
quod idem habitus sit principium perma-
nens assensus liberi, et assensus necessa-
rii : ergo idem habitus nequit esse princi-
pium amandi libere, et amandi necessario.

Confirmatio, quia amor liber Dei, et
amor necessarius Dei, quales sunt amores
viæ, et patriæ, distinguuntur essentialiter:
ergo et habitus illis correspondentes. Con-
sequentia patet, tum a paritate, tum quia
habitus specificatur per ordinem ad actus
sibi primario correspondentes. Antecedens
autem probatur, quia repugnat quod idem
specie actus sit satiativus, et non sit satia-
tivus voluntatis ; sicut implicat quod eadem
specie forma satiet, et non satiei materiam
primam : sed amor liber Dei, qualem ha-
bemus in via, non satiat voluntatem ; amor
autem necessarius Dei, qualis est in patria,
voluntatem

voluntatem saliat perfecte : ergo prædicti
amores distinguuntur essentialiter.

Ad argumentum respondetur eundem e-s-a. habitum non posse habere rationem principii permanentis ad amandum libere, et amandum necessario, si respiciat per se primo, et ratione sui modos libertatis, et necessitatis in actibus : posse autem eundem habitum respicere per se primo amorem, cui vel ex parte subjecti, vel ex aliis capitibus accidat esse necessarium, aut liberum ; quia tunc hæc differentia in actibus reperta non respicitur ab habitu, nec terminat ejus inclinationem primariam. Et sic accidit in nostro casu ; nam charitas non recipit perse primo nisi amorem amicabilem Dei, cui accidit esse liberum ob absentiam objecti non determinantis voluntatem ; aut necessarium ob ejus præsentiam : et in hoc sensu negamus majorem. Ad cujus probationem iterum neganda est major, quia liberum, et necessarium sunt differentiae accidentales respectu amoris amicabilem, ut modo vidimus ; sed possunt esse differentiae per se, et essentielles respectu cognitionis, et habituum intellectualium. Nam verum non visum movet ad assensum fidei, qui liber est ; ubi autem evidenter apparet, movet ad assensum scientiæ, qui necessarius est. Cumque repugnet fides, et scientia circa idem objectum, ul vidimus *tract. 17, disputat. 3, dub. 2*, fieri non potest, quod idem habitus sit principium assensus liberi et assensus necessarii.

15. Ad confirmationem respondetur negando maiorem intellectam de distinctione essentiali quoad substantiam amoris, et secundum tendentium specificam in objectum, base enim' eadem est in via, et in patria, licet amor Dei pro his statibus importet modos intrinsecos essentialiter distinctos : nam in via dicit respectum ad principium agens cum indifferentia, et in patria habitudinem ad principium omnino determinatum ; qui respectus distinguuntur ab operatione, et sunt extra speciem illius, juxta ea quæ diximus *tract. 10, disput. 2, a num. 80, et tract. 11, disput. 1, dub. 2*. Inde sicut quia modi libertatis, et moralitatis sunt extra speciem, quam habent actus nostri in esse physico, potest idem specie actus quandoque esse liber, et quandoque necessarius ; quandoque bonus, et quandoque malus, ut ostendimus *locis cit. et tract. 11, disp. 6, dub. 2*, ita idem in spe-

cie amor charitatis potest esse liber in via, et necessarius in patria. Ad probationem autem majoris dicendum, ad lineam, et speciem amoris non pertinere, quod satiet, aut non satiet voluntatem, cum amor non sit apprehensivus, et possessivus objecti : qua ratione *tract.* 9, *disp.* I, *a num.* 58, ostendimus nostram beatitudinem formalem non consistere in actu amoris. Dicitur autem amor patriæ satiativus, quia sequitur ad visionem Dei, qua est formalis possessio summi boni satiantis voluntatem. Unde differentia ex hac parte desumpta est accidentaliter respectu amoris amicabilem considerati secundum speciem ; nam sic acceptus fertur in bonum secundum se, et præscindit a possessione. Per quod patet ad exemplum probationi insertum ; nam forma per seipsam, et ratione sui actuatur materiam : unde quæ ita actuatur, ut satiet appetitum, nequit non essentialiter distinguere a forma, quæ materiam insatiam relinquit ; et ita se habent forma celestis, et sublunaris. Quamvis possit etiam satis probabiliter dici, ad hanc differentiam insatiando sufficere diversitatem ex parte modi actuandi materiam, sicut eadem anima rationalis modo non satiat appetitum materiæ, nec constituit corpus incorruptibile, et tamen in beatitudinis statu illam satiat, et hoc constituit. Quod magis confirmat veritatem nostræ assertionis.

16. Sed dices, hinc fieri, quod non so-
lumen permaneat in patria idem numero ha-
bitus charitatis, et idem actus amoris quoad
speciem ; sed etiam idem numero amor,
qui fuerat in via.

Respondetur ad veritatem nostræ assertionis sufficere, quod remaneat idem amor quoad speciem, sive continuetur idem numero actus, sive non. Primum est satis probabile, et potest confirmari ex iis, quæ diximus locis *num. præced.* relatis, et *tract. 9, disput. 1, num. 63*, et sic contigisse de facto in Beata Virgine, probabilissimum suar, censet Suarius *disp. 3, sect. 3, num. 2*.

Posteriorius etiam non levem habet probabilitatem, et defenditur a Joan. aS. Thom. *j*(jan.a *tom.* 1, in 1, 2, *disp.* 2, *art.* 7, *circa finem*, *s.* *Th0.* et *disp.* 3, *art.* 2 § *Ex quo patet*, et *disput.* 11, *art.* 1 § *Dicimus ergo*. Quod non oritur ex eo, quod objectum specificativum amoris varietur essentialiter in patria ; sed ex eo, quod variantur modi in tali amore reperti, qui cum vitales sint, debent procedere a principio intrinseco per aliquem novum

[illegible]

influxum, et hic est novus actus. Quamvis et hoc motivum queat non obscure dilui ex his, quæ diximus locis supra relatis. Sed major hujus rei discussio ad veritatem nostræ assertionis non referi.

DUBIUM II.

Utrum charitas sit simpliciter perfectior, quam fides.

Hanc difficultatem alii aliter proponunt p. Tiw-cuni D. Thom. *in prxs. quxst.* 23, *artic.* 6, videlicet, utrum charitas sit excellentissima virtutum ? Unde occasionem arripiunt comparandi charitatem cum pluribus virtutibus in particulari. Sed major 'claritas rei conciliabitur, si fiat specialis comparatio cum fide, indeque apparebit, quid circa alias virtutes dicendum sit. Oportet autem præmittere id, in quo omnes Theologi conveniunt.

§ I.

Prxsupjtoncnda in hoc dubio.

Notat- 17. Dupliciter possunt duævirtutescomparari in perfectione : primo in esse moris, et sub conceptu proprio virtutis : secundo in esse entis, el absolute, et simpliciter. Illa autem virtus dicitur perfectior moraliter, et in esse virtutis, qu.e majorem præstat subjecto rectitudinem, quatenus ipsum magis subdit regulæ rationis, et facit approximare ad ultimum finem, qui est principium totius bonitatis moralis. Illa vero dicitur perfectior in esse entis, et absolute, quæ tendit in objectum perfectius in esse objecti ; nam cum habitus specificetur ab objecto, eo ipso sortitur nobiliorem speciem, et constituitur per alliorem differentiam ; atque ideo eminet in esse entis, quamvis subjecto non conferat tantam bonitatem moralem. Qua distinctione utitur D. Tbo. D, Thom. 1, 2, *quxst.* 6G, *art.* 3, et ea supposita, resolvit virtutes morales perficientes appetitum esse perfectiores in esse virtutis, quam habitus perficientes intellectum, istos vero illas antecedere simpliciter, el m esse entis. Quod ibidem tuentur communiter Thomistæ. Unde cum agimus de excess# charitatis supra fidem, potest comparatio fieri vel moraliter, et sub expressione virtutis, vel absolute, et in esse enlis, et quoad speciem essentialem.

18. Si ergo comparatio fiai inter haictan* virtutes in esse virtutis, el quoad perfectionem moralem, omnino tenendum est, charitalem esse perfectiorem. Quod communi-'TM]] ter docent omnes Catholici, el probatur primo testimoniis sacrae Scripturae, quæ saltem hunc excessum manifeste evincunt. Nam Apostolus 1, *ad Corinth.* 12, relatis'^{V. ^}. pluribus donis, et gratus gratis datis, concludit : *Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.* Et statim inchoat caput 13, demonstrando hanc viam esse charitatem : **Si linguis, inquit, hominum loquar, et Angedorum, charitatem autem non habeam, [actus sum relut xs sunans, aut cym'>alum tinniens.** Et proposito excessu hujus virtutisProtai? super alias, et qualiter omnium perfectio-'[^]* nes eminenti quodam modo contineat, veniensque ad virtutes theologicas, ait : *Num autem manent fides, spes, charitas; tria hxc:* I *horum autem major est charitas.* Et ad Co- M loss. 3, postquam exhortatus illos fuerat adcofe.1 omnium virtutum opera, adjécit : *Super omnia autem hxc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.* Quibus aperte si- I gnificat excessum charitatis supra fidem, et ; alia dona, saltem moralem, el in esse virtutis. I

Confirmatur ex unanimi consensu Sanctorum Patrum sic intelligentium Apostolum, et prædicantium eminentiam charitatis supra fidem. D. Irenaeus *lib.* 4, *cap.n.iru.* 63, Origeneshomil. 2 in *Cant.* D. Chrysos!. homil. 40 in *actus Apost. et serm. de convers. Pauli*, D. Hieronym *ad Gal.* 5 et *lib.* 2,0. Ha. contra *Rufinum in principio*, D. Ambros. *serm.* 26, in *ps.* 113 el *epist.* 74, D. August.D A* *lib. de Genes ad litteram, cap. I et serm.* 35 *de tempore et serm.* 50 *de verbis Domini*, D. Gregor, *hom.* 27 in *Evangel.* D. Prosper *lib.* D.Grr; *de vita contemplativa, cap.* 13, D. Bernard.£ ££ *lib. de diligendo Deo*, D. Thom. *ad loca cit.*D. K* *Pauli, et in prxs. art.* 6 et 1, 2, *q.* 66, *art.* 6. et alii innumeri, quorum verba, ut prolixitatem vitemus, non damus ; sufficiat audire Irenæum ubi supra : a Praecipuuiuo.ira « dilectionis munus, quod est pretiosius, « quam agnitio, gloriosius autem, quam « prophetia, omnibus autem reliquis charismatibus supereminetius. » Et August. *lib.* 15 *de Civit. Dei, cap.* 18, inquit :d a- *Nullum est isto dono excellentius.* Et in sententiis a Prospero collectis, *num.* 377, ait :D M *Quanta est charilas ? quæ si desit, frustra habentur extera ; si adsit, habentur omnia.*

19. Probatur deinde ratione demonstrativa

b... live desumpta ex sacra bscriptura : nam
 praecepta debent regulari secundum virtu-
 te, quarum actus imperant : sed primum,
 el maximum praeceptum est praeceptum
 charitatis : hæc igitur est maxima vir-
 lum. saltem moraliter, el in esse virtutis.
 V Probatur minor ex illo Matth. 22 : « In-
 < lerrogavit eum unus ex eis legis doctor,
 « lentans eum : Magister, quod est manda-
 « lum magnum in lege? Ait illi Jesus:
 < Diliges Dominum Deum tuum ex toto
 « corde tuo, et in tota anima tua, et in tota
 < mente tua. Hoc est maximum, et pri-
 mum mandatum. Secundum autem si-
 mile est huic : diliges proximum tuum
 sicut te ipsum. In his duobus mandatis
 universa lex pendet, et Prophetæ. »
 • Quasi omnia quæ lex, et Prophetæ præscri-
 bunt. ordinentur ad charitatem, sicut
 eliam Apostol. significavit 1, ad Timoth. 1,
 dicens : *Finis autem praecepti est charitas.*
 Inde nequit non supereminere aliis virtu-
 tibus. Qua ratione solet in Scriptura, ut
 Matth. 25, significari per oleum, quod aliis
 liquoribus supernatat : el Genes. 1, signi-
 ficata est per spiritum, qui ferebatur super
 aquas.

Confirmatur, quia virtus, quatenus im-
 portat rectitudinem, difflinitur : *Quæ bonum
 facit habentem, et opus ejus perfectum reddit.*
 Sed charitas meliorem facit habentem, et
 opus ejus perfectius reddit, quam faciat, et
 reddat fides, aut alia virtus : ergo charitas
 est perfectior fide, et aliis virtutibus, sal-
 tem moraliter, et in esse virtutis. Probatur
 minor : tum quia charitas attingit Deum
 sub ratione ultimi finis super omnia dilec-
 ti, secundum quam rationem est princi-
 pium totius rectitudinis moralis ; aliae au-
 tem virtutes hanc rationem non attingunt,
 nisi ex influxu, et imperio charitatis, ut
 infra videbimus *dub. seq.* Tum etiam, quia
 aliae virtutes, si charitati non associantur,
 sunt mortuæ. el informes ; charitas vero
 nequit vita, sive ordine ad ultimum finem
 privari. Tum quia aliorum virtutum opera
 secundum substantiam accepta possunt
 congruere cum statu peccati mortalis, in
 quo homo nequit esse perfectus : actus au-
 tem charitatis nequit cum peccato componi,
 cum ab eo avertat convertendo hominem
 ad Deum ultimum finem, cui omnia subji-
 cit, ut ostendimus *tract. 15, disput. 2, dub.*
 3. Quas est alias differentias, maximamque
 charitatis perfectionem significavit D. Joan,
 in 1, cap. 4, illis verbis : *Deus charitas est,*
Salmant. Curs, theolog. tom. XII.

*et qui manet in charitate, in Deum nutriti. el
 Deus in eo.* Nec oportet in hac veritate con-
 firmanda immorari, quæ a fortiori constabi-
 bit ex dicendis pro assertionem.

20. Sed objicies primo : nam ideo pru-
 dentia est perfectior in esse virtutis, quam
 virtutes morales, quia proponit illis objec-
 tum, el regulat earum actus : sed fides eo-
 dem modo comparatur ad charitatem : ergo
 fides est perfectior in esse virtutis, quam
 charitas.

Objec-
 tio.

Confirmatur ; nam id, per quod aliquis
 operatur, est illo inferius, ut palet in mi-
 nistriO, et instrumento comparatis domino,
 et agenti principali : sed fides operatur per
 charitatem, ut dicitur *ad Galat.* Ergo Gelat. ». *charitas est imperfectior fide in esse virtu-*
tis.

Ad objectionem respondetur ex D. Thom,
lucio supra cit ex 1, 2, in resp. ad 1. ubi
 ait : « Dicendum quod hoc modo non se-
 a habet fides ad charitatem, sicut pruden-
 ti tia ad virtutem moralem, et hoc propter
 « duo. Primo quidem, quia virtutes theo-
 « logicæ habent objectum, quod est supra
 « animam humanam : sed prudentia, et
 « virtutes morales sunt circa ea, quæ sunt
 « infra hominem ; in his autem, quæ sunt
 « supra hominem, nobilior est dilectio,
 « quam cognitio ; perficitur enim cognitio
 « secundum quod cognita sunt in cognos-
 « cente ; dilectio vero secundum quod di-
 « ligens trahitur ad rem dilectam : id au-
 « tem quod est supra hominem, nobilius
 « est in seipso, quam sit in homine, quia
 « unumquodque est in altero per modum
 « ejus, in quo est : e converso autem est in
 « his, quæ sunt infra hominem. Secundo »
 (et est evidenlior disparitas), « quia pru-
 « dentia moderatur motus appetitivos ad
 « virtutes morales pertinentes : sed fides
 « non moderatur motum appetitivum ten-
 « dentem in Deum, qui pertinet ad virtu-
 « tes theologicas ; sed solum ostendit ob-
 « jectum. Motus autem appetitivus in ob-
 « jectum excedit cognitionem humanam,
 « secundum illud ad Ephes. 3 : Superemi-
 « nentem scientiæ charitatem Christi. »

Confirmationem diluit S. Doct. in *præx. D. Tho.*
rl. 23, art. 6, resp. ad 2, his verbis : « Bi-
 « cendum quod fides non operatur per di-
 « lectionem, sicut per instrumentum, ut
 « dominus per servum, sed sicut per for-
 « main propriam. » Participat enim a
 charitate ordinem ad Deum ultimum finem,
 per quem ordinem formatur, vivit, el len-

dit «id prædictum finem, ut declarabimus *dub. seg.* I nde magis elucet charitatis perfectio, siquidem comparatur ad fidem sicut forma ad materiam, et sicut perfectio ad suum perfectibile.

serar.jj 21. Objicies secundo: nam infidelitas objectio. est peccatum gravius, quam odium Dei:

. ergo fides est virtus perfectior in esse virtutis, quam charitas. Consequentia patet, quia perfectiori virtuti opponitur gravius peccatum, et imperfectiori minus grave. Antecedens vero suadetur, tum ex D. Thom. supra, q. 10, art. 3. ubi resolvit infidelitatem esse peccatum omnium gravissimum. Tum quia gravitas peccati sumitur ex aversione a Deo : sed homo magis a Deo avertitur per infidelitatem, quam per odium ipsius ; siquidem Deum odio habens potest illum respicere per fidem, et per aliquam piam affectionem (sine qua fides nunquam existit!): infidelis vero nullo modo respicit Deum : ergo infidelitas est peccatum gravius, quam odium Dei.

Sôintio. Respondetur negando antecedens ; nam

D. Th. ut inquit D. Th. infra, q. 31, art. 2 : ¶ Afectus peccati consistit in aversione a Deo.

« Hujusmodi autem aversio rationem culpæ non haberet, nisi voluntaria esset.

¶ Unde ratio culpæ consistit in voluntaria aversione a Deo. Hæc autem voluntaria

aversio a Deo per se quidem importatur in odio Dei ; in aliis autem peccatis quasi participative, et secundum aliud. Sicut

enim voluntas per se inhæret ei quod amat : ita secundum se refugit id, quod

odit. Unde quando aliquis odit Deum, voluntas ejus secundum se ab eo avertitur.

Sed in aliis peccatis, puta cum aliquis fornicatur, non avertitur a Deo secundum se, sed secundum aliud, in

« quantum scilicet appetit inordinatam delectationem, quæ habet annexam inordinationem a Deo. Semper autem id, quod

« est per se, est potius eo, quod est secundum aliud. Unde odium Dei inter alia peccata est gravius. » Ad primam autem probationem in contrarium respondetur,

S. Doctorem eo loco non concludere excessum infidelitatis super omnia peccata, sed inferi : « Unde manifestum est, quod peccatum infidelitatis est majus omnibus

« peccatis, quæ contingunt in perversitate morum. Secus autem est de peccatis, quæ

« opponuntur aliis virtutibus theologicis, ut infra dicetur, » nempe loco proxime relato. Secundæ vero probationi occurrit

idem S. Doctor loco citato in resp, ad 2, bis

verbis : « Dicendum quod infidelitas non habet rationem culpæ, nisi in quantum

est voluntaria. Et ideo tanto est gravior, quanto est magis voluntaria. Quod autem

« sit voluntaria, provenit ex hoc, quod aliquis odio habet veritatem, quæ proponitur.

I nde patet, quod ratio peccati in infidelitate sit ex odio Dei, circa cujus veritatem est fides. Et ideo sicut causa est

« polior effectu, ita odium Dei est majus peccatum, quam infidelitas. » Et pia affectio ad fidem requisita solum est amor simplex, et secundum quid ; non quidem Dei. alias non posset componi cum ejus odio, sed boni repromissi.

¶ Objicies tertio: nam beatitudo supernaturalis hujus vitæ consistit formaliter in actu fidei : hæc igitur est perfectior in esse virtutis, quam charitas Consequentia est legitima ; nam beatitudo in quocumque statu debet esse perfectissima operatio perfectissima virtutis : ergo si beatitudo hujus vitæ non consistit formaliter in actu charitatis, sed in actu

fidei, sequitur actum, et habitum charitatis. Antecedens vero probatur, tum ex Scriptura, nam retro ob assensum fidei dicitur Matth.

16 : *Beatus es Simon Barjona, quia caro, et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, etc.*

Et Joan. 17, dicitur : *Ure est vita æterna, ut Jai-*

cognoscant te Deum verum, et quem misisti Jesum Christum. Quem locum de beatitudine viæ, et de cognitione fidei interpretantur Cyprianus. Hilarius, Ambrosius, et alii Patres.

Tum etiam, quia beatitudo hujus vitæ debet esse inchoatio future beatitudinis ;

autem non consistit in amore, sed in cognitione Dei in seipso : ergo beatitudo hujus vitæ debet consistere formaliter in cognitione Dei, quæ in hac vita est actus fidei. Quod satis expresse affirmat D. Thom. p. r. infra, quæst. 180, art. 4, et 1, 2, quæst. 2, art. 5.

Respondetur ex dictis tract. 9, disp. 1. ad 2. num. 112, duplicem beatitudinem super-naturalem in hac vita distinguendam esse: aliam per modum dispositionis, et meriti ad consequendam beatitudinem perfectam alterius vitæ : aliam per modum participationis formalis, licet imperfectæ, et inadæquatæ. Prior non consistit in actu fidei, sed in actu charitatis, a qua est omnis virtus, et efficacia ad consequendum ultimum finem, quem ipsa habet ut objectum proprium, et quem aliæ virtutes attingunt

«imperio. et influxu illius. Et hoc sufficit, ut charitas cæterus virtutes antecellat moraliter, et in ratione virtutis. Posterior ratio consistit in uero fidei, qui cum cognitio sit, possidet aliquo modo Deum cognitum, in quo convenit analogice cum beatitudine perfecta futuræ vitæ. Et in hoc sensu concedimus antecedens, et negamus consequentiam. Cujus probatio non urget : tum quia ad summum evincit excessum actus fidei supra actum charitatis in esse entis, et quoad speciem, non vero moraliter, et in ratione virtutis. Tum quia nec prædictum excessum evincit, quia licet in beatitudine perfecta coïncidant ratio possessionis summi boni, et ratio perfectissimæ operationis ; non tamen in supernaturali beatitudine imperfecta hujus vitæ. Præsertim cum ex terminis non sit idem aliquid esse perfectissimum, et esse possessionem ultimi finis : qua de causa beatitudo animæ Christi Domini non consistit in modo unionis hypostaticæ, sed in actu intellectus, licet ille sit perfectior isto.

His suppositis circa comparationem charitatis, et fidei moraliter, el in esse virtutis, veniamus jam ad resolutionem præcipuæ difficultatis.

§ П.

*Eligitur communior sententia, et fulcitur
authoritate D. Thomæ.*

23. Dicendum est, charitatem esse fide
« perfectiorem simpliciter, in esse entis, et
quoad speciem essentialem. Hanc conclu-
sionem docent Sancti Patres locis *num.* 18
relatis, dum absolute, et sine restrictione
pronuntiant, charitatem esse excellentissi-
mam omnium virtutum, et eminere supra
fidem. Eam etiam defendunt communiter
discipuli I». Thom. *in prxs. ad* 6, ubi Cajet.
et Bannez, Aragon, et Arauxo *dub. unico*,
dicens oppositum non posse sustineri sine
temeritate, et periculo errandi. Gonet.
disp. 10, *art.* 5 conc. 2. Et idem docent 1, 2,
q. 66, *ori.* 6. Ubi .Medina, et Gregor. Marti-
nez, Godoy *tract. de Beatitudine disp.* 5, §
5, n. 51, Joan, a S. Thom. *disp.* 2, *art.* 4, §
5. *Ad secundam probationem, et disp.* 8, *art.*
2, *in resp. ad* 3, et *in lib. de anima q.* 12,
ori. 5, § *Ad leitium*, et alii Thomislæ. Qui-
bus consentiunt Scotus *in* 3, *dist.* 33, *quxst.*
unica, § .1. *il primum concedi potest*, Castillo,
disp. 3, *q.* 3, cum omnibus Scolistis, Iorca

in prats, disp. 10, Malderus art. 6, Suarez Raider. disp. 3, sect. 1, concl. 3, Torres disp. 66, dub. 4, concl. 4, Bonæspei disp. 1, dub. 2, et alii Bo^p^'. plures.

Probatur primo ex D. Thom, *in present.* Rnbor-
art. 6, ubi inquit : *An charitas sit excel-i°.* *Tr*». *lentissima virtutum ?* Et respondet affirma-
tive. Et 1, 2, *quvfl.* 66 : inquit : *Utrum*», 'H». *charita sit maxima inter virtutes theologi-*
cas? Et etiam respondet affirmative. Et
u. *TSt.* *unica de charitate, articulo 2, conclu-*
dit corpus articuli his verbis : Sic igitur
patet, quod chantas non solum est virtus, sed
potissima virtutum. Quæ testimonia sunt
adeo clara, ut quantum capimus, evidens
nobis sit, Angelicum Doctorem tenuisse
nosiram, et communem assertionem.

24. Illis tamen occurrit Ferre infra referendus dicendo D. Thom. loqui de excessu charitatis supra fidem secundum considerationem theologicam, non vero secundum considerationem metaphysicam ; nam Theologus contemplatur virtutes secundum quod magis, aut minus cum Deo conjungunt, et homines rectificant: metaphysicus vero illas considerat per habitudinem ad excellentius, aut inferius objectum in esse objecti, ex quo sortiuntur speciem. Et quia fides licet tendat in nobilius objectum in esse objecti, atque ideo sit perfectior simpliciter, et in esse entis; nihilominus minus unit cum Deo, minusque hominem rectifiant, quam charitas; propterea D. Thom. resolvit theologice charitatem esse perfectiorem fide.

Sed hoc effugium potest multipliciter præcludi, et efficaciter confutari. *Primo*, η. τιω. quia D. Thom. locis citatis proponit absolute hanc quæstionem, et nullam adhibendo distinctionem penes perfectiorem in esse entis, aut in esse moris, in consideratione theologica, aut metaphysica resolvit absolute charitatem esse perfectiorem : ergo sentit charitatem esse simpliciter perfectiorem nedum moraliter, et secundum theologicam considerationem, sed etiam in esse entis, et secundum considerationem metaphysicam. Patet consequentia, quia ex opposito fieret, D. Thom. valde diminute, D. H. et obscure processisse in hujus difficultatis resolutione, quod dici non valet sine injuria tanti Doctores. *Secundo*, quia excessus in esse entis, et secundum considerationem metaphysicam, est excessus simpliciter, excessus vero moralis, et secundum considerationem theologicam solum est excessus secundum quid, ut loquitur ipse Feire : ferre.

- p. Thacrgo dum D. Thom. inquit absolute, an charitas sit perfectior fide et aliis virtutibus, inepte resolveret charitatem esse perfectiorem, si sentiret esse minus perfectam metaphysice, et in esse entis, atque ideo simpliciter; sed deberet concludere oppositum. NanTresolutio, sicut et loquutio absoluta, respicit ea, quæ sunt talia simpliciter, non vero secundum quid.
- Tertio*, quia falsum prorsus est. quod theologica consideratio non attendat ad virtutes secundum differentias essentielles, et per habitudinem ad objecta specificativa, easque ita comparet interse. Nam D. Thom. cum Theologum perfectissimum agat tam in I, 2. ubi tractat de virtutibus in communi, quam in hac 2, 2, ubi de illis in speciali disserit, earum species, differentias, habitudines, objecta, et perfectiones acutissime contemplatur, et describit. Ergo sine fundamento dicitur D. Thom. resolverisse hanc quaestionem solum secundum considerationem moralem, et theologice, quasi aliena sit a consideratione theologica resolutio metaphysica. Immo vero quia theologice, hoc est, profunde, et attentis hinc inde omnibus motivis, tam fidei, quam Metaphysical, resolvit absolute charitatem esse perfectiorem, palam evincitur, quod juxta S. Ductoris mentem charitas sit simpliciter perfectior. Quod sic declaratur. Inquit D. Tiw.'ijjom. 1, 2, quæst. 6G, art. 3 : *.-in virtutes morales pruemineanf intellectualibus ?* Ad Ferre-: hanc quæstionem, ut discurrit Ferre, deberet S'. Doctor absolute respondere affirmative, quia virtutes morales sunt perfectiores moraliter, et in esse virtutis; magis enim rectificanl, et Deo conjungunt, quam intellectuales, quamvis istæ sint simpliciter perfectiores in esse entis, atque ideo simpliciter. At nobilissima illa mens longe aliter se gessit, præmisit enim distinctionem specificam desumptam ex objecto, et rectitudinem moralem repertam in actu, et con-
- ii Tbc.elusit : *Simpliciter loquendo virtutes intellectuales, quæ perficiunt rationem, sunt nobiliores quam morales, quæ perficiunt appetitum.* En qualiter non omittat distinctionem inter considerationem moralem, et metaphysicam : en quomodo metaphysice resolvit habitus intellectivos esse simpliciter perfectiores. Cur ergo tractans, an charitas sit aliis virtutibus perfectior, discutiensque hanc difficultatem, non semel, sed iterum, atque iterum, nec obiter, sed ex professo; cur, inquam, non resolvit juxta illam Ad-

versariorum distinctionem? Cur absolute profert charitatem esse omnium virtutum excellentissimam Profecto quia sentit charitatem non solum moraliter et theologice, sed etiam metaphysice, specificè, et attentis omnibus esse perfectiorem.

25. Cæterum ne ad hæc motiva, quæ in communi proposita non ita urgent, videamur confugere, introspeciamus ipsa testimonia, quæ satis manifestant D. Thomam quæstionem resolverisse attentis differentiis specificis virtutum, detulisseque charitaii primatum simpliciter talem. Nam loco citato ex hac 2, 2, excessum hunc infert ex perfectiori modo attingendi objectum, ex quo sumitur species virtutis, et concludit : j Et ideo charitas est excellentior fide, et « spe. ei per consequens omnibus aliis virtutibus : sicut etiam prudentia, quæ « attingit rationem secundum se, quam a aliæ virtutes morales, quæ attingunt rationem secundum quod ex ea medium « constituitur in operationibus, vel passionibus humanis. » Ubi ponderandum est, tum quod D. Thom. indiscriminalim charitati defert excessum supra fidem, spem, et omnes alias virtutes : cum ergo prædictus excessus supra spem, et alias virtutes sit excessus simpliciter, et in esse entis, sequitur quod eundem excessum tribuat charitaii supra fidem, alias valde æquivoce, et obscure loqueretur. Tum quod S. Doctor affirmat charitatem ita excedere fidem, spem, et alias virtutes, sicut prudentia excedit virtutes morales; hæc autem excedit simpliciter, et quoad speciem : quocirca eundem excessum tribuit charitati supra virtutes.

Accedit quod S. Doctor in 1 argumento proponit argumentum metaphysicum, cui præcipue innituntur Adversarii, ut evincant excessum simpliciter fidei supra charitatem, et est hujusmodi : « Altioris potentie altior est virtus, sicut et operatio : « sed intellectus est altior voluntate, quia « dirigit ipsam : ergo fides, quæ est in intellectu, est excellentior charitate, quæ est « in voluntate. » Ubi aptus locus occurrebat, ut S. Doctor concederet excessum simpliciter talem, sive specificum fidei supra charitatem, et suam assertionem restringeret ad excessum charitatis supra fidem moraliter, et in esse virtutis, ut Adversarii discurrunt. Quod tamen non fecit, sed in absoluta resolutione persistens iterum adjecit : *Et ideo charitas est excellentior fide.*

Sensit

Senntergo S. Doctor, charitatem esse fido excellentiorem, non solum moraliter, et sub expressione virtutis, sed simpliciter, et in esso entis.

20. Non minus perspicuus est locus relationis. Usex i, 2(nam I). Thom. ibidem probat excessum charitatis supra fidem, et spem eo, quod supposita omnium convenientia in attingendo idem objectum terminativum. Deum videlicet in seipso, charitas excedit in modo attingentia) ob maiorem unionem cum Deo; excessus autem desumptus ex modo attingendi objectum est specificus, cum habitas sortiantur speciem juxta modum, quo suum objectum attingit. Deinde proponit primum argumentum : « Fides i comparatur ad charitatem, sicut virtus intellectualis ad moralem : sed virtus « intellectualis est major morali, ut ex dictis » (videlicet art. 3), a patet : ergo c fides est major charitate. » In eo autem loco docuerat, virtutes intellectuales esse habitus perfectiores simpliciter, et quoad speciem. Unde aptissima occasio offerebatur S. Doctori, ut eundem excessum concederet fidei supra charitatem, sicut Adversarii illo argumento convicti concedunt; et tamen longe aliter se gessit negando maiorem. Et ut robur hujus testimonii magis præmat Adversarios, attendi debet contextus totius illius quæstionis, quæ inscribitur, *De requalitate virtutum*. Nam in omnibus fere articulis distinguit S. Doctor excessum simpliciter desumptum ex objecto spécifiantivo, et alios excessus secundum quid ex aliis cipitibus desumptos, ut legenti constabit. Unde liquido apparet S. Doctorem non versare eas difficultates pure theologice, aut moraliter, ut Ferre loquitur; sel metaphysice, et attendendo ad específicas virtutum differentias. Cum ergo inquirens, an charitas sit maxima inter virtutes theologicas, resolvat absolute charitatem esse maiorem; manifeste evincitur, quod ex ejus sententia sit major simpliciter, et ex parte objecti specificantis. Ponderari etiam debet quod in art. A, inquit, *an justitia sil præcipua inter virtutes morales?* Et respondet affirmative. Etnr/ic. 5, inquit, *an sapientia sit maxima inter virtutes intellectuales?* Et respondet affirmatix-e. Et art. nj.6, inquit, *an charitas sit maxima inter tirlules theologicas?* Et respondet affirmative. Sciscitatur ergo ab Adversariis, utrum resolutio D. Thom. in duobus articulis immediate præcedentibus infelligenda

ait de excossu secundum quid, et in esse inoris, an de excessu simpliciter, et in esse entis? Primum dicere non valent, quia evidenter repugnat veritati, et menti S. Doctoris. Unde obligantur concedere secundum. Cum igitur D. Thom. eodem modo se0. Thogarat, loquatur, et resolvat in ari. (j, immediate sequenti, dum profert charitatem esse fide maiorem : sequitur manifeste, vel valde inconsequenter processisse, vel loquntum fuisse de excessu charitatis supra fidem simpliciter, in esse entis, et quoad speciem.

27. Confirmatur primo ex eodem D. Th. Conflr-q. unica de charit. art. 3 ad 17 ubi hæc ha-jx'-rhô. bet : « Dicendum quod fides præcedit spem, « et spes charitatem ordine generationis, « sicut imperfectum præcedit perfectum, « sed charitas in ordine perfectionis præcedit cedit fidem, et spem. » Ubi eorum verborum tenore concedit excessum charitatis supra fidem, et supra spem : sed certum omnino est, quod charitas est perfectior spe simpliciter, et in esse entis : ergo ex mente D.Th. charitas est simpliciter perfectior, quam fides.

Confirmatur secundo ad hominem-^{Alia confirmatio.} contra Ferre : quoniam charitas est perfectior simpliciter, et in esse entis, quam spes, utD- Tho. sæpe repetit D. Thom. et est per se manifestum : sed spes est perfectior simpliciter, quam fides, ut docet prædictus Author quxst. 6, § 9 et 10 et num. 38, probat sic sentire D. Thomam : ergo velS. Doctorsibi contrarius est, vel charitas est perfectior simpliciter, quam fides. Fatet consequentia, quia fieri nequit, quod una species excedat essentialiter aliam, et quod non excedat caeteras ista imperfectiores.

Et urgetur hoc trahendo adversarium ad absurdissimum inconveniens, quia si fides esset simpliciter, et in esse entis perfectior charitate, spes excederet charitatem simpliciter, et in esse entis : consequens est intolerabile, et contra communem Theologorum, imo et Catholicorum sensum : ergo fides non est simpliciter perfectior, quam charitas. Sequela ostenditur; nam in adversarii opinione spes est simpliciter perfectior, quam fides : ergo si hæc est simpliciter perfectior, quam charitas, evidenter sequitur de primo ad ultimum, spem esse simpliciter perfectiorem charitate.

Confirmatur, et explicatur tertio, quia in locis, quæ pro nostra, et communi assertionem expendimus, tractat D. Th. ex pro-^{Tertia confirmatio.} D. Tho. fesso, et in terminis præsentem difficulta-

tem, nt ex titulis articulorum liquet; et resolvit absolute, charitatem esse fide perfectiorem. E contra veto nullum adversarii, afferunt locum, in quo hanc difficultatem in propriis terminis discutiat, resolvatque fidem esse charitate perfectiorem. Illa enim testimonia, quibus suam opinionem fulciunt. solum comparant intellectum, et voluntatem inter se, quæ est difficultas longe diversa, ut ex dicendis constabit. Ergo stando doctrinæ, et principiis D. Th. charitas est simpliciter perfectior, quam fides. Quod nobis, ut jam diximus, videtur evidens ex testimoniis relatis.

§ in.

Expenditur ratio fundamentalis ex D. Thoma desumpta.

Asser-
tionis
funda-
mentalis
D. Thomæ

28. Probatur secundo eadem assertio ratione, qua utitur D. Thom. in testimoniis supra relatis, et potest sic formari : quoniam ille habitus est perfectior simpliciter, et in esse entis, qui respicit objectum primum nobilius in esse objecti : sed objectum primum charitatis est nobilius in esse objecti, quam objectum fidei : ergo charitas est habitus simpliciter, et in esse entis perfectior, quam fides. Consequentia est legitima. Major etiam constat, quia habitus habent speciem per respectum ad objectum primum ; unde quanto objectum primum est nobilius in esse objecti, tanto habitus sortitur nobiliorem speciem : sed excessus specificus est excessus simpliciter talis, et in esse entis : ergo ille habitus est perfectior simpliciter, et in esse entis, qui respicit objectum primum nobilius in esse objecti. Minor autem probatur ; nam objectum constituitur formaliter, et in esse objecti per rationem *sub qua*, sive modum, quo terminat habitudinem potentiae, vel habitus ipsum respicientis : sed in hoc præstat simpliciter objectum primum charitatis objecto primario fidei : ergo, etc. Probatur minor, quia ratio *sub qua* charitatis est summa Dei bonitas, qua Deus est perfectus in seipso ; ratio autem *sub qua* fidei est summa Dei veritas, nobis aliquid revelans : sed perfectionem longe majorem explicat summa Dei bonitas, qua Deus est perfectus in seipso, quam summa Dei veritas nobis aliquid revelans. siquidem illa importat cumulum omnium divinarum perfectionum sine restrictione, aut termino ; hæc vero

solum dicit perfectionem particularis lineæ, et terminat» ad particularem effectum : ergo ratio *sub qua* objectum charitalis terminat hujus habitudinem est longe perfectior quam ratio *sub qua* objectum fidei illam specificent. Quod optime significavit D. Thom. in *1. 2. præs. artic. 1.º*, his verbis : « Semper, id, « quod est per se, majus est eo, quod est et per aliud. Fides autem, et spes attingunt quidem Deum secundum quod ex ipso « provenit nobis vel cognitio veri, vel a adeptio boni. Sed charitas attingit ipsum a Deum, ut in ipso sistat, non ut ex eo ali- u quid nobis proveniat. Et ideo charitas est excellentior fide, et spe, et per consequens omnibus aliis virtutibus.»

29. Confirmatur, et declaratur primo : nam ille habitus attingit objectum sub ratione nobiliori, qui illud attingit sub ratione sub primæ priori, et abstraction : sed ratio *sub qua* charitas respicit Deum, est purior, et abstractior quam ratio *sub qua* fides illum attingit : ergo charitas respicit objectum sub ratione *sub qua* nobiliori, et consequenter est perfectior secundum speciem, et in esse entis. L'utraque consequentia patet ex proxime dictis, et major est certa ; quia paritas, et abstractio est perfectio objecti in esse talis, atque ideo ratio purior, et abstractior nequit non esse ratio *sub qua* objectiva perfectior. Qua ratione probant communiter Thomistæ cum D. Thom. *Id. 1.º 2.º part. quæst. 82, art. 3*, intellectum esse perfectiorem voluntate, quia ratio veri est purior, et abstraction quam ratio boni. Minor autem suadetur quoad priorem partem, quia ratio *sub qua* charitas Deum respicit, est pure divina, tam in recto, quam in obliquo ; cum nihil aliud sit, quam summa, et sola bonitas, qua Deus est perfectus in seipso : ratio autem *sub qua* fides attingit Deum, licet ex parte recti sit divina, nihilominus essentialiter importat obliquum, et connotatum creatum ; siquidem est testimonium primæ veritatis nobis aliquid revelantis, ubi necessario clauditur et obscuritas, et passiva notitia creata : ergo prior est ratio *sub qua* charitatis, quam ratio *sub qua* fidei. Secunda etiam ejusdem minoris pars ostenditur ; quoniam illa ratio *sub qua* est abstraction quæ minus determinat objectura in esse objecti ad particulare tempus, conditionem aut statum : sed ratio *sub qua* charitatis importat in hoc minorem determinationem, quam ratio *sub qua* fidei ; siquidem hæc determinat ad tempus viæ. el ad

ad condiliwnem, atque statum non videntium. Dum, et propterea nequit permanere in patria, ut vidimus *tract.* 17, *dispul.* 3, *dub.* 2; ratio autem *sub qua* charitatis non importat huiusmodi determinationem, sed eadem permanet in omni tempore, et statu, ut exsiliquet, et ostendimus supra *nurn.* 8. Ergo ratio *sub (pia)* charitatis est abstractior, quam ratio *sub qua* fidei.

Confirmatur secundo, et explicatur amplius, qui stante identitate perfectionis ex parte objecti terminativi, ille habitus est censendus simpliciter perfectior, qui magis ad tale objectum accedit, et intimius cum ipso unit; nam eo ipso fertur in objectum cum modo, seu ratione *sub qua* perfectiori: sed fides et charitas attingunt idem objectum terminalivum. nempe Deum in seipso; et charitas magis ad ipsum accedit, intimiusque unit cum illo, quam fides: ergo illam excedit simpliciter in perfectione. Minor quoad priorem partem liquet, et supponitur. Quoad secundum vero probatur: tum quia licet fides specificetur immediate a Deo, nihilominus nequit illum in exercitio attingere, nisi mediante specie creata; charitas autem et specificative, et executive illum immediate attingit. Tum etiam, quia fides ex proprio modo tendendi importat distantiam ab objecto in esse visi, et ideo non cohaeret cum visione Dei in se ipso; charitas vero nullam distantiam essentialiter importat, et idcirco componitur cum non visione, et cum visione Dei in seipso. Tum praeterea, quia fides excludit possessionem summi boni, eam vero non excludit charitas, sed potius ad eam inclinat, et in ea perficitur. Tum denique, quia fides solum unit cum Deo in ratione objecti cogniti pro statu imperfecto; charitas vero unit cum ipso in ratione objecti amati pro omni statu. Ergo stante identitate perfectionis ex parte objecti terminativi, charitas magis accedit ad tale objectum, et intimius unit cum illo, quam fides. Quae est doctrina

J 710 D. Thom. *luco supra cil. ex* 1, 2 ubi ait:

¶ Cum tres virtutes theologicæ respiciant Deum sicut proprium objectum, non potest una earum dici major altera ex hoc, quod sit circa majus objectum; sed ex eo quod una se habet propinquius ad objectum, quam alia. Et hoc modo charitas est major aliis; nam aliæ important in sui ratione quandam distantiam ab objecto: est enim fides de non visis, spes autem de non habitis. Sed amor charita-

lis est de eo, quod jam habetur; est enim amatum quodammodo in amante, et etiam amans per affectum trahitur ad unionem amati, propter quod dicitur I Ioan. 4: Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo. «

30. Respondent auctores contrariæ sententiae, hoc argumentum cum suis confirmationibus solum probare, quod charitas excedat fidem excessu secundum quid, desumpto ex capitibus quæ expendimus; non vero excessu simpliciter, et quoad speciem. Nam hic excessus desumitur ex parte rationis *sub (pia)*, quæ altior, et nobilior est in fide. Hæc enim cum sit habitus intellectivus, attingit Deum sub ratione veri: charitas vero cum perficiat voluntatem, attingit Deum sub ratione boni. Perfectior autem est ratio veri, quam ratio boni, et constituit objectum excellentius simpliciter in esse objecti. Qua de causa docent communiter Thomistæ, intellectum esse simpliciter nobiliorem voluntate.

Sed hæc responsio non elevat vim nostræ rationis: tum quia jam ostendimus, rationem sub qua charitas attingit Deum, esse perfectiorem simpliciter ratione, sub qua fides in illum fertur. Tum etiam, quia licet ratio veri sit perfectior ratio objectiva, quam ratio boni, si cetera sint paria; secus vero si paria non sint, ut contingit in presenti: nam ut proxime vidimus, ratio boni, sub qua charitas attingit Deum, est perfectior, diviniore, purior, et abstractior, quam ratio veri, sub qua fides illum respicit. Tum praeterea, quia stat bene, quod verum in communi sumptum, quo picto specificant intellectum, sit objectum perfectius, quam bonum in communi acceptum, quia ratione specificant voluntatem; et quod nihilominus tale bonum sit perfectius tali vero, potest enim ratione differentiali specificare ipsum simpliciter excedere: atqui bonum specificans charitatem non est bonum in communi, sed peculiaris ratio boni, quæ simpliciter excedit peculiarem rationem veri fidei correspondentem, ut jam supra ostendimus: ergo responsio data minime satisfacit. Tum denique; nam ex opposito fieret charitatem esse simpliciter imperfectiorem quolibet habitu intellectivo, v. g. Logica, aut opinione; siquidem charitas attingit objectum sub ratione boni, et Logica sub ratione veri. Consequens autem nullus sanæ mentis admittet.

31. Nec satisfacies, si respondeas cum

A^{ij} Ferre *num.* 27 excessum veri supra bonum
FeVre in ordine ad specificandum habitum, debere
esse intra eundem ordinem, non vero in
diversis ordinibus; quia eo ipso, quod bo-
num sit supernatural, excedit naturale
verum, et potest specificare habitum nobi-
liorem -.et ita accidit in exemplo proxime
allato. Verum autem, ei bonum specifican-
tia fidem, et charitatem, sunt intra eundem
ordinem supernaturalem ; et ideo fides est
simpliciter nobilior.

Pr.rcic- Non. inquam, hoc satisfacit. *Primo*, quia
dlar ex hac doctrina jam habemus, quod licet
verum in communi sit objectum altius,
quam bonum in communi : fieri tamen
potest, quod tale bonum excedat in esse ob-
jecti tale verum, et specificet habitum nobi-
liorem. uti comparatur bonum supernatu-
ral ad naturale verum. Ergo pariter non
repugnat, quod intra eundem ordinem
supernaturalem adeo eleveatur aliquod bo-
num in esse objecti, ut excedat simpliciter
verum aliquod ejusdem ordinis sumptum
in esse objecti, et consequenter quod speci-
ficet habitum nobiliorem ; atque ideo cor-
ruit præcipuum motivum. quod Adversarii
causantur, desumptum ex excessu veri ut
sic supra bonum ut sic in ratione objecti.
Secundo, quia non solum in diversis ordi-
nibus, sed intra eundem ordinem superna-
turalem tale bonum potest excedere tale
verum, et specificare nobiliorem simplici-
ter habitum : ergo quod charitas attingat
objectum ut bonum, minime impedit, quod
sit perfectior simpliciter fide attingente
illud ut verum. Probatur minor, quia do-
num sapientiae est habitus supernaturalis
intellectivus attingens objectum sub ratione
veri supernaturalis; et nihilominus charitas
est simpliciter perfectior dono sapientiae,
n. Tho. ut expresse docet D. Thom. 1,2, *quxst.* 68,
artic. 8, ubi resolvit virtutes theologicas
esse simpliciter perfectiores, quam dona.
Sicut virtutes, inquit, intellectuales prxferuntur virtutibus moralibus, et regulant eas: ita virtutes theologica prxferuntur donis Spiritus sancti, et regulant ea. Et in *respons.*
ad 1, inquit : *Dicendum, quod charitas est virtus theologica, de qua concedimus, quod*
D. Tto.sit *potior donis.* Et in hac 2, 2. *quxst.* 9,
artic. 1 ad 3, ait : *Dona sunt perfectiora vir-*
tutibus moralibus, et intellectualibus : non
sunt autem perfectiora virtutibus theologicis,
sed magis omnia dona ad perfectionem theolo-
gicarum virtutum ordinantur, sicut ad fi-
nem. Fieri er.o potest, quod intra eundem

ordinem supernaturalem habitus attingens
objectum sub ratione boni sit simpliciter
perfectior habitu attingente objectum sub
ratione veri.

32. Nec iterum satisfacies, si dicas, cha- At*
ritatem, et donum sapientis non terminari,c«?'
ad idem objectum ; sed charitatem attingere immediate Deum in seipso, donum
autem sapientiae attingere immediate ali-
quid creatum; et consequenter mirum non
esse, quod ex hac parte charitas excedat
simpliciter illud donum. Fides autem, et
charitas versantur immediate circa idem
objectum *quod*.

Hoc, inquam, non satisfacit. Nqm in pri- tyt-
mis jam habetur, quod ex eo, quod unnst“B
habitus attingat objectum sub ratione veri,
non excedat simpliciter alium habitum
attingentem objectum sub ratione boni;
licet illa ratio signate, et præcisive sumpta
sit perfectior ratio objectiva, quam hæc ; et
consequenter destruitur motivum respon-
sionis Adversariorum. *Deinde*, quod ratio
veri, sub qua donum sapientiæ attingit
suum objectum, sit minus perfecta, quam
ratio boni, sub qua charitas suum objectum
attingit, nequit provenire ex eo, quod ratio
veri in communi, signate, et præcisive
sumpta non sit perfectior ratione boni in
communi, signate, et præcisive conside-
rata, sed provenit ex eo, quod tale verum
potest esse minus perfectum, quanr tale bo-
num, et constituere objectum minus perfec-
tum in esse objecti. Atqui jam supra os-
tendimus, rationem talis boni, sub qua
charilas respicit Deum , esse simpliciter
perfectiorem ratione talis veri, sub qua
fides Deum attingit. Ergo quod ratio veri
in communi sit perfectior ratio objectiva,
quam ratio boni in communi, minime im-
pedit. quod charitas sit habitus simpliciter
perfectior, quam fides.

33. Sed objicies : impossibile est, quod
species contenta sub genere imperfectiori
non sit imperfectior omni specie contenta
sub perfectiori genere : sed verum est in
ratione objecti perfectius genus, quam bo-
num : ergo impossibile est aliquod bonum
esse perfectius objectum , quam aliquod
verum ; et consequenter verum, quod est
objectum fidei excedit simpliciter bonum,
quod est objectum charitatis. Cætera cons-
tant. et major suadetur , nam cum genus
sit quoddam potentiale determinabile per
differentias, eo erit perfectius, quo habet
species perfectiores : ergo impossibile est.

quod species contenta sub genere imperfectiori non sit imperfectior omni specie contenta sub perfectiori genere.

(1Sh. Et confirmatur ; nam habitus perficiunt
«**». potentiam circa suum objectum : ergo si intellectus ob eminentiam sui objecti, nempe veri sub ratione veri, est simpliciter perfectior, quam voluntas, omnes, et singuli habitus perficientes intellectum debent simpliciter excedere omnes, et singulos habitus perficientes voluntatem.

rrrr Respondetur negando majorem, cujus
^falsitas evidenter apparet tum in exemplis
i supra adductis ; siquidem, ut argumentum
supponit, verum in ratione objecti est genus
perfectius, quam bonum ; et tamen verum
specificans Logicam est simpliciter imperfectius, quam bonum specificans charitatem: et similiter verum specificans dona Spiritus sancti pertinentia ad intellectum,
[est minus perfectum, quam bonum specificans charitatem, et spem. Tum aliis
[exemplis ; nam cognoscibile est perfectius
genus objecti, quam appetibile ; et nihilominus aliquod appetibile excedit aliquod cognoscibile in ratione objecti : melius quippe simpliciter objectum est appetibile per voluntatem, quam cognoscibile persensum. Incorrumpibile etiam perfectius genus physicum est, quam corruptibile : quo non obstante aliqua species corporis corruptibilis, v. g. homo, excedit simpliciter species corporis incorruptibilis. Tandem, ut alia exempla omittamus, substantia completa est perfectius genus, quam qualitas ; et nihilominus aliqua species qualitatis, utputa gratia sanctificans, est simpliciter perfectior, quam species substantiæ complète. Et ratio generalis est, quoniam licet genus sit totum potentiale contrahibile per differentias, non tamen constituitur in esse generis per prædictas differentias, aut per formalem earum inclusionem ; sed importat conceptum essentialiter inadæquate diversum, et ex alio principio desumptum. Unde fieri potest, quod unum genus sit perfectius alio, et tamen quod non omnes ejus species sint perfectiores speciebus alterius. Per quod patet ad majoris probationem.

hn- 34. Idque magis perspicuum fiet, si observemus, quod genus v. g. virtutis intellectiva (et idem proportionabiliter intelligendum est de aliis generibus), potest sumi dupliciter, videlicet primo intentionaliter, quo pacto supponit pro re, quæ denominatur genus ; et secundo intentionaliter, quo

pacto importat relationem rationis ad species, ad quas per differentias contrahitur. Et si hoc posteriori modo sumatur, respicit quidem inferiora, sed nequit dici perfectius, aut imperfectius alio genere ; quia prout sic exprimit de formali solam relationem, quæ perfectionem non dicit. Priori autem modo acceptum non respicit inferiora, sed objectum, a quo speciem desumit, et explicat illam rationem tendendi, in quo omnes species negative conveniunt, quatenus per illam non differunt. Et si ejus objectum fuerit perfectius, quam objectum, quod aliud genus specificat, eo ipso excedit in perfectione tale genus, quidquid sit de perfectione specierum, quas primo intentionaliter acceptum nullo modo respicit, nec ab eis speciem sortitur. Et quia verum, quod specificat virtutem intellectivam in genere, est perfectius quam bonum, quod specificat virtutem affectivam in genere, eo quod facta comparatione inter ærura sub ratione veri, et bonum sub ratione boni, cæteris paribus, et nullam addendo aliam determinationem, illud est abstractius, et purius objectum, propterea genus virtutis intellectivæ primo intentionaliter sumpsum est perfectius genere virtutis affectivæ eodem modo considerato. Sed quia tale bonum in specie ratione suæ differentiæ potest esse perfectius objectum, quam tale verum, et constituere nobiliorem objecti speciem ; idcirco fieri valet, quod peculiaris virtus affectiva sit perfectior, quam alia peculiaris virtus intellectiva, quatenus licet excedatur ex parte generis, quod est velut materia; excedit tamen simpliciter ratione differentiæ, quæ se habet ad instar formæ in ordine ad constituendam speciem, eo proportionali modo, quo homo exceditur a cælo ex parte materiæ, sed illud excedit ex parte formæ, atque ideo absolute.

Unde obiter diluitur replica, quæ opposita Fi.i satis nit Ferre n. 17, et est hujusmodi; nam sicut differentia specifica addit supra genus, Hoiiii ita differentia individualis addit supra speciem : sed impossibile est, quod individuum speciei inferioris sit simpliciter perfectius, quam individuum speciei superioris : ergo pariter repugnat, quod species imperfectioris generis excedat simpliciter generis perfectioris speciem.

Diluitur, inquam, facile negando consequentiam ob manifestam disparitatem ; quoniam excessus simpliciter talis debet esse secundum aliquod prædicatum essen-

tiale, non vero secundum ilia, quæ sunt extra essentiam rei. Differentia autem individual est extra rei essentiam, et idcirco nequit conferre ut unum individuum ratione ejus excedat simpliciter aliud. Econtra vero differentia specifica pertinet ad rei essentiam, illamque potissime constituit ; atque ideo species pertinens ad genus inferius potest constitui per differentiam adeo nobilem, ut excedat simpliciter aliquam saltem speciem generis superioris. Et ita accidit in charitate fidei comparata, ob ea quæ supra diximus.

reôfir- 35. confirmationem negamus consequen-
nuio. quentiam. quæ ex antecedenti minime infertur: nam licet habitus perficiant potentiam in ordine ad suum objectum, semper tamen illud respiciunt sub ratione magis determinata, et ita cum objectum intellectus sit verum sub ratione veri, objectum habitus intellectivi est verum sub ratione talis veri : et cum objectum voluntatis sit bonum sub ratione boni, objectum habitus affectivi est bonum sub ratione talis boni. Quamvis autem facta comparatione inter verum sub ratione veri, et bonum sub rationi boni, illud sit abstractius et excellentius objectum, et propterea intellectus excedat in perfectione voluntatem ; nihilominus tale bonum ratione suæ differentiæ potest excedere tale verum in ratione objecti, ut proxime dicebamus ; et consequenter habitus perficiens voluntatem in ordine ad tale bonum, valet esse perfectior habitu perficiente intellectum in ordine ad tale verum. Quod satis evincunt exempla supra proposita *numero 30 et 33.*

§ iv.

Refertur opinio contraria.

I
semen- 30. Fidem esse charitate perfectiorem
M. HerUssimus M. Herrera in *_I/S. ad arlic. 6,*
rtrrj' hujus quæst. 23, dub. 2. Et eidem opinioni
subscripserunt Serra ibidem, conclus. 2,
Yasq' Ferre *tUTst. 0. § 2>* et Vasquez 1, 2. *disputatione* 11, *cap. 8, num. 43.* Nec alium vidimus, qui eam teneat. Illam autem probant primo illius Aulhores ex D. Thom. 1, *part, (uxstione 82, artic. 3,* ubi inquit, an voluntas sit altior potentia, quam intellectus
Primum tQs Et resolvit intellectum esse simpliciter
argu- perfectiorem, eo quod objectum intellectus,
ix'ihù. nempe verum, est abstractius, et simplicius,

quam bonum, quod est objectum voluntatis. Cum ergo objectum fidei sit verum, d objectum charitatis bonum, sequitur quod ex sententia D. Thom. fides sit simpliciter perfectior charitate.

Confirmatur primo, quia S. Doctor ibi-
dem observat : « quod secundum quid, et
« per comparisonem ad alterum, voluntas
« invenitur interdum altior intellectu, ex
« eo scilicet, quod objectum voluntatis in
« altiori re invenitur, quam objectum intellectus. » Et post pauca subdit : « Quando
« igitur res, in qua est bonum, est nobilior
« ipsa anima, in qua est ratio intellecta,
« per comparisonem ad talem rem voluntas est altior intellectu. Quando vero res,
« in qua est bonum, est infra animam, tunc
« etiam per comparisonem ad talem intellectus est altior voluntate. Unde melior
« est amor Dei, quam cognitio : e contrario
« autem melior est cognitio rerum temporalium, quam amor. Simpliciter tamen
« intellectus est nobilior, quam voluntas, *
Ubi eo, quod objectum volitum reperiatur in nobiliori re, quam objectum cognitum, affirmat solum inferri excessum secundum quid voluntatis supra intellectum. Constat autem, quod ex hac tantum parte posset charitas excedere fidem, quatenus summa Dei bonitas, quam attingit, invenitur in ipso Deo ; verum autem, quod est objectum fidei, invenitur in intellectu credentis. Ergo ex mente D. Thom. charitas solum, ite secundum quid excedit fidem, sed ab illa exceditur simpliciter.

Confirmatur secundo, quia cum S. Doctor proposuisset tertium argumentum iméœà. hunc modum : habitus sunt proportionali potentiis, quas perficiunt : sed charitas, qua perficitur voluntas, est perfectior habitibus perficientibus intellectum : ergo voluntas est altior potentia, quam intellectus, sic respondet : « Dicendum quod illa
« ratio procedit de voluntate secundum
« comparisonem ad id, quod supra animam est. Virtus enim charitas est, qua
« Deum amamus, » Dixerat autem in corpore articuli, quod per comparisonem ad id, quod est supra, aut infra animam, solum infertur excessus secundum quid. Sentit ergo, quod charitas solum secundum quid excedit fidem.

37. Respondetur ad fundamentum ex D. Thom. desumptum negando consequentiam ; nam illa ratio, qua utitur D. Thom. i. i* ut probet intellectum esse voluntate simpliciter

placiter perfectiorem, non militat in fide, ut inritatem excedat; eed magis ut a clm-rtlalo simpliciter excedatur. Probal enim S. Doctor suam assertionem ex eo, quod objectum intellectum, nempe verum, est simplicius, et abstractius bono, quod est objectum voluntatis. Cæleruin bonum, quod est charitatis objectum, maiorem importat abstractionem. el simplicitatem, quam verum, quod est objectum fidei, ut supra « *numéro* 29 ostendimus. Unde D. Thom. discursus nostram assertionem probat, et contrariam evertit.

Primam confirmationem fatemur, quod ex discrimine ibidem proposito solum evincitur excessus secundum qui I. Et propterea omnis amor rerum superiorum excedit excessu saltem secundum quid quamlibet earum cognitionem habitam in via. Sed charitas non ex hac tantum parte fidem excedit, sed etiam ex parte moli, et rationis *tubqua* attingit objectum, ut loco citato expendimus. Atque ideo habet nobilius objectum in esse objecti, et est perfectior simpliciter.

Ad secundam respondetur eodem modo; nam ex eo, quod charitas habeat Deum pro objecto, solum sequitur, quod voluntas ugens per charitatem attingat suum objectum in re nobiliori. Unde merito respondet S. Doctor, inde solum probari excessum secundum quid voluntatis supra intellectum. Caeterum non negat, quod charitas sit perfectior simpliciter fide, sed id potius tacite concedit, cum non neget minorem argumenti: quod faceret, si teneret opinionem nobis contrariam.

Addimus, totum illum articulum posse Bsp-relorqueri in Adversarios; nam D. Thom. disquirens, an voluntas sit perfectior intellectu, cum distinctione procedit dum resolvit intellectum esse simpliciter perfectiorem in ordine ad objectum specificatum, et esse secundum quid minus perfectum in ordine ad aliqua objecta inadæquata, et materialia; quia vere ita est in re. At dum tractat, el ex instituto discutit in locis *numero* 23 relatis, an charitas sit perfectior aliis virtutibus theologicis, absolute concludit charitatem esse perfectiorem; quod minime faceret, si sentiret solum esse perfectiorem secundum quid; sed se gereret eodem modo, ac in loco citato ex I parte. Hic ergo diversus procedendi modus aperte indicat, quæ sit sententia S. Doctoris.

Adde ulterius, quod licet in eo loco repe-

tat intellectum esse simpliciter perfectiorem voluntate, nunquam tamen asserit, quod cognitio Dei sit simpliciter perfectior Dei amore, quasi innuens aliam esse rationem de actibus secundum speciem consideratis, et subinde de habitibus eis correspondentibus, ac de potentiis, in quibus sunt; fierique posse, quod in potentia inferiori sit actus simpliciter perfectior alio, qui est in superiori potentia, quæ est nostra, et communis doctrina. Et propterea conclusit articulum illis verbis: « S. Thom. ».

« est amor Dei, quam cognitio; e contrario autem melior est cognitio rerum corporalium. quam amor. Simpliciter tamen intellectus est nobilior, quam voluntas. »

38. Arguitur secundo, quia ita comparantur passiones entis, nempe verum, et bonum inter se, sicut comparantur inter se passiones naturae intellectiva), videlicet intellectus, et voluntas: sed intellectus, cui corresponde! verum, est simpliciter perfectior voluntate, cui corresponde! bonum: ergo verum est simpliciter perfectius, quam bonum: cum ergo charitas versetur circa bonum, et fides circa verum, sequitur hanc esse illa simpliciter perfectiorem.

Confirmatur, quia licet omnia in Deo sint realiter formaliter idem; nihilominus virtualiter plura differunt, et se virtualiter excedunt: quo pacto intellectus divinus attingens verum divinum est metaphysice perfectior divina voluntate attingente divinum bonum: sed fides est participatio formalis intellectus divini in ordine ad verum divinum, et charitas est participatio formalis divinæ voluntatis in ordine ad divinum bonum: ergo fides metaphysice, et simpliciter loquendo est perfectior charitate. Patet consequentia, quia participantia imitantur conceptus participatos.

Respondetur argumento omittendo præmissas, et distinguendo primum consequens, quod si intelligatur facta comparatione ut sic inter verum sub ratione veri, et bonum sub ratione boni, concedenda est consequentia; negari autem debet, si comparatio fiat inter tale verum, et tale bonum: et deinde negamus absolute secundam consequentiam; fatemur enim communem conceptum veri in esse objecti esse perfectiorem simpliciter conceptu communi boni, dum nihil aliud exprimitur, et specificare altiore potentiam: ex quo solum sequitur, quod tale verum sit perfectius tali bono ex parte rationis communis veri. Sed

ConG
tntatia

Salisfli
arsu-
tntento.

quia tale bonum ratione talitatis, seu differenti» potest addere perfectionem, quæ illum excessum resarciat, et simpliciter superet: propterea fieri valet, quod tale bonum sit objectum simpliciter perfectius, quam tale verum. Et ita contingit facta comparatione inter verum, quod specificat fidem; et bonum, quod specificat voluntatem. ut supra ostendimus. Et profecto si argumentum convinceret, eodem modo probaret quemlibet habitum intellectus excedere simpliciter omnes, et singulos habitus voluntatis : quod quam falsum sit, constat ex dictis *a numero* 30.

Ad confirmationem respondetur, fidem solum esse participationem formalem inæquatam et imperfectam divini intellectus. cum non participet conceptum visionis Dei in seipso; charitatem autem esse participationem formalem perfectam in linea amoris, cum ex sua ratione non excludat unionem cum Deo viso, et possesso. Unde licet ex parte generis, aut conceptus communis virtutis supernaturalis intellectivæ fides excedat charitatem; hæc tamen ratione differenti» excedit simpliciter illam, sicut etiam excedit donum sapientiæ pertinetens ad lineam intellectivam, ut supra vidimus *num.* 31.

39. Arguitur tertio ex Herrera ubi supra : nam ideo charitas esset fide simpliciter perfectior, quia illa terminatur ad Deum in seipso, hæc vero ad Deum prout in nobis : sed hæc ratio est nulla : ergo, etc. Probatur minor, quia donum timoris terminatur ad divinam excellentiam in se, docet D. Thom. 3 *pārī, quxst.* 7, *artic.* 6, donum vero sapientiæ terminatur ad Deum prout in nobis; et nihilominus sapientia donum ost simpliciter perfectius dono timoris, ut tradit idem D. Thom 1, 2, *q.* 68, *art.* 8. Ergo ex eo, quod unus habitus terminatur ad Deum in se, non sequitur quod excedat alium habitum terminatum ad Deum prout in nobis.

Confirmatur ex eodem Authore, quia actus fidei influit effective in actum charitatis : ergo est perfectior simpliciter, quam ille, ac subinde habitus fidei excedet simpliciter habitum charitatis. Hæc secunda consequentia patet ex prima, quæ legitime infertur ex antecedenti; nam supposito, quod actus fidei influat effective in actum charitatis, nequit non ad illum concurrere per modum causæ æquivocæ, quæ est simpliciter perfectior effectu. Antecedens au-

toni probatur, quia in divinis Spiritus sanctus, qui est terminus amoris, procedit active a Verbo, quod est terminus cognitionis : ergo pariter in creatis amor debet esse active a cognitione, et consequenter actus fidei influet active in amorem charitatis.

Respondetur ad argumentum, habere Fiima plures defectus; nam in primis nos non probamus excessum charitatis supra fidem ex eo, quod illa terminetur ad Deum in se, et hæc ad Deum prout in nobis; supponimus enim utramque specificati immediate a Deo in seipso, cum utraque sit virtus theologica; sed ex eo, quod charitas nobiliori modo, et perfectiori ratione *sub qua* Deum attingit, ut supra ostendimus *a num.* 28. Deinde dato hoc defectu, et negata minori. probatio illius nihil evincit; quoniam objectum specificativum doni timoris non est Deus in seipso, sed aliquid creatum, videlicet passiva subjectio ad Deum ut potentem absolute infligere malum, ut explicuimus *tract, prxced. disput.* 4. *dub.* 4. Unde mirum non est, quod donum sapientiæ sit perfectius dono timoris (quamvis apud D. Thom. in loco, quem prædictus Author refert, nihil circa hanc comparationem reperiamus), sed inde nullum potest trahi argumentum, ut probetur excessus fidei supra charitatem.

Ad confirmationem negamus antecedens. Ad cujus probationem neganda est consequentia; nam quod in divinis Verbum influat active in Spiritum sanctum, non provenit ex eo, quod generaliter verbum debeat sic ad amorem comparari; sed quia cum de ratione verbi in communi sit concurrere aliquo modo ad amorem, de ratione verbi perfectissimi, et concurrentis per modum actus puri est perfectissime, atque ideo active in amorem influere, ut diximus *tract.* 6, *disp.* 14, *num.* 24. Verho autem, ut cognitioni creatæ sufficit alius concurrendi modus, nempe in genere causæ formalis extrinsecæ. quatenus proponendo bonum trahunt voluntatem ad ejus amorem.

Dato autem, quod actus fidei concurreret aliquo modo active ad amorem charitatis, inde tamen non inferretur excessus simpliciter : tim quia iste ex objecto desumendus est. in quo charitas supereminet fidei. Tum quia charitas non supponit per se fidem, sed per accidens, videlicet ratione status imperfecti; secundum essentiam

enixu accepta non dependet a Heli?, sed potest dirigi nlio lumine perfectiori, ut in patria contingit.

40, Arguitur quarto : nam actus fidei est simpliciter perfectior actu chut itatis : ergo idem dicendum est de habitibus. Consequentia patet, et antecedens probatur nam ita se habet amor supernaturalis Dei ad cognitionem Dei supernaturalem, sicut naturalis Dei amor ad naturalem Dei cognitionem : sed hæc est simpliciter perfectior, quam ille: ergo supernaturalis Dei amor, qui est actus charitatis, excedit simpliciter supernaturalem Dei cognitionem, quæ est actus fidei. Suadetur minor, quia beatitudo naturalis consistit formaliter in nobilissima operatione, ut docet Aristot. li5. 1° *Ethic. cap. 1*, atqui consistit formatter non in amore Dei naturali, sed in naturali cognitione, ut statuimus *tract. 9*, dlsjiu/C, *dub. 2, concl. 1*. Ergo naturalis Dei cognitio est simpliciter perfectior, quam naturalis Dei amor.

Respondetur negando antecedens, ad cu-
jus probationem negamus majorem, vel
ea; et minori omissis, negamus consequen-
tiam. Ratio autem disparitatis est; quo-
niam amor charitatis amat Deum perfecte
secundum modum, quem habet in se; sed
fides credit plusquam cognoscit, sive in
speciebus apparet; et propterea actus cha-
ritatis excedit simpliciter actum fidei in
10 attingendi Deum, atque ideo evadit
simpliciter perfectior. Cæterum hæc inae-
qualitas non reperitur inter amorem, et
cognitionem Dei naturalis, quia naturalis
Dei amor commensuratur naturali Dei
cognitioni; non enim amat Deum secun-
dam illum modum, quem habet in se, et
sola fide proponi potest in via, sed secun-
dum quod cognoscitur esse principium, et
finis creaturarum, et quatenus in illis re-
locet. Unde cum in hoc sint aequales, et
aliunde ratio veri, sub qua tendit cognitio,
est perfectior quam ratio boni, sub qua
tendit amor; propterea naturalis Dei cogni-
tio excedit simpliciter naturalem Dei amo-
rem. Hanc differentiam assignavimus loco
in argumento relato, *num.* 31, ibique ali-
gnas contra illam objectiones diluimus,
quam proinde hic fusius non expendimus,
sed ad eum locum Lectorem remittimus.

41. Ex dictis sequitur primo, chaaitatem esse simpliciter perfectiorem omnibus vir-
tutibus hujus status. Hoc consecrarium do-
celD. Th. locis jam relatis, cui subscribunt

communiter Theologi. Et facile constat ex hactenus dictis, quoniam virtutes Théologie® sunt simpliciter perfectiores aliis virtutibus, et habitibus, ut docet D. Th. I,2,D. Tha (j. 68, ari. 8, et salis liquet ex eminentia objecti, quod attingunt : sed charitas est simpliciter perfectior omnibus virtutibus Theologicis hujus status : ergo excedit simpliciter omnes hujus status xirlutes. Probat minor, quia tres tantum sunt virtutes Theologicæ, nempe fides, spes, et charitas ; sed hæc est simpliciter perfectior, quam fides, ut constat ex dictis in hoc dubio ; et fides est simpliciter perfectior, quam spes, ut ostendimus *tractatu procedenti, disp. 2, dub. 2*. Ergo de primo ad ultimum charitas est perfectior simpliciter omnibus theologicis virtutibus.

Infertur secundo, charitatem non excedere simpliciter habitum luminis gloriæ, sed e contra istum esse simpliciter perfectiorem habitu charitatis. Hoc corollarium continet doctrinam omnino communem inter discipulos D. Thom. et ostenditur breviter ex dictis : nam quod charitas sit perfectior simpliciter quam fides, non provenit ex conceptu communi habitus affectivi, cum potius ex hac parte debeat ei cedere ; sed provenit ex modo speciali, quo perfectius attingit objectum : atqui lumen gloriæ in modo attingendi Deum non est inferius charitate, cum attingat ipsum in seipso, et per seipsum : ergo prædictum lumen non est imperfectius charitate, sed potius illam simpliciter excedit, eo modo quo habitus intellectivi, cæteris paribus, excedunt habitus affectivos.

Contra hoc ultimum consecrarium plura solent opponere Scotistæ, censentes voluntatem esse perfectiorem intellectu, et amorem charitatis visione beatifica. Sed eis occurrunt Thomistæ *in tract. de Eealitud.* et N. Complut, *in lib.de Anima,disp.21,quxst. n. com. ult.* ad quos Lectorem remittimus, ne in re a præsentî instituto aliena plus quam par est immoremur.

DUBIUM III.

zln, et quomodo charitas sit forma exte-
rarum virtutum.

Theologi considerantes maximam charitatis perfectionem, quam dubiis præcedentibus exposuimus, nihil frequentius repetunt, quam charitatem esse formam virtu-

toJber. tom ; quod tamen irrident Lutherus in responsione ad bullam Leonis X. l'hilippus Melanthon in locis communibus, *tit. de Fide et operibus, el alii* Lutherani. Rursua ipsi Theologi Catholici varie explicant, qualiter charitas alias virtutes informet, I nde oportet primum illud firmare, et deinde convenientiorem dicendi modum eligere, quæ in hoc dubio præstare curabimus.

§ I.

Statuitur communis Thetdogorum assertio.

prina 42. Dicendum est primo, charitatem esse
Xsjt>.'a' formam virtutum. Hanc conclusionem do-
xtag cult Magister in 3, *dist.* 23, cui unanimiter
subscripserunt omnes Scholastici, ex qui-
D. T,!'. bus solum graviores referemus, D. Thom.
ibidem, quxst. 3, *art.* 1, *quxstiune.* 1, D.
D. Bea. gonavent *art* o 5, *el dist.* 26, *art.*
1» θ> ubi Scotus *quxst. unica, art.* 4,
Aienl.' Durand, *distinct.* 23, *quxst.* 8, Alexander
3 *part, quxst.* 64, *membro* 3,"Ct alii. Idem
I. T.'»-docuit D. Thom, *in prxs. art.* 8, quem se-
quuntur omnes Theologi. Et quamvis hoc
epithetum non reperiatur formaliter in sa-
cris Litteris, et forsā neque in Doctoribus
antiquioribus ; reperiuntur tamen alia ,
quæ idem æquivalenter significant : nam
Ad *ad Coloss.* 3, vocatur *charitas vinculum*
Ad'3' *perfectionis* : et *ad Ephes.* 3, appellatur
£p*^·/undamenhim. *et radix.* Et D. Gregor. 3
* *part. Pastoral, admonit.* 10, illam vocat
D. Beru. *matrem virtutum.* D. Bernard, *serm.* 2, *de*
Resumet, dicit esse *animam, et vitam fidei.*
i) Cbrv. Similibusque elogiis utuntur D. Chrysost.
sot'..· & ^'gb Awu. 47, in *Matlh.* D. Ambros. *orat.* 2, *ante*
Missam, D. August, *serm.* 18, *et 50, et 53,*
de verbis Domini, et serm. 39, *et 44. de tem-*
pore, el alii Patres communiter. I nde non
immerito potuerunt Scholastici, quidquid
hærelici ogganniant, omnes illas commen-
dationes unica voce simpliciori (qualem
disputationes poscunt) comprehendere ap-
pellando charitatem *formam virtutum.*

Kutio. Probatur ratione : quoniam charitas res-
pectu cæterarum virtutum habet id. quod
est proprium form® : ergo est, et merito
appellatur forma virtutum. Consequentia
patet, et antecedens ostenditur ; nam pro-
pnum est form® dare esse, perfectionem,
et valorem ; hæc quippe non desumuntur
ab eo, quod habet rationem maleriæ, sed
ab eo, quod habet rationem formæ, ut in-
ductive potest ostendi in naturalibus : atqui

charitas dat esse, perfectionem, et valorem
aliis virtutibus : ergo charitas respectu
virtutum habet id quod est proprium for-
mas. Probatur minor tum ex testimoniis
proxime relatis, tum luculentius ex Apost.
I, *ad Corinth.* 13, ubi dependentiam alia-ΛM
rum virtutum a charitate his verbis exag- “
gerat ; « H linguis hominum loquar, et
« Angelorum, charitatem autem nuit ha-
« beam, factus sum velut æs sonans, aut
« cymbalum tinniens. Etsi habuero pro-
« phetiam. et novero mysteria omnia, et
« omnem scientiam ; et si habuero omnem
« fidem, ita ul montes transferam, chari-
« tatem autem non habuero, nihil sum. Et
« si distribuero in cibos pauperum omnes
« facultates meas ; el si tradidero corpus
« meum, ita ut ardeam, charitatem autem
« non habuero, nihil mihi prodest. Chari-
« tas patiens est, benigna est : eliarilas
« non aemulatur, non agit perperam, non
« inflatur. non est ambitiosa, non quæril
« quæ sua sunt, non irritatur, non cogi-
« tat malum, non gaudet super iniquitate,
« congaudet autem veritati : omnia suf-
« fert, omnia credit, omnia sperat, omina
« sustinet. Charitas nunquam excidit,etc.»
Quibus aperte docet cæterarum virtutum
opera sine charitate nihil esse, nihil pro-
desse ; ipsam autem omnium virtutum
fructus germinare, et cunctis vitam, el
perfectionem afferre.

Confirmatur : nam illud habet rationem tair-
formæ respectu virtu tum.quod illas consli-
tuit in statu virtutis : sed charitas alias
virtutes in statu virtutis constituit : ergo
est forma virtutum. Major constat, quia
proprium formæ est constituere, et dare
esse. Minor etiam liquet tum ex dictis *dut.*
1, *et dub.* 2, § 1, tum etiam brevi ratione:
quoniam virtutes constituuntur in statu
virtutis per hoc, quod attingant saltem;a-
bitualiter Deum ultimum finem, aquoesl
omnis perfectio : sed id participant a cha-
ritate, quæ Deum ultimum finem vindicat
sibi speciale objectum : ergo charitas om-
nes alias virtutes constituit in statu virtu-
tis. Quod magis ex dicendis constabit.

43. Sed in explicando modum, quo cha-tw
ritas alias virtutes format, aut informat,
variant Doctores supra relati. Ex quibus
unum, aut alterum referemus, ut ex eorum
insufficientia, et impugnatione aperiatur
via ad eligendum veriolem. Omnes autem
merito conveniunt in eo, quod charitas non
dicitur forma virtutum, quia per semelip-
sam

sim illas informet, vol quia fit causa formalis extrinseca, per ordinem ad quam specificantur. Nam certum est, charitatem non recipi in aliis virtutibus, praesertim si resideant in distincta potentia; et virtutes specificari non quidem a charitate, sed ab objectis adequatis, quae perse primo respiciunt, ut de fide, et spe constat ex dictis in duobus Tractatibus praecedentibus.

Quidam ergo dicunt, charitatem esse formam virtutum, quia dat illis esse meritorias, sive (et in idem redit) esse principium actuum, quibus meremur vitam aeternam,

* -'Cuisententiae favet D. Th. in </ de char.art. 3, in re ap, ad I et 9.

Sed licet hic dicendi modus verum assumat, ut constat ex dictis tract. 16, disp. 4, dub. 1, minus sufficienter rem declarat; quoniam virtutes existentes in animabus sanctis post hanc vitam vere formantur, et informantur per charitatem; et tamen post hanc vitam non sunt principium actus meritorii; siquidem meritum secundum praesentem providentiam restringitur ad statum unionis animae ad corpus mortale: ergo informatio haec insufficienter exponitur per hoc, quod virtutes habeant a charitate esse principium operis meritorii.

Alii dicunt, charitatem esse formam virtutum, quia caeterae virtutes illam imitantur tanquam exemplar. Quod placuit D. 5 ft) Thom. (I. 14, de verit. ari. 5 ad 3, ubi ait: < Dicendum quod modus, quo charitas dicitur forma virtutum, appropinquat ad modum illum, quo exemplar formam t dicimus; quia id quod est perfectionis in fide, a charitate deducitur, ita quod charitashabeat illud essentialiter, fides vero, «et caeterae virtutes participative. » Et similia habet in 3, dist. 27, el. 2, artic. 4, qurstiunc. 3.

tied hunc dicendi modum corrigere videtur. D. Thom. in prxs. art. 3 ad 1, ubi ait: < Dicendum quod charitas dicitur esse forma aliarum virtutum, non quidem exemplaciter, aut essentialiter, sed magis effective, etc. » Et merito, quia exemplar proprie dictum est illud, ad cuius similitudinem aliquid fit; caeterae autem virtutes, et praecipue intellectuales, non fiunt ad instar charitatis, sed habent rationes longe diversas, ut ex se liquet; unde nequeunt dici informatae charitate, quia ista sit illarum exemplar. <Nec D. Thom. id intendit locis citatis, sed solum, quod aliae virtutes ut charitate formatae illam imitentur in

modo operandi, quatenus charitas ex propria ratione attingit Deum finem ultimum, et aliae virtutes ex ejus formatione tendunt in eundem finem modo infra declarando.

44. Verus ergo dicendi modus est ille, Legitimum proponit D. Thom. in prxs. nempe pja®. charitatem dici formam virtutum ex eo, DTI10 quod caeterae virtutes ex motione, et imperio charitatis tendunt in Deum ultimum finem, et participant ordinem ad illum: hic autem ordo habet rationem formae respectu virtutum, et operationum ab eis procedentium, quia illas complet, actuat, et perficit ultimo complemento in linea moris, ex quo habent et esse in statu virtutis, et esse (suppositis aliis conditionibus) meritorias. Quod autem id participant a charitate, liquet; nam omne, quod est tale per participationem, habet esse tale per dependentiam ab eo, cui talis ratio convenit essentialiter: caeterae autem virtutes solum habent secundum participationem quandam respicere Deum ultimum finem, cum ex se respiciant objecta inferiora; charitas vero secundum suam essentiam et speciem illum respicit tanquam objectum proprium, et sui specificativum: ergo ordo ad Deum ultimum finem repertus in aliis virtutibus, et in earum operibus, derivatur ex charitate. Quae proinde merito appellatur forma virtutum.

45. Nec refert, si contra hanc doctrinam objec- 110- objicias: nam esse formam omnium virtutum est proprium charitatis: sed ordinare actus aliarum virtutum ad suum finem non est proprium charitatis: ergo charitatem esse formam virtutum, non recte explicatur per hoc, quod earum actus ordinet ad suum finem. Probatur minor, quia actus temperantiae, v. g. aut fortitudinis, possunt fieri ex fine poenitentiae, ut si quis per ea opera intendat satisfacere pro peccatis, in quo eventu poenitentia ordinat actus aliarum virtutum ad suum finem. Quod magis apparet in virtutibus religionis, et justitiae legalis: quia nullum est opus, quod non possit fieri ex motivo boni communis, quod respicit illa justitiae; vel ex motivo cultus divini, quem respicit religio. Ergo ordinare actus aliarum virtutum ad suum finem non est proprium charitatis.

Confirmatur: nam si charitas dicitur CouHr. forma religionis, quia ordinat ejus actum matio. ad Deum ultimum finem, qui est charitatis objectum, eadem ratione religio appellabitur forma charitatis, cum possit hujus ac-

tum ordinare ad Dei cultum, qui est objectum religionis.

tyerte- Respondetur objectioni, quod ordinare
r,{ actus aliarum virtutum ad finem proprium virtutis imperantis aliter convenit charitati, et aliter cæteris virtutibus. Nam charitati convenit per se tam ex parte sua, quam ex parte actus ordinati. Ex parte quidem sua ; nam cum habeat pro objecto ultimum finem, debet esse primum movens in ordine ad illum, eo quod qualis est ordo finium, talis est ordo agentium, et moventium : qua etiam ratione pertinei ad voluntatem movere omnes alias potentias quoad exercitium, ut explicuimus *tract.* 10, *disp.* 2, *a n.* 55. Ex parte etiam actus imperati, sive ordinati ; nam cum ejus objectum debeat esse non quidem finis ultimus, sed intermedius; et iste dicatur talis per ordinem ad ulteriorem finem, per se convenit actibus aliarum virtutum, quod ex charitate ad finem ultimum ordinentur. Cnde licet talis ordo sit extra speciem prædictorum actuum , quæ ex eorum objecto, el fine proximo desumitur; nihilominus non convenit eis omnino per accidens, sed per se, et valde connaturaliter intra suum ordinem, Hæc autem non verificantur in acti-

virtutum, comparatis inter se; nam actibus religionis prorsus accidit, quod ordinentur ad objectum poenitentiae, et sic de aliis; et justitia legalis non imperat, saltem per se, omnes actus, sed eos solum qui debentur. I nde ordinare per se omnes actus ad proprium imperantis objectum ita est proprium charitatis, ut nulli alteri virtuti conveniat.

Addimus, quod licet aliæ virtutes ordinent ad suum finem actus aliarum virtutum, nihilominus eos non ordinant secundum omnem rationem in eis repertam, sed solum secundum eam specialem rationem, secundum quam ad finem imperantis conducunt. Verbi causa, pccenilenlia ordinat quidem actus temperantiæ, et fortitudinis ad suum finem secundum quod satisfactorii sunt, quo pacto conducunt ad ejus specialem finem, qui est satisfacere pro peccato ; sed non imperat eos secundum alias rationes, quæ satisfactionem non explicant. Caritas autem ordinat ad suum finem actus aliarum virtutum secundum omnem rationem in eis repertam, quia omnis talis ratio est referibilis in Deum ultimum finem, quem respicit ut objectum speciale.

Ad confirmationem negamus sequelam, quia nec religio, nec alia virtus secundum sibi propria consideratu, potest proprie loquendo ordinare actus charitatis ad objectum virtutis imperantis. Nam actus charitatis est amor ultimi finis, et actus aliarum virtutum sunt attingentia». sive electiones mediorum ; amor autem finis non ordinatur ad media tanquam ad finem cujus gratia, sed potius econtra media, et eorum amor sunt propter finem, et oriuntur ex ejus amore. Diximus *secundum sibi propria*, et *proprie loquendo*, quia si loquamur de virtutibus ut motis, et imperatis a charitate, possunt actum charitatis imperare, quatenus ab ea moventur, ut imperent ejus actum, ordinando illuni ad ipsarum objecta tanquam ad finem effectum, sicut merita Christi Domini ordinantur ad nostram salutem. Sed hoc non est imperare *proprie*, aut *ex propriis*; sed moveri ex præsupposito amore charitatis, quæ supra seipsam reflectitur, et mediis actibus aliarum virtutum imperat sibi, ut sic loquamur, novum exercitium : quemadmodum voluntas solet movere intellectum, ut imperet novum actum voluntatis,, ubi tota efficacia ultimate ad voluntatem reducitur.

46. Ex qua doctrina obiter infertur, quod licet lumen gloriæ, et fides, et spes theologica attingant immediate Deum in seipso; nihilominus habent a charitate formationem, et consummatum statum virtutis. Quoniam prædicti habitus non respiciunt Deum sub ratione finis ; sed fides, et lumen attingunt illum sub ratione veri cum differentia clari, et obscuri; spes autem respicit illum ut bonum proprium arduum, ut suis locis explicuimus: unde non ex se, sed a charitate habent ordinari in Deum sub ratione ultimi finis. Et propterea dixit D. Thom. *q.* 28, *de veril. art.* 4 *ad* 6, quod « licet credere Deo, vel Deum possit esse a sine justitia, tamen credere in Deum, « quod est actus fidei formake, sine gratia, « vel justitia esse non putest ; » atque ideo sine charitate, per quam gratia sicut per virtutem proximam habet ordinare in finem.

47. Sed objicies: nam hic ordo, per quem caritas dicitur formare alias virtutes, et earum operationes, vel est aliquid reale intrinsecum superadditum earum entitatibus, vel est pura denominatio extrinseca, aut ens rationis? Si dicatur hoc ultimum, sequitur charitatem improprie appellari virtutum

Virtutum formam. Primum autem dici non valet; Ium quia charitatis operatio est actus immanens, et sic nequit aliquid efficere in aliis potentiis, ut sunt intellectus, et appetitus sensitivus, in quibus resident plures virtutes. Tum quia earum actus sine ulla variatione intrinseca potest referri in ultimum finem, utsi homo eleemosynam, quam prius in Deum non referebat, postea ordinet ad illum.

Hæc objectio poscit, ut explicemus, per quid charitas formet alias virtutes, quæ est secunda pars hujus dubii.

.41!« *conclusio pro perfecta dubii resolutione.* ¹

48. Dicendum est secundo, virtutes, et earum actus formari per aliquid reale intrinsecum derivatum ex charitate. Hæc conclusio est omnino consona his, quæ diximus in tract. de Merito, disp. 4, dub. 1, ;D illamque tuentur B. Albertus in 3, dist. 27, iē-ll art. 3, Ægidius quodlib. 6, <7. 3, Cajet, in itor.dioc art. 8, ut satis se explicat illis verbis : {«* : Non solum charitas informat effective, ilh< quia imperat, et ordinat ; hoc enim commune est omni imperanti, et ordinanti; - sed quia participatio passiva imperii, et » ordinationis suæ est velut forma constituens actus alios in esse virtuoso simpli- « citer. » M. Herrera in MS. ad art. 8, concl. 4, et 5, Ferre quxst. 11, § 3, Joan, a S. Thom. in lib. de anima, q. 22, art. 6, et alii.

Probatur primo ex D. Thom. qui hanc assertionem satis aperte docet tum in hoc
¹ Tit. artic. in resp. ad 1, ubi docuit charitatem nondici formam virtutum exemplaciter, aut essentialiter, sed magis effective, in quantum scilicet omnibus formam imponit secundum modum prxdictum. Non posset autem charitas formare effective virtutes, neque illis imponere formam, nisi aliquid a charitate descenderet, quod virtutes, et earum actus afficeret. Tum in q. 4, de verit. artic. G, in respons. ad 9, ubi ait : « Quando superior vis perfecta est, ex ejus perfectione relinquitur aliqua perfectio in inferiori, et « siccum charitas est in voluntate, ejus « perfectio aliquo modo redundat in intellectu, et sic charitas non solum actum fidei, sed ipsam fidem informat. » Ubi palam docet aliquid ex voluntate perfecta
Sahnant. Curs, theolog. tom. XII.

per charitatem derivari ad fidem, et ejus actum ; eademque ratio est de aliis virtutibus. Tum in lib. 3 Sent. dist. 27, q. 2, art. 4, qursliunc. 3, in carp, el in solui, argumentorum, cujus verba infra referemus.

49. Probatur assertio quoad utramque Fundamentum ratione desumpta ex D. Thom. os-J^t iS*. tendendo unam ab alia; quoniam formatio actus virtutis inferioris per charitatem importat aliquid reale intrinsecum derivatum ex charitate: ergo idem proportionabiliter importat formatio habitus virtutis inferioris per charitatem. Probatur antecedens, quia formatio actus virtutis per charitatem consistit in eo, quod ordinetur, sive referatur non solum ad finem proximum proprium virtutis, aqua elicitur; sed etiam ad finem ultimum proprium charitatis, a qua imperatur : sed hic ordo, sive habitudo actus virtutis inferioris ad finem ultimum est aliquid intrinsecum derivatum a charitate: ergo formatio actus virtutis inferioris per charitatem importat aliquid intrinsecum derivatum a charitate. Major constat ex dictis § prxcd. Consequentia est legitima, et minor suadetur : tum quia cum aliquis actus attingit aliquem finem, nequit non dicere verum ordinem, sive habitudinem realem ad talem finem : ergo quando actus virtutis inferioris ordinatur ad finem charitatis, illumque attingit, nequit non importare verum ordinem, et realem habitudinem ad talem finem: cumque hujusmodi ordo non conveniat actui virtutis inferioris ex propria ratione, sive ex parte virtutis proximæ a qua elicitur, opus est, quod illum participet ex influxu charitatis, cui per se convenit illum finem attingere. Tum etiam, quia actus, et effectus sortiuntur diversam modificationem secundum finem ad quem ordinantur ex motione agentis intendentis talem finem; et propterea scissio ligni ad ædificandam domum, diversam modificationem importat, ac scissio ligni ad comburendum : ergo cum actus virtutis inferioris ex inclinatione charitatis ordinatur ad ejus finem, eo ipso consequitur aliquam modificationem intrinsecam derivatam a charitate. Tum denique, quia actus virtutis inferioris ratione ordinis ad Deum ultimum finem consequitur valorem adæquatum ad merendum vitam æternam de condigno, ut ostendimus trad. IG, disp. 4, dub. 5. Sed hic valor non est ens rationis, nec denominatio extrinseca, sed aliquod prædicatum reale : ergo ordo, quem actus

virtutis inferioris habet ex motione charitatis ad ejus finem, est aliquid reale: cumque talis ordo non pertineat ad speciem prædicti actus, sequitur esse aliquid sibi intrinsece superadditum.

Adde libertatem, sive habitudinem actuum nostrorum ad principium indifferens non esse ens rationis, aut denominationem extrinsecam. sed esse aliquid reale intrinsecum superadditum actuum entitati, ut ostendimus *tract. 10. disp. 2, dub. 4*, et moralitatem. sive ordinem nostrorum actuum ad objectum ut subjectum regulis rationis non esse ens rationis, aut denominationem extrinsecam. sed aliquid reale, et intrinsecum distinctum ab entitate physica actuum, ut probavimus *tract. 11, disp. 1. dub. 3*. Ergo idem proportionabiliter dicendum est de ordine actus virtutis inferioris ad finem charitatis, sive ad proprium objectum, ut subditur tali fini.

50. Ex quibus facile ostenditur consequentia primi enthymematis; quoniam illud intrinsecum, quo actum virtutis inferioris formari diximus, debet præhaberi in principio proximo elicitive talis actus: sed hujusmodi principium non est charitas, sed virtus inferior, cui actus secundum speciem corresponde!: ergo prædicta virtus debet formari in seipsa per aliquid intrinsecum, ratione cujus præcontineat ordinem ad charitatis finem, qui in suis actibus reperitur: cumque hujusmodi vis non conveniat virtuti inferiori ex se, sed ex influxu charitatis, cui per se convenit respicere illum finem, sequitur virtutes inferiores formari intrinsece per aliquid reale, quod derivetur ex charitate. Cætera constant, et minor probatur: tum quia certum est, quod charitas non elicit actus virtutum inferiorum, alias non esset nisi unica virtus pro omnibus actibus, sed eorum elicentia perlinet ad speciales virtutes, eas videlicet, quibus objecta specificativa actuum specialiter correspondent. Tum etiam, quia ille modus, aut ordo in actibus repertus non fit per se, atque ideo non terminat immediate actum charitati; sed fit ad productionem actus, quem afficit, et consequenter debet elici, et immediate procedere ab eodem principio. Tum denique, quia non semel contingit, quod virtus inferior eliciat actus formatos, sive ordinatos ad finem charitatis, quin adsit formalis hujus influxus, ut si quis justificatus per attritionem intra sacramentum, eliciat aliarum virtutum

opera priusquam eliciat actum formalem charitatis; in quo eventu nequit ordo ad Deum ultimum finem, qui in talibus operationibus reperitur. revocari ad aliud principium proximum, quam ad virtutes tunc operantes. Recolantur quæ diximus *tract. 10, disput. 4, dub. 6*.

51. Quam doctrinam tradit D. Thom. *loco supra cit. ex 3 Sent.* cujus verba quia eleganter, et optime rem præsentem declarant, placet transcribere. « Charitas, im/uit.a »
 α ad omnes alias virtutes comparatur et ut
 « motor, el ut finis, eiut forma. Quod autem
 < motor sit omnium aliarum virtutum, ex
 α hoc patet, quia ipsum bonum quod est ob-
 ii jectum charitatissub ratione finis, est finis
 a virtutum. In omnibus autem potentiis.
 « vel artibus ordinatis ita accidit, quod ars.
 « vel potentia, quæ est circa finem, ordinat
 « aliarum actus ad finem proprium; sicut
 « militaris, quæ est propter victoriam, el
 « ad omne officium bellicum ordinatur,
 « ordinat equestrem, et navalem, et omnia
 « hujusmodi in suum finem. Et ideodici-
 « tur charitas mater aliarum virtutum, in
 « quantum earum actus producit excon-
 < ceptione finis, in quantum habet perse
 « modum seminis, cum sit principium in
 « operabilibus, ut dicit Pphilosophus. Et
 « secundum hoc dicitur imperare actusin-
 t feriorum virtutum, secundum quod fa-
 it cit eas operari propter finem suum; et
 a secundum hoc movet alias inferiores ad
 « finem suum. Unde charitas etiam omnes
 α alias virtutes ad suum finem movet, et
 « secundum hoc dicitur earum actus impe-
 « rare. Hoc enim interest inter elicere ac-
 et tum, et imperare, quod habitus, vel po-
 t tentia elicit illum actum, quem producit
 « circa objectum, nullo mediante; sed im-
 a perat actum, quem producit mediante
 » potentia, vel habitu inferiori circa ob-
 ii jectum illius potentiæ. Si ergo charitas
 « est motor aliarum virtutum, similiter
 < etiam finis; quia hoc commune est in
 « omnibus virtutibus, quod actus earum
 « sunt proximi fines ipsarum, cum actus
 « sit perfectio secunda, habitus perfectio
 « prima; et minus completum ordinatur
 « ad magis completum sicut ad finem. Finis
 * autem inferioris potentiæ, vel habitus
 i ordinatur ad finem superioris, sicut finis
 l militaris ad finem civilis. Unde actus
 « omnium aliarum virtutum ordinantur
 « ad actum charitatis sicut ad finem, et
 “ propter hoc charitas dicitur præcepti
 finis,

finis. Similiter etiam patet, quod est forma perficiens unamquamque virtutem in ratione virtutis. Inferior enim potentia non habet perfectionem virtutis, nisi : secundum quod participat perfectionem i potentiæ superioris : sicut habitus, qui est in irascibili, non habet rationem virtutis, ut dicitur in I Ethic, nisi in quantum intellectum, et discretionem recipit a ratione, quam perficit prudentia ; et secundum hoc prudentia ponit modum, et formam in omnibus aliis virtutibus moralibus. Omnes autem aliæ virtutes, quæ sunt meritoriae vitæ æternæ, secundum quod nunc loquimur de virtutibus, « sunt in potentiis voluntati subjectis, quia i nullus actus alicujus potentiæ potest esse meritorius, nisi in quantum habet aliquid de voluntario : quod contingit ex hoc, quod voluntas imperat, et movet actus aliarum potentiarum. Unde non potest esse, quod aliquis habitus existens in aliqua potentia animæ habeat rationem virtutis, loquendo de virtutibus meritoriis, de quibus hic loquimur, nisi secundum hoc, quod in illa potentia participatur aliquid de perfectione voluntatis, quam charitas perficit. Et ideo charitas est forma virtutum aliarum omnium, sicut prudentia moralium. Et hic est unus modus, quo charitas est forma aliarum virtutum. Alii autem duo modi possunt accipi ex hoc. quod ipsa est motor, et finis, in quantum movens ponit motum suum in instrumento, et ea quæ sunt ad finem diriguntur ex ratione finis. Et ille modus charitatis participatur in aliis virtutibus, in quantum moventur a charitate, et in quantum ordinantur in ipsum, sicut in finem. » Hactenus D. Thomas.

52. Ex quibus habemus titulos, propter quos charitas appellatur forma virtutum, qui tamen ad unum radicaliter reducuntur, ad hunc videlicet, quod charitas ex propria specie respicit Deum sub ratione finis simpliciter ultimi ; hinc enim subordinat suo objecto fines speciales aliarum virtutum, et imperat illarum actus, ut D. Thom. optime declarat. Habemus etiam, quod charitas informet virtutes non solum infusas sed etiam acquisitas ; immo vero et omnes potentias naturales, quæ subduntur voluntati, et ejus libertatem aliquo modo participant. Quoniam omnia hujusmodi possunt agere ex motione, et imperio cha-

ritatis, eliciendo operationes cum ordine ad Deum finem ultimum, qui est ipsius objectum. Cumque ex se non habeant vim sufficientem ad efficiendum illum ordinem in propriis actibus, opus est quod participant aliquid intrinsecum de linea charitatis, quo perficiantur, et eleventur, ut possint agere in ordine ad finem illius. Denique habemus hoc intrinsecum (quod non immerito possumus virtutalem charitatem appellare), afficiens potentias, et virtutes non esse pure transiens, aut fluere cum operatione, sed esse quid habituale, et permanens. Tum quia omnes virtutes, et vires animæ in justo dicuntur formatæ, et vivae per charitatem ; et tamen non semper operantur. Tum etiam, quia omnes virtutes justi habent habitualiter statum virtutis, et inclinant habitualiter ad actus non precise secundum speciem acceptos, sed etiam ad actus formatos, et meritorios vitæ æternæ : quam inclinationem non habent ex se, sed participant a charitate per illud intrinsecum, quod ab ipsa derivatur. Tum denique, nam cum charitas ex una parte radicetur in gratia, quæ est natura superior, et ex alia parte sit summa inclinatio ad Deum ultimum finem, debet dominari simpliciter toto supposito, cuncta ejus, quæ capacia sunt libertatis, convertendo ad Deum, et subjiciendo ipsi ut fini. Et quia per seipsam nequit præstare hujusmodi passivam, et formalerque omnium virtutum, et virium animæ conversionem, sive subjectionem, cum per seipsam solum immediate afficiat unicam, et determinatam animæ potentiam, nempe voluntatem, cui inest ; oportet quod diffundat aliquam sui participationem ad prædictas vires, et virtutes, ut sic maneant habitualiter ipsi subjectæ, tendantque habitualiter in ejus finem. Quæ perfectio nulli virtuti, quam charitati convenire valet ; cum ipsa sola habeat tantam universalitatem in movendo, simili plane, et perfectiori modo, quo voluntas se habet in ordine naturali.

53. Sed contra hanc doctrinam, et contra assertionem, quam illam fulcimus, objicies primo : quia nihil potest a charitate derivari, nisi per ejus actum : sed informatio, quam cæteris virtutibus attribui-mus, convenit illis ante exercitium charitatis : ergo signum est, quod nihil intrinsecum ponit in virtutibus, sed formatæ dicentur quatenus connotant in eodem supposito habitum charitalis, per quem ha-

bitualiter in Deum finem ultimum referuntur.

Respondetur, quod licet ante exercitium actuale charitatis nihil possit ab ea derivari per efficientiam rigorosam, potest tamen per simplicem dimanationem, eo proportionali modo, quo virtutes fluunt a gratia, et proprietates a natura ; qui influendi modus reducitur ad genus causa efficientis, ut modo supponimus ex iis, quae docent N. Complut, in *lib. Physic. disp. lù, vñrrst. 7.* Quod autem sic contingat in præsenti. non absque fundamento asserimus ; nam licet virtutes possent utcumque dici formatae, sive relatæ habitualiter ad Deum finem ultimum ex connolatione habitus charitatis in eodem subjecto existentis ; nihilominus hæc connotatio, aut denominatio extrinseca nequit sufficere, ut contineant, et efficiant in suis actibus aliquam rationem, quam ex se non continent, nec valent producere. cujusmodi est ordo actualis operationis in Deum ultimum finem. Videmus autem, quod virtutes eliciunt actus formatos, sive relatos in Deum ultimum finem, ac proinde meritorios vitæ æternæ, priusquam charitas suam operationem eliciat, ut contingit cum homo justificatus cum sola attritione intra sacramentum immediate elicit actus fidei, spei, aut aliarum virtutum. Unde fateri oportet, quod virtutes formentur ante actuale, et formale charitatis exercitium, et consequenter quod aliquid de linea charitatis derivetur ad prædictas virtutes per simplicem dimanationem, cum charitas primo infunditur. Præsertim cum proprium hujus virtutis sit habere omnes vires animæ sic dispositas, sibi ita subjectas, et fini ultimo subordinatas.

]]C?Th(i) 54. Sed instabis *primo*, quoniam D. Thom. ex eo probat, quod charitas format cæleras virtutes, quia imperat illis, et movet ad earum actus : ergo vel virtutes non formantur per charitatem ante exercitium ipsius, vel hæc formatio fit per aliquid extrinsecum. videlicet per charitatem in eodem subjecto exiscentem. *Secundo*, nam hujusmodi formatio virtutum ad hoc ponitur, ut possint elicere actus formatos, sive relatos in Deum finem ultimum : sed ad hoc satis est, quod virtutes recipiant illud intrinsecum de linea charitatis, quando actu operantur, sicut instrumentum elevatur cum actu agit : ergo non requiritur, quod virtutes habeant hanc habitualementem in-

formationem. *Tertio*, quia electio mediorum provenit ex amore finis, atque ideo nequeunt virtutes attingere sua objecta cum subordinations ad Deum finem ultimum, nisi ex præsupposito amore charitatis : ergo falso dicimus, quod virtutes eliciant actus formatos, priusquam charitas exerceat suam operationem.

Respondetur ad primum, rationem illam D. Thoma? optimam esse, nam si charitas movet virtutes ad suos actus, aliquid in hujusmodi actibus decet relucere, quod sit de linea charitatis, et manifestet indolem principii operantis. Sed quia oportet, quod virtus immediate eliciens præcontineat perfectionem operantis, propterea cum eodem S. Doctore colligimus, virtutes formari per aliquid habituale : tum ut possint conaturaliter a charitate moveri : tum ut habitualiter sint ipsi subjectæ, et contineant formationem actualem, quam suis actibus communicant. Sicut ante motionem actualem Spiritus sancti ponuntur dona quædam specialia, ut homo sit prompte mobilis ab illo, juxta doctrinam D. Thom. 1, 2, c. 68, *art. 1 et 3.* Et quemadmodum antequam homo moveatur ad virtutum opera, ponuntur habitus virtutis, per quos disponitur ad recipiendam talem motionem, et continet habitualiter perfectionem repertam in operibus, ut tradit S. Doctor in *eadem* 1, 2, *quæstion. 110, articulo 2*, ubi ait : « Non est conveniens, ut Deus minus provideat his. quos diligit ad supernalurale bonum habendum, quam creaturas, quas diligit ad bonum naturale. Creaturis autem naturalibus sic providet, ut non solum moveat eas ad actus naturales, sed etiam largiatur eis formas, et virtutes quasdam, quæ sunt principia actuum, ut secundum seipsas inclinentur ad hujusmodi motus. Et sic motus, quibus a Deo moventur, fiunt creaturis connaturales, et faciles, secundum illud Sapient. 8 : Et disponit omnia suaviter. Multo igitur magis illis, quos movet ad consequendum bonum supernaturale æternum, infundit aliquas formas, seu qualitates supernaturales, secundum quas suaviter, et prompte ab ipso moventur ad bonum æternum consequendum. » Si ergo in nostro casu, ut omnes virtutes, tam infusæ, quam acquisitæ, et omnes vires animæ, quæ voluntati subduntur, sint habitualiter dispositæ ad agendum secundum imperium charitatis, et ad producendum ejus ordinem in propriis

priis actibus, debent perfici, et informari per aliquid habituale intrinsecum de linea charitatis, quod actualem ejus motionem possit praecedere.

to* 55, Ad secundum palet ex proxime dictis; nam licet virtutes possent recipere illam elevationem. quando actu imperantur a charitate, nihilominus magis congruit, quod illam formationem, et elevationem participant habitualiter, et a prima charitatis infusione. Tum ut dicantur habitualiter vivæ, et formatæ : tum ob inclinationem charitatis, quæ quantum fieri potest, subordinat eas. et omnia ultimo fini : tum quia aliquando eliciunt actus formatos ante actualem, et formalem charitatis motionem. Nec id, quod dicitur de instrumentis, verificatur universaliter; nam virtutes instrumentariæ conjunctæ, cujusmodi est calor ignis in ordine ad producendum alium ignem, ex sua dimanatione habent habitualem vim ad attingendum effectum principalis agentis. Et plures animæ potentiae ex conjunctione ad potentiam superiorem participant habitualem vim ad aliquid excedens propriam speciem sibi relictam, sicut dicitur de aestimativa hominis, quæ ob hanc rationem potest circa singularia discurre. Et sic proportionabiliter virtutes, et vires animæ charitati conjunctæ participant aliquid ab ea, ut possint elicere actus cum ordine ad objectum illius, nempe ad Deum ultimum finem.

Ad tertium concedimus, electionem quatenus talem, supponere amorem, sive intentionem finis. Sed non oportet, quod omnes actus, quos formatos, et relatos in finem charitatis dicimus, sint formales electiones in ordine ad finem hujus virtutis, et quod attingant propria objecta cum expresso respectu ad talem finem ; sed satis est, quod sint tales virtualiter, quatenus attingendo propriam materiam participant ordinem charitatis in ordine ad finem illius. Ad quod sufficit similis virtualis intentio, quæ semper adest, quoties actus honesti a justo exercentur. Nam licet tales actus non semper præcedat formalis charitabilis amor, præcedit tamen virtualis, eo quod voluntas charitate formata nullum actum honestum imperat, quin in suo imperio explicet modum, sive ordinem charitatis. Unde licet ejus actus sit alterius speciei quoad entitatem ; tamen quoad formationem est virtualiter actus charitatis, et amor Dei super omnia. In quo sensu om-

nes etiam actus charitate formati non tam dicendi sunt electiones, quam intentio, sive amor Dei finis ultimi ; atque ideo secundum hanc rationem considerati non supponunt necessario aliam formalem intentionem, quamvis considerati secundum entitatem, et speciem, quo pacto se habent de materiali ad formationem, quam a charitate participant, versentur immediate circa media, et possint electiones appellari.

56. Addimus, quod etsi actus aliarum virtutum non semper supponant amorem charitatis ut exercitum, semper tamen illum supponunt ut exactum, quia per se loquendo charitas, cum infunditur, prorumpit in proprium actum, a quo sicut a dispositione ultima, et omnino connaturali dependet ; atque ideo illud, quod a charitate ad alias virtutes, et vires animæ derivatur, dimanat a charitate non præcise habituali, sed a charitate amante, et intendente suum finem. Supplet tamen quandoque Deus hunc actum, ut contingit in justificatione, quæ intra Sacramentum fit. Sed hoc non tollit, quod actus aliarum virtutum ut formati illum per se supponant, et ab eo dependeant.

Objicies secundo : nam ex doctrina hactenus tradita sequitur, habitum charitatis non esse unicum, sed multiplicem ; quod est contra communem Theologorum sententiam. Probatu? sequela, quia illud, quod a charitate ad alias virtutes, et vires animæ derivari dicimus, afficit illas habitualiter, et permanentemente, et consequenter nequit non esse habitus : aliunde autem versatur circa Deum finem ultimum, qui est objectum proprium charitatis, atque ideo habet propriissimam charitatis rationem. Cumque multiplicetur juxta pluralitatem virtutum, et potentiarum, quas afficit, liquido inferri videtur, habitum charitatis non esse unicum, sed plures.

Respondetur negando sequelam, quamsoiuiio. probatio minime evincit. Tum quia de ratione habitus est, quod sit qualitas completa ; id vero quod a charitate ad alias virtutes derivatur, non est qualitas completa, sed modalis ; et ideo licet sit permanentis, non habet rationem habitus : nec absolute potest appellari charitas, sed appellatur charitas virtualis, seu participatio charitatis. Tum etiam, quia habitus ordinatur perse primo ad actum secundum speciem acceptum, non vero ad aliquam

Alia
objectio,

ejus modificationem speciei accidenariam; id autem quod ex charitate participatur in aliis virtutibus, non ordinatur per se primo ad earum actus secundum speciem consideratos, cum ad id sufficiant ipsae virtutes : sed deservit, ut virtutes eliciant actum non solum quoad speciem, sed ut ordinatum et relatum in Deum ultimum finem ; quod virtutes sibi relictæ præsiare non possent, ut supra diximus. Potestque hæc doctrina magis declarari exemplo modi intensionis, qui habitualis est, versatur circa objectum virtutis, cum sit perfectio ipsius virtutis; et tamen nec virtus, nec habitus est, sed modificatio, et determinatio virtutis. Unde formatio illa virtutum a charitate derivata habitus non est, nec propriam aliarum virtutum rationem impedit. sed præstat ut virtutes inferiores operentur et secundum rationem sibi propriam. et secundum rationem charitatis, » . Tl» üt optime docuit D. Thom. *loco supra cit. ex 3 Sent, in resp. ad 5* , ubi ait : · Dicen-
« dum quod inferiora participant perfec-
« tiones superiorum secundum modum
« suum ; el ideo participationes determi-
« nantur in participantibus ex capacitate,
« et natura participantium. El ideo una-
« quæque virtus, quæ est in inferiori poten-
« tia^h habet quandam formam, quæ est
« virtus ex participatione superioris poten-
« tiæ : sed formam, quæ est hæc virtus,
« habet ex natura propriæ potentiæ per
« determinationem ad proprium objectum,
« Et hanc formam, et modum ponit una-
« quæque virtus circa suum actum, et ite-
« rum illam formam, vel modum, quem
« habet ex superiori ; sicut temperantia
« in actu suo ponit modum proprium, et
« prudentiæ, et charitatis, et gratiæ.
« 57. Obijcies tertio : nam si aliquid a cha-
« ritate manaret, quo virtutes, et vires ani-
« mæ informarentur, deberet esse superna-
« turale, juxta qualitatem principii, a quo
« profluit, et conditionem finis, ad quem or-
« dinatur : sed nequii esse supernaturalale :
« ergo falsum est, quod a charitate aliquid
« dimanet, quo virtutes et vires animæ in-
« trinsece formentur. Probatur minor; quo-
« niam virtutes, et vires animæ dicuntur
« charitate formari non solum in ordine ad
« actus supernatnralés, sed etiam naturales,
« cum actus enlitative naturales possint ad
« finem charitatis referri, et mereri vitam
« æternam. Ad actus autem naturales enti-
« tative non concurrit potentia obe iientialis.

Tenia
•bjeccio.

sed naturalis. Et ideo si potentia, aut vir-
tus illorum elicitiva informaretur per ali-
quid intrinsecum, istud deberet esse quid
naturale, et ejusdem ordinis cum potentia,
aut virtute ; supernaturalia enim non reci-
piuntur in potentia naturali, sed in potentia
obedientiali. Ergo si aliquid derivaretur ex
charitate, ut potentiæ, et virtutes naturales
informarentur, istud non posset esse su-
pernaturalale.

Respondetur negando minorem. Adcu-t^j.
jus probationem dicendum est, duplicem, **
aut quasi duplicem potentiam obedientia-
lem distinguendam esse ; aliam quasi subs-
tantialem, nimirum quæ subjicitur Deo in
ordine ad actus, et effectus entitative su-
pernaturales : aliam vero modalem, scili-
cet quæ Deo subditur in ordine ad actus, et
effectus naturales entitative, sed superna-
lurales quoad modum. Prioris generis est
potentia in ordine ad gratiam, et habitus
supernaturales ; nam ordinatur ad formam,
seu terminum supernaturalem, et qui su-
pernatural! modo fit. Posterioris generis
est potentia, v. g. cæci, ut visum recipiat;
quia licet potentia visivasit entitative na-
turalis, debet restitui modo supernatural!,
aut miraculoso. Et hoc posteriori modo se
habent potentiæ, et virtutes naturales ad
eliciendum suos actus ut ordinatos, et re-
latos ad Deum ultimum finem, qui est cha-
ritatis objectum ; nam licet prædicti actus
sint enlitative naturales, sunt tamen sa-
pernaturales quoad modum, videlicetquan-
tum ad illum ordinem, et respectum. Et
ideo participatio charitatis, quæ ad prædic-
tas potentias, et virtutes derivatur, super-
naturalis est, et non recipitur in earum
entitate, ut est pura potentia naturalis ; sed
quatenus est potentia naturalisquoad subs-
tantiam, et supernaturalis quoad modum:
sicut ipsi actus formati sunt naturales enli-
tative, et supernaturales modaliter.

§ III.

Referuntur sententix contrarie.

58. Contra primam nostram, el commu- niu|
nem assertionem sentiunt Lutherani, ut<<>>
vidimus in limine hujus dubii, censentest!Va*
fidem esse charitate perfectiorem, el illias!JÜK
formam. Pro qua sententia possent expendi
argumenta, quæ dub. *prxcd.* diluimus.Sed
insuper prob.itur. quia per idem aliquid
vivificatur et formatur : sed vita spiritua-
lis

fc.i.u lis datur per fidem, ut patet ex illo Abach.
 ^.2: *Justus autem meus e® fide vivit* : ergo
 formatio virtutum est per fidem, et non per
 charitatem.

Confirmatur, quia instrumentum recipit
 vitam a principali agente : sed charitas
 comparatur ad fidem, sicut instrumentum
 ad agens principale, ut significat Apostol.
 Üüi.aJGa/ut.5, illis verbis : *Fides quxper cha-*
rilalem operatur. Ergo fides est forma cha-
 ritatis, et non e contra.

Argumentum solvit D. Thom. *quxst.* 13
 ife Ierit, *art.* 5, *in resp. ad* 12, ubi ait:
 « Dicendum quod aliquid commune altri-
 < buitur alicui specialiter dupliciter : vel
 < quia sibi perfectissime convenit, sicut si
 < cognoscere attribuamus intellectui : vel
 < quia in eo primo invenitur, sicut vivere
 < attribuitur animæ vegetabili, ut patet in
 ; l de anima, quia in actibus ejus primo
 l · apparet vita. Vita ergo spiritualis altri-
 « buitur fidei, quia in ejus actu primo ap-
 < paret ; quamvis ejus complementum sit
 i « a charitate, et hoc ipso est forma aliarum
 I i virtutum. »

Ad confirmationem neganda est minor,
 quia fides non operatur per charitatem si-
 cut per instrumentum, sed sicut per for-
 mam, et vitam, sicut homo dicitur operari
 per animam. Et Apost. loquitur de fide per
 charitatem formata, ut ibidem exponit D.
 I “Thom. feci. 2.

ta 59. Arguitur secundo : nam id, quod ha-
 ©eibet rationem radicis, et fundamenti, ne-
 ■ quit comparari per modum formæ, cum de
 ratione formæ sit perficere, et complere :
 sed charitas se habet ut fundamentum, el
 itiŸLradix, juxta illud Apost. ad Ephes. 3 : *In*
charitate radicati, et fundati : ergo chari-
 tison comparatur ut forma ad alias vir-
 ules.

»■» Ad hoc argumentum respondet D. Thom.
 l'no.in præ. art. 8 ad 2 sic : *Dicendum, quod*
charitas comparatur fundamento, et radici,
in quantum ex ea sustentantur, et nutriun-
tur omnes alix virtutes (quæ sunt munia
 formæ, cum det esse), *et non secundum ra-*
tionem, qua fundamentum, et radix habent
rationem causx materialis.

60. Arguitur tertio, quia unius rei unica
 ££ est forma: sed fides formatur per gratiam:
 ergo non formatur per charitatem.

Confirmatur primo ; nam fides prius di-
 manat a gratia, quam charitas ; et actus
 fidei præcedit actum charitatis : sed pro
 illo priori fides, et ejus actus intelliguntur

sufficienter formari per gratiam, et habere
 ordinem ad Deum finem ultimum : ergo
 fides non formatur per charitatem.

ArgumentooccurritDivus Thom. *loc. cit.* Eooda-
ex quxst. de veril. i resp. ad 6, his verbis :
Dicendum quod plures esse per/ecliones unius
rei in eodem ordine est impossibile ; gratia
autem est sicut perfectio prima virtutum,
sed charitas sicut perfectio proxima. Quia
 gratia et charitas non informant formali-
 ter per seipsas alias virtutes, sed effective
 derivando ad ipsas ordinem habitualement ad
 Deum ultimum finem ; qui ordo provenit
 radicaliter a gratia mediante charitate si-
 cut virtute proxima, cui per se convenit
 Deum sub ratione ultimi finis attingere.

Confirmationem diluit ibidem *in resp. ad* D. Tho.
 13, his verbis : « Dicendum quod in habente
 a charitatem non potest esse aliquis actus
 « virtutis, nisi a charitate formatus. Aut
 « enim actus ille erit in debitum finem or-
 « dinatus, et hoc non potest esse nisi per
 a charitatem in habente charitatem ; aut
 « non est ordinatus in debitum finem , et
 a sic non erit actus virtutis. Unde non po-
 « test esse, quod actus fidei sit formatus a
 « gratia, et non a charitate, quia gratia
 « non habet ordinem ad actum, nisi chari-
 « tate mediante. » Cum enim charitati per
 se conveniat respicere Deum finem ulti-
 mum;ftdei autem, et aliis virtutibus id
 conveniat per participationem ; nec habitus,
 nec actus fidei valet a gratia cum ordine ad
 Deum finem ultimum procedere, nisi me-
 dia charitate. Recolantur quæ diximus lo-
 cis supra citatis *ex tract.* 16.

61. Arguitur quarto : nam fides est Iu-QOarinm
 men spirituale : sed lumen habet rationem
 formæ respectu eorum, quæ videntur :ergo
 sicut lux est forma colorum, ita fides est
 forma charitatis, et aliarum virtutum.

Confirmatur, quia idem est ordo perfec-
 tionum, et perfectibilium : sed intellectus,
 quem perficit fides, comparatur per modum
 formæ ad voluntatem, quam charitas per-
 ficit; est enim nobilior quam illa : ergo
 fides comparatur ut forma ad charitatem.

Ad argumentum respondet D. Thom. Dirui-
quxst. unica de charit. art. 3 *adi* 1, his ver-
 bis : « Dicendum, quod lumen est forma
 « colorum, in quantum sunt visibiles actu
 « per lucem. Et similiter fides est forma
 « virtutum, in quantum sunt a nobis co-
 a gnoscibiles. Quid enim sit virtuosum,
 a vel contra virtutem, per fidem cognosci-
 « mus. Sed in quantum virtutes sunt ope-

« ratiuā nempe cum ordine ad Deum finem ultimum) per charitatem informantur. »
 D. Thom. Confirmationem solvit S. Doct. ibidem in *resp. ad* 12. ubi ait : < Dicendum quod intellectus simpliciter est prior voluntate, quia bonum intellectum est objectum voluntatis; sed tamen in operando, et movendo prior est voluntas, non enim intelligit, et movet, nisi voluntate accedente, unde ipsum etiam intellectum movet voluntas, in quantum est operativus; utimur enim intellectu quando volumus. Unde cum credere sit intellectus a voluntate moti, credimus enim aliquid, quia volumus; sequitur quod magis charitas det formam fidei, quam e converso. »

Alia argumenta possent opponi, quæ facile diluuntur ex dictis, et nonnullis occurrimus *dub. præced.*
 6. Contra secundam assertionem sentit Lorea *disp. 12, num. 5*, ubi ait : *Quidam conantur defendere informationem hanc fieri aliquo reali impresso. Sed manifestum est id esse commentitium.* In quo vehementer excessit; nam sententiam nostram quam aliunde fundamenta satis gravia probabilissimam faciunt), expresse docet D. Thom. testimoniis supra relatis, et expressius adhuc 14 *de Verit. art. 7 in resp. ad* 4, ubi ait : *Id quod ex charitate in fide relinquitur, est fidei intrinsecum; et hoc quomodo sit fidei accidentale, vel substantiale, infra dicetur.* Pro eadem opinione referri possunt qui docent, quod quando potentia superior movet inferiorem, nihil intrinsecum illi imprimitur; sed sufficere radicationem. et naturalem sympathiam inter potentias, ut una appetente, aut imperante, altera moveatur,
 1. Peritur. Quod defenduntur Vasquez 1, 2, *disp. 31, cap. 3*, Navarrete *tom. 1, c. 11, art. 8, contror. 10, § 1* et alii. Quamvis nec inde convincantur, quod idem sentiant de informatione charitatis. ut ex dicendis constabit.

Unicum motivum, quo Lorea ita convincitur, ut nostram sententiam manifeste commentitiam appellet, est huiusmodi :
 ♦ Manifestum, inquit, est id esse commentitium; nam charitas non est forma intrinseca, sed extrinseca, et solum confert ordinem ad finem, qui provenit ex imperio; per imperium autem nihil reale imprimitur actui, vel potentiæ; sed sola sympathia potentialium sufficit, ut inferior sequatur superiorem efficaciter de-

terminatam; et sola extrinseca conjunctio actuum, ut imperatus censeatur referri in finem operantis. » Hoc, et non aliis fundamentis fulcit Lorea suam opinionem.

Sed id facile diluitur: nam, ut ab ultimis Bey. huius authoris verbis incipiamus, actus a charitate imperatus non solum censetur referri in finem charitatis, sed vere, et ante intellectum importat ordinem ad prædictum finem; hinc enim habet omnimodam condignitatem ad merendum vitam aeternam, quæ condignitas non est denominatio extrinseca, nec ens rationis, sed aliquod prædicatum reale actui intrinsecum. Cum autem virtus proxime eliciens actum, non habeat ex se respicere talem finem, opus est concedere, quod participet aliquid intrinsecum de linea charitatis, per quod constituatur in actu primo sufficienti ad producendum suum actum cum tali ordine, ut supra fusius ostendimus. Et hæc satis erant ad diluendum illud motivum.

63. Verum ut evidentius appareat, quæ incertum, et efficax sit illud principium, « quod prædictus author assumit, videlicet per imperium nihil reale imprimi actui, vel Juti potentia, observandum est cum M. Joan. a S. Thom. ubi supra, dupliciter intelligi posse, quod una potentia imperet alteri, illamque moveat: uno modo in ordine ad actus, qui secundum aliquam rationem excedant virtutem potentiæ notæ: altero modo in ordine ad actus ipsi proportionales. Priori modo non est mera applicatio, sed etiam elevatio potentiæ motæ; posteriori autem modo est sola applicatio, sive reductio potentiæ ad suum connaturale exercitium. Quamvis ergo admitteremus, quod imperium, seu motio in hac posteriori consideratione nihil reale imprimat potentiæ; falsum tamen omnino est, quod in priori acceptione aliquid reale non imprimat. Repugnat enim facultatem proxime elicitive elicere actum secundum aliquam rationem excedentem ejus virtutem, et quod non elevetur per aliquid intrinsecum ad attingendum talem rationem; nisi enim aliquid ipsi superaddatur, manebit sub eadem impotentia, quam ex se habet; atque ideo sicut ante imperium, seu motionem potentiæ superioris nequit elicere actum secundum illam rationem excedentem consideratum, ita neque poterit positus imperio, et motione pure extrinsecis, sicut communiter docent Thomistæ de instra-

mentis, et do potentia obodictiali intrinsece non elevatis. Eo autem ipso, quod charitas imperet actus aliarum virtutum, prædictæ virtutes eliciunt actus excedentes secundum aliquam rationem propriam facultatem virtutum; attingunt enim objectum non secundum illam præcise rationem, quæ ipsis corresponde!, sed secundum quod corresponde!charitaii, producendo insuis actibus ordinem ad Deum finem ultimum supernaturalem, qui ordo excedit vim talium virtutum, præcipue si sint acquisitæ. Quocirca motio, et imperium charitatis non comparatur ad potentias, et virtutes mere applicative, sed etiam elevative; atque ideo debet eis imprimere aliquid reale, et intrinsecum, eo proportionali modo, quo agens principale elevat instrumenta; quamvis non oporteat, quod virtutes tantum eleventur, cum actu imperantur, et agunt; sed magis quod hanc elevationem participant habitualiter per dimanationem a gratia, cum primo infunditur, ut supra explicuimus. Id vero, quod dicitur de sympathia potentiarum, non habet locum in nostro casu; nam quod actus entitative naturales attingant finem charitatis, nequit in ullam sympathiam, aut naturalem dispositionem reduci, sed revocandum est in aliquam elevationem intrinsecam, et ejusdem ordinis cum fine attacto, qui naturalem virtutem excedit.

-Diximus, *Quamvis admitteremus, quod imperium, etc.* ut independenter ab hoc ostenderemus, salvari veritatem nostrae assertionis, scilicet virtutes informari per aliquid intrinsecum derivatum ex charitate. Sed revera superioris potentiae imperium, licet sit pure applicans, et motio pure determinans potentiam inferiorem, aliquid ipsi imprimit, et derivat ad ejus actum. Quoniam eo ipso, quod actus potentiae inferioris egrediatur ab illa ut imperata, et mota a potentia superiori, nequit non importare aliquod prædicatum reale intrinsecum, quod non afluere, nisi imperium, et motio potentiae superioris præcessissent. Respicit enim objectum non secundum se tantum, sed ut subordinatum fini superioris potentiae: et dicit habitudinem ad principium proximum, non utcumque acceptum, sed ut subditum determinationi potentiae superioris. Et hujusmodi respectus ad objectum, et principium non est mera fictio, vel denominatio extrinseca, sed prædicatum reale se tenens ex parte actus. Cumque

ipsi non conveniat ratione eorum, quæ ex se, et ex propria specie affert; opus est, quod illud habeat ratione alicujus superadditi, et derivati ex motione potentiae superioris. Neque hic iterum sympathia locum habet; hæc enim nihil aliud est, quam communis potentiarum in eadem anima radicio, quæ semper manet, et est eadem, sive actus imperentur, sive non: atque ideo non constituit diversam illam habitudinem proxime applicatam.

64. Sed dices, explicari non posse, qualiter una virtus moveat aliam, et quid illi imprimat; et consequenter impressionem hujus motionis videri commentitiam. Rursus, plures virtutes possunt imperare eundem actum, ut si quis eliciat actum temperantiae ex molivo charitatis, poenitentiae; humilitatis, etc. incredibile autem apparet, quod propterea idem actus recipiat tot modificationes intrinsecas.

Respondetur negando antecedens, quia dum potentia per unam virtutem elicit actum, quo ad proprium objectum ordinat actum, et materiam alterius virtutis, per illum actum movet et se, et virtutem, cujus actum intendit, vel movet aliam potentiam, et virtutem, si hæc in distincta potentia reperiatur. Nec de hoc possunt Adversarii dubitare, cum supponant unam potentiam movere aliam potentiam, et unam virtutem aliam virtutem, licet id fieri dicant absque impressione alicujus intrinseci, ut nos asserimus. Hujusmodi autem intrinsecum est aliqua qualitas incompleta de linea virtutis imperantis, et respiciens idem objectum, ut supra num. 56 vidimus; et non est mera applicatio, sed sublevatio virtutis motæ, ut operetur alio modo, quam ex propria specie potest. Et cum idem actus a pluribus virtutibus imperatur, tot participat modificationes. Nec hoc magis intelligibile est, quam quod idem actus habeat plures modos intrinsecos moralitatis, ut puta ex objecto, ex fine operantis, et circumstantiis. Videantur quæ diximus tract. 11, disputat. 1, dub. 3, et disputat. 4, dub. I, et 2, et in notis ad artic. 1, et 2, quæst. 63, ex quibus hic dicta non mediocrem lucem accipient.

65. Arguitur secundo, quia charitas nequaquam producat in aliis virtutibus, nisi per suam operationem: sed operatio charitatis est immanens: ergo nihil efficere aliis virtutibus, præsertim cum inhaerent aliis potentiis, nempe intellectui, et appetitui.

Confirmatur primo, quia idem actus sine ulla variatione intrinseca potest referri in finem charitatis, atque ideo charitate formari ; ut si collatio eleemosyna, quæ fiebat ex motivo inanis gloriæ, incipiat exerceri propter Deum : ergo signum est, quod formatio virtutum per charitatem non importat aliquid intrinsecum.

Confirmatur secundo, quia ita se habet electio mediorum ad intentionem finis, sicut assensus conclusionis ad assensum præmissarum : atqui supposito assensu circa præmissas, non requiritur ulla determinatio intrinseca superaddita scientiæ, ut eliciat assensum circa conclusionem ; sed sine tali determinatione elicit hujusmodi assensum : ergo supposita intentione finis, non requiritur aliqua determinatio intrinseca. ut habitus electivus eliciat suum actum propter finem intentum.

Respondetur argumento negando majorem, quia charitas potest aliquid derivare ad alias virtutes per simplicem emanationem ; et per hoc possunt virtutes habitualiter elevari ad producendum suos actus cum ordine ad finem charitatis, ut supra explicuimus a num. 53.

Deinde omitta majori, negamus minorem, quia licet actus charitatis sit formaliter immanens, est virtualiter transiens ob efficaciam imperandi alios actus, quibus proinde, et suis principiis imprimere valet aliquid intrinsecum. Potestque hoc declarari exemplo intellectionis Angelorum ; licet enim sit formaliter immanens, possunt tamen Angeli per eam aliquid extra se producere, ut expresse docet D. Thom. opusc. 11, cap. 3. Potentia etiam locomotiva, tam in nobis, quam in brutis non distinguitur realiter a potentia cognoscitiva, et appetitiva, quarum actiones sunt formaliter immanentes ; et nihilominus virtualiter transeunt producendo motum externum, ut cum eodem S. Doct. tradunt N. Com. Complut, in lib. de Anima. disput. 1, quæst. 2.

Ad primam confirmationem respondetur, posse quidem eandem actionem externam fieri sine motivo charitatis, et ex tali motivo absque ulla variatione intrinseca. Sed hoc ideo est, quia in actionibus externis non participatur intrinsece libertas, nec moralitas. Cæterum loquendo de actu interno, qui illam operationem externam imperat, fieri non valet, quod ex variatione motivi charitatis non subeat aliquam intrinsecam varietatem ; nam si prius non

referebatur in finem charitatis, et postea refertur, opus est quod postea importet novum ordinem ad talem finem, et diversam habitudinem ad principium, quibus respectibus prius carebat. An autem hæc variatio fieri queat permanente eodem numero actu, constat ex dictis tract. II, disp. 0, dub. 2.

Ad secundam respondetur vel negando majorem, vel ea, et minori omissis, negando consequentiam. Et ratio disparitatis est manifesta. Tum quia assensus principiorum determinat necessario ad assensum conclusionis, ubi intellectus connexionem evidenter videt : intentio autem finis non connectitur necessario cum electione hujus medii, aut electione alterius ; et ideo opus est, quod specialiter imperet hanc, aut illam, et consequenter quod applicet principium immediatum talis electionis. Tum etiam, quia habitus scientificus ex natura sua manet determinatus ad assentiendum suis conclusionibus propter principia, a quibus dependet ; unde non oportet, quod nova aliqua denominatio intrinseca habitui scientifico superaddatur, sed sufficit assensus principiorum, ut talis habitus immediate proprium assensum eliciat. Habitus autem electionis, et potentiae solum manent determinati ad operandum propter proprium finem sibi specialiter correspondentem : quocirca ut operentur propter alium finem, debent determinari ab alio principio, cui per se corresponde! talis finis ; atque ideo debent ab eo principio determinari per aliquid intrinsecum, aliter enim non poterunt producere in propriis actibus ordinem ad illum finem, qui distincto principio corresponde!.

DUBIUM IV.

Utrum charitas vlt. possit esse xqualis charitati patriæ.

Hujus difficultatis resolutio haud obscure colligitur ex hactenus dictis in hoc tractatu, quocirca paucis illam explicabimus. Potest ergo hæc comparatio quoad plura fieri. Primo quantum ad perfectionem specificam : secundo quantum ad intensionem : tertio quantum ad perfectionem ex aliis capitibus desumptam. Et quidem si quoad speciem fiat comparatio, satis liquet pars affirmativa, quia ut dub. 1, a num. 8, ostendimus, charitas viae, et charitas patriæ sunt idem habitus

habitus in specie. Si autem attendamus ad perfectionem ex aliis capitibus desumptam, certum est charitatem patriæ excedere charitatem viæ. Tum quia charitas in patria est in statu omnino connaturali ; in via vero quasi peregrinatur a Domino. Tum quia in patria est in centro, ad quod inclinatur gratia, quæ propterea *Joan.* 4, vocatur fons aquæ salientis in vitam æternam ; modo autem existit extra illud centrum. Tum quia in patria habet objectum præsens, et possessum per visionem beatificam, quod in via non habet. Tum quia in patria a nullo impeditur, quominus toto conatu feratur in Deum ; at in via per plura ab hoc impetu retardatur. Tum quia in patria omnia actu necessario refert in Deum, et sic omnem incuriam, et inadvertentiam excludit, quod in via non facit. Tum denique (quod sequitur ex præcissis) quia in patria inamissibilis est, secus in via. Unde sola secunda comparatio potest disputationi submitti, an videlicet charitas viæ possit esse æqualis intensiori charitati patriæ. Quæ difficultas potest dupliciter tractari : uno modo comparando charitatem unius viatoris ad charitatem alterius beati ; alio modo comparando charitatem quam homo habet in via, ad charitatem quam idem homo habebit in patria. His suppositis.

§ UNICUS.

Resolutio dubii duabus assertionibus explicatur.

h. i. 66. Dicendum est primo, charitatem viatoris posse esse æqualem charitati alterius comprehensoris. Sic docent cornet, muniter Theologi, Suarez *disp.* 3, *sect.* 4, *conci.* 2, Ferre 9. 8, § 5, Bannez *q.* 24, *articul.* 7, *dub.* 3, Arauxo *dub.* 3, qui pro eadem infert D. Bonavent. Scotum, Durandum, Almainum, Victoriam, Conradum, et alios. Wi. Probatur efficaciter, quia charitas existens in patria habet certum, et finitum gradum, ultra quem non augetur. Demus ergo quod est intensa ut viginti : atqui viator potest hunc gradum attingere, immo excedere : ergo charitas viæ potest esse æqualis charitati patriæ. Minor constat ex dictis *disp. priced, dub.* 1, ubi statuimus charitatem viæ nullum sibi vindicare terminum, ultra quem progredi non possit : ergo charitas viæ potest esse intensa ut viginti, et amplius.

Confirmatur exemplis. Tum quia certum

omnino videtur, charitatem quam B. Virgo ConBr habuit in via, longe excessisse charitatem cuiuslibet hominis, aut Angeli beati. Tum quia sine fundamento diceretur, charitatem unius viri sanctissimi, v. g. D. Petri degentis in via, non excedere charitatem, quam parvulus decedens post gratiam Baptismi habet in patria. Tum denique quia fieri valet, quod vir sanctissimus longo tempore vivat, et eliciendo actus ferventiores plurimum charitatis in hac vita consequatur, ut de Magno Parente Elia diximus *tract.* 16, *disp.* 1, *dub.* 5. Ergo hujus charitas potest non solum adæquare, sed etiam excedere charitatem alicujus comprehensoris.

67. Sed objicies : nam ita se habet amor charitatis in via ad habitum charitatis in patria, sicut habitus charitatis in via ad habitum charitatis in patria : sed amor charitatis, quo viator amat Deum, nequit esse æqualis amoris charitatis, quo comprehensor Deum amat in patria : ergo habitus charitatis in uno viatore nequit esse æqualis habitui charitatis in alio comprehensore. Probatur minor : tum quia objectum præsens movet ad majorem amorem, quam absens ; Deus autem, qui est objectum amoris charitatis, in patria clare videtur, secus in via. Tum etiam, quia amor unius boni eo est major, quo cupiditas contraria minus retardat : atqui amor charitatis in patria non impeditur cupiditate contraria, in via vero pluribus retardatur : ergo amor charitatis in patria est major quolibet amore charitatis in via.

68. Propter hanc objectionem Arauxo Prior ubi supra, et quidam alii respondent, aliter respondendum esse de actibus amoris charitatis in via, et in patria, ac de habitibus ; Arauxo censent enim quod amor charitatis in viatore nunquam est æqualis amoris charitatis in comprehensore.

Sed displicet hæc doctrina, quia non dubitamus, quod B. Virgo in carne mortali vivens dilexerit Deum ferventiori amore, quam plures beati. Idemque proportionabiliter judicamus de Magno Elia, et aliis viris sanctissimis. Accedit, quod nulla est repugnantia, quod viator eliciat actum charitatis secundum totam latitudinem habitus charitatis ; atque ideo si iste habitus est intensus ut centum, eliciet amorem ejusdem intensioris. Fieri autem potest, quod aliquis beatus habeat habitum charitatis minus intensum, v. g. ut quinquaginta, sicut ipse Arauxo concedit ; et consequenter licet beatus utatur illo habitu

secundum totam suam latitudinem, non eliciet nisi amorem ut quinquaginta, qui est minus intensus, quam actus ut centum a viatore elicitus, ut ex terminis constat. Nec prodest recursus prædicti Aulhoris ad auxilium superadditum, ut beatus supra exigentiam, seu latitudinem habitus operetur. Tum quia hoc absque fundamento asseritur. Tum quia in statu illo perfectissimo cuncta perfecte, et connaturaliter fiunt; atque ideo nec amor beatificus excedit latitudinem habitus, a quo elicitur; nec confertur auxilium supra exigentiam, et dispositionem principii.

Legiti- Respondetur ergo ad objectionem conce-
watio?lu dendo majorem, et negando minorem. Cujus probationes solum evincunt, amorem patriæ esse meliorem quolibet amore viæ quantum ad statum, continuationem, uniformitatem, inamissibilitatem, et alias plures perfectiones, ut in limine dubii observavimus, et docet D. Thom. *quxst.* 24, *art.* 8, non vero quod quilibet amor patriæ excedat omnem, et quemlibet amorem viæ quantum ad intensionem, seu gradus actualitatis, et radicationis. Quoniam ad alias perfectiones sufficit diversa determinatio objecti, quod propter sui evidentem notitiam, et possessionem rapit voluntatem ad amorem necessarium, continuum, et inamissibilem. Cæterum ejusdem amoris intensio debet commensurari intensionem principii, a quo elicitur; et ideo non excedit intensionem habitus charitatis. Unde ad primam probationem concedimus, objectum præsens magis movere, quam absens; sed nunquam movet ad amorem excedentem virtutem proxime elicativam, eo quod motio, et causalitas objecti, seu finis coincide realiter cum operatione amantis; quæ (ut ex se liquet) nequit vim amativam excedere. Fer quod patet ad secundam, quoniam absentia cupiditatis appositas confert quidem ad eliciendum amorem cum majori expeditione, et continuatione: sed præstare non valet, quod amor sit intensior suo principio.

Secunth 69. Dicendum est secundo, fieri non Posse charitas, quam adultus habet in via, sit æqualis charitati, quam idem adultus habet in patria. Diximus, *quam adultus, etc.*, quia si loquamur de charitate parvulorum morientium post susceptam gratiam Baptismi, nullum fundamentum habemus, ut dicamus eorum charitatem in patria fore majorem, quam fuerit in via;

unde conclusionem restringimus ad charitatem adultorum. Et sic intellecta est communis inter Thomistes, potestque probari ex eo, quod adultus non semper elicit actus intensiores habitu præexistente, sed frequenter elicit actus vel æqualis, vel minoris intensionis: augmentum autem, quod iis actibus corresponde!, non statim confertur in hac vita, sed confertur in alia, tunc videlicet, quando homo prorumpit in actum ferventem, et commensuratum toti augmento, quod omnibus meritis corresponde!, ut supra ostendimus *disp.* 5, *dub.* 4. Ergo charitas, quam adultus habet in via, non est æqualis charitati, quam habebit in patria; sed aliquid superest, quod in statu beatitudinis superaddatur.

Sed licet hæc ratio probet, quod regulariter loquendo charitas adulti in via non sit æqualis charitati ejusdem in patria, atamen non convincit universaliter, quod id de facto nunquam contingat. Nam etsi ut in plurimum homines ita se gerant, ut in prædicto discursu describitur; fieri tamen valet, quod aliquis adultus paulo post usum rationis eliciat unum, aut allerum actum charitatis ferventiorum habitu præexistenti, non eliciendo aliquem actum minoris, aut æqualis intensionis, et quod statim moriatur. In quo casu consequitur in hac vita omne illud charitatis augmentum, quod suis actibus meritoriis corresponde!, el nihil ex vi hujus superest addendum in patria; et consequenter, quantum est ex hoc capite, habebit in via charitatem squalentem charitati futuræ in statu beatitudinis. El quidem satis credibile est, B. Virginem hoc pacto exercuisse charitatem in via, eliciendo semper actus ferventiores, quibus augmentum eis debitum statim consequabatur; cum hoc non repugnet ejus dignitati, et majorem ipsius perfectionem in operando commendet.

70. Probatur ergo assertio firmiori, et universaliori molivo, qui iuxta commune Theologorum axioma, Deus præmiat ultra condignum adjiciendo aliquid supra id. quod actibus nostris ex justitia debetur; unde actui, v. g. meritorio ut quatuor, non rependit præcise gratiam, et charitatem ut quatuor, - > hoc, et amplius quid: ergo supra id, quo de præsentis retribuitur actibus meritoriis intensioribus, restat aliquid charitatis retribuendum in patria; et consequenter charitas adulti in via, admissa etiam quod semper eliciat actus ferventiores

res

res habitu præexistenti, nunquam est tante intensio- nis, quanta erit in statu beatitudinis.

W Nec valet, si cum Suario infra referendo
6» dicatur, illud quod Deus adjicit supra nos-
Irorum operum condignitatem, statim a
Deo conferri Quoniam charitas non auge-
tur in actu, nisi posito actu ejusdem inten-
sionis cum augmento superaddendo, et
physice ad illud disponente, ut ostendimus
loco supra citato : ergo posito actu, v. g.
ut quatuor, solum retribuitur charitas ut
quatuor, quæ tali actui ut merito de condi-
gno debetur ; et tamen Deus præmiat ultra
condignum : ergo aliquid remanet tribuen-
dum in patria, ubi aderit actus ejusdem
intensio- nis cum augmento dando tam de
condigno, quam supra condignum. Et hæc
6Asf videtur expressa sententia D. August. 1,
lietract. cap. et serm. 16 de verbis Apost.
depist. 10G in quibus, et aliis locis fre-
quenter repetit charitatem in patria perfici,
et in via non esse plenam.

71. Contra primam assertionem sentit
Lorca *disput.* 18, *num.* 10, ubi affirmat
nullius viatoris charitatem esse æqualem
charitati alicujus comprehensoris. Sub qua
regula non audet comprehendere B. Virgi-
nem, sed dicit quod ex speciali privilegio
ejns charitas in via excedebat charitatem
plurium existentium in patria. Probat hic
n. AuthorsuamassertionemexilloMatth.il :
Non surrexil inter natos mulierum ma-
ior Joanne Baptista : qui autem minor est
in regno cœlorum major est illo. » Cum
ergoS. Joannes habuerit insignem charita-
tem in via, et comparetur minori existent!
in patria, sequitur nullius viatoris charita-
tem esse æqualem charitati alicujus beati.

Confirmatur primo testimoniis tum D.
5 iK Augustini proxime relatis, in quibus signi-
ficat charitatem viæ comparari ad charita-
tem patriæ sicut imperfectum ad perfec-
tum. Tum D. Thom. *quxst.* 24, *ari.* ", in
*1510 *resp. ad* 3, et in 3 p. *quxst.* 7, *art.* 11 *ad* 3,
quibas locis affirmat, charitatem viæ, et
charitatem patriæ importare quantitates
diversæ rationis, et propterea illam perve-
nire non posse ad quantitatem istius.

Confirmatur secundo, quia cum in patria
objectum charitatis sit præsens, et moveat
ad intensiorem amorem, quam in via, petit
quod habitus charitatis sit intensior, et ac-
tui eliciendo proporlionatns.

ira- His tamen facile occurritur ; solum enim
}"/"J probant charitatem patriæ excedere quam-

libet charitatem viæ quantum ad statum,
immobilitatem, et necessitatem amandi, ut
in principio dubii præmisimus; secus vero
quantum ad physicam intensio- nem, ut
in probatione nostræ assertionis ostendi-
mus. Unde ad illud testimonium respon-
detur, quod solum evincit excessum pro-
xime explicatum, videlicet non quantum
ad substantiam, et intensio- nem charitatis,
sed quantum ad perfectiorem modum illam
habendi. Addimus, in eo testimonio intel-
li^gi Christum Dominum *minoris* nomine,
qui licet secundum dignitatem incompa-
rabiliter excedebat Joannem, tamen secun-
dum dominum aestimationem reputabatur
minor tunc in Ecclesia, quam regnum coe-
lorum significat. Quæ interpretatio est D.
August, *truci.* 13 in *Joan.*

D. A°s.

Testimonia in prima confirmatione al-
legata eodem modo exponenda sunt. Nec
D. Thom. nomine quantitatis diversæ ra-
tionis intensio- nem intellexit, sed diversosD- Th0
alios modos perfectionis convenientis cha-
ritati in via, et in patria, ut constat ex dictis
in hac disp. n. 11, et *disp.* 5, *n.* 14.

Ad secundam confirmationem patet ex
dictis *num.* 18. Quibus addimus intensio-
nem amoris in patria non esse commensurandam
bonitati objecti visi, alias esset infinita; sed
quantitati charitatis, quæ correspondet cha-
ritati, et meritis viæ, et illi superaddito,
quod Deus pro suo beneplacito ipsi adjicit.

72. Contra secundam assertionem sen-
tiunt Vega *lib. in Trident, c.* 15, Suarez^{Alia}
ubi supra, conci. 5, et alii. Quorum senten-
tia innititur in eo, quod existimant aug-
mentum correspondens cuilibet actui cha-
ritatis, sive intenso, sive remisso, statim
in hac vita conferri. Hinc enim colligunt,
adultis non superesse aliud charitatis in-
crementum, quod recipiant in bealitudine;
et consequenter in eodem adulto charita-
tem viæ esse æqualem charitati patriæ. Sed
hoc fundamentum diruimus *disp.* 5, *dub.* 4,
ubi contrariam sententiam firmavimus. Da-
ta etiam adversariorum opinione quantum
ad illud charitatis augmentum, quod actibus
meritoriis debetur, adhuc superesset ali-
quid charitatis in patria conferendum,
illud videlicet, quod Deus tribuit ultra, et
supra condignitatem nostrorum operum, ut
num. 70 vidimus. Nec adest motivum ratio-
nabile, ut dicatur illud in via statim a Deo
conferri ; sed magis congruit, ut perseve-
rantibus reservetur dandum in gloria. Et
hæc de ista materia dixisse sufficiat.

TRACTATUS XX

DE STATU RELIGIOSO IN COMMUNI

Stadium Angelici Doctoris in hac 2, 2, in id praesertim incubuit, ut perfectam nobis notitiam traderet de omnibus virtutibus in particulari : quod egregie assecutus est. Nam a principio disseruit de tribus nobilissimis virtutibus theologicis, Fide, Spe, et Charitate, quarum notitiae; et S. Doctoris intelligent!® tres praecedentes tractatus dedicavimus, in quibus praecipuas, et magis scholasticas difficultates superare pro viribus studuimus. Earum autem trium virtutum absoluta cognitione, processit D. Thomas ad agendum de virtutibus moralibus, et earum partibus, tam subjectivis, quam potentialibus, et de vitiis, ac peccatis oppositis; et huic considerationi insignem navavit operam, theologiaeque morali utilissimam; in qua proinde parte illustranda latissimus patet campus, quem alii egregiis commentariis percurrerunt. Verum no id studium arripiamus, non pauca movent. Tum ipsius operis diffusa admodum magnitudo. Tum quod magis pertinet ad considerationem moralem, quam ad scholasticam. ad quam maxime in hoc Cursu attendimus. Tum quia non modica praedictarum virtutum notitia haud obscure constat ex dictis 1,2, tract. 12, et in arbore illi annexa. Et idcirco in praesentiarum ab his supersedendum censuimus. Congruum tamen duximus addere brevem tractatum de statu religioso incommuni, et quia religiosum theologum (qualem agimus) ejus notitia decet, et ob aliud specialius motivum, quod Lector ex operis decursu facile dignoscet. Sed, ut diximus, brevem; quia tria tantum praecipua hujus status considerabimus, essentiam videlicet, perfectionem. et antiquitatem, circa quæ non pauca occurrunt discussione digna, et quibus elucidandis sequentes disputationes deservient.

DISPUTATIO I.

De essentia status religiosi in communi.

Quod status religiosus existât in Ecclesia, est per se notum; unde relictâ quaestione *an est*, a consideratione essentiae hujus status tractatum istum ordimur. Et ante alia discutere oportet.

DUBIUM I.

An essentia status religiosi consistat in tribus votis, obedientiæ, castitatis, et paupertatis.

1. Pro tituli, et difficultatis intelligentia BA observandum est, quod hoc nomen. *status*(zzi. (relictis aliis acceptionibus, quas fuse recenset Suarez tom. 3, de Religion^, lib. 1, cap. 1), significat formam, seu modum vivendi cum aliqua obligatione firma, et stabili. Ita sumitur ex D. Thom. in hac 2,2,D Tfe quxst. 183, art. 1, et facile constat ex communi modo concipiendi varios Ecclesiae status, ut statum matrimonii, statum monachatus. statum Episcopatus, et alios, de quibus disputat S. Doctor loco cit. quxst. 184. et sequentibus. Idque ipsa vox satis exprimit; stabilitatem enim, et quietem praesefert. ac certam determinationem: sicut e contra mutatio significat vertibilitatem statui oppositam, juxta illud Job 14 II *Nunquam in eodem statu permanet*. Porro in rebus moralibus (cujusmodi sunt status Ecclesiae), praedicta firmitas in modo vivendi fundatur in obligatione ad talem modum, sive obligatio orium trahat ex lege, sive ex voto, sive ex justitia, sive ex aliis capitibus, quæ varia sunt, et ad unum

dens viam omnibus necessariam ad salutem, dixit Matth. 19 : Si ris *ad vitam ingredi serra mandata*. Et postea consulens paupertatem ut medium conducens ad perfectionem, subdidit : Si ris *perfectus esse, abi, et vende omnia, quæ habes, et veni, sequere me*. Licet autem status perfectionis consilia amplectatur, tamen non oportet, quod omnes talem statum profitentes cuncta consilia observent, ut recte animadvertit D. Thom. q. 184, art. 3, et quxst. 186, art. 2, et opiwc. 19, cap. 2. Tum quia fieri non potest, ut omnia consilia simul occurrant, et observentur. Tum quia non omnia singulis conveniunt ; alia enim conveniunt incipientibus, alia perfectis : unde non congruit illis consulere istorum propria, ne elationi, aut aliis periculis se committant. Et ideo sufficit observare ea, quæ uniuscujusque professioni, sive statui apta sunt.

4. Ulterius observa, quod status perfectionis dividitur in statum Episcoporum, et in statum Religiosorum, ut tradit D. Thom. quxst. proxime citat, artic. 5, et admittunt communiter Theologi. Nam uterque status est status perfectionis, et participat communem conceptum divisi ; aliunde vero habent sufficientem distinctionem inter se. Episcopi enim sunt in statu perfectionis exercendæ, sive (et idem est) in statu, in quo homo obligatur opera perfecta exercere : religiosi autem sunt in statu perfectionis acquirendæ, hoc est, in studio, et schola, in qua homo docetur acquirere, et obtinere perfectionem. Quam distinctionem docuit D. Dionys. Areop. relatus a D. Thom. loco cit. in argum. Sed contra ; nam cap. 5 de divin, nomin. attribuit perfectionem Episcopis tanquam perfectioribus : et cap. scq. attribuit perfectionem Monachis tanquam Deo famulantibus : et tandem cap. 7, docet in genere perfectionis aliquos esse ut agentes, et perfectores, nempe Episcopos ; alios vero ut recipientes perfectionem, cui incumbunt, videlicet Religiosos. De quibus c. 6 Ecclesiast. hierarch, inquit : « Sancti praeceptores nostri divinis eos appellationibus sunt prosequuti. pariter tira Therapeutas, id est cultores, a sinistram Deo famulatu, atque cultu; partira Monachos, ab individua, et singulari vita appellant, ut quæ illos in divinam, Deoque gratam perfectionem promoveat. » Ex quibus satis liquet, quid nomine status religiosi significetur, modus scilicet firmus, et stabilis vitæ, qui licet

hominem non supponat perfectum, illum tamen promovet ad perfectionem charitatis comparandam per media ad id proportionata, cujusmodi sunt consilia. Sive, ut sumitur ex Divo Thoma q. 186, ari. 1, esld modus vivendi totum hominem divino cultui consecrans, abducens illum ab omnibus, quæ perfectionem charitatis impediunt. Quod nunc breviter propositum majorem lucem accipiet ex dicendis dwp. « 7. ubi de perfectione status religiosi sermo redibit.

Vera, et communis sententia aliquibus assertionibus explicatur.

5. Dicendum est primo, ad religiosum statum requiri tria consilia, paupertatis, castitatis, et obedientiæ. Ita Divus Thomas quxstione 186. articulo 3, 4 et 5, cui subscribunt communiter Theologi. Probatur quoad singula hæc consilia. Nam in primis Religiosi sunt in statu, sive studio acquirendi perfectionem charitatis; ad hoc autem plurimum confert paupertas, illa enim liberat animum a curis temporalibus circa divitias, quæ multum impediunt charitatis amorem erga Deum, et cælestia : ergo consilium paupertatis requiritur ad statum religiosum. Unde Christus Dominus consulens majorem perfectionem, Matth. 19, dixit : « Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia, quæ habes. »

Deinde ad comparandam perfectionem, quod est terminus status religiosi, debet animus abstrahi ab his, quæ maxime distrahunt. ne mens in Deum perfecte feratur; hujusmodi autem est usus venereorum, tum propter vehementiam delectationis sensibilis, tum propter curam providendi proli, et familiæ : requiritur ergo ad statum religiosum castitas usum venereorum excludens. Et ita Apostolus Iac/ Corinth. I, dixit : « Qui sine uxore est. sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. » Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisus est. Et mulier innupta, et virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore, et spiritu; quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro.

Denique status religiosus consistit in studio, et exercitio addiscendi, et consequendi perfectionem : in quolibet autem studio oportet,

oportet, quod addiscens ab alio dirigatur : ergo ad statum religiosum pertinet, quod homo se subjiciat alterius arbitrio, et magisterio. el hoc fit per obedientiam. Accedit etiam, quod sicut oportet amputare. Quidlibet circa temporalia, quod facit paupertas ; ita oportet amputare solitudinem circaseipsum, quod obedientia præsumit, dum hominem in dispositione suorum actuum superioris directioni committit, quæ tanto magis in hac parte est necessaria, quanto facilius est, quod homo in pertinentibus ad se plurimum erret, ut optime animadvertit D. Basil, in Const, cap. 23, his verbis : « Illud firmissime tenendum est, rem esse difficillimam seipsum cognoscere, et curare; propterea quod naturaliter seipsum quisque amat; et quilibet quia naturaliter in seipsum propensus est, in veritatis judicio fallitur. At vero ab alio cognosci, curarique facile est, cumei, qui alios regit, ad veritatem discernendam nequaquam obstat sui ipsius amor. »

Confirmatur, et declaratur quoad omnia hæc tria consilia simul sumpta ; nam cum status religiosus sit studium, et schola acquirendæ perfectionis ; ad ejus rationem perlinet renuntiare omnibus, quæ perfectum Dei amorem, atque ideo perfectionem charitatis impediunt : sed ad hujusmodi renuntiationem necessaria sunt tria consilia, paupertatis, castitatis, et obedientiæ : ergo hæc tria requiruntur ad statum religiosum. Probatur minor, quia prædicta impedimenta vel sunt bona externa mundi, vel sunt delectationes corporis, vel sunt proprium judicium, voluntas, et amor sui : ad horum autem abnegationem, et renuntiationem tria prædicta consilia requiruntur; nam amor bonorum mundi renuntiatur per paupertatem, et delectationibus corporis per castitatem, et propriis judicio, clamori per obedientiam : ergo prædicta tria consilia requiruntur ad renuntiationem eorum, quæ perfectionem impediunt.

6. Dicendum est secundo, ad religiosum statum requiri, quod Religiosi per vota perpetua se obligent ad obedientiam, castitatem, et paupertatem. Ita D. Thom. in hac 2,2, quxst. 88, arlic. 11, et quxst. 186, artic. 6, quem sequuntur communiter Theologi. Probatur ratione S. Doctoris ; quoniam religiosus status consistit in forma, et modo consequendi perfectionem per observationem prædictorum trium consiliorum, ut Salmant. Curs, theolog. tom. XII.

proxime dicebamus ; omnis autem status importat firmitatem, et immobilitatem, ut num. 1 præmisimus : ergo ad religiosum statum requiritur, quod dotur firmitas, et immobilitas in observanda tria prædicta consilia, sive (el in idem redit) quod profitentes talem statum obligentur ad eorum observationem : atqui prædicta immobilitas, et obligatio non provenit ab extrinseco ex vi alicujus praecepti ea imperantis (non enim illa tria cadunt sub praecepto, sed sub consilio) : ergodebet esse ab intrinseco per voluntariam promissionem ejus, qui talem statum profitetur, quæ promissio est votum : requiritur ergo ad statum religiosum, quod emittantur vota observandi tria prædicta consilia.

Confirmatur primo, quia de facto nullus in Ecclesia censetur status religiosus, qui non habeat vota obedientiæ. castitatis, et paupertatis, quæ in professione fiunt, ut manifeste supponitur in cap. Cum ad monasterium, de statu Monach. in cap. Vi-duam, in cap. Significatum, in cap. Porrectum, et aliis toto titulo de Regular. Quod non ita contingeret, si vota observandi prædicta tria non requirerentur ad prædictum statum constituendum.

Confirmatur secundo, quia ad perfectionem spectat facere opera meliora ; observatio autem castitatis, paupertatis, et obedientiæ est opus melius, si fiat ex voto, quam si absque voto fiat ; quippe ex voto facta mutantur rectitudinem virtutis religionis, ut fuse explicuimus tract, præced. disp. 5, n. 170. Cum ergo status religiosus ordinetur ad consequendam perfectionem, consequens est ad ipsum requiri vota observandi tria prædicta.

Accedit etiam id quod recte observavit D. Thom. ultimo loco citato in respons. ad 1,0. Thom. dicens : « Ad perfectionem vitæ Dominus pertinere dixit, quod aliquis eum sequatur, non qualitercumque, sed ulterius retro non abiret. Unde et ipse dicit Lue. 9 : Nemo mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei. » Et post pauca addit S. Doctor : « Hæc autem immobilitas sequelæ Christi firmatur per votum. Et ideo votum requiritur ad perfectionem religionis. »

7. Dicendum est tertio, ad constituendum statum religiosum sufficere tria vota, obedientiæ, castitatis, et paupertatis. Ita D. Thom. quxst. cit. arlic. 7, et communiter Theologi. Probatur ratione : quoniam sta-

Contaminatio prima.

scennoda

Tertia conclusio.

d. Tho.

tus religiosus potest considerari, vel quatenus est studium, sive exercitium tendendi in perfectionem charitatis ; vel quatenus mentem hominis abducit, et quietat a temporalibus sollicitudinibus, vel quatenus est holocaustum, in quo homo se, et omnia sua Deo consecrat : sed quoquo modo consideretur, sufficienter constituitur per tria prædicta vota : ergo illa sufficiunt constituere religiosum statum. Probatur minor sequendo omnes considerationes in majori relatas ; nam in *primis* perfectio charitatis maxime impeditur per tria, videlicet per concupiscentiam externorum bonorum, per delectationem sensibilem, et per inordinationem voluntatis. Primum autem removetur per votum paupertatis, secundum per votum castitatis, ei tertium per votum obedientiæ : ergo status religiosus consideratus ut exercitium, et studium consequendi perfectionem charitatis, sufficienter constituitur per vota observandi tria prædicta consilia. *Deinde* sollicitudo circa temporalia fervorem charitatis retardans triplex est, alia circa bonorum externorum acquisitionem, et conservationem; alia circa curam conjugis, filiorum, et familiae ; et alia circa propriarum actionum dispositionem. Prima vero anxietas excluditur per votum paupertatis, secunda per votum castitatis, et tertia per votum obedientiæ : ergo hujusmodi vota sufficientia sunt ad constituendum statum religiosum consideratum, quatenus hominis animum quietat a curis temporalibus. *Tandem* omnia hominis bona sunt vel externa, vel proprium corpus, vel propria anima : sed per votum paupertatis offeruntur Deo omnia bona externa, per votum castitatis Deo consecratur corpus, per obedientiam anima in propriis operationibus : ergo hæc sufficiunt, ut constituent statum religiosum in ratione holocausti.

conflr- Confirmatur, et declaratur occurrendo
maio. tacitæ objectioni; n.im licet nulla fere sit religio, in qua alia non pauca ultra prædicta tria vota observentur ; nihilominus omnia illa ad observationem trium prædictorum ordinantur, et in eis virtualiter continentur : ergo status religiosus in hujusmodi tribus votis absolute consistit. Consequentia patet, et antecedens optime D. Tho. probat, et declarat D. Thom. *art. cit. in respons. ad 1*, his verbis: « Omnes aliæ
« Religionum observantiæ ordinantur ad
« prædicta tria principalia vota. Nam si

« qua sunt instituta in Religionibus ad
« procurandum vicium (puta labor, mendicilas, vel alia hujusmodi) referuntur
« ad paupertatem, ad cujus conservationem religiosi per hos modos vicium
« suum procurant. Alia vero, quibus corpus maceratur, sicut vigilia?, jejunia, ei
« si qua sunt hujusmodi, directe ordinantur ad votum continentiæ observandum :
« si qua vero in Religionibus instituta sunt
« pertinentia ad humanos actus, quibus
« aliquis ordinatur ad religionis finem, a
« scilicet ad dilectionem Dei, et proximi a
« (puta lectio, oratio, visitatio infirmorum, vel si aliquid aliud est hujusmodi), com-
« ti prehendantur sub voto obedientiæ, quod
« pertinet ad voluntatem, quæ secundum
« dispositionem alterius suos actus ordinat
« ad finem. Determinatio autem habitus
« pertinet ad omnia tria vota tanquam signum obligationis. Unde habitus regula-
« ris simul datur, vel benedicitur cum
« professione, d

8. Dicendum est quarto, ad constituendum statum religiosum non requiri, quod wû. tria prædicta vota sint solemnia, sed sufficere vota simplicia. Pro legitima autem hujus assertionis intelligentia observandum est, vota solemnia in hoc præcipue distinguuntur a simplicibus, quod hæc non sunt omnino absoluta, tam ex parte voventis, quam acceptantis, sed important saltem ex parte istius aliquam conditionem, quæ deficere possit : illa vero sunt prorsus, et ex omni parte absoluta, atque ideo afferunt omnimodam perpetuitatem. Quæ differentia plene innotescet ex dicendis *dub. 4*. Hoc ergo supposito, conclusio est communis inter Theologos hujus temporis. Videantur Vasquez 1, 2, *disput. 165, cap. 9*, Valentia 2, 2, *disput. 10, quæst. 4, punct. 2, conclus. sw. 5*, Suarez *tum. 3 de Religione, lib. 2, cap. 5, num. 18, et cap. 1-1*, ubi alios plures refert. Probatur breviter ; nam Gregor. XIII in Bulla, *Quanto [ructuosius]*, et in altera Bulla, *Ascendente Domino*, declaravit, et diffinivit eos, qui in Societate Jesu tria vota simplicia emittunt, esse vere, et proprie Religiosos : ergo tria prædicta vota simplicia sufficiunt ad religiosum statum constituendum.

Confirmatur, quia si ob aliquam rationem prædicta vota simplicia non sufficerent ad constituendum statum religiosum, maxime quia non important indissolubilem perpetuitatem ex parte Religionis acceptantis :

teplanlis : sed hæc ratio est nulla : ergo, etc. Probatur minor, quia licet status religiosus ex generali conceptu status importet firmitatem ; hæc tamen non consistit in indivisibili, sed potest esse major, et minor intra latitudinem firmitatis sufficientis ad statum constituendum : vota autem simplicia sufficientem firmitatem in modo vivendi inducunt, cum ea emittens nequeat pro suo arbitrio a prædicto vivendi modo recedere. Quod autem religio valeat sic votivam a se abjicere, non obest status firmitati : tum quia religio nequit ita se gerere ex sola voluntate, sed ex rationabili causa. Tum quia servus vere est in statu servitutis, licet queat Dominus illum manu mittere, quia ipse pro sua voluntate a servitutis vinculo non potest se liberare. Tum quia conjuges post matrimonium ratum sunt vere in statu matrimonii; et tamen hoc vinculum potest dissolvi per professionem solemnem. Quod ergo vota simplicia non habeant omnimodam, sive ex omni parte firmitatem, et perpetuitatem, minime præjudicat ad hoc, quod statum religiosum vere constituent.

9. Dicendum est ultimo, quod ut vota obedientiæ, castitatis, et paupertatis constituent hominum in statu religiosi, debet dari traditio, qua homo se tradat Deo in religione, aut in aliquo superiore, cui obediat. Antequam assertionem probemus, animadvertimus, consulto in ea dici, quod *debit dari traditio*, ut præcise determinemus hanc requiri ad statum religiosum, abstrahendo ab hoc, quod ipsa vota, aut professio sint formaliter ipsa traditio, vel non, quæ est difficultas diversa, et ad præsentem resolutionem non necessaria, quam infra attingemus. Additur etiam, quod hæc hominis traditio fiat *Deo in religione, vel in aliquo Superiore*, ut comprehendatur omnis status religiosus, scilicet cœnobiticus, et eremiticus; nam in illo traditur homo religioni, aut communitati; in isto autem traditur alicui superiori, v. g. Episcopo. Nec vis facienda est in verbis tradendi se *Deo in religione, aut Superiore* ; vel tradendi se *Religioni, aut Superiori ad cultum Dei*. Nam qui arripit statum religiosum, principaliter se tradit Deo, cum ejus cultum potissimum intendat ; sed se tradit immediate Prælato, aut Religioni habenti potestatem acceptandi ipsum Dei nomine, et auctoritate. Unde illi diversi loquendi modi in idem recidunt, et quæstio circa modum Io-

quendi inter Suarez, et Basilium Pontium infra referendos non multum facit ad rem.

Assertio ergo sic explicata est D. Thom. B Tba.

quxst. 181, *ari.* 4, ubi statum religiosum comparat statui servitutis, quia sicut ut aliquis sit in statu servi non sufficit, quod promittat alteri servire, nec sufficit quod actu serviat, sed requiritur, quod de facto se illi tradat abdicando a se omne dominium, et transferendo illud in dominum : ita ad hoc, quod aliquis sit in statu religioso non sufficit quod promittat observare religiosi i<pera per vota obedientiæ. castitatis, et paupertatis ; nec sufficit quod illa observet, sed desideratur, quod actu se donet, et tradat religioni, aut superiori, privando se sui dominio, et jure proprio, se transferendo collocandoque in potestate donatarii, Dei videlicet, mediante Religione, vel Prælato. Et eadem comparatione, ut rem explicet, utitur *in* 4, *dist.* 88, *quxst.*

1, *art.* 2, *quxstiunc.* 3. Idemque tuentur D.

Bonavent. *ibidem*, *art.* 20. *quxst.* 1, Ri- p.Bon

chardus *art.* 7, *quxst.* 2 et 3, Durand. burand'

quxst. 1, *art.* 2, Carthusianus *quxst.* 2, Soto c[^]05.

quxst. 2, *art.* 2, et lib. 7 de *Justitia*, *quxst.* Ledesin.

3, *art.* 5, Ledesma in *tract.* de *statu relip.* Basii.

cap. 4, fere in *principio*, Basilus Pontius Pont.

lib. 7 de *Matrim.* *cap.* 6, Suarez torn. 3 de Castro

Religion, lib. 6, *cap.* 2 a numero 4, Castro Palao-

Palao tom. 3, *tract.* 16, *disp.* 1, *punct.* 1,

num. 7, et alii communiter.

10. Probatur ratione, simul et auctori- Fundj-

late ; quoniam ad statum religiosum requi- mentnin.

ritur perfecta abnegatio sui, et renuntiatio

sæculi, juxta illud Christi Domini, Matth. Matth.

16 : *Qui vult venire post me, abneget semetip-* 16.

sum. Sed ad hujusmodi effectum requiritur,

quod homo se tradat, et donet Deo mediante

Religione, Superiore ; aliter enim licet per

vota promittat opera in futurum, adhucha-

betsui dominium, et quasi possessionem, et

sic non perfecte abnegat semetipsum : ergo

ad statum religiosum requiritur actualis do-

natio, qua homo se tradat, et consecret Deo

mediante Religione, vel Prælato. Et sic

communiter docent, et supponunt Sancti

Patres. D. Chrysost. *epist.* 6 ad Theodorum D.Chrys.

monach. inquit : *Nihil in te penitas tuijuris*

est, quippe qui tanto Imperatori militare

cæpisti. D. Gregor lib. 1 *Registri cap.* 33, p. Greg.

ait : « Si Ananias mortis supplicio dignus

« fuit, quia eos, quos dederat nummos Deo.

a abstulit ; considera quanto periculo in

« divino judicio dignus eris, qti non num-

« mos, sed teipsum Deo omnipotenti, cui

4 < r V.

* .r.

r1*

■

;

i ■

:

3

*.r.

i

w

J

7/

\$

« te sub monachal! habitu devoveras, sub-
 i). Bene. ri traxisti. D. Benedictus *in llegula, cup.*
 78. inquit : *Ex illo die nec corporis sui potrs-*
 d. Bern, *talem se habiturum sciat.* D. Bernard, *serin.*

19 *in Cantica*, ait : « Qui vestri curam
 « semel nobis credidistis, quid rursus de
 « vobis vos ipsos intromittitis? » Et eo-
 dem modo loquuntur alii Patres, et Prae-
 ii. Basil. sertim S. Basilicis *epist. ad Canonicam, et*
serm. de abiicat, rerum, et regula 6, e.r fu-
sius disp. et in cap. 22, Constit. monast.
 ubi donationem hanc religiosi comparat
 illi, qua homo se tradit uxori in matrimo-
 nio, et sentit esse pariter indissolubilem.

α)(ſſ. Confirmatur, et declaratur amplius; quia
 ad effectus proprios status religiosi est ne-
 cessaria ha?c traditio : ergo etiam est ne-
 cessaria ad ipsum statum constituendum.
 Consequentia patet, quia si independenter
 ab hac traditione constitueretur status re-
 ligiosus, independenter ab illa sortiretur
 proprios effectus. Antecedens autem, relic-
 tis aliis effectibus, probatur: tum quia eo
 ipso, quod quis sit in statu religioso, omnia
 ejus bona, et jura transferuntur in Religio-
 nem, aut Praelatum ; quod minime contin-
 geret. si ipse existons in tali statu non se
 transferret in illos; tunc quippe sicut sui
 dominium retineret, sic etiam conservaret
 bona, et jura. Tum etiam, quia religio, vel
 Praelatus non solum potest religioso praeci-
 pere, sed illum cogere, et nisi pareat, pu-
 nire : ad hoc autem non sufficit sola pro-
 missio, aut votum obedientiae, sicut non
 sufficeret, quod quis promitteret se futu-
 rum servum alterius, ul hic posset illum
 tanquam servum tractare, cogendo ipsum
 ad obediendum.

Nec hic valet recursas ad jurisdictionem,
 quam Ecclesia tribuit Praelato, aut Religio-
 ni. *Primo*, quia hæc jurisdictio non est de
 essentia status religiosi, sed potest absque
 illa salvari, ut *infra num. 26* ostendemus.
Secundo, quia olim fuerunt aliquæ religio-
 nes constantes ex solis laicis, in quibus
 proinde non erat Ecclesiastica jurisdictio.
Tertio, quia de facto Abbatissa? non habent
 jurisdictionem Ecclesiasticam, ut tenet
 communis sententia ; et tamen possunt
 cogere subditas ad obediendum, et illas pu-
 nire. Signum ergo est, quod talis effectus,
 adeo proprius status religiosi, non provenit
 a jurisdictione, quam Ecclesia Praelato, aut
 Religioni concedat. Atque ideo non relin-
 quitur caput, ex quo proveniat, nisi detur
 traditio, qua homo se donet Deo, mediante

Religione, aut Praelato, vel iis in ordino ad
 Deum ; sic enim facile inlcUigitur, quod
 donatarius valeat talem potestatem exer-
 cere.

§ n.

*Aliquibus objectionibus contra prxcedentes
 assertiones satisfit.*

11. Adversus nostras, et communes as- Ma
 serliones vix repentur sententia, quæ pro- objttku
 betur Authoribus. Oportet tamen occurrere
 nonnullis objectionibus, quæ contra illas
 formari possunt. Et adversus duas priores
 opponitur *primo*, quia votum castitatis suf-
 ficit ad constituendum statum religiosum :
 ergo non requiruntur alia duo vota. Pro-
 batur antecedens, quia status religiosus
 coincidit cum statu perfectionis acquiren-
 da?, ut satis aperte significat Apostol. 1 *ad*
Corinth. commendans statum castitatis J »1
 his verbis : « Qui sine uxore est, sollicitas
 a est quæ Domini sunt, quomodo placeat
 « Deo. o Et rursum : « Mulier innupta,
 « et virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit
 « sancta corpore, et spiritu. » Ergo votum
 castitatis statum religiosum sufficienter
 constituit. *Secundo*, nam ad constituendumsec
 statum sufficit votum obedientiae : ergo
 non requiruntur tria vota, obedientiae, cas-
 titatis, et paupertatis. Suadetur antecedens,
 quia facto obedientiae voto, potest homo
 consequenter obligari ad castitatem, et
 paupertatem, sicut obligatur ad orationem,
 studium, et ad alias actiones, aut etiam
 omissiones, quæ ex obedientia fiunt. Unde
 apud aliquas religiones mos est, ut solum
 votum obedientiae in professione fiat. *Ter- Tertil*
tio, quia Equites Ordinum militarium sunt
 vere, et proprie religiosi ; el tamen non te-
 nentur voto castitatis, cum uxores ducant :
 ergo falsum est, quod ad statum religiosum
 tria illa vota desiderantur. Majorem docent
 Divus Antoninus, Navarrus, Sylvester, Ba-
 silius Legionensis, Covarruvias, Michael de
 Medina, Burgos de Paz, Rebellus, Thomas
 Delbene, Gutierrez, Bobadilla, et alii plu-
 rimi, quos refert Andreas Mendo *de Ordi-Atims*
nibus Militar. disputatione 2, quxstione 2,
 § 2. Et probatur, quia certum est. fratres
 prædictorum Ordinum esse vere, et proprie
 religiosos : ergo idem dicendum est de
 Equitibus. Probatur consequentia : tum
 quia Pontifices approbantes, et confirman-
 tes suis bullis prædiclos Ordines, eodem
 modo

modo el verborum tonore loquuntur do Equitibus, et de Fratribus. Tum quia hujusmodi ordines Militares primario, et præcipuesnnt instituti pro Equitibus, quibus ex consequenti adjuncti sunt fratres pro sacramentorum administratione : ergo si isti sunt vere, et proprie Religiosi, idem de illis a fortiori dicendum est.

Jà* 12. Respondetur ex doctrina D. Thomæ in hac 2, 2, quæst. 181, articulo 4, et opusc. IP, cap. 1, statum religiosum bifariam accipi posse : *primò* minus rigore pro quolibet statu, et modo vivendi approbato, et conducente aliquo modo ad perfectionem, qui lata significatione, et analogice potest status religiosus appellari, quatenus ad illum, qui proprie est talis, accedit. Quo pacto concedimus non requiri ad talem statum tria vota, sed unum, aut alterum sufficere. Et Hoc modo conversi aliquarum religionum solent religiosi appellari, licet tria vota non emittant; et similiter aliquæ fœminæ, vulgo *Beatz*, voventes castitatem, religiosæ utcumque appellantur. *Secundo* sumitur status religiosus rigore, et simpliciter, quomodo importat completam mundi abrenunliationem, et hominis ad Dei cultum oblationem : unde comparatur ! II holocausto, ut ex Divo Gregorio recte observat Divus Thomas quæstione 186, articulo 6 et 7. Quia ergo in præsentī agimus de statu religioso proprie, et simpliciter dicto, qui absque tribus votis (quibus ea renuntiatio, et oblatio fit), non consistit ; meritoasseruimus, ad illum tria prædicta vota requiri.

Et hinc facile constat ad *primam* objectionem; concedimus enim, quod votum illud castitatis sufficiat ad constituendum statum religiosum analogice talem, et improprie dictum ; sed non sufficit ad constitutionem status religiosi rigore, et simpliciter talis, de quo agimus in præsentī.

Ad secundam negamus majorem, quia i duo consilia, paupertatis et obedientiæ, pertinent per se ad statum religiosum, atque ideo debent per se terminare immediate propria vota, ut inde accipiant stabilitatem propriam prædicti status. Unde aliter oportet philosophari de illis, ac de aliis operibus, quæ consequenter cadere possunt sub obedientiæ voto : cætera enim sunt particularia, et mutabilia, ita ut aliquando expediat ea relinquere de licentia Praelati : at consilia castitatis, et paupertatis ad religiosum statum pertinentia sunt

generalia, et immutabilia, ita ut Praelatus nullam valeat inducere mutationem circa eorum substantiam, et consequenter oportet, quod religiosus illa immediate, et per se promittat. Quod si in professione alicujus Religionis perfectæ solum fit expressa obedientiæ mentio, et promissio ; ideo est. quia sub illa formula ex more, et præscripto talis Religionis promittuntur etiam obedientia, et paupertas : sicut etiam in susceptione Ordinis sacri fit votum castitatis, licet non expresse, sed implicite ob castitatis votum tali ordinationi annexum.

13. Ad tertiam respondetur negando majorem intellectam de Equitibus Militaribus, qui ducunt, vel ducere possunt uxores, et habent dominium et usum rerum temporalium ; quoniam ad statum religiosum necessaria sunt tria vota, paupertatis, castitatis, et obedientiæ, ut aperte supponit Innocentius III, in cap. Cum ad monasterium, de statu monach. his verbis : « Abdicatio proprietatis, sicut et custodia a castitatis adeo est annexa regulæ monachal!, ut contraeam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere. » Prædicti autem milites de facto habent uxores, et usum, atque dominium rerum temporalium. ut supponitur. Accedit etiam, statum religiosum esse scholam, et studium acquirenda? perfectionis, ut supra ostendimus; ad quod opus est renuntiare curis temporalibus, et sectari spiritualia. Id vero non sic apparet in prædictis militibus, ipsi enim non aliter, ac cæteri seculares, vivunt extra claustra, divitias curant, patrimonia augent, honores ambiunt, uxoribus irretiuntur, filiis thesaurizant, et rarissime quidquam exercent ex obedientia Praelati. Unde non sunt dicendi religiosi proprie, ut modo loquimur; sed analogice, et secundum aliquam similitudinem. Et sic sentit Angelicus Doctor quæstione 186, articulo 4, ubi D. Tho. proposito hujusmodi argumento : « Illud « quod requiritur ad perfectionem religionis, in omni religione invenitur. Sunt « autem aliqui religiosi, qui uxoribus a utuntur : non ergo religionis perfectio « requirit perpetuam continentiam. » Sic respondet : « Ad tertium dicendum, quod « illi modi vivendi, secundum quos homines matrimonio utuntur, non sunt simpliciter, et absolute loquendo religiones, « sed secundum quid, in quantum scilicet a in aliquo participant quædam, quæ ad a statum religiosum pertinent. » Et eidem

A*.

Tt'riæ
occur-
ritur.Innoc.
III.

Soto, sententia? subscribunt Solus in 4, *distinet.* 27, *çurstione* I, *articulo* A, *et de justitia*, lib. *Vaftni.* ~ Ç^ars/iont' 5, *articulo* 3, Aragon in *hac* 2' 9MM/*wr'e αΓi'<?«/o 11, in *respons. ad* Bcgio». *ultim.* Valentia *ubi supra*, *punct* 2, *pos/* 4, Molina *de justitia*, *tractat.* 2, *disputatione* 141, *et torn.* 4, *tractat.* 3, *disputatione* 3, Lessius *lib.* 2, *cap.* 41, *dubii.* 1, *num.* 7, Reginaldus *tom.* 2, *lib.* 18, *tractat.* 4, *cap.* JCruc-a 24, Joannes de la Cruz *lib.* 1 *de statu relig.* Btrbosi.*cap.* 2, *dub.* 3, *dicens* esse communem Thomistarum sententiam. Barbosa *tom.* 2 *jure Eccles.* *lib.* 3, *c.* ", *dicens* id esse receptius, et alii quamplures.

Ad majoris vero probationem facile respondetur concessio antecedenti, negando consequentiam ob manifestam differentiam; quia fratres Ordinum militarium tenentur ad perpetuam, et absolutam castitatem, et ad paupertatem (licet hujus usus sit varius, juxta diversa Ordinum statuta), quod non ita accidit in Equitibus. Consequentia? autem probatio non urget, quia licet ita contigerit in prima prædictorum Ordinum institutione, postea tamen ob varias relaxationes ad eam dispositionem reducti sunt tales Ordines, ut status religiosus vere, et simpliciter dictus in solis fratribus perseveret.

Lj“ila. Et hæc limitanda sunt in Equitibus Militia? S. Joannis Hierosolymitani (et in aliis, si ejusdem conditionis reperiantur). quos esse vere, et proprie religiosos, tenet communis sententia; nam et votum perpetuæ castitatis faciunt, et testari non valent, nec bona transferre ad hæredes; et aliunde operi excellenti vacant pugnando •contra Tureas Christiani nominis hostes.

Prima 14. Deinde contra tertiam conclusionem contra potest opponi *primo*: nam ad statum religiondu' gl0sum requiruntur ea consilia, quæ sufficiunt ad tollendum impedimenta retardantia perfectionem charitatis; ad hoc autem non sufficiunt consilia obedientiæ, castitatis, et paupertatis, sed alia desiderantur: ergo falsum est, quod tria prædicta consilia voto firmata sufficiunt ad constituendum statum religiosum. Probatur miuor: tum quia præter delectationes venereas, quæ excluduntur per castitatem, dantur etiam alia? delectationes sensibiles, verbi gratia, gustus, mullum impediens charitatis fervorem, el perfectionem; et tamen istae non tolluntur per aliquod ex illis Iribus consiliis, sed per abstinentiam. Tum etiam, quia prædictam charitatis perfectionem non so-

lum impedit appetitus bonorum temporalium, sed etiam appetitus honorum, ut ex se liquet; cui tamen non occurritur per illa tria vota, sed deberet addi votum humilitatis omnes dignitates repudiens. *Secundo*, quia in aliquibus religionibus fit quartum votum vel abstinendi a carnibus, vel redimendi captivos, aut similia exequendi; quod votum ad essentiam talium Religionum pertinet, ut insinuat Concilium Tridentinum sess. 25, *cap.* 1, *de lleyular.* 7,14 illis verbis: « Ac si quæ alia sunt alicujus » regulæ, vel ordinis peculiariora vota, ad » eorum respective essentiam periinencia. » Ergo status religiosus non consistit in solis tribus votis supra relatis. *Tertio*, TttU quia ad statum religiosum necessaria est Ecclesia? approbatio; ergo sola illa tria vota non sufficiunt ad constituendum talem statum.

Respondetur, quod sicut in rebus natu-dp'j® ralibus non omnia, quæ ad earum finem consequendum quoquo modo requiruntur, dicuntur illarum substantiam, aut essentiam constituere; sed satis est, quod ab illa exigantur, sive afferantur, vel anteceder, vel consequenter; quia eo ipso in illarum essentia aliquo modo continentur: ita non oportet, quod omnia requisita ad statum religiosum constituent ejus substantiam, sed sufficit, quod aliter ad eam concurrant. Objectiones autem hoc tantum probant; unde nostram, et communem assertionem non evertunt, ut singulis occurrendo constabit. Ad *primam* respondemus, omnia impediencia perfectionem charitatis virtuâliter contineri in illis tribus votis, in quantum ad eorum observantiam requiruntur, atque ideo non opus est alia vota adjicere. Et in hoc sensu negamus minorem, ad cujus primam probationem dicendum est, professionem castitatis secum trahere aliarum passionum, et delectationum sensibilibus moderationem, in quantum castitatis periculum afferunt: unde hujus virtutis votum quasi radicat asperitates corporales abstinentiae, vigiliarum, etc., ut fuse ostendimus *tract.* *procedenti*, *disputatione* 5, *dub.* 3, § 11, *per totum.* *Secundam* prabationem diluit D. Thom.D Tto *quæst.* 186. *articulo* 7 *ad* 3, his verbis: « Sicut Philosophus dicit in 4 Ethic, honor » e proprie, et secundum veritatem non de- » betur, nisi virtuti. Sed quia exteriora » bona instrumentaliter deserviunt ad » quosdam actus virtutum, ex consequenti etiam

etiam eorum excellentiæ honor aliquis
« exhibetur, et præcipue a vulgo, quod so-
lam excellentiam recognoscit. Honori
ergo, qui Deo, et Sanctis omnibus exhi-
betur propter virtutem (ut dicitur in
Psalm. 138 : Mihi autem nimis honorati
sunt amici tui Deus), non competit reli-
giosis abrenuntiare, qui ad perfectionem
virtutis tendunt. Honori autem qui exhi-
betur exteriori excellentiæ, abrenuntiant
ex hoc ipso, quod vitam sæcularem dere-
linquunt. Unde ad hoc non requiritur
speciale votum. »

λλ Ad secundam objectionem respondetur
“ negando consequentiam ; nara quod istæ,
aut illæ religiones emittant quartum vo-
tum, non provenit ex communi conceptu
status religiosi, quem in præsentī conside-
ramus, et qui in omni religione salvatur,
sed ex peculiari illarum instituti) : unde
quod ad essentiam talium religionum se-
cundum speciem, aut quasi speciem sump-
tarum intret, vel non, quartum votum
(quod parum refert examinare), non præ-
judicat veritati nostræ assertionis ; sicut
non recte colligeretur rationale pertinere
ad essentiam animalis ut sic, quia pertinet
ad essentiam hominis. Et hæc causa vulgo
dicitur, dari tria vota substantialia reli-
gionis, illa videlicet, quæ assignavimus ;
quiacælera, quæ addi possunt, sunt ex-
tra essentiam, sive substantiam, ad cons-
tituendum statum religiosum desidera-
tam. Ad tertiam negamus consequentiam,
quia Ecclesiæ approbatio non constituit in-
trinsece, et essentialiter statum religiosum ;
sed requiritur tanquam conditio extrinseca,
ut existât talis status. De quo iterum dice-
mus *dub. sequenti*.

γζ. 15. Præterea contra quartam assertio-
nem potest opponi, quia ad religiosum sta-
tum requiruntur vota solemnia : sed vota
simplicia non sunt solemnia, ut ex termi-
nis liquet ; ergo vota simplicia non suffi-
ciunt ad constituendum statum religiosum.
Probatur major, quia status religiosus
non constituitur, nisi per tria vota subs-
tantialia in religiosa professione emissa,
juxta illud, *habitus non facit monachum, sed*
professio, ut dicitur in *cap. Rjç parte*, et
cap. Porrectum, de Regularibus, el cap. Be-
neficio, de regulis juris in 6, et in aliis :
sed votum factum in religiosa professione
est solemne, ut declarat Bonifacius VIII,
in *cap. unico, de voto* in 6. Ergo ad statum
religiosum requiruntur vota solemnia. Et

sic videtur docere D. Thom. in *hac* 2, 2, d. 1° m,
qumtione 189, *articulo* 2 *ad* 1, ubi ait :

‘ Dicendum quod duplex est religionis vo-
tum. Unum solenne, quod hominem fa-
cit monachum, vel alterius religionis
fratrem, quod vocatur professio ; et tale
votum debet præcedere annus proba-
tionis, ut probat objectio. Aliud est vo-
tum simplex, ex quo aliquis non fit
monachus, vel religiosus, sed solum
obligatus ad religionis ingressum. »

Unde præter alios antiquiores sic expresse
docent Navarrus *comment. I, de Regular. Xavar.*
num. 18, 24, et 25, Soto *lib. 7, de justitia*, goto.
quxstione 1, *artic. 1, el 3*, et novissime
Joannes de la Cruz *lib. 1, de statu relig.* Joan a
cap. 2, dub. 3, conclus. 5. Ergo vota solem-
nia requiruntur ad religiosum statum cons-
tituendum.

Respondetur negando majorem, ad cujus solutio,
probationem dicendum est, Bonifacium
VIII, et D. Thom. loqui juxta id, quod suis
temporibus erat in usu, et approbatione
Ecclesiæ, quæ tunc non acceptabat ad cons-
tituendum statum religiosum nisi vota so-
lemnia. Licet enim simplicia ad id absolute
sufficiant, debent tamen, ut hunc effectum
sortiantur, ab Ecclesia non repudiari, ut a
num 24 dicemus. Ecclesia autem superio-
ribus temporibus noluit justis de causis ac-
ceptare vota non solemnia in ordine ad
constituendum hominem in statu religioso;
sed id deferebat solis solemnibus. Et juxta
hanc dispositionem tunc vigentem loquuti
sunt Bonifacius, et Divus Thomas, idque
imitati sunt antiquiores Theologi, Cano-
nistæ et Summistæ. Sed minime nega-
runt, vel quod prædicta vota ad præ-
dictum effectum absolute sufficiant, vel quod
Ecclesia posset talia vota acceptare, et ap-
probare ad illum effectum. Et sic de facto
se gessit Greg. XIII, approbando vota sim-
plicia, quæ emittunt Coadjutores, et Scho-
lares in Societate Jesu, et diffiniendo hanc
sententiam in bullis *num. 8* relatis. Unde
egregie Joannes a S. Thom. in *approbat.*
doctrina: D. Thom. disputat. 2, artic. 3, di-
xit : « In tempore D. Thom. Ecclesia solum
« censebat esse religiosos cum effectum, qui
« essent professi, ut constat ex cap. Reli-
« gioso, § *Quamvis*, de sententia excom-
« municationis in 6, ubi dicitur : Quamvis
« autem is, qui religionem ingreditur, re-
« ligiosus cum effectum censeri non possit,
« donec sit tacite, vel expresse professus.
a Ergo ex Ecclesiæ determinatione tunc

« non orat aliquis religiosus ante professionem. Professi autem nec tunc, nec motio etiam in Societate post biennium emittunt vota simplicia, licet sint vere religiosi, non tamen professi. Olim autem in Ecclesia nondum erat de facto ista species religiosorum ante professionem. ul constat ex præfato decreto. Unde I). Thom. loquens pro illo tempore, non potuit ponere, quod de facto essent tunc religiosi per vota simplicia, et ante professionem. » Antiquorum ergo opiniones nostræ assertioni non adversantur; loquebantur enim secundum tunc præsentem Ecclesia? dispositionem. Sed qui post bullas Gregorii oppositum ausi fuerint affirmare, audiendi non sunt, sed puniendi.

16. Contra ultimam conclusionem potest opponi *pruno*, quia si illa traditio re-
«Mil- «luireret»r ad statum religiosum, superflua
sjoneu. essent tria vota supradicta ad illud constituendum. Probatur sequela, quia ex vi traditionis posset Religio, aut Prælatus eadem religioso præcipere, ad quæ obligatur per vota; atque ideo ista superfluerent. Secundo, quia non satis apparet, in quo traditio distinguatur a voto obedientiæ; siquidem per traditionem obligatur homo ad obediendum superiori, et ad id ipsum obligatur per votum obedientiæ. *Tertio*, quia id, quod constituit statum religiosum, debet esse unum, et simplex, sicut videre est in aliis rerum constitutivis: ergo ad constituendum talem statum non concurrunt partira tria vota, et partira traditio.

Respondetur ad primam objectionem ne-
sequelam, quia observatio trium
consiliorum, obedientiæ, castitatis, et paupertatis, debet esse stabilis, et firma in slatu religioso: quod minime salvaretur per solam traditionem hominis in potestatem alterius: siquidem tunc Superior posset aliter circa ilia consilia disponere, imo posset irritare obligationem illa observandi; quod minime cohaeret cnm statu religioso, ut jam supra diximus *num.* 10. Accedit etiam, quod vota, et traditio habent e^ec^us longe diversos; traditio enim confert alteri potestatem dominativam, quam non confert votum, ut ibi declaravimus. E converso autem votum obligat ex speciali fidelitate ad Deum, quam specialem obligationem non inducit respectu hominis; traditio vero etiam obligat specialiter respectu hominis, et ex justitia, propter jus quod transfert in alium. Unde superfluum

non est, quod vota, at traditio ad constituendum hominem religiosum simul concurrant.

Ad secundam respondetur, quod licet obligatio orta ex voto obedientiæ, et obii-gatio orta ex traditione cadant super eandem materiam; nihilominus sunt salis differentes, et formaliter distinctae, ut jam supra ostendimus, quia votum non confert actu potestatem dominativam, quam confert traditio. Potest enim quis promittere servire alteri, non trahendo se in servum illius: et e contra potest quis se alteri donare in servum, non adjiciendo obligationem promissionis siipra traditionem; et denique utrumque pro majori firmitate valet facere, sicut fit in Religiosis.

Et hinc patet ad ultimam objectionem; Dicitur licet in metaphysicis constitutiva ita se habeat, sicut intendit objectio, secus in moralibus (cujusmodi est status religiosus). sæpe quippe contingit, quod plura concurrant ad unum aliquid constituendum, sicut apparet in matrimonio, ubi debent dari mutua contrahentium traditio, et mutua acceptatio. Liqueat etiam in ipsostatu religioso, ad quem constituendum (etiamsi a traditione præscindamus) tria vota circa materias valde diversas concurrunt. Sic ergo potest traditio simul cum votis desiderari: quod magis adhuc constabit ex dicendis *dub.* 4.

DUBIUM II.

L'trum status religiosus sit ex institutione divina.

Pro difficultatis resolutione animadvertendum est, quod status religiosus dupliciter considerari potest: uno modo præcise quantum ad substantiam, sive essentiam, quam *dub. prxcedenti* explicuimus: secundo modo quantum ad determinationem illius essentire ad certum modum vivendi, et quantum ad determinationem qualitatum personarum, quæ talem statum profiteantur, utputa quod habeant talem ætatem. Et quidem statum religiosum hoc posteriori modo consideratum (qui modus est additum diminuens, et secundum quid, cum rei essentiam supponat), esse de jure Ecclesiastico, facile probatur ex ipso usu Ecclesias, quæ solet prædictas determinationes mutare, ut constabit ex dicendis *dub. seq.* Unde difficultas procedit de statu religioso secundam

secundum essentiam sumpto, quæ est acceptio absoluta, et apta ad denominationem simpliciter talem.

§ UNICUS.

Defenditur vera, et communis scientia.

IT.Dicendum est.statu religiosum esse ex A..institutione divina. Sic indicat D. Thom. in Auc2, 2, *quxst.* 88, *artic.* 4 *ad* 3, et do-Tii cenlN. Waldens, *tom.* 1, *dc Sacrament, tit.* 9, *cap.* 83, *el* 81, *el tom.* 3, *doclrin. fidei,* v. *cap.* 31, *el* 32, Soto *lib.* 7, *dejustitia, quxst.* to ^, *art.* 1, *Clicloveus lib.* 3, *de volis monasl.* cap. 5, Suarez *tom.* 3, *de religione, lib.* 3, l ^ cap. 2, Basilius Pontius *lib.* 7, *de matrim.* Мкор, 3, *el* alii communiter. Probatur sequenti discursu: nam Christus Dominus est author originalis status religiosi: ergo prædictus status est ex institutione divina. Consequentia palet, et antecedens suadetur; nam Christas Dominus consuluit statum religiosum, et deinde ad illum admisit Apqstolos: nihil autem amplius videtur desileram, ut dicatur author originalis prædicti status: ergo, etc. Major quoad primam partem constat ex Evangelio, in quo legitur Christum consuluisse tria vota substantialia Religionis, votum quidem pauperlatis, Matth. 19: Si *vis perfectus esse, vende, et vende omnia, qux habes, et da pauperibus*: ubi totalis abdicatio consulitur. Consilium vero castitatis, *eodem capite*, ubi commendat eunuchos, *qui se castraverunt propter regnum coelorum*: et sermo est de eunuchis spiritualibus, qui sibi per votum amputant facultatem gignendi. Tandem obedientiæ votum, *in eodem cap.* dum post consilium paupertatis adjecit: *Et veni, sequenme.* Nam perfecta sequela roquirit votam, ul sequens perfecte Christum nequeat abeo retrocedere. Ut interim alia loca omitamus, ex quibus eadem a Christo consilia ostendi possunt. Consuluit ergo tria vola substantialia status religiosi. Qua ratione t&r.D. Chrysost. *hom.* 17, *ad Popul.* religioso-rum vitam appellat Philosophiam a Christo introductam.

Quod vero admiserit Apostolos ad illa tria substantialia vota (quæ est secunda majoris pars), sic ostenditur: nam Apostoli luerunt veri Religiosi, atque ideo emisierunt votum obedientiæ: sed hanc præcipue exercuerunt sequendo Christum, justa illud Petri, Matth. 19: *Ecce nos reliquimus omnia,*

el sequuti sumus te: quam obedientiam acceptavit. et probavit ipse Dominus, ut constat ex eodem capite, illis verbis: « Amen a dico vobis, quod vos qui sequuti estis me, a in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis » et vos super sedes duodecim, judicantes » duodecim tribus Israel. Ergo Christus Dominus fuit Prælatus, cui Apostoli ut veri religiosi se subjecerunt; atque ideo ipse Dominus admisit eorum traditionem, et vota. Consequentia patet, tumexpræmissis -turn eo quod ex suppositione, quod Apostoli fuerint veri religiosi, non apparet quem alium habuerint Praelatum, nisi ipsum Christum, præsertim vivente apud ipsos Domino. Majorem autem, in qua poterat esse difficultas, docent satis communiter sancti Patres, Divus Thomas *loco supracitatoet quxst.* 186, *artic.* *Gal* l, D. Basil, *in Constitui. DEas* .
« *Afonasl. cap.* 19, ubi ait: « Hi (scilicet a Religiosi) liberatoris nostri, ejusque vitæ, dum inter nos versaretur, inslituto-
« rum veri, perfectique imitatores existant. a Quemadmodum enim ille coacto discipulo-
« rum choro, communia cuncta, seque a communem Apostolis præbuit: item hi
« quoque Antistiti obtemperantes, qui modo vitæ suæ præscripta recte conservant, a genus vivendi Apostolorum, ac Domini a imitantur. » D. Epiphan. *hxres.* 18, nbi^-ξP^.
explicans illud Matth. 19, *Sunt ennuchi,* inquit: « Quinam igitur ii fuerint, quam
« generosi Apostoli, et monasticam vitam
« degentes. » D. August, *lib.* 17, *de Civit.* Dei, *cap.* 24, ubi ait. « Dixerant enim potentes illi, Ecce nos reliquimus omnia, a etsequuti sumus te. Hoc votum potentissimi voverant. Sed unde hoc illis, nisi ab illo, de quo hic continuo dictum est, dans votum voventi? » Et *epist.* 89, *ad Ililar. quxst.* 4, inquit se Apostolorum exemplo hunc modum sequutum fuisse, aliosque ad hujusmodi propositum induxisse. Videantur Waldensis *ubi supra*, Castro *adversius* casi.ro. *hxreses, verbo votum*, Turrianus *lib.* 5, *pro meron?* *epist. Pontificum, cap.* 2. Hieron Piat. *lib.* 2, *de bono status religiosi, cap.* 20, Salmernon *torn.* 8, *in novum testament, tractat.* 52, *ad object.* 8, et alii qui contra hæreticos religiosos statum defendunt.

18. Ad hæc, accedit congruentiæ ratio; Confir-nam Christus Dominus vocavit Apostolos Ina,l°. ad magnam perfectionem, ut ipsos constitueret primitias spiritus, et semen omnis virtutis: sed status religiosus est valde per-

foetus, el in quo post Apostolos futuri erant viri probatissimi, et excellentis sanctitatis, quotquot videlicet ab illo tempore in erem-
mis, et religionibus magna viriute florue-
runt : ergo decuit Christum consulere
Apostolis, ut essent religiosi, illosque ad
prædictum statum admittere.

Frxr'u- Nec valet diei. Christum elegisse Apos-
evask-. tolos, ut forent Episcopi, quorum perfectio
est major, quam perfectio status religiosi,
atque ideo non consuluisse illis hujusmodi
statum Non, inquam, valet ; quoniam li-
cet status Episcopalis sit perfectior, quam
status religiosus ; nihilominus horum sta-
tuum rationes, et perfectiones nullam ha-
bent inter se oppositionem, sed optime co-
haerent, et in eodem subjecto componuntur,
ut experientia liquet. Et hac de causa qui
vovit religionem, non satisfacit voto per
hoc, quod fiat Episcopus, licet hujus status
perfectior sit ; sed prius debet ingredi reli-
gionem, ut decernitur *in cap. Per tuas, de
volo*: quia videlicet perfectio status religiosi
optime componitur cum perfectione status
Episcopalis. Sic ergo licet Christus vocave-
rit Apostolos, ut futuri essent Episcopi, et
Pastores populi Christiani, optime etiam
potuit eos vocare, ut simul essent Religiosi.
Et quod ita fecerit, liquet ex supra dictis ;
nam eis consuluit vota castitatis, paupertatis,
etobedientiæ ; et se tradentes, ipsumque
sequentes acceptavit repromittens futurum
præmium. Unde voluit, quod simul essent
Episcoporum, atque Religiosorum exem-
plar. Et ita sentiunt Patres supra relati, ex
D.bjs0. quibus Divus Basilius in *Consitui. Monas-
tic. cap. 23*, agens de obedientia, inquit :
« Hanc is, qui secundum Deum vere est
« monachus, Antistiti suo præstet oportet ;
a siquidem, ut jam diximus, Christus dis-
« cipulos in hoc elegit, qui hoc vitæ insti-
« tutum æmularenlur, ut per eos formam
« relinqueret eandem sequuturæ posteri-
u tali. »

inciden- 10. El si inquiras, an status religiosus
iis dubii a Christo Domino institutus cessaverit, in-
<JCe1S10- lerruptusve fuerit a temporibus Apostolo-
rum usque ad tempora D. Antonii Abbatis,
aut D. Basillii, in quibus refluuisse vide-
tur ? Respondetur negative ; quia certo
constat, in illis sæculis intermediis fuisse
d. Dion religiosos ; Dionysius enim de illorum ins-
titutione, et vita agit *in lib. de Ecclesiast.*
Tertul. *hierarch, cap. G.* Tertullianus etiam memi-
nit sacrarum, et religiosarum virginum, et
de illis agit *in lib. de veland. Virgin.* Et

idem argumentum invenimus apud S. Cy-D.Cyx
prian. *in lib. de habitu virg.* Et omnes hi
Patres vixerunt ante Antonium, ei Basi-
lium. Denique Eusebius Cæsar. *lib. 2, hist. tob.*
cap. 16, refert a temporibus S. Marci, cl Ctar
deinceps fuisse monachos, et monasteria in
Alexandria, et Ægypto. Unde obiter refel-
luntur Centuriatores *cent. 4, cap. 6*, qui
impudenter affirmant institutum monasti-
cum incepisse quarto sæculo, primosque
autores habuisse Antonium, Macharium,
et similes. Et incredibile est, quod suppo-
sita institutione hujus status per Christum
in Apostolis, ita cessaverit, ut sæculo quar-
to resurrexerit ; nam sicut natura appetit
generare sibi simile, ita etiam, altiorique
modo gratia : ergo si Apostoli fueYunl reli-
giosi, ut ex dictis constat, perfectio procu-
rarunt alios religiosos efficere, imitatores
sui. et sectatores excellentis adeo modi vi-
vendi, juxta illud Pauli 1, ad Cor. 7 : Volo
i n
Cæ. i
autem vos omnes esse sicut meipsum.

20. Ex dictis sequitur, statum religiosum^.
secundum substantiam, sive essentiam con-
sideratum esse de jure divino, non quidem
praecipiente, sed consulente, et originante.
Sic docent Authores *num. 17*, relati. Et fa-
cileostenditur ; quoniam Christus Dominus
proposuit, consuluit, approbavit, et accep-
tavit statum religiosum : ergo hic status se-
cundum substantiam acceptus non habet
institutionem humanam, sed est de jure di-
vino. Per quod minime negamus, quod
Ecclesia possit statuere conditiones ad sus-
cipiendum talem statum, it aut eis deficien-
^^
tibus , deiur inhabilités in personis, el
impediatur status ipse. Sed solum intendi-
mus, quod hæc sint prævia, aut comitantia
ad legitimitatem suscipiendi hunc statum ;
eis vero suppositis, illius essentia, et vincu-
lum inde ortum, aut in ea fundatum sint
de jure divino. Quod facile inelligitur alia-
rum rerum exemplis ; nam legitimatioaut
illegitimalio personarum in ordine ad con-

I trahendum matrimonium pendet ex jure po-
sitivo Ecclesiastico ; et nihilominus matri-
monium, ejusque vinculum non sunt ex jure
Ecclesiastico, sed divino, et naturali. Ecclesia
etiam reddit personas habiles, vel inhabiles
ad suscipiendum Ordinem sacrum ; et ta-
men non propterea dicemus, quod sacer
Ordo, et ei essentialiter annexa sint de jure
Ecclesiastico ; sunt enim de jure divino, ut
concedunt omnes. Sic ergo in nostro casu.
Et ratio una, et generalis est : quia licet de-
terminatio eorum, quæ concurrunt ad præ-
dicta,

dicta, relicta fuerit Ecclesiæ dispositioni ;
limen Christus illa absoluto instituit, ma-
trimonium videlicet in ratione Sacramenti,
sacrum Ordinem, el religiosum statum.

Accedit etiam, ea quæ constituunt statum
religiosum, vola videlicet, et traditionem,
afferre vinculum divinum, el naturale ; nam
licet ex uniuscujusque libera, el humana
voluntate dependeat vovere, et se Deo tra-
dere in Religione, possitque Ecclesia inha-
bilitare actus ad id requisitos ; tamen ex
suppositione, quod quis valide voverit, et
se Deo in Religione tradiderit, obligatio
indeortaest juris naturalis, atque divini.
Quod ex dicendis tota disputatione magis
constabit.

21. Contra nostram, et communem sen-
tentiam sentit singulariter Vasquez 1, 2,
disputat. 1G5, num. 48, ubi hæc habet ;
« Quod attinet a l institutionem status reli-
giosi, distinguendum est : aut enim ins-
« tituisse statum religiosum idem est. quod
I invenisse, et excogitasse illum, aliisque
i sequendum proposuisse ; et hac ratione
< dicendum est, a Christo Domino fuisse
« institutum, hoc est propositum, et præ-
< dicatum, ut colligitur ex his, quæ hacte-
< nus diximus. Aut instituere statum reli-
jgiosum idem est, quod re ipsa illum
< erigere sub alicujus capitis potestate, ac
« jurisdictione ; et hac ratione non est di-
« cendum, institutionem hujus status esse
i juris divini, aut naturalis. Nam cum ad
« constituendum statum religionis, etc. »
Hæc est sententia Vasquez, de qua non im-
merito dixit Basilius Pontius ubi supra :
« Adversari Patribus in re tanta, et quod
• gravius est, sine magno fundamento, re-
< prehensione non caret. » Unicum autem
fundamentum, cui Vasquez innititur, est
hujusmodi : Quoniam ad constituendum
stalum religiosum requiritur jurisdictio, ut
Praelatus acceptans vota queat subditum
compellere ad eorum observationem, el ad
iw praestandum alia illius status propria. Hæc
^aulem jurisdictio non provenit immediate
a votis, vel traditione, sed dependet ex vo-
luntate, et concessione Summi Pontificis :
ergo status religiosus non est ex jure
divino, sed ex jure ecclesiastico : ex quo
rursus bene infertur, quod Christus, li-
cet consuluerit, et proposuerit talem sta-
lum, illum tamen exercite non exerexit.

Sed hoc motivum est salis debile, et plura
^@ assumit falsa. Tum quia ad stalum religio-
sum secandum substantiam consideratum

non requiritur jurisdictio Ecclesiastica ex
parte superioris, sed sufficit potestas domi-
naliva, quæ illi acquiritur per traditionem,
et acceptationem ; nam eo ipso jure natu-
rali subditus tenetur illi parere, et ipse po-
test eum regero, ut jam supra diximus
num. 10, et magis infra a *num. 26*, firma-
bimus. Tum etiam quia dato, quod ad es-
sentiam status religiosi requireretur juris-
dictio, quam Vasquez intendit, adhuc fal-
sum esset, quod talis jurisdictio descenderet
a Pontifice ; sed posset, et deberet imme-
diate derivari a Christo Domino in Præla-
tum religiosorum, licet determinatio quali-
tatum personarum assumentium statum re-
ligiosum, et eorum acceptatio pendeant ab
Ecclesia. Sicut etiam Ecclesia approbat
personam in ordine ad Episcopatum, et illi
designat oves ; et tamen hoc supposito, et
aliis requisitis, potestas clavium in Epis-
copis reperta derivatur immediate a Christo
Domino, ut Basilius, et alii plures affir-
mant ; et consequenter talis potestas con-
venit Episcopis non jure Ecclesiastico, sed
divino. Tum denique, quia Christus Domi-
nus acceptavit vota Apostolorum, fuitque
eorum ut vere religiosorum superior, ut
constat ex supra dictis, atque ideo habuit
supra illos illam jurisdictionem, vel potes-
tatem, quæ ex parte superioris ad religio-
sum statum requiritur ; certum autem est,
potestatem illam specialem in Christo exis-
tentem non convenire illi ex concessione
Ecclesiæ, aut alterius superioris ecclesias-
tici ; sed ex jure naturali, et divino, suppo-
sito quod Apostoli se illi donaverint, et quod
ipse eos receperit : ergo ad constituen-
dum statum religiosum secundum subs-
tantiam, non requiritur jurisdictio, quam
Vasquez causatur, ut neget statum religio-
sum quoad essentiam esse de jure divino,
et a Christo creatum fuisse.

22. Relido ergo illo motivo, melius et pime-
urgentius potest contra nostram assertio-
nem opponi ; nam status religiosus non est
institutus a Chrisio Domino : ergo corrui-
fundamentum, ut dicatur esse ex institu-
tione divina. Antecedens probatur ex tes-
timoniis Pafrum, qui docent, statum reli-
giosum incepisse ab Apostolis, vel post ip-
sos. Sic D. Thom. *quxst. 187, art. 3 ad 2*, D. Tho-
inquit, *tempore Apostolorum non erant reli-
giones institute.* D. Chrysost. *hom. 25, in d. Chry.*
epist. ad Ilebr. affirmat illa verba Pauli : Si
quis frater nominatur inter vos, ad omnes
tunc fideles pertinuisse, nec tunc fuisse ves-

tigiū Monachi, sed omnia tunc D. Paulum
 d. Bern ad saeculares fuisse loquutum. D. Bernard.
inapolog. ad Guillelm. ait : x Heu me mi-
 « serum qualemcunque Monachum, cur
 « adhuc vivo videre ad id devenisse Ordi-
 « nem nostrum » (nempe religiosum, et
 monasticum) s ordinem scilicet qui primus
 (fuit in Ecclesia, imo a quo cæpit Eccle-
 « sia, cujus Apostoli institutores, cujus hi,
 « quos Paulus tam sæpe sanctos appellat,
 < inchoatores extiterunt. » Quibus verbis
 institutionem religiosi status plane defert
 Apostolis, et aliis. Quod palam significant
 Siam' ^atres Meldensis *cap.* 9, cum affir-
 Meidea- xnant : a Sacrum quoque monasticum ordi-
 **, * nem a Deo inspiratum, et ab ipsis Apos-
 e tolis fundatum. »

Confir- Confirmatur, quia si Christus Dominus
 instituisset statum religiosum, instituisset
 illum in particulari, fundando aliquem
 specialem ordinem religiosum ex his, qui
 inveniuntur in Ecclesia ; sicut instituit
 statum Episcoporum, et statum Presbyte-
 rorum : atqui nulla ex religionibus nunc
 extantibus in Ecclesia habet immediatam
 institutionem a Christo Domino : ergo si-
 gnum est, quod Christus non instituit sta-
 tum religiosum.

Ad objectionem respondetur negando
 mento. antecedens, cujus probatio ex testimoniis
 Patrum desumpta non urget, quia facile
 explicantur. D. Thom. loquitur de institu-
 tione religionum quantum ad diversa ins-
 tituta, cæremonias, et aliquas solemnitates
 essentiae religiosi accidentarias, quas postea
 Cajet, addidit Ecclesia, ut déclarai Cajet, ibidem,
 ». Cbry. § *Ad hoc dicitur dupliciter.* D. Chrysost.
 recte interpretatur ea verba Pauli, quia
 forte tunc temporis nullus erat monachus
 in Ecclesia Corinthiorum, quibus Apostolus
 loquebatur. Minime vero negat Chrysosto-
 mus, et Apostolos, et alios eorum tempore
 fuisse religiosos ; imo vero id satis aperte
 affirmat *hom. 17 in Matth.* ubi hortans
 Monachos ad perfectionem religiosam, in-
 quit : « Vis, o Monache, esse discipulus
 « meus, imo vis discipulorum meorum
 « esse discipulus, fac hoc, quod fecit Pe-
 « trus, quod fecit Jacobus, et Joannes. »
 D. Bernardus vocat Apostolos institutores
 vitæ religiosæ, non quia illam primo inve-
 nerint, sed quia eam primi professi sunt ut
 a Christo Domino inventam, approbatam,
 et propositam. Et in eodem sensu Conci-
 lium Meldense dicit, ordinem monasticum
 fuisse ab Apostolis fundatum ; quia fuerunt

primi professores illius vitæ, ut a Christo
 inventa, et se præbuerunt aliis imitatores.

Ad confirmationem negatur major, voll*:^|
 ea, el minori omissis, negatur consequen-
 tia ; quia licet Christus non instituerit Re-
 ligiones modo existenles secundum diversa
 earum instituta, et ritus unicuique pro-
 prios, sed hæc differentia sit ex ecclesiastica
 institutione ; nihilominus instituit religio-
 sum statum secundum ejus substantiam, et
 essentiam, in qua omnes religiones conve-
 niunt : quod satis est, ut omnes secundum
 quod participant conceptum status religiosi,
 sint immediate a Christo Domino authored
 quanquam secundum peculiaria unicuique
 instituta habuerint speciales fundatores,
 juncta approbatione Ecclesiæ. Potestque id
 explicari ipso exemplo, quod in contrarium
 adducitur ; nam hæc multiplicitas materia-
 lis Episcoporum cum alligatione ad diver-
 sas dioeceses, et ipsarum sedium designatio
 est ex institutione Ecclesiæ, quæ sic ista
 determinavit ; et nihilominus dignitas, po-
 testas clavium, et ipsa Episcopatus essentia
 sunt immediate ex institutione Christi, et
 in his omnes legitimi Episcopi conveniunt.

DUBIUM III.

*Utrum ad statum religiosum requiratur ap-
 probatio Ecclesiæ, potestas clavium, certa
 regula, et vivere in communitate.*

23. Hæc omnia sub eodem dubio com-otem-
 prendimus, quia facilem explicationem |
 habent, et unius discussio viam præstat ad
 aliud. Pro cujus declaratione observandum
 est, quod duplex potest considerari appro-
 batio Ecclesiæ circa religiosum statum :
 alia negativa, quatenus Ecclesia illum non
 reprobatur, nec votis, aut traditioni supra ex-
 plicatis repugnat : altera positiva, qua (hoc
 est, actu positivo) approbet statum accep-
 tando vota, et traditionem. Et hæc positiva r,r.tt
 approbatio potest adhuc bifariam conside-»^
 rari : primo speculative, in quantum Ec-
 clesia judicat de bonitate illius status, et
 quod ista, aut illi ipsi convenient, vel non :
 secundo practice, in quantum talem statum
 exercite acceptat, traditque potestatem in-
 ferioribus Prælati ad acceptandum.

Deinde nota. quod jurisdictio potest sumi rapta
 dupliciter : ino modo minus stricte, quo^iv
 pacto quælibet potestas imperandi, guber-
 nandi, et compellendi, qualem pater habet
 erga filium, et dominus erga servum, potest
 jurisdictio

jurisdictio appellari. Altero modo magis stricte, et proprie : qua ratione significat potestatem. quæ est a principe superiori, vel republica. El sic jurisdictio ecclesiastica est potestas spiritualis, quæ a Christo Domiuodescendit, et derivatur ad Ecclesiam, cujus præcipui actus sunt absolvere, et ligare, tam in foro conscientiæ, quam in foro externo; et hæc appellatur potestas clavium.

Præteroa observa, quod regula, ut tradit k-: Aristot. *lib de Anima, text. 85*, est, *qua rectum, et obliquum cognoscimus, verum, et iibum, bonum, et malum discernimus*. Inibi deque dicitur, addit D. Isidorus *lib. 6 Ety-mol.cop. 16*, *quod recte ducit, nec aliquando ^aliorsum trahit*. Et juxta hæc regula reli-giosa appellatur formula scripta, vel tra-dita, determinans modum observantiarum, qæ ad finem religionis deserviunt. Quo pacto reperiuntur de facto in Ecclesia di-versa? Religionum regulæ.

Tandem animadvertendum est, duplici-ter posse intelligi, quod quis ducat religio-sum statum : uno modo vivendo in com-munitate sub aliquo superiori, cui subditi obediant : altero modo vivendo seorsim in solitudine absque uno superiori communi, cui obediant solitarii. Primus modus con-stituit vitam ccenobiticam,jsecundus pertinet ad anachoreticam. His præmissis, ad sin-gulas dubii partes per singulas assertiones respondebimus.

§ UNICUS.

Resolutio difficultatum, quæ in titulo propo-nuntur.

ta 24. Dicendum est primo, ad statum re-
',"ligiosum secundum essentiam considera-
tum non requiri approbationem positivam
Ecclesiæ, speculativam, aut practicam ; sed
sufficere, et requiri approbationem negati-
p-vam. Ila Bellarm. *lib de Monach. cap. 4 in
^λ principio*, Basiius Pontius *lib. 7 de Matrim.
cap. 11*, et alii. Et quidem prior assertionis
pars facile ostenditur, quoniam ea, quæ
sunt instituta a Christo Domino, non indi-
gent approbatione speculativa Ecclesiæ ju-
dicans illa esse bona, cum Christus nihil
;^non bonum instituere potuerit : sed status
religiosas secundum essentiam acceptus est
institutas a Christo Domino, ut *dubio prx-
fdenti* ostendimus : ergo ad statum religio-
sam secundum essentiam consideratum

non requiritur speculativa Ecclesiæ appro-
batio.

Secunda etiam pars suadetur, quia ad
statum religiosum sufficiunt tria vota subs-
tantialia cum traditione perpetua, ut *dub.*
I explicuimus : sed hæc omnia possunt ad
exercitium, seu praxim reduci, quin Eccle-
sia habeat actum positivum, quo talia ap-
probet, et acceptet : ergo ad assentiam sta-
tus religiosi non requiritur practice Eccle-
siæ approbatio. Minor liquet, quia donatio
Deo facta, quandiu Ecclesia non repudiat,
et irritat illam, tenet, et intelligitur ab
Ecclesia acceptari : ergo licet Ecclesia mrt-
lum actum habeat positive approbantem,
et acceptantem, possunt vota substantialia,
et traditio ad exercitium, et praxim reduci.
Sic olim fœminæ, quæ absque licentia, et
benedictione Episcopi velamen sacrum sibi
imponebant, ipso Episcopo non resistente,
religiosæ censebantur, et cogeantur habi-
tum non dimittere, ut constat ex Concil. concit.
Tribur. *cap. 25*, et Tolet. X, *cap. 5*. concn.

Ultima denique assertionis pars etiam Tolct.
ostenditur ; quoniam Ecclesia posset irri-
tare, et annulare vim votorum, et tradi-
tionis in ordine ad constituendum-statum,
sicut sæcularis princeps potest præscribere
conditiones, quibus humanæ donationes
fiant, ita ut eis non servatis, invalidæ sint :
ergo ut vota, et traditio teneant, et consti-
tuant statum religiosum, opus est quod Ec-
clesia illa non repudiet ; in hoc autem con-
sistit approbatio negativa,utsupra diximus :
ergo ad statum religiosum requiritur nega-
tiva Ecclesiæ approbatio; cumque non desi-
deretur ad ejus essentiam approbatio posi-
tiva speculativa,vel practica, sequitur quod
negativa requiratur, et sufficiat.

Confirmatur primo eadem resolutio ;
nam si approbatio positiva Ecclesiæ pro
statu religioso requireretur, maximè ad
approbandam, et confirmandam regulam
talis status ; vota enim, et traditio indepen-
denter ab hujusmodi approbatione fieri
queunt, ut proxime dicebamus : sed adsta-
tum religiosum secundum substantiam ac-
ceptum non requiritur regula, ut dicemus
num. 29. Ergo ad statum religiosum secun-
dum substantiam acceptum non requiritur
approbatio Ecclesiæ positiva.

Confirmatur secundo ; nam si status re-
ligiosus secundum substantiam acceptus in-
digeret aliqua approbatione positiva, ma-
xime Summi Pontificis, in quo primario
residet authoritas, et potestas ecclesiastica :

Confir-
matio
prima.

seuu-
da

atqui non requiritur approbatio positiva
summi Pontificis ad constituendum religio-
sum statum secundum substantiam : ergo,
etc. Minor liquet ; nam olim fuerunt innu-
meri monachi, et veri religiosi sub disci-
plina D. Antonii, ut refert S. Athanasius
in ejus vita : alii sub regula S. Pachomii,
quam D. Ilieronvm. transtulit : alii sub re-

Gen.ni I.gala Oresii, ut refert Gennadius *de Script.*
«sanes. /eccieiid(cap. 9, alii sub regula S. Macha-

rii, ut tradit Author vitæ S. Philibert! Ab-
batis. apud Surium *torn.* 4, et sic de aliis :
et tamen nullam approbationem positivam
habuerunt a Summo Pontifice, nec est qui

Lessuts. jj|am designet. Addit etiam I.essius *lib.* 2, *cap.* -il, *dubii.* 1. *numero* 12. hæc : « Ad-

a verte tamen, non esse per se necessa-
K rium. ut hæc approbatio fiat immediate
9 a Summo Pontifice: religiones enim SS.

Antonii, Basili, Augustini, Benedicti non
videntur initio fuisse sic approbatæ, sed
ab Episcopis, quibus tunc suberant, ipso
usu admissæ sunt, non repugnante Sum-
mo Pontifice; deinde seorsim a Conciliis,
et a Summo Pontifice laudatæ, et confir-

Suarez. « mate. » Unde Suarez *tum. 3 de Beligione, lib. 2, cap. 17, numeral*, vocat *singularem, et sine ullo fundamento cogitatam senten*

Henriq. tiam Henriquez *lib. 10 de Sacrament. Or-*
din. cap. 35, numero 3, affirmantis nullam
 unquam fuisse Religionem absque regula
 expresse approbata a Summo Pontifice. Vi-
 Marqu. deatur Marquez de origine Ordinis S. Au-
 gustini *cap. 11, §7*, ubi erudite ostendit,
 quod olim non erat necessaria positiva, et
 expressa approbatio Romani Pontificis ad
 erigendum, et confirmandum Religiones.

25. Contrariam nostræ resolutioni sententiam defendunt Vasquez 1,2, *disp.* 165, *cap.* 4. Suarez ubi proxime, *cap.* 15, et alii. Fundamentum Vasquez est. quoniam ad statum religiosum requiritur potestas clavium ; hæc autem non descendit ad Prælatos absque positiva Ecclesiæ concessione, et approbatione. Sed principium a Vasquio assumptum falsum est, ut *num. seq.* ostendemus.

Dilaun- Suarez vero probat, requiri approbatio-
tar. nem positivam speculativam; quia nequit
dari status religiosus absque aliquibus spe-
cialibus observantiis, sicut neque substan-
tia absque accidentibus: in designatione
autem prædictarum observantiarum posset
error committi: ergo ne detur, opus est,
quod Ecclesia judicet de illis, et positive
censeat talem statum honestum, ac rectum

esse. Sed hoc fundamentum facile diruitur: tum quia modo non loquimur de statu religioso ut applicato, aut determinato ad hunc, aut illum vivendi modum; sed de illo secundum essentiam considerato, quo pacto solum dicit vota, et traditionem in obsequium Dei, quæ nulla speculativa approbatione extrinseca indigent, cum sint approbata a Christo Domino. Tum etiam, quia falsum est, non posse dari statum religiosum absque designatione specialium observantiarum; nulla quippe repugnantia apparet in eo, quod quis sil verus religiosus emittendo tria substantialia vota, et tradendo se in manibus Prælati absque designatione peculiarium observantiarum, cum solo proposito faciendi ea, quæ ad observanda tria vota necessaria videbuntur; sicut de facto sunt aliqui veri Religiosi absque regula determinante ipsis jejunia, et alias asperitates corporales; sed solum disponente, quod de his assumantur, quæ ITælati, et subditus expedire judicaverint, ut constat ex dictis *tract. præced. disputat. 5, num. 176.*

Probat deinde Suarez requiri approbationem practicam, quia ut detur status religiosus, requiritur acceptatio ex parte superioris; et ut hæc valida sit, debet superior habere potestatem acceptandi : hanc autem non habet, nisi ab Ecclesia : ergo requiritur ad statum religiosum, quod Ecclesia prebeat facultatem acceptandi vota religiosorum, quod absque approbatione practica non sit, ut ex se liquet.

Sed neque hoc motivum valet, quoniam godo nec actus acceptandi religiosam professionem, nec ea, quæ ad illum per se sequuntur, petunt ecclesiasticam jurisdictionem, seu potestatem proprie dictam; unde acceptare potest talem professionem fœmina, laicus, et excommunicatus, licet talem jurisdictionem non habeant, ut bene probant Basilius Pontius *lib. 7. de Jfalr. cap. 15, Est num. 22. Sanches lib. 5 Summx, cap. 4,^«» | num 78 et 79, Castro Palao torn. 3, tract. 16. disp. 2, punct. 3, num. 14, et alii. Unde ex vi illius motivi minime infertur, quod ad statum religiosum requiratur practica Ecclesiæ approbatio.*

26. Dicendum est secundo, ad **stalum**I
religiosum secundum essentiam considera- |
um non requiri potestatem clavium. Sic |
docent Ires Auctores proxime relati, et alii. |
Probatur ratione, quia status religiosus |
secundum essentiam consideratas constat |
tribus

tu! I. Iribus votis essentialibus, traditione, et ac-
OT-a reptatione Dei nomine facta: aed hæc om-
nia fieri valent absque potestate clavium:
hæc ergo non est necessaria ad statum re-
ligiosum secundum essentiam considera-
tum. Probatur minor, quia si requireretur
illa potestas, maxime ad acceptandam tra-
ditionem hominis; ad id autem non requi-
ritur: tum quia ad id sufficit alia facultas,
sicut ad acceptandum alias donationes;
quæ facultas quantum ad hunc effectum
potest dici utcumque spiritualis, et quia est
ex approbatione Christi instituentis statum
religiosum, et quia est in ordine ad spiri-
tuale finem. Tum etiam, quoniam fœ-
mina, laicus, et excommunicatus sunt ca-
paces acceptandi traditionem, seu profes-
sionem religiosam; ii autem non habent
potestatem clavium.

Confirmatur primo, et declaratur ampli-
us, quia pro tribus effectibus posset hu-
jusmodi potestas desiderari ad statum re-
ligiosum. Primo, ut actu instituatur, et
erigatur religio : secundo, ut homines in ea
admittantur, ipsique incorporentur : tertio,
ut religio gubernetur. Sed ad nullum ho-
rum est per se necessaria. Ergo potestas
clavium non requiritur ad statum religio-
sum, si secundum essentiam consideretur.
Probatur minor quoad omnes partes, quia
in primis potest status religiosus erigi, et
ad exercitium reduci absque ullo actu po-
sitivo Ecclesiæ, ut *num.* 24 statuimus,
atque ideo absque actu sive exercitio potes-
tatis clavium : ergo talis potestas non requi-
ritur ad erectionem status religiosi. *Deinde*,
actus acceptandi vota, et traditionem non
est actus jurisdictionis ecclesiastica?, sed
alterius potestatis a Christo approbatæ, ut
proxime dicebamus : ergo ad effectum ac-
ceptandi vota, et traditionem non requiri-
tur potestas clavium. *Denique* ad guber-
nandum subditos religiosos non requiritur
jurisdictio ecclesiastica, sed sufficit potestas
dominativa, et œconomica, qualem habet
pater in filios, et dominus in servos; ea
quippe sufficit ad imperandum, coercen-
dum, puniendum, et ad irritandum infe-
riorum vota ; et hoc modo Abbatissæ guber-
nant de facto moniales: ergo ad gubernationem
status religiosi potestas clavium
non est necessaria.

27. Confirmat secundo hanc resolutionem Basilius Pontius ex antiquo Monachorum more, et quia rem optime declarat, placet ejus verba transcribere. « Mere laicus po-

test esse Prælatu religionis, et olim ita erat; et aliunde vocabant presbyterum, qui sacra faceret, ut multis testimoniis confirmari posset: satis tamen sit allegasse Gregor. Magnum lib. 3, epist. 18, de quo iterum nonnulla statim. Cum ergo religionis status constare possit Prælato exisistente mere laico, cui pleno jure subiecti monachi sint, non est cur dicatur eam jurisdictionem derivari ex potestate clavium. Unde et in lege naturæ, quod multi concedunt, statum religionis esse posse, nihil est quod impediatur. » Et post pauca addit: « Idque constat tum in monialibus, quæ vere religiosæ sunt, et tamen earum Abbatissa potestatem excommunicandi non habet. Tum etiam, quia primis seculis Monachismus non constabat clericis, ut manifestissimum est: et D. Benedictum clericum non fuisse, sicut nec B. Franciscum, asseruit expresse D. Bonavent. in expositione reg. cap. 7, nec est aliquod fundamentum in regula D. Benedicti, unde oppositum colligatur. Quod enim aliquando propter delicta repellat a communione reliquorum Monachos, non ea excommunicatio est, quæ censura ecclesiastica censetur; sed separatio quædam a communione. et convictu, et mensa per aliquot dies: veluti si pater, ut filium puniat, ingressu cubiculi sui interdicit, cujusmodi multa reperies apud Basilium in animadversionibus ad Canonicos, et Canonicas. Nec vero obest Benedictum prædicatoris exercuisse munus; id enim divina revelatione factum est ob eximiam viri sanctitatem, ut asserit Augustinus Anconitanus in Summa de potest. Eccles. quæst. 99, art. 1, in corp. etc. » Hæc prædictus Author, quibus quantum attinet ad sacerdotium sanctissimi Patriarchæ Benedicti, non plane subscribimus (licet idem affirmant Suarez saarez. torn. 4 de Belig. lib. 2, cap. 1, num. 3, et Bellarm. lib. 4 de Sacram. Ev. ch. cap. 4), quia oppositum docte suadet S. Victores lib. I, cap. 3, prxl. 3. Sed principium, quod Basilium assumit (quidquid de exemplo sit), satis constat ex cap. /line est, 16, q. I, ibi: « Monachos vero usque ad tempus Eusebii, Zozimi, et Syricii, Monachos simpliciter, et non Clericos fuisse, Ecclesiastica testatur historia. »

28. Oppositam nostræ sententiæ opinio-s^amen-
nem docent Suarez *tom. 3, de Beligione*,
cap. 18, Vasquez *ï, 2, disp. 165, cap. 1, ets*“et

reseos damnati fuerunt, et secta eorum reprobata, ut scribit Abbas Urspergensis in Chronico anni 1212. Illi veropostmodum, idest tempore Innocentii III, Sedem Apostolicam adeuntes diu institerunt, ut idem Author ait. ut reconciliarentur, et religio eorum confirmaretur; nec tamen impetrarunt. Inde igitur factum est, ut B. Franciscos, et B. Dominicus volentes similiter novos ordines instituere, et metuentes ne sibi accideret, quod videbant accidisse Waldensibus, noluerunt confidere suo iudicio, sed a Pontifice confirmationem petierunt, et impetraverunt. Paulo autem post in Concilio Lateranensi Generali considerans Innocentius III, periculum, quod imminebat Ecclesiæ, si unicuique liceret novam religionem excogitare, prohibuit ne deinceps ullus novus Ordo institueretur, nimirum sine approbatione Apostolicæ Sedis, ut habemus cap. final, de relig. domibus. Quod decretum renovavit Gregorius X in Concilio Lugdunensi, ut habemus cap. unico, de relig. domibus in Sexto. Atque hinc coepit esse necessarium, quod antea erat liberum. « Et quod nostra attinet, addit idem Cardinalis in sua Chronologia : « Ordo Carmelitarum confirmatur ad Alexandro III, anno 1180. Hem ab Innocent. III, anno 1199, « Item ab Honorio III, anno 1216. » Quod adnotamus propter Bordonum *loc. cit.* ubi affirmat Ordinem Carmelitarum non obtinuisse confirmationem, nisi ab Honorio III. anno 1226, in quo vehementer fallitur. Sed de hoc iterum dicemus *disp.* 3, *num.* 1-10.

DUBIUM IV.

«*ei quomodo differat professio per vota simplicia, et professio per cola solemnia.*

33. Quaestionem aggredimur obscuram, quam aliquorum prolixitas reddidit obscuriorem. Et a limite forsan Lector notabit, quod illam proponamus sub aliis terminis, quam proponi solet; communiter enim inquiritur. *In quo, aut qualiter differant vota simplicia, et solemnia.* Sed quod sic fecerimus, causa fuit nos in præsentem agere de votis, quatenus statum religiosum constituunt; vota autem simplicia sub hac tantum expressione non concernunt necessario religiosum statum, sed valent ab eo sepa-

rari, sicut et a traditione. Professio autem utrumque concernit; unde difficultas comparans vota religiosorum, vividius proponitur sub professionis vocabulo. Præsertim cum juxta vulgarem loquendi modum, emissio trium votorum simplicium cum aliqua traditione dicatur *professio simplex*, et emissio trium solemnium votorum appelletur *professio solennis*. Accedit etiam, quod si præcise fieret comparatio inter vota solemnia, et vota simplicia, nihil superisla addendo, facillima esset dubii resolutio; pervium quippe esset respondere, vota simplicia solum importare promissionem castitatis, paupertatis, et obedientiæ; solemnia vero addere traditionem personæ voventis factam Deo in religione; satisque ex hoc parte distingui, et alias originate differentias, et proprietates. Et sic antiquiores. qui vota simplicia constituentia statum religiosum non cognoverunt, facile illa distinxerunt a solemnibus, recognoscentes differre ex natura rei, sicut differunt promissio, et donatio. Sed post Constitutionem Gregorii XIII (cujus meminimus *num.* 8,) declarantis, et diffinientis emitentes tria vota simplicia in sacra Societate Jesu esse vere, et proprie religiosos, nequit ex illo capite differentia inter hæc vota assignari; quia vota simplicia emissa in Societate etiam important traditionem; aliter enim non constituerent vere religiosum, cura traditio necessario requiratur ad constituendum religiosum statum, ut cum Suarior, et aliis statuimus *num.* 9.

34. Et hinc oritur difficultas hujus dubii: si enim cum aliquibus antiquis dicatur, & differentiam in eo constituendam esse, quod professio solennis fit in publico, secus vota simplicia, facile refelletur; quia potest dari votum substantialiter solemnne absque publica, et externa solemnitate. ut si duo tantum sint, unus promittens, et alter acceptans nomine Ecclesiæ, habensque ad id legitimam potestatem, ut constat *ex cap. Porrectam, de Tlegul.* Et e contra potest dari votum habens externam publicitatem. quod simplex sit, ut constat *ex cap. Per tuas, de voto.*

Si autem dicatur, distinctionem sitam esse in eo, quod vota solemnia fiunt cum quadam consecratione, seu benedictione, non autem simplicia, ut significare videtur D. Thom. in hac 2, 2, q. 88, art. 7, 9 et 11, facile etiam impugnabitur; quia ad constituendum solemniter professum, non requiritur

ullius exterior, et ceremonialis consecratio. «ut benedictio; undò in aliquibus Religionibus non fit. Quod si fiat in aliis, solum est invocativa, ut Deus profiteatur! specialiter assistat, ut cum Episcopus benedicit populum, aut mensam. Nec D. Thom. constituit solemnitem professionis in hac ceremoniali benedictione, ut *num.* 95 videbimus.

Quod si dicatur, solemnia vota distingui simplicibus per hoc, quod solemnia inhabitant ad contrahendum matrimonium, illic subsequens post illa matrimonium nullum sit, quia vi destituuntur simplicia, minime satisfacit: tum quia cum hoc prædicalum sit negativum, debet ex parte votorum solemnium assignari aliud positivum in quo fundetur, quodque sit ratio dirimendi matrimonium; et hoc investigamus. Tum quia dirimere matrimonium non est essentia, aut primum prædicatum voti solennis, sed tantum effectus: qui effectus potest etiam attribui per Ecclesiam aliquibus votis simplicibus, ut de fado accidit in his, quæ emittuntur in Societate.

Si vero ad hæc superanda dicatur, professionem simplicem, et solemnem differre iolum jure ecclesiastico, quatenus Ecclesia illi attribuit vim dirimendi sequens matrimonium, quem non dat omnibus votis simplicibus; et similiter determinat, quod professio solennis dissolvat præcedens matrimonium ratum, non consummatum, quod nullis votis simplicibus etiam in Societate emissis hactenus attribuit: contra hoc est, quod vota solemnia jure divino dissolvunt matrimonium ratum non consummatum, ut ostendimus infra a *num.* 67, et eodem jure divino, et naturali dirimunt sequens matrimonium, ut a *num.* 77, dicemus; quod minime habent vota simplicia, ut omnes concedunt: ergo oportet, quod distinguatur plus quam jure ecclesiastico.

Denique si dicatur, hujusmodi vota, et professiones illis factas distingui ex natura rei a jure divino: obstant Bonifacius VIII, in cap. Cnico, de voto in 6, et Gregorius XIII, in Const. Ascendente Domino, qui palam affirmant, *solennitatem voti ex sola apostolice constitutione esse inventam*. Ergo dici non valet, quod votum solemnne distinguatur a simplici ex natura rei, aut jure divino.

Hæc sunt quæ præsentem quæstionem

reddunt difficilem, in qua resolvenda, omnis pluribus dicendi modis obscuritatem materiæ addentibus, breviter, et perspicue (quantum fieri valet,) procedemus.

Vera D. Thomæ sententia defenditur.

35. Dicendum est professionem per vota coneesimplicia, et professionem per vota solemnia distingui ab intrinseco, ex natura rei, et jure divino. Illa D. Thom. locis infra re-D- Tito. ferendis, et omnes antiquiores, qui asseruerunt eandem distinctionem inter vota simplicia, et solemnia, quia licet eorum tempore vota simplicia non deservebant professioni in ordine ad constituendum religiosum statum; tamen eorum fundamentum fuit, quod in votis solemnibus religionis interveniebat omnino perfecta hominis traditio, quam non importabant vota simplicia: hujusmodi autem motivum etiam urget, facta comparatione cum volis simplicibus deservientibus statui religioso ex Ecclesiæ statuto; quia nulla vota simplicia important omnino perfectam hominis traditionem, ut infra declarabimus. Ex antiquis ergo (qui ante constitutiones Gregorii XIII scripserunt,) tenent cum D. Thom. hanc sententiam B. Albertus, quem refert, et sequitur Sylvester *verb. Votum* 4, *quxst.* 5, D. Bonavent. Durandus, et Richardus, quos refert Sanchez *lib. I, de Matrimon. disp.* 25, *num.* 1. Capreol. in 4, *dist.* 33, *quxst. unica*, Capreol. *art.* 1, ubi Deza *art.* 3, Turrecremata in *cap. Presbyteri, dist.* 27, Raynerius *verb.* Rayner. *Votum, cap.* 8, § 1, et *verb. Continentia, cap.* 6. Victoria in *relect. de potest. Papæ, num.* victor. 1 ad 1, Calharinus *lib.* 1 annot. in *Cajetan. C*ct' num.* a fol. 512, Petrus de Soto *lect.* 5, de soto. *Matrim. circa finem*, Dominicus Soto in 4, *dist.* 38, *quxst.* 2, *art.* 1, cl 2, et *lib. I, de justitia, quxst.* 2, *art.* 5, et alii plures. Sed post illas Gregorii XIII constitutiones (ut omnis prorsus scrupulus amoveatur,) sic sentiunt ex recentioribus Ledesma de *matrimon. quxst.* 53, *art.* 2, post G, *prob. et in resp. ad* 5 et 6, et latius in *Summa*, 2 p. *tract.* 10, *cap.* 6, *dub.* 1 et 2. Nuno in *addit. ad* 3 p. *quxst.* 9, *art.* 2, *dub.* 3. *conci.* 5, Texeda *lib. I, tract.* 1, *control.* 1, et Texeda *tract.* 3, *controlov.* 12, Gravina *torn. u/L pr.rs-Gravina. cript. controlov. ult. q.* 4, *artic.* 4, a fol. 297, s^o TLo*. Joannes a S. Thom. in *tract. de approb. doct. D. Thom. disp.* 4, *art.* 3, *proposit.* 13,

Jeunes ei in 2. 2. *quxst.* 88, disp. 29, artic. 5, Joannis Negrethi in *locum supra citat.* c. xffet. Nicolaus Coeffet. cun/πi *Spalatensem de Re-Aragou. publico Christ. part.* I, lib. 2, cap. 12, Arasvjledit' 8on -> '· 9HT>l' 88> *urlic.* 7, et 11, Sylvius Hefiri. *ad eadem loca, Valentia disp.* 6, *quxst.* 6, *punct.* 5, et *disp.* 10, de *Malrimon. quasi.* 5, *punct.* 3, Henriquez *lib.* 12, cap. 5, num. Cwoejo. 3, et 4, N. Cornejo *de Matrimon. tract.* 6, *ta^Crur disp.* dub. 9, Joannes de la Cruz *de statu relig. lib.* 1, cap. 2, dub. 3, § *Ex dictis.* HwUt,° Thomas Hurtado *tom.* 2 Vanar. *tract, ult-Jtariin. résolut.* 2, .Martinez de Prado *tom.* 2 *Moral, cap.* 31, § 3, qui pro eadem sententia refert Lopez, Mirandam, Vegam, Sayrum, Man. Rodriguez, Hieronym Rodriguez, Machado, Covarruviam, Mathienzo, Gutierrez, et Zunigam. Quibus addimus Hlustriss. Arauxo *in selectis, trad.* 2, *quastione* 19, num. 17. Labat *tom. ult. disp.* 6, dub. 8, Gonet *de Matrim. disp.* 5, artic. 4, et *disp.* 8, art. 2.

abny-° 30. ^ri,hatur primo ex D. Thom, in hac toriue. 2, 2, *quastione* 88, *articulo* 7 ad 1, ubi ait : v. ¶!° « Votum solemne habet fortio-rem obligationem apud Deum, quam votum simplex. a Et in 4, *didind.* 38, *quastione* 1, *articulo* 1, *quasiunc.* 2 in corp, inquit : « Divisio illa voti in privatum, et solemne, « est divisio totius potestativi in partes, « cujus perfecta virtus est in una suarum « partium ; in aliis autem quaedam ipsius « participatio, sicut anima dividitur in rationalem, sensibilem, et vegetabilem, a Virtus autem voti est obligatio, quæ quidem virtus est complete in voto solemn-« cujus obligatio in nullo casu irritari potest ; sed est incomplete in voto privato, » cujus obligatio in aliquo casu irritatur. » Et *quodlib.* 3, *artic.* 18, postquam statuit, quod votum simplex, et solemne habent diversos effectus, subdit : a Hujus autem « diversitatis ratio est. quia votum solemne « habet promissionem cum quadam traditione, etc. Votum autem simplex habet a promissionem sine traditione. » Et *quodlib.* 8, *arlic.* 10, ait : « In voto simplici est « sola promissio. In voto autem solemn-« simul promissio, et collatio, n Et *respons.* ad arg. unie, addit : « Ratio in contrarium adducta falsum supponit, scilicet « quod per votum simplex aliquis det corpus suum Deo ; non enim dat, sed promittit. » Similia habet *quodlib.* 10, *artic.* 11, et in hac 2, 2, *quastione* 189, *articulo* 2 ad 1, et aliis pluribus locis. Ex

quibus palam constat, Angelicum Ductorem in ea fuisse sententia, quod votu simplicia, et solemn-ia distinguuntur non solum ex statuto Ecclesial, sed etiam per praedicata intrinseca, et ex natura rei, et jure divino : eadem autem est ratio de professione simplici, et professione solemn-ia, quæ illis volis fiunt, ut ex dicendis constabit. Et quia Adversarii ut plurimum id recognoscunt, ab eo amplius demonstrando supersedemus. Præsertim cum ea, quæ dubiis sequentibus dicemus, a fortiori convincent, quod ita senserit D. Thom.

37. Probatur secundo ratione, quia pro-fo. fessio per vota simplicia, sive istorum votorum emissio, et professio per vota solemn-ia, habent ex natura sua, et jure divino effectus diversos : ergo hujusmodi professiones differunt ex natura rei, et jure divino. Consequentia est evidens, quoniam diversitas effectuum revocatur in diversitatem causarum, et principiorum; atque ideo opus est, quod si principia ex natura sua, et jure divino inferunt effectus diversos, differant ex natura sua, et jure divino. Antecedens autem probatur : tum quia vota solemn-ia jure divino dissolvunt matrimonium ratum non consummatum, ut ostendimus *dub. seq.* quod minime habent vota simplicia : unde per vota simplicia, quæ alumni sacrae Societatis post biennium emittunt, non dissolvitur matrimonium ratum, quod prius contraxerant. Tum etiam, quia vota solemn-ia ex natura sua, et jure divino dirimunt subsequens matrimonium; quod non convenit votis simplicibus, ut ex se constat. Et sic Vasquez 1, 2, *disput.* 165, *cap.* 7, num. 74, inquit : a In nostra « Societate ante editam extravag. Gregorii « XIII. quæ incipit Ascendente Domino, ii a qui tria vota simplicia post biennium a emittebant, erant vere, et proprie religiosi traditi in jurisdictionem Praelati; « et tamen eorum matrimonia postea inita a firma, et valida manebant, ita ut traditio « facta per tria illa vota dissolveretur, et « qui erat vere religiosus, deinceps fieret « per matrimonium vere secularis; in ipsa « vero extravag. jure ipso Ecclesiae prædicti religiosi ad matrimonium inhabiles « facti sunt, etc. » Tum denique, quis professio solemn-ia constituit religiosum in statu omnino immobili, ita ut nec Summus Pontifex possit in ejus votis dispensare, vel illum ad vitam secularem reducere, ut *dub.* i ostendimus ; quod non competere votis

volis simplicibus omnes concedunt. Habent tnoproducta vota ex natura sua, et jure divino effectus longe diversos.

j., 38. Confirmatur primo; quia emissio ^votorum simplicium, etiam in Societate, an non constituit personam incapacem dominii conservandi, et acquirendi, ut concedit Suarez *tom.* 3 *dr Relig. lib.* 2, cap. 12, n. 15, et constat ex bulla Gregor, sæpe relata, in qua dicitur, alumnos Societatis post prima rota simplicia esse vere religiosos cum retentione dominii : sed professio solemn-ia « natura sua, et jure divino constituit religiosum incapacem omnis dominii rorum temporalium : ergo professio simplex, et solemn-ia habent ex natura sua, vel jure diverso effectus. Minor, in qua potest esse difficultas, probatur *ex cap. Cum dmonasterium, de statu monach.* ubi Innoc. III inquit : « Abdicatio proprietatis, : sicut et custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachal!, ut contra eam ; nec Summus Pontifex possit licentiam ; indulgere. » Posset autem Pontifex in voto paupertatis dispensare, si professio solemn-ia solo jure Ecclesiastico constitueret religiosum incapacem dominii relinendi, et acquirendi : ergo professio solemn-ia non solo jure ecclesiastico, sed divino etiam, et I natura sua præstat illam incapacitatem.

I'' Nec potest dici (et est verosimilior alii- l' quorum responsio, relictis aliis palam falsis, aut improbabilibus), in *didō cap.* per l' *hp'uprietatis.* non intelligi dominium directum, sed utile, sive usum, et administrationem bonorum absque licentia Prælati. ! Tum quia *proprietatis* secundum regulas j' aris significat dominium directum, *leg.* j' ii procurator, II. de acquirend. rer. do- l' min. leg. Si tibi, vers. Dominium proprietatis, ff. quibus modis ususfructus i' amit. » Unde Juristæ vulgariter docent l' *proprietatem esse* apud illum, qui habet dominium directum, non vero penes illum, qi: habet dominium utile, ut videri potest k apud Tuschum *pradic. conclus. tom.* 6, lit.

** *P. conclus.* 918, et Barbosam *variar. appel.* num. 3. Ergo in canone allegato *abdicatio proprietatis* perperam trahitur ad significandum usum præcise, vel administrationem bonorum. Tum etiam, quia Pontifex loquitur de voto solemn-ia paupertatis, per quod aliquis fit omnino perfecte pauper ; hujusmodi autem votum dicit abdicationem non solum administrationis independentis ab alio, sed etiam dominii directi, juxta il-

lud Christi Domini, Maith. 19 : *Si vix per-* Matih. 19. *edus esse, vade, et vende omnia, qua habes, et da pauperibus.* Venditio enim, et donatio tollunt a vendente, et donante non solum usum licitum rei, sed etiam dominium ejus directum, illudque transferunt in emptorem, et donatarium, ut ex se constat. Ergo paupertatis votum, quando est omnino perfectum, sive solemne, importat abdicationem, non solum usus, sed etiam dominii directi. Tum denique, quia votum omnino perfectum, sive solemne paupertatis. de quo loquitur Pontifex, excludit a religioso denominationem veri domini, et præstat denominationem pauperis simpliciter talis ; ad hujusmodi autem effectus non sufficit sola abdicationis usus, sive administrationis : sed insuper requiritur abdicationis dominii directi. Pupillus enim, quandiu sub tutore est, non habet liberam administrationem bonorum ; et tamen non est vere pauper, sed dominus, ut dicitur *ad Galat.* 4, eo ab Gal. quod retinet directum dominium. Abdicatio ergo proprietatis, de qua agebat Pontifex, non solum dicit abdicationem liberæ administrationis independence a voluntate superioris, sed etiam abdicationem dominii directi.

Confirmatur secundo, quia emissio simplicium votorum, sive professio simplex, talis naturæ est. ut per eam non extinguantur, sed ad summum suspendantur vota ante illam in seculo facta : e converso autem professio solemn-ia talis naturæ est, ut non tantum suspendat, sed etiam omnino extinguat omnia vota præcedentia : ergo hujusmodi vota habent ex natura sua, aut jure divino effectus valde diversos. Consequentia patet, et antecedens quoad primam partem concedit Suarez ubi supra *lib.* 6, SBar- *cap.* 14, n. 20, ubi ait : « An vero de facto « cætera vota in Societate per vota post σ biennium emissa sint extincta, vel tantum suspensa, in tract, ult. de Societate « dicemus. Nunc breviter supponimus non « extingui. sed manere tantum suspensa « ipso jure, juxta decretum 128 primæ « Congregationis. » Secundam vero ejusdem antecedentis partem docent communiter Doctores, D. Thom. *quasi.* 88, *arlic.* D. Ttio. 12 ad 1, et *quastione* 189, *arlic.* 3 ad 3, Cajetan. *eisdem locis,* Sylvester *Votum* 3, cajetan. *quastione* 4, et *Votum* 4, *quastione* 3 et 7, Covarruvias in *cap. Quamvis pactum,* l Solo. *part.* § 3, num. 4, Soto 7 *de justitia, quastione* 4, *articulo* 3, et alii plures. Et facile

ostenditur lum λγ *cap. Scripturæ, de v to* ibi : « Reas fracti aliquatenus non habetur, « qui temporale obsequium in perpetuum « noscitur religionis observantiam com- α mutare. » Tum etiam ratione Divi Thomæ, quia alia vota sunt de particularibus operibus, professio autem solemnns est de tota vita hominis absolute ; et ideo in illa cætera alia includuntur sicut particularia in universali, ita ut fiat eminens, et supereminens commutatio. Quod extendit Angelicus Doctor ad votum simplex religionis strictioris, commutatur enim, et extinguitur per professionem solemnem in minus perfecta religione, ut tradit *quæstione* 189, *articulo 8 ad 3*, his verbis : i Votum « solempne, quo quis obligatur minori religioni, est fortius votum, quam votum « simplex, quo quis astringitur majori religioni. Dost votum enim simplex, sicon- « traheret aliquis matrimonium, non dimereretur, sicut post votum solempne. Et « ideo ille, qui jam professus est in minori « religione, non tenetur implere votum « simplex, quod emisit de intrando religionem majorem. » Cum ergo simplex professio, sive simplicium votorum emissio habeant ex natura sua, vel jure divino tam diversos effectus, sicut hactenus expendimus (omissis etiam aliis, qui expendi possent), sequitur quod prædictæ professiones differant ex natura rei, vel jure divino, et non præcise jure ecclesiastico.

■Expea- 39. Probatur tertio eadem assertio dete- a'lu gendo simul primam radicem hujus diver- nio. sitatis, et effectuum qui illam supponunt, indeque oriuntur; quoniam professio simplex, et solemnns habeant prædicta intrinseca, per quæ ex natura rei distinguantur : ergo sic differunt inter se, et non præcise jure ecclesiastico. Consequentia patet, et antecedens suadetur ; nam, ut supra *num.* 36 vidimus ex Divo Thoma, vota simplicia solum sunt promissio ejus, quod sub voto cadit; professio autem solemnns supra illam promissionem addit donationem, et traditionem, qua homo se dat, et consecrat Deo in religione ; constat autem, quod promissio, et donatio, seu traditio differunt ex natura rei, et per propria prædicta intrinseca : ergo professio simplex, et solemnns habent prædicta intrinseca, per quæ ex natura rei distinguantur.

Ethn- Respondebis, hoc argumentum ex æquiva- gio-ji. vocatione procedere, et nihil evincere ; quoniam in præsentī non agimus de votis

simplicibus secundum se acceptis, et præcise a constitutione status religiosi, quo pacto solam promissionem important; wd agimus de illis, quatenus statum religiosum constituunt, ut accidit in illis, quæ in Societate post biennium emittuntur : quo modo non solum dicunt promissionem, sed etiam traditionem; aliter enim non constituerent statum religiosum, cum traditio de ejus essentia sit, ut constat ex dictis *num.* 9 et 33. Factu autem hoc modo comparatione, nihil est per quod vota simplicia, et vota solemnna ex natura rei in prædicalis intrinsecis distinguantur; nam si in solemnibus interveniunt promissio, et traditio, etiam interveniunt in simplicibus.

■10. Sed hæc responsio facile evertitur, manifestando amplius robur rationis nostræ, et differentiam inter prædictas professiones, tam in ratione promissionis, quam traditionis; quia promissio, quam importat votum, solempne, est promissio omnino absoluta, tam ex parte subjecti, quam ex parte objecti; promissio vero, quam importat votum simplex, est limitata, et conditionata ex parte objecti ; unde etiam habet modum conditionatum ex parte subjecti respective ad objectum, quod promittit. Deinde in votis solemnibus adest perfecta, et absoluta acceptatio ex parte religionis, cui etiam commensuratur perfecta, et absoluta traditio ex parte religiosi : quod non sic accidit in votis, aut professione simplicibus. cum religio non acceptet hominem omnino absolute, et sine ulla prorsus conditione, sed cum restrictiōne ad rationabile placitum superiorum : cui acceptationi proportionatur traditio ex parte religiosi, atque ideo non est omnino absoluta. Ergo sive professio solemnns comparetur advola simplicia secundum se accepta, sive ad eadem ut pertinent ad statum religiosum, semper occurrunt prædicta intrinseca satis diversa, per quæ ex natura rei distinguuntur. Consequentia manifeste deducitur ex præmissis : iste vero, quantum ad id. quod dicunt de votis solemnibus, aut solemnibus professione, sunt certæ, et communes apud Theologos, et Canonistas. Et quantum ad id, quod dicunt de simplici professione, aut votis, patet ex his. quæ de facto contingunt in votis simplicibus nunc constitutibus statum religiosum, et refert Vasquez *disp. cit. c.* 8, *n.* 8-1, his verbis : « Respon- « deo hæc nostra vota non esse solemnna, « non defectu solius externæ formæ in regula

gula præfinitæ, neque ex eo, quod non t fiant publice; sed quia non emittuntur, < neque admittuntur ea intentione, ut sint j ex parte voventis, el acceptantis perpetua. Idque confirmatur ex illa Extravag. < Ascendente Domino, n. 10, antemedium, i abide coadjutoribus temporalibus dicil- < lar, eos admitti in gradu coadjutorum < formatorum per tria vota publica, non tamen solemnna. Quare vero ea non sint j solemnna, licet sint publica, ostendit « Pontifex his verbis : sed tum ex constitutionum præscripto, tum ex voventis, < ei emittentis intentione simplicia. Atque i hoc est, quod dicitur in 5 part, nostrarum constitut. cap.-1, in declarat, lilt. A, « nempe vota facta a coadjutoribus formilis non esse solemnna, sed simplicia, licet « nulli adsint quando emittuntur. Sub- « jangitur vera ratio hoc modo : Quando- < quidem intentio emittentis, et admittentis i lis juxta traditam a Sedo Apostolica facultatem hæc est, ut neque emittantur, < neque admittantur ut solemnna. Hoc est, » sint solum perpetua ex parte voventis, i non autem ex parte Societatis admittentis. Cumque perpetuitas ex utraque parte < requisita sil ad solemnnalem, ex hoc fit, < ut vota illa non sint solemnna, sed simplicia. Nam si essent ex utraque parte » eodem modo perpetua, ut diximus, essent < sane solemnna. Nunc autem ita emittuntur vota ab scholasticis et coadjutoribus < nostris, ut sub conditione quadam in i nostris constitutionibus expressa, quæ « initio ingressus omnibus manifestatur, « emittantur, ideoque solemnna non sunt, » etc. » Deinde *numero* 86 addit : « Quare « quicumque emittunt tria vota scholasticum, vel coadjutorum post biennium < probationis, ea intentione emittunt, ut « ea tria, quæ vovent, promittant se servaturos in Societate Jesu, et non absolute, hoc est, solum quandiu fuerint in < Societate ipsa. Si vero postea aliqua ex causa dimittantur, omnino extinguantur « prædicta vota eo ipso, quod e Societate » ipsi dimittuntur. Et ideo in formula votorum dicitur : » Voveo paupertatem, castitatem, et obedientiam perpetuam in Societate Jesu ; et deinde formula concludit : Omnia intelligendo juxta ipsius Societatis constitutiones. « Nempe ut si ille, qui vovet, postea dimittatur, ejus vota non « maneant. Id quod usque adeo verum est, < ut si Præpositus aliquem ex causa dirait-

teret, et vellet ut ille obligatus maneret u suis votis, revera non maneret; quia sub a ea tacita conditione vovit, quandiu Societas ipsum retineret. Quocirca Præpositus dimittens aliquem e Societate non a dicitur relaxare ejus vota, sed tollere a conditionem, sine qua vota non subsistent. Ideoque Gregor. XIII in bulla confirmationis Instituti nostri data opera « dixit, per dimissionem e Societate vota a ipsa cessare. Non dixit relaxari, sed cessare ; quia cessat conditio, sub qua nuncupata fuerunt, n Subdit præterea *num.* 90 : « Vota simplicianostre Societatis, quia « ex se non sunt perpetua ex utraque parte, sed solum ex parte voventis quandiu manserit in Societate, extringuuntur a quidem cum quis dimittitur ex illa, et ad a sæculum redit, vel transit ad aliam religionem, non commutatione, aut dispensatione, sed re ipsa ; quia cessat conditio. sub qua emissa sunt. Et ita supra « notavi non esse in manu Præpositi dimittentis aliquem ex Societate retinere a vota illius simplicia, quæ solum emisit « secundum nostras constitutiones pro eo tempore, quo maneret in nostra Societate, a Adde etiam, neque in manu Pontificis « hoc esse ; quia nullus potest obligari ratione voti, nisi prout ipse se voluit obligare. » Denique concludit numero 91 : « Porro vota simplicia emissa in nostra « Societate, cum solum emittantur sub ea « conditione, quandiu ille qui vovet, manserit in ea. non dicuntur ex utraque parte « perpetua : fieri etenim potest, ut absque « superioris dispensatione, et commutatione, ex sola intentione voventis eorum « obligatio extinguatur ; quia cessat conditio. sub qua emissa fuerunt. Quod sane « est contra perpetuitatem ipsorum. » Hæc omnia Vasquez, cui tanquam docto, et proprii Instituti gnaro fides adhibenda est. Illa vere plane evincunt professionem, sive (ut proprius loquamur) emissionem votorum simplicium consideratam tam in ratione voti, seu promissionis, quam in ratione traditionis, non esse omnino absolutam, et undequaque perfectam ; sed limitatam, determinatam, et conditionatam juxta qualitatem objecti promissi, et secundum intentionem se tradentium, atque acceptantium, unde habet, per quod intrinsece, et ex natura sua distingatur a professione solemnna, quæ est absoluta, et perpetua ex omni parte, ut omnes concedunt.

4L Ex hac radice ipsis votis simplicibus, solemnibus inlranea provenit majori ex parte diversitas effectum, quos supra recensuimus, quique recte considerati manifestant ipsius radicis indolem, et inter prædicta vota diversitatem. Quod enim solemniter professus sit incapax omnis dominii, et inhabilis ad matrimonium contrahendum, provenit ex eo. quod perpetuo, perfecte, et omnino absolute cum omnibus suis se tradiderit Deo in religione, ita ut holocausto, cujus nihil remanet, comparetur. (Ur> ex o Greg. recte observat D. Thom. yur. <L 186. art. 7. Et ex contrario principio vota simplicia non sortiuntur plures effectus, qui proveniunt ex solemnibus. Unde matrimonium ratum non dissolvitur per vota simplicia in sacra Societate emissa, ut Henr. Henriquez ipsius alumnus tradit lib. 11, cap. 8, num. 7. affirmans in marg. lift. D. idesse artum ex praxi Ecclesie. Cum tamen dissolvatur per vota mantellatarum (vulgo Beatas. o Tercera* vocant) quæ collegialiter vivunt, ut cum communi sententia docet Stoeber. Sanchez lib. 2, disp. 18, num. 4, imo et per vota matellatarum. quæ non collegialiter vivunt, ut docent Basilius Pontius lib. 9. cap. 8, num. 6, Leander de Matrim. disp. 5, quæst. 17, et alii. Deinde vota illa simplicia Societatis ante Gregorium XIII, non irritabant, seu dirimebant subsequens matrimonium. sed istud non obstantibus illis volis validum erat, ut refert Suarez tom. 3. de llelig. lib. 2. cap. 7, n. 15. Ipse vero Gregorius hoc impedimentum introduxit inhabilitando personas durante præcise voto, seu retentione in Societate, juxta ea quæ ex Vasquez proxime vidimus. Cum tamen vota solemnia dirimant subsequens matrimonium, non utcumque, sed jure naturali. et divino, ut Sanchez, Henriquez, Valentia Societatis alumni concedunt, et dub. 6 probabimus. Denique, ut alios prætermittamus, effectus ex illa radice provenit, quod emittentes simplicia vota in Societate retineant dominium directum rerum temporalium. Quod usque adeo verum est, ut si de prædictis rebus, incerto superiore, disponant testamento, aut donatione, aut renuntiatione, dispositio talis valida sit, ut ex eadem Societate affirmant Suar. tom. 4, de llelig. tract. 10. lib. 4. cap. 6, n. 12. Sanchez lib. 7 Sum. cap. 18, n. 28, Castro Palao torn. 3. tr. 1G, disp. 3. punct. 2, n. 7, Layman lib. 4 Sum. tract. 5, c. 7. Et eorum ratio est. quia tales religiosi retinent

dominium suarum rerum, et dispositio facta a vero domino tenet, nisi per aliquod jus irritetur. *Nullum autem*, inquit Castro Palao loc. cit. « est jus positivum, nec Canonicum nec Jesuiticum, quod talem a dispositionem irritam reddat. » Quod quam aliter se habeat in Religioso solemniter professio, evidenter constat ex dictis num. 38.

42. Ad hæc, vota solemnia constituunt Religiosum vere, et simpliciter professum: sed vota simplicia non constituunt Religiosum simpliciter professum: ergo hujusmodi vota habent per quod ex natura rei distinguantur. Major est certa, et minor ostenditur: tum quia votum solennizatur a per professionem expressam, vel tacitam « factam alicui de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis, » ut determinat Bonifacius VIII, in cap. unie, de voto, et confirmavit Joannes XXII, in sua extracant. Antiqui. de Voto: atqui vota simplicia non sunt solemnia. ut ex terminis liquet; et sic Gregor, in duplici illa sua Constitutione relata num. 8, declaravit vota in Societate post biennium emissa, licet faciant vere, et proprie religiosos, esse simplicia: ergo simplicia vota non faciunt Religiosum simpliciter professum. Tum quia religiosissima Societas non vocat professos, nisi eos, qui ultima vota solemnia emittunt; et domos, ubi ipsi specialiter habitant, vocat domos professoras, seu professorum; ergo signum est, quod alii emittentes vota præcise simplicia non sunt simpliciter professi.

43. Sed objicies hinc sequi, quod emittentes vota simplicia in Societate, non sint vere, et proprie religiosi: consequens est omnino falsum: ergo et antecedens; atque ideo oportet dicere, quod Religiosus fiat simpliciter professus per vota simplicia, Sequela ostenditur, quia Sixtus V, in motu proprio super dubiis ex priori constitutione emergentibus de admittendis ad habitum, et professionem religiosam (apud Cherub. in Dullar. tom. 2, pagina nobis 458>) § 12, inquit: « Quod autem attinet ad professionem, tam illegitimum, quam eorum, « qui post sexdecimum ætatis annum expletum regularem habitum susceperunt, « quia tunc vere, et proprie religiosi effici dicuntur, cum professionem emittunt: « declaramus, etc. » Quibus verbis significare videtur, non aliter fieri hominem vere, et proprie religiosum, quam emittendo professionem :

professionem : ergo si emittentes vota simplicia in Societate non faciunt professionem, saltem vere et proprie, sequitur quod talia vota emittentes in Societate non sint vere, et proprie Religiosi.

« Respondetur negando sequelam, quia Gregorius XIII, in Constitutionibus *num.* 8 relatis diffinivit emittentes tria illa simplicia vota in Societate esse vere, et proprie Religiosos. Et ad sequelæ probationem responderi potest, Sixtum V loqui attento jure antiquo communi, attenta etiam natura ipsorum votorum solemnium, per quæ professio fit. Sed non negat, quod aliter possit quis fieri Religiosus. Cui responsioni coherent quæ scribit Martinez de Prado *ubi supra, num.* 31, his verbis : « Referunt P. Petrus de Ribadeneira de instituto Societatis, c. 17 ad 3, et P. Thomas Sanchez tom. 2, lib. 5, in Decalog. c. 1, n. 23, « quod Cardinales Congregationis S. Inquisitionis una cum Sixto V, decrevere substantiam Religionis consistere regulariter in votis solennibus ; at posse Pontificem aliter indulgere, seu statuere. » Quod nos catholice fatemur recognoscentes eos, qui in sacra Societate emittunt tria vota simplicia, esse vere, et proprie Religiosos, sicut Gregorius XIII declaravit, et pro speciali assertionem statuimus *num.* 8. Sic etiam recognovit Illustriss. Arauxo, qui *loco citato, n.* 12, nonnullis contra hoc objectionibus occurrens, inquit : « Respondeo Jesuitas cum hujusmodi tribus votis simplicibus emissis esse non seculares simplices, nisi in actu primo, et potentia velat remota, quia dimitti possunt a Religione, et ad seculum redire ; sed esse vere Religiosos, etsi revocabiliter adstrictos, et obligatos obedientiæ, pauperum, et continentias perpetuas » (hoc est, illa perpetuitate, quam Vasquez *num.* 40 relatus nobis descripsit) ; « quos proinde juste potuit Summus Pontifex inhabilitare ad matrimonium, si ad seculum ex proprio motu redirent. Et licet habeant proprium, illud quidem habent per dominium impeditum quoad usum, quod sufficit ad salvandam veram rationem Religionis in statu imperfecto, et veluti invia, et tendentia ad perfectum. Abdicatio autem perfecta, scilicet dominii, actus proprietatis, et non tantum quoad usum, est de essentia status religiosi perfecti, » et consummati per professionem. » Sed de hoc infra iterum dicemus.

§11.

incidentis dubii decisio.

41. Ex dictis emergit difficultas circa^{®^®} qualitatem distinctionis inter professionem, sive emissionem votorum simplicium, et professionem solemnem. Ad quam difficultatem illi Authores, qui nobiscum sentiunt prædictas professiones distinguere ex natura rei, et ab intrinseco, et jure divino, communiter respondent prædictam distinctionem esse essentialem, professionemque dividere in diversas species. Ita Soto, Aragon, Bartholomæus de Medina, Emmanuel Rodriguez, et Corduba, quos refert, et sequitur Martinez de Prado *loco supra relato, n.* 58. Quod probant tum ex diversitate effectuum, quos vota simplicia, et vota solennia inferunt, et a *num.* 37 expendimus ; nam videntur manifestare diversitatem essentialem in causis, aut principiis, ex quibus sunt. Tum etiam, quia votum simplex solum est promissio ; in voto vero solenni intervenit traditio, seu donatio : constat autem promissionem, et actualem traditionem, seu donationem esse actus specie distinctos. Tum denique, quia ita docet Divus Thomas in 4, *distinet.* 38, D. Th. *quæstione* 1, *articulo* 2, *quæstionum.* 2. ubi ait : « Divisio illa voti in privatum, et « solenne. est divisio totius potestativi in « partes suas, cujus perfecta virtus est in « una suarum partium, in aliis autem « quædam ipsius participatio, sicut anima « dividitur in rationalem, sensibilem, et « vegetabilem. Virtus autem voti est obligatio, quæ quidem est complete in voto « solenni, cujus obligatio in nullo casu irritari potest ; sed est incomplete in voto « privato, cujus obligatio in aliquo casu irritatur. »

Ex qua doctrina valde consequenter inferunt Authores relati, violationem voti simplicis, et violationem voti sollemnis esse peccata specie distincta. Quod satis constat ex principio, quod supponunt, nempe ipsa vota distinguere essentialiter specificè. Et accedit, quod ille qui rem Deo præcise promissam in usus profanos converteret, et ille qui rem divino cultui actu donatam, et consecratam ad eosdem usus reduceret, committerent peccata specie distincta : constat autem, quod per votum simplex promittitur præcise homo : per vota autem solennia Deo traditur, et consecratur : ergo transgressio-

DE STATU RELIGIOSO.

nes prædictorum votorum sunt peccata specie diversa.

E converso autem omnes Authores *num.* 51 referendi, qui sentiunt vota simplicia, et vota solemnia non distingui ab intrinseco ex natura rei, aut jure divino, sed duntaxat jure ecclesiastico, consequenter negant distinctionem specificam inter prædicta vota. et inter peccata, quibus violantur. Quorum fundamentum est, quoniam utrumque votum secundum sua intrinseca consideratum tantum est promissio ; fit autem solemne per dispositionem Ecclesiæ, quæ aliquod votum solennizat dando ipsi vim ad dirimendum sequens matrimonium: sed hæc dispositio est quid accidentale, et extrinsecum. non varians, aut constituens species rerum : ergo nec prædicta vota differunt specie, neque peccata contra illa commissa ; et consequenter divisio voti in simplex, et solemne, non est divisio generis in species, sed subjecti in accidentia. Ad quam sententiam ex nostræ opinionis Authoribus nonnulli accedunt, ut Valentia, et Ledesma, qui inter prædicta vota non recognoscunt distinctionem essentialem, nisi ad summum desumptam ex subjecto, vel connotatis.

noda Clerque aulem dicendi modus, licet
nro probabilis sit, videtur cum minori distine-
resoin- l*one procedere, quam hic adhibere oportet,
tioDc. ut obscuritatem, et æquivocationem in re non parum gravi, et practica vitemus. Pro quo observandum est, plures comparationes fieri posse inter hæc vota ; nam in primis vota solemnia possunt comparari ad vota simplicia pure sumpta, id est, absque ulla actuali hominis traditione, quo pacto non constituunt statum religiosum ; ad hunc quippe requiritur traditio, ut statui-
mus *num.* 9, et satis palam supponit Gre-
xni' 80Γ. ^x^rava9- cit. ubi docet emittentes tria vota simplicia in Societate esse vere, et proprie religiosos, *quia per ea se actu Religioni tradunt, seque divino servitio in eu dicant* Vel vota solemnia comparantur votis simplicibus adjunctis traditioni, et constituentibus religiosum statum ; cujusmodi sunt illa, quæ in prædicta Societate post biennium fiunt. Quæ comparatio potest adhuc bifariam fieri, videlicet vel comparando inter se utraque vota adsequate sumpta, tam in ratione promissionis, quam in ratione traditionis : vel comparando illa præcise in conceptu promissionis. Et hoc posterius dupliciter adhuc fieri valet : primo

considerando nudum conceptum promissionis, et praescindendo ab omnibus, quæ concernere valet, saltem de connotato : secundo non ita præcisivo, sed quatenus in obliquo dicit traditionem, sine qua prædicta vota statum religiosum non constituunt, ut sæpius diximus.

•16. Si ergo comparemus vota solemnia WW. cum votis simplicibus nude sumptis, id est præcisis a traditione, et constitutione status religiosi, evidens, aut fere evidens nobis videtur, quod distinguantur specie essentiali. Et in hoc sensu primæ sententia? *numero* 44 relatae omnino subscribimus. Tum quia sic aperte docet D. Thom. loco ibidem citato ; loquitur enim de voto simplici, seu privato non constituyente statum religiosum ; nam S. Doctoris tempore non erat in usu, quod quis fieret vere religiosus per vota simplicia : sed id postea contigit in Instituto sacrae Societatis Jesu. Tum etiam, quia in votis simplicibus ita acceptis solum intervenit promissio; in votis autem solemnibus adest simul traditio. qua quis se Deo donat in religione, et fit specialiter ejus, atque spirituale mancipium : sed actus traditionis est actus specie distinctus a nuda promissione, ut patet in matrimonio sponsalibus comparato : ergo vota simplicia, et solemnia distinguuntur essentialiter specificè.

Hinc colligimus actus, quibus vota sic accepta violantur, esse peccata specie distincta. Quod facile constat ex proxime dictis, et explicatur amplius ; quoniam qui peccat contra votum simplex castitatis, peccat contra religionem, seu fidem Deo debitam ratione voti ; sed qui violat votum solemne. non solum agit contra religionem, sed etiam contra justitiam, quippe qui corpus Deo traditum et consecratum atteri tradit in turpem usum, sicut qui corpus per matrimonium uxori traditum dat meretrici ; utrobique enim intervenit violatio alieni juris, et specialis injuria. Quocirca censemus Religiosum solemniter professum peccantem contra castitatem minime sua? obligationi satisfacere in confessione, si dissimulans se esse vere religiosum, præcise dicat se peccasse contra votum castitatis ; sed debet explicare se religiosum esse, aliter enim non manifestabit totam malitiam specificam sui peccati. Nec in contraria opinione, si contra nostram assertionem sic explicatam sentiat, videmus ullam probabilitatem, saltem intrinsecam, cum evidens

evidens sil traditionem esso actum specio
diversum a promissione, el eum qui sup-
posita ea traditione peccat, agere non so-
lum contra fidelitatem, sed etiam contra
jus. quod alter habet non solum ad rem,
sed etiam in re sibi tradita. et speciali titulo
sua.

17. Si autem vota solemnia compar-
is" mus cum votis simplicibus constituenti-
bus statum religiosum, consideratis tamen
præcise in ratione promissionis, dicen-
dum etiam est, quod distinguantur spe-
cie. Et ratio patet ex proxime dictis;
quia videlicet vota solemnia ut talia ne-
cessario important traditionem. quæ est
actus specie diversus a promissione; at-
que ideo si vota simplicia statum religio-
sum constituentia considerentur præcise in
ratione promissionis, nequeunt non specie
distingui a votis solemnibus. Idemque di-
cendum est, si vota simplicia constituentia
statum religiosum, sumpta adæquate prout
important traditionem, comparentur cum
velis solemnibus consideratis inadæquate
in ratione solius promissionis, et præcise
a traditione sumpta etiam in obliquo, et de
connotato. Et ratio est eadem, quia jam fit
comparatio inter actus specie differentes,
traditionem videlicet, et promissionem, ut
facile consideranti constabit. Nec in hoc
potest esse difficultas alicujus momenti, et
præsertim in praxi; cum in exercitio non
fiat præcisio, et religiosus peccans contra
vota religionis, agat simul contra præce-
dentem promissionem, et traditionem.
Unde solum restat, quod vota simplicia, et
vota solemnia religionis comparentur vel
in ratione promissionis, vel in ratione tra-
ditionis, vel denique adæquate in conceptu
votorum constituentium statum religiosum,
quo pacto utrumque conceptum, et promis-
sionis, et traditionis necessario complec-
tuntur, ut ex supra dictis supponimus.

eSst- Et in hoc sensu videtur, quod prædicta
vota specie distinguantur: tum propter pio-
tiva, quibus utitur prior opinio, num. 44
'udi relata. Tum etiam, quia vota simplicia non
ww sunt omnino absoluta, tam ex parte sub-
jecti, quam ex parte objecti: sed ex parte
istius important explicitam, vel implicitam
conditionem, quandiu quis permanserit in
tali statu; secus si ab eo dimittatur, ut ex
Vasquez vidimus num. 40, et contra vero
vota solemnia sunt omnino absoluta ex
utraque parte. Similiter vota simplicia non
important perpetuam omnino translatio-

nem, tam ex parte se tradentis, quam ex
parte illum acceptantis; sed ex parte hujus
sunt revocabilia, ut prædictus Author nos
docuit *loc. cit.* quod non accidit in votis
solemnibus. quia eorum obligatio, ut ex D.
Thom. n. 41 vidimus, *in nullo casu irrita-
ri potest.* Cum ergo hujusmodi vota adæ-
quate sumpta coalescant ex promissione,
et traditione (sive hæc omnia importentur
in recto, sive unum tantum in redo,
et alterum in obliquo, quod ad præsen-
tem considerationem parum, aut nihil
interest) consequens videtur, quod spe-
cie differant. Idque magis convinci vi-
detur ex diversis effectibus, quos inducunt,
et a n. 37 expendimus.

48. Nihilominus censemus vota solem-
nia, et vota simplicia constituentia statum
religiosum, atque ideo professiones (si
emissio votorum simplicium professio sal-
tem minus proprie, ut in hoc dubio suppo-
nimus, appellanda est) illis votis factas non
distingui specie formali, sed solum quoad
modos intrinsecos, sive quantum ad mayo-
rem, aut minorem statum perfectionis.
Fundamentum est, quoniam ad omnia, quæ
in præsentem componere oportet, sufficit, et
requiritur distinctio modalis quantum ad
majorem, aut minorem statum perfectio-
nis inter prædicta vota; hujusmodi ergo
distinctio, et non major inter talia vota
constituenda est. Antecedens suadetur *pri-
mo*; nam quod vota simplicia, ut promissio
sunt, important aliquam conditionem, aut
limitationem ex parte objecti, secus vero
solemnia, solum probat, quod ista habeant
quendam modum majoris perfectionis, et
extensionis, sed non evincit distinctionem
specificam inter utraque; idem enim spe-
cie actus potest magis, aut minus attingere
objectum, et cum minori, aut majori ex-
tensione. Idemque apparet in traditione,
ut facile consideranti constabit; nam quod
traditioni ex parte tradentis perpetuæ cor-
respondeat ex parte acceptantis acceptatio
revocabilis, aut omnino irrevocabilis, non
arguit diversitatem specificam in traditio-
ne, sed solum probat modum minoris, vel
majoris firmitatis, qui quodammodo ex ac-
ceptione, per quam completur, ad eam
transfunditur. *Secundo*, quia ad salvan-
dum, quod hujusmodi vota ex natura rei,
et per prædicata intrinseca inferant diver-
sos effectus, quos num. 37 recensuimus,
sufficit diversitas modorum, sive statuum,
ut num. set], delarabimus. *Tertio*, quia D.

Propria
senten-
tia.

;*.*?

t*r

Thom. *num.* 46 relatus non docet oppositam. quia loquitur de votis simplicibus non importantibus traditionem, nec constituentibus statum religiosum, qualia erant omnia vota simplicia tempore S. Doctoris, ut *num.* 46 observavimus. *Quarto*, quia si vota simplicia constituentia statum religiosum. et vota solemnia distinguerentur specie, pariter status per illa constituti specie differrent, et consequenter etiam religiosi talia vota emittentes : ex quo ulterius fieret, eos qui in Societate vota simplicia emittunt, esse religiosos specie distinctos aliis ab ejusdem Societatis religiosis. qui emittunt vota solemnia : hoc autem, quidquid dicant Aulhores prioris opinionis, non est dicendum, cum dissolvere videatur unitatem specificam unica» Religionis Societatis ; sicut e converso nullum est inconveniens concedere, quod eadem Religio, imo et idem Religiosus habeant diversos modos, sive status perfectionis, ut infra magis explicabimus. *Quinto*, et ultimo (quod est motivum nobis magis familiare quia hoc modo melius inielligitur. qualiter eadem substantialiter, et specificè Religio possit incipere cum votis simplicibus, et continuari deinceps cum votis solemnibus, quin ejus essentia interrumpatur. ut *disp.* 3, *num.* 122, videbimus.

49. Sed oppones : quoniam effectus specie diversi petunt procedere a diversis specie principiis, seu causis : sed vota simplicia, et vota solemnia inferunt effectus specie diversos : ergo prædicta vota distinguuntur specie. Probatur minor, quia vota solemnia dissolvunt matrimonium ratum non consummatum, quod minime præstant vota simplicia, nisi illis adjungatur accidentaria, et extrinseca Ecclesiæ dispositio.

solutio. Respondetur, quod quando causæ sunt talis conditionis. ut una inferat effectum specie diversum, quem altera causa attingere non valet, et e converso, recte arguitur diversitas specifica inter illas. saltem in ratione causæ. et principii. Sed minime evincitur hæc diversitas, quando una causa nullum effectum infert, quem altera non inferat, licet non pertingat ad causandum omnes effectus, quos ista confert. Tunc quippe solum concluditur, quod habeant diversos modos, seu status perfectionis, ratione cuius potest una præstare, quod altera confert, et simul conferre, quod altera non præstat. licet in essentiali specie conveniant. Et sic accedit in præsentem, nam nihil

præstant vota simplicia, quod eminentius non præstent solemnia; licet illa aliquid conferant, ad quod illa non pertingunt. Quod faciunt solemnia, non quia habeant essentiam, sive speciem differentem, sed quia important modum majoris perfectionis, seu consummationis, eo quod sunt omnino absoluta, et perpetua, tam ex parte subjecti, quam objecti, et tam ex parte tradentis, quam acceptantis. Kotestque id exemplo declarari, et in naturalibus, et in moralibus. In his quidem ; nam matrimonium precise ratum, et matrimonium consummatum sunt ejusdem speciei ; et tamen matrimonium consummatum est omnino indissolubile, secus ratum præcise, cum possit dissolvi per unius conjugis solemnem professionem : ad quam diversitatem sufficit. quod matrimonium consummatum habeat modum consummationis, quo caret matrimonium ratum præcise. seu matrimonium non consummatum, ut ipsæ voces per se significant. In naturalibus etiam idem apparet: nam infans, et vir sunt ejusdem speciei ; et tamen vir potest discurrere, et generare, quæ infans non valet ; ad quam differentiam sufficit, quod vir habeat essentiam eandem cum modo majoris perfectionis. Sic ergo quamvis vota simplicia constituentia essentiam status religiosi, et vota solemnia sint ejusdem speciei essentialis ; nihilominus solemnia et dissolvunt matrimonium ratum, et dirimunt ex natura sua subsequens matrimonium : quod non præstant vota simplicia, quia solemnia important perfectiorem modum, et statum ob absolutam, perpetuamque omni modo promissionem, et acceptationem. Et præstare prædictos effectus convenit votis substantialibus religionis, non utcumque sumptis, sed ut completis per hunc perfectionis, et consummationis modum : sicut generare est opus perfecti, et esse omnino indissolubile competit matrimonio consummato. Et in hunc nostrum dicendi modum collinasse videtur Arauxo, qui post verba *numero* 43 Armo, relata subdit : « Sicut licet puer, et vir con-
« veniant univoce in ratione specificatio-
« nis, tamen puer habet statum imperfectum
« respectu status viri, quia non
« extendit ir illius potentia ad eos actus,
« ad quos extenditur potentia istius : ita
« licet Religio Jesuitarum emittentium vo-
« ta simplicia univoce conveniat in ratio-
« ne generica cum aliis Religionibus profes-
« sorum,

, fessorum, et sit oadem specie, cl numero
 « cum Keligione eorundem Jeouilarum
 < emittentium solemnem professionem ;
 « tamen est pro tunc in statu imperfecto,
 i et velul puerili, in via, el tendentia ad
 « sui consummationem per vola solemni-
 « zata, quæ proinde pro tunc votis sirapli-
 « cibus, et abdicatione imperfecta doini-
 i niiduntaxal quoad usum contenta est.

vu. 50. Juxta hunc dicendi modum (ut con-
 sectarium prioris opinionis *numero* 44 re-
 lalæ obiter attingamus), supposito quod
 non detur præceptum confitendi circums-
 tantias notabiliter aggravantes, sed tantum
 easquæ mutant speciem, consequenter di-
 cendum est, religiosum Societatis solemni-
 terprofessum peccantem contra castitatem,
 aut alia vola, non teneri manifestare in
 confessione se esse solemniter professum,
 sed satisfacere dicendo se esse religiosum;
 quia, ut diximus, vola simplicia consti-
 tuentia statum religiosam, et vola solemnia
 sunt ejusdem speciei essentialis. Cæterum
 supposito, quod detur præceptum confitendi
 circumstantias notabiliter aggravantes, mi-
 nime satisfaciet dicendo se esse religiosum,
 sed debet dicere se esse solemniter profes-
 sum;quia licet vota solemnia non differant
 specie a simplicibus, nihilominus impor-
 tant modum intrinsecum majoris perfec-
 tionis, ratione cujus peccatum contra illa
 commissum notabiliter aggravatur, et ma-
 jorem injuriam religioni infert. Quod eadem
 probabilitate dici potest de peccato adulte-
 rii commissi post matrimonium consumma-
 tum. Sed hæc moralia præsentem conside-
 rationem excedunt, et suis locis relinquenda
 sunt.

§ III.

*Refertur opinio contraria, ejusque motiva
 eliduntur.*

51. Adversam nobis opinionem, asse-
 rentem vota simplicia, et solemnia non
 distingui ex natura rei per principia, seu
 prædicala intrinseca, sed solum ex dispo-
 sitione Ecclesiæ, tuentur Scotus *in 4, dis-*
linet. 3S, quxst. unica, in fine, Paludanus
 a. *ibidem, quxst. 4, articul. 4*, Hervæus *quod-*
lib. 11, quxst. 25, disputat. 25, numero, 24,
 Suarez *tom. 3, de Heligion. lib. 2, cap. 4*,
 M *cumseqq. et tom. 4, lib. 3, cap. 3*, Vasquez
 ?£ *ubi supra, cap. 2*, Basilus Pontius *lib. 7,*
de Matrimon. cap. 7, et quxst. 3 Scholastica,

cap. 4, læssius lib. 2, cap. 40, dub. 19, Lenias.
 Castro Palao, *tom. 3, tract. 16, disputai,*
 \, *punct. I, num. 6*, Mendo *de Ordin. Mi-* j!⁰
litar. disp. 3, q. 13, numéro 135, Perez *de*
Matrim. disp. 26, sect. 4, el alii plures.

Probatur primo principali hujus sen-Primum
 tentiæ fundamento, quo illam demonstrarenw-mum.
 censent nonnulli Authores; quoniam vota
 solemnia differunt a simplicibus ratione
 solemnitis : atqui votorum solemnitas est
 ex sola institutione Ecclesiæ : *ergo* prædicta
 vota differunt inter se ex sola Ecclesiæ
 institutione, non vero ex natura rei, sive
 per intrinseca prædicata. Major videtur
 manifesta ; nam distinctio inter hæc vota
 in eo consistit, quod quædam sunt sim-
 plicia, et alia solemnia; atque ideo ista
 differunt ab illis ratione solemnitis. Minor
 autem probatur evidenter ex Bonifacio VIII,
in cap. unicode Voto, in Sexto, qui Episcopo
 Bitterrensi respondit in hunc modum :
 « Quod votum debeat dici solemne, nec ad
 « dirimendum matrimonium efficax, nos
 « consulere voluisti. Nos igitur attendentes,
 « quod voti solemnitas ex sola constitu-
 a tione Ecclesiæ est inventa, matrimonii
 « vero vinculum ab ipso Ecclesiæ capite
 « rerum omnium conditore, ipsum in pa-
 rt radiso, et in statu innocentiae instituyente,
 « unionem, et indissolubilitatem accepe-
 re rit : pressentis declarandum duximus
 « oraculo sanctionis, illud solum votum
 « debere dici solemne, quantum ad post
 « contractum matrimonium dirimendum,
 « quod solennizatum fuerit per susceptio-
 re nem sacri Ordinis, aut per professionem
 « expressam, vel tacitam factam alicui de
 a Religionibus per Sedem Apostolicam âp-
 re probatis. »

52. Occasione hujus argumenti solent Qualiter
 Authores disquirere, in quo consistat voto-n e“pV
 rum solemnitas. Ad quam quæstionem res-c^ntu]]|^^o
 pondentes Authores proxime relati, in duos soiemni-
 principales dicendi modos dividuntur. Nam latera⁸
 Suarez, cui plures alii adhaerent, sentit so-
 lemnitatem votorum consistere in vi diri-
 mendi subsequens matrimonium, quam
 cum vota religiosa ex se non habeant, ca-
 piunt ex jure humano ecclesiastico inhabili-
 tantesolem niter professum ad matrimonium
 contrahendum. Vasquez autem, quem non
 pauci sequuntur, docet solemnitatem voto-
 rum non consistere in illa vi, aut inhabili-
 tate; sed in perpetua, et absoluta obliga-
 tione, quæ oritur ex perpetua, et absoluta
 profilentis traditione, et absoluta, atque

irrevocabili suscipientis acceptatione : unde infert, posse dari vota solemnia sine vi dirimendi sequens matrimonium, si Ecclesia votis solemnibus illam non adderet

^r':an' Sed uterque dicendi modus est insufficientis, et falsitatis convincitur. Prior quidem; nam vota etiam simplicia Societatis habent ex jure Ecclesiastico vim dirimendi subsequens matrimonium. *Pr.rterea* vis illa dirimendi, sive inhabilités personæ ad matrimonium contrahendum est effectus, aut quasi proprietas consequens essentiam votorum solemnium; prius enim inlelligimus essentiam prædictorum votorum, quam vim illam, sive inhabilitatem personæ; et ideo hæc causalis est : « Quia ista vota » sunt solemnia, ideo possunt dirimere » sequens matrimonium, el inhabitant » religiosum ad illud contrahendum. » Ergo essentia votorum solemnium non consistit in illa vi, aut inhabilitate, sed aliquid antecedens pro ea constituenda assignandū est. Præsertim cum inhabilitas personæ sit prædicatum negativum, quod in aliquo positivo fundari debet. *Denique* vis dirimendi sequens matrimonium est quid commune votis solemnibus Religionis, et voto solenni annexo Ordinibus sacris, imo et volis simplicibus Societatis, imo etiam pluribus impedimentis dirimentibus matrimonium; et tamen hæc omnia habent diversas rationes, et solemnitates essentielles intrinsecas : ergo solemnitas votorum solemnium religionis non recte declaratur per vim dirimendi sequens matrimonium, sive per inhabilitatem personæ ad illud contrahendum.

Posterior etiam modus refellitur, nam quod quis se tradat traditione omnino absoluta, et perpetua, atque irrevocabili, non est denominatio extrinseca proveniens ab Ecclesiæ dispositione, sed est prædicatum intrinsecum conveniens actibus, quibus fit sollemnis religiosorum professio, ul supra *num.* 39 magis declaravimus : ergo si sollemnitas votorum in hujusmodi traditione consistit, nequit consistere in solo jure humano ecclesiastico. ut Vasquez cum Auctoribus supra relatis affirmat, atque ideo inconsequenter procedit. Aliunde vero consecrarium, quod infert, posse scilicet dari vota solemnia, quæ matrimonium non dirimant, est omnino falsum, et contra id, quod Bonifacius VIII *in cap. relato* supponit tanquam communem omnium sensum.

Suar. Unde Suarez *tom 3 cit. lib. 6, cap. 11, me-*

rito dixit, praidictarn Vasquii opinionem esse *singularem, el contra omnes Ductores.*

53. Sed his dicendi modis relictis (exAiirn® quorum insufficientia, et falsitate non parum roboratur ventas nostræ assertionis)*'^»». Authores nobiscum sentientes communiter distinguunt in solennibus votis dupliceni solemnilatē : aliam essentialē consistentem in actibus, quibus homo se absolute, et perpetuo tradit Deo in religione, ab iliaque eodem modo acceptatur in ordine ad observandum ea, quæ vovet : alteram accidentem, consistentem in modo, et circumstantiis, quibus hæc traditio, el acceptatio, ut sint legitimæ, fieri debent ex Ecclesiæ statuto. Prior convenit votis sollemnibus ab intrinseco, et jure divino, posterior vero accidentaliter juxta variam juris ecclesiastici dispositionem. Quo supposito, ad argumentum respondent, Pontificem loco citato loqui de secunda solemnitate. Et in hoc sensu concessa majori, el distinguendo minorem juxta præmissa, negant absolute consequentiam, quoniam vota solemnia distinguuntur a simplicibus non solum ratione solemnitatis accidentalis, sed potissimum ratione solemnitatis essentialis, cum ista conveniat illis ab intrinseco, et jure divino: et propterea ab intrinseco, et jure divino distinguuntur a simplicibus, quidquid sit de solemnitate accidentali, quam cum Pontifice concedunt ex sola Ecclesiæ constitutione esse inventam.

Quod si his Authoribus opponatur, Pontificem loqui de sollemnitate essentiali. cūT siquidem illam considerat, ut diffiniat quodnam votum debeat dici sollemne in ordine ad dirimendum subsequens matrimonium. et hæc vis non solemnitati accidentali. sed essentiali attribuenda est : Si id. inquam, objiciatur, facile respondent, quod licet ex sollemnitate accidentali non desumatur argumentum ad diffinendum. quodnam votum dirimat matrimonium. tanquam ab essentia ; bene tamen tanquam a signo manifestativo essentialis solemnitatis. Cum enim sollemnitas accidentalis ex usu, et dispositione Ecclesiæ non interveniat in votis simplicibus, sed in sollemnibus, recte declarat, quodnam votum sit sollemne, et vim habeat dirimendi matrimonium. Unde legitimus, inquirunt, et verus sensus responsionis Pontificii hic est : inquiris, quodnam votum sit sollemne, et matrimonium dirimat? El

nos

nos considerantes signa declarativa voti solemnitas esse ex institutione Ecclesiæ, quæ hujusmodi signa adhibet in duobus tantum volis, in illis videlicet, quæ Ordini sacro annectuntur, et in eis, quæ in professione religiosa fiunt; propterea declaramus hæc duntaxat vola esse solemnitas, et dirimere matrimonium.

54. Verum hac responsione in sua probabilitate relicta, melius, facilius, et magis ad mentem Pontificis respondemus concedendo absolute, et absque ulla distinctione solemnitas votorum ex sola Ecclesiæ constitutione esse inventam; sed negamus consequentiam, quoniam aliud est solemnitas voti, aliud voti solemnitas essentia. Solemnitas enim actuum humanorum consistit in formula, qua, et non aliter ex dispositione superioris fieri debent, ut sic, et non aliter teneant, et sint legitimi, ut cum pluribus tradunt Joan. Gutierrez 3 *Ua.pract. quxst.* 15, *num.* 28, et Escobar *de utroque foro, ari.* 2, *num.* 1, at prædictorum actuum essentia aliquid aliud est ab ea formula, vel solemnitate. Sic ad solemnitas matrimonii post Concilium Tridentinum pertinet, quod celebretur coram Parocho, et testibus; sed matrimonii invariabilis essentia in hac formula non consistit, sed in mutua corporum traditione, aut aliquo alio. Idem apparet in testamentis, vendicationibus, donationibus, et aliis actibus, contractibusque humanis; nam hæc omnia, ut valida sint, fieri debent observata formula, aut solemnitate, quam Princeps, et leges decernunt; cæterum eorum essentia in ea formula non consistit, sed in aliquo alio, quod talis formula præcedit, aut comitatur. Cujus signum est, quod cum ea formula, seu solemnitas sit de jure positivo, et quandoque varietur; nihilominus obligatio ex talibus actibus, aut contractibus resultans est ut plurimum de jure naturali, et essentia prædictorum eadem semper manet, licet solemnitas, prout Reipublicæ convenit, mutetur. Hoc ergo modo dicimus, solemnitas votorum Religionis esse ex institutione Ecclesiæ, quia Ecclesia disponit formam, et circumstantias, quibus concurrentibus, et non aliter, possit homo absolute, et perpetuo se tradere Religioni, ab eademque eodem modo acceptari; sicut disponit, quod delur annus probationis, et quod profitentes habeant talem ætatem Sed essentia professionis solemnitas in his formatibus non consistit, sed in votis, et dona-

tionibus quibus homo perpetuo, et absolute se dat, consecrat, et devovet Deo in Religione, connotando similem omnino acceptationem ex parte illius. Et quia hæc omnia conveniunt intrinsece, et ex natura rei actibus, quibus professio solemnitas fit, secus vero votis simplicibus etiam constituentibus statum religiosum; propterea colligimus, prædicta vota distinguere ab intrinseco, et ex natura rei, et non ex sola Ecclesiæ dispositione, ut § 1 fusius ostendimus. Sicut matrimonium et alii contractus supra relati differunt ab aliis, non solum ratione solemnitas, sub qua, et cum qua fiunt, sed etiam, et magis ratione propriæ essentia. et per prædicata intrinseca; quanquam non ponerentur in rerum natura, nec valerent, nisi præmissis, aut comitantibus solemnitatibus, quas leges præscribunt. Unde concedimus cum Bonifacio solemnitas, et totam solemnitas votorum esse ex Ecclesiæ constitutione; et tamen dicimus vota solemnitas, idest, omnino perpetua, et absoluta (quæ a solemnitate dominantur) distinguere ex natura rei ab omnibus votis simplicibus; quia præter solemnitas, quæ est quid extrinsecum, habent prædicata intrinseca, per quæ differunt ab illis. Et profecto Angelicus Doctor, qui nobiscum sentit, docens vota solemnitas ex natura sua esse indispensabilia, et dirimere sequens matrimonium, plane concedit eorum solemnitas esse ex constitutione Ecclesiæ, profunde videns hæc duo inter se optime cohærere, aliudque esse votorum solemnitas, et aliud essentiam. Unde *in hac* 2, 2, *quxst.* 88, *art.* 9, inquit: « QuiaD. Tho. « solemnitas voti in quadam spirituali benedictione, et consecratione consistit, « quæ fit per ministerium Ecclesiæ; ideo « solemnitas voti sub dispensatione Ecclesiæ cadit. » Et *quxst.* 189, *art.* 5, inquit: « Aliud est votum solemnitas, quod « facit monachum, vel religiosum; quod a quidem subditur ordinationi Ecclesiæ a propter solemnitas, quam habet annexam. » Et longe clarius *in* 4, *dist.* 38, *q.* 2, *quxstiunc.* 3, ait: « Tunc votum « solemnizatur, quando aliquis præsentialiter se dat Deo, divinis servitiis mancipando: quod quidem fit per sacri ordinis « susceptionem, et professionem certæ regulæ debito modo faciam, scilicet in « manibus ejus, qui debet recipere, et aliis « circumstantiis, quæ secundum juramentum dominantur; alias non esset votum so-

« lemne, quanluncunq̃ quis profiteretur, quia ex tali professione non fieret < sub potestate eorum, qui Religioni e praesunt. >

Secuñl· 55. Arguitur secundo (et est replica contra doctrinam nostra? responsionis), quoniam Gregorius XII, reprobans interpretationes illorum, qui contra praecedentem suam constitutionem editam anno 1582, ausu temerario dicebant alumnos Societatis emittentes simplicia vota non esse vere, et proprie religiosos, edidit anno 1684, aliam bullam, quæ incipit, *Ascendente Domino*, in qua illos coarguit assumens Bonifacii propositionem, his verbis : < Non considerantes voti solemnitate sola Ecclesiæ constitutione inventam esse, triaque huiusmodi Societatis vota, tametsi simplicia, ut substantialia Religionis vota ab hac Sede fuisse admissa, illaque emittentes in statu Religionis vere constitui, quippe qui per ea ipsa se Societati dediti eant, atque actu tradunt, seque divino servitio mancipant. » Sentit ergo Pontifex, quod vota solemnia non habent per quod a simplicibus distinguantur, nisi solemnitate ex sola Ecclesiæ constitutione inventam, aliter enim insufficienter coargueret illos, qui negabant alumnos Societatis emittentes sola vota simplicia, esse vere, et proprie religiosos, eo quod, ut ipsi putabant, ad statum religiosum requiruntur vota solemnia.

Diluitor. Respondetur negando consequentiam, quæ inepte infertur ex verbis Pontificis nostræ doctrina? minime contrariis; concedimus enim alumnos Societatis emittentes tria substantialia vota esse vere, et proprie religiosos, sicut ipse Gregorius diffinit. Illius itaque diffinitio contra illos dirigitur, qui oppositum asserebant, existimantes solemnitate votorum esse de essentia status religiosi. Quorum assertionem, et fundamentum evertit Pontifex verbis relatis. Fundamentum quidem, nam solemnitas inventa est ex Ecclesiæ constitutione, et sine illa potest salvari conceptus essentialis status religiosi, ut statuimus *num. 8, et num. 24*. Et hæc impugnatio continetur in illis verbis. Aon *considerantes, etc.* Assertionem vero, quia prædicti alumni emittabant tria vota substantialia, et se tradebant Religioni; et in hac votorum emissionem, et donationem personæ consistit essentia prædicti status, ut hactenus, et præcipue locis citatis ostendimus. Et hæc impugnatio

continetur in illis verbis : *Quippe qui per ea, etc.* Sed hæc minime attingunt nostram doctrinam, quia omnes propositiones a Pontifice assertas sincere, et absque distinctione, vel alia tergiversatione concedit. Ex eis vero minime concluditur, essentiam votorum solemnium, sive (et in idem redit), simpliciter absolutorum, et perpetuorum, tam ex parte se tradentis, quam acceptantis, consistere in solemnitate, sive in formula observanda, ut legitime fiant. Sed hac supposita, aut comitante, prædicta essentia aliquid aliud importat, ut supra explicuimus, per quod, et non per solam extrinsecam solemnitate vota solemnia a simplicibus distinguuntur. Sicut solemnitas matrimonii, venditionis, et similium aliud est ab eorum essentia : unde inter se differunt non per solas solemnitates, sed per prædicata intrinseca.

56. Sed replicabis : nam ex præmissis colligit Pontifex, alumnos Societatis emittentes vota simplicia esse vere, et proprie religiosos, non *secus ac ipsos tum Societatis, tum aliorum regularium Ordinum professos*. Sed hæc diffinitio non cohaeret cum nostra doctrina : ergo, etc. Probatur minor : nam si vota simplicia constituentia statum religiosum, et vota solemnia differunt ex natura rei, opus est, quod emittentes simplicia, et emittentes solemnia vota aliter, et aliter sint religiosi, atque ideo non omnino æqualiter ; quod est contra prædictam diffinitionem : nam *ly non secus*, idem valet, ac *sicut*, et æqualitatem significat.

Respondetur nil minus intendere Pontificem in prædicta diffinitione, quam constituere omnimodam æqualitatem inter cunctos religiosos. « Nec enim, » inquit Arauxo Anni. ubi supra, num. 14, « Summus Pontifex » vult in illa bulla omnes Religiones ab Ecclesia approbatas esse ejusdem atomæ speciei, et professionis essentialis, cum « certum sit secundum jura alias esse aliis « perfectiores, et religiosos professos unius, « scilicet imperfectioris, posse de jure communi ad aliam perfectiorem transire. « Imo neque vult intra eandem Religionem Societatis esse omnimodam æqualitatem status, quin potius distinguit in illa tres, vel quatuor gradus, per quos agi datim ascendendo ejus alumni quasi euntes de virtute in virtutem, de minus a perfecto transeunt ad perfectiorem. » Quod exemplis explicat, et concludit : Quapropter

« Quapropter dum sunt in primo, et se-
« cundo statu, minus perfecti sunt, non
• solum quam professi aliarum religionum,
« sed etiam quam professi ejusdem Socie-
« latis. » Hæc Arauxo. Et non absimilia
scribit Valentia ejusdem sacræ Societatis
alumnus; nam in *huc* 2, 2, *disput.* 10,
ijutit. 1, *puncto* 2, *vers.* *Quod autem attinet,*
inquit : « Religio nostræ Societatis per
; Paulum III, et Julium III, et alios Sum-
• mos Pontifices quoad totam ejus vivendi
« normam, et rationem ita est approbata,
« ut inter caetera, qui absoluto tempore No-
• vitatus emittunt modo consueto coram
aliis tria hæc vota simplicia, desinant
■ jam eo ipso esse novitii, atque ideo sint
vere, et proprie in statu hujus Religionis
• coaptati, nimirum inquendam ejusgra-
• dum. quamvis non etiam in illum ulte-
• riorem. et perfectiorem, quem obtinent
« hujus Religionis professi, qui scilicet vota
• etiam solemnia emiserunt. » Ex quibus
liquet, nec debere, nec posse constitui om-
nimodam æqualitatem inter religiosos
emittentes præcise vota simplicia, et reli-
giosos solemniter professos.

57. Propositio autem illa a Pontifice as-
apiiserta dupliciter potest exponi. Nam in pri-
erais Authores *num.* 44 relati, qui sentiunt
vota simplicia, et solemnia constituentia
statum religiosum distinguere essentialiter
specificè, consequenter dicunt, quod per *ly*
non secus, etc. significatur æqualitas, aut
univocatio in conceptu generico religiosi,
quem emittentes vota simplicia vere, et
proprie participant; cum quo tamen cohae-
ret, quod specie differant a solemniter pro-
fessis, etsi ut specificè imperfectiores. Sicut
cum dicimus, quod leo est *vere, et proprie*
anima, non secus ac homo, significamus
utriusque æqualitatem, et univocationem
in conceptu animalis, quem leo vere, et
proprie participat; sed non significamus
æqualitatem specificam, nec quod leo sit
animal ita perfectum ac homo; hæc enim
aliter se habent, ut de se constat. Sic etiam
dicimus, spem esse *vere, et proprie* *virtutem*
theologicam, non secus ac charitatem; et
matrimonium esse *vere, et proprie* *sacra-*
mentum, non secus ac Eucharistiam. Per
qua tamen solum significamus univocam
participationem conceptus generici, minime
vero æqualitatem perfectionis in conceptu
specifico.

Sed juxta ea, quæ a *n.* 48 diximus, res-
pondetur, *ly non secus,* significare etiam
Salman. *Curs, theolog. tom. XII.*

æqualitatem, et univocationem in conceptu
specifico, præsertim si vota simplicia, et
solemnia ejusdem Religionis Societatis com-
parentur inter se. Per quod non tollitur,
quod differant quoad modos intrinsecos, et
diversos status perfectionis, quod satis est
ad veritatem nostræ assertionis, ut loco ci-
tato ostendimus, Unde prædicta propositio
exponenda est, sicut ista : *Infans est vere,*
et proprie homo, non secus ac vir, per quam
significatur infantem, et virum habere
eandem essentiam specificam hominis, sed
non excluditur, quod viro conveniat mo-
dus, et status perfectior habendi eandem
essentiam, ut *n.* 49 adhibito etiam alio
exemplo, explicuimus. Sic etiam emittens
vota simplicia in Societate est vere, et pre-
prie religiosus, non secus ac solemniter
professi; quia participat eundem concep-
tum specificum religiosi, habetque omnia
illius prædicata essentialia. Sed cum hoc
componitur, quod differant in modo intrin-
seco minus, aut magis perfecto habendi
illa. Et hæc responsio est omnino consona
menti Pontificis intendentis redarguere
audaciam eorum, qui negabant emittentes
vota simplicia in sacra Societate, esse vere,
et proprie religiosos.

58. Arguitur tertio, quia essentia votorum Tertium
solemnium in eo consistit, quo posito po- næBtern.
nuntur vota solemnia, et quo ablato, aufe-
runtur : sed posito statuto Ecclesiæ, vota
redduntur solemnia, et eo ablato, solemnia
non -sunt : ergo essentia votorum solem-
nium consistit in dispositione, sive statuto
Ecclesiæ; et consequenter vota solemnia
distinguuntur a simplicibus, non per ali-
qua prædicala intrinseca, et ex natura rei,
sed solum ex jure ecclesiastico. Cætera
constant, et minor est certa, quia si Eccle-
sia disponderet, quod vota in nostra v. g.
Religione emissa non essent solemnia, pro-
fecto solemnia non forent, nec haberent vim
irritandi subsequens matrimonium, nec
alios effectus supra relatos : e converso au-
tem, quia Ecclesia aliter disponit, solemnia
sunt, et tales effectus sortiuntur : ergo po-
sito statuto Ecclesiæ, vota fiunt solemnia,
et eo secluso, talia non sunt.

Confirmatur primo, quia si secludatur
ea Ecclesiæ dispositio, non habent vota so-
lemnia per quod distinguantur a simplici-
bus : ergo signum est, quod prædicta vota
solo jure Ecclesiastico differunt. Suadetur
antecedens, quia illo statuto secluso, in vo-
tis solemnibus solum remanent duo con-

Contir-
iwaVo
prima-

« «

4'i:

ceptus promissionis, et traditionis; sed iidem conceptus inveniuntur in votis simplicibus constituentibus statum religiosum, siquidem et sunt promissio, et traditio, aliter enim religiosum statum non constituerent, ut constat ex dictis *dub.* 1; ergo secluso statuto Ecclesiæ, non habent vota solemnia per quod differant a simplicibus.

tec.' - Confirmatur secundo, quia votum solemne castitatis annexum Ordini sacro non distinguitur ex natura rei a voto simplici ejusdem castitatis : atqui solemne castitatis votum in religione emissum est ejusdem prorsus rationis cum solemnibus ejusdem castitatis voto emisso in susceptione Ordinis sacri. Ergo votum solemne castitatis in religione non distinguitur ex natura rei a voto simplici castitatis; eadem autem ratio est in aliis votis : ergo, etc.

Terta. Confirmatur tertio, quia si vota simplicia, et solemnia distinguerentur ex natura rei, peccata contra illa commissam eodem modo differrent, atque ideo unum esset altero gravius. Consequens est falsum : ergo prædicta vota non distinguuntur ex sua natura, sed solum ex dispositione Ecclesiæ. Minor probatur *ex c. Hirsutus, qui clerici, ubi furent*, ubi Cælestinus III affirmat, *votum simplex non minus obligare apud Deum, quam solemne* : ergo gravius non est peccare contra vota solemnia, quam contra simplicia.

Qtait». Confirmatur ultimo, quia ante tempora Cæleslini III, in *cap. proxime relato*, et Alexand. III, in *cap. Insinuante*, et *cap. Meminimus, cod. tit. qui clerici, vel vovent*. non est audita in Ecclesia distinctio inter vota solemnia, et simplicia : ergo signum est, quod discrimen inter illa inventum, et dispositum est per jus positivum ecclesiasticum, et consequenter, quod prædicta vota non differunt ex natura rei, et per prædicata intrinseca.

Occurri- 59. Ad argumentum respondetur in forma mento distinguendo majorem : *Essentia votorum solemnium in eo consistit, quo posito ponuntur, et quo ablato auferuntur*; quo posito tanquam constitutivo, aut parte essentiali, concedimus ; quo posito tanquam *conditione antecedente, aut comitante*, negamus. Et similiter distinguenda est minor : *Posito statuto Ecclesiæ, vota redduntur solemnia, etc.* ; *posito statuto Ecclesiæ tanquam constitutivo, aut parte votorum solemnium*. negamus minorem, et suppositum; *posito statuto Ecclesiæ tanquam conditione*, concedi-

mus. Et deinde negamus absolute consequentiam. Quoniam essentia, et prædicata intrinseca votorum solemnium consistit in perfecta, absoluta, et perpetua promissione, et traditione, connotando similem acceptationem ex parte superioris, vel religionis; et his positis, ponitur essentia prædictorum votorum, seu professionis sollemnis, ut hactenus explicuimus. Sed quia Ecclesia potest hos actus reddere invalidos, et illegitimos ad prædictum effectum, nisi observetur formula, sive sollemnitas, quam ipsa Ecclesia decernit ; propterea sollemnitas ab Ecclesia inventa est conditio de facto necessaria, ut fiant vota solemnia, et ea non concurrente non valent. Sed inde minime colligitur, quod essentia prædictorum votorum, sive professionis sollemnis in eo statuto consistit. Sicut inepte colligeretur, essentiam matrimonii consistere in statuto Ecclesiæ, si quis eundem discursum conficeret:» Servatis quæstatuit a Tridentinum, ponitur verum matrimonium, et eis non servatis, non ponitur : « ergo matrimonii essentia in eo statuto « consistit, » ut facile consideranti constabit; plura quippe solent requiri (præsertim circa actus humanos ex Reipublicæ. aut Ecclesiæ dispositione), ut rerum essentiæ in rerum natura ponantur; quæ tamen ad tales essentias non pertinent, nec eas intrinsece constituunt. Et diximus sollemnitatem ab Ecclesia inventam, *esse conditionem de facto necessariam, etc.* quia si essentia status religiosi, et votorum omnino absolutorum, traditionisque perfectæ, et perpetuæ secundum se consideretur, talem dispositionem, aut aliam positivam approbationem non requirit, sed posset absque illa salvari cum sola approbatione negativa, seu non repugnantia, aut contradictione Ecclesiæ, ut explicuimus *a num.* 24. Quod magis evincit essentiam professionis sollemnis non consistere in sollemnitate Ecclesiastica. Per quæ satis patet ad minoris probationem.

Ad primam confirmationem negamus antecedens, quia præter extrinsecam Ecclesiæ dispositionem, habent vota solemnia, et simplicia prædicata intrinseca diversa, per quæ distinguantur ex natura rei, ut explicuimus *a num.* 10. Et ad antecedentis probationem, quam urget Suarez, concedimus in votis simplicibus constituentibus statum religiosum inveniri promissionem, et etiam traditionem ; sed dicimus hæc ipsa distin-

gui

gui a proiniMioilc, et traditione propriis professionis solemniss. ut *loco citato* expollimas, el tradunt alii, ut referi ipse Suarez *lib. 2, cap. 1, num. 16*, his verbis:

Alii vero ejusdem instituti » (nempe sacra Societatis) « defensores, ut antiquam opinionem Theologorum » (quæ ad statam religiosum traditionem requirit) « quam expendimus, cum dicta institutione Societatis concordent, duplicem traditionem religiosam distinguunt : unam perfectissimam, et ex omni parto consummatam ; aliam minus perfectam, et (ut ita dicam) aliqua ex parte claudicantem : et priorem aiunt ex se, et ab intrinseco reddere personam inhabilem ad matrimonium, et ita solennizare votum castitatis, non vero posteriorem : et hujus posterioris modi dicunt esse traditionem illam Societatis. Unde ad argumentum negant consequentiam, quia traditio, quæ fit a Religiosis Societatis non professis est alterius rationis a traditione, quæ fit a professis, tam ejusdem Societatis, quam aliarum Religionum approbatarum. Nam in professione solemnii fit traditio perfecta, et simpliciter perpetua ex utraque parte; quia et religiosus ita se tradit, ut se perpetuo privet dominio sui corporis ; el religio etiam illam acceptat ut irrevocabilem, et ita se obligat religioso, ut non possit illum dimittere quoad vinculum, nec professionem, aut traditionem semel factam dissolvere. Traditio vero illa, quæ vel ab scholaribus, vel coadjutoribus Societatis fit, licet ex parte religiosi sit perpetua, et ideo cum tribus votis sufficiat ad statum religiosum constituendum ; nihilominus ex parte religionis non est ita perpetua, quia ex certis causis potest religiosum liberum dimittere, et repudiare donationem sibi a religioso factam. Et hinc fit, ut hæc traditio non ita solennize! votum sibi annexum, sicut prior. Hanc distinctionem refert Sanciussupra, num. 11, et tradit Vasquez disp. 165, cap. 8, responsum prædictum approbando. Et idem sentit Valentia tom. 4, disp. 10, q. 5. punct. 3, et late, ac docte Rasilius in lib. variar. disp. quæst. 3, cap. 5, et est sententia satis probabilis. » Cai nos (adjunctis supra traditis.) subscribimus: licet ipse Suarius contradicat *loco citato a num. 17*, cujus fundamenta innitentia majori ex parte bullæ Gregorii XIII superius convulsa reliquimus.

GO. Ad secundam confirmationem (quid- Satisfid sit de veritate majoris) neganda est minor ; quia in voto solemnii religionis datur perfecta traditio, quæ non intervenit in voto solemnii Ordinibus sacris annexo, ut etiam recognovit ipse Suarez *loco pro-* Suarez. *xime citato, num. 14*, his verbis : « Verumtamen hoc exemplum parum urget, quia de voto Clericorum etiam D. Thomas, et alii fatentur esse solemne quasi per accidens; quia castitas non est per se conjuncta ordinationi sacra?, sicut statui religioso, sed ex Ecclesiæ institutione; et ideo impedimentum illius voti non esse vi traditionis, sed ex institutione Ecclesiæ. Et ratio est, quia illa traditio non est ita perfecta, nec ejusdem ordinis cum illa, quæ in professione religiosa fit. » De quo iterum sermo redibit *num. 111*. Diximus *Quidquid sit de veritate majoris*, ut præscindamus a quæstione hic non necessaria, quam attingit Arauxo ubi supra, *num. 24*, ubi cum Paludano, Petro de Ledesma, et aliis resolvit, initiatum Ordine sacro, si contra castitatem peccet, debere in confessione explicare se esse ligatum voto solemnii castitatis, nec satisfacere, si præcise dicat se peccasse contra castitatis votum ; quia votum illud solemne, et votum simplex castitatis, differunt (inquit ille) saltem in genere moris ob aliqualem traditionem, et novi status immobilis assumptionem. De quo alias.

Ad tertiam respondetur concedendo dissolutionem, et negando minorem. Cujus probationem recte diluit D. Thom. *quarst. 88, D. Th0- arl. 7*, his verbis: « Votum solemne habet fortio-rem obligationem apud Deum, quam votum simplex, et gravius peccat qui illud transgreditur. Quod autem dicitur, quod votum simplex non minus obligat apud Deum, quam solemne, intelligendum est quantum ad hoc, quod utriusque transgressor peccat mortaliter. » Et in 4, *distinet. 38, quxst. 1, art. 3, quxstiunc. 3 ad I*, ait: « Dicendum quod votum simplex quoad Deum dicitur non minus obligare, quam solemne in his, quæ ad Deum spectant, sicut est separatio a Deo per peccatum mortale ; quia mortaliter peccat frangens votum simplex. sicut solemne, ut sic comparatio in genere accipitur, non in determinata quantitate reatus. » Unde patet sensus prædictæ Decretalis; solum enim constituit squalitatem inter votum simplex, et so-

lemne in participando conceptum generi-
cuni obligandi ad culpam gravem. Cum
quo tamen recte cohaeret, quod transgres-
siones praedictorum votorum vel differant
specie essentiali, ut docent Authores relati
num. 44, vel distinguantur notabiliter intra
eandem speciem, ut loquendo de votis sim-
plicibus constituentibus statum religiosum
diximus num. 50.

Ex quibus magis roboralur interpretatio,
quam numero 75 adhibuimus propositioni
Gregorii XIII, asserentis, quod emittentes
vota simplicia in Societate sunt vere, et
proprie religiosi, *non secus* ac alii religiosi
professi. Nam sicut D. Thom. et alii graves
Authores propositionem Cœlestini III di-
centis votum simplex *non minu* obligare
apud Deum, quam solemne, ita glossant,
ut solum significetur aequalitas obligationis
in genere, cum qua cohæret excessus vel in
specie, vel saltem in circumstantiâ notabi-
liter aggravante; ita quando Gregorius af-
firmat, *non secus, etc.* significatur aequalitas
vel in participando conceptum genericum
religiosi, vel aequalitas in habendo eandem
essentiam specificam; sed cum hac æquali-
tate componitur inæqualitas vel in specie,
ut Authores num. 44 relati affirmant; vel
in modo, et statu magis, aut minus per-
fecto habendi eandem specificam essentiam,
ut num. 48 et 57 explicuimus.

ultimam confirmationem respon-
detur negando antecedens, quia ante Cœ-
lestinum III, qui vivebat anno 1191, et
ante Alexandrum III, qui vivebat anno
1160, D. Basilius Magnus, qui floruit quarto
seculo, expresse meminit voti solemn-
is; nam in *regul. /us. disputat, reg.* 14, inquit:
« Apostatam in Deum peccare, quem pro-
fessionis suæ testem adhibuerit, cuique
solemnise voto obligarit. » Voti autem
simplicis fit mentio in Decreto, *cap. Si vir
simplex votum, 27, quxst. 1.* Edidit vero
Decretum, sive Concordiam discordantium
Canonum Gratianus, qui claruit tempore
Eugenii III, ad annum 1115, et Trithemius
affirmat composuisse illud opus anno
1127. Unde satis liquet, quod ante Cœ-
leslinum III, et Alexandrum III, nota
erat distinctio inter vota simplicia, et so-
lemnia.

Respondetur secundo omittendo antece-
dens, et negando consequentiam; nam ar-
gumentum est pure negativum. Licet enim
antiqui Doctores usi non fuerint vocibus
voti solemn-
is, et simplicis, nec eorum ex-

pressam mentionem fecerint; minime in-
fertur, quod vota per has voces significata
non fuerint, et multo minus quod non dis-
tinguantur ex natura rei. Et simile argu-
mentum communiter contemnitur in aliis
difficultatibus. Sic vox *Transsubstantiatum*,
non invenitur apud veteres Doctores; et
tamen haereticum esset negare rem per il-
lam vocem significatam. Hec etiam com-
plexum, *Scientia media*, ignotum fuit
Theologis ante FONSECAM, et MOLINAM ejus
Authores; et nihilominus illorum discipuli
volunt, quod res per illud significata fuerit
ab æterno.

DUBIUM V.

*Quo jure professio solennis dissolvat matri-
monium ratum non consummatum.*

Quæ de natura professionis solennis du-
bio præcedenti statuimus, ex discussione hu-
jus, et sequentium difficultatum non parum
roborabuntur. Præsens vero unum suppo-
nit, et aliud investigat. Et pro utriusque
intelligentia

§ I.

Aliqua prælibantur.

62. Primo observandum est, quod tri-
plex communiter distinguitur matrimo-
nium; nam aliud dicitur præcipue *legiti-
mum*, videlicet quod juxta leges fit; quo
nomine specialiter appellari solet infide-
lium matrimonium, quod jure naturæ con-
trahitur, et valet. Deinde *ratum*, quod a
baptizatis contrahitur, vel quod susceptione
Baptismi firmatur; inde enim habet indis-
solubilitatem firmiorem. Tandem *consum-
matum*, nempe quod carnalis copula con-
summavit. Præsens autem difficultas non
præcise respicit matrimonium legitimum.
nec se extendit ad consummatum; sed ra-
tum attingit, ad illudque restringitur, licet
de consummato non nihil occasione argu-
mentorum dicemus. Quid vero sit solennis
professio, et in quo a votis simplicibus dif-
ferat, satis constat ex præcedenti dubio. Et
præsens dubium non procedit de votis sim-
plicibus constituentibus etiam statum reli-
giosum; sed de illis determinate omnino
perfectis, et absolutis, quibus adjuncta si-
mili traditione, solennis professio fit.

63. Deinde supponendum est, matrimo-
nium

nium ratum dissolvi per sequentem pro-
fessionem solennem. Hæc suppositio est
de fide, et probatur: tum quia ita diffiniunt
Summi Pontifices Alexander III, in *cap. 2, de
conversione conjugatorum.* et Innocentius
III, in *MP. 11, eodem titulo*, Joannes XXII, in
Extravag. Antiquæ, de voto. Idemque jam
prius docuerat Eusebius Papa, et Martyr,
ut refertur in *cap. Desponsatum, 24, quxst. 2,*
Tum ex diffinitione Concilii Tridentini
« SJ. 24, *can. 6*, ubi dicitur: « Si quis dixe-
rit matrimonium ratum non consummatum
per solennem religionis professio-
nem alterius conjugum non dirimi,
anathema sit. » Tum quia communiter
laudent, aut supponunt Patres, dum lau-
dant exempla Sanctorum, qui matrimonio
contracto, et non consummato, conjugem
reliquerunt, ut perpetuam continentiam
servarent, et fierent religiosi. De quo S.
Bros. lib. 2, de *Virgin.* D. Epiphanius
Arresi 78, D. August, lib. 5, *confess, cap. 6,*
D. Gregor, lib. 3, *dialogor. cap. 14* et lib. ff.
rpist. 20, Metaphrast. in *vita S. Cecilix, et
S. Alexii, et S. Euphrasix*, et alii. Immo
Alexander III, in *appendice ad Concilium
Lateranense sub ipso oelebralmn, part. 5,*
rap. 3, affirmat S. Joannem Evangelistam
a Christo Domino vocatum fuisse a nuptiis
celebratis Canæ ad vitam Apostolicam, et
religiosam. Licet aliqui dubitent de exem-
plo, quod parum refert ubi alia occurrunt.
Unde omnes Catholici defendunt hanc tra-
ditionem.

Accedit etiam congruentiæ ratio, qua
utitur D. Thom. in 4, *distinet. 27, quxst. 1, art. 3.*
quxstiunc. 2, et alibi: etenim duplex vinculum
datur in matrimonio, alterum spirituale ex solo
consensu ortum, alterum carnale natum ex
copula: carnale autem dissolvitur per mortem
corporalem: ergo spirituale solvitur per
mortem spiritualem; sed talis est profes-
sio solennis, qua homo mundo mori-
tur: ergo matrimonium ratum non con-
summatum dissolvitur per professionem
solennem.

61. Contra hanc catholicam traditionem
sentiant Erasmus in *cap. 7 primæ ad
Corinth.* Kemnitius contra *Trid. loco cit.*
Magdeburgenses *cent. 1, lib. 2, cap. 12*, et
communiter hæretici nostri temporis, et
plura opponunt. Primo, quia per matri-
monium ratum vir dat uxori potestatem
corporis si sibi: sed res uni tradita non po-
test eo invito auferri, et tradi alteri: ergo

vir post matrimonium ratum nequit se
tradere religioni, nec præcedens vinculum
solvere. Secundo, quia matrimonium ra-
tum est vere sacramentum significans in-
dissolubilem unionem Christi cum Eccle-
sia: ergo nequit dissolvi per professionem,
aliter enim non esset juxta illam significa-
tionem indissolubile. Tertio, quia matri-
monium ratum est ejusdem prorsus essen-
tiæ, et rationis cum matrimonio consum-
mato; carnalis quippe copula est quidam
actus conjugii, sed ejus essentiam non in-
trat, neque constituit: atqui matrimonium
consummatum non dissolvitur per profes-
sionem solennem: ergo neque matrimo-
nium ratum non consummatum. Quarto,
quia votum solemne castitatis ordinis sacro
annexum non dissolvit matrimonium ra-
tum: ergo idem dicendum est de voto
solemni religionis. Quinto, nam vota sim-
plicia, et solennia non differunt essentiali-
ter, atque ideo nequeunt habere effectus
essentialiter diversos: atqui vota simplicia,
illa etiam quæ emittuntur in societate, et
statum religiosum constituunt, non dissol-
vunt matrimonium ratum: ergo neque
vota solennia religionis. Sexto, et ultimo,
quia ut dicamus matrimonium ratum dis-
solvi per professionem solennem, nullum
habemus fundamentum in Scriptura.

65. Ad primam objectionem responde-
tur, minorem solum esse veram per se pri-
mo loquendo, et nisi Deus præbeat facultatem
ad oppositum; Deus autem hoc privilegium
concessit professioni solenni, ut ex dicen-
dis constabit. Præsertim cum uxor debeat
consentire in dissolutionem matrimonii ra-
ti non consummati, quia potest absque ullo
incommodo; et ideo esset irrationabiliter
invita, si virum impediret a perfectiori
statu capeendo.

Ad secundam respondetur solum pro-
bare, quod matrimonium ratum sit ex na-
tura sua indissolubile; minime vero, quod
non possit dissolvi ex privilegio Dei solenni
professioni faventis, de quo inferius. Adde
sacramentum matrimonii triplicem habere
significationem: significat enim conjunc-
tionem Christi cum anima per gratiam: significat
etiam conjunctionem Christi cum
Ecclesia per charitatem: significat denique
unionem verbi cum humana natura. Ex
quibus significationibus matrimonium ra-
tum solum habet primam, quæ sufficit ut
matrimonium ratum sit sacramentum: sed
non sufficit, ut omnino sit insolubile; nam

conjunctio Christi cam anima aliquando solvitur, ut ex se liquet. Undo locus relinquitur, ut matrimonium ratum aliquando dissolvatur, saltem per sclemnem proles-
i®**. sionem. Sic respondent Innocent. III, in D. Tfw. cap. Debitum, de bigamis, et D. Thom. in 4, dist. 27, (l. 1, art. 3. quxst. 2 ad 1.

respondetur, non defuisse qui
tenir. senserint, matrimonium consummatum dissolvi per processionem religiosam ; sic
Justi- enim decrevit Justinianus in leg. final. Cod.
D.ürec. de Episcopis, et Clericis, eamque legem re- fert D. Greg. lib. 9, epist. 39. Potestque con- firmari exemplo Theonae Abbatis, qui per quinquennium cum uxore vixerat, et illa invita matrimonium solvit, et monachus
Cassia factus est. ut refert Cassianus collai. 21, EUS. cap. 9, addens non posse hoc factum repre- hendi. quia Theonaspotea claruit miracu- lis, et a Patribus laudatus est.

Sed prædicta sententia est error contra fidem : tum quia verba Christi Domini,
JiiUh. -Matth. 19 : Quos Deus conjunxit, horno non 19. separet : et, Qui dimiserit uxorem, facit earn moechari, in aliquo matrimonio cerifican- tur, atque ideo saltem in consummato. Tum quia ita sentiunt communiter Patres. Divus

v'. Aug. ΘΓΡ50Γ. ^ooo ^tato, D. Hieronym. epistola 14, ad Celantiarn. D. August, epistola 45, ad Nicoia. Armentarium, Nicolaus I, in epistola ad Ca- rolum regem. Tum quia id statuunt Ponti- ficum, et Conciliorum decreta apud Gratia- num, 27. quxstione 3, et in Decretal, titulo de conversione conjugator. Nec movere de- bet factum Theonae, quia ut recte inquit

Gratian. 3eijarmjn [fo ge Monachis, Cip. 38, Bcltarm. « exemplum illud est unum ex his factis
« Sanctorum, quæ sunt admiranda, non
« imitanda. Credendum enim est peculiari
« Spiritus sancti admonitu id factum esse,
« præter communem ordinem, et legem,
« quandoquidem ille tot claruit postea si-
« gnis, et virtutibus. »

Unde ea sententia relicta, respondetur
Diffe- negando consequentiam ; quia professio so- rentia in hac æVmi" ienmis habet ex privilegio Christi dissol- irimo- vere matrimonium, hoc autem privilegium tem ci fuit respectu matrimonii rati præcise, non tm!Sm. vero respectu matrimonii consummati.

Cujus diversæ dispositionis ratio potest ali- qualiter assignari. Primo, quia ex eo, quod matrimonio præcise rato, relinquatur mul- lier, nullum ipsi per se loquendo incom- modum accidit : sed si matrimonio consum- mato relinqueretur, et ipsa, et proles dam- num subiret. Secundo, quia matrimonium

ratum solum significat conjunctionem Christi cum anima per gratiam, quæ unio dissolvitur per peccatum ; sed matriiûûnium consummatum significat conjunctionem Christi cum Ecclesia, et Verbi cum àmma- nitate, quæ nunquam solvitur; et ideo ma- trimonium consummatum est magis indis- solubile, quam matrimonium ratum. Tertia. «quia ante carnalem copulam, » inquit D. Thomas3 part, in suppi, quæstione61, arti-D. T” culo 2 ad 2, u non est omnino translatum « corpus unius sub potestate alterius, sed « sub conditione, si interea alter ad frugem « melioris vitæ non convolet : sed per car- « nalem copulam completur dicta trans- « latio, quia tunc intrat uterque in corpo- « ralem possessionem sibi traditæ potesta- « tis. » Denique quia, cum in matrimonio consummato interveniat vinculum corpo- rale, nequit dissolvi sola morte spirituali, qualis est professio solennis. Unde patet, quod major objectionis est absolute falsa, quia licet matrimonium ratum, et matri- monium consummatum sint ejusdem spe- ciei essentialis, differunt tamen quoad mo- dum ; unum enim est consummatum, et aliud non, ut ipsæ voces exprimunt ; quod satis est, ut differentes effectus habeant, ut supra diximus n. 49.

GG. Ad quartam, concesso antecedentiDirai!» (quod diffinivit Joannes XXII, in Extravag. Antiqux, de voto, dicens nec jure divino, XIII. nec per sacros Canones statutum reperiri, quod votum solemnizatum per sacri Ordi- nis susceptionem dirimat matrimonium} negamus consequentiam. Quia hoc privile- gium non est concessum cuilibet voto so- lemnised ei solum, quo quis fit religiosus. Et ratio differenliæ ad hanc Christi Domini institutionem est : tum quia emittens votum castitatis in susceptione sacri Ordinis non moritur spiritualiter, cum non emittat vola obedientiæ, et paupertatis ; faciens autem professionemsolemnem spiritualiter mundo moritur, cum omnia ejus absolute, et in perpetuum repudiet. Tum etiam, quia voto in susceptione sacri Ordinis emisso non annectitur traditio saltem perfecta; in volo autem solezni religionis perfecta, atque absoluta hominis traditio intervenit, et absque illa votum solezne non esset, ut constat ex dictis § prxcedenti.

Ad quintam Basilius Pontius lib de Jla- trim. cap. 6, respondet negando minerem; sentit enim, quod vota simplicia in Socie- tate emissa dissolvunt matrimonium ra- tum

iiiira. quia prædicta vota constituunt hominem vere, et proprie religiosum, ut Gregor. XIII dillinivit.

Sed hæc opinio est valde singularis, et contra communem sententiam aliorum

Theologorum, etiam ipsius Societatis, ut J;}, videri potest apud Vasquoz 1,2, *disp.* 105, ^•cop. 10. Henriquez *lib.* 11, *cap.* 8, n. 7,

“ Suarez *tom.* 4, *de Helie/, lib.* 4, *cap.* 2, et alios.

Ex quibus Perez *disp.* 20, *de Alatriin. sect.* 4, *num.* 2, inquit : u Communiter omnes

: noslr® Societatis viri docti partem negantem defendunt: » Additque numero

12, « multa esse in Societate, quæ prædicto

« effectui matrimonium ratum dirimendi

« manifeste repugnant. Tum quia in illa

» saepius declaratur hæc vota esse simplicia.

« Tam quia nulla fit ejus effectus mentio

in Bullis Pontificum, aut constitutioni-

bus. Tum denique, quia in illis expresse

. dicitur, dicta vota simplicia non habere

« eam absolutam perpetuitatem in utroque

« capite, quæ ad illum effectum secundum

u : morem Ecclesiæ necessaria est. » Et pro-

fecto, quidquid sit de aliis motivis, minus

quid est dirimere sequens matrimonium,

qaam dissolvere matrimonium ralqm præ-

cedens : sed vota simplicia Societatis ex na-

larasuanon dirimunt sequens matrimo-

nium, et ideo ante secundam Bullam Gre-

gorii XIII *Ascendente Domino* (in qua novum

hoc impedimentum dirimens introductum

est), non dirimebant ; unde si tali tempore

aliquando contigit matrimonium contrahi,

dissolutum non est, sed ratum permansit :

ergo ex natura sua non habent dissolvere

matrimonium ratum præcedens ; aliunde

vero non datur jus Ecclesiasticum (et forte

nec dari potest, ut *n.* 68 dicemus) quod

matrimonium ratum per illa simplicia

vota dissolvat : ergo vota simplicia in sacra

Societate emissa non dissolvunt matrimo-

niam ratum.

Unde ad objectionem, omissa majori, et

concessa minori, negamus consequentiam ;

nam privilegium, seu vis dissolvendi ma-

trimonium ratum, non convenit statui reli-

gioso generice sumpto, aut etiam secundum

essentiam considerato ; sed quatenus im-

portat determinatum modum perfectionis

per professionem solemnem, et sic loquun-

tur testimonia *num.* 63 allegata, non enim

dicant, solvi matrimonium ratum per sta-

tam religiosum, sed per solemnem profes-

sionem, ut liquet ex canone Tridentino.

Emittentes autem simplicia vota in Socie-

tate, licet sint vere religiosi, nihilominus

non sunt simpliciter professi, ut constat ex

dictis *numero* 42. Et hæc diflerentia (ex quo-

cumque jure proveniat), revocatur con-

gruenter in diversa prædicata istorum vo-

torum ; nam emissio votorum simplicium

non importat omnino absolutam, et perpe-

tuum hominis traditionem ; solemniam vero

illam afferunt, ut fusius *a numero* 40 ex-

plicuimus. Recolantur etiam quæ diximus

numero 49.

Ad ultimam respondetur nihil convin-

cere ; quia non oportet, quod omnes fidei ser.a.

veritates habeamus per Scripturam, saltem

explicitam ; sed pinres habemus per ver-

bum Dei traditum, sive per Apostolicas tra-

ditiones, ut inductive patet in adoratione

sacrarum imaginum, in Baptismo parvu-

lorum, in Ordinibus minoribus, etc. Hujus-

modi autem est veritas, quam in præsentem

supponimus ; nam quod universalis Eccle-

sia tenet, et non habet initium in aliquo

decreto Concilii, vel Pontificis, profecto

Apostolica traditio est ; aliter enim nec

robur, nec communem Ecclesiæ accepta-

tionem haberet, ut optime docet D. August, d. à ;;;.

lib. 4, *contra Donastistas, cap.* 24. Quod

autem matrimonium ratum dissolvatur

per solemnem professionem, tenet omnis

Ecclesia Catholica, ut constat ex testimoniis

relatis *numero* 63, quorum nullum novum

jus introducit, sed omnia prædictam veri-

tatem supponunt, ut eisdem testimoniis

liquet, et late ostendit Basilius *loco cit.*

cap. 5, - atque ideo prædicta veritas est tra-

ditio Apostolica. Et hæreticis. quibus hæc

non videntur sufficere, bene occurrit Bel-

larminus *ubi supra*, his verbis : *Et si ad-Bellarm.*

versarii ea (Ecclesiæ scilicet testimonia) *non*

recipiunt, tamen cum nulla ipsi-in contra-

rium adferant, recta ratio docet potius cre-

dendum esse tot sanctis Pontificibus, et uni

generali Concilio, quam simplici inficiationi

paucorum hominum. Adde, impiorum, hæ-

reticorum, et de sanctitate professionis reli-

giosæ pessime judicantium.

Hac catholica suppositione, præmissa vi-

deamus jam quo jure professio solemnis

matrimonium ratum dissolvat, quod est

præsentis difficultatis scopus.

§ II.

fera sententia aliquibus assertionibus explicatur.

67. Dicendum est primo, quod vota solemnia dirimunt matrimonium ralum non ex solo jure Ecclesiastico. Ita Paludanus in 4. distinet. 27. quxst. 3, art. 3, Solus ibi, quxst. 1, artic. 4, Murtinus de Ledesma 2, part. 4, qu. 55, artic. 2, Victoria de potest. Papr, part. 1 adi, Petrus de Ledesma in addit. ad 3 part, quxst. 61, ari. 2. conclus. 1, Sylvius ibidem, in resp. ad argument. N. Cornejo disput. 6, de Matrimon. dub. 2. conclus. 2, Joannes de la Cruz 5, Matrinum. dub. 8, Candidus de Matrimon. disguisit. 28. articul. 4, dub. 2, cuncus 5, Gonet. disput. 5, art 4. concl. 3, el communiter Thomistæ. Quibus adjurent Durandus in 4. dist. 27, quest. 2, num. 8 et 9, Scotus dist. 31, quxst. 1, Abolens. 1. Heg. cap. 8. quxst. 98, et quxst. U3, Bellarmmus ubisupra, § Dices rursum, Covarruvias in 4. Decret. 2 part. cap. 7, § 4, Decanus Lovaniensis art. 18, contra hxrcses, Basilius Pontius ubisupra, Rebelus part. 2, lib. 3, Leander de Malrim. disp. 5, quxst. 11, et alii plures.

Prohalur, quia nullum jus humanum potest dissolvere matrimonium ratum : ergo quod professio solemnns matrimonium ratum dissolvat, non est ex solo jure ecclesiastico. Consequentia palet, el antecedens ostenditur, quia matrimonium ratum est indissolubile jure naturali, et divino: sed ea quæ jure naturali, et divino sunt indissolubilia, nequeunt dissolvi per solum jus humanum : ergo nullum humanumjus potest dissolvere matrimonium ratum. Probatur major ex verbis Christi Domini, Matthaei 19 : *Qui fecit hominem ab initio, masculum, et feminam fecit eos, et dixit : propter hoc dimittet homo patrem, et matrem, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una.* Unde intulit ipse Salvator : *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Quæ procedunt de matrimonio rato, etsi nondum consummato; nam priora verba prolata sunt ante copulam primorum parentum. Ergo matrimonum ralum est indissolubile jure, seu præcepto divino, ut plane docet Bonifacius VIII in cap. unico de. Voto, et voti redempt. in 6, affirmans matrimonii vinculum ab ipso rerum conditore in Paradiso. el in statu innocentiae indissolubi-

litatem accepisse. Et hinc facile ostenditur ; quod si etiam indissolubile jure naturali, sive ex natura ipsius, supposita ejusdem institutione ; quia ut communiter docent Theologi, omnia præcepta, quæ Deus Adamo in Paradiso imposuit, fuerunt praeopta naturalia, excepto unico praeopto positivo de non edendo fructu ligni scientiæ boni, el mali : ergo cum matrimonium fuerit a Deo tunc institutum indissolubile, sequitur quod ex natura sua indissolubile sit. Accedit quod matrimonium ex natura sua ordinatur ad filiorum procreationem, et educationem ; sed hic finis poscit, quod matrimonium non solvatur ; aliter quippe nec filiorum légitima? procreationi, nec reels eorum educationi provideretur, ut facile consideranti constabit : ergo matrimonium ex natura sua, et antecedenter ad copulam est indissolubile.

Et hæc procedunt vel considerato præcise. matrimonio, ut est institutum in officium natura. Quod si consideretur, quatenus Christus illud evexit ad rationem sacramenti, majorem adhuc indissolubilitatem importat ; sicut enim elevatur in aliis muneribus, evehitur etiam in isto. Unde Apostolus in lege gratiæ promulgat 1, ad Corinth. 7 : « Præcipio, non ego, sed Dominus, minus, uxorem a viro non discedere, etc. Cor. 1. » Et vir uxorem non dimittat, etc. »

68. Nec refert si huic argumento occurras negando antecedens. Et ad probationem dicas, Summum Pontificem posse dispensare in his, quæ sunt de jure naturali, et divino. Unde admissio, quod matrimonium ratum sit utroque jure indissolubile, non infertur. quod nequeat ex Pontificia dispensatione dissolvi. Imo de facto aliqui Pontifices in matrimonio rato dispensarunt, ut referunt Covarruvias ubi supra, Navarrus in Summa, cap. 22, Suarez tom. 3 de Ilelig. lib. 9, c. 24, et alit. Hoc ergo modo potuerunt in favorem professionis solemnns disponere, quod matrimonium ratum per illam dissolvatur.

Non, inquam, satisfacit hæc responsio ; nam incertum est, et speculative minus probabile, Pontificem posse dispensare, in eo, quod aliquod, vel particulare matrimonium ralum dissolvatur : oppositum enim docent communiter Theologi cum Magistro in 4, disp. 27. Nec contraria exempla urgent ; quia, ut inquit Ledesma in addition. «d 3, quxst. 67, art. 2, pag. 681, ex facto Pontificum in aliquibus casibus particulari-

ribas non sumitur efficax argumentum. Praesertim cum possint sequi opinionem sso iudicio probabilem. Observat autem idem Anilior *pug.* 679, quod « usquo ad f tempora Martini V, nunquam audita est < Uilis dispensatio, cum tamen in præteri- « rilis temporibus fuerint multa matrimo- < nia maxime odiosa. Imo post tempora < Martini V, multi Pontifices sanctissimi < non sunt ausi dispensare in matrimonio irato. Et ita Innocentius VIII respondit s cuidam Principi, se non posse dispensare . in matrimonio rato, ut refert Panormit. > in cap. *Ex publico*, et Adrianus VI, vir « doctissimus noluit concedere talem dis- i pensationem, et similiter Pius V. »

Ÿ: Sed dato, et non concesso, quod Pontifex in aliquo casu particulari valeat matrimo- H ilium ratum per suam dispensationem dis- solve, minime potest dici, quod generalis vis, qna omnis professio solemnis dissolvit matrimonium ratum, sit ex dispensatione Pontificis-. *Primo*, quia licet Pontifex queat iacasis extraordinariis dispensare in his, quæ sunt de jure naturali, et divino ; ne- cuit tamen condere generalem legem, qua illis deroget, alias posset substantialem Ecclesiæ statum mutare : indissolubilitas aatem matrimonii rati est de jure naturali, eldivino, ut supra ostendimus : ergo Pon- tifex nequit genqralem legem condere, qua per professionem solemnem dissolvatur. .Secundo, quia si hoc concederetur, pariter posset disponere, quod dissolvatur per vota simplicia constituentia statum religiosum, cujusmodi sunt quæ in Societate emittun- tor; hoc autem est inauditum. Et profecto valde credibile apparet, quod si fieri posset, dispositum jam fuisset a Gregorio XIII, in livorem illius sacri Instituti, sicut ipse no- vam condidit jus, quo prædicta vota diri- mant sequens matrimonium, quod ex se non habent. *Tertio*, quia si ex sola Eccle- siastica lege est, quod vota solemnia matri- monium ratum dirimant, pariter poterit Ecclesia disponere, quod non inducant ta- lem effectum ; idque magis consonum erit matrimonii naturæ, et institutioni divinæ, exqaihus habet, quod indissolubile sit. ut sapra vidimus: nemo autem concedet, quod Pontifex possit impedire transitum a matrimonio rato ad Religionem, cum prædictus transitus firmetur tot exemplis Sanctorum, tam excellentibus Patrum prae- coniiis, et antiqua adeo traditione, sicut § præcedenti ostendimus: ergo quod solemnis

professio dissolvat matrimonium ratum, non est ex sola Ecclesiastica institutione. (hi«rZo, et urgentius, quia si dissolutio ma- trimonii rati est ex dispensatione Pontifi- cis, oportet designare canonem, aut Conci- lium, in quo Pontifex id decreverit : sed hæc designari non valent : ergo. Probatur minor, quia primus Pontifex, quem inve- nimus hanc materiam attigisse, est Euse- bius Papa et Martyr, qui Ecclesiam regebat anno 309, et cujus hoc decretum refert Gratianus *cap. Desponsatam*, 20. quæst. 2. Ofil,JU. *Desponsatam puellam non liceat parentibus alii viro tradere ; licet tamen illi monaste- rium, si voluerit, elicere.* In quo canone non nova aliqua lex statuitur, sed quæ in Eccle- sia jam vigebat, proponitur ; id quippe de- notat verbum *licet*, ut ex usu aliorum Ca- nonum constat.

69. Dicendum est secundo, professionem^^ solemnem non dirimere matrimonium ra- sio. tum jure naturæ. sive ex natura, et efficacia ipsius professionis. Sic ex Authoribus *num.* 67 relatis docent Ledesma *conci.* 2, Gonetl^'^''' *conci.* 1, Cornejo *conci.* 1, Sanchez, lius. et alii fere omnes, exceptis his, quos'Basii. ' *num.* 74 referemus. Idem tuentur omnes, qui docfr.it professionem solemnem dissol- vere matrimonium ratum ex solo jure ec- clesiastico, ut vidimus *num.* 72.

Probatur, quia si matrimonium ratumm^“^j dissolveretur jure naturæ per professionem solemnem, non esset ex natura sua indisso- lubile : consequens est falsum, ut liquet ex dictis *num.* 67. Ergo matrimonium ratum non dissolviturperprofessionem solemnem naturali jure, sive ex natura, et efficacia ipsius professionis. Probatur sequela, quia illud vinculum ex natura sua non est indis- solubile, quod potest per aliquid aliud ex natura sua dissolvi : ergo si professio so- lemnis ex natura, et efficacia sua dissolvit matrimonium ratum, sequitur quod istud non sit ex natura sua indissolubile. Et de- claratur exemplo ; nam si matrimonium ratum dissolveretur naturali jure, sive ex natura rei. per hæresim, aut fornicatio- nem, non esset jure naturali indissolubile, siquidem haberet causas, per quas natura- liter dissolveretur : ergo idem dicendum est,si per professionem solemnem dissolvi- tur jure naturali, sive ex natura, et effica- cia ipsius professionis.

Confirmatur, quia ut professio solemnis Confir- ex natura sua dissolveret matrimonium matio. ratum, opus erat, quod inter matrimonium

ratum, et subsequentem professionem solemnem daretur aliqua oppositio ex natura uiriusque, quatenus attentis eorum naturis, non possent simul in eodem subjecto coniungi : atqui talis oppositio non datur : ergo professio sollemnis ex natura, et efficacia sua non dissolvit matrimonium ratum. Probatur minor, quia inter matrimonium consummatum, et sequentem professionem solemnem non datur oppositio ex natura rei, quinimo prædicta duo recte in eodem subjecto componuntur, ut patet quando conjuges post matrimonium consummatum ex mutuo consensu profitentur religionem ; non enim per professionem solemnem dissolvunt vinculum matrimonii : ergo nec inter matrimonium ratum, et perfectionem solemnem datur oppositio ex natura rei. Palet consequentia, tum a paritate ; quippe matrimonium ratum, et matrimonium consummatum sunt ejusdem speciei. Tum a fortiori ; matrimonium enim consummatum est aliquo modo majus vinculum ; quod tamen componitur cum perfecta traditione, quæ fit in professione solemni.

Tron-a
elosio. Dicendum est tertio, matrimonium ratum dissolvi per solemnem professionem jure divino, sive ex concessione Christi Domini, qui in favorem professionis solemnis disposuit quod matrimonium ratum per eam dissolveretur. Pro hac conclusione merito referuntur qui primam assertionem tuentur, ut vidimus *numero 67*. Nam etsi eorum aliqui doceant, matrimonium ratum dissolvi ex natura rei per professionem solemnem, nemo tamen eorum negat, quod hujusmodi professio prædictum effectum habeat etiam ex institutione Christi Domini

Fonda-
mentum, Probatur breviter ex hactenus dictis : quoniam professio sollemnis dissolvit matrimonium ratum, ut est certum apud omnes Catholicos, et § 1 ostendimus : sed hunc effectum non habet ex jure ecclesiastico, ut constat exprima assertionem ; nec ex jure naturali, ut ex secunda liquet : ergo id habet ex jure divino, sive ex Christi Domini aulhoris institutione. Probatur consequentia a sufficienti partium enumeratione ; nam prædictum effectum debet habere ex aliquo jure, vel ecclesiastico, vel naturali, vel divino.

matio
prima Confirmatur primo ; nam quod professio sollemnis dissolvat matrimonium ratum, est traditio Apostolica, idest derivata a Christo

Domino per Apostolos ad Ecclesiam, ut constat ex dictis § 1. Ergo vis, et efficacia, quam professio sollemnis habet, ut matrimonium ratum dissolvat, est a Christo Domino authore.

Confirmatur secundo ; nam olim in lege Mosaica libellus repudii dissolvebat vinculum matrimonii ; id autem non fiebat ex lege aliqua humana, nec ex jure naturali, sed ex dispositione divina : ergo pariler ex institutione divina est. quod in lege gratiae professio sollemnis matrimonium ratam dissolvat.

71, Sed oppones : Christus Dominus est 'A.« Author status religiosi, ut statuimus *dub. 2*. Sed status religiosus in sua communi ratione non habet, quod matrimonium ratum dissolvat: ergo professio sollemnis, qua prædictus status constituitur, non habeat dissolvere matrimonium ratum ex institutione Christi. Probatur minor, quia status religiosus potest constitui per vota simplicia, ut supra *num. 8* statuimus : atqui vota simplicia non dissolvunt matrimonium ratum, ut liquet ex dictis *num. 66*; ergo status religiosus in sua communi ratione non habet. quod matrimonium ratum dissolvat.

Respondetur concedendo præmissas primi syllogismi, et negando consequentiam, quia licet Christus Dominus sit Author status religiosi, qui vel contrahitur per species, vel determinatur per diversos modos votorum simplicium, et professionis solemnis; nihilominus privilegium dissolvendi matrimonium ratum non concessit statui religioso in ea communitate considerato, sed determinatæ speciei, vel modo status religiosi per professionem solemnem ; quia hic est status religiosus perfectissimus, alter vero non est ita perfectus, ut diximus *num. 48, cum seq.* Quod autem sic disposuerit, innotescit nobis ex ipsa traditione et praxi Ecclesiæ; nam professio sollemnis dissolvit matrimonium ratum, secus vero vota simplicia, ut constat ex dictis § *pr.eced.*

Adde ex Enriquez *lib. 12, capite 5, numero 3, et in Glossa littera N*, Christum Dominum expresse, et exercite instituisse statum religiosum perfectissimum, qualis consurgit per professionem solemnem. Idque liquet primo ex ipsius verbis : *.Sitii perfectus esse, vade, et vende omnia, quæ habes, et da pauperibus* : quibus significavit abdicationem dominii, et proprietatis, quam non important vota simplicia, etiam in sacra Societate emissa, sed sola sollemnis professio.

professio. Liquet deinde ex eo, quod decebat primos illos, quos Dominus ad statum religiosum vocabat, Apostolos videlicet, esse perfectissime religiosos, quales sunt solemniter professi. Sub hoc autem gradu potuit Ecclesia, auctoritate ipsius Christi, eam votis simplicibus non importantibus perfectissimam hominis traditionem, quosdam facere veros religiosos, quin prædicta vota dissolvant præcedens matrimonium ritum, sicut nec excludunt proprietatem, idque exemplo declarat prædictus Author, id quem Lectorem remittimus, ne in re non multum necessaria immoremur.

§ HL

Referuntur sententiæ contrariæ.

[C. 72. Adversus primam, et ultimam assertionem sentiunt plures Aulhores, qui decent matrimonium ratum solo jure ecclesiastico dissolvi per professionem solemnem. Ita Hostiensis, Joannes Andreas, et Antonius de Butrio *in cap. Ex publico, de fe: confers. conjug. Medina de continentia satteï. Tjr. hoinin. lib 5, cap. 86, Suarez tom. 3, ItRtlig. lib. 2, cap. 23, num. 20, Vasquez ta 1, 2, disput. 165, cap. 7. Lessius lib. 2, c. 41, rfuô. 8, Gaspar Hurtado disp. 8, de Malrini, difficult. 4, num. 17, Ochagavia tract. 1, çfwst. 5, num. 8, Perez disp. 20, sect. 3, num. 10, et alii plures ex Recentioribus. Pro qua sententia, suppositis hactenus dictis in hoc Tractatu, pauca, parumque urgentia occurrunt, quæ diluamus.*

Arguitur tamen principali hujus opinio: E~nismotivo, quia professio solemnns dirimii matrimonium ratum, quatenus est votum solemne. vel ratione solemnntatis : atqui «lemnitas est de jure ecclesiastico, utpote invecta ex Ecclesiæ institutione, sicut Bonifacius VIII, et Gregorius XIII diflinierunt locis num. 51 et 55, relatis : ergo quod professio solemnns dirimat matrimonium ratum, est ex solo jure ecclesiastico.

Confirmatur primo, quia professio solemnns, et vota simplicia constituentia religiosam statum jure divino sunt ejusdem prorsas rationis, et solum differunt penes diversos effectus, quos habent ex Ecclesiæ constitutione : sed vota simplicia constituentia statum religiosum non dissolvunt jure divino matrimonium ratum, alias istud dissolveretur per vota simplicia emis-

sa in Societate, quod est omnino falsum, ut constat ex dictis num. 66. Ergo vota solemnna non dissolvunt matrimonium ratum ex jure divino, sed ex ecclesiastica constitutione.

Confirmatur secundo ; nam jus divinum Secunda tempore Christi Domini mansit omnino immutatum. Sed hoc, quod est matrimonium ratum solvi per vota religionis, non mansit omnino immutatum : ergo signum est quod dissolutio matrimonii rati per vota religionis, quæcumque illa sint, non est ex jure divino. Probatur minor ex facto D. Theclæ, Alexii, et aliorum, qui fuerunt solemniter professi ; et tamen per votum continentiae dissolverunt matrimonium ratum, quod aliter nunc in Ecclesia contingit : ergo, etc.

Confirmatur ultimo, quia nullum tale Tertia, jus divinum extat in Evangelic, aut in alia Scriptura canonica ; ergo sine fundamento dicitur, quod professio solemnns dissolvit matrimonium ratum jure divino.

73. Ad argumentum respondetur recondensatisfit lendo doctrinam traditam dub. 1, et præsertim num. 54, ubi diximus aliud esse solemnntatem, aliud essentiam professionis, quæ ab illa denominatur solemnns. Illa est formula, ut ista legitime fiat ; quam formulam Ecclesia instituit, potestquemutare : sed professio consistit in votis omnino absolutis, et completis per traditionem perfectissimam ex parte se tradentis, et per acceptationem alicujus superioris Dei nomine acceptantis, ut loco citato fusius ostendimus. Quo supposito, negamus majorem ; quia professio quæ denominatur solemnns, non habet dissolvere matrimonium ratum ratione solemnntatis, aut denominationis passivæ ; sed per privilegium Christi concessum talis professionis essentiae, nempe votis omnino absolutis, et traditioni omnino perfectæ, quibus homo se Deo offert, et consecrat in Religione. Et sic concessio absolute, et absque distinctione, solemnntatem votorum esse ex Ecclesiæ institutione, ut Bonifacius VIII, et Gregorius XVI pronuntiant, negamus quod professio solemnns dissolvat matrimonium ratum ex solo jure ecclesiastico. Declaraturque, et firmatur hæc responsio exemplo matrimonii ; hujus enim solemnntatem, seu formulam, qua legitime fit, Ecclesia de facto instituit ; et tamen illa major indissolubilitas, quam habet matrimonium, prout i Christo Domino est elevatum ad rationem

Sacramenti, non est ex jure ecclesiastico, sed ex institutione divina.

Ad primam confirmationem negatur maior. 4, ad quod Lectorem remittimus, ne actum agamus.

Ad secundam negamus minorem ; nunquam enim in Ecclesia auditum est, quod matrimonium ratum non dissolvatur per professionem solemnem, vel quod dissolvatur per sola vota simplicia, ut liquet ex dictis § 1. Nec minoris probatio urget, quia sine fundamento dicitur, D. Theclam, D. Alexium, et similes non fuisse religiosos perfectissime, hoc est solemniter professos ; quid enim obstat, ne dicamus fuisse religiosos eo modo, quo Apostoli religiosi fuerunt ? Præsertim cum ex natura rei ad talem statum necessarium non sit vel vivere in aliqua communitate, vel profiteri certam regulam, vel habere positivam, et expressam Ecclesiæ approbationem, ut liquet ex dictis dub. 3, per totum. Unde longe verosimilius est, Theclam ab Apostolo Paulo a nuptiis vocatam duxisse religiosam vitam eo perpetuitatis, et firmitatis vinculo, quo illam sectabantur Apostoli, juxta ea quæ diximus num. 71. Idemque de S. Alexio, et quibusdam aliis, extraordinario Spiritus sancti motione a nuptiis ad vitam religiosam attractis dicendum est.

Ultima confirmatio nihil evincit, et favet hæreticis impugnantibus sacras traditiones ; unde his, et illi respondemus, plura a Christo per Apostolos fuisse Ecclesiæ revelata, quæ non continentur in verbo Dei scripto, ut constat ex dictis num. 66, et negat nemo Catholicorum.

74. Contra secundam nostram assertionem sentiunt Durandus. Covarruvias. Bellarminus, Soto, Paludanus, Decanus Lovaniensis. et quidam alii ex Authoribus relatis num. 67 ; sentiunt enim, quod matrimonium jure naturali, sive ex natura rei dissolvitur per professionem solemnem. Et probatur ; nam solemnis professio ex natura sua habet efficaciam ad dissolvendum matrimonium : istud ergo per illam dissolvitur jure naturali. Consequentia patet, et antecedens suadetur primo ; quia professio solemnis est mors spiritualis, et civilis : ergo habet efficaciam ad dissolvendum spirituale animorum vinculum, quale est matrimonium ratum ; sicut mors corporalis habet efficaciam ad dissolvendum carnale vinculum matrimonii consummati, ortum ex copula.

Secundo, quia matrimonium ratum solum est contractus, non vero traditio, et possessio rei ; hæc enim fit per copulam : e contra vero in professione solemnī intervenit perfecta hominis traditio, qua se Deo donat in religione : atqui subsequens rei traditio habet efficaciam ad rescindendum contractum præcedentem, in quo traditio non intercesserat, ut patet in contractu venditionis ; si enim res uni vendita alteri postea vendatur, et tradatur, prior venditio rescinditur : ergo professio solemnis ex natura sua evacuat statum minus profecturmsed per professionem solemnem constituitur status perfectior, quam per matrimonium ratum : ergo illa habet efficaciam ad istud dissolvendum. Tertio, quia status perfectus evacuat ex natura sua statum minus perfectum : sed per professionem solemnem constituitur status perfectior, quam per matrimonium ratum : ergo illa habet efficaciam ad istud dissolvendum. Quarto, quia solemnis professio pugnatur ex natura sua cum usu, et actibus matrimonii : ergo pariter et cum ipso matrimonio ; atque ideo semel posita in rerum natura habet efficaciam, ut illud destruat. Quinto, et ultimo, quia professio solemnis ex natura sua habet efficaciam ad dirimendum subsequens matrimonium : ergo illam habet ad dissolvendum matrimonium præcedens ; id quippe paritatis ratio convincere videtur.

75. Respondetur negando antecedens, ad hoc quod primam probationem dicendum est, AB in ea quidem assignari congruentiæ rationem ad hoc, quod Christus Dominus disposuerit matrimonium ratum dissolvi per professionem solemnem, ut ex D. Thom. videmus n. 63. Sed prædicta ratio, seclusa voluntaria Christi dispositione, per se solam non convincit : tum quia licet ex suppositione, quod quis sit spiritualiter mortuus, sive ab omnibus mundanis alienatus, nequeat licite vivere quoad usum matrimonii ; tamen posset vivere quoad vinculum, sicut apparet quando post matrimonium consummatum solemnem professionem emit tit ; adest enim spiritualis professionis mors, quæ vinculum spirituale (cui accidit simul carnale) matrimonii non dissolvit. Tum, et urgentius, quia si matrimonium ratum, et professio solemnis secundum sibi propria considerentur, professio non compararetur per modum mortis ad matrimonium, sed istud potius per modum impedimenti irritantis compararetur ad illum.

Res

Kes enim uni tradita nequit valido altori vdi sine consensu prioris ; per matrimonium autem homo se tradit uxori, et e converso ; unde attendenda natura matrimonii, non posset valide se religioni tradere, nec spiritualem professionis mortem subire. Quod ergo professio solemnis sit mors spiritualis in ordine ad dissolvendum matrimonium ratum, non habet ex suis propriis preciseconsideratis, sed ex constitutione, sal dispensatione divitia, ut supra explicuimus.

Ad secundam probationem negamus maxime jurem, quia matrimonium ratum non est cera promissio, sed etiam traditio ; copula quippe non importat primam traditionem, sed usum rei traditæ, et sub dominio existentis, alias licita non foret. Unde matrimonium ratum, quantum est ex natura sua, posset impedire ne homo ab illo resili ret tradendo se religioni, nisi Deus huic fiveret illius indissolubilitatem solvendo, st proxime dicebamus. Imo vero fieri posset, quod simul cum matrimonio rato consisteret, sicut stat cum matrimonio consummato, ut ostendimus num. 69

Ad tertiam respondetur, quod major non mesi universaliter vera : tum quia fieri potest, quod per statum minus perfectum sit alteri jus acquisitum, et consequenter quod praeludatur via ad statum perfectiorem : caa ratione servus nequit absque consensu domini statum religiosum profiteri, ut decrevit Gelasius Papa Epist. 9, § Generalis tiam tpietelx. Et hoc modo, attentis naturis rerum, matrimonium ratum, quo uxori acquiritur jus in virum, impediret istius professionem, nisi Deus dispensasse ! solreadopraecedens vinculum. Tum quia fieri valet, quod status minus perfectus cohaereat rimatum perfectiori ; sicut status Religiosicum statu Episcopi, et status matrimonii consummati cum statu religionis.

Unde etiam patet ad quartam ; nam attentis naturis rerum, matrimonium ratum impediret solemnem professionem, atque ileo et inhabilitatem, quæ professionem consequitur in ordine ad actus matrimonii. Quod si consentiente uxore, vir profiteretur, redderetur quidem illicitus matrimonii jus in ordine ad copulam, propter casti talis otum ; sed tamen perseveraret matrimonii vinculum, sicut modo contingit quando post matrimonium consummatum vir, consentiente uxore, religionem profitetur. Unde quod aliter in matrimonio rato nunc

contingat, non est ex præcisa ratione naturæ professionis, sed ex dispositione, et dispensatione divina.

Ad ultimam constabit ex dicendis dubio sequenti, et præcipue num. 85.

DUBIUM VI.

Quo jure solemnis professio dirimat sequens matrimonium.

Supponit præsens difficultas, professionem solemnem non solum impedire, sed etiam dirimere sequens matrimonium, sive (et in idem redit) efficere quod sequens matrimonii contractus sil et illicitus, et nullus. Quæ suppositio est de fide ; nam Concilium Tridentinum sess. 24, can. 9, sic diffinit : « Si quis dixerit, Clericos in « sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos « posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege « ecclesiastica, vel volo, anathema sit. » Quod olim jam statuerant Alexander III, in capite Meminimus, et Innocentius III, in cap. fin. qui Clerici, vel voventes, et Bonifacius VIII, in cap. unico, de voto in 6. Et similia, atque antiquiora decreta reperiuntur apud Gratianum 27, quxst. 1. Imo vero religiosi, qui post solemne castitatis votum contrahunt matrimonium, præterquam quod graviter peccant, et nihil efficiunt, sunt ipso facto excommunicati. ut decernitur in Clementina unica de affinitate, et consanguinitate, part. 1, quam explicat Cajet, in Summa, verbo Excommunicatio, cap. 47.

Sed dubium est (præcedenti satis affine), quo jure in hoc casu dirimatur matrimonium ? Consulto autem in titulo utimur

illo complexo, professio solemnis : tum ut considerationem determinemus ad votum constituens religiosum statum, præscindendo a voto solemnī sacris Ordinibus superaddito : tum ut denotemus aliquid præter votum castitatis, traditionem videlicet perfectam, sine qua professio solemnis minime consistit, quæque voce voti non sic exprimitur, sicut vocabulo professionis. His suppositis

supi-
nem
#111A.

CōHC.
Trid.

Alex.
III.
Inuoc.
111.
Bonif.
vni.
Gratian.
Cajet.

PunftU3
difficul-
a, i5

Peru *Divi Thomæ sententia defenditur.*

Priou
conclu-
sio. 76. Dicendum est primo, professionem
Funda-
mentum. solemnem non solo jure Ecclesiastico diri-
Ctwii. mere sequens matrimonium. Hanc asser-
Trideni. tionem docent omnes Authores *num.* 77
referendi, illamque non obscure insinuat
Concilium Tridentinum canone proxime
relato, ubi affirmat. Clericos constitutos in
sacris Ordinibus, et Regulares solemniter
professos invalide contrahere matrimo-
nium, obstante lege Ecclesiastica, vel voto ;
ubi lex Ecclesiastica refertur ad Clericos,
et votum ad regulares : hoc autem addita-
mentum superfium foret, si Regulares sola
lege Ecclesiastica redderentur inhabiles ad
matrimonium, sicut et Clerici ; tunc quippe
isti, et illi eadem, unaque lege Ecclesias-
tica impedirentur : sensit ergo Concilium
vim professionis sollemnis ad dirimendum
sequens mairimoniiim derivari ex altiori
radice.

Hathb Deinde probatur ratione, quia professio
solemnis ex eodem jure habet dissolvere
præcedens matrimonium ratum, et diri-
mere sequens matrimonium : sed dissolvit
præcedens matrimonium non solo jure
Ecclesiastico : ergo non ex hoc præcise
jure habet dirimere sequens matrimonium.
Consequentia patet, et minor constat ex
dictis *n.* 67. Major autem -est certa apud
Adversarios, qui dicunt, professionem so-
lemnem sortiri utrumque illum effectum
ratione solemnitatis.

Confir-
mator. Confirmatur, et declaratur; nam majus
quid est, quod professio sollemnis dissolvat
præcedens matrimonium ratum, quam
quod dirimat sequens matrimonium : ergo
si primum illud habet non ex sola extrin-
seca lege Ecclesiæ sic disponentis, sed
aliunde, ut loco citato statuimus, idem di-
cendum est de secundo effectu. Consequen-
tia patet, et antecedens facile ostenditur:
tum generali inductione, quippe difficilius
est rem exislentem, atque in se confirma-
tam destruere, quam primam ejus produc-
tionem impedire. Tum exemplo voti so-
lemnis castitatis sacris Ordinibus adjuncti,
quod dissolvit sequens matrimonium; et
tamen non dissolvit matrimonium prius
contractum. Majus ergo est, quod pro-
fessio sollemnis dissolvat matrimonium
præcedens, quam quod subsequens diri-
mat.

Ad hæc, si professio sollemnis dirimit se-
quens matrimonium ex sola Ecclesiastica
lege, oportet designare primam hujus legis
existentiam: id autem fieri non valet,
quippe ante omnem Pontificiam legem a
temporibus Apostolorum vis hæc matrimo-
nium dirimendi convenit professioni sor-
lemni. Quod satis express; significatur in
cap. Si quis sacro, 27, *quxst.* I, ubi contra-
hentes post votum solemnne, *verbo Domini*
separantur. Et in *cap. Ne aliqua, eadem*
causa, et quxst. sic contrahens vocatur *oi-*
ter Christo. Sed quia veritas hujus assertio-
nis a fortiori constabit ex his, quæ pro se-
quenti dicemus, idcirco immorari non
oportet in ea magis confirmanda.

77. Dicendum est secundo, professionem
solemnem dirimere sequens matrimonium
jure naturali di vino, hoc est fundato in ipsa
natura sollemnis professionis, ab eaque
exacto. Sic docet Angelicus Præceptor in
4. dist. 38, *quxst.* 1. *artic.* 2, *quxstiunc.* 3,
et artic. 3, *quxstiunc.* 3, *et quodlib.* 3, *artic.*
18, *et quodlib.* 10. *art.* 11 *ad* 1, *et in hac*
2, 2, *quxst.* 88, *art.* ", *Q et* 11, cui subseri-
bunt Capreolus in 4, *distinet.* 33, *articuloc* &
1, *conclus.* 2 *et* 3, *et artic.* 3 *ad* 1. Scoti
contra 2, Deza *ibidem*, *art.* 3, *notab.* 4, Tur-
recremata in *cap. Presbyteris, distinct.* 27,
et in cap. Sicut bonum, 27, *quxst.* 1. Cajeta-
nus (contra ea, quæ prius scripserat in
hac 2, 2, *quxst.* 88, *artic.* 11), in *opusc.*
quxst. 24, disputans an Papa possit dispen-
sare cum Sacerdote Occidentalis Ecclesiæ.
et Sylvester *verbo Votum* 4, *quxst.* 5, Solo
in 4, *distinet.* 38, *quxst.* 2, *art.* 2, Petras
Soto *lect.* 5, *de Matrim.* Joannes a S. Thom. *rf.*
in *hac* 2, 2, *disputatione* 29, *artic.* 15 *et* 19, ££
Gonet *de Matrim. disput.* 9, *artic.* 2, Labatis
in *eodem tract, disput.* 6. *dub.* 8, Ledesma
in *addit, ad 3 part, quxst.* 53, *artic.* 2, Syl-
vius *ibidem, dub.* 2. Joannes de la Craz
quxst. 4 *de Matrim. artic.* 3, *dub.* 5, Can-
didus *disquisit.* 28, *artic.* 4, *dub.* 2, N. Cor-
nejot/e *Malrim. disput.* 7, *dub.* 9, Aragonan-
2, 2, *quxst.* 88, *art.* 7, et alii Thomiste,
quibus suffragantur D. Ronavent. in 4, *dist.*
38, *artic.* 1, *quæstione* 2, Durandus *e/ide* &
dist. quxst. 1, *num.* 9, Thomas Sanchez, at
num. 87 videbimus, Henriquez *lib.* 12. *de*
Malrim. cap. 5, *num.* 3, Valentia 2, 2, *disp.*
6, q. 6, *punct.* 5, § *Est igitur*, et § *Aliero*
igitur modo, et in 3 part, tract, de Matrim.
disputatione 10, *quxst.* 5, *punct.* 93, Torre-
blanca *lib.* 2, *pract. cap.* 13, *sect.* 2, Lean-
der *de Matrim. disp.* 12, *quxst.* 2, et alii.

Probatur

Probatur ratione D. Thom. locis proxime
relatis; quia homo per professionem solem-
nem so Deo perfecte tradit in religionem:
n' ergo professio sollemnis ex natura sua red-
dit hominem inhabilem, ut se uxori tradat
in matrimonio. Antecedens constat ex dic-
tis num, U et 39, cum sequentibus. Et con-
sequentia facile ostenditur; quia res uni
perfecte tradita, et sub ejus dominio exis-
lens, nequit alteri valide donari, el in ejus
dominium venire. Quod declaratur exem-
plo: nam ideo matrimonium ratum jure
naturali divino dirimit sequens malrimo-
nium, quia homo per primum matrimo-
nium se tradit uxori, atque ideo inhabilis
redditur, ut alii uxori se tradat per alterum
matrimonium: atqui homo per professio-
nem sollemnem se Deo perfecte tradit in re-
ligione: ergo ex hoc ipso fit inhabilis jure
divino naturali, ut se tradat uxori per ma-
trimonium, et consequenter sollemnis pro-
fessio ex natura sua dirimit matrimonium
posteam contractum.

Explicatur ulterius ex dictis *dub. prxee-*
trdi; quia si non intervenisset privilegium
Christi Domini faventis professioni solem-
ni. sed hæc, et matrimonium ratum in
sua præcise natura relinquerentur, matri-
monium ratum præcedens dirimeret jure
naturali sequentem professionem, quia per
matrimonium ratum præcedens traderetur
homo uxori, et subinde non posset se alteri
tradere contra jus uxori quæsitum. Constat
autem, quod homo per professionem solem-
nem se Deo perfecte in religione tradit,
et cum ipso contrahit quasdam spirituales
nuptias. Ergo professio sollemnis antecedens
ex natura sua reddit hominem inhabilem
ad postea contrahendum matrimonium, il-
ludquedirimit. Si enim matrimonium, ra-
tam antecedens, quia traditio hominis est,
dirimeret ex naiura sua sequentem profes-
sionem sollemnem sibi relictam, quare so-
lemnis professio præcedens, cum traditio
hominis sit, non dirimeret ex natura sua
subsequens matrimonium?

78. Respondebis, quod licet professio so-
lemnis sit aliqua hominis traditio, non ta-
men omnimoda, et totalis ; unde ex natura
sua locum relinquit, ut homo ulalur facul-
tate naturali ad contrahendum valide ma-
trimonium. Sicut servus, sive emptitius,
sive voluntarius, traditur Domino, manet-
que sab ejus potestate ; et tamen potest ma-
trimonium contrahere. Et similiter (quod

magis accedit ad rem præsentem) in suscep-
tione Ordinis sacri Jiomo traditur Deo, et
ad cultum ejus consecratur per solemnne
castitatis votum ; quo non obstante, si Ec-
clesiastica lex non adesset, posset contra-
here matrimonium.

Sed contra hoc est, et explicatur amplius Confu-
robur rationis D. Thomæ; quoniam res
uni tradita, et sub ejus dominio existens
nequit alteri tradi, nec sub eadem ratione,
nec secundum ratiorem præcedenti tradi-
tioni, atque dominio contrariam ; id quippe
repugnat naturali juri consequenti tradi-
tionem, et dominium. Unde quia servus,
sive emptitius, sive voluntarius, traditur
Domino, et est sub ipsius potestate quoad
opera, ita ut Dominus possit eo uti quantum
ad omnem usum prudentem, et sibi utilem ;
propterea servus nequit se alteri tradere in
ordine ad hæc eadem opera, nec in ordine
ad aliquod aliud, quod legitimum domini
jus impediat in ordine ad prædictum usum ;
idque ratio naturalis dictat, supposita ser-
vitutis introductione. Constat autem, quod
homo per professionem sollemnem traditur
Deo, non utcumque, sed in ordine ad ser-
vandam omnimode castitatem, cujus per-
petuum votum in ipsa professione includi-
tur : constat etiam, quod traditio in matri-
monio facta concedit uxori jus in corpus
hominis ad usum professioni religiosæ con-
trarium. Ergo homo solemniter professus
ex natura ipsius professionis redditur inha-
bilis ad contrahendum valide matrimo-
nium ; et consequenter prædicta professio
jure naturali illud dirimit. Per quod facile
diluuntur exempla in contrarium adducta ;
nam quod servus se tradat uxori ad usum,
et finem matrimonii, non est contrarium
præcedenti traditioni in ordine ad opera
servilia, unde una traditio non dirimitur
per aliam : quod aliter, ut diximus, contin-
git in professione sollemni, et subsequent!
matrimonio. In susceptione etiam Ordinis
sacri solum fit traditio hominis ad cultum
Dei, quæ ex natura rei cohæret cum alia
traditione ad finem, el usum matrimonii,
ut patet in Sacerdotibus veteris legis; el
votum castitatis tali ordinationi superaddi-
tur ex sola extrinseca Ecclesiæ constitu-
tione. At essentia professionis sollemnis in-
trinsece importat traditionem hominis
perfectam, factam Deo determinate in or-
dine ad custodiam castitatis firmatam per-
petuo voto in eadem professione essentiali-

ter incluso. Unde non relinquit in homine facultatem, ut traditionem per matrimonium valide exercere possit.

eushx ~θ. Kespondebis secundo ex doctrina
8. » Soarii *lom.* 3, *de Relig. lib.* 2, *cap.* 8, *num.* 9, jus contrahendi matrimonium non tam esse individui, quam totius naturæ, cum ordinetur ad conservationem totius speciei. Et ideo licet homo queat pro sua voluntate matrimonium non contrahere, nec illo uti, idque solemni voto firmare; nihilominus non valet facultatem contrahendi matrimonium a se penitus excludere sine auctoritate publicæ potestatis. Hiec autem est penes Ecclesiam, præsertim supposita elevatione matrimonii ad rationem Sacramenti. Unde inhabilitas hominis solemniter professi ad contrahendum matrimonium non est ex natura ipsius professionis, sive ex jure in ea fundato; sed provenit ex dispositione, sive statuto Ecclesiae.

i*aeln- Cæterum hæc responsio facile corrui-
ltmr' fatemur equidem, quod si Ecclesia nollet acceptare perfectam hominis traditionem Deo in religione factam, prædicta traditio, et professio minime subsisterent, neque effectum dirimendi sequens matrimonium haberent. Sed dicimus, quod supposita prædicta acceptatione (ad quam ex natura rei non requiritur positiva, et explicita approbatio Ecclesiæ, sed sufficit negativa, sive non reprobatio, juxta superius dicta *n.* 24), ipsa professio sollemnis ex suis intrinsicis habet dirimere sequens matrimonium, licet alia adventitia, et ulterior Ecclesiæ dispositio non superaddatur. Unde exclusa etiam omni lege Ecclesiastica (quæ tamen essentiam prædictæ traditionis perfectæ in rerum natura relinqueret), adhuc professio sollemnis haberet ex natura sua vim ad dirimendum matrimonium, ob rationem superius traditam. Id vero, quod in hac responsione dicitur de facultate ablegandi a se potestatem absolutam ad contrahendum matrimonium, nullius roboris est. Tum quia, si convinceret, eodem modo probaret hominem non posse privare seipsum facultate ad licite contrahendum; quod tamen est omnino falsum, et contra fidem: nam hæc docet eum, qui votum castitatis vel simplex emisit, peccare si matrimonium contrahat. Tum etiam, quia consideratio prædictæ responsioni inserta procedit ex principiis pure naturalibus, juxta quæ forsitan non oporteret consulere omnimodam

castitatem, sed magis vacare speciei conservationi, et augmento; quod ultronei arripiunt hæretici, ut votum perpetuæ castitatis impugnent. Sed fides, quæ in altiore, et supernaturalem finem collinat, altius quid docet, expedire videlicet in ordine ad prædictum finem, quod quis voto castitatis perpetual se castret propter regnum cæierum; idque præstet homo excludendo a se potestatem contrahendi matrimonium, et se Deo tradendo perfecte ad servandam castitatem. Tum denique, et ad hominem contra Suarium, quia si ut ipse vult, potestas hæc dirimendi matrimonium persequentem professionem convenit Ecclesiæ ex Dei concessionem (nec enim pure naturalis, aut civilis, sed supernaturalis est), cur non ipse Deus, et homo Christus Jesus Author religiosi status non concessit hanc vim perfectæ omnino traditioni in religione, sive professioni sollemni? Profecto potuit, et fecit utique consulendo statum religiosum, et collaudando eunuchos spirituales; hi quippe, si omnino perfecte tales sint, privant se non solum actuali matrimonii usu, et non solum facultate illud licite contrahendi, sed etiam potestate absoluta, ut sic habeant majorem similitudinem cum eunuchis, qui vel tales nati sunt, vel tales facti sunt ab hominibus. Unde professio sollemnis secundum sua intrinseca, supposita Christi approbatione, et institutione, habet dirimere sequens matrimonium independenter ab alia Ecclesiastica lege superaddita, et sibi de novo convenienti.

80. Confirmatur ratio superius facta exCafc-hactenus dictis; quoniam ita comparatur sollemnis professio ad sequens matrimonium. sicut comparatur votum simplex castitatis ad sequentia sponsalia: sed hæc jure divino naturali dirimuntur per votum simplex castitatis antecedens: ergo illud etiam jure divino naturali dirimitur per solemnem professionem antecedentem. Consequentia patet a paritate. Et minor est certa; nam cum supposito voto simplici castitaljs, nequeat homo licite contrahere matrimonium, ex hoc ipso redditur inhabilis ad promittendum matrimonium futurum; nemo quippe potest promittere, else obligare ad rem sibi illicitam; sponsalia autem sunt promissio futuri matrimonii. Præsertim cum facta collatione inter duas promissiones, prior, et facta Deo debeat prævalere contra secundam creaturæ factam. Et ita docet D. Thom. *in addit, ad 3D part.*

pari, must. 53. art. 1 ml 11 Major autem ex iota terminorum explicatione facile constat ; etenim votum simplex, et sponsalia ex una parte conveniunt in ratione promissionis; et ex alia parte professio sollemnis, et matrimonium conveniunt in ratione traditionis : ergo traditio facta per professionem soientnem ita comparatur ad traditionem sequentem per matrimonium, sicut promissio facta per votum simplex castitatis comparatur ad promissionem factam per sponsalia.

81. Sed objicies : nam si professio solemnis, quia traditio perfecta est, pugnat ex natura sua cum traditione sequentis matrimonii, illudque propterea dirimit, sequitur quod etiamsi illa traditio Gal absquespeciali castitatis voto, dirimat matrimonium : consequens est falsum : ergo ratio Divi Thomæ, quam hactenus expendimus, non convincit. Minor, seu falsitas consequentis facile apparet, quia prædicta vis dirimendi matrimonium non convenit cuilibet professioni, sed soli professioni constituenti statum religiosum : atqui traditio facta sine speciali castitatis voto, non constitueret religiosum statum, cum ad istum tria vota substantialia necessaria sint, ut docent communiter Theologi, et supra statuimus *num. 6*. Ergo traditio facta absque speciali castitatis voto non dirimet sequens matrimonium. Sequela autem ostenditur: nam si traditio perfecta pugnat cum sequenti matrimonio, et illud dirimit, ideo erit, quia per illam homo privat se sui dominio, illudque transfert in Deum, aut religionem : constat autem ad hujusmodi abdicationem, et dominii translationem non requiri votum, sed sufficere voluntatem se tradendi ; hæc quippe si prodeat in actum externæ traditionis, et a donatario acceptetur, sufficiens est ad transferendum dominium, ut in aliis donationibus liquet : ergo si professio sollemnis, quia traditio perfecta est, dirimit sequens matrimonium, sequitur quod licet absque speciali castitatis voto fiat, habeat eundem effectum.

Respondetur negando sequelam, et suppositum illius, nempe quod possit dari traditio perfecta absque speciali castitatis voto; fieri enim non potest, quod quisque perfecte omnino tradat ad cultum Dei sine obligatione perpetua ad tria specialia consilia, obedientiæ, castitatis, et paupertatis, ut supra *n. 5 et 6*, ex communi Patrum, et Theologorum sententia statuimus. Porro

Salmant. Curs. theolog. torn. XII.

obligatio ad perpetuo servandam castitatem provenit ex voto illius, vel explicito, vel implicito (quæ differentia parum, aut nihil refert), unde fieri non valet, quod homo se Deo perfecte tradat, quin traditio hæc speciale castitatis votum includat. Et hinc facile constat ad sequelæ probationem, quia traditio dirimens matrimonium debet esse omnino perfecta, et in ordine ad servandam perpetuo castitatem ; atterius quippe rationis traditio, et in ordine ad alium finem non pugnat cum matrimonio, ut patet in servo, qui cum traditus sit, et constitutus sub domini potestate, valide tamen matrimonium contrahit, ut diximus *num. 15*. Obligatio autem servandi perpetuo castitatem necessario claudit explicitum, vel implicitum illius votum. Unde conditionalis illa, <Si homo se perfecte Deo traderet, et ab illo acceptaretur absque voto speciali castitatis, etc., complicatoria est, et se destruens.

Adde, traditionem non esse perfectam, nec transferre dominium, nisi acceptetur, ut etiam in humanis contingit. Christus autem Dominus Author status religiosi non acceptat, nec Ecclesiæ dedit potestatem acceptandi traditionem aliter faciam, quam emissionem trium votorum substantialium. Unde si traditio fieret absque hujusmodi votis, non haberet vim dirimendi matrimonium, quippe quæ sine illis facta nec perfecta esset, nec efficaciter transferret dominium. Et ita de facto contingit. An autem possit Deus aliter disponere statuendo, quod traditio utcumque facta, et non acceptata, dirimeret sequens matrimonium, difficultas est diversa, et hic non necessaria. Ad quam affirmative respondendum est : sed tunc traditio non dirimeret matrimonium jure divino naturali, hoc est fundato in natura ipsius traditionis, id enim ipsa non exigeret ; sed jure divino positivo, quo Deus supra traditionis exigentiam disponderet per eam dirimi subsequent matrimonium, sicut *dub. præced.* explicuimus, quod sollemnis professio matrimonium ratum dissolvit.

5

§ II-

Satisfit argumentis opinionis adverse.

82. Professionem solemnem dirimere subsequens matrimonium, non jure naturali, aut divino, sed sola constitutione Ecclesiastica, docent Altisiodorensis *lib. 2*

Sente a.
tia
oppositi.,
AUisio..l.

Sco: *Summr, tract.* 28, *cap.* 2, cti.rsG 3, Scotus
l,l ubi Paludanus
GwTM *q̄ixstione* 4, *artic.* 2, Supplementum Gabr.
ari. 2, Gerson *trad. de Matrim.* 1 *part.*
Heiirir. *Alphabet, lib. 1,* Henricus *quodlib.* 5, çuæst.
Aior. 28 *el* 38, Azof. *tom.* 1, lib. 12, *cap.* 6,
Kasil. *quxstione* 1, cum *sequent.* Basilius Pontius
lib. ~ de Matrim. cap. 22, num. 4, et in *lib.*
variar. quxst. 3. *scholastica, cap.* 4 et 5,
Pesantius *in addit. ad* 3 *part. quxst.* 53,
Lcsx *disput.* 1, Lessius *lib.* 2, *cap.* 40, *dubit.* 19,
Suiroz. *Suarez turn.* 3 *de Relig. lib.* 2, *cap.* 10, Bo-
Rwic-a. *Snacina de Matrimon. quxstione* 3, *punct.* 4,
Villob. *Villalobos tractat.* 14, *difficult.* 7, Perez
disputat. 20, *sect.* 6, et alii plures.

^ro ?ua senlentia arguitur primo : quia
mentam, professio solemnns dirimit matrimonium,
quatenus solemnns est : sed solemnitas pro-
fessionis solo jure Ecclesiastico inventa est,
ut Bonifacius VIII, et Gregorius XIII, sæpius
allegati diffinierunt : ergo vis dirimendi
sequens matrimonium convenit professioni
solemni ex solo jure Ecclesiastico.

Coafir- Quito. Confirmatur, quia solemnitas voti con-
sistit m vi dirimendi sequens matrimo-
nium : ergo si solemnitas solo jure Eccle-
siastico inventa est. sequitur quod eo
tantum jure professio solemnns dirimat
matrimonium.

Sjlisfil argu- mentio. Respondetur argumento majorem solum
verificari, si ly *quatenus solemnns*, redupli-
cet essentiam professionis consistentem in
perfecta traditione, et votis omnino perpe-
tuis, et absolutis, quæque de facto *solemnns*
denominatur a legitima formula, qua fit.
per Ecclesiam introducta; hujusmodi enim
professionis essentia vi sua dirimit sequens
matrimonium. Secus vero, si ly *solemnns*,
reduplicet formulam ab Ecclesia de facto
præscriptam, sub qua professio fieri debet;
hæc enim formula non est ratio formalis
dirimendi matrimonium, sed conditio, ut
professio legitime fiat, et in rerum natura
constituatur. Quo supposito, ipsa professio
per suam essentiam, sive intrinseca prædi-
cata habet matrimonium dirimere. Et
•deinde concessa minori, negamus conse-
quentiam absolute.

Diluitur confk- inaio. Ad confirmationem negamus antecedens,
quia nec vis professionis solemnns est so-
lemnitas, nec solemnitas professionis in
hujusmodi vi consistit, sed solemnitas est
conditio requisita ad existentiam talis pro-
fessionis; importat enim formulam legiti-
mam, secundum quam professio fieri debet;
et ea supposita, consequitur, aut quasi con-

sequitur ad talis professionis essentiam,
quod habet matrimonium dirimere. Et hu-
jus responsionis terminos, et doctrinam in
ea inclusam superius jam exposuimus num.
52, cum *seqq.* et n. 73, quæ loca recolat
Lector, ne in eisdem explicandis actum
agamus. Videantur etiam Ledesma *ubi su-
pra, m resp. ad* 1 et 3, et Gonet *in resp. ad* 3,
et *ad ultimum*, qui licet huic argumento
aliter, aut aliis vocibus satisfaciant, non-
nullis tamen objectionibus, quæ adversus
nostram responsionem fieri possent, recte
occurrunt, et declarant quæ fuerit illorum
Pontificum sententia.

83. Arguitur secundo : quia si ob ali-
quam rationem votum solemnne religionis, im.
seu professio dirimeret ex natura sua ma-E<“-
trimonium, maximequia importat hominis
traditionem factam Deo in religione : sed
hæc ratio est nulla : ergo professio, sive
solemne religionis votum non dirimit ex
natura sua matrimonium, sed solo jure
Ecclesiastico. Major constat ex dictis § pri-
ced. Minor autem ostenditur : tum quia vo-
tum, licet solemnne sit, solum est promissio
: ergo votum solemnne non habet matri-
monium dirimere ex eo, quod traditio sit.
Tum etiam, quia emittentes simplicia vota
in Societate se tradunt Deo, et religioni, ut
declaravit Gregorius XIII *in Extravag. .U-* Grs.
cendente Domino, aliter quippe religiosi ¹⁰¹
vere non essent, ut idem Gregor, diffinit ;
et tamen eorum vota, adjuncta etiam tra-
ditione, non habent ex natura sua dirimere
matrimonium, nec illud anteGregorianam
constitutionem dirimebant : ergo ex eo,
quod professio solemnns traditionem im-
portet, non sequitur quod ex natura sua
possit subsequens matrimonium dirimere.

Confirmatur, quia omnia vota absoluta,
et perpetua castitatis sunt ejusdem speciei,
cum respiciant idem objectum, et sub eo-
dem motivo. sive sit votum simplex, sive
votum solemnne sacris Ordinibus annexum :
sed certum est, quod alia vota non diri-
munt ex natura rei sequens matrimonium :
ergo idem dicere oportet de voto solemnni
religionis.

Respondetur argumento concedendo se- Ocern-
quelam intellectam de traditione perfectis-
sima cum votis trium consiliorum, qualem Btst:
solemnns professio importat ; et negando
in eodem sensu minorem ; hujusmodi
quippe traditio ex natura sua reddit homi-
nem inhabilem, ut se ulterius uxori tradat
ad usum matrimonii. Prima autem mino-
ris

fis probatio non urget, sed ex æquivoca-
tione procedit, quia modo non loquimur de
votosolomni, ut præcise votum est, nec illi
sic præcise considerato vim dirimendi
matrimonium attribuimus ; sed loquimur
de volo solemnni, ut est votum solemnne re-
ligionis : quo pacto non importat solam
promissionem, sed etiam perfectissimam
traditionem, et utrumque vividius signifi-
catur per vocem, *solemnns professio*, qua
potius ob hanc rationem, quam voce *votum*
<.ilemne, in his dubiis communiter utimur.
Recolantur superius dicta *a num.* 4.

Ad secundam probationem negamus con-
sequentium, quia traditio, quam emittentes
simplicia vota in Societate faciunt, non est
perfectissima, sed limitata, et conditionata,
ut diximus *loc. cit.* et *n.* G6. Unde ex na-
tura rei non reddit sic voventes inhabiles
ai contrahendum matrimonium ; sed quod
de facto illud dirimat, provenit ex novo
jure Ecclesiastico per Constitutionem Gre-
garii XIII sæpe allegatam. Videantur quæ
diximus *num.* 41.

Ad confirmationem, omittendo præmis-
sas, negamus consequentiam ; quia etsi
omnia perpetua castitatis vota sint ejusdem
speciei in ratione voti præcise considera-
ta (quod difficultati permittimus) ; nihilo-
minus possunt differre, el de facto diffe-
runt penes modos differentis perfectionis
sibi intrinsecos, et secundum hos diversos
modos possunt ex natura rei sortiri diver-
sos effectus, ul declaravimus *a num.* 48.
Nam votum simplex solum est promissio,
non vero traditio ; et si fuerit votum sim-
plex constituens statum religiosum, ut in
Societate accidit, non importat omnimo-
dam traditionem, sed limitatam, et condi-
tionatam : quocirca sicut secum permittit,
ac retinet proprietatem, seu dominium di-
rectum rerum temporalium, ita et potesta-
tem absolutam, et proximam contrahendi ;
et quod de facto dirimat matrimonium, so-
lum est ex Ecclesiæ favore sibi supra pro-
prium exigentiam accidentaliter superad-
dito, ut constat ex dictis *a num.* 40. Votum
etiam solemnne castitatis sacris Ordinibus
annexum nec convenit necessario ordina-
torum statui, posset quippe eorum proprius
latus sine tali voto consistere ; nec impor-
tat omnimodam eorum traditionem, cum
retineant dominium : quocirca, quantum
est de se, non dirimeret matrimonium,
nisi Ecclesia sic ordinatos, et voventes red-
deret inhabiles ad contrahendum. Cæte-

rum in solemnni religionis voto, sive in
professione religiosi status, non solum da-
tur votum, seu promissio castitatis, sed
etiam intervenit hominis traditio, eaque
perfectissima, et absolutissima, atque eo-
dem modo a Deo per Ecclesiam, sive visi-
bilem superiorem acceptata ; et utrumque
(nempe promissio castitatis, et traditio ho-
minis ita absolute, et perfecte), convenit
essentialiter professorum statui ; quidquid
enim horum auferatur, jam destruitur con-
ceptus professionis, et solum relinquitur
emissio quædam inferior votorum, qualem
in Societate faciunt voventes post bien-
nium, et non sunt absolute professi, licet
religiosi sint, ut constat ex dictis *num.* 42.
Hic ergo major, et intrinsecus perfectionis
modus repertus in professione, seu solem-
nibus religionis votis sufficiens est, ut talis
professio ex propriis, et sibi intrinsecis ha-
beat vim dirimendi sequens matrimonium,
ut § *prxcederdi* ostendimus, licet prædicta
professio in conceptu specifico voti conve-
niat cum aliis votis. Nam eadem species
cum diversis modis intrinsecis potest ha-
bere ex natura rei diversos effectus, ut
exemplis explicuimus *num.* 49. Quibus alia
addimus : etenim fœmina, et vir sunt ejus-
dem speciei ; et tamen vir ob majorem in-
tra eandem speciem perfectionem potest
esse principium activum generationis, quod
fœminæ non competit. Lux etiam existens
in sole, et lux in aere existens specie con-
veniunt : et nihilominus certum est, quod
habent differentes modos, et effectus. Sic
ergo in proposito ad confirmationem dicen-
dum est.

84. Sed replicabis; nam sicut homo po-neptica-
test per actum exteriorem se tradere Deo
cum voto castitatis, ita potest se tradere, et
in ejus speciale dominium venire per ac-
tum pure interiorem. Sed traditio hoc pos-
teriori modo facta non dirimit ex natura
sua matrimonium : ergo nec dirimit, licet
fiat priori modo, el consequenter professio
solemnns in tali traditione consistens non
habet ex propriis, et intrinsecis talem ef-
fectum, sed ex sola Ecclesiastica institutio-
ne. Utraque consequentia recte infertur ex
præmissis : et minor est certa, qaia tradi-
tio, et promissio pure interiores remanent
in ratione voti simplicis ; ubi enim fiunt
absque formula, sivesolemnitateextrinseca
(quam Ecclesia invenit, ut docent Bonifa-
cius VIII, et Gregorius XIII. sæpius relati),
nequeunt dici professio, aut votum solemnne,

ut ex se liquet: votum autem simplex ex natura sua non dirimit sequens matrimonium. Major autem probatur; nam quod homo se Deo tradat, et consecret hoc aut illo modo, pendet ex ejus arbitrio; Deus vero potest eodem modo acceptare praedictam traditionem, sive fiat per actum exteriorem, sive per actum pure internum; et sive traditio fiat immediate ipsi Deo, sive fiat mediante Ecclesia, vel Religione, hæc quippe diversitas nihil facit ad veram traditionem, et specialem dominii translationem, atque ad veram ejus acceptationem: ergo sicut homo potest se Deo tradere per actus exteriores, ita etiam potest per actus internos.

Et urgetur; nam si homo potest immediate Deo vovere et Deus potest immediate votum acceptare; quare homo non poterit se immediate tradere, et ab ipso acceptari, in ejusque speciale dominium venire, licet nulla exterior solemnitas nullaque acceptatio Ecclesiæ interveniat?

Rrsion' hanc replicam (quæ est motivum Scoti ubi supra contra fundamentum D. Thomæ), respondetur negando majorem, quia traditio, seu donatio non transfert efficaciter dominium in donatarium. nisi ab eo acceptetur; est enim quidam contractus, qui proinde absque mutuo donantis, et donarii consensu non perficitur: Deus autem hujusmodi donationes non acceptat, nisi per suos ministros visibiles; et ideo nequit fieri traditio hominis, de qua agimus, quin Ecclesia, aut aliquis visibilis superior illam acceptet. Porro Deum ita se gerere, constat: tum quia Deus non suscipit peculiarem curam gubernandi aliquam personam; quod tamen faceret si acceptaret traditionem hominis sibi immediate factam, sicut eam de facto suscipit superior religionis. Tum quia Deus nec indiget, nec utitur immediate bis rebus exterioribus absque interventu causarum secundarum: unde donationem hominis, quæ sibi immediate fieret, ul otiosam, aut vanam repudiaret. Tum denique, nam si quis vellet transféré immediate in Deum vineam suam, triticum, aut alias res exteriores, absque interventu ministrorum Ecclesiæ, qui bona Dei administrant, nihil ageret, nec talia sub speciali Dei dominio constitueret; alioquin prædicta bona nullius essent, nec in talium ablatione furtum committeretur, quæ sunt omnino absurda: eadem aulem proportionalis ratio est de donatione sui ipsius absque ulla visibili Ecclesiæ, vel su-

perioris acceptatione. Unde fieri non valet, quod homo per actus pure internos se Deo efficaciter tradat, et sui in eum transferat speciale dominium. Per quod salis palet ad majoris probationem. Augmentum vero difficultatis non urget ob manifestam disparitatem; nam votum solum est promissio Deo facta, quæ eo ipso, quod illi placeat, habet proprium effectum, nempe obligare promittentem ad faciendum quod promissit, quin Deus ex tali promissione habeat novum, aut speciale jus in re, licet obligare possit promittentem, ut votum adimpleat. Traditio vero, aut donatio, si vere talis, et efficax est, transfert actu dominium rei in donatarium, constituendo illam sub speciali ipsius regimine; cumque Deus hanc specialem regendi hominem curam non subeat, sed visibili Ecclesiæ regimine utatur, nequit homo se Deo tradere, nec ab illo acceptari, nisi mediante Ecclesia aut alio legitimo, et visibili superiore. Videantur Sanchez *lib. 7, de Matrimon. disput.*

num. 13, et Suarez tom. 3, de Religion. UL. 2, cap. 4, qui hanc communem Theologorum doctrinam, et responsionem fusius confirmant.

Addimus, quod licet prædicta objectio ^{Ath} convinceret non repugnare hujusmodi traditionem per actus pure interiores (qua ^{«li.»} suppositione admissa, consequenter dicendum esset hominem per eos fieri perfectissime religiosum, et inhabilem ad matrimonium contrahendum): nihilominus de facto, et secundum præsentem providentiam rerum naturis magis connaturalem, qua Christus Dominus instituit statum religiosum, aliter omnino contingit: neque enim Deus hominem acceptat ad prædictum statum, nisi obedientiam alicui superiori promittat, in eoque, aut eo mediante se tradat ipsi Deo, et acceptetur ab illo. Idque plane constat ex ipsa praxi, et communi Ecclesiæ sensu, quin aliud judicium, aliamve rationem opus sit investigare, et adjicere.

85. Arguitur tertio, quia vinculum solum-Tew nis professionis, et vinculum matrimonii. ^ non habent inter se repugnantiam, sed " sunt compossibilia: ergo sollemnis professio ex natura sua non repugnat matrimonio, nec illud dirimit, sed id præslat ex sola constitutione ecclesiastica. Consequentia patet, et antecedens probatur, tum ex dictis *dub. præced.* ubi statuimus, quod professio sollemnis non dissolvit naturali jure matrimonium

matrimonium ratum praecedens ; quod necessario faceret, si haberet repugnantiam, quod impossibile est cum illo. Tum ex communi, et certa sententia ; nam conjuges post matrimonium consummatum possunt ex communi consensu solemnem professionem emittere, et constitui vere, et proprie in statu religionis, retento vinculo matrimonii : quod salis evincere videtur, vincula matrimonii, et professionis nullam inter se repugnantiam habere.

Codr-
Fili*

Confirmatur, quia si professio solemnis naturali jure repugnaret matrimonio, illudque dirimeret, in nullo eventu liceret religiosis matrimonium contrahere : atqui potest esse non solum licitum, sed etiam debitum, quod matrimonium contrahant, et generationi incumbant : ergo professio solemnis non pugnat naturali jure cum matrimonio. Probatur minor ; nam si species humana ad eas angustias redigeretur, ut in mundo solum remanerent Monachi, et Sanctimoniales, deberent matrimonia contrahere, et procurare prolem ; individua quippe humanae naturae tenerentur ad eam sic conservandam, ubi aliter ipsi subveniri non posset.

Respondetur argumento distinguendo, et explicando antecedens ; et si sermo, aut comparatio fit inter matrimonium antecedens, et subsequenlem professionem, admittendum est ; negari vero debet, si fiat comparatio inter professionem antecedentem, et subsequens matrimonium. Nam sicut impotentia, quae matrimonium praecedit, illud dirimit ; impotentia vero, quae post matrimonium succedit, illud non dissolvit : ita proportionabiliter professio solemnis dirimit subsequens matrimonium, sed non dissolvit ex natura sua matrimonium antecedens. Et ratio disparilatis est, nam contrahens matrimonium tradit corpus uxori, obligando se ad reddendum debitum, et ad simul cohabitandum ; qui autem supponitur solemniter professus, sive Deo perfecte traditus ad caste vivendum, nequii illam traditionem facere, nec talem intentionem habere ; atque ideo nequit valide contrahere, et jus Deo acquisitum auferre : et consequenter fieri non valet, quod vinculum praecedentis professionis cohaerere vinculo subsequentis matrimonii. Ceterum ubi matrimonium supponitur ratum, aut etiam consummatum, fieri potest quod unus conjugum ob crimen adulterii amittat jus exigendi debitum, vel quod

ambo ex communi sensu cedant juri illud petendi, et simul cohabitandi ; in quo eventu nihil est, quod impediat, ut ex pari etiam consensu vitam religiosam solemniter profiteantur ; et per consequens fieri valet, quod vinculum matrimonii antecedentis componatur cum vinculo subsequentes professionis. Idemque proportionabiliter accidit in exemplo proxime allato impotentiae comparatae matrimonio antecedenti, et subsequenti, ut facile consideranti constabit. Probationes autem antecedentis hanc tantum partem, quam concedimus, evincunt ; nam in eis fit comparatio professionis ad matrimonium antecedens, quod contractum, et ratum jam supponitur. Per quod etiam patet ad difficultatem quam n. 75 solvendam hoc loco reliquimus.

Ad confirmationem concedimus sequentem, si sermo fiat secundum praesentem, et connaturalem rebus providentiam, et Deus non dispenset in vinculo professionis, in quo sensu negamus minorem. Ad cujus probationem desumptam ex eventu adeo metaphysico, potest admitti, quod in tali casu tenerentur solemniter professi contrahere matrimonium, et gignendae proli incumbere ; sed hoc ideo esset, quia Deus per prius dispensaret in votis solemnibus. praecedentibus, vel ea irritaret ; constaretque illis religiosis talis dispensatio, vel irritatio ex eisdem angustis, ad quas Deum redigere naturam humanam cernerent. Unde non infertur, quod solemnis professio praecedens, et perdurans queat cum sequenti matrimonio componi ; sed infertur, quod possit, Deo sic disponente, cessare, et matrimonium non impedire.

Vel potest secundo, et forsan melius, responderi negando, quod in eo eventu deberent, aut possent solemniter professi contrahere, et dare operam generationi ; nam sicut qui totam suam substantiam dedit pauperibus, non tenetur, nec potest in casu extrenae necessitatis eis subvenire, supponitur enim nihil habere, per quod subveniat : ita qui se Deo perfecte tradidit per solemnem professionem, non obligatur, nec potest in casu extremae necessitatis speciei humanae illi per generationem succurrere ; quippe qui supponitur non esse suus, sed Dei potius, mundo mortuus, et spiritualis enuchus. Quam responsionem tuentur Durandus, et Paludanus in 4, distinct. 36, Durant). quxst. 2, et Ledesma in addit, ad 3 part. j^{csn}.

Vel potest secundo, et forsan melius, responderi negando, quod in eo eventu deberent, aut possent solemniter professi contrahere, et dare operam generationi ; nam sicut qui totam suam substantiam dedit pauperibus, non tenetur, nec potest in casu extrenae necessitatis eis subvenire, supponitur enim nihil habere, per quod subveniat : ita qui se Deo perfecte tradidit per solemnem professionem, non obligatur, nec potest in casu extremae necessitatis speciei humanae illi per generationem succurrere ; quippe qui supponitur non esse suus, sed Dei potius, mundo mortuus, et spiritualis enuchus. Quam responsionem tuentur Durandus, et Paludanus in 4, distinct. 36, Durant). quxst. 2, et Ledesma in addit, ad 3 part. j^{csn}. quxst. 41, artic. 2, dub. unie, in resp. ad 9.

Bcii»r.i in eainque inclinatur Bellarminus *lib. 2 de Monachis*, cap. 32, ubi aliam affert rationem his verbis : « Ex quo intelligimus, « non esse certam opinionem eorum, qui « dicunt, si soli essent in mundo Monachi, « et Sanctimoniales, debere eos conjungi « matrimonio ad speciem conservandam ; « possent enim ejusmodi credere mundi « finem adesse, ac proinde non tenerentur « e votum violare, ut speciem propaga- « rent. » Per quod solvitur motivum priori responsioni insertum. Quamvis, ut verum dicamus, nec istud Bellamini motivum. quojam Durandus, efficax sit; quia adhuc in illo eventu non valerent homines certo judicare, quod instaret mundi finis ; de illo quippe die nemo scit, neque filius hominis ad revelandum ; possentque proinde dubitare, an praedestinatorum numerus (quem tempora expectant), foret completus, an per ipsos complendus.

Qwr'nm 86. Arguitur quarto, quia in antiquis battra. Ecclesiae temporibus votam solemne Religionis non dirimebat sequens matrimonium : ergo signum est, quod illud non dirimit jure naturali divino, sed solum ecclesiastico post antiquiora illa tempora introducto. Consequentia est manifesta, et antecedens ostenditur; nam priscis illis temporibus Monachi contrahentes matrimonium excommunicabantur quidem, sed ffIS. non separabantur, ut constat ex Concil. Chalcedonensi, *ad. 15, can. 16*, ubi dicitur : « Virginem, quæ se Deo consecravit, a similiter et Monachum non licet nuplia- « lia jura contrahere ; quod si hoc inventi « perpetrantes, excommunicantur. » Et paria decernunt Concil. Ancyranum *can. 10*, et Neocæsareense *can. 1*. Ergo antiquis lelnporibus licet matrimonia solemniter professorum fuissent illicita, tamen non erant nulla.

nissoi- Respondetur negando antecedens; oppo-
'ur situm enim satis constat ex testimoniis al-
ii Basii, legatis n. 76, quibus addimus D. Basilium in *epist. 1, ad Amphilochem*, ubi ait : *Canonicorum* (hoc est, Religiosorum) *fornicatio pro matrimonio non reputetur, sed eorum conjunctio omnino divellatur*. Et D. D.Cbrys Chrysostom. *epist. (j, ad Theodorum lapsum*, ubi inquit : « Honorabiles nuptiæ, sed te « jam servare non convenit privilegia « e nuptiarum, quamvis frequenter hoc ip- « sum nuptias voces. Ego tamen adulterio C/ini-ii. « illud nejus existimo. » Et Concil. Turo- nense II, ante mille annos celebratum,

cap. 16, ubi statuit : « Si qui in monaste- « rio conversi sunt, nullatenus exinde ha- « beant licentiam vagandi, nec (quod ab- « sit) ullus eorum conjugem ducere;etsi « uxorem duxerit, excommunicetur, et « uxoris malo sociat® consortio, etiam ju- « dicis auxilio separetur. * Antecedentis vero probatio nihil evincit, quia continet argumentum pure negativum ; siquidem testimonium Concilii Chalcedonensis, quod allegat, docet quidem Regulares contrahentes excommunicandos fore ; sed non negat, quod sint etiam separandi, sicut neque affirmat, quod eorum matrimonia sint valida. Unde prædictum silentium nihil contra nostram sententiam probat, quæ aliunde habet testimonia sibi positive faventia. Alia autem duo Concilia, quæ referuntur, non sunt ad rem ; quia non agunt de Religiosis, sed de Sacerdotibus, ut ex eorum lectione constat ; sicut et quod alia sit ratio professionis religiosæ, et alia voti solemnitis sacrae ordinationi adjuncti, ut vidimus *numero 83*.

Arguitur ultimo ; nam si professio solemnitis jure naturali dirimeret matrimonium, non posset Papa dispensare cum solemniter professo, ut matrimonium contraheret : consequens est falsum, siquidem Papa circa hoc non semel de facto dispensavit : ergo, etc.

Respondetur concedendo sequelam, si Sci®, sermo sit de dispensatione, ut solemniter professus conservans statum solemniter professi ducat uxorem ; est enim talis status inconjungibilis ex natura rei cum sequenti matrimonio, ut supra vidimus : quod sufficit, ut solemnitis professio naturali jure illud dirimat. Sed uberior hujus difficultatis discussio petit speciale dubium, et fiet in sequenti.

§ IU.

Observatio appendix ad tria dubia præcedentia.

87. Thomas Sanchez scriptor gravis est, et in rebus moralibus habens non content- UaB
nendam auctoritatem : unde oportet scire, te. ^.
in qua fuerit opinione circa præcedentia 1 ^.
dubia, in quibus essentiam, atque effectus professionis solemnitis expendimus. Suarez enim locis supra relatis, et qui eum sequuntur, illum pro se referunt contra nos; et quidem merito, si ad quædam verba

verbal vjus operibus assuta attendatur. Sed oad Sanchez cam Thomisli in hac parte senserit, et quod contraria opinio ejus libris inserta fuerit arte, aut malitia vel typographi, vel alicujus alterius correctoris veritati Thomisticæ pravo aiñecli, ex eisdem libris evidenter, ut credimus, ostendi potest. Quod hic breviter præstare curabimus.

Igitur prædictus Author lib. 7 de Matrimon. disp. 25, inquit : « Quæ sit dilferen-
« lia essentialis inter votam simplex, et a solemne professionis, et in quo solemni-
« tas illa consistat ? » Et summarium disputationis sic habet :

Refertur duplex sententia, n. 1 et 2.

In quo consistat solemnitas voti juxta secundam sententiam, n. 3.

In hoc autem numero sic habet : « Se-
« cunda sententia ait, votum solemne, et i
i simplex ejusdem materiæ minime dif-
4 ferre per se et essentialiter, ex ipsius
« voti natura, et ratione, nec jure divino,
» sed solum accidentaliter, et extrinsece ex
t sola Ecclesiæ constitutione decernentis
< per votum solemne dirimi matrimonium
< subsequens, non autem per votum sim-
4 plex. » Et hæc est opinio Suarii, et aliorum D. Thomæ contraria. Prosequitur summarium :

An in voto simplici sit traditio juxta secundam sententiam, num. 4.

An sit tanti vinculi votum simplex, quanti solemne, juxta eandem sententiam, n. 5.

An differant specie, retenta eadem sententia, num. 6.

Proponitur sententia Authoris, n. 7.

&ωζ
toil Videamus ergo, quæ sit sententia in prx-
dicto num. 7, relata. Sic habet : « Tertia
αωω, sententia ait, votum solemne religionis
s consistere essentialiter in traditione ac-
αι\$.< tuali domini sui ipsius in manus Dei, et
uni anîfr « manus eorum, qui vicem Dei tenent ; ac
nrei. ff in eo distare a voto simplici. » Pro qua
refert D. Thomam, et alios plures. Hæc
igitur est sententia Authoris. Tum quia sic
constat ex summario. Tum quia etiam
constat ex perpetuo, et uniformi stylo præ-
dicti Authoris : semper enim suam senten-
tiam proponit ultimo loco. Tum quia illam
sententiam latissime confirmat, quod non
praestat pro secunda. Unde verba, quæ

in calce prædicti numeri conglutinantur,
Quamvis autem, etc., ejus non sunt, sed al-
terius volentis ipsum corrigere, prout sua
referre putavit. Prosequitur summarium :

Castitas, paupertas, et obedientia sunt essentialiter annexa religioni, n. 8.

Desideratur ad statum religiosi, ut hxc tria voto aliquo firmentur, n. 9.

Exigitur quoque, ut in religione approbata, etc., num, 10.

Duplex est traditio, num. II.

*Essentia professionis consistit in traditione, et acceptatione, estque professio contractus ultro, citroque
. 'obligatorius, num. 12.*

Acceptatio voti simplicis fit immediate a Deo, secus de solemni, n. 13.

Explicatur, ac probatur, qualiter traditio sit de voti solemnis essentia ; et circumslantix adjectx ab Ecclesia sint conditiones, sine quibus non, num. 14.

Qualiter qui in Societate Jesu simplicia biennii vota emiserunt, sint veri, et ex natura rei religiosi, et in illis reperiatur traditio, num. 15.

Essentia voti solemnis est de jure naturali, et divino : at solemnitas quoad circumstantias est de jure Ecclesiastico. Et explicatur cap. unie, de Voto in 6, n. 16.

In votis simplicibus, demptis Societatis Jesu. non est traditio, licet fiant in manu alicujus, num. 17.

Non tanti vinculi est votum simplex, quanti solemne religionis, n. 18.

Votum simplex, et solemne religionis differunt specie, num. 19.

Consideret prudens Lector hoc summa-
rium, in quo Author repræsentat ordinem, Magis
et doctrinam illius disputationis : et ve-
llet suam
cæcus erit, vel liquido recognoscet alienum
prorsus fuisse a sententia illa, quam pitta-
cium, seu additamentum num. 7, a malo
resartore insertum ipsi attribuit. Quod
evidentius adhuc constat ex ultima sum-
marii parte, quæ sic habet :

Solvuntur argumenta , et enodatur cap. Rursus, qui clerici vel voventes, n. 24.

Et tamen in prædicto numero nec sol-
vuntur argumenta, nec ulla mentio, aut

insinuatio fit capitis /ursus. Quod manifestat doctrinam Thom[®] Sanchez in eo numero abrasam esse, et adulterinum partum ei subrogari. Sed vilium hoc latere non potuit. quippe corrector ille improvidus fuit parcendo aliis, ex quibus evidenter deprehenditur, quod Sanchez in hac disputatione tenuit communem Thomistarum sententiam asserentem vota simplicia, et vota solemnina distinguere ex natura rei, et non ex sola constitutione Ecclesiastica. Nam in eodem opere, *lib. 8, disput. 8*, inquit : « An Pontifex valeat in impedimento voti solemnini castitatis. Ordinis sacri, vel Religionis matrimonium dirimenti dispensare? » Et quoad utramque partem tenet opinionem affirmativam. Sed pro sententia, quæ negat posse Pontificem dispensare in voto solemnini religionis (quam *num. 6*, refert), inter varia argumentum quintum opponit hoc modo : « Quia juxta veriorum sententiam a nobis probatam libro præcedenti, *disput. 25, num. 14*, essentia hujus voti consistit in traditione facta Deo. * Ecce qualiter fatetur se probasse veriorum sententiam eo loco, quem supra expendimus, et quem turpiter emendator vitiavit. Et in responsione ad illud argumentum prædictam sententiam non negat, nec retractat, sed respondet *gratia communis boni posse rem traditam auferri*. Et *num. 7* occurrens his. quæ obstare videntur, ne Pontifex valeat in impedimento voti solemnini dispensare, inquit : « Nec similiter traditio, in qua vere solemnitas voti consistit, huic dispensationi obstat, etc. » Quæ plane evincunt, quod Sanch. *in disput. 25, supra cit.* firmaverit, ac tenuerit communem Thomistarum doctrinam.

88. Sed age, regrediamur ad eundem locum, ubi immediate proponit disputationem 26, et inquit : « Quo jure votum solemnne in professione religionis emissum matrimonii contractum postea initum dirimat? » Et summarium sic habet.

Matrimonium subsequent est irritum post solemnem professionem, num. 1.
Refertur sententia asserens id esse ex jure Ecclesiastico, num. 2.
Refertur alia sententia, num. 3.
Proponitur Authoris sententia, num. 4.

Firma- Ibi autem inquit : « Tertia sententia ait, tur
 α votum solemnne professionis religionis ex
 eadem
 veritas. « vi sua, ac jure naturali divino vim ha-

« bere matrimonium postea initum irritandi, secluso quocumque jure Ecclesiastico. » Quam sententiam valide confirmat, et denique addit : « Concluditur igitur, suapte natura, secluso quocumque jure Ecclesiastico, professionem præcedentem impedire valorem matrimonii subsequentis. Et ideo hanc pariem tuetur D. Thomas, etc. » Hanc igitur sententiam tenuit ipse Sanch. Tum quia ita dicitur in summario. Tum quia juxta communem ejus methodum semper tuetur sententiam, quam ultimo loco proponit. Tum quia si ejus sententia fuisset professionem dirimere matrimonium solo jure Ecclesiastico, quod defendit opinio *num. 2* relata, diceretur in summario : *Proponitur Authoris sententia, num. 2*. Unde liquido apparet, quam frivole emendator ille in calce disputationis conglutinaverit : *Ex his sentiis prima omnino tenenda est, etc.* Et cum summarium promittat, *Solvuntur argumenta. num. 5*, responsiones illæ ablatae sunt. Sed hanc emendatoris malitiam revincant præter dicta, alia quæ Sanchez in eodem opere habet, et palam demonstrant ipsius sententiam fuisse, quod professio solemnini non ex sola Ecclesiæ constitutione. sed jure naturali divino dirimit matrimonium ; nam *eodem lib. 1, disputatione 78*, inquit : *An sacer ordo dirimat matrimonium subsequent, et quo jure?* Et *num. 9*, proponit sententiam asserentem, quod jure divino. Pro qua arguit in hunc modum : « Quia cap. unico de voto in 6, æquiparatur votum solemnne ordinis sacri, et professionis. Hoc autem dirimit jure divino. ut diximus disputatione 26, num. 4. » Et confirmatur, quia in ordine sacro est traditio, sicut in professione, etc. » Ubi palam concedit, se loco citato, quem proxime expendebamus, docuisse professionem dirimere jure divino matrimonium. Idque magis liquet ex responsione, quam *num. 14*, proponit his verbis : « Ad 1, dic, æquiparari quoad matrimonii dissolutionem, non autem quoad jus, quo id competit. » (Si autem professio dirimeret solo jure Ecclesiastico, æquipararentur etiam quoad jus). a Ad confirmationem constat ex dictis « disputatione præcedenti, num. 17, ubi « diximus, non esse n (scilicet in ordine sacro) f traditionem quoad castitatem servandam. » In qua traditione ponit differentiam intrinsecam inter votum solemnini professionis, et alia vota. Liquet etiam

ex responsione ad motiva secundæ sententia» asserentis, Ordinem dirimere jure divino matrimonium, non quidem ratione Ordinis, sed ratione solemnitate voti : quæ in hunc modum diluit num. 11. « Ad argumentum, et confirmationem secundæ sententiæ propositæ num. 10, dic evidenter concludere, si id votum esset vere, et per se solemne, instar voti professionis. At est tantum per accidens solemne, < atque ideo neque id votum habet ex se < dirimere. » Si autem Sanchez censet esse evidens, quod Ordo sacer dirimeret matrimonium, non ex solo jure Ecclesiastico, si votum ei annexum esset per se solemne, ad instar voti professorum ; quomodo potuit sentire, quod votum solemnitis professionis non dirimit ex natura rei, et quod solum differt ab aliis volis ex Ecclesiæ constitutione, ut corrector ille per ipsius opera spargere ausus est ?

Verum adhuc occurrunt non minus evidentiæ hujus falsificationis signa. Inquit Sanchez lib. 8, *disputatione* 8, an Pontifex possit dispensare in voto solemniti Religioni? Et respondet affirmative. Sed suæ resolutionis occasione excitat aliam difficultatem num. 10, his verbis : « An dispensatio Pontificia in voto solemniti professionis < absque causa concessa sit valida, ac < proinde matrimonium illius professi sit i firmum, ac liceat illi petere, et reddere? » Et refert statim affirmativam aliquorum opinionem. Sed ipse subdit: « Verum doctrina hæc mihi displicet, quatenus ait < matrimonium illud fore legitimum ratione bonæ fidei contrahentium, quod < bona fides a culpa eximat, non tamen reddat dispensationem validam. Et cum dispensatio hæc sit in jure naturali dirimente matrimonium impedimento, erit irrita concessa absque causa, ac subinde matrimonium erit irritum. » Sentiebat ergo hic Author, professionem solemnem esse impedimentum naturali jure dirimens matrimonium : tum quia manifeste asserit dispensationem illius esse dispensationem in jure naturali : tum quia si ita non esset, dispensatio valida foret, et firma; siquidem notum est, dispensationem superioris in jure a se condito tenere, etiamsi fiat sine causa. Unde ipse Sanchez (quod est aliud evidens suæ mentis signum) statim addit : Potest tamen doctrina hæc valde probabiliter sustineri innitendo alii fundamento (alii, inquit, non suo); nimirum

a quia valde probabile est, impedimentum x hoc jure solo humano dirimere, ut ex a inultis retulimus libro præcedenti. *disputatione* 26. » Non dixit, « ut cum < multis diximus, aut statuimus ; sed, ex a multis retulimus, » ut magis significaret, hanc secundam responsionem priori contrariam non esse juxta ejus sententiam, aut principia, sed juxta aliorum opinionem valde probabilem, palam exprimens, sententiam suam, quam statu erat lib. 7, *disputatione* 26, esse, quod professio solemnitis non solo jure Ecclesiastico, sed jure etiam naturali divino dirimit subsequens matrimonium, quidquid emendator ille ipsi voluerit impingere.

89. Hæc sufficere videbantur, ut Lector evidenter censeret, Sanchez tenuisse principalia asserta, quæ in hac materia statuimus, nempe votum solemne professionis distinguere ab intrinseco, et non solo jure Ecclesiastico a voto, tam simplici, quam solemniti sacrae ordinationi annexo; et votum solemne professionis dirimere jure naturali divino, et non solo jure Ecclesiastico subsequens matrimonium. Sed potest id amplius confirmari ostendendo propriam hujus Authoris mentem, et correctoris falsitatem. Inquit lib. 7, *disputatione* 27: « An ordini sacro sit jure divino annexa < continentia, et obligatio ad illam sit ex < voto annexo, an ex sola Ecclesiastica < lege: et in quo essentialiter voti illius ((solemnitas consistat ? » Hanc præ aliis *disputationem* adulteravit correctoris manus, quia in ea præ aliis Author expressius loquebatur conformiter ad ea, quæ dixerat *disputatione* 25 et 26, immediate præcedentibus, ut superius vidimus. Et cum omnia fere in ea *disputatione* invertantur, rescentur, abradantur, adhuc infelix deprehenditur labor in decipiendo. Nam sic post alia habet summarium Auctoris.

« An votum solemne Ordinis consistat < in vera traditione, et sit perse, et ex natura sua solemne? Refertur opinio num. < 16. » Et in hoc num. 16, proponitur opinio affirmans, quod votum solemne Ordinis convenit in specie cum voto solemniti professionis, et quod hæc vota solum differunt secundum dispositionem Ecclesiæ. Sed sequitur summarium.

« Proponitur sententia Authoris, num. < 17, et ibi enodatur cap. unicum, de Voto < in 6. » Et. sententia, quæ hoc numero refertur, est communis Thomistarum asse-

rentium, prædicta vota distingui ex natura rei, et non sola Ecclesiastica constitutione. Caput vero unicum, *de Voto in* 6, cujus explicatio, aut enodatio promittitur, est illud maximum, ut Adversarii putant, suæ opinionis fundamentum ; quippe in eo dicitur, solemnilatē sola Ecclesiastica constitutione esse inventam. Unde Sanchez opus non haberet ipsum exponere, aut enodare, si fuisset in prima opinione. Sed videat Lector correctoris audaciam. Sustulit ab eo numero prædicti capitis enodationem, et in calce opinionem, quam voluit, inseruit ab illis verbis : *Cxterum retenta nostra sententia, etc.* Infeliciter tamen, ut diximus in decipiēdo insudavit; oppositum enim liquido apparet tum ex dictis, tum ex summario, quod sic prosequitur.

Solemne ordinis differt specie a solemniprofessionis, non autem a voto simplici, nec ex natura rei, num. 18.

Initiatus ordine sacro fornicans est reus sacrilegii, ac tenetur eam circumstantiam fateri, num. 19.

Et post alia, quæ ad rem non faciunt:

Professus fornicans non satisfacit, si se votum emisisse dicat, n. 27.

Xec si sit simul Sacerdos, et dicat se esse Sacerdotem, num. 28.

-Vec si dicat se fecisse votum solemne, sed debet se professum dicere, n. 29.

Satisfacit dicens se esse, sacerdotio tacito, professum, num. 30.

Sacerdos non professus fornicans satisfacit dicens se esse Ordinis sacri, n. 31.

Imo sat est dicere se contra votum deliquisse, num. 32.

Xec Episcopus, aut Prxlatus religionis fornicans tenetur, secluso scandalo, circumstantiam dignitatis fateri, n. 33.

Si religiosus Societatis Jesu nondum Solemniter professus fornicetur, satis fatetur dicendo se peccasse contra votum castitatis, num. 34.

Ex his satis constat, quantam Sanchez recognoverit distinctionem inter votum solemne professionis, et alia vota, tam solemnia Ordinis, quam simplicia statum religiosum constituentia, cujusmodi sunt

illa, quæ post biennium emittuntur in sacra Societate. Sed adulterator omnia pervertit inserendo, et seminando in disputationis corpore assertiones summario prorsus contrarias. Nec hæc videntur, imo nequeunt esse solius typographiæ vitia, quoniam in erroribus non datur studiosa adeo consequentia, qualem hic cernimus. Nec prodest recurrere ad Summam, in qua Sanchez *lib. 5, cap. 1 et 2*, tuetur opiniones nobis in hac parte contrarias; namprædictum opus prodiit post Authoris mortem; et qui ejus scripta hactenus relata, ipso vivente adeo vitiavit, facilius potuit ejus Summæ ingerere quidquid sua interesse censuit.

90. Confirmatur nostra non tam suspicio, fraus aut conjectatio, quam evidentia, ex his, quæ scribit Basilius Pontius *lib.1, de matrimonio*, quem orditur his verbis: « Cum

agendum sit de impedimento voti solemnisenis dirimente, placet a capite rem istam exordiri, et arduam, involutam, et perdifficilem materiam de voti monastici solemnitate exacte, quantum in me fuerit, discutere, in unum colligens ea, quæ de hoc argumento variis in locis scripsi. « Poenitet enim me dum lego Sanciam in ista disputatione, quod Theologus, et e Societate Jesu tam parum feliciter de hoc argumento, quod tamen maxime ad Societatis institutum illustrandum attinet, « disputaverit. » Profecto non potuit Basilius hanc infelicitatem deplorare in eo, quod Sanchez hanc materiam minus luculenter tractaverit ; uberrime quippe, et perdocte illam versat, sicut quasvis alias difficultates. Nec potuit in eo poenitere, quod elegerit opiniones judicio Basilii falsas, si Sanchez vere docuit quas ei corrector impingit ; nam easdem tenet Basilius, nempe votum solemne professionis distinguere ab aliis solo jure ecclesiastico, et eodem tantum jure dirimere matrimonium. Et rursum supposita hac opinionum electione, quam emendator detulit Sancio, nihil in eo videret Basilius, quod displiceret ob minorem aliquam in sacram Societatem, cujus Sanchez erat, reverentiam, ut Basilius significare videtur; nam prædictæopinionēs sunt illi Instituto maxime affines, sicut oppositæ, quas tuemur, censentor (licet falso) non satis cum eo cohærere. Vidit ergo Basilius, quæ nos videmus, et quæ omnes non caeci videre possunt, docuisse videlicet Sanchez distinctionem ex natura rei

rei inter votum solemne professionis, et alia vola, illutlque vi sua dirimere subsequens matrimonium. Quod Basilio minus gratum fuit, pulavitque lore Societati. Et proplcrea dixit prædictum Authorem in hac materia parum feliciter laborasse. Et forsā Basilius ante illius operis impressionem jam viderat proprias sententias Saucii in codicibus manuscriplis, quas ipse scholasticis aut dictabat, aut concedebat: familiare quippe est viris doctis hæccupere, procurare, et transcribere præveniēdo aliorum studia, et typographiæ divulgationem. Hæc sufficiunt (ut judicaturum speramus Lectorem), ne Sanchez pro contraria opinione recenseatur, sed possimus pro præcedentibus nostris assertionibus tarn gravem Authorem referre.

DUBIUM VII.

hi Summus Pontifex possit dispensare cum solemniter professo, ut contrahat tnatrimonium.

Si verum esset, professionem solernnem solo jure Ecclesiastico subsequens matrimonium dirimere, ut docent Authores relati *num. 82*, facile constaret pars affirmativa in præsentī difficultate; quippe certum est,quemlibet superiorem posse dispensare injure a se condito. Quinimo ex eodem principio inferretur, dispensationem, ut solemniter professus contraheret, datam etiam sine justa causa tenere, et validam esse.Sed quia cum veriori sententia docuimus contrarium, scilicet professionem solemnem jure naturali divino dirimere matrimonium, idcirco obligamur rem hanc discutere, ut argumento proposito *num. 86*, plenius satisfiat. In qua difficultate aliqui Authores nobiscum in dubio præcedenti sentientes quasi appendicem suæ resolutionis existimant, quod Pontifex nequeat prædictam dispensationem concedere ; ducuntur enim contrario principio, nempe Papam non posse dispensare injure a se non condito, quale estjus naturale divinum. Sed principium istud sic generaliter sump-tam rem non evincit, quia certum est, Pontificem posse in jure divino dispensare, ut patet cum dispensat in votis simplicibus, quæsemel facta jure divino obligant; sive dispensatio pontificia sit relaxatio in parte juris divini, sive subtractio materiæ sub volo cadentis, sive cessio Dei nomine facta,

quæ præccdentem acceptationem deponit, et obligationem remittit. Unde nonnulli ex Authoribus.qui docent sententiam nostram *num. 77* statutam, simul tuentur posse Pontificem cum solemniter professo dispensare, ut contrahat matrimonium, subscribunlque quantum ad hoc Authoribua relatis *num. 82*. Et ideo oportet dubium istud specialiter discutere, et decidere. Quod procedit data, et facta suppositione resolutionis dubii præcedentis, ne circa motiva jam sæpius convulsa iterum implicemur. aut detineamur.

§

Eligitur negativa sententia, et auctoritate D. Thomx firmatur.

91. Dicendum est, Summum Pontificemconciunon posse dispensare cum solemniter professo, ut contrahat matrimonium.Sic docet Angelicus Præceptor locis statim referendis, cui subscribunt communiter discipuli. Capreolus *in 4, distinet. 33, quxst. unic'a*, *immediate ante solui. ad 1, Aureoli, Deza ibidem, quxst. unica, art. 3, notab. 3 el 5, Sotus distinet. 38, quxst. 2, artic. 2, conci. 2 et lib. 7, de Justit. quxst. 4, art...* Turre-crem. *cap. I, n. 27, q. 1, Sylvester verbo Votum 4, quxst. 5, Bergomensis dub. 1208, Bartholom. de Ledesma de Malrim. dub.33, Lctiesor in fine, Petrus de Ledesma in 2, part. Ledesm. Summx, tract. 10, de Voto, cap. 8, pagina noi>is648,LudovicusLopez 1 part. Instruet. Ludovic. cap. 49 et 2 part, ubi de matrim. cap. 48, i>yner. Joannes Nicolai in additionibus ad Summam Bayncrii, tom. 1, verbo Continentia, cap. 6, et tom. 3, verbo Votum, cap. 8, et in scholiis ad 2, 2, quxst. 88, art. 11, Sylvius in addit. ad 3 part. art. 2, dub. 2, in fine, Martinez de Prado tom. 2, cap. 41, de Voto, quxst. 14, § 2, num. 10, Joannes a S. Thoma 2, 2, disp. 29, art. 19, Gonet de Matrim. disp. 9, art. 2, § 4, Labat eodem tract, dub. 8, § 1, Aragon 2, 2, quxst. 88, art. 11, et alii plures. Idem etiam tuentur B. Albert, 4, dist. 38, artic. 16 et 18, Estius ibidem, § 6, Abulensis cap. 30, Xumer. quxst. 109, Altisiodorensis lib. 3 Summx, trad. 28, cap. 1, quxst. 2, Almainus de potestate Papx, cap. 15, Viguierius lib. Institut, cap. vi<lieri 5, § 5, versic. 14, Turrianus lib. de votis<nin. monast. fol. 37, Glossa in cap. Cum ad mo- naslerium, verb. Abdicatio, de statu monach. el in cap. Sunt quidam, verb. Apostoli, 25,*

D. Tho.
Capreol.
Bcza.
Sotus.
Turre-
rrem.

Sylvias.
Martin,
de
Prado.
Joan.à
S. Th.).

Gonet.
Labat.
Aragon.
E.

Arni'û 9M4M/* I. Tabiona *verb. Dk^nsutio, quxst.*
4 7. Armilla *verb. Dispensare, numero 12*, et alii plures.

rr.'bitur Probatum primo auctoritate D. Thom. in
n. Tbo.Aac *2,2, quussf.88, *articulo 11*, ubi hæc habet : « Non potest facere aliquis Ecclesiæ
« Prælatum. ut id quod est sancti ficatum,
« sanctificationem amittat, etiam in rebus
« inanimatis ; puta quod calix consecratus
« desinat esse consecratus, si maneat inte-
« ger. Unde minus potest hoc facere aliquis
« Prælatum , ut homo Deo consecratus .
« quandiu vivit, consecratus esse desistat.
« Solemnitas autem voti consistit in qua-
« dam consecratione, seu benedictione vo-
« veniis, ut dictum est. Et ideo non potest
« fieri per aliquem Prælatum Ecclesiæ,
« quod ille, qui votum solemne emisit, de-
« sistat ab eo, ad quod est consecratus ;
« puta quod ille, qui est Sacerdos, non sit
« Sacerdos, licet possit Prælatus ob aliquam
« causam exequutionem ordinis inhibere.
« Et simili ratione Papa non potest facere,
« quod ille qui est professus religionem,
« non sit religiosus ; licet quidam Juriste
« ignoranter contrarium dicant. Est ergo
« considerandum, utrum continentia sit
« essentialiter annexa ei. ad quod votum
« solemnizatur; quia si non est eiessentia-
« liter annexa, potest manere solemnitas
« consecrationis sine debito continentiae ;
« quod non potest contingere, si sit essen-
« tialiter annexa ei, ad quod votum solem-
« nizatur. Non est autem essentialiter
« annexum debitum continentiae Ordini
« sacro, sed ex statuto Ecclesiæ. Unde vide-
« tur, quod per Ecclesiam possit dispensari
« in voto continentiae solemnizato per sus-
« ceptionem sacri Ordinis. Est autem debi-
« tum continentiaeessentiale statui religio-
« nis, per quem homo abrenuntiat sæculo,
« totaliter Dei servitio mancipatus. Quod
« non potest simul stare cum matrimonio,
« in quo incumbit necessitas procurandæ
« uxoris, et prolis, et familiæ, et rerum
« quæ ad hoc requiruntur. Unde Aposto-
« lus dicit 1, ad Corinth. 7, quod qui est
« cum uxore, sollicitas est quæ sunt mundi,
« quomodo placeat uxori, et divisus est.
« Unde nomen monachi ab unitate sumitur
« per oppositum ad divisionem prædic-
« tam. Et ideo in voto solemnizato per
« professionem religionis non potest per
« Ecclesiam dispensari. » Hæc Divus Tho-
« mas. In quibus adeo aperte tradit assertio-
« nem nostram, ut vel illi qui in sui patro-

cinium alia Sancti Doctoris testimonia
torquere solent , aut eludere, hic palam
fateantur se agere contra illum.

92. Sed Cajetanus, ne D. Thomam dese- in« j
rere, aut impugnare videatur, respondet
resolutionem in verbis proxime relatis
contentam non esso Authoris sententiam,
sed opinionem, quatenus a Decretali, *Cum
ad monasterium*, de statu monachorum
(quam ille sic intellexit) dependet. *Unde*,
inquit Cajetanus, *statim post Decretalem
subdit : Ideo aliter ridetur dicendum*. Qu\$
verba sunt loquentis tantum opinative.

Hæc vero interpretatio dum S. Doctorem
ab electione prædictæ opinionis excusare 11Sr
videtur , majoris delicti . ut sic dicamus,
accusat imponendo ipsi, quod non recte
intellexerit Decretalem, quam pro sua re-
solutione allegat. Sed Cajetanus nec est. nec
intellexit supra magistrum : legitimus enim
Decretalis sensus est illemet. quem S. Doc-
tor expendit , ut ex dicendis constabit.
Aliunde vero motivum, cui Cajetanisuspi-
cio hæret, ut dicat D. Thom. loqui non ex
propria sententia, sed opinative. minime
subsistit : tum quia D. Thom. sub illis ver-
bis, *videtur dicendum*, solet suas sententias
proponere. Tum quia absque ullo addita-
mento difficultatem resolvit in fine corpo-
ris, dicens : « Et ideo in voto solem-
« nizato per professionem religionis non
« potest per Ecclesiam dispensari. » Tum
denique, nam ex opposito fieret, S. Doc-
torem difficultatem adeo gravem a se
propositam non resolvisse ; sed opiniones
tantum recitasse : quod alienum prosnsest
ab illo magistrali , et resolutorio modo,
quem in omnibus scriptis observat.

93. Arauxo autem, et quidam alii, cam n
videant S. Doctorem in loco proxime rela-
to tam aperte tenere nostram sententiam,
ut eum eludere queant, non curant illum
exponere, sed fatentur se recedere ab illo
in prædicto loco, sequi autem ipsius senten-
tiam in 4, *distinct. 38. 7. 1. arlic. -1, quzi.*
Hunc. 1 ad 3, ubi relatis motivis asseren-
tium nullum posse in votosolemni dispen-
sare, eisque impugnatis, subdit : « El ideo
« alii dicunt probabilius, quod si comma-
« ti nis utilitas totius Ecclesiæ , aut unias
« regni, vel provinciæ exposcerent, posset
« convenienter et in voto continentiae, el
« in voto religionis dispensari, quantum-
« i cunque esset solemnizatum. Non enim
« a per votum potest se homo deobligare ab
« eo, in quo tenetur alteri, ut dictum est.

Unde

« Unde talis posset imminere necessitas, i
α quod posset alicui juste prohiberi, ne
‹ continentiam, aut religionem voveret.
« El eadem necessitate manente , potest
s etiam in volo dispensari jam a'O>»

Verum hæc responsio majus robur addit
^noslræassertioni ; quia si D.Thom. ut res-
pandens supponit, docuit in 4, votum so-
lemne religionis dispensari posse , non
desereret prædiclam opinionem, nisi ali-
quo urgenti molivo ejus intellectum con-
vincente opprimeretur : at illam deseruit,
el nostram docuit in posteriori scripto,
nempe loco supra allegato ex 2, 2. Sensit
ergo S. Docloī longe probabilius esse, quod
nemo potest in solempni religionis voto dis-
pensare. Qui discursus probat non solum D.
Thomam pro nobis esse, sed urgeniiora
etiam esse nostræ assertionis motiva.

Diximus, ut responsio supponit, quia re-
vera D. Thom. illam sententiam eo loco
non docuit. Refert quidem S. Doctor opi-
nionem negantium, posse in tali voto dis-
pensari, el fundamenta quibus aliqui utun-
tur, iliaque respuit, non quia inferant
falsum, sed quia media inefficacia sunt ad
conclusionem. Unde subdit, quodnfn di-
cunt probabilius, non quidem absolute; sed
attentis illis præcise rationibus, quas Au-
thores utriusque opinionis expendunt. Et
idcirco non dixit, ut solet, *Respondeo di-
cendum*, vel *Ad 3, dicendum* ; sed duntaxat,
Mia dicunt probabilius, comparatione facta
ad rationes allatas pro priori dicendi mo-
do. Quod vero S. Doctor oppositum abso-
lute in eodem 4 libro tenuerit, liquet ex
eadem distinct, et quxst. articulo 2, quxs-
liunc. 2, ubi ait : « Virtus voti est obligatio,
« quæ quidem virtus est complete in voto
« solempni, cujus obligatio nullo casu po-
« lest irritari, etc. », Von enim est credibi-
le, quod in duobus illis articulis tam im-
mediatis docuerit sententias contrarias.

•a Unde Bergomens.is utrumque locum con-
ferens dub. 1208, recte observavit, quod in
4, *Sentent.* « loquitur secundum opinionem
« aliorum ; ideo dicit, quod alii dicunt
« probabilius : unde ibi respondet argu-
« mentis ad utramque pariem. In 2, 2, ve-
« ro loquitur secundum propriam senten-
« tiam.

mentem aperuisse, nec omnia motiva ex-
plicasse. Et'eodem modo se gessit in 4, ad
Annibaldum, dist.38, quxst. unica, artic. 2,
in respons. ad 2, proponit enim aliqua ar-
gumenta pro una, et altera parte, sed nihil
resolvit. Quo loco impressio Romana edita Nota,
jussu Pii V, habet in margine : « Hanc pri-
α mam sententiam (quæ negat posse in so-
« lemn! professione dispensari) S. Doctor
u amplectitur 2, 2, quæstione 88, articulo
α 11 .Cardinalis autem Cajetanus minus pie
« contra Doctorem S. cum secunda sentire
« maluit, ut patet ibi in ejus comment. »
Et idem (quidquid tergiversentur), dicito
de Arauxo, et quovis alio Thomista tenente
opinionem nostræ assertioni contrariam.

§n.

*Expenditur ratio fundamentalis Doctoris
Angelici.*

94. Secundo probatur ratione D. Thomæ ; Ratio
quoniam Pontifex nequit dispensando effi- Divi
cere, vel quod solempniter professus perse- Thomæ.
verans in statu religiosi possit matrimo-
nium contrahere ; vel quod talem statum
exuat, et religiosus non sit : ergo Pontifex
nequit cum solempniter professo dispensare,
ut contrahat matrimonium. Consequentia
est manifesta, quia non est excogitabilis
alius modus, quo dispensari possit cum re-
ligioso ad contrahendum ; quippe assigna-
ti important extrema contradictionis, sci-
licet perseverare religiosum in statu talis,
et non perseverare religiosum in tali sta-
tu. Amecedens autem quoad primam par-
tem facile ostenditur ; nam Pontifex nequit
sua dispensatione mutare rerum essentias,
sive (et idem est) variare prædicata rebus
essentialia ; sed ad statum religiosum es-
sentialiter pertinet votum castitatis,ut constat
ex supra dictis dub. I, n. 5 et 6. Ergo
Pontifex efficere non valet, quod religiosus
maneat religiosus sine voto castitatis : sed
dispensando ut religiosus manens religio-
sus contraheret illud, absolveret ab obli-
gatione et voto servandi castitatem : ergo
Pontifex nequit dispensando efficere, quod
religiosus perseverans in statu religiosi
possit contrahere matrimonium. Et hanc
pariem ad minus evincit textus in cap. *Cum
ad monasterium, de statu monach.* ubi In-
nocentius III inquit :«Nec existimet Abbas, Intl0C.
« quod super habenda proprietate possit Ul-
« cum monacho aliquo dispensare,quia ab-

■ dicatio proprietatis.sicut et custodia castitatis adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere. « Significat enim Pontifex abdicationem proprietatis, el custodiam castitatis esse adeo intima statui monachali, ut oppositum indulgeri non possit, componendo scilicet, et coniungendo in eodem supposito, quod ex una parte sit vere religiosus, et ex altera sil liber a vinculo paupertatis, el castitatis. Quem sensum contrariae opinioni favorabiliorem, ne prædicla decisione percelli videatur, eligunt communiter ejus Authores, Durandus, Paludanus, Cajetanus. Azor, Valentia, Sanchez, Lessius, Basilius, et alii, quos Barb-sa. refert, et sequitur Barbosa *de jure Ecclesiastico, lib. 1, cap. 2, num. 132.* Unde Adversarii communiter hanc antecedentis partem concedunt. Nec adversus illam potest objectio alicujus momenti formari, nisi desumatur ab exemplo aliquorum religiosorum militarium, qui uxores ducunt. Sed hos non esse vere, et proprie religiosos, constat ex supra dictis *num. 13.* Unde in hac parte amplius roboranda non oportet immorari, quam etiam Divus Thomas in suo discursu tanquam per se notam supponit.

Posterior vero antecedentis pars, in qua est difficultas, probatur ; nam homo per professionem solemnem consecratur Deo : sed id quod Deo est consecratum, quandiu manet in rerum natura, nequit non esse consecratum : ergo per nullam Pontificis dispensationem fieri valet, quod si semel est Deo consecratus, seu religiosus, quandiu in rerum natura manet, desinat esse Deo consecratus, sive religiosus ; et consequenter nequit Pontifex hac via per suam dispensationem efficere , quod religiosus possit contrahere matrimonium. Hæc seunda consequentia patet ex prima, quia statui religiosi essentialiter convenit obligatio servandi castitatem, unde fieri non valet, quod sit religiosus, et simul liber ab illa obligatione, ut proxime dicebamus ; atque ideo si Pontifex nequit efficere, quod homo consecratus Deo in religione desinat esse consecratus, seu religiosus ; pariter nequit efficere, quod religiosus valeat matrimonium contrahere. Prima vero consequentia rede infertur ex præmissis. Major-jæ; rem autem docet, et probat Divus Thomas articulo 7, *quæstione 88,* tum ex D. Dionys. 2, *cap. Ecclesiast. hierarch,* tum ex eo, quod

solemnitas professionis tunc adest, quando homo se totaliter Deo tradit ad ejus cultum in religione : hujusmodi autem traditio consecratio est ; ergo homo per solemnem professionem Deo consecratur. Minor denique probatur primo ex illo Levit.27: « Ani-
« mal quod immolari potest Domino, si
« quis voverit, sanctum erit, et mulari
« non poterit, nec melius malo, nec pejusa bono. » Secundo probatur inductive in aliis rebus Deo consecratis ; nam calix semel consecratus, quandiu manet, nequii non esse consecratus:aqua semel benedicta, quandiu conservatur, nequit non esse benedicta, et sic de aliis.

Confirmatur, quia si consecrationi, sive ordinationi Sacerdotis esset essentialiter annexum votum castitatis, nullo modo posset Pontifex dispensare cum Sacerdote ad contrahendum matrimonium ; quippe qui nec posset facere, quod ille homo non esset consecratus in Sacerdotem, nec posset absolutionem a voto cum statu Sacerdotis componere : atqui consecrationi, quæ intervenit in professione solemnii, et qua homo fit religiosus, essentialiter annectitur votum continentiae perpeluæ : ergo Pontifex nequit cum solemniter professo dispensare ad contrahendum matrimonium. Probator consequentia a paritate ; militat enim eadem ratio,siquidem cum statu religioso nequit componi status matrimonii, ut supra ostendimus; et aliunde fieri non valet,quod si semel consecratur Deo, quandiu vivit, non sit consecratus.

95. Respondebis primo, falso in hoc discursu supponi, quod sollemnis professio sit hominis consecratio : nam certum est, nec sollemnitem, nec essentialiam professionis sollemnis in consecratione, aut benedictione consistere: potest enim sollemnis professio fieri, et in pluribus Religionibus fit absque ulla benedictione, ut supra diximuszum.34.

Adde ex Cajetano. et Arauxo, duas posse distingui classes rerum consecratarum, seu benedictarum, sicut et duplex genus benedictionis. Nam quandoque benedictio est constitutiva rei, utpole illam formaliter sacrans, et inhabilitans ad profanos usus, et hoc modo se habet consecratio Calicis. Sacerdotis, et Episcopi, et res ita consecrata? nequeunt, quandiu manent, consecrationem amittere. Quandoque autem benedictio non est constitutiva, sed tantum invocativa, per quam scilicet invocatur Deus, ut talibus rebus utenti opem ferat ; quo

pacto

piclosolent benedici Mensa, navis, Imperialor, et alia hujusmodi. Quæ vero sic benedicuntur, aut consecrantur, non fiunt inhabilia ad humanos usus, nec habent indelebilem consecrationem, ulex se liquet. El hujus rationis est consecratio, seu benedictio, si quæ intervenit in professione. Inde non est inconveniens, quod sollemniter professus talem consecrationem amittat.

Sed hæc responsio procedit ex sinistra, et valde abjecta intelligentia D. Thomæ, quasiS. Doctor senserit, essentialiam professionissollemnisconsistere in aliqua exteriori cæremonia superaddita tribus votis substantialibus, et traditioni perfectæ, utputa in ligno crucis,aut in aspersione aquæ benedictæ supra religiosum. Quod alienum est ab ejus mente, et facile convincitur falsitatis ex non usu aliquarum Religionum. Sed legitimus ejus sensus est, traditionem hominis perfectam ad servandum tria vota substantialia esse intransitive, et absque alio accidentali superaddito hominis consecrationem ad cultum Dei. Nam ipse homo, dum se Deo tradit, se Deo sacrat, et superior ex approbatione explicita, vel tacita Ecclesiæ illum Dei nomine acceptat, Deoque offert et consecrat. Quæ duo sicut requiruntur, etsufficiunt ad professionem sollemnem, ita el in eodem sensu sufficiunt, et requiruntur ad solemniter professi consecrationem. Unde eo ipso, quod quis sollemniter profiteatur, fit Deo consecratus.

Quam doctrinam non primo invenit AnacletusDoctor ad suæ doctrinæpatrocinium, atèsedillam e Patribus se antiquioribus hausit, qui professionem consecrationem appellant. Sic D. Ignatius epistola ad Antiochenos: *Vûqpnēs, inquit, agnoscant cui se consecraverunt.* Eusebius *lib. 4, de vita Constantini,* ait : *Castitatem, virginalemque modestiam amplexalx quxdam, corpus, et animam l'â resecravere Deo.* D. Athanasius *in lib. de Virginitate,* ait : *Postquam continentiam professa es, corpus tuum sancti/icasli.* D. Basilius *in prooemio constitui, monastic, inquit ; Quia mundi vinculis liber esse cupit, nuptias relut pedicas quasdam fugit ; his Mitem relictis, vitam suam Deo consecrat, et idilatemprofitetur.* Sulpitiusin vitaS. Martini, agens de Arborio filiam virginem Deo offerente ait : *Neque ab alio eam, quam a Hortino, habitu virginitatis imposito, passw est consecrari.* D. Ambrosius *lib. 3, de Virgin, ante medium,* inquit : *Discite quantas Alexandrina, totiusque Orientis, et Afri-*

cana Ecclesia quotannis sacrare consueverint : pauciores hic homines prodeunt, (piam illic virgines consecrantur. Idem frequenter occurrit apud alios Patres, ex quibus D. Dionys. (quem D. Thom. allegat,)*Ecclesias-D-D,ontic. hierarch, cap. d,part.λ,* ex professo declarat formam monasticæconsecrationis. Eodem modo loquuntur etiam sacri Cano-Λ'''', nes *in cap. Nec aliqua, cap. Viduas, cap. Si quisfacto, cap. Sciendum, cap. Virgines, dist. 27,* Ut videant nonnulli, quibus se opponant, dum eum loquendi modum in D. Thoma sugillant.

Ex iis paritercorruiat additamentum Cajetani ; nam consecratio in professione solemnii non est mere invocativa, sed constitutiva hominis in esse religiosi, quippe quæ non differt a solemnii professione, per quam religiosus fit. Unde ex eadem Cajetani distinctione vires reassumit argumentum ; nam res consecrata per consecrationem *constitutivam,* quandiu perseverat, nequit non esse consecrata, ut patet in calice: atqui homo in professione solemnii consecratur Deo per consecrationem, non pure invocativam, sed constitutivam, ut explicuimus : ergo talis homo, quandiu manet, nequit non esse consecratus, ac subinde nequit non esse religiosus.

96. Respondebis secundo cum Suar, duplex esse genus consecrationis ; nam quandoque res Deo consecrantur per deputationem ad aliquem ejus cultum pacto, aut promissione firmatam: quandoque vero per solam actionem sacram, quæ circa talem rem fit. Interest autem differentia, quod primo modo licet præcesserit actiosacrans, nihilominus res non denominatur sacra, nisi mediante obligatione in ea relicta ad sacrum cultum, vel usum ; quippe tunc consecratio non consistit in actione præterita ut præterita, sed in eadem quatenus in obligatione relicta mortaliter perseverat. Unde si obligatio potest rescindi, consequenter consecratio potest auferri, ut patet in voto simplici virginitatis, quod etiam suo modo personam sacrat ; et tamen sicut per dispensationem tollitur ejus obligatio, ita et consecratio personæ. Posteriori autem modo resnon denominatur consecrata, nisi ex habitudine ad actionem præteritam ; et quia fieri non valet, quod actio jam non præcesserit, fieri etiam non potest, quod res sic consecrata, quandiu manet, non sit consecrata, et sic contingit in Calice, in Altaribus, et similibus. Et quia religiosus

non denominatur consecratus hoc posteriori modo, sed priori, quippe qui ex professione solemnī obligationem continendi in se reliquit, a qua immediate consecratus denominatur, idcirco potest et esse, et denominationem consecrati deponere, tollente Pontifice per dispensationem obligationem prædictam.

Hæc tamen responsio non satisfacit, sed multipliciter refellitur. Primo, quia si habitudo Calicis ad præteritam actionem sacramentem sufficit, ut calix de præsentī denominetur consecratus, pariter habitudo hominis ad præcedentem professionem sacramentem, sufficiet, ut de præsentī consecratus appelletur; quippe habitudo illa non amittit vim sic denominandi ex eo, quod illi adjungatur obligatio, ut patet in eodem exemplo; licet enim calix esset capax aliqujus obligationis, illamque subiret, adhuc tamen denominaretur consecratus per respectum ad consecrationem præteritam. *Secundo*, quia falsum est, hominem denominari consecratum ab obligatione ex præcedenti consecratione relictam: obligatio enim consecratio non est, sed effectus consecrationis. Et idcirco hæc est vera: Quia homo esi consecratus Deo ad continendum, ideo debet continere; et non e converso: Quia debet continere, ideo consecratus est. Praesertim cum possit dari obligatio continendi absque consecratione per professionem, ut ex se liquet. *Tertio*, quia ita se habet consecratio præcedens, et obligatio ex ea relictā, sicut in sententia Suarii, se habent actus peccati mortalis præteritus, et reatus ad pœnam ex eo in homine relictus: constat autem hominem non denominari peccatorem a reatu, sed in opinione Suarii talem denominari ab actu illo physice præterito, et moraliter permanenti: ergo similiter religiosus non denominatur sacratus ab obligatione in eo relictā, sed ab actibus præcedentis consecrationis. Unde sicut in hoc exemplo non posset homo deponere denominationem peccatoris, nisi per destructionem actus peccaminosi moraliter permanentis, et consequenter nec reatuin subeundi pœnam, licet posset illam actu non pati; ita in nostro casu, non potest tolli denominatio consecrati ad continendum, et consequenter nec continendi obligatio nisi destruat ipsa consecratio præcedens, et actu denominans consecratum. Quare qui nequit consecrationem tollere, nequit illam obligatio nem auferre. Pontifex autem

nequit efficere, quod res consecrata, quandiu manet, consecrata non sit, ut palet in calice: ergo Pontifex non valet hominem consecratum Deo per professionem! redere non consecratum, nec ab illo auferre continendi obligationem.

97. Ad hæc, stat bene, quod actio præcedens sacrans reliquat in homine aliquam obligationem, potestatem, aut quid simile, in quo dicatur moraliter permanere, et quod nihilominus Pontifex nequeat denominationem consecrati destruere, nec illam obligationem, aut potestatem auferre: ergo ex eo, quod professio solemnī hominem Deo sacrans relinquit in eo obligationem continendi, obediendi, etc. minime infertur, quod Pontifex possit a tali homine auferre denominationem consecrati, et obligationem continendi. Consequentia constat, tum a paritate, tum ex destructione principiorum, quæ Suarez assumit. Antecedens vero posset probari exemplo consecrationis per sacros Ordines, quæ relinquit in homine aliquam obligationem, et potestatem. Nec multum prodesset recurrere ad characterem indelebilem, quia si semel Pontifex posset tollere a religioso statum religiosi extraordinaria quadam potestate et propter urgentem aliquam necessitatem boni communis, ut discurrunt Adversarii, non facile assignabunt rationem, cur Pontifex ex eadem extraordinaria potestate, et ob eandem necessitatem, aut majorem non possit a consecrato per sacrum Ordinem tollere consecrationem, et ipsummet characterem; curque, vel unde constet, quod a Christo acceperit extraordinariam ad unum, et non ad aliud.

Sed aliunde probatur antecedens, quia actio sacrans, qua homo consecratur in Episcopum, relinquit in eo aliquos effectus, utputa specialem potestatem, et obligationem; et tamen ab homine, qui semel in Episcopum consecratus est, nequit Pontifex tollere denominationem consecrati, nec effectus talis consecrationis, quantumcunque deponatur, aut degradetur etiam ob notoriam hæresim: ergo stat bene, quod actio sacrans relinquit in homine consecrato aliquem effectum, aut obligationem, et quod nihilominus Pontifex non valeat tollere ab eo denominationem consecrati, nec effectus, aut obligationem ortam ex tali consecratione. Nec hic valet recursus ad characterem; nam consecratio Episcopi illum de novo non imprimit, quippe quæ non

non est Sacramentum distinctum a Sacerdoti, ut docent plures, et meliores Theologi, Magister, Divus Thomas, D. Bonaventura, B. Albertus, Scotus, Richardus, et Capreolus, Abulensis. Turrecremata, Ferrat. ra, Ledesma, et Azor, apud Casalas in can. i. § 63, Alensis, S. Antoninus, Abbas. Covarruvias, Eranciscus Leo, Paludanus, Sylvester, Philiarcus, Reginaldus, Comitulus, Molsesius, Bonacina, Villalobos, Nuno, Sanchez, et alii apud Leandrum tom. 2, de Sacram. disp. 1, quæst. 10. Imo Vasquez, qui acriter impugnauerat sententiam negantem Episcopatum esse Sacramentum Ordinis, re maturius considerata recognovit in consecratione Episcopi nec imprimi characterem novum, nec præexistentem extendi characterem Sacerdotii, ut constat ex tom. 3 in 3 p. disp. 240, cap. 5, adjuncta disp. 239, cap. 6. Videantur Cannes a S. Thoma in approbat, doctrinæ b. Thomæ, disp. 2, art. 3, prop. 9, et Thomas Hurtado torn. 2 resolut, moral, tract, ult. res. 3, qui egregie istam sententiam defendant.

Addimus præterea aliud exemplum; etenim in prima tonsura intervenit aliqua hominis consecratio, non quæ imprimat characterem, cum tonsura illa Sacramentum non sit, ut tradit Suarez de Sacrament, disp. 1, sect. 2, de Beligione, lib. 4, cap. 9, §5, sed quæ in subjecto relinquit capacitatem, sive dispositionem passivam ad Ordines: unde qui tonsuratus denominatur, non solum habet respectum ad benedictionem præteritam, sed etiam aliquem morale effectum præsentem, in quo præcedens consecratio potest dici moraliter permanere; et tamen certum est, Pontificem non posse a tonsurato hujusmodi consecrationem auferre, alias prima tonsura posset reiterari, quod est omnino falsum: ergo ex eo, quod solemniter professus denominetur consecratus a consecratione præterita, quæ aliquam obligationem in eo relinquit, non sequitur quod Pontifex valeat consecrati denominationem ab illo tollere, atque ideo nec obligationem continendi illi consecrationi essentialē, sicut nec illam posset auferre ab Episcopo, nec a tonsurato, si talis obligatio Episcopatus, et tonsuræ essentialiter conveniret. Exemplum vero virginis per simplex votum consecratæ, a Suario allatum statim diluamus num. 99. 98. Nec refert, si contra rationem D. Thomæ opponas primo, quia quamvis calix

sit consecratus, tamen potest urgens adeo necessitas occurrere, ut liceat ei adhibere ad usum non sacrum, utputa si quis moretur, nisi ex calice biberet: ergo quamvis religiosus Deo sit consecratus, potest nihilominus necessitas tam magna occurrere boni communis, ut ei liceat matrimonii actus. *Secundo*, quia omnis religiosus est Deo consecratus, siquidem nullus est religiosus, qui se Deo non tradat, ut sæpius supra diximus, et in hac traditione illam consecrationem constituimus; et tamen certum est, Pontificem posse dispensare cum aliquibus religiosis, ut contrahant matrimonium, cum illis videlicet, qui tales sunt emittendo tria simplicia vota in Societate: ergo idem indulgere poterit solemniter professis, licet consecrati sint. *Tertio*, quia Sacerdotes sunt Deo consecrati; et tamen potest Papa cum Sacerdote dispensare, ut uxorem ducat: ergo et cum religioso, licet consecratus sit. *Quarto*, quia si ratio D. Thomæ convinceret, probaret nec Deum posse facere, quod religiosus non sit religiosus, sive ipsi consecratus; quod tamen est plane absurdum. Sequela ostenditur; nam religiosus denominatur consecratus per habitudinem ad professionem præteritam; Deus autem efficere non potest, quod professio non præterierit, cum ad præteritum non detur actio: ergo si discursus D. Thomæ aliquid valet, probat etiam quod sicut Pontifex, ita et Deus non possit efficere de religioso, et consecrato non religiosum, et non consecratum.

Eæ, inquam, objectiones non referunt. Diluitur Ad primam, concesso antecedenti, negamus prædictam consequentiam quæ si legitime inferretur, fieret quod sicut calix manens consecratus, et conservans consecrationem potest in aliquo casu raro deservire usui non sacro: ita religiosus manens religiosus, et conservans statum religiosi posset contrahere matrimonium: quod est plane falsum; siquidem votum continentiae est essentialē tali statui, quippe qui absque tali obligatione dari non potest, ut supra ostendimus num. 94, et concedunt communiter Adversarii. Disparitas ergo inter illud exemplum, et rem præsentem est, quod actus bibendi ex calice in extrema aliqua necessitate, licet sacer non sit, tamen nec est calicis consecrationi contrarius, cum nec destruat ejus formam, nec afferat aliquam indecentiam habituali consecrationi repugnantem, ut ex se liquet. Usus vero, aut actus matri-

monii nequit esse licitus, nisi supposito quod homo contraxerit matrimonium, et habeat statum uxoriati. Quod cum statu praecedenti religiosi cohærere non potest, ut diximus *num. citato*. Aliunde autem praedictus religiosi status importat consecrationem, quæ per nullum actum humanum auferri valet, ut hactenus ostendimus, et exemplo calicis constat. Inde fieri non valet, quod religioso solemniter professore reddatur licitus usus matrimonii; nec enim potest consecrationem deponere, neque obligationem continendi illi consecrationi essentiali a se excludere, neque cum tali consecratione, ac obligatione componere statum, in quo liceat actus matrimonialis. Et in hoc stat robur rationis Doctoris Angelici.

99. Ad secundam, omittendo præmissas, negamus consequentiam, quæ etiam, si bene inferretur, probaret non esse necessariam dispensationem Pontificis, ut solemniter professus desineret esse religiosus, et posset uxorem ducere, quod Adversarii minime admittent. Sequela patet; nam qui in sacra Societate fiunt religiosi emittendo tria simplicia vota, non indigent dispensatione Pontificis, ut desinant esse religiosi; sed non religiosi fiunt per hoc, quod a Praelatis Societatis dimittantur, et sic dimissi absque alia dispensatione possunt matrimonium contrahere, ut constat ex dictis *a num.* 40. Si ergo similitudo aliquid valet, probat utique solemniter professum posse absque dispensatione Pontificis exuere statum religiosi, et uxorem ducere. Discrimen itaque est. et quidem maximum inter religiosum per tria vota simplicia, et religiosum per professionem solemnem. quod ille non se dat, nec sacrat Deo omnino absolute, sed conditionate, quando videlicet non dimittatur a Superioribus; nec isti illum acceptant omnino absolute, et in perpetuum, sed præcise quando ipsis placuerit illum in Societate conservare, ut supra *num.* 20 vidimus ex Vasquez. Inde consecratio ibi interveniens non est absoluta, nec perpetua, sed conditionata, et ad tempus permanentia» in Societate; et consequenter mirum non est, quod deficiente conditione deficiat. Oppositum autem concurrit in solemniter professore; nam et se omnino absolute, atque in perpetuum Deo consecrat ad servandum tria vota, et omnino absolute, atque in perpetuum a Superioribus Dei nomine acceptatur ad talem

finem. Quocirca prædicta consecratio est omnino absolutu, perpetuaque, ac subinde semel facta nequit per illum hominem aboleri.

Et hinc a fortiori constat ad exemplum illud virginis Deo consecratæ per simplex virginitatis votum, quo utebatur Suarez, ut vidimus *n.* 96. Nam prædictum votum minus consecrare valet, quam tria vota simplicia emissa in Societate, et constitutentia religiosum. Sed addimus prædictum votum nullam proprie loquendo importare consecrationem, quia per illud non fit actualis donatio, et sacratio, sed sola promissio. Inde Pontifex dispensans in tali voto nullam proprie loquendo tollit consecrationem.

Ad tertiam negamus consequentiam, quæ si legitime ex præmissis deduceretur, convinceret quod sicut Papa potest dispensare, ut Sacerdos manens Sacerdos et retinens talis status consecrationem uxorem ducat; ita posset dispensare, quod religiosus perseverans religiosus, et consecrationem talis status conservans traheret matrimonium. Quod quam falsum sit, constat ex dictis *num.* 94. Imo vero ex hac objectionem magis firmatur nostra sententia; nam si consecrationi sacerdotali essentialis esset obligatio continendi, Pontifex non posset dispensare, ut Sacerdos contraheret matrimonium, quippe qui tollere non valet consecrationem sacerdotali. cui obligatio continendi essentialis foret. Cum ergo consecrationi religiosa sit essentiali votum castitatis, et Pontifex nequeat facere, quod semel Deo consecratus exuat consecrationem, ut hactenus ostendimus, sequitur quod non possit dispensare cum religioso professore, ut uxorem ducat. Unde Abulensis loco supra citato, § Sedatas adhuc, inquit: « Nemo dubitare debet, quin Papa posset cum quolibet Presbytero dispensare, quod accipiat uxorem, vel ministret in sacris; quia ex sola Ecclesia constitutione hoc » (nempe quod uxores non habeant), « factum est. Cum autem » « dicunt plurimi Doctores Canonistarum, » « quod obligatio ad continentiam in professis provenit ex solemnitate Ecclesia, errant; quoniam non factum est per aliquam constitutionem Ecclesiae, sed provenit ex substantia regulæ monachalis. » in substantialibus autem Papa non potest dispensare, quia includit contradictionem, quod aliquis sit talis, qualis denominatur,

minatur, et caveat substantia rei, quæ eum talem facit, scilicet quod sine albedine sit albus, cum per albedinem quis albus sit. Ita monachum esse oportet, quod aliquid includat substantialiter, id est, quod habeat aliquid substantialiter requisitum ad hoc, quod sit monachus, quia quaelibet res habet aliquid substantialisibi; sed nullum alterum essentialiter. Initiale monacho, per quod differat a non monachis, nisi per obligationem ad continentiam, et abdicationem proprii, et obedientiam: ergo non poterit Papa dispensare faciendo, quod aliquis sit monachus, et careat aliquo istorum. Istam rationem assignat manifeste Papa in alio cap. \$10. Cum ad monasterium, ubi cum dicitur, quod Summus Pontifex non potest super continentia, et paupertate licentiam indulgere, et subditur causa, non dicitur ibi hoc esse, quia votum solemnizatum est, sed quia ista annexa sunt regulæ monachali. Ordini autem in sacro non est annexa continentia, ideo potest dispensare in Presbyteris secularibus, et non in religiosis, ut supra dictum est. Occasio autem errandi Juristis est, quia vident, quod votum simplex continentiae non dirimit matrimonium contractum, votum autem solemne dirimit: putant ergo, obligationem voti esse ex solemnitate ejus. Sed falsum est, quoniam potius est ex substantia religionis.

100. Ad quartam, et ultimam respondetur, diluendam etiam esse ab Adversariis, si ab eis inquiramus, an Deus facere possit, quod calix semel consecratus, et retinens formam calicis, desinat esse consecratus? Et ipsi nos docebunt modum occurrendi eorum objectioni. Si enim non reputant inconueniens, quod Deus id efficere non valeat, nec inconueniens reputare debent, quod nequeat non religiosum efficere eum, qui semel consecratus est per professionem solemnem. Si vero dicant, posse Deum efficere illud prius, non obstante quod calix sit permanenter consecratus per habitudinem ad consecrationem præteritam, quæ nequit non esse præterita, idem responsum habebunt circa solemniter professum; militat enim eadem similitudo, ut ex se liquet. Et hæc posterior responsio verosimilior videtur, quia non apparet contradictio in eo, quod Deus titulo supremi dominii destinet habitualiter calicem consecratum usibus

non sacris, in quo casu destrueret ejus consecrationem ad sacrum usum, quippe non cohæret, quod calix sit habitualiter destinatus ad actiones sacras, et ad actiones non sacras, cum inter hujusmodi habituales destinationes detur virtualis contradictio. Et ex eodem dominio poterit solemniter professum destinare, et obligare ad vitam secularem, et sic destruere præcedentem ejus consecrationem ad vitam religiosam. Nec hinc infertur, quod Pontifex valeat consecrationem religiosi sua dispensatione destruere: tum quia oppositum constat exemplo calicis; licet enim possit Deus consecrationem ab eo amovere, conservata ejus substantia, et figura; nihilominus Pontifex nullam habet potentiam, ut calix semel consecratus, quando calicis formam conservat, desinat esse calix destinatus ad sacros usos: idemque dicendum est de solemniter professore, ut similitudo evincit. Tum quia Pontifex nequit religiosum obligare ad vitam secularem, aut matrimonialem cum statu habitualiter consecrati impossibilem; atque ideo nequit in eo ponere statum, aut formam, per quæ habitualis consecratio excludatur. Unde nullo modo efficere valet, quod religiosas non sit religiosus.

§ m.

Duplex aliud motivum pro vera D. Thomæ sententia.

101. Secundo probatur eadem assertio alia ratione desumpta ex D. Thom. in 4, dist. 38, quæst. I, art. 2, et art. 3 ad 3, quæ potest sic formari: quia Pontifex rem alicui traditam, et sub ejus dominio existentem nequit ab illo auferre. Sed religiosus per professionem solemnem Deo perfecte traditur, et sub ejus speciali dominio constituitur: ergo Pontifex nequit cum eo dispensare, ut contrahat matrimonium. Consequentia patet ex præmissis, quia si talis dispensatio subsisteret, religiosus semel Deo traditus auferretur a Deo, desineretque esse sub ejus speciali dominio. Minor vero constat ex supra dictis *a num.* 39. Major etiam liquet inductive; nam Pontifex nequit rem Petri, sub ejusque dominio existentem ab illo auferre, ut puta domum, vineam, vestem, etc., nec ad hoc accepit potestatem a Christo, alias Pontifex non posset

committere furtum auferendo aliorum bona. quod est falsum, et ridiculum.

102. Nec refert si dicas majorem hujus argumenti verificari per se loquendo, secus vero si occurrat ratio boni communis; tunc quippe potest princeps superior rem' unius particularis ab eo auferre, et in alterum transferre, ut patet in praescriptionibus; earum quippe leges dominium unius transferunt in alium propter bonum publicum, scilicet ad vitandas lites, et ne rerum dominia maneant incerta. Sic ergo Pontifex, si magnum immineat boni communis periculum, nisi religiosus contrahat, poterit illum a religionis statu extrahere, et tradere in dominium uxoris validum matrimonium.

Hoc, inquam, minime satisfacit; quia Princeps superior ob bonum commune potest rem unius in alium transferre, quando uterque est sub ejus jurisdictione, et ad talis boni communis conservationem obligatur; tunc quippe quilibet particularis tenetur cedere juri proprio, atque ideo nulla in tali ablatione intervenit injuria, aut injustitia, quippe cum res non auferatur a domino rationabiliter invito. Secus contingeret, si persona, a qua res aufertur, non subderetur jurisdictioni talis Principis, nec obligaretur ad bonum commune, cui ille providet; nam in eo casu res non posset ab eo auferri absque injuria, et injustitia; imo vero nulla esset in tali Principe potestas ad similem ablationem, ut satis ex se liquet. Religiosus per solemnem professionem traditur perfecte Deo, et constituitur sub speciali dominio ipsius, et certum est Deum non subdi jurisdictioni Pontificis, nec aliqua lege obligari ad cedendum proprio juri ob aliquod bonum commune, quippe qui est super omnem legem est ratione boni a se distincti. Unde Pontifex nullam habet potestatem ad extrahendum religiosum ab illa traditione, et continentia speciali sub Dei dominio; quod faceret si sua dispensatione de religioso redderet non religiosum. Et hoc faciendo injuriam, et injustitiam committeret contra jus speciale, quod Deo per professionem quæsitum est: sicut eodem modo peccaret Princeps, qui a non sibi subdito, el non obligato ad finem, cui ipse providet, rem auferret.

103. Nec satisfacit, si iterum dicas hæc convincerei quod Pontifex illum effectum præstare nequeat ex potestate humana, et ordinaria, secus vero potestate extraordi-

naria, et divina accepta a Christo Domino illis verbis, *Pasce oves meas*; per quæ intelligitur recepisse facultatem ad omnia, quæ necessaria sunt pro bono communi lotius Ecclesiæ. Contingens autem est, pro illius conservatione requiri, quod religiosus contrahat matrimonium, utputa si aliter periclitaretur fides catholica alicujus regni. Unde in tali casu, cum Pontifex dispensat. Deus cedit speciale illud jus quod ex religiosi professione acquisierat; atque ideo nulla ipsi fit injuria, vel injustitia. Quæ responsio juvatur exemplo votorum simplicium; nam per illa acquiritur Deo aliquod speciale jus, sicut per quamlibet promissionem acquiritur 'promissario: el tamen certum est apud Catholicos, posse Pontificem dispensare in votis simplicibus.

Non. inquam, hoc satisfacit; quia cum certum sit religiosum per professionem selemnem Deo perfecte tradi, et sub speciali ejus dominio constitui, ut Pontifex possit illum a tali dominio extrahere, opus erat, quod certo constaret de tali potestate; alioquin dispensando injuriam, et injustitiam faciet contra jus alterius sub ejus jurisdictione non constituti. Quod autem hanc potestatem habeat, non certo constat. Non quidem ratione; nam hactenus proposita potius suadet contrarium. Nec etiam traditione Ecclesiæ, quia non datur talis traditio, cum major, et melior pars Theologorum neget Pontifici talem potestatem. Nec tandem ex Scriptura; nam illa verba Christi Domini sicut non evincunt, quod Pontifex habeat potestatem ad immutandum materias, et formas Sacramentorum, nec ad dispensandum in matrimonio consummato; ita neque probant, quod possit dispensari-cum solemniter professo, et illum extrahere ab speciali dominio Dei. Sicut enim ad bonum commune Ecclesiæ apparet aliquando necessarium, quod religiosus ducat uxorem vel pro pace regnorum, vel pro fide in eis conservanda: ita etiam apparet necessarium, quod Rex qui contraxit, el consummavit matrimonium cum uxore, cui supervenit impotentia, contrahat matrimonium cum alia, ex qua habeat filios: apparet etiam necessarium, quod iu remu-tissimis regionibus, in quibus non reperitur panis triticeus, nec vinum, nec oleum, conficiatur Eucharistia in alia materia, el Extrema unctio fiat cum alio liquore: hujusmodi quippe Sacramenta sunt valde necessaria ad conservandam fidem in quo-

libet

libet regno. Et tamen licet Christus verbis relatis commiserit Pontifici enram Ecclesiæ, non intelligitur ei dedisse potestatem ad Liles effectus: ergo idem dicendum est in nostro casu. Et ratio utrobique est eadem, quia sicut in Sacramentis, et matrimonio contracto possessio stat institutione Christi, a qua non licet recedere: ita etiam in nostro casu possessio stat pro jure certo, quod Deo per religiosi professionem a Christo approbatam, et institutam acquisilum est. El Christus satis providit Ecclesiæ proveniendo ea, quæ sunt per se: illi aulem casus sunt raro contingentes, et per accidens; unde ut eis occurratur, alia remedia quærenda sunt.

Nec exemplum votorum simplicium, quo fulciebatur responsio, urget: tum quia quod Pontifex possit in eis dispensare, constat ex communi traditione Ecclesiæ Catholica?, per quam traditionem Deus nobis manifestat solvere eorum vinculum dispensante Pontifice: talis autem, vel similis traditio non datur circa dispensationem in professione solemnii. Tum ob disparitatem salis notam; nam vota simplicia tantum sunt promissio, per promissionem autem non extrahitur res a dominio promittentis: unde sicut promittens manet sub jurisdictione Pontificis, ita et res ab illo promissa; atque ideo potest Pontifex rem volo promissam a promittentis dominio extrahere, aut ordinare ad alium finem, quo supposito promittens manet libera voti adimpletione. At professio solemnii non est sola promissio, sed perfecta profitentis traditio sub speciali dominio Dei; et res semel Deo tradita, et sub ejus dominio constituta, nequit per alium extrahi potestatem ab illo auferri, ob supernam legem non obstante, potest Pontifex cum eo dispensare, ut ducat uxorem: ergo idem indulgere poterit solemniter professo, licet se Deo tradiderit.

El confirmatur; nam illi qui in Societate fiant religiosi per tria vota simplicia, se Iradunt Deo; et nihilominus certum est, posse Pontificem cum eis dispensare ad contrahendum matrimonium: ergo idem quod prius.

Respondetur objectioni negando consequentiam, quia Pontifex dispensando cum Sacerdote, ut ducat uxorem, non destruit

priorem traditionem per consecrationem ordinis sacri; sed tantum aufert obligationem continendi, quæ non est essentialis tali traditioni, sed per jus ecclesiasticum illi traditioni annexa; in quo jure Pontifex dispensare potest ut ex se liquet. At votum castitatis est de essentia traditionis perfectæ per solemnem professionem; unde sicut Pontifex non potest efficere, quod solemniter professus non sit Deo traditus, et sub ejus speciali dominio; ita nec efficere valet quod non sit ligatus illo volo, ac subinde nec quod possit contrahere matrimonium. Sicut non posset dispensare cum Sacerdote ad contrahendum matrimonium, si votum continentiae esset de essentia ordinis sacerdotalis.

Ad confirmationem constat ex sæpius dictismam religios isacræ Societatis persimplicia vota non se tradunt Deo ad illa votaservanda omnino absolute, sed restricte, et sub conditione, videlicet ad servandum illa in Societate, et quandiu ab illa non dimittantur. Unde nec indigent dispensatione Pontificis ad contrahendum matrimonium; sed per hoc, quod a Societate dimittantur, manent liberi a votis, el possunt uxores ducere, ut ex Vasquez vidimus *num* 40. Alia autem ratio est votorum solemnii professionis; per hæc enim religiosus absolute, et perfectissime traditur Deo, et constituitur sub ejus dominio ad servandum tria consilia, paupertatis, castitatis et obedientiæ: quod dominium nulla potestas creata violare potest, applicando ad usus humanos, quæ sub ea sunt, ut constat ex dictis.

105. Probatur ultimo assertio nostra alio fundamento nam strictius vinculum importat professio solemnii, quam matrimonium ratum non consummatum: sed Pontifex nequit dispensare, ut dissolvatur vinculum matrimonii rati non consummati: ergo dispensare non valet ut dissolvatur vinculum professionis solemnii, et ut ille, qui sub eo fuerat, maneat liber, et aptus ad matrimonium contrahendum. Consequentia videtur manifesta; nam qui non habet potestatem ad minus, nec habet ad majus. Minor vero probatur ex verbis Christi Domini, Matthæi 19: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet*: quibus declaravit vinculum matrimonii non esse dissolubile per potestatem humanam. Major denique constat ex dictis *dub.* 5, ubi ostendimus, professionem solemnem jure divino dis-

Kffa-
pnin.

I'mPClib
dilur.

Alia
wasio.

moli-
vuin.

Maith.
19.

solvere matrimonium ratum non consummatum : id vero quod aliud dissolvit, fortius eo est.

εΕfa-
pwn.

106. Huic argumento quidam occurrunt negando minorem; quia censent Pontificem posse dispensare, ut dissolvatur matrimonium ratum non consummatum, non quidem humana, et ordinaria potestate, sed extraordinaria, et divina, concessa specialiter a Christo Domino, ubi occurrerit necessitas aliqua magna boni communis eam dissolutionem exigentis. Etad verba Christi Domini respondent, vel referenda esse ad matrimonium consummatum, vel negari separationem per potestatem humanam.

(taie-
latmr.

Sed hæc responsio, quæ frequentior est apud Canonistas, quam apud Theologos, refellitur : tum quia non habet solidum fundamentum ; sicut enim potest apparere necessarium ad bonum commune, quod dissolvatur matrimonium ratum; ita et quod dissolvatur consummatum, ut facile consideranti constabit : et sicut Pontifex dicitur posse dissolvere ratum per potestatem extraordinariam, ita etiam potestate extraordinaria posset dissolvere consummatum : ergo vel datur fundamentum ad utrumque, vel ad neutrum. Atqui certum est, Pontificem nullo modo posse dissolvere matrimonium consummatum : ergo nec potest dissolvere ratum, vel si hoc potest, cur non poterit illud? Unde aliqui Canonistæ hoc argumento oppressi concedunt quod Papa possit matrimonium consummatum dissolvere, ut referunt Covarruv.

iūuiq.

4 *decret. 2 p. cap. 7, § 4, et Enriquez lib. II, de matrimonio, cap. 2, num 3, in comment. Utt. T.* Sed errant vehementer in re gravissima, ut contra hærellicos ostendit

icelhrm.

βειiaTm. *demalrim. cap. 15.* Tum etiam, quia quod matrimonium ratum sit jure naturali, et divino indissolubile, certo nobis constat, et satis aperte docet Trid.

n>nc.

sess. 24, tn *principio*, illis verbis : *i* Matrimonii perpetuum, indissolubilemque nexum primus humani generi parens divini « Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dicti xit : Hoc nunc os ex ossibus meis. » Quæ verba divit Adamusanle carnalem conjunctionem cum uxore. Unde possessio, et præsumptio stat pro indissolubilitate matrimonii rati respective ad quamlibet potestatem creatam, nisi oppositum constet ex Dei verbo vel scripto, vel tradito. Pontificem vero posse illud dissolvere, nec docet Scriptura, vel designetur locus, nec firmat tra-

ditio, cum plures, et meliores Theologi doceant oppositum. Ergo sine fundamento dicitur, quod Pontifex valet matrimonium ratum dissolvere. Tum denique, quia fini matrimonii magis oppunitur ejus dissoluto, quam pluralitas uxorum ; illa enim opponitur ipsum destruendo, hæc vero opponitur aliam uxorem addendo sine exclusione prioris; et sicut pro bono communi apparet aliquando necessarium, quod matrimonium ratum dissolvatur; ita apparet necessarium, quod rex, v. g. post consummatum matrimonium cum una, ex qua non suscipit filios, ducat simul alteram, ex qua filios habeat; quo non obstante, certum est, Pontificem non posse dispensare in pluralitate uxorum : ergo nec dispensare valet, ut dissolvatur matrimonium ratum. Si enim non obstante, quod uxorum pluralitas non sit adeo contra matrimonii finem, et quod hoc remedium videatur aliquando intéresse ad commune bonum ; nihilominus non habemus fundamentum, ut dicamus Christum per illa verba. *Pasce oves meas*, delegasse Pontifici extraordinariam quandam potestatem, ut in tali eventu dispensaret circa pluralitatem uxorum; nullum profecto adest fundamentum, ut dicatur demandasse illi potestatem, ut quandoque dissolveret matrimonium. Cætera quippe paria sunt, et aliunde naturæ, et fini matrimonii elevati per Christum ad rationem Sacramenti magis adversatur dissolubilitas per potestatem creatam, quam uxorum pluralitas per eandem potestatem. In quo non amplius immoramur, quia pertinet ad tractatum de Matrimonio. Sed pro majori hujus veritatis confirmatione videantur Covarruv. *loco cit.* Gutierrez *lib. I, quxst. Giti-fl. can. cap. 17, Cano lib. G, de locis, cap. 8, Lopez 2 p. Instruet de matrimon. cap. 54, Ledesma in addit, ad 3, part, quxst. 67, art. 2, dub. 1*, ubi affirmat oppositum esse improbabile. Quod nos ea nota non percellimus quia illud tuentur plurimi Canonistæ, et non pauci Theologi, quos refert, et sequitur Sanchez *lib. 2 de inatrim. disp. 14, a n. 2.* Sed pro majori probabilitate assertionis, quam tuemur, sufficit quod principium in hoc argumento assumptum sil longe probabilius, ut revera est.

107. Confirmatur primo, quia si Pontifex » «ir- potest dispensare cum religioso solemniter professo ad contrahendum, fieri potest quod idem homo simul habeat plures uxores. Aerbi gratia. Petrus post matrimonium ratum

8>Xin.

ratum cum Maria solemniter profitetur : rursus dispensante Papa fit liber a professione, et uxorem ducit Antoniam : habebit utique duas uxores. Imo fieri poterit, quod tandem mulierem sæpius ducat in uxorem, cum ea repetat Sacramentum matrimonii; dispensatus quippe poterit sicut cum Antonia, ita et cum Maria contrahere. Hæc autem non parvam præseferunt absurditatem, ul ex se constare videtur.

Et si Adversarii respondeant, quod sicut hoc non esset inconveniens, si Petrus moreretur, et resurgeret; ita neque est absurdum, si idem contingat in solemniter professo, quia ipsa professio est quædam spiritualis mors in ordine ad dissolvendum matrimonium ratum. Id, inquam, si respondeant, ex ipsa sua responsione confundendi sunt ; nam si professio solemnns est mors hominis in ordine ad secularia, quomodo Papa potest solemniter professum resuscitare in ordine ad matrimonium? Profecto si responsio aliquid valet, non magis curandum est de solemniter professo, ul per ejus matrimonium provideatur alicui necessitati, quam de realiter mortuo : unde ad alia media oportet recurrere, et non ad dissolvendum professionem.

Etsi addant, posse hanc resurrectionem fieri authoritate Pontificis, quia ipsa mors spiritualis in professione solemnni interveniens, et præteritum matrimonium ratum dissolvens, ejus authoritate fit, quippe qui professionis solemnitatem introduxit. Hoc, inquam, si addant, confutatur ex dictis *dub. 5*, ubi ex professo ostendimus vim illam, qua solemnns professio dissolvit matrimonium, non esse ex jure ecclesiastico, sed ex divino, sive ex institutione Christi Domini. Unde sicut Pontifex non induxit hanc spiritualem mortem, ita nec illam potest dispensando excludere. Et id quod dicitur de solemnitate professionis, nihil valet; quia professio non dirimit matrimonium ratum per solemnitatem, formulam, aut cæremonium, sub qua Pontifex instituit illam fieri ; sed per essentiam, et privilegium, quæ non habet a Pontifice, sed a Christo Domino, ut sæpius in dubiis antecedentibus explicuimus.

108. Confirmatur secundo, et augetur vis argumenti, quia non est minus firmum vinculum professionis solemnns, quam vinculum matrimonii consummati : sed hoc nequit dissolvi per dispensationem Pontificis : ergo nec illud. Minor, et consequentia

constant. Major autem probatur : tûm quia perse loquendo, et cæteris paribus, non est minus firmus perfectior, quam imperfectior, curn flrmitasconducata perfectionem. Sed status professionis solemnns est perfectior, quam status matrimonii consummati, ut fides docet : ergo vinculum professionis solemnns non est minus firmum, ac vinculum matrimonii consummati. Tum etiam, quia possibile est aliquod vinculum spirituale ita firmum, ac vinculum carnale matrimonii consummati : sed professio solemnns est perfectissimum vinculum spirituale, cum homo per illam se totaliter tradat Deo. et se transférât in ejus dominium, abdicando a se cuncta tali traditioni contraria : ergo vinculum professionis tantam firmitatem importat, quantam vinculum matrimonii consummati.

Nec satisfacit disparitas, quam Suarius Solmio assignat, nempe in matrimonio consum-

sJm0.

mato inveniri specialem rationem indissolubilitatis, tum propter perfectam significationem unionis Christi cum Ecclesia, tum propter damnum, quod redundaret in uxorem. et prolem. Quæ ratio non reperitur in professione solemnni, et aliunde ejus perfectio non diminuitur ex hoc, quod dissolubilis sit per subordinationem ad extraordinariam Pontificis potestatem, ubi communis aliqua necessitas imminet.

Non, inquam, satisfacit hæc disparitas. Refei- sed potius omnia, quæ affert, sunt insuffi- htar' cientia, possuntque efficaciter refelli. *Primo*, quia ut matrimonium consummatum perfecte significet unionem Christi cum Ecclesia, salis est quod ex sua natura, et secundum providentiam ordinariam sit vinculum indissolubile, nec refert quod absolute possitdissolvi per extraordinariam potestatem Pontifici concessam ; sicut certum est, posse dissolvi de potentia Dei absoluta. Cur ergo occurrente gravi illa necessitate, in qua Adversarii dicunt Pontificem posse dissolvere professionem solemnem, non poterit dissolvere etiam matrimonium consummatum ?Præsertira cum ab intrinseco, et ex natura sua non sit vinculum magis firmum. *Secundo*, quia occurrente tali necessitate, fieri posset, quod ex dissolutione matrimonii consummati nulla injuria inferretur uxori, aut proli : huic, quia forte non esset : illi vero, quia in talem dissolutionem consentiret, aut consentire deberet propter bonum commune ; consentienti autem non fit injuria.

Terlù, quia si non diminuit perfectionem professionissolemnis, quod sit dissolubilis, non quidem per se. et ex natura rei. sed per subordinationem ad extraordinariam, et divinam quandam potestatem Pontificis; pariter non diminuet perfectionem matrimonii consummati, quod sit dissolubile, non quidem per se. et ex natura rei, sed per subordinationem ad eandem extraordinariam, et divinam Pontificis potestatem. Profecto ex parte utriusque vinculi eadem rationes proportionabiliter apparent, et utriusque dissolutio videtur aliquando necessaria ad succurrendum bono communi, ut facile consideranti constabit. Ergo dicendum est. Pontificem vel nullo modo posse dissolvere vinculum professionis solemniss, vel posse dissolvere vinculum matrimonii consummati : cumque hoc posterius sit omnino falsum, imo et erroneum. oportet tenere illud prius, el fateri, quod Pontifex in nullo potest dispensare cum solemniter professo, ut contrahat matrimonium.

§IV.

hV/ferfur opinio contraria, ejusque fundamenta diruuntur.

109. Appositam sententiam tuentur communiter Juriste Joannes Andreas. Cardinalis, Abbas, Hostiensis, Baldus, Felinus, Ancharanus. Tiraquellus. Navarros, Gregorius Lopez. Antonius Gomez, Menochius, Menchaca, et alii plurimi, quos refert, et sequitur Sanchez lib. 8 de Jlatrimon. disp. o. num. 7. Idem ex Theologis defendunt Durand, m 4. dist. 38. qasest. 2, num. 8, ubi Richardus art. 9. qwest. 1 Supplement. Gabriel, quxst. 1. art. O,dub. penult. Gandavensis quodlibel. 5. qwest. 28, Medina de sacrorum hominum continentia, cap. 21. Henriquez lib. 12. de Malriinon. cap. Valent num. 7, Valentia in hac 2. 2. disp. G. qwest. 6. panel. 7, Azor. lib. 12 Instit. moral, cap. 7. quxst 1, Basilus Pontius lib. 7, de Matrirnon. cap. 10. num. 2, Suarez tom. 3, de Iteüg. lib. 6, cap 16, num. 5. et alii plures apud illos, et apud Dianam part. 8, tract. I, resol. 73. Eidem etiam opinioni suffragantur ex Thomistis Paludanus in 4. dist. 28, q. 4. art. 4, concl. 11, Hervæus quodl. II, q. 3, Cajetanus in hac 2, 2, q. 88, art. 11. et Arauxo indécis. canonic, tract. 2, quasi. 19. num. 40. Præcipua hujus opi-

nionis fundamenta consistunt in evasionibus. el responsionibus, quibus nostra motiva diluere conatur, et jam præclusimus. Sedalia supersunt, quibus satisfacere oportet.

Arguitur primo : Quia Pontifex de factopⁱ“2 dispensavit cum solemniter professis, utaeS* contraherent matrimonium : ergo potest in hoc dispensare. Consequentia patet, quia factum Superioris, et præsertim Summi Pontificis, cui assistit Spiritus sanctus ad gubernandam Ecclesiam, censetur legitimum, ut constat ex cap. Ad aures, de tempnr. ordinand. et cap. Quid culpatur, 23, qurslionc prima : ergo si Pontifex in aliquo dispensat, potest in eo dispensare. Antecedens vero ex variis historiis probatur ; nam ut refert Anchar. -Udu. consil. 339, Pontifex dispensavit cum Ramiro monacho, et Sacerdote ex stirpe regum Aragoniae, ut propter defectum successoris uxorem duceret, ex qua habuit filium, qui successit in regno. Alexander III. ut inquit Sarius statim referendus, vel Coelestmus III, ut ait Cajetan. ubi supra, dispensavit cum Constantia filia Regis Siciliae, ut nuberet Henrico filio Imperatoris FridERICI Barbarosæ. Surius etiam tom. 1, die 8 Januarii, refert ex Bernardo Justiniano in vita S. JLiurentii Justiniani, cap. 1, Alexandrum III. dispensasse cum Nicolao monacho de familia Justinianorum, ut uxorem duceret, ut familiam illam bello fere extinctam repararet. Alii ex Martino Cbro-ç^mero lib. 4, de rebus gestis Polonorum, referunt. quod Benedictus IX ad eorum petitionem dispensavit cum Casimiro filio Regis Poloniae. et monacho Cluniacensi, ut posset uxorum ducere. Et tandem Suarez ubi supra, num. 6, addit : Denique nostris etiam temporibus aliquando hoc factum esse dicitur.

Urgetur vis hujus argumenti ; nam iste dispensationes fuerunt validæ, aut non fuerunt validæ? Si eligatur hoc ultimum : ergo non stamus facto, et sententiæ Summi Pontificis contra canones allegatos Si vero eligatur primum : ergo ex ipso facto Summi Pontificis manet veritas hujus sententiæ approbata, et diffinita.

Respondetur huic argumento negando antecedens, ad cujus probationem respondemus cum Sylvestro, Soto, Joanne Nicolai, etGonet ubi supra numero 91, negando omnes illas historias, quæ facile vincuntur falsitatis, aut saltem maximæ incertitudinis

f

lilndinis. De Ramiro (quem quidam dicunt fuisse Abbatem S. Facundi, deinde Episcopum, primum Burgensen, deinde Pampilunensein, et tandem Balbaslrnsen.) nulla certa notitia est apud graves Historiographos, et mullo minus quod obtinuerit dispensationem a Pontifice. Videantur Joannes Nicolai, et Abraham Bzovius anno 1186, num. 5.

De Constantia inquit Baronius ad annum 1186; « Quod autem ex recentioribus plures asserunt Constantiam monialem fuisse, scias fabulosum esse, atque «commentum fortasse inde excogitatum, «quod ipsa asservata fuisset in Monasterio, » ut si defuisset Regibus mascula proles, «spes esse potuisset nubendi Regi cum «dote regni. » Sicut aliæ puellæob eundem finem in monasteriis constitui solent ; et modo in Lusitania apud nostras Monialesasservatur Domina Maria soror Regis.

Historiam etiam de Nicolao Justiniano monacho refellit idem Baronius : ex quo Gonet observat Authorem hujus historiæ duo inter se pugnantia scripsisse; ait enim Alexandrum III, cum Nicolao Justiniano dispensasse, et B. Laurentium Justinianum ejus filium claruisse tempore Eugenii IV, etab eo Episcopali infula insignitum fuisse. Quæ duo inter se pugnant, quandoquidem Alexander III Eugenium plusquam ducentis annis præcessit. Prior enim obiit anno 1181, posterior vero creatus est anno 1431.

UtCasimirus relinqueret monasterium, necessaria non erat dispensatio, quia ipse non erat vere professus, sed coactus fuerat in monasterio vivere, ut observant Gonet ex Longino, et Joannes Nicolai ex libro inscripto Gallia Christiana.

Id quod addit Suarez, ex ipso modo, quo refertur, significat quandam famam incertam. et vagam, qualis spargi solet, quæque nullam fidem meretur. Unde augmentum difficultatis nihil premit, cum id quod supponit, non subsistat. Possemus autem falsitatem prædictarum historiarum operosius. apertiusque detegere, et ostendere inconstantiam, contrarietatemque Authorum in designando Pontifices, quos dicunt sic dispensasse ; sed nolumus in re non Theologica diutius immorari, remittentes Lectorem ad Authores allegatos.

110. Addimus prædictas historias, licet admittantur. non extorquere nisi assensum J* probabilem aut fidei humanæ fallibilis.

Unde tantum evincunt hanc modalem : Probabile esi, el credibilefide. humana fallibili, quod Pontifex aliquando dispensavit cum solemniter professis ad contrahendum matrimonium, Ex qua non recte infertur : Ergo Pontifex de facto dispensavit; sed tantum colligitur hæc modulis : Probabile est, quod Pontifex de facto sic dispensavit. Hoc vero admissso, adhuc non infertur, quod absolute possit dispensare, sed duntaxat sequitur, esse probabile, et credibile fide humana fallibili. quod Pontifex possit talem dispensationem conferre. Id vero minime negamus, sed plane concedimus contrariam nobis opinionem probabilem esse, saltem ab extrinseco, ob tot Authorem ipsi subscribentium multitudinem. Diximus, fide humana fallibili, ut significaremus prædictas historias non fundare fidem habentem moralem infallibilitatem, eteertitudinem, quali fide credimus esse Romam, aut Indos ; quia omnes homines sic affirmant, nemine contradicente. Hujusmodi quippe fides non debetur illis historiis ob oppositam rationem, ut ex se liquet.

Quod si alicui visum fuerit, eas historias, Alia et antecedens, pro quo suadendo referuntur, admittere, adhuc non opprimetur argumento ; nam concessso Pontificem de facto dispensasse cum solemniter professis, non necessario colligitur, posse absolute sic dispensare, sed posse probabiliter. Ut enim Pontifex licite, et prudenter se gerat in dispensando, sufficit quod sequatur dictamen opinionis probabilis, qualis est affirmans, posse Pontificem cum professis solemniter dispensare : nec requiritur, quod evidenter, aut certo cognoscat se habere potestatem ad id, quod facit. Idque inductive potest manifestari in dispensationibus, et dispositionibus Pontificiis circa alias materias in quibus solent concurrere opiniones contrarias probabiles. Nam potest quamlibet sequi, eamque sequens non diffinit, nec damnat contrariam. Sic dicitur aliquos Pontifices dispensasse in matrimonio rato, quia in praxi sequuti sunt opinionem probabilem asserentem posse Papam sic dispensare : alii vero non ausi sunt in matrimonio rato dispensare, qui judicarunt speculative esse certius, quod Papa non habet talem potestatem, ut vidimus n. 68. Ad probationem autem consequentiæ respondendum erit, aliud esse Pontificem facere de facto, aliud diffinire,

t

v

i

l

Alia

ar-S1)DI110-

.

3

■ -i
-//''? . Λ.

■?.. >! j

quod ita possit fieri ; et ex primo non coligitur posterius, alias omnia facta Pontificum essent fidei diffinitiones, quod est absurdum abeisdem minime intentum. Unde majoris auctoritatis est actus Pontificis docentis, quam Pontificis facientis. Elob hanc causam, inquit Soto *loco supra citato ejc lib. de Justitia, § Quin age*, D. Thomas Innocentii potius canonem amplexus est, quam Cœlestini factum sequutus. Quod factum, si vere contigit, non poterat D. Thom. latere: tum ob notorietatem et majestatem personarum : tum quia non multis annis ante S. Doctorem accidisset.

Hinc qui prædictas historias admittit, augmento difficultatis occurret eligendo secundam dilemmatis partem, nempe tales dispensationes fuisse invalidas coram Deo, quia Pontifex non habet potestatem ad sic dispensandum, ut supra ostendimus. Nec impugnatio hujus partis urget ; nam sic docentes adhuc stant facto, et sententiae Pontificis; quippe fatentur Pontificem tuto, et prudenter sic dispensare, et dispensatos secure, ac bona fide contrahere matrimonium ; sufficit enim ad utrumque sequi opinionem probabilem, qualem recognoscunt sibi oppositam.

111. Arguitur secundo : quia Pontifex potest dispensare in omnibus aliis votis, si ve sint pure simplicia, sive simplicia constituentia statum religiosum, sive solemnia annexa ordini sacro : ergo pariter poterit dispensare in voto continentiae emissum in professione solemnii. Probatur consequentia ; nam quod votum continentiae emissum in professione solemnii esset indispensable per Pontificem, vel provenit ex eo, quod sit promissio Deo facta, et obligans jure divino ; et hoc commune est omnibus votis : vel proveniret ex eo, quod in tali voto datur traditio ; et hæc etiam intervenit in votis simplicibus constituentibus religiosum : vel denique proveniret ex eo, quod in tali voto intervenit aliqua consecratio ; et hæc etiam, majorque intervenit in ordinatione sacra. Si ergo Pontifex potest alia vota dissolvere, pariter poterit votum continentiae emissum in solemnii professione.

Confirmatur, quia si ex aliqua parte prædictum votum esset indispensable, maxime ratione solemnitalis : sed hæc non obest, ut in eo dispensetur : ergo est dispensante. Probatur minor : tum quia votum continentiae emissum in sacra ordinatione

etiam est solemne, unde habet, quod dirimat matrimonium ; et tamen in eo dispensari potest. Tum quia solemnitas professionis est de jure Ecclesiastico, et per Ecclesiam inventa, ut docent Bonifacius VIII, et Gregorius XIII, relati n. 51, et 55, Pontifex autem potest dissolvere ea, quæ sunt de jure Ecclesiastico : ergo poterit auferre solemnitatem, votumque reducere ad conditionem voti simplicis, quod dispensabile est.

Ad argumentum, concesso antecedenti, negamus consequentiam, cujus probationem supra diluimus. Nam in volis pure simplicibus sola reperitur promissio, quæ rem non extrahit actu a dominio promittentis : unde fieri potest, quod justa interveniente causa, convertatur ad alios usus sine injuria promissarii, præsertim cum traditio catholica doceat Pontificem posse in his volis dispensare. Solemnis autem professio importat traditionem, et translationem dominii in Deum, quæ proinde Pontificia potestate dissolvi nequeat, maxime cum nec Scriptura, nec traditio doceat dari hujusmodi potestatem. Quam disparitatem jam supra assignavimus *num.* 103. Porro vota simplicia constituentia statum religiosum aliquam traditionem dicunt, sed non omnino perfectam, nec absolutam; quia et dominium radicale in subjecto relinquunt, et solum obligant dependenter a conditione manendi in Societate juxta beneplacitum Superiorum : unde non solum cum dispensatione, sed etiam absque illa dissolvi valent. Professio vero solemnii importat perfectissimam traditionem, qua homo constituitur simpliciter sub speciali Dei dominio; quocirca nequit ab illo extrahi per aliquam potestatem creatam. Quam differentiam supra explicuimus *n.* 40, *el n.* 104. Denique in ordinatione sacra aliqua consecratio intervenit, quam proinde Pontifex auferre non valet : cæterum tali consecrationi non annectitur essentialiter continentiae votum, sed ex præcepto Ecclesiæ, atque ideo, manente consecratione, potest Pontifex illud auferre. In professione autem solemnii datur quædam consecratio, sive sacratio, et traditio ad perfectum cultum Dei, cui consecrationi est essentiale votum continentiae : quocirca sicut Pontifex nequit illam traditionem, et consecrationem auferre, ita nec votum castitatis ipsi essentiali. Quod discrimen inter utramque consecrationem fusius expendimus *num.* 99.

Ad

Ad confirmationem negamus majorem ; nam quod professio solemnii. et votum continentias in ea emissum nequeant per Pontificis dispensationem dissolvi, non provenit formaliter ex solemnitate, quæ est formula, seu modus, quibus talis professio fieri debet, sed provenit immediate, et formaliter ex ipsa essentia professionis, quæ hominem Deo perfecte tradit, et consecrat. Sicut quod matrimonium sit indissolubile, non provenit formaliter ex solemnitate ab Ecclesia præscripta, sed ex ejus essentia, quæ consistit in mutua conjugum traditione. Potest quidem Ecclesia statuere solemnitatem, seu formulam qua, et non aliter, matrimonium celebretur, et promissio fiat, eamque de facto præscripsit. Sed prædicta formula, sive solemnitate præcedente, aut comitante, tam matrimonium, quam professio suam essentiam aliunde habent, sortiu nlurque proprietates, el effectus, qui ad talem essentiam consequuntur, cnjusmodi est indissolubilitas per potestatem creatam. Unde semel facta nequeunt dissolvi, quamvis postea Ecclesia aliter circa eorum solemnitatem disponat, Recolantur quæ diximus locis in hac confirmatione relatis.

112. Arguitur tertio, quia tunc datur sufficiens causa dispensandi in voto, quando est majoris boni impeditivum, ut tradit D.Th. (*l.* 88, *art.* 10. Sed votum solemne castitatis potest aliquando esse impeditivum majoris boni : ergo in tali casu poterit Pontifex illud per dispensationem dissolvere. Probatur minor, quia bonum commune est majus, quam bonum unius particularis : sed votum solemne est bonum particularis unius, et potest impedire matrimonium personæ, ex quo sequatur bonum commune multitudinis, v. g. pax aliquojus regni : ergo votum solemne castitatis potest aliquando impedire majus bonum.

Confirmatur primo ; nam id quod si a principio adesset, impediret ne fieret votum, est causa sufficiens, si superveniat, ut dispensetur in illo, ut communiter docent Theologi : sed si a principio adesset necessitas boni communis, qualis in argumento describitur, impediret ne fieret votum solemne continentiae ; ea quippe necessitate occurrente teneretur quis contrahere matrimonium ad impediendum bella: ergo si eadem necessitas superveniat, est causa sufficiens, ut Pontifex in tali voto dispenset.

Confirmatur secundo, quia in voto solemni clauditur quantum ad perpetuitatem conditio, nisi obstet bonum commune, et Papa dispenset : ergo occurrente gravi necessitate, potest Pontifex in eo voto dispensare. Consequentia est manifesta. Et antecedens suadetur ; nam votum est lex particularis, quam sibi homo imponit : sed in omni lege particulari inielligitur conditio, nisi obstet bonum commune, et Princeps superior aliter disponat : ergo in perpetuitate voti solemnis clauditur prædicta conditio.

Confirmatur tertio, quia nemo potest se ab obligatione juris naturalis eximere : sed jure naturali obligatur homo contrahere matrimonium, si hoc sit necessarium ad conservandum bonum commune : ergo ubi occurrit talis necessitas, non eximitur religiosus ab obligatione contrahendi matrimonium, et ob eandem rationem poterit Papa dispensare, ut illud contrahat.

Ad hoc argumentum, et confirmationes respondetur optime concludere, si applicantur voto simplici, quod tantum est promissio, remque relinquit sub dominio promittentis, de qua proinde potest Princeps superior pro exigentia boni communis aliter disponere. Sed inefficacia sunt prout applicantur solemnii professioni, in qua non tantum fit promissio, sed homo totaliter Deo traditur, et sub ejus dominio constituitur, ipsique consecratur ; nam quod sic est Dei, per nullam potestatem creatam, et ob nullum bonum commune potest ab illo auferri, usui seculari applicari, aut consecrationem amittere, ut in prima, et secunda ratione fusius expendimus. Quocirca de tali homine in ordine ad contrahendum matrimonium, et ut per illud bono communi provideat, discurrendum est sicut si non esset in rerum natura, sed fuisset physice mortuus. Quod magis constabit singulis occurrendo. Argumentum optime diluit D. Thom. *art.* 11, *in resp. ad* 1, his verbis : D. Tho.

« Dicendum, quod periculis rerum humanarum est obviandum per res humanas, non autem per hoc, quod res divinæ convertantur in usum humanum. Professi autem religionem mortui sunt mundum, et vivunt Deo. Unde non sunt revocandi ad vitam humanam occasione cujuscunque eventus. » Atque ideo, quod aliquod bonum commune impediatur ex perseverantia voti solemnii. est per accidens; sicut posset etiam impediri, si homo

Soto.

setuo-
dora
argu-
LL-1Mam

Couffr-
matio.

fuisset factus impotens physice ad matrimonium ; similem enim impotentiam habent, qui se perfecte castraverunt propter regnum ccelorum. Unde sicut in tali casu opus esset recurrere ad alia media, ita in præsenti.

Dñiniur
ctmOr-
inatio. i 1X Ad primam confirmationem respondetur, maximam in illa assumptam tenere jñ voto simplici, quod solum est promissio, secus in solemnī, quod importat traditionem. et translationem dominii ; plura quippe sufficiunt ad rescindendam promissionem, quæ nequeunt donationem rescindere, ut palet in sponsalibus, et matrimonio. Uide quæ si a principio adessent, impedirent et promissionem, et traditionem, si post factam traditionem superveniant, traditionem semel factam non rescindunt. Profecto si antequam contraheretur matrimonium, imminerent ex eo contractu publica, el communia damna, teneretur homo non contrahere, adessetque urgens, ne matrimonium fieret, impedimentum ; sed si post contractum matrimonium illa mala immineant, aut superveniant, minime illud dissolvitur, nec ulla dispensatione dissolvi valet. Sic in nostro casu, potest ante professionem aliquod bonum commune occurrere, quod eam impediat ; sed ea semel facta, nullum est. quod eam dissolvat, aut præstet causam legitimam dissolvendi ; est enim perfecta traditio, spiritualeque matrimonium. quod nulla potestate creata dissolvi valet. Unde vane quaeritur dispensandi causa, sed prius probanda est potestas, quam Pontifici ad prædictum effectum negamus. Si enim talem potestatem haberet non dubitamus posse occurrere causas legitime dispensandi cum solemniter professo : sicut etiam possent occurrere ad dissolvendum matrimonium, si posset Pontifex ipsum dissolvere.

inGrnu-
secunda Ad secundam negatur antecedens ; nam professio solemnī nullam talem conditionem includit, sed absolutissime tradit hominem Deo, et constituit sub ejus speciali dominio ; sicut matrimonium non importat talem conditionem, sed dicit mutuam, et absolutam conjugum traditionem. Imo vero si vota in professione emissa talem conditionem dicerent, solemnīa non essent, sed simplicia, ad instar eorum, quæ in sacra Societate post biennium emittuntur. Utraque enim promitterent tria consilia, non absolute, neque in perpetuum, sed sub conditione illa, quandiu Superiori

placuerit hominem in Religione retinere; et de materiali esset, quod iste Superior foret Papa, vel Pradatus religiosus. Id autem falsum est, et contra id, quod supponimus ex dictis *dub.* 4, ubi statuimus prædicta vota distingui ab intrinseco, et ex natura rei. Ad probationem antecedentis respondemus, quod sicut matrimonium est lex particularis, quam homo sibi imponit, et tamen celebratur absque conditione, nisi obstet bonum commune, et Papa dispenset ; ita etiam professio solemnī absque illa conditione fit, licet sit particularis lex, cui homo se subdit. Et ratio est, quia aliæ leges particulares sunt pure ex voluntate hominis, et quoad institutionem et quoad applicationem ; unde subjacent dispositioni Principis superioris, eamque conditionem includunt. Sed leges matrimonii, et professionis solemnī sunt ex institutione divina : undè licet homo illis voluntarie se subdat, non oportet quod aliam conditionem addat, sed sequatur institutionem Dei, quiet matrimonium, et professionem instituit omnino absoluta. Unde licet Pontifex possit statuere conditiones, quibus, el non aliter, matrimonium, el professio fiant (quod *solemnitatem* vocamus) ; nihilominus semel legitime facta nequit ulla ratione dissolvere.

Ad tertiam respondetur, jus naturale non obligare religiosum professum ad contrahendum matrimonium, quia solum obligat ad consulendum bono communi per media possibilia, et licita. Ex suppositione autem, quod quis se Deo perfecte tradiderit ad vitam religiosam, jam matrimonium est tali homini medium illicitum ad procurandum commune bonum, quia importat violationem juris divini, seu Deo quæsiti per professionem. Unde sicut in simili necessitate ille qui contraxit, et consummavit matrimonium cum muliere, ex qua non habet filios, non teneretur, nec posset aut illam dimittere, aut alteram ducere; quia in tali medio clauditur violatio divini juris, quod ipsa ratio naturalis servandum dictat : ita in præsenti materia dicendum est, atque ideo non magis posset Pontifex in ea dispensare, quam in exemplo proposito.

114. Arguitur quarto : quia non est magis inseparabilis professio ab homine professo, quam consecratio : sed a calice consecrato, manente eodem subjecto, potest consecratio auferri per hoc præcise, quod destruat

destruat artificiali» ejus figura : Ofgo ab homine professo, manente eodem subjecto, potest separari professio, in quo eventu talis homo erit habilis ad contrahendum matrimonium.

Confirmatur, quia sicut homini accidit esse album, ita et esse religiosum ; unde non minus accidentalī est hæc prædicatio, *Petrus est religiosus*, quam ista, *Petrus est albus* : ergo sicut albedo est separabilis a Petro, manente eodem subjecto, ita et status religiosus.

Ad argumentum respondetur, vel negando minorem, vel omittendo præmissas et negando consequentiam ; quia licet figura calicis sit accidentalī argento, est tamen constitutiva calicis in esse calicis ; unde nequit calix perseverare sine tali figura, licet perseveret argentum calicis. Unde quod destructa illa figura, cesset calicis consecratio, non probat eam consecrationem a calice separari, sed calicem destrui, et consequenter ejus consecrationem. Ex quo potius infertur, quod calix consecratus, quandiu manet, nequeat non esse consecratus. Et producta similitudine ad præsentem materiam, infertur quidem, quod religiosus desinat esse religiosus per mortem; sic enim destruitur subjectum per solemnem professionem Deo consecratum. Sed dum vivit, manet idem subjectum, quod non constituitur per aliquam accidentalem formam, sicut calix, sed per formam substantialem, atque ideo nequit exuere consecrationem, sicut neque calix, quandiu manet calix.

Ad confirmationem respondetur negando. consequentiam : tum quia fieri potest, quod aliquod prædicatum sit accidentale essentiæ rei consideratæ secundum se, et quod nihilominus semel positum, aut impressum nequeat ab ea separari per potestatem creatam. Unde hæc prædicatio est accidentalī, *Petrus est exeus*, et ista, *Petrus est gibbosus* : et nihilominus cæcitas, et gibbus nequeunt ab illo per naturam auferri. Tum etiam, quia licet Petro absolute accidat esse religiosus, non tamen accidit Petro tradito perfecte ad cultum Dei per professionem : unde licet hæcsit accidentalī, *Petrus est religiosus* ; hæc tamen est necessaria, *Petrus Deo traditus per professionem est religiosus*. Et quia in præsenti supponitur Petrum se Deo per professionem tradidisse, merito affirmamus, quod prædicatum religiosi nequit a Petro per humanam

potestatem auferri. Et profecto argumentum, el confirmatio possunt in eadem forma applicari matrimonio, et denominationibus ex eo provenientibus; accidit enim homini esso maritum, et hæc prædicatio est absolute accidentalī, *Petrus est maritus* : et tamen per nullam humanam potestatem fieri potest, quod ex suppositione Sacramenti matrimonii conjuges, quandiu vivunt, desinant esse conjuges : non recte igitur similis argumentandi forma evincit, quod ab homine, qui se Deo per professionem tradidit, possit quandiu vivit, status religiosus auferri.

115. Arguitur quinto, quia statui religiosus non minus convenit votum paupermentum, talis, quam castitatis votum : sed Pontifex potest dispensare cum solemniter professo in voto paupertatis : ergo et in voto castitatis, atque ideo potest illum constituere habilem, et liberum ad contrahendum matrimonium. Major et utraque consequentia constant. Minor autem probatur, quia clerici sæculares assumpti ad Episcopatum acquirunt verum dominium bonorum Ecclesiasticorum, utputa reddituum, decimarum, et fructuum ad Episcopum pertinentium : sed monachi assumpti ad Episcopatum eodem modo assumuntur, ac clerici sæculares, eodemque tenore verborum eis adjudicatur bonorum illorum portio, ut patet ex Bullis Pontificum, in quibus conceditur illis plenaria cura, et administratio fructuum, ac reddituum ad mensam Episcopalem pertinentium. Ergo fiunt veri illorum domini, sicut alii clerici ad Episcopatum assumpti : constat autem, quod votum paupertatis in solemniter professo non componitur cum vero dominio, et administratione bonorum : ergo Pontifex potest dispensare, et de facto dispensat cum solemniter professo in voto pauperatis.

Confirmatur, quia si solemniter professus ad Episcopatum assumptus non esset verus dominus bonorum ad mensam Episcopalem pertinentium, sequeretur quod male dispensans talia bona non solum peccaret graviter contra sui officii debitum, sed etiam contra justitiam, et teneretur ad restitutionem. Consequens est falsum : ergo solemniter professus factus Episcopus habet verum dominium bonorum Episcopaliū ; atque ideo non ligatur paupertatis voto, sed manet in eo dispensatus. Falsitas consequentis ostenditur ipsa experientia ; nam compertum est, quod post mor-

tem Episcoporum religiosorum nulla restitutio fit illorum etiam bonorum, quæ constat male ab illis fuisse distributa.

116. Respondetur hoc argumentum. quod late expendit Arauxo ubi supra, *n.* 1A, retorquendum esse in Adversarios. Tum quia ipsi docent Pontificem non posse dispensare cum solemniter professo in voto castitatis, nisi ex urgentissima causa, et ob bonum publicum ; quod adeo verum censeat, ut asserant hujusmodi dispensationem aliter factam non solum esse illicitam, sed invalidam, ut videre est apud Sanchez *lib.* 8 de *Matrim. disp.* 8, *n.* 10. At Pontifex dispensat. ut ipsi autumant, frequentissime in voto paupertatis, toties videlicet, quoties solemniter professos ad Episcopatum assumit : ergo aliter philosophari oportet de his votis, vel in consequenter procedunt. Tum et urgentius, quia tria vota sunt adeo essentialia statui religioso, ut quolibet deficiente, minime subsistat ; quia de causa concedunt satis communiter Adversarii, non posse Pontificem dispensare, ut religiosus manens religiosus sit liber a voto castitatis, ut supra diximus *n.* 94. Ergo si Pontifex, dum religiosos assumit ad Episcopatum, vere dispensat cum eis in paupertatis voto, constituitque illos in dominio bonorum Episcopatum, plane infertur, quod per hanc assumptionem destruat in eis veram essentiam status religiosi, et consequenter, quod omnes religiosi assumpti ad Episcopatum desinant esse religiosi. Hoc autem est evidenter absurdum, et contra communem sensum Theologorum, qui manifeste recognoscunt utrumque statum, et religiosi, et Episcopi, posse in eadem persona conjungi. Id quod evidenter liquet a posteriori ; nam si Episcopus, qui prius fuerat religiosus, a dignitate Episcopali deponatur, manet absque nova professione in statu religiosi ; quod minime contingeret, si prædictus status per assumptionem ad Episcopatum fuisset destructus. Sicut ergo per talem assumptionem non fit dispensatio in statu religiosi, ita neque in voto paupertatis, quod ad prædictum statum essentialiter spectat.

Unde ad argumentum negamus minorem cum D. Thom. *quxst.* 88, *ari.* 11, in solutio
D. Thom. respond ad 4, ubi ait : « Dicendum quod » religiosus, qui fit Episcopus, sicut non « absolvitur a voto continentiae, ita neque « a voto paupertatis ; quia nihil habet tan- « quam proprium, sed sicut dispensator

« communium bonorum Ecclesiae. a Et similia tradit infra *quxst.* 186, *art.* 8 ad 3. et in 4, *distinet.* 38, *quxst.* 1, *art.* 4 ad 3, et ad 5. Idemque tuentur Aragon *art.* 1], *cit in respans. ad* 3, Petrus de Ledesma in *Nwr. tract, de statu Episcop, cap.* 3, *pay. nobis* 36,*^o™ Navarrus et alii Canonistæ, quos refert Suarez *tom.* 3. de *Relig. lib.* 8, *cap.* 14, *num.* 2. El facile constat eæ *cap. Cum ad monasterium. de statu monach.* ubi asserit Innocentius III. abdicationem proprietatis esse adeo annexam regulæ monachali, ut contra eam non possit Summus Pontifex licentiam indulgere ; per hoc autem, quod monachus fiat Episcopus, non desinit esse monachus, ut proxime dicebamus ; atque ideo nec desinit esse ligatus paupertatis voto, sine quo essentia monachatus non consistit. Ad probationem autem in contrarium respondemus, nihil evincere ; quia per illa verba bullarum concedit Pontifex religiosi ad Episcopatum assumptis id, quod potest, el cujus religiosi sunt capaces : ii nutem non sunt capaces dominii, bene autem administrationis factæ nomine Prælati superioris. videlicet ipsius Pontificis : quocirca ex prædictis Bullis non consequuntur verum dominium bonorum ad Episcopalem mensam pertinentium, sicut consequuntur Clerici prædicti dominii capaces. Quia prædicta verba operantur quod possunt, et juxta mentem Pontificis, quem certum est non intendere saltem de facto, quod religiosus factus Episcopus desinat esse religiosus, cum hi status quoad substantialia non sint impossibiles. Quam doctrinam extendimus cum Aragon ad religiosum, qui fieret Papa ; licet enim haberet pleniorum usum, sive administrationem bonorum Ecclesiasticorum ; non tamen proprietatem, seu dominium, quia adhuc conservaret essentiam et statum religiosi quoad substantialia ; atque ideo maneret voto paupertatis ligatus, absque quo illa essentia non salvatur. Cujus signum est, quod si renuntiatione, vel alia via desineret esse Pontifex (ut contigit S. Petro Cælestino,) absque nova professione permaneret religiosus, et sicut ad castitatem, et obedientiam, ita obligaretur ad paupertatem ; quod non accideret, si paupertatis votum prius fuisset dissolutum. Et si inquiras, apud quem maneat eo tempore dominium bonorum Ecclesiasticorum, cum non resideat penes Episcopum, aut Papam ? Respondetur, manere apud Ecclesiam.

I desiam, sicut remanet cum Papa, et Episcopus moriuntur.
! Ad confirmationem respondetur concedendo sequelam, quæ nullum continet absurdum, sed veram doctrinam ; religiosus enim factus Episcopus, qui male distribuit redditus Ecclesiasticos, peccat non solum contra debitum sui ollicii (quod aliis Episcopis non religiosis commune est), sed etiam contra justitiam, cum illorum bonorum non sit Dominus : et contra votum paupertatis, cum adhuc sit religiosus. Unde per se loquendo tenetur ad restitutionem prædictorum bonorum. Diximus, *per se loquendo*. quia per accidens ad id non obligatur. Tum quia potest ita se gerere sequens opinionem probabilem, quam Arauxo supra relatus luetur, juxta quam cum assumitur ad Episcopatum, absolvitur a voto paupertatis, et fit vere Dominus Ecclesiasticorum proventuum. Tum quia Pontifex ad vitandas lites et animarum laqueos, potuit sic distribuentes, et ea bona recipientes deobligare ab onere restitutionis. Et possumus sic interpretari ex communi praxi ; quia nanquam videmus hujusmodi restitutiones ad executionem reduci.
I ii Quæ de voto paupertatis diximus, applicari debent voto obedientiæ, cum religiosus fit Episcopus, aut Papa ; manet enim eo ligatus, licet per accidens non habeat superiorem, cui obediatur. Et ita docet D. Thom. ubi supra ; nam post verba relata subdit : « Similiter etiam non absolvitur a voto obedientiæ, sed par accidens obedi- « dire non tenetur, si superiorem non ha- « beat, sicut nec Abbas monasterii, qui ta- « men non est a voto obedientiæ absolutus. » Quod liquet ubi absolvitur a gubernandi munere. Et *quæst.* 86, *art.* 8 ad 3, ait : « Dicendum quod Papa in voto obedientiæ non potest sic cum religioso dispensare, « ut nulli Prælato teneatur obedire in bis, « quæ ad perfectionem vitæ pertinent. Non « enim potest eum a sua obedientia exi- « mere. Potest tamen eum eximere ab in- « ferioris Prælati subjectione, quod non « est in voto obedientiæ dispensare. »
i jote 117. In calce hujus dubii oportet videre, ii^o quid censendum sit de sententia Divi Thomæ, quam hactenus defendimus. Ad quod fW
; S^o respondet Suarez *tom.* 3, de *Relig. lib.* 6, *cap.* 17, *num.* 24, sic : « Aliqui existimant, licet » tempore Divi Thomæ, qui Bonifacium præcessit, ejus opinio probabilis fuerit, tamen a tempore Bonifacii VIII, qui de-

« claravit solemnitate voti esse de jure « Ecclesiastico, oppositam sententiam longe « probabiliorum fuisse, nunc autem tan- « quam certam, et indubitatam tenendam « esse propter constitutionem Gregorii XIII, « in qua et confirmat dictam sententiam « Bonifacii, et auget illam diffiniens posse « esse statum vere, ac proprie religiosum « sine illa solemnitate, ut de facto est in « gradu Scholarium approbatorum, et coad- « jutorum Societatis Jesu. Item (quod con- « sequens est,) posse per Ecclesiam fieri, « ut is qui est vere, ac proprie religiosus, « desinat esse religiosus ; et is qui ratione « talis status erat inhabilis ad matrimo- « nium, per Ecclesiam fiat habilis, sicut « de facto jam fit. Quæ omnia videntur « repugnare directe cum doctrina Divi « Thomæ, et ejus fundamento. Unde cum « illa jam sint omnino certa, videtur « opinionem Divi Thomæ non posse defendi « sine errore. Respondeo mihi quidem non « videri nunc opinionem illam multum « probabilem, in quo nulla fit Divo Tho- « mæ injuria, quia successu temporis potuit « hæc res magis, ac magis declarari, maxi- « me interveniente Summorum Pontificum « autoritate, ad quos magis spectat judi- « cium de sua potestate, quam ad ullum « Doctorem. »

Sed hi Authores, quos suppresso nomine Efelll. refert Suarez, excedunt profecto in sua censura contra manifestam D. Thomæ sententiam, ut discutiendo eorum motiva constabit. Illi ergo *aliqui* moventur, quia Bonifacius VIII declaravit solemnitate voti esse de jure Ecclesiastico. Sed quid inde ? Sicut in matrimonio, sic in professione aliud est solemnitas, aliud essentia : utrobique solemnitas est de jure Ecclesiastico, essentia de jure divino : et sicut præeunte solemnitate Ecclesiastica, matrimonium per suam essentiam habet, quod dirimat aliud sequens matrimonium, et sit indissolubile per Ecclesiasticam potestatem ; ita et professio, ut supra diximus *num.* III, et locis ibi relatis. Addunt illi *aliqui*, suam sententiam post constitutionem Gregorii XIII, esse certam, et indubitatam. Unde ? Quia Gregorius XIII diffinivit, et posse dari statum religiosum sine illa solemnitate, atque ideo fieri per Ecclesiam posse, ut ille, qui est vere, et proprie religiosus, desinat esse religiosus ; et is qui ratione talis status erat inhabilis ad matrimonium, per Ecclesiam fiat habilis, ut patet in Scholaribus

et coadjutoribus sacræ Societatis. Sed quid hæc contra Divi Thomæ sententiam evincunt ? Profecto nihil. Agimus de professis, qui eo ipso quod tales sint, se Deo perfecte atque absolute sacrarunt, et sub ejus speciali dominio absque ulla conditione. sed uIrinque absolute, ac perpetuo sunt constituti. Et de his professis agebat Divus Thomas, eosque præcise nomine Religiosorum significavit : quia S. Doctoris tempore illi tantum erant religiosi, qui erant professi, nec altera species, vel quasi species religiosorum cognoscebatur in Ecclesia, ut constat *ex cap. Religiosi, § Quamvis, de sententia excommunicationis, in 6, ibi* : « Quamvis « autem is. qui religionem ingreditur, re- « ligiosus cum effectu censeri non possit, e donec sit tacite, vel expresse professus. » Ende secundum jus antiquum nulli erant religiosi, nisi professi, ut ex communi Jurisperitorum, et Summistarum sententia observat Azor, *lib. 11, cap. 24, quxst. 3*. Illi autem, de quibus agit Gregorius, religiosi quidem sunt, sed non professi, nec Deo omnino absolute se tradiderunt : unde etiam independenter a dispensatione Pontificis frequenter desinunt esse religiosi, ut constat ex dictis n. 40, *et num. 101 et 111*. Et falso dicitur, istos ratione status esse inhabiles ad matrimonium; nam licet tales ante novum jus introductum .per Gregorium XIII, fuerint vere religiosi, nihilo minus ubi contrahebant, eorum matrimonia erant valida ; unde illorum inhabilités ad matrimonium non provenit ab essentia statas, sed ex constitutione ecclesiastica, ut supra diximus *num. 41 et 83*.

118. Videat nunc prudens Lector, quam valida sint fundamenta illorum *aliquorum*, ut eorum sententia post decreta prædictorum Pontificum sit adeo certa, et indubitata, ul videatur sententiam D. Thomæ non posse defendi sine errore. Et convulsis his fundamentis, quid relinquitur Suario, ut dicat opinionem D. Thomæ non videri sibi nunc multum probabilem ? Quasi nunc destituatur motivis, quæ olim habuit; vel contraria adsint nova, urgentia, ac insolubilia argumenta, quæ S. Doctor sub oculis non habuerit. Plane cum plura videamus, in quibus sententia D. Thomæ contraria emineat, in uno tantum recognoscimus excedi, nempe in multitudine Juristarum, qui oppositæ suffragantur. Sed hoc levissimum motivum est, ut Suarius tam exiguam probabilitatem deferret in

hac causa S. Doclori: tum quia ipse solus plus autoritatis habet, quam quinquaginta, aut centum ex communibus Scriptoribus. Tum quia licet in his, quæ sunt de jure positivo ecclesiastico magnam aulhoritatem habeant Canonist»; majorem tamen habent Theologi in his, quæ sunt de jure naturali divino, sive in rerum naturis immediate fundato : nam ad ipsos potius quam ad Canonistas spectat contemplari rerum naturas, et proprietates. Et hujusmodi est difficultas præsentis materiæ, quæ naturam professionis investigat, ut de ejus indissolubilitate rectum judicium fiat. Sed ne rem propositam absque aliorum censura relinquamus, oportel Suario eorum dicta repone-re, quibus temperet sententiam. Doctrinam ergo, ac resolutionem l). Thomæ in hac parte sic approbant Sotus (qui scripsit post Bonifacium) *lib. 1, de Juslit. quxst. A, art. 2*, ubi ait: « Quocirca Altissiodorensis. et D. Albertus in 4, distinet. 37, artic. 17, et Alexander Alensis in 3 part, et S. Bonavent. in 4, in fine dist. 38, « alque alii hujus classis pro constitutissimo semper habuerunt. » Et post Constitutiones Gregorii XIII, Aragon ubi supra, An?, *fui. 1035*, ait: « Propter hæc argumenta « dico longe probabiliorem sententiam D. Thomæ, quæ asserit Papam non posse dispensare in voto solemni, quamvis nec etiam contraria opinio sua careat probabilitate. » Petrus de Ledesma *ubi supra, itita. j pag. 649*, ait doctrinam D. Thomæ in hac tam gravi materia esse veram, et solidam: et *pag. 651*, subjungit : « Anado una palabra, y es que en nuestros tiempos parece « que tiene un saborzillo de error Luthe- « ran©, el dezir que el estado Monachal « no tiene obligacion alguna de derecho « divino, sino que es invention de los hom- « bres. » Magister Joannes a S. Thom. *ubi joli supra. § Quarto probatur, in fine*, ait: «*10." Propter hæc argumenta sententia Theologorum sine dubio est certa, vel saltem probabilior. » Etg. Id ultimum, inquit : « Concludimus ergo, quod cum magis in decorem Reipublicæ Christianæ cedat non dispensari in voto solemni religiosi, quam econtra, sententia Theologorum, quæ partem tuetur negativam, probabilior erit, et securior. » Arauxo (licet in A>n- præsentii resolutione nobis contrarius) 2, 2, q. 1, *art. 10, dub. 3, num. 12*, refert aliquos Pontifices docuisse ipso dispensandi facto, votum solemne Religionis esse dispensabile,

pensabile, et addit : « Quæ tamen doctrina « non fuit communiter recepta ab Ecclesia, « cum major numerus Theologorum cum D. Thoma in loco allegato oppositam « censeat probabiliorem. » Similia aliorum Theologorum judicia omittimus, id tantum asserentes, D. Thomæ sententiam, quam hactenus defendimus, esse prorsus securam, ab omnique, vel levi censura immuam, olimque, ac nunc probabiliorem contraria; cui tamen non negamus sufficientem probabilitatem, saltem ab extrinseco, Et hæc de essentia status religiosi in communi.

DISPUTATIO II.

De perfectione status religiosi in communi.

Perfectio cujusvis rei apprehenditur quasi accidens, aut proprietas consequens ipsius naturam. Unde postquam explicuimus, in quo consistat essentia status religiosi, recto ordine progredimur ad exponendam ejus perfectionem. In quotamen non multum immorabimur ; nam quæ ad theologum scholasticum pertinent haud obscure colliguntur ex dictis; quæ vero ad considerationem moralem spectant, omitemus tanquam extranea a nostro instituto.

DUBIUM PRIMUM.

An status religionis sit status perfectus, et Ecclesiæ utilis.

Hæc quæstio solum excitatur propter hæreticos, qui pessime sentiunt de religiosorum statu. Et propterea breviter proponemus ejus resolutionem, Lectorem remittendo ad Controversistas, qui ex proposito contra hæreticos agunt. Prius aalem recolat, quæ *disp. I, a num. 1*, diximus, explicantes proprias condiciones statos: recolat etiam quæ *dub. 1 et 3*, ostendimus requiri, aut non requiri ad statum religiosum.

Salmant. Curs. theolog. torn. A71.

§ ENICES.

Defenditur veritæ catholica.

1. Dicendum est primo, statum religionis esse statum perfectum, hoc est, honestum, nullaque reprehensione dignum. Assertio est de fide, ut constabit ex dicendis. Probatur ratione; nam status, quem Christus Dominus consuluit, et instituit, nequit non esse perfectus, honestus, atque indignus reprehensione : sed Christus Dominus consuluit, et instituit statum religionis, ut ostendimus *disp. præcedenti, dub. 2*. Ergo status religiosus est status perfectus, et honestus, nullamque meretur reprehensionem.

Explicatur magis vis hujus rationis : Pugnam cuncta quæ constituunt statum religionis, sunt honesta, et valde perfecta : ergo prædictus status est status perfectus. Consequentia patet, et antecedens probatur ; nam essentia status religiosi consistit in eo, quod homo se tradat Deo ad observanda tria principalia consilia, paupertatis, castitatis, et obedientiæ, ad quæ per vota se obligat : hæc autem omnia honesta sunt, et valde perfecta; nihil enim reprehensibile apparet, sed potius omni laude dignum, in eo quod homo se consecret ad serviendum specialiter Deo; aut in eo, quod intendat servare opera perfectiora, qualia sunt quæ cadunt sub consilio; aut in eo, quod ad hoc studium se astringat votorum vinculo; cum potius tale studium accipiat majorem firmitatem, capiatque specialem rectitudinem virtutis religionis, a qua elicitur actus vovendi : ergo cuncta quæ statum religiosum constituunt, sunt honesta, et valde perfecta. Nec id negari potest, nisi negando aliquod principium ex illis, quæ fides docet.

Declaratur ulterius, quia non solum perfectum, sed perfectius etiam est exequi Dei voluntatem, non præcise in præceptis, sed etiam in consiliis: constat autem in hoc præsertim distingui statum religiosum a communi fidelium statu, quod isti ex obligatione solum observant præcepta, illi vero præcepta, et consilia, maxime vero tria illa nobilissima, castitatis, paupertatis, et obedientiæ, ad quæ per votum (quod est actus virtutis religionis, et voluntatem firmat circa bonum) se sponte obligant: ergo status religiosus est status valde perfectus.

Ad hæc, perfectio hominis consistit in eo. quod Deo inhæreat faciendo ipsius voluntatem: sed per statum religiosum homo inhæret Deo exequendo non solum quæ Deus præcipit, sed etiam quæ consulit, et quasi desiderat; ad idque se firmiter consecrat per vota, unde fit quasi spirituale holocaustum: ergo status religiosus confert ad magnam perfectionem, estque proinde valde perfectus.

2. Confirmatur primo ex Conciliis, quæ institutum vita? religiosa» multum laudant, et commendant, quod non facerent, nisi status religiosus esset status perfectus. Sic in Concilio Chalcedonensi *act. W cap. 6*, in Gangrensi *cap. 9*. in Ancyrano *cap. IS*, in Carlhaginensi IV, *cap. 11*. in Toletano X. *cap. 5*, in Turonensi II, *cap. 21*, in Constantiensi &§§. 8. ubi specialiter condemnatur error Wiclephi impugnantis sacras Religiones. Et denique in Cone. Trident, sess. 25, *cap. 1, de reformatione*.

Confirmatur secundo ex Sanctis Patribus, qui statum religiosum summis laudibus celebrant, quos prolixum esset recensere Videantur tamen D. Dionysius *lib. de Ecclesiastica Hierarchia. cap. 6, et in epist. ad Uemophilum Monachum, i*. Athanasius *in vita S. Antonii*, D. Hieronymus *in epist. ad Heliodorum, et Rusticum, et epist. 25, ad Blesillam, et in lib. de viris illustribus, in Philone*: D. Augustinas *lib. 1, de moribus Ecclesix, cap. 31, et lib. 3, contra litteras Pctiliani, cap. -10*, D. Chrysostomus *libris tribus contra vituperantes religion, et homil. D. Basilios lib. de laudibus Eremi, et in variis opusculis de instit. Monachorum*. Tertullianus *in lib. de velandis virginibus, et in lib. de habitu virginum*; Rufinus *lib. 11, cap. 8*, Eusebius *lib. 1, de demonstratione Evangelic, cap. 8*, Theodoretus *in historia religiosa Sanctorum lalrum, D. Bernardus lib. de vita solitaria, et lib. de dispensat, el prxepto, sub finem*. Divus Thomas *in hac 2, 2, quxstione 186, et opuscul. 17 et 18, et specialiter opuscul. D. Bon. 19, contra impugnantes Religiones: l). Bonaventura in opusc. de eodem argumento, et alii*.

3. Dicendum est secundo, statum religiosum esse Ecclesiæ valde utilem. Hæc conclusio etiam est de fide, et probatur eisdem motivis, quibus fulcitur præcedens; quia Ecclesiæ valde utilis est status a Christo Domino institutus, in Conciliis commendatus, a Patribus laudatus,

et in quo magna perfectio resplendet; neque enim credibile est, has excellentias continere quidquid non cedit in magnam utilitatem Ecclesiæ: talis autem est status religiosus, ut constat ex proxime dictis: ergo hujusmodi status est Ecclesiæ valde utilis.

Confirmatur; nam cum Ecclesia silcon-Fn^gregatio fidelium, nequit non esse valde utile Ecclesiæ, quod magnam utilitatem affert omnibus fidelibus, sive Ecclesiæ membris, tam actualibus, quam possibilibus: sed his omnibus affert magnam utilitatem status religiosus. Ergo et Ecclesia». Minor declaratur, et probatur; nam in primis status religiosus plurimum prodest fidelibus, qui in tali statu constituuntur; eos quippe instruit, fovet, nutritque in exercitio virtutum, perducitque ad perfectionem, cum habeat plurima media ad hunc finem utilissima. Aliis etiam fidelibus non religiosis magnum emolumentum facit; quia religiosi pro eis orant, illosque exemplo virtutum ad perfectionem excitant: quæ munia non sieexequi valent sæculares temporalibus sollicitudinibus occupati. Denique multum prodest infidelibus (qui sunt membra Ecclesiæ in potentia), quia ut experientia, et effectibus comperitum est, religiosi huic muneri specialiter incumbunt, nullaue est mundi pars, quæ prædicatione, et zelo religiosorum lucem evangelicam non receperit, aut viderit.

Accedit, religiosos fuisse, qui summum Ecclesiæ splendorem pepererunt sanctitate, miraculis, zelo, prædicatione, doctrina, nempe Antonium, Hilarionem, Basilium, Augustinum, Cyrillum, Gregorium, Benedictum, Bernardum, Angelum, Dominicum, Franciscum, Thomam, Bonaventuram, Albertum, Ignatium, aliosque tam multos, ut non immerito dixerit Belarminus in præfatione ad librum de Monachis: « Exceptis sacris Martyribus, rari « omnino in numerum Sanctorum relati « leguntur, qui ex Monasteriis non pro- « dierint. » Videatur, vel audiat vox turturis Gravinæ, quæ suaves cantus edit in omnium sacrarum Religionum, et præsertim antiquarum commendationem.

4. Contra nostras assertiones sentiunt?@*. (et est pro illis urgens veritatis assertio), soli, et omnes fere hæretici. Nam olim Ariani vehementer persequuti sunt religiosos, ut constat ex Rufino *lib. 11 Hist., c.*

Idem studium arripuerunt Circumcelliones, ul refert D. Augustinus *in Ps. 132*, Quanto odio eos insectati fuerint Valens Imperator Ariunus, et Imperator Constantinus Copronymus, facile constat ox Hist. Ecclesiastica. Et ad proximiora secula descendendo, Wiclephus ita debacchabatur in statum religiosum, ut dixerit a Diabolo Afuisse instructum in Ecclesiam, el Augustinum, Benedictum, Bernardum, et similes Patriarchas condemnatos ad infernum fuisse, nisi pœnitentiam egerint, quod talem vivendi formam professi fuerint, et alii proposuerint sequendam, ut refertur in Concilio Constantiensi loco supra citato. Wiclephi autem maledicentiam et errores imbiberat Joannes Hus, ut constat ex eodem Concilio, qui cum videret Venerabilem N. Thomam Waldensem Wiclephi errores detexisse, diruisse, et acriter dissipasse, frequenter clamabat ad suos: *Cavete a Carmeitis*. Prolixum nimis foret Idaliorum sectariorum, Lutheri, Calvini, Melanchthonis, Magdeburgensium, et similium odia, rabiem, eteonvitia contra sacras Religiones expendere. Nam inimici crucis Christi, qui carnis desideriis se tradiderunt, vellent omnes sibi assimilari, ut in turpitudinis societate solatium haberent: unde pessime ferunt sacros Ordines, quorum tenor in puritate, et virtutibus ipsos practice reprehendit, evidentiusque eorum vitia propalat, præsertim cum in sacris Religionibus videant castra Dei, ex quibus fortiora contra hæresim tela intorquentur. Capitalia autem motiva hærelicon sunt. *Primum*, quod nulla est mentio votorum, et religiosi status in scriptura novi Testamenti. *Secundum*, quod temerariam est vovere cum periculo omittendi sacrilege rem promissam. *Tertium*, quod non dantur consilia, sed omnia bona sunt a Deo præcepta. *Quartum*, quod fideles post Christum debent habere libertatem evangelicam, et se non subdicere jejuniis, psalmodia», et aliis hujusmodi, quæ magis pertinere videntur ad servitutem, et ceremonias legis antiquæ. *Quintum*, quod in Monasteriis gravia, el enormia crimina contingunt; unde ipse Papa extinxit aliquas Religiones. Clemens V, Ordinem Templariorum. Bonifacius VIII, Ordinem Fraticellorum, et Pius V, ordinem Humiliatorum.

Sed hæc minime urgent. *Ad primum* respondetur, parum referre, quod illæ

voces non reperiantur in novo Testamento, si reperitur res per illas significata, præsertim accedente communi sensu, et traditione Ecclesiæ Catholicæ, ul constat ex dictis *in hoc dubio, el disp. 1, dub. 2*. Ad *secundum* dicendum, eis qui pie vovent, adesse gratiam sufficientem, ut vota adimpleant; unde nullam temeritatem pie voventes committunt. Quod vero vola aliquando violentur, est ex fragilitate, aut malitia superveniente, sicut etiam accidit in præceptis Dei, quæ tamen nequeunt appellari nociva. Aliunde vero opera bona facta ex voto sunt meliora, et magis meritoria, ut constat ex dictis *tract, prxcd. disp. 5, dub. 3, § 13*. *Ad tertium* respondetur, falsum esse quod omnia bona sint præcepta, ut patet ex Apostolo, qui virginitatem non præcipit, sed consulit. *Ad quartum* dicimus, libertatem Evangetii eximere nos a servitute legis, sed habenas non laxari ad indulgendum carnis affectibus; magis autem exposcere, quod qui sunt Christi, carnem crucifigant per imitationem Christi in asperitatibus corporalibus, ut fuse expendimus *tract, prxcd. disp. 5, dub. 3, § 11*. *Ad ultimum* admittimus, quod quandoque in Monasteriis gravia crimina contingant. Hæc autem non debent reduci in institutum, aut regulam, quæ sancta sunt; sed in hominum defectum, qui in quolibet statu possunt ea committere. Et quid hoc mirum, cum Deus in Angelis repererit pravitatem? Quod vero Ecclesia extinxerit aliquas Religiones, potius probat puritatem Ecclesiæ Catholicæ, et laudabile aliarum Religionum (quas nunc approbat, et conservat), institutum, earumque pro omnibus fidelibus utilitatem. Unde obiter refellendi sunt nonnulli politici in sacros Ordines non bene affecti, qui Religiones causantur Regnis incommodas, ex earumque progressu rerum, et hominum penuriam dimetiuntur. Timeant hi, ne boni communis sub speciosa larva faveant hæreticis, iliorumque agantur spiritu. Perfecto id præsensit sanctus ille Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus, et gloriosus Christi Martyr Petrus (in cujus die hæc scribimus), qui ex eo sibi exploratum habuit Lucium quondam Episcopum, non catholicum, sed lupum, et hæreticum esse, quod Monachos non adhibuerit, qui ipsum ad Pontificale solium comitarentur, et deducerent; quippe tam insignem Ecclesiæ partem credebatur Sanctus ille esse Monachos, ut non

Catholicum suspicaretur, eum, quem videbat Monachis non favere, ut refert Theodoretus lib. 4 *Histor.* cap. 10.

Verum quia Theologum scholasticum agimus, non possumus in hac controversia dogmatica diutius immorari, sed Lectorem remittimus ad Authores, qui ex professo, et ».
Pro meritis eam discutunt, D. Thomam opuscul. 19, *contra impugnantes Religiones*, Waioe. Albertum Magnum in *defensorio Mendicantium*, N. Waldensem, lib. 3 el 4, *de doctrina et de Sacramentalib.* tit. 0, Castro in lib. *contra hereses, verbo Mendicitas*, et verbo *Monachus* el verbo *Votum*, Franciscain Orantium lib. 5, *de locis catholicis*, Jacobum Latomum lib. *de Monachorum institutis, el votis*, Jodocum Clivovæum lib. 3 *Antilutheri*, Matthaeum Galenum *de origine Monastices*, Lindanum lib. 4 *Panor- ca* 93, Bellarminum, et Gravinam locis supra relatis, Furnanum duobus libris *de monachis* Valentiam in *presenti*, disp. 10, *quxst.* 4, *puncto* 1, et alios qui disputant contra hæreticos.

DUBIUM n.

Utrum status religiosus sit aliis statibus perfectior.

5. Succedit, ut religiosum statum cum aliis Ecclesiæ statibus conferamus, et videamus an illos excedat in perfectione. Pro cujus resolutione observandum est, quod status bifariam accipitur : Primo late, et generaliter pro qualibet vitæ conditione, in qua homo ad tempus, vel perpetuo manet; et sic vulgo recensentur status iustitiæ, et status peccati ; status hujus vitæ, et status futuræ; status incipientium, proficientium, et perfectorum, aliique status. Secundo sumitur stricte, et specialiter pro modo vivendi cum aliqua obligatione firma, quæ communiter oritur ex voto, vel contractu, ut jam explicuimus *disp.* 1, *dub.* 1, α n. 1. Et relictis aliis divisionibus, quas loco citato recensuimus, status in hac proprietate acceptus potest generali divisione dividi in statum conjugatorum, qui ex mutuo consensu obligantur ad socialem matrimonii vitam; et in statum Ecclesiasticorum, qui ex voto, ordinatione, aut contractu obligantur ad aliquem specialem cultum Dei. Cæteri vero fideles non dicuntur statum habere, sed posse statum eligere, ut patet ex communi modo concipiendi, et

loquendi. Porro in statu ecclesiastico sunt Episcopi, el Religiosi, et (ut præsentī controversiæ demus locum) sunt etiam alii Prælati inferiores habentes curam animarum, ut Archidiaconi, Parochi, el alii. El quidem si comparemus statum religiosorum cum conjugatorum statu, certum omnino est, illum esse isto perfectiorem, ut satis constat ex dictis *disp. priced.* præsertim cum conjugatorum status non sit status perfectionis; licet enim conjuges possint esse perfecti, et observare non solum præcepta, sed etiam consilia; ad hoc tamen studium ex vi status non obligantur, aliud quippe est esse perfectum, et aliud esse in statu perfectionis, ut optime observavit D. Th. y. 184, *art.* 4. Unde præcluditur. locus comparandi statum religiosorum cum statu conjugali; comparatio quippe hic intenta supponit utrumque extremum esse statum perfectionis. Quocirca solum restat, ut religiosum statum conferamus cum aliis statibus ecclesiasticis. Sed claritatis gratia prius fiet comparatio cum Episcopis, el deinde cum aliis Prælati inferioribus.

§1-

Statuitur prima conclusio.

G. Dicendum est primo, statum Episcoporum esse perfectiorem statu religiosorum. Ita D. Th. q. 184, *art.* 1 et q. 185, *art.* 8 et *opusc.* 18, c. 17, *cum sequent.* Cui subscribunt communiter Theologi. Videatur Cajet. *ad prædictus articulos*, Suar. *tom.* 1, *de Relig. lib.* 1, c. 1, *el.* 15 et 18, Valentia *disp.* 10, q. 2, *puncto* 4, Ledesma *de statu perf.* c. 1, *conclus.* 9, et alii. Probatur primo ex amplissimis titulis, quibus Concilia, el Patres extollunt dignitatem Episcopalem super alia officia, et status. Nam in Concilio Ephesino in multis epistolis, et in Chalcedonensi in principio, Episcopi appellantur *Sanctissimi Christi Legati, Spirituales Patres, Columnæ Ecclesiæ*. Et Tridentinu sess. 23, c. 4, et canon. 6 et 7, docet Episcopos esse successores Apostolorum, et in hierarchico ordine *principuos*. D. Dionysius, D. Di. Areopag. *cap.* 5 *de Ecclesiastica Hierarch.* inquit : « Pontificum ordo sacratior, primus » est divina speculandum ordinum, idem* que et summus, et ultimus. » D. Ignatius *ep.* 10, *ad Smyrnenses*, ait : « Episcopo nihil » majus est in Ecclesia, quia Deo consecralur pro totius mundi salute. » D. Ambrosius,

ihjbrosius, *lib. de dignitate sacerdotali, cap.* 2, *Honor, et sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adiquari*. D. Athanasius *in epist. ad Pelicem tomo.* 1, *Concilior.* Episcopus appellatur *cofrnnns, quia Ecclesiam* *in re, et propriis humeris portare debent.* 0. Chrysostomus *in orat. de Philogonio*, agens de dignitate Episcopali, ait : « Nul- lum officium hoc Deo charius est. » Et eadem elogia repetunt alii Patres. Haec autem nequeunt in eodem gradu applicari religiosis, ut ex se liquet : ergo istorum status est minus perfectus, quam status Episcoporum. Deinde probatur ratione D. Thomæ *locis supra relatis*; nam licet Episcopi, et Religiosi sint in statu perfectionis, sive (et in idem redit), ad perfectionem obligentur; aliter tamen, et aliter : Episcopi enim se habent ut perfectores, et Doctores aliorum ; Religiosi autem ut perfectibiles. qui studio comparandæ perfectionis incumbunt : constat autem quod agens est nobilius patiente, et actus quam potentia : ergo Episcoporum status est perfectior, quam religiosorum status.

Explicatur amplius; nam cum status perfectionis importet firmam vitæ conditionem cum obligatione ad opera laudabilia, ille status erit perfectior, qui obligat ad opera perfectiora : sed opera ad quæ obligantur Episcopi, sunt perfectiora illis, ad quæ obligantur Religiosi : ergo illorum status est perfectior, quam istorum. Probatur minor ; nam opera, ad quæ Religiosi ex generali sui status conditione obligantur, sunt quæ præcipue deserviunt ad perfectionem comparandam, et præsertim observatio votorum : his autem longe præferuntur illa, ad quæ tenentur Episcopi ; sunt enim opera egregia, quæ perfectionem supponunt, nempe docere fidem, interpretari Scripturam, illuminare Ecclesiam. defendere gregem, diligere oves, mori pro illis, ad quæ excellens charitas, et patientia, cæteræque virtutes necessarias sunt. Unde in Concilio Toletano XI, *cap.* 2, dicitur : « Quanto quis præcelsi culminis i obtinet locum, tanto necesse est, ut præcedat cæteros gratia meritum, ut in eo, iquod præsidet singulis, singulariter ornatur eminentia sanctitatis, habens semper in ore gladium veritatis, el in opere efficitur lumen luminis, i »
7 Sunt tamen contra hanc communem assercionem objectiones aliquæ, quibus oportet

let occurrero. Objicies ergo primo; nam status importat conditionem firmam, et immobilem : sed majorem firmitatem, et immobilitatem importat status religiosorum, quam status Episcoporum : ille ergo est isto perfectior. Probatur minor, quia status religiosorum solemniter professorum est adeo firmus, et stabilis, quod nec Summus Pontifex potest illum commutare absolvendo religiosum ab obligatione illius, ut statuimus *disp. priced. dub. ult.* potest autem Pontifex absolvere Episcopum ab onere, et cura regiminis pastoralis, absolvitque quando renuntiationem Episcopatus admittit : ergo firmior, atque immobilior est status Religiosorum, quam status Episcoporum.

Respondetur, sæpe contingere in compa-Apparatione aliquorum, quod unum excedat aliud secundum rationem geneticam, et excedatur ab eo secundum rationem specificam, atque adeo simpliciter. Et sic contingit in præsentī, nam status in communi solum explicat immobilem conditionem peisonæ; sed specificè acceptus importat obligationem ad has, vel illas actiones. Unde quod status religiosus sit immutabilior, quam Episcoporum status, solum evincit illum esse isto perfectiorem secundum rationem geneticam. Sed quia opera, ad quæ Episcopalis status obligat, sunt perfectiora operibus, ad quæ obligat status religiosus, propterea ille est isto perfectior secundum speciem. Et quia excessus simpliciter talis attenditur secundum rerum species, ideo status Episcoporum est simpliciter, et attentis omnibus perfectior, quam status religiosorum. Sicut homo est simpliciter perfectior sole, licet ab isto excedatur in communi ratione corporis; et charitas est simpliciter perfectior fide, quanvis ab ea excedatur in communi ratione virtutis, sicut declaravimus *tract. priced, disputatione* 7, *dub.* 2. Et profecto si objectio convinceret, etiam suaderet, statum conjugatorum esse perfectiorem statu Episcopali ; nam ille est firmior, et immutabilior, nequitque dissolvi auctoritate Pontificis.

8. Objicies secundo : nam si status secundum Episcoporum esset simpliciter perfectior, quam status religiosorum, sequeretur eum qui vovit ingredi religionem, satisfacere huic voto, ab ejusque obligatione liberari acceptando Episcopatum : Consequens est falsum : ergo Episcopalis

status non est perfectior statu religioso. Sequela videtur manifesta, quoniam in tali casu homo amplecteretur majus bonum, seque obligaret ad opera perfectiora, atque ideo extingueret obligationem voti religionis, sicut qui vovit ingredi religionem minus perfectam, satisfacit ingrediendo perfectiorem. Ealsitas autem consequentis constat *λγ cap. Per luas, extra de voto, ei voti redemptione*, ubi Papa quendam. qui promiserat religionem, et ea neglecta acceptaverat Episcopatum, monet ut eo derelicto adimpleat.

Aiiqco- Ad hanc objectionem posset responderi
wJaUo. concedendo sequelam ob probationem, qua suadetur, et videtur nostram assertionem magis firmare. Et ad consequentis improbationem posset dici, Pontificem in eo canone consulere, quod melius esset, non vero, quod foret absolute necessarium. Abbas. Quam doctrinam tuentur Abbas, et quidam alii Canoniste ad prædictum caput *Per tuas. Henriquez lib. 10 de Sacrament. Ordinis, c. 32, Rodriguez in summa, tom. 2, c. 2, num. G, et alii.*

^troha- displicet hæc responsio, quia est
tur. contra mentem Pontificis; monet enim Episcopum ingredi religionem, si *tuam*, inquit, *sanare desideras conscientiam*; quibus verbis supponit Episcopum habere conscientiam laesam ob non adimpletionem voti, et consulit remedium necessarium; iudicavit ergo religionis votum non extinguere per assumptionem ad Episcopatum. Et sic d. Tb». sentiunt communiter Doctores. D. Thomas Cveuu. *quxst. 189, ari. 3, ad primum*, Cajetanus *ibidem*, Richard, *in 4, distinct. 38, art. 5*, BAbnLd *9uxsl' 1. a(l 2 Abulensis quxst. 94, in Sjbreſt. wp. 30 Numer. Sylvester verbo Votum 3, quxst. 9, et verbo Religio 2, questione 20, sancti. Sanchez lib. 4, in Decalog. c. 17, Suarez <Qrez' tom. 3 de Relig. lib. 1, cap. 19. n. 3, Valen-Joan. detia ubi supra, § Aliter ergo, Joan, de laCruz J rGZ de statu religioso, lib. 1, cap. 3, et alii.*

Lcgiii- Et juxta hanc doctrinam (quæ est om-
vousio. nino vera et segura), respondetur objectioni negando sequelam. Cujus probatio dupliciter diluitur. *Primo* ex eo, quod quando duæ perfectiones sunt impossibiles, qui vovit inferiorem, satisfacit voto amplectendo superiorem; et idcirco qui vovit religionem minus perfectam, satisfacit ingrediendo perfectiorem; et similiter qui vovit servire hospitali, satisfacit ingrediendo religionem, ut habetur *cap. Scriptura, de voto*. Licet autem status Episcopalis sit per-

fectior statu religioso, nihilominus non est impossibilis cum illo: fieri enim optime potest, ut quis simul sit religiosus d Episcopus; et propterea qui vovit religionem, debet illam prius ingredi, quam accipere Episcopatum, nec aliter votosatisfacit. *Secundo*, et evidentius ex eo, quod ut votum de minori bono extinguatur per assumptionem, aut professionem boni majoris, non sufficit quod istud secundum se sit majus; sed desideratur quod sit majus, et melius voventi. Moraliter autem, et communiter loquendo, non est melius esse Episcopum, quam esse religiosum. Tanta enim sunt, quæ in regimine Episcopatus requiruntur, ut prædictus status, licet secundum se sit sanctissimus, et Religione excellentior; tamen cuilibet debeat reputari periculosus, et formidabilis. Lude qui post votum religionis ultroneus l'piscopatum assumit, non eligit majus, et melius sibi bonum, atque ideo non satisfacit priori voto, sed magis se exponit periculo. Quæ doctrina frequens est apud Patres, ex quibus Nazianzenus in Apologia inquit « Nemo sapiens læto animo creatur Epis- » « copas, si quis pericula, et supplicia ei » a proposita considerat; atque adeo stultos » videri potest, ac reprehensione dignus, » cui cum viam possitingredi complanatam » et expeditam, sponte se in locum angus- » tum, periculosumque redegerit » Et D.d.bs Bonavent. super Regulam, c?p. 2, circa medium, ait: a Quod si non vocati ad » Episcopalem gradum, nec coacti ad eun- » dem aspirant, ut fugiant ærumnas paul perum. et Ordinis rigorem, credo eos in a illius partem cessuros, qui dixit: Sedebo » in monte testamenti, in lateribus Aquil Ionis. » Et ex hac radice provenit, quod votum ingrediendi religionem sit per se loquendo validum; votum vero non ingrediendi religionem, sit per se loquendo invalidum: econtra vero votum non procurandi, et acceptandi Episcopatum sit validum regulariter loquendo, et votum illum procurandi, vel acceptandi sit invalidum; quia videlicet status religiosus non solum est bonus, sed etiam voventi utilis ad salutem; status vero Episcopalis, licet secundum se excellentissimus, est appetentibus, procurantibus, et ultronee acceptantibus valde periculosus, et non semel occasio damnationis. Quod non in Episcopatum, sed in modum illum consequendi, vel administrandi reduci debet.

- a 9. Sed instabis: nam si ita res se habet, sequitur Episcopum confirmatum, qui prius voverat religionem, obligari ad renuntiandum Episcopatu, et ad ingrediendum religionem absque alia nova licentia Pontificis; quod est contra decisionem capitis *Inter corporalia, de translatione Episcoporum*,
&e. Respondetur negando sequelam, quia licet præcisserit illud votum, nihilominus electio, et confirmatio Episcopi est valida, per eamque contrahitur spirituale vinculum inter Episcopum, et Ecclesiam; quod est indissolubile vel jure divino, ut quidam volunt, vel saltem jure canonico, ut constat ex canone citato. Unde licet *in dicto cap. Perluas*, Pontifex manifestet obligationem Episcopi, non tamen præbet licentiam generalem ingrediendi religionem absque ipsius Pontificis licentia, nec derogat juri tommuni declarato *in cap. Inter corporalia*. Quocirca Episcopus voto Religionis ligatus non obligatur statim Episcopatum deserere, aut religionem ingredi; sed obligatur, ut petat a Papa vel licentiam ad hæc consequenda, vel dispensationem ad perseverandum in Episcopatu.
- ta 10. Objicies tertio: nam si ideo Episcoporum status est simpliciter perfectior, quam religiosorum status, quia illi comparantur ut perficientes, sive existentes in perfectione; isti vero ut perfectibiles, sive procurantes perfectionem: plane sequitur, quod sicut religiosi obligantur perfectionem comparare, ita Episcopi obligentur perfectionem habere, et consequenter quod sicut religiosi non procurantes perfectionem sunt in statu peccati mortalis, ita etiam Episcopi non habentes perfectionem sint in statu damnationis. Consequens est nimis durum, el horribile: ergo dicendum est, quod sicut religiosi satisfaciunt suæ obligationi dum ab studio perfectionis procurandæ non desistunt, licet actu perfecti non sint, ita etiam Episcopi. Quod si conceditur, profecto tollitur illa differentia, quod Episcopi sunt in statu perfectionis habitæ, et religiosi in statu acquirendi perfectionem; destruiturque motivum, ut Episcopalis status superemineat statui religiosorum.
- z/l. Ad hanc objectionem respondet Valentia ■ ubi supra negando sequelam; quia differentia inter Episcopos, et religiosos quantum ad perfectionem non consistit in hoc, quod Episcopi debeant esse actu perfecti,

sectis religiosi; sed in eo, quod Episcopi ratione status obligantur ad opera perfecta, et propria magistri; religiosi vero ad opera minus perfecta, et propria discipuli, cujusmodi sunt quæ pertinent ad abnegationem, humilitatem, et pœnitentiam. Unde si Episcopus exequatur illa opera, ad quæ tenetur, satisfacit suo muneri, licet actu habeat minorem charitatem, quam aliqui religiosi. Et ita ex una parte salvatur eminentia status Episcopalis supra statum religiosum; et ex alia vitatur illud inconveniens adeo timendum.

Hanc doctrinam admittimus ut probabi- Nou.
lem pro consolatione Episcoporum, sicut etiam admisit Ledesma *ubi supra, pag. 7*. sed forte verius est, legitime inferri sequelam; nam moraliter loquendo, impossibile est, quod quis teneatur exercere, exerceatque perfectiora charitatis opera, et quod non excedat in perfectione, quæ vel debet supponi, ut quis se ad talia opera obliget, vel saltem per eorum exercitium comparatur: ergo si Episcopus obligatur ad perfectiora opera, quam religiosus, ut est certum, et Valentia supponit; plane sequitur, quod debet habere actu, vel saltem exercite comparare majorem perfectionem, quam religiosi, eosque sicut in eminentia operum, ita etiam excedere in perfectione; et quod si aliter se gerat, est in statu peccati mortalis, sicut religiosi qui obligationi procurandi perfectionem non satisfaciunt, nisi per majoris profectus studium. Quam resolutionem proportiona-Nota.^i biliter extendimus ad Prælatos religioso- tor am" rum, qui eorum habent curam quasi Epis- bllio- copalem, debentque ease illorum perfectiores, præsertim si hæc munia exercent cum quadam universalitate, et perpetuitate, ut solent Generales, et Provinciales. Et si alicui hæc resolutio dura, et horribilis visa fuerit, audiat D. Chrysostomum *homil. D.cbrys. 34, super epist. ad Hebrxos. ibi*: a Miror si potest salvari aliquis Recto- rum; post tantam enim comminationem, quam negligentiae videmus illatam, « video aliquos etiam corruere, et præci- » pitare semetipsos in tantam molem et » difficultatem regiminis. » Et Divus Augustinus *epistol. 148 ad Valerium*, ubi ait: « Ante omnia peto, ut cogitet religiosa prudentia tua. nihil esse in hac » vita, et maxime hoc tempore facilius, » et laetius, et hominibus acceptabilius » Episcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi

e officio » (idem intelligo de aliis Ecclesiae, el religionum honoribus») «si perfunctorie, « atque adulatorie res agatur. Sed nil apud i Deum miserius, et tristius, et damna- it bilius.

§ II.

Proponitur alia assertio.

seonxh] j. Dicendum esi secundo, statum religio- sia sum esse perfectiorem statu aliorum Eccle- siasticorum inferiorum Episcopis, ut sunt quidam Abbates exempti, Archidiaconi, Pa- cJJn' roc,li' et alii- ,ia D.Thom. *quxst.* 18-1, *art.* izdesffl.6 et 8, et fusius *opusc.* 18, *cap* 20, *cum se- quentibus.* Cajetanus *artic. cit.* Ledesma *de statu perfect, cap.* 1. amcZ. 10, Joannes de la Went. *Cruz dub.* 3, *conclus.* 2. Valentia *disput* 10, mm *quxst.* 2. *punch* 5. et alii. Possetque ita assertio facile probari destruendo suppo- situm. videlicet prædictos Ecclesiasticos Episcopis inferiores esse in statu perfec- tionis: si enim non sunt in perfectionis statu, sed in alio, manifeste sequitur, quod status religiosus, qui est status perfectionis, sil illorum statu perfectior. Quod autem prædicti non sint in statu perfectionis, ostenditur ; quoniam status importat fir- mitatem, et immutabilitatem ortam ex aliqua obligatione, ut diximus *disputat.* 1, a num. 1; atqui prædicti Ecclesiastici non habent firmitatem, el immutabilitatem circa sua munera : ergo non habent sta- tum perfectionis. l'robatur minor, quia absque ulla dispensatione, aut licentia su- perioris valent ea munera deserere, et transire ad religionem, idque exequentes laudabiliter operantur. Inde Concilium Tnīci Toletanum I' · caP- dy, quod refertur in *cap. Clerici.* 19. *quxst.* 1, statuit : » Clerici qui Monachorum propositum ap- « petunt, quia meliorem vitam sequi cu- ff piunt, liberos eis ab Episcopo in Monas- « terium largiri oportet ingressus, nec « interdici propositum eorum, qui ad con- « temptationis desiderium transire ninun- Vrbjn. σ tur. » Et Urbanus II, in *cap. Dut*, 19. *quxst.* 2, decrevit : « Si quis horum, qui « in Ecclesia sua sub Episcopo populum « retinet, et saeculariter vivit, afflatus Spi- ff ritu sancio, in aliquo monasterio, vel « regulari canonica salvare se voluerit, qui « lege privata ducitur, nulla ratio exigit, « ut a lege publica constringatur, n Et con- cludit : j Quisquis ergo hoc spiritu ducitur,

« etiam Episcopo contradicente, eat liber « nostra autoritate. » Nec faune discursum labefactant exempla rTM Episcopi transeuntis ad religionem, et reli- \$w j giosi existentis in religione minus perfecta v'w' transeuntis ad perfectiorem, quæ Suarius *torn.* 3, *de Relig. lib.* 1, c. 17, opponit doc- trina? D. Thomæ palam affirmantis præ- dictos Ecclesiasticos Episcopis inferiores non esse in perfectionis statu. Nam Episcopus jure divino tenetur non deserere Ecclesiam, nec ad religionem transire valet absque autoritate Pontificis; unde habet suffi- cientem firmitatem, ut sit in statu perfec- tionis. Omnis etiam religiosus, in qua- cumque religione profiteatur, obligatur immutabiliter ad perfectionem; unde quando ad perfectiorem religionem transit, proprie loquendo non mutat statum, sed progreditur intra illum.

12. Sed objicies: nam quod unilicet pariter (*#- licet similibus : ergo si habenti curam ani- marum licet deserere suam Ecclesiam, et ingredi religionem, idem licebit omnibus habentibus tale munus; si autem omnes habentes curam animarum religionem in- grederentur, relinquerentur Ecclesiae abs- que Pastoribus, quod est magnum incon- veniens. Ergo habentes curam animarum nequeunt pro sua devotione religionem ingredi, sed debent expectare superiorum licentiam, atque ideo ex hac parte non ca- rent firmitate ad statum perfectionis suffi- cienti, et requisita.

Hanc objectionem, quæ est Guillelmi deses®. S. Amore, et similium contra sacras Reli-p^.. giones, optime diluit D. Th. *infra*, q. 189, *art.* ", his verbis : « Ad secundum dicen- dum. quod sicut Hieronym. dicit contra « Vigilantium, quamvis a te linguae vipe- reæ morsus saevissimos patiantur, scilicet « religiosi, quibus argumentaris, et dicis : « Si omnes se clausierint, et fuerint in soli- tudine, quis celebrabit Ecclesias? Qui « seculares homines lucrifaciat? Quis pec- α cantes ad virtutes poterit cohortari? Hoc « enim modo si omnes tecum fatui sint, « sapiens esse quis poterit? Et virginitas « non erit approbanda. Si enim virgines « omnes fuerint, et nuptiæ non fuerint, « interibit genus humanum. Rara est vir- tus, nec a pluribus appetitur. Patet ergo « quod hic timor stultus est, puta sicut si aliquis timeret haurire aquam, ne flumen « deficeret. » Licet enim omnes habentes curam animarum possent divisive sumpti relinquere

relinquere seculum, el ingredi religionem, nunquid tamen continget, nec contingere moraliter potest, quod omnes collective ac- cepti in id conspirent ; unde inconueniens objectioni insertum est de re non suppo- nente.

13. Verum etiam admissio (ut huic com- parationi detur locus), quod status Eccle- siasticorum Episcopis inferiorum sit status perfectionis, adhuc verificatur nostra con- clusio. Quod sic ostenditur, nam status reli- giosus excedit illorum ecclesiasticorum sta- tum, tam in ratione generica, quam in conceptu specifico ; ergo ille est isto perfec- tior. Consequentia patet, et antecedens quoad primam partem facile suadetur; quia status ex generali ratione status im- portat firmitatem, et immobilitatem: sed status religiosorum est firmior, et immuta- bilior, quam illorum ecclesiasticorum sta- tus; siquidem religiosorum status est adeo immutabilis, ut nec Summus Pontifex queat professum ab eo liberare, ut *disp. prxced.* nu/n.91 statuimus, vel saltem ad hanc mu- tationem requiritur extraordinaria quæ- dam necessitas boni communis, et dispensa- tio Pontificis, ut fatentur Aulhores ibidem relati, num. 109, qui censent Papam cum solemniter professio posse dispensare, ut contrahat matrimonium : ut autem eccle- siastici Episcopis inferiores habentes curam animarum, hujusmodi statum relinquunt, vel nulla licentia requiritur, ut ingredian- tur religionem, vel saltem non requiritur dispensatio Pontificis, sed sufficit Episcopi licentia, ut cum se beneficiis abdicant : ergo status religiosus excedit prædictorum Ecclesiasticorum statum ex parte rationis genericæ, videlicet in firmitate, et immo- bilitate, quam status importat. Secunda etiam antecedentis pars probatur; nam status perfectionis ex parte differentiae spe- cificæ importat obligationem ad opera lau- dabilia. quæ vel supponunt, vel comparant perfectionem : sed opera ad quæ obligantur Religiosi, sunt perfectiora his, ad quæ obli- gantur Ecclesiastici Episcopis inferiores ; isti enim obligantur ad aliqualem subdito- rum curam, puta ad ministrandum illis Sacramenta, quod recte cohæret cura vita seculari, et justitia communi ; religiosi vero obligantur ad tria nobilissima con- silia, castitatis, paupertatis, et obedientiæ, et ad omnia alia, quæ pro istorum custodia requiruntur : ergo facta comparatione in- ter statum illorum Ecclesiasticorum, et

religiosorum statum secundum rationes differentiates, iste est perfectior, quam ille.

14. Dices : opera, ad quæ obligantur hi Ecclesiastici, esse ejusdem rationis cum operibus, ad quæ obligantur Episcopi, quæ supra diximus esse perfectiora operibus, ad quæ obligantur religiosi ; unde sicut ob excessum operum recte infertur, quod sta- tus Episcopalis sit statu religioso perfectior, ita etiam quod status illorum Ecclesiasti- corum excedat religiosorum statum.

Sed hoc nihil est; nam licet Episcopi, et Dissol- prædicti Ecclesiastici obligentur ad opera Vllor' ejusdem rationis in genere, nempe ad pro- curandam subditorum salutem; secus tamen ad eadem in specie, et quantum ad modum. Nam Episcopi sunt quasi agentia, univer- salia principalia in hoc negotio, unde præ- bere debent perfectionem, ut alios possint perficere: et sic D. Dionysius de Ecclesiast. D. Dion. Hierarch, *cap.* 5 et 6, solos Episcopos col- locat in ordine *perfectorum*. Presbyteri au- tem. Curati, et similes sunt agentia parti- cularia, et instrumentalia sub Episcopi influxu : quocirca non obligantur ad omnia, quæ pro salute proximi requiruntur ; sed tantum ad quædam particularia, quæ abs- que perfectione exerceri possunt, ut sunt administrationes Sacramentorum ; unde non obligantur excedere communem, et moralem vivendi modum, qui consistit in observatione præceptorum. Quocirca exces- sus status Episcopalis supra statum religio- sum non evincit similem excessum in statu aliorum Ecclesiasticorum Episcopis inferio- rum, sed magis probat oppositum. *Prxlerea* prædicti ecclesiastici non se obligant ad omnia opera, sed ad quædam præcise quæ proximorum saluti deserviunt. Religiosi autem proprias personas, et cum eis poten- tias, et opera Deo consecrant, fiuntque spi- rituale holocaustum, ut constat ex disputa- tione præcedenti, per totam. *Rursus*, illi Ecclesiastici non obligantur ad opera admo- dum gravia, aut difficilia, in quibus occu- pant majorem vitæ partem ; religiosi vero obligantur ad opera continuanda per totam vitam, et non parum difficilia, et in quibus vix unquam exerceant propriam liberta- tem, cum hanc Deo sacraverint per obe- dientiæ votum. Unde terminus, aut quasi terminus obligationis religiosorum perfec- tior est, quam terminus obligationis Eccle- siasticorum, qui non sunt Episcopi.

Ad hæc .-quamvis procurare proximorum salutem, et huic studio obligari sit perfec-

tins, quam exercere opera mortificationis, ad quæ communiter obligantur religiosi; nihilominus falso supponitur, quod religiosi non promoveant proximorum salutem, ad eamque plurimum conferant. Promoveant enim, et maxime adjuvant vel solo exemplo sanctior e vitæ Promovent etiam oratione, et poenitentia, quibus plerumque potius quam concionatorum vocibus adseribuniur peccatorum conversiones, ut late ostendimus *tract, prrcedenti, disp. 5, dub. 3, a num. 76*, et præsertim *num. 107*. Imo vero si rem hanc recte ponderemus, perfectius, Deo gratius, et magis meritorium est unum vel justum, vel peccatorem trahere ad insignem perfectionem, quam plures convertere ad justitiam tepidam, et imperfectam, ut eo dubio ostendimus, § 9. Status autem religiosus est schola, in qua homines incitantur, promoveantur, et perducuntur ad perfectionem, ubi simplex religiosus potest vitæ suæ exemplo hunc insignem effectum gignere, idque regulariter contingit. Presbyteri vero, Curati, et similes Episcopo inferiores nec obligantur esse in seipsis perfecti, nec procurare in se. vel in suis subditis perfectionem; sed suo muneri absolute satisfaciunt, si observent Dei præcepta, et procurant ea a subditis observari. licet se. et illos in statu justitiæ tepidæ, et imperfectæ relinquant, ut frequentius accidit. Unde evidentius constat, quod status religiosus obligat ad perfectius quid, quam status prædictorum Ecclesiasticorum, et consequenter quod attentis omnibus est simpliciter eo perfectior, et excellentior.

15. Contrariam huic resolutioni sententiam tuentur Gerson in *tract, de statu perfecti Alphab' 67, Ht. F. Henric. quodlib. 28, Henric. d. 29, et Major in 4, dist. 38, q. 7*. Quibus Presbyteris jam aperte favet Suar, ubi *sup. c' et 21*, nt illorum opinioni subscribere videatur. Praecipuum horum Authorum motivum consistit in pluribus Patrum testimoniis, quæ extollunt zelum animarum, et pastorem curam supra alia opera: unde cum Parochi, et similes obligentur ad prædictam curam, videtur quod illorum status sit perfectior statu religiosorum, qui ad opera inferiora obligantur.

Sed hoc motivum diluitur ex proxime dictis; tum quia Ecclesiastici Episcopis inferiores non habent eam obligationem cum immobilitate sufficienti ad constituendum statum. Tum quia prædictam curam non

habent cum principalitate, et universalitate, qualiter competit Episcopis, quibus Patrum testimonia accommodari debent: sed ministerialiter, et dispositive. Tum denique, quia etiam religiosi promoveant proximorum salutem, ut supra explicuimus.

16. Arguunt secundo: quia status prædictorum Ecclesiasticorum magis conducit ad meritum vitæ æternæ, quam status religiosorum; iste ergo illi cedit in perfectione. Suadetur antecedens; nam quod est difficilius, est magis meritorium: sed difficilius est quod prædicti Ecclesiastici recte exequantur suum munus viventes in seculo, quam religiosi intra monasterium clausi: ergo illorum status magis confert ad meritum, quam istorum status.

Respondetur negando antecedens, et ad probationem dicendum, difficultatem recte operandi posse ex duplici principio oriri: primo ex ipsa eminentia operis, quæ ex se affert arduum: secundo ex circumstantiis extrinsecis, ut puta ex dispositione subjecti, occasionis, aut temporis. Prior difficultas auget meritum, nam certum est, eo opus esse magis meritorium, quo est excellentius. Posterior vero non sic anget, præsertim cum difficultas recte agendi est voluntaria. Sic difficilius est servare castitatem, conversando cum feminis, quam eas fugiendo; et nihilominus laudabilius, et magis meritorium est fugere feminas ad servandam castitatem, quam earum conversationi assistere, et periculo se exponere. Difficultas autem, quam Parochi, et similes habent, ut recte vivant in sæculo, est posterioris generis, unde perfectius est illam declinare per statum religionis. Videatur D. Th. *q. 184, art. 8, in fine corp. et in respons. ad 6*.

17. Arguunt tertio: nam cum status Episcoporum sit perfectissimus, ut § 2 vidimus, ille status erit perfectior, qui magis accedit ad Episcoporum statum: sed ad hunc magis accedunt Archidiaconi. Parochi, et similes, quam religiosi: ergo illorum status est perfectior, quam istorum.

Respondetur cum D. Thom. ubi proxime in respons. ad 5, ubi ait: « Dicendum: quod Presbyteri, Curati, et Archidiaconi sunt similiores Episcopis, quam religiosi quantum ad curam animarum, quam secundario habent; sed quantum ad perpetuam obligationem, quæ requiritur ad statum perfectionis, similiores sunt Episcopis religiosi. » Et ideo habent absolute perfectiorem

DUBIUM III.

Qualiter religiones inter se comparentur in perfectionis excessu.

Postquam statum religiosum cum aliis Ecclesiæ statibus comparavimus, videndum occurrit, qualiter ipsæ sacræ Religiones comparentur inter se. Sed priusquam dubium decidamus, oportet aliqua præmittere, ex quibus ejus qualitas facilius innotescat.

Supponenda ad difficultatis resolutionem.

19. Comparatio locum non habet, nisi Notat, extrema aliquo modo distinguantur. Unde supponendum est, quod licet in primitiva Ecclesia non fuerit hæc religionum varietas, quam nunc videmus (sic exigente illarum rerum statu, ubi non ita multi fideles erant, fervebat vero magna persecutio in Christianos), nihilominus paulatim introduci erepit. Et quidem antiqui Patres genera Religiosorum cognoverunt: unum rum anachoretarum, sive eremitarum, qui con-seacra temptationis studio petebant solitudinem, et sejuncti ab omni hominum consortio vivebant: aliud cœnobitarum, qui vitam religiosam agebant in communitate, seu monasterio. Quam religiosorum diversitatem recensent Divus Hieronymus in *epistol. Euslochium, de Virginii*. Divus Augustinus lib. 1 de moribus Ecclesiæ, cap. 31, Cassia-Cassianus *collât. 18, cap. 4*, et alii. Postmodum vero procedente tempore, major adhuc Religionum varietas (qualem modo in Ecclesia cerminus), introducta est. Quam tamen, ut confusionem vitemus, possumus cum D Thom. *quæstione 188, per totam, in tria* D. Th. genera partiri, et ad tres classes revocare. Nam cum status religiosus sit quædam schola, in qua homines student acquirere perfectionem, quæ potissimum consistit primario in amore Dei et secundario in amore proximi, possunt religiosi tripliciter ad perfectionem promoveri. Primo Tres re-insistendo soli amoris Dei per vitam contemplativam: secundo, deserviendo proximis per vitam activam: tertio, utrumque prosequendo, contemplationem videlicet, et actionem. Et secundum hos fines proximos dantur tria genera religionum. Primum earum, quæ profitentur vitam contemplativam, et omnino vacant orationi,

perfectiorem statum, tum ex parte obligationis perpetua}, et irrevocabilis ad perfectiorem: tum quia cura animarum primariosolum competit Episcopis, secundario, et ministerialiter aliis sub eis: quod munuseminentius compensatur per ea, quæ præsancti religiosi exemplo vitæ sanctioris, ut supra diximus. Et hanc doctrinam D. Thom. præ oculis habeant illi religiosi, qui censent suum institutum esse aliis perfectius, eo quod magis accedat ad munus Episcoporum: est enim principium diminutum, et plures habens fallentias. De quo alibi.

18. Arguunt quarto, quia in Presbyteris, et similibus datur potestas Ordinis, et character sacerdotalis: sed hæc excedunt perfectiones repertas in religiosis: ergo illorum status est perfectior.

Respondetur negando consequentiam: tum quia si aliquid valeret, eodem modo probaret, quod status Religiosorum cederet statui cujuslibet Sacerdotis simplicis, seu non habentis curam animarum: siquidem in hoc etiam reperitur character sacerdotalis: id vero est plane absurdum, cum simplex Sacerdos non obligetur ad perfectionem, quæ possit comparari perfectioni religionis. Eum etiam, quia sicut optime stat, quod quis sit sanctus, et valde perfectus, et quod nihilominus non sit in statu perfectionis, quia ad ejus studium non obligatur, ut constat ex dictis *tract, præced. disp. 5, n. 120*, et patet in pluribus laicis: sic etiam cohæret, quod aliquæ excellentiæ reperiantur in subjecto, quin illum constituent in statu perfectionis, et hoc modo se habent character, et potestas Ordinis, quia per se ad perfectionem non obligant. Unde concedimus, dignitatem cujuslibet Sacerdotis (sive Curatus sit, sive non) esse majorem dignitate religiosi laici: sed inde non infertur, quod illius status sit perfectior: aliud quippe est dignitas, sanctitas, et perfectio; aliud vero perfectionis status, ut sæpe diximus. Apparetque magis debilitas argumenti, si fiat comparatio Presbyteri Curati cum Religioso Sacerdote; tunc quippe nequit ille hunc excedere ratione characteris, cum in utroque sit: unde oportet stare doctrinæ superius traditæ, juxta quam Religiosorum status est perfectior statu Ecclesiasticorum Episcopis inferiorum.

psalmodiæ, poenitentiae, silentio, solitudini, aliisque similibus mediis, quæ contemplationi deserviunt. *Secundum* earum, quæ profitentur vitam activam exercendo opera charitatis circa proximum, utputa curando infirmos, redimendo captivos, pugnando pro Ecclesia, instruendo pueros in doctrina Christiana, in Grammatica, et similibus. *Tertium* earum, quæ profitentur vitam mixtam, et tam contemplationi, quam actioni incumbunt, quatenus habent media contemplationi deservientia, indeque derivant curam ad proximum, illum adjuvando per prædicationem, et adminis-

Porro intra unumquodque ex his generibus potest ulterior differentia dari juxta diversitatem mediorum, quæ unaquæque religio assumit ad finem sibi proprium compirandnm, ut observat D. Thom. *ubi supra, artic. 1.* Et sic in una religione dantur jejunia, in alia abstinentia perpetua carni-um, in alia viget studium, in alia psalmodia, in alia maxima paupertas, et nuditas, et sic de cæteris. Hinc etiam provenit earum diversitas in habitu, cæremoniis. et piis exercitiis. Hinc pariter oritur, quod diversæsint regulæ, et constitutiones religionum, quibus hæc media præscribuntur. Quæ diversitas non est adeo novitia, ut quidam putant; jam enim in antiquis monachissuboriri coepit, ut constat ex n. Epip. divo Epiphanio in fine librorum contra hæreses. ubi refert quosdam Monachos ex suo instituto abstinere a carnibus, alios ab ovis, alios etiam a piscibus, alios denique a pane. Deinde quosdam nudis pedibus incedere, quosdam gestare saccum, alios humi cubare, etc. Ex prædictis ergo tribus radicibus, nempe ex diverso fine proximo religionum, qui vel est contemplatio, vel actio, vel utrumque; et ex diversis mediis, quibus unaquæque religio utitur ad finem sibi specialem comparandum, provenit magna hæc varietas, quam in religionibus sacris videmus, et patet aditus ad difficultatem præsentis dubii, quod investigat excessum unius religionis supra aliam in perfectione.

20. Sed oportet prius duo dubia circa banc religionum diversitatem decidere. Dubitari enim potest, utrum hæc religionum varietas sit utilis Ecclesiæ? Et negativa pars suaderi videtur ex eo, quod uni-

tas, et simplicitas melior est, quam multitudo, et confusio; hæc quippe solelschismala, et minorem charitatem gignere inter liomines diversi instituti, ut experientia liquet : unde videtur melius se habiturum statum religiosum, et magis proficuum Ecclesiæ fore, si in tot religiones non maneret divisus, sed omnes, aut fere omnes religiosi eadem essentialia, et accidentalia profiterentur. Idque jam judicasse videtur Ecclesia ; nam in Concilio Lateranensi sub Innocentio III, statutum est : « Firmiter pro-

Nihilominus certo tenendum est. hanc religionum varietatem esse laudabilem, et Ecclesiæ valde utilem. Tum quia Ecclesia illam de facto approbat, et confirmat : Ecclesia autem errare nequit in his, quæ ad fidem, et mores pertinent. Tum etiam, quia in Ecclesia sunt multe, et diversae necessitates, quibus ut occurratur, utile est diversas religiones institui, ex quibus quædam orant, quædam prædicant, quædam docent Theologiam, quædam recipiunt peregrinos. quædam curant infirmos, aliae instruunt rudes, aliae pugnant contra infideles. et omnes aliqua pietatis officia exercent. Tum praeterea, quia hac varietate aperitur via, ut quis queat, si velit, perfectionem religiosam profiteri : sunt enim varia hominum ingenia, viresque : alii quippe gaudent solitudine, alii frequentia. alii sunt habiliores ad orandum, alii ad studendum, et docendum ; alii robusti, et animosi ad magnas poenitentias, quas alii subire non possunt. Supposita autem religionum varietate, possunt eligere institutam suo ingenio, ac viribus opportunum : quod non ita contingeret, si una tantum esset religio, quæ eundem uniformem vitæ tenorem profiteretur. Tum praeterea. quia ut experientia compertum est, omnis religio, cum incipit, solet in perfectione fervere, et omnes fideles sui exemplo ad magna opera excitare, ut facile recognoscet legens vitas Fundatorum religionum : unde ad providentiam Dei pertinet p-r succedentia secula novos Ordines, aut novas Ordinum reformationes excitare, et in Ecclesia proponere, ut fervor identidem continuetur. Tum denique, nam ipsa religionum

gionuin diversitas excitat inter eas quandam laudabilem æmulationem, ut unaquæque promoveat sui instituti perfectionem, et sanctam de se existimationem procurot; quod non ita accideret, si omnes religiosi eadem profiterentur. Quocirca utile Ecclesiæ est, quod in ea reperiatur hæc Religionum varietas. Et in hoc sensu D. Thom.

ubi supra, art. 1 in argum. Sed contra, intelligit illud Psalmi 41, Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, vircircundata varietate.

Ad rationem vero dubitandi patet ex modo dictis, quot utilitates proveniant Ecclesiæ ex religionum multiplici varietate. Quod autem ex diversitate hujusmodi gignantur aliqua incommoda, parum refert, dum utilitas præponderat, iliaque obruit. Et vix aliquid in rebus humanis reperitur, quod inconvenientibus careat. Addit laudabilem, et optime D. Thom. ubi proxime, in responsione ad 4 : « Dicendum quod confusio opponitur distinctioni, et ordini. « Sic ergo ex multitudine religionum induceretur confusio, si ad idem, et eodem modo diversæ Religiones essent absque utilitate, et necessitate. Unde ut hoc non fiat, salubriter institutum est, ne nova religio sine aulhoritate Summi Pontificis instituat. » Ex quibus patet ad ea, quæ addebantur in dubitandi ratione.

21. Deinde dubitari potest, an inter sacras religiones detur diversitas essentialis? El videtur quod non ; quia omnes religiones conveniunt in essentialibus status religiosi, nempe in tribus votis substantialibus acceptatis ab Ecclesia : ergo solum differunt numero, et accidentaliter penes diversa media aut ritus, quibus utuntur. Et sic sensum Lessius *lib. 2, c. 41, dubit. 2, n. 16*, Castro Palao *tract. 16, disput. 1, punct. 2, num. 1*, et alii.

Sed dicendum est, inter aliquas religiones dari distinctionem essentialem. Ha aperte colligitur ex 1°. Thom. *loco s.vpius citato in corpor. art. et in regions. ad 1 et 2*, cui subscribere videtur Suarez *tom. 4 de Religione, tract. 9, lib. 1, cap. 1, num. 5*, licet solum dicat dari distinctionem quasi specificam. Sed absolute sic post alios docet Philippus *in præsent, disput. 5, dub. 4*.

Et probatur, quia diversitas Religionum attenditur inter alia penes diversos fines proximos, et proprios, ac per se intentos ; quatenus una versatur immediate circa contemplationem, alia vero circa actionem;

et rursus una circa hanc actionem, v. g. curare infirmos, et alia circa aliam, puta redimere captivos : sed hæc finium diversitas sufficit, ut refundat distinctionem essentialem in religiones, quæ tales fines per se respiciunt : ergo inter aliquas religiones datur distinctio essentialis. Minor, in qua poterat esse difficultas, facile ostenditur : tum quia prædicti fines essentialiter distinguuntur, ut de se liquet : sed ea quæ sunt ad finem (qualiter se habent religiones), specificantur, et distinguuntur per habitudinem ad illum : ergo diversitas prædictorum finium sufficit, ut religiones eos respicientes essentialiter distinguantur inter se. Tum etiam, quia prædicti fines se habent tanquam objectum, et materia circa quam religionum ; ubi autem objectum et materia essentialiter differunt, opus est similem distinctionem dari inter ea, quæ sunt circa illa, ut inductive potest ostendi. Tum denique, quia ut recte vidit Suarez *ubi supra*, religiones sunt velut quædam disciplinæ, et artes, artes vero, quæ habent diversam materiam, et tendunt ad diversos fines proximos, et proprios, specie distinguuntur, ut est per se notum.

Nec motivum contrarium urget, quia solum probat, convenientiam essentialem religionum in genere communissimo status religiosi, qui per tria vota substantialia constituitur : sed cum hac convenientia cohaeret quod differant essentialiter, propter diversos fines proximos. Quod magis perspicuum fiet, si animadvertamus statum religiosum non constitui adæquate per vota, sed insuper requirere actualem hominis traditionem, per quam se Deo donat, et sacrat ad ejus cultum, ut constat ex dictis *disputatione præcedenti, num. 9, dub 7, per totum*. Hujusmodi autem traditio determinatur specialiter ad diversa munera, secundum varia, et diversa religionum instituta, utputa ad clausuram, et contemplationem, vel ad prædicationem, vel ad pugnandam contra infideles, etc., idque satis aperte explicatur in professione solemni, cum quis dicit se facere suam professionem secundum regulam, verbi gratia, Divi Benedicti, Divi Augustini, aut Carmelitarum. Et juxta hanc diversam traditionem, quæ ad statum religiosum essentialiter pertinet, consurgit differentia essentialis in Religiosis, atque ideo in Religionibus. Quod satis aperte expressit Divus Thomas *loco citato*, ubi oppositum motivum n. 1° 2°.

Convel-litur fundam-entum contra-rium.

prævidit. et diluit his verbis : a Ad pri-
 « muni dicendum, quod hoc est commune
 K in omni Religione, quod aliquis totaliter
 « se debet præbere ad serviendum Deo.
 « Unde ex hac parte non est diversitas in-
 α ter Religiones, ut scilicet in una Reli-
 « gione aliquis retineat aliquid sui. et in
 « alia aliud. Est autem diversitas secun-
 u dum diversa, in'quibus homo Deo servire
 « potest, ei secundum quod ad hoc se homo
 e potest diversimode disponere. » Et in
responsioni atl 2, addit : « Communitas
 « essentialium votorum compatitur diver-
 « sitatem religionis, tum propter diversas
 « dispositiones, tum etiam propter diversos
 e fines. »

Alterius θ* autem inquiras, utrum Religio-
 nes, quae habent eundem finem proximum,
 et specialem, et differunt in mediis, sive
 dispositionibus, quibus utuntur ad illum
 attingendum, et consequendum, distin-
 guantur essentialiter ? Respondetur proba-
 bilius esse, quod solum distinguantur acci-
 dentaliter. et numerice. Tum quia ita su-
 D.Tbû. mitur ex D. Thoma ubi proxime; nam in
 fine corporis inquit : « Sed quia finis est
 « potissimum in unoquoque, major est Re-
 a ligionum diversitas, quæ attenditur se-
 « eundum diversos fines, ad quos Religio-
 « nes ordinantur, quam quæ attenditur
 a secundum diversa exercitia. » Distinctio
 autem, quæ (supposita convenientia in ge-
 nere vitæ contemplative, vel active), at-
 tenditur secundum diversos fines proximos,
 est minima essentialis, nempe atoma, et
 specifica: ergo quæ attenditur secundum
 diversa exercitia, media, vel dispositiones,
 est minor, quam illa, et consequenter so-
 lum numerica, et accidentalis. Tum etiam,
 quia in moralibus (cujusmodi sunt status
 religiosi), species sumitur ab objecto, seu
 fine proximo, non vero a mediis, quibus
 attingitur : unde furtum est ejusdem spe-
 ciei, sive quis utatur his mediis ad furan-
 dum, sive illis; et homicidium retinet ean-
 dem speciem, sive quis hominem occidat
 gladio, sive fame, sive igne : ergo religio-
 nes habentes eundem finem proximum
 sunt ejusdem speciei, licet utantur diversis
 exercitiis, utputa alia jejuniis, alia nudi-
 tate, alia solitudine, etc. Et ratio generalis
 est, quia hujusmodi media sunt extrinseca
 objecto, et illud non variant in esse talis,
 cum non subeant rationem motivi, sed
 puri medii. Contrario autem modo se ha-
 bent diversa principia formalia in ordine

i ad eandem in esse rei conclusionem ; sunt
 enim formalia motiva, et ideo conclusio-
 nem variant in esse objecti, possuntque
 specificam habitus essentialiter distinctos.
 Per quod solvitur objectio quæ formari pe-
 terat contra nostram solutionem. I

23. Ex qua infertur primo, religionesfr»?
 profitentes vitam contemplativam distingui^ l
 essentialiter generice a religionibus profi-]
 lentibus vitam activam. Ratio est, quia j
 religiones distinguuntur secundum diiTe- I
 rentiam finium specialium, et proximo- |
 rum, quibus incumbunt : sed actio, et
 contemplatio sunt fines genetice distincti;
 constituunt enim duplex vitæ genus, ut
 communiter docent Theologi : ergo præ-
 dictæ religiones differunt essentialiter ge-
 nerice. Accedit, majorem distinctionem
 reperiri inter prædictas religiones, quam
 inter duas religiones profitentes vitam ac-
 tivam, et habentes diversos fines proxi-
 mos : sed inter has datur distinctio essen-
 tialis specifica, ut statim dicemus : ergo
 inter illas datur distinctio generica.

Infertur secundo, omnes religiones pro-
 fitentes vitam contemplativam esse ejusdem ~
 speciei, solumque distingui accidentaliter,
 et numerice penes diversa media, et exer-
 citia. Secunda hujus consecrarii parsconslat
 ex prima, quæ facile ostenditur; nam uni-
 tas, et distinctio religionum sumitur ex
 fine proximo, et speciali, circa quem ver-
 santur : sed omnes religiones profitentes vi-
 tam 'contemplativam habent eundem finem
 proximum, qui specie non multiplicatur,
 videlicet contemplationem; hæc enim licet
 connotet diversos actus physice differentes,
 est formaliter moraliter unum quid indivi-
 sibile, nempe vacare soli Deo : ergo omnes
 religiones profitentes vitam contemplati-
 vam sunt ejusdem speciei.

Infertur tertio, plures religiones profi-Tcæ.
 tentes vitam activam distingui specificè
 inter se. Quoniam distinctio religionum
 sumitur a finibus propriis, et proximis : hi
 autem, qui correspondent pluribus religio-
 nibus profitentibus vitam activam, spe-
 cificè distinguuntur, utputa redimere cap-
 iivos, pugnare contra infideles, curare
 infirmos, docere pueros, et similia, quæ
 certum est specie distingui : ergo plures
 religiones profitentes vitam activam, om-
 nes videlicet, quæ fines proxime relatos
 respiciunt, distinguuntur essentialiter in-
 ter se. I

Infertur quarto, aliquas religiones pro-Qsra
 fitentes

fitentes vitam activam convenire specie essentialiter, et solum distingui accidentaliter et numerice. Quod facile constat ex hactenus dictis; nam fieri potest quod aliqua dan religiones activae habeant eundem finem proximum, a quo sumitur unitas specifica, possunt enim una, el alia ordinari, v. g. ad redemptionem captivorum, vel utraque potest ordinari ad curam infirmorum : ergo prædictæ religiones sunt ejusdem speciei, et solum differunt accidentaliter, el numerice penes diversa media, et exercitia, quibus utuntur in ordine ad eundem finem.

Infertur quinto, et ultimo, religiones profitentes vitam mixtam distingui essentialiter, tam a religionibus profitentibus vitam contemplativam, quam ab illis qui profitentur vitam activam. Ratio constat ex dictis; nam finis proximus profitenlium vitam mixtam continet eminenter aliarum fines, et ab unoquoque seorsim sumpto essentialiter distinguitur; a contemplatione sola, quia actionem addit, et ab actione sola, quia contemplationem includit : ergo religiones profitentes vitam mixtam distinguuntur essentialiter ab aliis religionibus, tam contemplativis, quam activis. Sed an inter ipsas religiones profitentes vitam mixtam detur aliqua essentialis distinctio, constabit ex dicendis *n.* 29, ubi magis explicabimus propriam rationem religionis profitentis vitam mixtam. His necessario præmissis, quæ viam aperiunt ad varias comparationes.

§ II.

Proponitur prima conclusio.

24. Dicendum est, religionem pure contemplativam esse simpliciter perfectiorem religione pure activa. Ita D. Thom. *quæst.* 188, *art.* 6 et *art.* 8, cui subscribunt communiter Theologi. Probat^{ur} primo ex celebri loco illo Lucæ 22 : « Vacabat Maria contemplationi verborum Christi Domini, Martha vero satagebat præparando Christo necessaria, et conquesta est de sororis otio. » Dominus ergo judex interpellatus causam absolvit his verbis : *Maria optimam partem elegit, etc.* Quibus significavit Mariæ partem, nempe contemplationem, optimam esse ; Marthæ vero partem, id est actionem, sive occupationem in operibus misericordia?, et excel-

lontissimæ hospitalitatis, malam quidem non esse sed tamen non esse æque bonam ; hanc quippe comparativam in bono prælationem significat illud verbum, *optimam*. Et sic exponunt illum locum Divus Hieronymus in capite 3 *Threnor.* D. Hier, ad illa verba : *Bonum est viro, cum portaverit, etc.* D. August, *lib.* 1 *de consens.* D. Aog. *Evangel, cap.* 5 et *lib.* 2 *contra Faustum*, c. 52, et *serm.* 27 *de verbis Domini*, D. Greg. *homil.* 11, in *Ezechiel.* et *lib.* 5 *Moral.* cap. 26 et 28, Cassianus *collât.* 1, cap. 8, D. Bernard, *serm.* 5, *Assumpt. et serm.* Rupert. 41 in *Cant.* Rupert, *lib.* 6 in *Genes, cap.* 81, Richardus de Sancto Victore *lib.* 2 *de vita contemplativa*, cap. I, Innocentiüs III, *in.* 1 *de Myst. Missæ*, cap. 63, et alii Patres, qui hoc testimonio moventur, ut vitam contemplativam activæ præponant. Facta ergo comparatione inter religionem profitentem vitam contemplativam, et religionem profitentem vitam pure activam, illa est simpliciter perfectior.

25. Deinde probatur ratione D. Thomæ; Ratio, nam cum Religiones a fine proximo, et **sibi** speciali mutuuntur unitatem, et distinctionem specificam, ut § præcedenti vidimus, eo sunt simpliciter perfectiores, quo nobiliorem finem proximum respiciunt : atqui contemplatio est finis simpliciter nobilior, quam actio : ergo religio pure contemplativa, seu quæ habet pro fine proximo contemplationem, est simpliciter nobilior, quam religio pure activa, seu quæ habet pro fine proximo solam actionem. Major, et consequentia patent. Minorem autem luculenter probat Angel. Doctor *quæst.* 182, *artic.* 1, ubi hæc habet : « Dicendum quod Motiva, « vita contemplativa simpliciter melior templa- u est, quam activa. Quod Philosoph. in 10 a Ethicor. probat octo rationibus. Quarum actioni, « prima est, quia vita contemplativa con- a venit homini secundum illud, quod est a optimum in illo, scilicet secundum intel- K lectum, et respectu propriorum objecto- a rum, scilicet intelligibilium ; vita autem a activa occupatur circa exteriora. Unde a Rachel, per quam significatur vita con- a templativa, interpretatur visum princi- a pium. Vita autem activa significatur per a Liam, quæ erat lippis oculis, ut Gregor, « dicit 6 Moral, cap. 28, circa medium. a Secunda, quia vita contemplativa potest « esse magis continua, licet non quantum a ad summum contemplationis gradum, a sicut supra dictum est q. 180, art. 8 ad

- « 2. Unde et Maria, perquam significatur
c vita contemplativa, describitur secus pe-
« des Domini assidue sedens. Tertia, quia
« major est delectatio vitæ contemplativa»,
« quam activa». Unde August, dicit in lib.
« de verb. Domini, serm. 26, ante me-
ti dium, quod Martha turbabatur. Maria
« epulabatur. Quarta, quia in vita contem-
« plativa est homo magis sibi sufficiens,
σ quia paucioribus ad eam indiget. Unde
« dicitur Luc. 10 : Martha, Martha sollicita
i es, et turbaris erga plurima. Quinta, quia
« vita contemplativa magis propter se eli-
« gitur. vita autem activa ad aliud ordina-
te tur. Unde in Psalm. 2-1, dicitur : unam
- « petii a Domino, hanc requiram, utinha-
a bitem in domo Domini omnibus diebus
« vitæ meæ, ut videam voluntatem Domi-
i ni. Sexta, quia vita contemplativa con-
te sistit in quadam vacatione, et quiete, se-
« eundum illud Psalm. 41 : Vacate, et vi-
te dete, quoniam ego sum Deus. Septima,
« quia vita contemplativa est secundum
« divina : vita autem activa secundum hu-
« mana. Unde August, dicit in lib. de verb.
« Domini, serm. 27, circa medium : In
« principio erat Verbum. Ecce quod Maria
« audiebat. Verbum caro factum est. Ecce
« Martha, cui ministrabat. Octava, quia
« vita contemplativa est secundum id, quod
a est magis proprium hominum, scilicet
« secundum intellectum ; in operationibus
« autem vitæ activæ communicant etiam
« inferiores vires, quæ sunt nobis, etbru-
« tis communes. Unde in Psalm. 35, post-
α quam dictum est, homines, et jumenta
« salvabis Domine ; subditur id quod est
s hominibus speciale : in lumine tuo vi-
α debimus lumen. Nonam rationem addit
« Dominus Lucæ 10 cum dicit : Optimam
« partem elegit Maria, quæ non auferetur
« ab ea. Quam exponens August, in lib.
« de verb. Domini, serm. 27, ante me-
ti dium, dicit : Non tu malam, sed ista
« meliorem. Audi unde meliorem ? Quia
« non auferetur ab ea. A te autem aufe-
« retur aliquando onus necessitatis. Æter-
« na est dulcedo veritatis. » Hæc D. Thom.
quæ tam manifeste et minorem, et asser-
tionem probant, ut supervacaneum foret
aliquid eis adjicere.

Scnten- 26. Contrariam nihilominus sententiam
opposita defendunt aliqui Juristæ, qui ut suos
labores exaggerent, non dubitant vitam ac-
tivam tam in honore, quam in merito con-
templativæ præferre. Ita Hostiens, in prin-

apto *Sumin.T*, Albericus *leg. Per diversas*,
Cod. Alandati. Jason *leg. 1, ff. de justitia*,
et jure, Lucas de l'ena *leg. 2, Cod. de Pigno-Jf#*
rib. lib. 12, et alii. Quam probant : tum JMu
quia religio activa est austerior ob innu-
meras vitæ aclivæ incommoditates : religio
autem quo austerior est, eo est perfectior,
cum mortificatio plurimum ad perfectio-
nem conducat. Tum etiam; nam cum re-
ligio sit studium ad comparandam perfec-
tionem charitatis, ea religio esi perfectior,
in qua charitas magis exercetur ; magis
autem exercetur in religione activa, quam
in contemplativa ; illa enim semper occu-
patur in operibus charitatis circa proxi-
mum, in quo etiam Deus diligitur. Tum
prælereæ; nam quod pertinet ad meliores
est honorabilius, et melius : vita autem
activa pertinet ad meliores, videlicet ad
Episcopos, et Prælatos. Tum denique, nam
majora non sunt relinquenda ob minora :
sed vita contemplativa relinquitur propter
activam, ut cum quis a contemplatione
promovetur ad statum prælationis : ergo
signum est. quod vita activa non cedit in
perfectione vitæ contemplativæ, sed eam
magis excedit : idemque dicendum est de
religione talem vitam profitente. Alia ad-
dunt, quæ minoris momenti sunt.

Sed hæc facile diluuntur. Ad primumc*areP
enim respondetur, non pauciores labores, lnm
et mortificationes reperiri in vita contem-
plativa, quam in activa ; quia ad contem-
plationem magna mortificatio omnium
sensuum, ac potentiarum, continuaque
abstractio a sensibilibus requiruntur. Sed
addimus mortificationem quidem pluri-
mum conducere ad religionis perfectio-
nem, ut fuse ostendimus *tractatu procedenti*,
disput. 5. a num. 127, unde cæteris paribus,
eo religio est perfectior, quo est austerior,
et magis pœmtens : sed hæc paritas non
servatur in hac comparatione, quia Religio
contemplativa excedit activam ex parte ob-
jecti, seu finis proximi, a quo sumitur spe-
cies, et excessus simpliciter, ut constat ex
supradictis.

Ad secundum dicendum, quod charitas
magis crescit, et fovetur per contemplatio-
nem, quam per quamlibet operationem
externam; cum contemplatio attingat Deum,
et moveat ad amorem, vel ut proprius lo-
quamur, amoris exercitium includat.
Unde ex hac parte nequit excedi a vita ac-
tiva.

Tertium diluit D. Thom. *loco citato* mD.^
resp.

Mp. ud 1, his verbis : « Dicendum, quod adlTælatos non solum perlinet vita activa, sed etiam debent esse excellentes in vita contemplativa. I nde Gregor, dicit in Pastor. Sit rector actione præcipuus, 4 præ cunctis in contemplatione suspensus. »

Quartum solvit *in resp. ad* 3, ubi ait : Ad opera vitæ activæ interdum aliquis a < contemplatione avocatur, propter aliquam « necessitatem præsentis vitæ ; non tamen » hoc modo, quod cogatur aliquis totaliter < contemplationem deserere. » Quod confirmat aiithoritale D. August, et concludit : « Sic patet quod cum aliquis a contempla- < Uva vita ad activam vocatur, non hoc fit « per modum subtractionis, sed per mo- < dum additionis. »

27. Si autem inquiras, quaenam religio sit perfectior inter pure contemplativas, et quæ inter pure activas? Respondetur, inter pure contemplativas non dari excessum specificum, et essentialem, quia omnes conveniunt in eodem fine proximo, atque ideo sunt ejusdem speciei, ut supra vidimus *numero* 23. At inter pure activas •(quæ secundum fines specie diversos specie distinguuntur, ut ibidem ostendimus), illa simpliciter perfectior, quæ habet finem proximum nobiliorem, v. g. perfectior specificè erit, quæ respicit opera misericordia spiritualis, quam quæ respicit corporalia, et sic dp aliis quæ non oportet in particulari determinare. Differunt autem omnes prædictæ religiones saltem accidentaliter penes diversa media, et exercitia quibus utuntur in ordine ad finem sibi specialem, et ex hac parte possunt se excedere. Iliaque quantum ad hunc accidentalem excessum dicenda est perfectior, quæ habet media, sive exercitia suo fini magis apta, et proportionata. Qui proinde excessus determinari non debet secundum mediorum multitudinem, aut difficultatem, sed secundum proportionem ad finem, eo quod mediorum perfectio non est absoluta, sed respectiva, hoc est, fini proportionata.

10. Et sic docet D. Thom. *quxst.* 188, *art.* 6 *in corpore*, et *ad* 3. Verum quidem est, illam cæteris paribus, esse perfectiorem, quæ majorem pœnitentiam, et corporales asperitates suis religiosis præscribit; quia magis imitatur vitam Jesu Christi, et Apostolorum, in quibus tanquam in capite, et nobilioribus membris fulsit speculum omnis perfectionis, ut *tract, prxcd. disp.* 3.

Salmant. Curs, theulog. tom. XII.

dub. 3, § 11, *cum. seq.* late ostendimus ex certa ipsius S. Doctoris, et aliorum Patrum sententia. Quod etiam extendi debet ad religiones mixtas, de quibus statim.

§ HI.

Statuitur alia assertio.

28. Dicendum est secundo, religiones profitentes vitam mixtam esse simpliciter «n?l”- perfectiores religionibus profilentibus vitam pure contemplativam, et religionibus profilentibus vitam pure activam. Ita D. Thom. *loco proxime citato*, quem sequuntur D. Tho. communiter Theologi, Cajetanus *ibidem* mcaietao. et *quxst.* 182. *art.* 1, Paludanus *in* 4, *dist.* 38, *quxst.* 3, *art.* 1, Sylvester *verbo Religio*, 1, *q.* 4, Tabiena *quxst.* 5, Henricus *quodlib.* valent. 12, *quxst.* 25, Valentia *disp.* 10, *q.* 6, *punct.* 2, Suarez *tom. de Relig. tract.* 9, *lib.* 1, *cap.* 6, *n.* 8, Lessius *lib.* 2, *cap.* 41, *dub.* 2, *n.* 20, N. Philippus *disp.* 5, *dub.* 3, *in* 2 *parte conclusionis*, et alii plures.

Probatur ratione ; nam vita mixta, sive Eatîo. quæ contemplationi et actioni vacat, continet eminenter rationes vitæ pure contemplative et vitæ tantum activæ, alioquin mixta non esset : ergo est perfectior, quam quaelibet earum seorsim sumpta : ergo religionis profitentes vitam mixtam excedunt simpliciter alias, quæ profitentur vitam vel pure contemplativam, vel pure activam.

Confirmatur primo ; nam illa religio est simpliciter perfectior, quæ magis accedit ad modum vivendi Christi Domini, et Apostolorum, ut satis constat ex dictis *tract, prxcd. disp.* 5, *n.* 127. Sed Christus Dominus, ejusque Apostoli exercuerunt vitam mixtam : ergo religio quæ hujusmodi vitam profitetur, est simpliciter perfectior. Minor liquet, quia Christus Dominus per triginta annos contemplationi vacavit, et ultimis tribus annis vitæ suæ actionem prædicationis illuminando mundum exercuit : in quo etiam tempore contemplationem non reliquit; nam præter illam continuam, qua fruebatur, visionis beatificæ, solebat montes adire, et pernoscere in oratione Dei. Unde D. Isidorus *lib.* D. Lxix. *differentiarum*, *in* 29, inquit : « Quibus- « dam sola contemplatio proficit, aliis vero « sola activa est consolatio : his media « utrisque composita utilior est. Nam « quod Salvator per diem signis, et mira-

« culis in villis coruscabat, activam nobis
 « commendabat vitam : quod vero in nocte
 « per orationes tandiu pernoctabat, vitam
 c contemplationis significabat. Idcirco Dei
 * servus juxta imitationem Christi, nec
 « actualem vitam omittit, et contemplati-
 « vam agit. » Apostoli autem vivente Do-
 mino contemplationi, et perceptioni notitia-
 rum coelestium magis vacarunt, quam ac-
 tioni. Et post ejus passionem omnes erant
 Jumr. l. perseverantes in oratione, ut dicitur .let. 1.
 Sed postquam super eos advenit Spiritus
 sanctus, coeperunt prædicare, et veritates
 fidei, quas contemplati fuerant, mundo
 proponere, et alia vitæ activas munera
 obire. Recolantur quæ diximus loco cit.
 n. 137, el n. 13S.

coiifir- Confirmatur secundo : nam cum status
 secunda. Episcoporum sit perfectissimus omnium,
 qui in Ecclesia reperiuntur ut constat ex
 dictis dub. priced. § 1, illa religio erit
 simpliciter perfectior, quæ proximior est
 Episcoporum statui, qui in omnibus rebus,
 D. Dion, ut inquit D. Dionys. cap. 7. de divinis no-
 minib. fines primorum conjunguntur prin-
 cipiis secundorum. Constat autem, reli-
 gionem profitentem vitam mixtam esse
 similiorem statui Episcoporum, cum isti
 debeant esse et contemplatione, et actione
 perfecti, juxta sententiam D. Gregorii n.
 26 relatam : Sii Rector actione pricipuus
 prx cunctis in contemplatione suspensus.
 Religio ergo, quæ profitetur vitam mix-
 tam, est perfectior aliis quæ vitam vel so-
 lum contemplativam, vel solum activam
 profitentur.

Qualiter -9. In hoc facile conveniunt Authores ;
 dfatur f(?)d non sic facile explicant quæ conditio
 vitam nes requirantur/ut religio dicatur profiteri
 proGten. vitam mixtam? In quo latet non modica
 æquivocatio, qua nonnulli falluntur, aut
 fallunt, eamque proinde dispellere oportet.
 Cum enim religio mixta dicatur, quæ
 contemplationi, et actioni vacat, tripliciter
 potest intelligi, quod aliqua religio duo hæc
 respiciat. Primo, insistendo æqualiter con-
 templationi, et actioni, illasque intendendo
 principaliter, et immediate. Secundo, respi-
 ciendo principaliter, et primario solam
 actionem ; secundario autem contempla-
 tionem aliquam, ut medium necessarium
 ad recte exercendum actionem. Tertio, respi-
 ciendo principaliter, et primario contempla-
 tionem, actionem vero secundario,
 tanquam effectum ex contemplatione de-
 rivatum, mediumque suo modo ad contem-

piationem conducens. Et quidem religionem
 non diei profiteri vitam mixtam, quia con-
 templationem, et actionem primo modo
 respiciat, satis manifeste ostenditur : tum
 quia contemplatio, et actio illo modo sump-
 ta? sunt duo fines totales adæquati, et inter
 se non subordinati, et consequenter sunt
 plures fines, ut plures ; atque ideo nequeunt
 ab una specie religione respici, sed pluri-
 bus correspondent. Tum quia si aliqua re-
 ligio contemplationem, et actionem eo modo
 respiceret, uteretur æqualiter mediis, ac
 exercitiis conducentibus ad prædictos fines;
 nulla autem est religio, quæ prædictis
 exercitiis æqualiter utatur, cum sint valde
 diversa, et æqualiter contraria. Religionem
 ergo profiteri vitam mixtam non consistit
 in eo. quod æque per se primo, et imme-
 diate respiciat contemplationem, et actio-
 nem. Porro non sufficere, quod respiciat
 primario, et principaliter actionem, secun-
 dario autem contemplationem aliquam
 tanquam medium necessarium ad recte
 exercendam actionem erga proximum, fa-
 cile constat; quia nulla est religio, quan-
 tumvis activa, quæ non habeat aliquod
 exercitium orationis, seu contemplationis,
 ut in ministeriis circa proximum bene se
 gerat, cum hujusmodi orationis aliquale
 exercitium necessarium sit non solum ad
 opera vitæ religiosæ, sed generaliter ad
 opera vitæ christianæ; et tamen non om-
 nis religio dicitur profiteri vitam mixtam,
 ut ex se constat : quod satis manifestat re-
 ligionem non ex eo dici profiteri vitam
 mixtam, quia respiciat primario actionem,
 et secundario, ac ex consequenti contem-
 plationem, tanquam medium necessarium
 ad recte exercendam actionem.

Restat igitur, quod illa religio dicetur vi-
 tam mixtam profiteri, quæ tertio modo
 gerit, nempe quæ primario, et principaliter
 respicit contemplationem, non quidem sis-
 tendo ibi (quod est munus vitæ contempla-
 tiva?), sed ex ipsa contemplatione descen-
 dendo ad opera spiritualia vitæ activa?
 circa proximum, cujusmodi sunt prædicare,
 sancta consilia præbere, confessiones au-
 dire, morientes in illo agone adjuvare, mi-
 nistrare Sacramenta, et alia hujusmodi. Et
 talem religionem ita se gerentem profiteri
 vitam mixtam, constat sufficienti partium
 enumeratione ; non enim sistit in sola con-
 templatione, atque adeo non est pure con-
 templativa : nec respicit per se primo actio-
 nem, et consequenter non est pure activa :
 ergo

ergo est mixta. Præsertim cum ejus finis proximus, nempe contemplatio, ut derivatur ad actionem circa proximum, proprias rationes contemplationis, et actionis eminenter contineat.

30. Undo vehementer falluntur, qui absque distictione dicunt, illam religionem profiteri vitam mixtam, quæ per se primo instituta est ad prædicandum, et docendum, el in hoc sensu interpretantur D. Thomam *quæst.* 188, *art.* 6; oppositum enim constat ex proxime dictis; nam prædicatio, et doctrina, quæ non redundant ex plenitudine comtemplationis, sunt opera vitæ pure activæ; atque ideo nequeunt esse finis proximus specificans religionem mixtam, sive quæ contemplationem primario respicit, et ex consequenti actionem. Idque probant motiva *num.* 28 proposita, quibus communiter ostenditur, excessus religionis mixte supra religionem pure activam, et religionem pure contemplativam, ex eo quod religio mixta magis assimilatur vitæ Christi Domini, Apostolorum, et Episcoporum. Nam Christi Domini, et Apostolorum prædicatio supposuit diuturnam, et perfectam contemplationem, ut eo loco diximus; et similiter ad Episcopatum assumuntur, vel assumi debent viri contemplatione perfecti. Unde religio mixta, aliis perfectior, Christi, Apostolorum, ac Episcoporum vitæ similior, non respicit per se primo actionem prædicationis, aut doctrinæ, sed primario et principaliter contemplationi incumbit, et deinde ex ejus redundantia procedit ad perfecta opera circa proximum; aliter enim ipsi prædicationi, et doctrinæ multum perfectionis deficeret, ut diximus *tract, priced. disp.* 5, *num.* 138. Et hic est legitimus sensus D. Thom. *loco citat*, ut evidenter constat ex textu, ubi ait: « Sic ergo dicendum est, quod opus vitæ activæ est duplex. Unum quidem, quod ex plenitudine contemplationis derivatur, sicut doctrina, et prædicatio. Unde Gregorius dicit in quinta homil. super Ezechielem, quod de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicitur Ps. 144: Memoriam suavitatissuæeructabunt. Et hoc præfertur simplici contemplationi, Sicut enim majus est illuminare, quam lucere solum; ita majus est contemplata aliis tradere, quam solum contemplari. » Atque ideo quam solum agere, quod est minus contemplatione, ut supra diximus. De hac ergo doctrina, seu prædicatione per-

fecta (quæ ex plenitudine contemplationis derivatur, et comparatur illuminationi, qua illuminans diffundit lucem in se præ-existentm) loquitur S. Doctor cum subdit: Sic ergo summum gradum in religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum, et prædicandum, quæ et propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporum. *Non dixit*: * Quæ ordinantur primario ad docendum, sed quæ ordinantur ad docendum, » etc. quia agebat de doctrina perfecta, sive derivata ex plenitudine contemplationis, atque ideo supponente contemplationem, ut proxime prænotaverat. Sic ergo secundum veritatem, et mentem S. Doctoris, illa religio est mixta, perfectior, et perfectioni Episcoporum propinquissima, quæ primo et proxime contemplationi incumbit, et deinde contemplata derivat ad proximos per doctrinam, prædicationem, et alia opera spiritualia; non vero quæ, prætermissa contemplatione, prædictis operibus incumbit; talis enim religionibus pure activis adnumeranda est.

31. Sed objicies: nulla religio procedit ad prædicandum, et docendum, nisi præsupposita contemplatione, atque ideo omnis religio, quæ profitetur doctrinam, et prædicationem, profitetur vitam mixtam, quippe quæ simul conjungit contemplationem, quam supponit, cum actione prædicationis, et doctrinæ, ad quam procedit.

Respondetur hanc objectionem non impugnare doctrinam proxime traditam; nam si ita est, quod omnis religio procedens ad prædicationem, et doctrinam, prius contemplationi vacat, plane sequitur, prius, et immediatius respicere contemplationem, quam actionem, indeque suam excellentiam mutuari, quod actionem non aliter, quam ex contemplatione derivat. Et hoc est, quod intendimus, et exemplo Christi Domini, Apostolorumque probavimus, adjuncto etiam exemplo Episcoporum, qui supponuntur perfecti, et de quibus ait D. Thom. *num.* 19, relatus: « Ad prælatos non solum pertinet vita activa, sed etiam debent esse excellentes in vita contemplativa. Unde Gregor, dicit in Pastor. Sit Rector actione præcipuus, præ cunctis in contemplatione suspensus. » Verum enimvero animadvertendum est, quod ut religio dicatur absolute contemplationi insistere, et per prius contemplari, quam agere, eo modo quo requiritur ad rationem

h.

üb
tio.

im-Dlulur>

hi

¶ <<
5

Π

s.

vitæ mixtæ, sive eminenter continentis perfectionem vitæ contemplativæ, non sufficiunt quaslibet orationis opera, ut aliqua meditatio, examen conscientiae, memoria præsentiae Dei, recollectio per aliquot dies, et similia, quæ vulgo dicuntur exercitia; nulla enim est religio quantumvis activa, quæ hæc, aut majora exercitia non habeat; imoseculares conjugati solent eadem praticare, ut experientia liquet. Illa ergo religio dicitur ex contemplatione ad actionem procedere, et subinde continere eminenter perfectionem vitæ pure contemplativæ, et aliquid amplius, quæ suis alumnis praescribit media contemplationi proportionate, cujusmodi sunt clausura, silentium, mortificatio sensuum, poenitentia, jejunia, vigiliae, psalmodia, pia lectio, et alia similia. Unde religio quæ his sic insistit intra claustra, ut ea per se loquendo observet, solumque interrumpat quando, et ubi oportet proximis adjuvare per prædicationem, et doctrinam, est religio vere profitens vitam mixtam, sive a contemplatione ad actionem descendens. Et hoc modo (ut alia exempla omittamus), se habet sacra religio Prædicatorum, quæ cum maxime videatur instituta ad docendum; nihilominus cuncta illa media habet, et doctrinæ præmittit. Aliter judicare porteret de religione (si daretur), quæ cum plurimum vacaret operibus doctrinæ, et prædicationis; tamen per se loquendo non exerceret media contemplationis proxime relata; hujusmodi enim religio esset pure activa, et consequenter minus perfecta quam mixta, et quam religio pure contemplativa, juxta superius dicta *n.* 24 *et* 28.

Eq.lici. 32. Dices: episcopi sunt in statu perfectissimo continente eminenter perfectionem vitæ contemplativæ et activæ; et tamen illa media, quæ diximus, non exercent, sed immediate procedunt ad prædicationem, doctrinam, et alia opera circa proximum: ergo licet religio aliqua prædicta media non haberet, si tamen exerceret munera prædicandi, et docendi, in quibus Episcopis assimilaretur, esset in gradu valde perfecto, deberetque præferri religioni et pure activæ, et pure contemplativæ.

hsjvei- Respondetur primo negando minorem. 1 ! quia Episcopi illa, aut meliora media exercent, quæ contemplationi deserviunt. Respondetur secundo, et melius negando consequentiam ob manifestam disparitalem; nam status Episcopalis est status perfectio-

nis acquisilæ: unde qui ad Episcopatum assumuntur, sunt, aut supponuntur perfecti; atque ideo possunt a contemplatione supposita ad opera vitæ activa immediate procedere. Status autem religiosus est status perfectionis, non acquisitæ, sed acquirenda; unde non supponit contemplationem, aut perfectionem in Religiosis. Quocirca si media contemplationis non præscribat, et exerceat, sed immediate se committat operibus doctrinae, prædicationis, et similibus, non dicitur profiteri vitam mixtam, sed pure activam.

Aliquibus objectionibus contra secundam assertionem satisfit.

33. Adversus secundam conclusionem sunt aliquæ objectiones, quibus opus est respondere. Arguitur ergo primo: nam illa religio est perfectior, quæ aptior est ad meritum, et augmentum divini amoris: sed ad hæc aptior est religio pure contemplativa, quam religio profitens vitam mixtam: illa ergo istam excedit in perfectione. Probatur minor, quia ad meritum, et augmentum divini amoris aptiores sunt actus, qui versantur immediate circa Deum, quam qui respiciunt proximum; religio autem pure contemplativa promptior est ad priores actus, tum quia in illis lota occupatur, tum quia in contemplatione ardet amor Dei; quod aliter contingit in religione mixta, quæ divertit ad proximis.

Confirmatur primo: nam eo vita est perfectior, quo est similior Deo, et Angelis, “j. et beatis: sed hanc similitudinem magis exprimit religio pure contemplativa, quam religio mixta: ergo illa est simpliciter perfectior. Suadetur minor, quia tanto magis aliqua vita assimilatur Deo, Angelis, et beatis, quanto est spiritualior, et abstrac-tior ab actibus corporalibus: sic autem se habet vita contemplativa, quæ cognitioni, et amoris Dei tantum incumbit.

Confirmatur secundo, quia perfectio hujus vitæ consistit in diminutione peccatorum, et frequentiori amore Dei, ut tradit D. Thom. *quæst.* 184, *art.* 1 *et* 2. Sed adp. 1 » hos effectus aptior est religio pure contemplativa, quam religio mixta: hæc igitur illi cedit in perfectione. Probatur minor, quia in vita pure contemplativa pauciores occurrunt occasiones peccandi, et e converso adest

adest continua opportunitas exercendiarum Dei in usu contemplationis. In vita autem mixta, qua parte occupatur circa proximum, occurrunt plures animi distractiones, et non levia pericula peccandi, ut experimento liquet. Quocirca D. Bernardus *tpist. ad Sugerium Abbatem*, alludens ad quosdam religiosos multum cum proximis conversantes, dicit: « Claustrium frequenter stipari militibus, urgeri negotiis, jurigiis personare, patere interdum et fecim-nis. Quid inter hæc celeste, quid divinum, quid spirituale poterit cogitari? Juge; quippe silentium, et ab omni strepilu-t saccularium perpetua quies cogit coelestia meditari. »

34. Respondetur in his, et similibus ^{im, z}, sæpe contingere, quod unum extremum excedat alterum in aliqua ratione, et tamen ab eo excedatur in alia. Sed excessus qui attenditur secundum speciem, est simpliciter talis, et qui unum ex extremis denominat absolute, est simpliciter perfectius. Et de hoc agimus in præsentis, cum dicimus, religionem profitentem vitam mixtam esse simpliciter perfectiorem religione pure contemplativa: cum quo recte cohaeret, quod ista illam excedat in aliquibus perfectionibus accidentalibus. Primum probant quæ § præcedenti diximus: secundum autem possset probari præsentis argumento, quod licet convinceret, non labefactaret tamen veritatem nostræ assertionis. Sed nihilominus ad argumentum respondetur negando minorem. Et ad probationem dicendum est, religionem mixtam versari immediate, et per se primo circa Deum, illum contemplando, et amando, quod est officium vitæ pure contemplativæ, quocirca non est quantum ad hoc illa inferior; sed insuper ex redundantia notitiæ, et amoris Dei procedere ad salutem proximi propter Deum, quod hanc vitam elevat supra contemplativam. Unde D. Bernard, *serm.* 57, in *Cant.* illa verba *Cant.* 2: *Surge, prospera amica mea*, in hoc sensu exponit, et ait: « Hoc siquidem vera, et casta contemplatio habet, ut mentem, quam divino igne vehementer succenderit, tanto interdum repleat zelo, et desiderio acquirendi Deo, qui eum similiter diligat, ut otium contemplationis pro studio prædicationis libentissime intermittat, et rursum posita votis aliquantulum in hac parte tanto ardentius redeat in id ipsum, quanto fructuosius intermisisse meminerit: et

i a iterum sumpto contemplationis gustu, a valentius ad conquirenda lucra sollicita « alacritate recurat, »

Ad primam confirmationem responde-fiWftnr tur, contemplationem hujus vitæ non esse puram, et ab omni exercitio tam alterius InalM> actionis, quam contemplationis immunem. Unde ipsæ religiones, quæ dicuntur pure contemplativæ, non semper insistunt contemplationi, cum hoc sit moraliter impossibile, saltem respectu communitatis; sed solent in operibus corporalibus occupari, ut contemplationis vim prudenter intermittant. et otium, ac tædium excusent; et propterea contemplativi aliquando exercent agriculturam, aliquando pingunt, aliquando transcribunt libros, et similia obeunt. Ex quibus liquet, quod perfectio vitæ contemplativæ pro præsentis statu dimetiri non debet per similitudinem, vel correspondentiam ad Deum, Angelos, et beatos, sed magis per conformitatem ad vitam Christi Domini, et Apostolorum, quando fuerunt inter nos, ut supra explicuimus *num.* 28. Et in hac conformitate religio mixta præeminet pure contemplativæ, ut ibidem diximus. Præsertim eum opera, ad quæ descendit religio mixta, nempe doctrina, et prædicatio, sint longe spiritualiora, et meliora, quam illa pingendi, colendi agros, aut transcribendi, in quibus religio pure contemplativa solet occupari. Unde ad confirmationem neganda est absolute minor, quam inducta probatio minime evincit, ut constat ex dictis.

Ad secundam confirmationem negamus Occurrit sc-cuudæ. minorem, si collective, et quoad utramque partem accipiatur; nam licet in religione pure contemplativa detur major remotio ab occasionibus peccandi, nihilominus in religione mixta occurrunt plures occasiones merendi, quia contemplatur, et amat Deum, idque habet pro fine proximo, in quo convenit cum religione pure contemplativa; et deinde ex illa contemplatione, et amore procedit ad exercenda egregia, et spiritualia charitatis opera circa proximum, in quo religionem pure contemplativam excedit. Unde pericula peccandi, et ipsi defectus, qui ex conversatione cum proximis quandoque resultant, abundanter, et superabundanter compensantur per majus meritum, et augmentum charitatis. Nec D. Bernardus reprehendit eo loco moderatam occupationem contemplativorum circa proximi salutem; sed excessum nimium.

qui turbat monasteria, et religiosos reddit non contemplativos. Ipse quippe S. Doctor, etsi contemplationi deditissimus, ad gravia Ecclesiae negotia sæpius descendit, ut constet ex ejus vita. Unde simile studium commendat, tum verbis in responsione argumenti relatis, tum scribens ad fratres de monte Dei, qui soli contemplationi vacant. Bern. bant, n Longe, inquit, supra vos virtutem u eorum suspicientes, et admirantes gloriam, qui ambidextri fortissimi (sicut a Ahod ille fortissimus judex Israel, qui a utraque manu utebatur pro dextra) et a quandin licet, devotissime intus vacare a amant charitati contemplandæ veritatis, a et cum necessitas vocat, vel officium trahit, promptissime se foras emittunt pro a veritate adimplendæ charitatis. #

35. Arguitur secundo : nam illa religio, ad quam ab aliis licet perse loquendo transire, est eis perfectior ; quippe hujusmodi transitus nequit per se loquendo honestari, nisi fiat a minus perfecto ad perfectius : atqui licitum est per se loquendo, transire a religionibus mixtis ad religionem pure contemplativam : hæc igitur est illis perfectior. Probat minor; nam quatuor religiones Mendicantes sunt religiones mixtæ ; religio vero Carthusiensis est religio pñre contemplativa : sed per se loquendo licet transire a religionibus Mendicantibus ad Carthusianam. ut patet ex *Extravag. Gærri, de Regularibus*, ubi Martinus Papa id statuit ; ergo, etc.

Respondetur primo, posse argumentum retorqueri : nam licitum esse transitum a sacra religione Carthusiensi ad alias quatuor religiones Mendicantes, docent Joannes

Joan. Andreas, Joannes Dominicus, Maldonaldus, Maidon. Zabarella, D. Antoninus, 3 *part. tit. 16, t/Ληϊo caP' 4' § Polôdanus in 4, dist. 38, quxst. Puiudan. 2, Sylvester verbo Religio 4, quxst. 6, pro*

onst. ea sententia referens decretum Academicarum.

miæ Parisiensis. Et ita declaratur in Constitutionibus Praedicatorum *dist. \, cap. 13, § 4*. Et fundamentum desumitur ex communi doctrina superius tradita ; quoniam licet transire a religione minus perfecta ad perfectiorem : religio autem pure contemplativa, qualis est Carthusiensis, cedit in perfectione religionibus mixtis, ut sunt Mendicantes. Et ita comparando suam religionem cum Carthusiensi, affirmant D. Bonavent. in *quxstionibus circa Regulam S. Cordub. Francisci, quxst. 13, et Corduba super eandem Regulam, cap. 2, q. 17.*

Respondetur secundo, majorem esso falsam; quia ad hoc ut secundum dispositionem Ecclesiae liceat religiosis ab uno Ordine transire ad alium, non requiritur quod iste sit specificè perfectior, sed sufficit, quod respectu religiosi sit securior, et ab occasionibus peccandi sit remotior. Sicut ob hanc causam solet Ecclesia Episcopis permittere quod ingrediantur religionem, quia nimirum etsi status Episcopalis sit simpliciter perfectior, quam status religiosus; nihilominus iste est securior, et minus obnoxius occasionibus peccandi, quas Episcopi in regimine solent habere. Et ob eandem rationem votum ingrediendi religionem est per se loquendo validum, secus votum ascendendi ad Episcopatum ; quia licet hujus posterioris voti materia sit secundum se melior, quam illius; tamen non est vovendi utilior, et securior, ut constat ex supra dictis, a *num. 8*. Sic ergo ex eo, quod indulgent Ecclesia religiosis aliorum Ordinum, quod possint transire ad sacram religionem Carthusiæ, non infertur prædictam religionem esse aliis strictiorem, aut perfectiorem (a qua comparatione praescindimus): sed tantum infertur, esse magis remotam ab occasione peccandi, atque ideo securiorem. Quam securitatis excellentiam habet prædicta religio cum ob alia, tum potissimum ratione perpetuae clausurae, quam profitetur, ut merito Navarrus *comment. 4, de Regular, n. 30*, dixerit : a Hanc legem « clausuræ jure communi statutam, aut a confirmatam Carthusiani partim statutis, σ partira consuetudine inviolabiliter observata adeo auxerunt, ut eorum clausura « videatur quidam career perpetuus. » Ut hinc constet, quanti faciat Ecclesia clausuram, quamque alienam a religiosis sentiat frequentem cum saecularibus conversationem, cum vel ob hanc causam Carthusiæ concesserit similè privilegium.

36. Arguitur tertio, quia religio profitens vitam solitariam, eremiticam, seUnzaTa anachoreticam, profitetur vitam pure contemplativam : religio vero profitens vitam mixtam profitetur vitam socialem, aut cœnobiticam, sive in communitate viventium : sed religio profitens vitam solitariam est simpliciter perfectior, quam aliæ religiones profitentes vitam socialem : ergo religio profitens vitam pure contemplativam, est simpliciter perfectior, quam religiones profitentes vitam mixtam. Consequentia patet, et major videtur manifesta quoad

quoad utramque partem ; nam ad exercitia propria vitæ mixtæ requiritur conjunctio, et societas cum aliis, quorum salutis provideatur : ergo religio quæ profitetur omnimodam solitudinem, et ab hominibus recessum, non est mixta, sed puro contemplativa : sicut e contra, ut mixta sit, requiritur quod vitam agat cum aliis, et versetur in communitate. Minor autem, in qua poterat esse difficultas, videtur evidenter probari ex D. Thom. *q. 184, ari. 8*, ubi inquit : *Utrum perfectior sit religio in societate viventium, quam agentium solitariam litam?* Et præmissis quæ requiruntur, ut quis prudenter vitam solitariam assumat, concludit : *Sicut ergo id, quod jam perfectum est, præminet ei, quod ad perfectionem exercetur; ita vita solitaria, si debite assumatur, præminet vitæ sociali*. Et in argumento *Sed contra*, cui non respondet, refert D. August. in *lib. de operibus Monachorum. cap. 23*, affirmantem; illos sanctiores esse, qui a conspectu hominum separati nullum ad se præbent accessum, viventes in magna intentione orationum. Sentit igitur vitam solitariam, sive eremiticam esse simpliciter perfectiorem vita cœnobitica, seu sociali.

Respondetur hoc argumentum locum non habere in religionibus de facto existentibus in Ecclesia ; quia nulla est, quæ profiteatur vitam omnino solitariam, sed omnes habent modum vivendi cœnobiticum, et socialem, ut patet in religionibus Camaldulensium, et Carthusiensium, quæ maxime videntur ab hominum consortio remotæ, et tamen, vivunt in communitate. Et nullus est eremita vere religiosus, nisi aliquam ex regulis religionum ab Ecclesia approbatis profiteatur, habeatque eundem cum aliis ejusdem Ordinis religiosis vivendi modum, saltem in animi præparatione. Alii autem eremite, si qui sunt, nec sunt religiosi, nec habent proprie loquendo statum; imo, ut plures sentiunt, nec sunt personæ ecclesiasticæ, nec gaudent privilegio clericali veris religiosis communi. Unde licet sint viri sanctissimi, dici tamen nequit, quod eorum status sit perfectior statu religiosorum. Quocirca nequit eis applicari resolutio Divi Thomæ, qui expresse inquit, *Utrum perfectior sit religio, etc.* comparans non præcise personas, sed religionem cœnobiticam cum solitaria.

37. Ceterum quia dubitari non potest, quod possit institui, et ab Ecclesia approbati, atque acceptari religio profitens vi-

tam omnino solitariam, sive cujus religiosi vivant separati ab omni inter se, et cum aliis societate ; propterea adhuc perseverat vis argumenti, quod probare videtur aliquam religionem profitentem vitam purerum contemplativam esse simpliciter perfectiorem aliis religionibus, licet vitam mixtam profiteantur. Cui difficultati (quæ præcipue innititur testimoniis D. Thomæ) aliqui succumbentes, respondent concedendo religionem profitentem vitam omnino solitariam esse simpliciter perfectiorem aliis religionibus profitentibus sive vitam mixtam, sive pure contemplativam. Et si eis objiciatur communis doctrina *num. 28* proposita, quæ religionem mixtam aliis religionibus præfert : respondent prædictam comparationem procedere inter religiones profitentes statum perfectionis acquirendæ, non vero comparative ad religionem profitentem statum perfectum, qualis est religio omnino solitaria, quæ perfectionem supponit, ut D. Thom. satis aperte significat. Unde dicunt, statum dividi in statum perfectorum, et in statum tendentium ad perfectionem. Et prior secundum excedit, ut ex se liquet. Sub priori constituuntur contemplativi activi, qui sunt Episcopi; et religiosi contemplativi puri, qui sunt solitarii. Sub posteriori vero collocantur omnes alii religiosi, sive sint contemplativi, sive activi : quocirca omnes cedunt anachoretis. Addunt etiam, prædictos solitarios posse dici activos eminenter, quia actionem circa proximorum salutem habent in animi præparatione, et quando opus exposcit exercent. Ita N. Nicolaus in *Nicol. Apologia, seu propugnaculo religionum, prop. 20*.

Sed displicet hæc responsio. Tum quia Xonapminus recte supponit, dari religionem, pñr.

quæ non sit status profitentium perfectionem, sed perfectorum; communis enim sententia docet, statum religiosum esse quandam scholam ad perfectionem comparandam, ut satis constat ex supradictis *num. 6, et disp. 1, num. 4*. Tum etiam, quia ex opposito fieret, statum religiosorum eremitarum non contineri sub genere status religiosi; siquidem, juxta prædictam responsionem, prius dividitur status in statum perfectorum, sub quo constituit Episcopos, et solitarios; et in statum perfectibilium, seu tendentium ad perfectionem, quem ulterius dividit in species religionum : absurdum autem est concedere

statam specialem religiosum, qui sub genere status religiosi non contineatur, ut ex se liquet. Tum praeterea; nam quidquid de hoc sit, falsum est. quod religio omnino solitaria sit simpliciter perfectior religionibus profitentibus vitam mixtam; nam perfectio vitae religiosae attenditur penes accessum imitationis ad modum vivendi Christi Domini, et Apostolorum, qui non duxerunt vitam omnino solitariam, sed mixtam, ut supra vidimus *numero* 28. Tum denique, nam vita pure contemplativa, et vita omnino solitaria habent eundem finem proximum, nempe contemplationem, atque adeo sunt ejusdem speciei, et solum differunt numero, aut accidentaliter penes exercitium majoris, aut minoris solitudinis, ut constat ex dictis *numero* 23; excessus autem simpliciter talis attenditur secundum finem proximum, et secundum speciem, ut diximus *numero* 25. Ergo si vita omnino solitaria excederet simpliciter vitam mixtam, pariter illam excederet vita pure contemplativa; quod tamen est falsum, et contra communem sententiam *num.* 28 propositam.

Legiti- 38. Ad argumentum ergo respondetur
solutio, negando minorem, quia religio profilons vitam mixtam, sive quae primario respicit contemplationem tanquam finem proximum. et ex consequenti actionem circa salutem proximi ex redundantia contemplationis derivatam, est absolute et simpliciter perfectior, quam religio pure contemplativa, quae respicit ut finem proximum contemplationem, sistendo ibi; sive talis religio contemplativa sit cenobitica, sive omnino solitaria. Quia religio mixta et habet meliorem finem proximum, a quo sumitur speciem; et magis assimilatur vitae perfectorum, ut fuerunt Christus, et Apostoli. et sunt Episcopi. Quod satis constat ex dictis *num.* 28. quibus addimus exempla virorum excellentium, nam qui maxime videntur in contemplatione excessisse, curarunt ei adjungere studium juvandi proximum per praedicationem, et doctrinam. Sic Magni Parentes Elias, et Eliseus, qui videntur (inquit Suarez tomo 4, de Relig tract. 9, lib. 1, cap. 6, num. 17), fuisse vel primi, vel ex praeipuis professoribus vitae contemplativa, ita illam professi sunt, ut zelum Dei, et salutis animarum maximum haberent, et ab instruendis populis, et corrigendis vitiis non desisterent, ut patet ex lib. 3 Reg. cap. 17, et sequentibus. Sic etiam

Sanctissimus Joannes Baptista, qui vixit in virtute, et spiritu EU®, et contemplationis apicem ascendit, descendit tempore opportuno ad instruendum populos, et parare Domino plebem perfectam, ut constat ex Evangelio. Sic Magni illi viri Antonius, et Benedictus vitae contemplativa* speciosa lumina, non semel laborarunt in fidei defensione, et proximorum salute, ut constat ex D. Athanasio in vita S. Antonii, et ex,, D. Gregor, *lib. 2 dialog, cap. 8, § SanctusD.cm vir.* Sic Basilius, sic Nazianzenus, sic alii viri maxime contemplativi se exercuerunt, quos prolixum esset commemorare. Videatur Divus Athanasius in *epist. ad Draconi. Monachum*, ubi plurimos refert monachos, qui ex contemplatione processerunt ad actionem, curando proximorum salutem, et addit: « Habentes pro exemplari Eliseum, « et conscii quid Elias egerit, et eruditi « quid discipuli Christi, Apostolique fecerint, susceperunt hanc curam, neque ministerium hoc aspernati sunt, neque propterea se ipsis deteriores facti sunt, « sed et laboris mercedem expectant proficientes ipsi, aliosque proficere cohortantes. Quot ab idolis converterunt? Quot a furiosa, et daemoniaca consuetudine suis admonitionibus compescuerunt? Quot adduxerunt Christo servos? Adeo ut qui ista signa conspiciant, admirentur. » Ex quibus omnibus liquet, statum vitae contemplativae procedentis ad actionem, esse excellentiorem statu vitae omnino, et perpetuo solitariae, licet in hoc etiam Paulus, et alii viri sanctissimi floruerint.

Ad minoris autem probationem respondetur Divum Thomam eo loco non comparari religionem profitentem vitam solitariam cum omnibus aliis religionibus, sed solum cum illis, quae profitentur vitam pure contemplativam in communitate. Inde solum supra istas concedit religioni solitariae primatum; imo non concedit praecedentiam simpliciter, et in specie, aut ex parte finis, sed solum ex parte mediorum, sive exercitiorum, quae fundant differentiam, et excessum accidentalem, juxta superius dicta *numero* 23. Et quod haec sit mens S. Doctoris, constat manifeste; nam in illa questione, articulo 6, comparat Religionem ex parte finis, et resolvit Religionem, quae ex plenitudine contemplationis ad actiones spirituales procedit, esse perfectiorem simpliciter omnibus religionibus pure contemplativis, ut liquet ex ejus verbis, quae

quæ dedimus *numero* 30. I n d o decisum reliquit, religiones pure contemplativas (sine agant vitam cronobiticam, sive solitariam) cedere in perfectione religioni profilent! vitam mixtam. Quocirca quando *articulo* 8, *inquit*, *Utrum perfectior solitudo in societate viventium, quam agentium solitariam vitam ?* nomine religionis in societate viventium non comprehendit omnes religiones sic viventes, sed omnes, et solas pure contemplativas. Tum quia quod religiones mixtæ sint perfectiores simpliciter, et ex parte finis, jam statuerat *articulo* 0, unde frustra repeteret eandem comparisonem. Tum etiam, quia si illam intenderet *articulo* 8, consideraret ibidem diversos religionum fines, ex quibussumitur specifica illarum diversitas, et excessus simpliciter ; quod tamen non facit, sed præcise considerat unum aliquod contemplationis medium, scilicet solitudinem. Tum denique, quia ita satis palam constat ex ejus verbis, quæ sic se habent : « Respondeo dicendum, quod solitudo, sicut et ipsa paupertas, non est ipsa essentia perfectionis instrumentum. Unde et in collationibus Patrum dicit Abbas Moyses, quod pro puritate cordis solitudo sectanda est, sicut et jejunia, et alia hujusmodi. Manifestum est autem, quod solitudo non est instrumentum congruum actioni, sed contemplationi, secundum illud Osee 2, ducam eam in solitudine, et loquar ad cor ejus. Unde non congruit n (scilicet solitudo totalis, et perpetua,) « religionibus quæ sunt ordinatæ ad opera vitæ aelivæ, sive corporalia, sive spiritualia, nisi forte ad tempus, exemplo Christi, qui ut dicitur Luc. 6, exiit in montem solus orare, et erat pernoctans in oratione Dei. Competit autem religionibus, quæ sunt ad contemplationem ordinatæ. » Ex quibus liquet, totam comparisonem fieri inter religiones profitentes vitam pure contemplativam, de quibus *articulo* 6, dixerat : *Secundum autem gradum, scilicet post religiones mixtas, tenent illæ, quæ ordinantur ad contemplationem.* Unde quando *articulo* 8, concludit : « Sicut id, quod jam perfectum est, præeminet, quod ad perfectionem exercetur : ita vita solitariorum, si debite assumatur, præeminet vitæ sociali, » excessum, et præminentiam refert ad solam vitam socialem pure contemplativam ; quia ista exercetur ad moderandum affectus, et passiones, qui-

bus moderatis, et non aliter, decet contemplativum procedere ad vitam solitariam, ut ibidem S. Doctor declarat. Et ideo *ly perfectum*, non designat perfectionem absolutam, sed comparativam, et quantam est ex parte medii ; nam ipse præmiserat, *solitudo non est ipsa essentia perfectionis, sed perfectionis instrumentum, sicut jejunia, et alia hujusmodi.* Ex inæqualitate autem mediorum non infertur excessus specificus, et simpliciter, si detur convenientia in eodem fine proximo, ut diximus *num.* 23. Quocirca cum omnes religiones pure contemplativæ habeant eundem finem proximum, scilicet solam contemplationem, omnes sunt ejusdem perfectionis specificæ ; et quæ est omnino solitaria, solum excedit alias pure contemplativas excessu accidentali, et penes ulteriorem perfectionis gradum intra eandem speciem. Sed omnes sunt inferiores religione mixta, quæ contemplationem respicit non sistendo ibi, sed procedendo ad actiones spirituales circa proximum, ut statuit D. Thom. *articulo* 6, et constat ex dictis *anum.* 19.

39> Hæc diximus de generibus religionum, sive de statibus religiosi in communi ; sed non oportet descendere ad magis particulares comparationes inter ipsas species, quia sunt odiosæ. Solum addimus doctrinam generaliter traditam esse accipiendam generaliter, et quantum est ex parte generum religionum. Fieri enim potest, quod religio ex genere suo perfectior, non sit perfectior, attentis omnibus, et præsertim respective ad profitentes. *Primo* : quando licet habeat finem proximum nobilissimum, nihilominus non est in perfecta observantia, sed patitur plures relaxationes ; tunc enim melius, et perfectius erit aliam religionem observantem profiteri, quamvis ex fine minus perfectam. *Secundo*, quando media talis religionis non essent fini satis proportionata, quia finis non respicitur nisi ut per media assequibilis. Hoc autem posterius rarius, aut nunquam contingit ; quia omnes religiones provident media sibi opportuna, et sic approbantur ab Ecclesia. Inter omnia autem media, tam ad consequendum finem proximum cujusvis religionis, quam ad servandum vota omni religioni communia, excellentem locum censendum est habere poenitentiam, sive mortificationes, et asperitates corporales ; quia per hæc assimilatur homo modo vivendi Christi Domini, et Apostolorum,

Nota,

Nota. et refrænat carnis affectiones, uti ad castitatem communiter requiritur, et disponitur ad veram contemplationem, et ad recte exercendum praedicationem, et aedificandum proximos; ii enim, per se loquendo, magis moventur praedicatorum exemplis, quam vocibus. Unde praedicta multum necessaria sunt ad perfectionem vitæ mixtæ, et magis conformis vitæ Christi Domini, et Apostolorum, ut late demonstravimus *tract. præced. disp. 5, dñb. 3, § 11*. El tunc utilius, et magis meritorie exercentur quando praestantur ex voto, aut lege, ut communiter in sacris religionibus fit; secus si non praescribantur, sed relinquantur religiosorum arbitrio, ut ibidem fuse ostendimus § 13. Et dehis satis.

DISPUTATIO III.

De antiquiãle status religiosi.

Tria in limine hujus tractatus nos explicatu-
ros promissimus, nempe status religiosi
essentiam, perfectionem, et antiquitatem.
Unde duobus illis prioribus absolutis, oportet
attentionem convertere ad vetustissimam
hujus status originem. Quam recentiores
haeretici, hoc est veræ religionis inimici,
negant et oppugnant, affirmantes religiosorum
statum incœpisse quarto saeculo, partira
errore, partira prava imitatione, authoresque
habuisse Paulum, Antonium, Macharium, et
similes. Sic lo-
Quauntar Magdebargenses *cenlur. 4, cap. 6*,
Calvinus *lib. 4, instit. cap. 13, § 10*, et alii
Sectarii. Catholici autem communiter reco-
gnoscunt, et docent hujus status radices
longe antiquiores, ac profundiores esse.
Unde affirmant, quod Christus illum ap-
probaverit, erexeritque in Apostolis, et
primis fidelibus legis gratiae, a quibus, non
interrupta successione, ad hæc usque tem-
pora derivatur, ut ex communi sententia
statuimus dñp. 1, *dub. 2*. Quidam vero nec
in hoc principio tam antiquo, et nobili sis-
tunt, sed ulterius progressi in veteri Testa-
mento investigant, reperiunt, ostenduntque
primaevam hujus instituti scaturiginem.
El ita se gerunt Venerabilis Doctor noster
TVatden. AValdensis *lib. 3 doctrin. fidei, cap. 1*, Bel-
^Mauhl' *Eminus libro de Monachis, cap. 5*, Mat-
Gahen. thæus Galien, *de origine Monast.* Robertas
Arboricensis *lib. 1, de tuendo sacro cceli-
batu, pag. 22, et tom. 2, in principio*, Jaco-

bus Boulduc *duplici volumine de Ecclesia Jwi. j ante legem, et post legem*, et alii plures, quioj^
disputant contra hæreticos. Porro inter ip-
sos Catholicos dissidium est; quidam enim lia
ita affirmant monachatum præcessisse tem-
pora legis gratiæ secundum aliquas, et plu-
res observantias vitæ religiosæ, quod
essentiam religiosi status in tribus votis
substantialibus consistentem ipsi non au-
deant concedere, existimantes tantam per-
fectionem esse legis Evangelicæ propriam,
et pro illius tempore reservandam. Alii
vero non dubitant asserere, quod tempore
legis scriptæ fuerit verus status religiosus
secundum substantiam, nudus tamen a so-
lemnitate, potestate clavium, aliisque plu-
ribus perfectionibus, quas tempore legis
Evangelicæ juxta majorem hujus excellen-
tiam a Christo Domino accepit. Utra vero
opinio verior sit, arduum est decidere
propter urgentia hinc inde autoritatis, ac
rationis momenta. Ad istamque difficulta-
tem superandam hanc ordimur disputatio-
nem, in qua proinde lis non erit cum hæ-
reticis (quos praelio superatos supponunt
utriusque partis patroni, juxta dicta *disp. 4*
1, *dub. 2*), sed disceptatio inter ipsos Catho-
licos contrahetur. Præsertim cum neutra
pars pertineat ad fidem, ejusve principiis
necessario connectatur.

Duo autem censemus facile admittenda
ab Authoribus in hac controversia; et id-
circo illa oportet in ipsius limine praeliba-
re. Primum in rebus antiquissimus, qualis
nunc occurrit, non exigi idem probatio-
nis genus, ac in modernis; sed longe infe-
rius sufficere, quodque forsitan inefficax fo-
ret ad aliquid recentius evincendum; nam
ipsa vetustas obscuritatem præsefert aegre
superabilem. Unde ad probationem rerum
antiquarum vel conjecturae sufficiunt, ut
sumitur *ex lege penult. ff. de probation, et
et cap. Cum causam, eodem tit.* et tradunt
communiter Doctores, Baldus in *Authent.*
Quas actiones, Cod. de sacrosanct. Ecclesiis,
Covarruvias *pract. quxst. cap. 21, num. 7*,
Greg. Lopez *leg. 20, tit. 9, p. 4, gloss. 1.*
Curabimus tamen in suscipiendae a nobis
causæ patrocinium ea motiva expendere,
ut roerae conjecturae non sint, sed senten-
tiam (si non demonstrent,) manifestent
contraria certiore, et evidentem probabi-
lem.

Secundum est, quod cum difficultas ali-
qua circa rem antiquam occurrit, majorem
autoritatem habet, fidemque promeretur
testimonium

Necessaria aliqua prxlibantur.

1. Ecclesia vocabulum Graecum est, idem-Eated»
quo valet ac convocatio, seu convocatorum
cretus. Unde cum aliquo adjuncto potest fic*
accipi in malam partem pro congregatione
malorum, juxta illud *Ps. 25 : Odivi Eccle-Via\.*
siam malignantium. Absolute tamen prola-
tum in bonam partem regulariter accipitur, '
significatque congregationem vocatorum a
Deo, a qua vocatione incipiunt ipsius bene-
ficia, secundum illud Apost. ad Rom. 8
Quos vocavit, hos et justificavit. Sicut autema
civitas aliquando sumitur pro multitudine
hominum in aliquo loco habitantium, ali-
quando vero pro ipso loco, in quo illi habi-
tant : ita Ecclesia quandoque significat lo-
cum, in quo vocati a Deo congregantur, ut
Judith 6 : Omnis populus per totam noctem
intra Ecclesiam oraverunt : quandoque au-
tem significat ipsum vocatorum cretum, ut
Num. 20 : *Cur eduxistis Ecclesiam?* et adN^o 20.
Rom. 16 : *Salutant vos omnes Ecclesiae Asiae.*
Et hæc posterior acceptio, priori relicta, ad
præsentem considerationem spectat, quo-
circa de Ecclesia in hac significatione dein-
ceps sermo erit. In quo sensu potest Eccle-
sia usurpari tum latissime pro omnibus vo-
catis a Deo, quo modo complectitur Ange-
los, et homines, Beatos, et viatores : tum
specialiter pro congregatione hominum a
Deo per fidem vocatorum ad ipsius noti-
tiam, et cultum; quo pacto dicitur *Mili-
tans*, et a gloriosa, sive triumphante dis-
tinguitur. Et juxta hanc ultimam acceptio-
nem loquimur in præsentem, proceditque
dubii difficultas.

2. His circa vocem præmissis, ut ad rem
ipsam accedamus, supponendum est, Eccle-
siam Dei esse quoddam corpus morale,
constans ex hominibus habentibus veram
fidem cum aliqua ejus exteriori profes-
sione. *Prima* hujus suppositionis pars,
nempe Ecclesiam esse quoddam corpus mo-
rale constans ex hominibus, liquet ex ip-
sius Ecclesiæ vocabulo proxime explicato,
et ex communi modo concipiendi. *Secunda*
vero, quæ denotat ad rationem Ecclesiæ
desiderari, quod homines eam integrantes
habeant veram fidem, ostenditur; quia
cum plures homines Ecclesiam tanquam
corpus morale componant, oportet quod
aliqua forma uniantur; el cum hæc unio
non sit physica, sed gratuita, et superna-

testimonium antiquorum scriptorum, qui
vel rem viderunt, vel ejus tempora attige-
runt. quara testimonium Scriptorum recen-
tium, licet hi longo plures sint. Tum quia
communiter loquendo, antiqui sapientioYes
fuerunt, et sunt de veritate, quæ post eos dis-
cutitur, minus suspecti. Tum quia moder-
ni rem non viderunt, et subinde nequeunt
de illa testificari, nisi in antiquorum fide.
Quocirca ad diruendam autoritatem vete-
ris, et gravis alicujus Scriploris affirman-
tis hoc, aut illud suo tempore accidisse,
plures recentiorum oppositum tenentium
cohortes vix sufficiunt. Unde Baronius in
Apparat. ad .Annal. num. 28, inquit : a Quis
< licet ethnicus, veri tamen amator, et
< æquus judex, cum de veritate historiae
quaeritur, non majorem putet abdiben-
dam fidem illi, qui propinquior illis
temporibus fuit ? » Et idem observant
Ribera in *Jonam cap. 1, num. 3.* Corne-
lias a Lapide in *Abdiam, in principio*, et
alii. Quod minime præmittimus, quie in
resolutionibus firmandis aequalem, quin
saperiorem authorum numerum despere-
mus, sed ut Lector huic, aut illi sententiæ
eam probabilitatem, certitudinemve mora-
lem deferat, quam juxta præmissam obser-
vationem in re antiquissima, et majori ex
parte historiali ob qualitatem testium vi-
deal adesse. Et quia in hac controversia
plurima occurrunt, quæ simul, et sub uno
dubio proposita, rebus afferrent obscuri-
tatem, et legentibus fastidium; idcirco
oportet illam in diversa dubia secare, et
per ea, quæ minus ardua sunt, gradus fa-
cere ad difficilior, totiusque disceptationis
scopum.

DUBIUM I.

(irum in *Ecclesia ante legis Evangelicæ
tempus fuerint aliqua consilia et vota ?*

Decisio hujus dubii, licet non multum
difficilis sit, nequit tamen convenienter
proponi, nisi explicemus breviter, quod in
titulo supponitur, fuisse videlicet Ecclesiam
ante statum, et tempus legis Evangelicæ.
Pro cujus legitima intelligentia

toralis, debet ab aliqua forma ejusdem ordinis provenire : fides autem est prior, et universalior forma, quæ ad hunc effectum potest excogitari : ergo Ecclesia constat ex hominibus habentibus veram fidem, idque

NtKd. satis expressit Nicolaus Papa *in cap. Ecclesiam, de consecrat. dist. 1.* ubi diffinit : *Ecclesiam esse congregationem Catholicorum* ; nam Catholici non dicuntur, qui veram fidem non habent. Denique *ultima* suppositionis pars significans ad Ecclesiam requiri, quod homines ex quibus coalescit, manifestent suam fidem per externam aliquam ejus professionem, probatur, quoniam Eedesia est quoddam corpus morale visibile ; aliter enim non posset homo cognoscere veram Ecclesiam, eique adhaerere: ad quod tamen jure divino obligatur, cum extra Ecclesiam non sit salus : ergo opus est, quod homines, ex quibus sicut ex membris constat, aliquo visibili nexu uniantur : ergo ad constituendam Ecclesiam non sufficit fides pure interna, sed requiritur quod procedat in aliquos actus externos, in quibus fideles communicent, utputa in eisdem actibus proiestativis divini

d. Ang. cultus. Quo sensu D. Augustinus *lib. 9, contra Faustum, cap. 11.* dixit : « In nullum « nomen religionis, sive falsum coagulari « homines possunt, nisi aliquo signaculo- « rum, vel sacramentorum visibilium con- « sortio colligentur. « Qualiter autem ex præmissis colligatur, qui homines pertineant, vel non ad Ecclesiam (dubitari solet de schismaticis, calochumenis, et aliis), nostra modo non refert, quia, ea præcise libamus, quæ pro majori luce hujus controversi® desiderari censemus. Consulat Lecto- r Cairtro. *lib. 1, de justa hxretic. punit. l Sion*”*cap. 4, Bellarm. lib. 3, de Eccles, cap. 2, Berez. Suarez de fide, disp. \sect. 1, Perez in Pen- tateucho fidei, colum. i.dub. II, cum sequenti*, et alios qui de hoc disputant ex professo.

Ecclesiæ 3. Deinde supponendum est. Ecclesiam autem ex ‘ncœPiUsive primo fuerit in Adam, coñti- et Eva, sive in Abel, aliisque primis fide- nuatio. iibaS qU0(i examinare non interest) semper esse unam, et eandem substantialiter, et Cautiic c.quoad essentiam, juxta illud *Cantic. 6, seei*». t na est columba mea : quod in hoc sensu p.^ñiñ explicant Nyssenens, Theodoretus, Psellus, Justus. Justus, Honorius ad eundum locum. D. pj^gñ August, *lib. 83, qq. quxst. 53*, et alii Patres. d. t iio. ut enim salvetur unitas et identitas corporis moralis, cujusmodi est Ecclesia, suffi-

cit eadem forma secundum essentiam; forma autem constituens Ecclesiam, ejusque membra copulans, est vera fides, ut *num. prxcedenli* explicuimus, quæ una et eadem secundum essentiam fuit in antiquis, et modo perseveant in nobis. Ut enim optime D. Thom. *in hae 2, 2, quxst. 1, arlic. 7*, tradit : « Quantum ad substantiam articulo- rum fidei non est factum eorum augmentum per temporum successionem, « quia quæcumque posteriores crediderunt, « continebantur in fide præcedentium Patrum, licet implicite. » Et *yu.Tsf. 4, art. 6 ad 2*, addit : « Quod differentia præteriti, et futuri non contingit ex aliqua « diversitate rei credit®, sed ex diversi e habitudine credentium ad unam rem « creditam. » Quod vero fides interna pro diversis temporibus se explicuerit per diversa signa, nec ipsius fidei, nec Ecclesiæ per eam coalescentis substantiali identitati præjudicat, quia est diversitas materialis, cum omnia illa signa, etsi differentia, convenerint. ac conveniant in manifestando fidem unius Dei,et mediatoris Jesu Christi : sicut materiale est. quod fidem, quam corde habemus, verbo, aut calamo exprimamus. Unde Idem Angel. Doctor 3 *part. q. 8, ar- (icul. 3 ad 3*, ait : « Sancti Patres non in- « sistebant Sacramentislegalibus.tanquam u quibusdam rebus, sed sicut imaginibus, « et umbris futurorum. Idem autem est te motus in imaginem,in quantum est imago; et in rem, ut patet per Philosoph. in « lib. de memor, et reminisc. Et ideo an- « tiqui Patres servando legalia Sacramenta < ferebantnr in Christum per fidem, et « dilectionem eandem.qua et nos in ipsum « ferimur. Et ita Patres antiqui pertine- « bant ad idem corpus Ecclesiæ, ad quod v nos pertinemus. » Et in hoc sensu inquit Apost. 4, ad Corinth. 10 : « Omnes eandem f? * « escam spiritualem manducaverunt, n Et m *. 2, ad Corinth. 3 : *Habentes eundem spiritum fidei*; ut recte expendit D. Augustinus0-11’ *lib. 19, contra Faustum, cap. 16, et epist. 43, 49, et 89, et alibi.*

4. Verum enimvero,licet Ecclesia semper fuerit substantialiter eadem, nihilominus habuit tres differentes status, quos communiter Patres, et Theologi recensent, nimirum statum legis naturæ, statum legis script®, et statum legis Evangelic® : et in his statibus solent diversæ ætates supputari, quas hic expendere non est opus. Status *legis naturæ* consistebat in hoc, quod fideles

deles gubernarentur per sola præcepta naturalia, quæ per se comitantur naturam humanam elevatam ad supernaturalem finem, et ipso lumine vel naturæ, vel fidei innotescunt, juxta illud *Psal. 4* : « Quia « ostendit nobis bona? Signatum est super < nos lumen vultus tui Domine. » Status autem *legis scripta* consistebat in eo, quod fideles Hebræi gubernabantur per legem positivam, et scriptam Moysi datam, quæ plurima ceremonialia præcipiebat, quibus populus ille (ex quo Christus Dominus nascituruserat),intra sanctum veri Dei cultum contineretur,seque avocaret ab idololatria, cui aliae gentes serviebant. Status denique Irçis *gratiæ* consistit in eo, quod fideles respiciunt Christum præsentem, habeantque Sacramenta, præcepta, et consilia, quæ ipse Dominus instituit, proposuit, et approbavit. Prior Ecclesiæ status duravit usque ad promulgationem legis Mosaicæ. Et dicitur usque ad illud durasse, non quia lex naturalis in se cessaverit; sed quia respectu illius populi facta est novæ legis additio, et sic non remansit pura lex naturalis. In se vero semper manet, et obligat, quia nihil ad prædictam legem pertinens deleri potest, saltem quoad prima principia, ut metritodixerit August, *lib. 2 confess. «Lex < tua scripta est in cordibus hominum, < quam nec ulla iniquitas delet. »* Status autem legis scriptæ duravit usque ad mortem Christi Domini, ut tradit D. Thom. 1, 2, *quxst. 103, art. 3 ad 3*, his verbis : « Mysterium redemptionis humani generis < completum fuit in passione Christi.Unde < tunc Dominus dixit, Consummatum est, s ut habetur Joannis 19. Et ideo tunc totaliter debuerunt cessare legalia, quasi jam » veritate eorum consummata. In cujus ■ signum in passione Christi velum templi t legitur esse scissum, Matthæi 27. Et ideo « ante passionem Christi, Christo prædica- • cante, et miracula faciente, currebant < simul Lex, et Evangelium ; quia jam « mysterium Christi erat inchoatum, sed < nondum consummatum. Et propter hoc « mandavit Dominus leproso, ut legales « cæremonias observaret. » An autem lex scriptastatim a morte Christi Domini fuerit mortua, et mortifera, antecedenter ad promulgationem Evangelii, difficultas est, quæ ad nostram considerationem non facit. Denique status legis gratiæ a Christo Domino inchoatus, et modo durat, et durabit usque ad mundi finem, ut passim ex Evangelio

edocemur. Ecclesia autem sub his diversis «talibus constituta habuit quidem diversa accidentia, qualia ipsi differentes status importabant ; sed tamen mansit, et manet una,et eadem secundum essentiam, propter unitatem ejusdem fidei, ut numero præcedenti explicuimus.

5. Præterea supponendum est, quod io jusu Ecclesia ante statum,seu tempus legis Evangelicæ fuerunt aliqui justi. Quam suppositi- logi* tionem esse de fide convincit Scriptura sien””supalam commendans viros sanctos, tam in Lutn statu legis naturæ, ut Abel, N’oe, Abraham, Jacob, et alios plures, quam in statu legis scriptæ, ut Moysem, David, Eliam, Danielem, martyres Machahæos, et alios plurimos. Πογγο illi justi, qui legis evangelic® tempus præcesserunt, tales fuerunt per justitiam iuhærentem per gratiam adoptionis, et per formam internam ejusdem speciei cum illa, cum qua modo homines justificantur, ut contra aliquos antiquos qui circa hoc dubitaverunt, docent jam communiter Theologi, ut videri potest apud Vasquez 1, Vasq- 2, *disp. 183, c. 3, Salas cie legibus, tract. 14, ^ ^ disp. 22, sect. 3, Baradas lib. 1, in Evang. c. 6.* Quod breviter ostenditur, tum ex Scriptura, quæ justos veteris Testamenti filios Dei appellat, ut *Isai. 1: Filios enutrivit, i ^ - et exaltavi. Sapientiæ 12 : Ronxspei fecisti vi et 16. filios tuos. Ei cap. 16 : Dulcedinem tuam, quam in filios habes, demonstrabas.* Ad Ro- ad Bom. 9. man. 9 : *Quorum est adoptio*, et alibi frequenter. Tum ex Concil. Trident, sess. 6, Cone. Tnd. *cap. 7*, ubi docet homines justificari per justitiam inhærentem. Et quod Patres antiquos ibi comprehendat, liquet ex illis verbis : *Sine fide nulli unquam contigit justificatio.* Tum quia hæc est satis aperta, et constans mens Sanctorum Patrum, Cypria-D-Cy^i. ni *in Orat. Domin. Athanasii in Orat. 2, D.Cyrilli contra Arrianos, Cyril. 1, in Joan. cap. 14, August, in libris contra Faustum, et lib. 3, D. Ang. contra duas epist. Pelag. cap. 14, Chrysostom! homil. 14, in Joan, et super ad Roman, cap. 14, et aliorum.* Tum denique ratione, quia homo nequit justificari nisi per gratiam habitualem, quæ est participatio divinæ naturæ, ut ostendimus *tract. 15, disput. 1, dub. 2, cum sequent.* Sed gratia habitualis est forma intrinseca, quæ nequit specie multiplicari, ob identitatem naturæ quam participat, et modi participandi; ut statui- mus *tract. 13, disp. 4, dub. 1, et 8.* Ergo illi, qui tempus legis Evangelicæ præcesserunt, et justi in Scriptura vocantur, tales

fuerunt per justitiam inhærentem. per gratiam adoptionis, et per formam internam ejusdem speciei cum illa, qua homines justificantur.

Ex qua suppositione eliam convincitur, praedictos justos habuisse fidem, spem, et charitatem, virtutes morales infusas, et dona Spiritus sancti, quibus modo exornantur justi in statu legis Evangelicæ. Quoniam prædicta comparantur ad gratiam sanctificantem sicut proprietates ad communem radicem, seu naturam, quam per se supponunt, et cui per se debentur : unde eadem actione fiunt, et infunduntur per simplicem dimanationem a gratia, ut ostendimus *loco proxime citato, dub. 6.* Unde cum certum sil, justos antiquos habuisse gratiam, certum etiam debet esse, quod habuerint hujusmodi charismata. Quod palam significat Scriptura excellentes virtutes, egregiaque virtutum opera in aliquibus commendans ; nam de Noe inquit Gen. 9 : *Noe vir justus, atque perfectus fuit, in generationibus suis coram Deo ambulavit.* De Job ' Lib.*" in principio libri ejusdem : *Tir erat in terra nus nomine ei era(vir simplex, et rectus, ac timens Deum, et recedens a malo.* De Moise Numeror. 12 : *Erat Moises vir mitissimus, super omnes homines, qui morabantur in terra : et sic de aliis, quos Spiritus sanctus plurimum laudat in lib. Ecclesiastici, a cap. 4* L Sufficiat audire de Magno Elia cap. 48 : *Sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis. Et quis poterit similiter sic gloriarı tibi ?*

6. Nec refert, si adversus has suppositiones, et præcipue contra ultimam opponas primo : quoniam lex Mosaica fuit mala, et reprehensibilis : ergo qui sub illa vixērunt non fuerunt vere justı, neque membra Ecclesiæ, ad quam perlinemus. Probatur antecedens ex Scriptura, quæ illud docere videtur ; nam *Ezech. 20*, dicitur : *a Dedi eis praecepta non bona, et judicia a in quibus non vivent. Actor. 15 : Quid a lentalis ponere jugum super cervicem « discipulorum, quod neque nos, neque a patres nostri portare potuimus? » Et AdHebr. APost. ad ^e^r-θ» loqueris de veteri Testamento, ait : « Si illud prius culpa vacas- « set, non utique secundi locus inquire- « retur. »*

Secunda. Secundo : quoniam spiritus legis Evangelicæ est spiritus gratiæ, adoptionis, et charitatis; spiritus Vero legis scriptæ fuit spiritus servitutis, et timoris : ergo illi qui

dicuntur justı in veteri Testamento, non fuerunt vere filii, sed typo, et nomino tenus ; nec participarunt nostram justitiam, nisi æquivoce. Consequentia videtur manifesta. Et antecedens probatur ex Scriptura sic palam docente, Joan. 1 : *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, iis qui credunt in eum.* Ad Rom. 8 : *Aon accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum.* Epistola 1, Joan. cap. 3 : *Videte qualem charitatem dedit nobis Deus, ut filii Dei nominemur, et simus.*

Tertio, quia Christus Dominus est fundamentum, caput, et sponsus Ecclesiæ : ergo ante adventum Christi Domini non fuit vera Ecclesia, saltem cum perfectione gratiæ, et donorum, quæ supra descripsimus. Patet consequentia, quia ædificium nequit consistere absque fundamento, nec corpus absque capite, nec spiritualis sponsa sine sponso.

7. Hæ, inquam, objectiones non referunt. Kts Ad primam enim respondetur, quod Ecclesia tempore etiam legis scriptæ, et ipsa lex satis distinguebantur, quia Ecclesia erat congregatio fidelium, cui pro speciali directione populi Judaici lex illa addita fuit. Unde eodem tempore latius patebat Ecclesia, quam lex; hæc enim solos Judæos obligabat, ut ostendit Divus Thomas 1, 2, *quæst. 48, art. 4 et 5*, illa vero extendebatur ad omnes fideles, cujuscumque populi essent ; aliqui enim extra illum populum, et durante lege, fidem habuerunt, et salvati sunt, ut ex D. Dionys. *cap. 9, Cælest. Hierarch.* supponit, et tradit D. Thom. in hac D. *2, 2, quæst. 2, art. 7 ad 3.* Unde eliam dato, disputationis gratia, sed minime concessio antecedenti, adhuc non convinceret objectio, quia eliam durante statu legis scriptæ, Ecclesia Dei non convertebatur cum lege Mosaica, nec cum populo Judæorum; sed ultra illum extendebatur, et unitatem habebat ex fide, non ex lege.

Absolute tamen negatur antecedens, quia fides certissima docet illam legem fuisse pro eo tempore absolute bonam, et utilem. æ» Tum quia ita passim docet Scriptura. Unde Paulus *ad Bum. "*, ait : « Lex peccatum « est ? Absit : sed peccatum non cognovi, « nisi per legem. » Et ibidem : « Itaque « lex sancta, et mandatum justum. » Et 1, ad Timoth. 1 : « Scimus autem, quia bona « est lex, si quis ea legitime utatur. * Et adnoi. Galat. 3 : « Itaque lex pædagogus noster « fuit in Christo. » Tum quia ita diffinitio

in Concil. Lateranensi sub Innocent. IV, et in Concil. Tolet. I, in *diffinit, fidei.* Tum quia Deus fuit author prædiclæ legis, ut constat *Exod. 20, et 24*, et Luc. 2 : « Obtulerunt pro eo par turturum, etc. sicut « scriptum est in lege Domini. » Et ex Concilio Tridentino sess. 4, in decreto de Canonis Scripturis, ubi dicitur, Deum esse utriusque Testamenti authorem. Tum denique, quia sic unanimiter docent sancti Patres contra Manichæos, et alios hærelıcos, et præsertim Divus Augustinus in libris contra Faustum, et contra Adimantum Manichæos, et in libris contra adversarium legis el Prophetarum, et in lib. de spiritu et littera. Imo vero prædictam legem fuisse specialem Dei favorem erga populum Hebræum, recte declarat D. Th. 1, 2, *q. 98, ari. 5*, his verbis : « Lex vetus data est populo Judæorum, ut quandam prærogativam sanctitatis obtineret, propter revelationem Christi, qui ex illo populo nasciturus erat. Quaecumque enim statuuntur ad specialem aliquorum sanctificationem, non obligant, nisi illos : sicut ad quædam obligantur clerici, qui mancipantur divino ministerio, ad quæ laici non obligantur : similiter et religiosi ad quædam perfectionis opera obligantur ex sua professione, ad quæ saeculares non obligantur. Et similiter ad quædam specialia obligabatur populus ille, ad quæ alii populi non obligabantur. Unde dicitur Deuter. 18 : Perfectus eris, et absque macula coram Domino Deo tuo. »

Sensus vero testimoniorum, quæ ad suadendum antecedens allegantur, non est prædictam legem fuisse absolute malam, sed fuisse imperfectam comparatione legis evangelicæ, ob plurimas hujus excellentias supra illam, quas fuse recensent D. August. *libris cil. D. Thom. 1, 2, q. 106 et 107, Lybna in prxfatione ad novum Testamentum, et alii.* Præcipuæ vero, et quæ ad considerationem præsentem magis faciunt, sunt quod illa lex respiciebat Christum futurum, unde illum per multiplices Sacramentorum, et sacrificiorum figuras repræsentabat : lex vero evangelica habet Christum præsentem in manifestatione veritatis. Lex Evangelica est finis Mosaicæ, et non e contra ; unde Mosaica fuit temporalis, et nunc est mortifera ; Evangelica vero semper durabit. Lex vetus plurima præcipiebat, unde appellatur onus grave ; lex autem nova pauciora imperat, et idcirco jugum suave

vocatur, juxta illud Matth. 11 : « Venite « ad me omnes, qui laboratis, et onerati « estis, et ego reficiam vos. Tollite jugum « meum super vos, et discite a me, quia « mitis sum, el humilis corde, et invenietis « requiem animabus vestris. Jugum enim « suave est, et onus meum leve. » Sed præcipua differentia, quæ est cæterarum radix, in eo consistit, quod lex nova habet vim justificandi, qua vetus caruit. Per quod minime significatur, nullos Sanctos, seu justos fuisse ante statum, et tempus legis Evangelicæ ; id quippe est omnino falsum, ut constat ex dictis *num. 5*; sed legitimus sensus est, quod lex nova ex vi sui status habet præsentem Christum omnis sanctitatis authorem, qui ex perfecta justitia meruit, el satisfecit pro hominibus ; atque adeo ex vi sui status dat gratiam justificantem. Justitia autem, quam Patres ante adventum Christi habuerunt, non erat ex vi illius legis, aut status, quia nihil habebat vel in sacrificiis, vel in sacramentis, vel in operibus, aut legalibus observantiis, quod esset sufficiens ad placandum Deum ; sed quibuscumque dabatur gratia, dabatur propter Christum, et per fidem in eum. Et in hoc sensu dicitur Joan. 1 : *Lex par Moysem data est, gratia, et veritas per Jesum Christum facta est.* Et ad Rom. 10 : *Finis legis Christus ad justitiam omni credenti.* Et *Apocalyp. 13*, Christus dicitur, *Agnus occisus ab origine mundi*, quia ex tunc sanguis ejus habuit pro effectu hominum salutem, juxta illud Apost. ad Rom. 3 : « Justitia Dei per fidem Jesu Christi in omnes, et super omnes, qui credunt in eum; non enim est distinctio; omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei. Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu, quem proposuit Deus propitiatio-nem per fidem in sanguine ipsius, ad os-tensionem justitiæ suæ, propter remissionem præcedentium delictorum, etc. »

Hinc fit, quod sacramenta novæ legis justificant ex opere operato, quod non præstabant Sacramenta legis scriptæ. Circumcisio enim licet fuerit in ea lege, tamen ante illam data est, et solum parvulos sanctificabat ex opere operato, et per fidem ministri in Christum. Unde Sacramenta veteris legis, licet vera Sacramenta fuerint, dicuntur ad Galat. 4, *Ad Gal. egena, et infirma elementa.* Hinc etiam fit, quod licet ante adventum Christi Domini

Alii
diffe-
renti?.

fuerint plures justī, nihilominus videantur pauci, et in determinato numero, comparatione justorum legis Evangelicæ, ob abundantiores gratiam, quæ in ea ex præsentia Christi communicatur. Unde Apocai. yyp y de Sanctis veleris Testamenti dicitur : « Audiui numerum signatorum centum quadraginta quatuor millia ex omni tribu filiorum Israel. » Sed de justis novi Testamenti subjungitur : « Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, et tribubus. et populis, et linguis, stantes ante thronum. » Tandem hinc fit, quod justis veteris Testamenti clausa fuerit junua regni ccelorum, quam Christus sua morte, et resurrectione aperuit Sanctis in lege gratiæ, Ad Heb. juxta illud Apost. ad Hebræos 10 : « Habentes itaque fratres fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi, quam « initiavit nobis viam novam, etc. »

Ex his satis constat ad singula testiraonia, Qu* n opus esset ea in particulari expendere. Sed primum recte explicat D. Thom. 1, 2, *quxst.* 98, *art.* 1 *ad* 1, ubi juxta doctrinam proxime traditam, inquit : « Dicendum quod Dominus loquitur ibi de præceptis cæremonialibus, quæ quidem dicuntur non bona, quia gratiam « non conferebant, per quam homines a peccato mundantur; cum tamen per hujusmodi se peccatores ostenderent. Unde a signanter dicitur : et judicia, in quibus non vivit, idest, per quæ vitam gratiæ obtinere non possunt. » Secundum exponit ibidem *in respons. ad* 3, his verbis : a Dicendum quod jugum legis servari non « poterat sine gratia adjuvante, quam lex < non dabat. Dicitur enim ad Rom. 9 : « Non est volentis, nec currentis, scilicet a velle, et currere in præceptis Dei. Unde a in Ps. 118, dicitur : Viam mandatorum a cucurri, cum dilastati cor meum, scilicet a per donum gratiæ, et charitatis. » In tertio testimonio per *culpam* non significatur malitia, sed insufficientia ad salutem, et imperfectio comparatione ad legem Evangelicam : quia antiqua lex præcipiebat, et quidem plurima; erant quippe in ea lege trecenta sexaginta quinque præcepta affirmativa, et sexcenta, et tredecim præcepta negativa, ut merito D. August, *sermone* 9, *de verbis Domini*, eam vocaverit *sarcinam innumerabilium prxceptorum*. Et tamen prædicta lex ex se non habebat, nec dabat gratiam ad servandum præcepta re-

quisitam ; sed quotquot justificabantur, gratiam recipiebant per fidem in Christum, quam gratiam importat ipse status legis Evangelicæ. Unde D. Thom. explicans Apostolum ibidem *led.* 2, *parum a principio*, ait : « Probat quod illud Testamentum, cujus Christus mediator est, melius est, et facit talem rationem. Si primum a testamentum non habuisset culpam, non quæreretur aliud ad corrigendum defectum ipsius, etc. Sed contra ad Rom. 7, dicitur: Lex ergo peccatum ? Absit. Ergo male dicit, quod non vacat a culpa. Respondeo dicendum, quod aliquid potest convenire legi dupliciter : vel secundum se, et sic erat bona : vel ratione illorum, a quibus data est, et sic dicitur habere culpam (hoc est defectum) propter duo. « Primo, quia non dabat virtutem ad purgandum commissa. Secundo, quia non a dabat gratiam adjutricem ad vitandum peccata, sed ad cognoscendum tantum, « etc. »

8. Ad secundam objectionem constat ex^h-j, hactenus dictis; nam proprium servorum est onerari præceptis, et urgeri timore pœnæ; ad filios autem pertinet moneri amore, aut timore casto. Et propterea lex vetus, quæ tanta præcipiebat, et tot pœnas comminabatur, dicitur lex servitutis; lex vero Evangelica, quæ ex vi sui status ob præsentiam Christi habet gratiam, ut amore operemur, dicitur lex filiorum. Unde qui sub illa lege erant, quantum erat ex vi illius, appellabantur servi ; qui vero sub hac lege sunt, quantum ex vi illius est, vocantur filii. Quæ est communis interpretatio Doctorum. Observat autem D. Thom. *ad locum Pauli, lect.* 3, circa finem : d. TM it Non autem hoc dicitur, quasi sit alius, a et alius spiritus ; sed quia idem est spiritus sanctus, qui in quibusdam facit timorem servilem quasi imperfectum, in « aliis autem facit amorem quasi quoddam a perfectum.»

Diximus, *quantum erat, et quantum est ex i: i prxdidarum legum* ; nam ut advertit Tenas *super Epist. ad Ilebr. cap.* 8, *difficult.* 2, *numero* 9, differentia inter prædictas leges non tam ad differentes temporis durationes, quam ad diversitatem perficiendi revocanda est. Unde quotquot a principio mundi usque ad mortem Christi sancte vixerunt, pertinent in spiritu, et secundum internam gratiæ dispositionem ad testamentum novum, et appellandi sunt

sunlfilii ; qui autem hoc tempore non ita i w gerunt, videntur secundum modum so habendi (licet non secundum statum), pertinere ad testamentum vetus, et vocandi sunt servi. Quam doctrinam tradunt D. August, *lib.* 3, *contra duas episl. Pelagian, cap.* 1, et D. Thom. 1, 2, *quxst.* 107, *art.* 1, ubi explicat proprias rationes ulriusque legis. était : « Fuerunt tamen aliqui in « statu veteris Testamenti habentes charitatem, et gratiam Spiritus sancti, qui « principaliter expectabant promissiones « spirituales, et æternas ; et secundum hoc « pertinebant ad legem novam. Similiter « etiam in novo Testamento sunt aliqui « carnales nondum pertinentes ad perfectionem novæ legis. »

9. Ad tertiam objectionem negamus consequentiam, quoniam unio Ecclesiæ cum Christo Domino, tanquam cum fundamento, capite, et sponso fit per fidem illius; hæc enim est forma, perquam Ecclesia in esse unius Ecclesiæ constituitur, ut supra explicuimus a *num.* 2. Fides autem potest respicere Christum, sive sit futurus, sive præseus : unde potest eodem modo Ecclesiam cum Christo unire, quamvis in naturalibus ædificium supponat tempore fundamentum, et detur coexistentia inter caput, et membra, atque inter sponsum, et sponsam. Quocirca omnes qui in quolibet tempore in Christum crediderunt, ad Ecclesiam spectant, potueruntque per Christum vitam graliæ participare, et plures illam consequuti sunt. Quam doctrinam optime : No tradit D. Thom. 3 *part. q. G, art.* 3, ubi eandem fere difficultatem proponit, et diluit his verbis : « Ad 3 dicendum, quod de plenitudine Christi omnes homines accipiunt secundum fidem, quam habent in ipsum ; dicitur enim ad Rom. 3, quod justitia Dei est per fidem. Iesu Christi in « omnes, qui credunt in ipsum. Sicut autem nos in ipsum credimus ut jam natum, ita antiqui crediderunt in ipsum < ut in nasciturum : habentes enim eundem spiritum fidei credimus, ul dicitur • 2, ad Corinth. 4. Habet autem fides, quæ « est in Christum, virtutem justificandi « ex proposito gratiæ Dei, secundum illud ad Rom. 4: Ei qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, fides reputatur ad justitiam secundum propositum gratiæ Dei. Unde quia hoc propositum est æternum, nihil prohibet per fidem Jesu Christi aliquos justificari, *Salmant. Curs, theolog. torn. XII.*

(diam antequam ejus anima esset plena « gratia, et veritate. » *Et in eadem 3 part, quxst.* 68, *art.* 1 *ad* 1, ait : « Dicendum a quod nunquam homines potuerunt salvari, etiam ante Christi adventum, nisi « fuerint membra Christi; quia, ut dicitur a Act. 4, non est aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat non salvos a fieri ; sed ante adventum Christi homines Chrisio incorporabantur per fidem a futuri adventus, cujus fidei signaculum u erat circumcisio, ut Apost. dicit ad Rom. a 4. Ante vero quam circumcisio institueretur, sola fide (ut Gregor, dicit), cum a sacrificiorum oblatione, quibus suam fidem antiqui Patres profitebantur, homines Christo incorporabantur. » Et 1, 2, *quxst.* 106, *ari.* 2 *ad* 3, ait : « Illi qui in veteri Testamento Deo fuerunt accepti P* « per fidem, secundum hoc ad novum Testamentum pertinebant; non enim justificabantur, nisi per fidem Christi, qui Cbnsto. « est author novi Testamenti. Unde et de a Moyse dicit Apost. ad Hebræos 11, quod « majores divitias æstimabat thesauris a Ægyptiorum improprium Christi. » Et *in* 4, *dist.* 27, *quxst.* 3, *artic.* 1, *quxst.* 3, refellens quosdam qui Synagogam Christi concubinam appellarunt, inquit : a Sed « hoc est valde absurdum, quia sicut est « una fides antiquorum, et modernorum, « ita una Ecclesia : unde illi qui tempore « Synagogæ Deo serviebant, ad unitatem Ecclesiæ, in qua Deo servimus, pertinebant. Et præterea hoc est expresse contra id, quod habetur Hierem. 3, Ezech. « 16, et Oseæ 2, ubi expresse fit mentio « de desponsatione Synagogæ : unde nen « fuit sicut concubina, sed sicut uxor. » Eandem doctrinam tradit 1, 2, *quxst.* 106, *art.* 1, *in corp, et ad* 3, *et* 2, 2, *quxst.* 2, *art.* 2 *ad* 3, *et* 3 *part, quxst.* 8, *art.* 3 *ad* 3, *et super ad Ephes.* 2, *led.* 5 *et* 6, et alibi passim. Quibus consonat celebris sententia Eusebii *lib.* 2 *llostof. cap.* 1, ubi agens de Euiib. justis, qui tempus legis Evangelicæ præcesserunt, affirmat : « Eos si non nomine, rebus tamen, et religione Christianos « fuisse, si quis dicat, non mihi videtur a errare. » Et paulo post subdit : « Et ideo a non novella, neque peregrina est Christianorum religio, et nuper exorta; sed « si fas est libere judicare quod verum est, a prima omnium, atque ex ipsa simul « mundi origine, ac nativitate descendens, a eodem Christo Deo, Doctore, et Institu-

« lore jam inde ab initio speciem, fore mamque suscipiens. » Et similiter loquitur Origen, *tom. 2, comm, in Joan. Na. 1. nx. fh* <rogor. Nazianz. *orat, de Muchab.* D.

Chrysost. *hom. 25, in Genes, et homil. 3 de patientia Job*, D. Hieronym. *prooemio in Jeremiam, et epist. ad Demetriadem*, D. August, *epist. 49 et 89, et alii.*

it). Hæc paulo fusius prænotaio oportuit, tum ad legitimam intelligentiam ejus, quod in titulo dubii supponitur : tum quia ad hæc principia opus erit in discursu disputationis non semel recurrere. Ex eis vero constat, veram Ecclesiam incoepisse ante statum et tempus legis Evangelicæ, ut statuimus *num. 2 et 3*. Constat etiam, in Ecclesia ante prædictum tempus fuisse homines justos habentes gratiam adoptionis filiorum, fidem, spem, et charitatem, reliquosque habitus supernaturales, quibus justī in statu Evangelicæ legis exornantur, ut explicuimus *num. 5*. Constat præterea, homines veteris legis nullum donum supernatural habuisse, nisi dependenter a Christo Domino, cui tanquam membra incorporabantur per fidem in ipsum, et consequenter Christum Dominum esse causam, fundamentum, et authorem cujuscumque perfectionis supernaturalis, quæ fuerit in antiquis patribus ante ipsius adventum, et tempus Evangelicæ legis, ut *num. 9* declaravimus. Constat deinde, Ecclesiam habuisse diversos status, et tandem nunc habere statum perfectissimum legis Evangelicæ, in cujas comparatione status legis veteris appellatur imperfectus, ob ea quæ *a n 6*, diximus. Denique constat, prædictos status non variare essentialiter Ecclesiam, quia sicut idem homo prius est infans, et deinde vir cum sola variatione statuum secundum esse minus, et magis perfectum intra eandem speciem ; ita etiam Ecclesia, ut supra fuse explicuimus. Quo exemplo

utitur Apostolus, ut exponit D. Thom. 1, 2, *q. 106, art. 3*, ubi explicans quare lex Evangelica data non fuerit a principio mundi, ait : « Non enim aliquid ad perfectum adducitur statum a principio, sed « quodam temporali successionis ordine, « sicut aliquis prius fuit puer, et postmodum vir. Et hanc rationem assignat Apost. ad Galat. 3. Lex pædagogus noster a fuit in Christo, ut ex fide justificemur : « at ubi venit fides, jam non sumus sub a pædagogo. » Et similiter *super ad Galat. cap. 4, lect. 1*, exponit illud Apost.

« Quanto tempore hæres parvulus est, non differt a servo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus, et actoribus est usque « ad præfinitum tempus a paire. »

§ II.

liesolutio dubii duabus assertionibus explicatur.

11. His necessario præmissis, ut ad decisionem dubii accedamus, oportet breviter explicare proprias rationes consilii, el voti. Est ergo consilium (quantum ad præsentem considerationem spectat), opus bonum, quod cum ad salutem consequendam necessarium non sit, tamen ad majorem perfectionem confert : et propterea a Christo Domino proponitur, et consulitur. Unde præcipua differentia inter præcepta, et consilia in eo sita est, quod præcepta obligant ad observationem, et sunt de mediis necessariis ad salutem ; consilia vero non obligant, sed in hominis arbitrio relinquuntur ut simpliciter non necessaria ad substantiam justitiæ, sed tanquam utilia ad majorem perfectionem. Ita desumitur ex D. Thom. 1, 2, *q. 108, art. 4*, el facilep. *na. 1* constater *Apost. 2, ad Corinth. 1*, ubi agens de ccelibatu, inquit : *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do, tanquam misericordiam consequulus a Domino, ut sim fidelis.* Unde D. Ambros. *lib. v. ld. de Viduis*, ait : *Consilium invitat voluntarios, præceptum vero adstringit etiam invitos. Ubi præceptum est, ibi lex : ubi consilium, ibi gratia.* Et D. Hieronym. *lib. 1, adversus Jovinian.* inquit : *Ubi consilium datur, offerentis arbitrium est; ubi præceptum, necessitas servientis : sed majoris est mercedis, quod non cogitur, el offertur.* Videatur Bel-Btelarm. *lib. de Monach. cap. 1*, ubi hanc differentiam magis expendit.

Votum autem est *promissio facia Deo*, ut tradit D. Thom. 2, 2, *quxst. 88, ari. 1*, *Tota cum sequent*, et insinuatur *Eccles. 5*, illis verbis : *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere, displicet enim Deo infidelis, el stulta promissio.* Materia autem voti, seu res promissa debet esse determinate bona, imo melior quam ejus oppositum, saltem respectu promittentis, ut declarat S. Doctor *loco cit. art. 2*. Ubi etiam addit, votum per se, et communiter loquendo, esse de his, quæ cadunt sub consilio, non sub præcepto, cujusmodi sunt opera supererogationis ; quia

quia ad illa, quæ præcipiuntur, ligatur lorao nntecedenter ad votum. « Illud, » inquit, « quod neque cadit sub necessitate, absoluta, neque sub necessitate finis, omnino est voluntarium ; et ideo hoc « propriissime cadit sub voto. Hoc autem dicitur esse majus bonum in comparatione ad bonum, quod communiter est de necessitate salutis ; et ideo proprie loquendo votum dicitur esse de meliori bonum. » Hac præcisa notitia consilii, et voti supposita.

12. Dicendum est primo, nonnullos in Ecclesia ante statum, et tempus Evangelicæ legis observasse aliqua consilia Evangelica. Conclusio non determinat, qualiave consilia eo tempore fuerint observata. Et in hoc sensu probatur evidenter ex Scriptura ; nam continua, et assidua oratio non est præceptum, sed consilium Evangelicum, ut communiter tradunt Doctores explicantes verba Christi Domini Luc. 18 : *Oportet semper per orare* ; et videri potest apud Suarez *loin. 2, de Delig. lib. 1, cap. 30, num. 2*. Aliqui autem ante statum legis Evangelicæ observarunt hoc consilium, ut David testatur de seipso Psalm. 118 : *Quomodo dilexī ligem tuam, Domine : lota die meditatio mea* M. Psalm. 87 : *Mane oratio mea præveniet* fe. Psalm. 33 : *Benedicam Dominum in omni tempore.* Psalm. 54 : *Vespere, et mane, et meridie narrabo, et annuntiabo, et exaudiet cocem meam*; et alibi frequenter. Et de Anna prophetissa filia Phanuel, quæ longo tempore præcessit statum legis Evangelicæ, refert Lucas cap. 2 : « Hæc processerat in diebus multis et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et hæc « vidua usque ad annos octoginta quatuor, quæ non discedebat a templo, jejuniis, et obsecrationibus serviens die ac nocte. » Similiter contemptus divitiarum est consilium Evangelicum, juxta illud Christi Domini, Matth. 10 : *Nolite possidere aurum, neque argentum.* Ubi Doctores communiter recognoscunt non præceptum, sed consilium. Et tamen aliqui ante legis Evangelicæ tempus hoc consilium observarunt, illi videlicet, de quibus Apost. *ad Hebræos 11*, inquit : *Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, etc.* Idem potest demonstrari in eleemosyna, jejunio, beneficentia erga inimicos, et aliis virtutum operibus, quæ certum est justos aliquos ante statum legis Evangelicæ exercuisse, ut ex Scriptura liquet ; et nihilominus non semper illa exer-

cebant obligati præcepto, sed moti ab Spiritu sancto ad excquendum consilia, et faciendum supererogationis opera, quibus perfectam justitiam nanciscerentur. Sed quia hoc magis constabit ubi egerimus de tribus præcipuis consiliis Evangelicis, obedientia videlicet, castitate, et paupertate, hic supersedere oportet.

13. Dicendum est secundo, nonnullos in seora Ecclesia ante statum legis Evangelicæ fecisse aliqua vota. Conclusio non determinat, si quæ vota fuerint. Et in hoc sensu est de Fonde, quia sic palam docet Scriptura, Genesis. 28 : *Jacob vovit votum dicens, si fuerit Deus mecum. etc.* Psalm. 21, inquit David : *Vota mea Domino reddam.* De Jephthe dicitur Judic. 11 : *Fecit sicut voverat.* De filiis Jodie. Israel dicitur 2, Paralip. 31 : *Obtulerunt panem, quæ voverant Domino Deo suo.* De Asa Rege dicitur 3, Reg. 15, intulisse in templum, *aurum, et argentum, et alibi passim.*

Confirmatur, quia Deus in lege scripta hortabatur homines ad vovendum, ut patet Levit. 27, *q. 1, et Numeror. 30, num. 3, et Deuteron. 12, numero 11, et cap. 23, numero 18, et Psalm. 10, ibi : Vovete, et reddite Domino Deo vestro munera* I ergo aliqui viri justī illius temporis, qui Dei voluntatem adimplere, et in justitia proficere satagebant, nonnulla vota fecerunt. Præsertim cum ratio naturalis fide illustrata haud difficulter cognoscat votum esse actum religionis, quo Deum supremum Dominum, ac omni obsequio dignum veneramur, et ad opera, quibus colitur, fortius adstringimur.

Adde Scripturam plurimum commendare vota Nazaræorum, de quibus Numer. 6, et Threnor. 4. Unde Abulensis *ad loc. ci-excnptat. Num. quæst. 20*, inquit : « Expressit « ergo Deus hic de statu Nazaræorum, qui « erat quidam modus specialis adhæreudi « Deo ; et tamen non posuit sub præcepto, a sed reliquit tanquam consilium omnibus « volentibus sequi ; sic enim et in lege Evangelica est. Nam licet ista, sil lex perfectionis, tamen non obligat hominem « ad omnem perfectionem, » Et quæst. sequenti resolvit : « Si non essent alicujus « meriti in hac observatione, nec Scriptura « laudaret illos, nec Deus jussisset aliquid « laboriosæ observationis, et nullius utilitatis. Erat igitur magni meriti in veteri « Testamento observare votum Nazaræorum, sicut nunc in novo Testamento magni « meriti est observare consilia Evangelica

14. Adversus has conclusiones non repetimus sententiam, quæ probetur Authoribus. Scriptura enim tam evidenter docet fuisse in veteri lege aliqua vota (et inde etiam fit fuisse consilia aliqua, eum vovere non sit opus præcepti, sed consilii), ut vel nostri temporis hæretici, qui omnia vota pro præsentī statu aversantur, palam concedant ea fuisse in veteri Testamento, sed pertinuisse ad ceremonias Judaicas, et cum eis cessasse in lege Evangelica. Ita Petrus

yāti Martyr in lib. de votis et cōlibatu. quem re-
na> fellit Bellarm. lib. de Monach. cap. 17 et 18, ubi bene observat ritum vovendi in antiqua lege non spectasse ad ceremonias, sed ad documenta moralia, quæ in lege Evangelica perseverant : concedit tamen, nomen voti non reperiri in novo Testamento, nisi Idor. 21, ubi in sermo fit de votis Judaicis; reperiri autem rem per illud nomen significatam. Sunt tamen contra nostras assertiones aliquæ difficultates, quas oportet discutere.

Oppones ergo primo, quia vota, et consilia sunt opera perfectionis : Sed nihil ad Perfectum adduci! lex, ut dicitur ad Hebræos 7 : ergo vota, et consilia, nec facta, nec observata sunt in veteri lege. Et confirmatur, quia unumquodque ita se habet ad operari, sicut ad esse : sed antiqui erant in statu imperfecto : ergo operati sunt imperfecte, atque ideo non fecerunt opera perfectionis, cujusmodi sunt vota, et alia consilia.

-Secundo, quia Apostolus loquens de antiquis Patribus, 1 ad Corinth. 10, affirmat, quod omnia in figura contingebant illis. Ergo eorum opera, quantumvis magna videantur, non erant vera virtutis opera, vera consilia, aut vota ; sed umbra quædam. et figura istarum rerum. Tertio, quia principiatum nequit antecedere suum principium : sed Christus Dominus est principium, et author consiliorum Evangelicorum, quæ nobis proposuit in lege Evangelica : eigo nemo observavit aliqua ex his consiliis ante prædictæ legis statum.

15. Sed hæc parum urgent, et facile expediuntur juxta dicta § priced. Aliud enim est, quod antiqui aliquas perfectiones ordinis supernaturalis habuerint durante lege, aut tempore legis; aliud vero, quod illas habuerint ex vi legis. Hoc ultimum, quod præcise impugnant propositæ objectiones, non affirmamus, sed potius dicimus, legem illam in vi legis, et secundum id, quod ratione sui status afferebat, non habuisse vim

justificandi, nec homines promovendi ad perfectionem ; quia prædicta lex præcipiebat quidem, prohibebat, aut etiam consulebat ; sed non præslabat gratiam, et vires, quibus homines sibi jussa, ac proposita exequerenlur. Verum enimvero, hac imperfectione ex parte legis durante, Deusto*! misericorditer quos volebat, ad fidem Christicci saltem implicitam vocabat, illosque eidem communi Salvatori tanquam membra capitū incorporabat, et ad justitiam, perfectionemque promovebat. Unde fide certam est. aliquos Sanctos, et perfectos fuisse, ut constat ex dictis num. 5. Qui proinde secundum suam veram, et internam justitiam, si non secundum externos ritus, spectant ad corpus mysticum Christi, hoc est, Ecclesiam Catholicam, et ad legem Evangelicam, ut num. 9 vidimus. Et hinc facile constat ad primam objectionem; nam in illo testimonio Apostoli, Nihil ad perfectum adducit lex, sermo est formalis, significatque non fuisse perfectionem ex vi legis ; sed non negat, quod tempore legis fuerit aliqua perfectio. Addimus per ly perfectum, posse satis convenienter significari æternam beatitudinem, seu coelestem patriam, juxta illud ejusdem Apost. 2, ad Corinth. 13 : Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. In statu autem veteris legis non adducebantur justi ad hoc perfectum, quia januam coelorum primus aperuit, ingressusque est Christus Dominus secum captivam ducens illorum Sanctorum captivitatem.

Ad confirmationem respondemus, quod te> operari sequitur ad esse intrinsecum, c-tu: formale, potius quam ad esse quasi intrinsecæ habitudinis ad legem, vel statum. Antiqui autem justi, licet habuerint esse imperfectum quasi extrinsecæ habitudinis ad statum legis, in qua vivebant ; nihilominus habebant esse intrinsecum, et formale per gratiam sanctificantem, quæ est participatio naturæ divinæ, radixque supernaturalium virtutum, et operationum. Sicut e converso nunc Christiani peccatores habent esse perfectum quasi extrinsecæ habitudinis ad statum perfectissimum legis Evangelicæ; et tamen habent esse intrinsecum valde imperfectum, cum sint aversi a Deo, et in statu peccati. Unde vis confirmationis retorquenda est : nam Christiani peccatores, licet modo habeant esse perfectum quoad statum legis Evangelicæ, nihilominus quia habent esse imperfectum quoad

internam

internam dispositionem, propterea quantum in peccato sunt, valde imperfecte operantur; ergo licet justi antiqui habuerint visso imperfectum quoad statum legis; tamen quia habebant esse perfectum secundum internam dispositionem gratiæ sanctificantis, efficiebant aliqua saltem opera perfecta ; unumquodque enim sicut se habet ad esse, ita ad operari, præsertim quia si gratia justificans est fons aquæ salientis in vitam æternam, inclinatque per modum naturæ ad omnia virtutum opera, inter quæ recensentur vota, et consilia ; nulla apparet difficultas, aut dissonantia in eo, quod justi antiqui (maxime illi, qui insigni gratia ornabantur, juxta dicta num. 5) nonnulla vota fecerint, aliquaque consilia observaverint. Quinimo oppositum foret contra suavem, et connaturalem Dei provisionem ; nam ut egregie docet D. Thom. 1.2, q. 110, art. 2 : « Non est conveniens, quod Deus minus provideat his, quos diligit ad supernaturale bonum habendum, quam creaturis, quas diligit ad bonum naturale habendum. Creaturis autem naturalibus sic providet, ut non solum moveat eas ad actus naturales, sed etiam largiatur eis formas, et virtutes quasdam, quæ sunt principia actuum, ut secundum seipsas inclinentur ad hujusmodi motus. Et sic motus, quibus a Deo moventur, fiunt creaturis connaturales, et faciles, secundum illud Sapient. 8 : Et disponit omnia suaviter. Multo magis illis, quos movet ad consequendum bonum supernaturale æternum, infundit aliquas formas, seu qualitates supernaturales, secundum quas suaviter, et prompte ab ipso moventur ad bonum æternum consequendum. » Et hujusmodi præcipue forma est gratia sanctificans, quæ Patribus antiquis etiam dabatur, et proinde non debuit esse in eisdem otiosa, sed exercere virtutum opera, et quidem egregia in his, quos Scriptura vocat perfectos.

16. Ad secundam negamus consequentiam, utpote manifeste hæreticam. et contra evidentia Scripturæ testimonia. Nam, ut alia exempla omittamus, fides, et obedientia Abraham, patientia Job, mansuetudo Moysis, poenitentia David. Zelus Eliæ, et fortitudo martyrum Machabæorum nequeunt dici opera secundum extimam præcise figuram, et umbratenus virtuosa ; sed vere fuerunt insignes virtutis actus, ut pa-

lam docet Scriptura. Nec locus Apostoli, unde inepte illud consequens colligitur, id ullo modo insinuat : tum quia optime cohæret, quod opera patrum antiquorum fuerint figura repræsentans ea, quæ fiunt in novo Testamento, et quod nihilominus fuerint in se vera virtutum opera, vera consilia, et vera vota. Sicut in eodem sensu potest dici, quod sanctitas antiquorum fuerit figura repræsentans sanctitatem justorum in lege gratiæ ; et tamen sanctitas antiquorum fuit absque dubio vera sanctitas per internam gratiam adoptionis, ejusdemque speciei cum gratia præsentis status, ut num. 5 vidimus. Ecclesia etiam existens sub statu legis scriptæ repræsentavit seipsam ut exisistentem in statu legis Evangelicæ : quo non obstante fuit vera Ecclesia, imo eadem substantialiter cum Ecclesia quæ nunc est, ut constat ex dictis num. 3 cl Qu? 9. Tum etiam, quia iit recte vidit vasquez. iiraiitnr 1 p. disp. 14, cap. G, sensus Apostoli in eo loco non est omnia, quæ ibi refert, et in veteri lege acciderunt, fuisse -meras umbras, aut figuras ; sed Hebræos nobis datos fuisse in exemplum, ut ex eorum punitione discamus vitare peccata. Quod satis liquet ex integra lectione textus, qui ita se habet : « Hæc autem in figura facta sunt nostri, ut « non simus concupiscentes malorum, sicut « el illi concupierunt ; neque idololatræ « efficiamini, sicut quidam ex ipsis : quemadmodum scriptum est : Sedit populus « manducare, et bibere, et surrexerunt ludere. Nec fornicemur, sicut quidam ex « ipsis fornicati sunt, et ceciderunt una die « viginti tria millia. Neque lentemus « Christum, sicut quidam eorum lentaverunt, et a serpentibus perierunt. Neque « murmuraveritis, sicut quidam eorum « murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore, Hæc autem omnia in figura « contingebant illis, scripta sunt aulem ad « correptionem nostram, in quos fines sæculorum devenerunt. » Ex quibus constat, Apostolum eatenus dicere ea, quæ contigerunt in veteri Testamento, facta fuisse in figura, quatenus ex eis accipere possumus exemplar, ut vitam recte formemus. Unde magis roboratur doctrina supra tradita ; nam illa quæ Apostolus recenset, el affirmat contigisse in figura, fuerunt vere, et propriissime peccata, neque id nisi stultus negabit : ergo justorum præclara gesta, quæ in Scriptura referuntur, licet dicantur

contigisse in figura, fuerunt vere, et proprie opera virtutum, consilia, aut vota, prout ipsa Scriptura significat.

Fit Miis
lertti-
objec-
tioni.

Ad tertiam objectionem constat ex dictis num. 9, qualiter ut Christus Dominus influat per modum principii, non requiritur quod tempore præcedat principiatum; influit enim per fidem in ipsum, per quam ipsius membra ei incorporantur: fides autem potest respicere Christum et præsentem, et futurum, ut ibi explicuimus. Hac ratione est caput et fundamentum Ecclesiæ, licet hæc illum tempore præcesserit: est etiam author gratiæ, quamvis hæc data fuerit iustis ante ipsius adventum; nam hæc omnia disponebat, et operabatur Deus propter Christum, et mediante fide illius. Et eodem modo fuit, et est author illorum votorum, et consiliorum evangelicorum, quæ nonnulli observarunt in veteri Testamento; quia illa observabant cum fide in Christum, et adjuti gratia, quam ipsis Deus propter Christum dispensabat. Unde Christus Dominus est quasi sol refulgens in medio annorum, et temporum, illuminans non solum homines, quos post se habet, sed quos habuit ante se, quamvis lucidiores gratiæ radios ad posteriores diffundat, quia mysterium redemptionis ejus respiciunt præsens, atque perfectum.

Cferisli
sb,n

Adde omnes illos, qui ante statum Evangelicæ legis consilia aliqua Evangelica, aut vota observarunt, vel egregia alia virtutum opera exercuerunt, se gessisse in hoc negotio tamquam discipulos Christi Domini respicientes illum ut doctorem, et authorem illorum operum; quia illustrati divina fide, qua ipsi incorporabantur, cognoverunt eum docturum, et consulturum fore prædicta opera, volueruntque illa exequi ut a tanto doctore, et authore approbata: sicut proportionabiliter se gesserunt Apostoli, qui oculis, et auribus eamdemmet doctrinam a Christo Domino præsentem perceperunt; supplebat enim fides in antiquis hujus præsentis defectum. Unde quatenus illo modo se habuerunt, spectarunt ad evangelicam legem, ut num. 8 et 9 explicuimus, et possunt viri Apostolici et Evangelici dici, eosque Ra appellant viri graves, ut Alcazar cap. 1, Apocal. vers. 3, ubi ait: « Vitæ evangelicæ exemplum in nullo alio Prophetarum ita exlat, atque eminet, ut in Elia, cujus vita non tam ex veteri Testamento Prophetam, quam ex novo virum plane Apostolicum redolet. » Et similia de

Aio/sr.

Hieremia, Isaia, et quibusdam valdenx perfectis proferunt Philastrius lib. de hires *** 61, Gislerius in cap. 35 Hierem. et alii,

Quæ doctrina tantum abest, ut diminuat perfectionem legis evangelicæ, quod eam potius exaggeret, cum illam asserat formam, et normam perfectionis in antiquis iustis repertæ, simulque explicet, qualiter influxus Christi Domini in causando gratiam, et gratiæ effectus (cujusmodi sunt vota, et consilia evangelica), non fuerit restrictus ad posteriora tempora, sed universaliter se extenderit ad sæcula anteriora, viros perfectos formando per modum fidei, et exemplaris.

DUBIUM II.

Utrum aliqui in Ecclesia ante legis evangelicæ statum fecerint votum castitatis.

Postquam ostendimus aliquos ante legis evangelicæ tempus nonnulla consilia observasse, vota que fecisse, non determinando eorum numerum, et qualitatem, oportet ut ad magis specialem considerationem descendamus. Et primo occurrit consilium, et votum perpetuæ castitatis, de quo plures ob ejus magnam difficultatem dubitaverunt. Sermo autem erit de hoc voto præcise quoad speciem considerato; quod enim aut statum legis Evangelicæ non habuerit eam solemnitatem, quam modo habet (undecumque proveniat), hic supponendum est: sicut etiam, quod hoc dubium procedit facta sufficienti humani generis propagatione, sicut reipsa contigit longo tempore ante legis Evangelicæ statum. Et cum non pauca possint facilem hujus difficultatis decisionem impedire, curabimus quæ faciliora sunt præmittere, ut ad punctum præcipuum majori cum expeditione accedamus.

Proponuntur tres conclusiones ad principalem resolutionem præambulas.

17. Dicendum est primo, in lege veteri, Phs et ante statum legis Evangelicæ non fuisse & prohibitum observare castitatem, et coelibem vitam ducere. Ita D. Thom. in 4, dñi. D. 33, q. 3, art. 2, ubi dicit: *Non peccatum, qui in lege Moysis servaret virginitatem, postquam jam multiplicatum est genus humanum.* Abulensis in cap. 38 Levit, qu. vii. 32. Bellarminus

Bellarminus lib. de Monach. cap. 5 ubi oppositam sententiam dicit esse Lutheri in Epithalamio affirmantis Moysem præcepisse omnibus Judæis matrimonium, ita ut nullo modo licuerit in veteri Testamento carere uxore. Cui Bellarminus reponit: *Quomodo igitur Elias, Helisus, Hieremias, Joannes Baptista uxoribus caruerunt? Garnisse enim probat Hieronymus lib. 1 contra Jovinianum. Sed Lutherus hoc præceptum non in divinis litteris reperit, sed ex Rabinorum deliriis sumpsit.* Scotus in 4, disp. 30, quæst. 2, art. 1, Basilii Pontius lib. 1 de Malrim. cap. 19, num. 2, Medina, et Sylvius 3 p. quæst. 28, art. 4, ubi Suarez disp. 6. sect. 1, Vasquez disp. 124, cap. 2, Michael de Medina de sac. Komin, cont. lib. 3, cap. 46 et alii plures.

to
I r&ei
I
I
J tail

Probatur conclusio destruendo simul fundamentum, quod pro parte contraria formari posset; quoniam nullum præceptum, vel naturale, vel positivum erat in veteri lege prohibens virginitatem, et obligans ad matrimonium: ergo in veteri lege non erat prohibitum virginalem vitam ducere. Consequentia est manifesta. et antecedens quoad primam partem facile ostenditur; nam si aliquod præceptum naturale daretur, maxime illud Genes. 1: *Crescite, et multiplicamini, et replete terram*: hoc autem (esto sit præceptum naturale), non obligat singula individua, alias nunc etiam obligaret: nec obligavit pro omni tempore, sed quousque humanum genus esset sufficienter propagatum. Constat autem, quod tempore legis scriptæ, et ante legis Evangelicæ statum jam humanum genus sufficienter propagatum erat per infinitam hominum multitudinem: ergo nullum præceptum naturale erat, quod tunc singulos homines obligaret ad vacandum generationi. Unde D. Hieronymus hoc jaculum Joviniani elidens lib. adversus eum, in principio, ait: « Necessesse fuit prius plantare silvam, et crescere, ut esset quod postea posset excidi » (utique status virginum), « simulque consideranda vis verbi, et replete terram: » « nuptiæ terram replent; virginitas paradisum. »

--er

aer.
t.

Secundum etiam antecedentis pars probatur explicando loca, quæ ex veteri lege possunt opponi. Nam in primis illud Deuter. 7: *Non erit apud te sterilis utriusque sexus*, non importat præceptum, sed quandam benedictionem temporalem, ut liquet ex verbis immediate sequentibus, *neque in*

hominibus, neque in gregibus tuis: certum quippe est, quod pecoribus nequit præceptum imponi. Allegatur etiam illud Exod. 23: *Aron erit infacunda, neque sterilis in terra tua.* Sed ista verba non important præceptum, quia nec sterilitas potest prohiberi, nec fecunditas imperari; cum non proveniant ex hominis arbitrio, sed aliunde. Quocirca solum significant temporalem quandam benedictionem, quam Deus conjugibus suam legem observantibus promittebat: quod magis liquet ex verbis immediatis, *Numerum dierum tuorum implebo*, ut significetur utrumque esse Dei beneficium. Denique illud, quod ex cap. 25 Deuter. allegari solet, *Maledicius qui non facit, aut qui non suscitavit semen in Israel*, minime probat. Tum quia prædicta verba non habentur in versione Septuaginta, nec in editione vulgata, licet eadem, aut similia soleant a Patribus referri, ut videre est apud D. Hieronymum. super cap. 56, Isaï. et d. Hier. D. Augusti, lib. 14, contra Faustum, cap. D. Augusti ult. Tum quia eo capite sermo est de suscitando semine fratris defuncti, qui est casus singularis, ob speciale motivum. Imo vero ad hoc non imponitur præceptum fratri viventi, sed jus dabatur viduæ, ut illum invitaret, prius quam alteri nuberet, ut exponit Vasquez disp. cit. cap. 34. Nullum ergo erat præceptum in veteri lege obligans ad nuptias, aut prohibens coelibatum. Quæ resolutio magis firmabitur ex dicendis pro sequenti conclusione.

18. Nec illi contrarius est D. Thom. 3 p. q. 28, art. 4 ad 1, ubi ait: « Dicendum quod quia videbatur esse lege prohibitum non dare operam ad relinquendum semen super terram, ideo non simpliciter, a etc. » Et similia habet in 4, dist. 30, quæst. 2, art. 1, quæstionum. 1 ad 1, el libr. 3, contra gent. cap. 136 in fine. Non, inquam, contradicit D. Thomas: quia illa verba, *videbatur esse lege prohibitum*, non significant præceptum, quod revera esset in lege: sed quod adesse censeretur ex communiori observantium prædictam legem modo, et processu; coinmuniter enim multifaciebant relinquere filios, ita ut vulgares sterilitatem velut quandam maledictionem reputarent. Cæterum S. Doctor nostram, et communem sententiam approbat loco num. 17 cit. cujus aliqua verba ibi dedimus, sed integer textus ita habet: « Medium virtutum accipitur secundum proportionem circumstantiarum ad rationem; et quia

exo ii.

D«"l.

Vasq.

18. Nec illi contrarius est D. Thom. 3 p.

q. 28, art. 4 ad 1, ubi ait: « Dicendum.

« quod quia videbatur esse lege prohibitum

« non dare operam ad relinquendum se-

« men super terram, ideo non simpliciter,

a etc. » Et similia habet in 4, dist. 30,

quæst. 2, art. 1, quæstionum. 1 ad 1, el libr.

3, contra gent. cap. 136 in fine. Non, inquam,

contradicit D. Thomas: quia illa verba, vi-

debatur esse lege prohibitum, non significant

præceptum, quod revera esset in lege: sed

quod adesse censeretur ex communiori ob-

servantium prædictam legem modo, et

processu; coinmuniter enim multifaciebant

relinquere filios, ita ut vulgares sterilita-

tem velut quandam maledictionem reputa-

rent. Cæterum S. Doctor nostram, et com-

munem sententiam approbat loco num. 17

cit. cujus aliqua verba ibi dedimus, sed in-

teger textus ita habet: « Medium virtu-

« tum accipitur secundum proportionem

« circumstantiarum ad rationem; et quia

« tempus est una de circumstantiis, non
 « est inconveniens aliquid esse illicitum
 e uno tempore, quod est licitum, et stu-
 « diosum, si in alio tempore fiat. Et ideo si
 σ in tempore, in quo Deus ad multiplica-
 « tionem generis humani, vel cultus divini
 « insistere volebat operi conjugali, aliquis
 « proprio motu meorruptionem servasset,
 « a crimine non excusaretur. Sed postea
 « facta multiplicatione generis humani, et
 α locupletato satis divino cultu, certe non
 « peccasset virginitatem servans vel in lege
 « Moysis, vel in statu naturæ integra» : nec
 « fecisset contra praeceptum, quia multi-
 l plicatio poterat fieri per alios ; sed supra
 « praeceptum. » Et conformiter ad hanc
 doctrinam in eodem -l, *dist.* 49, *quxst.* 5,
art. 3. *qurstiunc.* | ad 1. affirmat, quod eo
 tempore, in quo populus Dei propagandus
 erat, non erat omnino laudabile abstinere,
 α nec tali proposito speciale præmium
 a redderetur, nisi ex divino processisset
 « instinctu, ut ere litur de Hieremia. et de
 « Helia. quorum conjugia non legun-
 Adhlbita < tur. » Et quod hæc fuerit propria S.
 Ccjio Doctoris sententia, convincitur signo mo-
 foldiur. raliter evidenti, quia fidelissimi D. Thomæ
 discipuli Solus. Medina. Nazarius. Gravina,
 crvîn el a ** nostrdID assertionem docent : quod
 Ferrer, non facerent, si esset contra Angelicum
 Præceptorem. Nec contemnenda est inter-
 pretatio Ferrariensis, qui *loco citato ex lib.*
 3, *contra Gentes*, diversa Divi Thomæ tes-
 timonia conciliat hoc modo : < Responde-
 « tur, quod de tempore magis Moysis du-
 « pliciter loqui possimus, aut scii icet quan-
 « tum ad tempus sequens sufficientem
 « multiplicationem fidelium, aut quantum
 « ad tempus in quo necesse erat multipli-
 cã cari fideles per carnalem generationem,
 e nondum facta sufficienti multiplicatione
 « colentium Deum. Primo modo intelligi-
 α tur. quod dicitur in -l. Sent. Unde ait
 α ibidem, quod fact i multiplicatione colen-
 « tium Deum sufficienti, non peccasset vir-
 ginitatein servans, etiam tempore Moy-
 « sis. Secundo modo intelligitur, quoddid-
 « cilur hoc loco. Unde et hic ait, quod non
 u expediebat ab actu generationis absti-
 « nere, quando necessaria erat multipli-
 « catio generationis propter paucitatem fi-
 « delis populi. ut fuit in veteri Testamento :
 « intellige quantum ad aliquod tempus ve-
 « teris Testamenti. »
 Secunda 19. Dicendum est secundo, aliquos in
 veteri Testamento, sive ante legis Evange-

lie® statum observasse castitatem, et vi-
 xisse in caelibatu. Sic docent omnes fere
 Authores *num.* 17 relati, qui assertionem
 ibi propositam communiter confirmant
 exemplo sanctorum virorum, qui in Testa-
 mento veteri castitatem custodierunt : et de
 Elia, et Hieremia expresse affirmat D. Tho-
 mas, ut vidimus *num. procedenti.* Conclu-Fs^
 sio hæc a fortiori constabit ex infra dicen-
 dis n. 22, nunc vero breviter probatur testi-
 moniis Sanctorum Patrum , et gravium
 Doctorum ; nam D. Hieronym. in *epist. adt*. 11
Eustochium. ait : *Virgo Elias, virgo Eli-^/*
sus, virgines filii Prophetarum. O. Epiphan.
 in *lib. sive sermone Ancoratus*, ait: i Elias
 « erat in virginitate, ut prærogativa virgi-
 « nitatis immortalitatem prædicaret mun-
 « do. » D. Ambros. *lib.* 1, *de Virg.* circaD.Asi
 initium : « Dicet aliquis : Sed etiam Elias
 « nullius corporei coitus fuisse permixtus
 α cupiditatibus invenitur. Ideo ergo curru
 « raptus ad cælum, etc. » D. Joannes Chry-D.Ory
 sostomus *lib. de virginit. cap.* 79, ait:
 Etenim qua re, sodes, ab Angelis diffe-
 rebant Elias, Elisæus, Joannes, germanid.Joh.
 « hi virginitatis amatores? Nulla nisi quod
 « mortali natura erant obstricti. Cætera si
 quis accurate inquirat, nihilo iis deterius
 effectos inveniet. » D. Joannes Damas-pj^i..
 cenus *lib.* 4, *de fide, cap.* inquit : α Elias
 denique ille ignem spirans auriga, ac
 cœlipeta, an non coelibatum amplexus
 est, ejusque virtutem humana conditione
 præstantior evectio comprobavit ? » S.
 Petrus Paschas, in *lib. contra Mauros, num.* SAbB
 2Gl., *pag.* 189, sic : ¶ Quia Elias fuit geni-
 » tus. et non genuit, sed incorruptus, el
 « virgo permansit, levatus fuit in Paradi-
 « sum, etc. » S. Althelmus in *carminibus desAtot-*
laude virginum, ad Maximam Abbatissam,
torn. 8, *Biblioth. SS. PP.* loquens de Elia
 inquit :

Virgo sacer fuerat, fama per secula notus:
Plurima quapropter terris miracula gessit.
Atque arcana Dei verbis oracula prompsit.

Et post pauca ita loquitur de Elisæo :

Sic quoque famosis decoravit secula signis
l irgineo flagrans Heliseus flore Propheta.

Et de eodem Elisæo hymnus ab Eccle-
 sia Romana pro ejus festo approbatus sic®^03-
 habet ;

Eliseus namque virgo plane permanens
Beatis coeli coxquatur Angelis,

Qui pravos cornis motus scivit premere,
El mentem puram Christo novit gerere.

Prolixum nimis foret singula testimonia
 expendere; et ideo salis fuerit vel nomina |
 Patrum recensere apud graves Authores. |
 jw Cornelius a Lapide 3 *Keg. cap.* 17, *vers.* 2,
 * inquit: « Elia perpeluam coluisse virgi-
 < nitatem, consentiunt Patres, scilicet Hie-
 i « ronym. lib. 1, contra Jovinian. et ad
 . Eustochium de custod. virginit. Ambros.
 « libro primo de virginit. Idem asserit
 < Chrysostom, lib. de virgin, tom. 5. S.
 i « Ephrem non uno loco. Virgines quoque,
 < vel cœlibes fuisse Elisæmn, cæterosque
 tas. « Eliæ discipulos, non est dubium. » Sua-
 rez *num.* 17 *relatus*, inquit : « Multi viri
 « sanctissimi in illa lege virginitatem ut
 « meliorem coluerunt, ut de Jeremia, Elia,
 > et aliis testatur Ignatius epistol. ad Phi-
 < ladelph. et de Elia Ambrosius lib. 1, de
 < Virgin, in principio. Quibus adjungit
 < trespueros Damascenus lib.4, cap. 25, ubi
 « eleganter de Danielis corpore dicit, ita
 » fuisse virginitate solidatum, ut bestiarum
 « dentes illi infigi nequiverint. Quod etiam
 . notavit Hieronym. lib. 1, contra Jovi-
 f. nian. qui in prologo super Jeremiam
 I « illum virginibus annumerat . Et de
 1 << Joanne Baptista constat, virginitatem ser-
 « vasse ; et tamen vir eximiae sanctitatis,
 : et perfectionis a Judæis est habitus. Quod
 j i etiam de Jacobo fratre Domini notat Epi-
 < phan. hæres. 30, dicens illo tempore
 < etiam Judæos virginitatem magnificasse.
 i « Adde ex Josepho lib. 13, antiq. cap. 8,
 < et lib. 2, de bello Judaico, Essenos in
 < magna sanctitatis æstimatione inter Ju-
 dæos fuisse, inter alia eo quod perpe-
 « tuam castitatem servarent. Nec Augusti-
 « nus unquam hoc negavit. » His addimus
 tat Tertullian. *lib. de Monogamia, cap.* 8. D.
 'tet Gregorium Magn. *homil.* 29, in *Evang.* S.
 Antiochum *homil.* 21, *de Virgin, in principio*
 tfea tom. 7 *Biblioth.* D. Gregor. Nyssen. *homil.*
 tea ", in *Cantic.* D. Isidorus *lib.* 2 *Officiorum,*
 ££tap. 18, Rabanum *super* 1, *ad Timoth. cap.*
 *α; 23, Cassianum *lib.* 1, *de instit. Monach. cap.*
 ζ*a 1. Gloss. Ordin. in *cap.* 35 *Jerem.* Anasla-
 sium Synait. *lib. question, quxst.* 66, et
 alios plures, ut merito Gaspar Sanchez *lib.*
 3 *Keg. cap.* 17, n. 6, loquens de Magno
 Elia dixerit : *Virginitatem coluisse perpe-*
tuam, communis est veterum Patrum, cons-
tansque sententia.
 20. Et licet nostræ assertionis veritas, cum

ad facium, et historiam pertineat, potius Proba-
 probari debeat fidelium testium dictis (quæ tor ea-
 jam dedimus), quam ingenii discursa ; po-3?^'°.
 test nihilominus motivo satis rationabili,
 el prudenti suaderi. Etenim in antiqua lege
 non erat prohibitum observare castitatem,
 ut *num.* 17 statuimus. Aliunde vero viri
 perfectissimi fide illustrati facile cognos-
 cere potuerunt, vitam cœlibem commodio-
 rem esse ad contemplationem, et intimam
 cum Deo familiaritatem pr® conjugali vita-
 cum hæc afferat plures curas, quæ licet
 honestæ, animum distrahunt a jugi, et pa-
 cifico contemplationis silentio, juxta illud
 Apost. 1, ad Corinth. 7 : « Arolo autem vos
 « sine solitudine esse. Qui sine uxore est, Cor.7.
 α sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo
 u placeat Deo. Qui autem cum uxore est,
 « sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo
 « placeat uxori , et divisus est. » Ergo
 valde credibile apparet, aliquos viros sanc-
 tissimos, præsertim solitudini, et contem-
 plationi deditos, ut fuerunt Elias, et Eli-
 sæus, et eorum discipuli (de quibus loquitur
 Apostol. ad Hebr. 11 : << Circuierunt inAd^Heb.
 « melotis, in pellibus caprinis, egentes,
 « angustiat, afflicti, quibus dignus non erat
 « mundus, in solitudinibus errantes, in
 « montibus, et speluncis, et in cavernis
 « terræ), » vitam continentem duxisse, et
 perpeluam coluisse castitatem. Præsertim
 cum Scriptura nullibi significet eorum con-
 jugia, sed magis conversationem ab uxori-
 bus remotam.
 Confirmatur exemplo Sibyllarum, quæ Robo-
 studium contemplationis, et futurarum re- ra'ttr'
 rum notitiam conjunxerunt cum virginita-
 tis flore, ut merito D. Hieronym. *lib.* 1, D. Hier.
contra Jovinian. c. 26, dixerit : *Quarum in-*
signe virginitas est, et virginitatis præmium
divinatio. Non enim se existimarunt tam
 sublimibus præensionibus idoneas, nisi a
 conjugali solitudine. ac maritali subjec-
 tione animas, et corpora subducendo. Cum
 ergo viri illi sanctissimi sacratori contem-
 plationi se dicaverint, et sublimiori fidei
 radio respersi fuerint, credibile valde est,
 quod similem, hoc est omnino casiam du-
 xerint vitam.
 21. Dicendum est tertio, licitum fuisse Tertia
 ante evangelic® legis statum vovere casti-
 tatem, et virginitatis propositum voto fir-
 mare. Hanc conclusionem docent omnes
 Authores *num.* 22 referendi, et ex aliis
 Vasquez *ubi supra, c.* 2, *num.* 15, ubi ait : Vasq.
 « Pro certo habeo, nullum fuisse in lege

« veteri præceptum dandi operam filiorum
a generationi ; quinimo laudabilius fuisse,
« sicut nunc etiam est, castitatem, et vir-
« ginitatem colere, et Deo dicare. » Proba-
roentnmJur facile ex dictis : nam in lege veteri
licitum erat ducere vitam ccelibem, nec
ullo præcepto obligabantur homines ad
matrimonium, ut in prima assertione sta-
tuimus ; aliunde vero viri quidam sanctis-
simi cognoverunt studium castitatis esse
bonum melius, quam matrimonium, ut
constat ex secunda conclusione ; ergo in
lege veteri licitum erat emittere votum
castitatis. Suadetur consequentia, quia lici-
tum est in aliquo statu vovere illud, quod
in tali statu non prohibetur, sed licet, ap-
paretque majus bonum, sicut in præsentī
statu licitum est vovere castitatem, quia in
hoc statu est licita, et melior quam ma-
trimonium.

Confirmatur primo ex Scriptura, quæ
mauo rriiu. supponit hoc castitatis votum fuisse eo tem-
pore licitum, quidquid sit, an ab aliquibus
Xam.6. factum fuerit ; nam Num. 6, dicitur : Fir,
sive mulier, cum fecerint votum, ut sanctifi-
centur, et se voluerint Domino consecrare.
Quo loco materiam voti fuisse castitatem,
haud obscure constat ex translatione Sep-
tuaginta, secundum correctionem Sixtinam,
quæ sic habet : Fir, aut mulier quicumque
magnum voverit votum purificandi purita-
tem Domino. Ubi Augustinus Eugubinnus in
August. recognit. veteris Testam, ad Hebraic, verit.
SD ' num. 6, observat, vovere votum purificandi
puritatem Domino, idem valere, ac vovere
castitatem Domino. Et in hoc sensu D.
Joannes Damaseen. lib. 4, de fide, cap. 25,
dixit : zln non denique lex ingens votum cas-
titatem muncupavit ? Licitum ergo erat in
ea lege castitatem Deo promittere.

s^Lan' Confirmatur secundo, et luculenter ex
Abulen. Abulensi in cap. 30 Numer. quxst. 21, ubi
aperte tradit, mulieres veteris Testamen-
ti, quæ erant sui juris, potuisse vovere
continentiam perpetuam. Et deinde quxst-
tione sequenti, ait : « Quaeretur amplius
« an ista puella in veteri Testamento pos-
« set vovere observare virginitatem, cum
« esset in patris potestate ? Respondendum
U est, non esse dubium, quod possit vove-
« re : sed an votum teneret, si pater sciret,
a et repugnaret, est difficultas. Non enim
a erat aliquid illicitum virginitas in veteri
« Testamento, cum aliqui viri, et fœminæ
a eam observarent, ut supra declaratum
a est. Dicet aliquis, quod puellæ poterant

I « vovere virginitatem tunc etiam invitis
I « parentibus. Respondeo hoc nou stare, j
Quod probat, et statim subdit : < Ideo dis-
« tinguendum est, quia cum puellis sic
« emitterent votum virginitatis, aut pater
a sciebat, aut non. Si autem nesciret, te-
a nebantur puellæ semper observare vo-
a tum, quousque patres scirent, et repu-
gnarent ; et si contrairent, habebantur
a tanquam violatrices votorum. Si autem
o pater cognovisset votum, aut repugnabat,
a aut non. Si non repugnabat, tenebantur
puella? observare votum, et erat jam
a simpliciter validum, nec poterat pater
« postea contraire, etc. » Quam resolutio-
nem colligit Abulensis ex Scripturæ vete-
ris Testamenti legibus, et principiis, px
quibus proinde constat non fuisse eo tem-
pore illicitum vovere Deo castitatem. Vi-
deamus jam, utrum aliqui eo tempore hoc
votum fecerint, quod est principale punc-
tum præsentis dubii.

§ II.

Resolutio præcipuæ difficultatis.

22. Dicendum est quarto, aliquos in Ec-
clesia ante legis Evangelicætempusemissis'?!*
votum castitatis. Hanc assertionem docent
Abulensis, Sotus, Chassanæus, JodocuiAiu-
Clictovæus, Trithemius, Carthagera, Gra-
vina, Vincentius Baronius, Petrus Valder-
» rama, Tenas, Boulduc, Camartus, Honu-c-x
phrius Saltus, Joannes Costerus, Joannes*^
Suarez, Saliarius, Josephus de Siguenza.Gnré-
Ferdinandus Vellosoillo, Claudius Espen-i-a.
ceus, Alphonsus Mendoza, et alii plures,
quorum loca, et formalia verba infra da-
bimus, et præcipue num. 31. Eandem as-ci-»,
sersionem tuentur communiter Doctores@^
nostri Ordinis, ut superfluum sit eos in ta-
particulari referre. Videantur tamen Joan- »
nes Hierosolym. in lib. de institutione
Monach. cap. 34. Thomas Waldensis de Sa- svjù. I
crament, tom. 2, tit. 9, cap. 89, et 90, Mi-J^"
chael Munoz, in propugn. Elix, lib. 2, ti-ffrf
tulo 1, cap. 2, articulo 5, Sylveira tom. 1,tW.]
in Evangel, lib. 2, cap. 2, quxstione 10,el '^
opuscul.3, resolutione 3, quxstione 8,
sequent. Lezana tom. 1 Annal, in appara- Joi
tu, cap. 4, num. 28, Thomas Aquinas de^^
Patriarcham Elix, part. 3, sect. 3, Francis-*^
eus Bonæ spei de Conceptione Virginis, dis-
putatione. 3, Wastelius libro primo F»Wi-
ciarum, sect. 5, articulo 3, Thomas a Jesu
super

suiter Regulum Carmclitarum, prima parle,
cap. 2, Franciscus a Sancta Maria in His-
toria Prophetica, per lotam, el in Apologia,
proposil. 1, Antonius a Spiritu sancto in
tractatu de Primatu Elix, a num. 60, et
alii, quos per totam disputationem refere-
mus.

lilj Potest hæc assertio probari ratione de-
sumpta ex hactenus dictis; quoniam aliqui
viri sanctissimi in veleri Testamento ob-
servarunt perpetuam casti talem : ergo illam
observarunt ex voto. Antecedens constat
ex dictis num. 19. Consequentia autem
(quæ ex vi formæ non nullum videtur ur-
gere), probatur efficaciter juxta subjectam
materiam; nam ideo viri illi sanctissimi
observarunt perpetuam castitatem, quia
cognoverunt eam in tali lege esse licitam,
et majus bonum, quam matrimonium : at-
qui etiam cognoverunt licitum esse votum
castitatis, ut liquet ex dictis num 21, co-
gnoverunt etiam opus ex voto factum esse
majoris perfectionis, et meriti quam si
absque voto fieret ; et propterea frequenter
emittebant vota circa alias materias, ut
ostendimus num. 13. Ergo non utcumque
observarunt castitatem, sed voto ad ejus
custodiam se ligaverunt. Quo discursu uti-
tur Ovand. Doctor Ordinis Seraphici in 4,
dist. 3, prop. 8, ubi ait : « Notum erat Ju-
l dæis, tam ex lege, quam ex Prophetis,
« tam exemplo Jacob Genes. 28, quam
« multorum, quod vota Deo placebant, et
quod idem opus factum ex voto erat lau-
dabilius, utpote procedens ex voluntate
« magis firmata in bono. Notum etiam
f erat eis, Deo placere virginitatem, et
G castitatem, alioquin non illam servas-
« sent. Imo ex Isaia 56, habetur laus eu-
« nuchorum supra conjugatos, eorum vi-
< delictet, qui se castraverunt voluntate
« sua propter regnum coelorum : non dicat
eunuchus, etc. Et Sapient. 3 : Felix spado,
« qui non operatus est per manus suas
ti iniquitatem; dabitur enim ei fidei do-
er num, etc. Quare igitur ante adventum
a Messia? non se conformarent per votum
etiam illis, qui castitatem, et virginita-
« tem servaturi erant post Messiam ? »
h.Cosi Eodem modo discurrit Franciscus Costerus
sacra? Societatis Jesu super Evang. in Do-
minic. 1, post Nativit. ubi hæc habet :
u Sciebant ex lege vidualem pudicitiam
« esse Deo admodum gratam, intelligebant
< quoque opus pium ex volo factum longe
« melius esse, Deoque magis placere, quam

a si illud sino voto fieret : et hoc sciebant
u viduæ veteris Testamenti, et pudicitiam
a suam vovebant Deo, ut tota? illius es-
a sent. »

Confirmatur, quia licet absolute non re- conflr-
pugnet observare perpetuam castitatem mali0
absque voto, nihilominus connaturalius
est, quod qui castitatem perpetuam obser-
vare statuunt, ad id se voto obligent; quippe
ad hujusmodi continuam observantiam re-
quiritur voluntas satis firmata, et quasi
immobilis facta circa tale bonum ; et hæc
firmitas, ubi non adest allerius legis obli-
gatio, est per votum, ut declarat D. Th. inn. Tbo.
2, 2, quxst. 88, art. 4, et opusc. 18, cap. 12.D,Aog'
Unde D. Augustin, epist. ad Armentarium,
de votis agens inquit : Felix necessitas qux
te ad meliora compellit. De quo plura dixi-
mus tract, prxcd. disp. 5, a num. 170.
Atqui viri aliqui sanctissimi in veteri Tes-
tamento observarunt perpetuam castitatem,
idque non fortuito, aut præter intentionem,
sed quia illam sedulo elegerunt tanquam
majus bonum, unde a Sanctis Patribus
plurimum laudari meruerunt, ut num. 19
vidimus. Ergo voto se adstrinxerunt ad
castitatem observandam. Probatur conse-
quentia, quia in hominum gestis credendum
est, illum modum observatum fuisse, qui
in talibus factis, per se loquendo, connatu-
raliter, et communiter intervenire solet ;
oppositum enim esset divinare, et supra
historias sentire.

23. Urgetur exemplo desumpto ex Suarez Bobo-
tom. 2, in 3 p. disp. 24, sect. 6, ubi cumcx''^O
communi sententia statuit D. Joannem^H^t.
Baptistam fuisse virginem, et deinde sub-
dit : « Quæret vero fortasse aliquis, an
« Joannes non solum virgo fuerit, sed etiam
a virginitatem suam Deo voto consecrave-
a rit? De hoc nihil invenio a veteribus
« scriptum ; satis tamen pie, et probabili-
a ter affirmare possumus: quoniam ab in-
« fantia se totum Deo consecravit, vitamque
a ccelibem ac solitariam perpetuo agere de-
a crevit : ergo verisimile est hoc suum pro-
a positura voto firmasse, ut immobilius
a esset, et Deo gratius. Neque id omnino
a intactum Patres reliquerunt, sol indi-
« cant potius, cum dicunt Joanuem mo-
a nasticam vitam egisse, ac monachorum
a principem fuisse. » Hæc prudentissime
Suarez: quæ possunt Eliæ, Eliseo, aliisque
viris perfectissimis veteris Testamenti, de
quibus num. 19, in hunc modum applicari,
satis pie, et probabiliter affirmamus D.

Joannem virginitatem suam Deo voto consecrasse, quia se lotum Deo consecravit, et vitam cœlibem. et solitariam agere decrevit, et quia Patres dicunt, Joannem monasticam vitam egisse, ac monachorum principem fuisse : sed Elias v. g. eodem proportionabili modo se habuit ac B. Joannes, siquidem se totum Deo consecravit, et vitam cœlibem. et solitariam egit ; et Patres dicunt Eliam monasticam duxisse vitam, fuisseque monachorum principem : ergo satis pie, et probabiliter affirmamus, Eliam virginitatem suam Deo voto consecrasse. Minor partira constat ex dictis *num.* 19, sed fusius constabit ex dicendis a *num.* 88. Modo satis sit audire D. P. Chrvs. *serm.* 88, ubi ait: † Joannes ergo Eliæ venit in spiritu, et in ejus virtute graditur, qui totum victu, vestitu, honore, castitate, « abstinentia et omnibus Eliam virtutibus « représentai. « D. Isidor. *lib.* 2, *de orig. offic.* c. 15, ubi ait : › Hujus propositi » (nempe vitæ monastieæ) « princeps Elias, « et discipulus ejus Eliseus fuerunt, sive alii Propheta», qui habitabant in solitudine, urbibusque relictis faciebant sibi casulas prope fluenta Jordanis. Hujus deinde propositi Joannes author extilit, etc. ʏ D. Bonavent. *in cap.* I, *Luc.* inquit : « Propter nimiam conformitatem a Joannes dicitur Elias, n Et Cornelius a Lapide *super Malach. cap.* 4, *vers.* 5, ait : « Constat simillimos in officio, zelo, prsecdicatione, sanctitate fuisse, et fore Eliam, c et Joannem, quocirca unus sortitur nomē alterius, n Sicut ergo ex modo vendi D. Joannis salis pie et prudenter colligitur, eum coluisse virginitatem, non utcumque, sed ex voto : ita satis pie. et probabiliter idem affirmamus de Magno Elia.

Nec videmus, quam convenientem rationem disparitatis inter Joannem , et Eliam potuerit Suarez invenire, nisi quod Joannis votum supposuit tempore B. Virginem vovisse castitatem, et consequenter ex eo, quod Joanni tribuamus hoc votum, nihil B. Virgini deperii de primatu. Quod aliter contingeret, si Elias in veteri Testamento castitatem vovisset ; tunc quippe B. Virgo non prima istud votum nuncupasset.

Sed hanc disparitatem infirmare nos docuit ipse Suarez *eodem torn. disp.* 6, *sed.* 3, ubi propositis testimoniis gravium Doctorum, qui dicunt aliquos ante B. Virginem vovisse castitatem, ait : « Ad has objectio-

nes nihil habeo quod respondeam, nisi sa « rem hanc esse incertam, et non admodum « ad Deiparæ laudes perlinere. Quod enim « ipsa perfectum votum virginitatis emisedit, ad perfectionem ejus pertinet; quod « vero ante ipsam nullus hoc fecerit, ad ff ejus commendationem non admodum re- a fert. » Sicut ad Deiparæ laudes pertinet, quod Deum ex perfectissima charitate dilexerit ; sed quod nemo ante illam Deum dilexerit ex charitate. ad Virginis commendationem non refert : certum quippe est, plures ante B. Virginis tempus Deum ex charitate dilexisse, ut constat ex dictis n. 5. Sed difficultatem hic tactam operosius diluemus n. 35.

§ ni.

Eadem resolutio fundatur in -"criptura.

24. Licet motivum proxime propositum Just inefficax non sit, sed declaret votum castitatis non repugnasse in antiqua lege;quia tamen aliquis dicet rem, quam discutimus, historialem esse, et ad factum pertinere, firmandamque proinde esse non tam discursu. quam testimoniis; idcirco oportet huic probationis generi insistere. Probatur ergo conclusio ex Isai. *cap.* 56, ubi dicitur :6a|q. « Non dicat eunuchus. Ecce ego lignum A aridum. Quia hæc dicit Dominus eunuchis : Qui custodierint sabbata mea. et elegerint quæ ego volui, et tenuerint foedus meum, dabo eis in domo mea, et in muris meis locum, etc. » Pro cujus textus intelligentia observandum est primo, sermonem in eo loco esse de eunuchis spiritualibus. ut docent D. Hieronym. et D. Cy-a« ritius ad eundem locum, D. Basilii *lib. vera virginis.* D. Ambros. *in exhortai, ad^ virg.* D. August, *lib.* 4, *contra Faustum, cap. ull.* et communiter alii Patres, et graves Interpretes. Unde Bellarmin. *lib. de nach. cap.* 9, referens interpretationem Petri Martyris, qui locum detorquebat ad veros eunuchos, qui infelices reputabantur apud Judæos ob defectum prolis, subdit : « Sed hæc expositio facile refelli potest. « Primo quia contraria est antiquis, sanctissimis, ac doctissimis Patribus, Basilio, « Cyrillo, Ambrosio, Hieronymo. Aogus- « tino, Gregorio, quibus in re dubia multo « tutius credi potest, quam uni apostata». « qui mavult Rabinos Judæorum, quam « sanctos Patres Ecclesiæ sequi. »

Deinde

Deinde observa, quod ut quis dicatur spiritualis eunuchus, non sufficit quod castitatem observet, sed requiritur, quod volo se obliget ad castitatem servandam. Ut enim ipse Bellarminus *eodem lib. cap.* 23, expendens verba Christi Domini Matth. 19 : ‹ Sunt eunuchi qui se castraverunt propter a regnum cœlorum, n optime ponderat : « Ipsa eunuchorum appellatio perspicue « indicat votum ; non enim est eunuchus, « qui solum continet, sed qui non potest « non continere. » Quæ necessitas, et impotentia in eunuchis spiritualibus non est per naturæ vilium, sed per voti obligationem.

Ex his firmatur assertio in hunc modum; nam Deus in veteri Testamento promittit premium eunuchis spiritualibus, ut constat ex loco citato Isaïæ, et Patrum expositione : erant ergo in veteri Testamento aliqui spirituales eunuchi; sed ut quis dicatur eunuchus spiritualis, requiritur quod observet castitatem ex voto, ut proxime prænotavimus : ergo aliqui in veteri Testamento castitatem ex voto observarunt, atque ideo fecerunt votum illius. Idemque argumentum formari potest ex verbis Sapient, cap. 3 : « Felix spado, qui non operatus est per s manus suas iniquitatem, nec cogitavit « contra Deum nequissima ; dabitur enim « ei fidei donum electum, etc. » Nam eandem vim, ac significationem habent, ac lo- »Sr. eus Isaïæ, ut observant D. Hieronvm. Isai. »n. 56, Bellarmin. ubi supra, cap. 9, et alii.

25. Respondebis, quod licet prædictæ loquutiones in Scriptura Testamenti veteris inveniantur ; nihilominus earum sensus non est referendus ad personas veleris Testamenti, sed novi, ad homines videlicet, qui in lege Evangelica emittunt votum castitatis; his enim recte adaptantur verba Christi Domini proxime relata, et de eis loquuntur Sapiens, et Isaïas.

Sed hanc responsionem (quæ alias volaniaria est, et petit principium), valide evertunt testimonia allegata. Unde antiquissimus Tertullianus in *libr. de Monng.* cap. 8, affirmat Christum habuisse Moysem, et Eliam suæ transfigurationis comites ob castitatis insignia. *Moysem*, inquit, *et Eliam secum mavult, alterum* (nempe Moysem) *monogamum, alterum* (videlicet Eliam) *xpafanm.* Observatque ejus Scholiastes Pamelias *ad cap.* 9, *de cultu fæmin. el ad cap.* 6, *lib.* 1, *ad uxorem*, quod « qui se spadonatu adsignant, eosdem voluntarios spadones

« nuncupat. Quod ad votum continentie « haud dubie pertinet virorum. » D. Epiphani. *lib.* 2, *hxresiW*, ait: « Elias, et Eli- D. Epip. « seus, el Joannes, qui per magnam hanc « formam imitationis Angelorum, recte « secundum Evangelicam Domini ordinationem seipsos propter regnum Dei castraverunt. » De S. Ephrem inquit Salianus/o/n. 4, anno 3123. « S. Ephrem Syrus « Eliam, et Eliseum,et Apostolum Paulum « in eorum numero recenset, qui se castraverunt propter regnum Dei. » D. Anastasius Synaita in *quxslionib. sacrxd.* Anas. *Scriptura, quxst.* 66, ait: a Eunuchi qui se siDait a castraverunt propter regnum cœlorum, « hi sunt præclari Apostoli, atque deinceps « fuerunt virgines, et monachi, Joannes « quidem, et Jacobus filii Zebedæi, et post « illos quot millia monasticam vitam agentia, sicut Elias, et Daniel in veteri Testamento. » Joannes Hierosolym. *lib.* cfejamnes. *instit. monac. cap.* M, agens de filiis Prophetarum, ait: « Seipsos Deo per virginitatem perpetuam sponte dedicantes, castraverunt prorsus venereis voluptatibus a suas mentes. » Ergo juxta horum Patrum sententiam fuerunt in veteri Testamento aliqui eunuchi spirituales, quibus proinde verba Isaïæ, et Sapientis optime adaptantur, unde non sunt limitanda ad solos novi Testamenti eunuchos, sed omnes comprehendunt in quolibet fuerint statu.

Confirmatur, quia de illis eunuchis lo-Bobora- quitur Isaïas, quos Christus Dominus laudat illis verbis : « Sunt eunuchi qui se castamentum. « traverunt propter regnum coelorum; » ut observat D. Basilii *in lib. de vera inn/i-D. Basii. nil. prope finem*, et D. August, *lib. de sanciaD'Aug' virginis/, cap.* 24, esseque communem Patrum sententiam, affirmat Michael de Me-Michaël *dina de sacror, homin. continentia, lib.* 3, 3Jejjûna *cap.* 32. Sed verba Christi significant, ex-primuntque aliquos tempore antecedenti se spiritualiter castrasse; hanc enim vim habet illud verbum de præterilo *castraverunt*: ergo tempore antecedenti dabantur aliqui spirituales eunuchi, et hos proinde comprehendunt etiam verba relata Isaïæ. Quod recte observavit Salianus *torn.* 3, satiau. anno 3031, *schol.* 1. ubi ait: « Addetur Do- « minus non de re tantum futura, sed jam a usitata loqui ; nam octingentis, et amplius annis dixerat Isaïas 56 : Non dicat a eunuchus, etc. »

26. Nec satisfacit, si iterum respondeas,

AU^t evasio. cum nomen eunuchi refertur ad personas veteris Testamenti, solum denotat eas observasse castitatem, non vero ex voto ; quia illud primum sufficit, ut aliquo modo appellentur eunuchi. Non, inquam, hoc satisfacit. Tum quia est responsio voluntaria, et petit principium. Tum etiam, quia eunuchus non est qui continet, sed qui non potest non continere, ut supra vidimus ex Bellarmino ; quæ impotentia in spiritualibus eunuchis provenit ex voto, quo se abdicant potestate contrahendi : cum ergo Patres dicant aliquos homines veteris Testamenti fuisse spirituales eunuchos, palam sequitur, quod senserint eosdem fuisse castos ex veto. Tum praeterea, quia Patres eodem modo dicunt Eliam, et Elisæum fuisse eunuchos, quo id affirmant de quibusdam Apostolis, ut liquet ex testimoniis relatis : sed certum est, illos Apostolos observasse castitatem ex voto : ergo idem dicendum est de Elia, et Elisæo. Tum denique, nam Bellarminus, et alii, qui controversias contra haereticos scribunt, inde probant votum castitatis in lege Evangelica esse licitum, et laudabile, quia Apostoli illud observarunt; inde vero evincunt Apostolos prædictum votum fecisse, quia sacri Doctores illos appellant *eunuchos* : cum ergo eisdem locis, ipsissimisque verbis appellent eunuchos non solum Apostolos, sed etiam Eliam, et Elisæum, et quosdam alios veteris Testamenti ; sequi'ur vel istos emisisse castitatis votum, quod intendimus ; vel argumentum contra haereticos formatum nullius esse momenti. Nam si non obstante, quod Patres dicant Eliam, et Elisæum fuisse eunuchos, eorum verba detorquentur ad solam voluntariam observantiam castitatis absque voto; eadem licentia (quam facile arripient), utentur haeretici, ut dicant Apostolos observasse quidem castitatem, sed sine volo, et in hoc sensu appellari eunuchos. Et si ita dicant, qualiter qui hanc vocem viris veteris Testamenti a Patribus applicatam impropriant, convincent haereticos illam in Apostolis impropriantes? Protegentur quippe eadem responsione.

Exoenditar SDoct” 27. Denique post Patres relatos audiamus alios Doctores graves, qui doctrinam hactenus traditam sua autoritate confirmant.

nm judicium. Robert. Robertas Parisiensis Doctor, et Præsul Arboricensis, *lorn. 1, de tuendo sacro cælibatU'pag. nobis 31*, relatis verbis Christi Domini, *Sunt eunuchi, etc.* subdit : « Eu-

nuchismus iste necessitatem dicit, non naturæ, sed obligationis. Hos nimirum Evangelic® legis eunuchos Evangelicus et ipse Propheta Isaias futuros prænu- ciavit 56 cap. inquires : Non dicat eunuchus, etc. Quibus verbis, si quibus aliis, designantur castitatem suam Deo devotum apud Deum reposita præmia. » Et post pauca ; « Nec suis eunuchis caruit veterum Patrum prisca ætas, alioqui conjugio, et proli suscipiendæ intentæ. » Et deinde : « Huic catalogo adseribendi sunt Elias, et Elisæus, etiamsi rumpan- tur ilia stupidio Joviniano. Joannes etiam Baptista in sua virginitate perduravit, quem Christus Dominus venisse asserit in spiritu, et virtute Eli®; sed neque dissimili corporis integritate, ac puritate. Hic autem nemo dubitaverit, innu- merum Prophetarum chorum, sub Elia», atque Elisaei signis, abjecta re uxoria, et familiaribus curis, imo nec eis vel de limine salutatis, cœlibatum diligentissime coluisse, cum Joannes Baptista fuerit Eliæ quoddam vivum simulacrum, Elisaeus vero sever® semper abstinentiæ antesignanus fuerit. »

Claudius Espenceus *lib. 1, de continent. Chtl cap. I, pag. nobis 9*, docet tempore legis script® nedum licitam, sed laudabilem, Deoque acceptam fuisse virginitatem. Quod confirmat exemplis, additque : *Et plerique alii in Judaismo Propheta: beatissimi, spirituales eunuchi.*

Franciscus Somnius *de consens. EcangJtSz cap. 5*, probat non dari eunuchos spirituales, de quibus loquutus est Christus, absque castitatis voto, et addit : « Dicens autem Salvator : Non omnes capiunt, sermone particulari innuit aliquos capere : sicut bene apprehenderunt verbum istud Elisæus, Josue, Joannes Baptista, etc. »

Ludovicus Ballester Societatis Jesu *Anamatogr. parte prima, anno 3 Begni Joachim, fol. nobis 430*, ait : «Fuisse autem Daniele eunuchum ex illo genere, do quibus ait Christus Matth. 19: Et sunt eunuchi, qui se castraverunt propter regnum cælorum. non est dubitandum. Qui enim se castrant propter regnum cælorum, illi dicuntur, qui a libidinibus abstinent, et concupiscentia carnis, ac si castrati essent revera. Talem autem eunuchum Daniele esse, omnium constat confessione. »

Denique Suarez, licet nostræ assertioni ss» contrarius

contrarius, recognoscit eam non leviter fundari in loco citato Isai®;sic enim *torn. 3, di relig. lib. 2, cap. 1, num. 2*, ait : « Jam vero de tempore legis script® habemus adid asserendum » (nempe tunc fuisse castitatis votum), « magnum in Scripturis fundamentum ; nam per Isaiam 56 Dominus eunuchos consolatur, eisque promittit nomen sempiternum, quod non peribit. Eunuchi autem ibi non corporaliter, sed spiritualiter intelligendi sunt, etc. » Addit idem Suarez *wi eo tom. lib. 9, c. 1, num. 16*, hæc : « Non i dicitur autem juxta propriam, et intentam analogiam illius metaphoræ cas- (rare ille, qui tantum abstinere a venereis, vel matrimonio, si semper ad id retinet) potestatem, et liberam voluntatem ; sed ille qui quantum moraliter potest, fitim- potens ad humanam generationem. » Cum ergo aliqui in veteri Testamento fuerint spirituales eunuchi, ut constat ex dictis ; sequitur ipsos non tantum abstinuisse a venereis, sed quantum moraliter potest, se fecisse impotentes ad humanam generationem, atque ideo emisisse votum castitatis.

§ IV.

Eadem assertio firmatur in Essenis.

ta- 28. Esseni, sive Assidae, fuerunt apud Judaeos homines quidam sacratoris vitæ, g perfectionis justitiæ, et singularis instituti, k- Eorum origo non plane constat, et de ea circumferuntur variae sententiae, quas docte expendit Lezana *tom. 1, anno mundi 3545*. Quod vero maxime floruerint post Eliam, J^et Elisæum, eorumque instituta sectati fuerint, tradunt frequentius Authores. Sic Geo- ao. nebrardus *lib. 1 Chronograph*, ad annum mundi 4272 : « Elisæus, inquit, miris, et inusitatis operibus insignis construxit cellas prophetis in Jerichuntis solitudine, l manavit institutum, et loci religio ad pos- teros, fuitque desertum hoc usque ad Epi- i gaddi ab Essenis habitatum hominibus continentiae incredibilis. » Similia scribit ttr. Jacobus Zeglerus in descriptione Palaestinae, in monte Adumim, *pagina 38* : « In hujus, inquit, solitudinis parte sedit Eliahu Propheta, et Eliasah construxit t cellas prophetis. Manavit institutum, et loci religio ad posteros, fuitque desertum hoc usque ad Engaddi habitatum ab Es- senis hominibus incredibilis continentiae.»

Et Adrianus Adrianus Societatis Jesu *lib. Adrian. de orig. Monasticos, cap. 2*, ait : « Judaeo-Adrian- rum meliores Eliae, atque Elisaei disci- puli Esseni appellati sunt, atque e vicinioribus Engaddi locis totam pervaserunt Ægyptum, quæ Schiti appellatur, sanctaque sua conversatione victoriam adepti sunt Evangelic® veritatis, haud dubium post Martyres ipsi Christianorum spirituales milites. ipsorumque fortissimi. Unde liquet, hos Essenos, vel Hessenos, a ipsos esse filios Prophetarum, de quibus cap. anteced. dictum est; qui quidem diversis in locis temporum decursu admodum multiplicati usque ad Christi Domini tempora in prima sua institutione, vitæque spiritualis amplexu multis annorum centuriis constantissime perstiterunt, ut infra adhuc liquebit. » Joannes Joan Carthageria Ordinis Seraphici, *lib. 17, ho- Canti. mil. 2, object. 8*, inquit : « Necessario fatendum erit Essenos, etiam ab Elia, et Elisæo, sive filiis Prophetarum eorum successoribus promanasse. Quod præterea nominis demonstrat etymologia, nempe Essenos ab Elisæo fuisse dictos, quasi Elisenos. Quod ibi probat, et addit : a Quæ denominatio placuit etiam doctissimo Henrico Enriquez nostri temporis Authori gravi, ac perdocto, » in *2 torn, lib. 12, cap. 5, in glossa, littera B*. Sed majorem Essenorum notitiam dabimus n. 61, 66 et 85.

Porro praedictos Essenos ante adventum Christi Domini observasse castitatem, et vitam absque uxoribus duxisse, tradunt relati Authores, et alii plures. Audiamus Vasquez, qui rem bene attigit *torn. 2, in 3 part, disput. 124, cap. 3* (cui titulus, *Apud Jud-xos Virginitas in magno honore habitata est*), *num. 41*, ubi ait : « Ex ipsis vero Judaeis, et Gentilibus habemus hujus rei praeclarum testimonium; nam Josephus (lib. 2 de bello Judaico, cap. 7, et lib. 18 antiquitatum Judaicarum, cap. 2, Plinius lib. 5 histori® naturalis, c. 17, et Solinus cap. 36 memoriae prodiderunt, Essenos absque foeminis, atque omni venere abdicata, in communi societate, non quidem cum ignominia, el infamia, aut tanquam legis transgressores, sed summa cum laude vixisse; cum in Evangelio multa contra Phariseos, qui erant alterius sectae, contra Essenos tamen nihil scriptum inveniamus. Et quanvis Cardinalis Baronius tom. 1 annal, sub anno

Esseni observabant castitatem.

Vasq.

Nota.

« 64 Christi, non longe a principio, contra c Scriptores Gentiles contendat hanc sec- a tam Essenorum non fuisse antiquissi- « mam apud Judæos, et forsā, si posset, a hoc genus vivendi solis Christianis post « Christum reservaret; tamen autoritate a Joseph! convictus non potuit negare eos a ante Christum vixisse, et ita in apparatu annalium, horum exemplo probat virginitatem, et castitatem tempore legis antiquæ non vetitam fuisse, sed in magno honore. »

Formu- 29. Ex his, quæ communia sunt apud ratio, graves Authores, roboratur satis urgenter assertio nostra : quoniam non alia via constat Essenos ante Christi Domini adventum coluisse castitatem, nisi ex testimonio veterum Scriptorum, Josephi, Plinii, et Solini: atqui hujusmodi Scriptores, qui referunt Essenos coluisse castitatem, satis aperte significant prædictos se voto obligasse ad castitatem observandam: ergo eadem certitudine historiali, qua affirmatur Essenos castitatem coluisse, tenendum est, quod eam ex voto observaverint. Major liquet, quia nec Baronius, nec Vasquez, nec alius quis ex Authoribus nostri, et præcedentis sæculi potest affirmare. Essenos duxisse vitam castam, quia id viderit, cum plurium annorum intervallo ab ipsis exulet : affirmat autem, et quidem prudentissime in fide veterum Scriptorum, qui vel Essenos viderunt, vel eorum tempora proxime attigerunt; nam hujusmodi testibus omnis recta ratio dictat fidem in re historiali deberi, ut in limine hujus disputationis observavimus. Consequentia vero etiam constat, quoniam nulla est ratio, ut prædictis testibus fidem adhibeamus in uno, et non in alio, cum sint ejusdem auctoritatis, et utrumque eodem tenore affirmant. Imo vero dum eorum autoritas in aliquo nutaret, pessum iret in omnibus. Unde vel non est credendum illis affirmantibus Essenos coluisse castitatem, vel credendum est illis asserentibus Essenos observasse castitatem ex voto. Si ergo primum illud ex eorum testimonio admittitur, cur non hoc posterius? Minor denique, in qua poterat esse difficultas, demonstratur; nam Josephus (cui potissimum in hac causa credere videtur Baronius) *lib. 2, de bello Judaico, c. "*, refert proprium Essenorum institutum, et inter alia : « Continentiam vero servare, « neque cupiditati succumbere, virtutem « maximam ducerent. Itaque nuptias qui-

« dem fastidiunt, etc. » Deinde refert nullum ad hoc institutum admitti, nisi juramento se obliget ad illud observandum. Cumque dignus, inquit, apparuerit, tunc « demum in consortium assumitur. Prius a vero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adjurat, se a primum colere Deum, etc. » Et infra: a His quidem execrationibus explorant, el « quasi præmuniunt accedentes. » Et inferius : « Illis quidem sacramentis', ac ritibus obligatus, etc. » Unde Cedrenus in *compend. histor. in Claudio Imperat.* verba, et mentem Josephi oratione cingens, ait: « Jurant huic divinæ religioni unice usque « ad sanguinem pie, ac reverenter operam « navaturos. » Constat autem quod juramentum super castitatem cadens æquivalet ejus voto, imo est votum juratum observandi castitatem, ut tradit Sanch. *lib. 3, soi cap. 9, n. 11, et c. 13, n. 1.* Ergo si Josepho creditur, constat Essenos observasse castitatem, non utcumque, sed ex voto.

Confirmatur primo ex Solino *cap. 36^h; r hist.* qui de eorum Essenorum instituto is? agens affirmat : « Nullus admittitur, nisi « quem castitatis fides, et innocentia meri- « tum prosequatur. » Quibus verbis apertissime significavit castitatis votum; nam castitatis fides idem valet, ac votum castitatis; juxta illud Apost. ad Rom. 3 : « Num- « quid incredulitas eorum fidem Dei eva- « cuavit?» Hoc est, promissionem Abrahamæ factam. Et in hoc eodem sensu inquit AposL 1, ad Timoth. cap. 5 : « Adolescenti- « ores viduas devota; cum enim luxuria- « tæ fuerint in Christo, nubere volunt, ha- « benles damnationem, qui primam fidem « irritam fecerunt. » Quo loco per fidem significari votum, sive promissionem castitatis, est communis Patrum sententia, ut ex Clemente I, Innocentio I, Tertulliano, Basilio, Hieronymo, Ephiphano, Augustino, Chrysostomo, Fulgentio, et aliis plurimis. imo ex Concil. Carthag. IV, *can. 10-1*, et Toletano IV, c. 55, luculenter probat Bellarm. *lib. de Monach. cap. 24.* Cum ergo Solinus aflirmet in Essenis castitatis fidem, plane fit eos solitos fuisse promittere, seu vovere castitatem.

Nec potest quis dicere, prædictam vocem eam vim habere apud Scriptores sacros, et Ecclesiasticos, secus apud prophanos, quales erat Solinus. Quoniam usitatissimum etiam apud prophanos fuit prædictam vocem

cem ad eam significationem accommodare, inde Calepinus (cui circa hæc, et similia standum esse observat Suar. *tom. 4, de reliq. lib. 2, c. 1, n. 24*), verbo *Fides*, ait : « Dare fidem idem est, quod sancte proinit- « tere. » Idque probat ex Cicerone 2, *de Finibus*, et Virgil. 8 *Æn.* et satis liquet ex communi usu linguae Latinae; nam fidem dare, fidem liberare, fidem fallere, idem valet ac promittere, et promissis stare, promissa non servare.

30. Confirmatur secundo, quia licet non ita difficile intelligatur, quod aliqua persona particularis observet castitatem absque voto; tamen quod plures homines in communitate viventes per longa tempora castitatem absque voto observent, vix, aut nullo modo intelligi valet; stabilis enim plurium procedendi modus aliqua obligatione firmari debet, ut inductive potest ostendi in omnibus collegiis, et communitatibus, ei liquet ex ipso status vocabulo, quod firmitatem, et immobilitatem exprimit : quæ obligatio, ubi non adest alia lex, provenit ex promissione, aut voto, quo quis se adstringit ad illum communem vivendi modum. Esseni autem vitam communem ducebant in communitate, eamque per plura tempora continuarunt, ut nobis referunt Josephus, et Solinus, quibus addimus Plinium *lib. 5 Histor. natural, cap. 17*, ubi ait : « Ab Occidente littore Esseni « fugitant, gens sola, et in toto orbe præter cæteras mira, sine ulla femina, omni « venere abdicata, sine pecunia, socia palmarum. » Et post pauca : « Ita per sæculum millia (incredibile dictu) gens æterna est, in qua nemo nascitur. » Ergo iidem Authores antiqui, a quibus accepimus Essenos observasse castitatem, satis aperte significant eos ad id præstandum se obstrinxisse voto, seu promissione. Præsertim quia si ad cætera sui instituti munia execrationibus, ac juramentis se obligabant, ut Josephus plane affirmat; quo fundamento excipitur illa communis, et continua castitas, quam ipse Josephus, et alii veteres tanquam præcipuam eorum tesseram admirantur ?

Confirmatur tertio ex aliis gravibus Authoribus, qui licet Essenorum tempora non attigerint, nihilominus historias Josephi, Plinii, et aliorum velerum edocti, satis aperte significant juxta horum relationem Essenos voto nuncupato perpetuam castitatem coluisse. Sic Baronius in *apparatu Salmant. Curs, theol. torn. 177.*

rat. num. 58, agens de voto B. Virginis, inquit : « Magni certe pretii fuisse apudeos Virginitatem, jam superius, cum egimus de Pharisæis, salis diximus. Laudantur in hac parte apud eos Esseni, qui docentes vitam sine uxore, perpetuæ se continentiae mancipabant. » Non tantum asserit, Essenos castam, et sine uxore duxisse vitam, sed *perpetuam se continentis mancipasse* Hæc autem verba significant castitatem vovere, seque illi observandæ sacrare, ut recte notat Canisius *lib. 1 de Deipar. cap. 140.* Prosequitur doctus Annalista, et *num. 60*, agens de voto, quo B. Joseph se ad servandam castitatem obstrinxit, ait : « Quidni præstaret hoc (castitatis videlicet votum) justus, quod Pharisæi ad præscriptum tempus, et Esseni in perpetuum ea ætate observabant ? » Sentit ergo Essenos nedum observasse, sed vovisse etiam castitatem.

Robertus Arboricensis *de tuendo sacro Robert. caelibatu, tom. 1, fol. nobis 18*, ait : « Ante Christi adventum emersit certa aliqua professio virorum, qui sibi quisque, suisque successoribus perpetui coelibatus legem indicerent, atque imponerent. Qui Josepho oculato testi, Plinio vero aurito tantum, Esseni dicti sunt. » Indicere autem, aut imponere sibi coelibatus legem, plane significat necessitatem, sive obligationem ortam ex voto. Et *tom. 2, fol. nobis 74*, addit : « Ex Josepho, atque aliis probatis Authoribus constat, Essenorum familiam insignis fuisse continentiae, qualis est quæ ordini monastico congruit. Floruerunt autem hujusmodi instituta tempore Machabæorum, ante Christum natum annis plusquam trecentis. » Castitas autem, quæ congruit monastico ordini, est continentia voto obsignata, ut ex se liquet.

Doctissimus Soto in 4, *dist. 30, quæst. 2, sole. art. 1*, agens de castitate, ejusque voto, inquit : « Veritas hæc multis Prophetarum exemplis comprobatur. Isaias namque, « Elisæus, et Hieremias, ut Hieron. lib. 2, « contra Jovinianum author est, compluresque alii a re uxoria se prorsus abdicarunt, circumeuntes (uti ait Paulus ad « Hebr.) in melotis, et in pellibus caprinis, « in solitudinibus oberrantes, et in speluncis et cavernis terræ. Et Josephus, ac Solinus referunt ante Christi adventum Essenorum collegium in deserto Judææ more nostrorum Anachoretarum sanc-

issimam deguisse vitam ab uxoribus prorsus, et ab «nini fo?mineo conspectu semotissimam, quorum institutum sequutus est Joannes Baptista. Unde quamvis nullam aliam habuisset B. Virgo revelationem, exemplum in sua gente haberet virginittatis colend;e. » Et licet in fine articuli subdubitet, el negare videatur castitatis votum ante B. Virginem; nihilominus potest exponi, quod ante sacram Virginem tale votum non fuerit in fœminis; unde Vestalium vota, tanquam non religiosa signanter excludit. At in verbis relatis salis ajierte significat, quod Esseni ex Joseph], et Solini sententia castitatem vovebant; id quippe aperte manifestat illud : « More nostrorum Anachoretarum sanctissimam e deguisse vitam ab uxoribus prorsus, et ab « omni fæmineo aspectu semotissimam. » Eisdem enim verbis, si quibus aliis, significaremus castitatem votivam hominis religiosi. Quod magis confirmat Soto, dum aidit B. Joannem Baptistam sequulum luisse Essenorum institutum; nam Joannes castitatem observavit ex voto, ut ex Suario vidimus *num.* 23. Non solum sententiam, sed verba etiam Soti transcribit perdoctus Ferdinandus Velloso Episcopus Lucensis in *advertent. Thcolog. ad S. Ambras, quxst.* 13. Et hic interim observet Lector, Joannem Baptistam fuisse ex instituto Essenorum, quod præler duos Authores proxime allegatos alii plures affirmant. Qui vero fuerint principales Essenorum duces, ac magistri, constat ex dictis *num.* 28.

Denique ut argumentum hoc absolvamus, addit Jacobus Boulduc *lib. 1. de Ecclesia ante legem, cap. 13. pag. 85*, hæc : « e Boñ-v suito credit Abulensis ab Essenis libenter Christi receptam doctrinam, quos nec verbo quidem Christus reprehendisse unquam legitur, cum Phariseos, et Sadduceos creberrime, asperime, justissimeque arguerit. Imo propter piissimum, sanctissimum et antiquissimum filiorum Dei ad Christum venturum naturalem Dei filium analogiam habens institutum, tandiu, tamque fideliter observatum in eis, facile crediderim Christum ipsum, et Joannem ejus præcursorem Essenorum duxisse vitam, ut ex mox dicendis apparebit credibile. » Et hoc quantum ad Christum Dominum omnis perfectionis exemplar, et causam attinet, intelligat Lector solum secundum quandam piam similitudinem fuisse a bono Authore dictum. Praesertim

cum vovere non conveniat Christo, tñ « etiam in quantum homo, habet voluntatem firmatam in bono, quasi comprehendens sor existens, n ut recte vidit D. Thom. hac 2, 2, q. 88, art. 4 ad 3.

§ V.

Roboratur eadem assertio gravium Doctorum autoritate.

31. Quamvis hactenus dicta veritatem nostræ resolutionis satis evincere videantur, placet tamen adjicere virorum gravium judicia, qui eidem subscribunt. Plurii res jam dedimus, sed supersunt alii, quorum verba transcribemus. Et licet eorum aliqui idiomate Hispano scripserint, sententias in Latinum omnino fideliter convertemus, ne paginæ vernacula, et aliis non pervia lingua onerentur, quod in tota disputatione observare curabimus. Primus sit D. Isidorus Hispaniarum Doctor egregius, qui *lib. 2, de Officiis, cap. 15*, inquit : « Unde ad monachos studium defluxerit paupertatis? » Et respondet : « Quantum pertinet ad auctoritatem veterum Scripturarum, hujus propositi princeps Elias, etc. » Pergit deinde, et *cap. 17*, inquit : « Nunc autem quæ sit sacrae virginittatis integritas, a vel a quo tam sancti propositi sumpsit exordium, breviter intimabo. Quantum enim pertinet ad vetus Testamentum, Elias, et Hieremias, et Daniel castitatis, et continentiaæ votum primi constituisse et dignoscuntur, etc. » Et quod loquatur de castitate voto obsignata, liquet satis manifeste : primo quia agit de castitate monachorum : secundo quia illam vocat *sacram*, seu *sacratam*; votum enim est, quo res Deo sacratur, unde sanctimoniales *Deo sacri*, stylo Ecclesiæ appellantur.

Idem, et ob eandem rationem exprimunt verba D. Althelmi, quem supra allegavimus *numero 9*.

Elias vates, quem terna volumina regum Insignem memorant, etc.

Virgo sacer fuerat fama per secula notus.

Joannes Hierosolymitanus, qui tempore S. Hieronymi vixit, in *lib. de Insulit. Wb-Hia nach. cap. 9*, ait : « Elias nempe ut per puritatem castitatis, et incorruptionem suae carnis æquaretur Angelis ad conservationis imitationem, seipsum propter Deum

Deum virginittate perpetua primus hominum decoravit. » Ibidem etiam de Elia, ei Eliaeo, eorumquo discipulis ait : « Ipsi namque primi virorum seipsos Deo per virginittatem sponte dicantes, etc. » hoc rôt, consedantes, et devoventes.

Joannes Trithemius *Benedictions in lib. latidib. Carmelitar. cap. 2*, inquit : « Fratres Cannelitæ sancti Principis Elia exemplo instructi ad perpetuam se castitalem voto religionis obligant. » Quibus verbis aperte supponit, votum castitatis in exemplari, Elia videlicet, præcessisse. Iodocus Clitovæus *torn. 2, Ilomil. hom. penult*, ait : « Virginittas perpetuo servanda votum ab Elia ortum habet. »

Joannes Suarez Illustrissimus Episcopus Conimbricensis, in *Matth. cap. 2, tit. 1*, introducit sacram Virginem, quæ Angelo Incarnationis mysterium annuncianti respondet : « Etsi sim desponsata, votum habeo virginittatis. » Additque Episcopus : « Habebat enim exemplum in Elia, et Eliaeo. » Et deinde infert : « Licebat igitur, prout ex præcedentibus liquet, vota emittere, et castitatem servare, quod semper laudabile fuit. »

Sapienlissimus Gravina in voce *Turturis, part. 2, cap. 15*, ait : « Mons-(de Carmelo agit), vere celeberrimus, in quo fructuosus ille palmes Helias commoratus, solitariam ab hominum consortio semotam professus est vitam, quem primum colenda virginittatis authorem Patres, et Doctores appellant. »

Carolus Tapia in *Authent. Ingressi, C. de sacrosanct. Eccles. cap. 17*, habet : « Elias (primus castitatem ex regula servavit. » Quid est, *ex regula*, quam ex obligatione voti ?

Vincenlius Baronius *torn. 2 Ilomil. i serm. de S. Theresia, fol. 341*, ait : « Elias tempore legis scriptæ cœpit prædicare eminensiorem perfectionem Evangelicam. Vota fecit caslita'tis. »

Thomas Ferrarius Jesuatus Bononiensis in *hist. Imaginis Il. U. Jlarix montis de la Guardia*, affirmat : « Elias ad honorem Beatae Virginis emisit votum in Carmelo virginittatis perpetuae. »

P. Ægidius Carnarius Generalis sacri Ordinis Minimorum, *degestis Elix. lib. G, sed. 8*, docet Prophetarum quaedam collegia, quæ Eliam præcesserunt, non luisse obstricta legibus coelibatus, a Elias xero, »

inquit ipse, « continentiaæ statum et sibi, et suis indixit. »

Onuphrius Saltus Valentinus, et Prior Conventus Barclunonensis Ordinis Servorum B. Mariæ, in *vita S. Onuphrii Regis, cap. 18*, ait : « Elias monachus fuit, et primus qui inter homines votum fecit castitalis. »

Valderrama in *Theatro Relig. sermone VaMer. de S. Propheta Elia*, observat aliquos ante Eliam castitatem observasse, et subdit : « Sed certe Elias primus fuit, qui ex voto virginittatem custodivit, et ipse in veteri Testamento suos religiosos docuit, ut eam observarent. »

Doctissimus Tenas in Academia Complutensi Primarius Theologiae Professor, in Toletana Ecclesia Canonicus Bibliorum interpres, et Episcopus Dertonensis, satis notus eruditis Commentariis in *Epistolam ad Hebr. in serin. S. Theresix*, Matriti impresso anno 1625, inquit : « Sacra Carmelitarum religio ortum trahit a Propheta Elia, qui primus hominum castitatem vovit. »

Cœlestinus a monte Marsano, sacri Ordinis Capucinorum. in *Arcanis Scripturae saerx, observat. 79*, inquit : « Elias primus omnium mortalium votiva se castitate insignivit. »

Nicolaus Causinus sacrae Societatis et Confessarius Regis Christiamssimi, in *7 parte Curix sanctx*, ubi agit de Elia, inquit : « Ipse fuit primus homo, qui vexillum virginittatis erexit, illam corpore suo consecrando, cum non cognoscebatur, sed parvi fiebat in mundo. » Alios plures dabimus *num.* 104.

32. Confirmatur, quia aliqui Doctores docent aliquos Nazaræos vovisse caslittatem; hi enim plane sentiunt castitatis votum fuisse aliquando in veteri Testamento, et sic intelligunt locum Numer. quem numero 21 allegavimus : « Vir, sive mulier, cum fecerit votum, etc. » Unde D. Joan-D Jraius Damascen. ibi relatus ait : « An non cu-sc denique lex ingens votum castitatem nuncupavit? » Et D. Chrysostom, *torn. 2, DChns. Aom.d, de vigil. Epiphan.* inquit : « Nazaræi secundum legem nuncupabantur, qui castitatem Deo insigni voto mancipabant. » Hugo Cardinalis ad locum citatum Numer. « In voto eorum erant multi catidit. » articuli religionis, inter quos amplexibus mulierum non vacabant. » Claudius

cbtriiisEspenceus *lib.* 1, *de continent. cap.* I, in- qUit : « Nazaræi quoque castitatis Deo « magno, insignique voto consecrati, æ « mancipati. » Porro fuisse Nazaræatus votum in aliquibus perpetuum, docent ^Lvnl5-Abulensis in *cap.* 3, *Judic. q.* 12 et 17, iviasL Lyra, et Hugo *ad loc. cit.* et Tenas in *epist. ad Hebrxos, cap.* 11, *diff.* 27. Pro qua sententia refert Sylveira Origenem, Albertum Magnum. Waldensem, Christophorum a Castro, Marium, Tyrinum, et alios. Vi- ^”^p-deantur Lorinus *ad lucum cit. Numer.* et a Lapide Cornelius a Lapide in *cap.* 4 *Threnor. num.* 7. Et licet prædictæ sententiæ non plane subscribamus, quia magis deferimus Aulhoribus *num. prxced.* relatis, qui affirmant Eliam fuisse primum, qui castitatem vovit; Authorum tamen pondus adjicimus, qui vel in materia relata nostræ assertioni subscribunt.

Beferlur sententia contraria, et ejus motiva eliduntur.

Opinio 33. Oppositam ultimæ nostræ assertioni adtt-rsa- sententiam tuentur Vasquez *tom.2 in3part. s»rez. disp.* 124, *cap.* 5, *num.* 88, Suarez *tom.2 in Shcrio^3 p. disp.* 7, *sect.* 3, Barradas *tom.* 1, in Comma- *Evang. lib.* 7, *cap.* 8, *num.*30 et alii plures, menta” quos refert et sequitur Sherlogus *tom.* 2 in *Cant. cap.* 2, *vers.* 4 et 5, *vestigat.* 20, *sectione* 2. Quæ sententia potest probari *primo*, quia in lege veteri tenebantur homines propagationi generis humani incumbere : ergo eo tempore virginitas prohibebatur, atque ideo non erat materia voti. *Secundo*, quia in veteri lege omnia erant imperfecta, et contingebant in figura, ut frequenter ex epistolis Pauli edocemur : sed votum castitatis est perfectio quædam non levis : ergo non fuit in veteri lege. *Tertio*, quia ad perfectionem legis evangelicæ pertinet, quod pro illius tempore reservetur res adeo eximia, et difficilis, qualis est castitas voto obsignata : ergo castitatis votum non debet admitti in tempore antecedenti.

Connu Sed hæc non urgent. Ad primum constat Crmts'-°ex dictis § 1, ubi ostendimus virginitatem sive- fuisse tempore legis scriptæ licitam, et ab aliquibus Sanctis observatam. Ad *secundum* patet ex dictis *num.* 7 et 16. Et si aliquid argumentum valeret, probaret quod ante legis evangelicæ tempus non fuerit vera sanctitas, et justitia : quod est hæreticum,

ut fuse locis relatis ostendimus. Ad *tertium* respondemus, ad perfectionem legis evangelicæ pertinere, quod in ejus tempore inveniatur votum castitatis ; sed ad prædictam perfectionem non requiri, quod ante legis evangelicæ tempus nemo virginitatem promiserit : sicut ad legem evangelicam pertinet habere gratiam, fidem, spem ei charitatem, quæ longe præstantiora sunt virginitatis voto; et tamen hæc fuerunt ante legis evangelicæ tempus, ut fuse ostendimus *dub.* 1. Unde nullum efficax argumentum a ratione desumptum contra assertionem nostram formari valet, ut nobilis Suarii intellectus vidit, et ingenue fassus est *loco cit.* his verbis: « Rationes ad « hanc sententiam (suam videlicet), con- « firmandam nullæ fere possunt adduci, « cum res potissimum pendeat ex histo- « ria. » Eadem moderatione se gessit Barradas *ubi supra*; nam cum affirmasse! Eliam, et quosdam alios observasse virginitatem in veteri Testamento, ait : « Obji- a cies illa Ecclesiæ verba. Sola sine exem- a plo placuisti Domino. Ex quibus colligi- « tur anteB. Virginem nullum virginitatis a exemplum extitisse. Respondemus ante « Virginem exemplum præcessisse Eliæ, et reliquorum : incertum est, an praxes- a serit exemplum fœminæ alicujus : in- « certum etiam, an præcesserit exemplum a voti. Verba illa alium habent sensum, a etc. »

34. Relictis ergo aliis levibus motivis, probatur hæc sententia magis gravi funda- mento; quoniam juxta communem Sancto- rum Patrum sententiam B. Virgo fuit prima inter omnes creaturas, quæ emisit virginitatis votum : ergo nemo ante sacram Virginem prædicto voto se obstrinxit. Consequentia patet. Et antecedens latissime probat Sherlogus *loc. cit.* ubi innumera Patrum testimonia congessit, ex quibus selectiora, difficilioraque referemus. Origenes in *c.* 13 *Matih.* ait : « Arbitror ra-Ottas j « tioni consentaneum esse, virilis quidem « puritatis in castitate primitias fuisse « Jesum, muliebris vero Mariam; non « enim plausibile est alii præter hanc vir- « ginitatis primitias adseribere. » D. Am- D.Â22 « bros. *de instit. Virgin,* *cap.* 5, inquit : « Egregia igitur Maria, quæ signum sacra « virginitatis extulit, et intemeratæ inte- « gritatis pium Christo vexillum levavit.» D. August, *tract.* 10, in *Joan,* sic ait :0 « Unde fratres Domino? Num enim Maria iterum

■*.*

» iterum poporil? Absit. Indo coepit di- LjMgnilas virginum. » V. Beda in *cap.* 1 ! fuci, *lib.* 1, inquit : « Propositum suæ j » mentis reverenter exposuit, vitam vide- « licet virginalem se ducere decrevisse, t « Quæ quia prima fœminarum tantæ se | « virtuti mancipare curavit, jure singulari i i pra cæteris fœminis beatitate meruit excellere. * D. Bernard, *hom,* 2, *super Missus est*, inquit : « Novum quidem canticum illud, quod solis dabitur in regno ; Dei cantore virginibus, ipsam virginum « reginam cum cæteris, imo primam inter rateras esse cantaturam, nemo est qui « ambigat. » Et *sermon, de verbis Apocalyps.* | qui incipit : « Signum magnum apparuit in cælo, * hæc habet : « Sic et in his quoque sidereum plane irradiat decus, quod virginitatis primiceria, quod sine corrup- » lione fœcunda. » Et inferius : « De cætero « sane et virginitatem carnis, et proposi- itnm virginitatis, et ipsius quoque propo- ; siti novitas evidenter illustrat, quod vide- l licet in libertate spiritus legis Mosaicæ ' decreta transcendens, illibatam Deo cor- lporis simul, et spiritus sanctimoniam » vovit. « Rupertus in *Cantic. cap.* 4, *lib.* 3, ait : « Hoc scientes dicunt, et vere dicunt L amæ” (lu’a volam egregium Dei prima ji? « vovisti, votum virginitatis. » Richardus i “a S. Laurentio *de laudibus Beatx Marix, lib.* 3, § *Duodecim privilegia Marix,* inquit : « Prima igitur Mariæ prærogativa «secundum B. Bernardum est, quod ipsa fait virginitatis primiceria. Bartholo- « meus enim Apostolus d icit manifeste, quod • prima vovit virginitatem. Et ideo prima, » quia ante illam nulla. » Idem D. Bartholomæi testimonium refert S. Bonavent. lit) 1 *Tharelrx, c.* 5, *de B. Maria,* his verbis : a B. Bartholomæus, ut habetur in » legenda, asserit : Hæc prima inter fcemi- l nas hoc constituit in corde suo, ut diceret « Deo : Domine, offero tibi virginitatem meam, cum hoc a nullo homine nec verbo didicisset, nec exemplo ad imita- ! « tionem invitata fuisset. » Denique, ut ^prolixitatem vitemus, Divus Epiphanius itej.Mariam appellat *initium, et principium vir- ?.. ginitatis.* Damascenus *Beginam, matrem, et ■^.(gloriam virginum.* Divus Hildephonsus *Ca- A, put, et exemplar virginitatis.* Sapiens Idiota *Virginitatis primipilum.* Sanctus Anselmus *Matrem virginitatis.* Et tandem tota Dei Ecclesia *Virginem virginum.* Patribus adnumerat Sherlogus graves

alios Autores, ut Albertum Magnum, Wal- densensem, Medinam, Sylvium, Viguerium, Calatinum, et alios, eosque tam certo pro sua sententia pugnaro existimat, quod ad- dit : « Sed longum omnium verba recen- « sere ; cantant tamen pari gutture uni- « versi, quos referemus. Experimentum « capiat incredens fontibus rimatis. » Ve- rum enimvero non potuimus omne experi- mentum capere, quia aliquibus fontibus destituimur. In nonnullis autem, quos adire licuit, non plane fuimus experti quæ Sherlogus offert, ut paucis ostendere possumus. Allegat ipse B. Albertum *super b. Alb. Missus est, cap.* 182. At hic liber, qui repe- ritur in ultima editione Lugdunensi *tom.* 20, non constat capitibus, sed quæstionibus. Rursum in *quxst.* 182,quæcapiti a Sherlogo relato corresponde!, nec verbum quidem invenitur, quod ad rem faciat.

Refert etiam Waldensem *tom.* 2, *de Sa-N.waid. cramentis cap.* 30, sed nihil ibi dicit de voto virginitatis. Nec sententiam Sherlogi docere potuit N. Thomas, qui *torn.* 1 *doctrin. fidei antiquæ, lib.* 3, *art.* 1, agens de votis monasticis, ait : a Quæ quamvis sint jam « essentialiter requisita in omni religione « perfecta, non sic tamen antiquitus n (hoc est ante statum legis gratiæ, ut liquet ex textu) « sed alii quædam, alii unum, alii a universa observabant. De quo inferias. »

Perdoctus Magister Bartholomæus de Me-Medina- dina, quem allegat in 3 *p. q.* 28, *art.* 4, magna moderatione procedit, recognoscens nostræ sententiæ probabilitatem, his ver- bis : « Demum dico esse valde probabile, « quod B. Virgo inter mulieres fuit prima, « quæ virginitatem suam Deo voto conse- « cravit. Imo qui diceret fuisse primam a omnino, verisimiliter loqueretur. » Quin- imo perdoctus hic Magister oppositum si- gnificat, 1, 2, *q.* 100, *art.* 4, in *fine*, ubi recenset imperfectiones veteris legis, et recte observat : « Sed ex hoc non inferat Theolo- « gus, quod viri justī, et sancti in antiquæ « legis statu non haberent ex instinctu « Spiritus sancti consilia a Deo tum virgi- « nitatis, tum obedientiæ, etc. » Ibique ex D. Hieronymo probat Eliam, Elisæum, et Joannem Baptistam « a matrimonio absti- nuisse, et vitam coelibem duxisse. »

Minus adhuc asserit Sylvius in eodem Sylvias, loco allegatus : « Ex his, *inquit,* patet « B. Mariam non fuisse primam, quæ vir- « ginitatem servavit. Primam tamen vo- « visse tradunt Beda in Lucam, Rupertus »

Alle-
gant
plorts
Aolho-
rcs.et
qtnjii
fidelitr-

.3

t -2

lib. 3. in Cani. Origen. in 13, Malth. et alii. Il.TC. el non plura habet Sylvius, in quibus nihil affirmat, sed aliorum sententiam refert.

Tiqxr. Allegat præterea Viguerium *Theolog. Instil. p.* 20. § 9. Sed Author iste solum docet, quod sacra Virgo prima inter fœminas virginittatis votum nuncupaverit : » Hæc v autem, *inquit.* Virgo per antonomasiam « nuncupatur. Ideo dicitur Virgo virginum, « quia fuit prima inter mulieres, quæ vovit « virginittatem inspiratione divina. »

<bhL Idem, et non amplius, affirmat Galatians, in loco, quem refert Sherl. *lib.* 7, *de arcanis calhui.* c. 14. ibi : « Ex hac, *inquit,* « traditione manifeste datur intelligi, quod « causa quare Messias non magis accelera- « vit adventus sui tempus, fuit conscientia- « rum virginum Judaicarum corruptio, quæ e omnes fere vel per conjuges, vel per alios a deflorari cupiebant. Sola ergo Maria « Virgo beatissima, quæ sola inter cæteras « omnes se virginittatem perpetuo servatu- « ram proposuit, Messiam concipere me- « ruit. » Ex his facile dignoscet prudens læctor, quid de aliis Authoribus præsumi debeat. Coucedimus tamen eorum non paucos, præsertim ex recentioribus, nostræ refragari sententiæ.

Cô d Sr -
TOII O
l«racc-
deaiis
Xüüiri
Aim:-
uns-
Eitbmr
argu-
vüidiv
phitct
iurrngi-
luf

Roboratur idem fundamentum, quia B. Virgini deferendum est quidquid auget majorem ipsius dignittatem, el gloriam : sed quod ante ipsam nulla creatura voverit virginittatem, ad majorem ejus dignittatem, et gloriam spectat, cum ei deferat primatum in re satis excellenti, el difficili! : ergo credere oportet, quod ante B. Virginem nemo voverit virginittatem. Et urgetur ; nam quod Christus suæ matri hanc non disposuerit, aut concesserit præerogativam, provenit ex eo, quod vel noluit, vel non potuit : neutrum autem horum dici valet; primum enim derogat maximo Christi amoris erga suam matrem; posterius vero maximæ ipsius potentia: : ergo omnino fatendum est, quod B. Virgo fuit prima creatura, quæ votum virginittatis emisit.

35. Hoc est validius, et fortasse unicum hujus sententiæ argumentum. Sed prius-fluam occurramus, oportet nonnullos ejus defectus detegere ; inde enim illius vires plurimum coincident. Nam in *primis* hoc motivum nostræ assertioni non adversatur, quæ tantum affirmat aliquos ante legis Evangelicæ tempus vovisse castittatem, ut statuimus *num.* 22. Quando autem B.

Virgo emisit volam virginittatis, durabit tempus, et status legis scriptæ. et nondon inceperit lex Evangelica. Ipsa quippe ia'hua. | omnium sententia prædictum volum nuncupavit ante Angelicam Annuntiationem, idemqueeum inferiori certitudine est dicendum de voto castissimi sponsi Joseph. Tantum ergo abest, ut prædictum argumentum nostram assertionem evertat, quoi, potius evincat aliquos ante legis Evangelicæ statum fuisse castos ex voto. Et hoc dato, qualiter subsistent illa inconvenientia, quæ ex imperfectione legis antiquæ representantur, qualia descripsimus ntnn.33.

Prtrerea, Patres qui allegantur, altri-Sttes» buunt B. Virgini primatum absolutum virginittatis : et pauciores sunt, qui prædictum primatus elogium ad virginittatem ut per votum determinatam restringant, ut ex eorum lectione facile constat, pnoserlim vero ex Origene, qui affirmat, primitias virilis purittatis fuisse Jesum, muliebris veto Mariam ; nam Christus Dominus votum non emisit castittatis, ut exD. Th. vidimus *num.* 30 *in fine.* Atqui Patres, cum absolutum virginittatis primatum sacra Virgini tribuunt, non significant neminem ante ipsam virginittatem coluisse, cum potius oppositum communiter doceant, ut consta ex dictis *n.* 19. Ergo pariter illi, qui affirmant B. Virginem fuisse primam, quæ virginittatem vovit, non loquuntur de primatu temporali, nec negant alias tempore antecedenti virginittatem vovisse, sed deferunt sacra Virgini alium excellentiorem primatum, quem infra declarabimus.

Deinde Patres, sicut tribuunt sacra Vir-Tq[W. gini primatum voti virginittatis; sic etiam in ea predicant primatum charittatis, humilitatis, fidei, ac cæterarum virtutum, perfectionum, et bonorum, quæ in omnibus aliis justis reperiuntur. Unde D. August. sermone 28 de Sanctis : « Autr:xr' a (hoc est principium) peccati Eva, auctrix « meriti Maria.» D. Bern, *serm.* | *suprrd* ?dî. Salve Regina : « Origo fontium, et flumi- « num mare : virtutum auctrix, et scienti- « tiarum scientia sanctorum Maria. » D. Joan. Damasc. *Orat.* 1, *de dormit. B. Marir* ^ ,:l ait : « Uberrima benedictionis scaturigo. Da « quæ nobis bonorum causa, et parens « extitisti. » Chrysippus Hierosol.*serm.* de *Deipar. torn.* G *Biblioth. pari.* 2, scripsit : H*,< x Ave radix omnium bonorum, » Germanus Constantinop. *serm.* 2 in *Marix dormii*, *rt hæc habet : « Nisi tu praeires, nemo spiri- | tualis

I

. tualis evaderet, nemo in spiritu Deum < adoraret. ¶ Et infra : « Nemo Dei cogni- < tione repletus est, nisi per te, o Sanc- lissima, » D. Bernardinus *tum.* 3, *serm.* II, *ari.* 2, c. 3 *inquit* : « Spiritus sanctus in hac officina, et per eam fabrefecit « quidquid in gratia mirificum operatur. » Quod facile ostenderemus adductis aliorum testimoniis. Et tamen inde nemo colliget, quod ante B. Virginem nullus habuerit ea bona, aut coluerit prædictas virtutes; oppositum enim constat manifeste ex dictis *num.* 5. Colliget autem, et merito, atque efficaciter B. Virginem habuisse omnes virtutes in gradu excellentissimo, et fuisse omnibus aliis exemplar ad exercenda virtutum opera. Idem ergo intendunt Patres, qui dicunt B. Virginem fuisse primam in nuncupando votum virginittatis.

Insuper, prædictum fundamentum, cum excellentiam B. Virginis in hac materia exaggerare videatur, illam revera deprimat, et coangustat. Nam longe majus est, quod volum sacra Virginis fuerit exemplum et in lege evangelica. et in lege scripti influens, habensque in utriusque statu effectus ex sua imitatione ortos, vota videlicet castittatis, quam quod præcise influxerit in solo legis evangelicæ tempore. Sicut exemplo Christi Domini in utroque statu influentis in gratiam, et virtutes justorum liquet, et explicuimus *num.* 9, ampliusque declarabimus infra, *num.* 39.

Tandem licet daremus omnes Patres, quos allegat Sherlogus, loqui in sensu, quem ipse intendit, adhuc tamen non convinceret esse communem Patrum sententiam, quod nulla creatura ante B. Virginem votum virginittatis emiserit. Nam Patres omnes, quos prædictus Author tam studiose conguessit, non sunt omnes Ecclesiæ Patres ; alii enim non pauci nostram tumentur sententiam, ut liquet ex dictis *a num.* 22, et alios plures dabimus *dub.* 7. Constat ergo, fundamentum propositum non tantas habere vires, quantas aliqui in eo representant. Videamus ulterius qualiter diluatur.

36. Sunt qui respondeant, omnia testimonia supra allegata eo tendere, ut B. Vir-Slgnosit prima in tempore, quæ inter fœminas votum fecerit virginittatis ; sed non negare, quod virorum aliquis eam voverit ante illam. Sic conciliare putant Patres, quorum aliqui affirmant nonnullos in veteri Testamento vovisse castittatem,

et fuisse spirituales eunuchos, ut « num, 22 ostendimus : alii vero asserunt B. Virginem fuisse primam, quæ votum virginittatis emisit ; nam hi loquuntur facta comparatione ad mulieres. Et quidem ex Patribus allegatis ita significat Origenes, Θ^η *Muliebris vero Mariam.* Beda, *Prima fremi-d.* Berk *narum, et Prx exteris feeminis.* D. Bernard. D lwrt *Primam inter exterar.* Et D. Bartholomæus in testimonio quod ab aliis refertur, *Et ideo prima, quia ante eam nulla,* ut legenti eorum auctoritatesconstabit.Quos imitatur D. Bonavent. *in* 4, *dist.* 30, *quxst.* 2, ubi d. Bon. ait : a Decuit Virginem Deo virginittatem « vovere, ut esset mulieribus totius virginitatis exemplum.Sicut enim Deus Chris- « tum viris proposuit in exemplum, sic * « ejus Matrem proposuit in exemplum « mulieribus. » Et ex Authoribus *num.* 34 allegatis idem expriment Medina, Viguerius, et Galatinus, ut eorum verba repræ-Oatatin. sentant, quibus addimus Nazarium 3 *p.* NaMF. *quxst.* 28, *art.* 4, *in solutione* | *quxsiti.* Et hæc videtur etiam sententia Abulensis mAbolens, *cap.*30 *Numer. quxst.* 12, cujus verba refert Sherlogus *luco. cit. num.* 34. et sic se habent: « In veteri Testamento in mulieribus non < reperitur observatio virginittatis cum vo- « to, aut sine voto, sed omnes accipiebant « viros. Domina autem nostra fuit prima, « quæ virginittatem observavit, et vovit. « De viris autem magis reperitur; nam a quanquam non habeatur expressum vo- « tum virginittatis, patet tamen, quod ali- « qui observaverint illam, sicut fuit Hie- « remias, etc. »

7.Cæterum huic responsioni (quæ aliunde judi- ad veritatem nosiræ assertionis sufficeret), cium de præIIHS- non subscribimus : tum quia congruentius; sa res- existimamus omnia Patrum testimonia ponsio- uniformiter exponere, ut fieri potest, et ne. infra præstare curabimus : tum quia exploratum non est, quod nullæ fœminæ in Testamento veteri virginittatem promiserint. An fœ- Imo vero quæ pro nostra assertionem expen- iiiue aliqulvin dimus, verosimiliter queunt ad fœminas veteri le- eliam extendi. Nam locus Numer. Eir, siaTriiii ea- mulier, cum fecerit votum, i/c., utrumquesllalcn, sexum comprehendit, ut ibidem observat Leon. Marius. Locus etiam Isaïæ, *Non dicat l com. eunuchus, etc.* ad fœminas etiam extendi- Mar,us- tur, ut notavit Mich, de Medina *lib.* 3 de Midi, de *sacr. homin. continent, cap.* 2. Deinde quæMc'l,na de Essenis diximus, locum utique habebant in mulieribus, ut constat ex Philone in *lib. de vita contemplativa,* ut ex Serario, et aliis

Fratx.a recte probat N. Francise, a S. Maria in s. Mari, .*Apoioigia'* *proposit*. 2, § 1. Præterea supposito, quod viri aliqui in veteri Testamento votum fecerint castitatis, nulla occurrit ratio, aut inconueniens, ut id fceminis denegemus, cum non sint minus devotæ, et D.Chry.ut recte D. Chrysost. *torn*. 2, *homil*. 8 in *Matth*. tradit : « Non natura corporis, sed < voluntate animi exercentur ista prælia ; > propterea sæpe in hujusmodi acie fortius » viris fœminæ decertarunt. » Quod satis liquet in statu legis evangelicæ, in quo virgines viros continentes tam studiose imitatae sunt. *Denique* aliquas in veteri Testamento perpetuam virginitatem ex voto coluisse. non omnino obscure colligitur *ex lib*. 2 *Machab*. c. 3, ubi dicitur : « Sed u virgines, quæ conclus® erant, præcurrebant ad Oniam. » Ubi significari virgines in quodam templi domicilio inclusas, quarum aliquæ perpetuo Dei cultui se consecrabant, plurimum est sententia. Unde Petrus Crespet. in *Summa calhol. fidei*, fol. 644. harum exemplo impugnat hæreticos novatores, qui vota virginum sacrarum spernunt : « Monialium. » inquit, « Deoque dicatarum virginum propositum, et < vovenda » castitatis antiquus, et sanctus < usus defenditur. » Et post aliquas probationes addit : « Et quidem ante Christi e passionem Deodicatas virgines in templo » referunt clarissimi plerique Historiographi, et confirmat Ambrosius lib. memo- » rato de Virginitate. In templo, inquit, < Hierosolymis fuisse virgines deputatas, » etc. » Et pro eadem sententia refert Germanum Constantinopolitanum, et Gregorium Nicomediensem. His virginibus adjungebantur viduæ nonnullæ, quæ Deo vidualem castitatem vovebant, ex quarum Cieros! numero fuit Anna» Qua D. Cyrillus Hierosol. *Catech*. 10, inquit : « Anna Pro- a phetissa continens, et religiosissima monialis. » Et Hugo Cardinal. « in postilla r super Evangel, totius anni, Dominica in n fra octavam Nativit. Domini, ait : Anna a fecerat professionem viduitatis, et Maria a fecerat professionem virginitatis, o Imo Emerentiam aviam B. Virginis Maria», Deo d. Cyril, castitatem vovisse referunt D. Cyrillus (sive is fuerit Constantinopolitanus, sive, quod magis placet Lezanæ anno ante Christum 3976, fuerit Alexandrinus) in *lib*. G.Pipin. *de ortu H. Annx*, Guillelmus Pipinus Ordinis Prædicatorum *serm*. 2, *B. Annx*, fol. p.Bort 219, et Petrus Borlandus Carthusiensis in

vita B. Inn.r, quæ additur vitæ Christi Domini, a I.andulpho de Saxonia. Ex quibus liquet, certum non esse, quod nulls fœminæ in veteri Testamento volum virginitatis nuncupaverint.

Dices id certo constare ex eo, quod Ec- Ntgy etesia de B. Virgine canit : *Sola sine pio placuisti Domino*. Quibus verbis significatur nullam fceminam ante B. Mariam Deo virginitatem vovisse.

Sed hoc facile dispellitur, quia ut supra num. 33 vidimus ex Barradio, alius est illorum verborum sensus, ut constabit adeunti fontem, ex quo primum desumpta fuere, Sedulium videlicet antiquum Poetam, qui floruit sæculo quinto post Christum natum ; sic enim canit *Carminum lib*. 2.

Salre sancta parens, enixa puerpera regem,
Qui cxlum, terram que tenet per srcula : cujus
Numen, et xterno complectens omnia gyro Imperium sine fine manet : quæ ventre beato
Gaudia matris habens cum virginitatis honore,
Nec primam similem visa es, nec habere sequentem :
Sola sine exemplo placuisti fcemina Christo.

Ubi perspicuus, ac legitimus sensus est, nullam fceminam fuisse, esse, aut fore, quam sacra Virgo longo intervallo non antecellat, cum in donis gratiæ, et virtutum, tum, et maxime in eo, quod Christum peperit. conjunxeritque matris dignitatem cum flore, et honore virginitatis, quod nulli alii mulieri est concessum. Sed cum hoc cohæret, quod aliqua ante ipsam (ex ejus tamen futuræ prævia imitatione), Deo suam virginitatem sacraverit modo statim declarando.

38. Prædicta ergo responsione relictâ, Besps- ad argumentum num. 34 propositum respondetur distinguendo antecedens, « Juxta Pk a communem Sanctorum Patrum sententiam », « tiam B. Virgo fuit prima inter omnes^tT » creaturas, quæ emisit virginitatis vov- » tum, d fuit prima « prioritatem perfectionis, et excellentiæ, » concedimus; fuit prima o prioritatem temporis, » negamus;^t et deinde negamus absolute consequentiam. Pro cujus responsionis intelligentia observandum est, duplicem esse prioritatem, seu præcedentiam :

præcedentiam : aliam ducationis, secundum quam media præcedunt in exequutione finem : aliam dignitatis, et perfectionis, juxta quam finis in intentione, et absolute præcedit media, et exemplar est prius quam exemplatum. Et in hoc sensu Apostolus. loi. *ad Colos*, cap. 1, vocat Christum Dominum, *primogenitum omnis creaturæ*, licet plures tempore ipsum præcesserint ; quia ipse fuit prior per modum finis, et exemplaris, ut ibidem breviter observavit D. Hieron. his verbis : *Non tempore, sed honore*.

Deinde observa, quod ut aliqua causa influat per modum exemplaris, non requiritur quod existat in seipsa, aut quod tempore præcedat exemplatum. Nam cum exemplar influat ut apprehensum, et applicatum per intellectum, et hic possit apprehendere objecta antequam sint in seipsis, potest aliquid influere per modum exemplaris in eos etiam effectus, quos tempore subsequitur ; quidquid enim fit ad ejus imitationem, ipsius effectus est, sive tempore antecedit, sive sequatur. Et ob eandem rationem potest finis in suo genere influere, licet actu non existât in seipso, ut notum est apud Theologos, et Philosophos. Unde Apostolus. *ad Hebr*. 11, ait : « Fide Moyses grandis factus, negavit se esse filium filię Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem, majores divitias aestimans thesauro .Egyptiorum improprium Christi ; aspiciebat enim in remunerationem. » Nam se formabat Moyses ad imitationem Christi Domini, quem (etsi aondum existentem) tanquam exemplar, et finem omnis perfectionis respiciebat, ut eo loco exponunt D. Thom. D. Anselmus, Catharinus, Zeglerus, Ribera, Tonas, et alii. Et sic etiam Christus Dominus influat xitinomnem justitiam, et perfectionem veterum Patrum, fuitquo caput Ecclesiæ a principio, ut fusius explicuimus num. 9.

Præterea observandum est, B. Virginem Mariam esse causam exemplarem omnis virginitatis Deo sacratæ. Tum quia nobilissimum in unoquoque genere est mensura, et exemplar cæterorum, quæ eo perfectiora sunt, quo magis ad illud nobilius, et perfectius accedunt, ipsumque imitantur : ex virginitatibus autem Deo sacratis nihil eminentius, nobilius, aut perfectius cogitari potest, quam virginitas sacratissima Mariæ ut statim declarabimus. Tum quia

ita communiter se explicant Sancti Patres, D. Ambros. *de instit. virgin*, cap. 5, ait : » . Amb. a Omnes ad cultum virginitatis Sanctæ « Mariæ advocantur exemplo. » Et capite sequenti : *Mariæ exemplo exterx ad virginitatis studium provocantur*. D. Hildephons. D'Ild. *sermone* 3, *de Assumpt*. Mariam appellat, *Exemplar perfectæ virginitatis*. Sophronius *hom. de Assumpt*. eam vocat *Perfectionis virginalis exemplum*. Et eodem modo loquuntur alii Patres. Unde autem virginitas B. Mariæ habeat eminentiam illam, ut tanquam exemplar antecedit, et excedat omnes alias virginitates Deo sacratas, docte declarat Suarez *torn*. 2, in 2 p. *disp*. ", snarez. *sed*. 3, his verbis : a Virginitas Mariæ a quoad propositum, et animum, fuit tanto efflcacior, et vehementior, quanto ex « majori charitate, et gratia procedebat. a Quoad immobilitatem habuit hoc propositum perfecto voto confirmatum. Quoad a intentionem ex perfectissimo Dei, et puritatis amore hoc fecit. Quoad exequutionem vero tam perfecte illud servavit, a ut omni prorsus motu contrario, aut repugnante caruerit ; imo alios etiam a l a sanctitatem provocaverit, ut supra ex a Sanctis Patribus diximus. Deinde caruit a omni contrario, quod virginitatis perfectionem posset minuere ; nam et ipsum conjugium, quod in aliis ad virginitatem tollendam ordinari solet, in illa a fuit ad ejus custodiam, testimonium, et ci honorem institutum. Habuit deinde comitantes omnes virtutes, temperantiam, a humilitatem, et alias, quæ illius perfectionem possent augere. Fuit denique a ejus virginitas propter altissimum finem « a Deo ordinata ; nam et ad filii generationem ordinata est (quod est admiratione dignissimum), et ad consecrandum Deo a thalamum, ex quo factus homo nasceretur : quo nihil potest perfectius, aut a excellentius intelligi. »

Deinde observa, causam tanto esse in suo genere perfectiorem, quanto ad plures effectus suam causalitatem diffundit. Quod est per se notum ; nam actu causare, perfectio est : ergo causa eo cæteris paribus est perfectior, quo plura causal, et sub proprio influxu tanquam effectum constituit. Unde D. Thom. 3 *parle, quæst*. 65, DTh0. *art*. 3, ait : *Quanto aliqua causa est superior, tanto ad plura se extendit in causando*. Et 3, *contra gent*. cap. 24, inquit : « Quanto ali- » quid invenitur melius, tanto ad remo-

« men nondum existebas, præfigurans. » SiB. Virginis notitia ad posteros iluxit, cur non studium illam colendi, cum aliis obsequiis, tum specialiori imitatione per virginitatem voto obsignatam ? Fluxit profecto, ut suppositis, quæ de Essenis diximus a num os, tradit Hadrianus Tireus Societatis Jesu in *Trisagio Mariano, libro 1, sono 36.* ubi ex Eusebio Cæsariensi *libro 2 Ecclesiast. hislor. cap. 17.* asserit : « Ab Essenis, quosAlexandriæ S. Marcus reperit, ¶ Mariam nondum natam cognitam, et « singulari veneratione cultam fuisse. » Et Laurentius Chrysogonus sacræ etiam Societatis, in Mundo Mariano, *disc. 22, num. 49,* sententiam D. Methodii imitans, et magis evolvens affirmat. Eliam notitia beatissimæ Virginis in nubecula repræsentatæ illustratum, aperuisse fundamenta status religiosi. Ordinemque a se institutum, Carmelitarum scilicet, ipsi consecrasset. Quæ ex dicendis *dub.~*, magis constabunt.

DUBIUM III.

Utrum in Ecclesia ante statum legis Evangelicæ fuerit paupertatis cotum.

Suppositis fiuæ de castitatis voto diximus, pervius patet aditus ad alia, quæ non sic apparent difficilia. Et primo investigabimus votum paupertatis in veteri Testamento. Proculus luce præmittendum est, paupertatis voluntariæconsilium in eo consistere, quod quis actu, et affectu bona temporalia propter Deum relinquat, ut ex Pa- tribus tradit Bellarminus *lib. de Monachis, cap. 20,* et constat ex verbis Christi Dominini, Matth. 19 : « Si vis perfectus esse, « vade, et vende omnia quæ habes, et da « pauperibus. » Cui Apostoli ore Petri: ¶ Ecce nos reliquimus omnia, et sequuti sumus te. ¶ UndeD. Bernardus in *declamat, super hunc locum Evangelii,* ait: « Hæc « sunt verba, quæ contemptum mundi in « universo mundo, et voluntariam persuasere paupertatem : hæc sunt quæ Monachis claustra replent, deserta Anachoretis. »

Deinde supponendum est, aliquos in veteri Testamento amplexatos fuisse voluntariam paupertatem. Quod in Elia laudat D. Chrysost. *lib. 3, de provid. Nihil,* inquit, illi terrenum prater melotem erat. Et homil. 4, *a(i popup Antioch,* ait: « Quid enim,

« dic mihi, Elia pauperius. » Addit inferiorius : « Ipsam vero paupertatem ex mentis « opulentia elegit. » Et homil. 46, in Matth. inquit: « Unde mirabilis factus est Elias, « nonne a renuntiatione possessionum? » Idem paupertatis studium prosequutus est Elisæus, qui ut dicitur 3 Reg. cap. 19 : *Relidis bobus cucurrit post Eliam.* Per quod significatur ipsum majoris perfectionis amore cuncta mundana repudiasset. Unde Lyra ad eum locum inquit: *Decrevit repudialis omnibus adhrere Elix.* Et D. Ambrosius, *lib. 1, de Offic. cap. 30,* ait : « Relictis omnibus in disciplinam se propheticam dedidit. » Et Abulensis *cap. cit. quxst. 23,* inquit: « Non curavit amplius arare, nec « vacare negotiis secularibus, sed relidis « bobus sequutus est eum.Sicenimquando Christus vocabat discipulos suos, relinquebant omnia, et sequebantur eum. » Similiter se gesserunt utriusque Prophetæ discipuli, quos Scriptura filios Prophetarum vocat, de quibus Theodoretus *quxst. 19, lib. 4 Begum,* inquit : « Chorus Prophetarum extremam amplectebaturpaupertatem. » Quos omnes repræsentavit Apostolus ad Hebræos 11, illis verbis: ¶ Cuierunt in melotis, in pellibus caprinis, ¶ egentes, etc. » Unde Bellarminus *lib. Monach. cap. 5, de origine religionum* disserens ait: « Habemus deinde in eodem « Testamento veteri Heliam, et Heliseum, « et filios Prophetarum sine uxoribus, et « divitiis in hoc mundo vixisse. De quibus « D. Hieronymus in epist. ad Rusticum, a quæ est ordine quarta: filii Prophetarum, inquit, quos Monachos in veteri Testamento legimus, ædificabant sibi casulas prope fluentia Jordanis, et turbis urbium derelictis, polenta, et herbis agrestibus victitabant. Et epist. 13, ad Paulinum, de Monachis loquens: Noster princeps, inquit. Elias, noster dux Elisæus, nostri duces filii Prophetarum, qui habitabant in agris, et solitudinibus, et faciebant sibi tabernacula prope fluentia Jordanis, ¶ Tandem Esseni (quos sectatos fuisse Eliæ, Elisæi, filiorumque Prophetarum institutum, constat ex dictis num. 23), pauperem vitam ultro ducebant, ut constat ex Josepho *lib. 2, de bello Judaico, cap. 7,* ubi ait: a Divitiarum contemptores sunt, a rerumque apud eos communicatio ad rationem habetur, neque invenias alterum alteri opulentia præstare: legemquesibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari

tari vellent, bona contubernio publicarent. » Et inferius : « Designatos autem procuratores habent, et ad usus omnium singulis indivisos. » Idem significavit JosephusGorionides in *lib. de tribus Judæeorum Philosophorum ordinibus,* ubi ait: « Possidebant omnia communia, et nihil amplius inter eos ditior fruebatur, nihil pauper defraudabatur, ¶ Addit infra : « Sed permixtis facultatibus unum esset omnium patrimonium. » Tandem idem exprimit Plinius *lib. 5, c. 17,* illis verbis : Gens sola, et in toto orbe, præter cæteras, mira, sine ulla fœmina, omni venere abdicata, sine pecunia, etc. » Ex quibus omnibus facile constat, aliquos in veteri Testamento coluisse voluntariam paupertatem. Sed dubium est, utrum eorum nonnulli ad hoc studium, seu vitæ genus se voto obstrinxerint? quod hic oportet decidere. Revocatur autem difficultas ad simplex paupertatis votum ; nam quod hujus voti solemnitas non fuerit ante exercitum Christi Domini institutionem, citra controversiam supponendum est.

Affirmans sententia eligitur, et multiplici fundamento firmatur.

43. Dicendum est, aliquos in veteri Testamento fecisse simplex paupertatis votum, sive paupertatem ex voto observasse. Itaplures Authores, quorum verba expendemus num. 104. Videatur ex nostris Lezana in *apparatu, cap. 4, num. 11,* et anno ante Christum 3545, *num. 21, Sylveira opusc. 3, ira. quxst. 8,* Franciscus a S. Maria in *apolog. Philippus a S. Trinitate, 2, 2, tract, de Religione, disp. Q, dub. 1,* et in *Theolog. Carmel, quxst. 1, art. 3,* et alii plures apud illos.

Probatum primo ratione; nam aliqui in veteri Testamento amplexati sunt paupertatem ex proposito voluntario : ergo ex voto. Antecedens patet ex præsuppositis *num. præced.* Consequentia autem probatur primo; nam propterea aliqui amplexati sunt paupertatem, quia cognoverunt illam conducere ad majorem sanctitatem, cui acquirendæ vacabant : sed etiam cognoverunt ad prædictum studium magis conferre paupertatem voto obsignatam, quam si absque voto observaretur (generaliter quippe homines veteris legis cognoverunt utilitatem

vovendi ob majorem firmitatem, quæ ex voto accidit, et majorem cultum supremæ Dei majestatis, quæ volis colitur : unde in prædicta lege frequentissimus erat votorum usus, ut constat ex dictis *num. 13;* ergo sicut in veteri lege aliqui elegerunt paupertatem ex proposito voluntario, ita etiam ex voto. Probatur secundo eadem consequentia ; quia non est minus difficile ex parte materiæ votum castitatis, ac votum paupertatis ; sed ex eo, quod aliqui observaverint voluntariam, et perpetuam castitatem, bene infertur, quod illam observaverint ex voto, ut patet ex D. Joanne Baptista, juxta dicta n. 23. Ergo pariter si aliqui in veteri Testamento coluerunt voluntariam, et continuam paupertatem, recte colligitur, quod illam ex voto observaverint. Et ratio generalis est, quia uniformis, et continuus modus se habendi in materia ex se difficili, et naturæ repugnante vix intelligi potest absque aliqua obligatione, quæ voluntatem ad illum agendi modum determinet, ac reducat : hæc autem obligatio, ubi non provenit ex lege aut præcepto (uti non provenit in materia consiliorum) opus est, quod proveniat ex voto, quo quis ad illum agendi modum se obstringit.

44. Probatur secundo eadem assertio sequenti discursu ; quia licet Scriptura expresse non dicat, Apostolos emisisse votum paupertatis ; nihilominus ex eorum factis recte colligitur, quod tale votum fecerint : atqui similia facta reperiuntur in aliquibus viris veteris Testamenti : ergo ex eisdem recte infertur, quod paupertatis votum emiserint. Probatur minor : nam recte colligitur, Apostolos vovisse paupertatem ex eo, quod omnia reliquerunt, ut Christo adhærerent, juxta illud Petri apud Matth. 19: *Ecce nos reliquimus omnia, et sequuti sumus te.* Ad perfectam enim derelictionem bonorum temporalium (ut recte arguit Suarez *tom. 3 Belig. lib. 8, c. 2,* requiritur obligatio ex promissione orta. « Nam sicut ea bona, » inquit ille, « quæ « in præsenli possidentur, non perfecte « derelinquuntur, nisi ea repetere non « liceat : ita bona, quæ in futuro tempore « acquiri possunt, non perfecte derelinquuntur, nisi ita voluntate, et affectu « alienentur, ut ea acquirere, ac possidere « non liceat ; quod non potest fieri, nisi « interveniente promissione. » Unde consequens est, ut qui bona temporalia perfecte relinquunt, ea relinquunt ex voto,

Aliad asser-tionis moti-vum.

Matth. 19.

Suarez.

Votnm
pauper-
MB ia
Biliaco.

Abolens.

quo ad eorum abdicationem se obligant. Porro aliquos in veteri Testamenlo ita so habuisse, constat satis manifeste in Elisaeo primario Eliæ discipulo, el post Eliam c.e-terorum filiorum Prophetarum duco, ac doctore ; sic enim habet sacer textus 3, Reg. 19. *Profectus ergo inde Elias* (postquam videlicet a Domino audierat : « Eli-seum autem filium Saphat. qui est de σ Abelmeula, unges Prophetam pro te) re-4 perit Elisaeum filium Saphat arantem in duodecim jugis boum, et ipse in duode- a cim jugis boum arantibus unus erat : cumque venisset Elias ad eum, misit pallium suum super illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, et : ait : Osculer oro patrem meum, et sic sequar te. Dixitque ei : Vade, et revertere, quod enim meum erat, feci tibi. Re- tr versus autem ab eo, tulit par boum, et mactavit illud, et in aratro boum coxit carnes , et comederunt consurgensque a abiit, et sequulus est Eliam, et minis- « trabat ei. » Ubi singula fere verba re- praesentare perfectissimam renuntiatio- nem, qua Elisæus mundi bonis, ac rucis vale dixit, ut indivulse sequeretur Eliam, vel potius Spiritum sanctum se Eliæ ore vocantem ad perfectiorem vitam, ponde- rant satis communiter Doctores. Aliquos dabimus præter I). Ambros. et Lyram re- latos *num.* 42.

Abulensis *ad locum citatum, quxst.* 2G, inquit : « Eliseus non peccavit volendo ire σ ad osculandum patrem , et matrem ; a quia ad vocationem Eliæ illico ipse re- « liquit boves, tanquam nunquam aratu- « rus cum eis, et totaliter intendebat sequi a Eliam. » Et infra : « Mactavit par boum, a solemnitatem magnam omnibus amicis, a et cognatis suis, quia nunc recedere vo- a lebat ab eis, tanquam nunquam reditu- a rus ad statum eorum. Et in aratro boum » coxit carnes, id est, cum aratro coxit, « scilicet fregit aratrum , et comminuens a in partes posuit in igne, et ibi coxit bo- a ves. Hoc fecit non quidem tanquam non a haberet alia ligna, sed quia transibat ad u Dominum, omnino volebat renunciare « seculo, ita quod nihil relinqueret in illo, « quod ad se pertineret. Et quia bovesduo, a et aratrum pertinebant ad Elisæum, u voluit utrumque consumere tradendo in « convivium, el aratrum cremando, ita ut a jam nihil ad se pertinens relinqueret in a seculo, sed totus ipse transiret ad Domi-

a num. Quod valde magnum exemplum a esi pro eis, qui ad Dominum transeunt, « quod nihil in seculo relinquere debeant, ad quod allicianlur. El dedit populo, el comederunt, scilicet dedit cognatis suis, a et unicis, convocans eos ad convivium ; a quia nunerecedeb.it ab eis, et non erat a amplius rediturus ad statum illorum. tt Istud exemplum sequulus est Reatus a Matlhæus, qui a Christo vocatus reliquit « omnia, quæ habebat; et tamen in ipsa die vocationis suæ invitavit Christum, * et discipulos, et multos de publicanis, quos in seculo amicos habuerat, Mat- a thaei 9. Surgensque abiit, et sequulus est « Eliam, scilicet surgens de convivio reces- sit de urbe sua, et de domo patris sui, el a sequulus est Eliam, nolens amplius ma- a nere cum patre, et matre. » Dixerat au- tem quæst. 23. « Non curavit amplius ara- σ re, nec vacare negotiis saecularibus, etc. Sic enim quando Christus vocabat dis- a cipulos suos, relinquebant omnia, el sequebantur eum. Sic etiam quando a Christus vocavit Petrum,elAndreamfra- tres. relictis retibus sequuti sunt eum. a Sic etiam Jacobus, et Joannes Zebedæi, < fratres relinquentes patrem, et navem, a vocantem Christum sequuti sunt. Malth. « 4. n Hæc Abulensis. In quibus evidenter significat, Elisæum dereliquisse bona tem- poralia, non utcumque, sed ex voto illa deinceps non acquirendi, vel conservandi. Nam quid aliud exprimunt illa verba: *Totaliter intendebat sequi Eliam ?* Et illa : *Omnino volebat renunciare seculo ?* Et illa: « Ut etiam nihil ad se pertinens relinque- r ret in seculo, sed tolus ipse transiret ad « Dominum ? » Et denique illa : *Nunc re- cedebat ab illis* (saecularibus videlicet) *el non erat amplius rediturus ad statum illorum. Istud exemplum sequatas est Beatus Mal- thxus, etc.* Profecto si Abulensis intenderet NeIj. • nobis exponere modum, quo de facto quis in religiosa professione ad Apostolorum imitationem cuncta temporalia repudiat, et voto paupertatis se ligat, nescimus qui- bus aliis verbis expressioribus uteretur. Abulensem imitalur Cornelius a Lapide cm ad prædictum locum ; nam expendens illa verba, *Misit pallium suum super illum*, in- quit : « Hac ergo caeremonia institutus est « Elisæus Propheta, socius, et successor « Eliæ, ejusque cor omnino a Deo immu- « tatum est, atque ex laico factus est reli- « giosus, ex agricola Propheta, ex idiota Theodidactos.

, TbeodWnctos. Unde statim reliquit bo- < ves, domum, parentes, el sequulus est « Eliam. » El infra : « Quia Elisæus festi- i nabat, el gestiebat illico sequi Eliam, i idcirco usus est aratro pro lignis ad co- « quondam carnes boum . Dedit ergo < typum, et exemplum nobis, ut Dei voca- .. tionem illico, resolute, constanter se- « quamur, uti notant Cajetanus et Abu- 4 leasis. Celebravit enim convivium, quo i suis valedixit, ut ostenderet se boves, aratrum, agrum, omniaque relinquere, < ac lætum sequi Eliam. » Et inferius : : Ut liber, et expeditus transiret totus ad : Dominum; idcirco aratrum, et boves : consumpsit, qua in re exemplum dedit : Religiosis, ut idem faciant. » Similia proferunt Gaspar Sanchez ibidem, et alii expositores. Sed præ cæteris expressius loquuntur D. Hieronymus, et Hugo Cardi- nalis, dum affirmant prædictam tempora- lium derelictionem ab Elisaeo factam fuisse votum. Ille *in epistol.* 28, *tom.* 1, ait : *Ro- ws, et juga prioris operis vertit in vola.* Is- te vero *super cap. 9 Lucx* , inquit: *Elisæus in aratro coxit carnes, mactavit boves, id est Religionis votum fecit.*

Li-a 45. Confirmatur primo ex his, quae de ^Elisæo, et Prophetarum filiis, ipsius Elisæi S' Eliam discipulis refert Scriptura, et salis aperte significant eos coluisse pauper- tatem ex voto. Nam in primis pauperibus ex voto cc ivenit, quod sibi a devotis obla- ta usui j .rticulari non approprient, sed communiuli referant, ac servire faciant, ut constat *ex cap. Cum ad monasterium, de statu Monach.* et ex Concil. Trid. sess. 25 *de Regular, c.* 2. Quo pacto se gessit Elisæus; nam cum vir quidam devotus mu- nus attulisset, ipse statim jussit, ut com- munitati daretur, ut legitur 4 Reg. c. 4. Quod recte expendit Salianus anno 3144, his verbis : « Acceptum munus Elisæus in « communem impendit utilitatem : erat « enim eis mensa communis, ut religiosi < viris : nec Elisæus sibi proprium habere ' voluit, paupertatis studio repugnante. » Quibus satis aperte significat, non potuisse aliter facere hominem voto paupertatis ué®.obstrictum. El Abulensis ad locum citatum *quxst.* Gl, satis exprimit paupertatem ex forma religiosa vivendi ; nam expendens illa verba : *Responditque ei minister ejus*, inquit : « Iste erat dispensator Elisæi, qui « recipiebat omnia quæ ferebantur ad Eli- « sæum, et ipse ministrabat filiis Prophe-

a tarum , et jussit illi Elisæus ponere istos u panes coram filiis Prophetarum ; ipse a vero respondit : Quantum est hoc, ut ap- d ponam coram centum viris? n

Deinde ad pauperes ex communi voto Jiigna pertinet habere mensam communem, et eisdem vilibus uti alimentis. Sic autem se gerebant filii Prophetarum sub Elisaeo, utpropbt- colligitur ex ejus verbis 4 Reg. cap. 4, *Pone ollam grandem, et quoque pulmentum 4. filiis Prophetarum.* Quibus vero ventris delitiis replendam, declarat textus dum addit : *Et cum egressus unus in agrum, ut colligeret herbas agrestes, etc.* Unde D. Hie-p. nier, ronymus de filiis Prophetarum agens *epist.* 4, *ad Rustic.* ait : *Turbis urbium derelictis, polenta, et herbis agrestibus victitabant.* Et Theodoretus *ad text. cit. quxst.* 19, inquit : Theod. « Quod autem vita Prophetarum nullas « habuerit possessiones, docet historia, α Nam qui erat eorum primus, nunc qui- a dem eos excipit convivio olerum agres- « tium, nunc autem panes hordeaceos vi- « ginti apposuit centum viris, eosque ab « aliis oblatos. » Et Gaspar Sanchez ibi- Gaspar Sanchez ibi- dem : « Hoc,inquit, videtur eo tempore a illorum Prophetarum commune pul- mentum : id indicat ille, qui egressus « dicitur in agrum, ut colligeret herbas a agrestes. »

Tandem prædictos Prophetarum filios Elisæi discipulos se obligasse paupertatis voto, haud obscure evincit poena valde gra- vis, qua Elisaeus Giezi punivit ob munera a Naaman recepta, quæ tanquam propieta- rius abscondere voluit, ut legitur 4 Reg. cap. 5. Nam licet in eo Giezi peccato plures fuerint deformitates, praecipue tamen elu- xit proprietatis malitia, quæ locum alias non habet, nisi paupertatis votum praece- dat. Quod sic ostenditur; nam Bellarm. lib. I *de Monach. c.* 20, et Suar. *tom.* 3 desuarez. *Relig. lib.* 8, *cap.* 2, recte probant, fuisse in GJZ] primitiva Ecclesia votum paupertatis, quia iWÇr- Ananias, et Sapphica gravissima, et mira- votum culosa poena puniti sunt, quia partem pre-declarat tii agri, quem vendiderant, clam sibi re- servarant ; non enim tantam poenam in- currerent ex solo mendacio, nisi alias contra votum egissent : quippe cum voto sublato, relinqueretur arbitraria, et licita circa rem propriam dispositio. Idem autem accideret in acceptione, et retentione mu- nerum in Giezi, si ipse non fuisset voto li- gatus, atque ideo non incurrisset tantæ pœnæ reatum, qualis fuit lepra per totam

Cissiao. vitam. Unde Cassianus *lib. 1 de spiritu philarg. c. 14*, hoc exemplo utitur, cum monachos proprietarios reprehendit : « Nam Giezi ea, inquit ille, quæ ne antea quidem possederat, volens acquirere, non « modo gratiam prophetiae non meruit a possidere, quam per successionem velut « hæreditariam a suo habuit magistro suscipere, verum etiam æterna lepra S. Elisæi maledictione perfunditur. » Et Joannes Cartagena *lie. 7, homil. 1*, inquit : « Elisæus ita virtutem coluit, ut famulum « suum Giezi divitiarum Naaman leprosi « cupiditate possessum, propter proprietatis culpam lepra miraculose punivit, b Ubi aperte supponit, præfuisse paupertatis votum, sine quo proprietatis culpa locum non habet. Gesta igitur Elisæi, et filiorum Prophetarum, quæ in Scriptura referuntur. non obscure indicant ipsos fuisse pauperes ex voto.

46. Confirmatur secundo ; nam ut quis dicatur habere statum voluntariae pauperis, debet se ad paupertatem voto obligare : sed Elias, et Elisaeas, et filii Prophetarum habuerunt statum voluntariae paupertatis : ergo voto se ad illam obligaverunt. Major constat; nam ut quis dicatur habere statum voluntariae paupertatis, non sufficit quod modo voluntarie sit pauper, cum postea possit ab hoc proposito resilire, et bona temporalia comparare ; sed requiritur, quod a se abdicet licitam facultatem prædicta bona acquirendi : sicut ut quis dicatur esse in statu castitatis, non sufficit quod actu non contrahat matrimonium, sed insuper desideratur, quod non possit licite contrahere ; et utraque impotentia fit per votum, quo quis se privat facultate ad illos actus, ut fusius explicuimus *disp. 1, dub. I, fere per lotum*. Mi-

Aliqminnor etiam probatur; nam Apostolus *ad legebi-* inquit : *Circuierunt in melotis, tn* hueront *pellibus caprinis, egentes, etc.* Quo loco serpuu<r' monem fieri de Elia, ejusque discipulis, doAdHeb cent communiter Patres, et Interpretes. II. Unde Cornelius a Lapide ibidem inquit : « Nola Paulus Eliam, qui l Reg. I, vir « pilosus dicitur, non tam a barba, et co- a ma, quam a melote, et veste pilosa, et « hirsuta : notat etiam Elisæum, aliosque « Prophetas, quorum insigne fuit melotes, « sive cilicium ex pelle hirsuta. » Observat autem prædictus Author, eos tali veste usos fuisse, tum ob alias causas : « Tum quia a hoc suo vili habitu volebant docere ho-

a mines luxum vestium esse spernendum: a de quo multa hic habet Chrysost. homil. 28 in Moral. Tum denique, ut hoc quasi cilicio, et habitu poenitentia? circumeunt « tes agros, el oppida docerent populum, et a ad poenitentiam, sanctamque vitam ex- « citarent, et compungerent. » Quod autem prædicti fuerint in statu paupertatis, significat D. Thom. ad locum Apostoli *lecl.D-h. 8, circa finem*, his verbis : « Hæc dicuntur « de Elia 4 Reg. 1, quod erat vir pilosus, « et zona pellicea accinctus renibus. Et de talibus vestimentis dicit August, in lib. de serm. Dom. quod potest esse in tali veste intentio mala, si quis utatur ad a vanam gloriam ; bona autem, si ad con- a temptum mundi, et macerationem carnis. Praecipue autem qui profitentur statum poenitentiae, debent ostendere signa professionis. Et ideo licet eis uti talibus « vestibus, non tamen ad ostentationem, et sic utebantur Prophetæ. Quantum autem ad statum personae dicit, Egentes; a quia carebant divitiis. » Ubi S. Doctor semel, et iterum affirmat paupertatem illam propheticam fuisse secundum statam eam profitentium, atque ideo significat, prophetas illos fuisse pauperes secundum statum, et professionem.

Confirmatur tertio ab autoritate D. Hieronymi, et D. Isidori, qui satis aperte significant, prædictos Prophetas fuisse pauperes paupertate religiosa, quæ minime salvatur absque aliquo voto illius. D. Hieron. *epist. 4, ad Rustic*, inquit : « Filii Prophetarum, quos monachos in veteri Testamento legimus, aedificabant sibi casulas a prope fluentia Jordanis, et turbis urbium derelictis, polenta, et herbis agrestibus a victitabant. » Expressius adhuc loquitur D. Isidor. *lib. 2, de Offic. c. 16*, ibi : « Unde ais- « autem ad Monachos studium defluxit « paupertatis » (quod studium in Monachis ex voto oriri certum est), « vel quis hujus a conversationis extitit author, cujus isti « habitum imitantur ? Quantum attinet ad « auctoritatem veterum Scripturarum, hujus a propositi princeps Elias, et discipulus ejus Elisæus fuerunt, sive alii Prophète, qui habitabant in solitudine, « urbibusque relictis faciebant sibi casulas a prope fluentia Jordanis. Hujus deinde « propositi in Evangelio Joannes author « extitit, qui eremum solus incoluit lo- « custa tantum, et agresti meile nutritus. » Lbi ponderandum est, D. Isidor. eodem modo

modo loqui de paupertate illorum Prophetarum, aede paupertate B. Joannie Baptistæ, quem fuisse pauperem ex voto constat, cum vere fuerit monachus ac religiosus. His Patribus addimus Salarium, qui nostraassertioni aperte suffragatur; nam de liis Prophetis agens anno 3114, eos vocat *rdiyosos viros voluntate, ac professione pniptu*. El anno 3145, inquit : « Prophetæ ; læ, qui religiosam profitebantur pauper- < talem. » Et *n. 5*, addit : « Eos ergo Monachos agnoscit, vocatque Hieronymus, sicut el Joannes Hierosolymitanus passim. Abulensis ait eos quasi nihil habuisse, nisi quæ sibi a populo dabantur. » Theodoretus quoque religiosam eorum < celebrat paupertatem : Chorus Prophetarum, inquit, extremam amplectebatur » paupertatem. Non ait, tolerabat, sed « amplectebatur paupertatem, utique voluntariam, atque ultro susceptam. » Et denique in *Epitom. anno 3145, n. 2*, in ipsissima perseverans sententia inquit : « Saeviente egestate, religiosi ad Elisaeum tanquam ad communem parentem undique convolabant, ut ab eo vel divina « subsidia per miracula, vel humana per » eximiam ejus apud omnes gratiam consequerentur, et promissam Deo paupertatem facilius ferrent. » Aliorum testimonia expendemus infra *n. 49 et 52*.

47. Tertium, et ultimum nostræ assertionis fundamentum desumitur ex his, quæ de Essenis graves Authores scribunt. Eos namque in veteri Testamento paupertatem voluntariam coluisse, aperte docent locis relatis *n. 42*. Quibus addimus Nicetam Colossensem *lib. l Orthod. fidei, c. 36, tom. 12, Biblioth. p. 1*, ubi ait : « Esseni insuper « amore virtutis a nuptiis, maxime abslinebant, et divitias pro nihilo ducebant, < una denique vescebantur; privala enim < publicos in usus comportabant, turpe < rati, si quis privatim quid divitiarum < possideret. » Porro hanc voluntariam Essenorum paupertatem fuisse ex voto, facile ostenditur ex eisdem Authoribus, qui simul referunt eos ad sui instituti (cujus non infima pars erat voluntaria paupertas), inviolabilem observantiam juramentis, ac exeeerationibus se obligasse, ut vidimus numero 29. Unde Cedrenus ibidem relatus cælerorum verba velut in compendium redigens, inquit : « Jurant huic divinæ religioni unice, usque ad sanguinem, pie, ac reverenter operam navaturos. »

Salmant. Curs, theolog. tom. XII.

Accedit eosdem Authores referre apud Eseenos peccatum fuisse, quod aliquid sibi reservarent, vel aliis, consanguineis etiam, donarent, ut proxime vidimus ex Nicela : et Seranius *lib. 3, Trih.vret. cap. 4*, ex Josepho refert, quod « aliquid cognatis donare absque curatorum facultate non « licebat. » Hinc vero recte infertur, quod fuerint voto paupertatis obstricti. Quo fundamento utitur Basilius Pontius, ut probet Basii, votum paupertatis in primis Canonicis regularibus Ordinis D. Augustini; sic enim *lib. 7, de Matrim. cap. 3, num. 2*, discurrit : « Prædicli Canonici præscriptum habebant, nulli licet in societate nostra habere aliquid propnum. Igitur apud illos a proprium aliquod possidere peccatum a erat: ergo adstringebantur voto, alias a liceret, peccatumque non esset. » Quod argumentum sub eadem forma potest applicari Essenis.

Accedit secundo, Doctores Catholicos ex eo ostendere, quod fideles primitiva? Ecclesiae fuerint pauperes ex voto, ac proinde ex eo probare contra haereticos, quod paupertatis votum licitum sit, quoniam Actor. 4, dicitur: «Nec quisquam eorum, quæ « possidebat, aliquid suum esse dicebat, « sed erant illis omnia communia. » Constat autem simili modo se gessisse Eseenos, ut referunt Authores hic, et num. 42 relati, quibus addendus est Joannes Caramuel Caram. *comment, in l-egul. D. Benedicti, lib. 2, disp. 14*, ubi ait: « Inter alia jurejurando promittebant, asserente Josepho, se si ad « principatum promoverentur, nulli injurias, neque victu, neque ornatu aliquo à subditis splendidiore futuros. » Ergo Esseni communem, ac pauperem vitam ex voto profitebantur.

Confirmatur exemplo Rechabitarum, qui vel iidem cum Essenis erant, vel horum fuerunt patres, et duces (de quo Lezana anno 3159), quosque ad pauperem vitam se obligasse, probatur ex Hierem. *cap. 35*, ubi refert eos huic Prophète respondisse: « Pater noster Rechab » (insigni Rechab voce designari Magnum Eliam, quasi suprenum Rechabitarum principem, observat Caramuel ubi proxime, num. 170), « praecepit « nobis dicens : non bibetis vinum vos. et « filii vestri usque in sempiternum, et domum non ædificabitis el sementem non « seretis, et vineas non plantabitis, sed in « tabernaculis habitabitis cunctis diebus « vestris. Obedivimus ergo voci Jonadab

(successisse hunc Elisæo in otlicio gubor-
bôuMuc .nandi Prophetarum filios, notat Bouldue
lib. 3, *de Eccles, ante leg. cap.* 12, et propte-
rea, *Prophetam.* l>τΛimandritam*post Rliam,*
et *Rlisrum,* illum appellat) filii Rechab
« patris nostri in omnibus, quæ præcepit
■ nobis. ¶ Describi autem in hac formula
vitam pauperrimam, el ab omni divitiarum
solieitudine alienam, nemo est qui non vi-
deat. I nde Abulensis l *Paralip. cap.* 2,
quxst. 21, inquit: Per hæc intendebat
l Jonadab deducere filios suos ad quatuor
« perfectiones. Prima erat paupertas vo-
e luntaria secunda contemptus rerum ;
a nam faciebat, quod filii sui contemnerent
a omnes divitias sæculi, et cessantes ab
< his, ducebant vitam pauperem. Ista etiam
« fuit perfectio Evangelica, quia venientes
ad Christum relinquebant omnia, ei se-
l quebantur ipsum, sicut dixit R. Apostolus
a Petrus. Ecce nos reliquimus omnia. »
Voilai Porro Rechabitas hanc pauperem vitam
l-auper- amplexatos fuisse ex voto, constat primo,
Uljjiii quia eo secluso, sive voluntaria ipsorum
Rectu- promissione, eorum pater -lonadab non
bitL< posset eos ad pauperrimum illum modum
vivendi obligare, ut constat ex doctrina D.
D.JJO. Thom. 2, 2, quxst. 101, art. 5, quippe su-
perior, non concurrente voluntaria subditi
promissione, nequit tam ardua præcipere.
Rechabitæ autem dicunt se obedivisse patri
suo, atque ideo supponunt in seipsis obe-
diendi obligationem ortam ex promissione,
seu voto. Constat secundo ex Concil. Seno-
Cone. nensi, decreto 9, de vol. monast. ubi ut re-
Scon. ligiosos urgeat ad votorum observationem,
inquit: « Si quis igitur votum aliquod hu-
« juscemodi voverit Domino, etiamsi per-
« petuum fuerit, non faciet irritum verbum
« suum., sed Deiparæ Virginis, Annæ ma-
a tris Samuelis.et Rc-chabitarum exemplo,
a omne quod promisit implebit.» Et hoc
posterius exemplum nullam haberet effica-
ciam, si Rechabitæ non debuissent ex voto
facere quod faciebant. Fuerunt ergo pau-
D.Hiero.peres ex voto. Unde D. Hieronym. epist.
13. ad Paulin, illos cum Elia, Elisæo, et
filiis Prophetarum, patres Monachorum
D.Cart, appellat. Et Dionys. Carthus. ad locum
Hierem. art. 58, inquit: « .lonadab religio-
« sæ vitæ modum posteris suis præfixit. »
Haban. Et Rabanus apud Glossam ait: « Mystice
a Rechabitæ signant eos, qui desiderio
« perfectionis transcendunt mandata legis.
« Justi enim,quibus non estiez posita, sic
« probantur non esse sub lege, si justas

leges non solum implere, sed etiam su-
perare contendunt, ut debitis voluntaria
addant. » Et post pauca: « Hinc Elias,
« et Hieremias virgines permanserunt.
Hinc filii Jonadab (ipsi sunt Rechabitæ)
a propter obedientiam patri exhibitam a
« Domino laudantur, et futura eis bona
a promittuntur, qui offerre decimas pos-
« sessionum non contenti, imo ipsas pos-
« sessiones respuentes, suas animas Deo
a obtulerunt. »

§ II.

Refertur opinio adversa, ejusque moliris oc-
curritur.

48. Contrariam nostræ assertioni sen-
tentiam tuentur Suarez tom. 3 de Relig. lib. |
3, cap. 1. Sherlogus tom. 1, in Cant, antd.^
7, sectione 12. a numero 119, et tomo 2, ves-
tigat. 12, explanat, myst. sectione unica, a
numero 23. et alii plures. Quorum præci- Aip- j
puum fundamentum est imperfectio veterisp0^s|
legis, cum qua cohærere non videtur actns
adeo perfectus, qualis est promissio perpe-
tua paupertatis.
Confirmat primo hoc motivum Sherlo- cœfc
gus, quia Judæi non minori studio dilexe-
runt divitias, quam matrimonia : quod late I
probat tum testimoniis plurium Doctorum,
tum ex promissionibus illius legis, quæ
eam observantibus bona solum temporalia
offerebat : ergo credibile non est, quodJu-
dæorum aliqui paupertatem ex votoelege-
rint.
Confirmatur secundo , quia lex vetasstæa.
prohibebat paupertatem, ut constat Deute- Dcalii
ron. cap. 15, vers. 4, ibi : Omnino indigens,
et mendicus non erit inter vos. Sed non pro-
hibebat paupertatem involuntariam, cum
hæc necessario contingat, et non sit materia
præcepti. Ergo prohibebat paupertatem vo-
luntariam, et consequenter non licebat eam
eligere, et multo minus vovere.

Sed hæc parum urgent, et non magis
impugnant paupertatem votivam, quamvo-J^
luntariam, ut facite consideranti constabit;
aliquos autem in veteri lego vitam paupe-
rem elegerisse contemnendo temporalia, li-
quide constat ex dictis n. 42. Unde sicut
prædicta motiva excludere nequeunt vo-
luntariam aliquorum paupertatem absque
voto, ita nec paupertatem cum illo. Funda-
mentum vero quod in veteris legis imper-
fectione construitur, corrui t ex dictis dub.

I, per totum, et præcipue num. 7, cl 16, ubi
declaravimus, qualiter illius legis tempore
fuerint sanctitas, virtutes, et virtutum ac-
tus; non quidem ex virtute legis, sed ex
gratia data per Christum, cui veteres justi
media fide incorporabantur. Et profecto
non est melior actus promittendi Deo pau-
pertatem, quam actus diligendi Deum finem
supernaluralem super omnia ; cum ille sit
actus religionis, hic charitatis ; et ille possit
componi cum statu peccati, secus iste ; et
tamensalva fide negari nequit, quod aliqui
tempore legis Deum supernaturalem finem
dilexerint super omnia. Tædet in his mo-
rari, sed ut molestiæ argumentorum non
cedamus, placet omnibus supra adductis
adjicere judicium sapientissimi Magistri
Bartholomæi de Medina 1, 2, quxst. 108,
ad. 4, dub. ultim. ubi imperfectiones vete-
ris legis expendit, et nihilominus in fine
ait: « Sed ex hoc non inferat Theologus,quod
t viri justi, et sancti in antiquæ legis statu
< non haberent ex instinctu Spiritus sancti
« consilia a Deo, tura virginitatis, tum obe-
» dientiæ, atque etiam paupertatis, quæ ex
animo lubenti, et forti amplecteban-
tur. Quid enim Nazaræi, quid Recha-
bitæ, quid Prophetarum filii aliud erant, I
quam Monachorum prævia quædam si-
« mulacra, sed pro temporis ratione non
« omnino consummata, atque absoluta? »
(quia eorum vota non erant solemnia. nec
constituta in eo perfectionis apice, in quo
reperiuntur post Christum) « Perfectioenim
(non dixit substantia, aut essentia), « ut in
< cæteris, ita et Christo, et ejus exuberanti
« gratiæ debebatur.De Jessæisetiam, etEs-
< senis veteris Testamenti monachis mira,
« et stupenda refert Philo in suis scriptis.
« Sed et Hieronym. lib, 1, contra Jovinian.
« et Zachar. lib. 8, cap. 10, asseverant, I
« Eliam, Elisæum, Danielelem, et Joannem
« Baptistam a matrimonio abstinuisse, et
vitam cœlibem duxisse. Josephus 18
antiquit, et Solinus aiunt ante Christi
a tempus Essenorum collegium instar nos-
trorum Anachoretarum sancte in deserto
Judæi vivendo ab uxoribus abstinuisse.»
49. Ad primam confirmationem conce-
dimus Sherlogo. quod Judæi valde affecti
fuerint ad divitias, sicut et ad matrimonia ;
sed inde non infertur, eorum nullos coluis-
se castitatem , et bona temporalia spre-
visse ; oppositum enim satis constat ex dic-
tis in hoc. et præcedenti dubio, ubi osten-
dimus aliquos coluisse castitatem , et

voluntariam paupertatem, non quidem ex
natura, aut Judæorum inclinatione, aut le-
gis Mosaic® viribus ; sed ex divina gratia,
quæ operari facit supra naturam, supra
inclinationem, et legem. Illa vero, quæ ad
probationem antecedentis prædictus Author
coacervat, non sunt undequaque vera, sed
discussionem indigent. Quod enim significat
veterem legem bona solum temporalia pro-
misisse, falsum censent Medina, N'aclan-
tus, Vasquez, Azor, Felinus, quos refert, et κκηον
sequitur Salas de legibus disput. 22, sectione
7, num. 30, qui certum esse affirmant,
fuisse in tali lege promissiones æternæ vi-
tæ , quam illius observatores sperabant.
Quod relictis aliis testimoniis, liquet ex
Psalmo III : In memoria xterna erit justus, psal.m.
Et 2, Machab. 6, unus eorum, qui marty-2 ^ach-
rium pro lege patiebatur, dixit : « Fratres
« mei, modico nunc dolore sustentato, sub
« testamento æternæ vitæ effecti sunt ; »
hoc est, vitam æternam in jure sunt conse-
quuti. Et Apostolus ad Hebrxos 11, loquensAdIIIcb
de Sanctis Patribus veteris legis, inquit :
« Juxta fidem defuncti sunt omnes isti, non
« acceptis repromissionibus, sed a longe
« eas aspicientes, et salutantes. » nempe
promissiones regni coelestis, quod consequi
expectabant per Christi redemptionem ,
juxta illud Job (cujus notitia erat Judæis.Tub w.
familiaris) cap. 19: « Scio quod Redemptor
« meus vivit, et in novissimo die de terra
« surreclurus sum, et rursum circumdabor
« pelle mea, et in carne mea videbo Deum
a Salvatorem meum. » Et de Magno Elia
inquiret Abulensis 4 Reg. cap. 1, qu-rst. 16, Abalcns.
quare utebatur habitu vili ? Et respondet :
« Elias non utebatur isto habitu pauperri-
« mo pro paupertate, tanquam non potens
« alium habere, sed pro religione. Pro quo
l « sciendum est, quod Elias fuit vir sanctus
« valde, et cæteri Prophet®, sed Elias po-
« tius. Et ad comlemnendam gloriam sæ-
a culi, et ad ostendendum alia meliora
a bona esse reposita in futurosæculo, quæ
« homo acquirere potest bonitate vitæ ,
a quam ea, quæ in præsentia cernuntur ; et
a ut ostendatur desiderium illorum, quod
a sine istorum contemptu non est, acce-
a pit vestem contemptibilem, scilicet fac-
« tam depilis camelorum. » Et post pauca:
a Istud pertinet ad signum virtutis , et
a exercitium : ad signum quidem, in quan-
a tum significatur fuga delectationum, et
a blandimentorum sæculi in duritie vestis.
a Nam illi, qui induuntur vestibus molli-

« bus. sunt qui desiderant saeculi blandi-
« menta, et honores ; et isti morantur in
« domibus Regum ad consequendum ista.»
Ex quibus satis liquet quod aliqui in veteri
lege temporalia contemnebant, ut conse-
querentur aeterna.

qnd do- Nec D. Thom. (et idem de aliis sentien-
D^ho- dum est) huic doctrinæ opponitur 1, 2,
mas- quxst. 95, art. 5, dum asserit veterem le-
gem fuisse ordinatam ad bonum sensibile.
Nam ut optime ibidem observavit Conra-
dus, mens S. Doctoris non est, quod præ-
dicta lex primario, et per se fuerit ad bo-
num sensibileordinata.cum ipse D. Thomas
eadem 1, 2, quxst. 107, art. 1, expresse
doceat, Deum in utraque lege, nova videli-
cet, et antiqua, habuisse eundem finem,
nempe spiritualem hominum salutem, li-
cet diversis mediis usus fuerit, ut illos ad
prædictum finem perduceret. Sed sensus
est, Legislatorem simul cum veteri lege
proposuisse bona temporalia per modum
aliqualis præmii, ut sic homines rudes ad
ejus observantiam magis alliceret ; ita ve-
ro. quod ea bona ad fines honestos, çt ad
veram beatitudinem ulterius referrent.

Bespon- Fatemur igitur homines veteris legis
^ma-Us3 communiter vacasse bonorum temporalium
fulcitor, acquisitioni, et vulgum non nulli habuisse
paupertatem voluntariam. Sed inde mini-
me infertur, paucos aliquos (et vere pau-
cos. tum respectu multitudinis cæterorum
Judæorum, tum comparative ad religiosos
legis gratia), non fuisse eo tempore am-
plexatos paupertatem ; qui licet ab insi-
pientibus, et vulgaribus spernerentur, ta-
men radio explicatoris fidei illustrati, et
divina gralia adjuti vitam pauperem, ve-
rumque temporalium contemptum elige-
bant. Utrumque, præter supra dicta, con-
firmatquod accidit cuidam discipulo Elisæi,
qui cum ex magistri præcepto venisset ad
Jehu, ut eum ungeret in Regem, princi-
pes qui cum Jehu erant, dixerunt : *Quid
venii insanus iste ad te ?* Et ipse respon-
dit : *a No.slis hominem, etc.* ut refertur 4,
4Bgg. Regum. cap. 9, ubi Lyranus inquit : « Re-
Niâ. “ putabantur autem Prophetæ insani, eo
« quod contemnebant bona hujus mundi,et
« quia loquebantur frequenter talia, quæ
a videbantur aliis aliena. Nostis,etc.Erant
a enim discipuli Prophetarum religiosi,
a ul dictum est supra 2 cap. et ideo distin-
a guebantur ab aliis in habitu, per quem
o cognoscebantur esse discipuli Propheta-
« rum, et propter hoc dixit, Nostis? sci-

« licet, quod sit de Prophetis. » Et Cajeta-¹⁴. u
tanus expendens eadem verba,*Insanus isle*,
inquit: « Verificalur scriptum in Sapientia:
u Nos insensati vitam illorum æstimaba-
a mus insaniam ; nam insanum appellant
K discipulum Prophetarum, eo quod profi-
a terentur prophetarum filii futura vita
« studium, vacando divinis laudibus. » El
Cornelius a Lapide ibidem ait : « Unde hic, Oraa
a ut principes idololatra , homiaesque
M militares prophetam rideant, vocentque
a insanum, et fanaticum. Vita enim pro-
phetarum aspera, vestitus horridus, ser-
« mo propheticus eis videbatur esse insa-
« nia. » Ex quibus liquet ex una parte
vulgaris illorum hominum æstimatio, el
affectus circa temporalia ; et alia ex parte
speciale filiorum Prophetarum institutum
in prosequendo vitam asperam, et paupe-
rem, juxta illud Theodoreli *q. 19, in lib. 4*
Reg. ibi : « Chorus Prophetarum extre-
« mam amplectebatur paupertatem.

50. Ad secundam confirmationem res-Nw
pondetur negando minorem, quam minime
evincit insertum testimonium ; non enim
prohibet paupertatem, nec paupertatis pro-
positum, aut votum ; sed monet divites,
ut pauperibus subveniant, ut optime tra-
dit D. Thom. 2, 2, quxst. 187, articulo¹⁵. H»
5 , ibi idem argumentum (quod contra
Religiones mendicantes ab eorum ini-
micis fieri solebat), diluit his verbis :

Ad tertium dicendum, quod ex illo præ-
« cepto legis divinæ non prohibetur alicui
a mendicare ; sed prohibetur divitibus,
a ne tam tenaces sint , ut propter hoc
a aliqui egestate mendicare cogantur, »
Quæ expositio legitima est, et fundatur in
sacro textu ; quia non multo post verba re-
lata sic habet : « Si unus de fratribus luis,
« qui morantur intra portas civitatis tuæ
a in terra, quam Dominus Deus tuus datu-
a rus est tibi, ad paupertatem venerit, non
« obdurabis cor tuum, nec contrahes ma-
a num ; sed aperies eam pauperi, etc. » Et
inferius addit : « Non deerunt pauperes in
a terra habitationis tuæ ; idcirco ego præ-
« cipio tibi, ut aperias manum fratri tuo
« egeno, et pauperi, qui tecum versatur
« in terra. » Quæ verba satis declarant
præcedentium verborum sensum.

51. Minus adhuc premunt motiva, qui-
bus contra nostram assertionem utitur per-
doctus Suarez ; quia continent argumentum
ulplurimum pure negativum, quod in his
rebus nullius, aut exigui roboris est, præ-
sertim

serlim contra fidelium aliorum testium de-
positionem. Et ne scrupulo detineatur Lec-
tor. formalia prædicti Autlория verba
referemus, ut indo judicet, quam vim ha-
beait. Supponit Suarez in veteri lego non
fuisse votum castitatis (de quo *dubio proce-*
denti) et numero 7, subdit : « Hinc constat
; multo minus ostendi posse votum pau-
« perlatis tempore legis veteris. » Sed non
videmus unde constet, aut valeat conse-
quentia ; nam prædicta vota valde diffe-
runt, el castitatis votum est difficilius voto
paupertatis ; unde ex permissa, et non con-
cessa negatione illius, non infertur istius
negatio. Prosequitur : « Nullum enim talis
. voti ibi vestigium invenitur.» Hæc est
distincta ratio, el antecedens jam proposi-
tum deserit in probatione consequentiae.
Aliunde vero falsum assumit; addunt enim
tot vestigia, imo argumenta efficacia, quot
§ præcedenti expendimus cum aliis, quæ
gralia brevitatis omittimus. Addit : « Imo
· et de usu paupertatis voluntariæ rarissi-
ma sunt indicia in una, vel altera per-
'sona, de quibus incertum est, quem mo-
< dnm, vel gradum paupertatis servave-
< rint. » Aærurn non de una, vel altera
persona, sed de integris collegiis adsunt ne-
dum in licia, sed gravissimi testes ; nam
quantum ad filios Prophetarum asserunt
i i.^ D. Hieronym. D. Chrysostom. D. Isidorus,
'iki.Theodoretus, et alii : et quantum ad Esse-
Jg: nōs, et Rēchābitās (quī iidem erant cūm fi-
iā i liis Prophetarum) , affirmant Concilium
4 iþ Senonense, Rabanus, Josephus, Plinius,
l 'æ Clalii, quos dedimus § *procedenti*, et plu-
res quos dabimus numero 104. Quibus ut-
pote antiquioribus, et positive affirmanti-
bus major fides adhibenda est,quam Suario,
qui statum illorum non vidit, et pro suæ
causæ patrocínio nullum adhibet testem,
sed pure negative, ac dubitative procedit,
ut in introductione totius disputationis
observavimus.

Pergit ille : *Esto enim Elias paupertatem
amaverit, quoad paucarum rerum* (circa hoc
- etiam dubitare videtur,cum Chrysost. *hom.*
: cir. 2, *adpopul. Antioch*, dicat : *Quid Elia pau-*
- *perius ?* Subjungatque : *Ipsam vero pauper-*
- *tatem ex mentis opulentia elegit.* Et D. Thom.
relatus *n. 46*, eum fuisse *in statu paupertatis*,
affirmet), *quis affirmare poterit nullius*
habuisse dominium , vel quod difficilius est,
nec licite habere potuisse? Sed ad urgentem
hanc interrogationem facile respondetur,
omnes posse id probabiliter affirmare ob

testimonia, et motiva superius proposita,
praesertim vero ob maximam similitudi-
nem inter Eliam, elB.Joannem Baptistam,
quem fuisse religiosum,et subinde volo pau-
pertatis obstrictum, Suarius ipse non negat,
Adde, ad simplex paupertatis votum non reoper-
requiri, quod eo ligatus non habeat domi-
nium, nec illud licite habere possit ; cons-
tat enim eos, qui in sacra Societate .lesu vo-
ta simplicia emittunt, conservare domi-
nium directum suarum rerum, ut *disp.* 1,
n. 38,jam vidimus. <dmo»,prosequitur Sua-
rez, « si illius historiam attente legamus,
« 3 Reg. 17,inveniemus.ipsum non coepisse
« voluntariam paupertatem profiteri, do-
« nec illi præcepit Deus , Recede hinc,
« et vade contra Orientem, etc. ibi de
« torrente bibes, corvisque præcepi, ut pas-
« cant te ibi. Et infra : Surge, et vade in
« Sarepta Sidoniorum, et manebis ibi ;
« præcepi enim ibi mulieri viduæ, ut pas-
« cat te. Ex quibus verbis potius possumus
« conjecturare, prius habuisse Eliam bo-
« na, ex quibus aleretur, ideo enim vide-
V tur a Deo præventus, et admonitus unde
« esset sustentandus, ne de ea re esset so-
« licitus : nec de ejus paupertate plura in
a Scriptura leguntur. » Totum hoc conce-
damus Suario. Quid inde, ut neget Eliam
fuisse pauperem ex voto ? Profecto, ut quis
nunc sit pauper, aut religiosus, non requi-
ritur quod talis fuerit a conceptione, vel
anteaclæ vitæ discursu : sed satis est, quod
determinato tempore pauperem, aut reli-
giosam vitam exordiat. Aliunde vero illa
Suarii conjectatio minime subsistit ; ideo
namque eo speciali tempore missus fuit
Elias in Carith, et Sarephta, quia cum po-
pulus urgente fame premeretur, non habe-
bat unde posset ex eleemosynis sustentari,
ex quibus prius alebatur : unde potius in-
fertur, quod jam præcedenti tempore pau-
per fuerit. Et quod addit Suarez, plura de
Eliae paupertate in Scriptura non legi, fal-
sum est ; nam Scriptura satis aperte signi-
ficat Eliam fuisse Ducem, ac Prælatum fi-
liorum Prophetarum , qui pauperrimam
vitam agebant, et quibus ipsum tanquam
bonum Prælatum accommodari decuit. Me-
lius hæc legerunt Divus Hieronymus, Di-
vus Isidorus, et Salianus relati num. 46,
cum aliis pluribus quos dedimus § *proce-*
denti.

52. Sed age, videamus qualiter votum pau-
pertatis in Elisæo impugnet, a Nec etiam,
u inquit, de paupertate Elisæi, præter id, mçolom.

Conti-
nuatur
Suarii
argu-
mentum.

DE STATU RELIGIOSO.

« quod 4, Reg. 4, legimus, cum frequenter
« transiret per Sunam, solitam fuisse di-
« vertere ad quandam fæminam, ut hos-
« pitio reciperetur, et aleretur : quod est
« indicium paupertatis ejus, licet non suf-
* ficiens; nam ibidem de muliere dicitur,
o quæ tenuit eam, ut comederet panem. »
Proponit motivum, cui nos non insistimus,
et prætermittit validissimum argumentum
votivæ paupertatis Elisæi, quod nobis exhi-
bet perfectissima renuntiatio, qua cuncta
temporalia repudiavit, ut Eliam sequere-
tur, juxta superius dicta *num.* 44. Aliunde
vero verba, quæ expendit, ut probet non
fuisse pauperem, sed invitatum a muliere
ad comedendum, minime urgent ; nam
eadem verba, *Quæ tenuit eam, ut comederet
panem*, possunt cuilibet pauperi religioso
adaptari, cum pauperes etiam invitari pos-
sint, et soleant. Addit : « Et inferius eodem
« capite dicitur, tempore famis filios Pro-
a phetarum habitasse coram eo in Galgala,
« ipsumque præcepisse uni de pueris suis :
« Pone ollam grandem, et coque pulmen-
ti tum pro filiis Prophetarum. Unde col-
« ligi potest, ipsum habuisse aliqua bona,
« cum tempore famis abundanter posset
« alere filios Prophetarum : quamvis etiam
« pulmentum illud potuerit esse vile, et
« eleemosynis comparatum. » Cæterum ex
illo facto minime potest colligi, Elisæum
non fuisse pauperem ex voto ; nam idem
posset præcipere quilibet pauperrimæ etiam
religionis Prælati, ut aleret suos alumnos.
Oppositum quidem, ac magis rationabiliter,
Tcoti colligit Theodoretus *quæst.* 19, dum contra-
rio modo arguit : « Quod autem vita Pro-
« phetarum nullas habuerit possessiones,
« docet historia. Nam qui erat eorum pri-
« mus (*Elisxus*) nunc quidem eos excipit
tt convivio olerum agrestium, etc. o Et
D. Arab. D. Ambros. *lib. de Elia, cap.* 11, inquit :
« Elysæus in deserto erat, ubi non inveni-
« retur esca, nisi amara. » Et *epist.* 82, ait :
α O stultum Elisæum, qui sylvestribus ra-
« mis, et amaris pascebat Prophetas! Insi-
« pientem Paulum, qui gloriatur jejuniis,
« si nihil prosunt jejunia ! Sed quomodo non
« prosunt, quibus vitia purgantur? » Sic
Patres (jejunii laudatores egregii) odorati
sunt grandem illam ollam, quam pro alum-
nis pauperibus, ac prenentibus parare ju-
bebat Elisæus. Recolantur quæ diximus
Lyra, *num.* 45. Quibus addimus, Lyranum præ-
dicto loco significare illorum paupertatem
fuisse ex voto ; nam ad illa verba, *et coque*,

addit : u Id est, discipulorum eorum, qui
« vivebant religiose, ut dictum esi supra 2
« capite. » Ibi autem ad illa verba, *Facium
est nutum*, sic habet : « In Bethel autem
Jericho manebant filii Prophetarum, ut
α palet in littera ; et isti erant viri religiosi
« simul collegati, vacantes orationi, et con-
α templationi, quorum aliqui habebant spi-
α ritum prophetiæ. » Et infra ad illa verba, Mp»
Et venientes ait : Hic consequenter tollitur
suspicio, quæ posset haberi contra Eli-
sæuni; præmittitur tamen reverentia sibi
« facta a filiis Prophetarum, cum dicitur,
adoraverunt eum, adoratione dulciæ, tan-
α quam superiorem suum, eo quod esset
substitutus loco Eliae, sub cujus regimine
vixerant, v Unde melius est, quod stemus
suspicioni, quam ultimo addit Suarez, *po-
tuisse esse* (nos dicimus *fuisse*) *pulmentum
illud vile, et eleemosynis comparatum.*

Tandem concludit : « Itaque nihil certi
« de modo paupertatis ejus, vel sociorum, st
« seu eorum, qui filii Prophetarum appel-
« lantur, aflirmare possumus. » Et ita quæ
ad votum paupertatis in veteri lege atti-
nent, absolvit. Sed cum hæc materia histo-
rialis sit, et ad factum pertineat, perin-
deque non tam discursu, quam fidelium, et
antiquorum testium dictis determinari de-
beat, ut in limine hujus disputationis ob-
servavimus, mirum est quod perdoctus
Suarius nullum pro se Sanctorum Patrum,
aut gravium Doctorum testimonium in hac
speciali materia expenderit. Unde opina-
mur nullum, quod faveret, ipsi occur-
risse. Et vere sic res se habet, quia nemoj>[T«>
Patrum, aut antiquorum Doctorum negat,
aliquos ex sanctis Prophetis aut fuisse pau-
peres, aut fecisse votum paupertatis : qui
autem affirmant, vidimus § *prvced.* Quod
vero ipse eo loco urgenter probare conten-
dit, in veteri scilicet lege non fuisse verum
statum religiosum, præsentem difficulta-
tem non attingit; quia modo agimus de voto
paupertatis secundum se, quod salvari valet
extra religiosum statum : unde licet illud
concederemus, nihil contra paupertatis vo-
tum concluditur. Sed cum ait, *Itaque nihil
certi, etc.*, dubitamus quam significet certi-
tudinem? Si enim loquatur de certitudine
sententiæ adeo magna, ut oppositum asse-
rere mereatur aliquam censuram theologi-
cam, fatemur nostræ sententiæ eam certi-
tudinem non inesse, quippe recognoscimus
opinionem oppositam esse probabilem,
saltem ob authoritatem Suarii eam defen-
dentis

DISP. III, DUB. IV.

dentis. Sed in hac causa non melior est conditio partis contrariæ; nec enim sibi vindicat tale genus certitudinis, quale nobis negat. Si autem loquatur de certitudine prudentiali, morali, aut historiali, qualis in factis antiquis ad fidem non pertinentibus desiderari valet; immerito dicit, nihil certi de modo paupertatis filiorum Prophetarum affirmari posse; nam quæ § *præced.* diximus, satis evincunt, fuisse pauperes in proposito, et volo. In quo probabilius loquimur, quam Suarez, quippe proferimus gravium Doctorum nobiscum sentientium positiva testimonia; cum ipse hoc subsidio destituatur, et solum negative argumentetur, ut constat ex supra dictis.

DUBIUM IV.

Utrum in Ecclesia ante legis Evangelicæ tempus fuerit votum obedientiæ.

1.,-1 3. Facilius nos ab hoc dubio, quam a procedentibus expediemus; quia circa ejus materiam frequentior mentio, pluraque testimonia occurrunt in Scriptura. Unde supponendum est, aliquos in veteri Testamento observasse obedientiam erga aliquem Superiorem. Nam Rechabab *Ilierem.* 35, laudantur, qui ut patri suo .lonadab obedirent, *non bibebant vinum, non serebant agros, etc.* Præterea, *sine aliquo obedientiæ genere impossibile est in congregatione vivere*, ut recte asserit Suarez *torn.* 3, *de Relig. lib.* 3, *cap.* 1, *num.* 12. Filii autem Prophetarum Eliæ, et Elisæi discipuli, vivebant in congregatione, et collegiis, ut *num. præced.* vidimus ex Lyrano. Unde Abulensis 4, *Reg. cap.* 2, *quæst.* 9, ex Hebræis et eodem Lyrano refert: « Isti non erant filii Prophetarum secundum carnem, sed erant discipuli eorum; et vocabantur filii, quia discipuli vocantur filii magistrorum. Et isti erant multi viri habentes vitam religiosam, qui volebant esse perfectiores reliquis de populo, et conveniebant in locum unum, ubi erant Prophetæ, et ibi vacabant doctrinæ eorum, et laudibus Dei. Erant autem congregationes istorum per diversa loca, etc. » Et *quæst.* 11, addit: « Filii Prophetarum volebant, quod Elisæus succederet loco Eliæ in principatu prophetiæ; ideo revelabant ei recessum ejus, ut priusquam recederet, peteret ab eo donum eminentiæ inter Prophetas, ne manerent omnes

illi prophetae minores tanquam sine capite. Motivum autem est, quia Elias erat Exetlen- caput omnium Prophetarum, qui tunc, ia Ellie erant, tam in eminentia prophetiæ, quam in signorum operatione; quia non legitur de alio Propheta, quod manente Elia inter homines, faceret mirabilia. Ipse autem erat princeps cæterorum, tam in doctrina morali, quam in eruditione legis, et exemplo vitæ, et gerebat curam de omnibus collegiis Prophetarum in terra Israel. » Suarez *tom.* 4, *de Relig. lib.* 2, *cap.* 10, *num.* 13, inquit: « Elias fuit præceptor, Elisæus discipulus: ille pater, hic filius, sicut ipse clamabat, Pater mi, Pater mi: ille quasi author, et institutor illius vitæ generis; hic sectator, et haeres. In reliquis vero fuit convenientia: nam ex quo Elisæus jussu Dei vocatus fuit ab Elia, et illum sequi coepit, ei perpetuo ministravit, 3, Reg. 19, usque ad 4, Reg. 3. Post raptum vero Eliæ eundem Carmelum incoluit, ut ex citato loco colligitur, et communiter Authores docent, atque Eliæ in spiritu, et ministerio successit. Unde 4, Reg. 3, in hujus rei signum filii Prophetarum venerunt in oculum ejus, eumque adoraverunt, et tamquam caput, et principalem Prophetam, Eliæque successorem agnoverunt, Quæ omnia absque aliquo subordinationis, aut obedientiæ vinculo vix intelligi possunt. Videamus nunc, an prædicta obedientia fuerit cum voto aliquo simplici; quod enim in eo veteri tempore non habuerit solemnitatem, qua modo in religiosis gaudet, citra controversiam supponimus.

§ 1.

Præfertur sententia affirmativa, et pluribus suadetur.

54. Dicendum est, in veteri lege fuisse simplex votum obedientiæ, et aliquos illo se ligasse ad parendum Superiori. Sic docent Authores infra referendi, et alii plures, quos dabimus *n.* 101. Probatur primo ratione desumpta ex proxime dictis, quia filii Prophetarum præslabant obedientiam Eliæ, et post illum Elisæo tanquam superiori: ergo ex voto. Probatur consequentia; nam ideo amplectebantur obedientiam, quia cognoscebant eam multum conferre ad perfectionem, in quam supra vulgares collimabant; sed etiam cognoscebant per-

fectiorem esse obedientiam ex voto quam sine illo ; et propterea eo tempore frequentissimus erat votorum usus circa alia opera : ergo Prophetarum filii fecerunt obedientiæ votum.

Confir-
miio.

Confirmatur, quia nequeunt plures in communitate vivere absque obligatione obediendi alicui superiori ; quippe ubi plures unius capitis regimini non subduntur, ibi non unitas, aut communitas, sed potius pluralitas, et confusio apparet : sed filii Prophetarum vivebant in communitate, ut constat ex dictis *num. præced.* Ergo habebant obligationem alicui superiori : atqui hujusmodi obligatio non oriebatur ex aliqua lege, siquidem hæc assignari non valet : ergo oriebatur ex eorum libera promissione, seu voto, atque ideo emittebant votum obedientiæ. Unde Tamhnr. *de jure Abbatum torn.* 1, *disp.* 2, *q.* 1, inquit : « Cum autem constet Essenos, et filios Prophetarum communem vivendi rationem in uno corpore, seu congregatione observasse, probabiliter dicendum est, ipsos unum caput, et unum ducem etiam sibi constituisse, cui obedientiam promitterent, alias nec ordinate vivere potuissent. »

ex Sua-
rio.

Nec satisfacit, si cum Suario respondeatur, ad id non requiri votum, quod est actus virtutis religionis ; sed sufficere aliquid. inferius, utputa pactum, aut promissionem humanam. Non contra hoc est, quod vita illa communis filiorum Prophetarum non ordinabatur ad finem politicum, sed ad majorem cultum Dei, et eminentiorem profectum in virtute, quibus ut magis insisterent, eligebant cum alia media, tum obedientiam præslandam uni .Superiori, per quæ a vulgari modo vivendi aliorum satis distinguebantur ; atque ideo promissio, qua obedire alicui spondebant, fiebat principaliter Deo. ad quem peculiarem illum modum vivendi ordinabant ; votum autem non aliud est, quam promissio Deo de meliori bono : ergo promissio, qua se ad obediendum superiori obstringebant. erat determinate votum obedientiæ. Quod facile viderunt graves Authores. Franciscus Somnias *in demonstrat. Evang. c.* 2, inquit : a In hac perfecta obedientia filii

Gravium
auctio-
rum tes-
limonia.
Franc.
Sn unias.

itidem Prophetarum illustres facti sunt in scripturis, quod abnegata propria voluntate subderent se per omnia unius obedientiæ. qui in spiritu prophetico cæteris clarior erat, idque in admiranda

« rerum indigentia, et vitæ abstinentia, ut legero est 4 Reg. In novo autem Testamento ante omnes claruerunt hac perfecta obedientia fidei nostræ Duces, qui dimissis omnibus, etc. » Robertas Arbo-ricensis *torn.* 2. *de tuendo sacro cmlibalu, pag. nobis* 36. ut propositam ibi conclusionem probet , nempe : *Go/a obediēlix antiquissimum institutum, etc.* ait : « Ut a autem ex nominis vetustate rei etiam « deprehendatur antiquitas, constat filios « Prophetarum olim appellatos, in quos a ipsi Prophetas jus paternum exercerent, a eos et eruditione instituendo, et moribus. Erat ergo pater spiritualis is, quem « hodie Abbatem vocamus, sicque ab eo « tempore in hanc usque ætatem deducta estspiritualiura selecta,ac vere monastica a obedientia. Cui præstandæobnoxiiierant, a qui filii dicebantur Prophetarum. Non « enim alia ratione filii aut dicebantur, a aut erant, quam aut morum disciplina, « aut sapientis eruditione. Hi nimirum a erant,quorum vetustatem recenset in Hebræis Divus Paulus, dum ait : Circumierunt melotis, in pellibus caprinis, egen-tes, angustiat, afflict, quibus dignus non erat mundus. Tales, inquam, erant « hi quibus Elisæus tuguriola extruenda curavit, et quos alioqui fame perituros aluit, 4. Reg. 4, et 6. Hos sola obedientia filios faciebat, et morum disciplina. a Non est ergo recens inventum obedientiæ monasticæ, aut res, aut nomen ; nam de ea speciatim loquimur. » DeniqueSa-

lianus (ut in aliis referendis prolixitatem vitemus), anno 3138, *num.* 12, Eliam introducit, qui a discipulis discessurus, eos in hunc modum alloquitur : « Habetis Eli- a sæum disciplinæ religiosae præpositum. a ac Magistrum, cui secundum Deum obtemperabitis , quicumque in Carmelo, « et Bethel, et in Galgalis, et in Ayoth, et a ad Jordanem, et in Gabaa, cæterisque a locis divinæ militiæ, et religiosae professioni nomen dedistis : in ejus manibus « vota vestra offeretis Deo. « Quibus verbis palam significat, illos ex voto obtemperaturos fore Elisæo tanquam supremo post Eliæ raptum in ea congregatione Prælato. Ad quod significandum inquit Lyra relatus n. 50 : *Adoraverunt eum adoratione duliæ. tanquam Superiorem suum, eo quod substitutus esset loco Eliæ, sub ejus regimine vixerant.*

55. Probatur secundo, et specialiter eadem

peraverit, colligitur satis urgenter ex sacro textu. 3. Reg. 19, ubi dicitur : « Cumque in capite. Quod ergo Elisæus ex voto obediens sequutus est eum, et abiit, pallium super se habens, et stans, et relictus Boboras cum ipso Eliam, dicit ac Onagistro, inde enim magis elucebit, obedientiæ votum in membris. Illud ostendit, quod prævisum est, quod enim meum erat, feci tibi. »

Et post pauca : *Consurgensque abiit, et sequutus est Eliam, et ministrabat ei.* Cujus testimonii vis ut magis percipiatur, est observandum cum Valentia 2, 2, *disp.* 10, *ju.†§t.* 4, *punct.* 1, § 5, in Scriptura non directe commemorari obedientiæ votum : ex ea tamen colligi, quod recte fiat. Colligitur autem potissimum ex verbis Christi Domini, Matth. 19 : « Si vis perfectus esse, (vade, et vende omnia, etc. Et veni, et sequere me. » Nam perfecta sequela importat votum, quo quis ita alium sequatur, ut non possit retrocedere, nec agere nisi ex ejus imperio. Unde qui obedientiæ voto ligatur, similis est crucifixo, ut optime

docet Cassian. *lib.* 4 *de instil. Cænob. cap.* 35; qui enim cruci affigitur, non solum non ambulat quo vult, nec facit quæ vult ; verum nec ambulare, nec agere potest, nisi moveatur ab alio.

Hinc expenditur relatum testimonium, et reducitur ad formam argumenti in hunc modum : Quia Apostoli perfecte sequuti sunt Christum Dominum eos vocantem, merito colligitur, ipsos emisisse obedientiæ votum, quo promiserunt, seque obstrinxerant ad sequendum Christum, et faciendum quæ ipsis præciperet : sed Elisæus perfecte sequutus est Eliam, qui jussu Dei illum vocavit ad perfectiorem vivendi modum : Ergo Elisæus fecit votum sequendi Eliam, et faciendi ejus mandata. Probatur minor, quia inde probatur Apostolos perfecte sequutos fuisse Christum, quia statim ad vocem ejus, relictis omnibus sequuti sunt ipsum, juxta illud Petri, *Ecce nos reliquimus omnia, et sequuti sumus te* : sed etiam Elisæus vocatus ab Elia, statim relictis omnibus illum sequutus est, ut constet ex testimonio relato : ergo Elisæus perfecte sequutus est Eliam jussu Dei illum Avocantem. Unde D. Chrysost. *hom.* 14, ex

variis in Math. agens de obedientia Apostolorum, inquit : « Perpende fidem, et obedientiam vocatorum ; cuncta illico relinquentes fecerunt, quod Elisæus quoque « sub Elia legitur implesse. » Et Abulensis Abat, relatus *num.* 44, promptitudinem Elisæi ponderans, ait : « Hoc exemplum sequutus est B. Matthæus, qui a Christo vocatus « reliquit omnia, etc. » Et Dionysius Carthus. 3, *Reg.* 19, *art.* 18, inquit : « Quo a facto monstravit se nolle ad pristinum « reverti officium, sed Eliæ inseparabiliter « adhærere, sub obedientia tanti Vatis vendere. » Et Lyranus ibidem ait : *Volens Lvra-omnino adhærere ei. motus instinctu Spiritus sancti.* Tandem Hugo Cardinalis *num.* 44 .Huso relatus : *Religionis votum fecit.* ar '

56. Confirmatur primo : nam quod Apostoli fecerint votum sequendi Christum, illico obediendi, recte colligitur quasi a posteriori ex modo firmo, et stabili, quo ipsum sequebantur, ut recte tradit D. Thom. *D-Th0 in hac* 2, 2, *q.* 186, *art.* 6 ad 1, his verbis : a Ad perfectionem vitæ Dominus pertinere « dixit, quod aliquis eum sequatur non i « qualitercumque, sed ne ut ulterius retro non abiret. Unde et ipse dicit Luc. « 9 : Nemo mittens manum ad aratrum, et a respiciens retro, aptus est regno Dei. Et a quamvis quidam de discipulis ejus retrorsum abierint, tamen Petrus loco a aliorum Domino interroganti, Nunquid « et vos vultis abire ? Respondit, Domine a ad quem ibimus ? Unde et Augustin, dicit in lib. de consensu Evangelist, quod a sicut Matthæus, et Marcus narrant, Petrus et Andreas, non subductis ad terram a navibus, tanquam causa redeundi, se a quuli sunt eum, sed tanquam jubentem, « ut sequerentur. Hæc autem immobilitas a sequelæ Christi firmatur per votum. » Constat autem Elisæum habuisse eandem proportionabiliter immobilitatem in sequendo Eliam, qui ipsum Dei mandato vocaverat ad institutum vitæ propheticæ. Quod manifeste ostenditur tum ex testimoniis proxime relatis, tum ex eo, quod Elisæus Eliam semper sequutus est : tum, et Elirai evidenti, quia cum Elias vellet ab Elisæo obcedere, hic constantissime ter asseruit :

Vivit Dominus, et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Ita 4, *Reg. cap.* 2. Quibus verbis satis declaravit, quam immobiliter sequeretur Eliam. Unde Lyra eo loco, ad illud, *Silete*, ait : *Volebat manere cum magistro suo, quantum poterat.* Et Abulensis

Abd. *quxst.* 5, sic explicat verba Elisaei : « Juro
« per vitam Dei, et per vitam tuam, quod
e non derelinquam te, sed ibo tecum quo-
« cumque ieris. » Et *çuxtf.* 10, ait : « Cum
juramento asseruit Elisaeus, quod non
tt dimitteret Eliam, ut Elias visa pertina-
cia » (sic exaggerat immobilitatem se-
quela) » et obstinatione voluntatis Elisaei,
« non molestaret eum super hoc, quod ma-
« neret, et ipse solus iret. » Ergo sicut ex
facto Apostolorum recte colligitur, quod
adhaeserint Christo Domino per votum obe-
dientiae, sic etiam recte probatur, quod Eli-
saeus ex voto obedientiae Eliam sequutus
fuerit. Et quam firma, et stabilis fuerit hæc
sequela, quamque ex indivulso cordis af-
fecta processerit, magis adhuc expressit
Elisæus, cum immensum dolorem ex ab-
sentia, seu raptu Eliæ ortum manifestavit :
El non vidit eum amplius (inquit sacer tex-
tus). *Apprehenditque vestimenta sua, et sci-*
dit illa in duas partes. Ubi Lyra : *Eo quod*
non posset amplius magistro suo associari.
Cijei Et Cajetanus : *Orbatus patre, more lugen-*
tium scidit vestimenta sua vera scissione. Et
Abulensis quæst. 19j « Istud fuit, quando
« disparuit Elias; nam quando videbat
« eum in curru igneo, loquebatur ad ip-
« sum, et non affligebatur ; cum vero dis-
« paruit, doluit, et scidit vestimenta sua in
tt duas partes, scilicet per partem antero-
tt rem resecando ea a pectore usque ad de-
« orsum. » Et quaestione sequenti addit :
Elisæus dolebat nimis de raptu Eliæ, eo
« quod sub umbra ejus vivebat, et ab eo
« eruditus fuerat, ipseque erat princeps
« omnium Prophetarum. » Profecto non
majora legimus in Scriptura doloris signa
in Apostolis ob mortem, et absentiam
Christi Domini. Si ergo ex modo, quo
Apostoli Christum Dominum sunt sequuti,
hoc est firmiter, et immobiliter, et non
abeundo retrorsum, bene colligitur, quod
Apostoli emiserint votum obediendi ma-
gistro : cur ex eodem proportionali modo,
quo Elisæus sequutus est Eliam, non colli-
getur, quod voto se obstrinxerit ad eum se-
quendum, ipsique obediendum ?

Fulcitur Confirmatur secundo : nam quod subdi-
mo- tus recognoscat, se non posse facere absque
livum. superioris licentia, quæ prius poterat ; et
quod superior possit subdito præcipere, ip-
sumque ad aliquid faciendum obligare, sunt
urgentia signa voti obedientiae, cum præ-
dicti effectus nequeant aliunde, quam ex
simili voto oriri, ut recte observant Basi-

lius Pontius *lib. 7 de Malrini. cap. 13, L.*
num. 2, et Suarez *tom. 3 de Relig. lib. 2,*
cap. 15, num. 17, et lib. 3, cap. 1, numero
8. Atqui Elisæus recognovit, se non posse
absque Eliæ licentia facere, quod prius po-
terat ; et Elias ipsi præcepit, eumque obli-
gavit ad aliquid faciendum : Ergo Elisæus
fecit obedientiae votum, ut sequeretur
Eliam. Minor constat ex verbis supra rela-
tis num. 55. *Osculer, oro patrem* meum,
etc. Unde Abulensis ad locum citatum Ait
quæst. 24 : « Id est, rogo te, ut des mihi li-
te centiam eundi ad osculandum patrem, et
« matrem. Petivit autem licentiam, quia
« putavit quod non poterat jam aliquid
« agere contra præceptum Eliæ. » Et *quxst.*
inquit : « Consensit Elias, quia per hoc
« non multum impediabatur a sequendo
« eum ; ideo dixit : vade, et revertere ; id
« est, non moreris apud eos detentus pre-
* cibus, vel blanditiis eorum. Quod enim
a meam erat, feci tibi ; id est, revertere,
a quia si non veneris, aut moratus fueris,
a tu peccabis, etc. » Ex quibus liquet,
Eliam præcepisse Elisaeo sub culpae reatu,
istumque recognovisse, non posse deinceps
agere sine illius licentia. Quod etiam ex-
pressit Salianus *anno 3127, n. 26,* ubi ait :
« Postulatio autem significat injectam a
Deo novo Prophetæ necessitatem sequen-
« di Eliam ; nam si id sibi liberum puta-
« ret. non peteret ab Elia quasi a magistro,
a ac domino suo veniam salutandi parentes ;
a nec Elias ita eam daret, ut simul reverti
« juberet. »

57. Tertio probatur nostra conclusiofttPræ-
cap. 35, *Hierem.* ubi inquit Propheta : « Elj£*
« posui coram filiis domus Rechabitarum*. ^
« scyphos plenos vino, et calices, et dixiadwm.
« eos : Bibite vinum. Qui responderunt: Ei»
« Non bibemus vinum, quia Jonadab, fi-
σ lius Rechab, præcepit nobis dicens : non
« bibetis vinum vos, et filii vestri usque in
« sempiternum, et domum non ædificabi-
« tis, et sementem non seretis, et vineas
« non plantabitis, sed in tabernaculis habi-
u tabitis cunctis diebus vestris. Obedivimus
« ergo voci Jonadab, filii Rechab, patris
« nostri in omnibus, quæ praecepit nobis. »
Et quibus sic formatur argumentum. Re-
chabitæ recognoscebant se obligatos ad non
bibendum vinum, et ad alias observantias
proxime relatas, juxta praeceptum patris
sui : atqui hujusmodi obligatio non orieba-
tur primario ex praecepto aliquo : ergo
oriebatur ex voto, quo Rechabitæ voluerunt

se obstringere ad obediendum patri suo in
prædictis observantiis, et consequenter in
Rechabitis, atque adeo ante statum legis
Evangelicæ fuit obedientiae votum, ille
secunda consequentia palet ex prima, quæ
recte infertur ex præmissis : quia non oc-
currit principium aliquod, ex quo ad præ-
dictas observantias obligarentur, nisi vel
præceptum, vel votum. Si ergo præceptum
non fuit, sequitur quod volum fuerit. Mi-
nor autem, in qua poterat esse difficultas,
facile ostenditur : tum quia nullibi reperi-
tur tale præceptum naturale, aut positivum,
divinum, vel humanum : tum quia illæ
observantiae secundum se erant opera con-
sili, sicut forent etiam, si modo fierent in
statu legis Evangelicæ : ergo antecederet
ad votum non cadebant sub præcepto.

58. Nec satisfacit, si cum Petro Martyre
in *lib. de cutis,* respondeatur, quod licet
I Deus immediate non jusserit Rechabitis
i prædicta observare, jussit tamen mediate,
i quatenus præcepit quod filii parentibus
j obediant ; unde ex prædicto loco non in-
! fertur, quod obedientia in illis observantiis
fuerit opus consilii, nec quod obligatio obe-
diendi fuerit ex voto.

Hæc, inquam, evasio non satisfacit, sed
Huacum efficaciter refellit Bellarmin. in *lib. de*
Monach. cap. 21 de voto obedientix. cujus
impugnationes, et verba transcribemus.
Refellitur, inquit, *primo* ex testimonio Ra-
bani, qui in commentario hujus loci dicit
(formalia ejus verba dedimus *num. 41 in*
fine), filios Jonadab plus fecisse, quam lex
divina præceperat. *Secundo* ex ipso textu
Hieremiæ ; nam Deus eo loco exemplo fi-
liorum Jonadab reprehendit populum suum,
quod illi obedirent voci unius hominis ;
ipse autem voci ipsius Dei obedire nolue-
rit : « Firmaverunt, *inquit,* filii Jona-
« dab, filii Rechab præceptum patris sui,
« quod præceperat eis ; populus autem iste
« non obedivit mihi. » Quæ Domini ratio
plane frigeret, si filii Jonadab divino præ-
cepto obstricti fuissent obedire patri suo in
robus illis, ut non biberent vinum, etc.,
tunc enim nulla esset antithesis inter Deum,
et creaturam ; nam filii Jonadab obedivis-
sent Deo, et filii Israel non obedivissent
Deo. *Tertio,* idem colligitur ex laude, et re-
muneratione divina ; non enim tantopere
Deus laudasset filios Jonadab, nisi aliquid
singulare fecissent. *Postremo* id ipsum ra-
tio manifesta suadet ; nam etiamsi tenean-
tur filii obedire parentibus, non tamen te-

nentur obedire in omnibus rebus, post-
quam ad annos pubertalis pervenerint. Est
enim unusquisque sui juris in eligendo sta-
tu, et genere vitæ ; alioqui nihil interesset
inter servos, et liberos, si semper, et in
omnibus rebus filii in patris potestate es-
sent. Quod vero D. Paulus ait ad Colos- ColoiS-
sens. 3 : *Filii obedite parentibus per omnia,*
vel ita intelligi debet, ut illud per *omnia,*
significet per omnia ad quæ patria potestas
se extendit, ut recte docet D. Thom. in 2, 2, D. Tb0-
quxst. 104, *ari. 5.* Quemadmodum si quis
diceret, oportere milites obedire Impera-
tori per omnia, exponendum esset per om-
nia, quæ ad militiam perlinent. Vel certe
tenentur filii per omnia parentibus obe-
dire, sed dum parvuli sunt ; nam ut dicitur
ad Galatas 4 : *Quanto tempore hæres parvu-*
lus est, nihil differt a servo. Et Dominus ipse
parentibus subditus erat, cum puer esset,
ut legimus *Luc. 2.* Hæc omnia Bellarmi-
nus. quibus opus non est aliquid roboris
adjicere, cum ex eis plane constet, obliga-
tionem qua Rechabitæ tenebantur obedire
parenti in eis observantiis, ortum non du-
xisse ex praecepto ; inde enim liquido infer-
tur, quod processerit ex voto, quo ad obe-
diendum se obstrinxerant. Tantum addi-
mus alterius viri docti judicium, Abraha-
mi Bzovii in *Thes. Deip. serm. 34,* ubi ait
« Quod vero præceptum votum fuerit, quo
« illos ligaverat pater suus, apud Patres
« plusquam clarissimum est. » Et eodem
sensu Dionys. Carthus. *ad locum Hierem*
artic. 58, dixit : *Religiosx vitæ modum* pos-
Abolens. *teris suis prxficcit* : Et Abulensis 1, *Parali-*
pom. cap. 2, q. 21 de Rechabitis asserit :
Isti erant viri religiosi in veteri Testamento,
sicut sunt monachi.

An vero eorum aliqui observaverint con-
tinentiam, quaestio est diversa a præsentī
difficultate, quam attingemus *n. 99.*

Confirmatur urgenter ex Concilio Seno-
nensi, *decret. 9, dévot, monasl.* in quo re-
ligiosos monet ad suorum votorum obser-
vationem exemplo Rechabitarum. « Si quis,
« *inquit,* votum aliquod hujusmodi vo-
« verit Domino, etiamsi perpetuum fuerit,
tt non faciet irritum ; sed Deipare Virgi-
« nis, Annae matris Samuelis, et Rechabi-
a tarum exemplo omne quod promisit,
a implebit. » Supponit igitur ea, in quibus
Rechabitæ dixerunt se obedivisse Jonadab
patri suo, ipsos ex voto obedientiae præsti-
tisse. Recolantur quæ supra diximus *num,*
47.

cf t

V: Mōi

Qairtiw Ultimum nostræ assertionis fundamen-
nkn):'!t!im desumitur ab his, quæ de Essenis ante
«Umeo- statum Evangelicæ legis referunt Authores
antiqui; nam inter peculiares instituti ejus
observantias recensent obedientiam. quam
Joseph, superiori præstabant, ut constat ex Josepho
lib. 2, de bello Judaico, c. 7, ibi: « Venera-
« tio quoque apud eos magna legislatoris
est. » Et iterum: « Senibus quoque obe-
v dire, et plurium quoque decreto, proba-
a bile arbitrantur officium. » Tandem:
Nihil sine præcepto faciunt curatoris. «
Et Serarius lib. 3. Trih.Tres. cap. 4, ex eo-
dem Josepho referi: « Nihil est, quod non
lj agant ex curatorum suorum imperio. »
J£“®.Quod vero ad hujusmodi obedientiam, si-
»i»in eut ad reliquas proprii instituti observan-
Hag voto obiigaverint} liquido constat ex
dictis num. 29, ubi ex Josepho, et Codreno
ostendimus, Essenos neminem ad suam
professionem admisisse, qui prius jura-
mento non statuisset eam observare. Idque
magis respiciebat obedientiam superiori-
bus præstādam, ut constat ex Josepho
apud Serarium loco citato, ubi refert:
(Prius quam communem attingat ille vic-
e libus, quæ sunt hæc, etc. Quarto quod
a requirit Cdes, se semper exhibiturum
omnibus, maxime his, qui præsent. »
Juramentum autem in his rebus æquivalet
volo, ut præter Sanchez num. 29 relatum,
tradit Suarez tom. 3, de Telig. lib. 6. cap.
1, num. 3, ubi bene observat, professionem
religiosam apud antiquos Patres aliquando
votum, aliquando juramentum appellari.
Ergo Esseni in veteri lege, sive ante legis
Evangelicæ statum emittebant obedientiæ
votum.

§ II.

*Tefertur opposita sententia, et ejus funda-
menta convelluntur.*

Opinio 60. Contrariam nobis opinionem defen-
contra- dunt Suarez tom. 3, de Peligione. lib. 3, c.
ria. 1, a n. 8, et alii. Quorum primum, et
Suar. commune motivum est, perfectionem voti
obedientiæ esse propriam legis Evange-
licæ, et repugnare imperfectioni legis an-
tiquæ. Sed ad hoc motivum satis superque
constat ex dictis num. 24, 33 et 48, unde
supervacaneum est in eo diluendo immo-
rari.

Secundum motivum est, quia in lege

veteri non fuit status religiosus. Sed hocxom
non premit, nec præsentī difficultati adap-
tari valet, quia modo agimus de voto obe-
dientiæ secundum se. quo pacto reperiri
valet extra statum religiosum, ut patet in
pluribus communitatibus, quæ religiones
non sunt.

Tertium motivum, quod fusius expendit
Suarez, est pure negativum; ponderat
enim prædictus Author, et sæpius ponderat,
et inculcat, quod licet constet Elisæum mi-
nistrasse Eliæ, et filios Prophetarum fuisse
sub aliquali cura Elisæi; nihilominus non
certo constat, ipsos emisisse obedientiæ
votum, nec ad id asserendum datur funda-
mentum sufficiens. Sed ad hoc motivum
patet ex dictis § pr.rced. quæ valde proba-
biliter ostendunt. Elisæum obedi visse Eliæ,
et filios Prophetarum Elisæo. non utcum-
que, sed ex voto. Quod si Suarius in hac
materia quærat majorem certitudinem,quæ
vel afferat evidentiam, vel excludat proba-
bilitatem partis contrariæ, profecto fallitur;
quia nec nostra sententia affirmans, nec
ipsius negans excedit limites sententiæ
probabilis historialis; cum hoc tamen dis-
crimine, quod nos positive affirmamus, ob
positiva argumenta, signa, et testimonia
gravium Doctorum, quæ § procedenti ex-
pendimus: illevero pure negative arguit,
nullum producens testimonium veteris
alicujus Authoris, qui neget votum obe-
dientiæ in tempore legis antiquæ; neque
enim potest. Porro quam inefficax sit in
hac materia talis arguendi modus, jam
præmisimus in limine præsentis disputa-
tionis, et magis ostendemus infra numero
149.

61. Aliud motivum brevissimedttingit
Suarez, quod hic non dissimulare, imo mettra,
fusius expendere oportet; quia non solum
impugnat dicta in hoc dubio, sed quæ in
præcedentibus diximus, potestque impedi-
mento esse infra dicendis. Est autem hu-
jusmodi: nam Esseni illi, quorum exemplo
nostram assertionem firmavimus, non ha-
buerunt tempore legis veram, et sanam fi-
dem: ergo nec verum, et laudabile obe-
dientiæ votum. Consequentia videtur nota;
nam votum est actus religionis colentis
Deum, quem profecto infidelis non colit.
Antecedens autem suadetur primo, quia
nomen sectæ, et h.rresis, in malam partem
accipitur, et denotat aliquid sanæ fidei
contrarium; instituto autem Essenorum in
veteri lege nomen sectv tribuit Philo in lib.
de

Je vita contemplât. et nomen h;c-resis Jose-
pius lib. 18, *Anliquil. Judaicar. cap. 2*, in
jE^ipso titulo. *Prxterea*, quia Divus Epipha-
nias *hxresi* 10, dicit Essenos fuisse genus
Samaritanorum, qui erant hæretici in lege
veteri. Et rursus hæresi 19, *Ossenos* (qui
idem videntur cum Essenis), hæreticos vo-
Inde S. Nilus in Ascetico, in principio
deEssenisagens, inquit: « Habueruntqui-
i dem mores similes moribus Monacho-
« rum; sed quia fide in Christum carue-
« ruat, nihil eis profuerunt sancti mores. »
Si autem caruerunt fide in Christum, nul-
lam veram fidem habere potuerunt. *Litimo*,
quia prædicti Esseni plura habuerunt su-
perstitiosa, et contraria legi Moysis tunc
obliganti, ut satis manifeste coi igitur ex
Josepho loc. cit. Nam, relicto Templo Hie-
rosolymitano, seorsim sacrificabant, suas
lustrationes sacrificiis a Deo institutis præ-
ponebant, precabantur Solem tanquam
Deum, in fatum cuncta referebant, et in
pluribus a Pythagoricis, qui certe supers-
titiosi fuerunt, nihil distasse videntur.

fta Huic argumento posset occurri permit-
g*; tendo cuncta quæ affert, nempe Essenos
sti non habuisse sanam fidem, et ex hac parte
obedientiam, quam vovebant, non fuisse
Deo acceptam. Inde tamen minime conclu-
ditur, quod in veteri Testamento votum
obedientiæ non fuerit ab aliquibus lauda-
biliter observatum; sed magis infertur op-
positum. Nam iidem Authores, qui referunt
Essenorum institutum (et ex quibus colligi
posset, quod in aliquibus erraverint), palam
tradunt,ipsos promississe Superioribus ohe-
dientiam, in quo minime illos reprehen-
dunt, sed laudant potius, et commendant.
Quod ex Judæis minime facerent Josephus,
et Philo, si obedientiæ votum esset res eo
tempore inusitata, novitasque a solis Es-
senis introducta. Quidquid ergo sil de Es-
senorum fide, ex eorum tamen voto obe-
dientiæ ab Authoribus relato, ac laudato
infertur, ejus usum non meruisse repre-
hensionem in veteri Testamento, maxime
associatum rectæ fidei, qualem dubium non
est habuisse Elisæum, et filios Propheta-
rum, quos vovisse obedientiam supra os-
tendimus.

Respondetur secundo, et melius negando
antecedens; oppositum enim evincunt ir-
refragabilia argumenta. *Primum*, quia si
Esseni tempore legis Mosaicæ fuissent hæ-
retici, non laudarentur, nec commenda-
rentur a Judæis multum suam legem zelun-

tibus: atqui Judæi venerabantur institutum
Essenorum, tanquam sanctissimum: ergo
manifestum signum est, illos eo tempore
non fuisse hæreticos, nec aliquid contra
fidem docuisse. Minor liquet in utroque
Josepho, et Philone eos laudantibus. Unde
Abulens. *inc.* 22, *Levit.* q. 7, ait: « Esse- Defen-
« riorum secla inter Judæos videbaturrecisEs-
« sanctissima, » Et *cap. 3, Matth. q.* 63,
ait: « Erant valde laudabiles, unde nonAbeleos.
« solum Judæi, sed etiam Gentiles eos
« valde laudabant, »

Secundum, quia Christus Dominus tres
sectas, aut instituta reperit in Republica
Judæorum, *Essenos* videlicet, *Sadduxcos*.
et *Pharisxos*: et cum non semel reprehen-
derit Pharisæorum, et Sadducæorum er-
rores, nunquam legitur Essenos reprehen-
disse; id vero non omitteret, si eorum vita
aliquid haberet reprehensione dignum:
quod manifeste indicat eorum institutum
fuisse eo tempore laudabile, et ab omni
errore purum. *Tertium*, quia hæc est com-
munis veterum, et recentium gravium
Doctorum sententia. Quantum eos laudent
Soto, et Medina, vidimus n. 30 et 48, ex
quibus ille palam affirmat, S. Joannem
Baptistam sequutum fuisse institutum Es-
senorum. Bergomens. in *Supplem. Chron.* Bergom.
circa annum Christi 30, ait: « Nec inho-
« nestus sermo unquam de illis in histo-
« riis habitus est. » Baronius in Apparatu, Baron.
§ *Tres*, ait: « Vitæ moribus fuisse conspi-
« cuos omnes uno ore fatentur. » Serarius Scar-
in *Trihxres. lib.* 3, c. 5, inquit: « Neque,
« quod sciam, veterum ullus est, qui tur-
« pissimam iis hæreseos notam inurat,
« quin a nullis valde laudantur. » Robert. Eobert.
Arboricens. *torn.* 1, de *tuendo sacro coeli-^
batu, pag. nobis* 22, ait: « Essenos male
« aliquando audisse, Christoque fuisse in-
« fensos, nusquam reperies. » Similia pro-
ferunt Vasq. *tom.* 2, in 3 *part. disp.* 124,
c. 3, Basii. Pont. *lib.* 4, de *Matrimonio*, c. Vasq.
19, Adrianus Adrianus in *lib. de vilte Mo- Basii.*
nast. orig. c. 2, Cornel, a Lapide in c. 10, Adrian. Pool.
Num. vers. 29, § *Denique*, Celiot. numero Adrian.
sequenti referendus, et quotquot alii de Eccl.
Essenorum instituto, ac rebus tractarunt.
Imo tantam fuisse eorum probitatem, ut
inde Essenorum, aut Essæorum nomen
adepti fuerint, tradit S. Joan. Chrys. *hom.*
44, in *Acta Apost.* Unde non leviter decep-su?picio
lus est Suarez ubi supra, n. 13, cum de Es- BcaÆ
senis dixit: « Etiam illo tempore non cre- e*ur. '
« duntur habuisse veram, et sanam fidem.»

62. Ea vero, quæ ad probandum objectionis antecedens proposuimus, facile explicantur. Ad primum respondetur, quod licet nomen Arn'sù', et .w/.r apud Christianos in malam partem accipiat, non sic apud Scriptores prophanos; hi enim hæresis vocabulo significant opinionem, quam sibi quis eligit, ut constat ex Caleno in libro. quem *de hxrtisibus* scripsit: et *sectx* nomine significant institutum, formamque vivendi, ut liquet ex Cicerone in Verrem. Et in hoc sensu istas voces usurparunt Josephus, et Philo, ut evidenter patet ex eo. quod illis utuntur, cum laudant Essenos tanquam viros sanctos, et religiosos.

Ad secundam respondetur, D. Epiphan. in priori testimonio loqui de Essenis Samaritanis, sive de hominibus eo tempore schismaticis, qui cum vidissent Essenorum institutum apud Judæos ilorere. conati sunt illud imitari, sicut etiam imitabantur plura alia; licet revera postquam cum Jeroboam a regno Judææ discesserunt, fuerint hæretici. Inde vero non infertur, quod Esseni .udæorum non fuerint catholici, pii. et religiosi; adest enim opposita ratio, cum apud illos manserit vera fides, juxta illud Christi Domini ad mulierem Samaritanam, Joan. 4. « Vos adoratis, quod nescitis, nos « adoramus, quod scimus, quia salus ex « Judæis est. » Sicut neque ex eo, quod monachi S. Basilii. aut S. Antonii inter Græcos, et Moschos existentes sint schismatici, et hæretici, minime infertur idem dicendum esse de monachis, qui sub eodem titulo reperiuntur in Ecclesia Catholica, Osseni autem, de quibus S. Epiphanius in secundo loco agit, diversi omnino fuerunt ab Essenis, ut cum Drussio, et Scaligero recte probant Serarius in *Minerval. lib. 5, c. 7, et in Tnhxres. lib. 3, c. 7*, et Ludovic. Cellot. *lib. 9, de l'egularibus, c. 3*, ubi ait: « Essenos Philonis ab Ossenis S. Epiphanii « diversos esse arbitror, quidquid contra- « dicat Salmasius. Id mihi suadent duo, « hominum doctrina, et mores. Nam priores nullo errore in vera fide adversus a Deum, nulla in moribus pravitate corrupti sunt; imo in Dei cultu cum summa a pietate versabantur, proque ea conservanda exquisitissimis affecti suppliciis, a omni tyrannorum crudelitate superiores « evasere, * Id quod additur ex S. Nilo, verificatur vel in Essenis Samaritanis, ut proxime dicebamus; vel, quod verosimile est, in aliquibus Essenis Judæis, qui Christi

Evangelium recipere noluerunt; ex quodam non infertur. quod ante illud tempus fuerint hæretici. Videatur Baronius *tom. 1, anno 64. § I* erus.

Ad tertium respondetur, Essenos Judæorum nihil superstitiosum observasse. Nam quod dicitur de sacrificiis, aut lustrationibus extra templum Hierosolymitanum, ad Essenos Samaritanos referendum est. Aut forsân Josephus loquitur de Essenis jam Christianis, quos ipse videre potuit; nam hi relictis ritibus Judæoram, Baptismo, Eucharistia, nostris Sacramentis coeperunt uti. Quod dicitur de adoratione Solis, minime urget, cum certum sit Essenos verum Deum coluisse, ut tradit ipse Josephus *lib. 2, de bello Judaico, c. 7*. Oriente vero Sole Deum specialiter adorabant; et inde æquivocatio processit. Unde Philo in *lib. decita contemplat.* de eisdem Essenis agens, inquit: a Quotidie bis precari solent, mane, et sub « vesperam: oriente Sole, petentes diem « felicem, utque mentes eorum coelesti repleantur lumine. » Sol autem licet corpora tangat, nequit mentes coelesti luce replere.

Fati autem nomine non significabant fatum Stoicum, aslrave, aut alias causas secundas, quæ liberas hominis electiones destruerent; sed catholicissime significarunt efficacem Dei voluntatem cuncta prædiffinientem, ut satis expressit ipse Josephus *lib. 18 antiquit. c. 2*. ubi ait: « Esseni autem ad Deum cuncta redigunt. » Quod evidentius constabit observando cum Abulensi in *c. 22, Matth. q. 123*, tres præcipuas sectas fuisse apud Judæos, scilicet *Pharisæorum, Sadducæorum, et Essenorum*. In Evangeliiis autem non fit mentio nisi de Pharisæis, et Sadducæis, quia Esseni non lentabant Christum, neque adversabantur ei in aliquo. Observat præterea idem Doctor, prædictas sectas habuisse diversas valde sententias; nam. 3, *Matth. q. 7*, refert ex Josepho, quod Pharisæi, a falo gerant omnia credunt, sed neque liberum « arbitrium hominibus auferunt. » Componebant enim efficaciam divinæ voluntatis cum creata libertate. Unde ex eodem Josepho subdit: « Providentiam Dei ponunt, et agere quæ justa sunt, vel negligere pro majori parte, in potestate hominum esse profitentur: adjuvari tamen in singulis per divinam providentiam. » De Sadducæis autem refert habuisse (internecia alia) tria dogmata parum laudabilia.

Primo,

Primo, quod non faciebant opera supererogationis. *Nullas, inquit, observantius præter legem custodiunt*. Secundo, quod spernebant auctoritatem veterum Doctorum. *Adversus Doctores, inquit, Philosophic sur certare, et reniti gloriosum putant*. Tertio, fatum nihil esse existimant, neque per istud humana concludi, sed omnia nostræ supponunt potestati, bonorumque nos ipsos authores, et pejora per nostram eligi dementia. Hoc autem est, quia isti putantes libertatem arbitrii fato, id est divinæ providentiæ repugnare, fatum negant, ut libertatem arbitrii confirmant. » Ex quibus liquet, quod nec Pharisæi, nec Sadducæi *fati* nomine significarunt fatum Stoicum, aut determinationem naturalem necessitantem, ortam ex Astris, et aliis causis secundis, sed efficaciam divinæ voluntatis cuncta prædiffinientis.

Esseni autem pene in omnibus repugnabant Sadducæis; nam in primis supra communes legis observantias plures supererogations addebant, vitam ducentes valde austeram, et continentem; castitatis enim, paupertatis, et obedientiæ fuerunt studiosi, ut constat ex dictis in hoc dubio, et duobus procedentibus. *Cibus illis, inquit Josephus, simplex est, habitus insumptuosus*. Et rursus, *Squalorem decorem putant, dummodo semper in veste candida sint*. Et iterum, « Nec « vestimentum, sive calceos mutant, nisi « temporis usu consumptis. » Præterea plurimum colebant doctrinam veterum, et majorum; nam, ut ex Josepho refert Abulensis, « summum studium habent in scriptis veterum, inde quæ animæ, et corpori « expediant eligentes. » Et infra, « Jurant etiam nihil de dogmatibus, præter id quod habent, tradere. » Et inferius, « Veneratio quoque apud eos post Deum, magna legiferi est. » Tandem (quod ad rem præsentem magis facit), Sadducæis directe repugnabant, affirmantes *fatum*, prout ab illis negabatur, videlicet providentiam Dei opera nostra præordinantis, ac efficaciter decernentis. Unde Abuiensis: De his dicit Josephus 13, *antiquit. Gens Essenorum omnia sub fato esse confirmat, et nihil esse, quod hominibus proveniat sine fatali* » (id est efficaci) « decreto. De his etiam 18, *antiquit. ait*: « Esseni ad Deum omnia referunt, id est, a quod omnia pendent ex sententia sua. » Et infra: *Præcipue circa Deum religiosi sunt*.

Et inferius: *Cum incipiunt, et cum desinunt, quasi datorem Deum laudibus canunt*. Et tandem, *Credunt nec absque voluntate Dei cuiquam posse potentiam principatus accedere*. Ex quibus palam liquet, Essenos in hac parte sententiam alienam, prorsus fuisse a fato Stoico, sive necessitate absoluta; sed fati nomine significasse efficaciam divinæ voluntatis prædiffinientis libera hominis opera. Quo sensu D. Thom. 1° 2^a 2^a *pari, quxst. 116, artic. 1*, inquit: « Solus « Deus potest voluntatem immutare, ut « supra habitum est. Et per consequens ordinatio humanorum actuum, quorum « principium est voluntas, soli Deo attribui debet. Sic igitur in quantum omnia, quæ hic aguntur, divinæ providentiæ « subduntur, tanquam per eam ordinata, « et quasi præloquuta, fatum ponere possumus; licet hoc nomine sancti Doctores uti recusaverint propter eos, qui ad vim positionis siderum hoc nomen retorquebant. Unde August, dicit in 5, *de Civitate Dei*: si propterea quisquam res humanas fato tribuat, quia ipsam Dei voluntatem, vel potestatem fati nomine « appellat, sententiam teneat, et linguam « corrigat, Unde constat Essenos fati nomine non rem superstitiosam, aut falsam, sed sanctam, ac veram significasse. Constat præterea, quam sententiam habuerint in ea controversia, quæ ad hæc usque secula continuatur. Constat denique, quam deceat habere illos, qui de Essenorum instituto, ac legitima successione gloriantur non immerito, sed nec arroganter; nam par est imitari parentes, qui « summum sludium habuerunt in scriptis veterum, et « jurabant nihil de dogmatibus præter id, « quod habent, tradere. » Recolantur dicta n. 28, quibus alia addemus n. 66 et n. 85.

Quod in objectione adjicitur de similitudine cum Pythagoricis, nihil valet; quia licet hi plura ab Essenis acceperint, ea tamen plures superstitiones addendo depravarunt. Id quod proportionabiliter videmus nunc in hæreticis, qui non pauca Catholicorum suscipiunt, sed eis admiscunt errores. Unde sicut ob aliqualem similitudinem non debet idem esse judicium de Catholicis, et hæreticis; ita nec de Pythagoricis, et Essenis. Videantur Iezana fom. Lmna. I, anno 3545, a n. 42, et N. Franc, a S. Maria in *hist. Prophet, lib. 3, c. 9, et in Apologia 5, p. 2, § 11*, qui fusius hæc prosequuntur.

DUBIUM V.

Urum in veteri lege fuerit aliqua personarum traditio ad cultum Dei.

Traditio 63. pro hujus difficultatis resolutione
pravo? observari debet ex dictis *disput.* I, num. 9,
tum quod cum votura ex sua generali ratione
solum sit promissio, nec promittentem, nec
rem promissam constituit actu sub speciali
promissarii dominio ; sed ad hunc effectum
requiritur alius actus, quo quis seipsum al-
teri donet, et tradat, atque in ejus domi-
nium veniat. Id quod facile apparet in hu-
manis ; licet enim aliquis promittat servire
altori, nihilominus ex vi hujus non fit actu
servus, nec debet ut servus tractari ; sed ad
hanc denominationem requiritur, quod se
actu tradat in servum, et sub speciali alte-
rius dominio constituat. Unde postquam in
dubiis praecedentibus vidimus nonnullos
in veteri Testamento specialia opera, aut
consilia Deo promisisse, succedit ut videamus,
an aliqui eo tempore se Deo tradide-
tradi fo rinl' et actu conset'raver*nt. Porro hujus-
modi traditio latitudinem habet ; quædam
enim est perfectissima, tam ex parte finis,
in ordine ad quem homo se donat Deo,
quatenus ei consecrat omnia opera sua,
quam ex parte modi quo fit, nempe omnino
irrevocabiliter, atque absolute. Et talis tra-
ditio intervenit de facto in professione so-
lemni religiosorum, ut explicuimus *dispu-*
tat. 1, num. 39, *cum sequentibus.* Hanc vero
traditionem non fuisse in veteri Testamen-
to, sicut nec solemnitatem istam, quæ de
facto in professione concurrit, in præsentī
citra controversiam supponimus. Alia po-
test dari traditio minus perfecta : primo ex
parte modi, quo fit, videlicet non omnino
absolute, et irrevocabiliter, saltem ex parte
acceptantis, ut accidit in illis, qui in sacra
Societate emittunt vota simplicia, ut decla-
rat Vasquez *loco citato*, n. 40. Sed hæc mi-
nor perfectio non impedit, quod se prædic-
to modo tradentes, concurrentibus aliis
requisitis sint vere religiosi, ul in eodem
exemplo liquet. Et de hac traditione non
solemni, sive omnino perfecta procedit
præsens difficultas. Uolest secundo dici mi-
nus perfecta ex parte objecti, et materiæ,
ad quæ se extendit ; nam alia valet esse
traditio ad serviendum infirmis, alia ad
vacandum divinis laudibus, alia ad servan-
dam castitatem, etc. In præsentī autem non
determinamus modum hujus extensionis,

sed illud vago comprehendimus sub no-
mine cultus Dei. et inquirimus, utrum in
ordine ad illum fuerit aliqua personarum
traditio in veteri Testamento ? Determina-
tio vero prædictæ extensionis ex dictis, et S^
dicendis colligenda erit ; si enim constet
prædictas personas vovisse tria consilia,
obedientiæ, castitatis, et paupertatis, inde
etiam constabit, quod se Deo sacraverint in
ordine ad talem finem, sicut modo propor-
tionabiliter accidit in religiosis per vota
simplicia.

§ UNICUS.

Sententia affirmativa defenditur.

64. Dicendum est, aliquos in veteri Tes-
lamento se Deo tradidisse in ordine ad ali-
quem ejus cultum. Hæc assertio potius sup-
ponitur quam defenditur ab Aulhoribus ;
nam ita palam colligitur ex Scriptura, ut
forsan superfluum duxerint eam probare.
Probatur tamen *ex c. 27 Levitici, vers. 28*, Pwα
ibi : « Omne quod Domino consecratur, ^
« sive homo fuerit, sive animal, non ven- 4^
detur, nec redimi poterit. Quidquid se-
α mel fuerit consecratum, sanctum sancto-
« rum erit Domino. Et omnis consecratio,
α quæ offertur ab homine, non redimetur,
er sed morte morietur. » Ubi liquido sup-
ponitur, fuisse eo tempore aliquorum ho-
minum consecrationem in ordine ad ali-
quem cultum Dei, utique absolutam, et per-
petuam, ut ibidem exponunt communiter
Interpretes. Cornelius a Lapide recte ex-c«ii
pendit ultimam textus partem his verbis : **
« Morielur morte propria, et naturali, si
« occidi possint, aut si illud occidere liceat,
« ut si sit animal mundum, vel si hostes
« sint morti a Deo addicti, etc. » Et paulo
post : α Si autem res per Cherem Deo vota
α mortis proprie dictæ incapax esset, morte
a morietur, id est, mori debet morte civili :
α sicut religiosi nostri quasi volo Cherem
α Deo dicati civiliter mortui dicuntur, quia
« omni civili negotio, et hæreditate, ac do-
α minio rerum temporalium sese abdicā-
α runt, perinde ac si mortui essent. Ita
« olim in lege veteri, tam Levitæ, quam
agri, qui tanquam Cherem Deo erant de-
« voti, civiliter moriebantur; quia am-
« plius ad prophanos usus redire non po-
« terant, perinde ut jam domus Ecclesias-
α ticorum , et Religiosorum amortizan-
« tur. » Luculentius adhuc-id explicat Abu-
lensis

Abulensis ibidem, *quæstione* 67, ubi sibi, et textui opponit Levitas prius fuisse dicatos divino cultui, atque ideo non potuisse ad illum se consecraro : et respondet observando, quod Levitæ non tenebantur servire omni teinpore, sed per vices suas, juxta dispositionem David Regis 1, *Paralip. a cap.* 23, *usque ad* 26, et deinde ait : « Ali-
« quis ergo de Levitis manentibus extra
« Sanctuarium in urbibus suis, devotione
« ductus volebat Domino continuo servire,
« et consecratur illi, atque manebat sem-
« per in obsequio Sacerdotum in taberna-
« culo. Et sic patet de Samuele, quia paler
« ejus erat Levita, et manebat extra Sanc-
« tuarium in civitate sua, et solum ascende-
« bat statutis temporibus in Sanctuarium :
« mater autem Samuelis consecravit eum,
« ut maneret jugiter coram Domino usque
« in æternum, ut patet 1, Reg. 1, et sic
« postea factum est. » Et inferius explicans
« illa verba, *Morte morietur*, inquit : « Ista
« etiam est expositio præcedentium, scilicet
« quod quidquid consecraretur ab homine,
« cum esset vere consecratum, non poterat
« redimi, nec vendi, sed debebat mori. Hoc
« autem non potet intelligi proprie ; nam
« aliqua Domino offerebantur, quæ mori
« non poterant, sicut domus, etc. » Et post
pauca : « Si autem erat homo, qui proprie
« consecraretur, dicebatur mori, et non re-
« dimi, nec vendi ; quia exuebat propriam
« libertatem, et mancipabatur divino cul-
« tui, non tamen occidebatur ; quia homo
« non est animal immolatitium, sed mo-
« riebatur civiliter, sicut servi dicuntur
« mori civiliter. Et sic servi Gentiles, qui
« Domino vovebantur, et nunquam redimi
« poterant, dici mortui. Sic etiam Monachi
« mortui dicuntur, quia abrenuntiaverunt
« omni libertati. Ita Levitæ, qui se Domino
« consecrabant, quia tota vita manebant in
« Sanctuario, mortui censebantur. » Ex
quibus satis liquet, fuisse in veteri Testa-
mento aliquam personarum aliquarum tra-
ditionem ad specialem Dei cultum.

65. Probatur secundo, et magis speciali-
ter de Nazaræis, de quibus agit sacer Textus
cap. 6 Numer. ibi : Vir, sive mulier *çum*
fecerit votum, ut sanctificetur, et se voluerit
Domino consecrare. Lbi sermonem fieri de
volo castitatis, diximus supra *num.* 21.
Quod autem etiam fiat de speciali aliqua
personarum traditione, qua Deo specialiter
sacrabantur, et donabantur, satis indicant
posteriora verba, et docent satis communi-
Salmant. Curs, theolog. tom. XII.

ler Interpretes, Inde Origenes *horn.* 24, in Orige-
A'inner. inquit: « Ille qui appellatur Naza- nes
« ræus, semetipsum Deo devovit ; hoc est
« enim votum Nazaræi. Nam filium offerre,
« aut filiam, pecus, vel prædium, totum
« hoc extra nos est. Semotipsum Deo of-
« ferre, et non alieno labore, sed proprio
« placere, hoc est perfectius, et eminentius
« omnibus votis. Quod qui facit, verus
« Christi imitator est, qui dedit homini
« terram, mare, et omnia quæ in eis sunt
« in obsequium, post hæc autem semetip-
« sum. » Et .Abulensis ibidem, *quæsl.* 2, Abolens.
ad illa verba. *Ul se voluerint Domino con-*
secrare, inquit : « Id est, si vir, vel mulier
« voluerint se consecrare Deo, id est, dedi-
« care se, vel exponere se ad cultum illius.
« Non tamen est intelligendum. quod con-
« secrarent se ad aliquod speciale ministe-
« rium Dei; quia istud pertinebat ad solos
« Sacerdotes, et Levitas: sed consecrabant
« se ad quemdam statum, vel modum vi-
« vendi propter Deum, qui erat strictior
« modo vivendi laicorum, et cæterorum
hominum. Quaelibet autem applicatio
« specialis ad Deum, consecratio dicitur. »
Et *quæsl.* 3, explicans illa verba, *Cunctis*
diebus quibus ex voto, etc. ait : « Id est, om-
« nia ista, quæ supra dicta sunt, observa-
« bunt Nazaræi toto tempore consecrationis
« suæ, scilicet quandiu durat votum. Hoc
« videtur intelligi de temporali consecra-
« tione; sed non solum de hac, sed etiam
« de illaquæ erat sempiterna, intelligitur ;
« et tamen isti rari erant. » Et *quæst.* 22,
inquit: « Causa autem, quare Deus posuit
« istam observationem in veteri Testa-
« te mento, fuit quia ipse omni tempore vo-
« luit ad se applicare aliquos homines spe-
« cialiter. Per legem autem datam appli-
« cabat sibi totum populum Judæorum, et
« tanquam specialem sibi gentem, ut patet
« Exod. cap. 19, et Deuteron. 7. Adhuc ta-
« men erant quidam alii modi specialiores
« applicandi ad Deum, et strictiores. Sed
« isti non debuerunt dari in legem toti
« communitati, ne nimis stringeretur;
« quin potius pro viris, qui specialiter
« Deum colere vellent, relinquendi erant.
« Nec tamen prorsus Deus debuit illos in
« lege subticere; quia si tacuisset, aliqui
« forte vellent applicari Deo, et nescirent
« modum. Expressit ergo Deus hic de statu
« Nazaræorum, qui erat modus quidam
« specialis adhærendi Deo ; et tamen non
« posuit sub præcepto, sed reliquit tan-

;

Iii

ITf.

« quam consilium omnibus volentibus se-
xendoī. « qui. * Et Franciscos Mendoza 1, *Reg. cap.*
16, num. 11, *annotat.* 10, *circa litteram,*
sect. 1, affirmat, ꝑ ideo Nazaræorum votum
ingens dici, qnia se totos in divinum cul-
« tum mancipabant ratione voti. « Et Lo-
LorioBs.rinus in *Act. Apostol. cap.* 18, rent. 10, in-
quit: ꝑ Nazaræns in lege duplex distingui-
sh tur. vel perpetuus, qui nunquam radebat
caput, nec alia gustabat huic hominum
a ordini prohibita, ut vinum, etc. vel ad
tempus. Hic finito eo tempore, quod sibi
« præscripserat, capillum radebat, et in
ignem projiciebat, offerens illum Deo
cum sacrificio, cui ipse suppositus erat.
« Et ipse Nazaræus vocabatur Corban,
e quasi munus divinum, ut ait Josephus 4,
« *antiquit.* c. 4. Multoque magis is qui se
« perpetuo ritu dicaverat. » I nde satis li-
quet morem fuisse in veteri Testamento,
quod nonnulli se Deo traderent, atque con-
secrarent ad ipsius majorem cultum, et
specialius obsequium.

Tertiam 66. Tertio, et adhuc specialius probatur
cñJonē eadem assertio exemplo Elisæi, qui fuit
rnoti-
vnm.
Elisxi
traditio
ad cal-
tam Dei.
Abniens. Abulensis ibidem relatus, inquit : « Quia
transibat ad Dominum, omnino volebat
« renuntiare sæculo, ita quod nihil relin-
« queret in illo, quod ad se pertineret. Et
« quia boves duo, et aratrum pertinebant
a ad Elisæum, voluit utrumque consumere
tradendo in convivium, et aratrum cre-
« mando, ita ut jam nihil ad se pertinens
a relinqueret in sæculo, sed totus ipse
transiret ad Dominum. Quod valde mag-
« num exemplum est pro eis, qui ad Domi-
« num transeunt, etc. » Et Corn, a Lapide
ibidem etiam relatus ait : « Ut liber, et ex-
a peditus transiret totus ad Dominum, id-
« circo aratrum, et boves consumpsit; qua
o in re exemplum dedit religiosis, ut idem
« faciant. « Quam suimet traditionem, ac
translationem explicuit Elisæus celebrando
convivium quasi nuptiale, ut explicaret,
quod sicut in matrimonio fit mutua conju-
gum traditio, sic ipse spirituali vinculo se
G DeosacrabaL Quod pulchre exposuit Gaspar
Sanchez, *ibidem*, his verbis : *Ifac duo vi-*

*deri possunt novo prophetæ, et monacho
contigisse; iniit enim nuptias felicissimas
cum Deo. quem ex omnibus sponsum elegit;
atque ideo exhibere voluit aliis nuptiale, el
vere geniale convivium.*

Confirmatur primo ; nam Eliæ, et ElisiiFk/,
exemplo provocati alii modo simili se
crabant ad Dei cultum, et obsequium,(utex
Abulensi tradit Cornelius 3 *h'eg. cap.* 18, Cm
vers. 42, his verbis : a Porro Abulensis
hinc colligit, Eliam ab hoc tempore, quo
in monte Carmelo coelilus ignem devora-
a vit, eoque Baalitas prostravit, habitatio-
a nem suam in eodem monte ad memoriam^
a tanti beneficii, et miraculi deinceps fixis-
« se, atque eodem confluisse ad ipsum
« plures viros religiosos, qui se totos)Deo.
a orationi, et divinus rebus, laudibusque
« tradebant. » Et Salianus *anno [mundi sta*
3127, *numero* 23, *inquit* : « Hinc aulem non
« levem accipit probabilitatem, quod scri-
bit Hierosolymitanus Patriarcha Joannes
« post reditum Eliæ de monte Oreb, etas-
« sumptum Elisæum in discipulum, acsuc-
i cessorem, cum Deo visum esset ipsum
« hinc abducere, etiam alios discipulos in
« montem Carmeli collegisse, eosqueadvi-
« tam religiose traducendam, nominatim-
« que ad laudes Deo jugiter decantandas
(unde et prophetare dicebantur), instiluis-
se, habitu a prophanis hominibus, cultu,
« conversationeque distincta. » Et *anno*
3133, *numero* 2, *inquit* : a Hoc tempore
« florebat in monte Carmelo Elias cumre-
« ligioso discipulorum choro, in quibus
« nuper a Deo nominatim vocatis Elisæus
a maxime eminebat. » Et *anno* 3139, num.
42, in Eliæ elegantissimo elogio inquit:
a Hic est, qui per medios iniquitatis tor-
a rentes, lectos Prophetarum, et religioso-
« rum in Carmelo, totaque Chananitide
« manipulos, sui æmulos, atque imitatores
a Instituti, ad coelestem vitam, mundo ig-
a notam, ac contemptam traducendam ad-
a duxit, tot sæculis suarum precum quasi
a facularum ardore calefacit, et ad hanc
a diem, tot inter rerum, locorum, tempo-
« rumque varietates, constantes reddidit
a magni sui Patriarcha? sectatores. » Ex his
fuerunt Esseni, ut vidimus *num.* 28, de
quibus Arboricensis *tom.* 1, *pag. nobis* 18, i
inquit : ¶ Non in lege tantum gratiæ, imo
« vero et ante Christi adventum emersit
« certa aliqua professio virorum. » Et post
pauca : « Qui Josepho oculato testi, Plinio
« vero aurito tantum, Esseni dicti sunt. »
Fuerunt

Euenini ergo in veteri Testamento, qui ad
specialem Dei cultum, et obsequium eidem
se tradiderunt, atque donarunt.

Confirmatur secundo, quia ut aliqui ap-
pellentur *religiosi*, non sal est, quod com-
munia legis præsent, et ordinario modo
Deum colant, alias olim homines Judæi, et
modo omnes Christiani *religiosi* dicerentur;
icd insuper requiritur, quod modo aliquo
specialiori cultui Dei se tradant, atque de-
voveant, ut recte ex Abulensi, Lyrano, et
Dionysio Carthusiano observat Lezana *tom.*
1, *anno* 4086, *num.* 28. Atqui in antiqua
lege fuerunt aliqui, qui dicebantur religio-
si. Erant ergo eo tempore aliqui se traden-
tes, ac sacrantes divino cultui. Minor pro-
batur, tum ex Authoribus proxime relatis.
k^Tuin, et urgentius, ex sacra Scriptura;
i-si., nam *Daniel.* 3, in illo universali cantico,
1 *Benedicite*, post relatos filios hominum, Sa-
cerdotes, et alios gradus, dicitur : *Benedi-*
cite omnes religiosi Domino Deo deorum,
laudate, et confitemini ei. Lnbi speciale
aliquod hominum institutum designatur,
ut egregie expendit Venerabilis Doctor
iiia. Thomas Waldensis (cujus opera jussu Mar-
tini V examinata, ab eodem Pontifice ap-
probata sunt) *tom.* 1, *lib.* 2, *cap.* 4, ubi
contra hæreticos disputans, inquit : « Quare
isti non viderunt, quod in hymno trium
« puerorum, post omnium creaturarum
o memoriam, recolit religiosos illius tem-
« poris, specialiter exhorlans eos, ut bene-
« dicant. Benedicite, inquit, religiosi om-
« nes Domino Deo deorum, laudate, et
« confitemini illi, quia in omnia sæcula
« misericordia ejus. Quos bene hortatur in
« fine hymni, ut per hoc, quod proposuit
« Sacerdotes, et Israel, id est populum, et
e Ananiam, Azariam, et Misaelem, et
i deinde subjunxit religiosos, daretur in-
i telligi, tales quosdam sanctos alios fuisse
« a Sacerdotibus Templi, et a vita, et con-
o versatione populi segregatos, qui quam-
« vis ab antiquo fuerint instituti, nunquam
* tamen fuerunt usque ad Eliam publice,
i « et regulariter congregati, qualiter a Hie-
a ronymo supra dictum est. » Idem etiam
i significatur *Act.* 2 : *Erant autem in Jerusa-*
lem habitantes Judæi, viri religiosi, e/c. Unde
i *Mi.* Jacobus Boulducus *lib. de Ecclesia post le-*
gem, cap. 7, agens de Enoscæis, sive Esse-
nis, inquit : ¶ Quod si prædictæ omnes
j « cognationes ortum habent ab Enoscæis,
! « quos vere Coenobitas, ac religiosos instituto
« Prophetas extitisse dubitare non licere

a videtur : jam quoque patet de similibus
« viris intelligendum esse, quod habet
« Sanctus Lucas, cum historiam refert
a missionis Spiritus sancti in die Pentecos-
* a tes : Erant, inquit, in Jerusalem habitan-
« tes Judæi viri religiosi ex omni natione,
a quæ sub cælo est. Nempe religione Judæi,
a sed insuper, juxta Latinæ vocis usum
a Ecclesiasticum, pro certo in Ecclesia ho-
a minum statu, et alienam a communi vi-
« tam agentes, n Et ex his viris religiosis,
sive Essenis plures, quam ex aliis Judæo-Rheno-
rum institutis, ad fidem Christi conversi
sunt, fueruntque Apostolorum in prædica-
tione Evangelii coadjutores; erant enim
viri piissimi, et omhi pietati, ac continen-
tiæ addicti : unde facilius conversi sunt ad
fidem Christi amplectendam, et propagan-
dam. Nam ut Baronius *tom.* 1 *Annalium*, Baroni.
ann. 34, § *Verum ncc in* At-s, de Essenis
sapienter dixit : « Si quod natura insitum
« est, ut habentium symbolum sit facilis
« communicatio, quomodo non magis ex
« his, quam aliarum sectarum Judæis,
« Christiana religio potuit propagari? Sane
« quidem omnes sectas, quæ erant in Pa-
« laestina, Christum Dominum aliquo modo
« aversatas esse, nempe Pharisæos, Saddu-
« cæos. Herodianos, et Samaritas, Evan-
« gelica attestatione exploratum habetur.
« De Essenis vero, quod aliquando vel Do-
i a mino, vel ejus Apostolis, atque discipu-
« lis, vel minimum negotii fecerint, nus-
« quam legitur. Immo quo magis hi a
« Pharisæis, ac Sadducæis dissentirent, eo
« facilius Christianis consensisse, quos illi
« vehementer aversarentur, facile credi
« potest. »

67. Hæc sufficere videntur ad firmandam Qta>
veritatem nostræ assertionis, fuisse videli-
posent cet in veteri Testamento personas aliquas,
quæ se Deo traderent ad ipsius specialem uator-
cultum. Nec reperimus Authores, quibus
contrarius dicendi modus arrideat; qui
enim negant fuisse in veteri Testamento
statum vere, et substantialiter religiosum,
nostræ assertioni non adversantur; quippe
in ea non affirmamus prædictam persona-
rum traditionem se sola constituisse illum
statum, sed eam præmittimus tanquam
rem certam, ut videamus utrum cum aliis
requisitis (quæ forte alii negabant), statum
vere religiosum eo tempore constituerit.
Unde qui hoc posterius negant, non recu-
sant concedere illud primum, ut videre est
in Tornielo *anno* 2545, *numero* 13, ubi

Terniel ait : « Scire ergo oportet plura fuisse per-
 « sonarum genera, quæ divinum cultum in
 « populo Israelitico, tanquam ex officio
 « procurare, adjuvareve satagebant, inter
 « quæ primum locum tenebant Sacerdotes,
 « etc. » Et num. 14, inquit : « Verum enim-
 « vero ex hisce omnibus personis divino
 « cultui speciatim, ut dictum est, manci-
 « patis, quidam dicebantur, erantque Pro-
 « phetæ, etc. » Quocirca supposito quod
 aliqui in veteri Testamento se Deo tradide-
 rint, atque sacraverint ad ipsius cultum,
 adhuc discutiendum relinquitur, utrum
 nonnulli eo tempore fuerint vere, et sub-
 stantialiter religiosi. Sed prius oportet re-
 solvere.

DUBIUM VI.

*An in Ecclesia ante legis evangelicæ tempus
 potuerit esse status religiosus.*

Hic non investigamus, quid fuerit fac-
 tum, sed quid fieri potuerit. Nec procedit
 difficultas per respectum ad potentiam Dei
 absolutam, quippe nulla apparet contra-
 dictio in eo, quod fuerit prædictus status
 ante legem Evangelicam. Sed procedit at-
 tentis naturis rerum, et aliis, quæ circa
 imperfectionem legis veteris, et perfectio-
 nem novae credere oportet. Nomine autem
 status religiosi non comprehendimus om-
 nia, quæ talis status de facto habet, utputa
 solemnitatem, et jurisdictionem ecclesiasti-
 cam; sed ea præcise, quæ ad ejus substan-
 tiam, sive essentialem constitutionem de-
 siderantur, nempe tria simplicia vota obe-
 dientiæ, castitatis, et paupertatis cum aliqua
 personæ traditione, licet non omnino ab-
 soluta. et ex omni capite irrevocabili ; hæc
 enim requiruntur, et sufficiunt ad consti-
 tuendum essentialiter prædictum statum,
 ut constat ex dictis *disp. 1, num. "*, *cum*
sequentibus, et num. 40, et de facto accidit
 in his. qui post biennium emittunt vota
 simplicia in sacra Societate, et sunt vere
 religiosi, licet tunc non habeant perfectio-
 nem solemniter professorum, ut ibidem
 explicuimus *num. 48*, his suppositis

§ U

lars affirmativa eligitur, et probatur.

68. Dicendum est, quod in Ecclesia antecede-
 statum legis Evangelicæ potuit esse status “
 religiosus. Sic docent omnes Authores refe-
 rendi *numero 104*, et aperte favent Basilius *ex*
Pont. lib. 7, de Matrimon. cap. 4, n. 22, ubi
 probans ad essentiam status religiosi non
 requiri ecclesiasticam jurisdictionem, in-
 quit : « Unde et in lege naturæ, quod multi
 « concedunt, statum religiosum esse posse,
 « nihil est quod impediat. » Et Suarez *torn.*
3, de Relig. lib. 3, cap. 2, num. 11, ubi ait :
 « Bona consiliorum non ideo talia sunt,
 « quia Christus illa tradidit ; sed potius e-
 « converso ideo Christus illa tradidit, quia
 « talia sunt, id est optima, et aptissima ad
 « perfectionem charitatis obtinendam. Unde
 « quidquid sit de pura natura, tamen de
 « natura illuminata per fidem non videtur
 « dubium, quin potuerit consiliorum ho-
 « nestatem, et utilitatem spiritualem co-
 « gnoscere : inter hæc autem consilia unum
 « est consilium religionis : ergo idem de
 « illo sentiendum est. Ergo non fuit neces-
 « sarium aliter institui a Christo, quam
 « per doctrinam, et approbationem natura-
 « lis juris. Atque hoc etiam sentiunt, qui
 « putant statum hunc fuisse in usu ante
 « Christi adventum, licet paucioribus esset
 « cognitus. » Quem discursum iterum ap-
 probat *num. sequenti*.

Probatur ratione a priori ; nam omnia,
 quæ essentialiter constituunt statum fci-
 religiosum, potuerunt esse ante legis Evan- §
 gelicæ tempus : ergo et ipse status religio-
 sus. Consequentia est manifesta, et antece-
 dens ostenditur, quia status religiosus con-
 stituitur essentialiter per actus, quibus
 homo promittit Deo obedientiam, castita-
 tem, et paupertatem, et se donat ad illius
 cultum, ut ostendimus locis supra citatis :
 sed hi actus potuerunt esse ante legis Evan-
 gelicæ tempus, quippe qui ex natura sua
 non habent necessariam connexionem cum
 tali lege : ergo ante illam potuerunt esse,
 quæ statum religiosum essentialiter consti-
 tuunt.

Confirmatur primo, quia ante statum ex-
 legis evangelicæ fuerunt et principium suf-
 ficiens ad cognoscendam rectitudinem præ-
 dictorum actuum, et principium sufficiens
 ad eos eliciendos : ergo tunc esse potuerunt
 prædicti actus. Consequentia patet, quia in

eo stant, et tempore potest esse effectus, in quibus concurrunt omnia principia sufficientia ad talem effectum. Antecedens autem probatur, nam ut recte vidit Suarez proxime relatus, ad cognoscendam rectitudinem prædictorum actuum sufficit natura illuminata per fidem : atqui ante statum legis Evangelicæ dabatur fides illuminans naturam, ut ostendimus *dub. 1, per locum, et præsertim num. 3 et 9*. Ergo ante statum legis Evangelicæ dabatur principium sufficiens ad cognoscendam rectitudinem prædictorum actuum. Secunda etiam antecedentis pars ostenditur, quoniam gratia sanctificans cum omnibus virtutibus, et donis est principium plusquam sufficiens ad eliciendos prædictos actus : sed ante statum legis evangelicæ dabatur gratia sanctificans cum omnibus virtutibus, et donis, ut constat ex dictis loco proxime citato, *num. 5*. Ergo eo tempore dabatur principium sufficiens ad prædictos actus eliciendos.

3» Confirmatur secundo, quia ante statum legis Evangelicæ fuerunt alii actus longe excellentiores, quam sint illi, quibus homo promittit tria prædicta consilia, et se Deo tradit: ergo pariter potuerunt esse hujusmodi actus. Consequentia patet a paritate, et a fortiori; nam si perfectiores actus tunc fuerunt, cur non poterunt esse actus imperfectiores ? Antecedens autem est certum, quia eo tempore fuerunt actus fidei, spei, et charitatis, ut locis relatis ostendimus ; hi autem sunt longe perfectiores, quam actus, quibus homo vovet tria consilia, et se Deo tradit. Tum quia isti posteriores pertinent ad virtutem religionis, illi vero sunt actus virtutum theologiarum, quas certum est esse religione perfectiores, ut patet ex eminentia objecti, quod respiciunt, Deum videlicet in seipso ; cum religio versetur circa aliquid creatum, nempe Dei cultum. Tum quia amor charitatis ex natura sua est inconjunctibilis cum peccato mortali, actuali, et habituali ; actus vero, quibus homo vovet, et se tradit, possunt cum utroque peccato conjungi, potest quandoque conjunguntur, ut patet in aliquibus, qui dum professionem religiosam faciunt, peccant mortaliter. Fuerunt ergo ante statum legis Evangelicæ actus longe perfectiores, quam illi, quibus homo vovet tria consilia, et se Deo tradit.

Efc- r'3a G9. Nec refert, si dicas hoc argumentum cum suis confirmationibus evincere, quod homines ante statum legis Evangelicæ potuerint elicere actus vovendi castitatem,

paupertatem, et obedientiam divisive, et seorsim acceptos, ut dubiis præcedentibus ostendimus; secus autem simul, et copulative sumptos : nam hoc posteriori modo considerati constituunt essentiam status religiosi, qui componi non potuit cum imperfectione veteris legis.

Nam contra hanc responsionem stat pri-Confoumo, quod manifeste petit principium; nam cum in hoc dubio inquiremus, utrum ante legis Evangelicæ tempus potuerit esse status religiosus ? et ratio a nobis facta probet partem affirmativam ostendendo tunc potuisse concurrere omnia principia ad talem statum requisita, modo negatur potuisse prædicta principia simul concurrere, quia si concurrerent, constituerent religiosum statum; cum tamen de hoc sit quæstio, quæ ex illis principiis decidi debeat. *Secundo*, quia ratio supra facta probat, potuisse prædictos actus elici ante statum legis Evangelicæ, non solum divisive, sed etiam simul, et collective consideratos ; nam eo tempore fuerunt principia sufficientia ad eliciendum prædictos actus non solum divisive, sed etiam collective acceptos ; aderat quippe gratia sanctificans cum fide, et aliis donis, ac virtutibus supernaturalibus, quæ ad efficiendum prædictum effectum sufficere, plusquam certum est apud Theologos. *Tertio*, quia complexum ex actibus fidei, spei, et charitatis est quid perfectius, quam complexum ex actibus vovendi tria consilia, et tradendi se Deo ad ejus cultum, ut satis liquet ex dictis in secunda confirmatione : sed fideles in statu veteris legis potuerunt elicere actus fidei, spei, et charitatis, non solum divisive, sed etiam simul, et collective consideratos, ita quod simul illos actus haberent : ergo pariter poterunt elicere actus vovendi obedientiam, castitatem, et paupertatem, non tantum divisive, sed etiam simul, et collective acceptos, quo pacto essentiam status religiosi constituunt. Id vero quod de imperfectione veteris legis dicitur, nihil valet, ut statim ostendemus.

. 70. Probatur secundo nostra conclusio Expen. alio motivo, per quod simul evertitur principale fundamentum opinionis contraria » ; dtio. nam ideo in tempore veteris legis non potuisset esse status religiosus secundum essentiam consideratus, quia hujusmodi status est valde perfectus, ac proinde non coherens cum illius legis imperfectione : sed hæc ratio est nulla : ergo in prædicto tempore potuit esse talis status. Probatur minor.

quia in prædicto tempore fuerunt alia non pauca, quæ perfectiora sunt statu religioso: ergo ex capite imperfectionis veteris legis, et perfectionis status religiosi minime colligitur, quod talis status non potuerit esse in prædictæ legis tempore. Consequentia videtur evidens, quia si illud motivum aliquid valeret, a fortiori excluderet alia. quæ statum religiosum excedunt in perfectione: si ergo illa non excludit, minus excludet statum religiosum. Antecedens autem probatur : tum quia Ecclesia Catholica perfectior est, quam religio, aut religiosus status ; et tamen in statu veteris legis, et ante legis evangelicæ tempus fuit vera Ecclesia Catholica eadem substantialiter cum Ecclesia, quæ modo est, ut constat ex dictis *dub.* 1, num. 3. Tum etiam, quia gratia sanctificans cum fide, spe, et charitate, religione, ac aliis virtutibus supernaturalibus, et donis Spiritus sancti, per quæ homo interius renovatur, et constituitur amicus, ac filius Dei adoptivus, hæresque vitæ æternæ, quid perfectius est, quam status religiosus, qui quantum est de se, potest conjungi cum peccato mortali : certum autem est, quod gratia cum prædictis omnibus perfectionibus fuit in lege veteri ante Evangelicæ legis statum, ut ostendimus *loco citato, num.* 5. Tum præterea (et sequitur ex immediate dictis), quia melior est status justitiæ, quam status religionis; et status justi, quam status religiosi : ille enim essentialiter importat gratiam sanctificantem, cum qua iste non connectitur essentialiter; et nihilominus ante legis Evangelicæ tempus fuerunt veri justi existentes in statu justitiæ, ut liquet ex dictis loco citato. Tum denique, nam majus quid est Sacramentum conferens gratiam ex opere operato, quam status religiosus; quippe certum est, hunc illam non conferre ex opere operato, alioquin verum Sacramentum esset; et tamen ante statum legis Evangelicæ fuit aliquod Sacramentum, nempe Circumcisio, quæ gratiam ex opere operato parvulis conferebat. ut communiter docent Theologi. Qualiter autem hujusmodi perfectiones potuerint cum imperfectione antiquæ legis cohærere, fuse explicuimus loco citato, *a num.* 6, quem Lector omnino repetat.

Folcitur
idem
uioH-
vutu.

Confirmatur urgenter, quia non obstante imperfectione veteris legis, aliqui homines exercuerunt actus perfectiores, quam sint actus, quibus homo vovet tria consilia, tradit se Deo, et religiosus constituitur : ergo pa-

riter non obstante prædictæ legis imperfectione, potuit tunc dari status religiosus. Probatur antecedens, quia actus, quo homo se devovet ad subeundum propter Deum martyrium, est melior, quam actus requisiti. ut fiat religiosus, juxta illud Christi Domini, Joan, 15 : « Majorem hac dilectionem nem nemo habet, ut animam suam ponat » quis pro amicis suis. » Unde major exaggeratio, qua perfectio status religiosi extolli potest, est quod martyrio comparetur, aut sit prolongatum martyrium; quæ similitudo non infrequenter occurrit in Patribus. Atqui certum est, aliquos durante statu, et imperfectione veteris legis, fuisse veros martyres, ut constat de Machabæis, Isaia, Jeremia, et aliis. Unde Christus Dominus *Jlatth.* 23, dicebat : « Jerusalem, Jerusalem, » quæ occidis Prophetas, et lapidas cos, qui a » ad te missi sunt. » Et Stephanus Act. 7, *auw.* ait : « Quem Prophetarum non sunt persecuti patres vestri ? et occiderunt eos, qui » prænuntiabant de adventu Justi. » Et Paulus *ad Hebræos* 11, agens de justis veteris Testamenti : « Alii vero ludibria, et verbera, experti, insuper et vincula, et carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt. » Ergo aliqui in veteri Testamento exercuerunt actus nobiliores his, quibus homo fit religiosus.

71. Nec refert, si objicias, in hoc argumento, et confirmatione non fieri comparisonem inter statum religiosum, et alia, quæ importaverint formaliter statum ; atque adeo non concludere, quia comparatio debet fieri inter extrema ejusdem generis.

Nam facile respondetur, quod cum moli-vum ad negandum, quod status religiosus potuerit esse in veteri lege, sit prædictæ legis imperfectio, ad vim nostri argumenti sufficit, quod diversæ perfectiones inter se comparentur in genere perfectionis. Si enim id, quod perfectius est, potuit esse in veteri lege ; cur non etiam illud, quod est minus perfectum ? Unde non oportet, quod status religiosus comparetur cum statibus ; sed satis est, quod religiosi status perfectio comparetur cum aliis perfectionibus. Nam si imperfectio legis antiquæ non impedivit perfectiora, nec impedire debuit puram perfectionem essentialem status religiosi, quæ illis inferior est.

Refe®

Verum enimvero, si aliquis vim nostri argumenti voluerit extendere ad comparisonem

tionem cum aliquo veteris legis statu, exemplum forsā non ineptum habebit in slain Summorum Sacerdotum, seu Pontificum illius legis. Nam si comparet nudam essentiam status religiosi præcisam asolemnitate, potestate clavium, et aliis perfectionibussuperadditis, quæ de facto habet, profecto recognoscet, quod si talis status fuisset in antiqua lege, foret minus perfectus, quam status Summorum Sacerdotum. Tum quia Summi Sacerdotes se habebant ut perficientes, religiosi autem eo modosumpti ut perfectibiles. Tum etiam, quia Summi Sacerdotes obligabantur ad opera perfectiora, quam obligarentur religiosi illius temporis, si essent; quippe illi obligabantur ad opera ex genere suo egregia, ut orare pro populo, docere fidem, explicare legem, amare gregem, et mortem, ubi opus esset, ad tuendum verum Dei cultum obire, etc. Inde sicut ob hanc proportionabiliter rationem status Episcoporum est de facto perfectior, quam status religiosorum, licet hi sint solemniter professi, et valde perfecti, ut diximus *disp. præced. num. 6*, ita status Summorum Pontificum veteris legis excederet statum religiosorum, qui tunc essent tales per sola vota simplicia, et absque omnino irrevocabili traditione. Tum denique, nam status, cui promissa est assistentia Spiritus sancti in rebus, ac controversiis fidei declarandis, nequit non excedere statum, cui talis assistentia non debetur, cum prædicta assistentia egregiam status eminentiam, ac dignitatem importet, ut ex se liquet: statui autem Summorum Pontificum promissa erat prædicta assistentia, 2a.j7.at constat *Deuteron. 17*, ibi: « Si difficile, < et ambiguum apud te iudicium perspexeris, etc. Surge, et ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, etc. Qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, etc. morietur homo ille, etc. » Et 2, *Paralipom. 19*, ibi: « Ubi cumque quæstio est de lege, de mandato, de cæremoniis, de justificationibus, ostendite eis, ut non peccent in Dominum. Amarias autem Sacerdos, et Pontifex vester in his, quæ ad Dominum pertinent, præsidebit. » Et tej.ii.Joan. 11, ibi: « Hoc autem a semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius, prophetavit. » Lndesic docent communiter Theologi, et videri potest apud Joannem a S. Thom. 2, 2, *quæst. 1, art. 1, § Despondetur negando, non*

fuisse in lege antiqua visibilem regulam fidei. Quæ Summi Sacerdotii dignitas a principio institutionis, et per plura sæcula fuit perpetua; et paucis annis ante Christi Domini nativitatem coepit esse temporalis, et annalis, ut recte observat Rua *loin. 1, Ew. controuv. 4, positiva, pag. nobis 523*. Cum ergo status religiosus talem eminentiam non habeat, sequitur quod si talis status daretur in veteri lege, esset minus perfectus, quam status Summorum Sacerdotum, qui in prædicta lege fuit. Et hinc reassumit ins.an-vires ratio superius facta, quia non obstante imperfectione veteris legis, fuit in ejus tempore aliquid, quod statum religiosum præcise quoad essentiam consideratum excederet, non solum in genere perfectionis, ut *num. præced.* explicuimus; sed etiam in conditione, aut perfectione status, ut *in hoc num.* ostendimus: ergo ex imperfectione prædictæ legis minime colligitur, quod in ea non potuerit esse status religiosus quoad solam essentiam consideratus, et præcisus a perfectionibus sibi superadditis in lege evangelica.

72. Ultimo probatur nostra conclusio: nam cum præsens controversia pertineat ad factum, sed ad posse, possessio, et decisio debet stare pro parte affirmativa, quam defendimus, nisi occurrant urgentia motiva vel auctoritatis, vel rationis, quæ persuadeant oppositum: hæc autem non occurrunt: ergo pars affirmativa, quam tuemur, præferri debet. Minor nequit melius probari, quam diruendo adversa fundamenta, quod jam præstamus.

§n.

Satisfit motivis opinionis adverse.

73. Contrariam nobis opinionem video- Sententur defendere omnes illi Authores, qui negant statum secundum essentiam religiosum fuisse in tempore antecedenti legem evangelicam, quos dabimus *num. 95*. Sed revera non omnes ita sentiunt, ut se explicat Basilius *num. 68* relatus, et ratio facile persuadet, quia (ut vulgo dici solet) a negatione actus ad potentia? negationem non est bona consequentia; certum quippe est, plura non fuisse, quæ tamen fuisse potuerunt: unde ex eo, quod aliqui negent statum religiosum fuisse ante legem evangelicam, non colligitur, quod senserint prædictum statum non potuisse in tali tem-

♦J .*1
1 : ■

µ*.

r

Primum pore esse. Aliqui tamen eis motivis utun-
m' nwm. tur. (luæ non solum impugnant actum, sed
etiam potestatem; et hi nostræ assertioni
adversantur, et possunt contra illam me-
rito referri. Quorum sententia probatur
primo, quia status religiosus est status
perfectionis, ut ostendimus disp. 2, *dub.* 1.
Sed in veteri lege non potuit esse status
perfectionis, juxta illud Apost. ad Hebr.

A*si* Hcb.7 : *Xihil ad perfectum adduxit lex.* Ergo
in veteri lege non potuit esse status reli-
giosus.

nut?or' E* confirmatur; nam perfectio propria
legis evangelicæ non potuit esse ante illam :
sed status religiosus est perfectio propria
legis evangelicæ : ergo non potuit illam
præcedere.

OeiSri' Respondetur argumento distinguendo
arg- minorem, *In veteri lege non potuit esse sta-*
neit0- *tus perfectionis*, ex viribus, aut merito le-
gis. concedimus; ex viribus, et virtutegra-
tiæ per fidem in Christum, negamus. Et
priorem sensum intendit Apostolus in tes-
timonio relato, sed minime negat secun-
dum. Quæ responsio satis constat tum
exemplis § *præced.* adductis, tum doctrina
tradita *dub.* 1. *per lotum. et* præsertim *num.*
7. *et* 15, quin opus sit alia adjicere. Addi-
mus tamen Patribus, et Doctoribus ibidem
Beaed. relatis. Benedictum Justinianum, qui ad
textum Pauli inquit : « Lex nihil de se
« ad perfectum adduxit, non quod in ea
v lege non fuerint plurimi valde perfecti,
« sed propter fidem in Christum, ac ejus
a gratiam. »

Diruitur Ad confirmationem distinguenda est mi-
roio. *status religiosus est perfectio propria*
legis gralix. si sermo sit de statu religioso
omnino perfecto per solemnitatem. potes-
tatem clavium, et alia quæ de facto habet,
concedimus; si sermo fiat de statu religioso
solum quoad essentiam considerato, nega-
mus in sensu, quem proxime explicuimus.
I nde solum infertur, quod status religio-
sus ante legis evangelicæ tempus non ha-
buerit perfectionem, quam nunc ex præ-
sentia Christi derivat. Potestque responsio
declarari amplius exemplo Ecclesiæ; nam
ante tempus legis evangelicæ dabatur vera
Ecclesia secundum essentiam, ut constat
ex dictis num. 4, *cum sequentibus*; et tamen
ante prædictum tempus non habebat per-
fectionem, quam nunc habet, nempe Chris-
tum præsentem. abundantiore gratiam,
efficaciora Sacramenta, nobilior Sacerdo-
tium, et alia hujusmodi. Et consequenter

non est proprium legis evangelicæ, quod
in ejus tempore detur vera Ecclesia utcum-
que. et præcise quoad essentiam; sed quod
detur Ecclesia simpliciter, et omnino per-
fecta, ut modo datur. Et idem contingeret in
statu religioso, si fuisset ante legis Evange-
licæ tempus. Unde ex vi hujus minime
convincitur, quod non potuerit esse, quid-
quid sit, an de facto fuerit.

74. Arguitur secundo, quia de facto
Christus Dominus fuit author, et princi-
pium status religiosi, ut constat ex dictisTM
disp. 1. *dub.* 2. Sed cum hoc non cohæret,
quod status religiosus potuerit esse ante
adventum Christi, et tempus evangelicæ le-
gis; quippe effectus nequit suam causam
præcedere : ergo status religiosus non po-
tuit esse ante legis evangelicæ tempus.

Respondetur negando minorem, cujus Ks*
falsitas apparet in pluribus, quorum Chris-
tus est author, et principium; et nihilomi-
nus præcesserunt ejus adventum. Nam
Christus est Author consiliorum evangelico-
rum : et tamen ante ipsius adventum non-
nulli observaverunt aliqua ex prædictis
consiliis, ut ostendimus *dub.* 1, *n.* 12. Est
etiam Christus Dominus author gratiæ des-
truentis peccatum originale, hominemque
justificantis: est præterea fundamentum. et
caput Ecclesiæ: quo non obstante certum est
fuisse gratiam sanctificantem, fuisse homi-
nes justos, et fuisse veram Ecclesiam ante
adventum Christi, et tempus evangelicæ le-
gis, ut *dub. citato* fuse ostendimus. Sic ergo
licet Christus Dominussit author status reli-
giosi; potuit tamen hujusmodi inexequutio-
ne præcedere ipsius adventum. Et ratio ge-
neralis. est quam ex communi Patrum sen-
tentia tradidimus *loco citato, num.* 9, *et* 16,
quia gratia requisita ad prædictos effectus
dabatur per fidem in Christum; fides
autem potest Christum respicere tam præ-
sentem, quam futurum, cui (sive illo,
sive isto modo consideretur), fideles, et jus-
ti tanquam membra suo capiti incorporan-
tur : unde omnes prædicti effectus compa-
rabantur ad authorem, et causam. Præterea
quotquot ante adventum Christi aliquid
perfectum, conducentem ad salutem ope-
rati sunt, respiciebant Christum Dominum
tanquam exemplar omnis perfectionis, et in
omni operatione virtuosa profitebantur se
esse illius discipulos, cujus doctrinam per
fidem jam acceptabant; unde quod relatæ
perfectiones adventum Christi tempore an-
tecesserint. minime impedivit, quod ipse
Dominus

Dominus fuerit illarum author, et causa.
Quod magis manifestat magnam ejus effi-
ciam in influendo, et causando quæ con-
ducunt ad salutem; quippe qui per modum
principii universalissimi contulit gratiam,
et alia dona hominibus, non solum qui post
illum fuerunt, sed et his qui fuerant ante
ipsum, ut explicuimus *locis cit.* et fusius
adhuc num. 38. Sic ergo Christus Dominus
diceretur author, et causa status religiosi,
licet hic ipsius adventum tempore præces-
sisset. Unde ex vi hujus minime infertur,
quod prædictus status non potuerit esse
tempore legis antiquæ.

A 75. Sed instabis urgenter : nam licet non
obscure intelligatur. qualiter Christus Do-
minus potuerit per modum causæ moralis,
et exemplaris influere in effectus tempore
præcedentes, quia ad concursum prædictæ
causæ sufficit existenlia intentionalis in co-
gnitione tum Dei. qui movebatur a justitia
Christi, ut justificaret homines; tum fide-
lium, qui movebantur ad ejus imitationem :
nihilominus intelligi non valet, quod Chris-
tus Dominus exercite, et executive insti-
tuerit religiosum statum, et quod ipsum
tempore non præcesserit; quippe hujusmodi
concurrendi modus pertinet ad causam
efficientem physicam, de cujus ratione est,
quod tempore præcedat effectum, vel sal-
tem quod non sit illo posterior : constat
autem quod Christus Dominus exercite, et
executive instituit statum religiosum, ut
patet ex dictis *disputat.* 1, *dub.* 2. Ergo
prædictus status non potuit Christi adven-
tum præcedere, nec esse in tempore legis
antiquæ.

Præterea huic replicæ occurramus,
oportet vim ejus retundere applicando
illius formam fundationi, et institutioni
Ecclesiæ, unde obligentur Adversarii nos
responsionem docere. Etenim causa exer-
cite, et executive aliquid fundans, et insti-
tuens nequit tempore illud supponere : sed
Christus Dominus exercite, atque executive
instituit, et fundavit Ecclesiam Catholicam,
juxta illud Matth. 16 : *Tu es Petrus, et su-*
per hanc petram .vdificabo Ecclesiam meam:
ergo Ecclesia Catholica non fuit ante ad-
ventum Christi Domini. Quid ad hæc Ad-
versarii? Concedere nequeunt consequen-
tiam, nisi errent in fide; nam certum est
unicam esse Catholicam Ecclesiam a suo
principio, fuisseque tempore legis naturæ,
et tempore legis scriptæ, ut constat ex dic-
tis. *disp.* 1, *a nim.* 3* Aliunde ne8are non

valent, quod Christus exercite instituerit,
ac fundaverit Ecclesiam, cum id certo cons-
tet ex verbis proxime relatis. Quomodo
igitur ab his angustiis se expedient? Pro-
fecto non admodum difficulter. Nam Eccle-
sia bifariam considerari potest : uno modo funda-
secundum essentiam, altero modo secun-
dum statum perfectionis. Primo modo
constituitur per fidem tanquam per for-
mam; et quia est eadem fides, propterea
Ecclesia est semper eadem substantialiter,
et quoad essentiam. Posteriori autem modo
addit alias perfectiones supra fidem, et quia
istæ variari, et superaddi valent; idcirco
potest Ecclesia diversificari secundum sta-
tum perfectionis. Unde alium statum ha-
buit in lege naturæ, alium in lege scripta,
et alium utique perfectiorem, ac nobilio-
rem habet in lege gratiæ; nunc enim habet
Christum præsentem, Sacerdotium, et Sa-
cramenta perfectissima, copiosiore gratia,
explicatiorem fidem, et apertam jan-
uam ccelorum, quibus destituebatur sub
præcedentibus statibus constituta. Sicut vir
est longe perfectior, quam infans; quan-
vis vir, et infans habeant eandem hominis
essentiam cum sola statuum minoris, et
majoris perfectionis diversitate. Si ergo
sermo fiat de Ecclesia solum secundum es-
sentiam considerata, et secundum statum
minus perfectum, sic fuit ante exercitam,
et exequentam Christi Domini institutio-
nem, quippe quæ illam tempore præcessit;
semper tamen ipsum respexit tanquam
causam moralem, et exemplarem, unde
totam suam accipiebat perfectionem. Si
vero sermo fiat de Ecclesia omnino per-
fecta, et secundum complementum perfec-
tionis, quod modo habet, sic Ecclesia mi-
nime præcessit Christum; sed ipse potius
illam exercite, exeutiveque fundavit, ac
instituit, trahendo illam ab imperfectioni-
bus, sub quibus erat tempore legis scriptæ,
veluti sub infantia, ad perfectionem legis
evangelicæ, et virilitatis statum. Et hoc
expressit ipse Dominus illis verbis, *Ædi-*
ficabo Ecclesiam meam, hoc est, adultam,
perfectam, Christianam, novam, non uti-
que novitate essentiæ, sed renovatione emi-
nentis perfectionis.

Sic ergo ad replicam respondetur, sta-
tum religiosum posse cum Ecclesia (cujus
portio est,) et in essentia, et in perfectio-
nis gradu non incongruenter comparari.
Nam quoad essentiam consideratus solumsatisQt
dicit vota simplicia, et aliqualem traditio-

nem non omnino irrevocabilem : at in statu omnimoda? perfectionis importat solemnitatem, potestatem clavium, traditionem penitus perpetuam, praeclaras regulas, aliaque plura, quibus hunc statum fulgere videmus. Si ergo sermo fiat de statu religioso omnino perfecto, et consummato, sic non decuit, quod tempore Christum præcederet, sed oportuit quod Christus illum exercite, atque executive institueret, evehendo illum ad magnam hanc perfectionem, quam modo habet, et sic de facto credimus accidisse, ut statuimus *disp.* 1, *dub.* 2. Cæterum si loquamur de statu religioso solum quoad essentiam considerato, et quasi sub infantia, el imperfectionibus constituto, potuit optime præcedere tempore exercitam Christi institutionem, respiciendo tamen ipsum tanquam finem, et causam moralem, atque exemplarem totius suæ perfectionis. Nam si Ecclesia sic se habuit ad Christum, cur non potuit ad illum ita se habere status religiosus ? Profecto congruit, quod ita re ipsa fieret (a quo tamen nunc præscindimus), tum ut status religiosus proportionabiliter imitaretur modum, quo se habuit Ecclesia ; tum ut fieret congruus processus a minus p rfectis ad perfectiora : tum ut influxus Christi non limitaretur ad solos religiosos, quos post se habuit, sed extenderetur potius ad statum legis antiquae, causando per modum causæ moralis, et exemplaris sicut alias perfectiones, sic etiam religiosum statum. Tum denique, quia hoc modo verificatur, Christum Dominum instituisse statum religiosum utique perfectum, consummatum, Christianum, ac purificatum ab imperfectionibus, quas habebat tempore legis antiquae, sicut eodem proportionali modo instituit Ecclesiam, ut supra declaravimus. Nec insolens, aut novum est, ut qui rem imperfectam promovet, evehitque ad perfectionis statum, illam dicatur instituere,et fundare. Sic enim *Machab.* 1, *cap* 1. Alexander Macedo primus dicitur regnasse in Graecia, cum certum sit Philippum patrem ejus prius regnasse; quia videlicet Alexander mire auxit, perfecit, ac propagavit illud Imperium.

1. Mach.
1.

Alia
replica.

76. Sed urgebis adhuc : nam licet per hæc intelligatur, qualiter Christus Dominus possit dici author, et institutor status religiosi, quanquam iste sub imperfectionibus existons præcesserit legis evangelicae tempus; nihilominus non potest cum prædicta

doctrina componi, quod Apostoli fuerint primi religiosi, si semel ipsos aliqui religiosi præcessissent; jam quippe non essent primi, ut ex terminis liquet. Absurdum autem est dicere, quod Apostoli non fuerint primi religiosi : tum quia adversatur communi Doctorum sententiae, tum et præcipue, quia est contra id, quod Ecclesia in quadam oratione significat : *Da*, inquit, *Ecclesia tuæ eorum* (Apostolorum videlicet)^{Ecdesô.} *in omnibus sequi præceptum, per quos religionis sumpsit exordium.* Ergo cum his,quæ de facto scimus in Ecclesia contigisse, componi non potest, quod in lege veteri fuerit religiosus status.

Respondetur, Apostolos fuisse primos^{ut} religiosos primitate dignitatis, et ordine[^] perfectionis, quia in eis Christus Dominus^{^^} erexit statum religiosum completum, perfectum, el omnino firmum per solemnem professionem, et traditionem prorsus irrevocabilem. Cum quo recte cohæret, quod ante Apostolos fuerint religiosi substantialiter tales, sed qui carerent consummatione. ac perfectione, quos religiosus status accepit ex Christi praesentia, et elevatione ad modum quem de facto habet. Quod minime diminuit excellentiam Apostolorum sub hoc etiam religiosorum conceptu,- ad eam quippe spectat, quod Apostoli fuerint religiosi perfectissimi, secus vero quod ante illos nulli fuerint religiosi substantialiter tales, licet sub statu minus perfecto, et veluti in religionis infantia, sic enim comparantur religiosi per sola vota simplicia, et religiosi per vota solemnia, ut explicuimus *disp.* 1, *n.* 49. Sicut etiam Apostoli dicuntur fundamenta Ecclesiæ, et Doctores fidei; et tamen inde non fit, quod ante Apostolos non fuerit Ecclesia, et fides, cum certum sit hæc præfuisse, ut vidimus *dub.* 1, *num.* 3, *et* 5. Sequitur autem, et bene, Christum fundavisse Ecclesiam perfectissimam in Apostolis, ipsosque perfectissime , atque omnino explicite fidem prædicasse. Similiter ad eorum excellentiam pertinet, quod fuerint excellentissimi martyres, sed non pertinet quod ante illos nulli veri martyres fuerint; oppositum enim constat ex Scriptura in aliquibus Prophetis, et Machabæis. Et profecto monachus^{tsr.} nachatus non est melior, quam martyrium, ut supra vidimus *num.* 70.

Ea vero quæ ad probandum oppositum vires^{tsr.} in replica adducebantur, nullius roboris sunt. *Primum* quidem, quia licet Doctores communiter

I communiter doceant, Apostolos fuisse pri-
I inio religiosos perfectissimos-, tamen non negant, quod ante illos fuerint alii religiosimini perfecti: sed eorum plurimi
| contrarium affirmant, ut dubiis sequentibus ostendemus. Et hanc responsionem pisatis expressit Bellarm. *lib. de Monach.* «*p.* 5, *de origine Religionum*, ubi postquam contra haereticos ostendit antiquitatem status religiosi exemplo Eliæ, Elisæi, Joannis Baptistæ, et Essenorum, subdit: *Sexto prolator ex Apostolorum exemplo, qui vere fuerunt primi Monachi Christiani.* Ubi non dixit. Apostolos fuisse primos Monachos ordine temporis, sed primos Monachos *Christianos*, hoc est in lege evangelica, et ordino dignitatis, et perfectionis, juxta prædictæ legis dignitatem.

Secundum etiam non urget, quia in verbis ibidem relatis, ly *Religionis*, non significat statum religiosum, ut minus recte intellexit Bordonus ; sed significat veram religionem, sive Ecclesiam sub perfecto statu legis evangelicæ. Ex quo potius roboratur nostra responsio, quia non obstante, quod religio, sive Ecclesia sub statu perfectissimo exordium sumpserit per Apostolos; tamen certum est ante illos fuisse veram religionem, sive Ecclesiam sub statu minus perfecto. Sic ergo licet Apostoli fuerint primi religiosi perfectissimi, nihilominus ante illos potuerunt esse alii religiosi vere essentialiter tales, licet minus perfecti quantum ad statum, et modum. præsertim respiciendo Apostolos futuros tanquam exemplar Religiosorum. Recolantur quæ supra diximus *a num.* 38, ex quibus huic responsioni plus roboris, ac lucis accedet.

77. Arguitur tertio, quia ille status religiosus,quem fuisse possibilem in veteri lege asserimus, vel esset ejusdem rationis cum religioso statu nunc existente, vel esset
| diversæ rationis? Si dicatur hoc ultimum,
| nihil facit ad præsentis difficultatis resolutionem, quippe nemo negat potuisse in tali tempore esse religiosum statura nomine
| tenuis, æquivoce, et quoad aliquam similitudinem talem ; sed quæstio est de statu' religioso proprie dicto. Primum vero dici non valet : tum quia derogat dignitati
| .datus religiosi nunc existentis, sicut si quis diceret sacramenta legis scriptæ fuisse ejusdem rationis cum sacramentis legis
| craliæ. Tum quia ea, quæ in veteri lege fuerunt, contingebant in figura, atque ideo

I licet tunc fuisset aliqualis status religiosus, tamen non potuit esse vere, et proprietalis, sicut qui modo est, sed solum similitudinarie, el quoad figuram.

Respondetur, quod ille status religiosus, biiuitur. quem in lege veteri possibilem fuisse dicimus, esset ejusdem rationis cum statu religioso modo existente, non quidem quoad modum, et gradum perfectionis, sed solum quoad substantiam,sive prædicata essentialia. Quia hoc posterius solum exposcit vota simplicia, et aliquam traditionem, licet non ex omni parte irrevocabilem, utostendimus *disp.* 1, *n.* 8 *et* 9, *et* 48, hæc autem omnia potuerunt esse in veteri Testamento, ut satis constat ex dictis in § *prxcd. et lota hac disp.* atque ideo potuit tunc esse status religiosus quoad substantiam. Non potuit autem tunc habere solemnitatem, potestatem clavium, perfectionem, ac privilegia, quibus modo gaudet; hæc enim reservabantur exercitæ Christi Domini institutioni, qua statum religiosum in religiosis perfectissimis, nempe in Apostolis erexit, ut supra explicuimus. Et propterea status religiosus in lege antiqua possibilis esset diversæ rationis a religioso statu nunc existente quantum ad perfectionis modum, et gradum. Sed quia hæc diversitas desumpta ex solemnitatem, et majori perfectione esi extra essentiam, et speciem status religiosi secundum se consideratam; propterea status religiosus, qui foret in veteri lege, esset ejusdem rationis cum statu religioso nunc existente quoad substantiam, et speciem. Sicut ob eandem causam qui in sacra Societate emittunt vota simplicia, sunt religiosi ejusdem speciei essentialis cum aliis solemniter professis, licet differant quantum ad modum, ea plane ratione, qua infans, el vir sunt ejusdem speciei, licet habeant diversos perfectionis status, ut explicuimus *disput.* 1, *n.* 48. Et Ecclesia olim, el modo existens est eadem essentialiter specifice cum sola diversitate quoad status minus, et magis perfectos; et similiter eadem essentialiter est fides antiquorum, et modernorum, cum sola differentia penes cognitionem magis, et minus explicitam, ut supra ostendimus *dub.* 1, *per tot.* et præcipue *n.* 3 *et* 9.

Ex quibus (ut id obiter dicamus) fit quod Nota, sicut Ecclesia, quæ incæpit ante statum legis evangelicæ, continuata est usque ad illum, et permansit in illo, acquirendo novam, et majorem perfectionem ; el sicut

eadem numero fides, quæ in aliquibus erat ante adventum Christi, v. g. in R. Virgine, in Simeone justo, et in Anna Prophetissa, continuata est usque ad prædictum adventum, acquirendo modum cognitionis magis explicit# ; et sicut idem homo, qui prius fuerat infans, postea sit vir acquirendo debitam quantitatem, et alia viri propria; et denique sicut idem status substantialiter religiosus, qui prius fuerat talis per vota simplicia, continuatur per vota solemnia acquirendo altiorem perfectionis, et firmitatis gradum, ut patet in religiosis sacræ Societatis : ita similiter status religiosus inchoatus in veteri lege potuit continuari usque ad legem evangelicam, et perseverare in illa conservando unitatem, et identitatem specificam, exuendo tamen imperfectiones, sub quibus antea fuerat, et comparando solemnitatem, aliaque privilegia ex præsentia Christi. Quod an ita acciderit, *dub.* 9, explicabimus.

Ea verò quæ contra dilemmatis partem a nobis electam, et defensam objiciebantur, nullius momenti sunt. Ad primum enim respondetur, perfectioni legis evangelicæ minime derogare, quod ante illius tempus fuerit status vere, et substantialiter religiosus, constitutus tamen sub infantia, et imperfectionibus, et complendus, ac perficiendus per Christum in legis evangelicæ tempore. Sicut nec derogat, quod ante legis evangelicæ tempus fuerit vera Ecclesia, vera fides, vera gratia, et alia plura, quæ erant ejusdem speciei cum Ecclesia, fide, gratia, et aliis modo existentibus ; licet pro qualitate temporis habuerint statum minus perfectum, ut locis supra relatis declaravimus. Et quod dicitur de Sacramentis, non urget; fuerunt enim olim vera Sacramenta, sed diversæ speciei a nostris Sacramentis, ob diversum modum specificum causandi gratiam : quæ ratio non militat in statu religioso, sicut nec in Ecclesia, nec in fide, nec in aliis exemplis supra adductis.

Ad secundum dicendum est, ea quæ acciderunt in veteri Testamento, fuisse quidem figuras, seu representationes mysticas eorum, quæ contingunt in novo, inde tamen non inferri, quod in seipsis non habuerint entitatem, et veritatem. Alioquin eodem argumento conficeretur, in veteri Testamento non fuisse veram Ecclesiam, veram fidem, veram gratiam, et alia hujusmodi; sed hæc omnia tunc fuisse meras

umbras, et figuras : quod dicere esset hæreticum. Sic ergo status religiosus potuit in veteri lege esse signum, seu figura representationis futurum sui statum, ac nobiliorem modum in lege evangelica ; et tamen esse vere, et substantialiter in seipso status religiosus ; imo idem quoad substantiam cum seipso ut continuando in lege gratiæ, sicut idem proportionabiliter accidit in Ecclesia, ut *dub.* 1 explicuimus. Recolantur specialiter quæ ibidem diximus n. 16.

78. Arguitur ultimo, quia plura requiruntur ad statum religiosum, quæ non potuerunt esse in veteri Testamento: ergo in eo non potuit esse hujusmodi status. Probatur antecedens : nam in primis ad hunc statum requiritur approbatio Ecclesiæ ; habere autem auctoritatem approbandi religiones, est proprium Ecclesiæ in lege gratiæ : ergo talis approbatio non potuit esse in veteri Testamento. Præterea ad statum religiosum requiritur, quod superior habeat potestatem clavium, qua subditos valeat ligare. et absolvere ; hujusmodi autem potestas est propria Ecclesiæ pro hoc statu, nec potuit dari in veteri Testamento. Tandem ad religiosum statum necessaria est certa regula, qua religiosi dirigantur, et gubernentur; inauditum autem est, quod in veteri Testamento fuerit, aut esse potuerit regula religiosa.

Respondetur ex supra dictis, quod status religiosus potest dupliciter considerari: uno modo non omnino completus per solemnitatem, et perfectionem, quam nunc habet; et si plura exposcit, quæ nec fuerunt, nec potuerunt esse in veteri Testamento, juxta ea quæ de facto ex Scriptura, et processu Ecclesiæ edocemur; quidquid sit. an absolute esse potuerint. Altero modo secundum substantiam, sive prædicata essentialia; et ita acceptus solum exposcit tria vota substantialia simplicia cum aliqua, licet non omnino irrevocabili, traditione, ut locis supra citatis ostendimus: quæ non solum absolute, sed etiam secundum præsentem providentiam, et doctrinam Scripturæ potuerunt esse in veteri Testamento. Et in hoc sensu (qui est proprius præsentis difficultatis) negamus absolute antecedens, quod minime evincunt inductiones probationes. Ad primam enim dicendum est, quod ad statum religiosum secundum se acceptum non requiritur approbatio positiva Ecclesiæ. sed sufficit negativa, sive (et in idem

U...jidem redit) quod Ecclesia non repugnet, et contradicat rejiciendo talem statum, ut ostendimus dicitur iut. 1, *num.* 24. Potuit autem Ecclesia in veteri Testamento non contradicere, nec repellere statum religiosum, qui eo tempore oriretur. Quinimo si requireretur approbatio positiva, posset etiam Ecclesia eo tempore illam adhibere, sicut potuit instituere, atque approbare nova jejunia, et festivitates, ut constat *Judith* 16, *Eiher* 9, et 1 *Machab. cap.* 4. Unde ex vi hujus nequit probari, quod eo tempore non potuerit esse status religiosus quoad essentiam consideratus.

Ad secundum negamus, quod status religiosus essentialiter sumptus exposcat potestatem clavium in superiori; sufficit enim alia inferior potestas, dominaliva videlicet, et œconomica, qualis reperiri potest in feminis, et in laicis, ut satis constat ex dictis *loco cit. n.* 26, quæ potestas inveniri potuit in veteri Testamento, ut ex se liquet.

Ad tertiam negamus, quod ad religiosum statum requiratur certa regula, quippe quæ extra essentiam existit, ut ostendimus *loco cit. num.* 29. Esto vero, quod talis regula esset necessaria, nihil fuit quod in veteri Testamento prohibuerit eam dari verbo, aut scripto. Unde quoad regulam scriptam Hieronymus de Guevara ex sacra Societate, *torn.* 1, in *Matth. cap.* 1, *vers.* 1, *observat.* 16, *num.* 11, *inquit* : « Nec abini nam dicere, Eliam qui prior religiosorum parens, et vitæ eremiticæ fuit institutor, nonnullas scripsisse regulas, quibus vivendi formam uniformem illis religiosorum conventibus, qui in Carmelo erecti fuerunt, præscripserit : quod » jugi tenore omnes sacrarum familiarum fundatores, qui illius sunt vestigia secti quiti, inviolabiliter observarunt. » Et quantam ad regulam verbo, et exemplo traditam (quod magis probamus), plura dicit Salianus ex eadem sacra Societate, *tom.* 4, *anno mundi* 3338, ubi Eliam introducit, qui a discipulis discessurus, illos monet ad religiosæ vitæ observantiam, et inter alia inquit *num.* 12. « Ibi (nempe in monte Horeb) tum mihi nominalim edidit * (Deus videlicet)"Elisæum, nostrum ab eo tempore socium, deinceps etiam divinoderecto successorem, et omnium vestrum a digressu meo parentem : Elisæum disciplinæ religiosæ præpositum, ac magistrum, cui secundum Deum obtemperabitis, quicumque in Carmelo, et in Bethel,

et in Galgalis, et in Naiolh, et ad Jordannem, et in Ciaba, cæterisque locis divinæ militiæ, et religiosæ professioni nomen dedistis. Ejus ex ore divina accipietis oracula, et in eo agnoscetis loquentem Deum. Ab eo directionem, et consolationem, et auxilium in prosperis, et adversis, tantum quam a parente amantissimo, et spiritalium bonorum locupletissimo expectabilis. Eum enim scio multum gralia valere apud Dominum, ut res ipsa citius opinione vestra docebit, et valiturum etiam amplius propter vos, in quos Dei loco suavissimum exercebit imperium. Hunc tanquam e Moysis cathedra loquentem audietis, in ejus manibus vota vestra offeretis Deo. Ergo quam coepistis caste, ac religiose vitam agere, eodem ductore constanter ad mortem usque ducere perseverabitis, ab eo siquidem ad omnem virtutem verbo, et exemplo informabimini, etc. » Sed hæc magis quam potentiam, factum respiciunt, ad quod jam oportet transeamus.

DUBIUM VII

Utrum in Ecclesia ante legis ecangelicæ tempus fuerit status religiosus.

Viso, quod status religiosus potuerit esse ante tempus legis evangelicæ, succedit ut videamus an re ipsa, et de facto fuerit. Est autem sermo de statu religioso, qualem de cautio, tempore possibilem diximus, nempe vere, et substantialiter talem ; nudum tamen, et præcisum a solemnitate, potestate clavium, aliisque perfectionibus ejus essentiæ superadditis, quibus nunc exornatur. In quocumque vero tempore asseratur, semper adstruendum est, quod Christus Dominus fuerit præcipua ipsius causa, et exemplar, ut supra *a num. 11* explicuimus.

Præfertur sententia affirmans, et D. Th. auctoritate fulcitur.

79. Dicendum est, statum religiosum concludi proxime explicatum fuisse in Ecclesia ante statum, seu tempus legis evangelicæ. Hanc assertionem docent plurimi Doctores animum. 104 referendi. Et quia multa sunt illius fundamenta, quæ simul posita obscurita-

« Baptista arguebat Herodem, ut dicitur « Maith. 14. » Exquibussic arguitur : D. Th. probat Elisæi exemplo licere religiosisadire regum palatia propter pias causas : sentit ergo Elisæum. qui vixit ante legis evangelicæ tempus, fuisse vere, et substantialiter religiosum. Probatur consequentia : tum quia alioquin illo exemplo nihil probaret, quippe cum dubium esset de veris religionis, et exemplum poneret in eo, qui vere religiosus non fuisset : sicut si quis vellet probare licere veris religionis matrimonium contrahere, quia id licet eremitæ, qui vere religiosus non est. Tum etiam quia D. Th. in eo articulo, et tota illa quæstione agit de religionis vere, et substantialiter talibus, ut sola ipsius lectione constabit : ergo inconsequenter valde procederet, si ad confirmandam suam resolutionem exemplum constitueret in homine non religioso, sed vere laico : quæ inconsequentia aliena est a tanto Doctore. Tum denique, quia eodem modo loquitur de Elisæo. ac de Joanne Baptista : sed Joannes in ejus sententia fuit verus religiosus, ut supra vidimus : ergo et Elisæus.

Præcc- Nec potest dici D. Th. posuisseexemplum
evasiæ Elisæo, non sicut in homine vere reli-

gioso, sed sicut in homine sancto. Quoniam difficultas illius articuli non procedebat circa homines sanctos, sed circa religiosos, ut constat tam ex titulo ipsius, quam ex eo, quod perviam, manifestumque est licere aliis Sanctis adire regum palatia, in religionis vero est specialis difficultas ob particularem eorum professionem, qua sæculo renuntiant : ergo si D. Th. posuisset exemplum in Elisæo, non sicut in religioso, sed sicut insancto, minime probaret intentum, sed ab eo penitus diverteret. Quod cum sit absurdum, et intellectu Angelico indignum, sequitur quod D. Thom. senserit Elisæum fuisse vere religiosum.

ConDr- Confirmatur primo ex eodem D. Thom.
D?Tho.X2> 2, q. 84, art. 8, ubi inquiri : *Utrum*

Presbyteri. Curati, et Archidiaconi sint majoris perfectionis, quam religiosi. Ubi certum est, sermonem fieri de religionis proprie dictis, et quoad statum : tum quia de aliis, qui solum secundum quandam similitudinem dicuntur religiosi, non erat ambigendi locus : tum quia id manifeste constat ex articulo immediate præcedenti, ubi inquiritur, *Utrum status religiosorum sit perfectior, quam status prxlatorum.* In proposita ergo difficultate docet D. Th. par-

tem negativam, nempe statum illorum ecclesiasticorum non esse perfectiorem religionum statu, ut cumS. Doctore statuimus *disp. pr.Tc. n. 11.* Sed pro parte affirmativa proponit : *Videtur quod etiam Presbyteri, Curati, et Archidiaconi sint majoris perfectionis, quam religiosi. Dicit enim Chrys. in suo dialogo* (nempe lib. 5, de Sacerdotio, post princip. torn. 5): *.Si talem mihi aliquem adducas monachum, qualis, ut secundum exaggerationem dicam, Delias fuit ; non tamen illi comparandus est qui traditus populis, et multorum peccata ferre compulsus immobilis perseverat, et fortis, etc. Ergo ridetur, quod Sacerdotes habentes curam animarum sint perfectiores religiosi.* Cui argumento posset D. Th. facillime occurrere dicendo, quod D. Chrys. non comparavit Sacerdotes illos cum aliquo vero monacho, seu religioso ; sed cum Elia, qui vere religiosus non fuit, atque ideo mirum non esse, quod Sacerdotes prælulerit. Id, inquam, respondisset, si eam teneret sententiam, quod Elias, aut alii in veteri Testamento non fuerint vere religiosi. Sed quia vidit Chrys. manifeste supponere Eliam vere fuisse monachum, id quippe evidenter præsentant illa verba : *<Si talem mihi aliquem adducas monachum, qualis ut secundum exaggerationem dicam, Delias fuit, propterea aliter diluit argumentum hoc modo : Ad primum ergo dicendum, quod ad illas auctoritates Chrysostomi breviter responderi posset, quod non loquitur de Sacerdote curato minoris ordinis, sedde Episcopo, qui dicitur summus Sacerdos. Et hoc convenit intentioni illius libri, in quo consolatur se, et Basilium de hoc, quod erant in Episcopos electi.* Ubi palam concedit, quod licet status Episcoporum sit perfectior religiosorum statu, nihilominus status inferiorum Sacerdotum non est perfectior statu monachi, qui talis sit qualis fuit Elias, ut loquitur Chrys. atqui si Elias non fuisset vere monachus quoad statum religiosi, status monachi similis Eliæ non posset præponi statui inferiorum Sacerdotum ; quippe qui nec status esset, nec ejusdem perfectionis : sentit ergo D. Thom. Eliam fuisse monachum vere, et quoad statum.

Confirmatur secundo, quia idem D. Th. a iū 2, 2, q. 187, art. 6, inquiri, *Utrum liceat religionis vilioribus vestibus uti. quam cxleriD.tto- utantur.* Et propositisargumentis pro parte negativa, inquit : *Sed contra est, quod ad Dcbr. 11, Apost. dicit, Circuierunt in melo-*

tis

lis, in pellibus caprinis. Gloss, ut Elias, el alii, ErgoS. Doctor sentiebat, Eliam fuisse vere religiosum; aliter enim non recto exemplum in Elia constitueret, niliilquo ex Eliæ exemplo pro religionis colligi posset.

juoi- Nec refert,quod argumentum *Sed contra,*
p- non semper contineat propriam Authoris sententiam, sed locum relinquat ad aliam tertiam eligendam. Nam licet ita quidem sit, nihilominus argumenta negativa, et affirmativa, et resolutio, etsi diversa concludant, tamen versantur circa idem subjectum, de quo aliquid controvertitur : cum ergo subjectum quæstionis a D. Th. proposita fuerit an sint vere religiosi, ut liquet ex titulo, et loto contextu; et D. Th. exemplum cons tiluerit in Elia, sequitur ipsum sensisse, quod Elias fuerit vere religiosus. Prasertim cum ipse in corpore articuli teneat sententiam in argumento *ecd contra* Qoamsitam, et Eliæ exemplo firmatam, propo magis illustrat *ad loc. cit. Apost. lect. 8,* ubi relatis illis verbis, *circuierunt, etc.* inquit : « Et hæc dicuntur de Elia 4, Reg. : 1, quod erat vir pilosus, et zona pellicea accinctus renibus. Et de talibus vestibus dicit Aug. lib. de serm. Domini, quod potest esse in tali veste intentio mala, » si quis utatur ad vanam gloriam, bona autem si ad contemptum mundi, et macerationem carnis. Præcipue autem qui i profitentur statum pœnitentiæ debent ostendere signa professionis, el ideo licet eis uti talibus vestibus, non tamen ad ostentationem, et sic utebantur prophetis. Quantum autem ad statum personæ, dicit : Egentes ; quia carebant divitiis, in quo præfigurabant statum perfectionis novi Testamenti, de quo dicitur Matth. 19 : Si vis perfectus esse, vado, et vende omnia, quæ possides. Et hoc fuit specialiter de Elia. » Quibus verbis non obs- curesignificat, Eliam professum fuisse statum pœnitentiæ, et paupertatis, atque ideo religiosum; quia carentia temporalium nec solitarie sumpta, nec voto firmata vere constituit statum, nisi aliis votis associetur, eis vero adjuncta religiosum statum constituit. Et neminem moveant illa verba, *In quo præfigurabant, etc.* quasi D. Thom. significaverit in veteri Testamento solum fuisse figuram quandam perfectionis religiosæ; quia optime cohæret, quod status Eliæ, et similitum in veteri Testamento præfiguraverit perfectionem novi Testamant. *Curs, theolog. tom. XII.*

menti, et quod nihilominus fuerit in se. ac vere religiosus status : sicut fides, et justitia antiquorum nostram fidem, et justitiam repræsentabanl, quo non obstante, erant in seipsis vere fides, et justitia, ut explicuimus *num. 73,* et locis ibidem relatis.

83. Ex quibus apparet legitima intelli-^{^^}uo gentia locorum D. Thomæ, quæ nostræ quibus assertioni opponunt Adversarii. Omnia. aut saltem præcipua. collegit Arauxo 1, 2, nlf. q. 99, *disp. 4, sed. 3,* et sunt ista. *In 1, 2, ra0*0 quxst. 107, art. 2,* inquit : *a* Tertio adim- « plevit Dominus præcepta legis superad- « dendo quædam perfectionis consilia, ut « patet Mattii. 19. ubi dicentise observasse a præcepta veteris legis, dicit : Unum tibi « deest. Si vis perfectus esse, vade, et « vende omnia, quæ habes, n Et *quxst. 108, ari. ultimo,* subdit : « Et ideo convey- « nienter in nova, quæ est lex libertatis, « supra præcepta sunt addita consilia, non « autem in veteri lege, quæ erat lex servitutis. » Et *Opuscul. 17, cap. 4.* inquit : Constat Christi discipulos statim in sua « conversione ad fidem esse assumptos ad « Christi collegium, in quo primum exemplar consiliorum perfectionis apparuit, « et absque dubio cujuscumque religionis « statum excessit. » Et *adDebrxos 11, lect. 8,* ait : « In quo præfigurabant, etc. n ut *num. prxcd.* vidimus. Et 2, 2, q. 188, *art. 7,* inquit : « Sed et discipuli post Resurrectionem, a quibus omnis religio sumpsit « originem, pretia prædiorum conservabant, et distribuebant unicuique prout « opus erat. »Et q. 189,art.1, idem repetit, nempe quod a *Christo omnis religio sumpsit originem.* Unde infert relatus Author, D. Th. negasse, quod in lege veteri fuerit status religiosus; et simul assignasse rationem, nempe legem veterem fuisse legem servitutis, atque ideo in ea non fuisse consilia, cum hæc pertineant ad perfectam libertatem filiorum Dei in lege gratiæ.

Sed hæc facile explicantur, nam cumsuisfac- D. Thom. tam aperte dicat, D. Joannem illo Baptistam a sua pueritia fuisse verum religiosum, ut *num. 80* vidimus; et pueritia Joannis præcesserit statum legis evangelicæ, et exercitam institutionem status religiosi in Apostolis, manifeste sequitur, quod nullum consuerit inconveniens in eo. quod status religiosus fuerit in veteri Testamento, ut magis expendimus *num. 81.* Idque magis firmatur exemplis Eliæ, et Elisæi, quos fuisse vere religiosos recognos-

."06

DE STATU RELIGIOSO.

§ II.

Expenddur præcipuum assertionis fundamentum.

81. Secundo probatur nostra conclusio Fl,u ex principiis, quæ in hac disputatione sta-dea» bilivimus, et possunt sub hac forma pro-flB14 poni .-quoniam in eo statu datur aliquod constitutum, in quo dantur omnia principia constitutiva illius; sicut tunc datur homo, cum datur corpus, et anima, et unio, qua» illum constituunt : sed in veteri Testamento fuerunt omnia principia constitutiva status religiosi quoad essentiam : ergo hujusmodi status sic acceptus fuit in veteri Testamento. Cætera constant, et minor ostenditur: nam principia adæquale constitutiva status religiosi secundum essentiam sunt tria simplicia vota castitatis, paupertatis, et obedientiæ, cum aliqua traditione ad Dei cultum, licet non ex omni parte penitus irrevocabili ; hæc quippe sufficiunt ad verum statum religiosum secundum essentiam constituendum ; et cætera, utputa solemnitas, potestas clavium, certa regula, et alia hujusmodi, non necessario requiruntur, ut ostendimus *disp.* 1, *dub.* 1 et 3. Atqui prædicta tria vota, et traditio fuerunt in veteri Testamento : ergo tunc fuerunt omnia principia constitutiva status religiosi secundum essentiam. Minor hujus secundi syllogismi quoad votura castitatis patet ex dictis *dub.* 2, quoad votum paupertatis ex dictis *dub.* 3, quantum ad votum obedientiæ ex dictis *dub.* -1, et quantum ad traditionem ex dictis *dub.* 5. Quibus locis unamquamque partem firmavimus, quantum ad rem historiam, et ad factum perlinentem desiderari videtur,diluimusqueargumenta, quibus singula asserta possent oppugnari : unde in præsentī nihil quantum ad hoc, quod adjiciamus, habemus; sed veritatem illarum assertionum supponimus, quas Lector recolat locis citatis.

Confirmatur tamen præoccupando , ac praeludendo quoddam effugium ; nam ideo prædicta vota, et traditio in veteri Testamento non constituissent statum secundum essentiam religiosum, quia licet tunc fuissent seorsum in diversis subjectis, tamen non concurrerunt in eodem supposito, quæ conjunctio necessaria est ad prædictum statum constituendum ; certum quippe est, prædicta non seorsim, ac divisive, sed simul, et copulative essentiam religiosi status

lus constituere : atqui prædicta principia constitutiva status religiosi in eodem supposito concurrerunt : ergo constituerunt sialtini religiosum secundum essentiam. Probatur minor ; nam Elias, Elisæus, et filii Prophetarum observarunt castitatem UVolo, ut constat ex dictis zi. 25, *el* 31, iidem etiam observarunt voluntariam pau-|K>rlalem ex voto, ut vidimus *a n.* -11, iidem prælereæ observarunt obedientiam ex voto, ut ostendimus *α zj.* 55, denique iidem ad specialem Dei cultum se tradiderunt, atque sacrarunt, ut liquet ex dictis *a n.* 60. Ergo prædicta vota, et traditio fuerunt tempore veteris legis, non solum seorsim, et divisive, sed etiam simul, et collective in eis-iemsuppositis. Probatur deinde minor in Essenis ; nam ostendimus illos ex voto observasse castitatem *n.* 82 , paupertatem nuai. 47, obedientiam zi. 59, et se Deo tradidisse *n.* 66.

Ad hæc : si prædicta vota, et traditio non simul concurrissent in eodem supposito ad constituendum statum vere, et secundum essentiam religiosum, maxime quia inconveniens esset, quod talis status fuerit in veteri Testamento: atqui nec inconveniens, nec repugnantia, nec aliud incommodum sequitur ex eo, quod prædictus status secundum essentiam acceptus eo tempore fuerit, ut ex professo ostendimus *dub.* 6. Ergo tunc concurrerunt simul principia constitutiva status religiosi quoad essentiam , iliumque de facto constituerunt.

M 86. Verum enimvero licet ea, quæ de :■ Essenis locis relatis diximus, assertionem to. nostram satis evincere videantur, placet tamen ipsam eorum exemplo, sed via magis compendiosa fulcire. Nam Esseni illi ^-Alexandrini (de quibus disserit Philo Judæus in *lib. de vita contemplativa supplicum*), fuerunt vere, et substantialiter religiosi, quos in fido evangelica instruxit B. Marcus Evangelista, ut communiter tradunt j H».Authores, D. Ilieron. *de Script. Eccles.in F*4 Philon. Niceph. lib.* 2, c. 115, Cassianus *lib. K1. 2, de instil. cænob.* c. 5, Waldensis *lib. 3, doclrin. fid. antiq. c. T,* Baron, anno *Christi* 61, Bellarm. *lib. 2. de Monach.* c. 18, et alii, qui horum Essenorum exemplo demonstrant contra hæreticos religiosi status antiquitatem. In quo studium perderent, si sermonem facerent de religiosis solum specie quadam, et secundum aliquas observantias talibus ; id quippe antiquitus fuisse non negant hærelici, sed statum .ere

religiosum per vota, atque traditionem. Porro licet B. Marcus Essenos Alexandrinos ad fidem converterit, et simul cum fide magnam ipsis perfectionem communicaverit, qua religiosum eorum* statum valde promoverit ; nihilominus quod non primo instituerit eorum religiosam vitam secundum substantiam, sed ipsam in eis supposuerit. probatur efficaciter ex eodem Philone, a quo omnes, qui illos non viderunt, accipiunt. Nam Philo *lib. cit.* totam vitam læapjis Essenorum describens inquit. « Extant « etiam apud illos commentarii veterum « quorundam hominum, qui illorum sec- a ta», et religionis authores, ac duces fuerunt, quippe complura monumenta de o ea specie , et ratione doctrinæ, quæ in a allegoriis cernitur, post se reliquerunt. « Quibus quidem tanquam exemplaribus « utentes, et professionis illius, et instituti modum sedulo imitantur, n Hæc Philo, quæ transcribit Eusebius *lib. 2 , Histor. Eo?c'.* Eccles, c. 16, sub hoc titulo, *Qux Philo de Beligiosis in Ægypto commemorat.* Ex quibus sic arguitur: Nam Authores, et duces vitæ illius religiosæ, quam Esseni Alexandrini profitebantur, fuerunt veteres quidam homines, qui tales dicebantur ipsius Philonis tempore, ut evidenter liquet ex ejus verbis : sed hi veteres homines præcesserant tempus, et statum legis evangelicæ, quippe quæ florere inciepiebat ipsius Philonis tempore : ergo religiosorum illorum Essenorum institutum initium habuit anto legis Evangelice statum, atque ideo tempore legis scripta», et consequenter eo tempore fuit status vere, et quoadsubstantiam religiosus.

Nec vira hujus testimonii declinabit, quicnnruudicat cum Eusebio, loco citato : *Per illos* L'ica' veterum commentarios, quos ait apud eos erasi», servatos esse, probabile est eum Evangelia, Apostolorum scripta, et expositiones quasdam veterum, ut videtur, Prophetarum mysteria aperientes intellexisse, (piales quidem tum epistola Pauli ad llebrxos, tum alix complures ejusdem complectuntur. Nam hæc responsio est evidenter contra sententiam Philonis, qui duces, et authores illius instituti vocat homines quosdam veteres, quo loquendi genere repræscnlal eos se antiquiores, sibique ignotos : Apostoli autem erant ipsius contemporanei, et non penitus ignoti, ut constat ex eodem Eusebio *lib. cit. c.* 15, ubi de Philone agens, inquit : Quem Hornx sub Claudii dominatu fama as

COûsilb
qualiter
fuerint
in lege
antiqua.

D.Tiio

Id quod de consiliis evangelicis additur, non premit ; concedimus enim ea non fuisse in veteri lege observata ex ipsa lege, aut illius viribus ; observata vero ab aliquibus fuerunt per gratiam datam mediante fide in Christum docentem, et consulentem prædicta consilia in loge gratiæ : quocirca homines illius temporis prout illa consilia observantes ad legem gratiæ perlinebant, atque ideo nihil perfectionis ex vi hujus isti legi negatur. Unde D. Th. 1.2, q. 106, *art. 2 ad* 3, inquit : « Illi qui in u veteri Testamento Deo fuerunt accepti « per fidem, secundum hoc ad novum Tes- « lamentum pertinebant ; non enim justifi- « ficabantur nisi per fidem Christi, qui est e author novi Testamenti. » Et q. 107, *art. i,* ait : « Fuerunt aliqui in statu veteris Testamenti habentes charitatem. et gratiam « Spiritus sancti, qui principaliter expeclabant promissiones spirituales, et æternas ; et secundum hoc pertinebant ad legem novam. » Recolantur alia plura.quæ ex S. Doctore adduximus *a n.* 8, et quæ diximus *α n.* 70, ex quibus hæc responsio omnino firmatur.

caic.

plantur, nullum sequitur absurdum, ut ostendimus dubio præcedenli : ergo oportet, quod ita accipiantur. Sic autem accepta plane significant Eliam fuisse vere,et substantialiter monachum.

objcc- Dices, inferri ex his, quod Elius fuerit
*,a non solum monachus, sed solemniter professus (illi enim, qui Eliam tanquam exemplar habuisse dicuntur, tales fuerunt), quod est falsum, et contra id, quod in hac materia sæpe observavimus, nempe in veteri lege non fuisse solemnitatem status religiosi.

sciBiio. Respondetur negando sequelam , quia prædicta solemnitas est extra speciem status religiosi secundum se considerati : sicut ætas virilis, et perfecta est extra speciem hominis, ut *disp.* 1, *a n.* 48, explicuimus. Unde sicut ad hoc ut unus alium imitetur, et sit ei similis in ratione hominis, non requiritur quod habeat eandem ætatem, aut aliam accidentariam perfectionem; sed sufficit, et requiritur, quod conveniant in conceptu specifico habendi essentialia hominis prædicata, ita ut monachi supra relati Eliam imitentur, eique assimilentur in ratione monachorum, requiritur quidem, et sufficit, quod in utroque extremo salvetur vera essentia monachatus; sed non requiritur, quod utrobique adsit solemnitas; hæc quippe, ut diximus, est extra speciem illius, et aliunde se habet per modum ætatis adulta?, quam adulto etiam legis evangelicæ statui oportet reservari. Nec id, quod in objectione supponitur, certum est; plures enim censent antiquos illos monachos, et eremitas fuisse quidem vere religiosos, non autem solemniter professos; idque magis illis arridet, qui opinantur omnem votorum solemnitatem esse ab Ecclesia introductam, et statui religioso jam instituto, atque exercito superadditam, ut constat ex dictis loco citato, *a n.* 51. Juxta quam sententiam penitus evanescit objectio.

§ IV.

Prxcedens fundamentum, amplius roboratur.

ConGr- 88. Potest autem fundamentum immediate propositum magis fulciri aliis Patrum testimoniis, quæ in hunc modum expendimus. nam aliquis dicatur aliorum dux, institutor, et author in aliquo vivendi genere, opus est quod eundem modum for-

maliter, aut eminenter habeat; aliter enim non apparet ratio, cur in tali prædicato ductum, et primatum respectu cæterorum obtineat. Qua de causa nemo negabit recte colligi, quod D. Benedictus religiosum suorum monachorum statum habuerit, quii Benedictinorum dicitur, et vere est author, et pater; et similiter recte colligi, quod l). Franciseus professus fuerit religiosum .Minorum Institutum, quia dicitur, et vere est .Minorum dux, et author. Atqui Patres communiter affirmant Eliam fuisse ducem, institutorem, et authorem monachorum, qui vere tales sunt, et secundum religiosum statum. Ergo Elias fuit vere, sive quoad essentiam monachus, et religiosus. Cæteri constant : et minor intelligitur quantum a i primatum ordine temporis,et comparative ad monachatum solum secundum substantiam; sed non intelligitur quantum ad primatum ordine dignitatis, et comparative ad statum religiosum consummatum, el omnino perfectum ; hujusmodi enim primatus soli Christo Domino competit, ut supra vidimus *n.* 74. In quo sensu probatur minor celebri testimonio D. Hieron. *epist.* 13, *ad Paulinum*, quæ est de institutione monachi, ubi ait : « Habet unumquodque a propositum principes suos. Romani duces « imitentur Camillos, Fabricios, etc. Philosophi proponant sibi Pythagoram, Aristotelem, etc. Poetæ æmulentur Homerum, Virgilium, etc. Oratores Demosthenem, « Tullium, etc. Et ut ad nostra veniamus, a Episcopi, et Presbyteri habeant ad exemplum Apostolos. » Pergit deinde ad monachos, et ait: a Nos autem habeamus propositi nostri principes Paulos, Antonios, « Julianos, Hilariones, Alacharios. Et ut a ad Scripturarum auctoritatem redeamus, < noster princeps Elias, præpositus noster « Elisæus, nostri duces filii Prophetarum, » In quo testimonio certum est. quod .Maximus Doctor sermonem instituit de monachatu vere, proprie, et quoad substantiam tali: tum quia nemo negabit B. Antonium fuisse vere monachum : tum quia ipse S. Doctor, qui se inter illos monachos recenset, vere monachus fuit, et *proprie religiosus*, ut hoc testimonio convictus concedit Su?r. *torn.* 3, *de Relig. lib.* 8, c. 7,n. 27. Et tamen D. Hieron. recognoscit, quod Elias fuerit illius propositi, ac instituti princeps.

Ubi ponderandum est, quod in omnibus Aurita aliis exemplis, quibus S. Doctor probat unumquodque propositum habere princi-

pes suos, stat rigorosa proprietas rei per voces significata); nam Camillus fuit voro dux Romanorum, Aristoteles vere Philosophus, Virgilius vere Poeta, Tullius vere Orator, Apostoli vere fuerunt Episcopi ; aliter enim non possent prædicti appellari duces, ac principes illarum professionum. Cum ergo D. Hieron. eodem tenore dicat Eliam esse principem monachorum, sequitur quod ex ejus sententia vere, et proprie monachus fuerit.

Et urgetur, quia S. Doctor eodem modo dicit Eliam, et Elisaeum, eorumque discipulos esse principes sui instituti, monastici videlicet, et vere religiosi, ac Paulos, Antonios, etc. Sed isti fuerunt vere religiosi : ergo et Elias, ipsiusque discipuli. Nec dissimili arguendi genere usus est

sr. Suar. *loc. cit.* ubi ait : « Nemo autem (credo) «negabit statum Hieronymi fuisse vere, < ac proprie religiosum, cum ipse multis « aliis locis » (videtur deficere aliquod verbum) « præsertim vero epist. 13, ad Paulinum, inquit : Nos autem habemus propositi nostri principes Paulos, et Antonios. » Cujus argumenti vis stat in hoc : « D. Hieron. dicit principem propositi sui esse « Antonium : sed hic fuit vere, et proprie i religiosus : ergo el Hieron. » Quæ consequentia nullius roboris est, si negetur Eliam fuisse vere, et proprie religiosum ; nam posset quis non absimili forma contrarium hoc modo inferre : « D. Hieron. « dicit principem sui instituti esse Eliam : « sed hic non fuit vere monachus : ergo « nec Hieron. » Quod cum falsum sit, concedere oportet, quod ex sententia S. Doctoris Elias vere monachus fuerit, vitamque duxerit religiosam. Idemque est dicendum de Elisæo, et filiis Prophetarum, quos eodem testimonio complectitur. Et in hoc sensu accipienda etiam sunt, quæ scribit in *epist. ad Rustic.* ubi ait : « Filii prophetarum, quos monachos in veteri Testamento legimus, ædificabant sibi casulas « prope fluentia Jordanis, et turbis urbium « derelictis, polenta, et herbis agrestibus « victitabant. » Et idem S. Doctor in vita Pauli Eremitæ, D. Antonium introducit, qui ut per exaggerationem Paulum maxime eremitam , et perfectissimum monachum significaret, dixit : *Vidi Eliam, vidi Joannem in deserto.*

D Isid 89. D. Hieronymum imitantur alii gravissimi Patres. D. Isidorus Hispaniarum Doctor egregius *lib.* 2, *de orig. officior, cap.*

», inquit : « Unde aulem ad monachos a studium defluxerit paupertatis? Vel quis « hujus conversationis » (vitæ religiosa?.) a extiterit author, cujus isti habitum imitantur? Quantum pertinet ad auctoritatem veterum Scripturarum, hujus propositi princeps Elias, et discipulus ejus « Elisæus fuerunt, sive alii Prophelæ qui « habitabant in solitudine, urbibusque relictis faciebant sibi casulas prope fluentia « Jordanis. Hujus deinde propositi in Evangelio Joannes author extitit, qui eremum « solus incoluit, locusta tantum, et agresti « meile nutritus. Jam deinde progeniti « sunt conversationis hujus nobilissimi a principes Paulus, Antonius, Hilarion. « .Macharius, cæterique Patres. »

Joannes Hierosolymit. in *lib. de institut.* j.jq. *Monach. cap.* 2, inquit : Hic propheta Dei H'tftra « Elias monachorum princeps primus extitit, a quo sancta eorum primæva institutio sumpsit exordium. »

Joannes Cassianus rerum monasticarum sapientissimus *lib.* 1, *de institut. Monach. cap.* 2, ait :« Itaque monachum ut militem « Christi in procincta belli semper positum. « accinctis lumbis jugiter oportet incedere ; « hoc enim habitu etiam illos ambulasse, qui « in veteri Testamento hujus professionis « fundavere primordia, Eliam scilicet, et « Elisaeum, divinarum Scripturarum auctoritate demonstratur. »

D. Petrus Damianus *tom.* 1, *opuscul.* 15, p. Pem *de origine vitæ eremilicæ, cap.* 2, inquit : Dacetiâ». « Hujus vitæ normam, ut anteriora præteream, Elias erepit, Elisæus vero, auctore discipulorum collegio, dilatavit, »

Rupertus Abbas in *cap.* 4 *Cantic.* ad illa Rurem verba, *Capilli tui sicut greges caprarum*, inquit : a Hæc dixit, et hæc fecit ille » (Elias videlicet, de quo loquitur) « primus author, « et institutor eorum, qui dicti sunt filii « Prophetarum, quos fuisse monachos in « veteri Testamento, consentit autoritas « Patrum venerabilium. »

Bernardus Cassinens. in *exposit. Regul. B;ra. D. Benedicti*, ait : « Attende bene, quod in Cassin « veteri Testamento Elias, et Elisæus monachorum inventores extilerunt. »

Joachimus Abbas in c. 6, *Apocalyps.* joacli. *vers.* 18, inquit : *Designatur autem per Eliam sicut per Solem* (aliorum nempe siderum ducem) ordo monasticus.

Historia Tripartita, quæ Sozomenum, r is l r i Socratem, et Theodoretum habet Autores, *lib.* 1, cap. II, inquit : « Hujus itaque ele-

¶ gantissimæ Philosophia » (nempe monachismi) « princeps quidem fuit, ut quidam dicunt, Elias Propheta, et Baptista Joannes. » Denique Martyrologium .Egyptium in die S. ELia? sic habet : .r Sexta die « mensis Tnbæ translatus est Elias Propheta. Hic Elias Propheta fuit primus « in lege veteri, qui deserta incoluit,et monasticam in montibus egit vitam. » Unde antiquissimi, et probatissimi monachi, ut ostenderent se recognoscere Eliam sui instituti ducem, et authorem, illuni *patrem suum* appellabant, sicut modo se declarat monachum D. Benedicti, qui ipsum vocat patrem suum, ut ex usu religionum salis innotescit. Sic in vita S. Honuphrii per Pachomium descripta loquitur ipse Honuphrius : « Profecto vitam Patris nostri Eliæ venerabiles fratres meos audivi frequenter laudare, qui se in eremo in tanta abstinencia, et oratione studuit ¶ *affligere, ut* maximam virtutem a Domino meruisset accipere, et igneo curru transvectus Spiritus sancti dona, quæ habuerat. discipulo impertiri. » Quam sententiam aliis verbis, sed eodem sensu refert Lypomanus in vita ipsius Honuphrii, in principio Junii, ubi Honuphrius refert se aliquot annos visisse in Monasterio, et deinde subdit : « Cum ergo in juvenili « ætate illic degerem, et erudirer, Deique amorem a Sanctis Patribus, puramque, ac sinceram fidem docerer, et regulam pietatis, audivi sanctas Patres dicentes de « admirabili, pioque, et religioso Patre nostro Elia, quemadmodum ei fuerunt « vires a Deo confirmais per tolerantiam, « et patientiam eorum, quæ sustinuit in deserto :et rursus de Joanne Baptista, etc.» Quibus verbis diserte manifestat, veteres illos monachos, et monachorum duces reveritos fuisse Magnum Eliam velut communem omnium patrem-, atque ideo fuisse in easententia, quam defendimus circa verum, et substantialem Eliæ monachismum, seu religiosum vivendi statum.

Eadem Patribus adjungendi sunt graves alii gAntihZ' Authores.Bellarminus *lib. de Monach. cap. 39* inquit; « Vitam eremiticam, sanctam, Beilarm. « et perfectam, et Deo gratam esse probatur « primo testimonio Scriptura», quæ vehementer laudat Eliam, et Joannem, qui « eremitarum principes fuerunt. » Et infra: « Quocirca veteres Patres Eliam, et Joannem eremitas, et principes eremitarum faciunt. » Et inferius: » Vita eremitica

a est culmen, et fastigium vitæ religiosæ ; a nam omnes fere Patres docent, ad vitam « eremiticam non debere quemquam transire, nisi prius diligenter in cœnobio se a exercuerit, propterea quod eremus non « afferat perfectionem, sed præsupponat. » Unde vel prædictus Author sibi contradicit, et nihil contra Magdeburgenses, quos ibi impugnat, concludit ; vel convincitur sentire, quod Elias, et Joannes fuerint vere religiosi.

Gravina *in voce Turturis, p. 2, cap.* Ιδ,αητ^ ait: « Carmelus mons, vere celeberrimus, « in quo fructuosus ille palmes Elias com- < moratus, solitariam ab hominum con- < sortio semotam professus est vitam, qaem primum colendæ virginitatis authorem Patres, et Doctores appellant, obedientiæ, a et paupertatis prototypuni. quem principem monachorum Hieronymus vocat, a cum Elisæo, cum filiis Prophetarum, a etc. «

Reverendissimus Camartus Ordinis Mi-cwt, l nimorum Generalis *in lib.de Elia Thesbyte, c. 6. sect. 8,* illum cum aliis Prophetisconferens, inquit : a At Elias id habet præeminentiæ supra illos, quod non solum virginitatem excoluit, sed *et* praeterea augi thor fuit, cui plurimi discipulorum se « penitus addixerint ; collegia enim, quæ « ibi instituit, viris in cœlibatu degentibus a referta erant, quo fit, ut Hieronymus. a Joannes Hierosolvmit. Cassianas, et alii tf quotquot de monasticis rebusscripserunt, a asseruerint Eliam omnium monachorum « parentem fuisse, ¶

Aubertus Miræus Ecclesiæ AntverpiensisMirat-Decanus *in lib. de orig. Ordin. Carmel. Principibus Belgii dicato,* ait: « Anno ante « Christi ortum circiter nongentesimo « tricesimo Elias Propheta clarissimus in σ Carmelo Syria» monte, quem cultu suo a fecit insignem, prima instituti monastici « fundamenta jecit, quæ gravissimorum a Patrum consensus est. » Et infra : « Quid-a quid Orientis, Austrique primores, quofum genere monachorum ccetus gloriantur, tradidere; quidquid etiam ab Oriente a in Occidentem extat invectum, non minima ex parte institutionis Eliæquædam a expolitio, et ad nationes diversas coaptatio est. »

Trithemius *in lib. de ortu, et laud. Carm. ?^, c. 3* ait : *Monastici propositi princeps fuit Elias.*

Cartagena *tom. 3, lib. 17, hom.* Linquit : Cntif-Merito

» . Merito veteres Doctores sanctum patrem , Eliam appellant totius vitæ raonasticæ • patrem, universorum Ordinum exordium, omnis Religionis vexilliferum, ac • cœnobilicæ disciplinas antesignanum. . Non inventa a me loquor, sed quæ docuit • meD. Hieronymus, etc. » Et relatis plurium Patrum testimoniis, subdit : « Nolo, . quamvis facultas mihi suppetat, sermo- < nem protrahere in antiquorum Doctorum , variis monumentis referendis, qui omnes • uno ore testantur, sanctissimum Pairem < Eliam lotius vitæ religiosa) ducem, ac • celebrem authorem esse. »

¶ Benedictus Hæftenus *lib. 1 disguisit. monast. tract. 11* ait : « Eximium prophetarum , velerisque Testamenti decus Elias . propheta, qui præter naturæ ordinem factus est paradisi colonus, et in mortali < corpore immortalitatis candidatus, religiosorum omnium jure merito Dux, et « Patriarcha est appellandus. »

Jodocus Ascensius Vadius *super Eclog. 10 Mantuani,* inquit : « Mouasticæ vitæ princeps est Elias, cujus filii primi fuerunt, qui religiosorum more simul vivere, et • monasticam vitam in Carmelo agere cceperunt. »

Alcazar *super cap. 11 Apocalyp. vers. 3,* ait : a Vitæ Evangelicæ exemplum in nullo l alio prophetarum ita extat, atque eminet, ut in Elia, cujus vitam non tam ex veteri Testamento prophetam , quam ex l novo virum plane Apostolicum redolet; • quippe non virginalis solum pudicitiae, ' sed vitæ etiam religiosæ fuit patronus, « atque auctor. »

? Nicolaus Coeffetau episcopus Massiliensis *in sua Monarch. Eccles, lib. 2, cap. 12, pag. nebis* 705, impugnat Marcum Antonium de Dominis episcopum Spatalensem, sed hærelicum, qui dicebat Eliam, et Joannem Baptistam non fuisse monachos, quod vixerint in veteri Testamento, quod Nicolaus refellit his verbis : « Non dubitant ortho- [« doxi Patres Eliam, et Elisæum, et Joanni nem Baptistam facere Patres, et principes i f monachorum. Andi Hieronymum de monachis.in quorum numero seipsum ponit, l loquentem : Noster princeps Elias, etc. »

Leander Granatensis *in lib. insinuationis divinxpietatis, disc. 4. §2,* ait : a S. Joannes Chrvsostomus, S. Macharius, et alii u graves authores pro comperto habent, « Eliam dedisse principium vitæ monasticæ in veteri Testamento. »

RodcricusCaro *in notis ad Dextrum, anno* R-xt. Caro. 422, ait : *In veteri Testamento Elias monachorum author, et institutor: in novo Joannes Baptista.*

Josephus Andreasin *decore Carmeli, num.* Jrseph. 142,observat ex Chrysost. Beda.et Sedulio, Eliam significare Solem, et subdit : « Num « ut innuat ipsum Vatis celeberrimum nomen, monasticae, sive potius cœlestisvitæ a caeleris sanctissimis institutoribus, pro- « fessoribusque , religiosarum virtutum « splendore Dei Ecclesiam illustrantibus, « caput, et principem Eliam præluxisse, α sicut reliquis stellarum ordinibus in firmamento cœli fulgentibus Sol praeit princeps, et lux? Ne temere id excogitatum « autumes, ad probationem ex Patrum « quamplurium testimoniis desumptam a properemus, etc. »

Valderramas *in Theatro Relig. serm.* deValderr. *Elia,* sic illum alloquitur : « Illustrissime α Patriarcha, antesignane, et primum caput Religionum : felices amici tui. Beati « sunt, qui te viderant. Beata sacra tm « Religio, quæ tali Patre, ac fundatore « fruitur, quem nos omnium patrem appellare possumus, quando quidem vitæ a monastica» initia dedit. »

Cornelius a Lapide, *super Cant. c. 4,* corn.a *vers. 11,* explicans illa verba. *Capilli tui, et L3p-*

c. in secundo sensu, inquit : « Elias ergo « primus videtur Monachorum institutor, « tum alibi, tum in monte Carmelo, ubi « frequentius degebat. » Et infra : « Talis « fuit Elias, qui separatus a turba in monte « Galaad vitam agebat coelestem, ibique « religiosorum examina, quæ instar capillorum ex uno capite derivantur, et cacumen Galaad montis occupabant, illudque « velut involitantes comæ ornabant , instituit. » Hos Authores sufficiat allegasse ; nam si vellemus omnium (prætermisiss etiam nostri Ordinis scriptoribus) sententias referre, qui affirmant Eliam fuisse vitæ monasticæ ducem, ac principem, possemus quidem integram bibliothecam adornare. Ex illis autem satis colligitur, in Elia præfuisse verum statum monasticum quoad substantiam·, aliter enim non posset dici dux, ac princeps aliorum in ea perfectione, quam ipse in se non habuisset.

90. Addendum tamen est, instaurationem Fulcitur et innovationem alicujus rei supponere, quod talis ressecundumsubstantiam præces-ÜISCUP^ serit; quippe quod nunquam fuit, non dicitur instaurari, aut renovari, sed primo in-

cipere. Status autem monasticus renovatus, et instauratus est in principio legis evangelicæ. atque ideo secundum substantiam consideratus hujus legis tempus prævit. Prædictam vero renovationem, ac instaur-
ationem satis aperte expressit D. Bernar-
dus in tractatu, seu epistola de vita soli-
taria, ad Fratres de Monte Dei, ubi in
nonnullos invehitur (quos ipse impios ap-
pellat,) impugnantes monachatum, et vitam
solitariam, tanquam novitatem, et inquit :
d. Bern. a Sçj hæc novitas non est novella vanitas,
« res enim est antiquæ religionis, perfectæ,
¶ fundatæ in Christo pietatis : antiqua hæ-
« redilas Ecclesiæ Dei, a tempore Prophe-
« tarum præmonslrata, jamque novægratiæ
« Sole exorto, in Joanne Baptista instau-
« rat a. el innovata, ab ipso Domino fami-
« Rarissime celebrata, ab ejus discipulis
reif-hv 1'P30 Præsenle concupita. » Nec aliquem
sos anti-moveat verbum illud, *pr.rinonstrata*, quasi
Honiur solam figuram, aut repræsentationem si-
SniCcet; a^a enim est propria, et genuina
hujus verbi significatio : Nam *monstro* idem
valet, ac *indico, ostendo, declaro*; quæ om-
nia referuntur ad rem præsentem : unde
præmonstrata, idem valet apud D. Bernar-
dum ac prius, sive ante statum legis evan-
gelicæ de præsentî ostensa, ac declarata.
Quod necessario admittendum est, ut stet
proprietas in aliis S. Doctoris verbis, *Ins-
taurata, el innovata* ; nam ut supra dice-
bamus, instaurari, et innovari non valet,
quod prius non fuit. Sunt qui in D. Ber-
nardo legant, non *præmonstrata*, sed *de-
monstrata*; et sic magis vitatur ambiguitas:
nam « plerumque demonstratio rem fac-
« tam ostendit » ut dicitur « in leg. Si pò-
« minatim, ff. de condit, et demonstrat. »
s. Odito. Sententiam D. Bernardi imitantur S. Odilo
in vitæ S. Mujoli, apud Lypomanum, qui
ait : « Coepit monasticus ordo pullulare, seu
« (ut melius dicamus) reviviscere, quem a
« B. Elia, et Joanne Baptista novimus pro-
Raym. « cessisse. » Et Raymundus Fagier *torn.* 14,
Fag- tract. Doctor, de Heligiosis fol. 104, ubi de
Coenobitis agens, inquit : *Henovati fuerunt*
Nic.Bo- *a Christo in discipulis*. Et Nicolaus Boërius
Ær- *tom.* 3, *ejusdem operis, parte 2,* ait : *Fue-
runt renovati a Christo qui habuit discipulos*
pariter habitantes. Et Collegium Ferra-
Colle-
g lum
Ferra-
rieuse. a num. 12, » inquit: «Cœnobitæsub Elisæo
« videntur exorti, et a Christo revocati. »
Saltan. Et Salianus *anno* 3139, *num.* 14, refert
Eliam, cum discederet a discipulis, eorum

dolorem levasse spe Christi venturi, bis
verbis : < Ille est filius David, filius Abra-
« ham, a quo nova fient omnia, a quo slu-
« dium voluntariæ paupertatis, illibatas
« continentia?, etobedientiæspontesuscepli!
u mirabilia accepit incrementa. » Qui om-
nes Authores, dum utuntur vocibus *revi-
viscentia, revocationis, renovationis, et aug-
menti*, plane supponere videntur statum
religiosum ab Elia inchoatum, sive institu-
tum præfuisse quidem quoad substantiam
consideratum, minus tamen expolitur,
et perfectum, sed a Christo accepisse aug-
mentum, consummationem, et robur sta-
bile, aliaque plura privilegia, quibus ad
hanc usque diem inconcussus perseverat.

§ V.

*Urgenlior alia præcedentis argumenti
confirmatio.*

91. Fulciri magis valet præmissum fon-
damentnm sequenti discursu : nam Elias,
et Joannes Baptista eundem vitæ modum
professi sunt : sed B. Joannes fuit vere, et
proprie monachus quoad substantiam statas
religiosi : ergo et Elias. Consequentia patet:
minor vero communiter conceditur. Unde
Suarez *torn.* 2, *in 3 pari. disp.* 24, *sect.* 6,β>^i
probat B. Joannem fuisse virginem, non^oITM
utcumque, sed ex voto ; quia v Patres, *in- sis,*
a *quit*, dicunt Joannem monasticam vitam fēa!H
« egisse ac monachorum principem fuis-
« se. d Qui discursus vel nullius efficacia
est, vel evincit Joannem emisisse tria subs-
tantialia vota, sine quibus essentia status
religiosi non consistit ; ut enim quis figura
tenus sit monachus, sicut non requiruntur
vota obedientiæ, et paupertatis, ita nec cas-
tatis votum ; atque ideo ex Patrum asser-
tione vel colliguntur tria vota, quod inten-
dimus; vel neutrum. Firmius, et ardentius
loquitur Baronius, dum anno Christi 31,
contraMagdeburgenses insurgit, his verbis:
« Eo, *inquit*, devenerunt stultitiæ, vel po-
« tius meræ iniquitatis, ut malint corrum-
« pere verbum Dei, et Joannem vitæ otiosa»,
a et delitiosæ infamare, quam monasticam
« ab eodem Joanne dimanantem vitam in
« Ecclesia altissimis defixam radicibus
« evangelica attestatione, ut subripi, aut
« evelli unquam possit, adstipulari, vel
« profiteri velle. » Et merito ita loquitur
Cardinalis, quia Joannem fuisse vere mo-
nachum frequenter tradunt Patres, D.
Thom.

Thom. relatus ». 80. Chrysost. *hom.* I, in
Jforcum, Ilieron. *epistol.* 22, *ad Eusloch. de* l
custodia cirginil. Isidorus *lib. dc divinis*
officiis, cap. de Monachis, Cassianus *col-
lut.* 18, *cap.* 6, Niceph. *lib.* 8 *hist. cap.* 39,
k'ei alii, quos prolixum esset referre. Satis
sit audire D. Bernard, *serm. dc privilegiis*
Baptistæ, ubi ait : « Joannes ætatis super-
gressus infantiam, et nobilioris generis
« generositatem oblitus, soli vacabat divi-
« nitati, factus forma vitæ, monachorum
« propositum, anachoretarum principium,
« totius religionis assertio. » Quæ nisi vero
monacho nequeunt accommodari.

Major autem prohatur ex Scriptura Auc. 2,
V nam Gabriel Angelus Joannem annuntians,
dixit Zachariæ : *Ipse præcedet ante illum in*
tpiritu, et virtute Eliæ. Quibus verbis signi-
ficasse, eundum fore in utroque vitæ mo-
dum, docent satis communiter Patres. D.
Hieron. *in eaten. D. Th. Matth.* 11, ait:
« Elias ergo Joannes dicitur, quod juxta
« aliud testimonium Evangelii venerit in
« spiritu, et virtute Eliæ. et eandem Spiri-
tus sancti vel gratiam habuerit, vel men-
suram; sed et vitæ austeritas, rigorque
« mentis Eliæ. et Joannes pares sunt.»

Idem D. Thorn, *in cap.* 1, *Joan. lect.* 12, |
inquit : « Sed quid est hoc, quod dicit Joan-
nes : Non sum, scilicet Elias ; cum Chris-
tus dixerit Matth. 11. Ipse est Elias?
i Hanc autem quæstionem solvit Angelus
< Lucæ 1: Ipse præcedet ante eum in spiritu,
i et virtute Eliæ, in suis scilicet operibus;
< quia scilicet similitudinem Eliæ in suis
« operibus ostendebat. » Et post pauca ite-
rum addit, fuisse similes quantum ad *vivendi*
--*modum.* D. Bonavent. *Luc.* 1, *cap.* 1, ait :
Propter nimiam conformitatem Joannes di-
scitur Elias. D. PetrusChrysologus*serm.* 88,
5 *de Joanne Baptista*, inquit : « Joannes ergo
« Eliæ venit in spiritu, et in ejus virtute
i graditur, qui totum victu, vestitu, honore,
< castitate, abstinentia, et omnibus Eliam
« virtutibus repræsentat. » Divus Caesarius
dialogo 3, ait : « Eliam merito appellat
propter gratiæ æqualitatem, et admini-
-« nistrationis similitudinem. » Dionysius
×i Carthusianus *Matth.* 17, explicans illa
verba, *Elias jam venit*, inquit : « Elias jam
« venit non personaliter, sed æquivalenter,
« videlicet alius in spiritu et virtute ejus. »
Quos Patres imitantur Robertus Arbori-
cencis *de crlibalu tom.* 2, *pag. nobis* 32,
ubi ait : « Joannes Baptista fuit Eliæ vi-
um quoddam simulachrum » Jansemus

in Concord, cap. 2, ad illa verba, *In spiritu*, Jaasen.
etc. inquit : « Similem cum Elia habuit
« spiritum, eo quod similis fuit vitæ ejus
« ratio. » Henricus Helmesius *serm.* 3, seu
Henn
Helm. *Domin.* 3 *Adventus*, ait : « Joannes ergo
« non est Elias, in persona, quia non idem
« homo. In spiritu Elias fuit, propter simili-
« tudinem operationis, paritatem officii, et
« conformiitatem conversationis. » Auber-
tus Miræus *loco relato numero* 89, inquit ; Mir>.
« Omnia quippe capita Hæc in coenobiis
« laudatissima, sic in eo Propheta (Elia vi-
« delicel) splenduerunt, ut Joanni Baptistæ
« laudi Christus verterit imaginem Eliæ ad
¶ vivum ex pressisse, quasi animi suspensio,
« eremus, asperitas, castimonia, inopia,
« cæteræque instituti monastici notæ, qui-
« bus Joannes claruit, totidem Eliæ doti-
« bus harmonice consentirent. » Cornelius
côra a
Lap. a Lapide *super Malach.* 4, *vers.* 5, ait :
« Constat simillimos in officio, zelo, prædi-
« catione, sanctitate et fuisse, et fore Eliam
« et Joannem, quocirca unus sortitur no-
« men alterius.» Quæsimilitudo tanta fuit,
ut propterea Judæi, qui ex Scriptura, et
communi fama habitum, vitamque Eliæ
bene noverant, Joannem interrogaverint,
Elias es tu? Quippe non facile sibi vide-
bantur illum ab Elia discernere.

92. Explicatur amplius vis hujus discur-
sus; nam inde Doctores moderni colligunt,
B. Joannem Baptistam fuisse vere, et pro-
prie monachum, quia ex Evangelic constat
vitam solitariam duxisse, et Patres ipsum
absolute appellant monachum, et monacho-
rum principem ; sed etiam constat ex
Scriptura, quod Elias duxerit vitam solita-
riam, et Patres illum absolute vocant mo-
nachum, et monachorum principem, sicut
Joannem : ergo Elias fuit vere, et proprie
monachus. Consequentia patet : et minor
Un(jC
est certa, quia nec Scriptura, nec Patrescolliga-
asserunt expresse , et sub formalibus ter-
tinam
minis, B. Joannem emisisse tria substantia-
i v|b iV
lia vota monachismi, sive status religiosi:
tigio-
ergo quod B. Joannes fuerit vere, et pro-
prie monachus, non in expressa, et for-
mali Scripturæ , aut Patrum assertione
fundatur, sed in eo , quod Scriptura dicat
eum elegisse vitam solitariam, et Patres
illum absolute vocent monachum. Quod
fundamentum optimum est : tum quia
verba Patrum exponentium nobis sensum
i legitimumScripturæ intelligenda sunt pro-
prie, ut jam supra observavimus num. 87;
unde cum Joannem vocant absolute mona-

chum, in sensu proprio intelligendi sunt ; nemo autem est proprie monachus absque votis substantialibus, ut constat ex dictis *disputat. l.dub.* 1. Tum etiam, quia cum aliquid factum refertur, intelligendum est accidisse, sicut per se loquendo, et connaturaliter fieri postulat, nisi oppositum certo constet : uniformis autem vitæ tenor in castitate, et aliis, quæ R. Joannes observavit. per se loquendo, et connaturaliter non accidit absque voto ; istud quippe est, quod firmat, et quasi immobilitat hominem ad observandum uniformem vitæ modum, et tenorem. Unde D. Thom. 2, *-l.qu.vst.* 88, *artic.-I,* inquit : « Promissio qua Deo ali-
« quid vovemus, non cedit in ejus utilita-
« tem, qui a nobis certificari non indiget ;
« sed ad utilitatem nostram, in quantum
« vovendo voluntatem nostram immobili-
« ter firmamus ad id. quod expedit facere. » Et *qwest.* 186, *ari.* 6 *ad* 2 ait : « Non aliter
« homo potest totam vitam suam Deo exhi-
« here, nisi per voti obligationem. » Et
similia tradit *opuscul.* 18. *cap.* 12.

Eadem Minor denique ostenditur; nam quod
in Eliâ Elias vitam solitariam duxerit, et eremum
incoluerit, aperte constat ex Scriptura 3,
Reg. a cap. 16, et *lib.* 4, *usque ad cap.* 3
Quod vero Patres Eliam absolute appellent
non solum monachum, sed et monachorum
principem, liquet ex perspicuis eorum tes-
timoniis, quæ expendimus *a numero* 88.
Denique quod iidem Patres eodem medo
Eliam vocent monachum ac Joannem, satis
constat ex eisdem testimoniis. Tum ex
aliis, in quibus fit expressa conjunctio
Eliæ. et Joannis in profitendo vitam mo-
nasticam, et similitudo, aut potius paritas
inter utroque significatur. Unde D. Hiero-
nimo in vita Pauli introducit D. Anto-
nio dicentem : * Vidi Eliam, vidi Joan-
nem in deserto. » D. Nazianzen. *orat.* 20,
in laudem Basilii, ait : « Cum Elia, et Jo-
« anne summis Philosophis (hoc est mona-
« chis), solitudinem amplectitur. » Et *orat.*
19, ait : « Carmelum Eliæ considerabam,
« et Joannis solitudinem. » Et *orat.* 29, *in*
sancta lumina, Baptistam ita alloquitur :
« Tu, inquam, solitudinis alumne, ac nui-
« lius cibi homo : tu nove Elia. » D. Grego-
rius Nyssen, *lib. de vera, et incorrupta vir-*
ginit. *cap.* G, ait : « Ambo (Elias videlicet,
« et Joannes) ab adolescentia sese statim
« ab humanæ vitæ societate removerunt. »
D. Ambrosius *lib. epistol.* 10, *epist.* 82, *ad*
Vercellens. Ecclesiam. pag. nobis 1146, agit

de vita monastica, et inquit : « Hinc illi
« processerunt viri, Helias, Ileriseus. Joan-
« nes Elizabeth, qui pelliceis tunicis, et ca-
« a prinis exuviis induti, inopes, atque egen-
« tes, angustiis, et doloribus allicti, in
« solitudinibus errabant, inter alta, et con-
« densa montium, etc. quorum conversa-
« tione dignus orbis terrarum non erat. »
D. Ephrem *in consil. de vita spirit,* *cap.* 90, D. Epi-
scopus sic monachum instituit : « Noli splendido
« vestium ornatu gloriari, memor quomodo
« ovinis pellibus indutus fuerit Elias, quali
« item Joannes Baptista vestimento usus
« sit. » Sidon. Apollinaris *carm.* 16, agens
de vita solitaria, inquit : « Qua nunc Elias,
« nunc te jubet ire Joannes. » Antiochus
Monachus *homil.* 39, *de inopia,* ait : « Mona-
« chus altivola est aquila, qui se exuit pos-
« sessione facultatum, Eliæ comperitur esse
« imitator, et Joannis. » Theophylact. *Luc.* 1. ait : « In spiritu, et virtute Eliæ venit
« Joannes, eo quod eremita fuit etiam ipse,
« et frugalis vitæ. sicut ille. » Dionysius
Carihus. *ibidem* ait : « Uterque propheta,
« et eremita, ac fervens zelator justitiæ
(fuit. » Et eodem modo loquuntur alii Pa-
tres, quod prolixum esset recensere. Et ideo
sufficiat fidem dare Bellarmino *lib. de Jo-
nachis, cap.* 39, ubi ait : « Veteres Patres
« Eliam, et Joannem eremitas, et principes
« eremitarum faciunt, ut Basilus in epist.
« ad Chilonem. Nazianzenus in apologia,
« postquam e fuga rediisset, Chrysostom.
« *homil.* 69, in Matth. Hieronym. partim in
« epist. ad Paulin, de instit. monachi, par-
« tim in epist. ad Eustorium de virginit.
« Cassianus collât. 18, *cap.* G, Sozonemus
« *lib.* I, *hist.* *cap.* 2, Theophyl. in *cap.* 1,
« Lucæ, Isidoros *lib.* 2, *cap.* 15, de officiis
« divinis, » Et Alardus Gazæus Benedicti-
nus ad *collation.* 18, *Cassiani, cap.* 6. inquit ;
« Eliam, Elisæum, et Joannem Baptistam
« eremitas, et principes eremitarum nuncu-
« pant sancti Patres. » Similiaque scribit
Jacobus Middendorpius Academiae Colo-
niensis Procancellarius *in historia monasti-*
ca, cap. 1, *et* 13.

93. Adde primo, quod graves Authores
non solum asserunt Eliam, et Joannem
fuisse monachos, ac similis conversatio-
nis, sive instituti; sed insuper affirmant
Joannem imitatum fuisse Eliam, ejusque
professioni adhæsisse. Quod inter alios
luculenter tradit Abulensis 4 *Reg. cap.* 1,
quæst. 15, ubi inquit : « Qualis erat ha-
bitus Eliæ, et Joannis Baptistæ, et quare
Joannes

« Joannes voluit imitari Eliam in habitu? » Et respondet : “ Joannes Baptista sequutusest per omnia vitam Eliæ, ita ut Judæis putaretur esso Elias, et militeient ei ad dicendum, ei erat Elias, ut palet Joannis 1. Ipse tamen habuit habitum omnino conformem isti habitui Eliæ, ut patet Mattii. 3, cum dicitur, i quod Joannes habebat vestimentum de pilis camelorum, et zonam pelliceam i circa lumbos suos. Vestis autem facta de i pilis camelorum erat nimis hispida, et «pili prominebant exterius, ita ut non i videretur vestis facta per artificium, sed «pellis animalis versis exterius pilis. Ideo i dicebatur Elias talem vestem habens pit- dosus. » Et *quxst.* 16, immediate sequenti addit : « Elias fuit exemplar virtutis, et i desiderii futuri sæculi inter antiquos; «nam de eo dicitur Ecclesiastici 48, quod «sarrexit Elias Propheta quasi ignis, et «verbum ipsius quasi facula ardebat; ideo «ipse voluit esse distinctus a caeleris, tam «in vestibus, quam in communicatione. «Investibus quidem, quia habuit de pilis «camelorum, quæ cæteris duriores erant, «et contemptibiliores. In communicatione «autem, quia ipse sequestratus erat a cæ- «teris hominibus habitans in monte Car- «melo. Hoc etiam religiositati convenie- «bat, scilicet fugere sæculi communica- «tionem. Istam omnino vitam tanquam t «perfectissimam tenuit B. Joannes Baptista; nam ipse egressus urbes habitabat «in deserto, eratque vestis ejus de pilis «camelorum, et zona pellicea circa lumbos ejus; cibus autem suus erat mei sylvestre, et locustæ, Matth. 3. Et ob hoc putatus est Elias, quia in nullo differebat ab eo. Iste autem modus habitus, et vitæ «conveniebat magnæ religioni. Unde B. «Joannes, quo non surrexit major inter «natos mulierum, tenuit istam vitam tan- «quam convenientem maximæ perfec- «tioni. » Et super Maith, *cap.* 3, *q.* 29, inquit : « Quare Joannes determinate L i utebatur tali habitu ? » Respondet primo, quod propter magnam auctoritatem vitæ, quam tenere volebat. « *Secundo*, inquit, «propter imitationem antiquorum; nam •Joannes fuit eremicola, cum tota vita «manserit in deserto, abstractus ab homi- «num communicatione usque ad tempus, «quo manifestatus est israelitis. Inter an- «tiquos tamen sanctus Elias legitur fuisse «major eremicola; nam ipse manebat in

« monte Carmelo, ut patet 3 Reg. 18 et 19, a et 4 Reg. 1. Cum ergo illius vitam Joannes tenere vellet, voluit quoque in ha- «bitu imitari. Elias autem tenuit istum «habitum, scilicet pilos camelorum, et zo- a nam pelliceam circa lumbos, et per istum «habitum cognoscebatur distinctus ab aliis «hominibus tempore suo, sicut patet 4 Re- ti gum 1, et post pauca subdit : Propter hoc u autem eremitæ, qui dicunt propositum «suum, et vitam incepisse in Elia, el pos- it tea apertius in Joanne Baptista, ut ait «Hieronym. in libello de vita Pauli primi «eremitæ, induebantur antiquitus, et etiam J «nunc multi habitu ita aspero. » Hæc omnia Abuleusis, in littera Scripturæ doctis- simus, quibus liquido affirmat. Joannem in habitu, professione, victu, asperitatibus, aliisque vitæ conditionibus imitatum fuisse Eliam, et utrumque duxisse eandem vitam eremiticam, religiosam, valdeque perfec- tam. Quod adeo connaturaliter, ut sic di- camus, deducit ex sacris Litteris, ut su- perfluum videatur alia adjicere. Addimus tamen veterem, et eruditum alium Autho- rem (ob magnam in hac parte cum Abu- lensi concordiam) Joannem Guillemanum θαH. Canonicum Regularem D. Augustini, qui in suo Agiologio, *die 29 Augusti*, hac ha- bet : « Quarto Kalendas Septembris, decol- «latio S. Joannis Baptistæ, Domini nostri α Jesu Christi in spiritu, et virtute Eliæ, «Præcursoris. Hic vitam eremiticam ab «Elia propheta institutam adhuc puer as- «sumpsit, vestium hispiditate, victus par- ci citate, conversationis similitudine, pari- et que mentis rigore Eliam semper expri- «mens, adeo ut Judæi eum esse Eliam «persona opinarentur. Quapropter in Se- ct baste, oppido Palæstinæ, asuis discipulis «inter corpora Sanctorum Elisæi, et Abdiæ α Prophetarum, tanquam eorum condisci- «pulus, el ejusdem religionis observanlis- «simus alumnus, humatus est. » Adjungi- mus etiam Jacobura Boulduc in libro de *Ecclesia post legem*, *cap.* 14, § *Secundo dici- mus*, ubi ait : « Joannes quoque Baptista «deserlicola, et ejusdem cum Elia spiritus, a et instituti habebat vestimentum de pilis à camelorum, etc. »

94. Adde secundo Essenos (religiosam eorum vitam in hac disputatione saepius expendimus, praesertim *a num.* 28, et *num.* 61 et 85), qui tempore B. Joannis Baptistæ vivebant, fuisse ex instituto Eliæ, ut docent graves Authores relati *num.* 28. Sed B.

Ai (era
contr-
uiatio.

Joannes vixit inter Essenos, eorumque vitam, sive institutum amplexatus est. Ergo cum B. Joannes fuerit vere religiosus, seu monachus, sequitur idem dicendum esse de prædictis Essenis, ac proinde de Elia, ac Elisæo. eorum in prædicto instituto ducibus ac magistris. Consequentia, suppositis ierEsse-præmissis, est moraliter certa; nam quo pacto potest verificari, Joannem amplexatum fuisse Essenorum institutum, et vitam cum ipsis religiosam duxisse, si ipse vere religiosus fuit, illi autem non fuerunt vere religiosi, sed mere laici, aut seculares? Minor autem (quæ solum in præsentī probari debet) suadetur ex testimonio gravium Authorum, quod in re historiali est aptius, et urgentius probationis genus. Jazegler. cobus Zeglerus in *descriptione Palxstinx in monte Adumin fol. 38*, inquit : « In hujus solitudinis parte sedit Eliahu Propheta, et Eliazah construxit cellas Prophetis. ■ Manavit institutio, et loci religio ad posteros, fuitque desertum hoc usque ad 4 Enghadi habitatum ab Essenis hominibus incredibilis continentiae, sub quorum institutis educatus fuit Joannes Zachariæ, « et habitus in Essenis unus prædictæ sanctitatis. » Ferdinandus Velloso in *perdoctus Episcopus Lucensis in advert. Theolog. ad Ambrosium, q. 13*, inquit : « Josephus lib. 18 Antiquit., ait ante Christi adventum fuisse in deserto Judææ collegium Essenorum, more nostrorum religiosorum, et anachoretarum, qui sanctissimam ducebant vitam, ab uxoribus « abstinentes ; quorum institutum sequutus « est Joannes Baptista, a Eadem scribit doctissimus Soto, quæ dedimus *num. 32*. Joannes Cartagena *tom 3, lib. 17, horn. 2, object. 10*, ait : Joannes sine dubio vitam « egit in desertis illis locis inter filios Prophetarum (erant hi Esseni) qui moti nasticam Eliæ disciplinam profitebantur. Bontdac. « tur. Jacobus Boulduc *lib. 1, de Eccles. ante, legem, cap. 13 § De istis*, inquit : a Consulte credit Abulensis ab Essenis libenter Christi receptam doctrinam, quos tunc verbo quidem Christus reprehendisse a nunquam legitur ; cum Pharisæos, et Saducaeos creberrime, asperrime, justissimeque arguit. Imo propter piissimum, sanctissimum, et antiquissimum filiorum « Dei ad Christum venturum naturalem Dei « filium analogiam habens institutum, tantum diu, tamque fideliter, ac religiose servatum in eis, facile crediderim Joannem a ejus præcursorem Essenorum duxisse « vitam. »

Ex quibus omnibus reintegratur vis superioris discursus ; nam quod B. Joannes tf» vere, et proprie fuerit monachus, seu religiosus, recte, ac merito colligitur ex conditione vitæ, quum duxit, et ex testimoniis Patrum, qui ipsum fuisse monachum absolute pronuntiant : atqui Elias habuit eandem vitæ conditionem, et eodem modo appellatur monachus apud Patres, sicut Joannes : imo iste dicitur sequutus institutum Eliæ. et discipulorum ejus, ut constat ex dictis in hoc §. Ergo Elias fuit vere, et proprie monachus secundum substantiam.

Accedit, quod devicta difficultate circa monachismum Joannis ante statum legis Evangelicæ. tam promulgate, quam primo prædicatæ seu propositæ per Christum Dominum, et similiter antequam Apostoli vitam religiosam assumpserint, devincuntur etiam, et superantur præcipuæ difficultates illæ, quas nonnulli in vero monachismo legis veteris repræsentant. Si enim Joannes ante Apostolos, et ante statum legis Evangelicæ promulgate, et prædicatæ fuit vere, et substantialiter religiosus, cur non etiam Elias, cur non Elisæus, Esseni, et alii, quos Patres, et graves Doctores non dubitant monachos appellare ? Quod fusius § I expendimus.

His consequens videbatur, ut explicare ochaia mus modum, quo tria substantialia vota fiebant in veteri Testamento. Sed id studium superfluit ad salvandam (quod est totius difficultatis scopus), veritatem nostræ assertionis. Sive enim facta fuerint tacite, sive expresse ; et sive omnino explicite, et sigillatim ; sive tantum implicite, promittendo vitam religiosam ; et denique sive ore, sive scripto, sive alio signo, sufficientia fuerunt ad essentiam religiosi status constituendam ; nam prædictæ differentiæ sunt accidentales, et intactum relinquunt conceptum promissionis Deo factæ, in quo essentia voti consistit. Et si Adversarii circa hoc moleste pulsant, quaerendam est ab illis, unde diserte astruant, quod Apostoli. Paulus Eremita. Antonius, et primitivæ Ecclesiæ monachi fecerint vota ore expressa, explicite, etsingillatim accepta? Ad quod respondere non poterunt, nisi divinando. Quod ne faciamus, a re non necessaria præscindimus.

§ VI.

Illeferlur opinio contraria.

U. 95. Contra nostram assertionem sentiunt Hieronymus Piat *lib. 2 de statu religios.* wp. 19 et 20, Suarez *tom. 3 de Ilelig. lib. 3, gL cap. I, Vasquez 1, 2, quxst. 96, art. 4, disp. -l §5, cap. 5, Ludovicus de Miranda in Manual. Prxlat. regular, quxst. 3, art. 2, Sherlogus tom. 2 in Canlic. cap. 1, vers. 10, vestigat. 12, sect. unica, Arauxo tom. 2 in 1, 2, (Jml, 99, disp. 4, sect. 3, Alphonsus Clavel in lib. antiquit. Ordinis I). Basilii, cap. 1, §2, et alii plures, qui affirmant in lege velerinon fuisse statum vere, et quoad essentiam religiosum, sed solum secundum aliquam observantiarum similitudinem. Et licet pro hac opinione plura soleant formari argumenta, tamen, quæ difficiliora videntur, soluta reliquimus in variis hujus disputationis locis, quæ proinde attingere dantaxat oportet. Primum desumitur ex imperfectione veteris legis, cum qua perfectio religiosi status non posse coherere videtur. Ad quod patet ex dictis *num. 15 et 73. Secundum ex eo*, quod Christus primo instituit statum religiosum in Apostolis, atque ideo prædictus status non præcessit tempore didam institutionem. Sed hoc diluimus *num. 74, cum sequenti. Tertium ex eo*, quod in veteri Testamento non fuerunt tria substantialia vota, paupertatis, castitatis, et obedientiæ. Sed oppositum ostendimus *dub. 2, 3, et 4*, ubi omnibus motivis in contrarium occurrimus. Quartum ex eo, quod in veteri Testamento non fuit jurisdictio ecclesiastica, solemnitas votorum, potestas approbandi religiones, certa regula, et alia quæ videntur ad essentiam status religiosi pertinere. Cæterum ad hoc jam respondimus *num. 78*, et locis ibidem relatis. Et hæc quidem sunt principalia fundamenti hujus opinionis, quibus convulsis, nihil iere relinquitur, quo opprimamur.*

Arguitur tamen primo : nam si status religiosus secundum essentiam talis fuisset in veteri Testamento, illius fieret mentio in aliquo libro Canonico : sed in nulla Scripturæ parte fit talis mentio : ergo prædictus status non fuit in veteri Testamento.

Respondetur hoc argumentum continere plura vitia. Primum, quod in re historiali probabili quærit expressum Scripturæ testimonium ; quod si nostræ sententiæ assisteret, actum esset de contraria, et

ulterius non esset dicenda opinio, sed error. Secundum, quod non distinguit inter mentionem explicitam, et implicitam, atque eodem modo impugnatur statum religiosum in Apostolis, quippe illorum vota, et professio sub his formalibus, et explicitis vocibus significata non reperiuntur in aliqua Scriptura Canonica. Tertium, quod destruit traditiones ecclesiasticas, et favet Calvino, et sequacibus non admittentibus nisi verbum scriptum. Plura enim docet, et observat Ecclesia, quæ non reperiuntur expressa in sacra Scriptura, v. g. signo crucis munire frontem, adorare sacras imagines, miscere aquam vino in calice, et alia non pauca. Quæ omnia argumentum factum (si quid valeret), impugnat.

Respondetur ergo, statum vere religiosum veteris Testamenti describi, et assignari implicite in eis Scripturæ locis, qui nobis referunt vitam Eliæ, Elisæi, et B. Joannis Baptiste : ex quibus (adjunctis etiam, quæ de Essenorum instituto scribunt Josephus, Philo, et alii vetustissimi Authores), non pauci Sancti Patres, et quamplures Doctores assertionem nostram cum magna probabilitate depromunt, ut constat ex dictis tota hac disputatione.

Addimus, quod in re historiali, et ad factum pertinente parum, aut nihil interest, quod plures testes taceant, et negative se habeant, si alii positive affirmant : unde vulgo dicitur argumentum negativum nihil probare, ut fusius infra ponderabimus *num. 149*. Quocirca licet Scriptura nullam mentionem explicitam, vel implicitam veteris monachatus in lege scripta faceret, sed quasi negative se haberet, adhuc præjudicium non inferretur nostræ sententiæ. quia superessent aliquorum gravium Patrum, et Doctorum testimonia, qui (absque ulla cum assertis in sacra Scriptura contradictione), prædictum monachatum positive asserunt, ac defendunt. In quo non parum nostra opinio super contrariam evehitur ; istius enim patroni moderni sunt, qui rem suis oculis non viderunt, nec recenti notitia attigerunt ; et aliunde nullum proferunt testem antiquum, qui veterem illum monachatum in propriis terminis neget : nos vero producimus plures Authores valdè doctos, et non parum antiquos, qui positive affirmant.

96. Arguitur secundo, quia B. Joannes Baptista fuit princeps, et initium veri monachatus : ergo ante Joannem non erat

status hujusmodi in veteri Testamento, n chry. Probatur antecedens ex D. Chrysostom. hum. 1, in *Marcum*, ubi ait : « Sicut Sacer- » dolum principes sunt Apostoli, sic mo- » nachorum princeps Joannes Baptista » est. » Et homil. de B. Joanne Baptista, inquit : *i* Considerate monachi dignitatem » vestram : Joannes princeps vestri estdog- » matis, ipse monachus. » Probatur etiam n. Bern, ex D. Bernardo relato num. 91, qui B. Joannem vocat *Monachorum propositum, anachoretarum principium, totius religionis assertionem*.

Diluatur. Respondetur antecedens hujus argu- menti. et ea, quibus firmatur, robur ad- dere fundamento a nobis proposito § 1 et 5, siquidem statum religiosum adstruit du- rante lege veteri, et ante exercitam, atque solemnem praedicti status erectionem in Apostolis. Admisso ergo antecedenti, nega- mus consequentiam, quia sicut in unico regno dantur successive plures principes, qui cæterispraeeminent ; ita etiam in veteri monachatu plures fuerunt principes, primo Elias, deinde Elisæus. et alii, ac denique in crepusculo legis antiquae, et orto jam Sole legis gratiæ Joannes Baptista, qui propterea appellatur principium anacho- retarum. pertinentium videlicet ad statum legis gratiæ, quem ipse attigit. Quam res- ponsionem docent Patres, et Doctores relati a num. 88, qui Eliam, et Joannem vocant monachos, et monachorum principes. Spe- cialiter vero, et expressius D. Isidorus re- latus num. 89, qui diversa tempora optime distinguens, ait : « Quantum pertinet ad » auctoritatem veterum Scripturarum, hu- » it jus propositi princeps Elias, et discipulas » ejus Elisæus fuerunt. Hujus deinde pro- » positi in Evangelio Joannes author exti- » tit. Jam deinde progeniti sunt conversa- » tionishujus nobilissimi principes, Paulus, » Antonius, etc. » Recte quippe vidit nul- lam esse repugnantiam in eo, quod respectu ejusdem substantialiter instituti dentur in divisis temporibus diversi principes, sive nobiliores magistri.

Tertiam 97. Arguitur tertio, quia ex nostra sen- tentia sequitur, monachatum veteris legis, et monachatum legis gratiæ esse ejusdem rationis essentialis. Consequens est falsum, cum mullum deroget dignitati status reli- giosi in lege evangelica : ergo in lege veteri non fuit verus monachatus.

Confir- matio prima. Confirmatur primo, quia alias pari licen- tia posset quis dicere, verum Apostolatum

fuisse in veteri Testamento ; quod tamen falsum est, et temerarium.

Confirmatur secundo, quia illi monachi veteris legis non erant Christiani : ergo nec veri monachi, quippe monachatus de- signat specialem vivendi modum in reli- gione Christiana.

Ad hoc argumentum respondetur, quod sicut Ecclesia potest considerari vel secun- dum essentiam, et ita est una specificie io statibus legis scriptæ, et evangelicæ : vel secundum modum, et gradum perfectionis, et ita prout existons in lege gratiæ longe excedit seipsam prout existentem in lege scripta. Sic etiam proportionabi liter mona- chatus in utroque statu est ejusdem perfec- tionis essentialis, sed differt penes perfec- tionis modum ; et nunc est longe perfectior, quam in lege veteri, ut fusius declaravimus numero *II*.

Ad primam confirmationem negamus sequelam ; nam modo non agimus de pos- sibilitate, sed de facto. Ut autem asseramus monachatum verum in lege antiqua, habemus plura fundamenta, quæ in hac dispu- tatione expendimus. Sed ad statuendum pro eo tempore Apostolatum, nullum oc- currit fundamentum, quinimo occurrit contrarium ; nam ad Apostolatum requi- runtur potestas clavium, et alia privilegia, quæ excedunt imperfectionem legis veteris.

Ad secundam respondetur, quod dupli- citer potest aliquis esse Christianus. Uno modo *re tantum*, alio modo *re, el nomine*. Ad primum sufficit, quod quis habeat fidem Christi. Et quia fideles antiqui, tam mona- chi, quam laici illam habuerunt, propterea fuerunt *in re* Christiani, ut ex Patribus ostendimus num. 9. Ad secundum vero præter præsentiam Christi concurrit etiam promulgatio legis evangelicæ, et peculiaris prædictæ vocis institutio, et usus. Sed id minime desideratur ad substantiam status religiosi ; constat enim Apostolos prædic- tum statum habuisse ante mortem Christi Domini, et tamen tunc non appellabantur Christiani ; hujus enim vocabuli ususcæpit post Christi mortem, ut constat *Actor*. 11, nempe Antiochia» anno Christi 43, ut ob- servat Baronius eodem *anno num.* 11.

98. Arguitur quarto ; nam illi, qui viden-Qturja tur fuisse præcipue monachi veteris Testa- menti, non habuerint plura, quæ ab subs- tantiam status religiosi desiderantur : ergo absque fundamento asserimus, quod in lege veteri fuerit verus monachatus. Antecedens probatur

probatur *primo* ; nam ad substantiam præ- dicti status requiritur votum obedientiæ : Elias autem, qui maxime monachus eo tempore fuisse videtur, non fecit votum obedientiæ ; nec enim habuit superiorem, cui illam promitteret, cum ipse fuerit su- perior respectu Elisæi, et filiorum Prophe- ticum. *Secundo* nam ad prædictum statum necessarium est votum castitatis : ille vero, qui eo tempore monachi censentur, nec promittebant castitatem, nec observabant. Quod in primis constat in filiis Propheta- rum'discipulis Elisæi ; nam 4 *Leg.* 4, di- citur : *Mulier autem quxdam de uxoribus Prophetarum clamabat ad Elisxum dicens : Serriis tuus vir meus mortuus est, etc.* Et ipse Elisæus dixit Giezi præcipuo discipu- lo, 1 Reg. 5. *Lepra Naaman odhxret libi, dsemi ni luo*. Const it praeterea in Rechabi- lis, qui *Jeremix cap.* 35, dicunt : *Obedivi- nus ergo voci Jonadab patris nostri in om- nibus, qux prxcepil nobis, ita ut non bibere- mus vinum nos, et mulieres nostrx, (ilii, et filix nostrx.* Denique cons-at in Essenis, quos uxores duxisse tradit Josephus *lib.* 2, *de bello Judaico, cap.* 7.

Confirmatur primo, quia ad statum reli- giosum sicut requiritur aliqua traditio per- sonæ illum profitentis, sic etiam aliqua ac- ceptatio ex parte superioris ; nullus autem apparet in veteri Testamento, qui habuerit potestatem acceptandi vota, et traditionem religiosorum : ergo eo tempore non fuit status religiosus vere talis.

Confirmatur secundo ; nam cum vota paupertatis, castitatis, et obedientiæ sint de re valde difficili, ac longe superante ve- teris legis imperfectionem, non est credi- bile, quod aliqui eo tempore illa nuncupa- verint absque speciali Dei revelatione ; sed de tali revelatione non constat : ergo nemo illo tempore emisit prædicta vota.

Respondetur argumento negando ante- cedens, cujus oppositum constat ex dictis *dub.* 2, *cum tribus sequentibus*, ubi ostendi- mus, quod in lege veteri fuerunt omnia substantialiter requisita ad constituendam essentiam status religiosi. Et ad primam antecedentis probationem dicendum est, quod æqualiter impugnat statum religiosum in primis fundatoribus sacrarum Religio- num, v. g. Antonio, Benedicto, el aliis, de quibus certo constat fuisse vere monachos. Cum enim ipsi fuerint primi superiores, non videntur habuisse superiorem alium, cui obedientiam promiserint. Et tamen *Salmant. Curs, theolog. tom. XII.*

proplerea nemo audebit negare, quod fue- rint vere religiosi. Idem igitur de Elia di- cendum erit. Etsi dicatur Antonium, et Be- nedictum habuisse saltem superiorem, vel Episcopum, vel Summum Pontificem, cui potuerunt obedientiam promittere, idem proportionabiliter dicemus de Elia, qui tempore legis scriptæ habuit superiorem Summum Sacerdotem, cui obedientiam promittere potuit, praesertim cum ad sta- tum religiosum secundum substantiam non requiratur potestas clavium, sed sufficiat alia jurisdictio inferior, ut constat ex dictis num. *IS*, el locis ibidem relatis.

Sed his angustiis non opprimimur, nec indigemus, quia a substantiam status re- ligiosi sufficit inter alia exercitum votum obedientiæ in præparatione animi, sive quod aliquis Deo promittat obedire supe- riori legitime præcipienti ; et per accidens est, quod tatis superior non detur. Quæ esi doctrina D. Thom. 2, 2, *q.* 188, *art.* 8. ubiD. Tfw agit de religiosis anachoretis, et sibi hanc difficultatem opponit, cui respondet : « Ad » tertium dicendum, quod actu obedireesi » necessarium his, qui indigent exerceri » secundum directionem aliorum ad per- » fectionem capiendam. Sed illi, qui jam » perfecti sunt, spiritu Dei sufficienter » aguntur, ut non indigeant actu aliis obe- » dire. Habent tamen obedientiam in præ- » paratione animi. » Quod optime co n-somma gruit Eliæ, qui sanctissimas fuit, et valde obcdiën- solitarius, promptissimamque semper os- tendit voluntatem ad obediendum. Unde tota ejus vita, singulæque ipsius actiones nihil aliud videntur, quam divini mandati exequutio ; nam 3 *Ileg.* 17, num. 3, illi dicitur : *IWe, et abscondere in torrente Càrith.* Num. 9 : *Vade in Sarephta Sido- niorum.* Cap. 18, num, 1: *Vade, ostende te Achab.* Num 34 : *Ego servus tuus juxta prxceptum tuum feci omnia verba hxc.* Cap. 19, num. 5: *turge, comede.* Num. 15 : *Vade, et revertere per terram tuam in desertum.* Ibidem : *Elisxum unges prophetam pro te.* Cap. 21, num. 18 : *Descende in occursum Achab.* 1, Reg. cap. 1, num. 3 -.*Surge, et descende in occursum nuntiorum regis Sa- marix.* Num. 15 : *Descende cum eo.* Cap. 2, num. 2 : *Dominus misit me usque Bethel.* Num. 4 : *Dominns misil me usque Jericho.* Ibidem : *Dominus misit me usque Jordanem.* Et denique tam notorium eo tempore erat, Eliam in omnibus agi spiritu Dei, ut Ab- dias 3 *Beg.* 18, *nuin.* 12, dixerit ad illum : 34

Cumque recessero a te. Spiritus Domini asportabit te in locum, quem ego ignoro. Et post illius raptum filii prophetarum dixerunt ad Elisæum, 4 Reg. 2, num. 16 : Ecce cum servit tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui possunt ire, et quxrere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus Domini, et projecerit eum in unum montium, aut in unam vallium. Tandem reservatur jussa Domini adimpleturus in re difficillima, pugnando cum Antichristo, et Christi Domini fidem propugnando, juxta illud Malach. 4 : Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam antequam veniat dies Domini magnus, et horribilis. Et convertet cor patrum ad filios, et cor filiorum ad patres eorum. In quibus elucet summa magni Eliæ promptitudo in obediendo, ut merito possint adaptari ipsi verba D. Thom. supra relata : Illi qui jam perfecti sunt, spiritu Dei sufficienter aguntur, ut non indigeant actu aliis obedire. Habent tamen obedientiam in preparatione animi.

99. Ad secundam antecedentis probationem respondetur, satis constare ex dictis dub. 2. per totum, quod nonnulli in veteri Testamento fecerint votum castitatis, quos (adjunctis aliis ad substantiam status religiosi necessariis), dicimus fuisse vere religiosos. Alii vero, de quibus constat non observasse castitatem, non erant proprie religiosi, sed solum per reductionem, et secundum aliquam communicationem cum illis, qui tria substantialia vota observabant : sicut modo sub unius religionis vocabulo, et instituto comprehenduntur religiosi proprie tales, et religiosi improprie dicti, ut patet in religionibus militaribus; nam in Ordine v. g. D. Jacobi qui Fratres, vulgo *Freiles*, appellantur, sunt vere, et proprie religiosi, quia vovent tria substantialia religionis consilia : equites vero non sunt proprie religiosi, licet tales appellentur; quia uxores ducunt, ut explicuimus *disput. I. quæst. 13*. Et sic proportionabiliter accidit in religiosis veteris Testamenti, ut recte vidit Venerabilis Doctor Thomas Waldensis *lib. 3 Doctrinal. Fidei, art. 1, cap. 1*, ubi præmitit dari de facto tria prædicta vota, et deinde subdit : « Quæquamvis jam sint essentialiter requisita in omni religione perfecta, non sic tamen antiquitus, dum religio infans erat; sed alii quædam, alii unum, alii universa (et hos asserimus fuisse vere religiosos) servabant magnis de causis : re-

« ligiosi tamen dicebantur omnes, quia
« singulariter præ aliis suis concivibus.
« vel toto medio, vel aliquo æquivalenti
« divino cultui se dederunt. » Et juxta hæc patet ad omnia, quibus illa probatio fulciebatur; nam quod aliqui ex illis, qui dicebantur filii Prophetarum, et ex Essenis observaverint castitatem ex voto, satis liquet ex dictis loco citato. Quod vero aliqui eorum illam non observaverint, minime evincit priores illos non fuisse vere religiosos, sed solum probat sub eorum generali vocabulo comprehendi hos posteriores, qui vere religiosi non fuerunt, sed tantum secundum aliquam reductionem, aut communicationem, ut singulis occurrendo constabit.

Ad id quod dicitur de filiis Prophetarum respondemus quod licet eo loco non dicatur. *Mulier de uxoribus filiorum Prophetarum*, sed *de uxoribus Prophetarum*; unde posset dici aliam esse rationem de Prophetis, aliam de his, qui specialiter vocantur *Prophetarum filii*, quos D. Hieron. et alii *virgines appellant* : nihilominus admittimus, quod aliqui ex filiis prophetarum uxores duxerint, et non fuerint vere religiosi ; sed præter hos erant alii, qui castitatem vovebant, aliaque observabant, quæ statum religiosum constituunt. Quam differentiam inter prophetarum filios tradit Abulensis 4 *Ileg. 6, quæstione 1*, ubi ait

Erant filii prophetarum conjuncti, convenienter viventes per diversa collegia; et cum istis erant aliqui filii Prophetarum non religiosi, qui erudiebantur ab eis in doctrina legis, et in rectitudine morum. » Ex his satis constat ad id, quod dicitur de Giezi, qui forte solum posteriori modo erat inter filios prophetarum, et sub disciplina Elisæi. Sed probabilius respondetur, fuisse eo tempore vere religiosum per vota simplicia, et tunc non habuisse uxorem.-Quia tamen peccaverat contra votum paupertatis, merito expulsus est ab Elisæo, qui praevidit illum ducturum fore uxorem (sicut modo aliqui a sacra Societate post vota simplicia ejecti contrahunt matrimonia.) et illum poena lepre punivit non solum in seipso, sed in persona filiorum, quos habiturus erat, ut supra *num. 45*, agentes de paupertatis voto explicuimus.

100. Eodem modo solvitur, quod dicitur de Rechabitis; nam distinguere oportet inter eos, qui ducebant uxores, qui non erant vere

rere religiosi, licet obedientiam voverent, et de his fit mentio in loco citato Hieremias; et inter alios, qui tria consilia vovebant, et hi erant vere religiosi quoad essentiam. Porro aliquos Rechabitas duxisse vitam crelibem, docet post alios Gregorius

de Valentia in huc 2, 2, disp. 10, quaestione quarta, punct. 1, ubi ait: *Inter omnes sine controversia constat eos (Rechabitas videlicet.) peculiari vitae ratione propter omnem observantiam legis divino callui seipsos addixisse; vinum enim non bibebant, a conjugio abstinebant, exactamque obedientiam suis majoribus praestabant.* Et sapientissimus Doctor Alphonsus de Villegas Ecclesiae Tolletanae Canonicus, et Toletani Archiepiscopus Governor in semi. *Beatifici. M. N.*

Theresia, Malriti excuso anno 1615, ait:

Considero etiam, quod D. Hieronymus. (qui cum Joanne Hierosolymitano eodem saeculo, et in eadem Palaestina vixit) in epistola 3 ad Paulinum expresse dicit, quod Rechabites erant ex illis, quos Scriptura filios Prophetarum appellat. Nostri, inquit, duces filii prophetarum, qui habitabant in agris, et solitudinibus: de his sunt illi filii Rechab. Et utrosque vocat monachos idem Divus Hieronymus, quod non faceret, si ipsi non observassent castitatem; nam hic est antiquus loquendi modus, quem Sancti Patres observant, ut patet in Divo Dionysio de Ecclesiis). Hierarch. cap. 6. Et Divus Gregorius Nazianzenus in definit, ex am, castitatem cum monachatu conjunxit; atque scholasticus ejus Nicetas ibidem num. 18, ait, quod monachi, et Rechabites sunt termini aequipollentes. Unde puto, quod Rechabites, et filii Prophetarum omnes erant ejusdem instituti, n

Hæc sapientissimus Doctor, qui nobis aliam viam demonstravit, ut possimus interpretari illa verba, quæ obijciuntur: « Nos, et mulieres nostræ, filiis, et filiæ nostræ. » Nam post relata verba inquit: « Et juxta hoc verba illa Hieremias, « Mulieres nostræ, significant illas, quæ sequuntur nostrum institutum. Sicut in D. Luca, Mulieres quædam ex nostris, idem est, ac mulieres, quæ nobiscum Christum sequebantur. Alia verba. Filii, et filiæ nostræ, non significant filios secundum carnem, sed secundum doctrinam, et spiritum, etc. » Cui expositioni satis aperte favent Theodori, in cap. *Illeem.* ubi ait: « Sciendum, omnem illum vocari filium « Jonadab, filii Rechab, qui leges illas ob-

servabat. » Et Serarius in *Minent. cap. 22*, ScrantH. ubi ait: « In Rechabitis, et Essenis verum illud S. Hieronymi in epist. ad laetam de * instil, filiæ: Fiunt, non nascuntur Christiani. » Sed nihilominus priorem responsionem probabiliorē censemus.

Denique id, quod ex Josepho refertur de Essenis, facilius, et evidentius dispellitur; nam ipse distinguit duo genera Essenorum, asseritque expresse, quod aliqui celibatum observabant. *Nuptias, inquit, fastidiunt. Non quia conjugia, vel humani generis successionem censeant perimendam, sed quia cavendam putent intemperantiam firminarum.* Et horum institutum, obedientiam, paupertatem, observantias, et mores late describit; quæ omnia in variis hujus disputationis locis expendimus, et coherentibus aliorum Aulhorum, tam veterum, quam recentium testimoniis confirmavimus, ut inde concluderemus, prædictos Essenos fuisse vere religiosos, quod tandem num. 85, urgenti testimonio Philonis ostendimus. Deinde post prædictos Essenos meminit Josephus aliorum, his Josephi verbis: *Est autem Essenorum alterum collegium, cibos quidem, et mores, et leges cum prioribus similes habens; distat vero opinione conjugii.* Sed ipse observat, quod magna temperantia in uxoribus utebantur, *ut ostendatur, inquit, quod non propter voluptates, sed liberorum causa nuptias contrahant.* Quæ omnia etiam refert Abulensis in cap. 3, Aba). *Matth. quaestione 63.* Idemque notant Serarius lib. 3 *Triplex. cap. 9*, Boulduc lib. *de Ecclesia ante legem, cap. 12*, et alii. Ex quibus magis firmatur priorum Essenorum continentia, siquidem in ea præsertim observantia ab aliis Essenis distinguebantur. Unde ii posteriores comparabantur ad aliorum religionem, sicut Equites militarium ordinum, et sicut aliquarum religionum Tertiarii, ut supra *nuih. 99* observavimus.

101. Ad primam confirmationem num. Diluitur 98 propositam respondetur negando minorem, quia ut alia exempla omnino militamus, n»uo- Elias qui Dei jussu Elisæum vocavit ad disciplinam propheticam, habuit potestatem acceptandi ejus vota, et traditionem, illaque acceptavit, ut constat ex dictis num. 66. Et similem potestatem habuit Elisæus. et reliqui successores. Præsertim cum ad hæc, et alia munia, quæ ad constituendam essentiam status religiosi desiderantur, non sit necessaria potestas clavium, nec jurisdictio propriis spiritalis; sed sufficiat

alia p<testas inferior, cujus laid (hoc est, non sacerdotes), sunt capaces, ut diximus num. 78, et locis ibidem relatis. Unde ex natura rei, si Ecclesia modo non contradiceret. posset unus eremita alteri eremite laico obedientiam promittere, et eo mediante se Deo tradere ad ejus cultum ; et alter posset illius vota, et traditionem Dei nomine acceptare : quod sufficeret ad statum religiosum secundum essentiam consideratum, et a solemnitate praeisum, ut constat ex dictis *locis supra citatis*.

SatisSt Ad secundam confirmationem respondemus. quod licet tria substantialia vota sint de re satis difficili, tamen Sancti aliqui veteris Testamenti praedictam difficultatem superare potuerunt, et de facto superarunt per gratiam, quae illis dabatur mediante fidein Christum Redemptorem; sicut eadem gratia vicerunt alias non leviores difficultates , cujusmodi est sustinere martyrium, ut supra explicuimus *a n.* 68. Unde Achabo, et Jezabele crudelissime persequentibus fideles, ut Baal colerent, dixit Deus ad Eliam 3 Reg. 19 : *Dereliqui mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt curvatu ante Baal*. Qui videlicet parati erant mori potius, quam illud scelus admittere. Ad quod non videto r necessaria specialis revelatio, sed sufficit communis, et vera fides ; et consequenter ad emittendum vota, et amplexandum religiosum institutum, ut proporlionabiliter de Leto contingit. Et si adversarii instent, urgeant, et dicant praedictam revelationem fuisse necessariam, minime tamen positive probabunt, quod talis revelatio non fuerit, cum eorum discursus pure negative procedat : quod est inefficax, et despicabile in re historiali arguendi genus, ut *num.* 95 jam diximus. Nos vero, si admittamus talem revelationem necessariam fuisse, dicemus ejus existentiam constare ex ipso effectu, statu videlicet vere, etquoad substantiam religioso; quippe illum fuisse in veteri Testamento, positive affirmant plures, et graves testes, quorum dicta expendimus in hoc dubio, et alia dabimus in sequentibus.

Argo-
mentatn
quintum,
102. Arguiturullimo. quiasicutadstruimus fui-se in veteri lege statum vere religiosum a tempore Eliæ ; ita possemus illum adstruere a temporibus Samuel^, et Henoch : consequens est omnino falsum, cum non adcil fundamentum ad asserendum religiosum statum in temporibus tam anti-

quis : ergo falsum est, quod talis status fuerit in aliquo tempore ante legem evangelicam. Sequela ostenditur, quia sicut tempore Eliæ occurrunt aliqua vestigia, ex quibus per varias consequentias praedictum statum deducimus; ita etiam occurrunt temporibus Samuelis, et Henoch ; nam Samuel congregavit Prophetas, undel, *Illg.* 19, dicitur : « Viderunt cuneum Propheta- rum, et Samuelem stantem super eos; » sive, ut exponit Lyranus, praesidentem a eis. » Et de Henoch dicitur Genesis 4 : *Gew.* *Iste ctrpil invocare nomen Domini*. Per quod, ut plures explicant, significatur quod coeperit congregare homines ad specialem Dei cultum, et cantandum divinas laudes. Et in hoc sensu intelligunt Juliam II, qui in quadam bulla affirmat de Carmelitis : IL a Sanctorum Patrum v,»%, et Elisæi, et Henoch, q-i montem sanctum Carmeli R juxta fontem Eliæ inhabitaverunt, hæreditariara successionem tenentes, n Confirmatur, quia si statas vere religio- c-ët sus fuisset in veteri Testamento, mansisset “*% utique usque ad Christum Dominum, sicut cætera illius legis, et translatus esset ad legem gratiæ: consequens est falsum.siquidem nulla in Ecclesia datur familia, aut religio, in qua talis status perseveret: ergo non fuit in veteri Testamento.

Piespondetur argumento, quod ad veri-DMn tatem nostræ assertionis parum interest, l x j j L qaad monachatus veteris legis fuerit in hoc, aut illo tempore, dummodo in illius legis tempore fuerit. Unde non desunt, qui illum adstruant ante Eliam. Fed revera aliter res se habuit, et propterea negamus sequelam. Cujus probatio non urget, quia ut ipsum argumentum supponit, non datur sufficiens fundamentum, ut dicamus fuisse statum vere religiosum temporibus Samuelis. et Henoch : adest autem, ut asseramus fuisse tempore Eliæ, ut constat ex hactenos dictis. Idque non per violentas consequentias deducimus, sed rationabilibus fundamentis, et gravium testium aulhoritate probamus, quantum res historialis, et antiquissima exposcit. Et ut alias differentias omittamus, Samuel et Henoch non observarunt voluntarium cœlibalum, sicut custodierunt Elias, et Elisæus, eorumque alumni, ut ostendimus *num.* 19 et 31. Et Nell illud quod dicitur de Henoch, procedit ex crassa ignorantia hisloriæ ; nam Henoch, cujus meminit Julius II, non est ille antiquissimus. Quod facile poterant observare aliqui

aliqui in hoc impingentes ox ipsis bullae l verbis; nam constituitur post Eliam, et Elisæum quasi tempore posterior,et dicitur habitasse in Carmelo juxta fontem Eliæ, qua? minime adaptari valent Henoch, de quo agitur (*lenes.* 1. Sed Julius meminit Henoch de Amalhim, montis Carmeli eremite post Christum natum, ut videri potest 'au apud Lezana *anno Christi* 3(5, *num.* 21, *et uiuki* 45, num. 9, et alios historiæ Ordinis Scriptores.

Ad confirmationem posset responderi negando sequelam: nam ad veritatem nostræ assertionis sufficit, quod status vere religiosas fuerit aliquando in veteri Testamento, quidquid sit de ejus tali, aut tanta continuatione; plura quippe nonnunquam extiterunt, quæ deinceps cessarunt, ut in lege gratiæ accidit aliquibus Religionibus. Sed melius respondetur negando sequelam; oppositum enim satis constat ex his, quæ de Essenis, et B. Joanne Baptista diximus, et magis constabit ex his, quæ *dub.* 9, dicemus.

DUBIUM VIII.

Ltrum assertio dubio prxcedenli stabilita sit evidenter probabilis.

5IU. Sæpe contingit, propositionem aliquam simplicem, seu ex se carere evidentia, et certitudine ; et tamen propositionem modalem, quæ ejus probabilitatem enuntiat, esse evidentem, et certam. Verbi causa, hæc propositio, Si *Adam non peccasset, Deus non assumeret carnem*, tantum est probabilis, sive opinativa, seu non excludens formidinem, ac perinde nec improbabilitatem partis contrariæ, quia non occurrunt motiva, quæ illam omnino evincant. Sed hæc, *Probabile est, quod si Adam non peccasset, Deus non assumeret carnem*, est certa, et evidens ; quia certum, et evidens est, quod non desunt motiva, et gravium Authorum, præsertim D. Thom. testimonia, quæ fundant probabilitatem praedictæ propositionis simplicis. Hoc ergo modo postquam dubio præcedenti probare studuimus, quod *in lege veteri fuit status vere, et quoad essentiam religiosus* (quam propositionem solum probabiliter affirmamus recognoscentes probabilitatem partis contrariæ), discutiendum succedit, *utrum prxdiclam propositionem esse probabilem* sit certum, et evidens.

103. Pro cujus resolutione observare ul- Probaterius oportet, quod aliud est propositionis veritas, aliud propositionis probabilitas;nnUte- veritas enim consistit in conformitate propositionis cum objecto per eam significato: unde si talis connexio, sive conformitas evidenter appareat, propositio est evidenter vera quoad nos, secus si lateat illa correspondentia. Probabilitas vero non consistit in prædicla conformitate, sed in signis, aut motivis, quæ licet veritatem non manifestent, illam tamen verosimiliter persuadent; et inde sæpe contingit, quod propositio in se falsa sit probabilis.

Duplex autem probabilitas distingui so- Doptei let, alia ab intrinseco, quia videlicet fundatur in rationibus verosimilibus, et cum ipsa re aliququaliter connexis-, alia vero ab extrinseco, nimirum quæ desumitur ex aulhoritate Authorum aliquid affirmantium. Plerumque enim judicamus hoc, aut illud esse probabile, quia videmus Authores graves ita sentire, licet rationes, quibas convincamur, non penetremus. Et hæc posterior probabilitas frequentius locum habet I in rebus ad historiam, seu rei factum perlinentibus; iste quippe non innotescant communiter per rationes ingenii, sed per fidelium testium depositionem, ut in principio hujus disputationis observavimus, et satis ex se liquet. Quocirca cum gravium Authorum sententia fundet probabilitatem in his.quæ a ratione dependent, qualia sunt plura pertinentia ad mores, majorem longe probabilitatem dabunt iis, quæ ad historiam, sive rei factum spectant, quæque majori ex parte a fidei testium, hoc est, gravium Authorum relatione dependent. Et quidem quod ad probabilitatem circa ea etiam, quæ ad mores pertinent, sufficiat unius gravis Doctoris, vel saltem aliquorum sententia, communis est opinio recentiorum, ut videri potest apud Joannem Joan. Sauct Lugo. Sanctium *in select, disputatione* 4, *numero* 61, Franciscum de Lugo *in discept. prxo.*

per latum Idque a fortiori dicendum est (ut proxime notabamus), in his quæ ad rei factum, sive historiam pertinent ; quia circa hæc majorem vim habet extrinseco testium depositio, præsertim in rebus antiquis. quæ sunt difficilis probationis, ut cum Decio, Jasone, Baldo, Mascardo, 01-drado. et aliis pluribus tradunt Quintanaduenas in lib. Sanctorum Toletanorum, adivrten/.S. elEscolanus in Chronico sancti Illierothei. anno Christi 61, pag. 272, et alii.

Cum igitur probabilitas in communi præscindat ab ea, quæ talis est ab intrinseco, seu pbr rationem ; et ab ea, quæ talis est ab extrinseco, sive per Doctorum auctoritatem, et in utraque propria probabilitatis ratio salvetur, fit quod ut aliqua sententia sit absolute probabilis, sufficiat una, aut altera probabilitas. Sed quia materia, quam tractamus, præcipue pertinet ad rei factum, sive historiam, propterea in ea firmanda attendi potissimum debet probabilitas ab extrinseco, juxta ea quæ proxime observavimus. Unde licet ea, quæ dubio precedenti expendimus, satis persuadeant, cum ab intrinseco, et per varias rationes, quæ expendimus, cum ab extrinseco, et ex principiis sacræ Scriptura?, et veræ Theologia?, et auctoritate Patrum probabilitatem assertionis num. 79 proposita?, fuisse videlicet >n veteri Testamento « statum vere, et « quoad essentiam religiosum, licet desiia tutum solemnitate, et aliquibus privilegiis, quæ modo habet; » tamen ulterius videre oportet an prædicta sententia sit non solum probabilis, sed etiam evidenter probabilis, et præsertim ab extrinseco. ita ut evidens et certum sit, quod nulli subjaceat censura Theologicæ. Quod præcipue discutiendum duximus propter aliquos, qui id etiam in dubium revocare voluerunt, et tentarunt

§ L

Affirmativa sententia demonstratur.

101. Dicendum est, assertionem dubio pracedenti stabilitam (nempe in veteri Testamento fuisse statum vere, et quoad essentiam religiosum, nudum tamen a solemnitate, et aliquibus privilegiis, quibus nunc gaudet), esse evidenter probabilem. Quod sic ostenditur: nam illa opinio est evidenter probabilis, saltem ab extrinseco,

quam docent viginti, aut triginta Authors r., graves, sapientes, antiqui, et moderni, et quorum non interest ad alios lines tahs opinio : sed ita se habet assertio, quam statuimus ; ergo est evidenter probabilis. Majorem non solum tradunt omnes Theologi, et Doctores numero precedenti relati, sel admittet etiam quilibet suæ mentis compos ; etenim incredibile est, quod tot, ac tales Authores doceant id, quod omni probabilitate destituitur : ergo o converso, si illud docent, sequitur esse evidens, quod probabilitatem habeat. Nullaque erit moralis sententia tot, ac talibus patronis suffulta, quæ non censeatur evidenter probabilis. Minor vero ostenditur prænotando, quod status religiosus cum tribus volis substantialibus est vere, et quoad substantiam religiosus status : nec hoc negant adversarii, qui potius ea via conantur eludere testimonia Patrum, et Doctorum dubio prxcedenti allegata, quia licet (inquiunt illi) recordentur aliqualis monachatus in veteri Testamento, non tamen recensent vota. Quo supposito, probatur minor referendo Authores, qui expresse affirmant tria substantialia religionis vota fuisse in veteri Testamento. Et primo loco possumus allegare antiquissimos Josephum, et Philonem, qui illa satis expresse referunt in Essenis, ut constat ex dictis n. 84 et 85. Sed his Authoribus modo relictis.

D. Hieronymus relatus num. 88, satis D aperte loquitur de vero monachatu in veteri Testamento, ut ibidem ponderavimus. Et ne dubitaremus, expresse votorum meminit in epist. 28, ubi ait: «Elisæus* (quem sui instituti ducem vocat), « boves, « et juga prioris operis vertit in vota. » Hugo Cardinalis super cap. 9, Lucu, h k j imitatur eandem D. Hieronymi sententiam : a Elisæus, inquit, in aratro coxit « carnes, mactavit boves, id est, religionis « votum fecit, o Recolantur quæ diximus num. 44.

Robertas Præsiil Arboricensis tom. 2, de caelibatu, describit religiosam et sanctam Essenorum vitam, et fol. nobis 22, sic concludit : « In his cernere est universam « Therapeutices panopliam suis absolutis- « sime coloribus ornatam. Et hinc quis « non in promptu colligat vitæ monastica? « formulam tam abesse a novitio invento, « ut evangelicæ etiam legis tempora transcendat? » Universa vero Therapeutices panoplia, et vitæ monasticæ formula neces-

sario

sario vola complectitur, ut nemo non dicet harum rerum gnarus.

105. Joannes Trithemius Abbas illustrissimi Ordinis Benedictini, in lib. de laudibus Carmelitarum, cap. 2, ait: « Fratres Carmelitæ a suo principe Elia instructi ad perpetuam castitatem voto religionis se obligant. » Volum autem religionis cum castitate alia duo complectitur, ut ex se liquet. Addit cap. 3, vir doctissimus: « Mot naslici propositi Princeps fuit Elias, et « discipuli ejus. » Huc autem opus esse legitimam Trilhemii prolem (ut locum praeludamus calumniae) constat evidenter ex eodem Trilhemio, tum in historia B. Maria? in Urliceto, ubi eandem antiquitatem Carmelitis defert: tum, et evidentius, in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, edito Parisiis anno 1512, ubi in calce inquit : « Quam- « vis non sim dignus, quod nomen meum « cum Scriptoribus Ecclesiasticis ponere- « tur.propler ingenii paupertatem; tamen « amicis urgentibus compulsus sum in fine « hujus Catalogi mearum quoque lucubrationum titulos, et exordia ponere, exemplo divorum Patrum Hieronymi, Genadii, etc. Scripsi ergo hæc, prater hoc « opus, etiam subjecta. » Inter quæ recenset, Laudes Ordinis Carmelit. lib. 2. Unde Joannes Drusius illius discipulus, el ex eo Possevinus in Apparatu, verbo Joannes Trithemius, inter ejus opera recenset, Laudes Ordinis Carmelitarum, libros duos. Et idem testatur Joannes Busæus sacræ Societatis, in volumine operum spiritualium Trithemii, Moguntiæ edito anno 1600, in relatione vitæ, et Scriptorum Trithemii, ubi sub anno 1491, dicitur: « De Ordinis « Carmelitani exordio, et progressu, libros duos. » Et hæc omnia acciderunt priusquam circa hanc materiam ulla controversia orta fuisset. Unde illis adhibenda est fides; secus ei, qui edens recenter Trithemii opera, duos prædictos libros (quo animo, nescimus), subtraxit, et invidit. Nec id mirum, cum eo progrediatur audacia?, ut in novissima editione S. Joannis Chrysostomi detract® fuerint homiliæ de S. Elia, quæ per tot secula, nemine dubitante, aat reclamante, fuerunt tanquam legitimus fœtus inter cætera S. Doctoris opera. Sed de hoc alias, nunc redeamus ad propositum.

Paulus Morigia Italus, Ordinis Jesuitarum D. Hieronymi, in historia de Origine omnium religionum, agens de Elia inquit :

Hic sanctus homo habitabat in monte Carmelo, sicut narrat liber 4 Iteum. « Hic erepit vitam eremiticam, et religionis, et observavit tria puncta substantialia religionis, hoc est paupertatem, « obedientiam, et castitatem. » Quæ non aliter sunt substantialia religionis puncta, nisi per votum.

Magister Honuphrius Saltus in vita S. saitus. Honuphrii regis, et anachoretæ, cap. IS, inquit : « Filii Prophetarum in communitate « vivebant sub obedientia l*ralati.el profitebantur tria essentialia religionis vota.» Ægidius Carnarius Reverendissimus Ge-Cimartneralis sacri Ordinis Minimorum, in lib.de gestis Elix, cap. G, sect. 8. ait : « Elias continentis® statum, et sibi, el suis indixit, « qui tria essentialia religionis vola primus ipse opere adimplevit. Quo fit ut « Hieronymus, Joannes Hierosolymitanas, « Cassianus, et alii quotquot de rebus monasticis scripserunt, asseruerint Eliam omnium monachorum parentem , qui « tria essentialia religionis vota primus ipse opere adimplevit. »

106. Dominicus GravinasaipientissimusOr-Gravjua. dinis Prædicatorum Scriptor.ut opera contra hærelicos probant, in voce Turturis, p. 2, c. 15, inquit : « De Carmelitarum vinea quid « eloquar? Certo gloria Libani data est ei. « et decor Carmeli. Mons vere celeberrimus, in quo fructuosus ille palmes Elias « commoratus, solitariam ab hominum « consortio semotam professus est vitam. Quem primum colendæ virginitatis « gulhorem Patres, et Doctores appellant, « obedientiæ, et paupertatis prototypum, « quem principem monachorum Hieronymus vocat cum Elisæo, et filiis Prophetarum, qui habitabant in agris in solitudine, et ædificabant sibi tabernacula juxta fluenta Jordanis. Ad quos allusit « Apostolus : Circuierunt in melotis,in pelibus caprinis, in solitudinibus errantes, « in monitibus, in speluncis, el in cavernis a terra. »

Josephus do Siguenza nobilis Historio-Siguedt graphlius clarissimi Ordinis D. Hieronymi, in vita Doctoris maximi, coi. nobis 110, inquit : « Ostendemus igitur breviter antiquitatem, et originem religionum,et statum monastici. Et nolo agere de filiis « Prophetarum, qui sub Eliæ, et Elisæi « disciplina vivebant absque uxoribus, et « divitiis, ubi tam perspicue qualificantur « tria vota. De illis autem asserunt Orige-

Quint

raacius
viiflicul-
lat,s

Conclu*
sio

nes, et noster Hieronymus, quod ad eorum imitationem plures erant in Ecclesia. Et S. Doctor in epist. ad Panlinum, eos vocat principes, et duces inter eos, quos ibi recenset. »

Cariae Joannes de Cartagena pnrclarus Scriptor Ordinis Seraphici. lorn. 3, *lib.* 17, Ao/n. 1, inquit : « Nolo . quamvis facultas mihi suppetat, sermonem protrahere in antiquorum Doctorum variis monumentis » referendis, qui omnes uno ore testantur sanctissimum Patrem Eliam totius vitæ religiosa ducem, ac celebrem authorem esse. Paucis tamen veritas hæc patebit, si essentialia religionum vuta, castitatem, paupertatem, et obedientiam esse, in mentem revocaverimus. » Quæ omnia fuisse in Elia, et Elisæo, ibidem probat. Et deinde Aamt/. 2, *objeci.* 7, inquit : Necmibi ulla ratione persuadere possum, antiquos ilios monachos ubi Elia institutos tria vota substantialia religionis non emisisse. ¶ Quod inferius ita confirmat : Eliam, ejusque successores tam paupertalis votum, quam reliqua substantialia religionis emisisse, vel illa una ratio nervose satis suadet, quo i si Elias, ejusque successores monachorum institutum amplectentes Deo se consecrarunt, castitatem.paupertatem.et obedientiam colentes ; certe cum prædicti patres non ignari essent fore Deo gratissimum, longeque magis meritorium propositum suum voto confirmare (hoc enim ut supra præmisimus. in veteri lege notum, comper-tumque fuit) ; et præterea cum aperte scirent plurimum valere hanc votorum emissionem ad voluntatem nostram, quæ lubrica, et ad malum propensa est. in bono firmandam, et officio continendam; non est dtibinm, quin hoc votorum ad-miniculo ad prædictos fines juvarentur.» Et post aliqua tandem concludit: Quare existimo Scripture, et rationi valde consentaneum esse, viros illos divino lumine ductos institutum monasticum tribus votis firmasse. »

alijn. 107. JacobusSalianusceleberrimus Annalistaesacrd Societate, non semel, sed saepius « adslruit tria substantialia vota in illis monachis,quosElias instituit.Nam in primis frequenter approbat opus .Joannis Jerosolymitani de institutione primorum monachorum, in quo iste aperte docet nostram assertionem, ut infra *num.* 115 videbimus, l'rælerea anno munJ 3139, agens de raptu

Eliæ, inquit : « Prophetarum, et religionum in Carmelo, lolaque Chananitide manipulos, sui ©mulos, atque imitatores » instituit, ad cælestem vitam,mundo ignotam. ac contemptam traducendam adduxit. » Cæleslis autem vita hæc mundo ignota, non est aliud, quam vita religiosa in paupertate, castitate, et obedientia voto obsignatis. Deinde anno mundi 3291, numero 18, de Elisæo agens, inquit : « Hic est, qui patri, matrique valedicens, omnia in prolusionem evangelic© paupertatis abdicavit a se, atque contempsit. Hic est qui religiosæ paupertatis thesaurus dives, etc. » Ubi tam perspicue exprimit paupertatis votum. Præterea *anno* 3139, *numero* 14. refert concionem Eliæ ad discipulos ante raptum suum, et ait: 4 Studium voluntariæ paupertatis, illibatæ continent;©, et obedientiæ sponte suscepte, quod per Messiam mirabilia accipiet incrementa. » Supponit igitur id studium ortum, inchoatumque ante tempus Messiae. Tandem ibidem *numero* 12, ex persona Eliæ ita loquitur ad discipulos : « Habetis Elisæum disciplinæ religiosæ præpositum, ac magistrum, cui secundum Deum obtemperabitis quicumque in Carmelo,etc. cæterisque locis divinæ militia et religiosæ professioni nomen dedistis. Hunc tanquam e Moysi cathedra loquentem audietis, in ejus manibus vota vestra offeretis Deo. Ergo quam coepistis caste, ac religiose vitam agere, eodem ductore constanter ad mortem usque dum cere perseverabitis. » Ubi aperte repræsentat vota religionis : *Vota*, inquit, *vestra offeretis Deo.* Et in manibus superioris emissas: *In manibus ejus.* Specialius votum obedientiæ : *Cui secundum Deum obtemperabitis.* Et castitatis : *Caste, ac religiose vitam agere.* Et ne de paupertatis voto dubitaretur, illud expressit in sua Epitome. *anno* 3145, *numero* 2, ubi inquit : « Sæviente egestate.religiosi ad Elisæum tantam quam ad communem parentem undique convolabant, ut ab eo vel divina subsidia per miracula, vel humana per exemptionem ejus apud omnes gratiam consequerentur, et promissam Deo paupertatem facilius ferrent. » Paupertas enim Deo promissa necessario importat votum paupertatis.

Benedictus Aephtenus illustrissimi Ordinis Penedictini, *lib.* 1 *Disquisit. monast. tractatu* 2, *disquisit.* 3, pluribus commen-

dat

dat monachatum Eliæ, et concludit ; « Ex his autem videtur colligi posse, Eliam non tam umbrata, quam corpus ; non typum, sed veritatem ; non iiguram, sed ipsam substantiam monastic© religionis exhibuisse. Ende V. Thomas a Jesu proficaciter sustinet Eliam, ejusque saccesores professionem monasticam triplici (fere ut nunc fit) votorum vinculo ob-servasse. » Illud probabiliter non est additum a Thoma positum, sed quo Aephlema sententiam P. Thomæ qualificavit. Vincentius Baronius egregius Theologus Ordinis Prædicacorum, ut varia ejus opera maifestant, toni. 2, *homiliar. in sermon. de S. Theresia, pagina* 141, inquit: « Elias tempore legis script© coepit practicare eminentionem perfectionem evangelicam. Vota fecit castitatis, et voluntariæ paupertatis, et ut ait S. Hieronymus, primus vexillum erexit vitæ monasticæ. Nubecula, figura Deiparæ prænuntiante Prophet© isti virginitatem futuram fecundam, et parituram Deum. Ista enim induxit, ut virginitatem voveret ; et is fructus fuit quasi anticipative exemplum Virginis sanet©.» Non explicat votum obedientiæ, quia agebat de Elia supremo illius instituti Prælato, juxta ea, quæ diximus *numero* 98, sed illud etiam aliorum duorum, et vit© monasticæ clara assertione complexus fuit.

108. Jodoeus Clictoveus insignis Theologus, *torn.* 2 *homil. in serm. penult.* qui incipit, *Quam dixerint vobis filii vestri*, ex professo ostendit Eliam esse fundatorem Religionis Carmelitanæ. Et ut dubium removeat circa ea, quæad religionis substantiam pertinent, inter quæ castitatis votum censetur difficilior, inquit : «Virginitatis perpetuo servandæ votum, atque propositum ab Elia primo ejus » (Ordinis videlicet Carmelilani) « institutore eorum habuit. »

Paulus Schentnet in *Promontorio maispei, lib.* 4, § 13, affirmat successores Eli© tenaces arrepti semel Instituti eodem in loco semper perstitisse usque ad ipsa Christi Salvatoris tempora. Et inferius: « Voluntaria paupertate, castimonia, obedientiaque sese Deo adstrinxerunt in arctius ejusdem obsequium, auspicaturi simul et religiosæ vitæ exemplar, et daturi a aliis pulchræ imitationis occasionem. » Quæ verba sic exprimunt substantialia religionis vota, ut explicari, aut corroborari non debeant.

Petrus de Valderrama illustrissimi Ordinis Augustiniani, et contionatorum sui temporis facile princeps, in *Theatro Itelig. sermone de.S.* Elia.probat ex D. Hieronymo Eliam fuisse primum inventorem vitæ monasticæ, idque asserit ex Scriptura deduci. Postea addit : « Licet verum sit, quod tempore Samuelis reperianitur ITophe-tarum filii, et aliqua, quæ videntur institutum religiosum repræsentare ; nibilominus instituti cum votis, sicut cœpit Elias, absque dubio ipse fuit primas inventor. » Prosequitur : « Pro comperto habetur, quod ipse vovit virginitatem, et quod illam voverunt ipsius discipuli, et quod hæc virginitas erat perpetua. » Tandem sic concludit : « Supposito igitur, quod Elias, ejusque monachi observarunt virginitatem » (utique cum voto, ut proxime dixerat) « etiam videtur indubitabile, quod observaverunt obedientiam. et paupertatem, in quibus sita est religionum essentia ; quod ad illud usque tempus visum non fuerat. »

Crelestinus a monte Marsano, religiosissimi Ordinis Capucinorum , in *Clave cœtæ David*, sive Arcanis *Scripturæ saeræ, observatione* 79. inquit : « Elias natione Theshyles , Prophetarum coryphæus , Anachoretarum in monte Carmelo, aliisque sacris Palæstinæ locis religiosam vitam agentium supremus fuit Archimandrite. » Et ut manifestet se loqui devota religiosa vere, et proprie dicta, et difficultatem excludat, in qua nonnulli offendunt, subdit : « Ardentissimum Eliæ zehitn, ul suam effectus causam , subsequuta est singularis, nondumque audita castitas ; ipse enim primus omnium mortalium votiva se castitate insignivit. »

109. Jacobus Boulduc, ejusdem sacri Ordinis Capucinorum insignis Scriptor, ut commentaria in Job manifestant, in *lib. de Ecclesia post legem, cap.* 11. *pagina nobis* 100, observat monachos legis gratiæ in pluribus convenire cum monachis veteris legis, et probat : primum quidem, quod sicut modo dantur diversi ritus, diversaque nomina religiosorum, qui tamen conveniunt in eadem substantia religiosi status ; ita etiam in veleri Testamento, quia omnes, inquit, in nomine Enoscorum conveniebant, quorum si institutum, modusque vivendi diligenter consideretur, prxsertim eorum, qui rigidius vivebant, invenietur ad illa tria capita reduci (castitatem videlicet, pauperia-

tem, et obedientiam[^] *qu.r Christus nuper* expressif, *adhibito voto, quod etiam in lege naturr frequentatum fuisse legimus.* Prosequitur explicando, qualiter monachi veteris Testamenti habuerint speciale indumentum distinctum a saccularibus, *ut patet, inquit, in Elia Rechabitarum patre, qui sona pellicea accinctus erat renibus. Joannes quoque Baptista deserticola, et ejusdem cum Elia spiritus, et instituti habebat vestimentum de pilis camelorum, et zonam pelliceam circa lumbos suos.* Et post pauca : « Alii « videntur subrufis istis pellibus apposuisse albas, laneasque vestes, eo modo, quo a Patres Carmelite induuntur, ut illis sub a nomine Nazareorum recte conveniat istud dictam : Nazarei ejus nitidiores lacte. u rubicundiores ebore antiquo (qui subru- « brufi, camelinique coloris est), saphiro « pulchriores. » Et in margine habet : *Forma, el color habitus PP. Carmelilarum a Nazarxis derivari videtur.*

3)BBas- Ludovicus Tenas, Primarius, ac celeberrimus Academiae Complutensis Theologus, in *serm. de S. Theresia*, Matriti impresso anno 1615, inquit : « Institutum « monasticum sacrae religionis Carmelitarum principium habuit in propheta Elia, « qui referentibus D. Hieronymo, et D. « Isidoro, fuit primus homo, qui castitatem « vovit. » Adjecit hoc, ut aliquorum scrupulum removeret, qui in hoc voto praecipuam difficultatem habent. Eo autem admissio, alia facile connectuntur, quae necessaria sunt ad *institutum monasticum saerx religionis*, de quo Tenas loquebatur.

Petrus Oxea lector, ac rector Collegii CæsaraugustanisacræSocietatis Jesu, scripsit Vitam V. P. F. Michaelis a Fonte Carmélite. et in dedicatione operis sui sic alloquitur M. Lumbier ejusdem Ordinis : « Habet V. Reverendissima Fratres tot « homines primæ magnitudinis in sanctitate, ac litteris, quibusS. Ecclesiam illustrarunt a suis principiis (principiis, inquam , ipsius Ecclesiæ), quinimo ante a nongentos annos , postquam magnus « ipsius (religionis videlicet), pater, ei « propheta Elias illam fundavit in veris « votis veri monachus, licet absque illa « solemnitate, perfectione, et potestate clavium, quæ Christus huic dedit in lege gratiæ. n

Xavier Hieronymus Xavier Ordinis Prædicatorum, et in Academia Cæsaraugustana sacrae Scripturæ emeritus cathedrarius, in

approbatione libri immediate relati, inquit : a Antiquissima religioCarmelitaruna a faustum principium habuit in monteCar- a melo, celebri ob sui memoriam in Scriptura, eminentem elevationem, et mysteria nominis, quod secundum D. Hieronymum significat Agnum circumcisum, a ut jam ex his circumstantiis præmonstrari posset hujus sacrae familiaræeminenlia, « cum præter hæc ejus fundator fuerit « magnus patriarcha, et zelo ardens propheta Elias. Hæc prima in illa luce fuit, quæ stabilivit statum monasticum, titulum Carmeli verificans. Est enim agnus in candore, et sanctitate; et circumcisus « non tam corporaliter, quam spiritualiter. Quod juxta Apostolum consistit in reprimendo affectus humanos divitiarum, libertatis, ac voluptatis per tria vota castitatis, paupertatis, et obedientiæ, quæ eo jam teinpore nuncuparunt, ac exercuerunt. etsi absque illa solemnitate, « perfectione, el potestate clavium, quibus fiunt in lege gratiæ. »

110. Prolixum nimis foret, et in im-^AC mensum opus abiret, si omnes alios aulhoretor- (ti- res, qui similem proferunt sententiam, recensere vellemus. Plures alios referuntLetju. Lezana in Apparatu, etSylveira/om. *Opus-"" | culor, opusc.* 3, *résolut.* 3, *quxst.* 10. Sed relati sufficiunt ad verificandam propositionem *num.* 104 statutam , videlicet esse quamplures authores graves, sapientes, antiquos, et modernos, et quorum alias non interest specialiter veritas nostræ assertionis, qui affirmant, *in lege veteri fuisse verum statum religiosum ctlm* tribus votis substantialibus *paupertatis, castitatis, et obedientia.* Quod, transcriptis fideliter eorum testimoniis. haclenusdemonstravimus. Inde vero liquido infertur, prædictam conclusionem esse certo, et evidenter probabilem, ut loco citato arguebamus, et pro præsentis dubii resolutione statuimus.

Quod fundamentum fulciri magis valeturgess ex gravissimis Doctoribus, qui etsi sub explicilis vocibus trium votorum non constituent monachatum in veteri Testamento, ccnfir- aaao. I nihilominus ex monachatu in prædicto tempore inferunt monachos esse antiquiores Canonicis, et Clericis regularibus, et quod eis debeant in præcedentia, et dignitate loci præferri. Nam si loquerentur de monachatu umbra tenus, et similitudine tali, præcisoque a tribus votis, quibus substantialiter constituitur, nihil profecto concluderent

eluderent ; quippe ad judicium circa hujusmodi præcedentiam. non figura sola sufficit, sed veritas ipsa, rei quo essentia necessaria est. Pro hoc autem dicendi modo referre possumus non tantum speciales personas, sed integras, easque sapientissimas academias. Nam Collegium Bononiensis l'ni versitatis de hac re consultum respondit *consil.* l (quod extat post consilia Cardinalis Zabarellæ), *num.* 35 in hunc modum : « Ordo monasticus est antiquior caderis, i nam Paulus, Antonius,Hilarion, Macharias, et alii nulli habuerunt vitam monasticam, ut dicitur, ab Elisæo in veteri i Testamento seminatam, n Et Collegium s&3, Paduanum apud eumdem Zabarellam *consil.*2, *num.* 20, inquit : « Principaliter nos « movet antiquitas raonasticae religionis, ; quod etiam apud Ccenobitas, el in eodem ; monasterio,sive cœnobiohabitantes, ante < adventum Christi variis in locis sacrae « Scripturae, et in scriptis Patrum, aliorumque, qui antiquitates conscripsere, « fuisse adinvenitnus. » Et Collegium academiae Ferrariensis in eadem causa consultum, idem respondit *consil.*3 *post consilia Zabrellx, num.* 12. et inquit: «Legitur in « historia tripartita, monasticam vitam « habuisse originem in veteri Testamento a ab Elia, et Elisæo, et a Joanne Baptista « in novo. » Et inferius : *Cænobitx sub Elisæo videntur exorti, et a Christo revocati.* Pro qua sententia refert archiepiscopus Florentinum in *2p. terlix partis, tit.* 16. El eandem sententiam docuerat Baptista de GeJ. Caccialupis advocatus consistorialis, el suo lempore primarius, ac celeberrimus Jurisconsultus, qui in *consil.* 4 *post consilia Zabarellx, num.* 6, inquit : « Constat etiam « monasticam religionem etiam apud Cre- tf nobitas fuisse ante adventum Christi, ut « legitur in lib. Ecclesiastic, histor. rubrica de signis in morte Domini, ubi fit et mentio de sancto Scharioth, qui fuit abas monasterii, et monachorum. Et in « eadem historia, sub rubrica de tribus fit sectis Judæorum. dum loquitur de Essenis (sunt ipsi Esseni, quorum sæpe meminimus) in omnibus vitam monasticam a gerentibus. » Et quod hi omnes loquanturde stata religioso quoad veram ipsius essentiam considerato, liquet tum ex causa, quam versant, ut supra ponderavimus; Ium ex verbis, quibus utuniir, *Ordinis monastici, et religionis monastice*, et quod in omnibus monasticam vitam gerebant Kquæ

si vola secludantur, minime subsistunt. His omnibus subscribit doctissimus cardinalis Tuschus *tomo 5 pratic. conclus, littera*TectaK. .1/, *conclus.* 311, *num.* 7, ubi ait : « Monachi fuerunt, et erant tempore Concilii « Nicæni; imo erant etiam in veteri Testamento', prout Elisæus. Et quod essent a in veteri Testamento, probatur de Elia, a Elisæo, Joanne Baptista, et post in initio « Ecclesiæ fuerunt. » Quod ex Doctoribus supra relatis confirmat.

Idem fundamentum potest amplius roborari ex sententia illorum authorum, qui ^{aw} matio". licet nostræ oppositam defendant, nostræ tamen probabilitatem recognoscunt, et concedunt. Plures sunt hi, et quos fastidiosam esset referre. Sed unum dabimus, qui plurimum loco esse potest, perdoctum videlicet Franciscum Suarez. Hic enim tom. 3 deStarw' *Relig. lib.* 3, *cap.* 1, inquit : « Multorum « sententia esi, statum religiosorum anti- « quiozem esse statu legis gratiæ. n Et *n.* 2 ail : a Præterea ante legem novam in usu « fuisse tria illa vota, in quibus substantia a religiosi status consistit, verisimile videtur. » El*num.* 15, inquit: «Si abstracte hamus a votis soiemnibus hac speciali, a et légitima solemnitate, fortasse fieri u potuit, ut aliquis tria vota emiserit priscis illis temporibus.iEt *cap.* 3, *η.* I, ait : « Ex Catholicis aliqui censent statum religiosum. non solum a tempore Christi, « et Apostolorum, sed etiam a tempore a Eliæ, et Elisæi continua traditione usque a ad Joannem Baptistam, et deinceps usque ad nos fuisse derivatum, de qua a sententia dicam nonnulla infra, originem Mendicantium Religionum explicando. Nunc eam non improbo, quia « falsam esse demonstrare non possum : « sed nec eam approbo, sed tamquam incertam relinquo. » In quibus Suarii dictis tria reperiuntur observatione digna. Primum , multorum Catholicorum esse sententiam, quod status religiosorum sit antiquior statu legis gratiæ : multi autem Catholici sufficiunt ad deferendam probabilitatem, saltemextrinsecam opinioni illi, quam propugnant. Secundum, quod Suarius ingenue fatetur, *se non posse demonstrare opinionem illam esse falsam* : erat autem vir doctissimus , Theologiae, Scripturæ. traditionum, et historiæ satis gnarus, qui facile posset opinionis illius falsitatem, si non esset probabilis, demonstrare ; unde ipsius confessio nobis robur, el aliis (si

nostram sententiam improbare tenent), desperationem inducit. Tertium, quod Suarius non deserit opinionem nostram tamquam improbabilem, sed tamquam incertam : plurima autem sunt probabilia, et simul incerta, propter ingruentia, et contraria hinc inde motiva. Et de ejus etiam opinione dici potest, quod est incerta, et demonstrari non valet, ut ipse palam concedit. Aliunde vero sententia nostra habet historicalem certitudinem, quantum in ejus materia desiderari valet, ut contra prædictum authorem ostendimus *n.* 52, et ex tota hac disputatione satis liquet. Denique Suarius/om. I *de Itelig. trait.* 9. lib. 2, c. ID, quo loco se acturum de origine religionum mendicantium ubi supra promiserat, inquit : « Est autem valde recepta, c-t satis antiqua traditio, religionem, hanc (nempe Carmeliarum) > a temporibus Prophetarum, et signaîim ab Eliæ institutione suam ducere originem, et quasi haereditariam successionem in monte Carmelo, a quo nomen etiam aecepit. Quam traditionem ut veram suscipimus, praecipue quia septem Summi Pontifices Sixtus IV. Joannes XXII, Julius III, Pius V, Gregorius XIII. Sixtus V et Clemens VIII in bullis huic Or lini concessis de professoribus hujus sacri instituti ita loquuntur: Tamquam religionis speculum, et exemplar charitate fulgentes, sanclorumque Prophetarum Eli e, et Elisaei,el aliorum Patrum, qui montem sanctum Carmeli juxta Eliæ fontem inhabitarunt, successionem hæredilariam tenentes, etc. Unde Sixtus V huic religioni concessit. ut Eliam, et Elisarum tamquam suæ institutionis patronos coleret, dies festos in eorum honorem celebrando, propriaque officia in eorum memoriam recitando. etc. » Plura ibi cœperal jacere fundamenta nostræ assertionis. Se i priusquam ædificium absolvisset, mors virum doctissimum orbi, et nostræ præsertim senlentia præripuit,ut in calce illius capitis nondum perfecti adnolatur his verbis : « Hæc tantum de sacro Carmelitarum ordine in manuscripts authorisSuarii invenire a potuimus, quem nisi mors bonis omnibus invidens præoccupasset tam le hoc a ipso Ordine, quam de reliquis plura scripturum fuisse non dubitavimus. » Suario alium authorem (propter magnam viri auctoritatem), adjungere placet, Antonium Perez, generalem illustrissimi Ordi-

Ferez.

nisRenediclini.et archiepiscopum Tarrac-nensem. Is in Pentateucho fidei, *velum.* I, *cap.* 24. fMÔc. 8, agit le ecclesiastica traditione circa monachatum in votis substantialibus consistentem , quem impugnant haeretici. Et primo loco ponit sententiam affirmantem, quod monachatus sic acceptus cœpit a temporibus Apostolorum, quam late probat. Deinde *num.* 56, inquit: « Alii a alius repetunt Monachorum originem « ab Elia, et Elisæo. Nec sane mirum, si a quidem et ipsi lectitarunt verba illa ps. a 132: Ecce quam bonum, et quam jucundam habitare fratres in unum. Hæcenim monasteria erexerunt, ut plane Augustinus monuit. » El in margine habet : Aliqui adstruunt originem monachorum ab Elia, et Elisæo, nec temere. »

§ II.

Expen lilur grave aliud fundamentum ejusdem assertionis.

111. Nemo qui sciat summam imthori-Molires tatemsupremi Consilii S.Inquisit.Hispania?, c"lj^ quam sapientibus censoribus utatur, quaml. . ^ . severos ju lices adhibeat, et qua vigilantia procedat in doctrinis undequaque ad fidem perlinentibus; nemo, inquam, qui hæc sciat, el pro meritis pon leret, abnuet concelere sententiam illam esse evi lenter probabilem, quam sacrum istud Tribunal semel, atque iterum probavit. Quod aliquorum zelo nostræ contigit. Fuerunt enim viri multæscientiæ et non inferioris aathoritatis(ho;ioris, et charitatis grati i ifios non nominamus), qui nostrani hanc sententiam tamquam injuriosam legi evangelicæ, deprimentemque Christi Domini, et Apostolorum gloriam, et negmtem R. Mariæ supremum in vovendo virginitatem primatum (quæ omni.i quantum a veritale exulent, ostendimus *n.* 38 et 71 cum sequent.) ad sacrum illud Tribunal deferrent, et graviter accusarunt. Negotii magnitudo, et propositionum absolutissima discussio non dies, non menses tantum, sed plures annos absumpsit. Sed tandem anno 1639, die 9 decembris decretum est, quod sequentes propositiones currant impresse, et de novo possint imprimi :

In lege scripta fuit votum castitatis, et virginitatis perprtux.

Mulieres fecerunt votum virginitatis in lege scripta.

In

In lege scripla fuit votum obedientix perpelux.
In lege scripta fuit votum paupertatis vn-lunlarix.
In lege scripla fuit verus monachatus, d religio.

Cautum tamen est, ut in hac materia declaretur, monachatum logis scripta! non fuisse cum solemnitate, el perfectione, ac potestate clavium, quas habet in lege gratia?; hujus enim in tota sua perfectione author, et institutor fuit Redemptor nosler Jesus Christus, el illius in lege scripta fuit causa exemplaris, el meritoria. Quas omnes, et alias prædicti decreti propositiones reperiel lector in Apologia historic® projecti. phelicæ, et in N. Philippo, *Theologûc Carmelit.* q. 9, art. 1, Lezana in *Apparat.* c. 4, n. 28, Antonio a Spiritu Sancto in *tract.de primatu Elix*, § 8, ». 136, et aliis scriptoribus nostri Ordinis. Et juxta prædictum decretum in hac disputatione processimus, sæpenumero explicantes vota illa, quibus monachatum veteris legis constasse dicimus, fuisse simplicia, ac nuda, tum solemnitate, tum aliis quibusdam privilegiis, quibus religiosus status in lege gratiæ exornatur.

Licet autem omnia sancti, et integerrimi Tribunalis decreta omnem venerationem mereantur,istud videtur habuisse quasdam circumstanlias, quæ non levem auctoritatem super alia conciliant. Primum, quod materia summa contentione agitata est, productis hinc inde doctissimisallegationibus. Deinde, quod per plures annos discussa fuit. Tandem, quod ad resolutionem illius facta est specialis congregatio {Junta vocamus), plurium virorum, quibus sapientiores, ac graviores non habebat Hispania, sed nec alia forte Ecclesiæ provincia. Assistebant enim Doctor D. Josephus Argai, postea Episcopus Abulensis. et Archiepiscopus Granatensis. R. P. M. F. Joannes a S. Thoma, Cathedrarius Primarius Complulensis, Confessor regis PLilipi IV. Magni, et eruditissimis,profundisque scriptis celeberrimus. D. Antonius Calderon, insignis Ecclesiæ Toletanæ Canonicus, Magister Serenissimi Principis Hispaniarum.et electus Archiepiscopus Granatensis. R. P. F. Petrus de Urbina, Generalis Seraphicæ Religionis, et Archiepiscopus Valentinus, et Hispalensis. R. P. M. F. Petrus de Tapia, Primarius Complutensis, Episcopus Segoviensis,

Siguntinus,Cordubensis. et tandem Archiepiscopus Hispalensis, scriptis, et sanctitate conspicuus. R. P. M. Salmeron, Generalis Ordinis B. Mariæ de Mercede,electus Episcopus Truxillensis. R. P. M. F. Luisius de Cabrera,sacri Ordinis D. Augustini,elConcionalor Regius. Doctor D. Franciscos de Rioxa, Inquisitor Hispalensis. Doctor Rubinos Ecclesiæ Cauriensis Canonicus Magistralis. R. P. M. F. Joannes Garcia,Lector Theologiae in Conventu B. Virginis de Atocha. R. P. M. F. Gabriel Gonzalez ejusdem Conventus Prior, et per plures annos Lector. Praesidebat autem huic speciali Congregatioui D.D. Ferdinandus de Castro, et Andrada, tunc supremi Consilii Inquisitor, postea Episcopus Gienensis, et electus Archiepiscopus Hispalensis.

112. Expandat, obsecramus, prudens!^ - Lector tantorum virorum nomina, sapientiam, prudentiam, auctoritatem, etdighi-MÜvutatem; et facile videbit, quod vel extra judicium constituti insignem probabilitatem deferrent opinioni a se subscriptæ Quanto magis ubi materia non solum fidei, ut adversarii clamabant,sed justitiæetiam, propter apprehensum aliquod partium dedecus, urgebatur? Quanto magis in Tribunali sacerrimo, quod favorum blandimentis non trahitur, ut falsis opinionibus, et fidei non satis cohærentibus parcat. Ergo ex eo, quod sancta Inquisitio prædicta asserta probaverit, efficaciter infertur illa fuisse, et esse evidenter probabilia, alienaque ab omni censura Theologica, Viderunt id viri docti, et licet aliam habuerint sententiam.nostræ probabilitatem post illud decretum liquido confessi sunt. Unde Illustrissimus Arauxo Arauxo. 1,2,y. 99, *disp.* 4, *sect.* 3, sic nostram sententiam proponit : *Prima affirmans monachatum incæpisse ante Evangelium apud Patres veleris Testamenti,defenditura Clictoveo hom. penult, tom. 2, II'aldensi de Sacramental. c. 8-', conci. 9. Ægidio Carmelit. lib. de Elia, c. 6, sect. 8. Trilhemio lib. 1, de laudibus Carmelit. Francisco Orantio* (fuit hic vir doctissimus Ordinis Seraphici. Confessarius Serenissimi Joannis Austriaci primi, et Episcopus Ovetensis), *lib. 5, locorum Catholic, c. 12, el Mendoza in quodlib. q. 2, expositiva.* « Quos refert, et sequitur « novissime Author historiæ propheticæ « Carmeli Discalceati, ut defendat Eliam, « et Elisæum veri monachatus fuisse professores. Quam sententiam absque nota, « vel censura, cum probabilitate, quam ei

« sua adstruunt fundamenta, sanctissimum
 « supremæ Inquisitionis tribunal novissi-
 « mo decreto. 9 Decembris anni 1639,
 « expedito defendi, ut antea, el excudi per-
 misit. Quam probabilitatem et nos liben-
 owia' * ter suscipimus. Et R. P. Hieronymus
 Garcia, Diffinitor Generalis illustrissimi
 Ordinis Hieronymiani, et eruditis scriptis
 satis notus, in *Politica Regulari, tract. 10,*
difficult. 4, dub. 1. n. 1. cuin sequent. refert
 nostram opinionem, ejusque fundamenta,
 el n. 8, inquit : « Hæc opinio censenda ad
 minus est ut probabilis, et talem esse
 qualifieavit sanctum Inquisitionis tribu-
 nal anno 1639, teste P. E. Francisco a S.
 « Maria. Unde qui nunc diceret eam im-
 probabilem esse, puniretur per sanctum
 Officium tanquam contumax, et rebellis
 * ejus decretis, ac mandatis. Et profecto
 licet id sancta Inquisitio non decerneret.
 Apologia P. F. Francisci a S. Maria, ubi
 tot occurrunt rationes, et auctoritates,
 s eam probabilem faceret ; quinimo non
 utcumque probabilem. sed etiam probabi-
 lissimam, et iit talem illam refero. Unde
 protestor quod si aliquando in hujus ope-
 ris decursu non me sufficienter declara-
 ti verim, et visum alicui fuerit meconica
 « illam sentire, minime id intendo : nam
 i si loquor de opinione contraria, semper
 eam intelligo non dereligionem quoad subs-
 * tantiam, sed quoad completam, el per-
 feclissimam perfectionem, sicut hic sta-
 tus modo existit in lege gratiæ. »

Alind 113. Qui discursus fulciri urgenter potest;
 nam ecce Post alcyonidas dies, quas rela-
 tum S. Inquisitionis decretum nobis attule-
 rat compescendo tempestatem, iterum Ad-
 versarii vocarunt ad arma. et novas allega-
 tiones, aut delationes præsentarunt, quibus
 relatas propositiones, aliasque accusarunt.
 Unde opus fuit illas rursus in judicio con-
 tradictorio per novos Censores, et coram
novis iudicibus examinare : quod negotium
 pro rei gravitate plures consumpsit annos.
 Sed tandem prædictæ propositiones, quæ
 asserunt tria vota substantialia, et verum
 monachatum (dempta solemnitate. et aliis
 privilegiis legis gratiæ), fuisse in veteri
 Testamento, iterum approbatæ sunt, et an-
 tecedens decretum de novo confirmatum
 est Matriti die 6 Martii (in pervigilio sci-
 licet Angelici Præceptoris nostri D. Thomæ),
 anno 1673, in supremo S. Inquisitionis Se-
 natu, cui præsidebat, et præsidet Excel-
 lentissimus Princeps, et eruditissimus vir

D. D. Didaous de Valladares, et Sarmiento.
 Episcopus Ovetensis, ac Placentinus, el in
 regio, ac supremo Consilio Castella Præses.
 Unde magis elucet maxima prædiclarum
 assertionum probabilitas ; vix quippe inter
 probabiles alia reperietur. cui lante autho-
 ritatis extrinsecæ pondus assistat, quæve
 graviora habeat pro se testimonia, l' raser- Su-
 tim si consideremus aulhoritalem, doctri-
 nam. potentiam, et zelum eas accusantium
 qui facile ipsas subruerent, si poteitior.
 innocenliorque non fuisset illarinn veritas.
 Hoc secun lum decretum notissimum est in
 Hispania, ejusque meminerunt N. Sylveiras, ., .,
torn. opuscul. opusc. 3, res. 3, q. 10, in fins,
 el Josephus Andreas sacrae Societatis, in
approbatione vitæ G. P. F. Michaelis a
Fonte, ubi ait : « Gratulor antiquæ. el sem-
 per observante Religioni R. Virginis de
 i monte Carmelo, quod cognita jam sit, et
 « ad lydium lapidem affricta veritas volo-
 rum. et veri monachatus Eliæ et glorio-
 « sortira ipsius filiorum in veleri Testamen-
 « to, per novum Decretum S. Tribunalis
 « Inquisitionis in præsentī anno 1673. »

§ III.

Hoboratur amplius eadem conclusio.

113. Licet supremum S. Inquisitionis
 judicium, et sententiæ plurimorum extra iaa.
 nostrum 'rdinem Authorum evidentem
 probabilitatem a nobis intentam salis evin-
 cant, placet tamen id ipsum ostendere alio
 medio magis familiari in hunc modum;
 etenim quod plurimi sapientes, et timorate
 conscientiæ affirmant. est evidenter proba-
 bile, saltem ab extrinseco, ut tradit com-
 munis Theologorum sententia, et ostendi-
musnum. 103. Atqui plurimi viri sapientes,
 et timoratae conscientiæ affirmant verum
 monachatum cum tribus volis substantiali-
 bus fuisse in veteri Testamento : ergo talis
 sententia est evidenter probabilis, saltem
 ab extrinseco. Probatur minor ; nam præ-
 dicta assertio est antiqua, recepta, et com-
 munis traditio Ordinis Carmelitarum :
 nemo autem negavit in hac amplissima re-
 ligione fuisse. et esse plurimos viros sapien-
 tes, et timoralæ conscientiæ.

Nec vim hujus moti vi diluet, qui dixerit, p^.-'
 Carmelitas non esse testes in hac causa au-
 diendos; quia dicunt in sui favorem, ut su- t'''3'
 premam inter sacros Ordines sibi vindicent
 antiquitatem. Nam contra hcc est *primo,*
 quod

DISP. III, DUB. VIII,

quod valde diversa sunt,fuisse verum monnchatum in veteri Testamento, cl religionem Carmelitanam in veteri Testamento incepisse ; poteslque, quantum est ex vi formæ. prima assertio a posteriori præscindi; et hoc pacto in tota hac disputatione processimus probantes omnia asserta independenter a prædictæ religionis antiquitate: ergo Carmelitæ debent in hac causa ut testes legitimi, el nullo quæstu conducti audiri. *Secundo*, quia sive resolutio hujus difficultatis ad Carmelitarum gloriam referat, sive non, tamen incredibile est, plurimos viros sapientes, et timoratae conscientia tradere uniformiter doctrinam aliquam non probabilem,cum potius hoc sitmaxima insipientia, el non leve omnino peccatum: ergo quod plurimi illi viri sapientes, et timoratae conscientia sint Carmelitæ,minime impedit, quod assertio ab illis uniformiter tradita, sit evidenter probabilis. *Tertio*, et urgentius, quia falsum omnino est, quod licet ad gloriam religionis Carmelitanæ veritas nostræ assertionis spectet, non debent admitti, audiri, et auctoritatem suis dictis afferre particulares ipsius Doctores. Nam constans, certaue sententia est, testes de communitate, aut collegio admitti, fidemque facere,quando non agitur de eorum particulari commodo, ut tradunt communiter Doctores *in cap. Insuper, cap. Cum nuntius, dc testibus*. Idque a fortiori verificatur in religiosis circa causas suarum religionum, et communitatum : tum quia ratione sanctitatis, ac perfectioris status præsumuntur semper dicere veritatem : tum quia nulli alii ita compertas habent res suarum religionum, præserlim quæ ad factum pertinent. Quod etiam communiter tradunt Doctores *locis citatis*, et *in cap. Tertio loco*, de probationibus, et *cap. Veniens, et 2, de testibus*. Unde in negotio gravissimo Canonizationis Sanctorum suæ religionis admittuntur tanquam legitimi testes, ut constat ex praxi, et resolvunt Auditores sacræ Rotæ in Canonizatione S. ITanciscæ Romanæ, *p. 1, art. 7*. Quinimo non solum religiosis, sed libris etiam, et historiis sacrarum religionum in prædicta causa (quæ est omnium gravissima) fides adhibetur, ut patet in canonizatione D. Eonaventuræ *p. 2, art. 8*, et ex professo probat Joannes Andreas *in fine Mercurialium, super ullim. quxst*. Nulla igitur est ratio, ut Carmelitæ, dum communiter tradunt verum monachatum fuisse in veteri

Testamento,debeant tanquam testes suspecti excludi.

114. Accedit primo, non esse majoris auctoritalis traditionem alicujus Ecclesiæ,aut Dicecesis, quam sit traditio unius integræ, et amplissimæ religionis Carmelitanæ, cum non plures ibi, quam hic concurrant viri sapientes, aut sancti, qui omni tempore floruerint, ut videtur per se manifestum. Traditio autem alicujus Ecclesiæ, aut Dioecesis fidem facit, et fundat probabilitatem pro rebus gravissimis, cujusmodi est cultus alicujus Sancti, et veneratio aliquarum Reliquiarum, ut constat ex communi praxi, et late tradunt (pluribus etiam relatis), Ambros. Machin *in defensione Sanctorum Calanorum, lib. 1, c. 32*, Escolanus *in Chronico S. Ilierothei, anno Christi 64, par.256*, Qoini. Quintanadvenas *tract. T,singul. 14*, et Martinez de Prado *in opuscul. de sfygmatibus S. Calharinæ, quæst. 2, § 2*. Et profecto nisi hæc regula admittatur, corruent plurima, quæ tam in Ecclesiis particularibus, quam in sacris religionibus pie, et probabiliter creduntur; sublata quippe traditionis auctoritate, nullum fere relinquetur fundamentum, cui incumbant, et propter quod admittantur. Cum ergo tota Carmelitarum religio uniformiter, et constanter affirmet fuisse in lege antiqua verum monachatum, consequens est, quod suo testimonio hujusmodi assertionem faciat probabilem. Et qui id non admiserit, vitam sternit, ut cunctæ suæ religionis, aut communitatis traditiones spernantur; cum minime possit de majori autoritale sibi blandiri, quam habet antiquissima,amplissimaque Carmelitarum religio.

Accedit secundo, eo majorem fidem testibus deberi, quo ipsi plures, ac graviores sunt; nam eo ipso faciunt majorem, firmioremque probationem, ut ex se liquet. Testes autem, quos in hac causa religio Carmelitana offert, plures sunt, et gravissimi, ut aliquos ex innumeris recensendo constabit.

115. Primus occurrit Joannes Ecclesiæ Hierosolymitanæ Patriarcha 44, qui floruit tempore D. Hieronymi, et librum scripsit de institutione monachorum in lege veteri u exortorum, et in nova perseverantium. Et c. 2, inquit : « Propheta Dei Elias monachorum Princeps primus extitit, a quo « sancta eorum primæva institutio sumpsit « exordium. » Et c. 9, ait : « Monachus « enim vere deinceps ipse fuit.» Nemo autem est vere monachus absque tribus subs-

tantialibus volis. Et *cap.* 16, dicit : « Quid-
« quid igitur perfectionis est in hac vestra
« religione eremitica, ab hoc propheta Dei
« tanquam a primordiali, et principe mo-
« nachorum Authore exemplari ler ema-
« navit. » Ad perfectionem vero religionis
pertinent primo loco vota substantialia.

Nec refert, quod Baronius, et Bellarminus
negent prædictum Joannem fuisse illius
libri Authorem. Quod enim præjudicium po-
test afferre illorum duorum (etsi gravissi-
morum) sententia, ubi innumerabilium,
nec inferioris notæ Doctorum adest suffra-
gium? Tales sunt Torniellus, Piatius, Mo-
rigia, Valentia, Emmanuel Rodriguez, Acuna
Archiepiscopus Bracharensis, Salianus, Ca-
nisius, Trithemius, Marulus, Cornelius a
Lapide, Gaspar Sanchez, Magallanes, et alii
⁂nnuraer*. Quos refert Lezana in *Apparatu*,
cap. 9, ⁂er totum, et Wastelius in *lib. de*
Monachismo Joannis in Carmelo apologetico,
quem vivente Baronio, ut ad ipsum trans-
mitteretur, scripsit. Prolixum esset in re
ad præsens institutum non admodum ne-
cessaria immorari. Subjiciemus tamen ju-
diciū viri gravis, Ferdinandi de Salazar,
sicræ Societatis, supremæ Inquisitionis, et
electi Archiepiscopi de las Charcas. Is in *lib.*
de Immaculata conceptione, sxculo A. argum.
12, *cap.* 42, relata Baronii existimatione,
inquit : « Vidi certe, atque evolvi non pauca
« antiquitatis monumenta, ut in hac con-
« troversia aliquid certi definirem ; nihil
« tamen reperi, quod non suaderet, præ-
« missum Joannem Carmelitanum fuisse,
⁂ et dictum de Institutione monachorum
« librum ab ipso conscriptum ; atque adeo
« hanc sententiam libentius amplector, et
« gravissimo, anliquissimoque ordini, quæ
« sua sunt, libere restituo. ⁂ Quod ex im-
mediate dicendis magis firmabitur.

D. Cyr. B. Cyrillus Constantinopolitanus. sanc-
Cflnst titate, et doctrina celebris, qui floruit ante
annum Domini 1200, eandem tenet senten-
tiam in *episl. ad Eusebium eremitam mon-
tis Neroi*; nam ibidem refert præmissum
Joannem scripsisse prædictum librum ad
Caprasium, et alios monachos montis Car-
meli (unde elucet quantum antiquitas illius
libri transvolet recentiorum cogitationes),
et ait : « In quo libro primariam nostræ
a religionis institutionem, et Fundatorum
« ejusdem dignitatem, atque priscorum
a professorum gesta, sanctas, et gloriosas
« virtutes, exteriorē habitus ornatum
a prædictus Joannes propterea brevi, et

« lucido eloquio ordinato descripsit, ut suc-
a cessores dictorum Patrum in illo, Un-
a quam in nitido speculo Institutionem
a suam intuentes. eam observare propen-
sius conarentur, etc. » iTædiclus autem
Joannis liber a S. Cyrillo recognitus, et
laudatus verum monachum in veteri Tes-
tamento constituit, ut supra vidimus.

Venerabilis Doctor Thomas Waldonsis, v⁂
hæreticorum malleus, disputans contra
Wicleph. *tom.* I, *doctrinal, fid. lib.* 3, *art.*
2, *cap.* 4, inquit : « Sufficiat religiosis tales
« habere patronos (sci licet Eliam, Elisæum.
a et filios Prophetarum) et sancti propositi
fundatores, ut plane se monstret sancta-
a rum Scripturarum ignarum, quicumque
a sic errat, ut dicat non esse jure fundatos. »
Observat autem idem præeiaras Author
codem lib. art. 1, *cap.* 1, quod olim in veteri
Testamento, dum religio erat infans, aliqui
observabant quædam vota, alii unum, alii
universa, ex quibus essentia status reli-
giosi constituitur, ut constat ex ejus ver-
bis relatis *num.* 99.

V. et R. P. Joannes Soret, vir pietate,
et sapientia insignis, et Generalis Ordinis
anno 1150, qui Cardinalitiam dignitatem
a Calixto III oblatam recusavit (de quo
■\Vernerus Carthusianus in *Fasciculo tem-
porum, circa annum* 1464, ait : « Vir sanc-
« tæ vitæ, et singulariter Christo fructu-
a eus Andegavis obiit, ubi quamplurimis
« nunc miraculis coruscat), » in præam-
bulo regulæ inquit : « Filii namque pro-
a phetarum sumus, non carnis origine,
a sed operis imitatione : Elias namque
« coepit facere, et docere regulam hujus
u sacræ Religionis, et quidem perfecte,
tf scilicet quoad suum esse essenziale di-
a vina revelatione edoctus. »

116. Id ipsum testantur alii antiquiores
hujus Ordinis Scriptores, sed ad magis re-
centes descendamus, qui extraneis forsā
suis scriptis plus innotescunt. Thomas ait m
Jesu virtute, et plurimis scriptis valde
celebris in *comment, super Regul. Carmel.*
inquit : « Existimo Scripturæ, rationique
a valde consentaneum esse viros illos di-
a vina luce ductos institutum monasticum
a tribus votis firmasse. » Et infra : « Hac-
tenus constat Eliam prophetam Institu-
« torem fuisse monasticæ professionis,
et docuisseque trium votorum, ex quibus
a religio constat, cultum, et observantiam. »

Doctissimus Petrus Cornejo, hujus Aca-
demie lumen, et eruditus in D. Thom. r
commentariis

commentariis notissimus, Romæ in Capi-
tulo generali anno 1013 publicavit, et
defendit hanc assertionem : « Forma mo-
« naslicæ disciplina) sub observantia trium
« essentialium votorum non est novum
⁂ inventum in Ecclesia, sed ab Elia pri-
a mordialiter emanavit, et ad hæc usque,
tempora perseverat imitatione in omni
Ecclesiæ monachatu, hæreditaria suc-
cessionē in Carmolilis. »

*. M. Michael Mumoꝝ Romæ edidit doc-
tissimum propugnaculum Eliæ (permittente
non solum, sed approbante etiam R. P.
sacri Palatii Magistro Nicolao Ricardo) et
lib. 2, *tit.* 1, *c.* 2, *ari.* 2, *per totum*, mona-
chatum verum cum votis substantialibus
statuit, præsertim vero *num.* 14, ubi ait :
« Illi igitur religiosi primævi eunuchi,
a antiqui sunt, et veteres spadones, Recha-
a bitæ, et Nazaræi, Esseni, ac Assidæi, qui
« consiliorum ex voto observationem cole-
« bant, ex quo Elias, et Elisæus casti, obe-
a dientes, et pauperes ex instituto voti
« disciplinam monasticam a Deo traditam
a induxerunt. Propter quod monachorum
a sub Evangelio vigentium in paupertate,
⁂ castitate et obedientia authores, princi-
a pes, et patroni a Patribus commendan-
a tur. »

M. Joannes Baptista de Lezana, sapien-
tiæ Romanæ publicus Lector, et S. Con-
gregationis Indicis Consultor, vir piissimus
et doctissimus, pluriumque librorum Au-
thor, et quo majorem præsens sæculum
non habuit, edidit Romæ primum Anna-
lium tomum, et in *Apparatu, cap.* 4, *per*
totum, prpbat fuisse in veteri lege verum
monachatum cum tribus substantialibus
volis, præcipue autem *num.* 11, ubi ait :
a Quod autem Elias, Elisæus, et alii pro-
a phetarum filii, seu discipuli nuncupati,
a obedientiam, castitatem, et paupertatem
a ex aliquali voto observaverint, prout ad
a religiosi status normam necessario exi-
a gitur, attenta tamen veteris legis imper-
fectione, roborandum restat. » Quod ibi-
lem luculenter, et eruditissime exequitur.

117. M. Didacus Benavides, in Aca-
demia Complutensi Primarius sacræ Scriptu-
ræ Interpres, et eruditus lecturis satis no-
tus, in *lect. de fuga in OEgyptum, vers.* 23,
pag. 35, ait : « Hic per incidentiam occur-
a rit disserere, an in lege veteri constite-
a rit status vere religiosus per emissionem
« votorum ? Respondeo non esse instituti
r præsentis, sed historialis. Quod si agerem,
Salmant. Curs, theol. tom. XII.

« latiori calamo scriberem, quod modo
« compendio, extitisse sub Elia, et Elisæo
« parentibus, et filiis Prophetarum. » Et
post pauca addit : « Et certe istam senten-
a tiam probavit in judicio contradictorio
⁂ supremus Senatus Sanctæ Inquisitionis,
a ut jam solum ambigere possit vel igna-
a rus historiarum, vel invidas tantæ excel-
lentiæ. » Et in *lectura de Samsone, vers.*
5, in *Indice* 2, *huic loco correspondent*^ ait:
a Religio Carmelitarum constitit in statu
a vere religioso in veteri lege, non solum
a exercitio obedientiæ, castitatis, et pau-
a pertatis; sed ex voto, at requiritur ad
a veram religionem, et monachatum, ut in
a nova, detractis solemnitatibus. perfectio-
« nibus, potestate clavium, et aliis circans-
« tanliis, quæ adjectæ sunt in lege gratiæ
« sub Christo omnis perfectionis exem-
a plari. Hæc cost sententia firmissima in
« Carmelo antiquæ observantiæ et no-
« væ observantiæ PP. Excalceatorum. »
Quod ibi productis Authoribus probat.
Deinde subdit : « Sed quod vim affert
« maximam, id est, quod zelus Elianus
« RR. PP. Excalceatorum post prolixas
« excussiones historiæ propheticæ, exa-
a minatis, et apprime expensis defen-
⁂ soriis, a Tribunali sanctæ, et generalis
a Inquisitionis editum est decretum anno
a 1639, die 9 mensis Decembris, quod
σ inter alia probat, quo in lege scripta
« extitit votum castitatis perpetuæ, obe-
a dientiæ, et paupertatis, demptis supra-
« dictis perfectionibus, et solemnitatibus
a legis gratiæ. »

R. P. Philippus a SS. Trinitate Genera-
lis Discalceatorum Congregationis Italicæ^ss.^
plura edidit volumina, tam in Philoso-
phiam, quam in omnes partes D. Thom.
aliaque ad historiam pertinentia. In Theo-
logia Carmelitana (quam Romæ edidit),
quxst. 2, *art.* 4, inquit : « Dicendum quod
« in antiqua lege religio Carmelitana vixit
a cum observantia trium votorum essen-
a tialium a tempore Eliæ, et deinceps,
a quamvis non fuerint cum tanta solem-
a nitate ac nunc sunt. » Et 2, 2, in *tract. de*
virtute religionis disp. G, *dub.* 1, ait : « Di-
a cendum, quod in antiqua lege fuit aliqua
a religio cum votis essentialibus, licet non
a fuerit tam perfecta, ac nunc est in lego
a gratiæ. Ita communiter docent Doctores
a nostri Ordinis, etc. » Idem statuit in *his-*
toria Carmelil. lib. 1, *cap.* 2.

118. Antonius a Spiritu sancto, vir doctis-
35

Anton. <simus, ut plura Theologi@ Moralis volu-
mu'cioU m'na probant, *in tract. de primatu Eli.v*
(quem de licentia, et approbatione supre
m.r Inquisitionis Lusitanas edidit), § 3,
num. 22, ait : « Respondeo negando Eliam
« non fuisse vere, et proprie Authorem
« status monastici cum tribus votis essen-
c tialibus. non eum ea solemnitate, quam
« hodie habent in Ecclesia, sed cum tri-
« bus votis simplicibus. » Et idem statuit
§ 8 *num.* 133, et fere per totum illum
Tractatum.

Sytvar M. JoannesdeSylveira, celeberrimus sacrae Scriptura? interpres, et Concionalorum hujus sarculi facile princeps, ulegregia volumina probant, eandem sententiam late probat *tam. Opuscul. opusc.* 3. *fere per totum*, praesertim vero *résolut.* 3, *quaest.* 1, ubi statuit : >. In Essenis fuerant vota obedientiae, castitatis, et paupertatis, qualia potuerunt esse pro illa lege imperfecta, et antiqua. Etçuxsf. 8, ait : Ex factis colliguntur vota obedientiae, g paupertatis, ei castitatis in Elia, ac Elisaeae, et filiis prophetarum. » Quod ibi, et in sequentibus late probat, et denique totum tractatum his verbis absolvit : » Hunc tractatam ostendi viris doctissimis extraneis a nostra religione, et in regia e Conimbricensi Academia publice sacrae o Theologiae professoribus, qui maxime a illum approbaverunt etiam me absente, a et tanquam uno ore mihi dixerunt, quod a his unum deerat, ut integro, ac sincero a animo legerentur. » Eandem sententiam statuit praecclarus hic Author *tomo* 1. *in Evany, lib.* 2, *cap.* 2, *quaest.* 10.

Daniela Daniel a Virgine, vir doctus, *in Vinea*
Virgine, ,n *appendice ad historiam, num.* 1229, inquit : a Ex cunctis, quae hactenus o audivimus, extra controversiam esse e debere videtur, S. Prophetam Eliam e monachum iuissein observantia votivae « castitatis, atque etiam aliorum consilio- « rum monasticae perfectionis, o Et *num.* 1235, addit : i Ex jam dictis sit praesentis a dubii (an vidilicet in veteri testamento # fuerint vota explicita, vel implicita) haec a resolutio. Utrumlibet sustineri potest a quoad vota S. Prophetae Eliae, e* poste- a riorum ejus monachorum veteris legis, v nempe fuisse expressa, et oretenus facta, a uti nunc fiunt in plerisque Ordinibus, a atque is videtur sensus pierorumque. qui « de votis monasticis sub lege veteri scribunt, Quod autem sic facta non fuerint,

a nemo evincet. Si quis objectet id in sa-
« cris litteris non exprimi, quaero ubi
« magis diserte adslruantur ore tenus, et
« explicite facta SS, Apostolorum, S.
« Pauli eremitae, S. Antonii, et aliorum
4 monachorum vetustiorum in primordiis
a Ecclesiae ? Quod si quis verosimilius
« existimet ea fuisse duntaxat mentalia,
« aut in actu aliquo alio aequivalente,
equidem sic sufficiunt, ut monachum
a constituent, o

119. Omittimus, ut prolixitatem vite-^
mus. qaam forte jam incurrimus, forma-
lia aliorum verba referre. Sic tamen do-
cent Petrus Thomas *in Monolog, in vitaS. w* (*Elir, fol.* III, Thomas de Aquino *lib.* I, iù.
de Palriarchatu Eliae, 3 *part. lect.* 1, Fran-.,^
ciscus Angelus *in Catalogo, cap.* I, Pinto*^TM|
in Hierarch. Carmelit. tract. 2, *cap.* 10, PS
Embun. *in Stimulo, 1 part. cap.* I, § 4,
Petrus Lucius *in Compend. hislor. cap.* 3, o
Roman, *tract. 1 de antiquit. Ordinis, cap.*^^
2, et *in Elucidario* 6, *in Alphabeto, verbo*
Elias. Palionidorus *lib.* 1 *de orig. et anti-*
quit. cap. 1, Franciscus a S. Maria *in His^fC-*
toria prophetica, et ejus apologia, Didacas to
Coria *in Chronico Carmel, lib.* I, *cap.* 7, oxi
Wastelius *lib.* I, *Cindiciarum, sectione* 5,^
art. 13, Franciscus Bonæspei *de Concep-*
Virgin, disput. 5, *per tolam*, et alii plures,
quos brevitati consulentes praetermittimus.
De qua concordi Carmelitarum sententia
Hieronvmus Garcia *num.* 112, relatus tes-
tatur in hunc modum : a Omnes Patres
« Carmelitae, tam Calceati, quam Discal-
a ceati, defendunt acerrime, quod succes-
a sores Eliae, et Elisæi fuerint veri reli-
« giosi, el tribus praedictis votis ligati in
« veteri Testamento. » Ex quibus liquet
veritas propositionis, pro qua evincenda
eos adduximus, nempe perpetuam esse, et
constantem traditionem Ordinis Carmeli-
tani, quod in veteri Testamento fuerit
verus status religiosus cum tribus votis
substantialibus, nudis tamen asolemnitate,
et privilegiis, quæstatus religiosus omnino
perfectus habet in lege gratiae.

§ IV.

llefertur sententia contraria.

120. Oppositum nostrae assertioni tenere,
ac praesumere videbantur illi, qui rnona-^
chatum, et ipsius vota in veteri Testamento I
apud tribunal S. Inquisitionis accusarunt,
quo a

,
K
H
q
I
/3
I
j
' v->i
ludovicusde Miranda, Hieronym. Roman,
Salinas, Bordonus, et quidam alii tamab-
jecte de Carmelitarum traditione sentien-
tes, ut quidam eorum ausi fuerint eam
vocare (*iclionem* a solo vulgo admittendam.
Sed quam ipsi excesserint, probat contra-
rium judicium magnorum virorum, quos
§ 1 allegavimus : probat etiam lata, el
repetita S, Inquisitionis sententia, quæ
excessum illum compescuit. Parcendum
tamen est illis, quia non videntur legisse
Authores; sed neque omnino parcendum,
quia dedecet viros graves censuram, et tam
acerbam, non cognita causa, non auditis
testibus, non consultis Dodoribus, ferre,
el opinionem probabilissimam infamare.
Recte observavit Turrianus *in Selectis. dis-*
putat. 30, *dub.* 1, § secus, quod «ut dicamus
« opinionem aliquam esse singularem » (a
fortiori ut dicamus esse improbabilem, aut
meram fictionem), « necessarium est ha-
« bere exactam notitiam Aulhorum, si
« forte de illa materia disputarunt. In quo
G non raro deficiunt aliqui viri docti, ju-
a dicantes aliquam opinionem singularem
G esse, qui abstinuissent a censura, si au-
« thores sedulo lectitassent. In his ergo
« omnibus maturo judicio procedendum
« est, ita ut neque levibus fundamentis
a eligamus singulares opiniones, neque
a judicemus esse singulares ante exactam
a lectionem Doclorum, quorum scripta
a sedulo si evolvamus, sæpe inveniemus
« opinionem nec esse novam, nec singula-
a rem. « Quam regulam si relati Authores
observassent, immaturum illud judicium
continuisent, quod sola lectione emendare
potuerunt.

Fundamenta vero, quibus suam cogita-
tionem fulciunt, sunt illa tantum, quæ du-
biis praecedentibiis proposuimus, et dirui-
mus, in eoque potissimum nituntur, quod
perfectio status religiosi sit propria tem-
poris legis gratiae, superetque infantilem
conditionem veteris legis. Sed quam parum
pro bent, jam ostendimus, et praesertim
dub. 6, *per lotum*. Reliqua argumenta sol-
vimus a *num.* 95. Nec alia motiva addunt,

Convel-
luntor
icnda-
itata.

Girâ

quibus nunc opus sit satisfacere. Commu-
nius vero utuntur argumento pure negati-
vo, quod Scriptura non doceat nostram
assertionem. Id autem arguendi genus
quam sit invalidum, jam diximus *num.* 95.
Praesertim cum offeramus testes antiquos,
et majores omni exceptione, qui nostrae
suffragantur sententiae, ut constat ex dictis
a *num.* 104. Quod ad ejus maximam proba-
bilitatem (quam, et non certitudinem
fidei intendimus),satis superque esse osten-
dimus ex communi sententia relata *num.*
103, et liquet ex praesenti dubio, per totum.

121, Ex quibus omnibus colligimus,
sententiam nostram non solum esse certo,
et evidenter probabilem, sed esse etiam
probabilio rem opposita. Tum quia funda-
menta adversa sunt majori ex parte nega- iraopi-
tiva ; nostra vero positiva, ac proindeq^mop-
praestantiora. Tum etiam, quia cum in re p^5113-
historiali versemur, illis testibus major
fides est adhibenda, qui antiquiores sunt,
et rem quam affirmant, videre, aut attin-
gere potuerunt, ut docet textus, *in cap. Cum*
causam, de probationibus, et observant
Glossa ibidem, *verbo Per libros antiquos*,
Beral *decis.* 190, *part.* 2, Rodericus Suarez
allegat. 8, Cardinal. Lancelottus *in Nota LanceL*
18 *Noremb. anno* 1596, *decis.* 290, *num.* 7,
et alii plures. Nos autem proferimus testes
antiquissimos, Philonem, Josephum He-
braeum. Josephum Antiochenum, Solinum,
D. Hieronymum, Joannem Hierosolymita-
num, D. Isidorum, Rupertum, Cassianum,
et alios plures, qui tria substantialia vota,
et verum monachatum in lege veteri affir-
mant : adversarii vero nullum testem præ-
sentant ejusdem antiquitatis, qui id posi-
tive, et contrarie neget ; et ipsi recentes
sunt, qui res pristini illius temporis mi-
nime viderunt, atque ideo de illis per
seipso s testificari non valent. Tum præte-
rea, quia in rebus antiquissimis, qualem
nunc versamus, non solum sufficit unicas
testis fide dignus, sed etiam indicia, et con-
jecturae plenam probationem efficiunt, ut
cum pluribus Authoribus resolvit Mascari- M>sc.

de *probation, conci.* 485. *num.* 11 *el* 12,
ibi : « Quod maxime verum est, si essemus
« in antiquis ; quia in eo casu indicia, et
« conjecturae pro plena probatione haben-
te tur. » Idemque tradunt Decius *consil.* 2-1, decuk.
Alexander *consil.* 12, *volum.* 6, Bertrandus
consit. 20. *volum.* 1, Menochius *de arbitrar.*
judic. Paleotus *tract. de spuriis*, et alii satis
communiter. Nos autem in propriae causae

iiwf

i

i ">"

21

DUBIUM IX.

Utrum status religiosus in veteri Testamento inchoatus perseveraverit usque ad leijem gratiæ, et modo continuetur in Ecclesia.

patrocinium proferimus gravissima indicia, et probatissimas conjecturas, quæ alias fundantur etiam in textu sacræ Scripturæ, adhibita gravium Patrum, et Authorum interpretatione, ut constat ex omnibus præcedentibus, in quibus singula asserta his fulcris communivimus, aliaque propugnacula dubio sequenti struemus. In quo valde aliter se gerunt adversarii, qui nulla, aut fere nulla positive procudunt, sed negando negant. Tum ultra, quia illa sententia probabilior in hac causa censenda est, quæ magis extendit influxum Christi Domini, B. Virginis, et Apostolorum in genere causæ exemplaris : adversarii autem restringunt hujusmodi influxum ad solos monachos legis gratiæ ; nos vero illum etiam protendimus ad religiosos veteris legis, ut explicuimus n. 38, *et* 76. Tum deinde, quia id in hac parte putandum est probabilius, quod magis confert ad dignitatem status religiosi, ad quam dignitatem pertinet antiquitas, ut in aliis vitæ humanæ conditionibus apparet : nos autem antiquiorem asserimus statum religiosum, quam adversarii, et magis contradicimus hæreticis, qui negant prædicti status antiquitatem. Tum denique, quia illa sententia verosimilius explicat modum originis, et profectus status religiosi, quæ procedit cum majori correspondentia ad originem, et profectum Ecclesiæ : certum autem est, quod Ecclesia fuit substantialiter in veteri Testamento, et deinde maximam accepit perfectionem ex præsentia Christi Domini in statu legis gratiæ, ut explicuimus *dub.* 1, *a num.* 3. Ergo verosimilior, et probabilior est sententia, quæ asserit statum religiosum fuisse quidem substantialiter in veteri Testamento, rudem tamen, et impolitum, et sub infantia ; accepisse autem a Christo maximam, et consummatam perfectionem per solemnitatem, et alia privilegia : et hæc est nostra sententia, ut fusius explicuimus *dub.* G, *per totum*, et præcipue *num.* 74. Tenenda igitur est prædicta assertio non solum ut evidenter probabilis, sed tanquam probabilior. Præsertim cum in veteri Testamento fuerint alia non minus perfecta, quam sit status religiosus secundum solam substantiam acceptus, ut ostendimus *num.* 70. Et aliunde ex prædicta assertionem nihil colligatur, quod vel bonis moribus, vel aliis catholice observandis repugnet, ut ex se, et ex decretis S. Inquisitionis supra allegatis satis apparet.

Supposito quod in veteri Testamento fuerit status substantialiter religiosus, procedimus ad difficultatem, quam titulus præsentis dubii proponit. Pro cujus resolutione observandum est, monachatum posse dupliciter considerari : uno modo secundum essentiam, altero modo quantum ad diversas perfectiones, quas habet juxta differentes Ecclesiæ status, in quibus est : nani tempore veteris Testamenti conjungebatur observantiis, et cæremonis legis Mosaicæ ; tempore autem præsentis gaudet solemnitate, et aliis privilegiis, quæ ex præsentia Christi participat. Supponimus autem, quod status religiosus, seu monachatus, nec tempore legis veteris habebat solemnitatem, et privilegia imperfectionem illius legis excedentia ; nec modo habet adjunctas observantias, et cæremonias legis Mosaicæ, quæ nunc mortiferæ sunt. Unde præsens difficultas respicit religiosum statum secundum essentiam acceptum, et a diversitate illorum accidentium præcisum ; ad eum modum, quo homo potest considerari secundum essentiam, ut abstrahit ab accidentibus, et statu infantiae, et ab accidentibus, et statu aetatis perfectæ. Unde sensus quæstionis est, utrum essentia status religiosi semel introducta in veteri lege permanserit usque ad tempus legis gratiæ, et perseveret in hoc tempore, licet pro eorum diversitate habuerit plura, et valde diversa accidentia : sicut eadem est semper Ecclesia quoad essentiam, licet in diversis statibus, et cum differentibus accidentibus constituta, ut explicuimus *dub.* 1, *a n.* 3. Et quidem loquendo de possibili, facile apparet pars affirmativa, tum Ecclesiæ exemplo immediate præmisso, tum ex defectu repugnantiae. tum ex dictis *dub.* 6, *per totum*, quæ hanc etiam partem evincunt. Sed oportet ut ulterius investigemus, an de facto ita contigerit. Non autem ita expedit, quod hic etiam inculcemus vota, et alia, de quibus hactenus egimus ; sed quod præcise resolvamus, an prædictus status (qualisqualis fuit in veteri lege), permanserit usque ad legem gratiæ, et modo perseveret. Nemo enim, qui non neget talis status perseverantiam, et continuationem, negabit perseverasse,

verasse, continuarique cum sua illa propria essentia, quam in veteri lege habuit. Et hoc sensu tractanda est difficultas.

Defenditur affirmativa sententia.

122. Dicendum est, statum religiosum in veteri lege inchoatum perseverasse usque ad legem gratiæ, et nunc permanere, seu continuari in Ecclesia. Hanc assertionem defendunt omnes Authores *dub. præced.* relati, et alii plures, quos dabimus in præsentia. Quæ supposita doctrina hactenus tradita, posset demonstrari in aliquo particulari individuo ; nam Elias in veteri Testamento habuit statum religiosum, ut constat ex dictis *a n.* 86. Sed Elias perseveravit cum prædicto statu usque ad tempus legis gratiæ, et modo etiam permanet in Ecclesia : ergo status religiosus in veteri lege inchoatus usque ad legem gratiæ permansit, et modo etiam in Ecclesia perseverat. Minor, in qua poterat esse difficultas, est certa, quia Elias adhuc non est mortuus, sed vivit in carne mortali, in qua vidit Christum Dominum in sua Transfiguratione, et venit in fine mundi, ut contra Antichristum pugnet, et veram fidem hominibus aut restituat, aut conservet, ut est communis traditio innitens verbis Christi Domini, Matth. 17 : *Elias quidem venturus est, et restituet omnia.* Et Malach. 4 : *Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, et horribilis. Et convertet cor patrum ad filios, et cor filiorum ad patres eorum.* Aliunde autem illa, per quæ Elias factus fuerat in lege veteri religiosus, in eodem moraliter perseverant, quia ex una parte vota illa non pertinebant ad cæremonialia legis Mosaicæ, quæ per legem gratiæ exclusa sunt, sed ad moralia, sive opera virtutum, quæ possunt ad legem evangelicam transferri, et in illa continuari : et ex alia parte nullum vel apparens fundamentum occurrit, ut dicatur Deum prædicta vota irritasse, aut deinceps non admisisse ; cum talia vota, et obligatio ex illis orta sint in omni statu quid bonum, ac Deo gratum. Ergo Elias pervenit ad legem gratiæ, et in illa perseverat cum illomet statu religioso, quem in lege antiqua contraxit ; atque ideo aliquis status religiosus inchoatus in veteri Testamento translatus est ad legem gratiæ, et in ea persistit,

mutatus tamen quoad accidentia. Quod ad veritatem nostræ assertionis (quæ indefinita est), satis superque erat, et probat nullum adesse inconueniens in hujusmodi translatione, ac permanentia.

Possetque hoc fundamentum exemplo cursatis appposito confirmari : etenim cum illamet numero substantialiter fide, quam Elias habuit tempore legis antiquæ, pervenit ad statum legis evangelicæ, illamque modo conservat, et conservabit usque ad mortem. Nam fides non evacuatur nisi per actum contrarium, vel per visionem beatificam : Elias autem nec illum exercuit, nec istam est adeptus, cum adhuc sit viator ambulans per fidem. Aliunde vero fides non habet necessariam colligationem vel cum statu legis veteris, vel cum statu novæ, sed secundum essentiam considerata ab utroque præscindit. Manet ergo in Elia illamet fides, quam habuit in veteri Testamento, cum sola mutatione accidentali penes notitiam magis explicitam objecti, quam profecto acquisivit tum videns Christum in Thabor, tum ab eo, ut plures docent, visitatus in Paradiso, tum ex novis revelationibus, quibus illustratur, ac roboratur ad pugnandum contra Antichristum. Quæ similitudo etiam evincit permanentium status religiosi in Elia, si illum habuit in veteri Testamento, ut *dub.* 7 ostendimus. Nam prædictus status secundum essentiam acceptus non habet necessariam connexionem cum statu legis veteris, nec cum statu novæ : quocirca potest, invariata essentia, ab uno statu in alium transferri. Et ex alia parte nec Elias illum in se destruxit, nec Deus Eliam ab ipso absolvit. Permanet ergo in Elia talis status, variatus tantum accidentaliter, quatenus exiit observantiam legis Mosaicæ, quam olim habuit adjunctam, et ex præsentia, et colloquio Christi tum in Thabore, tum in Paradiso, novam, insignemque perfectionem acquisivit.

123. Secundo posset eadem assertio probari ex supra dicta *n.* 34, quoniam Esseni (qui alias dicti sunt filii Prophetarum), habuerunt institutum, sive statum religiosum in veteri Testamento : sed eorum institutum pervenit ad tempus legis gratiæ, et deinceps in Ecclesia continuatum est : ergo status religiosus inchoatus in veteri Testamento translatus est ad legem gratiæ, et permanet in Ecclesia. Minor, quam hic tantum probare oportet, suadetur ; nam Esseni Alexandrini (de quibus agit Philo

Alius, molitum.

in lib. de vita contemplativa suppiicum), fuerant religiosi ante adventum Christi Domini, ut ex eodem Philone n. 85. efficaciter ostendimus. Prædicti autem Esseni sunt ad Christi fidem adducti prædicatione S. Alarci Evangelistæ ut tradunt Authores ibidem relati. El ab Essenis propagata est vita religiosa eremitica per .Egyptum, aliasque provincias, et modo permagnet substantialiter in Ecclesia, ut Authores eo loco relati, et alii communiter concedunt. Ergo institutum Essenorum pervenit ad legis evangelicæ tempus, et modo in Ecclesia continuatur, licet sub diversa forma, et accidentium figura.

posset non incongrue fulciri ; nam illa, quæ ex gratia sunt, non minus procurant suam conservationem, et propagationem, quam illa, quæ sunt ex natura .sed aliqui in veteri Testamento divina gratia adjuti instituerunt, amplexique sunt statum religiosum, nempe Elias. Elisæus, et filii Prophetarum, qui deinceps appellati sunt Esseni, ut supponimus ex dictis *dub. 7.* Ergo prædicti studuerunt conservare, et propagare illud institutum. Quod revera sunt assequuti perducentes ipsum continua successione usque ad tempus Christi Domini, sicut constat ex Josepho, et Philone, qui eorum tunc existentiam affirmant, ut non immerito de illis dixerit Plinius n. 30 relatus, « Gens sola, et in toto orbe præter cæteras mira, sine ulla fœmina, omni vere abdicata, etc. Ita per seculorum milia (incredibile dictu) gens aeterna est. in qua nemo nascitur. » Unde B. Joannes Baptista ab infantia (durante adhuc statu veteris legis), horum Essenorum institutum, et vitam religiosam professus est, ut ex gravibus Authoribus vidimus n. 94. Prædictum vero institutum secundum substantiam, hoc est vota, consideratum, nihil habuit impossibile cum lege evangelica ; atque ideo illa adveniente, non cessavit substantialiter, sed novam acquisivit perfectionem, et ad posteros in Ecclesia derivatur.

Nec dicat aliquis, institutum religiosum Prophetarum, sive Essenis inchoatum, supervenientibus gravissimis persecutionibus tempore tam Prophetarum, quam Machabæorum, interruptum penitus fuisse. Nam hoc facile refutatur, tum ab effectu, siquidem post omnes illas persecutiones perseverabat institutum Essenorum, ut constat ex proxime dictis. Tum

exemplo, quia non obstantibus persecutionibus, et transmigrationibus, per n. o. il vera f. 4 * « n aliquibus : eodem .τ. ω modo perseverare status religiosus; ad hujus quippe suam Numtiam non requiritur, quod plures .n communitate vivant, sed potest in tuolibet seorsim sumpto salvari, sicut *! fides, ut liquet ex dictis disp. l. n. 31. Aliunde vero Esseni erant pauperrimi, et degebant in eremis, errantes in solitudinibus, in montibus, et speluncis, et in cavernis terræ : quos proinde nec ita facile reperit. nec omnino absumpsit tyrannorum persecutio. Tum denique alio exemplo status religiosi in lege gratiæ, qui a Christo Domino omnis perfectionis aulhore approbatus, et erectus in Apostolis non est interruptus, ut quidam falso existimarunt, usque ad tempora D. Antonii, aut D. Basilii ; sed permansit semper, et continuatus fuit, ut cum communi sententia docet Suarez *tom. 3, de reliq. lib. 3, c. 3, η. 2*, et diximus disp. l. η. 19. Et tamen toto illo tempore, a Christo videlicet usque ad Constantinum, non fuerunt minores persecutiones et contra fidem, et contra statum religiosum, quam fuerant tempore veteris Testamenti, sed potius longe graviores. Ergo sicut, eis persecutionibus non obstantibus, permansit status religiosus, non quidem in Conventibus, aut Cœnobiis (quæ tunc non erant), sed in particularibus personis se Deo sacrantibus : ita proportionabiliter status religiosus in veteri lege inchoatus potuit in medio persecutionum permanere, ac continuari, et deinde ad legem gratiæ transferri.

124. Verum enimvero etsi prædicta motiva non obscure evincant veritatem nostræ assertionis, nolumus in eis amplius roborandis morari, ut fusius expendamus aliud urgens fundamentum, cui tam assertio, quam aliæ veritates a nobis intentæ innitentur. Quod in hunc modum proponimus; nam Elias est vere author, institutor, et fundator religionis Carmelitarum : ergo aliquis status religiosus inchoatus in veteri Testamento perseveravit usque ad tempus legis gratiæ, modo perseverat in Ecclesia. Consequentia, supposita veritate antecedentis, videtur evidens ; nam religio Carmelitarum est quidem status religiosus, et tunc modo exislit in Ecclesia, ut ex se liquet : aliunde vero Elias non potuit prædiclam religionem fundare, et instituere in statu legis evangelicæ; siquidem ipse non vixit in-

ter nos in prædiclo statu, sed ante illum raptus cat ad locum nobis ignotum : ergo si vere est prædictæ religionis author, et institutor, oportet quod illam fundaverit tempore veleris logis, a qua proinde ad statum legis gratiæ translata, et perfecta per Christum continuatur, et persistit modo in Eaclesia. Antecedens autem, in quo est difficultas, potest multipliciter suaderi. Sed claritatis gratia differentes ipsius probationes ad diversas classes reducemus. Unde

§ n.

Probatur primo ex Summorum Pontificum bullis.

125. Licet ea, quæ Summi Pontifices tradunt de origine, et antiquitate Ordinis Carmelitani, non diffiniantur ab ipsis tanquam fide divina credenda ; nihilominus eam auctoritatem habent, quod a nullo testimonio humano excedantur, ut cordatus quilibet facile concedet. Igitur Sixtus IV, in bulla, quæ incipit, *Dum attenta*, data anno 1476, et vocatur *Mare magnum* privilegiorum hujus Ordinis, inquit : « Dumque subii- mium dicti Ordinis utriusque sexus perit sonarum virtutum merita, Deo quidem grata, et in conspectu Apostolicæ Sedis accepta, digna memoria recensemus, ac a Ordinem ipsum, et illius personas sub Sedis Apostolicæ, et Ecclesiæ Romanæ protectione immediate exiscentes, et inter cæteros Regularium Ordinum professores in firmamento Catholicæ Fidei militantes, tanquam religionis speculum, et exemplar speciali charitate fulgentes, Sanctorumque Prophetarum Eliæ, et Elisabeth; ei, et aliorum Patrum, qui. montem sanctum Carmeli, juxta Eliæ fontem inhabitant, successionem hæreditariam tenentes, etc. » Eodem fere verba in suis bullis scribunt Joannes XXII, Julius II, Pius V, Gregorius XIII, Sixtus V, et Clemens VIII, in quibus plane asserunt, Carmelitas esse hæredes, et successores Eliæ, non quidem in aliquibus bonis temporalibus, ut ex se liquet; sed in eo honorifico titulo, quem Pontifices immediate præmittunt, *tanquam religionis speculum, et exemplar*, hoc est, in modo vitæ religiosæ. Sentiant ergo, Eliam esse authorem, et institutorem prædictæ religionis. Unde Suarez. *tom. 4, de relig. tract. 9, lib. 2, c. 10*, his gravissimis testimoniis convictus inquit :

« Est autem recepta, et valde antiqua traditio, religionem hanc a temporibus Prophetarum, et signatim ab Eliæ institutione suam ducere originem, et quasi hæreditariam successionem in monte Carmelo, a quo etiam nomen accepit : quam traditionem ut veram suscipimus, præcipue quia septem Summi Pontifices Sixtus IV, etc. » Et Gaspar Sanchez *lib. 3 Gasp. Reg. c. 17*, inquit : « Accedit ad hæc a Pontificum judicio gravissimum pondus, quod sacrum hunc Ordinem ab Eliæ disciplina, atque instituto exordium habuisse testantur. Ita sane in suis bullis Sixtus IV, etc. qui docent familiæ Carmelitanæ viros ab Elia, et Elisæo hæreditariam successionem tenere. Hæc mihi gravissima sunt. » Similia proferunt Salius *torn. 3, corn. l. a anno 3139, num. 45*, Cornelius a Lapide *3, p. P. Reg. cap. 18*, Poyræus *de triplici corona Virginis, trad. 1, cap. 12, num 14*, et alii plures.

Nec possunt, aut debent verba Pontificum detorqueri, ut præcise significant, quod Carmelites succedunt Eliæ in loco materialis Carmeli, in quo ipse vixit, ut Bordonus, et quidam alii tentarunt interpretari. Nam hæc interpretatio non est, sed perversio sensus Pontificum : tum quia ipsi verbis relatis intendunt Carmelitas commendare ; ex eo autem quod isti successerint in eo loco, in quo Elias aliquando habitavit, nullam laudem merentur, ut ex se liquet. Imo vero si nihil aliud intenderent, quam quod illi Authores dicunt, possent eodem elogio honorare Mahometanos, appellando ipsos successores Eliæ, et Sanctorum Prophetarum, qui montem Carmelum habitant ; nam Mahometan! possident prædictum montem, et illorum multi vivunt in eo. Id vero est plane ridiculum, et absurdum, indignumque sapientia, et gravitate Summorum Pontificum insuis bullis. Tum etiam, nam quod prædicti Pontifices non loquantur de successione adeo materiali in loco tantum habitationis, sed in vita religiosa, evidentius adhuc constat ex Clemente VIII, qui aperit suorum Prædecessorum sensum in litteris ad regem Persarum, datis Romæ die 5 Octobris, anno 1604, quæ incipiunt, *Illustri, ac potentissime*, ubi ait : « Misimus jam ad te Paulum, Simonem, Joannem, Thaddæum, et Vincetium Fratres Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo. » Et infra inquit : « Habuerunt olim religionis hujus professores, sicut a

« Romanis Pontificibus prodecessoribus
« nostris memori» proditam est. sui insti-
« tuti authores sanctos Prophetas Eliam, et
* Elisæum, omnibus nationibus, et genti-
« bus notos. » Quibus verbis suam, suo-
rumque prædecessorum, quos supra allega-
vimus, mentem apertissime declarat, et
locum vanis subterfugiis praecludit. Ergo
ex mente Summorum Pontificum Elias fuit
Author, et institutor religionis Carmelita-
nae. Qualis vero fuerit religio, quam Elias
inchoavit, et ad successores deduxit, satis
liquet ex dictis *dub.* 7, praesertim a *num.* 86.

§ in.

Probatur secundo ex Officiis Ecclesiasticis.

Sciunda 126. Rreviaria, et officia divina ab Eccle-
sia Romana approbata habere insignem
authoritatem, facile concedet, qui sciverit
summam vigilantiam, et industriam sacrae
Congregationis Eminentissimorum Cardi-
nalianum huic neotio incumbentium in eis
recognoscendis, et approbandis. Nihil enim
in hac parte concedunt, nisi prævio maturo
examine, productisque solidis, et authen-
ticis monumentis, auditisque, aut consultis
viris gravibus, -atque antiquitatis peritissi-
mis. Unde sacra Rota Romana in una deci-
sione Cæsarauguslana coram Domino Coc-
cino, anno 1630, merito dixit, historias
contentas in Breviario approbato censeri
ab Ecclesia canonizatas. Et sacra Congrega-
tio Cardin, anno 1618, die 14 Junii decla-
ravit, *quod historix, gux in Breviario per
sanciam Sedem Apostolicam approbato reci-
tantur, ut maxime verxab Ecclesia veneran-
tur. ut refert Sylveira opu*c. 3. q. 1, n. 4.*
Et profecto prædicatio D. Jacobi Apostoli
in Hispania, impressio sacrorum slygma-
tum in corpore P. Francisci, et alia simi-
lia nullo alio graviore fundamento proban-
tur, et admittuntur, quam quod ita referan-
tur in Breviariis, aut officiis per Sedem
Apostolicam approbatis. De quo videri pos-
sunt Morales in *Chronico, lib. 9, cap. 14,*
Mariana in *tract, de adventu D. Jacobi,*
Quintanadvenas in *lib. Sanctorum Toletan.*
advert. 9, et alii. Ende videndum est, an
assertio nostra insignis hujus generis sub-
sidio roboretur. Et praetermissis modo plu-
ribus approbationibus Breviarii Carmeli-
tani, quas recenset Lezana in *Apparatu,*
cap. 6. a num. 18, præmittendum est. Offi-
cia Sanctorum nostri Ordinis concessa Con-

gregationi Fratrum Discalceatorum (qui
Breviarium Romanum admisimus, eoque
utimur), fuisse semel, et iterum approbata
a sacra Rituum Congregatione, recognos-
centibus Eminentissimo Cardinali Bellar-
mino die 20 Junii, anno 1609, et Eminen-
Card. Torres die 12 Junii, anno 1628, et
tandem alia approbavit, et concessit Sanc-
tiss. D. N. Clemens X, die 27 Julii, anno
1672.

Quo supposito, probatur urgenter nostra
assertio ex prædictis Officiis per Ecclesiam
approbatis : nam in primis in Officio S.
Eliæ (quod specialiter jam concesserat Six-
tus V, anno 1589, die 27 Julii, in bulla Elih
Eximium quod nobis), vocatur dux, pater,
et author nostri Ordinis; Aam hymnus addoi.p.
primas Vesperas sic habet :

*Hic sacri est auctor, columen, decusque
Ordinis, cujus soboles ab Ortu
Usque ad Occasum bene prosperata
Crevit in orbe.*

Et hvmnus ad Laudes :

*Pergamus, socii, tollere canticis
Tresbylae eximii vatis inxthera
Pes hilares : nam decet hodie
.Vostri memores ducis.*

Et hymnus ad secundas Vesperas,

*A'os tui prxsens clypeo favoris,
Patris et mira pietate fretos
Liberos, dextra petimus benigna
Protege semper.*

Et concedentibus Innocent. X, Alexan-
dro VII, et Clemente X, dicimus in Collecta
cnjusdam officii : *Prxsta, quxsumus, omni-
potens Deus, ut sicut S. Eliam Prophetam
tuum, et Patrem nostrum, etc.* Et in Officio
S. Angeli, illustrissimi hujus Ordinis Mar-
tyris, dicitur in 5 lectione : « Insignem
« sanctitate virum, patribusque suis Eliæ,
« ac Elisaeo persimilem, miraculis Deus βi-
α milibus illustravit. » Et in Officio om-
nium Sanctorum praedicti Ordinis dicitur
in primo responsorio : α Sancte Propheta
« Dei Elias, Carmelitarum dux et pater,
α intercede pro nostra, omniumque salute.
† Devoto gregi tuo subveni pia interces-
« sione, etc. » In quibus omnibus eviden-
tissime significatur. Magnum Eliam esse
patrem, authorem, et fundatorem Ordinis
Carmelit ini. Quod evidentius adhuc constat
ex aliis Officiis : nam in Officio S. Avertani
dicitur

dicatur in 5 lectione; «Sibi Christum,et mat-
t gnum Eliam Prophetam,sui ordinis Fun-
« datorem in exemplar paupertatis pro-
« posuerat. » Et in Collecta S. Spiridionis
dicatur : « Sancti Spiridionis Confessoris
« tui, atque Pontificis nos, Domine, festa
« tueantur, ut sicut ille religionis a Pro-
« pheta Elia institute orationibus, et opo-
i ribus fuit fidelis imitator, etc. » Profecto
non aliis expressioribus verbis significat
EcclesiaB. Dominicum, v. g. esse fundato-
rem ordinis Praedicatorum, et B. Francis-
cain esse fundatorem ordinis Minorum, et
sic de aliis, quam ipsos appellando *Institu-*
tores. et *Auctores*, ac *Paties* praedictorum
ordinum. Eisdem autem verbis M. Eliam
appellat patrem,et fundatorem ordinis Car-
melitani, et hanc dicit esse religionem ab
Elia institutam. Unde in hoc approbationis
genere (quod, ut diximus, est valde efficax),
nihil majus, aut expressius desiderari va-
let. Tandem id ipsum, et antiquissima hu-
jus religionis origo, continuatio, ac propa-
gatio liquido significantur in Officio Com-
memorationis solemnis B. V. Mariæ de
monte Carmelo, concesso ab Ecclesia non
solum pro religione Carmelitana, sed etiam
pro omnibus regnis (quæ plura sunt), sub-
jectis Regi Catholico; nam 4 lectio sic ha-
bet : « Cum sacra Pentecostes die Apostoli
« cœlitus afflati variis linguis loquerentur,
« et invocato augustissimo Jesu nomine,
« mira multa patrarent, viri plurimi, qui
« vestigiis Eliæ, ac Elisæi institerant, et
« Joannis Baptistæ præconio ad Christi ad-
« ventum comparati fuerant, rerum veri-
a tate perspecta, atque probata, evangeli-
« cam fidem confestim amplexati sunt, ac
a peculiari quodam affectu Beatissimam
a Virginem (cujus colloquio, et familiari-
a tate feliciter frui potuere), adeo venerari
a cœperunt, ut primi omnium ineomon-
a tisCarmeli loco, ubi Elias olim ascenden-
a tem nebulam Virginis typo insignem
a conspexerat, eidem purissimæ Virgini
a sacellum construxerint. » Quibus non
oportet addere, quia nec plura, nec majora
asserimus. Qualis autem fuerit religiosus
status Eliæ, ejusque successorum, constat
ex dictis *dub. 7.*

§ IV.

Probatur tertio ex revelationibus probatissi-
mis.

127. Revelatio est manifestatio alicujus
veritatis, quæ vel ex parte objecti, vel ex tfo.
parte modi, quo fit, excedit naturalem in-
tellectus efficaciam, atque ideo ex altiori
luce procedit. Et alia dicitur *universalis*,
nempe quæ fit toti Ecclesiæ, nobisque in-
notescit per sacram Scripturam, vel per
Apostolicas traditiones; et ista fundat, me-
returque assensum fidei Catholicæ. Alia®|}®^
vero dicitur *particularis*, non solum quia num ge-
personæ particulari fit, sed quia non ordi- Dera'
natur ad totam Ecclesiam, sed ad alium fi-
nem magis specialem; et ista nec fundat,
nec sibi vendicat fidei Catholicæ assensum,
sed alium inferiorem, ut explicuimus *tract,*
de fide, disp. 1, dub. 4, § 1 et 2. Eoque ma-
jorem, firmioremque assensum iste reve-
lationes particulares merentur, quo plura
concurrunt, quæ persuadeant illas esse di-
vinas : ad quod plurimum facit tum autho-
ritas, et sanctitas personarum, quibus
fiunt, quæve de prædictis revelationibus
testificantur : tum gravis, sedulaque ipsa-
rum discussio, ut approbentur, ut videri
potest apud D. Thom. 2, *ad Cor. cap. n, 0-1110.*
ad illa verba, *Satanas rransfiguratur se in „*
angelum lucis : Gerson 1, *part. Alphab. 14,* Saar.
lit. E, et Suarez *de fide, disp. 3, sect. 10,*
num. 7. Ostendamus igitur, quod assertio
nostra habet ex hac parte excellentissimum
fundamentum, ob magnas, et valde proba-
tas revelationes, quæ merito inter priva-
tas possint obtinere primatum.

Et primo occurrit celeberrima revelatio
facta Summo Pontifici Joanni XXII, quam tio.
ipse refert in Bulla, quæ incipit, *Sacratis-*
simo uti culmine, ubi testificatur apparitio-
nem Beatissimæ Virginis sibi factam. *Mihi*
flexis genibus (inquit Pontifex), *ITrigo visa*
fuit Carmelila (hoc est, induta habitu Car-
melitano) *sequentem affata sermonem* : « O
a Joannes, o Joannes, etc. Istam gratiam,
a et amplam meo sancto, et devoto Carme-
« litarum Ordini confirmationem debes
a præconcedere per Eliam, et Elisæum in
a monte Carmeli inchoato. » Et integram
hanc Joannis bullam inseruit Alexand. V
alteri diplomati, quod incipit, *Tenore cu-*
jusdam. Ejusque mentionem in suis bullis
faciunt Sixtus IV, Pius V, Gregorius XIII,
Clemens VIII, et Paulus V. In ea vero re-

velatione diserte dixit purissima Virgo Maria, Carmelitarum Ordinem fuisse ab Elia, et Elisaeo in monte Carmelo *inchoatum*, itlosque proinde palam significavit fuisse authores hujus religionis, quam ipsa Dei Genitrix pro sua pietate suum sanetum, *et devotum Ordinem* appellavit. Praedictam vero revelationem esse inter privatas certissimam, negabit nemo qui recte expendit auctoritatem personæ, nempe Summi Pontificis, qui illam habuit, et sua bulla assertam reliquit, admittentibus etiam, ac suffragantibus aliis Summis Pontificibus.

128. Occurrit secundo alia ejusdem sanctissimæ Virginis revelatio facta S. Petro Thomæ Patriarchæ Constantinopolitano, et Legato Apostolico circa annum 1351. Quæ in officio hujus Sancti, *led.* 5, refertur in hunc modum: « Pro sui Ordinis perpetua conservatione, et augmento frequentes « ad Deum, et Beatissimam Virginem orationes fundens, inlimaue inter orandum edens suspiria, ipsa nocte Pentecostes, cum id instantius postularet, et Beatissima Virgine mirabili hoc responso dignatus est : Confidito, Petre ; religio enim Carmelitarum in finem usque sæculi est perseveratura. Elias namque ejus Institutor jam olim etiam a filio meo id impetravit. » Quæ revelatio est auctoritatis insignis, non solum quia continetur in Officio approbato per Eminentissimos Cardinales sacræ Rituum Congregationis, juxta dicta *num.* 126, sed etiam ob specialius examen, quod circa ipsam processit ob instantias Lucæ Wadingi Chronographi Ordinis Seraphici, qui hunc Divum suo Ordini adscribere satagebat. Sed detecta, convictaque veritate, ipse Wadingus non solum ab inceptis destitit, sed vitam hujus Divi Carmelitani eleganti stylo edidit, priorem sententiam retractans, et Eminentissimi Cardinales prædictam revelationem approbarunt, ut modo est in officio. De quo videri possunt ipse Wading, *lib. cit.* Ferdinandus Ughellus Cisterciensis in *sua Italia-sacra, tom. 2 in Appendice*, et Lezana *tom. 4 Annal. anno Christi 1354 a num. 5.* In hujusmodi autem revelatione B. Virgo apertissime vocat Eliam *Institutorem religionis Carmelitarum.* Nec mirum Sacratissimam Virginem fore de tantæ antiquitatis, ac excellentissimi fundatoris prærogativa sohcitam , cum sit ipsa prædictæ religionis specialis mater, *suumque sanc-*

Alb celebris
revelatio.

Wading
Uzana'

tum, et devotum Ordinem appellet, ut vidimus *num. præced.*

129. His revelationibus adjungimus apparitiones mirabiles, in quibus Magnus Elias visus est cum habitu Carmelitano, ut se ostenderet hujus Ordinis fundatorem, et patrem. Describit Seraphica Virgo, et M. N. S. Theresia in *lib. Eundationum, cap. 25,8.Ω* « extraordinariam vocationem V. Beatricis a Matre Dei, primæ novitiæ in Monasterio Hispalensi, et referi, quod huic Virgini apparuit quidam venerabilis senex, barba oblonga, capillis velut argenteis, et indutus habitu Carmelitano. Interrogata postea prædicta virgo a suis confessariis, quis esset ille senex, respondit fuisse *Patrem nostrum Eliam*, ut refert Franciscus a S. Maria *tom. 2 de reformat, lib. 3, cap. 38, num. 8.*

Describit præterea eadem Seraphica Virgo in prædicto libro *Fundationum, cap. 17*, admirabilem , et asperrimam vitam V. Catharinæ de Cardona, cui Christus Dominus prius monstravit habitum Carmelitanum, et deinde ipsi apparuit Magnus Elias illo habitu indutus. Unde solebat dicere, Uicli *in carne et ossibus Patrem nostrum Eliam*, ut gravissimi viri sub juramento juridice deposuerunt, et refert citatus Author *lib. 4, cap. 15, num. 4.*

V. Virgo Anna a S. Bartholomæo, mira-
culis in Belgio notissima (quam multum
dilexit M. N. S. Theresia, et in cujus manibus spiritum Deo reddidit), Superiorum imperio suam vitam scripsit, et c. 24 testatur se vidisse, *Patrem nostrum Eliam*, extendentem pallium suum album super conventum Vallisoletanum eo tempore, quo ibidem quoddam Capitulum celebrabatur. Et prædicti Capituli effectus satis probarunt et veritatem revelatiouis, et protectionem tanti Parentis.

Non sunt minus mirabilia quæ sequuntur. Refert Dorotheus a S. Renato *lib. 2 inDoroU. Apocalyp. quxst. 10, sect. 3*, quod cumbæ-aS,Bea-
retici Angli anno 1580 conarentur destruere conventum Carmelitanum civitatis Mechlinensis, S. Eliæ peculiariter consecratum, apparuit supra Conventum quidam senex Carmelitarum habitu indutus, et gladium distringens contra hæreticos, qui terrore percussi statim recesserunt a conventu. Communi autem omnium opinione receptum est, prædictum senem fuisse Eliam, qui filios, et conventum sibi dicatum protegebat. Et similia scribit Ludovicus Canitellius

Alit
S
i
Sett.
fcitr.

Fu m.
a S.
juri

Jtaaa
hsicel
Vir

utor tellius Patritius Cremonensis in Annalibus
, ciavn suæ patriæ, *fui.* 40?.

Nicolaus Beltrand. Advocatus, et Juris professor Tolosæ, in *lib. de inventione S. Susannx Babylonicx*, impresso Tolosæ anno 1515, refert Daniele Prophetam apparuisse cuidam Joanni de Bosco presbytero Gallo indutum habitu, inquit ille, *Carmeli, seu Elix.* El cum prædictus presbyter admiraretur, quod Daniel tali indueretur vestimento, ipse protestatus est se in captivitate Babylonica constitutum, *talem habitum accepisse, aliosque Prophetas ad eundem Ordinem pertinere.* Ex quibus omnibus valde verosimiliter constat, Eliam fuisse Ordinis Carmelitani patrem, et authorem, filiosque Prophetarum illum continuasse, ac propagasse in medio etiam captivitatis. Porro Daniele, cujus meminit posterior apparitio, pertinere ad hunc Ordinem, recte ostendunt Lezana *tom. 1, ann. 3428*, et Daniel a Virgine in *sua vinea, num. 302.*

Probatur quarto ex perpetua Ordinis Carmelitani traditione.

Qorta
jwbi-
la.

Perpeioa
ram'
indiuo.

S.Cyr.
Const-

130. Quod uniuscujusque religionis traditiones insignem habeant auctoritatem, magnamque fidem mereantur, jam supra ostendimus a *num.* 113. Hujusmodi autem subsidium nostræ assertioni suffragari, tam certum est, ut supervacaneum videatur illud expendere ; nullus enim Carmelita reperitur, qui de authore, et fundatore sui Ordinis requisitus non respondeat, esse sanctissimum Patrem, et Prophetam Eliam; idque religionis stemmata, antiquissimæ imagines, vetustissima Breviaria. Conventuum foundationes, archivorum monumenta, Scriptorum libri, et cuncta hujus Ordinis propalant. Unde non oportet in roborando fundamentum istud multum immorari. Sed referemus personas a liquas sanctitate insignes, quæ gravissimam auctoritatem huic proprii Ordinis traditioni conciliant.

S. Cyrillus Constantinopolitanus, qui statuit ante annum 1200 in *lib. de processu, et variis regulis hujus religionis*, directo per modum epistolæ ad Eusebium eremitam montis Neroi, inquit : « Ex tunc professores nostræ religionis sategerunt ad perfectionem, et finem vitæ solitariæ tendere, secundum formam institutionis « Prophetæ Eliæ. »

S. Brocardus Hierosolymitanus, qui antequam Ordinis statuta compilavit, in eorum Hier03-
exordio inquit : « Testimonium veritati « perhibentes dicimus , quod a tempore Eliæ, et Elisæi ejus discipuli, montem Carmeli, qui non longe ab Achon distat, devote inhabitarunt multi sancti Patres, tam veteris, quam novi Testamenti, solitudinis montis ejusdem pro contemplatione cœlestium veri amatores : ibidem juxta fontem Eliæ in sancta pmnitentia sanctis successibus continuata sunt proculdubio conversati laudabiliter. *

Idem affirmatS. Petrus Thomas in *lib.s. TMT. TuOUL*
de peccato originali, cap. 3.

DeS. Avertano in ejus officio ab Ecclesia approbata dicitur, *sibi in exemplum paupertatis proposuisse magnum Eliam sui Ordinis fundatorem*, ut vidimus *num.* 126.

Joannes Bacho pietate, et doctrina insignis(quem Bellarminus in *lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis*, vocat *Theologum, et Philosophum doctissimum*, et Sixtus Senensis *lib. 4 Biblioth. saerx*, dicit fuisse *Theologorum sui temporis principem*), floruit circa annum 1310, et in *tract, de institutione Ordinis, cap. I*, ait : « Licet omnes salvandi a tempore Prophetarum filium B. Mariæ « venturum venerati sint, secundum August. iuepist. 29, ad Deogralias ; Fratres tamen de Carmelo tempore Elisæi venturum venerantes, in CarmeleB. Mariæ « religionem suam incœperunt, ut habetur a in historia de antiquitate Ordinis. Ad a ejus igitur venerationem originem habuerunt. Et antiquis Patribus Ordinis de « ortu ejusdem tempore Prophetarum credendum est ; nam in negotiis ecclesiarum illi potissimum assumendi sunt, a qui eadem negotia tractaverunt. » Et a *cap. 2*, inquit : *In Carmelo B. Marix dato, Prophetæ Elias, et Elisæus patres nostri inhabitabant.*

Venerabilis Doctor Thomas Waldensis Wald, de quo Possevinus in Apparatu: « Sui temporis hæresum, ac deinceps exortarum « eversor fuit, a Martino V, Pontifice Maximo commendatus, a nostri ævi Scriptoribus. præsertim a Joanne Cochlæo, atque Stanislao Hosio Cardinali magno- « pere celebratus, qui mortuus est non sine « opinione sanctitatis, etc.) » floruit circa annum 1424, et *tom. 3, de Sacramental, tit. 9, cap. 89*, introducit hæresiarcham Wicleph dicentem :« Ut fingunt Carmelitæ, « Elias fundavit eos in monte Carmeli,

α tanquam filios Prophetarum. » Cui Thomas, « Quod dicit CarmeliLe, hoc inquam, < praejudicium infert testimonio Carmelitæ. « Nolo, dicat cum perfidis Judæis: Tu de « teipso testimonium perhibes, testimo-
nium tuum verum non est. Sed teste-
a tur, etc. » Profert eo capite plurima, eaque extranea nostræ antiquitatis monu-
menta, et illa ad compendium reducens, ait: « Ordo Carmelitarum a prophetis Elia, « et Elisæo prius incœpit, post Salvatoris « adventum cum Apostolis in Evangelio « sollicitissime laboravit, a Joanne Patriar-
o cha Hierosolymitano primo Carmelita « regulam vivendi græce scriptam accepit, « qaam pleniore post sub Alberto itidem « Patriarcha forma digestam inspexit. »

131. Hæc sufficiebant ad praesentis ar-
gumenti robur. Sed æquum est. ut post Patres, et Doctores audiamus Doctricem, et Matrem. Theresiam videlicet ccelesti luce perfusam, hanc suorum parentum traditio-
nem fidelissime amplectentem, et a l filios s. Thcr. derivantem. In *lib. Fundal, cap. 26*, ait :

α Contigit, cum videlicet Malagone Veasium a peteremus, febri æstuares, et tot simul « malis oppressa essem, ut viæ, qua eun-
« dum erat, longinquitatem considerans, α meque ita constitutam cernens, Patris « nostri Eliæ Jezabelem fugientis recorda-
« rer. » Et *cap. 27*, inquit : « Monasterium « hoc intra sylvarum est abdita, et solitu-
a dine satis devota. Et *infra* : Florida pri-
α morum Ordinis nostri Patrum tempora « in hac imagine intueri videbar. Et *infe-
rius*: Aditus porro illius subterraneus est, α velut per cavernam, quæ speciem référé-
« bat ejus, in qua Pater noster Elias desti-
« terat, » Et *c. 28*, exhortans ad perfectio-
nis studium, ait : « Vestros in stirpem, et « propaginem, a qua descendimus. Sane-
« torum, inquam, illorum Prophetarum, « oculos semper conjicite. » Et *cap. 29*,
ait : « Die qua festum S. Patris nostri Eliæ « recolebatur, sacrum ibi celebratum est. »
Et in *lib. Mansion, mans. 7, cap. 4, in medio*, ait : « Hinc forte proveniebant in-
« gentes illæ penitentiæ, quas plures Sancti « fecerunt, et specialiter gloriosa Magda-
α lena, quæ vitam prius duxerat delitiosam: « hinc fames illa honoris Dei, quam ha-
« buit Pater noster Elias, et habuerunt S. « Dominicus, et S. Franciscus, ut animas « Deo compararent, ac lucrarentur, » In quibus omnibus recognoscit Magnum Eliam fuisse sui Ordinis patrem, et fundatorem.

Eodem modo loquitur fidelissimus Se-
raphim® Virginis coadjutor, et illuminatis-
simus Doctor mysticus B. Joannes a Cruce. Nam *lib. 2, Ascensus in montem Carmelum, cap. 8*, inquit ; « De Elia Patre nostro dici-
« tur, quod vultum suum operuit in præ-
« sentia Dei. λ » *cap. 20, ait*: Nuntius erat
» Pater noster Elias. Et *cap. 24, sic*: Hæ
« visiones adeo substantiales, sicut illæ, « quas habuerunt Paulus, Aloyses, et Elias
a Pater noster, etc. » Et *lib. 3, cap. 32, ibi* : *Præcepit Deus Patri nostro Elix, ut ascenderet in montem Oreb*. Et *lib. Canticor. eant. 14, et 15, ait* : *Sicut Pater noster Elias*. Unde satis liquet, perpetuam, et uniformem religionis Carmelitanæ tradi-
tionem esse, quod Magnus Elias fuerit ejus fundator, et pater, in eo perfecto statu, quem descripsimus *dub. l.*

Probatur quinto ex gravissimis externorum testimoniis.

132. *Laudet te alienus* (monet Spiritus sanctus Proverb. 27), et non os tuum; extra-
neus. et non labia tua. Minori quippe sus-
picioni obnoxia sunt testimonia, quæ patro-
cinium propriæ causæ non procudit, sed
exteri subministrant ultronei. Unde non
solum Carmelitas (etsi Divos, etsi excep-
tiones majores), oportet audire, sed consu-
lamus etiam extraneos.

• Josephus Antiochenus (qui teste Posse-Joseph, vino in Apparatu, vixit anno Christi 130), in *Speculo perfects Ecclesiæ primitivæ, cap. 10*, inquit : « Perfectorum militum
« Christi Apostolorum coadjutores surrexe-
« runt strenuissimi viri, solitarii, contem-
« plationi dediti, Sanctorum Prophetarum
a Eliæ. et Elisæi imitatores, qui de monte
tf Carmelo descendentes, per Galilæam, Sa-
a mariam, et Palaestinam fidem Christi
a constantissime sparserunt, quique in Vir-
a ginis Mariæ honorem in montis Carmeli
a declivio fabricantes oratorium. Salvato-
α ris Matri specialissime servierunt. »

Luitprandus, sive Eutrandus Episcopus W. Cremonensis (qui floruit circa annum Christi 900), in *Fragmentis, num. 172*, inquit : « Magna pars eorum, qui dispersi
« in persecutione S. Stephani ad varias
« partes trajecerant, et ad Hispaniam plu-
« rimi venerant, erat ex Monachis montis
« Carmeli, praedicationibus Christi, et Aposto-
tolorum

DISP. III, DUB. IX.

Holorum nd fidem conversis, in quibus » Elpidius, et socii Pontifices a Jacobo ¶ creati, et post Martyres facti. » Et *num.* 256, ait : « Mihi valde probabile est, et le-«gilur in Orientis historiis, Elpidium, et « reliquos Episcopos, quos traxerat S. Ja-«cobus in Hispanias, et ab ipso S. Jacobo « baptizatos, fuisse de numero Carmelita-
4 rum, qui in Hispania et per alias religiones « monachatum introduxerant. Istos vocat < Eusebius lib. 2, cap. 3 Prophetici Ordi-«nis. » Et *num.* 2G3, inquit : « Magna pars « eorum, qui ex Judaea trajecerant in His-«paniam tempore Nabuchodonosoris, erat ¶ ex discipulis Sanctorum Eliæ, et Elisæi, « et successores illorum. » Et *num.* 100, in-quit : « Sunt qui putent, quod et ego credo, « S. Leocadium monialem fuisse Ordinis α Carmelitani, quem Ordinem Monachi Car-
melitani ad fidem Christi conversi in u Hispaniam intulerunt, ex quibus fuit El-«pidius primus Toletanus Præsul a S. Ja-«cobo constitutus. » Similia asserit nu-mero sequenti.

%eb. Sigebertus Monachus Gemblacensis (qui vixit ante annum 1100), in *historia Hie-rosolym.* apud Quintanadvenas in *lib. de SS. Toletanis*, pag. 137, inquit : < Cum in « sancta poenitentia Carmelitæ perseveras-«sent a tempore Eliæ, et Elisæi Prophetæ-«rum, tandem Christum prædicantem an-
te dierunt, et processu temporis per Aposto-«los baptizati sunt. »

■ M inac. Armacanus Primas Hiberniæ (qui vixit ante annum 1400), apud Navarrum de *Horis Canon*, c. 21, n. 27, inquit : « Ut dicunt « fide dignæ historiæ, a tempore Eliæ, et « Elisæi Prophetarum, qui sæpius mora-«bantur in Carmelo, secretius solebant hô-
te mines devoti inhabitare usque ad tempora « Salvatoris. Et tunc Carmelitæ prædicanti-
ee bus Apostolis in fide solidati, in latere uno a montis ipsius primo Ecclesiam construxe-«runt in honorem B. Mariæ Virginis.

133. Joannes Trilhemius Abbas Bene-
dictinus (qui vixit ante annum 1500), in *lib. de laudibus Carmelitarum* (de quo supra n. 105), c. 2, inquit : « Elias Propheta Do-
er mini eximius recte, et catholice fundator « Carmelitanæ religionis dicitur, si ejus
ee facta ex voluminibus regum absque inqvi-α dia discutiantur; enimvero ipse montem a Carmeli primus habitasse legitur, a quo a fratres Carmelitæ nominantur. Triplici « autem ratione ostenditur, quod istius ob-«servantiæ princeps Elias habeatur, a loco

¶ videlicet, ab habitu, et conversatione. Quod ibi ex professo ostendit. Recolantur quæ de hoc Authore diximus n. 105, quibus alia ex Hieronymo Romano addemus *num.* 143, in *fine*.

Jodocus Clictoveus *torn.* 2, *homil. serm.* Clictov. *penult. in impress. Coloniensi novissima anni* 1643, inquit : « Animadvertere non est in-«dignum, Carmelitarum Ordinis exordium « ob duo præcipue excellentiam quandam
er habere. Primo quia ante institutionem « præcognitum est divino nutu, et revela-
te tum ; memoriæ enim proditum est, ut « Scholastica refert Historia, quod Sabatha
te pater Eliæ nondum nati vidit in somnis « viros candidatos se salutantes, etc. » Et
infra : er Secundo quia hi, qui primam Car-
et melitano Ordini præstiterunt originem, « ut Elias, et Elisæus, ex Judæis nati sunt ;
et qui vero cæteris religionibus jecerunt te fundamenta, ex gentibus progeniti sunt. « Constat itaque antiquiorem Carmelitanæ
« religionis, quam aliorum Ordinum esse « originem, et ratione exordii cæteris præ-
«tare. »

Gilbertus Genebrardus, vir doctissimus Geneb. Ordinis Benedictini, in *sua Chronologia*, lib. 4, anno 1142, cum retulisset senten-
tiam Polydori sentientis Ordinem Carmeli-
tarum coepisse a temporibus Aymerici Præ-
sulis Antiocheni, illam corrigit his verbis : « Sed eorum origo altius repetitur, nempe
« a Prophetis Elia, et Elisæo, qui Carmelum « montem terræ sanctæ primitus consecra-
« runt, et discipulos illic reliquerunt, quos « Scriptura filios Prophetarum appellat. »
Et in *tractatulo de dogmatibus fidei*, qui in-
cipit, *Quinta ætate pietas, et religio floret, et illustratur per innumerabiles Prophetas*, sub
hoc ticulo, *Religiosorum vita, et vota, et insti-
tuta varia*, hæc habet : « Filii prophetarum
« in Bethel, in Jericho, etc. Elias vir pilo-
«sus, zona pellicea accinctus, et Elisæus « hanc vitam illustrarunt. »

Guillelmus Eisengreneus in sua historia, Guil. Eisen. *centuria* 1. *tit. de Religionibus, et monasticas vitæ cultoribus*, disputans contra Magdebur-
genses, inquit : « Elias Propneta primus « Carmelita. » Et deinde : « En, hæretice,
« Eliæ posteritatem dici monachos Carme-
«litas. » Et rursus : « Sanctus Elisæus Car-
«melita, princepsque Eliadum. » Et deni-
que : « En quam antiquus sit Ordo B. Vir-
«ginis. »

Renatus Choppinus, vir clarissimus in Ken. supremo Parisiorum Senatu, lib. 1, *Mo- Chopp.*

nast. titul. 3, num. 15, ait : . Nec Canneli-
 « tani voti professoribus desunt viri exi-
 e mio sanctitatis titulo nobilitati secundum
 o Eliam Thesbylem Ordinis signiferum, n
 Et eodem *lib. Iit. 2, n. 11, inquit : « In hoc*
 « quoque genus referuntur Carmelite, pri-
 er mum eremicolæ, Elia Thesbyte religionis
 « Patriarcha : deinde in Collegium redacti
 a. ab Alberto Hierosolymorum Antistite, et
 α Romano Legato, etc. »

Wera
Rov.

134. Wernenus Rovelinck Carthusianus
 in *chronico seu fasciculo temporum, anno*
 mundi 43(X), inquit : « Elias Propheta,
 e auriga Israel et origo Carmelitanæ reli-
 « gionis, Elisæo vivente rapitur. » Et *anno*
Christi 450. ait : « Elisæi prophetæ Carme-
 « litanæ religionis primi post Eliam pa-
 ir tris, et patroni. Sigeberto Gemblacensi
 « teste, ossa transferuntur de Samaria in
 i Palæstinam. » Et *anno Christi 1294, hæc*
 habet : « Nobilissima civitas Acconis a
 « Sarracenis destruitur, ac demum Deiferæ
 « MariæinCarmelo Monasterium adquatua-
 à milliaria civitati vicinum, ab eis igne
 i crematur. Et tunc (proh dolor) Ordo θήτ-
 α melitarum mellifluum locum ex toto
 β perdidit, in quo ab Eliæ, et Elisæi Pro-
 phetarum tempore, duobus millibus du-
 tr centis, et viginti uno annis perstite-
 « rant.

JfUD.
Molan.

Joannes Molanus in *Martyrologio, ad 15*
Kal. Julii, inquit : « In Arabia raptus
 « in coelum S. Eliæ Prophetæ Domini,
 « et Carmelitanæ religionis Patnarchæ,
 « qui tantam invenit coram Domino gra-
 « tiam, ut verbo clauderet, et aperiret
 a coelum. »

And.
Sans.

Andreas Sausay, vir doctissimus, et
 Episcopus Tullensis, in *Martyrologio Gal-*
lico, die 20 Jul. inquit : « Raptus Eliæ Pro-
 « phetæ Ordinis Carmelitarum Instituto-
 « ris, hodie solemnis est in universo Or-
 ff dine. »

vaieg.

M. Alphonsus de Villegas, vir eruditus,
 et piissimus, in *plaribus Sandor. 2 p. in*
vita S. Elix Prophets, pag. nobis 293, in-
 quit : « Tempore Eliæ erant religiosi, qui
 α cum ob sanctitatem, tum ob propheticas
 « illuminationes Prophetæ appellabantur,
 « et qui de novo ad hanc admittebantur
 « religionem, dicebantur filii Prophetarum.
 « Horum plures congregavit Elias in
 « monte Carmelo, ipsos specialibus regulis,
 « et documentis instruendo, ac guber-
 σ nando. Quod etiam post Eliæ raptum
 « præstitit Elisæus. Nunquamque eo loco

« abfuerunt prædicti religiosi usque nd
 « adventum filii Dei, cujus doctrinam,
 « evangeliumque amplexati sunt, coope-
 « rante etiam glorioso Praecursore Joanne
 « Baptista, qui cum ipsis habitaverat in
 « deserto. » Et post pauca subdit : « I nde
 a in prædiclo monte permanserunt perpetuo
 » illi religiosi, qui ante adventum Christi
 « observarunt legem Mosatcam cum eis
 u simul institutis, quæ ab Elia acceperant :
 α sed post Christi adventum receperunt
 legem evangelicam. Et hoc modo alii
 « post alios succedebant usque ad Aymeri-
 « cum Patriarcham Antiochenum, etc. »
 Quæ omnia testatur Villegas accepisse, et
 ad compendium redegissee ex S. Antonino,
 Cassaneo, et aliis Authoribus.

Rartholomæus Saligniacus, Protonota- artb
 rius Apostolicus, in *suo Itinerario Uieroso- &li*
lym. tom. 10, c. 6, inquit : « Prodigium
 « visitur in monte Carmeli, qui est in
 e inferiori Galilæa situs ad occidentem.
 « Montem enim hunc olim Prophetæ S.
 « Elias, et Elisæus incolere soliti erant cum
 α filiis Prophetarum, quorum successores
 u sunt Fraires, qui Carmelitæ vocantur. »

Petrus Bertius, Geographus, et Professor p®
 regius in Galliis (qui abjurato Calvinismo, ^3'
 Fidem Catholicam cum insigni eruditione
 conjunxit), in *epist. 2, ad Abrahamum Ber-*
tium, Parisiis impressa anno 1618, expen-
 dit monachatum Eliæ, Religionis progres-
 sum. et circa epistolæ finem sic concludit :
 a Atque hæc quidem sunt Carmelitarum
 « origines, omnium aliorum Monachorum,
 « si verum fateri volumus, originibus an-
 « tiquiores. »

Jodocus Ascensius Vadius *super eclog.*
10 Mantuani, inquit : c Monastic® vitæ
 « princeps est Elias, cujus filii primi fue-
 « runt, qui Religiosorum more simul vi-
 a vere, et monasticam vitam in Carmelo
 a agere coeperunt.

/Egidius Camartus Generalis sacri Ordi- Cann
 nis Minimorum, in *lib. de Elia, c. 6. sect.*
 8, affirmat : « Hieronymus, Cassianus, et
 a quotquot de rebus monasticis scripserunt,
 a asserunt Eliam omnium monachorum
 « parentem fuisse, qui tria essentialia re-
 a ligionis vota primus ipse opere adimple-
 « vit. o Et c. 5, *sed. 10, ait : α Credibile*
 a certe est, Eliæ discipulos non defuisse,
 a donec ad Christi discipulos, evangelicam-
 a que doctrinam confluerent. » Et infra :
 « Ex eorum vero reliquiis tanquam ex equo
 « Trojano prodiit celeberrimus in Ecclesia

Ordo

exij. wn.] < Ordo B, Virginis de monto Carmelo. »
 135. Chrysoslumus Henriquez, nobilis Historiographus Cisterciensis, tam in apologia prp Benedicto XI, quam in vita V. Annæa S. Bartholomæo, inquit : « Certum est ordinem Carmelitarum nomenclaturam accepisse a monte Carmelo, unde et originem trahit; et magnum Prophetam Eliam esse patrem, et institutorem religiosorum istius nominis. »

ûnm. Joannes Caramuel, Episcopus Satrianensium, *4 vir doctissimus, in *Theol. Jlegul. disput.* 34, in qua agit de origine, et generibus Coenobitarum, num. 345, inquit : « Carmelilani Ordinis spiritus intenditur successu temporis, qui alias remitteretur, nisi Deus illum manuteneret gratia particulari. Eliæ Institutori successit Eliasæus, cujus spiritus fuit duplo major, etc. » Et infra transcribit doctissimi Suarii iudicium : « est valde recepta, et salis antiqua traditio, religionem hanc a temporibus Prophetarum, et signanter ab Eliæ institutione suam ducere originem, etc. »

Prosper Stellartius Illustrissimi Ordinis Divi Augustini, in politissimo opere *de Tonsuris, lib. 2*, sic proponit titulum capituli 13. « De Elia Thesbyte, Propheta, religioso, Nazaræo, piloso, comato, Monachorum Patre, et Ordinis a se denominati fundatore. »

iiilder. Petrus Valderrama, celeberrimus contionator ej isdem Ordinis D. Augustini, in *Theatro rei ', serm. de S. Elia* (cui præfigit hunc titulum, « De magno Patriarcha Elia, fundatore Ordinis nostræ Dominæ de monte Carmelo), » inquit : « Beata religio a tua sacra, quæ tali patre, et fundatore fruitur, quem nos omnes patrem appellare possumus, quandoquidem vitæ monasticæ initia dedit. »

Basil. Pont. Basilius Pontius prædictæ sacræ religionis, el hujus Academiæ clarissimum lumen, lib. ", de *Matrim. c. 1, num. 2*, ait : « Quam vitæ rationem ad Eliam, et Eliasæum, el filios Prophetarum, Carmelitanæ religionis primordia, et immobilia fundamenta, refert Hieronymus epistol. 4 et 14. »

Didacus Yepes, illustrissimi Ordinis D. Hieronymi, Contionator, et Confessarius Philippi II et Episcopus Turiasonensis, in vita M. N. S. Theresiæ, c. 20, ait : « Nata est hæc religio in monte Carmeli, et patres habuit sanctos Prophetas Eliam, et Eliasæum. »

136. Ludovicos Tenas vir doctissimus, et Primarius Complutensis, in sermone S. M. N. Theresiæ, Matriti impresso anno 1615, ait : « Institutum monasticum sacræ Religionis Carmelitanæ principium habet in Propheta Elia, qui primus hominum vovit castitatem, ut referunt D. Hieronymus, et D. Isidorus. »

Carolus Tapia in *Aulhent. Ingressi, de sacrosanctis Eccles, cap. 17*, inquit : « Elias cum Elisæo, quem sibi socium ad civitatem Carmelum incoluit, ibique Prophetarum instituit conventum, et demum gloriosus in currum igneum assumptus, Eliasæum spiritus sui duplicis hæredem, Deo permittente, reliquit, 4, Reg. 2. » Et infra addit : « In eo Carmeli loco semper hujusmodi Prophetæ habitaverunt usque ad Joannem Baptistam, qui sua sanctitate multos ad inibi habitandum concitavit. Et deinde ab Apostolis ad fidem conversi, juxta evangelicam fidem, ac Eliæ traditiones pie, et sancte vivebant, et Dei sanctissimæ genitrici Mariæ templum, quod primum in orbe fuit, dedicaverunt. »

Joannes Cartagena, celebris Homilographus Ordinis Seraphici, tom. 3, lib. 17, hom. 1, in principio, ait : Quemadmodum in scientiis edocendis prima earum principia non probantur, sed supponuntur tanquam lumine naturæ per se nota : ita Prophetam Eliam primum hujus sacræ Carmelitanæ Religionis Institutorem fuisse (Beata Virgine specialiter ad ejus conservationem postea coopérante), primaque ejus fundamenta ad instar peritissimi architecti jecisse, probatione non indigebat : cum tanquam rem notissimam sancti Patres testentur, sacri Pontifices ei subscribant, ac diversarum traditionum monumenta confirment, solum superciliosi negent, invidi inficientur, historiarum ignari discredant : et si qui viri perdocti, ac sapientes inficias ierint, argumentum hoc non ex professo, sed per transennam obiter attigerunt : quorum excellenti doctrinæ nihil detrudere nos arbitramur, si in hac parte eorum opinioni refragemur. Ut tamen deinceps in hoc genere argumenti nulla supersit ratio dubitandi, gravissimis testimoniis id nunc constabiliam, et latius in sequentibus. » Idque uberrime, et erudite per quatuor homilias prosequitur.

Cælestinus a monte Marsano sacri Ordinis

Cœ)en< nis capuccinorum, in clave David, sive arcanis sacrae Scripturae, *observât.* i9, ait : « Elias natione Thesbytc< , Prophetarum « coryphaeus, Anachoretarum in monte « Carmelo, aliisque sacris Palestine lo- « cis religiosam vitam agentium supre- « mus fuit Archimandrite. » Et infra : « Patriarchates piissimi Carmelitarum Or- « dinis sanctissimo Prophète) Eliæ pluri- « bus argumentis vindicari potest. Et quia « in ore duorum, vel trium testium stat « omne verbum, duas diversorum testimo- « niorum classes in medium adducam, e etc. d Quod fuse præstat.

Graun. Dominicus Gravina, vir doctissimus Ordinis Prædicatorum, in voce Turturis, *part. 2, cap. 15*, inquit : « De Carmelita- « rum vinea quid eloquar ? Certe gloria « Libani data est ei, et decor Carmeli . « Mons vere celeberrimus, in quo fructuo- « sus ille palmes Elias commoratus, soli- « tariam ab hominum consortio semotam « professus est vitam, quem primum co- « lendæ virginitatis authorem Patres, et « Doctores appellant, obedientiæ, et pau- « pertatis prototypum , quem principem « monachorum Hieronimus vocat cum « Elisæo , cum filiis Prophetarum , qui « habitabant in agris , in solitudine, et « aedificabant sibi tabernacula juxta fluen- « ta Jordanis. » Et infra : « Permanse- « runt vero hi Prophetarum filii usque « ad tempora Apostolorum, ex Eusebio. « Successerunt enim eis illi, qui supra « Eliæ institutiones alias supererogave- « runt, forte ab Elisæo Propheta eorum « magistro, et authore acceptes. Hi fue- « runt Esseni, S. Marci Evangeüstæ pos- « tea legibus, et institutionibus instruc- « ti, vitæ monasticæ præcipui cultores, « Apostolorum prædicatione ad fidem « Christi instructi. Ab his porro Monacho- « rum agmina in Ægyptum, et Palesti- « nam descendisse, Doctores, et Historici « tradunt. »

Bamir. Didacus Ramirez, ejusdem sacri Ordinis Prædicatorum, Qualificator Inquisitionis Supremæ, et Visitor Aragoniæ, in *lib. Enceniorum Matritensium, part. 2, fol. 50*, inquit : « Patria hujus antiquæ religionis « est Carmelus. Et cum hic mons plus- « quam duas leucas ambiret, repletus ta- « men fuit Carmelitis, viris sanctis, ac « filiis Prophelarum, ita quod accedentes « ad Elisæum, quem post Patris raptum « omnes ut Praelatum venerabantur, pos-

it tulaverint ab ipso licentiam ad cons- < truendu in cellas prope Jordanem, Sic « fecit Elisaeus. Illi vero se extenderunt, « pluresque dilatati sunt usque in Jericho, « et in campis Ephraim, Sareptha, et Belh- « lehem primi illi Carmelitæ vixerunt. »

Laurentius Reyerlinck *tum. C, lib. 16, te» lit. R. verbo Religio, pag. 218*, agens de µ Ordine Carmelitarum, inquit : « Agnos- « cit hic Ordo religiosus primos suos Insti- « ti tutores, et velut fundatores Eliam, et « Elisæum Prophetas veteris Testamenti. « Quos tanquam instituti monastici prin- « cipes, et authores, verum pleriquesen- « tiunt. Siquidem plures discipulos, cl se- « tt quaces ecs habuisse, qui sub certa norma e per eosdem tradita, locis ab hominum « consortio remotis vitam in castitate, « austeritate , ac contemplatione rerum « divinarum transigebant, vel ex sacris i Litteris non obscure colligitur, dum sub « nomine filiorum, idest, discipulorum, « Prophetarum, istiusmodi sacra Congre- a gatio non semel describitur, ut advertit « Nicolaus de Lyra in postilla super lib. 4 « Reg. c. 2. » Et infra subdit : « In lege « autem gratiæ Joannes Baptista venit in a spiritu, et virtute Eliæ, et conversatus « circa Jordanem in deserto, ut existima- « tur, cum his qui ibidem normam viven- « di ab Elia observatam, ab Elisæo quoque « traditam, sub nomine Prophetarum vi- ti vebant, Carmelilani Instituti zelatores, « Ita de hac re S. Bernardus ad Fratres de « monte Dei : Antiqua hæreditas Eccle- « siæ Dei est a tempore Prophetarum de- « monstrata (loquitur autem de monasti- « cis institutis), jamque novæ gratiæ Sole « exorto, in Joanne Baptista instaurata, a et renovata. Et Philipus Hieropolitanus « super cap. 1 Joannis, ubi dicitur, Mise- « runt Judæi ab Hierosolymis Sacerdotes, « et Levitas ad Joannem Baptistam : addit c ille : Habitantem cum Carmelitis con- « fratribus suis in eremo prope fluentia « Jordanis , ubi Carmelitæ filii Propheta- ti rum manebant. Et inferius subjungit : « Igitur ut Elias religionem Carmeli in- « choavit in lege veteri, sic in nova S. i Joannes circa Jordanem, et B. Enoch « quidam in Carmelo eam continuarunt, « aliisque post se tradiderunt. »

Jacobus Tirinus sacrae Societatis Jesu ja«b. *lib. 3 Reg. cap. 17*, inquit : « Et videturTirmBS « in Carmelo Prophelarum colonia ob fre- « quentiorē istic Eliæ, ac Elisæi præsen- « tiam,

liam, et præhistriora ibi patrata miracula inter reliqua eorundem cœnobia principem locum tenuisse. Unde et nomen illis adnatom Carmelitarum. Quod idem nomen in evangelica lege usque eo placuit viris, fœminisque sub nomine, et auspicio B. Virginis in Ecclesia Christi hucusque magna vitæ sanctitate, ac religionis gloria militantibus, ut plurima alia ad speciem nobiliora nomina uni illi posthabenda putarint, vel eam maxime ob causam, ni fallor, ut etiam ipso suo nomine palam orbi facerent sacrum hunc Ordinem suum ab Eliæ, atque Elisæi disciplina, inslitioneque exordium habuisse. Quod et Sixtus IV, etc. et alii Pontifices suis bullis (ut historicos, et alios authores nunc omittam), aperte profitentur.

tab. Gaspar Sanchez, clarissimus sacræ Scripturæ Interpres Societatis Jesu, *lib. 3 Reg. cap. 17, num. 12*, inquit: « Cum tot essent a discipulorum Eliæ excitata cœnobia, non « est difficile in Carmeli montem deduc- a tam esse quandam quasi coloniam, quæ a quia in loco tot nobilitato miraculis, et a ipso Eliæ nomine, et sacrificiis illustri, « principem tandem locum inter reliquas a Prophetarum domus obtinuit. Quod cu- a rasse Elisæum verisimile est, cum tot a « magistro esset ornatus modis, nec bene- « ficiis notari vellet ingratus, et imme- a mor; a quo loco iste sanctorum Ordo re- « cepisse videtur nomen, et qui institutum « illud sunt complexi, Carmelitæ vocati. « Hinc opinor ortum habuerunt antiquum, a et nobilem, qui nostro ævo Carmelitæ « dicuntur, viri religionis gloria, et vitæ a sanctitate conspicui. Quod ut credam fa- « cit non solum illius Ordinis, sed et om- a nium pene gentium constans, et perpetua « traditio. Et quidem si ab hac mea cogi- « tatione nihil staret præter traditionem a omni memoria superiorem, satis putare- « tur habere præsidii; quia communis, a conspiransque consensio nullo inter- a rupta tempore eam hebet auctoritatem, a quam nulla, nisi magna fides, convellere, aut infirmare posset. Qua de re nos c pluribus in nostro libello de adventu S. a Jacobi in Hispaniam, tract. 2. Sed præ- a ter traditionem, quæ, ut diximus, constans existimatur, atque perpetua, sunt a alia multa, quæ ad hanc cogitationem « plurimum afferunt momenti. Doctorum a nimirum non tantum ex illa religiosa *Salmant. Curs, theolog. tom. XII.*

familia, quorum ingens numerus, sed a externorum, quos longum esset nume- a rare, gravis auctoritas, et tam veteres, a quam recentes historiæ, et sacri Ordinis a antiqua monumenta. Accedit ad hæc « Pontificum judicio gravissimum pondus, a qui sacrum hunc Ordinem ab Eliæ disci- a plina, atque instituto exordium habuisse a testantur. Ita sane aperte in suis bullis Sixtus IV, Julius II, Gregorius XIII, Cle- a mens VIII, qui dicunt Carmelitanæ fami- a liæ viros ab Elia, atque Elisæo hæredita- a riam successionem tenere. Hæc mihi a gravissima sunt, nec pauca, nec levia, a quæ si Carmelitanæ causæ vindicem age- a rem, libens adducerem, a quibus in præ- a senti abstineo, ne ab Interpretis manere a (quod longas digressiones non admittit), a defecisse videar. »

Ildephonsus de Flores, ex eadem sacra Flores Societate in *Comment, ad cap. 14 Ecclesiastici, p. 3, in tractat, ascelico, sect. 36*, inquit: « Cum videam hanc nobilissimam a familiam a temporibus Prophetarum, et a signatim a Sanctissimi Eliæ institutione a suam trahere originem, et quasi hære- a ditariam successionem; idque septem a Pontificum, Sixti IV, etc. auctoritate a roboratum animadvertam. Cum videam « tot, eosque nobilissimos Scriptores, et e « nostra familia Jesuitarum quamplures, « vetustissimam hanc traditionem susci- « pere; nefas duxi nonnihilo huic sacræ a Carmelitarum familiæ de sua vetustate « detrachere. »

Joannes Bonifacius ex eadem sacra So- JoaiL cietate in *hisl. de R. M. lib. 2, cap. 1*, ait: Bonif. « Mirabiles quidam solitudinis amatores « Eliæ, et Elisæi vestigia persequuti, rerum « divinarum attentissimæ meditationi se « totos dediderunt; ad quorum tamen au- « res cum Apostolorum primæ de Christo « mundi per crucem Servatore evangelicæ « voces pervenissent, continuo veteri legi « nuntium remittentes, sese ad novam « transtulerunt: neque solum se Apostolo- « rum benevolos, et dociles auditores, sed a etiam adjutores præbuerunt. Et cum ex « monte Carmelo descendissent, Christi a fidem per Galilæam, Samariam, et Pa- « læstinam universam constantissime præ- a dicaverunt. Hi sunt qui in latere montis a Carmeli primum sanctissimæ Virginis a sacellum erexisse dicuntur, cui in illo « ipso loco studiosissime servierunt. »

Joannes Bussieres ex eadem sacra Socie-

§ VII.

Probatur sexto ex falsarum opinionum confutatione.

139. Licet praemissa veritatem nostræ assertionis satis evincere videantur, et fundamentum *num.* 124 propositum valide fulciant; aliunde tamen possumus eadem confirmare sequenti discursu. Nam certum est Ordinem Carmelitarum habuisse aliquem peculiarem Institutorem, et incœpisse in aliquo tempore determinato. Si enim hæc sibi vendicant alia humanæ vitæ officia, atque instituta, cur non amplissima, et maxime nota religio? Nul-lus autem hujus Ordinis Institutor potest designari, quam Magnus Elias, nec aliud suæ ducationis initium, quam tempus veteris legis. Quod aptiori via ostendi non valet, quam referendo, et refellendo prae-cipuas quorundam Authorum nostræ sen-tentiæ adversantium opinationes, quæ circa hujus religionis Institutorem, et ortum cir-cumferuntur . Quibus plane Authoribus alias doctissimis vulgare illud proverbium aptari potest, « Plus sapit stultus in domo » sua, quam sapiens in aliena. » Dum enim posthabita notitia peculiari historiarum, et traditionum Ordinis Carmelitani,vetus-tissimam ipsius originem, quasi Nili igno-tum caput investigare , atque designare contendunt, absurdas, et quæ de evidenti falsitate accusentur, proferunt sententias, ut jam ostendimus.

Primam igitur tradit Raphael Volater-Optato-ranus *in Antropologia, lib.* 21, his verbis : « Carmelitæ in monte Carmelo mora Eliæ, » et Elisaei nobilitato, ab Alberto Patriar-cha Hierosolymitano anno 128G, primum instituti fuere diverso,quo nunc utuntur amictu. Honorius IV illos a Sultano ejectos excepit. »

In qua opinione plures sunt errores, atque insequentiae, quam verba. *Primo*, quia D. Albertus Patriarcha Hierosolymi-tanus mortuus est anno 1214, ut constat ex tabula Ecclesiae Vercellensis, cujus prius fual Episcopus, atque adeo non potuit hunc Ordinem instituere anno 1286, nisi fingatur a mortuis resurrexisse. *Secundo*, quia regula ab Alberto data confirmata est ab Innocentio IV,anno 1218, in bulla,quæ incipit : *Quas honorem Conditoris omnium*, ut plane constat ex ultimis bullæ verbis : « Actum Lugduni anno Domini 1248, Do-

2 *part. Ftorum histur. c.* 6*t circa an-*
Bossier. *num* 1582,ait : a Diva Theresia reformavit
« ordinem Carmeli, revocans illum ad
pristinum rigorem, quem in sua origine
habuit, tanquam partus ardentis spiritus
Prophelæ zelatoris, qui primus ejus exli-
tit pater. »
N. Cats Nicolaus Caussinus ejusdem sacræ Socie-
tatis, et Confessorius Ludovici XIII, regis
i hristianissimi, *in 7 parte Curite sanclx,*
egens de Magno Elia, inquit : « Ipse fuit
η primus homo, qui vexillum virginitatis
erexit, illam corpore suo consecrando,
cum non cognoscebatur, sed parvi fiebat
in mundo, instituendo Ordinem angeli-
α cum in monte Carmelo, ubi deposuit
« spiritum suum in magna, ac suavi poste-
ritate, quæ reperit contemplationis sca-
σ turigines ad orbem postea decurrentes,
« ut sterilem terram uberrime fœcundarel.
Ipse invenit omnium virtutum exempla-
ria in perjucundo illo Carmeli monte, et
in ea sacra solitudine, quæ prima fuit
« ejus in terra paradisus. »
Jean, de Ailloza. Joannes de Alloza ex eadem sacra Socie-
tate, *lib.* 4 *Cadi stellati, cap.* 1, *stella* 33,
sub hoc titulo, « Qualiter religiosi Carme-
el itani post gloriosæ Virginis in coelum
« Assumptionem ædificarunt in monte
c Carmelo primam ejus nomini Ecclesiam,
« ibique collocarunt sanctam ipsius imagi-
nem, » refert ex gravibus Authoribus
mirabilem Agabi historiam, et in Carmelo
monachismum, quæ contigerunt ante nati-
vitatem Christi Domini, et deinde subdit :
v Vixit in eo Carmeli conventu quadraginta
α septem annos, meruitque cum aliis reli-
α giosis assistere Sanctissimæ Virginis
α morti. Erat tunc ipse Carmeli Archiman-
α drita. et tanquam Prælatus, et Virginis
consanguineus, primus fuit, qui curavit
α Dominæ nostræ eo loco Oratorium con-
α secrare. Hic est S. Propheta Agabus,
α cujus meminit B. Lucas in Actis Aposto-
« lorum. Mdem Author *lib.* 4, *cap.* 11, *stella*
28, agens deS. Cyrillo Constantinopolitano,
aperte supponit, firmatque continuationem
status religiosi in monte Carmelo a tempo-
ribus Eliæ.
Joseph. Josephus Andreas ex eadem sacra Socie-
tate, *in decore Carmeli, decor.* 34, *num.* 140,
inquit : « Extant quoque ex nostra Societate
u Doctores egregii, qui eadem instaurent,
« ac roborent. Hic est (inquit Jacobus Sa-
κ lianus ad annum ante Christi Domini
u natalem 914), qui per multos iniquitatis

« lorrentes, lectos Prophetarum, et reli-
giosorum in Carmelo, lotaque Phanani-
tide manipulos sui annulos, atque imita-
tores instituti, ad cœlestem vitam, mundo
^ ignotam, ac contemptam, traducendam
adduxit. Haac sanctissimum Vatem Eliam
u exaltans Annaliste hic celeberrimus.Qui
ne potius benevolentiae erga religiosissi-
α mum Carmelitarum Ordinem, quam
« veritatis testimonium hoc aliquis arbi-
< tretur, Constitutionibus Pontificiis, qua-
α rum meminimus supra, illud communit.
« Multis quoque adstruit, septemque Pon-
« tificum diplomatibus eundem Eliæ Pa-
« triarchatum firmat sacrarum Scriptura-
α rum Interpres piissiinus P. Cornelius a
Lapide lib. 4 Reg. cap. 18, vers. 42.
α Idem accuratissime præstal Paulus Schen-
α tnet in Promontorio malæ spei, lib. 3, §
13. Consentiantque Tirinus in cap. 13,
« lib. 3 Reg. Petrus de Oxeda in informa-
tione pro Immaculata Virginis Concept.
Josephus Fernandez in approbat.concion.
« R. P. Sorribas, aliique quamplures. «
Quibus addendus est R. P. Franciscos Lo-
pez, insignis ejusdem sacræ Societatis Ma-
gister, et Concionator, qui in solemni Oc-
tavario Canonizationis S. Mariæ Magdalenæ
de Pazzi LTyssipone celebrato, et typis
commisso, in sermone quartæ diei inquit :
α Negari non potest, quod forma vitæ spi-
α ritualis, et professio religiosa principium
habuerit in Elia Patriarcharum monar-
α cha. quæ in filiis ejus continuata est per
α nongentos annos ante adventum Christi
« usque ad praesentem ætatem. Hinc tan-
« quam ex primo fonte ortum duxerunt
« quatuor capita religionum Monachalium,
« etc. » Quæ ibi fuse prosequitur.
138. Comes Antonius Montecatinus, Con-A.^
sistorialis Aulæ Advocatus, coram sanctis-
simo Urbano VIII, et Eminenlissimis Car-
dinalibus in publico Consistorio hæc protulit
pro canonizatione S. Andreæ Corsini anno
1629. « Carmelitanæ familiæ dat nomen
α Andreas, aut potius flos hic jam deliba-
« tus e spinis in amcenissimo Carmeli ver-
c tice collocatur. Et sapienter ille quidem
tf hanc sibi præ cæteris religiosam fami-
α liam selegit, quæ tum originis antiqui-
α tate. quam vel ab ipsis Prophetis Elia,
« atque Elisæo repetit, tum instituti inte-
« gerrimi sanctitate, tum illustrium vita,
« doctrinaque virorum copia in Christiana
« Republica floruit semper, ac magis, ma-
« gisque floret in dies. »

Prolixum

* mini Papa? Innocentii IV, anno 5, Ka-
« lendis Septembris. » Non ergo potuit
Albertus hunc Ordinem primum instituere
anno 1286, nisi fingatur quod Ordinis con-
firmatio præcesserit ejus institutionem.
Tertio, quia ipse Volaterranus afiïrmat S.
Cyrillum Constantinopolitanum, et S. An-
gelum fuisse hujus Ordinis alumnos : sed
Cyrillus floruit ante annum 1200, et An-
gelus martyrio coronatus est anno 1220,
quomodo igitur potuit Ordo primum insti-
tui tempore sequenti, anno videlicet 1286.
Quarto, quia Honorius IV vivebat anno
1286, quando Volaterranus constituit pri-
mam prædicti Ordinis institutionem , et
paulo post mortuus est : quomodo ergo po-
tuit recipere Carmelitas a Sullano ejectas,
qui eodem anno dicuntur instituti a Pa-
triarcha Hierosolymitano in monte Car-
melo ? *Tandem* errat Volaterranus, et con-
fundit Honorium IV, cum Honorio III, nam
hic *fuit qui* Camelitas ab Oriente profectos
excepit, ut plane constat ex Officio B. V.
Mariæ de monte Carmelo concesso pro om-
nibus provinciis Hispaniarum Regi sub-
jectis, *lect. 5*, ubi dicitur : « Cum olim in
a Europa Ordo esset ignotus, et ob id apud
« Honorium Tertium non pauci pro illius
a extinclione instarent, adstitit Honorio
« noctu purissima Virgo Maria, planeque
« jussit, ut Institutum, et homines benigne
« complecteretur. » Coepit autem Honorius
III, regere Dei Ecclesiam anno 1216. Tædet
in refutando hanc Volaterrani evidenter
falsam opinationem amplius immorari .
Sed ex dicendis penitus corruet.

Opinio
Sabel-
lici.

140. Secunda opinio tradit, hunc Ordi-
nem institutum fuisse ab Alberto Patri-
archa Hierosolymitano tempore Innocentii
III, qui Concilium Lateranense congrega-
vit anno 1215. Ita Sabellicus, et quidam
alii.

Kcfu-
ialur.

Sed falsam esse eorum existimationem
potest multipliciter demonstrari. Nam Al-
bertus non instituit prædictum Ordinem,
sed jam esistenti regulam dedit, vel potius
sibi oblatam approbavit, ut plane constat
ex ipsa regula inserta bullæ Innocentii IV
supra relatæ ; nam in principio dicitur :
a Albertus Dei gratia Hierosolymitanæ
« Ecclesiae vocatus Patriarcha, dilectis in
« Christo filiis Brocardo, et caeteris fratri-
a bus eremitis, qui sub ejus obediencia
a juxta fontem Eliae in monte Carmeli
a morantur, etc. » ubi Patriarcha plane
supponit, Fratres Carmelitas viventes sub

obediencia, et religiose. Unde S. Cyrillus
Constantinopolitanus, qui floruit ante an-
d iJ num 1200, *in lib. de processu, et variis re- Cõe*
gulis hujus Ordinis, cap. 5, agens do præ-
dicto Alberto, inquit : « Postmodum «(tra-
dita videlicet regula, ex libro Joannis
Patriarchæ itidem Hierosolymitani 44
desumpta), a eodem anno Monasterium in
« hoc monte Carmeli, juxta fontem Eliae
Prophetae ædificari fecit, intra cujus
septa includi, ac renovari jussit Capel-
« lam, quam ad honorem Beatae Dei geni-
a tricis Mariæ prædecessores eorum post
a Ascensionem Christi construxerant. «
Et profecto ipse Cyrillus, qui hæc scribit,
et fuit prædicti Ordinis Prior Generalis,
illum ingressus est anno 1173, atque ideo
ante Innocent. III, et Concilium Latera-
nense. Unde fateri oportet, prædictum Or-
dinem illud tempus præcessisse, ut viderunt
graves Authores Baronius, cujus verba in-
fra dabimus, et Bellarminus, qui in suaBeUaa,
*Chronologia inquit : Ordo Carmelitarum
confirmatur ab Alexandro III, anno 1180.*
Et Jacobus de Vitriaco *Episcopus Achonen-
sis, lib. 1 Histor. Hierosolym. cap. 52, agens
de* refluorescente Ecclesia in terra sancta
post captam Hierosolymam anno 1099,
longo tempore ante Concilium Lateranense
Carmelitas religiose viventes commemo-
rat : « Juxta fontem, *inquit*, qui fons Eliae
« dicitur, non longe a Monasterio B. Mar-
« garetæ, vitam solitariam agebant, in
« alvearibus modicarum cellularum, tan-
« quam apes Domini dulcedinem spiritua-
« lem mellificantes. » Præcesserat ergo
Ordo Carmelitarum tempus Alberti, Inno-
centii III, et Concilii Lateranensis.

Confirmatur primo, et urgenter : nam Jiikr
prædictum Concilium **statuerat** : « **Ne quisej-**
« de cætero novam religionem inveniat;
« quod si aliquis vellet inservire Deo, P»n-
« unam ex religionibus jam approbatis tio.
« eligeret. » Hoc tamen non obstante, ali-
quæ religiones post prædictum Concilium
coeperant introduci. Cui incommodo ut
obviam iret Concilium Lugdunense con-
gregatum sub Gregorio X, anno 1274,
præcepit, quod aliæ religiones post Conci-
lium Lateranense introductæ extingueren-
tur, exceptis quatuor Ordinibus .Mendican-
tium, scilicet Prædicatorum, Minorum,
Augustinianorum, et Carmelitarum, ut
refertur *in cap. unico de religiosis domibus,*
in 6. Et quidem quantum ad religiones
Prædicatorum, et Minorum, ut persevera-
rent.

rent, non eam rationem reddidit Concilium
Lugdunense, quod videlicet fuerint ante
Lateranense instituta), sed quod institutae
post illud uberes fructus Ecclesiæ attule-
rint. « Sane, *inquit*, ad Prædicatorum, et
a Minorum Ordines (quos evidens ex eis
« utilitas Ecclesiæ universali proveniens
perhibet approbatos) præsentem non pa-
«**timur** constitutionem extendi. » Sed
quantum ad Ordines Eremitarum S. Augus-
tini , et Carmelitarum hac ratione, aut
consideratione non indiguit Concilium; sed
videns eorum institutionem præcessisse
tempora Concilii Lateranensis, eos in pro-
prio statu reliquit, ut constat ex verbis se-
quentibus : « Cæterum Eremitarum S.
« Augustini, et Carmelitarum Ordines,
a quorum institutio Concilium generale
« præcessit, in solido (legunt alii, *in solito,*
a quod ad præsens nihil refert), statu volu-
« mus permanere. » Sensit ergo, et docuit
Concilium Ordinem Carmelitarum fuisse
institutum ante Concilium Lateranense, et
Ordines Prædicatorum, et Minorum longo
tempore præcessisse, ut recte viderunt Al-
varus Relagius **lib. 2, de planctu Ecclesiæ,**
art. 23, et Renatus Chopinus *lib. 2 Monast.*
torus
Sanes l' n' J°annes Marquez *de origine*
Xinj *Eremitarum S. Augustini, cap. 14, § 9, cum*
J *sequenti.*

Confirmatur secundo, et non minus ur-
genter ex duabus epistolis, quas Episcopus
Nicosiensis, aliique Prælati Terræ sanctæ
simul cum Magistro Templi, et Magistro S.
Joannis Hierosolymitani miserunt ad Ro-
manum Pontificem anno 1283, ut Carme-
litis eo tempore in terra sancta ob rerum
penuriam, et varias calamitates afflictis
subsidio aliquo spirituali, ac temporali
succurreret. In prima sic loquuntur: « Cre-
« dimus enim vos non ignorare, Pater
« sancte, qualiter Ordo Fratrum B. Mariæ
« de monte Carmeli (qui inter cæteras sa-
« cras Religiones Apostolicæ Sedi devotas
« claret devotione conspicua) fuit in cis-
« marinis partibus a tempore cujus non
« extat memoria, a prædictis Patribus in
a ejusdem terræ sanctæ solatium institu-
a tus. » In secunda scribunt : « Invenimus
« siquidem in nostræ memoriæ tabula exa-
ratum, quod Ordo Fratrum B. Mariæ de
a Monte Carmelo in cismarinis partibus a
« tempore, de quo memoria non existit, a
sanctis Patribus in ejusdem terræ sanctæ
« solatium extitit institutus. » Si autem
Ordo iste institutus fuisset ab Alberto Pa-

triarcha tempore Innocentii Tertii, recens
profecto, et vivida esset talis institutionis
memoria apud prædictos Prælatos; quippe
cum centum anni nondum post illam insti-
tutionem defluxissent, ut ex se liquet. Cum
ergo contestentur institutionem Ordinis
Carmelitani excedere memoriam homi-
num tunc viventium, aperte sequitur, quod
longo tempore fuerit ante Albertum, et
Innocentium. Cujus argumenti vires op-
time expendit Venerabilis Doctor Walden-
sis *tom. 3, in doctrinali fidei, tit. 9, cap. 89,*
ubi ait : « Audiatur testes istos Wicleph (*qui*
Religiosos Ordines, novellas vanitates
a *vocabat*), quamvis judex iniquus. Non a
« re, quam testantur, remoti ; non ab ejus
a experientia sunt longinqui : ejusdem
erant terræ sanctæ coloni, domestici,
« vicini, noti negotio, de quo tractant, et
scriptis pronuntiant, litteris exponunt,
« chirographis testantur, quod Ordinis an-
a tiquitas, aut initium hominum tunc ibi
« viventium memorias superabat. » Ex
quibus satis elucet manifesta falsitas præ-
dictæ opinionis, magisque ex dicendis cons-
tabit.

141. Tertiam opinionem tradit Baronius oPinio
tom. 12, anno 1181, ubi agens de Alexandro Baron11-
III, qui eo anno e vita migravit, inquit :
« Antequam ab Alexandro ad ejus succes-
a solem convertamus orationem, constan-
« tior illa videtur assertio, quod Ordo Re-
« ligiosorum Carmelitarum, qui in Palæs-
a tina in ipso Carmelo monte fixere sedes,
« sub eodem Alexandro Romano Pontifice
a sumpsit originem; quoto autem anno
a ejus Pontificatus, habetur incertum. Ho-
a rum autem promotor, propagator, et
a custos fuit ille, qui fungebatur in Oriente
a Legatione Apostolicæ Sedis, Haimericus
a Patriarcha Antiochenus, qui considerans
« plures ex Occidente, qui venerant vitam
a eremiticam acturi in Terra Sancta, hinc
« inde dispersos, expositos barbarorum
« incursibus, collegit eos in unum, duxit-
« que in montem Carmelum Eliae habita-
a tione egregie olim nobilitatum. Fuere
« ista principia, ex quibus, ut ex parva
a scaturigine flumen, immensus est auctus
« cætus Religiosorum virorum, etc. »

Verum enimvero, licet sic asserat doc-inecrti-
tissimus Cardinalis, minime tamen probat, præ^.
nec ullum aliquod fundamentum pro sua
cogitatione adducit. Unde possumus res- n' |
pondere, quod ex Caramuele refert N. Syl- Sjhr.
veira *opusc. 2, résolut. 2, quæst. 2, η. 22*, ibi:

11
11

15.

11
11

« Sum jam assuetus Baronio non credere
 « dicenti, sed non probanti. » l'ræsertim
 cum praeclarus hic annalista fidem nostram
 sola sua auctoritate nequeat extorquere, qui
 in aliis etiam sit homo, et in lapsus circa
 historiam non semel impingat, ut sapien-
 tissimus Ordinis Praedicatorum Annalista
 Tixwis. Thomas Malvenda observavit anno Christi
 1198, his verbis : « Non miror tam conspi-
 « cum lapsum in Annalium conditore
 « (nam quid promptius, quam impingere?)
 « Sed quod tam asper esse soleat in sugil-
 « landis aliorum erratis, cum non pauci in
 « ejus Annalibus, inter tot sane benedicta,
 * facile animadverti possint, et ipsi plura
 comprehendimus. & Et Alphonsus de S. Vi-
 s. vitor, tores Episcopus Zamorensis *insuo Occidentis*
Sole prxlud. 2, cap. 2, n. 24, de eodem Ba-
 ronio inquit: « Aliquando dormitat Home-
 a rus. Periculis se exponit, qui persuadere
 « nititur novitates. Cæsares succumbunt
 « difficultatibus, quas inconsulte aggrediun-
 a tur : el Baronius vincitur, quamvis Cæ-
 « sar. x Quaesatis erat Baronio dicenti, et
 non probanti respondere; praesertim cum
 ipse non videatur pedem figere, sed dubiam
 proferre opinionem. *Constantior*, inquit,
illa videtur assertio. Et aliunde non signi-
 ficet Aymericum fuisse Ordinis Carmelitani
 institutorem, sed promotorem, propagato-
 rem, et custodem: quod optime fieri valuit,
 licet Ordo fuisset antiquior.

uarcmi Cæterum falsitatem illius qualisqualis
 t&ufu? opinionationis facile est ostendere, declarando
 t3,nr quomodo praedictus Ordo non fuerit institu-
 tus tempore Aymerici, sed ejus protectio-
 nem, et favores longo durationis inter-
 vallo antecesserit. Et Cardinali contrarium
 opinanti opponimus Cardinales Sacre Ri-
 tum Congregationis, opponimus Sanctis-
 simum D. N. Clementem X, qui Officium
 S. Bertholdi approbarunt, et Carmelitis
 concesserunt, cujus 4 lectio sic habet :
 « Cum sacrae illius temporis expeditioni pro
 « recuperanda Terra Sancta inleresset » (ip-
 se videlicet Bertholdus) « ingrediendae Reli-
 « gionis votum emisit, ut Deus exercituum
 « Christianorum copias in maximis angus-
 tiis, in quibus conjectae erant, dignarentur
 eripere. Quod postmodum, re obtenta, Al-
 tissimo redditurus in Carmeli montem as-
 « cendit, postulatumque Ordinis habitum
 « suscepit. In sancte Religionis palæstra
 « novus athleta cæteros virtutum exercitio,
 « et praesertim vite asperitate antecedere
 « nitebatur, etc. » Prosequitur deinde

quinta lectio in hunc modum : « Faciam
 « est autem, ut eo tempore Aymericas
 u Antiochenus Patriarcha, et ejus consan-
 « guineas in terram sanctam Apostolicæ
 « Sedis a Latere Legatus missus sit, qui cum
 « aliquando in Carmeli montem ascendis-
 « set, fratrumque coelestem vivendi ratio-
 « nem contemplatus esset, eos maximis
 « favoribus prosequutus est, novasque le-
 « ges edidit pro eorum perfectiori institu-
 or tione. Tum vita functo Ordinis supe-
 « riore, S. Bertholdum ob insignem pru-
 a dentiam, et sanctitatem unanimi omnium
 « assensu electum ipsi praefecit, more quie
 « Latinorum Priorem Generalem nuncu-
 « pavit. » Ex quibus plane constat, Ayme-
 rienm reperisse Carmelitas constitutos in
 statu Ordinis, et Religionis, solumque addi-
 disse aliqua praedicto statui accidentalia,
 quibus tamen ipsius protectionem, et fa-
 mam apud Latinos promovit. Quod præter
 alios affirmat vetustissimus testis (vel
 sola antiquitate, et sanctitate superans
 quaslibet Baronii cogitationes), D. Oyrillus D. Cjr.
 Constantinopolitanus, qui vixit ante annum C5&
 1200, et Aymericum cognoscere potuit; nam
 lib. supra cit. cap. 3, refert qualiter Gode-
 fridus de Bullion sanctam civitatem Hie-
 rusalem, et totam terram sanctam domi-
 nio Christianorum reduxerit anno 109),
 et addit : a Propter quod cœpit tunc cultus
 « nostrae religionis in monte Carmeli am-
 et pliari. Quamplures enim devoti peregrini,
 σ qui ab Occidente supervenerant, odore
 « hujus sancti loci tracti, et devotione reli-
 te giosorum eremitarum montem hunc in-
 « habitantium permoti, mundo renuntia-
 « bant, et per contemplationem coelestium
 « se eorum contubernio jungabant. Erat
 e autem in diebus illis Patriarcha Antio-
 « chenus, et in terra sancta Apostolicæ Se-
 « dis Legatus vir quidam amabilis Deo, et
 a hominibus nomine Aymericus Malafaida,
 « natione Levomicensis, de villa appellata
 ‡ Salamaicum, qui praedictorum antecesso-
 a rum nostrorum Eremitarum Fratrum B.
 a Mariae de monte Carmelo laudabilem con-
 « versationem attendens, eos multum spe-
 « cialiter suo tempore enutrivit, etc.» Unde
 satis liquet Aymericum non fuisse hujus Or-
 dinis Institutorem, sed promotorem, et pro-
 tectorem; fovit enim, et defendit, et aliqua-
 liter reformavit illos religiosos, quos in Car-
 melo sancte viventes repererat, ut optime
 vidit vir doctissimus Gilbertus Genebrardus,
 qui in Chronologia circa annum Christi 1280
 refert

refert sententiam Polydori (quæ eadem est cum Haronii opinione), his verbis. « Ordo Carmelitarum (qui tunc variegata chlamyde utebatur) initium habuit in desertis Syriæ, Aymerici Antiocheni Antistitis opera. » At ipse Genebrardus Polydori sententiam sic corrigit, et refellit : « Sed eorum origo altius repetitur, nempe a Prophetis Elia et Elisæo, qui Carmelum montem terræ sanctæ primi consecraverunt, et discipulos illic reliquerunt, quos Scriptura filios Prophetarum appellat. » Gilbertum imitatur Gualterus in *tabui, chronograph. sæculo* 12, dum Aymericum vocat Ordinis Carmelitani non auctorem, sed *promotorem et restauratorem*. Eodem modo loquitur Onuphii Pavinus in *Chronico Ecclesiastico*, circa annum 11-11, et Rodericus Acuna Bracarensis Archiepiscopus in *1 part. Decreti, cap. Generalis*, 12, *distinet*. 54, *num.* 3, ubi ait : « Susceperunt post Christi adventum Eliæ successores Carmelitani Christi fidem cum Baptismo, ac vota substantialia religionis emisere. » Et infra : « Nata Carmelitanis eremitis primum regula est in scriptis a Joanne 44. Patriarcha Hierosolymitano, qui floruit circa annum 440. Deinde ab Aymerico Antiocheno Legato Apostolico anno 1141, sub Innocentio II. Tertio acceperunt regulam, quam nunc servant, ab Alberto Patriarcha Hierosolymitano. » Quibus plane supponit, Religionem Carmelitanam longo tempore ante Aymericum extitisse cum omnibus substantialibus. Et hæc satis sunt ad refellendam opinionem Barouii, præsertim adjunctis quæ *numero procedenti*, in secunda confirmatione expendimus, et pari pondere illam impugnant, ut expendenti constabit. Sed urgentius refutabitur ex dicendis *num. sequenti*.

142. Ut autem omnes tres relatæ opiniones, et quædam aliæ ipsis similes uno ictu percutiantur, ac prosternantur, motivum proferimus, quod omnem intellectum recte dispositum vincat, ut judicet institutionem Ordinis Carmelitani antiquiorem esse, quam prædictæ opiniones imaginantur. Etenim Romani Pontifices antiquiores Honorio IV, Innocentio III et Alexandro III, concessere speciales indulgentias Ordini Carmelitarum : ergo prædictus Ordo existebat ante prædictos Pontifices. Consequentia est manifesta, quia Pontifices non potuerunt indulgentias Ordini non existenti concedere. Et antecedens certo constat ex

bullæ Sixti IV, quæ incipit, *Cum attenta*, data Pontificatus ipsius anno 6. et ex alia bulla Gregorii XIII, quæ incipit, *Ut laudes*. data Pontificatus ipsius anno etiam 6, in quibus ex certa scientia testantur Leonem IV, Adrianum II, Stephanum V, Sergium III, Joannem X, Joannem XI, Alexandrum II, Sergium IV, Gregorium V, aliosque plures (ut prolixitatem vitemus), Romanos Pontifices prædecessores suos indulgentias huic Ordini concessisse, quas ipsi in prædictis bullis specialiter recensent, et confirmant, ut prædicto Ordini de Ecclesia benemerito faveant, quem præterea Sixtus his elogiis illustrat : « Dum attenta meditatione pensamus, quod gloriosissima Dei genitrix Maria Virgo venustissima, cujus ineffabilem pulchritudinem Sol, et Luna mirantur, cujusque precibus juvenatur populus Christianus, et quæ florem pretiosissimum, immarcescibilem, et æternum D. N. Jesum Christum, immensa S. Spiritus coopérante virtute genuit, produxit sacrum Ordinem B. Mariæ de monte Carmeli, a Sancta Sede Apostolica, et a pluribus Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, et etiam a nobis multipliciter approbatum, quem ejusdem gloriosissima Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ speciali titulo voluit insigniri, ut ob ejusdem Virginis reverentiam Ordo ipse a Christi fidelibus merito peramplius honoraretur, ipsique fideles propterea ejusdem Virginis Mariæ suffragiis adducti æternæ retributionis premia facilius consequi mererentur. Dumque sublimium dicti Ordinis utriusque sexus personarum virtutum merita, Deo quidem grata, et in conspectu prædictæ Sedis accepta, digna memoria recensemus, ac Ordinem ipsum, et illius personas sub Sedis Apostolicæ, et Ecclesiæ Romanæ protectione immediate existentes, et inter cæteros Regularium Ordinum professores in firmamento Catholice fidei militantes, sanctorumque Prophetarum Eliæ, Elisæi, et Henoch, necnon et aliorum sanctorum Patrum, qui montem sanctum Carmeli juxta Eliæ fontem inhabitaverunt, successionem hæreditariam tenentes, fructus quoque uberes, quos dictus sacer Ordo in agro militantis Ecclesiæ, in propagatione Religionis, et fidei orthodoxæ hactenus produxit utiliter, et producit, ac in futurum producturum fore indubi-

« Linter speramus, paterna charitate in-
Gtw. « tuemur, etc. » Et Gregorius inquit :
XIII. « Nos igitur Ordinem ipsum, illiusque
« personas inter cæteros Regularium Or-
« dinum professores in Catholica Ecclesia
« militantes, tanquam Religionis exemplar
« speciali charitate fulgentes, etc. » Quod
autem illi Pontifices, quos Sixtus, et Gre-
gorius recensent, longo intervallo praeces-
serint tempora, quæ sententiæ supra im-
pugnatae pro institutione religionis Car-
melitanæ designant, evidenter ostenditur ;
nam Stephanus V regebat Ecclesiam anno
816, Leo IV, anno 8-17, Adrianus II, anno
868, Sergius III, anno 909, Joannes X,
anno 913, Joannes XI, anno 931. Grego-
rius V, anno 996, Sergius IV, anno 1009,
Alexander II, anno 1061, ut ex Chronolo-
gia Bellarmini, et aliorum liquido constat.
Easdem prædictorum antiquorum Pontifi-
cum indulgentias, eorum nominibus ex-
pressis. novissime expendit, ac confirma-
vit Sanctissimus D. N. Clemens X, in bulla
quæ incipit. *Officium*, data anno Domini
1673, Pontificatus ipsius anno 3.

Major Quod motivum potest alia via non mi-
P^rutT nus urgenti, ac plana fulciri ; nam longo
opinio- tempore ante Alexandrum III et Innocen-
eoofa- tium III, fundata fuere plura Ordinis Car-
ütio- melitarum monasteria : ergo existebat hic
Ordo ante prædictos Pontifices. Conse-
quentia est manifesta, et antecedens constat
ex ipsis monasteriorum foundationibus ;
nam Florentinum erigitur anno 7-13, Pisa-
num anno 838, Romanum S. Martini in
Montibus anno 847, Boppardianum in Ger-
mania anno 1045, Coloniense anno 1099, et
sic de aliis, ut ex authenticis instrumentis,
et aliis monumentis antiquitatis probat
Lmna Lezana tom. 3, ad prædictos annos. Imo
omnia monasteria Britanniae, et Scotiae,
quæ praecesserunt adventum Augustini ,
et sociorum in Angliam circa annum 596,
fuisse Ordinis Carmelitani, probat Clemens
Eeyner. Reynerus in libro, cui titulus, *Apostolalus
Benedictinorum in Anglia, tract. 1, sect. 1,*
§ 12, et 18, et 29. Et ut ab aliis provinciis
ad Hispaniam nobis notio-rem, et ad Toletum
Hispaniae caput oculos convertamus,
monasterium Carmelitarum in regia urbe
Toletana antiquissimum est, et quod plura
secula, Maurorumque irruptionem ante-
vertit. Unde Julianus Petri vetustus Scrip-
tor (florebat enim ante annum 1100, ut
ipse testatur in *tract, de Eremitoriis, num.*
17), in eodem tractatu , n. 15 , inquit :

« Eremitorium Toleti in suburbio S. Ma-
« riaë de Ais » (hoc est Allicem) « a tempo-
« ribus antiquissimis tertium templum
« Toletanorum, quo venerunt olim Mona-
« chi Carmelitæ, et tempore captivitatis
« hæc fuit Ecclesia Aldefonsi Sexti. » Et
Petrus Sanctius in *hislor. morali, et
sophica, 3 part, in tract, de Ecclesiis Tok-
lanis*, inquit : « Monasterium Toletanum
« Dominae nostræ de monte Carmeli est
« antiquius inter omnia religiosorum mo-
« nasteria, quæ Toleti existunt. » Et Fran-
« ciscus Ruspuerta in *historia (Hennensi,*
seculo 7, cap. 5, ait : « Quod monachi Car-
« melitæ eandem Toletanam domum con-
« ti servant, urgenter confirmat veritatem
« Juliani, istaque evincit magnam Car-
« melitarum in Hispania antiquitatem. »
Ipse vero hoc ulterius sic confirmat :
« Sanctos monachos Fabricium, et Phili-
« bertum, qui Titulitæ anno 308, martyrio
« coronati sunt, ut Dexter scribit ; et vir-
« gines Deo consecratas, quarum memi-
« nit Concilium Eliberitanum cap. 13, et
« monachos ac moniales, de quibus agit
« Concilium Cæsaraugustanum cap. 6, et
« 8, pro comperto habeo fuisse Carmelitas
« Ordinis Prophetici ; nam eis temporari-
« bus D. Augustinus nondum fundaverat
« suum Institutum, nec D. Benedictus in
« pluribus sequentibus annis suum in-
« choavit. »

Quibus omnibus robur adjicit testimo- AMi.
nium Eutrandi seu Luitprandi in *fragmen-*
tis, a n. 100, ubi ait : « Sunt qui putent, tate
« quod et ego credo, S. Leocadium monia-^J*.
« lem fuisse Ordinis Carmelitani, quem
« Ordinem monachi Carmelitani ad fidem
« Christi conversi in Hispaniam intule-
« runt, ex quibus fuit Elpidius primus To-
« tetanus Praesul a S. Jacobo constitutus. »
Et numero sequenti prosequitur : « S. El-
« pidius, quem S. Jacobus praefecit Toleta-
« nis primum, Pontificem, Carmelita mo-
« nachus fuit, et prima Petri concione
« conversus ad fidem cum sociis multis
« venit in Hispaniam, et Toleti fundavit
« monasterium virginum, et monachorum,
« ubi postea fuit Agaliense, quod fuerat B.
« Virgini curae monialium harum matri. »
Quæ magis illustrat Quintanaduenas e sacra q^
Societate in *hist, sanctor. Tolet. pag. 131*,
his verbis : « Incolebat Elpidius celebrem
« montem Carmelum inter Syriam, et Ju-
« daeam, ubi fervidi illi Patriarcharum
« Eliæ, et Elisæi filii habitarunt a primis
seculis

t seculis usque ad aurea tempora legis
« gratiæ. Tunc vero dispersi per civitates
« Judææ, Samaria), et Galilææ, audita præ-
« dicatione Christi Domini nostri, et Bap-
« tistao ipsius præcursoris, atque Apostolo-
« rum, non tantum illustrati splendore
« Evangelii fuere, sed constituti etiam
« eorundem Apostolorum coadjutores ad
« mundi conversionem, electique ab ipsis
« magistri, et Prælati diversarum religio-
« num, ubi eisdem Apostolis associati fi-
« dem plantaverunt. Horum unus fuit El-
« pidius, etc. » Similia tradunt Comes
« Morensis, Castejon, et alii, quos refert Ta-
« Swjo-mayo in *Martyrolog. Hispano*, tom. 6, die 9
« Decembris, fol. 429, et novissime Paulus de
« la Pena Eques S. Mauricii in *Memor, pro*
« *Primatu S. Elpidii in Eccles. Toletana*, pag.
« 39. Omittimus (quia præmissa sufficiunt),
« alia addere ex Chronico Haudberti, quod
« in lucem dedit Gregorius Argæz illustris-
« simæ familiæ Benedictinæ Chronologus
« Generalis. Satis sit aliqua insinuare. Anno
« Christi 55, Haudbertus inquit : « Eliodorus
« Græcus Eremita Carmelitanus Caucæ
« monasterium confluit.»Anno 58 «S. Eu-
« logius Abbas Carmelita Toleti obiit. »
« Addit Argæz : « In monasterio, scilicet
« Agaliensi a S. Elpidio monacho quoque
« Carmelitano erecto»Anno 66«Caucæ du-
« centi monachi Carmelitani combusti in-
« tra eremitorium, quod construxerant,
« die 15 Julii. » Alia relinquimus, quæ
« collecta reperiet lector apud Josephum
« Andreæ sacræ Societatis Jesu in *decore*
« *Carmeli*, an. 160.

§ VIII.

Confutatio aliarum opinionum.

Quarta 143. Ex dictis convulsæ etiam manent
Snag, aliæ duæ opiniones nobis contrariæ. Quar-
tam in ordinesic refert Cartagena, Ordinis
Seraphici, lib. 17, homil. 2, object. 5, ibi :
« Hieronymus Roman lib. 6, quem vocat
« de Republica, c. 10, ait Religionem Car-
« melitarum non habuisse primordia ab
« Elia, et ejus successoribus in monte Car-
« melo, sed anno 796, tempore Leonis III,
« accepisse quandam regulam ex approba-
« tis ab Ecclesia,Basilii scilicet, Augustini,
« etc. » Quintam, et ultimam docent alii,
« qui cum ex una parte nolint nostræ sen-
« tentiæ subscribere, et ex alia videant se
« opprimi motivis, quæ hactenus expendi-

mus, dicunt prædictum Ordinem exordium
accepisse a Joanne Patriarcha Hierosoly-
mitano circa annum Christi 412. Hanc opi-
nionem sub incerto nomine refert Corio- corioi.
lanus in *Breviario Chronolog. ad eundem*
« annum, quam ipse non reprobat.

Sed quod ad opinionem Romani attinet,
illam acriter, et nervose refellit Cartagena nio
« loco citato, ab illis verbis : « Cæterum utEo i.
« clarius innotescat delirium hujus homi-
« nis, etc. » Nec videtur verbo excedere ;
« nam profecto in re historiali adeo gravi, et
« antiqua, qualem versamus, delirium est
« aliquid affirmare absque ullo testimonio,
« aut rationabili fundamento; nihil autem
« horum occurrit, ut dicatur Ordinem Car-
« melitarum incœpisse tempore Leonis III,
« et anno 796, et non potius tempore antece-
« denti, aut sequenti ; nec id dici potest nisi
« divinando. Præterea optime cohæret. quod
« aliquis religiosus Ordo sit longe antiquior
« regula, quam postea suscipit; cum hæc ad
« essentiam status religiosi non requiratur,
« ut constat ex dictis *disputatione* 1, num. 29,
« unde dato, ut minime concessio, quod Ordo
« Carmelitanus suscepisset regulam B. Basi-
« lii, vel D. Augustini anno 796 (quod est
« prorsus falsum), minime hinc inferretur,
« quod prædictus Ordo non fuerit ante præ-
« dictam regulam, ejusve professionem. Ad-
« dimus longe verosimilius esse, quod D. Ba-
« silius (quidquid sit de Divo Augustino),
« primo sequutus fuerit Institutum Eliæ, et
« Carmelitarum, quam quod isti aliquando
« illius regulam fuerint professi. Nam pri-
« mum illud (ut alia testimonia omittamus), D Gren.
« significat D. Gregorius Nyssenus BSiliiNjssen.
« frater in oratione de ipsius laudibus, ubi
« ait : « An etiam audebimus ad sublimem
« Eliam sermone ascendere, et ostendere
« Doctorem nostrum suæ vitæ instituto
« illius gratiæ assimilari. » Nec contem-
« nendum est argumentum, quo utitur illus-
« trissimus Sanvictores Generalis **Ordinis**'ict'
« Benedictini, et Episcopus Zamorensis, tom.
« 1, *prælud.* 6, *cap.* 1, *num.* 22, ubi cum Ba-
« ronio probat, D. Basilium fuisse particula-
« rem in Ponto monachum, quando ad Con-
« cilium Lampsacense vocatus est, et subdit :
« Nunc inquiri, quam regulam ibidem pro-
« a fitebatur magnus ille pater Orientis ?
« Profecto non suam, quem nondum scrip-
« serat. Aliam itaque observavit, nempe
« vel Divi Antonii, vel Pachomii, vel quod
« certius est, Carmelitarum. »

Accedit plura, quæ supra expendimus, et

infra addemus, satis evincere, quod istorum Ordo tempus illud, et Leonem III praecesserit Nec oportet amplius in refutando cogitationem nulli fundamento innitentem immorari.

noü. Sed observamus, quod in eo loco, quem Cartagena designat, non agit Roman de Carmelitis. sed de Canonicis regularibus. De Carmelitis vero loquitur *cap.* 15. Et licet eo loco plura falsa, indigesta, et fundamento destituta accumulet, opinionem tamen, quam ipsi Cartagena attribuit, non luetur, sed relatis *n.* 1-10 et 111, subscribit. Et ibidem testatur se in monasterio Montis Serrati vidisse librum manuscriptum Abbatis Trithemii *de origine, et laudibus Carmelitarum.* in quo nostram sententiam propugnat. Quod obiter notamus ob aliquos, qui de praedicto opere dubitarunt; validum quippe existit testimonium, quod juratus nostrae antiquitatis hostis ultroneus edit. Recolantur quæ diximus *n.* 105.

Befel-blur qainta ôpiBô. 144. Quod vero posterior sententia affirmat, nullum habet prope testimonium, aut fundamentum, quam ipsum librum Joannis Patriarchae 44 ad Caprasium; quia enim prædictæsententiae Authores viderunt in eo libro quandam regulam Carmelitis tradi, eamque antiquissimam esse, arbitrati sunt Carmelitas ab eo tempore incœpisse. Sed eorum absurda cogitatio non aptius, aut evidentius refutatur, quam ex ipso Joannis libro, cui eam committunt. Nam Hieros. Pr\$dictus Joannes totus est in demonstrando originem religionis Carmelitanæ ab Elia, illiusque continuam successionem usque ad sua tempora. Et quia prolixum nimis esset omnia referre, pauca quædam, et satis evidentia dabimus. *Cap.* 21, inquit: « Quoniam igitur Elias præ cæteris eremis, in quibus habitavit, montem Carmeli tantam quam commodiorem ad plantandum in eo Propheticam religionem vitæ monastics, et docendam melius, et exercendam (ut dictum est) elegit. quem etiam montem præfatis miraculis clarissime decoravit; ideo Elisæus, et cæteri Eliæ discipuli, religiosi viri, Prophetarum filii, necnon eorum tam veteris, quam novi Testamenti successores, montem Carmeli in veneratione speciali semper habentes, ipsum aliis eremis, ut religioni suæ magis congruum prætulerunt, etc. » Et *cap.* 28, ait: « Intuentes quidam viri monachos in monte Carmelo nunc habitantes esse Christianos, putaverunt (ut

« asseris dilecte Caprasi), eos non esse ejusdem religionis cum illis monaebis, qui olim per sanctum Eliam Dei Prophetam fuerunt in eodem monte instituti, pro eo quod illi non fuerunt Christiani, sed Judæi. Quam autem erronea sit istorum virorum opinio, et a veritate deviet, exsequentibus tibi manifestum fiet. Antiqui namque hujus montis monachi, etsi non nomine, tamen recta fide fuerunt viri Christiani, sicut sunt monachi moderni. Quoniam illi firmam fidem in Christum habuerunt, a quo et animarum salutem speraverunt, pro qua consequenda mundum reliquerunt, et corpora, ac animas suas obtulerunt Deo, de quibus ait Apostolus: Circuierunt in melotis, et in pellibus caprinis, angustiati, etc. » Et *cap.* 32, inquit: « Postquam autem professores hujus religionis fuerunt per Apostolos baptizati, et sacri Evangelii eloquiis eruditi. intellexerunt plane illud mysterium esse impletum, quod per Deum fuerat Prophète Eliæ in monte Carmeli revelatum, etc. » Ex quibus liquet, Ordinem Carmelitarum ortum non ducere a prædicto Joanne, qui vetustiores ipsius originem tam evidenter tradit, et recognoscit.

Adde primo, ipsum Joannem, antequam ad dignitatem Patriarchalem assumptus fuisset, et praefatum librum scripsisset, fuisse monachum Carmelitam, hujusque religionis alumnum: ex quo satis evincitur, quod ipsa ab illo non duxerit suum exordium. Unde Salius. *tom.* 4, *anno mundi* 3123, *numero I*, de prædicto Joanne agens, inquit: « Eum ille librum conscripsit, cum post diuturnam vitæ religiosae cum fratribus montis Carmeli professionem, Hierosolymis post S. Cyrillum factus Pontifex, ad alias vocatus curas, non potuit eos ultra domesticis exemplis, verbisque instituere; rogatus enim a Fratribus, maximeque a Caprasio, quem ille Praepositum religionum suo loco relinquebat, ad eorum consolationem, certioreque institutionem edidit librum, in quem non pauca partim ex Scriptura mandavit litteris, partim ex traditione seniorum, quibus cum a puero vixerat, qui et ipsi a majoribus eadem per manus acceperant, etc. » Et Ferdinandus de Salazar *lib. de immaculata Conceptione Virgin, sxculo* 4, *argum.* 12, c. 42, inquit: « Vidi certe, atque evol-

* I < vi non pauca antiquitatis monumenta, ut < in hac controversia aliquid certi definirem; nihil tamen reperi, quod non suaderet præmissum Joannem Carmelitanum fuisse, et dictum de Institutione Monachorum librum ab ipso conscriptum, atque adeo hanc sententiam libentius amplector, et gravissimo, antiquissimoque Ordini, quæ sua sunt, libere restituo. » Et Hieronymus Piali *lib.* 2, *de bonostalureligiosi, cap.* 22, inquit: « Carmilitarum quoque Institutum, etsi antennis demum 1200, post Christum natum in Italiam illatum est, mullo tamen antiquius fuisse asserunt viri gravissimi, cum memoriæ proditum sil in ipso anno salutis 412, Joannem Hierosolymitanum Patriarchatum, qui ex hoc ipso Ordine antea fuerat, eique præfuerat, regulam ei conlidsse: ex quo apparet, ipsum etiam vetustius esse. » El Lælius Zechius in *lib. de Republica Ecclesiast. tract, de Relig.* c. 2, n. 2, de Carmelitis disserens, inquit: « Joannes Hierosolymitanus Patriarcha, qui ex eodem Ordine fuerat, regulam eis præscripsit, quo notatur eos ante extitisse. » Similia proferunt plures alii, lam ex extraneis, quam propriis, quos kuna. refert Lezana in *Apparatu*, c. 9. Sed præ aliis audiendus vir sapientia, sanctitate, et antiquitate insignis D. Cyrillus Conslantinopolitanus, in *lib. sive epist. de processu hujus Ordinis, cap.* 1, ubi ait: « Fuit autem tempore Arcadii, et Honorii Imperatorum in monte Carmeli Pater dictorum Religiosorum, quidam vir miræ virtutis, et perfectionis, Joannes nomine, qui cæteros consortes suos, ejusdem montis monachos exemplo suo, et magisterio solícite inducebat ad perfectionem inquit, et rendant secundum propheticam disciplinam vitæ monasticae per Eliam Prophetam institutae, quam Joannes eis exposnebat ex diversis dictis, tam veteris, quam novæ legis, et ex nonnullis traclatibus editis a professoribus prædecessorissuis. Qui tandem propter ejussanctitatem in Pontificem Hierosolymitanæ Ecclesiæ sublimatus, Apostolo Jacobo in Episcopatu ejusdem Ecclesiæ quadragesimus quartus successit, etc. » Unde plane constat, prædictum Joannem non authorem, sed Religionis Carmelitanæ jam diu institute sectatorem fuisse.

Major 145. Adde secundo, quod sicut sententias supra relatas refellimus, quia ante

tempora ab ipsis designata reperimus hujus religionis statum, ac memoriam, ut constat ex dictis: sic etiam rejiciendus est posterior hic dicendi modus, quoniam ante prædicti Patriarchae Joannis ætatem, tam in lege nova, quam veteri occurrunt non obscura ejusdem religionis indicia, et quantum materia historialis, et antiquissima fert, satis efficacia argumenta, ut fuse ostendimus *a num.* 125. Occasio vero, ut omnes relatae sententiae a vero deviaverint, fuit (ut minus attentam ad traditionem hujus Ordinis, aliaque antiquitatis monumenta considerationem prætermittamus), falsa quorundam apprehensio existimantium, non aliter statum religiosum secundum essentiam consideratum incipere,

quam a positiva Ecclesiæ approbatione, et determinatae regulæ professione. Et quia viderunt Religionem Carmelitanam divergens temporibus regulas accepisse, aut ab Ecclesia approbatam fuisse; propterea juxta diversa tempora prædictarum regularum, aut approbationum designarunt illius initium, ipsum referentes vel ad tempus Innocentii III, vel ad tempus Aymerici, vel ad tempus Joannis Hierosolymitani. Sed profecto tam in principio, quam in decursu falluntur; quia ad essentiam status religiosi (si prætermittamus accidentariam Ecclesiæ dispositionem, quæ a Concilio Lateranensi sub Innocentio III, longo tempore post Ordinem Carmelitanum incœpit), non requiritur positiva approbatio, sive confirmatio Ecclesiæ, nec certa regula; sed sufficiunt tria vota substantialia cum traditione ad Dei cultum, ut ostendimus *disp.* 1, *dub.* 2, et 3. Hæc autem adfuerunt pro constituendo statu religioso etiam in lege veteri, ut constat ex dictis in præsentidputatione, per totam. Dato autem, et non concesso, quod certa regula, et positiva Ecclesiæ approbatio requirerentur, adhuc inde non inferretur, quod religio Carmelitana non fuerit a tempore antiquissimo veteris legis; quippe illo etiam potuit ab Ecclesia approbari, et determinatam vendi formam profiteri, ut *num.* 78 explicuimus. Et quod ita contigerit, constat ex omnibus, quæ probant prædictæ Religionis antiquitatem, et hujusque expendimus, circa ista seigerunt, inquirendum est, quam non enim aliter extitit, quam cum omnibus regulam profitebantur, illi Religiosi, qui

rum mo- Uva re- i^ n^

fuerunt in Ecclesia a tempore Apostolorum usque ad Basilium. aut Antonium, aut Augustinum certarum regularum Authores ? Fuisse enim viros religiosos certo constat ; habuisse autem determinatam regulam, aut specialem Ecclesiæ confirmationem, non constat. Quod ergo illi responderint, idipsum respondemus. Et merito id ipsum, quia omnes monachi, qui primis tribus, aut quatuor seculis floruerunt, priusquam status religiosus per varias formas, aut regulas esset divisus, non alterius Instituti fuerunt, quam Eliani, Prophetici, et Carmelitici, ut non immerito Joannes Cartagena Ordinis Seraphici *lib. 17, homil. 2 circa finem*, hæc scripserit : « Ut uno verbo a 2 innumeros hujus Religionis commemorem, quotquot ab Elia (hoc est ab ejus a tempore, et religiosa institutione) in speculuncis, cavernis, montibus et desertis σ Ægypti, et Thebaidæ, et aliarum regionum monasticam vitam professi sunt, Eliani Instituti fuerunt cultores, ac hujus « sacræ Religionis filii. Unde Trithemius « ait : Tot sancti sub Ordine Carmelitano « fuerant, ut penitus numerari nequeant; « etenim si quis stellas cœli dinumeret, et « Sanctos hujus Ordinis numerare poterit. » Et Josephus Andreas sacræ Societatis Jesu, *in lib. s-Tpius laudato, decore* 38, hanc statuit assertionem : « Monachi et « Anachoretæ omnes, qui per quatuor fere « prima sæcula floruerant, Eliani Instituti « pressere vestigia. » Et ibidem refert Leandrum Granatensem illustrissimi Ordinis Benedictini, *in vita S. Gerirudis*, qui ait : « Existimo quod optime, et verissime « ad hanc Religionem reduci queant omnia a Ccenobia Orientis, omnesque viri illus- « tres sanctitate, et doctrina, qui ex ill's a prodierunt, omnes Patriarchæ, Archiepiscopi, et Episcopi, qui orientalem Ecclesiam rexerant. » Majus quid addit Joannes Bussieres sacræ Societatis Jesu 2, *part. Florum histor. c. 5, circa annum* 1170, ubi ait : « His temporibus florebat jam a Carmeli gloria, quæ ab Elia et Elisæo « originem ducens tot seculis perduraverat in sanctis Anachoretis. Albertus Hierosolymitanus ipsam reparavit, et Alexander III, primus approbavit regulam. a Vere ipsa Religionum origo, etc. » Sed hæc Ordinis Scriptoribus, et Annalistis relinquimus.

Aluliva contraria sententia referuntur, et diluuntur.

146. Oppositam nobis opinionem tuentur plures Authores § *procedenti* relati, et alii, quos dedimus *num. 95, et n. 120*. Illorum vero præcipuum fundamentum est, quod status religiosus secundum essentiam consideratus non præcesserit tempus evangelicæ legis, atque ideo non potuerit ad illud usque continuari, et multo minus ad præsentem istam durationem extendi. Sed motivum istud diruimus locis citatis, firmando contrarium, quod hiesupponendum est. Unde oportet, quod Adversarii ad alia fundamenta recurrant, et probent statum religiosum in veteri lege inchoatum cessasse aliquando absolute, et hæc usque tempora non pervenisse. Quo pacto, et non aliter nostram assertionem directe oppugnabunt: et in eorum favorem.

Arguitur primo: Nam admissio, quod Elias instituerit aliquam religiosam familiam in monte Carmelo, nihilominus post ipsius raptum usque ad Christi adventum supervenerunt gravissimæ populi Judaici persecutiones, in quibus illa gens dispersa a propriis sedibus fuit, ut constat ex libris Regum, Prophetarum, et Machabæorum : Ergo incredibile est, quod prædicta familia in monte Carmelo, et duraverit usque ad legis evangelicæ tempus.

Confirmatur, quia tempore Vespasiani paulo post mortem Christi Domini, non erat in prædicto monte verus Dei cultus, sed potius vigeabant sacrilegæ Gentilium superstitiones : ergo signum est, quod tempore immediate præcedenti non fuerat ibidem verus status religiosus, qui sine legitimo Dei cultu minime consistit. Consequentia videtur manifesta, quia credibile non videtur, quod prædictus status, si ibidem fuisset, tam repente cessaverit. Et antecedens probatur ex Cornelio Tacito, qui agens de Vespasiano a Nerone misso ad subjugandam Judæam, inquit : « Est Judæam inter Syriamque Carmelus, ita « vocant montem, Deumque. Nec simulachrum Deo, aut templum (sic tradidere « majores) ara, et reverentia. Illic sacrificanti Vespasiano, cum spes occultas a versaret animo, Basilides Sacerdos inspectis extis, quidquid est (inquit) Vespasiane,

« siane, quod paras, seu domum exstruere, a seu prolatare agros, sive ampliare, datur « tibi magna sedes, ingentes termini, multum hominum. » Et Suetonius *in Vespasiano*, c. 5, inquit : « Apud Judæam Carmeli Dei oraculum consulentem ita confirmavere fortes, ut quidquid cogitaret, volveretque animo, quantumlibet magnum, id esse proventurum pollicerentur. » Ubi omnia, sacrificia videlicet, exta, fortes, Deique Carmeli nomen, redolent ethnicismum.

Ad argumentem respondetur negando consequentiam, saltem quoad ultimam partem, quæ (quidquid sit de continua permanentia in Carmelo) excludit absolutam perseverantiam religionis ab Elia institutæ, nam oppositum constat ex omnibus testimoniis supra adductis a *num. 125*. Et quod incredibile minime sit, dupliciter potest ostendi. *Primo*, quia prædictæ persecutiones non minus respiciebant fidem, quam religionem, quinimo magis, ut rem magis notam, et Gentilibus magis exosam; et tamen certum est, quod fides non defecit absolute in populo Judaico, sed permansit asque ad Christum : sic igitur potuit in aliquibus conservari religiosus status. *Secundo*, quia prædictæ persecutiones graviores non fuerunt illis, quas plures Tyranni excitaverent contra fidem Christi Domini post ipsius mortem, et tamen eis obstantibus, perseveravit non solum prædicta fides, sed etiam status religiosus erectas, et approbatus ab ipso Christo. Cur ergo status elle, quem Elias inchoavit, non potuit similiter inter persecutiones similes conservari, et usque ad tempus legis evangelicæ progredi? Praesertim cum ad salvandam prædicti status perseverantiam opus non fuerit habere publica et communia monasteria, determinatum, et peculiarem habitum, aliaque similia huic statui accidentaria, quæ quia Adversarii (imaginatione præsentis conditionis Ecclesia detenti) non transcendunt, trahuntur ad magnas angustias, vel circa ipsum etiam statum religiosum in primitiva Ecclesia, in qua prædicta accidentaria non erant. Quod facile declinarent advertendo statum religiosum salvari substantialiter penes vota et traditionem, ut fuse ostendimus *disputatione I, dub. 1 et 3*, sive quis talem statum profiteatur in particulari domo, sive in monasterio, sive in eremo, sive in captivitate constitutus. Et hoc modo permansit

status religiosus ab Elia institutus, at facile apparet in Essensie ipsius alumnis, cum quibus vixit B. Joannes Baptista, et qui usque ad tempus Christi, et prædicationem Evangelii continuo perseverarunt, ut ostendimus *num. 84*, et locis ibidem relatis. Quinimo valde probabile est, permansisse continuo in ipso monte Carmeli, ubi Elias prædictum statum inchoavit, ut salis constat ex Joseph Antiocheno, et aliis Authoribus relatis a *n. 132*, et luculenter tradit Joannes Hierosolymitanus *lib. de instil. Monach. cap. 26*, et facile intelligitur ex eo, quod persecutionis illæ regna, civitates, et divites respiciebant; non sic autem religiosos, pauperes, afflictos, errantes in solitudinibus, et occultos in cavernis terræ, quorum nec arma timebant, nec sperabant divitias.

Ad confirmationem posset, omisso ante-Diluvio cedenti, negari consequentia ; quia religio ab Elia instituta non erat alligata illi materiali loco montis Carmeli ; unde ex eo, quod eo tempore in illo monte non fuisset, minime inferretur, quod eo tempore nullibi existeret ; poterat enim in aliis Judææ, et orbis locis conservari, praesertim cum eo jam tempore Apostolis cooperaretur in prædicatione Evangelii, ut constat ex dictis *num. 126, et 132*. Unde prædicta consequentia non valet magis, quam ista : « Post invasionem Sarracenorum non fuit « religio Carmelitarum in monte Carmelo : a ergo prius non erat, nec tunc alibi constanservabatur. » Et quam ista : « Post a Henricum VIII, non fuit publicus verae a fidei cultus in Anglia : ergo prius non a fuerat, nec tunc erat in alio loco. » Quæ illationes sunt absurda, et ridiculae, ut ex se liquet.

Sed respondetur negando antecedens : nam eo tempore, quo Vespasianus accessit ad Carmelum, anno videlicet tertio ante Hierosolymitanum excidium, vigeabat in Carmelo et vera fides, et vera religio, ut satis constat ex Officio ab Ecclesia approbato, cujus verba dedimus *num. 26, in fine*, et ex aliis testimoniis, quæ supra allegavimus. Ad antecedentis vero probationem respondetur primo, Carmelum montem satis extendi ; nam vel solus tractus occidentalis respiciens mare continet quinque circiter leucas. Unde olim in sortem cessit tribus Tribubus Israel, pars meridionalis tribus Issachar, septentrionalis tribui Asser, media vero tribui Zabulon. In ea vero

tam extensa situs magnitudine fieri optime potuit, quod quædam montis pars retinuerit verum Dei cultum apud monachos Eliæ imitatores, ac discipulos ; et quod in alia ejusdem montis parte Ethnicismus sedem fixerit, et sequaces habuerit. Sicut de facto videmus religiosos Carmelitas Discalceatos habitare modo quandam, etsi satis parvam, prædicti montis partem, reliquum vero montis spatium ab infidelibus occupari, inter quos plurimi sunt eremitæ legis Mahometicæ, ut refert oculatus testis Philip. aSS. Trinitate *lib. 8 Hist. Carmelitan.r, cap. 3.* Unde dato, ac permissio, quod ea quæ Tacitus, et Suetonius referunt, fuerint sacrilega, in aliquaque Carmeli parte contigerint, nullo modo infertur, quod eo tempore legitimus veri Dei cultus a toto monte penitus abfuerit ; oppositum enim satis constat ex supra dictis.

Cæterum quia longe probabilius est, oraculum, cujus Scriptores illi meminerunt, fuisse veram Dei revelationem, et Basilidem vera ipsius fide imbutum, propterea respondetur secundo, et melius, Scriptores illos gentiles loqui more, et vocabulis Gentilium, qui verum Dei cultum, et ex vero Deo oraculum nominibus apud ethnicos familiaribus obscurare voluerunt, aut forte melioribus referre nescierunt. Quod in eisdem Tacito, et Suetonio notat Baronius anno Christi 328, ubi ait : «Nec mirari a quis debet, si subobscura, neque adeo a dilucide ethnicus Scriptor mysteria nostra sit prosequutus, cum id ipsum sit a observare in cæteris Scriptoribus Gentilibus omnibus, qui rerum Christianarum meminerunt ; nam eadem obscure, a concise, dubie, et haud usquequaque fideliter, in omnibusque vere referre a consueverunt, ut Suetonius, et Tacitus, a Lucianus, et alii. » Unde iidem Suetonius, et Tacitus Vespasiano deferebant plura, quæ sacræ litteræ tribuunt Messiæ, ut idem Baronius observat anno 71. Sic ergo hallucinati sunt in referendo revelationem factam Carmeli eremitæ de gestis Vespasiani futuris.

147. Arguitur secundo, quia status legis scriptæ, et status legis gratiæ habent conditiones valde diversas, et essentialiter repugnantes : ergo monachus veteris legis differt essentialiter a monachatu legis evangelicæ, atque ideo cum isto continuari non potuit, sed eo adveniente cessavit.

Respondetur negando utramque conse-

quentiam; nam sicut non obstante prædictorum statuum diversitate, Ecclesia sub illis constituta est substantialiter una, et eadem, et similiter fides, et gratia, ut *dub. I* late expluicuumus ; sic etiam monachus. Quia ad ejus essentiam sufficiunt tria substantialia vota cum aliquali traditione ad Dei cultum ; quæ omnia queunt cum identitate specifica salvari in utroque Testamento. Quam essentialem identitatem haud obscure docuit Venerabilis Abbas Joachimus, qui (referentibus Bivar. *lib. I de veteri Monachatu, cap. 1,* et Quintanilla *lib. -I, de arca Testamenti, in explanat, moral. *thes. 8.*) sensit duos illos Cherubinos assistentes Propitiatorio repræsentasse Monachatum veteris, et novi Testamenti.

Sic enim (ait Quintanilla) ille rescripsit ad Summos Ecclesiæ Pontifices Lucium III, Urbanum III, et Clement. III, « Et hanc effigiem ipse humili ingenuitate a fassus est e sapientiæ cœlestis arcanis » deprompsisse. » Eamque cogitationem appellat relatus Authorpiam *et vere auream.* Quanta autem fuerit inter eos Cherubinos similitudo, superfluum est hic expendere, cum satis constet ex Scriptura, et communi Doctorum expositione. Accessit tamen monachatui, sicut etiam Ecclesiæ, insignis perfectio tempore legis gratiæ ob præsentiam Christi Domini : sed augmentum istud sicut non variat essentialiter Ecclesiam, ita non præstat, quod monachus sit a præcedenti substantialiter diversus. Et quia hanc difficultatem sæpius diluimus, in ejus enodatione non amplius immoratur. Recolantur dicta *loco cit. et num. II,*

Ob eandem rationem omittimus hic argumenta desumpta ex necessitate approbationis, confirmationis, regulæ, potestatis clavium, et similium, quæ videntur requiri ad religiosum statum, et non fuisse in veteri Testamento; nam ad hæc satis constat ex dictis *num. 95,* et locis ibidem relatis; et non tam impugnant continuationem status religiosi instituti tempore legis scriptæ, quam primam ipsius eo tempore institutionem : cujus contrarium supponimus in præsentia ex dictis *dub. I,* per totum.

148. Arguitur tertio, quia si religio ab Elia Tertin instituta continuata fuisset tempore legis gratiæ, et permansisset prioribus illis primitivæ Ecclesiæ seculis, maxime in Palaestina, ubi primum Prophetica religio magis

magis floruerat : atque ibidem non permansit, nec continuata est : ergo nullibi. Minor probatur ex D. Hieronymo in vita S. Hilarionis, ubi affirmat, quod ante Hilarionem non erant monasteria, aut monachi in Palæstina; sed quod ille fuerit primus vitæ monasticæ Author in ea provincia. Idemque argumentum fieri potest ex eo, quod idem I). Hieronymus in vita S. Pauli dixerit, eum fuisse primum eremitam.

Confirmatur, quia D. Hieronymus, et alii Patres non meminerunt religionis Carmelitanæ in illis primis seculis, imo neque in aliquod subsequentibus : signum ergo est, prædictam religionem (quæ alias dicitur ab Elia instituta), non permansisse illis temporibus, sed vel fuisse interruptam, vel (quod verius videtur), postea incœpisse.

Et urget hoc Roman, quia Elias (a quo Carmelitæ dicunt se optum ducere), non vixit in Carmelo, unde illi nomen habent. Quod tam constanter asseverat ille Author, ut dixerit nullibi reperiri, quod Elias in Carmelo vel unum duxerit diem.

Ad argumentum respondetur, quod Scalliger, et Sectarii eo utuntur, ut negent non solum vetustam Carmelitarum originem, sed totius etiam status religiosi antiquitatem, ut in principio hujus disputationis observavimus ; unde ab omnibus Catholicis, et veri amatoribus diluendum est. Sed quod nostra attinet, possemus respondere negando sequelam, seu minorem; quia religio ab Elia instituta poterat eo tempore conservari aliis locis, præsertim vero apud Essenos Alexandrinos (de quibus diximus *num. 84*), et aliis mundi partibus, ad quas Carmelitæ simul cum Apostolis migrarunt, ut ex gravibus Authoribus vidimus *num. 142.* Unde ex non existentia prædictæ religionis in Palæstina, inefficaciter colligitur, quod absolute eo tempore non extiterit. Eo vel maxime, quod præcipua sedes, in qua religio ab Elia instituta mansit, fuit mons Carmelus; hic autem non occupat Palæstinam, sed vel est in Phœnicia, vel inter utramque, ut ex Cluverio, Jacobo de Vitriaco, et Glossa *super caput 26 [isaix, recte observat Daniel a Virgine in Vineanum. 1124.* Atque ideo non infertur, prædictam religionem non perseverasse in Carmelo ex eo, quod Palæstinam non occupaverit, ad illamve non se extenderit.

Sed respondemus absolute negando mino-

rem, quam minime docet D. Hieronymus : neque intendit, quod ante Hilarionem nulli fuerint monachi in Palaestina, nec ante Paulum eremitæ in desertis ; sed eo loquendi genere significat eos fuisse prædicti instituti insignes promotores, ac propagatores, juxta familiarem tam sacræ, quam prophanæ Scripturæ usum, quo Auctores vocantur, qui rem ab alio coeptam amplificant, ut exemplo jam explicuimus n. 75, *in fine.* Et hoc modo dicit, non fuisse monachos ante Hilarionem in Palæstina, per comparisonem videlicet ad insignem eorum multitudinem, qui in eadem provincia verbo, exemploque Hilarionis instructi, postea floruerunt. Videantur BellarminusBeUarm. *lib. de Monach. cap. 5,* Bollandus *in Actis Gualt. Sanctor, die 17 Januarii, in prolegom. ad vitam Antonii, cap. 3,* Gualterius *in labui, chronograph, sxculo 3,* ubi de Paulo agens hæc habet, quæ præsentia argumento, et similibus applicanda sunt : « Si proprie loquendum sit, Auctor vocatur » (vitæ scilicet eremiticæ) « potius quod illam magno pere illustraverit, ac perfecerit, quam quod invenerit ; siquidem (ut nihil dicam de Elia, qui ut plurimum versabatur in Carmelo, ut ex lib. Regum perspicuum est) Thelesphorus, ut iu secundi seculi columna prima observatum est, Anochoreta prius fuit, quam in Pontificem eligeretur. » (Hujus ut proprii Sancti sui Ordinis celebrant diem festum Carmelitæ cum Officio ab Ecclesia approbato). « Adde, quod non solum S. Cyprianus, ac Tertullianus meminerint voti castitatis, velique sanctimonialium in Ecclesia practical!, sed præterea S. Dionysius Areopagita Pauli Apostoli discipulus monasticam professionem extollit, etiam designata inter alias ceremonias tonsura, et habitus mutatione suo tempore usitata. Adeo ut neque dubium cuiquam esse queat, quin vita anachoretica generalius sumpta sit antiquissima, imo et ante Christi prædicationem trita : neque negare quis possit, statum monasticum, ac religiosum pressius sumptum jam ab Apostolorum temporibus in Ecclesia Christiana extitisse. » Eadem fere tradit Jacobus Servetus Theologus Parisiensis *in chronologia historica Antistitum Lugdunensium, 3 part, cap. 1, sect. 2, §6,* ubi Calvinum negantem antiquitatem status religiosi in primis Ecclesiæ seculis valide refellit, et inter alia inquit : «Ea vitæ solitudine jam nuucu-

« pati sunt monachi a D. Dionysio in sua
« Hierarch, et epist. quas ad Caium, et De-
« mophilum monachos misit, Apostolis id
« nomen, et eam sanctimoniam precandi
« assiduitate probantibus. Hinc S. Theles-
« phorus Martyr ante Pontificatum, et se-
• misculum humanæ partæ salutis, mona-
« chatum professus est. Quod vitæ genus
« habuit tertio post seculo D. Antonius
« præter socios plures. » Unde liquet insti-
tutum monasticum, et eremiticum anti-
quius esse Paulo, Antonio, et Hilarione.

Addimus ipsum B. Hilarionem fuisse
Instituti Eliani, sive Carmelitani alum-
num, ac mirificum propagatorem, ut constat
tum ex Officio ipsius specialiter appro-
bato pro hac religione. Tum ex D. Cyrillo
Constantinopolitano Carmelita in epistola
Abbatem Joachim præfixa Oraculo Ange-
lico, ubi hæc habet : « Igitur cum pro ve-
a neranda celebritate B. Hilarionis coere-
« mitæ nostri quondam, sacrarum Missa-
a rum solemniam inchoassem, etc. » Tum ex
Auberto Miræo Decano Antverpiensi *lib.*
supra cit. cap. 6, ubi ex pervetustis Graeco-
rum monumentis exhibet hoc S. Hilarionis
elogium.

Ililarion Thabatensis Palæstinus, natu
Gentilis,
Alexandrite Christum cognoscit.
Bimestris Antonii discipulus, eremi cultor.
Essenorum dispersorum in Carmelo Pales-
tinx
Reparator magnificus.
Quos item Gazx. Belhelix, Pelusii, Lych-
lini mire propagat.
Episcopus exules visitat.
Sub Augusti Imper. Const, et Const. Ju-
lianum fugit.
Siciliam, Dalmatiam, et Cyprum pera-
gratus.
Jejuniis maceratus, senio moritur sancto.
Anno c c l x x i i.

149. Ad confirmationem respondetur
con^nere argumentum pure negativum,
quod in materia facti nullius est efficaciae;
parum quippe interest, quod isti, aut illi
testes aliquid non dicant, si dantur alii,
qui ipsum affirmant. Quod autem religio
Carnelitana ab Elia ducat ortum, et usque
ad hæc tempora non interrupta successione
perduret, asserunt quamplures testes anti-
qui, et moderni, adjuncta etiam traditione,
aliisque urgentibus motivis, uta *num. 125*

demonstravimus, ut late expendimus. Op-
positum autem arguendi modum docuerunt
hæretici, qui traditiones spernunt, doctri-
nam Patrum parvifaciunt, ni Inique ad-
mittunt, nisi expressum sit in verbo Dei
scripto, ut supra observavimus *num. 95*.
Unde Hellarminus simili argumento occur-
rens *lib. 2, de Roman. Pontif. cap. 8*, in-
quit : « Respondeo nihil concludi ex argu-
a mentis ab autoritate negativa; non
a enim sequitur, Lucas, Paulus, et Seneca
a non dicunt Petrum fuisse Romæ : igitur
u Petrus non fuit Romæ. Non enim isti
tres omnia dicere debuerunt. El pluscre-
« ditur tribus testibus affirmatibus, quam
« mille nihil dicentibus. » Qua doctrina
suam, et communem de Essenorum anti-
quitate sententiam protegit Baronius anno
Christi 64, *a num. 8*, quia nec Trogus Pom-
peius, nec Aristæas, nec Strabo, nec alii
plures antiqui, qui de Republica Judaica
scripserunt, instituti Essenorum memine-
runt, sed alio silentio obscurarunt ; et ta-
men cordatus nemo negabit prædictos Es-
senos extitisse apud Hebraeos, cum id asse-
rant Josephus, Philo., et Alinius : « Et plus
« creditur tribus testibus affirmantibus,
« quam mille nihil dicentibus. » Sic ergo,
si in præsentī materia simile argumentum
fiat exeo, quod D. Hieronymus, Ruffinus,
Cassianus non expresse meminerint Insti-
tuti Carmelitani, stamineum profecto, et
nullius roboris est ad negandum ipsius
existentiam ; quia illam affirmant Josephus
Antiochenus, Joannes Hierosolymitanus, et
alii plures *a num. 132* relati : « Et plus
« creditur tribus testibus affirmantibus,
« quam mille nihil dicentibus. »

Addimus huic confirmationi (si quid ro-inirst-
boris haberet), oportere etiam alios occur-pto4i.
sum ire, quia apud antiquos Scriptores J™
nunquam, aut raro auditur nomen mona- tritio.
chi Basiliani, vel religiosi Augustiniani,
et similium ; sed hic distinctionis usus re-
centior est, ut recte observavit Thomas itoa j
Bozius *de signis Ecclesiæ, lib. 9, cap. 8, circa* Boric.
finem, his verbis: « Quamvis antea plurimi
« sequerentur instituta Antonii, Hierony-
« mi, Benedicti, Basilii, Augustini, non
« videas tamen monachos illos fere a Scrip-
« toribus nominari a nomine istorum. His
« temporibus (nempe post annum 1200)
« coeperunt distingui familiae, quasi mem-
a bra unius corporis ab uno spiritu conten-
« ta, et gubernata. Prius universi monachi
a communi nomine nuncupabantur. » Quod

a

a fortiori dicendum est do monachis Eliani
Instituti, propter rationem statim assi-
gnandam. Undo respondemus, quod licet
Patres in primis tribus, aut quatuor sæcu-
lis non meminerint statue religiosi sub
expresso vocabulo religionis Carnelitana)
(quod est falsum, ut constat vel in uno
Josepho Antiocheno, cujus verba dedimus
num. 132), nihilominus quotquot asserunt
existentiam. et continuationem status reli-
giosi a tempore primitivæ Ecclesiæ, id ip-
sum in re testantur de religione Carmeli-
tana ab Elia instituta. Quia ante divisio-
nem prædicti status secundum varias regu-
las, et diversas vivendi formas (quæ primo
incēpisse videtur tempore D. Antonii, aut
D. Basilii, omnes monachi erant ejusdem
instituti, nempe Eliani, Prophetici, seu
Carmelilici ; semel enim ab Elia instituti,
continuati sunt absque multiplici divisione,
recognoscentes illum tanquam ducem, et
authorem sui Instituti, ut palam affirmant
D. Hieronymus, et Patres relati *a num. 86*.
Quocirca opus non habuerunt speciali no-
minis caractere distingui. Possumusque
huic rei applicare, quæ in simili observa-
vit Garsias Loaisa in notis ad Concilium
Toletanum III, cap. 4. « Monasteria, et
« Xenodochia postea sunt appellata novis
« nominibus ; res autem ipsæ ante sua
« nomina erant.» Et quamvis nonnulli reli-
giosi succedentibus temporibus elegerint
peculiares regulas, asciverintque sibi par-
ticulares patronos; Carmelitæ tamen in
antiquo illo substantiali modo persevera-
runt, retinentes vetustissimum Authorem
Eliam, a quo proinde trahunt nomen, et
successionem hæreditariam, ut expresse
dicunt Summi Pontifices relati *numero 125*.
Unde in eisdem locis, in quibus Patres
docent explicite existentiam status mona-
chorum in tribus primis, aut quatuor secu-
lis, implicite id ipsum tradunt de religione
Carnelitana, quæ in re erat illemet status,
et cum eo convertebatur, cum alterius ins-
tituti Monachi non fuerunt tunc in Eccle-
sia. Recolantur quæ diximus n. 145, *in fine*.

Addimus ulterius, Patres satis antiquos
meminisse Ordinis Carmelitarum sub voca-
bulo Ordinis Prophetici, quod non raro
apud illos occurrit. Unde D. Ildelphonsus
in epitaphio SS. Isidori, et Leandri, dixit.

Crux hæc alma gerit Sanctorum corpora
[fratrum
Leandri, Isidorique, Priorum ex Ordine
[Vatum.

Salmant. Curs. theolog. torn. XII.

Et Eusebius Cæsareensis Ildelphonso Euseb.
longe antiquior, *lib. 2. Hister, cap. 3*, ait : Cæsar.
u Apud Antiochiam floridissima congrega-
« tur Ecclesia, in qua etiam fuerunt Pro-
« phetici Ordinis viri quamplurimi. » Et
Tuffinus *lib. I, llistor. Ecciesiast. cap. 5*, Ruffin.
agens de Spiridione (quem ut proprium
sanctum colit religio Carnelitana Officio
ab Ecclesia approbato), inquit : « Ex eo-
« rum numero fuisse dicitur Spiridion
« Cyprus Episcopus, vir unus ex Ordine
« Prophetarum. » Et similia apud alios
occurrunt.

150. Ad id quod addebat Hieronymus Aug-
Roman, respondetur continere insignem
ignorantiam, vel non mediocre temerita-
tem in re historiali, nam communis Inter-
pretum sacræ Scripturæ. et aliorum gra-
vium Authorem sententia est, Eliam habi-
tasse specialiter in monte Carmelo, ibique
discipulos congregasse. Tædet in his deti-
neri, sed opus est importuno homini sa-
tisfacere. D. Gregorius Nazianz. *in oratione D.Greg.*
de pauperum amore, ait : a Praeclara est"
« solitudo, et vita ab hominum consortio
« semota, idque nunc docet Eliæ Carmelus,
« et Joannis desertum.» Et *in apologet*, post-
quam e fuga rediit, inquit : « Ut ab omni
« negotio tranquille philosopharer, me-
« cumque ipse colloquium haberem, Eliæ
« Carmelum cogitabam. » Et rursus *orat,*
ad Maximum, ait : « Nam et Elias libenter
« in Carmelo coelesti Philosophiæ operam
a dabat, et Joannes in deserto. »

Joannes Hierosolymitanus *lib. de institut. Joannes*
Monach. cap. 19, ait : « Elias ad sui, et Hieros.
c suorum discipulorum jugem mansionem
« elegit præ aliis eremis Carmeli montem,
a tanquam commodiorem ad propheticam
a disciplinam, et vitam monasticam in eo
a docendam, et exercendam. »

Abulensis 4 *Reg. cap. I, quæst. 16*, in- Abul,
quit: « Elias sequestratus a cæteris homi-
« nibus, habitans in monte Carmelo. Hoc
« etiam religiositati conveniebat, scilicet
« fugere seculi communicationem. » Et
super Matth. cap. 3, quxst. 29, ait : a Inter
« antiquos Sanctos Elias legitur fuisse ma-
tt jor eremicola; nam ipse manebat in monte
« Carmelo, ut patet 3 Reg. 18, et 19, et 4
« Reg. I. »

Guillelmus Tyrius *lib. 5 continuat, belli Gamel*
sacri, cap. 3, sic : a Est Carmelus mons in Tjrius.
« Syria mora tam aliorum Prophetarum,
« quam Eliæ, et Elisæi nobilis. » Eadem
fere verba habet Sabellicus, *lib. 5 ennead. . Sabelt.*

volit	Volaterran. in <i>antropolog. lib. 22</i> ,scribit : o Carmelitæ a monte Carmelo mora Eliæ, « et Elisæi nobilitato. » Polydor. Virgilius <i>lib. de inventor, rer. cap. 7</i> , ait : « Est in « Syria mons Carmelus olim cum aliorum d Prophetarum, tum Eliæ in primis me- a moria nobilis. »	5, <i>de Regularib. cap. 9</i> , ait : < Negari non « potest, Eliam, comite Elisæo, sacram il- t lam specum (quæ in monte Carmelo est), a habitasse, et Carmelitanos Patres dici a « Pontificibus Romanis eorum successio- nem hæreditariam tenere. Quam specum ut paternam hæreditatem incolunt adhuc a Patres Discalceati, antiqui spiritus Eliæ, et eremiticæ severitatis restauralores. » Suarez <i>torn. 4, de Relig. lib.2,c. 10, n. 13</i> , Sam ait : « Elisæus post raptum Eliæ eundem a Carmelum incoluit, ut ex citato loco col- t ligitur, et communiter Authores docent.» Cornelius a Lapido in <i>cap. 3 Cant. vers. tail</i> I, sen.Mi 2, inquit : « Elias ergo primus vi- a detur Monachorum Institutor, tum alibi, « tum in monte Carmelo, ubi frequentius « degebat. Unde ab eo Religiosi Carmelitæ nomen acceperunt, seseque Eliæ discipu- a los, et sequaces profitentur. » Eodemque modo loquuntur generaliter alii Authores, quos in hac disputatione allegavimus, et prolLxum esset referre. Sed omnium loco demus Summos Pontifices Sixtum IV, Jul. II, Gregor. XIII, et Clem. VIII, qui in bul- Jolies, lis Ordini Carmelitarum concessis, de qui- bus supra n.125sic loquuntur :« Sanctorum a Prophetarum Eliæ, et Elisæi, et aliorum vin. « Patrum, qui montem sanctum Carmeli « juxta Eliæ fontem inhabitarunt, succès- a sionem hæreditariam tenentes. » Ut vi- deat Author ille quibus præcipiti iudicio se opponat.	Ce&
Gcaëb	Genebrardus <i>lib. Chronie, circa annum</i> 1180, inquit : a Origo Carmelitarum repe- « tendaesta Prophetis Elia, et Elisæo, qui « Carmelum montem Terræ sanctæ primi a consecrarunt, et discipulos ibi relique- « runt. »		
Adrie.	Adricomius in <i>Theatro Terr.v sanctx , in</i> <i>tribu Issacar, n. 19</i> , scribit : « In hoc monte « (Carmelo) spelunca est, et fons ubi habi- « tant Elias, et Elisæus, et filii Propheta- « rum. »		
Guali.	Gualterus in <i>Chronolog. ad ann. 300.pag.</i> 221,ait : « Elias utplurimum versabatur in « Carmela, ut ex libris Regum perspicuum « est. »		
Salian.	Salianus anno mundi 3139 : «Elias Pro- phetarum et religiosorum in Carmelo, a totaque Chananitide manipulos sui æmu- v los, atque imitatores instituit. »		
Gravina.	Gravina in <i>voce Turturis,part. 2, cap. 15</i> , ail : « Carmelus mons vere celeberrimus, « in quo fructuosus ille palmes Elias com- « moratus solitariam ab hominum con- « sortio semotam professus est vitam. »		
Quares	FranciscusQuaresmiusOrdinisSeraphici, in <i>elucidat. Terrr sanclx, tom. 2.lib. 1, cap.</i> 3, scribit de sacro Carmelo monte : « Cele- « brem huic montem reddidit primo Elias « Propheta sua habitatione, sicut Elisæus, « et alii postea. Hoc ut explicemus,animad- « vertendum est, S. Vatem vitam eremiti- c cam coluisse. Hinc S. Hieronymus epist. « 12, ad Paulinum, dixit. Princeps noster « Elias. » Et infra agens de filiis Prophe- tarum, ait : a Ideo dicitur illos in monte e Carmelo continuo habitasse, quia illum « pro suo domicilio elegerunt, ibique pro « majori parte habitabant, et habitassent a semper contemplationi vacando, nisi ali- a ter fuisset ordinatum a Deo, ut solitudine « relicta ad civitates, et loca hominum con- « cursu celebra proficiscerentur, actioni « etiam vocando, propter majorem Dei « gloriam. » Et tandem concludit : c Quo- « modo ex Carmelo monte, et Elia origi- a nem traxerit sacra Carmelitarum Religio? « Dico id haberi ex antiqua, satisque re- te cepta traditione, etc. » Ludovicus Cellotius sacrae Societatis <i>lib.</i>	IWaitor renfir- inio Cocir- >rV.	

* rillam. Theresiam, Magdalenam de Paxii, « aliasque innumeras. Multa prætereo (ait « August. P.) quia multum festino. » Hæc perdoctus familiæ Augustinianæ Magister, ut deobligemur alia Romano reponere.

Quod de antiquitate addit, responsionem specialem non exposcit, cum sit totus difficultatis cardo, in qua versamur, cujusque decisio liquet ex dictis per totam disputationem, et præsertim *num.* 145, *in fine*.

Unde non moramur addere quæ quæ Baptista Mantuanus *in Edog. ante annum* 1500 canebat

*Bembe genus nostrum, generisque exordia
[dicam.*

*Venimus Assyriis (ut candidus inquit) ab
[oris.*

*Et pater Helias nobis, qui sustulit armis
Pastorum genus omnes malum, qui traxit
[Olympo*

*Flammigeros ignes, qui ascendit in xthera
[curru.*

*Pastores alii, quotquot rura vagantur
Omnia, sunt rici nostris de fontibus orti.
Nos dedimus leges, pascendi ostendimus
[artem :*

*Nos radix, alii rami : sed nos quoque rami
A vetere radice Patrum, etc.*

Recolantur etiam quæ profert Jodocus Clitoveus relatus *num.* 113. Petrus Bertius relatus *num.* 134. Et Chassaneus referendus *num.* 154.

Quintum 153. Arguitur quinto : nam ante Aymericum Patriarcham Antiochenum (de quo supra a numero 141) eremitæ montis Carmeli non emittebant obedientiæ votum : Sed absque illo non consistit status vere religiosus : ergo dato, quod iste fuerit in antiqua lege, non potuit, ut intendimus, per Carmelitas ad hæc usque tempora continuari, sed aliquo saltem tempore intermissus est. Cætera constant; et major probatur ex D. Cyrillo Constantinopolitano *in Consi, lib. de processu et regulis hujus Ordinis, cap. 4*, ubi affirmat, quod prædictus Aymericus Carmelitas *per obedientiæ vinculum colligavit*, quo opus non esset, si ipsi prius obedientiæ votum nuncupassent : non igitur emittebant tale votum.

Kespotio Respondetur negando majorem, ad cujus probationem dicendum est. D. Cyrillum non loqui de antiquis, et propriis montis Carmeli eremitis, qui tempore Aymerici, et ante sequebantur Institutum Elianum; sed

de quibusdam advenis, qui occasione recuperationis terræ sanctæ eo advenerant, volebantque Carmelitis adjungi, ac montis devotione frui; renuebant tamen se ad hujusmodi vitam obedientiæ vinculo obstringi, unde alios eremitas turbabant, et molesti erant senioribus. Illos itaque obligavit Patriarcha, ul si vellent Carmelitarum titulo insigniri, et de sancta illorum conversatione participare, obedientiam promitterent montis Superiori, quem ipse deinceps voluit Latinorum more *Priorem* Generalem vocari. Unde minime sequitur, quod cæteri votum obedientiæ non fuerint soliti facere, sed magis infertur contrarium, ut evidentius constabit referendo textum D. Cyrilli : « Intelligens autem (Aymericus) « quosdam eorum, qui ab Occidente superit venerant, spretis seniorum montis non a recte ambulare ad veritatem religiosæ « vitæ eremiticæ in prædicto libro Joannis « descriptæ, et perpendens hoc ideo maxime contingere, quia Græcas litteras « ignorantes nesciebant codicem illum left gere, fecit illum de Græco in Latinum a transferri. Et ut illorum improborum a coaceretur audacia, tutaque inter eos « esset seniorum Eremitarum illius montis « innocentia, ipsos omnes per obedientiæ « vinculum colligavit. Statuit enim, quod « ex ipsis unus, qui diceretur Prior, deinceps eis ita praeesset, ut quilibet aliorum « obedientiam ei devoveret, sub cura cujus, « et regimine omnes viverent, etc. » Ex quibus liquido constat nostræ responsionis veritas. Tum quia D. Cyrillus expresse tradit, improbos illos non recte ambulantes, quibus opus fuit obedientiæ frenum imponere, fuisse advenas ex partibus Occidentalibus. Tum quia aperte dicit, præter relatos fuisse in illo monte sancto seniores, quorum conservandæ innocentiae studuit Aymericus consulere coercendo eremitas peregrinos, et obligando ipsos ad uniformem cum Sanctis, et antiquis senioribus vitæ modum, et tenorem. Tum denique, quia Cyrillus asserit hujus montis eremitas solitos esse gubernari juxta formam religiosam traditam in libro Joannis Patriarchæ Hierosolymitani 44, propterea quæ curasse prædictum librum de Græco in Latinum converti, ut advenæ Latini ipsum probe intelligerent, et ipsius normæ se sicut seniores incolæ proprii illius montis adaptarent. Porro in prædicto Joannis libro expresse ponitur

ponitur obedientiae votum in Carmelitis, ut constat *ex cap. 7.* et expressius *ex cap. 39.* ubi agit Author de Carmelitarum habitu, et inquit : « Per hoc autem, quod hæc vestis » (constans videlicet scapulari, et caputio), « capito, et scapulis oa onustis, et opertis » jugiter a Monacho portatur, denotatur s Monachum debere semper jugum obedientiae super se humiliter ferre, et Superiori suo irrefragabiliter subjacere, » Apostolo Paulo ita prædicante : Obedite » praepositis vestris, et subjacete illis. »

Aliam responsionem tradit Daniel a Virgine *in notis ad lib. I). Cyrilli, a n. 25.* sed eam omittimus ut non necessariam.

154. Arguitur sexto, quia si Ordo Carmelitarum fuisset ab Elia institutus, et ad hæc usque tempora continuatus, præcederet alios Ordines in Capella Pontificis, in publicis processionibus, et in narrativis Constitutionum Apostolicarum ; quippe loci præcedentia debetur sacris Ordinibus juxta eorum antiquitatem : consequens est falsum, et contra praxim, et experientiam : ergo signum est, vel quod prædictus Ordo non fuerit ab Elia institutus, vel quod absque interruptione usque ad hæc tempora non perduraverit.

Respondetur negando sequelam, quam inserta probatio minime evincit, quia prædicta præcedentia non semper revocatur in majorem antiquitatem, sed vel in favores Principum, vel in humilitatem eas prærogativas respuentem, vel in peculiaria merita, vel denique in alias, et varias causas, ut recte observavit Joannes Naevius *in lib. de instit. Eremitar. D. Augustini, capite 12.* Ratio autem ob quam Carmelitæ non habeant præcedentiam maximæ suæ antiquitati correspondentem, est quia illorum Ordo initium, et specialem sedem habuit in Oriente, ibique permansit, et præcipue floruit quousque ingruentibus Sarracenorum persecutionibus venit apertius in Europam tanquam hospes, et peregrinus. Reperit autem tunc (et *tunc* dicimus, quia primis, et antiquis Ecclesiae seculis non erat controversia inter Monachos circa istas præcedentias), alios Ordines in suis præcedentiis constitutos, cum quibus non oportuit novam in Europa plantam decertare, sed magis in pace radices figere. Præsertim cum Ordo esset eremiticus, quique raro illis temporibus civitates incolebat, sed deserta loca : unde parum, aut nihil curavit de meliori loco in Capella Papæ, et aliis

actibus publicis. Et quod tunc sincere accidit, factum est quasi jus commune ubilibet observandum, quamvis nec omnino ubilibet, cum in pluribus civitatibus non alius in præcedentiis ordo servetur, quam temporis foundationum, in quo non raro religiones aliæ Carmelitanam sequuntur. Porro rem ita, ut diximus, se habere, et non semper attendi majorem Ordinis antiquitatem, vel ex eo liquet, quod Ordo Carmelitanus habet locum in Capella Papæ non solum post aliquos Ordines, qui forsan possent de antiquitate contendere, sed post aliquos etiam, quibus certum est antiquiorem esse: nam Ordines D. Dominici, et D. Francisci non fuerunt ante Concilium generale Lateranense; Ordo autem Carmelitarum illud præcessit, ut liquido constat ex dictis *a num. 140.* Non ergo in præcedentia attenditur sola antiquitas, nec ex negatione illius infertur istius negatio; sed possunt hæc aliter disponi ob causas supra relatas, ut recte vidit Chassaneus *in Cata chassan. logo gloriæ mundi, part. 4, considerat. 70,* ubi de Carmelitis agens inquit : « Isti præcedendi sunt et fratribus Prædicatoribus, » et S. Augustini, et Minoribus, cum primo « fuerint instituti, etc. In multis locis in » processionibus vidi eos præcedere, et « esse in loco digniori : in aliis vero vidi » et Fratres Prædicatores, et Minores præcedere, et esse in digniori loco. Unde « tanta discordia, et diversitas videtur esse » ex consuetudine loci, etc. »

155. Arguitur septimo : nam Ordo Carmelitarum **appellatur Ordo B. Mariæ** : ergo tempus, et existentiam B. Virginis non præcessit : ergo ex duratione, et permanentia prædicti Ordinis in Ecclesia non potest inferri, quod aliquis Ordo in veteri lege, atque adeo ante B. Virginem fuerit institutus, modoque in Ecclesia persistat. Antecedens est certum, ut constat ex bullis Apostolicis : et secunda consequentia recte infertur ex prima. Quæ facile ostenditur; nam denominatio Ordinum attenditur penes eorum institutionem ; atque ideo quod hic Ordo dicatur B. Virginis, non potuit aliunde provenire, nisi ex eo, quod initium, sive institutionem habuerit ex speciali aliquo sacrae Virginis favore, seu patrocinio, ut liquet exemplo in sacra religione B. Mariæ de Mercede : ad id autem opus est, quod existentia ipsius Virginis talem Ordinem præcesserit, ut ex se constare videtur.

PilHi- Jnr. Respondetur concedendo antecedens, et negando primam consequentiam, quia optime fieri valet, quod Ordo secundum substantiam antiquior nomenclaturam sortia-
tur ab aliquo, quod secundum Jurationem posterius est, ut patet in sacro Ordine üisterciensi, qui D. Eernardum tempore praecessit; et tamen Ordo D. Bernardi communiter appellatur, ob insignem splendorem, qui ex tam illustri filio (merito deinceps patrono, et patre), ipsi accessit. Idque proportionabiliter accidit in re præsentī; nam Ordo ille Elianus, Essenus, et Prophe-
ticus in veteri lege institutus nativitatem-
que B. Virginis tempore praecedens, tot ab ipsa beneficia accepit, ut merito illam sibi singularissimam Patronam asciverit, et de filiatione gloriatur, ut omissis nunc aliis testimoniis, liquet tum ex verbis Sixti IV relatis *num.* 1-12. tum ex Officio (cujus particulam dedimus *num.* 127, *in fine*) Com-
memorationis B. Virginis Mariæ de monte Carmelo, concessio huic Ordini, et omnibus Provinciis Catholico Regi subjectis. Hic latissimus et floridissimus sese offerebat
campus, ut prædicta beneficia recensere-
mus, simulque correlativam Carmelitarum

in Matrem dilectissimam devotionem. Sed a perjucundo hoc studio violenter abstra-
himur, ne ab instituto hujus disputationis, quæ solam religiosi status antiquitatem
considerat, divertere videamur. Consulat tamen Lector Lezanam *in Maria Patrona*, Paulum ab omnibus Sanctis *in Thesauro*
Partheuo Carmelitano, aliosque Ordinis Scriptores, et Theophilum Raynaudum Ki:
sacræ Societatis, in eleganti opere de *Scapulari Parthenico*. Et modo recolat hunc Or-
dinem sic temporaliter praecessisse B. Vir-
ginis existentiam, ut ipsam nihilominus tanquam singularissimam suae perfectionis
id eam a primis delineamentis habuerit in nubecula illa notitiæ Eliæ Fundatoris pro-
posita, ut diximus *num.* 41 Et hæc suffi-
ciant pro hoc Tracatu, et toto Opere. Quæ cedant in laudem Omnipotentis Dei, Bea-
tissimæ Virginis Mariæ de monte Carmeli, Sanctissimi Patriarchæ Eliæ, Seraphicæ
Matris Theresiæ, et Angelici Doctoris, ac Praeceptoris nostri D. Thomæ. Si quid au-
tem doctrinae Sanctæ Romanae Ecclesiæ in nostris Operibus reperiatur contrarium,
aut Angelico Doctori adversum, libentis-
sime iterum revocamus.

INDEX RERUM ET VERBORUM

QUÆ IN TOMO XII CURSUS SALMANTICENSIS THEOLOGICI CONTINENTUR

In quo prior numerus paginam, postremus vero marginales numeros designant.

ACTUS. Unus actus nequit esse a duplici principio immediato *quo* naturali, et supernatural!, p. 117, n. 8.

Actus vitalis nequit esse a principio extrinseco, p. 119, n. 11.

Nec actus voluntarius, p. 119, n. 14.

Actus charitatis secundum providentiam ordinariam nequit fieri per solum auxilium actuale, p. 127, n.22.

Actus disponentes ad infusionem gratiæ justificantis procedunt ab ipsa, p. 130, n.

Actus charitatis dependet essentialiter a gratia, p. 141, n. 46.

Actus meritorii disponunt physice ad augmentum charitatis, p. 162, n. 20.

Soli actus intensiores disponunt physice ultimo ad charitatis augmentum, p. 164, n. 25.

Actus charitatis remissi non sunt peccatum, p. 172, n. 38.

Qualiter mereantur charitatis augmentum, p. 174, n. 40, et seqq.

AMICITIA. Amicitiae diffinitio, p. 5, n. 1.

Amicitiae divisio, ibid. n. 2.

Possibilis est vera amicitia supernaturalis inter Deum, et homines, p. 6, n. 5.

An ad amicitiam requiratur æqualitas inter amicos, p. 12, n. 12.

De facto datur vera amicitia inter Deum, et homines, p. 16, n. 17.

Hujusmodi amicitia est charitas, ibid. n. 18.

An inter personas divinas detur vera amicitia, p. 22, n. 23.

Intra ordinem naturæ non est possibilis vera amicitia creaturæ ad Deum, p. 35, n

Quæ communicatio requiratur ad amicitiam. p. 38, n. 5).

Inter Angelum, et hominem non datur amicitia naturalis, bene autem inter ipsos Angelos, p. 36, n. 48, et p. 38, n. 52.

Amici qualiter habeant idem velle, p. 70, n. 44.

An possit esse amicitia amantis ad seipsum, p. 74, n. 53.

Nulla præter charitatem est supernaturalis proximi amicitia, p. 75, n. 55.

An eadem possit esse amicitia excellentias, et æqualitatis, p. 77, et seq. n. 59.

An liceat mortem subire pro amico, p.

An possit honeste præferri parentibus, et filiis, p. 67, n. 39.

Amicitia naturalis non est virtus, p. 289, n. 4.

AMOR. Duplex amor, affectivus, et effectivus, p. 11, n. 11, et p. 14, n. 15.

Maximus Dei amor erga creaturas, p. 19, n. 19.

An omnis amor charitatis sit essentialiter actualis amicitia cum Deo, p. 30, n. 39.

Possibilis est amor naturalis Dei super omnia, p. 33, n. 45.

Amor potest dici major objective, appreciative, et intensive, p. 94, n. 7.

Unde habeat ordinem in attingendo objecta, p. 95, n. 9.

Ad amorem Dei finis naturalis super omnia non datur, nec est possibilis virtus, aliqua, p. 288, n. 3.

APOSTOLI. Apostoli fuerunt religiosi, p. 4SI, n. 55,

Qualiter dicantur primi religiosi comparative ad religiosos veteris legis, p. 498, n. 76.

Insignis Apostolorum perfectio, p. 223, n. 127.

Quam pauperes fuerint, p. 227, n. 132.

Non utebantur calceis, ibid. n. 133.

Vilia eorum vestimenta, ibid.

Apostolorum alimenta, p. 228, n. 134.

Aliæ incommoditates, p. 229, n. 135.

Sancte praedicans imitatur Apostolos, p. 230, n. 136.

Apostoli docuerunt studium contemplationis. et fugere secularia negotia, p. 231, 138.

B.

BEATITUDO, ET BEATUS. Duplex huius vitæ beatitudo. p. 298, n. 22.

BONUM. Bonitatis divinæ multiplex acceptio. p. 49, n. 8.

Differentia inter ens simpliciter, et bonum simpliciter, p. 51, n. 12.

Summa bonitas quid formaliter importet, p. 52, n. 14.

Quid requiratur ut aliquid sit summum bonum per essentiam, p. 54, n. 17.

Quæ bonitas divina sit motiva amoris beatifici, ibid. n. 18.

Summum bonum positive, et negative, p. 62, n. 30.

Differentia inter bonitatem, et excellentiam, p. 88, n. 79.

C.

CAUSA. Qualiter causæ ejusdem speciei possint habere diversos effectus, p. 356, n. 49.

Causæ adinvicem sunt causæ, et possunt mutuo in diversis generibus se præcedere. Late explicatur, p. 109, n. 36.

CHARITAS. Charitas etymologia, et variæ acceptiones, n. 1, in prooemio.

Est vere amicitia inter creaturas, et Deum p. 17, n. 18.

Charitatis effectus, p. 19, n. 19.

Charitas potest secundario elicere amorem concupiscentiæ, p. 22, n. 26.

Esse amicitiam convenit charitati essentialiter. p. 25. n. 30.

Charitas supponit essentialiter gratiam sanctificantem, p. 26, n. 31.

Est complete, et adequate amicitia cum Deo, p. 28, n. 36, et p. 31, n. 42.

Objectum *quod* primum, et adæquatum charitatis est Deus, p. 46, n. 1.

Objectum secundarium charitatis complectitur omne ens creatum, ibid, n. 3.

Ratio sub *qua* charitatis est bonitas divina, p. 49, n. 8.

Quæ bonitas divina sit ratio sub *qua* charitatis, p. 52, et seq. n. 14, et seqq.

An relationes divinæ pertineant ad rationem sub *qua* charitatis, p. 58, n. 22.

Differentia inter motiva propria charitatis, et luminis gloriæ, p. 59, n. 24.

Charitas habet rationem amicitiae respectu proximi existentis in gratia, p. 66, n. 36.

Est etiam amicitia respectu proximi existentis in peccato mortali, p. 68, n. 41.

An etiam respectu Christi, p. 71, n. 48.

Sola charitas est supernaturalis proximi amicitia, p. 75, n. 55.

Diligere justos ob perfectionem intrinsicam quam in se habent, est actus elicited a charitate, p. 78, n. 60.

Eadem charitas sub conceptu amicitiae fertur in Deum, et proximum ut justum, p. 80, n. 63.

Quare eadem charitas sufficiat ad diligendum Deum, et justos; et eadem religio non sufficiat ad eos colendos, p. 87, n. 76.

Charitas servat ordinem in attigendo sua objecta, p. 91, n. 1.

Ordo charitatis magis attenditur penes affectum, quam secundum affectum, p. 93, n. 6.

Et magis penes affectum appetitativum, quam secundum intensivum, p. 94, et seq. n. 7.

Ordo charitatis cadit sub præcepto, p. 94, n. 8.

Attenditur penes conjunctionem objectorum ad Deum, et ipsum diligentem, p. 95, n. 9.

Expenditur ordo, quo charitas se habet ad diversa objecta, p. 96, n. 11, cum seqq.

An per charitatem possimus intensius diligere alia, quam Deum, p. 97, n. 15, et p. 99, n. 18.

Homo secundum naturam spiritualem debet se diligere magis, quam proximum, p. 100, n. 20.

Secus si comparetur anima proximi cum proprio corpore, p. 100, et seq. in fino.

Plus ex charitate amamus corpus proprium, quam alienum, p. 105, n. 29.

Secundum ordinem charitatis plus debemus amare personas sanguine, aut alia ratione conjunctas, quam extraneas, p. 109, n. 36.

Quid si extraneus sit sanctior, p. 109, n.

Quid si amicissimus, p. 110, n. 38.

Quis ordo servandus inter personas sanguine conjunctas, p. 111, n. 40.

Principium immediatum *quo* actus charitatis non est de facto Spiritus sanctus, sed virtus creata, p. 112, n. 1;

Oppositum implicat contradictionem, p. 114, n. 3.

Actus charitatis secundum ordinariam providentiam nequit fieri per solum auxilium actuale, p. 127, n. 22.

Et ita de facto semper sit per habitum charitatis p. 130, n. 27,

Prædictus actus dependet essentialiter a gratia sanctificante sicut a principio effectivo, p. 141, n. 46.

Est essentialiter meritorius vitæ æternæ, p. 46, n. 16, et p. 122, n. 56.

Charitas secundum se sumpta est capax intensionis syncategorematicæ infînitiæ, p. 152, n. 1.

Charitas viæ semper potest augeri absque termino, p. 154, n. 4.

Quid dicendum de charitate patriæ, p. 155, n. 7.

An actus nostri efficiant physice charitatis augmentum, p. 160, n. 16.

Charitas augetur dispositive physice per nostros actus, p. 162, n. 20.

Qui actus disponant physice ultimo ad charitatis augmentum, p. 164, n. 25.

Non augetur gratia, quin augeatur charitas, et e converso, p. 170, n. 33.

Actus charitatis remissi merentur de condigno charitatis augmentum, p. 171, n. 36, et p. 181, num. 53.

Qualiter hoc meritum exponendum sit, p. 173, et seq. 40.

Unde actus physice remissi augeantur moraliter, p. 177, n. 45.

Quando conferatur charitatis augmentum, quod actibus ejus remissis correspondet, pag. 248, n. 185.

Non confertur in hac vita, p. 254, n. 195.

Datur per se loquendo in primo glorificationis momento, p. 259, n. 204.

Confertur non semel in Purgatorio, p. 260, n. 207.

An, et qualiter actus aliarum virtutum disponant ad charitatis augmentum, p. 270, n. 223.

Charitas non diminuitur, nec remittitur per peccata venialia, p. 275, n. 1.

Qualiter diminuatur quoad fervorem, p. 282, n. 15.

Charitas est virtus quoad essentiam, p. 287, n. 1.

Non datur virtus naturalis charitatis ad diligendum Deum naturalem finem, p. 288, n. 3.

Charitas semper habet statum virtutis, p. 289, n. 5.

Charitas viæ, et charitas patriæ sunt idem habitus, p. 291, n. 8.

Charitas est perfectior fide in esse virtutis, pag. 296, n. 17.

Est etiam perfectior fide simpliciter, et in esse-entis, p. 299, n. 23.

Est perfectior omnibus virtutibus status viæ, sed minus perfecta, quam lumen gloriæ, p. 309, n. 41.

Charitas est forma aliarum virtutum

Et qua ratione, p. 311, n. 44.

Hæc formatio ponit aliquid intrinsecum in virtutibus, et earum actibus, p. 313, num. 48.

An præcedat actuale exercitium charitatis, p. 315, n. 53.

Charitas unius viatoris potest esse æqualis charitati alterius comprehensoris, pag. 323, n. 66.

Secus si fiat comparatio ad idem subjectum, p. 324, n. 69.

Christus Dominus est author originalis status religiosi, p. 337, n. 17.

Christus Dominus fuit author, et causa omnis perfectionis repertæ injustis veteris legis, p. 444, n. 15 et seq.

Qualiter fuerit causa, et auctor status religiosi in lege veteri, p. 497, n. 75.

Christi gratia an potuerit augeri, pagin. 157, n. 10.

Christi vita exemplar perfecti contionatoris, p. 223, n. 127.

Christus fuit pauperrimus, p. 224, n. 128.

Ejus vita plena fuit incommoditatibus, et asperitatibus corporalibus, ibid, et sequent. num. 129.

Christus docuit studium coratemplationis, et parvipendere regum, et divitum palatia, p. 230, et seq. n. 137.

Qualiter elegerit vitam communem, p. 238, n. 149.

Quæ dicantur in Christo opera condensationis, p. 241, n. 152.

CONCIONATOR. Concionatoris labor unde habeat perfectionem, p. 201, n. 86 et seq.

Vide *Perfectio*.

Vana aliquorum concionatorum gloria, p. 213, n. 109, et p. 220, n. 124.

Ut concionalor fructuose prædicet, debet ducere vitam poenitentem, p. 222, n. 126.

Et imitari vitam Christi Domini, et Apostolorum, ibid, et seq. n. 127.

Vacare contemplationi, et fugum palatia, p. 230, n. 137.

Qualiter se gerat cum aliis, p. 238, n. 149.

Oportet ut contemnat divitias, p. 240, n. 151.

CONSILIUM. Differentia inter consilia, et præcepta, p. 442, n. 11.

Aliqui justi ante statum legis evangelicæ observarunt aliqua consilia, p. 443, n. 12.

DEUS. Dei actus nequeunt habere pro objecto motivo aliquid creatum, p. 7, n. 6.

Dei essentia considerata physice, et metaphysice, p. 60, n. 26.

Per quid constituatur Deus amabilis super omnia, et objectum charitatis, p. 63, n. 30 et p. 97, n. 15.

Deus nequit creaturæ uniri per modum virtutis activæ, p. 118, n. 10.

Quare primus voluntatis actus reducatur in Deum sicut in specialem auctorem, p. 121, n. 14.

Deus potest uniri intellectui per modum verbi, secus voluntati per modum ponderis, p. 125, n. 20.

E.

ECCLESIA. Qualis approbatio Ecclesiæ requiratur ad statum religiosum, p. 341, n. 24.

Ecclesia statuit solemnitatem votorum, p. 359, n. 54 et p. 262, n. 59.

Multiplex Ecclesiæ acceptio, p. 435, n. 1.

Quid sit, p. 435, n. 2.

Semper fuit, et est una, et eadem substantialiter, p. 436, n. 3.

Quos status habuorit, p. 436, n. 4.

Qualiter se habuerit in veteri, et novo Testamento, p. 411, n. 10.

ELIAS. Elias est virgo, p. 448, n. 19.

Elias fecit in veteri lege votum castitatis, p. 451, n. 23.

Fuit eunuchus spiritualis, p. 453, n. 25.

Imitatus fuit exemplar B. Virginis Mariæ, p. 467, n. 41.

Coluit voluntariam paupertatem, p. 467, n. 42.

Erat suo tempore princeps, et caput omnium prophetarum, p. 479 et seq. n. 53.

An regulam vitæ religiosæ scripserit, vel tradiderit, p. 500, n. 78.

Elias fuit vere religiosus, cum fuerit monachorum exemplar, p. 508 et seq. n. 86.

Patres illum vocant ducem, et principem monachorum, p. 510, n. 88.

Fuit monachus, sicut B. Joannes Baptista, p. 514, n. 91.

Insignis Eliæ obedientia. p. 520, n. 98.

Instituisse verum monachatum in lege veteri cum tribus votis simplicibus substantialibus, est evidenter probabile, p. 526, n. 104, cum seq.

Et probabilius, quam oppositum, p. 539, n. 121.

Elias transtulit in propria persona statum religiosum a lege scripta ad legem gratiæ, p. 541, n. 122.

Eliam instituisse in veteri Testamento Religionem Carmelitanam, quæ eadem substantialiter permanens continuatur, et perseverat in Ecclesia, probatur ex bullis Pontificum, p. 543, n. 125.

Ex officiis ab Ecclesia approbatis, p. 544, n. 126.

Ex revelationibus probatissimis, p. 545, n. 127.

Ex perpetua Ordinis Carmelitani traditione, p. 547, n. 130.

Ex testimoniis gravium Auctorum externorum. p. 548, n. 132.

Ex falsarum opinionem confutatione, p. 554 et seq. n. 139.

Elias specialiter habitavit in Carmelo, p. 569, n. 150.

ELISÆUS. Elisæus observavit castitatem ex voto, p. 458, n. 31.

Elegit voluntariam paupertatem, p. 468, n. 42;

Ex voto, p. 469, n. 44.

Fecit votum obediendi Eliæ, p. 481, n. 55.

Se tradidit ad Dei cultum, p. 490, n. 66.

EPISCOPUS. Status Episcoporum esi status perfectionis, p. 328, n. 4.

Et perfectior statu religiosorum, p. 329, n. 6.

ESSENI. Esseni tempore legis scripto observabant castitatem ex voto, p. 456, n. 29.

Amplexati sunt voluntariam paupertatem, p. 408, n. 42.

Et ex voto, p. 473, n. 47.

Emittebant obedientiae votum, p. 484, n. 60.

Esseni habuerunt sanam fidem, et sanctos mores, p. 484, n. 61.

Esseni Alexandrini fuerunt vere religiosi, ortumque ducebant ab antiquis Prophetis, p. 507, n. 85.

B. Joannes Baptista vixit inter Essenos, p. 517, n. 91.

Essenorum aliqui ducebant uxores, p. 523, n. 100.

Esseni statum religiosum in lege veteri inchoatum continuarunt in lege gratiae, p. 541, n. 123.

F.

FINIS. An finis possit influere in bonum volutum non influendo in λ'οῦνηϊαῖπι, p. 15, n. 16.

G.

GRATIA. Qui exislit in gratia nequit non diligi a Deo, p. 27, n. 34.

Qualiter concurrat ad constituenda amicitiam cum Deo, p. 28, n. 36.

Actus ultimo disponentes ad gratiam justificantem procedunt ab ipsa, p. 104, n. 27.

Nequit homo certo cognoscere, quod habeat gratiam, p. 111, n. 40.

Qualiter gratia sit forma charitatis, et aliarum virtutum, p. 111, n. 41.

Gratia an possit augeri infinite, p. 118, n. 10.

Qui actus disponant ultimo ad gratiae infusionem, et augmentum, p. 270, n. 223.

H.

HABITUS. Ad quæ objecta possit unus habitus se extendere, p. 88, n. 79.

Habitus tam naturales, quam superna-

tureles augentur secundum latitudinem actus ad eos disponentis, p. 251, n. 190.

HUMILITAS, Humilitas gignit pacem, p. 93, n. 5.

I.

JEJUNIUM. Jejunii, et pœnitentiæ laudes, p. 233, n. 143, cum seq.

Cur Ecclesia obliget fideles ad aliqua determinata jejunia, p. 246 et seq.

IMPERIUM. An imperium potentiae moventis imprimat aliquid potentiae moto, p. 320, n. 63.

INTENSIO. Intensio charitatis fit dependenter a nostris actibus, sicut a dispositione physica, p. 162, n. 20.

Distinguenda est duplex intensio in actibus charitatis, alia physica, et alia moralis, p. 174, n. 41.

S. JOANNES BAPTISTA. B. Joannes Baptista sequutus est institutum Essenorum, p. 457, n. 30.

Vide *Esseni*.

Fuit vere religiosus durante veteri lege, p. 502, n. 80.

Fuit simillimus Eliæ in modo, et statu vitæ, p. 514, n. 90.

Sequitus, et imitatus fuit institutum Eliæ, p. 516, n. 93.

Vixit inter Essenos Eliæ discipulos, p. 517, n. 94.

Qualiter dicatur princeps monachorum, p. 519, n. 96.

L.

LEX. In statu veteris legis fuerunt veri justiper gratiam ejusdem rationis cum nostra, p. 437, n. 5.

Lex Mosayca suo tempore fuit absolute bona, et utilis, p. 440, n. 7.

Durante prædicta lege fuerunt aliqua consilia, et vota, p. 443, n. 12.

Quare prædicta lex dicatur imperfecta, p. 444, n. 15.

In lege veteri non erat prohibitum observare castitatem, p. 446, n. 17.

Aliqui in veteri lege duxerunt vitam cœlibem, p. 448, n. 19.

Ad castitatem voto simplici se obligarunt, p. 450, n. 22.

Eunuchi spirituales in lege veteri, p. 452, n. 24.

Votum paupertatis in lege veteri, p. 469, n. 43.

Justi in lege veteri expectabant bona æterna, p. 475, n. 49.

In lege veteri fuit simplex obedientiæ votum, p. 479, n. 54.

In lege veteri fiebat aliqua personarum traditio, et consecratio ad cultum Dei, p. 488, n. 64.

In lege veteri potuit esse status substantialiter religiosus, p. 492, n. 68.

Aliqua fuerunt in lege veteri perfectiora statu religioso, p. 493, n. 70, et seq.

De facto fuit status substantialiter, et vere religiosus in lege veteri, p. 501, n. 79.

Renovatur, et perficitur in lege gratiæ, p. 513, n. 90.

Fuisse in veteri lege statum vere, et quoad essentiam religiosum, est opinio evidenter probabilis, p. 526, n. 104.

M

MACULA. Differentia inter maculam peccati mortalis, et maculam venialis, p. 284, n. 18.

B. V. MARIA. AnB. Virgo fuerit prima in tempore, quæ vovit virginitatem, p. 462, n. 35.

Est principium, et exemplar omnis virtutis, ibidem.

Primatus hic pertinet ad genus causæ exemplaris, p. 464, n. 38.

Movit suo exemplo justos veteris legis, p. 468, n. 42.

MATRIMONIUM. Tripliciter usurpatur p. 486, n. 62.

Matrimonium ratum non consummatum dissolvitur per professionem solemnem, p. 488, n. 63.

Non solo jure ecclesiastico, p. 491, n. 67.

Nec ex jure naturali, p. 493, n. 69.

Sed jure divino, p. 493, n. 70.

Professio solemnis jure naturali divino dirimit sequens matrimonium, p. 499,

Secus ordo sacer, p. 500, n. 78.

Matrimonium ratum non consummatum nequit dissolvi per dispensationem Pontificis, p. 527, n. 106.

MERITUM. Actus charitatis est essentialiter meritorius, p. 141, n. 46.

Implicat actum esse condignum vitæ æternæ, nisi procedat a gratia habituali, sicut a principio effectivo, p. 143, n. 51.

An actus charitatis remissi mereantur ejus augmentum, p. 175, n. 41.

Ad agendum valorem operis meritorii plus confert continuatio, quam repetitio, p. 177, n. 45.

N

NAZAR.EI. An Nazaræi observaverint castitatem ex voto, p. 469, n. 32.

Eorum traditio, et consecratio ad cultum Dei, p. 489 et seq. 65.

NECESSARIUM. Triplex necessitas, et libertas, p. 191, n. 69.

O

OBJECTUM. Objectum charitatis est perfectius in esse objecti, quam objectum fidei, p. 302, n. 28.

OPINIO. Duplex probabilitas opinionis, alia ab intrinseco, et alia ab extrinseco, p. 525, n. 103.

Opinio docens fuisse in lege veteri statum vere, et quoad essentiam religiosum, est evidenter probabilis, p. 526, n. 104.

Et probabilior, quam opposita p. 539, n. 121.

P

PECCATUM. An peccata venialia diminuant charitatem, p. 275, n. 1.

In quo consistat macula, quam inducunt, p. 284, et seq. n. 18.

PERFECTIO. In quo consistat, p. 327, n. 2.

Tria consilia specialiter requiruntur ad perfectionem, p. 328, n. 5.

Magis placet Deo, ipsumque glorificat unus justus perfectus, quam plures tepidi, et imperfecti, p. 195, n. 76.

Conversio unius peccatoris ad insignem perfectionem magis placet Deo, illumque glorificat, quam conversiones plurium peccatorum ad justitiam tepidam, et imperfectam, p. 197, et seq. n. 80.

Concionator, vel pater spiritualis, qui unum peccatorem convertit ad insignem perfectionem, magis Deo placet, eumque glorificat, quam alius, qui plures convertit relinquendo illos tepidos, et imperfectos in justitia, p. 200, n. 85.

Magis glorificat Deum, qui justum tepidum ad perfectionem insignem trahit,

quam qui plures peccatores convertit ad justitiam imperfectam, p. 205, n. 93.

Perfectio vitæ Christiana) in quo consistat, p. 217, n. 117.

Ad eam plurimum conferunt mortificationes, et asperitates corporales, p. 230, n. 136.

Et studium contemplationis, ibidem, et seq. η. 137.

Melius, et perfectius est, quod religiones observent jejunia, et alias mortificationes ex obligatione regulæ, aut voti, quam eadem præstare absque tali obligatione, ibid, et seqq.

Vide *Jejunium*.

PONTIFEX. Pontifex nequit generaliter statuere, quod matrimonium ratum in hoc, aut illo eventu dissolvatur, p. 268, n. 68.

An possit circa hoc in aliquo casu dispensare, ibid.

Non valet Pontifex dispensare, ut solemniter professus contrahat matrimonium, p. 387, n. 91.

Potest tamen ad id dispensare cum sacerdote non professo, p. 397, n. 104.

Nequit Pontifex dispensare, ut matrimonium ratum non consummatum dissolvatur, p. 398, n. 106.

Nunquam Pontifex dispensavit cum solemniter professo, ut contraheret matrimonium : et historiæ oppositum affirmantes refelluntur, p. 400, n. 109.

Nequit cum solemniter professo dispensare in voto paupertatis, nec in voto obedientiæ, p. 406, n. 116.

PROFESSIO. Professio simplex, et solemniter qualiter differant, p. 347, n. 35.

Solemniter professus peccans contra castitatem an debeat suum statum manifestare in confessione, p. 353, n. 44, cum seqq. et p. 357, n. 50.

Professio solemniter dissolvit matrimonium ratum, non consummatum, p. 365, n. 63.

Secus matrimonium consummatum, p. 365, n. 65.

Quo jure dissolvat matrimonium ratum, p. 367, n. 67.

Professio solemniter dirimit sequens matrimonium, et quo jure, p. 374, n. 76.

Nequit semel facta rescindi dispensatione Pontificis, p. 387, n. 91.

Est vinculum non minus firmum, et perfectum, quam matrimonium consummatum, p. 399, n. 108.

PROPHETÆ. Filii Prophetarum qui dicerentur, p. 455, n. 28.

Colebant castitatem ex voto, p. 456, n. 29.

El voluntariam paupertatem, p. 471, n. 45.

Vivebant in communitate sub unius regimine, p. 479, et seq. n. 53.

Cui promittebant obedientiam, p. 479,

Consecrarunt se Dei cultui, p. 490, n. 66.

Aliqui Prophetarum filii ducebant uxores, secus alii, p. 522, n. 99.

PROXIMUS. Quæ personæ significantur nomine proximi, p. 65, n. 35.

Qualiter proximus terminet amorem charitatis, p. 66, n. 36, et seq.

Vide *Charitas*.

Proximus in quantum justus potest dupliciter amari, p. 78, n. 60.

Quis ordo charitatis in eo diligendo servandus, p. 100, n. 20.

Qualiter proximo in necessitatibus spiritualibus subvenire teneamur, p. 104, n. 27.

RATIO. Duplex ratio *sub qua* in habitibus distinguenda, p. 81, n. 65.

RECHABITÆ. Voluntaria Rechabitarum paupertas, p. 473, et seq. n. 47.

Fecerunt obedientiæ votum, p. 482, n.

Rechabitæ aliqui non ducebant uxores, p. 530, n. 110.

REGULA. Regula religionis quid sit, p. 340, n. 23.

An requiratur ad statum religiosum, p. 344, n. 30.

RELIGIO. Ut quis fiat religiosus requiruntur tria vota, castitatis, paupertatis, et obedientiæ, p. 329, n. 6.

Sufficiunt vota simplicia, p. 330, n. 8, et p. 360, n. 56.

An requiratur traditio, qua homo se donet Deo, p. 331, n. 9.

An Equites militares sint vere religiosi, p. 333, n. 13,

Status religiosus est ex institutione divina, p. 337, n. 17.

An ad talem statum secundum essentiam consideratum requiratur jurisdictio Ecclesiastica, p. 339, n. 21, et p. 342, n. 26.

Qualis approbatio Ecclesiæ requiratur ad talem statum, p. 341, n. 24.

An sit necessaria potestas clavium, p. 342, n. 26.

Antiquarum religionum modus, ibid. n.

An regula requiratur ad statum religiosum, p. 345, n. 30.

Et vivere in communitate, p. 345, n. 31.

Quid circa hæc decreverit Ecclesia, ibid, n. 32.

Qualiter differant vota simplicia, et solemnina religionis, p. 3-17, n. 35.

Quomodo distinguantur solemniter professi, et religiosi per tria vota simplicia, p. 261, n. 56.

Religiosi post professionem solemnem contrahentes matrimonium excommunicantur, p. 360, n. 76.

Religiosus professus nequit ex dispensatione Papæ contrahere matrimonium, p. 387, n. 91.

Religiosus professus factus Episcopus non liberatur a voto paupertatis, nec habet dominium Ecclesiasticorum proventuum, p. 406, n. 116.

Religio alia contemplativa, alia activa, alia mixta, p. 419, n. 19.

Unde proveniat multiplex diversitas religionum, ibid, et seq.

Varietashæcest Ecclesiæ utilissima, ibid, etseq. n. 20.

Inter quas religiones datur distinctio essentialis, p. 421, n. 21.

Qualis sit hæc diversitas, p. 305, n. 23.

Religio pure contemplativa est simpliciter perfectior, quam religio pure activa, ibid, et seq. n. 24.

Religio mixta est simpliciter perfectior religione pure contemplativa, et religione pure activa, p. 425, n. 28.

Quæ conditiones requirantur, ut religio dicatur profiteri vitam mixtam, ibid, et seq. n. 29.

An religio pure eremitica sit perfectior religione ccenobitica, p. 430, n. 36.

Status vere, et substantialiter religiosus fuit in lege veteri, p. 501, n. 79.

Et talis assertio est evidenter probabilis» p. 526, n. 104.

Auctores id aflirmantes, ibid, et p. 382,

Religiosi audiendi sunt tanquam testes legitimi in causis pertinentibus ad suam communitatem, ibid. p. 535, n. 113.

Religio Carmelitarum inchoata cum tribus votis substantialibus in veteri lege» perseverat eadem numero in præsenli statu legis gratiæ. p. 5-12, n. 524.

Falsæ opiniones circa ejus initium, p. 555elseq. n. 139.

Praecessit Honorium IV, ibid.

Antiquior est Innocentio III, et Concilio Lateranensi sub eo celebrato, p. 556, n. 140.

Fuit instituta ante Alexandrum III et Aymericum ipsius Legatum, p. 557, n. 141.

Antiquitas hujus religionis in Hispania tempore Apostolorum, n. 559, n. 142.

Præcessit tempora Leonis III, p. 561 et seq. n. 143.

Quod fuerit antiquior Joanne Hierosolymitano, probatur ex ipso Joanne, p. 562, n. 144.

Innumeri hujus religionis Sancti, Monachi, Martyres, et Praelati, p. 563, n. 145, et p. 571, n. 152.

Non cessavit hæc religio in persecutionibus contra Judæos, et Christianos, p.564, n. 146. et p. 571, n. 151.

Est eadem specificè in veteri, et novo Testamento, p.566, n. 147.

Natale hujus religionis solum est mons Carmelus, in quo specialiter habitavit Elias, p. 569, n. 150.

Quare hæc religio alias in actibus publicis non præcedat, p. 573, n. 154.

Quare religio ab Elia instituta dicatur Ordo B. Virginis Mariæ, p. 573, n. 155.

Ad religionum perfectionem plurimum conferunt jejunia, chorus, solitudo, et similia, p. 232, n. 140.

Quomodo possit ex hoc capite colligi excessus religionis in perfectione, ibid.

Religiosi habent vestimenta a communibus diversa, in signum pœnitentiæ, p. 244, n. 156.

Decet hæc vestimenta esse aspera, et humilia, ibid.

Et observare jejunia, aliasque mortificationes corporales ex vi regulæ, aut voti, p. 246 et seq. Vide *Jejunium*.

Religiones, quæ ita se gerunt, perfectiori modo se habent, *ibid.*

Inconvenientia, quæ ex opposito consequuntur, *ibid.*, et seq.

REVELATIO. Revelationes probatissimæ de antiquitate religionis Carmelitanæ, p. 546, n. 127.

Vide *Elias*.

S

SACRAMENTA. Sacramenta illa sunt perfectiora, quæ primam gratiam supponunt, et illam augent, et perficiunt, p. 211, n. 101.

SOLEMNITAS. Solemnitas votorum in quo consistat, p. 357, n. 52.

Aliud est solemnitas votorum, et aliud essentia votorum solemnium, p. 359, n. 54.

Qualiter solemnitas comparetur ad vota, p. 361, n. 58.

STATUS. Quid sit status, p. 326, η. I.

Alius status vitæ communis, et alius status perfectionis, p. 327, n. 2.

Ad statum perfectionis pertinent consilia, et quomodo, *ibid.* n. 3.

In quo differant status Episcoporum, et religiosorum, *ibid.* n. 4.

Ad statum religiosum requiruntur tria vota, castitatis, paupertatis, et obedientiæ, p. 329, n. 6.

Sufficiunt vota simplicia, p. 330, n. 8.

Requiritur etiam traditio, qua homo se donet Deo, p. 331, n. 9.

Status religiosus est ex institutione divina, p. 337, n. 17.

Est de jure divino, et in quo sensu, p. 338, n. 20.

Status religiosus est valde perfectus, p. 409, η. I.

Et Ecclesiæ utilissimus, *ibid.* n. 3.

Sed est minus perfectus, quam status Episcoporum, p. 412, n. 6.

Prædictus status fuit de facto in tali lege, p. 501, n. 79.

Translatus est ab illa lege ad legem gratiæ, et modo perseverat in Ecclesia, p. 541, n. 122.

Status integritatis naturalis in quo consistat, p. 33, n. 44.

TEMPLUM. Tepiditas quam periculosa in negotio salutis, p. 207, n. 96.

TRADITIO. Aliqua hominis traditio requiritur ad essentiam status religiosi, p. 331, n. 9.

Qualis requiratur ad solemnem, p. 254, n. 40 et p. 362, n. 59.

Traditio Apostolica quid dicatur, p. 368, n. 68.

Plures sunt traditiones, quæ in Scriptura expresse non continentur, p. 519, n. 95.

Traditio personarum ad cultum Dei in lege veteri, p. 488, n. 64.

VIRGINITAS. Virginitas non prohibebatur in lege veteri, p. 446, n. 17.

Aliqui eam illo tempore observarunt, p. 448, n. 19.

Licebat illius votum emitte, p. 449, n. 21.

Aliqui ad illam se volo obligarunt, *ibid.*, et seq. n. 22.

VITA. Operationem esse vitalem in quo consistat, p. 119, n. 11.

VIRTUS. Nulla datur virtus moralis infusa, quæ sit vera proximi amicitia, p. 75, n. 55.

Repugnat virtutem operativam non esse aliquid intrinsecum agenti, p. 115, n. 5.

Virtutes qualiter in suo augmento dependeant a gratia, p. 273, n. 229.

Quid requiratur ad essentiam virtutis, p. 287, n. 1.

Unde desumatur excessus inter virtutes, p. 303, n. 30.

Virtutes formantur per charitatem, p. 310, n. 42.

VOTUM. Tria vota requisita ad statum religiosum, p. 329, n. 6.

Non requiruntur vota solemnia, sed sufficiunt simplicia, p. 330, n. 8.

Olim requirebantur vota solemnia ad constituendum statum religiosum, p. 335, et seq. n. 15.

Ex votis religionis oritur vinculum de jure divino, p. 338, n. 20.

Qualiter differant vota simplicia, et solemnia religionis, p. 347, n. 35.

Habent effectus valde diversos, p. 349, n. 38.

Radix hujus differentia}, p. 350, n. 39.

An hæc distinctio sit essentialis, p. 353, n. 44.

Solemnitas votorum in quo consistat, p. 357, n. 52.

Vota simplicia Societatis non dissolvunt matrimonium ratum, p. 366, n. 66.

Solemnia dissolvunt matrimonium ratum non solo jure ecclesiastico, ibid. n. 67.

Nec ex natura rei, p. 369, n. 69.

Votum simplex castitatis jure naturali impedit, et dirimit sponsalia, p. 376 n. 80.

In veteri Testamento fuerunt aliqua vota, p. 443, n. 13.

Votum castitatis durante veteri lege p. 450, n. 22.

Votum paupertatis in eadem lege, p. 469, n. 43.

Votum obedientiæ, p. 479, n. 54.

Opera bona ex voto facta sunt meliora, quam si absque illo fiant, p. 246. n. 157.